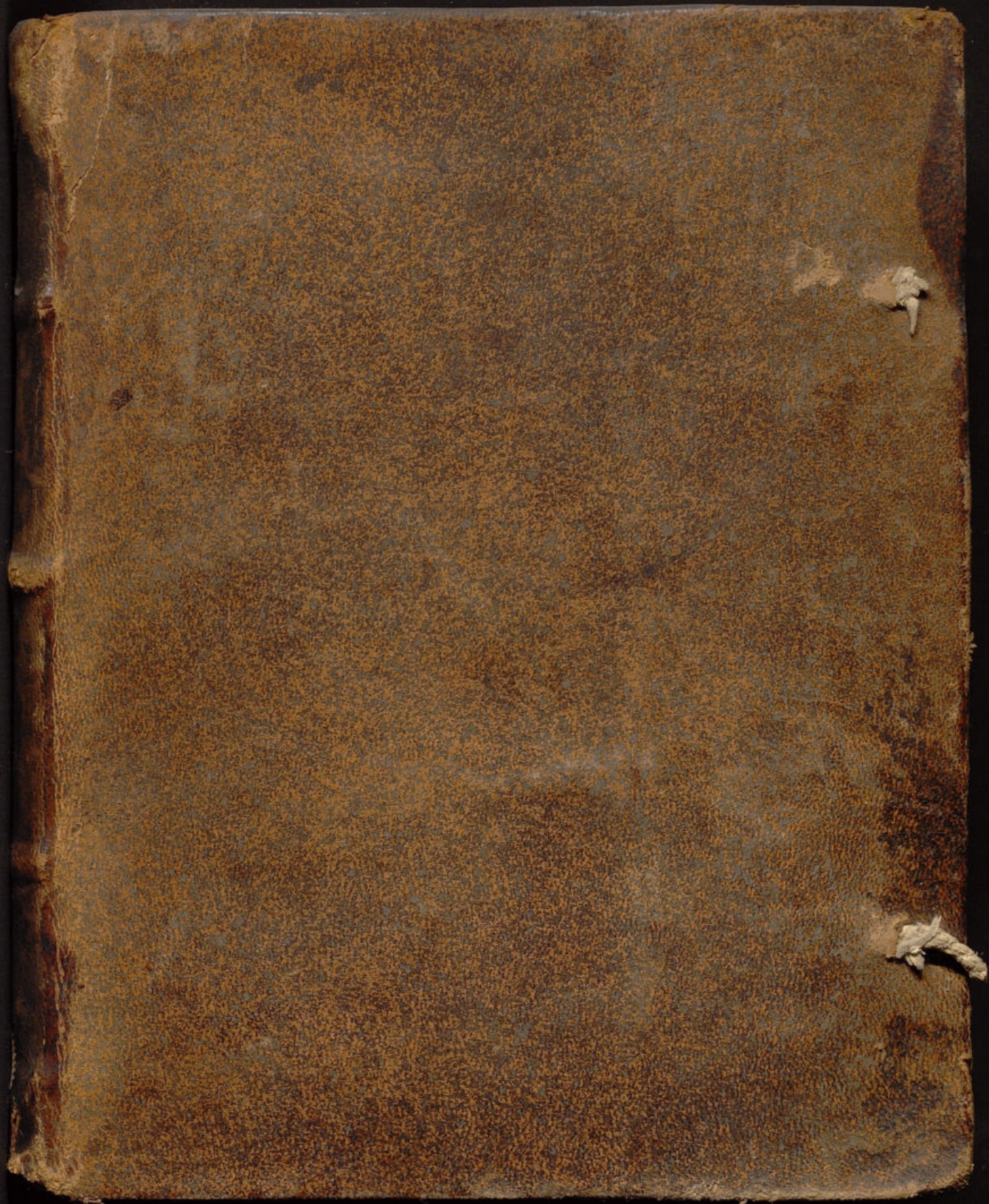

N^o A
5 - 258

21.a. 6.4

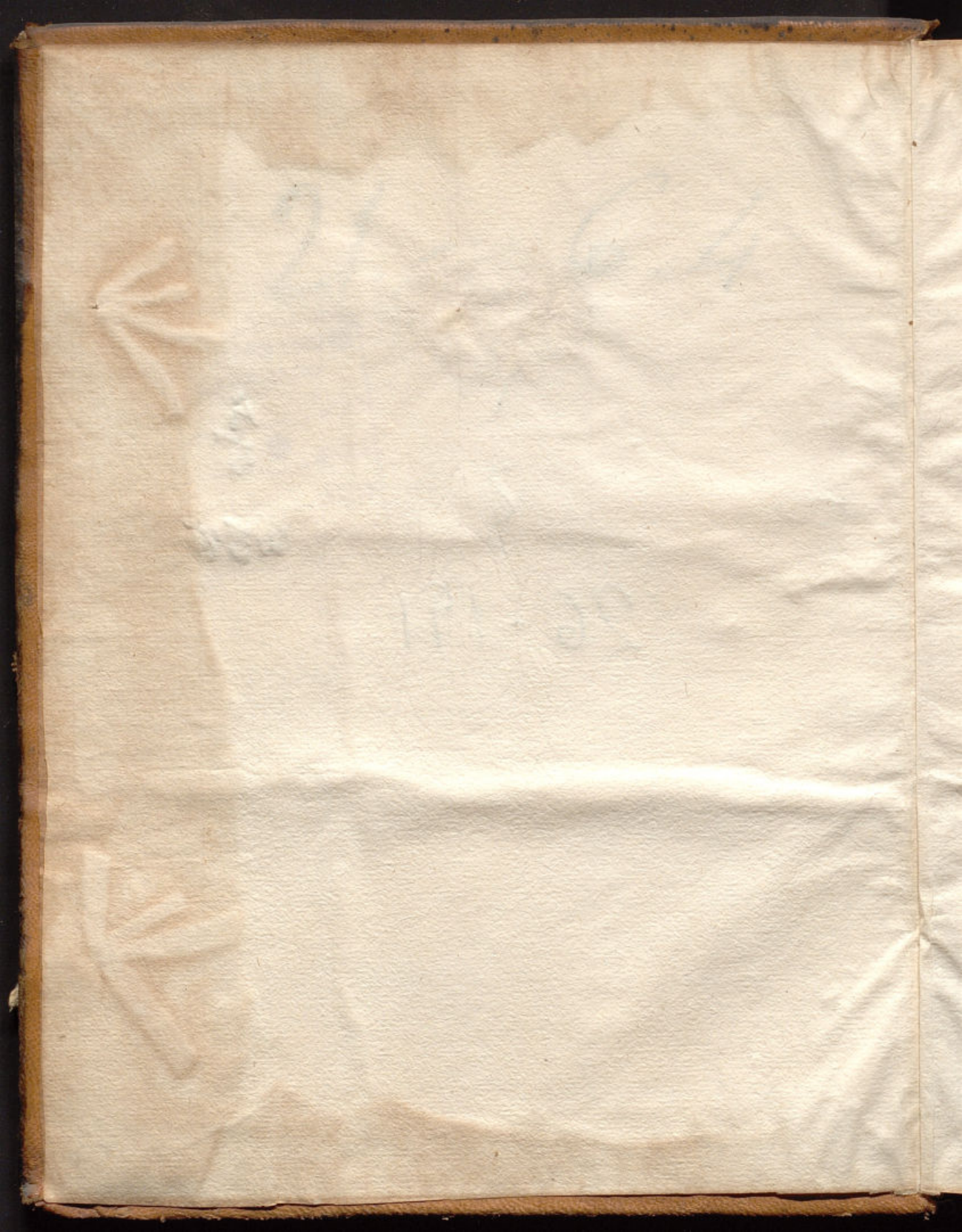
258

BIBLIOTECA DE DOCUMENTOS	
GRADUADA	
Raza	A
Edad	5
Tabla	258

3

26-191

CÆLESTE
PANTHEON,
SIVE
CÆLUM NOVUM,
INFESTA ET GESTA
SANCTORUM

TOTIUS ANNI.
MORALI DOCTRINA, AC PROFANA HISTORIA
VARIE ILLUSTRATUM

Per R. P. HENRICUM ENGELGRAVE,
Societatis IESV Theologum.

*In hac sexta editione ab ipsomet Auctore recognitum, correctum, auctum,
novæ insuper in nova Festa materia suggesta.*

PARS POSTERIOR.

COLONIE AGRIPPINÆ.

Sumptibus HERMANNI DEMEN Anno MDCLXXX.
Cum Privilegio Sac. Casarea Majestatis.

IND

FESTU

S

institue

§. 2. *Fest*
stat.

§. 3. *Vif*

FESTUM

Dele

Spong

§. 1. *La*

§. 2. *L*
vitam

§. 3. *Pe*
lacbr

per N

Enti

FEST

Abj

Rubra

Praclar

INDEX FESTORVM ET PARAGRA-
phorum, in hac secunda Parte Cœlestis Panthei.

FESTUM VISITATIONIS BEATÆ
VIRGINIS. fol. I.

Alutavit Elizabeth. Luc. I.

EMBLEMA XXV.

Apis evolans ad florem.

Visitat, haud vitiat.

§. 1. *Vade ad apem & disce, quo-
modo visitationes cautè, & castè
instituende sint.* Proverb. 6.

§. 2. *Felix domus quam Maria cum Jesu vi-
sitat.*

§. 3. *Visitationes noxia cavenda.*

FESTUM S. MARIE MAGDALENÆ fol. 17.

Dele Domine iniquitatem meam, Psal. 50.

EMBLEMA XXVI.

Spongia, qua omnia debita in palimpsesto
delentur.

Maria Magdalena.

Anagramma:

Grandia mala mea.

§. 1. *Lachrima, spongia peccatorum.*

§. 2. *Lachrimis cepit rigare, & in omnem
vitam perrexit.*

§. 3. *Perenni peccatorum memoria, & assiduo
lachrimarum imbrepœnitentis animam su-
per Nivem dealbari, qui est fructus ultimus
& utilissimus.*

FESTUM S. JACOBI MAJORIS fol. 30.

Abstè gloriari nisi in CRUCE Gal. 6.

EMBLEMA XXVII.

Rubra Crux in chlamyde Equitis S. Jacobi.

Præclarum INSIGNE cruentum, Lucret. l. 5.

§. 1. *Nobilitas, ac gentilitia signa per ardua,
& heroica facinora, rectè ac ritè compa-
rantur.*

§. 2. *Inter omnia nobilitatis insignia, maxime
elucet CRUX: quibus INSIGNIBVS IN-
SIGNIS eques S. Jacobi efficitur.*

§. 3. *Abstè gloriari nisi in CRUCE,* Gal. 6.

§. 4. *Erit sepulchrum Gloriosum.* Isa. 11.

FESTUM S. ANNÆ. fol. 44.

Mater honorificata. Eccl. 15.

EMBLEMA XXVIII.

Margarita conchis suis fulgorem allinit

O matre pulchra, filia pulchrior.

Hor. l. 1. Ode 16.

§. 1. *S. Anna per filiam MATER HONO-
RIFICATA.* Eccl. 15.

§. 2. *Optimam parvulorum educationem do-
cet Anna. uxor Elcana, aliæque illustres An-
na, sed præ cæteris S. Anna Genitrix Maria.*

OCTAVA S. IGNATII FUNDATORIS
Societatis Jesu. fol. 72.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12.

EMBLEMA XXIX.

Speculum ustorium cœlestibus flammis
omnia accendens.

Solis inardescit radiis, longèque resulget.
Virg. l. 8.

§. 1. *Concaluit cor meum in terra, & in medi-
tatione mea Exardescet ignis.* Psalm.

§. 2. *Aqua multa non poterant extinguere
charitatem.* Cant. 8.

§. 3. *IGNIS consumens est.* Deut. 4.

INDEX FESTORUM ET PARAGRAPHORUM.

§. 4. *Verbum ejus quasi FACULA ARDEBAT* Eccl. 48.

§. 5. *Acceptum IGNEM occultè absconderunt.* 2. Mac. 1.

§. 6. *Non est qui se abscondat à CALORE ejus.* Psal. 18.

§. 7. *Qui facit Angelos suos spiritus, & Ministros suos IGNEM VRENTEM.* Psalm. 103

§. 8. *In Dextera ejus IGNEA lex.* Deut. 33

FESTUM S. LAURENTII. fol. 81.

Probavit me quasi AVRUM, quod per IGNEM transit. Job. 23

EMBLEMA XXX.

Aurifaber qui aurum in igne probat:

Spektatur in ignibus AVRUM. Ovid. lib. 1
Trist. eleg. 4

§. 1. *Tanquam AVRUM IN FORNACE probavit illos.* Sap. 3

§. 2. *Ignè tribulationis quævis peccati scoria expurgatur, iuxta illud Psalm. 6. IGNE me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.*

§. 3. *Vniuscuiusque opus, quale sit, IGNIS probabit.* 1. Cor. 3

FESTUM ASSUMPTÆ VIRGINIS
MARIÆ fol. 94.

Fortis ut mors dilectio. Cant. 8

EMBLEMA XXXI.

Phœnix ex ardoribus rediviva.

Feliciter ardet. Ovid. lib. 1. de remedio.

§. 1. *Maria vulnerata charitate: nuntiate inquit dilectio, quia amore languo.* Cant. 2. v. 5

§. 2. *Fortis ut mors dilectio.* Cant. 8

§. 3. *Vnica Phœnix Maria ex amoris rogo rediviva.*

§. 4. *Maria in morte Patrona.*

FESTUM SANCTI BARTHOLOMÆI
Apostoli fol. 111.

PELLEM PRO PELLE, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua. Job. 2

EMBLEMA XXXII.

Vimen quod decorticatur,

jam se formosior ipso est. Ovid. 10. Met.

§. 1. *PELLEM PRO PELLE, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua.* Job. c. 2

§. 2. *Rursus circumdabor pelle mea.* Job. 19

FESTUM NATIVITATIS SANCTISSIMÆ
VIRGINIS MARIE fol. 121.

Qua est ista quæ progreditur quasi AVRORA!
Cant. 6.

EMBLEMA XXXIII.

Auroræ flores se pandunt,
SOLI panduntur amori.

§. 1. *Nativitas tua Dei Genitrix Virgo, gaudium annuntiavit universo mundo.*

§. 2. *Vani ac prophani in natalitiis gentilium ritus, ad pios & sanctos referuntur, ut natalis beatissima Virginis quam devotissime celebratur.*

FESTUM SANCTI MATTHÆI
Apostoli & Evangelistæ fol. 135.

Sequere me. Matth. 9.

EMBLEMA XXXIV.

Cymba ingenti Myoparoni alligata,

Utque sequar te. Horat. l. 1. Sat. 9

§. 1. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius.* 1. Pet. 2.

§. 2. *Qui non accipit Crucem suam, & SEQUITUR me, non est me dignus.* Matth. 10.
Quod quæ ratione Heterodoxi, INIMICI CRUCIS, omnisque auferuntatis intelligant, paucis disquiramus.

§. 3. *Quam*

INDEX FESTORUM ET PARAGRAPHORUM.

- §. 3. *Quam pauci Christum sequantur.*
 §. 4. *Continuò relictis omnibus SECVTVS EST eum.* Luc. 5.

FESTUM S. MICHAELIS ARCHAN: fol. 146.
 MICHAEL unus de Principibus primis, venit in adiutorium, Dan. 10.

EMBLEMA XXXV.

Scutum è cælo, in quo exaratum: **QUIS UT DEUS.**

Custodit, & arcet. Ovid. l. xi. Met.

- §. 1. *Custodia Angelorum tutelarium, & cum primis omnium Principis MICHAELIS scutum inexpugnabile est.* Sap. 3.
 §. 2. *Angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis per omnem vitam*
 §. 3. *Signifer S. MICHAEL animas in morte suscipit, & representat eas Iudici.*

FESTUM S. LUCÆ EVANGELIST. fol. 158.

Donorum laborum gloriosus est fructus. Sap. 3.

EMBLEMA XXXVI.

Cornu, quod laboris symbolum, floribus ac fructibus impletum.

Prædixit cornu. Ovid. lib. 9. Metam.

- §. 1. *Dixit Lucas ab Ezechiele sub BOVIS specie visus, qui abundantius omnibus laboravit.* 1. Cor. 15.
 §. 2. *Bonorum LABORVM GLORIOSVS est fructus.* Sap. 3.
 §. 3. *Non alligabis os bovi trituranti.* 1. Cor. 9

FESTUM SANCTÆ URSULÆ fol. 177.

Adducentur Regi Virgines post eam. Psalm. 44.

EMBLEMA XXXVII.

Palma in innumeras coronas attonsa.

URSULA Anagramma LAURIUS.

PLURES PARIT ILLA CORONAS.

- §. 1. *Mundi delicias, ac carnis illecebras cum VRSVLA fugere Christiane fortitudinis est*
 §. 2. *In acie contra omnes aduersitatis incursum, & seuerissimos Tyrannorum insultus, cum VRSVLA standum, & pro Virginitate ad mortem dimicandum.*

- §. 3. *Qua ratione Virgines, Martyres esse queant.*

FESTUM SIMONIS ET IUDÆ Apostolor. fol. 193

Fac tibi duas tubas argenteas. Num. 10.

EMBLEMA XXXVIII.

Dux tubæ quæ inflantur.

Spiritus intus agit. Virg. Æneid. 6

- §. 1. *Fac tibi duas tubas argenteas.* Num. 10.
 §. 2. *SS. Simon & Judas concinuerunt Domino In tubis ductilibus.* Psalm. 97.
 §. 3. *Spiritus intus agit, quando in aduersis Deo laudes concinunt.*

SOLENNITAS OMNIUM SANCTORUM. fol. 203.

Similes erimus ei, quoniam videbimus eum sicuti est. Joan. 3.

EMBLEMA XXXIX.

Sol in medio astrorum, ac planetarum, quos undique illuminat.

Solemque suum sua sidera norunt. Virg. 6. Æn.

- §. 1. *Hec est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum.* Joan. 17.
 §. 2. *Deum semel vidisse, omnia didicisse est.*

COMMEMORATIO FIDELIUM DEFUNCTORUM. fol. 215

Festina, suscita amicum meum. Prov. 61.

EMBLEMA XL.

Fax recens extincta, facillè reaccenditur.

Festina extinctos reddere luci.

INDEX FESTORUM ET PARAGRAPHORUM.

§. 1. *Vtrum prestet, & quo potius adnitendum, ut peccator è cæno vitiorum: an ut anime fidelium defunctæ, è piaculari carcere eripiantur?*

§. 2. *Festina, extinctos reddere luci.*
FESTUM S. MARTINI, PONTIFICIS ET CONFESSORIS. fol. 227.

Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Luc. 21.

EMBLEMA XLI.

Sagittarius uno oculo in scopo collimans.

Est aliquid quò TENDIS, & in quo dirigit arcum? Perius Sat. 3.

§. 1. *OCVLVS SIMPLEX, INTENTIO est, que totum corpus, id est, opus, lucidum facit. S. Thom. in Matth. c. 6. v. 22.*

§. 2. *Omnia in Deum, simplici intentionis oculo, quasi in scopum collimanda.*

§. 3. *Quàm multi à scopo, recta intentionis defectu aberrarint?*

FESTUM S. CATHARINÆ VIRGINIS & Martyris. fol. 240.

Lac vobis potum dedi. 1. Corinth. 3

EMBLEMA XLII.

Via lactea in cælo.

LACTEA nomen habet Ovid. Met. l. 2.

§. 1. *Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes adversarii vestri. Luc. 2.*

§. 2. *Auditores salubri doctrina lacte pascendi.*

§. 3. *Fili mi, si te LACTAVERINT peccatores, ne acquiescas eis. Prov. v. 5*

FESTUM S. ANDRÆ APOSTOLI fol. 257.

Nescit homo pretium ejus. Job. 28.

EMBLEMA XLIII.

Nutrami Cruce signati.

In pretio pretium est. Ovid. lib. 1. Fast.

§. 1. *Nescit homo pretium ejus. Job. 28.*

§. 2. *Salve Crux PRETIOSA Breviar. Rom. ad laud.*

§. 3. *PRETIOSA in conspectu Domini, mori Sanctorum ejus. Psal. 145*

FESTUM S. FRANCISCI XAVERII Indiarum Apostoli. fol. 266.

Nunquam dicit sufficit. Proverb. 30,

EMBLEMA XLIV.

Equiso equum de circo in circum flectit, & agit, quia unus non sufficit.

Orbis non sufficit unus. Juvenal. sat. 10.

§. 1. *Unus non sufficit orbis. Juvenal. sat. 10.*

§. 2. *Satis est Domine, satis est.*

FESTUM S. NICOLAI Confess. Pont. fol. 277.

Sit eleemosyna in abscondito. Matth. 6

EMBLEMA XLV.

Calceo è carcere protenso eleemosyna imponitur,

Incertum qua missa manu. Virg. l. 11. Eneid.

§. 1. *Sit eleemosyna in abscondito. Matth. 6.*

§. 2. *Cùm facis eleemosynam, noli tubã canere Matth. 6*

§. 3. *Non modò eleemosyna, sed & oratio in abscondito facienda, juxta illud: Clauso ostio ora patrem IN ABSCONDITO Ibid.*

§. 4. *Et pater tuus, qui videt in ABSCONDITO, reddet tibi. Ibid.*

FESTUM IMMACULATÆ CONCEPTIONIS Sanctissimæ Virginis Mariæ. fol. 293.

TOTA pulchra es amice mea, & MACVLA non est in te. Cant. 4

EMBLEMA XLVI.

Unio candidissimus.

Candore notabilis ipse. Ovid. l. 1. Metam.

§. 1. *Non pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.*

§. 2. *Pro.*

§. 1. *Proba*

§. 2. *TOTA*

§. 3. *MACVLA*

FESTUM

Cum ce

Folli

Sic caa

§. 1. *Si no*

§. 2. *Confes*

rem san

te fuerit

SOLENI

N.

Puer p

F

Infans in

vagi

Dux

§. 1. *Puer*

§. 2. *Hoc*

unã cum

litant ad

FESTUM

Posuisti in

PID

Autifabe

PRIMAM

INDEX FESTORUM ET PARAGRAPHORUM.

§. 1. *Probatur ex D. Thoma, aliisque homi-
stis immaculata Virginis Conceptio.*

§. 3. *TOTA pulchra es amica mea, & MA-
CVLA non est in te. Cant. 4.*

FESTUM S. THOMÆ APOSTOLI. fol. 309.

Cum ceciderit, non collidetur. Psalm. 36

EMBLEMA XLVII.

Follis in terram decidens, resilit.

Sic cadit, ut tacta surgere possit humo.

Ovid. l. 3. trist. 4

§. 1. *Si non errasset, fecerat ille minus. Mar-
tial. l. 1*

§. 2. *Confessio, seu pœnitentia, reddit peccato-
rem sanctiorem, & Deo gratiorem, quàm an-
te fuerit.*

SOLENNITAS NATALIS DOMINI
N. JESU CHRISTI. fol. 310.

Puer parvulus minabit eos. Isaia 11

EMBLEMA XLVIII.

*Infans in cunis arbori alligatus, præsentia ac
vagitu suo exercitum animat.*

Dux ego vester ero. Virg. eccl. 8

§. 1. *Puer parvulus minabit eos. Isa. 11*

§. 2. *Hoc puero Duce, Principes tenebrarum,
unnà cum vitis, & concupiscentiis, qua mi-
litant adversus animam, debellandi.*

FESTUM S. STEPHANI PROTOMAR-
TYRIS. fol. 328.

*Posuisti in capite ejus CORONAM DE LA-
PIDE PRETIOSO. Psalm. 20*

EMBLEMA XLIX.

*Aurifaber coronam auream lapidibus pre-
tiosis exornans.*

PRIMAM meruit qui laude CORONAM.
§. Aeneid.

§. 1. *Coronam meruit tanquam suo sibi nomine
positam: Stephanus enim græcè, latine, CO-
RONA appellatur. August. serm. 2 de S.
Stephano.*

§. 2. *Longè alias filii hujus sæculi sibi neclunt
coronas.*

§. 3. *Posuisti in capite ejus Coronam de lapide
pretioso.*

FESTUM S. JOANNIS EVANGELISTÆ. fol. 340

Longe oculi eius prospiciunt. Job. 39. v. 27.

EMBLEMA L.

*Aquila irretortis oculis Solem contemplan-
s. Cernit acutum. Horat. Sat. 2.*

§. 1. *Joannes Aquila propter videndi perspicua-
citatem. S. Thom. serm. de S. Joann.*

§. 2. *Optandum ut filii tenebrarum, acutum
aquile nostræ visum consequantur, ut qui
non vident, videant. Joann. 9*

§. 3. *Superiores omnes, ac parentes; Aquila. &
Argi sint, ut suis invigilent, eosq; observent.*

FESTUM SS. INNOCENTIUM. fol. 352.

Herodes occidit omnes pueros. Matth. 2

EMBLEMA LI.

Oves ad occisionem ductæ.

Quid meruistis OVES, placidum genus?
Ovid. 5. Met.

§. 1. *Quinam parentes, Herode ferociores;
parvulos suos occidant?*

§. 2. *Morum ac vita innocentia, cum parvulis,
etiam cum vita discrimine servanda.*

§. 3. *Quandoquidem innocentes pro Christo
occisi sint, quin & nos innocenter oppressi, ali-
quid toleremus.*

FESTUM S. SYLVESTRI PONTIFICIS. fol. 363.

*Constitu te ut evellas, & destruas, & disperdas,
& dissipes, & adifices, & plantes. Jer. 1. v. 10.*

EMBLE-

INDEX TITULORUM ET PARAGRAPHORUM.
EMBLEMA LII.

Statuæ in horto ex ligustri, aut verbenacortex, forcipe formandæ, ne silvescant.

Necdum sua formarecessit. Virg. l. xi.

- §. 1. *Constitui te ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes.* Jerem. 1.
§. 2. *S. Silvester positus quoque ut edificet, & plantet.* Ibid.

DE COMMUNI SS. MARTYRUM. fol. 372.

Sicut fragmen mali punici. Cant. 4

EMBLEMA LIII.

Malum punicum fissum.

Frangat oportet.

- §. 1. *Martyres Christi, multitudine innumerabiles per fragmen malipunici designantur.*
§. 2. *Qui quamque innumeri Martyres seculi, ac Satana.*
§. 3. *Novum genus Martyrii, quod sine sanguine omnes adipisci valemus.*

DE COMMUNI DOCTORIS PONTIF. fol. 386.

Sic luceat lux vestra. Matth. 5.

EMBLEMA LIV.

Lampas quæ emungitur.

Fuliginis expers.

- §. 1. *Ecclesia Doctor, ut aliis splendidis titulis præsulgeat; propriissimè tamen LUX MPNDI vocitatur.*
§. 2. *Doctores vani ac insani quos scientia inflat inanis gloria fuligine expurgandi.*
§. 3. *Sanus ac Sanctus Doctor semper se discere profitetur.*

DE COMMUNI CONFESSORUM. fol. 398.

Lucerna ardens & lucens. Joan. 5

EMBLEMA LV.

Lucerna lucens in tenebris.

Lucet & ardet.

- §. 1. *Erat lucerna ardens.*
§. 2. *Erat lucerna lucens.*
§. 3. *Erat lucerna ardens & lucens.*

DE COMMUNI SS. VIRGINUM fol. 407.

Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.

2. Cor. 4

EMBLEMA LVI.

Vitrum fractum.

Nulla reparabilis arte. Ovid. Epist.

- §. 1. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Cant. 24
§. 2. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.*
§. 3. *Nulla reparabilis arte.* Ovid. Epist.

FESTUM DEDICATIONIS ET CONSECRATIONIS Ecclesiæ. fol. 419.

Domum tuam decet Sanctitudo. Psalm. 28.

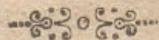
EMBLEMA LVII.

Genius qui inter varios ritus, in dedicatione adhiberi solitos, cruces oleo inungit.

Morem, ritusque sacrorum.

Adiciam Virg. 12. Æneid.

- §. 1. *Contra impugnantes ceremonias dedicationis Ecclesiasticas.*
§. 2. *Nescitis quia TEMPLVM Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis.* 1. Cor. 3.
§. 3. *Si quis autem TEMPLVM Dei violaverit, disperdet illum Deus.* 1. Cor. 3.

FESTUM

FESTUM
VISITATIONIS
B. VIRGINIS.

Saluta vit Elizabeth. Luc. 1.

EMBLEMA XXIV.

Apis evolans ad florem.

Visitat, haud vitiat.

ARGUMENTUM.

APICULAM hinc, alveari suo provolantem spectas; sed quod? ad florem, quem illibato congressu, & osculo *visitat, haud vitiat*, nullo vel minimæ læsionis, aut corruptionis vestigio relicto. Talis, quibus hæctenus detenta fuit Virgo Maria, ædibus provolans, ut salutaret Elizabeth, apicula existit. Hæc non Zachariæ dumtaxat domesticis, verum omnibus, quos unquam visit, ad eum non suo contubernio, conspectu, colloquio eos vitiauit, ut integritatis decus afflaret, quam utinam in quotidianis suis visitationibus adolescentes nostri, ac viri etiam conjugati, apiculam sectarentur, atque ex ea, ut Sapiens sapienter monet, discerent, qualiter absque ullâ corporis, animique læsione, visitationes suas instituerent; atque eorum cum primis consuetudinem diligerent, è qua sanctiores semper recederent. Quod si mortalium nonnulli, vel unico Sanctorum congressu consecuti sunt, nulli, profectò efficacius, quàm qui omnium Sanctorum Principem ac Dominam, persæpè salutare, & vel in sua effigie visitare identidem consueverunt.

1. Prov. 6.

- §. I. *VADE AD APEM, ET DISCE, quomodo visitationes caute, & castè instituende sint. Prov. 6.*
 §. II. *Felix domus, quam Maria cum Iesu visitat!*
 §. III. *Visitationes noxiæ cavende.*

FESTUM VISITATIONIS B. VIRGINIS.

Saluta-vit Elizabeth. Luc. i.

P. Petra
Sancta in
symb. He-
roum, l. 1.
cap. 4.

INTER illustria
heroum symbola,
suum perappositu-
m inseruit Scipio
Bargalius, nobilis
Italus: qui pro
Gentilitia tef-
fera apem appin-
xit flori, quem
dicitur nullo flo-

ris damno visere, atque suo non tam mor-
su, quam osculo castissime delibare, hoc lem-
mate subiecto:

Sine injuria; seu: VISITAT, HAVD
VITIAT.

Hoc Scipio, ut credo, innuere volebat, in
omni se congressu, illibaram servare corpo-
ris, animique integritatem: quoscumque,
aut quascumque viseret, ne minimo castimo-
niam navo, sua consuetudine contaminan-
dos. At jure longè meritisimo de integerrima
Virgine Maria, id profecto hodierna die
pronuntiato, quam Augustinus acer ingenio,
sua vis eloquio, Api divinisimam conferre non
dubitavit! O verè, inquit, beata, & admirabi-
lis APIS, cujus nec sexum masculi violant,
fœtus non quaerant, nec filii destruum castita-
tem; sicut sancta concepti Virgo Maria, Virgo
peperit, & Virgo permansit.

Accedit D. Alchelmus, Saxonum Episco-
pus: Apem, propter peculiaris castimonia pri-
vilegium, pudicissima Virginis typum, indubi-
tata scripturarum auctoritate ad stipulamur.
Quod si ulterius similitudinem Apis, & Vir-
ginis, equitatis, utriusque inter se proprietates
conferte. Aristoteles: Est, inquit, APIS
animal omnium mundissimum, usque eò, ut
Varro, experientia edoctus, affirmarit: Nulla
harum assidet in loco inquinato, aut eo, qui
male olet.

Arist. l. 6.
hist. anim.
6. 4.

AVT VBI ODOR COENI GRAVIS.

Consentit Plinius, solets naturæ speculator,
Didymus verò sic habet: Est hoc animal per
excellentiâ purum, nulli rei graviter olenti,
atque immunda insidens. Quæ quàm aptè
purissimæ Virgini Matri conveniant, docet
Richardus in illud Ecclesiastici 11. Brevi in
volatilibus est APIS, & initium dulcoris habet
fructus illius. Ubisic ait: Quantò Virgo est
purior, magis fœtet ei luxuriosus, ipsa enim
cum sit Apis, fugatur fœtore. Eccl. 11. Brevi in
volatilibus est apis. Et alibi idem Auctor.
Prov. 14. Ne dimittas eam, id est, ne effuges eam
peccando mortaliter; ipsa enim est apis, (Eccl.
11.) quam fuget sex peccati; nôrat illa, quem
admodum divina Apis se visitaverat devo-
lans ex alto. Bern. 2. de Advent. agens de
Christo incarnato: Apis ea, qua pascitur inter
lilia, qua florigeram inhabitat patriam Ange-
lorum. Vnde & ad civitatem Nazareth, quod
interpretatur flos, ad suaveolentem perpetua
virginitatis florem advenit, illi insedit, illi ad-
hasit, & ad nos veniens Sol, mel attulit, & non
aculeum, id est, misericordiam, & non judi-
cium; sed omnis aculei experti, candidissimo
huic lilio gloriari licuit:

VISITAT HAVD VITIAT.

Quare ne alias, easque propè divinas apum
proprietates, & operationes longius secte-
mur.

Esse Apibus partem DIVINÆ MENTIS, &
haustus a theroes,

Eorumque opera, aërei mellis caelestia dona,
unum in praesentiarum tractasse sufficiat,
quanta cum integritate, Apis viridaria lus-
tret, flores sine injuria vister, non vitiet,
lilia delibet, sed illibetè, inter violas agat
inviolatè. In quo profecto adolescentens &
adolescentulas, vos omnes vult Sapiens
disci-

Virg. 4.
Georg.

Plinius l.
11. c. 16.
Richard.
à S. Laur.
lib. 2. de
laud. B.V.
partic. 6.

Idem l. 2.
part. 3.

Virg. 4.
Georg.

Salazar
in Prov. c. 6

4. Georg

Lib. de
mundi con-
templ.

Lux Evæg.
p. 1. Dom. 13
post Pent.

discipulos esse apiculæ, Proverb. 6. *Vade ad apem, & disce operationem, quam venerabilem faciat.* Salazar exponit, quàm gravem, feriam, pudicam, castam, severam, innocentem faciat conversationem, & societatem castam disci vult, Chrysostomus in Phil. 110. *Diligentiam, & laboru studium discas à formicis: ab ape verò, honesti amorem, societatem, & inter se communionem.* Disce castimoniam, disce conversationem sanctam, disce visitationes habere honestas, & mores in omni congressu pudicos, ad quod nos ipse gentilis impellit Seneca, l. 1. de Clement. c. 19. ubi cum plura de moribus apum disseruisset, sic demum concludit: *Pudeat ab exiguis animalibus nos trahere mores.* Aptissime dixit, pudeat; nam pudor est homines rationis compotes, à tam exiguo animalculo moribus vinci, & tu quicumque,

Illam aded placuisse apibus mirabere morem,

illam potius imitabere, quare.

§. I.

VADE AD APEM, ET DISCE, quomodo visitationes cautè, & castè instituenda sint. Prov. 6.

Habet hoc omnis illibata virginitas, & niveus mentis, corporilque candor, ut non actu modò, sed vel aspectu, & affatu, etiam sui affatu labefactetur. Hinc nemo non facile perpexerit, quanta cum cautela, quanta cum parentum, superiorum cura, mutui congressus, conspectus, affatus frequentandi sint; quanto cum integritatis periculo, visitationes ultrò citròque indes instituantur, ut sæpè sæpius labeis nomini, & lues homini, nulla reparabilis arte, aspergatur. Quod præclarè in aureis suis dictis S. Egidius docuit, dicens: *Castitas est tersum speculum, quod minimus anhelitus obfuscat.* ET LEVIS VAPOR RAPIT OMNE DECUS. Alius non minùs aprè, virginitatem dixit nitidissimam bullam, quæ ut pulcherrima, sic tenerrima, si tangas frangas; & cheu? nimis multis, retigisse, perisse fuit? ut alibi diximus. Cui malo ut occurratur, atque ut visitationes vestræ sanctè, & salu-

briter institui queant, in exemplum vobis hodierna die Virginem visitantem proponere decrevi, de qua non me, sed suavissimum juxta ac sapientissimum Ecclesiæ Doctorem; in cujus nascentis ore mellificarunt apes, auscultat. Hic dulcissimo sermone ex sola sanctissimæ virginis Mariæ visitatione gravissimam omnium virtutum, & optimis castimoniam, auram affari aufferit: *Tanta, inquit, erat ejus gratia, ut non solum in se virginitatem servaret, sed etiam si quos inviseret, integritatis insigne conferret.* Nihil usitatus, nihil frequentius olim apud Romanos, & nostris etiam in partibus, hoc corruptissimo sæculo, quàm puellarum & matronarum salutationes, ac visitationes; sed utinam exemplo Virginis, si quos, aut si quas inviserent, integritatis insigne conferrent! & non potius pudorem auferrent, virginitatis florem læderent, integritatem violarent. Melleo sermone suavissimè hic influit Claravallensis Abbas, qui serm. 48. in Cantica; *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias;* sic ait; *Non bona filia que pungunt; donec ergo in carne est anima, inter spinas profecto versatur; quòd si lilium est ipsa, juxta sponsi verbum, videat quàm vigilem, sollicitamque esse oporteat, super custodia sui, septa undiq; spinis: nec enim vel levissimam spina sustinet punctiorem, floris teneritudo.* Tum ad cautelam, & vigilem custodiam, omnes adhortando exclamat: *O candens lilium! o tener, & delicate flos, increduli & subversores sunt tecum, vide, quomodo cautè ambules inter spinas.* *Versari in his, & minimè ladi, di vine potentia est, non virtutis tua.* Tale unicum, intactum, illæsum, illibatam adfert Rupertus, qui super eadam divini Epitalamii verba: *Sicut lilium inter spinas* ita disserit: *Lilium Maria; virgines aliæ spinæ sunt, tum quia in se habeat aliquid culpæ, tum quia peccati fomitem, tum denique, etsi munda; atque innoxia, aliis tamen noxiæ sunt spinæ, à quibus scilicet etiam solo congressu, vel levi actu pungantur, lacerentur, ac cruententur.* At Maria lilium est miri candoris, à quo nec læditur oculus, nec animus: quia nihil in ea culpæ, nec fomitis; nihil, unde aliorum concupiscentiâ exardescam; ac plurimum unde restinguatur. Hac quippe singulari præ-

Salazar
in Prov. c. 6

Virg. 4.
Geor.

Plinius l.
11. c. 16.
Richard.
à S. Laur.
lib. 2. de
laud. B.V.
partic. 6.

4. Geor.

Idem l. 2.
part. 3.

Ambr. lib. 2
de virginit.
c. 7.

Cant. 2.
Bernard.
serm. 48. in
Cantica

Bern. ib.

Rupertus
in Cant. 2

Lib. de
mundi con-
tempt.

Virg. 4.
Geor.

Lux Evæg.
p. 1. Dom. 13
post Pent.

rogativa excellit, ut rara illa venustas ac pulchritudo, quam virgineo corpori natura asperferat, quæ in aliis puellis esse solet blanda voluptatis illecebra, Maria potens fuerit ad castimoniam, omnemque virtutem incitamentum. Testem habeo Doctorem Seraphicum, qui id hausit ex fideli, & certa Judæorum relatione, quod in omni congressu & visitatione, nullus ex aspectu gloriosa Virginis, quamvis esset pulcherrima, urebatur, aut inflammabatur; sed eam potius extinguebat ille divinus aspectus: quasi frigidus quidam ex oculis ros virgineus expiraret, vel afflueret à mente illius castissima. Hæc Gerlon, Bonaventura, sensu, atque verbis. Hauserat id credo ab eximio suo Magistro Alexandro Hallensi, qui 3. p. q. 2. *Tanta*, inquit, *fuit in Virgine sanctificatio, ut etiam extenderetur ad alias; unde etiam dicunt infideles, cum Maria pulcherrima fuerit, à nullo tamen unquam potuit concupisci: & hoc erat, quia virus sua castitatis, & sanctitatis extinguebat omnem motum carnalem, in aliis aspicientibus ipsam: cæteratam forma puellarum, ac venustas, flammæ & fulgura ejaculatur:*

VRITQVE videndo

Fœmina.

Unde è Gentilibus Xenophon: *Pulchritudo est ignis, qui tangentes urit, distantes inflammat.* Theocritus dixit: *Forma est eburneum detrimentum.* Socrates: *Pulchritudo est modici temporis tyrannis.* Theophrastus: *Pulchritudo est tacita deceptio, quod in exemplo Helenæ probat Euripides, dicens: Pulchritudo est res infelix, unde quis sic cecinit:*

*Mulier melle mollior,
Et quò nitentior, eò nocentior:
Qua dum se fovet, sibi favet.
Et dum ridet, rodit, ac radit:
Qua corpus carpit, & aurum haurit:
Idque latenter, atque lactanter.
Non virgo, nec virago, sed vorago.*

Ex quo verissimum patet illud viri Asce-
tici pronuntiatum: *Tria D. D. D. sunt
hominis ruina, Dæmon, Denarius, Domina.*
Unica inter filias Adæ *MARIA VIRGO,*

est, *MIRA VIRGO*, de qua Doctor Angelicus affirmavit: *Gratia sanctificationis non solum repressit in Virgine motus illicitos; sed etiam in aliis efficaciam habuit ita, ut quamvis esset pulchra in corpore, à nullo tamen concupisci potuerit.* Sed omnes insuper, ut supra diximus, infames flammæ conspectu suo in aliis sopierit, penitusque congressu suo extinxit. Testem oculatum inducit Simon Cassianus l. 2. c. 22. *Talem*, inquit, *Deus in Virgine Matre gratiam posuerat, ut nec propter excellentem ejus pulchritudinem immundè posset conspici: Et hoc noverat Joseph experimento sui, qui quoties Virginem in conclavi orantem videret, aut aliud agentem uspiam videret, à virgineis oculis, affatu, quotidiana familiaritate pudicitiam, & castimoniam incrementum hauriebat, nec quis ad illam visit, qui non sanctior abierit*

Ad ejusmodi castimoniam speciem videndam, ad tales Virgines visendas, vos invito adolescentes; sed quis hac singulari gratia præditam invenit? *Procul, & de ultimis finibus pretium ejus.*

Ex Italia nobis illa petenda, urbe Senensi Virgo Catharina, quæ tantam non solum animo, virtutum omnium, officinam instruatam gerebat; sed in omni sermone, situ, habituque corporis, eam sanctitatis speciem præ se ferebat, ut quisque eam visitaret, nemo eam accederet, qui non melior abiret: qui non ad peccatorum poenitentiam commoveretur. Vidi ego, inquit S. Raymundus, ejus Confessarius, nonnunquam mille, & amplius homines ad eam videndam, atque audiendam confluentes, ita statim commoti animo fuerint, ut lugentes propetarent ad Confessarios; quorum unus ego eram. Ea de re Gregorius XI. Pont. Max. mihi, ac duobus sociis meis, potestatem fecit omnes absolvendi, qui ad eam viferunt Hoc in omni visitatione sua quisque secum expendat, an à tali puella, à tali fœmina, melior abierit? sanctior redierit? An tu filia, cujuscumque conditionis homines visitatis. castior redieris, & sanctior? An ad peccatorum compunctionem, ad Dei amorem inflammârit, ut dicere possis: *VISITATIO tua custodi vi-* Job. 10.
meum. Ut de vobis illud Hieronymi, a-
sur-

Gerlon.
serm. de
nativ. B.
Virg. consi-
derat. 3.

S. Thom. in
3. dist. 2. q. 1.
a. 1. ad 4.

Hieronymus
ad Princi-
pium,
Marcella
Epitaph.

2. Cor. 4.

Psal. 37.

Prov. 31.

Breviar
Rom. Festo
S. Cathar.

Matt. 19.

Anagram-
ma.

Hieronym.
ad Princi-
pium,
Marcella
Epistola.

surpare liceat: *Multo ita vixisti tempore, ut ex imitatione vestri, conversatione multarum, gauderemus Romam sanctam Hierosolymam.*

Fertur, paucis ab hinc annis, inter viros verè Religiosos, spiritu ferventes, hæc controversia ventilata: quã viã, medio, modo, aut methodo, quis citissimè, & certissimè ad apicem perfectionis, & sanctitatis pervenire posset? Varii in varias abièrunt sententias. Primus nihil efficacius ad perfectionem conducere affirmavit, quàm jugi orationi inhæterere, hanc esse elevationem mentis in Deum, quã homo velut cæli civis, cum Deo confuescit, & familiarissimè sermocinatur: atque huic ferventer, & constantè insistendo, plurimos ad sublimem sanctitatis gradum conscendisse; nam ut ait ore Chrysofomus: *Is novit rectè vivere, qui novit rectè orare.*

2. Cor. 4.

Alter brevissimam, ac certissimam viam crucis assignavit, *mortificationem Christi in corpore nostro circumferendo*, atque hac nos ducere languinolenta Christi vestigia.

Psal. 37.

Tertius his longè sublimius, & sanctius duxit, in conversionem animarum incumbere, quia juxta S. Dionysium, *divinorum omnium divinissimum est, cooperari in salutem animarum*, pro iis se totum, vitam & sanguinem profunderè; hinc divino fretus oraculo, adjunxit: *Majorem charitatem nemmo habet, quàm ut animam suam ponat.*

Prov. 31.

Quartus se rem acu tetigisse arbitratus, omnem perfectionem in contemptu rerum terrenarum, & voluntaria paupertate collocatam esse, dictabat, juxta illud Salvatoris consilium, adolescenti Evangelico datum: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, que habes.*

Breviar
Rom. Epist.
S. Cathar.

Mat. 19.

Post hæc tam varia, tam disita, tam diversa Patrum suffragia, senior quidam spiritu Dei plenus, assurrexit: qui ubi prædictas omnes aliorum sententias solidè refutasset, hanc suam edixit: nullum medium potentius ad perfectionem, nullum remedium præsentari ad omnes defectus & imperfectiones extirpandas, ad omnem sanctitatem quàm citissimè, & certissimè consequendam, quàm viris perfectionis studiosis, solidè spiritualibus, ac sanctis consuescere, cum iis commorari, colloqui, conversari, secundum illud

Job. 10.

Regii Vatis: *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris.* Etenim quod primum spectat, paucos reperiri, qui rectè, qui attentè, qui ferventer nôrunt orare; complures, qui negotiis sæcularibus impliciti, tempus vacandi per diem orationi, sibi deesse justè queruntur. Quid, quòd reperi sint, qui in oratione sua evanuerunt, & sublimi contemplatione, spiritu arrogantiae abrepti, miserè perierunt, per se potè orationem ad perfectionem non sufficere, rectè S. Bernardus observavit: *Videns aliquem frequenter in oratione devotum, cujus oculi sunt, sicut piscina in Hesebon præ multitudine lacrymarum; sed recusat ferre jugum obedientiæ. Suam plangit in oratione superbiam, sed horã compunctionis transactã, ita superbus est sicut antè: vel si levis in moribus, post orationis suæ devotionem, in eandem recidit levitatem.* Eadem mens fuit S. P. N. Ignatio, qui P. Natali prolixiorum nostris orationem præscribendam vehementius urgenti, respondit: *Quòd mortificatio, & abnegatio plus perfectionis uno horã quadrante conferat, quàm immortificatio duæ horæ orationis, habebatque dictum illud familiare: Se plus facere hominem mortificationis, quàm orationis.*

Psal. 17.

S. Bern.
serm. de
duob. discip.
in Emaus.

Lancivius
opusc. spi-
rit. 10. c.
14. n. 202.

Ad 2. Mortificationem quidem præ oratione sibi probari; sed plurimos illas carnis afflictationes, ut naturæ repugnantes, gravissimè averfari; quibusdam ob corporis debilitatem, aliasque functiones necessarias, prudenter omittendas; repertos etiã, qui in summa vitæ austeritate fœdissimè lapsi sint, carnem quosdam domare, non animum subjugare studuisse.

3. Verò, saluti proximorum vacare, esse periculosa plenum opus alicui, ne forè, ut Apostolus monet, *dum aliis prædicat, ipse reprobus efficiat.*

1. Cor. 9.

4. Denique rerum omnium contemptu, generosa opum ac divitiarum despicientia, ipsi gentiles, Crates, Bias, Diogenes, aliique excellere. At consuetudinem Sanctorum eorumque conspectum, convictum, colloquia, exempla fortissima esse ad omnem virtutem & perfectionem adminicula; quod sæpius ipsa experientia com-

probavit, quique nec orationi vacando, nec carnem domando, ad frugem reduci poterat, convictus, ac consortio aliorum, velut extremo remedio in viros alios mutari, salutem consecuti sunt; quemadmodum in morbidis, & propè depositis usu venit, quos ubi nec potiones, nec sectiones sibi restituerint, aëris mutatio, & clementius cælum, ut ultimum & unicum remedium, medelam adferat. Præclarâ hac similitudine usus videtur Seneca, dum dixit: *Non tam valetudini profuit utilis regio, & salubrius cælum, quam animis parum firmis, in turba meliorum versari.*

Seneca l. 3.
de ira, c. 7.

Argumento esse pot erit, quod dicturus, ac docturus sum, maximam vim quotidianæ consuetudini, ac familiari consortio inesse debere, cum vel sola viri alicujus planè spiritualis visitatio, stupendam, ac penitus divinam vitæ, morumque metamorphosim inducere, ejusque vel solus conspectus, ac præsentia, præ cæteris omnibus administriculis, virtutis quandam fragrantiam aspirate consuevit. Id nobis de se testatum reliquit P. Ludovicus Gonsalvus, minister S. P. Ignatii, qui scriptis ad Joannem III. Regem Lusitanæ literis, (à quo jussus erat, omnia dicta, factaque S. Ignatii accuratè observare,) sanctè affirmavit, se nullo tempore lectionis, vel orationis ad pietatem tantoperè commoveri, & ad amorem Dei accendi, quam eo tempore, quo (ut minimum semel de die juxta regulam ministri) sanctum Patrem visitaret, ejusque conspectu, & consuetudine fruere. Ita S. Ignatius ex visitatione S. Philippi Nerei, & Caroli Borromæi inflammati consuevit: & magnus ille Indiarum Apostolus, plus fructus privatis visitationibus, quam publicis concionibus fecisse perhibetur. Ejusmodi vos viros invisite, quibus pectus, & lingua, & vita, & mores nil nisi Deum spirant, si dignum ex visitationibus fructum speretis.

Lancic. o.
pusc. spirit.
2. pag. 178.

In vita
Xaverii.

S. Greg. hom. 5. in c. 1. Ezech. de SS. Animalibus: *Aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum, sic exponit: quisquis carbonem tangit, incenditur: quia qui sancto viro adheret, ex ejus visionis assiduitate, usu locutionis & exemplo operis accipit, ut attendatur in amore veritatis, peccatorum suorum tenebras fugat,*

in desiderio lucis inardescit, ut per verum amorem ardeat, qui prius in iniquitate tantum mortuus, quantum frigidus jacebat. Quia ergo sancti viri juxta se positos, quasi tangendo ad amorem patriæ celestis accendunt, CARBONES sunt. Ita Platus de bono status Religiosi asserit, Religiosum minus fervidum, tepidum ac frigidum, viridem stipitem manipulo arido insertum referre, qui si in luculentum iguem carbonum ardentium conjiciatur, flammam una concipiet, & cum cæteris succedetur, tantum refert, quos visites, & quibuscumque visiteris: *Vis nôsse hominem? quærit Hieron. attende, quorum familiaritate assuescat, talis quisque censetur, qualis est quocum versatur.* Vis nôsse istum virum nobilem, illum togatum? attende, quo sæpius visat, cujus familiaritate assuescat. *Vis nôsse istum adolescentem? attende sero vespero, quò tendat, cujus familiaritate assuescat; tritum illud:*

Daer men med verker.
Wort men med verker.

Idem testatur plutarchus l. de amicitia: talis eris, qualis conversatio, quam sequeris: si cum viro literato agis, sermones erunt de literis, de studiis; si cum bellicoso de rebus bellicis, stratagematis, vallibus, propugnaculis; si cum venatore, de silvis, de canibus, de feris; si cum lascivo, de amatoriis; si cum ebrioso, de poculis, quot genus vini præstantius, ita etiam, qui cum viro Religioso, prudenti, pio, sancto, nil nisi de virtute, de perfectione, de divinis audies differentem. Sanctus Ambrosius ubi virginitatis symbolum, apem expressit, subjungit, qualis fuerit sermo virginis, ad eos quos invisibat, ut ejus exemplo & tu filia, in omni visitatione sermonem tuum rectè disponas: *Digna, inquit, virginitas, que APLIVS comparetur: sic laboriosa, 2. de Virginitate, sic continens: rore pascitur apis, ginit.* Ros quoque virginis est sermo divinus: quia sicut ros Dei verba descendunt. *Quam te velim filia, imitatricem esse hujus APICVLÆ: in hac enim velut in exemplari, magisteria expressa probitatis, Quam te velim filia, imitatricem esse modestiæ, prudentiæ, pudiciæ virginis! quam te velim*

S. Bonav.
in sp. cul.
Virg. l. 6.

Indib. c.
31.

Hieronym.
ad Nepo-
titan.

S. Bonav.
tom. 6. o.
pusc. tract.
de vita
Chr. c. 13.

Bernar-
din. de Bu-
sto. conc. 5.
in nativ.

Ierem. 8.

Salut. 5.

S. Ambro. lib.
2. de Vir-
ginitate.

velim filia, in omni visitatione imitricem morum, & verborum Mariæ! quam omnibus Doctor Seraphicus absolutissimam idæam ad imitandum proponit.

S. Bonav. in specul. Virg. lect. 6. Considerate, inquit, charissimi, in Maria gratiam labiorum, de qua in psalmo dicitur: DIFFUSA EST GRATIA IN LABIIS TUIS. *Tanta siquidem fuit gratia labiorum in Maria, ut ipsa optime per Iudith signari possit, de qua dicitur: Non est mulier talis super terram, in aspectu, in pulchritudine, & in*

Iudith. c. 21. SENSU VERBORUM. Revera non est, non fuit, non erit mulier talis super terram, qualis Maria fuit in aspectu clarissima vita, in pulchritudine mundissima conscientia, & in SENSU VERBORUM DISERTISSIMÆ LINGVÆ. Quid ni usurpem hic illud Cant. 5. *Labia ejus lilia stillantia myrrham primam. Lilia quippe sunt, ob insignem candorem ab omni turpitudine alienum; stillantiam myrrham primam, mirabili odore fragrantem, quæ salutarem vim contineat arcendæ corruptionis, ut omnes, qui audiunt, iis odoribus illecti, ad summi boni amorem trahantur, & cælesti spiritu repleantur. Hinc ait Doctor Seraphicus: Vide,*

S. Bonav. tom. 6. opus tract. de vita Chr. c. 13. *quanta virtus sit in verbis Domina, quia ad eorum pronuntiationem, confertur Spiritus sanctus, sic enim abundanter ipsa erat plena, quod ejus meritis ipse Spiritus sanctus etiam alios replebat. Dicit non potest, quot sua conversatione, & colloquio ad Deum, ad virtutem traxerit, à perdita vita ad meliorem traduxerit, ut Ambrosius, Germanus Patriarcha; & Epiphanius testantur. Unde inquit Rupertus, hoc illi quadrat:*

Bernard. de Eust. cone. 5. in nativ. *Sicut vitta coccinea labia tua. Accedit pius iste Virginis cultor Bernardinus, qui ait: Omnia Mariæ verba fuere sancta & edificatoria; unde eam audientes poterant ei dicere quod postea filio: Verba vite aterna habes. At nunc ô tempora! ô mores! justissima videtur illa Jeremiæ querimonia, in omni conversatione: Attendi, & auscultavi, nemo quod bonum est, loquitur. Nec Domini, nec Dominae, nec Domicellæ, nec famuli, nec ancillæ, nemo, nemo, omnes passim non verba vite, sed mortis evomunt, dum fœda, obscœna eructant, de quibus Propheta: Sepulchrum patens est gut-*

Psalm. 5.

tur eorum. Gulielmus Peraldus, Lugdunensis Episcopus, hæc verba *Spuma diaboli, spumam cerberi, rectè vocabat, qua candidissimas mentes, vel afflatu suo inficit, & interficit. Qua super re acerrimè Doctor Mellissius excurret: Unus est, qui loquitur, & unum tantum verbum profert; & tamen illud unum verbum, uno in momento, multitudinis audientium, dum aures inficit, animas interficit. In parthenone castarum virginum, in cœtu honestarum matronarum, unus est, qui loquitur, unum verbum (lascivum) profert. Et illic, velut scintilla in arundineto, teneras mentes inflamat, nam teste S. Antiocho, quis lasciva inter viventes in carne profert verba, is scintillas projicit libidinis, quæ in luculentum erumpunt incendium, Unus est, qui loquitur, & innocentes animas, pacatas, serenas, tranquillās, ita conturbat, ut per omnem vitam gravissimè inquietentur, ac diventur; non secus ac serupo in aquam, alias tranquillam, coniecto, illic conturbatur, & in mille Meandrosese iniquè diffundit.*

Immensus sim, si hic pro rei indignitate exaggerate velim, quantum in communi consortio mali conferant, quæ dulci sono, lenocinisque verborum arguti gutturis, concupiscentiæ inflammandæ deserviunt; in scopulos, in syrtes impingant, necesse est; & quicumque has cantatrices viderint, & vocis sono illecti fuerint, Syrenes eas merito dixerit Ambrosius, *qua vocis suavitate canendi illecebris, audiendique studio allectus navigantes, naufragium facere compellunt.*

Quid invictissimum orbis domitorem ad infamem scopulum allisit, nisi cantatrix? Non me, sed Favianum, fama super athera notum, audite. Ratisbonæ Barbara Blombergæ, formâ ac genere juxta nobilis, Carolum V. visitavit, ut merorem cantu levaret, quem ita incantavit, ut integritatem expugnarit. Hoc itaque Cerberum malum, & venenum diaboli, ut omnibus familiis vestris, & urbibus, & orbe eliminetur, gravissima Augustini patris sufficere deberet, qui serm. 215. de tempore: *Videte, si justum est, ut ex ore Christianorum, ubi corpus Christi ingreditur, luxuria-*

Bernard. serm. 24. in Cant.

Ambr. in psalm. 43.

Favian. Strada de bello Belg.

Augustin. serm. 215. de temp.

Jeronym. ad Nepotian.

Ambr. lib. de Virginit.

Jerem. 8.

Petr. Ble-
jen. ep. 27.

*luxuriosum canticum, quasi venenum dia-
boli proferatur. Sed de his alibi uberius. Et
profecio conveniret, ut eam laudem æmu-
lari omnes conuiterentur, quam Petrus Ble-
sentis, Thomæ Cantuariensi tribuit, de quo
perhonorificum, & verum hoc tulit testi-
monium: *Tota conversatio ejus erat schola
honestatis, morum ædificatio, & structura
salutis: quia omnis sermo ejus honestatem,
ac sanctitatem spirabat; modestia morum
vel tacita, divinaque ejus consuetudo secum
conuersantes ad omnem virtutem incitare,
atque extimulari videbatur. Atque ut ad
nostra tempora veniamus, hanc laudem sibi
etiam vindicavit lectissima Matrōna Parisi-
ensis, de qua P. Suffren, vir linguâ & calamo
celeberrimus, refert à paucis annis personam
magnæ dignitatis, in aula Regis Franciæ
sibi dixisse, si vel animo scelus dumtaxat ob-
versaretur, aut suggestio mali genii animum
ad obscœna vehementius impelleret, non
verba modò, quæ cælestia ac spiritu Dei pla-
na; sed conspectum aut præsentiam solam
cujusdam Dominiæ, quam nominabat, inte-
gerimæ vitæ, ac raræ modestiæ in aula, ita
animum suum à scelere avocare, ut pudore
suffunderetur, dum eam viseret hac præ-
sente vel solum cogitare: *Tota quippe con-
versatio ejus erat schola honestatis, morum
ædificatio, structura salutis. Si ejusmodi
scholam, atque hac longè excellentiorem
frequentare, & in familia vestra exstruere
velitis, illius hodierna die disciplinam arti-
pite, in qua, tanquam in exemplari, magiste-
ria expressa probitatis. Sub qua magistra,
quantum per trimestre Elisabetha, quantum
Joannes profecerint, attendite; ut & vos
sumatis exemplum conversationis ejus.***

P. Suffren.
L. annæ
sacre pag.
54.

Ambr. 1. 2.
de Virg.

Bonav. in
spec. Virg.

§. II.

Felix domus, quam Maria cum Christo
VISITAT.

OTer, quaterque beatam domum illam,
quam Christus cum matre visitat, tota
cælestium benedictionum affluentia locu-
pletatur, i. Paral. 6. *Mansit arca Dei in domo
Obedemum tribus mensibus, & benedixit Do-
minus domui ejus, & omnibus que habebat.*
Visitationis hujus typum in Virgine Ma-
tre cernimus: *Maria etenim, ut loquitur
B. Justinianus Venerus, testamenti ARCA
verissima, divinis manibus fabricata, auro
vestita mundissimo, virtutum gemmis orna-
ta, atque impuribilibus lignis spiritualiter
facta, suavissimum in se manna continuit.*
Hæc inquam arca, totam domum Eliza-
beth, ubi per trimestre quievit, divinis
benedictionibus replevit. Joannes mater-
no clausus utero, horrida originalis noxæ
caligine involutus, derepentè auroram sen-
sit illucescere, & divino gratiæ radio to-
tam illam noctem dissipari, ipsum in bene-
dictionibus dulcedinis prævenerat Deus, cum
adhuc in materno teneretur corpusculo. Ac
prima quidem hujus benedictio fuit de ro-
re cæli: jam enim cæli roraverant, quod
Isaias cap. 15. postulârat. Autè Chry-
sologus: *Ioannes autem pervenit ad calum,
quàm tangeret terram: antè accepit divi-
num spiritum, quàm humanum: antè sus-
cepit divino munera, quàm humana corpo-
ris membra.*

Mortales inter, moris & consuetudi-
nis receptæ, si Princeps aliquis aut Regia
Matrona aliò proficiscens, ad privati cu-
jusdam ædes visat, & divertat, hospitiæ
fortè gravidæ, aut parturienti, in pespe-
tuam visitationis suæ memoriâ patri-
num se, aut matrinam ingenti cum mu-
nere & amplis beneficiis ultrò efferte:
ac nascituræ proli velut propriæ, pe-
culiaris favoris, ac munificentiæ testi-
monia conferre, inque suam adoptare.
Sed nulla hæctenus Matrōna, tantum do-
norum, susceptæ è fonte baptismatis pro-
li contulit, quantum Virgo Maria visi-
tando

2. Reg. 6.

B. Laur.
Justin. ser.
de nativ.
v. 29

B. Laur.
Justin. ser.
1. de S. lo-
an. Bapt.

Chrysol.
serm. 91.

* * *

Chrysol.
Bern. ser.
de S. Ioan.
Baptist.

Ambr. lib.
2. in Lu-
tam.

Chrysol.
serm. 88.

Philost. in
vivo.
Bonav. 1.
cap. 7.

Bonav. in
lymas.
Euseb.
Emiff. ser.
6. Advent.
S. Cyril.
in c. 1. Luc.
num. 44.
S. Leo ser.
10. in Na-
tiv. S. Ioan.

Chrysol.
tit.
Bern. ser.
de S. Ioan.
Baptist.

tando Joannem. Hæc illum è mancipio
diaboli, filium fecit Altissimi, & hæredem
regni cælestis: Prius pervenit ad cælum,
quàm tangeret terram. Hæc illi non modò
gratiam infudit, sed Spiritu sancto replevit.

Quà de remelliis Bernardus: Neminem
unquam mortalium intra maternâ viscera
sanctificatum legimus, præter Ieremiam, &
Ioannem Baptistam. Sed longè minor Ieremia
sanctificatio, quàm Ioannis; ille quidem in
utero matris sanctificatus est, hic repletus
Spiritu sancto fuisse cognoscitur; multò
quippe excellentius est Spiritu sancto reperi,
quàm sanctificari; ibi enim sanctificatio
emundationem, hic repletio inundationem
significat. Hæc illi etiamnum in utero,

plenum rationis usum contulit; in quam
sententiam conspirant unanimes tum Græci,
tum Latini Patres: ex his unum, ne
longior sim, audite Ambrosium: *Habe-
bat intelligendi sensum, qui exultandi
habebat effectum.* Carthusian. serm. 3. de
S. Joanne: *In utero tam miraculosè, &
copiosè illuminatus est à Spiritu sancto, quòd
intellectualiter cognovit Dei Vnigenitum esse
jam incarnatum, & atque in utero Virginis
presentem.* Hæc illum nondum vagien-
tem, fecit disertum, fecit Prophetam in
utero. Chrysológus: *Beatus Ioannes antè
Dei spiritum meruit inonare, quàm homi-
ni vagiret in fetu.* Ubi ingeniosus ac
religiosus interpres eum artificiosissimæ
Memnonis statuæ, ab Apollonio effictæ,
aptè comparavit; de hac Philostratus,
Plinius, & Aldus Manutius ad Zenobium
Florentinum: *Legimus, Memnonis statu-
am adolescentis impuberis imaginem referre,
ex nigro lapide constructam; cumque pri-
mùm Solis radius ad illius os pervenit, locu-
tam memorans, hilare, & oculos convertisse
ad lucem.* Quid ni longè potentius, ubi
auroræ lucis perpetua benignissimo radio
Joannem collustravit, os infantis fecit eadè
disertum:

Eusebius Emislenus: *Nondum natus est,
& prophetat.* Et S. Cyrillus: *Salutatio sancta
Virginis Mariæ, adhuc secum Iesum ferentis in
utero, movit Ioannem ad Prophetiam.* S. Leo:
Præcurfor Christi spiritum Prophetiæ intra
viscera matris accepit.

Denique, si sub primum congressum, &
Cælestis Panthei Pars II.

Virginis affatum, tantus gratiarum, ac
cælestium donorum cumulus Joanni acces-
serit, quantum excrevisse credimus, dum
divinæ hujus arcæ præsentia, toto trimestri
fruitus est. Quod Ambrosius in illa verba:

*Mansit cum illa ELISABETH mensibus tri-
bus, testè observavit: Non sola, inquit,
familiaritatis est causa, quòd Virgo diu man-
sit; sed etiam tanti Vatis, id est, Ioannis pro-
fectus; nam si primo ingressu tantus profectus
existit, ut ad exultationem Maria, exul-
taret infans in utero, repletur Spiritu
sancto Mater infantis, quantum putamus
usu tanti temporis, sancta Maria addidisse
presentiam? Vngebatur itaque Ioannes, &
quasi bonus athleta exercebatur in utero
matris Prophetæ: amplissimum enim virtus ejus
certamini parabatur.* Quid, quòd eâ præ-
rogativâ Joannes à Virgine Matre dota-
tus sit, quâ nemo mortalium, ut Mariam
quasi divinam in ortu suo Lucinam, ac
dein gerulam nancisceretur. Unde Bern-
ardus serm. de privilegiis Joan. Baptistæ:
*Morata est, inquit, Maria, donec puerum
beatissimo convoveret sinu, & propinquiorem
redderet presentia Creatoris.* Progreditur
B. Petrus Cardinalis Damiani, sermone de
S. Joanne: *Ipsa Dei genitrix filium puerum
(Joannem) primò de terra levavit.* Quod
& suo alter S. R. E. Cardinalis, Doctor
Setaphicus, firmat testimonio lib. 5. vitæ
Christi: *Peperit Elisabeth filium, quem
Domina levavit à terra, & diligenter
apertavit, & adoptavit: & parvulus illam
quasi intelligens, aspiciebat; ac tandem
concludit: Considera magnificentiam Ioan-
nis, nullus unquam talem GERVLAM ha-
buit.* 2. Reg. 6. Benedixit Dominus Obe-
dedom, & omnem domum ejus; in quem
locum Abulensis curiosè, & studiosè evol-
vit, quænam fuerit hæc benedictio? *Cre-
dendum, inquit, est, quòd in illo modico tem-
pore, quo fuit arca in domo Obededom, multi-
plicavit Dominus prolem ejus, & fructus
agrorum, & omnem substantiam ejus; deditq;
illi hilaritatem, & salutem.* Eadem insitit
viâ Livanus: *Benedixit, inquit, Obededom
multiplicando eum in bonis spiritalibus,
& temporalibus.* Causam verò tantæ ben-
edictionis hanc assignat, uti & Carthusianus:

Ed quod circa arcam Domini reverenter se

B

habu-

Ambros.
in cap. I.
Luc.

Abulens.
in 2. Reg.
6. q. II.

2. Reg. 6.

B. Laur.
Justin. ser.
de nativ.
v. 29

Ambr. lib.
1. in Lu-
tam.

B. Laur.
Justin. ser.
1. de S. Io-
an. Bapt.

Chrysol.
serm. 88.

Chrysológ.
serm. 91.

Philos. in
tit. 1.
Plinius l.
3. cap. 7.

Bernard.
in
hymno.
Euseb.
Emislen.
S. Cyrill.
inc. 1. Luc.
num. 44.
S. Leo ser.
10. in Na-
tiv. S. Ioan.

Carthus.
l. 2. Reg.
6. 6. n. 11.

habuerit, & devotè. Quòd si hæc tanta bona contulit umbra, quid non conferet lux ipsa? si materialis arca domum Obededom tantis terrenarum, cælestiumque rerum divitiis locupletarit, quid non spiritualis ac cælestis arca nostra domui Zachariæ, ipsique cum prima Joanni contulisse credenda est? qui quanta hanc arcam veneratione exceperat, ex Salmerone, doctissimo sacrarum literarum interprete, patebit.

Salmer.
tom. 13.
Evang.
hist. tract.
10.

“ Tradunt, inquit, nonnulli, in amplexu Mariæ & Elizabeth, Mariam in spiritu vidisse Joannem genuflexo cohitam Christo, & se mutuo mentis oculis respexisse: & Christum sedentem, illi benedixisse, atque ita sanctificasse, & Spiritu sancto replevisse, ac Præcurso-rem instituisse; ei que nomen Joannis indidisse; Joannem verò linguâ Angelicâ Christo canticum cecinisse, tunc que tripudiasse, saltumque exultationis edidisse. Atque hæc quidem dum fierent, matres erant in mutuo amplexu, linguaque propemodum Angelica ad se invicem loquebantur. Quòd spectat illud

Ambrosii l. 2.
in Luc.

Ambrosii: *Duplici miraculo Prophetant matres, spiritu parvulorum: non prius mater repleta quàm filius; sed cum filius esset repletus Spiritu sancto, replevit & Matrem.*

Hactenus diximus, quid Virginis visitatio Joanni contulerit, nunc quid Elizabethæ, & Zachariæ collatum sit, videamus: hæc enim animata arca, non solum benedixit Joannem, sed & repleta est Spiritu sancto Elizabeth, ac de præsentis, præterito, & futuro prophetavit, ut docet Gregorius.

S. Gregor.
hom. 1. in
Ezech.

Admirabile Incarnationis mysterium tot sæculis absconditum, à Spiritu sancto didicit. Prima post Virginem Mariam & Joannem illud agnovit, prima patefecit: prima Virginem Matrem Dei appellavit. Unde, inquit, *hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me.* Prima in Deiparæ laudes, os illud Spiritu sancto plenum referavit. Tum ex quotidiana, cum Virgine Matre consuetudine, divinissimo colloquio, morum honestate, totiusque corporis supra omnem humanam formâ

planè admirabili, virtutum ac gratiarum incrementum Elizabetham accepisse, præter Ambrosium, etiam Origenes testatur: *Si enim eò quòd tantum venit Maria ad Elizabeth, & salutavit eam, exultavit infans in gaudio, & Spiritu sancto plena Elizabeth, prophetavit ea, qua in Evangelio scripta sunt, & in una hora tantos profectus habuit; nostra conjectura relinquitur, quid in tribus mensibus Ioannes profecit, assistente Maria Elizabetha, valde quippe indignum est, in puncto hora, atque momento exultare infantem, repletamque esse Spiritu sancto Elizabeth; per tres verò menses, nec Ioannem, nec Elizabeth ex vicinâ Matris Domini, & ipsius Salvatoris præsentia profecisse.*

Atque ut totam domum benedictionibus repletam, ab hujus arcæ præsentia cognoscatis, Zacharias quoque non exigua beneficia consecutus est: Messia adventum ex revelatione cognovit, divino amore exarsit, gratiâ crevit, ut fufius docet Barradius. Ac demum in die, quo Joannes circumcissus, vocem recepit, & Spiritu sancto plenus, præclarum vaticinium edidit. Ita sentit Origenes hom. 10. in Lucam: *Mansit Maria cum Elizabetha mensibus tribus, ut per ineffabilem quandam virtutem non solum Ioannem, sed etiam Zachariam præsens Salvator instrueret: paulatim quippe & hic per tres menses sancti Spiritus argumenta capiebat, & cum nescit, erudiebatur, & de Christo prophetavit, & in purissimæ Virginis amorem ita exarsit, ut dum eam simul & Matrem & Virginem coram Judæis constanter astruit, ac tuetur, ab iis crudeliter interfectus, martyrii palmam consecutus sit, ut tradit Baron. ann. Christi 1. num. 54. ex Cyriilo Alexand. Greg. Nysseno, Basilio, & aliis.*

Habitavit ergo arca Domini, id est Virgo Maria, in domo Elizabeth mensibus tribus, & benedixit Dominus Elizabeth & omnem domum ejus. Adducamus arcam hanc domum nostram, id est, Virginem cum filio, in animum, in ædes nostras, ut benedicat & nobis Dominus. Audi, quid fecit David, ubi inaudit Dominum propter arcam benedixisse Obededom.

Origen.
hom. 9 in
Lucam.

Barradius
tom. 1.
deut. 3.

Barradius
tom. 1. l. 7.
cap. 14.

Ambrosii.

dom. 2. Reg. 6. *Nuntiatur est Regi David, quod benedixisset Dominus Obededom, & omnia ejus propter arcam. Abiit David, & abduxit arcam Dei de domo Obededom, in civitatem David cum gaudio.* Nobis quoque nuntiatur, quod benedixerit Dominus Elizabeth, & totam domum ejus, propter visitationem Mariæ. Eamus ergo, & adducamus *arcam Dei cum gaudio* in domum nostram, aram arce huic extruamus in vestibulo domus nostræ, in atrio, abaco, in cubiculo, omnium ædes hodierna die hæc arca visitet, in omnium conclavia inducatur, imago Virginis ubique resplendeat, si gratiâ, virtutibus, si benedictionibus celestibus adimpleri velimus; experto credite, Minimorum maximus parens Franciscus de Paula, sanctissima Deiparæ imaginem in oratorio suo collocatam, sæpius visitabat, colebat, venerabatur, quo factum, ut mille benedictionibus à Dei Matre cumlaretur. Hoc ut Regi Galliarum Ludovico XI. nuntiatur est, hanc arcam portentosam, hanc Divæ Virginis imaginem in civitatem suam, in regnum suum deserti optabat, oblata Sancto Francisco statua altera ejusdem Virginis 17000. aureorum; sed frustra, pluri enim huic Sancto, quantumvis vilis materiæ icuncula erat, quæ tot cælestes gratias in ejus mentem depluebat, quodque potissimum inculcandum, & memoriam mente reponendum duxi: ut vivam morum, sermonum, conversationis, visitationis Marianæ arcam in familiam vestram inducat. Hinc *sumatis licet exempla vivendi, quid corrigere, quid effugere debeatia*, ut noxias illas, & diabolicas, quæ hac tempestate intempestivis horis instituuntur visitationes, extirpetis.

§. III.

Visitationes noxia evadenda.

Fuit in Galliis puella nobilis, jam nubile, ob formæ venustatem, & raram indolem, mille petita precis: quo-

rum visitatione & consuetudine, cum non parum pudicitiam suam lædi, ac labefactati animadverteret, effigiem suam ad vivum, ac circumquaque examen muscarum, & vesparum depingi curavit, in polita crystallo, cui eæ adherere nequibant, *geen vasten aen my.* Hac elegantia epigraphe subjectâ. *Nil mihi vobiscum: lenterat enimverò visitationes eorum nunquam, nisi acerrimo in mente relicto aculeo, institui consuevisse; quem urinam remorum plures filia, ac matrona persentiscerent, & salubriter compungerentur, cessaret justissima illa gravissimi concionatoris querela: Video, inquit, prob dolor!* *fæminas non paucas pluribus VISITATIONE maculis infici, quam mense toto familiaribus conversantes.* Intrat Maria domum Elizabethæ, & replet eam Spiritu sancto. Intrat adolescens domum Elizabeth, Iiabellæ, Margarethæ, Catharinæ, & implet eam non Spiritu sancto, sed spiritu maligno; implet eam non spiritu, sed carne, & carnali concupiscentia. Intrat adolescens *VISITANS speciem tuam, & vitiat, ac inficit animam tuam.*

Quod ne & tibi contingat, sceminam vobis conjugatam, ex illustri Suecorum familia, proponam: hæc, ut Spondanus, gravis historicus narrat, an. Christi 1239. cum formosissima esset, virque ejus nobilitate conspicuus, à multis aliis Nobilibus frequenter visitaretur, illa animi decore præstantior, quam forma corporis, graviter has visitationes ferens, ne curiosè videntibus occasio scandali præberetur, oratorium suum semel sola ingressa, fuis ad Deum lachrymis instantissimè rogavit, ut speciem suam in tantam fœditatem commutaret, ut esset carnis turpitudine majori horrore, quam fuisset pulchritudo honori. Nec mora, horribili lepra ita vultus contabuit, ut vix à proprio viro, & familia agnosceretur, qua de se cum ipsa mirè gauderet, à virò tamen religioso, qui confessiones ejus audiebat, acriter increpata, quod in contumeliam, & periculum mariti sui, opus Dei in se destruxisset, & propinquos atque amicos suos ad blasphemandum

Origen.
hom 9 in
Lucam.

Bary Pa-
radii On-
viri c. 1.
deout. 3.

Barth.
Escribar.
Serm. 1.
in nativitat.
Virg.

Job. 5.

Spondan.
an. 1239.
n. XXI. 68
Cantip. 1.
c. 30. n. 29.

Abbr.
iii.

Barrad-
rom. 1. 17.
cap. 14.

compulset, iustaque divinam clementiam pro priori forma interpellare: illa pari obedientia ad orationem prostrata, Dominum rogavit, ut dignaretur plasma suum in ipsa restituere, secundum quod divinæ ejus voluntati placeret. Vixque verba complebat, cum facies ejus pristinæ formæ restituta est; at sibi longè gravius metuens, ne scædiori leprâ, aut contagioni animus inficeretur, paulò post decedente viro suo, cum unica, quam habebat filia, monasterio Linchercenti, sororum Ordinis S. Dominici, sese incluserit.

Porro quis vestrum non studiosè etiam amicos, vel propinquos vitare, leprâ, dyfenteria, calidâ febrî, peste, aliove contagionis malo correptos? quod ad morbos animi optimè tradidit Seneca: *Sumuntur à conversationibus mores, & ut quadam in contactus corporis vitia transiliunt, ita animos mala sua proximis tradit.* Visitationes eorum evita, qui obscœnis sermonibus, petulant manu, oculo lascivo virtus afflant, pestem aspirant, interitum animis inferunt. Explotatum hoc, & deploratum quàm maximè Antiliti Carthaginensium: *Mentior, si non vidimus exinde interitus pluximorum: quanti & quales Episcopi, & Clerici, simul & laici, post confessionum, victoriarumque calcata certamina, post magnalia, & signa mirabilia usquequaque monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse, cum volunt in navî fragili navigare! quantos leones domuit una infirmitas delicata, qua cum sit vilis & misera, de magnis efficit prædam.* Unde mox subdit: *Longè sit PESTIS ILLA, ET LUES, & clandestina perniciës.*

Ut alios omitterem, exemplo sit lapsus ille viri magni, quem ætate sua B. Thomas Cantipratanus accidisse commemorat: Is cum Canonicatum præpinguem, in curam animarum convertisset, ut eas Deo lucrifaceret, septuagenariam virginem, quæ ad illum identidem visébat, & cilicium ejus lavare consueverat, deperire cœpit, & opportunitate pellectus, viriavit. Quo scelere admisso, illa quidem pœnitens respuit, at ille infixus limo profundi, miserè periit; circa ignem sedens, audi quid, cui scribat Bernardus, etsi ferrea sis, dissolveris; sæpè familiarit-

tas vicit, quos vitium superare non potuit. Et erit, qui in istiusmodi visitationibus nil sibi periculi timendum, nil cautelæ adhibendum duxerit, cum tamen Hipponensis Præsul casu eorum, qui ex consuetudine, & visitatione mulierum gravissimè lapsi fuerant, sic omnes terreat: *Experto crede, eoram Deo non mentior, cedros Libani, duces gregum, sub hac peste cecidisse reperi, de quorum casu non magis suspicabar, quàm Hieronymi, vel Ambrosii.* Hæc dum audimus, nobis obvenire posse, quæ aliis acciderunt, meritò formidamus, cumque sanctissimus hic Doctor, hanc ruinam etiam in Ecclesiasticis, ac Religiosis viris observarit, juvat hic pauca delibare, quæ ex sapido vitæ spiritualis fonte, P. Alvarez de Paz nobis fecit scaturire l. 5. part. 2. c. 27. *Quòd Religiosus superfluos discursus, & visitationes fugere debeat; ubi ex S. Basilio docet, quomodo, ac quorum visitationes utiles, & honestas, viri religiosi instituere queant: Non perpetuò, tanquam in custodia permanendum; sed quandoque res poscit, & conscientia non reprehendit, liberè est, sidenterque prodeundum, & de fratribus probatissimi quique, & propter insignem vitæ sanctimoniam maximè UTILES INVISENDI, & ex fructuoso eorum congressu, virtutum exempla capienda; ita tamen, ut in prodeundo modus teneatur.*

Talem viros Religiosos, ac Ecclesiasticos, atque ipsos etiam Laicos, visitationem instituere convenit, ex quorum fructuoso congressu, virtutum exempla capienda, & ex quorum commercio, nihil de fervore remittant, nihil pulveris sæcularis contrahant, sed sicut candidissimi intervolveres cygni, nihil nitoris in aquarum illuvie cyperunt, sed hoc quasi sibi proprio symbolo gloriantur.

Tangor, non tingor ab undis. Ita & hi, in mundi hujus fluctibus conversationem habentes sanctam, castam, & planè divinam. Talis exitit S. Præsul Turo-nensis Martinus, quem etiam atlas Regum & Imperatorum, non modò citra fuliginem, sed summo cum fructu visere solitum, Sulpitius refert: *Maximus Imperator sæpius evocatum (Martinum) receptumque*

Bern. serm. 6. ad Jern. rem.

S. Basil. consil. m. nost. c. 8.

Arist. l. 4. de gener. animal. c. 3.

Seneca epist. 7.

Sulpit. dial. 2. §. 7.

INITIA

Seneca l. 3. de ira c. 8.

S. Cypria. de singul. Cleric.

Cantip. l. 2. apud, c. 30 §. 47

intra palatium, venerabiliter honorabat. Totus illi cum sermo erat, de presentibus, de futuris, de fidelium gloria, de aternitate Sanctorum; cum interim diebus ac noctibus, de ore Martini Regina pendebat, Evangelico illo non inferior exemplo, pedes sancti steru rigabat, crine tergebatur. Idem B. Franciscus Borgia cum Carolo V. practicavit.

Perfectam quoque sanctissimæ conversationis normam expressit Chryostomus, qui in suis colloquiis familiaribus, (ut scribit Georgius Alexandrinus) commemoravit vitam sanctorum Patrum, & Anachoretarum, eorumque conversationis & virtutis: ita ut ejusmodi sermonibus compungerentur non pauci, atque ex eorum oculis elicerentur uberrima ac defluerent lachrymæ, & ingenti desiderio caperentur solitariam exercendi vitam.

Verum enim verò, quis talem suam visitationem & conversationem affirmate audeat? quis solidarum virtutum fretus presidio, ut nihil à secularium consuetudine sibi detrimenti imminere, gloriari queat? *Omne agens, in agendo patitur.* Ut docet maximus Philosophorum Aristoteles. Quæ doctrina non minus vera reperitur, dum quos invisimus, etiam meliores reddere studemus. Lima es, quæ rubiginem vitiorum abradis, à ferreo peccatoris pectore; at dum deteris abradendo, non nihil ipse detereris. Scalpellum es, quo cor lapideum secularis hominis in pulcherrimam effingis statuam; at scalpellum ipso usu hebescit. Sigillum, quantumvis chalybeum, ob signando retunditur. Id ipsum visis etiam Religiosis plerumque evenit, qui alios in vasa gloriæ, in imagines divinæ confortes naturæ, effingere student. Eruditè Seneca ad Lucium scribens de frequenti conversatione, & visitatione: *Ego confiteor imbecillitatem meam: nunquam mores, quos extuli, refero, aliquid ex eo, quod compositum, turbatur. Inimica est multorum conversatio, nemo non aliquod nobis vitium aut commendat, aut imprimit, aut allinit. Quæ verba Justus Lipsius explanat: Aut commendat, inquit, exemplo, imprimit sermone, allinit conversatione. At ne ethnicis dumtaxat insitamus, agnovit damnium illud, vitæ*

spiritualis peritissimus Magister B. Laurentius Justinianus, qui sic deplorat incurtorum ruinam: *Quot temporibus nostris fuerunt, & sunt, qui tanquam ardentis lampades, & mundi luminaria lucebant coram hominibus: paulatim ex frequenti secularium conversatione, & confabulatione tepidifatti, ad pristina opera secularis vitæ miserabiliter redierunt! & extincto spiritu, & luce gratiæ ardentes hæc flammæ domum fumo & fœtore repleverunt, dum commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum.* Hinc sibi metuens sincerissimus Doctor Campensis: *Maximi Sanctorum*, inquit, *humana consortia, ubi poterant ardeant, & Deo in secreto vivere eligebant.* Dixit quidam, quoties inter homines fui, minor homo redii; minor gratiâ, minor virtute; minor celestium meritorum copia, sed ovis instar, quæ per sentes & spinas vagatur, multum de lana sua perdit:

*Een Schaep dat door de dornen gaet,
Seer licht wan syne v'volle laet.*

Utinam, exclamat P. Alvarez, utinam non quotidie illud experiremur! utinam non videremus illos, qui nullo loco possunt consistere, & secum morari, qui plateas, & limina externorum terunt, non ad quarendum sponsum, sed ad oculos pasquendos tempus fallendum, rumores captandos, vanitatem, & sensualitatem fovendam! utinam non videremus illos innumeris peccatis sordidos, bonis operibus vacuos, & omni sensu vitæ spiritualis expertes! Radicem verò hujus frequentis excursionis, & visitationis, Cassianus pessimam assignat: *Acedia*, inquit, *duo sunt genera: unum, quod ad somnum precipitat astuantes, aliud, quod celam deserere, ac fugere cohortatur.* suggerit salutaciones, VISITATIONESQUE.

Corvus egressus ab arca, humani generis servatrice, putida in summis montium ejecta cadavera visitavit, usque infudit, nec est reversus ad arcam. Eristi, inquit Alvarez, semel à vitæ religiosæ tranquillitate, ad seculares colloquutiones & visitationes egressi, ad bonum, quod perdidere, redire non curant.

B. Laur.
Justin. lib.
de discip.
cap. 12.

Psal. 105.

Thom. à
Kemp. l. 1 de
imit. c. 20.

Alvarez
de Pax. cit.
Seneca.

Cassian.
coll. 5. c. 11.
& l. 20. de
spiritu

aced. c. 1.

*A pulejus
lib. de So-
crat.*

*S. Greg. l. 4.
in 1. Reg. 9.*

Quid! quod ii, qui frequentes illas, & prolixas visitationes festantur, passim ut homines otiosi, ac vagi, aliis levites, & contemptibiles reddunt. E Latinis Apulejus: *Parit conversatio contemptum, raritas conciliat ipsa rebus admirationem.* Expresius S. Gregorius explanans illa verba Sauli dicta à Samuele: *Festina nunc, hodie enim venit in civitatem.* Ait sic locutas fuisse puellas: *Quia raro videbatur in civitate, videlicet tarde veniens, citò recedens. Quo nimirum magisterio sancta Ecclesia doctor instruitur, ut videlicet raro sit in publico, frequens in secreto, ut quò tardius aspicitur, devotius veneretur: tunc quasi celestis excipitur.* Quòd si frequentius evagetur, diutius commoretur, & contemptus, & fastidio erit; ut scitè Rabanus adnotavit, qui expendens illud Prov. 15. *Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forè satiarus evomas illud.* Sic in rem nostram disertissime: *Esti cuiuslibet VISITATIONEM melle dulciorem inveneris, melius est ut rarius veniendo facias cum diligere adventum tuum, quam vel una vice tandem cum illo maneas, vel toties ad eum venias, ut fastidiat.*

Ut experientia quotidiana comprobatur, dum non semel exaudita illa voces, cum gaudio illum decessisse, quam prolixo ac tetrico suo sermone fastidium parit? Accedit, negotia domestica, aut externa sapè aliò avocare ancillas, famulos, ephebos, excaudescere, diras omnes imprecari, ut rectè observavit Hieronymus: *Interdum ut VISITANTIBUS reddamus vicem, ad superbas voces pergimus, inter linguas rodentium ministrorum postes ingredimur de auros.*

Tandem, ut eò revertamur, unde exorsimus, si visitationes honestissimas, utilissimas, jucundissimas specteris, Virginem supra omnes mortales specie venustissimam, morum suavitate gratiosissimam, generis dignitate illustrissimam, omnibus corporis animique dotibus excellentissimam, mundi Dominam, cæli Reginam, Dei Matrem visendam, ejusque cultui templa, facella, aras, statuas, imagines, dicata, indies salutanda ac frequentanda, omnibus, quo possum, affectu flagrantissi-

mo prædico, atque pronuntio. Qua in parte excelluit S. Bernardinus Senensis, qui amasiam suam, ut dicitur, indies bene mane salutatum, extra urbis pomeria, sanctissimam Dei Matrem visebat.

Consimili pietate excelluit B. Maria O-

*In vita
Drexel.*

tom. 1. p. 401

gniacensis, quæ stans temporibus ad ædem Deiparæ, duobus milliariibus domo distantam, unica ancilla comite, nudis pedibus, aspera & rigente hyeme revisit, imprantæ, & incœnata, biduum, & totam noctem in templo hanc Virginem matrem visitando, & cœlesti confabulatione transigendo insumpserat.

Quòd si cui fortè incommodum, longius ad eam visitandam excurrere, in interiori domus oratorio statuat ejus erectam colat, ac veneretur, exemplo B. Mariæ de Victoria, quæ sapius de die iconem inter claustra monasterii expositam, piissimè visebat, & amantissimè salutat; unde profectò aliàs delicias, alios favores, liquidissimasque voluptates, quàm ex præstantissimarum filiarum visitationibus percipi solcant, referebat de istiusmodi enim sincerissimus censor Hieronymus: *Pudet dicere frequentiam salutandi, qua aut ipsi quotidie ad alios, aut alias pergimus, aut ad nos venientes ceteros expectamus.* Denique itur in verba, sermo teritur, lacerantur absentes, vita aliena deseribitur, & mordentes invicem consumimur ab invicem. Quantò integrius, quantò tutius, quantò suavius, quanto sanctius Virginem Matrem visimus, atque cum ipsa, ejusque dilectissimo filio, cujus conversatio amaritudinem non habet, sermocinamus.

Hieron. epist. ad Marcell.

Ioannes Major in specul. hist.

Thomas Cantip. l. 2. apum. c. 29.

Hieronym. epist. ad Marcell.

" in Parense Cœnobium, prope Lovanium,
 " asyllum invenit, ubi se totam Regina Vir-
 " ginum, dilectissima suæ Matri dedica-
 " vit: quæ ita ei in deliciis, ut si quando
 " nobilium Monialium parentes & affi-
 " nes, ad filias aut cognatas viserent, hæc
 " imaginem Beatissimæ Virginis visitabat,
 " & gratiofo vultu dicebat: alia sorores
 " nostræ Moniales à matribus & amicis
 " solatium habent & gaudium, ego au-
 " tem pauperula, pupilla, & indigna,
 " ad te Dominam, ut cognatam meam, fi-
 " denter accedo. Tu sola pro omnibus,
 " esto mihi refugium, & solatium. Nec
 " dubium, quin plus ex hac visitatione
 " dulcedinis, & sincerissimæ voluptatis in
 " animo perceperit, quam reliquæ om-
 " nes per horas plures, cum amicis suis
 " verba vana, profana, lubrica, commi-
 " scentes, ex quibus conscientia remorsus,
 " & mentis amarities redundet. Denique,
 " qui hic sæpius Virginem visitavit, non
 " modò uberes divinarum consolationum,
 " & cælestium gratiarum fructus reportabit;
 " sed & certò confidere poterit, se in suprema
 " lucta omnibus charis destitutum, ab
 " illa misericordiæ Matre visendum, gra-
 " tissimæque præsentia dulcissimi Jesu, in
 " throno gloriæ visendi, & videndi recrean-
 " dum.

Ioannes
 Major in
 specul.
 hist.

Fidem facit insignis virguncula, puel-
 la pastoritia, quæ velut flos campi, exi-
 mio nitore suo omnium oculos, animos-
 que ad sese suaviter pellicere, & fortiter
 pettrahere videtur. Pudica hæc filia in
 pascendis gregibus patri suo famulabatur,
 eratque in vicino Ecclesia, deserta illa qui-
 dem, ac propemodum diruta, imaginem
 servans, carie licet ac vetustate colla-
 bentem, Virginis tamen Matris speciem,
 ac simulachrum representantem: quæ in-
 nocens puella vehementer delectata, tem-
 pore, quo oves pascebantur, eò se confer-
 re, illam visere, & coram illa preces fun-
 dere imprimis solebat. Unum erat, quod
 ferre non poterat, neglectum haberi tantæ
 Matris effigiem, cui ipsa, quamvis vel
 maxime cuperet, aliud adferre remedium
 non poterat, præter unum religiosæ

pietatis studium, quo statuat hanc ab
 omnibus desertam, frequenti visitatione
 impensius coleret. Statuit ergo, quòd
 à domesticis laboribus inveniret liberum
 tempus, quod posset illi suæ imagini ho-
 norandæ impendere. Et annos plures
 constanter visendi, ac venerandi hanc
 iconem ea religio tenuit, donec pasto-
 riciis curis, ac studiis, fracto corpufculo,
 morbo puella succumberet. Ut autem
 constet, quàm omnis urbanitatis etiam
 in pastoritia filia, Dei Mater memor, se
 visendi vices rependerit, accidit, ut die
 illa, quæ hæc è vivis decederet, duo ad
 villam, in qua ægra decumbebat, pere-
 grini iter facerent, qui meridiani æstus
 declinandi causa, nemus ingressi, u-
 nus somno obrui, alter orationi insiste-
 re cœperit; uterque verò speciosarum
 virginum cœtum, quem cæteris au-
 gustior Matrona ductabat, intuebantur.
 Obstupescere hic vigil, nec diutius
 continere valens, equi tanti, tamque
 splendidi in silvis causa adventus exqui-
 rit? cum statim illa, quæ cæteris præ-
 cellentior videbatur: Ego, inquit MA-
 RIA, sum Mater Dei, quæ neminem me
 invisentem respuo; sodales verò hæc, vir-
 gines sunt; quæ virginatam suam filio
 meo, mihiq; consecrarunt, pergimus
 autem in villam proximam, *visitare vir-
 ginem* quandam pastoritiam defectis viri-
 bus, ad extrema tendentem, quæ cum
 vivens valensque me toties viserit, at-
 que omne obsequium dicatit, vicif-
 sim ipsi visitationem nostram deesse no-
 luimus. Dixerat, & omnis illic cho-
 rus ex oculis ejus evanuit. Cumque ille
 socium suum è somno excitasset, ab eo
 narrati totum, quod vigil ipse con-
 spexerat, audivit. Assurgunt itaque si-
 mul, & pagum intrant, atque ubi ægra
 puella cum morte confictans delite-
 scat, inquirunt, ac tandem stramineo
 in thoro decumbentem inveniunt, &
 perofficiosè salutant. Quibus Virgo,
 discooperite vos amici, & orate Do-
 minum, ut videre concedat, atque
 oculis intueri pulcherrimum hunc qua-
 mitatum, juxta me consistentem. Qua-
 moni-

monitione in genua provoluti, quem paulò ante in nemore, virginum cœtum conspexerant, denuò inuentur; stabat juxta infirmam Virgo Deipara, sertum miræ pulchritudinis manu tenens, quod inter suavissimos concentus, & dulcis harmoniæ cantus, quibus chorus ille ad miraculum concinebat, animâ de corpore egressâ, ejus capiti imposuit; illam verò secum, insidiis omnibus, atque periculis à teterrimis hostibus,

eo potissimum tempore longè abactis, ad visendum, videndumque dilectum Filium suum, in cœlos exivit.

Hunc, quantumvis pastoritiæ filiæ, in visitando Dei Matre cultum æmulamini, ut beatissima hæc ejus visitatione perfrui valeatis, ejusque Filius vos exaltet,

in TEMPORE VISI-
TATIONIS.

1. Petri, 5.

FESTUM S. MARIE MAGDALENÆ.

Omnes iniquitates meas DELE. Psalm. 50.

EMBLEMA XXV.

Spongia, qua omnia debita in palimpsesto
deletur.

Maria Magdalena. Anagramma. Grandia mala mea.

ARGUMENTUM.

PALIMPESTUM hîc vides, innumeris, atque ingenti debitorum
summa conscriptum, quæ omnia, ne minimo quidem vestigio
relicto, una simul spongia deletur. Peccatoris typum gessit ille,
qui debebat Domino suo decem millia talentorum, & nos cum
illo, omnes debitores tenemur, innumeris animum debitis con-
signatum gerimus. At ne quis se solvendo fortè desperet, spongiam hodierna
luce, qua feliciter Magdalena sua ipsa debita delevit, nobis suppeditat; quæ non
alia, quàm lachrymarum, ut aurea dicendi facundia Antiochenus Præsul testatur,
hom. 2. in Psalm. 50. *Peccata tua in libro scripta sunt. SPONGIÆ autem
instar sunt lachrymæ tuæ: lachrymas mitte, & obliterantur: lachrymas funde,
& purus ille liber invenitur. Magna lachrymarum vis est; ut quamvis scelera,
etiam maximè inveterata, scripta sint stylo ferreo, aut tetrīs, nigris que notis pa-
pyro inarata, lachrymæ vice spongiæ, ea penitens inducere, ac delere valeant;
quod non semel cælesti prodigio comprobatum est. Tum ne quis dumtaxat
eas quæ ex oculis fluunt, requiri arbitretur, atque eas pumice siccor, se sibi
exprimere non posse conqueratur. Doctor Angelicus, internas potissimum
lachrymas (ut fusiùs deducemus) requirit: quas sibi concedi Divus Augustinus
hiscæ verbis ardentissimè efflagitabat: *Da mihi quaeso Domine Iesu LACHRYMAS
ex toto affectu internas; quas jugiter pro quovis delicto funden-
das, si super nivem dealbari velimus, commonebo.**

*S. Thom.
1. 2. q. 35.
art. 7.
Aug. ma-
dis. 6. 36.*

- §. I. *Lachryma, spongia peccatorum.*
§. II. *LACHRYMIS COEPIT RIGARE, & in omnem vitam perrexit.*
§. III. *Perenni peccatorum memoria, & assiduo lachrymarum imbri, peni-
tentis animam SUPER NIVEM DEALBARI, qui est fructus,
ultimus, & utilissimus.*

FESTUM S. MARIE MAGDALENÆ.

Remittuntur ei peccata multa. Luc. 7. & 37.

Hieron. in
Ezech.
c. 37.
Greg. l. 26.
mor. c. 5.
Et l. 3. exp.
in 1. Reg.
cap. 9.
Hieron.
in Iſa.
S. Bruno
in Ezech.
c. 9. v. 3.

FZECHIEL ille, ut Hieronymus loquitur, *Scripturarum oceanus, & mysteriorum Dei labyrinthus*: qui, teste Gregorio Magno, *Magistrorum speciem & typum prædicationum tenet*, purissimus ille Dei oculus, vidit Angelum, qui Christum, magni consilii Angelum representavit, atramentario accinctum, atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis, cap. 9. v. 3. Simmachus transtulit: *tabulas scriptoris, ut scilicet omnium peccata describeret*. Scriba hic, omnia, quæ ab orbe condito, quæ à primo die, & hora, qua homo ratione uti cæperit, egerit, dixerit, cogitarit, in fastos accuratè redegit, omnes oculorum nictus, pedum gressus, manuum motus, linguæ, cordis affectus, desideria, technas, dolos, nequitiâs omnes suis tabulis consignavit. Quidquid in angulis, in atris, in caveis, in solariis, in clausis cubiculis, in silvis, in tenebris peractum est, inspector ille cordium, omnia ad calculos revocavit. Hujus scriptoris manum ideo Job gravius, quam Rex Babylonæ digito scribentis in pariete metuebat; ad omnia quippe adamantinus, de hac gravissimè queritur, & lamentatur: **SCRIBIS contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ**. Id est, ut exponit Pineda, scribis peccata, quæ ad amaritudinem Deum provocant, & quæ homini amaritudinem pariant, ac peracerba tandem peccatori existant. Hoc est, quod sanctissimum Vatem conturbat, dum animo observatur, quod in divinis pietatiis, & grandi libro Dei, omnia nostra dicta, atque facta diligenter descripta, atque à pueritia usq; ad ultimam vitæ diem, ut inquit Corderius, exarata servantur; sed, sive hæc exarata sint in papyro, sive cælte sculpta in silice, aut plumbi lamina, sive ut peccatum Iuda,

Iob. 13. 26.

Pineda hic

Corderius hic.

scripta sint stylo ferreo, in ungue adamantino; delere tamen vales illas amaritudines contra te scriptas, amoris lachrymis, & merito amaræ Passionis Christi, aqua, & sanguine qui fluxit de latere Crucifixi, per canales Sacramenti Pœnitentiæ hauriendus, atque illud verissimum, quod per Iſaiam dixit, experieris: *Ego sum, qui DELEO iniquitates propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.*

scripta sint stylo ferreo, in ungue adamantino; delere tamen vales illas amaritudines contra te scriptas, amoris lachrymis, & merito amaræ Passionis Christi, aqua, & sanguine qui fluxit de latere Crucifixi, per canales Sacramenti Pœnitentiæ hauriendus, atque illud verissimum, quod per Iſaiam dixit, experieris: Ego sum, qui DELEO iniquitates propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.

Ier. 17. 1.

Lorin. in
Psal. 50.
v. 3.

Iſa. 43.

§. I.

Lachryma spongia peccatorum.

INter omnia, quamvis acerba, benignissimi Jesu opprobria, inter omnia etiam atrocissima tormenta, quam sudore, sanguine, spiritali vitali, viribus omnibus, exhausto corpore situm toleravit, acerrimum cruciatum exstitisse, gravissimi Doctores suffragati sunt. Jam toto corpore faucibus, largissimum sanguinem effuderat, illudque Vatis Regiæ pie queri videbatur: *Aruiis tanquam resta virtus mea, & lingua mea adhaesit faucibus meis; unde exclamatur: Sitis*. Quid ille, qui olim contentissimis in templo vocibus, omnes ad se magnificè invitabat: *Si quis sitis, veniat ad me, & bibat*; hic clamat? *Sitis?* Qui Samaritanæ mulieri aquam haurienti, arcanam aquam, quâ delibatâ non siti: et amplius, promissit, clamat: *Sitis? Qui aperuit olim in deserto rupes in fontes aquarum, clamat: Sitis? Quid hoc? Fons hortorum, puteus aquarum viventium SITIT?* Mirum equidem est, & verè mirum, inquit Bernardinus Senensis, quod **FONS SITIT**, imò **omnium aquarum redundantia SITIT**. Audiat hoc Moyses, qui olim hujus nutu Sinaiticæ aquas in peregrinam aquam vivam fontem eliquavit. Audiat hoc Samson, cui ne ipso in victoriæ æstu arefceret vira, aperto aridæ maxillæ molari, hic idem fontem elicit. Audiat hoc Agar, cui, ne Ismaël siti conficeretur, Angelus suus aridâ & sicciosâ in regione, fontem aut aperuit aut indicavit. Sed has aquas, hos latices, illos fontes, non sitit Jesus. *Sitis hæc*

Psal. 21.

Ioan. 7. 37.

Cant. 4.

Bernard.

de Passione

Dom. serm.

ss. c. 5.

Iſa. 19.

B. Laur.
Iustini. de
triumpho.
agonæ, c. 19.

Aug. serm.
1. de ramis
palm.

Eudo. ph. à
Saxon. de
vita Chr.
p. 2. c. 36.

Tribem.

Chrysolog.
serm. 93.

non aquæ; nam undique auditâ eâ voce: **SITIO**, accurrerent, atque opem latura, verè plauderent manibus flumina. Non etiam sicis vitæ fuit; nam apud illum est *fons vitæ*. Quid ergo sicis ardentissime Jesu, plura acerbiora, atrociora tolerate? **LASSVS** adhuc **SITIT**, inquit de eo divinus Vates, & *vacua est anima ejus*. Pagninus: *Et anima ejus appetit*. Alii: *Et desiderium ejus adhuc crescit*. Ven. Beda hanc piam Christi querimoniam: **Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me**, eodem revocat, quò deficientes jam vires, diutius adhuc roborari, quò plura patre-
retur, exoptaret. Quid sitit? Laur. Justinian. *Salutem populi, quia aqua multa populi multi*. Sitire affirmavit, sitit affectum nostrum, sitit desideria nostra, sitit amorem nostrum. **Quod Christus Samaritana dixerat, mulier, da mihi bibere, hoc in cruce omnibus ait: SITIO**. *Sitis hæc de ardore dilectionis, de amoris fonte, de latitudine nascitur*. Atque ut Nazianz. *Sitit siciri*. Quid sitis, amantissime Jesu? Audi Hippoensem Antistitem: *Sitis mea, salus vestra est: sitis mea redemptio vestra, SITIO scim vestram, salutem vestram, gaudium vestrum: plus animarum vestrarum, quam carnis mea cruciatus me tenet*. Hæc piissima Ludolphi Saxonis meditatio, cum S. Bernardi verba referens, scripsit in hunc modum: **SITIO**, inquit **Christus, non doles: O Domine! quid sitis salutem vestram, & si non mei, saltem vestri miseremini**. Ac de-
in subjicit: **O Domine Jesu, coronam sustines, de tua cruce, & vulneribus rases, & pro sola sicri, clamas SITIO**. Quid sitis? quid potissimum sicriat, attendite auditores, & arrectis auribus adstare: sitit Magdalena scim, peccatricis scimina: sitit peccatricis animæ, ac cuiusque vestrum lachrymis, ut per appositè ad rem nostram Chrysologus, Archiepiscopus Ravennas, excellentis vir ingenii, & divinis in vita miraculis coruscans; hic aureo dicendi flumine: **Deus, inquit, delinquentium gemitus ejuravit, SITIT LACHRIMAS PECCATORVM**. Execramur ac detestamur immanissimam Judæorum barbariem, sribundo, jamque moribundo Domino, spongiam feralibus addictam ministrari, sordibusque carnificum infectam, & rerum tactu contaminatam, obtrusisse; nos ipsi interim Judæis crudeliores, ea Domino exhibemus. **Pondus**, iteratissimus Scriptor scitè adnotavit

spongiam aceto plenam, olim ad supplicium Novarum obtulerunt hostes impij, & crudeles spongiam electa Jesu offerunt, qui ejus cruore (& suo dolore, ac lachrymis) veluti spiritali spongia, sua ipsorum crimina deleri nolunt. Quantumvis sceleratis ficariis ac latronibus ad extremum supplicium condemnatis, ex insita hominibus commiseratione, aliquid generosioris vini solet offerri. Eheu! tantillum solatii tuo subtrahitur Redemptori, potemus Jesum penitentia lachrymis, ut dicat de nobis bene potantibus, **SITIT**, & dedisti mihi potum. O Christiani, pro isto innocente ita defatigato, ita laucio, ita profus exhausto, emendico propter amorem Dei paucillum aquæ ex oculo manantis, ex corde conerto depromptæ. Lachrymas, Antiochenus Præsul, aptissimè spongiam, cælesti rore madidam, quâ peccata omnia deleantur, compellavit. *Peccata tua*, inquit, *in libro scripta sunt*. **SPONGIÆ autem instar sunt lachryma tua: lachrymas mitte, & obliterantur**. *Lachrymas funde, & purus ille liber invenitur*. Magna lacrymarum vis est. Ecce tibi in præfixo lymbolo palimpsestum, cui debita, & rationes contractæ, multorum millium exarata cernuntur; at spongia debili, liquore imbuta, omnia, ne vestigio relicto, delentur, & obliterantur. S. Leo de lachrymis Magdalena: *Felices lachryma, qua ad alluendas culpas criminum, virtutem sacri habuere Baptismatis: felices lachryma, quibus, audire meruit*. **REMITTVN TVR tibi peccata tua, verbis ipso Christi ore prolatis**.

Quod facer Evangelista observans, ait: *Mulier, quæ ERAT in civitate peccatrix, hic dicit, erat; quid verò Pharisæus sentit de hac muliere? quia peccatrix est*. Pharisæus peccata lachrymis deleta ignorabat, & etiamnum peccatricem affirmabat; unde D. Chrysologus: *Errabat siquidem, qui tanquam peccatricem adhuc horrebat, & alter exclamabat: O lachryma mentem purgans! hæc est lachryma sanctæ compunctionis soror, herba cælestis illius fullonis, qua vestes servorum suorum deturpatas, à serde quotidie expurgat; hæc enim longè efficacius, quam ullo lixivio, aliæve herba, aut liquore, labes eluuntur, penitusque delentur*. Narrat in eam rem Cæsarius: *Adolescentem multis onustum sceleribus, cum meliori tandem ductus spiritu, illam animæ sentinam, Penitentia*

Novarum. *era, l. 3. n. 139.*

Origenes in Matth: 25. v. 16.

Chrysof. *Psalm. 50.*

S. Leo serm. 9. de passione.

Chrysolog. serm. 4. August. serm. 2. ad frat.

Isa. 19.

Ier. 17.1.

Lorin. in Psal. 50. v. 3.

S. Laur. Justin. de triumph. agone, c. 19.

Isa. 43.

Aug. serm. 1. de ramis palm.

Ludo ph à Saxon. de vita Chr. p. 2. c. 36.

Psalm. 11.

Joan. 7. 37.

Trithem.

Cant. 4.

Chrysolog. serm. 93.

Bernard. de Passione Dem. serm. 1. c. 5.

Sacramento exhaurire stratuisset, & jam sese ad Confessarii pedes abjecisset, derepentē ita totum exhorruisse, ut ne verbum quidem eloqui posset: adeo ipse, quæ contraxerat debita, enormia, & illi in immensum excrevisse videbantur, ut nec rationem inire, nec proloqui valeret, sed foro istius conscientię cedere, in animum induceret: hærebatur nimirum in equuleo, tormento quæ pudoris, & licet dolor oculos solveret in lachrymas, linguam tamen suis vinculis adstrictam tenebat pudor: donec tandem ea mens injecta est; ut quas eloqui lingua non poterat, omnium scelerum rationes ad calculum revocaret, & in charta conscriberet: quam cum uberi fletu aspersam, tremula manu Confessario obtulisset, reperit ille; dum evolvere vellet, omnino candidam, atque omnia scelera, velut spongiã deleta. Id plerique miraculum extollunt, id omnes jure admirantur, & deprædicant; ast illud nimium, quantum exsuperat, quod indies fieri, certa fide tenemus: maculas noxæ lethalis, viperino cerbereo felle, ungue adamantino animæ insculptas, pœnitentis lachrymis deleri. O miraculum longè divinissimum! prodigium longè divinissimum! & digito Dei dignissimum! candor hic nitidissimæ papyri, animus, deversa omni labe, longè candidissimum significabat. Si quæ turpis macula pretiosæ vestis aspersa est, moris est, ut chartæ bibulæ madefactæ, carbo ignitus inferatur, quâ omnis macula deletur. Magdalena tota liquatur in lachrymas, tota lachrymis mader, cor intus carbonis instar igniti ardet, & plorat, atque hac ratione omnes animæ maculas delet; ita & nos, inquit Chrysostomus, *si doleamus, & contristemur, peccati magnitudinem minuimus; sæpe verò etiam funditis ipsum DELEMVS.* Eiusdem omnino generis est, quod in sancti Basilii vita legimus: Mulier erat, quæ multis annis innoxie vixerat, sed amisso tandem marito, & pudorem & integritatem amiserat. Abierant in eo scelere complures anni, quibus exactis, quantum Domino suo deberet, attentius secum recolens, ad debiti contracti magnitudinem ita expavit, ut nulli se verbis exprimere posse, omnino statueret. Dum divino lucis radio collustrata, hoc opportunè consilium cœpit, ut benè longam peccatorum suorum seriem, potius chartæ, quæ non

erubescit, committat, claudat, obsignet, & clausa, riteque obsignata, Episcopi sui manibus tradat. Fecit, & suo indulgens pudori, fufis uberrim lachrymis, peccata scribit in charta, obsignat, plumbo propè obsignata, D. Basilio dedit, multum orans, & oblectans, ne chartam aperiret; sed unum tantum à Deo, superisque suis impetraret orationibus, ut quidquid erat in ea exaratum, divinã indulgentiã deleteretur. Tergiversari primò sanctus Pater: verum ubi videt aggerari preces, iugeminari lachrymas, & omni commiserationis genere vim quodammodo fieri. flectit & ipse sese, & in genua provolutus, diuque Deum precatus, chartam recludit, videtque omnia peccata deleta, uno dumtaxat excepto, quod gravius, & atrocius reliquis, extrema hærebatur in linea. Ex eo S. Præsul causatus, quod suæ videbatur infirmitatis, mulierem ad B. Ephrem remittit, ut qui plus apud Deum, Superosque posset, sed & hic, quod erat submissionis, se peccatorem dictitans, ad S. Basilium delegat.

It mulier, & ultro citroque viam metitur, gressuque concitato Basilium requirit, sed ò fortunium infortunatum! jam vitã functum reperit, & solemnè pompa ad sepulchrum deferri videt: amarè queritur, multaque; comploratione, & muliebri ejulatu defunctum Præsulem, quasi deserti patrocini inculcat, chartamque; malè obsignatam, supra feretrum projicit: quam cum unus è Clericis resignasset, nihil in ea scriptum invenit: scilicet eluerat, & deleerat, quidquid in ea fuerat exaratum. Hoc cælestis prodigii miraculum, & longè sublimius, quisque vestrum, gratiæ cælestis adjutus patrociniò, in animo operari potest. Hæc divinæ misericordiæ ostentata, toties peraguntur, quoties tuis lachrymis omnia in libro mortis scelera, & iniquitates conscriptas, deles: ad quod breviter, sed potenter hortatur August. *DELE quod fecisti.* Sed erit fortè è vobis nonnullus, qui oculos suos punice sicciores, queratur, nullam se unquam pro peccatis lachrymulam fudisse, atque adeo anxium se, an peccata deleta sint? Ad querelas, & quærimonias respondet S. Thomas: *Dolor interior, præminet dolori exteriori.* Et infra: *Dolor interior, potior est quàm dolor exterior: cuius signum est, quòd etiam dolores exteriores aliquis voluntarie suscipit.* 116

S. Augustin.
c. 12. in
Joan.

S. Thom.
2. 2. q. 35.
a. 7.

pit ut evitet interiorem. Quem dolorem internum S. Climacus tantum facit, ut gradu 7. scriptum reliquerit: *mœrentium dolorem ac gementium, pluvius æstimari, quàm lachrymas, puto, quod & Deus sic judicet* Quam verà hic tenent, patet ex eo, quod ejusmodi dolorem cœlestis Pater coram S. Catharina Senensi, ignitas, atque cordiales lachrymas appellavit, dixitque, non esse efficaciam minoris, istum fructum ignitarum hujusmodi lachrymarum, quàm sit iste lachrymarum oculatorum: imò frequenter esse amplioris efficaciam, juxta mentem amoris.

Quare error gravissimus est, in exterioribus illis lachrymis, verum dolorem, sinceramque contritionem consistere, cum illa sæpe ex complexione tenera aut humida, ex pia musica, ex motivo naturali, quod per se ad confessionem non sufficit, promanent. Experientia quippe non semel comperit est, dum Sacerdos quispiam carcerem adit, dum reo ad supplicium damnato, aures præbet, tantis gemitibus, lachrymis, lamentis, eum peccata sua enarrare, ut totus in lachrymas colliquescere videatur, hujus tam uberis fletus si causam percuncteris: dices, quia in flore ætatis, manu carnificis, tam infami morte plectendus, quia uxorem & liberos eodem infortunio involvit. Filia corrupta in illo sacro Confessionis tribunali, imbres lachrymarum fundit: quid causæ? quia apud parentes, propinquos, vicinos, tam gravi infamia notatur, Famulus, ancilla in furto deprehensa, gemitibus inenarrabilibus, largissimo fletu crimen suum confitetur; at è quo fonte hæc tam uberes lachrymæ scaturiunt? quia domo deturbanda, gratiâ potentis Domini, aut dominæ excidit, quia spes lucri præcisa. Quare tales lachrymæ, quantumvis copiosæ ne minimum veniale delere valent. Sed pete cum August. *Da mihi quaeso (Domine Jesu) lachrymas ex toto affectu INTERNAS, quæ ex fœditate peccati, ex injuria in Deum admissa, ex timore pœnæ à Deo vindicæ insipientiæ, aut ex ardentissimo motivo infinitæ illius bonitatis profuunt: hæc sunt spongia, quæ delet omnes iniquitates nostras. Hic verus, & sincerus dolor nisi accesserit, hæc internæ compunctionis lachrymæ, nisi fusæ sint, peccatum non delebitur; frustra quis in confes-*

sione peccata exponit, frustra quis in pauperes opes effundit, precibus vacat, jejunium se conficit, flagellis usque ad sanguinem in se sævit, facilius tibi via ostenditur. Audi disertissimum, ac divinissimum illum Antiochenum Antistitem: *Dicam tibi, quid valeant lachrymæ: Martyres sanguinem fundunt, peccatores lachrymas fundunt, meretrix illa non fudit sanguinem, sed fontes lachrymarum profudit, ET DELEVIT peccata sua.* Has tu peccator, tu perjurus, tu blasphemus, tu peccator, tu scortator, tu adulter funde, & gravissimas iniquitates tuas desce: vel unicum veniale mereatur, ut tota vita desceatur; stimulo hic esse possunt, viri sanctimoniam vitæ conspicui, qui levissimas noxas veniales perpetuo descebant; quod collaudans Gregorius ait: *Quantò electus quisque majori sanctitate præminet, tanto magis de his, sine quibus hæc vita non ducitur, venialibus peccatis dolet.* Unde nemo quisquam mirabitur, nostrum Fratrem Alphonsum Rodriguez, ut in vita ejus manuscripta legitur l. 1. c. 3. ita abhorruisse, & descevisse, quamvis venialem noxam, ut cum ei amarissimè sua peccata desceanti, Christus Dominus apparuisset cum S. Francisco, & nonnullis aliis Sanctis, & S. Franciscus interrogasset, cur fletet? respondit: quomodo non fleam, persectam habens gravitatem peccatorum meorum? quando quidem unum veniale peccatum, contra Deum commissum, meretur, ut tota vitæ desceatur. Quo dicto, visio illa disparuit, & in eo nova quædam lux remansit, quæ tota vitæ duravit, cum odio omnis peccati: ut cum ejus periculum se offerret, cum maximo fervore à Deo peteret, ut potius pœnam inferni pateretur, quam in unâ culpâ veniale prolaberetur. & l. 1. c. 6. dicitur, inter monita, quæ sibi præscripserat, unum fuit, ut tale propositum ter in die renovaret per longum tempus, & si fieri posset per horam integrâ, præsertim in materia castitatis, ne unquam ullum veniale peccatum contra illam admitteret. Idè fecerat teste Hieronymo S. Paula, quæ ita levia peccata plangebat, ut illam gravissimum criminum crederes ream, tamque aspidum & perpetuum, voluit esse de peccatis propriis dolorem Lactantius, ut jubeat Christianum in sacrificio laudis nihil aliud precari, nisi peccatis

Chrysof. in Psal. 50.

S. Gregor. in Psal. 2. pœnis.

Lancic. o. p. sc. 16. 6. 2. n. 22.

S. Hieron. ep. 27. ad Eustoch. Lactans. lib. divini.

instit. c. 25.

Cap. 9.
Dialog.

Aug. de.
div. c. 37.

Augustin.
12. in
an.

Thom.
c. 9. 15.
7.

peccatis suis veniam, licet nullas sint. Id ipsum fixum, statutumque erat Seraphico Francisco, affiduò plorare & per actus contritionis & lachrymas, quotidianos defectus extergere, illud credo Augustini monitum secuti: Continuum dolendum est de peccato, quod declarat ipsa dictionis virtus: poenitentia enim est poenam tenere, ut semper puniat in se ulciscendo, quod commisit peccando. Eitque Deo per accepta hæc peccatorum nostrorum, etiam levium, perpetua cum intimo doloris sensu recordatio, quemadmodum scribit S. Udo in vita S. Gerardi Comitis, l. 2. c. 16. Peccata sine quibus humana conditio esse nequit, qua nobis leviora, illi verò videbantur gravia: ita semper pra oculis studebat agnoscere, ut remissionem impietatis cordis non ambigeret à Deo clementer percipere; hoc est, divinitus agnovit, remissa sibi esse graviora vitæ antea peccata, ob amaram recordationem levium peccatorum suorum. Quod utinam & vos animæ justæ, quæ etiam septies de die caditis, recogitatis, & jugi fletu æmulari studeatis, atque hunc fructum poenitentia longè utilissimum, hodie colligatis.

§. II.

Lachrymis COEPIT rigare, & in omnem vitam perrexis.

Solertè hîc observandum est, cur cœlestis ille Dei scriba non dixit: Rigabat lachrymis pedes ejus, quemadmodum addidit: Tergebat, ungebat, osculabatur: sed emphaticè usus sit verbo, COEPIT rigare pedes? Causam hanc subtilissimus Doctorum excogitavit, quòd Magdalena, ubi hodie flere cepit, in omnem vitam nunquam à lachrymis temperavit: non solum, inquit Augustinus, in domo Simonis, sed etiam post adventum S. Spiritus, hoc quidè ardentè perfecit. SEMPER enim dolebat. SEMPER in vita sua flebat, quod commiserat. Sacerdos summus Christus Dominus, generale omnium peccatorum absolutionem, ac plenariam ei remissionem impetierat: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; non tamen injuriam, quam dilecto suo Jesu per scelera intulerat, Magdalena unquam obliterare potuit: exitiales illas scelerum no-

tas animo inustas, calidissimis lachrymis indes irrigare non cessavit, ut ne cicatrix remaneret: Mulier flevit, & in fletu perseveravit. Idem argumentum confirmant lachrymæ Petri, de quo Chryostomus: Vis videre exactam, & absolutam poenitentiam? audi poenitentiam Petri post negationem: nã que ab eo gesta sunt, narrans Evangelista: egressus, inquit, flevit amarè. Hic ne Petrus flecti, & poenitendi finem facit? flevit, inquit S. Lucas, quasi jam lachrymæ illæ præteritæ exarullent: at Marcus in rem nostram expressius: Recordatus est Petrus verbi, quod dixerat ei Jesus, priusquam gallus cætes bis, ter me negabis, & COEPIT FLERÈ. Ubi disertè ac dilucidè divinus Interpres, Antonius Escobar, & Mendosa: Petrus COEPIT sicut Magdalena lachrymas profundere & nunquam non ploravit, adeo, ut teste maximo S. Clemente, canales in genis ejus exarati essent. Ambrosius post Petri lapsum, hunc ubere lachrymarum imbrem considerans, ait: Etiam lapsus Sanctorum utilis est. David flere cepit, & in omnem vitam, etiam postquam audisset à divino legato: Transsulit quoque Dominus peccatum tuum, flere non cessavit, per singulas noctes lavit stratum suum lachrymis, in Hebræo, natate fecit, quasi ea fuerit lachrymarum copia, quas indes fundebat, ut cum strato suo, velut inter lachrymas naritaret, idque incessanter, cum subdat: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, ex quibus verbis S. Ambrosius concludere non dubitavit, quòd cum fletu ipsi descenderent oculi: habet enim hoc vis summi doloris, ut cum lachrymis oculi quodammodo videantur descendere, eò quòd tanta vis lachrymarum sit, ut purentur oculi in fletum resolvi, in lachrymas effundi. Addit Philo, & ex eo Hieronymus, lachrymas Davidis, & Jonathæ collectas, vas, seu dolium repleville, & in terra repositum fuisse. Quòd si tum temporis amore Jonathæ, tantum lachrymarum David fuderit, quid ni illæ ex dolore, in Deum suum, in rivus, & jugo profusivum, (ut Ambrosius loquitur,) protuberint, quo detestandum suum peccatum expiaret? At quo in pretio, mulieris poenitentis lachrymæ fuerint, ex eo manifestum est, quòd Christus eas non in dolio, aut vase, sed in pretioso calice asservatas, ali-

quando

Augustin.
tom. 4. de
vera &
falsa poe-
nit. c. 19.

Luc. 7.

Augustin.
serm. 2.
ad Frat.

Luc. 7.

Aug. in
medit. c. 36.
Chryost.
in Luc. 22.
Egressus
videre exactam
& absolutam
poenitentiam
foras.

Escobar
Mendosa
tom. 6. in
Evang.
pag. 304.
Ambr. l. 1.
in c. 22. Lu-
ca 2. Reg.
6. 12.

Psal. 118.
S. Ambr.
serm. 17. in
Psal. 118.

Philo lib.
antiquit.
Judaic.

Ambr. cit.

Bern. ser.
in Cant.
Ezech.

Psal. 78.
v. 11.

Aug. in
Psal. 72.

Est. 5.

1. Fructus
Humili-
tatis.

D.

ta

Gen. 3. 23.

Chryost.
hom. 18.
in Gen.

Aug. in
medit. c. 36.
Chrysof.
in Luc. 22.
Egressus
VITAS.

Bern. ser.
in Cant.
Ezech.

quando ostenderit. Quare ad jugem peccatorum poenitentiam, exemplo suo S. Bernardus nos omnes efficacissimè, allatis il is verbis sancti Regis Ezechie adhortatur, dicens: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime meae. Oportebit, inquit, si fieri possit, revivere me, ut ita loquar, denuò, qui male vixi, sed quia hoc non possum, saltem recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime meae, faciam recogitando, quod reoperando non possum.* Hæc praxis recuperandæ vitæ præteritæ, quam sanctissimi viti usurparunt, lachrymas fundunt post veniam, peccatum etiam remissum, quia semel commissum, assiduò plorant, quò spectat illud Platit Regii: *Cogitatio hominis consistitur tibi, & reliquia diem festum agent tibi;* in quæ verba Augustinus observat, primas cogitationes necessarias ad gratiam, cogitationis reliquias ad conservandam. *Sic debes recedere à peccatis, prima cogitatione confessus Deo, ut non tibi recedat à memoria, quia peccator fuisti. Quo salubriter monemur, ut reliquæ confessionis, diem festum in anima agent; ut & nos præterita peccata, etiam adolescentiæ nostræ, assiduò recordemur, jugi imbre lachrymarum rigemus, & de propitiato peccato non simus in metu.* Ex qua perpetua scelerum recordatione, & dolore, fructus uberrimi colligendi sunt:

Psal. 78.
v. 11.

Escohar
Mendofo
om. 6. in
Evang.
Mag. 104.
Ambr. l. 1.
in c. 22. Lu.
a 2. Reg.
5 12.

Aug. in
Psal. 72.

Eccl. 5.

1. Fructus
Humilitatis.

Psal. 118.
3. Ambr.
erm. 17. in
Psal. 118.

philo lib.
antiquit.
Judaic.

Ambr. cit.

Gen. 3. 23.

Chrysof.
hom. 18.
in Gen.

1. Fructus humilitatis, ac agnitio propriæ infirmitatis.
2. Fructus patientiæ, ac tolerantiaë quarumvis difficultatum; cum æterni supplicii nos reos agnoscamus, & misericordia Dei sit, quod non simus consumpti.
3. Fructus gratitudinis in benignissimum Deum cavendumque, ne novo nos scelere ingrattissimos exhibeamus.
4. Fructus amor in illum, qui nos in gratiam recepit, & in filios, ac hæredes adoptavit.
5. Fructus candor mentis, ut super nivem dealbemur. Quod primum spectat: humani generis parentem (dicam an peremptorem) *emisit Dominus Deus de paradiso voluptatis, & ut addunt Septuaginta: Collocavit eum ante paradysum voluptatis.* Ac cur non potius è tota circum regione expulit, & in longius exilium ablegavit? Causam reddit Orator aureus: *Vi dolens, inquit,*

continuo aspectu mutior & cautior esset in aliis, ne iterum in eadem peccata incidere. Et paulò post: *Vi & spectando memor esses, & inde lacrum faceret;* hoc nempe, ut propriæ infirmitatis memor, cautior esset, ne iterum incidere. Quasi nullum habere posset efficacius remedium ad futura peccata vitanda, quam si præterita cum dolore recordaretur. Ubi illud occurrit, quod magnorum virorum testimonio, vero non absimile est; priusquam scelus in orbem intrasset, rosas sine spinis inermes vernasse; at post peccatum sentibus iahortuisse. Hæc, ut alios omitram, maximi Præfulis Mediolanensis doctrina est, qui lib. 3. hexam. c. XI. sic ait: *Surrexerat ante floribus immixta teneris, sine spinis rosa, & pulcherrimus flos sine ulla fraude vernabat.* Quòd autem spinæ postmodum adnatæ sint, alias inter rationes, hanc ad præsens institutum, peraccommodat adducit, ut spinæ de suis hominem peccatis admonerent: *Cum, inquit, unusquisque prosperioris vitæ successibus gratulatur, reminisci culpa eorum convenit, per quam nobis in paradiso amœnitate florentibus, spina mentis, animique sentes jure condemnationis adscripti sunt.* Ut igitur hinc humilitatis fructum legamus, subdit: *Inutilis es igitur ô homo, licet aut splendore nobilitatis, aut fastigio potestatis, (aut quod longè sublimius,) fulgore virtutis semper TIBI SPINA PROXIMA EST, SEMPER INFERIORA TUA RESPICE, (& anterioris vitæ delicta) super spinas germinas.* Sunt, qui velint rosam prius candidam produisse, sed ubi se spinis asperam, sentibus horridam circumspexit, totam erubuisse. O poenitens anima! Spina, ut loquitur Augustinus, *in peccandis significatur, quociens candoris pristini deperditi recordaris, utinam salubri rubore suffundaris!* & dicas cum Propheta: *Tota die VERECUNDIA mea contra me est, & confusio faciei meae cooperuit me:* etenim ERUBESCENTIA ipsa partem habet remissionis. Quociens admitti quondam sceleris reminiseris, toties in affectus erubescentiæ, confusionis, humilitatis, modestiæ, erumpes: *Oportet, inquit Chrysofostomus, recordari peccata priora delicta, etiam ea de quibus veniam consecuti sumus, ut intuentes, quòd ingentem molem debiti nobis remisit Deus, & amplius eum diligere possimus, & YERECUNDIAM, pudorem.*

Amb. l. 3.
Hexam.
c. XI.

Augustin.
tom. 4.
quæst. novè
& veter.
Test. q. 41.
Psal. 43.
v. 16.
Augustin.
tom. 4. de
vera &
falsa poe-
nit. c. 10.
Chrysof.
l. 2. de
compunct.
pudorem.

pudoremq; concipere, atque ex his corde compungi. Quidquid gloria, laudis, æstimationis à donis naturæ, aut gratiæ accesserit, interioris conscientiæ spinis compunctus, erubescere, illudque tecum tacitus expende, si scirent, quid ego in Deum meum deliquerim, quam gravem noxam admiserim; omnes me velut perversa abominarentur; nam ut verè Hipponeus antistes: *Animus malè sibi conscius, novit se non habere, quod alii ignorantes illi tribuunt.* Quoties te in habitu sancto conspicuum, quoties te doctrinâ & scriptis clarum, quoties in cathedra, Pauli instar, disertum suspiciunt, admirantur, & venerantur, toties antea vitæ labes, quas teste Deo admiseris, tibi proponas. Paulus, postquam in gratiam rediisset, jam factus vas electionis, jam in apostolicæ dignitatis culmen erectus, jam factus Doctor gentium, & ut Hieronymus ait: *Paulus verba Evangelii: rugitus leonis: fumen eloquentiæ christiana: ne se effretet, prioris vitæ suæ maculas oculis subiciens, altos spiritus dimisit, dicens: Non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.* Et rursum: *Prius, inquit, blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus, & alibi vocat se Sanctorum, hoc est, Christianorum minimum; & quod amplius: Peccatorem primum, hoc est maximum.* Unde Chrysostronus: *Ea Sanctis consuetudo, qua perperam fecerunt, expendunt quotidie, deplorant, omnibusque ob oculos ponunt. Talis est hic Sanctus noster, peccata sua vel nemine impellente, perpetuò versat, atq; decantat.* Vbi nota illud, perpetuò, quidquid titillationis vanæ gloriæ Paulo suboriri poterat, aut à raptibus, aut ab humanis laudibus, aut à gratiis gratis datis, unum omnibus scutum objiciebat, memoriam præteritorum; *quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Itaque quisque vestrum, quidquid boni fecerit, quidquid virtutis exercuerit, quidquid austeritatis assumpserit, id secum reputet: sed Deum meum temulentiam, Deum meum adulterio, perjurio, blasphemia, &c. persecutus sum; illudque Senecæ, quamvis in re dissimili, sibi usurpet, qui Alexandri immane facinus inducit, quo Calisthenem innocentem, barbarum in morem trucidavit: *Hoc est, inquit, Alex-*

xandri crimen æternum. quod nulla virtus, nulla bellorum felicitas redimet: nam quoties dixerit, occidit Perfarum multa millia, opponetur, & Calisthenem; quoties dictum erit, occidit Darium, opponetur, & Calisthenem; quoties dictum erit, omnia oceano tenus vicit, dicetur, sed & Calisthenem occidit; omnia hæc antiqua Ducum, Regumq; exempla transferis, ex his, qua fecit, nihil tam magnum erit, quam scelus Calisthenis. Ita quisque in animum inducat suum, si grave quodvis crimen, vel semel admiserit, hic adolescens, ille mercator, causidicus, senator, quidquid rectè egerit, si quid eleëmofinæ erogarit, si quid pietatis exercuerit, si omnibus imitationi, & admirationi fuerit, hoc semper animo volvat; sed & virginem violavi, sed & perjurium admisi, sed & fraude illum circumveni, alienam corrupti, innocentem oppressi. Hoc satis erit, ut non evanescas, sed in omnibus de te modestè sentias, humiliter geras. Illud quippe verissimum S. Joannis Climaci documentum est: *Memoriam peccatorum, perpetuam esse humilitatis opificem.*

Alter fructus ex jugi memoria delictorum, ut quidquid adversi irruerit, patienter toleremus, & identidem ingeminemus: hæc omnia venerunt super nos, quia peccavimus tibi, & non obedivimus præceptis tuis.

Quemadmodum olim fratres Joseph durè ab eo excepti, & in carcerem conjecti, memores sceleris, quod in fratrem admiserant, palam confitebantur: *Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustias animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus; idcirco venit super nos hæc tribulatio.* Dicamus & nos, & intimo corde confiteamur: *Merito hæc patimur, quidquid tentationis, tribulationis, afflictionis, quia peccavimus in fratrem nostrum, benignissimum Iesum.*

Verum enim verò, hic mihi animus non est probare, ut peccator sibi persuadeat, omnia flagella, ac mala, ob scelera perpetrata, à vindice Dei manu sibi intentari, (quod aliò spectat) sed (uni rei more nostro insistendo) ut ubi etiam peccata remissa sunt, pœnitens in animum inducat, quidquid procellæ, aut tempestatis immisissum

Seneca
 quasi. na.
 tur. l. 6.
 c. 23.

vid.

Psal. 38.

2. Reg. 16.
 v. 10.

Climac.
 grad. 2.
 2. Fructus
 patientiæ.

Greg. l. 30.
 mor. c. 17.

Tobia 3.
 v. 4.

Greg. ib.

Gen. 42.

S. Gregor.
 l. 20. mor.
 c. 31.

Aug. l. 12
 de civit.
 c. 3.

Hieron. in
 apolog. ad
 Pammach.

1. Cor. 15.
 1. Tim. 1.
 Ephes. 3.

1. Tim. 1.

Chrysostr.
 hom. ult.
 in postrem.
 ep. ad Cor.

mīssum fuerit, longē se graviora commeru-
ille, juxta illud:

Æquus animo pœnam, qui meruere, ferant.
Ut quid David potentissimus ille Rex Israël,
contumacem illam linguam vilissimi mancipii
non compescuit; unde ei hæc mansuetudo,
& injuriarum tolerantia, quas Semei in
eum conjecit? *Obmutuit, inquit, & humiliatus*

sum; ac mox subdit: dolor meus renovatus est. Quis dolor renovatus est? præteriti
adulteri, cujus tunc recordabatur, ut anno-
tavit Theodoretus, cujus hæc paraphrasis:
Convictus affectus, PECCATI MEMINI, &
stimulus à peccato emissis configebat, reputans
hanc esse causam, cur ego maledictis afficiar &
tyrannide opprimar, & à regis domibus ex-
actus fugere cogar. Ab hac peccati memoria,
hæc verba mansuetudinis plena emanarunt:

Dominus præcepit ei, ut malediceret: quia
centuplo, & millecuplo plus merui; ideo
subjungit idem Theodoretus: Peccati memo-
riam habet hæc clausula. In hanc sententiam
audiamus Poatificem, virtute & eruditione
maximum Gregorium: *David, inquit,*

exurgentem contra se filium fugiens, reduxit
ad animam malum, quod patravit, & aqua-
nimiter pertulit. Ac tandem ad nos sermo-
nem convertens, hortatur: ut si quid adversi
obvenerit, si linguis virulentis impetamur,
si calumniis proscindamur, si citra culpam
raxis, & jurgii obruamur, peccata eorumque
reatum, in memoriam revocemus: *Tum, ait,*
illata convicia bene toleramus, cum in secre-
to mentis, ad mala perpetrata recurrimus,
leve quippe videbitur, quod injuriâ percuti-
mur, dum conspiciamus (mentis oculis) quia
pejus est, quod meremur. Si morbi, si pauper-
tas, si jactura bonorum, liberorum, &c.
nos affligant, leve videbitur, quod his malis
percutimur, dum conspiciamus, quia pejus
est, quod meremur.

Est, qui tibi grave damnum intulit, est,
qui procaciter famam viola vit, est, qui falso
te traduxit, qui in faciem cædit, sentis graves
iræ motus effervesce, sanguinem ebullite:
nostri, qua ratione valeas restringere? Idem
Doctor frigidam affundit: *Quasi aqua ignis*
extinguitur, cum surgente furore animi, sua
cuique ad mentem culpa revocatur. Dum
recordaris, te peccante, Deum non ilico in
iras exarsisse, fulmina cælo evibrasse; sed be-

Cælestis Panthei Pars II.

nignè te in gratiam acceptasse. Quapropter
aureum illud monitum inculcat Chrylosto-
mus: *Peccata nostra in memoria retinere*
debemus, (& deslere) non enim solum ista
extinguimus: sed sit, ut inde adversus omnes
homines mitiores efficiamur, & Deo cum
majori benevolentia inferviamus: ineffabi-
lem ejus humanitatem, ex istiusmodi memo-
ria perspicientes.

Tertius fructus gratitudinis, ne novo
scelere nos ingratisimos exhibeamus. Anima
pœnitens, quæ nunquam non animo
volvitur unde, quod devenerit, quàm hor-
renda & immani abyssò erepta, quanto
præcipitio, & alta voragine educta, noctu
diuque jure meritissimo exclamare poterit:
Miseriordia Domini, quia non sumus con-
sumpti; aut cum Psalte Regio: Nisi quia
Dominus adjurvit me, pauld minùs habitasset
ab inferno anima mea. Aut illud Hipponen-
sis Antislitis idem idem ingeminet: *Gratia*
tua deputo, & misericordia tua, quod peccata
mea tanquam glaciem solvisti: gratia tua
deputo, & quacumque non feci mala, quid
enim non facere potui: & omnia mihi dimissa
esse fateor, & quæ mea sponte feci, & quæ te
duce non feci. Assidud secum ruminet, quibus
vinculis, qua servitute & tyrannide exem-
ptus, in libertatem filiorum Dei restitutus sit,
& cantet: *Anima nostra sicut passer erepta*
est de laqueo venantium: laqueus contritus
est, & nos liberati sumus. Hæc Augustinus
gratissima animi recordatione, perpetud
volvebat, atque hisce vinculis expeditus,
Deum jugiter laudabat: *Rupisti Domine,*
vincula mea, nec ultra se laqueis diaboli
implicavit. Quin & limbo profundo eductus,
quàm sibi, Deo, & hominibus honorificum
specrum exstiterit, ac veteres sordes aver-
sat, cum Sponsa sanctè obtestetur: Expoliavi
me tunicâ meâ, quomodo induar illa? lavi
pedes meos, quomodo inquinabo illos? Efficax
in hæc verba motivum excoxit Bernar-
dus: Si dixerit mihi Jesus, dimittuntur tibi
peccata tua, nisi ego peccare desero, quid pro-
derit? Exui tunicam meam, si reinduero eam,
quantum profeci? erit sine dubio recedenti,
quàm jacenti deterius. Si reus, Marte vel arte
se è carcere proripuerit, & iterum in manus
incidat, quid expectandum, nisi ut archiori

D

carcere,

Chrysof.
serm. de
debitore
decem mil-
le talent.
3. Fructus
Gratitu-
dinis.
V. August.
tom. 4. de
vera &
falsa pœ-
nit. c. 14.
Thren. 3.
v. 22.
Psal. 93.
v. 17.
Aug. l. 2.
Conf. c. 7.
& S. Tho.
2. 2. q. 106.
art. 2.

Psal. 123,

Aug. l. 8.
Conf. c. 5.Cant. 5.
Bern. ser.
3. in Cant.Seneca
quasi. na-
tur. l. 6.
c. 23.

Ovid.

Psal. 38.

2. Reg. 16.
v. 10.Climac.
grad. 1.
2. Fructus
patientie.Greg. l. 30.
mor. c. 17.Tobia 3.
v. 4.

Greg. ib.

Gen. 44.

S. Gregor.
l. 20. mor.
c. 31.

carcere, & gravioribus vinculis mancipetur? hoc si pœnitens omnis serid retractaret, execrandam scelus recidivam facillè devitaret. *Quid, quod inanis est pœnitentia, quam sequens culpa coinquinat, & nihil profunt lamenta, si replicantur peccata.* Si homo perducis, inanis proditor Principis, aut regis prolis scarius, à Rege in gratiam receptus, in heredem regni, & filium adoptatus, tam stupendæ benignitatis, ac benevolentia obitus, in ipsum Regem sicam vibrare non reformidet, quid hac ingratitude magis inhumanum, quid magis barbarum excogitari possit, quibus, quamque exquisitis tormentis eum dignum non iudicabitis? profectò de his sapienter Sapiens sic Deum loquentem inducit: *In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundiam mihi advenit: Vir bellator deficiens per inopiam, & vir sensatus contemptus: ET QUI TRANSGREDITUR A JUSTITIA AD PECCATUM, Deus paravit eum ad rompham.* Id est, ut Sanchez, Dion. Carth. & alii, ad supplicium aeternum.

Hoc vos rogo, quotquot estis, quos benignus Deus non semel, sed iterum, & sapius intra viscera misericordiae suae complexus est, expendite, & severissimam Dei manum, si tanti beneficii oblivio vos teneat, meritò expavescite. Illud enim Theologorum, ac SS. Patrum iudicio, longè omnium gravissimum peccatum; & ut Paulus loquitur: *Impossibile est eos, qui semel participes facti sunt Spiritus sancti, & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam.* Joannes Medina Theologus non vulgaris, recidivam hanc tam grave peccatum esse asserit, ut sua malitia ob ingratitude peccatoris, exaquet hoc unum omnia peccata antè remissa, & juxta illud Petri 2. *Melius erit illi non cognoscere viam justitiae, quam post agnitionem retrorsum conversi.* Sententiam suam confirmat exemplo illius servi nequam, cui Dominus omne debitum dimiserat; ubi tamen ille gratiae sibi factae immemor, peccavit in servum suum, totum debitum, quod dimiserat, rursus exegit; hæc omnia gravissima damna & supplicia evadit pœnitens, qui, ut monet Bernardus, *timet quidem pro accepta gratia, amplius pro amissa, longè plus pro recuperata.* Ea propter supremus

Augustin.

Ecll. 26.

Hebr. 6.

Medina de pœnit. tom. 1 q. 9.

2. Petri 1.

Bern in sens.

Judex gravissimè interminatur: *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis.* Non ait, nisi pœnitentiam egeritis, sed habueritis: habere enim importat retencionem, & possessionem quandam.

Quærit S. Thomas 3. p. q. 84. a. 8. utrum pœnitentia durare debeat usque ad tempus vitæ; & respondet: *Duplex est pœnitentia, scilicet interior & exterior; interior quidem pœnitentia est, qua quis dolet de peccato commisso, & talis pœnitentia durare debet. V. QVE AD FINEM VITÆ. Semper enim debet homini displicere, quòd peccavit. Exterior pœnitentia est consistere Sacerdoti, & satisfacere pro peccatis, & hoc non oportet quòd duret usque ad finem vitæ; sed ad tempus determinatum, secundum mensuram peccati, & in solutione ad primum. Vera pœnitentia non solum removet præterita peccata, sed etiam præservat hominem à peccatis futuris; unde oportet in homine PERSEVERARE POENITENTIAM, ne iterum incidat in peccatum.* Verùm illud, quibuscumque pectècti illecebris, irretiti bian ditis, circumventi lenociniis, B. Mariæ de Victoria usurpemus: *Mi Iesu, non amplius peccatum, non amplius*

In vita.

Quartus fructus, recordatio delictorum præteritorum accendit pœnitentem animam in amorem Dei. Augustinus: *Recordari volo transactas foeditates meas, & carnales corruptiones animæ meæ, non quòd eas amem; sed UT AMEM TE DEVS MEVS.* Hoc ipsum in praxim redegerunt insignes pietate viri, & sœminæ, qui ex memoria criminum suorum, toti in divinum amorem exarserunt, ut de S. Theresia, Catharina Senensi, B. Angela de Fulgino, de SS. Patriarcha nostro Ignatio, aliique legitur. Hic profectò ita totus in lachrymas abibat, ut Socii libellum supplicem, (quem, inquit Lancicus, Romæ vidi,) Pontifici obtulerint, quo ab horis Canonicis Ignatium absolvi postulabant, ob periculum excitationis, quod ex copia lachrymarum timebatur. Ignis siquidem divini amoris, qui in ejus pectore afluabat, has suavissimas aquas jugiter distillabat. Facit hæc symbolum, quod olim Academicus quidam depingi, ut pœnitenti lachrymas amoris exprimeret, curavit: vasi eliquatorio ignem

4. Fructus Lachrymarum amoris.

Aug. l. 2. Conf. 1.

Lancicium opu (c. spirit. rom. pag. 180. n. 3. 22.

Calamata Selva di concessi disc. 35. sub n. XI.

Augustin. l. 2. Conf. 1.

l. dial. 166.

lun. serm in convers. ad Cleric. 633.

lun. serm in convers. ad Cleric. 633.

lun. serm in convers. ad Cleric. 633.

subjectum depinxerat, cum hisce versibus, Magdalena nostræ convenientissimis:

*Ecquid adhuc dubitas, se sis sit lachryma
flamma,
Semper ut occluso stillet ab igne liquor.*

Quam pauci hanc saluberrimam eliquandi, & ditillandi artem callent! quid mirum, si ne gutta, nec stilla ex oculis decideret, si in corde, amoris ignis non ardeat qui, ut tandem succendi possit, ferventissimus Præful faces subdat: *Amore amoris tui (mi Jesu) facio illud, recolens vias meas nequissimas in amaritudine recogitationis mea, ut tu dulcescas mihi, dulcedo non fallax, dulcedo felix, & securo*

Verum notanda quædam circa hunc dolorem, & recordationem de peccatis gravioribus, potissimum in materia lubrica. Monitum primum à cælesti Sponso datum Catharinæ Senensi: *Noli, inquit, ipsos defectus in particulari considerare, sed in generali, ne mens inquinetur, si ve contaminetur, in recordatione particularium, atque turpium peccatorum; idque, ne antiquæ species, & veluti sopiti ignes resuscitentur, quod & suos monitos voluit Bernardus, agens de peccato, per pœnitentiam deletio: Sic de cætero, inquit, insit memoria, eam nullatenus decolores.*

Alterum monitum à cælesti Magistro datum eidem virgini Senensi, nobis maxime salubre: *Insuper admoneo, ne homines retineant in se considerationem, solummodo peccatorum si ve in generali, si ve in particulari, sine memoria sanguinis, & magnitudinis divinæ misericordiæ, ne inde veniant in confusionem.* Ut attentâ simul immensâ Dei misericordiâ, & infinito sacratissimi sanguinis pretio, pusillanimitate, inquietudine, anxietate non dejiciamur, quales complures miseras animulas reperite est, quæ de peccatis sapius etiam sacra exomologesi expiatis, semper dubiæ, semper anxia, nec sibi, nec Confessario vices Dei gerenti, acquiescunt. Expendant illæ, quia major est clementia ejus, & bonitas, quam nostra malitia.

Alias, inquit, si notitia sui, & consideratio peccatorum non consideretur memoria sanguinis atque misericordiæ, homines pertinge-

rent ad desperationem, & æternam damnationem.

Demum cum Augustino lachrymas amoris postulet, & sic Deum paucis exoret: *Da mihi evidens signum amoris tui, irriguum lachrymarum fontem jugiter manantem, ut ipse quoque lachryma, tuum in me reserentur amorem.* Hoc irriguo lachrymarum fonte, Magdalena amorem suum testata est, dum iis oculis, quibus flammæ ejaculari consuevit, lachrymas, quæ tuum testentur amorem, profundens, ardorem libidinis in amorem, profundens, ardorem libidinis in amorem divinum commutavit, & quibus antea oculis fulgura, nunc divini amoris flumina emittit.

Aula regia Bruxellis, scitum & elegans in suo viridario exhibet spectaculum, amorem seu Cupidinem arcu & sagittâ instructum hic videre est, labyrintho operis topiarii eminentem, qui novo artificio non ignem, sed aquas ejaculetur. In quem, hujus ævi ingeniolus Poëta, Serenissimæ Isabellæ pudicitiam collaudans, lusit:

*Non face, non jaculis, non sævis ignibus urit:
Pro jaculo frigus, pro face mittit
aquis.*

Arcum suum, & sagittas fregit igneas Cupido pro iis telis lachrymarum, divinus amor Magdalenam instruxit, ut oculi, qui fulgura oim ejaculati, nunc imbres lachrymarum pluerent: juxta illud Psalm. 134. *Fulgura in pluviam fecit.*

Vos adolescentes, & adolescentulæ, qui faces, & fulmina oculis vibratis, nunc lumina flumina fiant: atque hanc non verbosam, sed nervosam sanctissimi Pontificis parenesim audire: *Ad vos ergo, ad vos oculos mentis reducite, & pœnitentem peccatricem mulierem, in exemplum vobis imitationis antefere. Quacumque vos in adolescentia, quacumque in juventute deliquisse meministis, deserte, morum, operumque maculas lachrymis tergete.*

* * *

Augustin.
1. Conf.
1. l.

In dial.
166.

In vita.

4. Fructus
Lachrymarum
amoris.
Aug. l. 2.
Conf. 63.

Item, serm
de univ.
ad Cleric.
133.

Lancium
opus. spir.
rit. tom. 1.
pag. 181.
n. 3. 22.

Calamat.
Selva di
concerti
dise. 35.
n. XI.

S. Greg.
hom. 33. in
Evang.

§. III.

*Perenni peccatorum memoria, & assiduo
lachrymarum imbre, poenitentis an imam,
SUPER NIVEM DEALBARI,
qui est fructus ultimus, &
utilissimus.*

Fructus
Jug. poeni-
ti &
per nivem
dealbari.
Psal. 50.1

Prov. 30.
v. 18.

Ambr. lib.
de Salom. c.
5. serm. 42
in Evang.
Photius
Biblioth.
pag. 1526.

Ambr.
rit.

LIntea, quæ in campis expansa, indies
Loculis subjiciuntur, frequenti aqua sper-
sa, sensim instar nivis dealbantur. Haud ali-
ter Psalter Regius, hac irrigatione jugiter as-
persus, *super nivem dealbatus est*. Chrysosto-
mus in hæc verba, sic Davidem poenitentem
Deumque deprecantem inducit: *Non quæro
solum peccata dimitti, sed candorem pristinum
meum quæro, ut ne vestigium super sit*. Hoc
sapientissimi Salomonis Proverbius adum-
bravit; postquam enim dixit: *Tria sunt diffi-
lia mihi: Viam Aquila in celo, viam colubri
super petram, viam navis in medio mari*,
subdit: *talis est via mulieris adulteræ*. Ubi
via mulieris peccatricis, postea poenitentis,
cum viis aquilæ per aëra, colubri super pe-
tram, navis per oceanum comparatur: ut
enim ex his nullum vestigium relinquitur,
ita ex illa ne vestigium superest peccati; ut
suavissimâ suâ faciendâ Ambrosius, qui ex
fœmina peccatrice virginem facit: *Post
meretricem sit virgo*; & alibi de Samaritana
agens: *Novo admirationis genere, mulier,
quæ ad puteum Samaria meretrix advenerat,
à Christo fonte casta regreditur*. Quid, quod
Modestus Archiep. Hierosolymitan. apud
Photium scribit: *Magdalenam ob purita-
tem, & amorem, quo poenitens Christum
complexa est: Mariam, de nomine Deipara,
nuncupatam. Quam multi, & multæ dolent,
se hoc illibato virginitatis flore privatos,
quos animat idem Præsul: Hac virtus Chri-
sti est, ut quamsumvis peccator, qui ejus undâ
se laverit, denuò in virginem reparatus, non
mominerit ante quid fecerit, & redi viva na-
sitivitate infantis innocentiam præferat, ju-
venit scelera non agnoscat, sitque virgo
fide Christi, qui fueras adulter corruptione
peccati.*

Considerandum insuper est, ut pecca-
tum sincera contritione, ac Sacramentali
confessione remissum sit, superesse reatum,
superesse habitum pravum, propensiones

malas, debilitatem in voluntate &c. atque
adeo hanc teterrimam notam, non ita in-
duci, quin fuisse reprehendatur, hæc causa
est, quod David incessanter clamat: *Amplius
lava me*. Quemadmodum enim, inquit
Urbanus Pontifex, super deletas literas
(nigras in patiete candido depictas) quæ-
dam ex ipsi literis remanet turpitudine per
quam adhuc perpendi possunt ipsarum de-
letarum vestigia: ita & deletam à Deo ini-
quitate, in anima quandam deformitatem
relinquere, unde adhuc perpendi potest,
quanta fuerit iniquitas, nisi ille paries sæpe
sapius dealbetur, & anima amplius, & am-
plius abluatur, ut super nivem dealbetur:
Id est, inquit Hugo Cardin. *incomparabiliter
alba fiat, sine ulla macula nigredinis peccati*.
Hinc est, quod iterum iterumque ingemi-
net: *Amplius lava me*, quibus verbis signifi-
cat, se cupere ex omni parte, & undique
lavari, ut exponit Augustinus: *Vsquequaque
Domine, lava me ab iniquitate mea*. Lava
Domine animam meam, quæ infixâ fuit
in limo profundi; lava intellectum, & den-
sam ignorantie nubem deterge, & erroris
tenebras dispelle. Lava voluntatem, saturatam
fœdis voluptatibus, in omne malum
pronam, ad bonum tardam; lava memoriam,
quæ præteritorum scelerum simulachra assi-
duò, ut præsentia objectat, & mentem con-
turbat. Lava carnem, quæ Deo suo spreto,
fornicata est cum amatoribus terræ. Lava
omnia corporis membra, oculos, linguam,
manus, pedes, quæ servierunt iniquitati, ut
emundata, serviant justitiæ in sanctificatio-
nem.

Ita amplius, & amplius lavit se Magdale-
na, de qua Poëta:

Totum penè meum vivere flere fuit.

Quò factum, ut de illa, de Davide, de Paulo
poenitente Cardinalis Damiani gloriose de-
clamat: *Veniat nunc omnis innocentium cho-
rus, & tota virginea puritas adunetur, qui ad
istam gloriam aspirare, nedum transcendere
audeat?*

Nunc, quod nos spectat, ut & ipsi am-
plius lavari, & super nivem dealbari possi-
mus, ferventes contritionis actus, (quos
Suarez noster centum indies elicibat) fre-
quenter usurpemus, sæpius eadem peccata
per confessionem generalem, aliasque ex-
piemus:

Urbanus
Papa II.
apolog.
David. c1

Hugo Card
in Psal. 50

August.
l. quasi. de
utroque
testam. q.
112. 10. 4.

Joan. Sam-
drey sele-
na de Sa-
crament
disp. 31.
in titulo 9
n. 8.

Navarr.
summa c.
21. n. 42.

B. Petr.
Damian.

serm. de
S. Magdal.

p̄semus : sic enim majorem de iis detestationem, dolorem, quem fortè antea minus sincerum habuimus, majorem concipimus, gratiam augemus, reatum minuimus, propolita renovamus, occasiones de vitamus, & super nivem dealbamur.

Quid autem iterata eorundem peccatorum confessio (modò cum dolore, & proposito instituat, non quasi ex consuetudine) commodi & emolumentum adferat, è Theologis hauriamus.

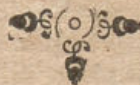
Joannes Sanchez : Minus rectè agunt Confessarii, non admittentes ad confessionem pœnitentes, (quos non esse in mortali credunt), nam per Sacramentum illud confessionis, gratiam Sacramentali recipere pœnitentem, quæ jam defraudatur, dum non admittitur; defraudare autem gratiâ Sacramenti pœnitentem, minus justum est, quàm adjuvare ad illam consequendam.

Huc adducit Navarr. in Theologia summa c. 21. n. 42. mo ad confessionem peccatorum, semel benè factam, iterandam teneatur; sanctum tamen esse, iterum ea confiteri, saltem unum, alterumve, quod potissimum studuerit emendare, & eradicare, quodque sibi molestissimum experitur, si devotionis causa, cum quietâ conscientia, & absque aliorum bonorum operum impedimento fiat: quia quamvis per primam confessionem remissa fuerit eorum culpa, frequenter tamen non remittitur tota pœna temporalis, quæ per secundam, & tertiam confessionem, tollitur, aut minuitur, tam ratione verecundiæ pœnitentis, quàm virtute Sacramentalis abolitionis, quæ non solum largitur gratiam, sed etiam diminuit pœnam temporalem; & sic intelligit dictum Augustini, c. Quem pœnitentem, dist. 1. *Quantò pluribus confiteatur in spe veniæ, turpitudinem criminis, tantò facilius consequitur gratiam remissionis.* Quid, quòd frequens confessio venialium, aut etiam delicti, per confessionem remissi, hominem inferno eripere, & salutem æternam conferre possit: ponamus quippe duos esse in peccato mortali, utrumque in longum tempus confessionem suam differentem, peccati admisi oblitum esse, utrum-

que incidere in morbum lethalem, unum ritè confiteri venialia, aut peccata aliis clavis subiecta; alterum verò non confiteri, atque ita utrumque peccati mortalis, quod commiserit, oblitum, è vivis discedere. Prior salvabitur, quia per confessionem de venialibus, aut iterato confessis, indirectè absolvitur à mortali, cujus non meminit; alter certò damnatur, quia in peccato mortali moritur.

Mitto alios innumeros fructus, qui ex frequenti, & iterata eorundem peccatorum confessione ac dolore colliguntur.

Denique, ut concludam, Magdalena, quæ hic flere cœpit, nec destitit, vestem animæ non solum super nivem suis lachrymis dealbavit, sed & eandem insuper velut tot unionibus & margaritis exornavit: peritus etenim rerum æstimator Chrysoctomus, lachrymas margaritis comparavit: *Quidnam dic oro, illis oculis (Magdalenz) formosius, perpeuo lachrymarum imbre, quasi margaritarum decore ornatis? Quam doctrinam illustis visio confirmat, quam sibi divinitus ostensam, ipso festo Magdalenz refert S. Gerrudis: Vidit quippe sanctam illam pœnitentium patronam, veste pulcherrima, pretiosissimaque indutam: cujus lumbi aureis floribus, mirè radiantibus coruscabant; vestis autem variis gemmis collucebat. Porro significatio est Gertrudi, tot illam gemmis ejusmodi exornari, quos peccata à se commissa, elucrat. In gemmas ergo admirabilis atque omnipotens misericordia Dei electorum lachrymas convertit, quæ animam pœnitentem exornant, atque condecorant: Nos ergo, nos illa mulier expressit, sicut toto corde ad Dominum post peccata redeamus, si ejus pœnitentia luctus imitemur; si quisque vestium hic lachrymis super nivem fuerit dealbatus, in altera vita, veste gloriæ, tot gemmis & margaritis coruscante, condecorabitur.*

Urbani
Papa II.
apolog.
David. 11

Hugo Card.
in Pjal. 50

August.
l. quasi de
utroque
testam. 9.
112. 10. 47

B. Petr.
Damian.
serm. de
S. Magdal.

Joan. Sanchez
de sele-
ctis de Sa-
crament.
dist. 31.
in titulo 5.
n. 8.

Navarr. in
summa c.
21. n. 42.

Chrysoct.
hom. 30.
in Gen.

Infin. S.
Gertrud. l.
4. c. 45.
Donterv-
mans
amor in-
creat. p. 848

Gregor.
toto corde ad
Dominum post
peccata rede-
amus, si ejus
pœnitentia
luctus imitemur;
Evang.

FESTUM S. JACOBI MAIORIS.

Absit gloriari, nisi in CRUCE. Gal. 6.

EMBLEMA XXVI.

Rubra Crux in chlamyde equitis S. Jacobi.

Præclarum insigne cruentum. Lucret. l. 5.

ARGUMENTUM

Era, ac Germana nobilitas, non à famosis, ac fumosis majorum imaginibus originem duxit sed ex præclaris, ac heroicis propriæ virtutis facinoribus, ut vita virorum Principum, ac bellicolorum Ducum insignia, & gentilitiæ tesserae testantur, quæ ut nobilium familiis illustrissimæ obtigerint, potissimum tamen hodierna luce

Lucret. l. 5.

Equitibus sancti Jacobi, *præclare insigne cruentum*, tesseram Crucis Christi, de qua Paulus meritò gloriatur, gratulabor: cujus gloriæ ardor, si & vos inflammet, omnes quotquot estis; equites de *San Yago* efficiam: nec minori vos honore afficiam, quàm olim principem regni sui Assuerus, dum equo regio insidere, ac palam proclamari iussit: *Sic honorabitur, quemcunque voluerit Rex honorare.*

*Esther. 6.
S. Thom. in
1. Per. 4.*

Equus siquidem regius, ut S. Thomas docet: Crux est; hac ubi cælum inuesti fueritis, omnium una beatorum civium vox resonabit: *Sic honorabitur, quemcunque voluerit Rex honorare.* Quam gloriâ, & honorem, ne in terris etiam suis Crucis militibus denegasse videatur, illud beneficii, quod nemini Sanctorum, nobilissimo ac Illustrissimo Hispaniarum Apostolo impertivit, ut *sepulchrum* ejus, quæ omnium aliorum Sanctorum, teste Bonaventura, *esset gloriosum.*

*Bonav. Fe-
stio S. Jacobi
Lucret. l. 5.*

- §. I. *Nobilitas, ac gentilitia signa, per ardua, & heroica facinora rectè ac ritè comparantur.*
- §. II. *Inter omnia nobilitatis insignia, maximè elucet CRUX: quibus INSIGNIBUS INSIGNIS eques S. Jacobi efficitur.*
- §. III. *Absit gloriari, nisi in CRUCE. Gal. 6.*
- §. IV. *Erit sepulchrum ejus GLORIOSUM. Isa. II.*

*P. Petra
sancta de
insignib.
Hic agitur
de iure in-
signium,
cap. 9.*

S. JACOBI APOSTOLI.

Absit gloriari, nisi in CRUCE. Gal. 6.

UASTIO curiosa, & scitu dignissima, unde suam originem ducat cunctis nobilitas? quis primus in orbe nobilis? hoc etenim indubitatum est, primos parentes nostros, eorumque nepotes, & abnepotes, terræ colonos exstitisse, ac in sudore vultus sui, eam excoluisse; unde quidam:

*Als Adam spitten, en Eva span;
Waer was dan den Edelman?*

Unde ergo nobilitatis splendor, Comitum, Baronum, Marchionum tituli? unde illustres familiæ, gentilitiæ tessellæ, ac insignia profuxerit? non aliunde, quam à robore, à magnanimitate, à virtute, à præclaris factis.

§. I.

Nobilitas, ac gentilitia signa, per ardua, & heroica facinora rectè ac risè comparantur.

AC primùm quidem, quid causæ existimatis, tot heroum insignia, Leones, Ursos, Apros, Tigres, aliaque ferocia animalia referre? non aliam reperio, quam viros magnanimos, in venatione primùm se fortes, strenuos, audaces subinde, duce ac principe inspectante, ostentasse; ac cruenta istiusmodi ferarum capita, dum, ut optima spolia Dominis suis deferrent, eo honore decoratos, ut inter insignia referrent. Virtus, quæ in venatione prælusit, in Martis palæstra, in atrocissimis præliis incrementum sumpsit, & maximè illuxit: atque hæc est arena, hic campus, qui viros fuso sanguinæ, & mille

adverso pectore, exceptis plagis, verè nobiles fecit. Ab hac bellica fortitudine omnes tituli, omnia insignia, gentilitiæ tessellæ, illustres Cassides profuxerunt.

Quid Davidem, pauperculum opilionem, Regis generum effecit? nisi excelsus ille animus, invictum animi, corporisque robur, quo Leonem & Ursum, quo gigantem prostravit, quæ regia ejus insignia, nisi exuvia Leonis, nisi caput Goliath? sic eunt sacræ paginæ depingunt, *caput Philisthai habentem in manu.*

1. Reg. 19.

Quid Juditham, totius Bethulæ dominam, ac Principem constituit, nisi fortitudo plus quam virilis? quæ ejus insignia, nisi cervix Holoferni cruenta?

Vultis & vos inter Nobiles censerì, inter illustres conscribi? vultis vos domesticæ, post hæc *Dolina, me Vravu, Dame*, quo titulo tam multæ gloriantur, & esse, & nuncupari? mulieres fortes vos præbere, stygium illum Holofernem subjugare debetis. Si vos mercatores, medici, caufidici, præclara nobilitatis insignia ambitis, animos Davidis induite, Leonem & Ursum; iracundiam, inquam, & vindictam omnium belluarum animi ferocissimam, Goliathi instar, jugulare satagite. Regum 24. Saul regnum Davidi vaticinatus est: *Scio, quòd certissimè regnaturus sis, & habiturus in manu regnum Israel.* At unde obsecro hoc scivit? ex heroico Davidis facinore, ex illustri victoria, quæ non leonem aut gigantem, sed iram omni bellua immaniorem superavit, dum hosti pepercit, nec ultus est; sed oram chlamydis rescidit, cum cervicem posset. Et hæc ipso Saule iudice visa est virtus regia, unde meritò insignia petenda.

Omnis Biscajæ nobilitas pro insignibus habet lupos (& hoc signum gentis avitæ) quibus ad aliquod familiarum inter se

*Lobberius
de fort.*

Christ. 6. 3.

*P. Petra
sancta de
insignib.
Hopingus
de iure in-
signium,
cap. 9.*

se discrimen, addit aliud symbolum, quod de more patriæ, peti consuevit ex insigni aliquo facinore. Quo in genere illustre est, quod de antiquissima, ac nobilissima Lojolæ familia referri solet: hæc in scuto suo gentilitio duos habet lupos, eosque in pedes erectos, atque in ollam è camino pendentem introspectantes. Id autem hinc ortum habet: Caput Lojolæ familiæ ab alio Nobili graviter dissidebat, in cuius ædes, cum inopinatò esset ingressus, eumque altè sopitum ac dormientem reperisset, nihil omninò mali illi intulit, sed ollam duntaxat (quæ fortè è camino, subjecto etiam igne dependebat) abstulit, ut vel inde nosset adversarius, fuisse se in Lojolæ, id est, hostis sui manu, ac potestate; & tamen etiam eo loco partitum. Ex nobili illo, ac verè regio facinore, nota Lojolæ familia, pro symbolo suo sumpsit lupos, in ollam è camino suspensam, prospicientes, ut unà cum illo & avita nobilitas, & nomen *Lobo en olla*, quasi lupus in olla, & illi quodammodo cognata virtus injuriarum remissio, probaretur. Hæc Hispanorum Christiana fortitudo, longè illustrius in Hispanorum Apostolo S. Jacobo sese manifestavit: hic porro tam benevolus, tam beneficus exstitit in eum, qui se excarnificandum Herodi prodiderat, ut cum duceretur ad mortem, proditorem fortè obvium complexus, & osculatus, non modò omnem injuriam ex animo remisit, sed & eam gratiam capitali hosti suo cælitus impetravit, ut & proditor, & proditus Apostolus, pro Christi fide fortiter occumberet, & martyrii laurea, suo sanguine purpuratus, nobilis Athleta condecoraretur. Luber hic aureo ore exclamare: *Ille clarus, ille sublimis, ille NOBILIS: ille tunc integram suam NOBILITATEM putet, si dedignetur servire vitiiis, & ab iis non superari: ille nobilis, qui dedignatur servire iracundiæ, invidiæ, avaritiæ, luxuriæ, vindictæ, & ab iis non superatur. Quæ devicta vitiorum monstra, pro insignibus gestare, gloriosissimum est. Hisce certè vos omnes insignes esse, & familiam vestram nobilitate valeatis: Summa etenim, ut Hieronymus loquitur, apud Deum NOBILITAS est, clarum esse virtutibus, ac præclaris factis. Quod vel Thebanus ille vidit, qui rogatus, quid de Romanis sentiret? respondit: Roma-*

S. Antiochus hom. 116.
Hæc autem in vita.

Chrysof. in Matth.

Hieron. ad Celant.

ni in lanceis. Græci in eloquentia. Thebanus in virtutibus gloriantur; quanto magis Christiani, stolidi ac stulti profectò hominum jactantia, qui sibi à parentibus, ab avis, & proavis nobilitatem accerunt, atque interim imbelles ac inertes, sceleribus suis familiam dedecorant. Hinc scitè Philosophus, Atheniensis cuidam patriæ vilitatem sibi exprobranti, & Scytham quasi barbarum, & immitti cælo natum, probrosè nuncupanti, respondit Anaxarchis: *Mihi probro est patria, supatria*. Perinde ac si diceret: tametsi genere, & patriâ minimè sim nobilis, sum tamen virtute, & animi fortitudine; sed te, licet Atheniensis, & nobili loco nasci contigerit, vitia tamen, ac vitæ improbitas, ignobilem, ignavum, ac planè infamem reddiderunt. Qui cavillus hodierna die, in innumeros inani nomine gloriantes, locum habet:

Feceris ipse aliquid, propter quod NOBILIS esses.

Irven. sat. 3.

Tua te virtus, morum candor, vitæ probitas, nobilem reddant, ad hoc, ut Eugeniû Papam, suum olim discipulum excitaret S. Bernardus: *Vindica, inquit, tibi NOBILE genus, quod non aliunde NOBILE, quam morum ingenuitate, & fidei fortitudine; quod sibi principes Ecclesiæ, origine piscatores peperere. Hanc se proferas nobilitatem, præferes non ab aliis haustam, sed à te petitam; & in hac debet esse unicus magnæ mentis labor, studiumque ostentare, si licet non tam fumosas, quam famosas imagines, & trophæa, quam expressam in moribus, virtutum omnium formam, & præclare pro cælo Deoque gesta. Siquidem vel gentili teste:*

NOBILITAS vera est, atque unica VIRTUS.

Ab hac nobilitate ne quis degeneret, aut abjecti nimis animi, se inferiorem, aut indigniorem existimet, acutissimum calcar subdit Chrysofomus: *Anima, inquit, NOBILITAS quanta sit, nobis seridò cogitandum, ne quid ea indignum operemur, ne coinquinemus eam illicitis operibus, ne sub carnis servitutem eam subjugemus, ac tam NOBILEM, tantaque dignitate sublimem, sic crudeliter & immisericorditer tractemus. Hac NOBILITAS vera, atque unica virtus.*

Celebris

Born. l. 2. de conside- rat.

Salust. de bello Lu- gunt.

Lucret. lib. 1.

Rodericus Tol. l. 8. cap. 9. Dissingues de pure in- dignum, c. 6. part. 3. §. 8. num. 482.

Chrysof. hom. 10. in Gen.

Salust. de
bello Lu-
ciani

Celebris olim, & omni laude digna ea vox Marii Septimum Consulis: *Non possum fidei causa imagines, neque triumphos, aut consulatus majorum meorum ostentare; ac sires postules, hastas, vexillum, phaleras, aliaque militaria dona, praeerea cicatrices aduerso pectore, ha sunt mea imagines, hac mea NOBILITAS.* Itaque apud Romanos, aliasque nationes, primum sibi nomen, & nobilitatem compararunt, qui virtute bellica, per mille pericula, & mortes, vallum hostile inscenderunt, expugnarunt, & non inde coro sanguine purpurati, vulneribus aduerso pectore exceptis, faucii ad suos gloriosè redierunt, aut fortiter occubuerunt. Horum vel mutila membra, vel hiantes plagæ, vel fufus cruor, familiam præclaris insignibus, ac gentilitiis tesseris notarunt, atque a nobilitarunt.

§. II.

Inter omnia nobilitatis insignia, maxime elucet CRUX, quibus INSIGNIBVS INSIGNIS, eques S. Iacobi efficitur.

Reges Navarrae pro gentilitiis insignibus, graves ferreas catenas sibi implexas, gestare consueverunt, idque ex conflictu feliciter fortiterque confecto, ut refert Rodericus Archiepiscopus Tolitanus, qui interfuit. Sic se res habet: Sanctius VIII. Navarrae Rex XXI. cognomento *Fortis*, qui cum Alphonso IX. Rege Castellæ, circa annum Christi 1212. Miramolinum Maurorum Imperatorem ad Tolosam, ingenti prælio vicit, in quo ducenta Maurorum millia cecidisse, fama est, Christianorum duntaxat 225. Memorant historiæ Hispanicæ, inter alias acies, & turmas Maurorum, fuisse unam, quæ longè cæteras numero & viribus excederet, in qua fuit ipse Miramolinus Imperat. Hujus ingentis turmæ, (quæ Imperatoris velut *guardia* erat,) milites omnes ita ferreis inter se catenis colligati & connexi erant, ut ordinem aut locum mutare, vel in fugam se dare non possent; sed necesse esset, signo

Calis Emphyrei Pars II.

belli dato, impetu semel facto, aut vincere, aut simul omnes emori: eratque in media hac acie ingens rete ferreum, Clathri instar, ad quod omnium catenarum extremitates connecebantur: ipsique reti smaragdus in medio insertus refulcebat: Quo factum, ut in memoriam tam nobilis victoriæ, Sanctius VIII. catenas illas smaragdo inserto, pro insignibus assumpserit; hunc verò morem colligandi inter se milites, ne fugâ cunei, aciesque turbaretur, apud Cimbrosetiam vixisse, Alexander ab Alexand. testatur lib. 4. cap. 7. & alii.

At generosissimus heros noster Jacobus, longè illustriori titulo, sibi catenas, quasi gloriæ, ac victoriæ insignia poterit ostentare; ubi enim innumeros in Judæa, & Samaria, devicto Hermogene mago, subjugasset, & Christo Regi servire iussisset, pro torque aureo, vincula & carceres perpeffus est.

Ejusmodi equites torquati, vos omnes hodierna die evadere potestis: torques aureos, gemmeos, adamantinos, vobis cudere potestis ex vinculis improperii; Alii *vincti in mendicitate*; alii, quibus *vincula jugalia* Iob. 49. cura; qui *alligati sunt uxori*, vincula conjugii, quæ ferrea sunt, monito Augustini: *Virg. 4. Ament, & aurea erunt.* Religionis vincula, quibus Deo colligaris, Religiosus amet, & aurea erunt. *Æneid. August. in Psal. 145.*

Austriacorum virtutem, vel ipsa muta satis loquuntur insignia quorum hæc, Lipsio testante, origo est: Leopoldum (Ducem Austriae) muros Aiconis superasse, albo paludamento indutum, quod totum hostili mox sanguine tinctum apparuit, ea parte dempta, quæ baltheo tegebatur, inde factum, ut area rubicans, cum fascia, sive segmento albo mediam dirimente, insigne deinceps Austriis esset, idque permisso, vel indulto Henrici VI. tum Imperatoris. Consimilis propè Barcinonensium, & Aragonensium origo est, ut alibi videre est.

Atque hæc illustris sanè causa, quod multis retrò sæculis, deferendi insignia, clypeosque, confectudo tenuerit, ut nobilissima signa præclarissimarum virtutum.

E

Verùm

Lucien.
Sat. 8.

Lucien.
lib. 7.

Born. l. 2.
de conside-
rat.

Rodericus
Dilect. l. 8.
cap. 9.
Hopingus
de jure in-
signium,
c. 6. part.
3. §. 8.
num. 482.

Chrysof.
hom. 10.
in Gen.

Lipsius
ep. cent.
ad Germ.
& Belg.
qua 4.
epist. 36.
ex Cri-
stiano.
Festo A-
scensionis.

Verum enimverò, inter omnia, quantumvis illustria Principum, Regumque insignia, inter omnes optimatum gentilitias tesseras, nulla virtutis, dignitatis, nobilitatis tantæ, nulla, quæ duci suo tanto steterè sanguine, nulla, quæ majorem victoriam peperere, quam sacratissima Crux Redemptori nostro. *Hoc præclarum INSIGNE cruentum.* Quicumque in Ecclesia magni, imò summi, maximi que sunt, seu profanis, seu sacris honorum insignibus, seu purpurâ & scepro, seu infulis; pedoque venerandi, & his illis suum à Cruce decus, atque ornamentum. Quod calamo suo acutè, & argutè depinxit Augustinus: *CRUX honorata est, & finita est; finita est in pœna, manet in gloria: à locis suppliciorum, fecit transitum ad frontem Imperatorum. Qui tantum honorem dedit pœnis suis, quid servat fidelibus suis?* Et alio loco illud idem signum, quod in regia coronâ supereminet, radiatque medium inter gemmas, omnibus rubri maris anteponi margaritis: *Reges, inquit, signum CRUCIS Christi in fronte jam portant, PRETIOSIUS SIGNVM, quam qualibet gemma diadematis.* Id sensisse videtur Calixtus III. Pontifex, qui pro symbolo Crucem, super tricornidem tiaram Pontificiam adlegit, hoc lemmate subiecto: *Omnes Reges servient ei.*

Lucret.
lib. 5.

August. in
Ps. 36.

August. in
Psal. 3.
Typotius
l. 1. Symb.
pag. 36.

Horat.
Hieron.
epist. 7.
ad Latam.

Venant.
Fortunat.
l. 2. c. 3.

Inter ordines militares Hispania, Lucas Tudenfis, Marian. l. xi. hist. Hisp. c. 13. Beyerlin. theat. lit. E. pag. 331. primum obtinent locum S. Jacobi, qui vulgò S. Jacobi de Spatha nuncupatur. Ejus originem ad Ramirum Castellæ Regem referunt: sub quo ad Clavigium commisso prælio, auspiciis Sancti Jacobi Apostoli, in equo candido niveum vexillum, rubræ Crucis figura distinctum, præferentis, de innumerabili Barbarorum multitudine triumphavit: atque hinc ceptum in præliis nomen, patrociniumque Apostoli implorari: (*Dios ayuda, y S. Iago*) victor que exercitus, universam Hispaniam voto obstrinxit, ut ex singulis agri, vineæque jugeris Compostellano templo; Corporis D. Jacobi custodia celeberrimo frumentis modium, aut vini amphoram quotannis omnes penderent. Anno 1175. ab Alexandro III. Pontifice Maximo vivendi ratio sub D. Augustini Regula illis præscripta est, & optimis institutis stabilita, obliganturque voto singulari ad profigandos Mauros, & Saracenos ex Hispania, eximendosque eorum servitute Christianos Magister Ordinis, annuos redditus percipere dicitur, trecenta millia aureorum. Ex toto autem ordine, debent ad bella progredi trecenti equites, Religionem professi, omnes rubra Cruce insigniti.

Ut equites S. Jacobi, *Chevaliers de S. Iago*, longè illustrissimos vos comprobetis, Cruce omnes insigniri debetis. Ut olim, priusquam huic sacræ militiæ adscriberetur, cælitus edoctus est B. Henricus Suso, Dominicanæ familiæ augustum lumen. Hic in cella ceu cælo sedens, meditansque illud Jobi cap. 7. *Militia est vita hominis super terram*, à sensibus abductus, in eo orationis æstu, raptusque, juvenem vidit miri decoris, qui ocreas, scutum, hastam, & reliqua equestris militiæ instrumenta ad eum deferrebat, hæc paucis præfatus: *Noveris te hæcenus, ô Henrice, in sacratione illa Dei tui militia, pedites inter numeratum; modò altius evocaris, ad equestrem scilicet in eodem ordine: & inde ad labores, ad æstus, ad invictam in malis constantiam, qualem*

Vandai
milit. Chr.
tom. 4.
pag. 117.

In vita.

sempe

sempe decet esse in milite Crucis, & sub ea magnarum virtutum exercitatio, & quidem.

Primo haec tenet teipse, prout libuit caedisti, durus tibi ac crudelis: deinceps flagello linguæ iniquæ cæderis in fama, & quæ tibi vita carior est, in existimatione.

Deinde tibi ipsi haec tenet videri potuisti inimicus, utpote in te sævus; at in alios benevolus, omnibus acceptus, & pergratus fuisti: hi deinceps & fidem fallent, & manus in te armabunt. Denique haec tenet caelesti manna in oratione pastus, & quasi lactatus ipsis Christi uberibus: posthac, felle & acero poraberis, ablactatus à Deo, & hominibus. Atque hac mitifica Cruce insignitus, equestri ordinis in militia Christiana, typo Crucis adscriptus es.

Dicta prælagium confirmavit; nam die proximo sequenti, cum à peractò Missæ sacrificio, illa tacitus apud se expenderet, ecce jubetur à bono genio prospicere de fenestra, patet ilicò, & cernit canem, qui ore, dentibusque lacerum panni segmentum, toto cœnobii ambytu circumferebat, mordebat, lacerabatque: tum vocem è cælo audire visus: sic aliotum, & subinde Fratrum tuorum dentibus laceraberis, hæc crux tibi Hentice imminet. Quid ad hæc vir Dei? è cubiculo mox descendit, & segmentum illud veluti Crucis suæ notam, Symbolumque capit, affigitque pectori, eo ornator, quam equites S. Jacobi, purpureis lacineis in Crucem decussatis. Neque vana illi ostento fides: exinde enim in illum Cruces plueret, in pectus, in scapulas, quibus insignitus, tandem tam illustris evasit. Vos omnes hic pedites conspicio, equites & quidem Crucigeros, *Met een CROSADE*, si velitis, vos hodie conficiam.

S. III.

Absis gloriari nisi in CRUCE.

Gal. 6.

Ambrosius, de quo splendidum illud eloquium protulit Augustinus: *Sed adhuc audi alium excellentem Dei dispensatorem, quem veneror ut patrem: in Christo enim Jesu per Evangelium ipse me genuit, & eo Christi ministro lacrum regenerationis accepi; beatum loquor Ambrosium.* Hunc in epistolam ad Hebræos 2. *Absis mihi gloriari nisi in CRUCE*, sic differenter audite: *Hic ostendit Apostolus, quia gloria, & honor, CRUX est Christi: sicut & ipse Dominus eam semper vocat, dicens: Ut GLORIFICETUR filius hominis: si ille ea, qua pro servis passus est, gloriam vocat, multò amplius, tu è homol qua pro Domino pateris, tibi ad gloriam pertinere sempiternam, dubitare non debes.*

Augustin. contra Julian. c. 7.

Attende infima aulicorum ministeria, quæ Principi, aut Regi, exhibere sibi gloriæ favori, & honori ducunt singulari.

Carolus Longovallium Bucquoii nōstis P. *Parthe. Fisen. nemo ladisur, nisi à seipso l. 1. c. 12. §. 5.* saltrem famâ, belli ducem tota Europa celebrissimum, & Imperii fortissimum propagatorem. Hic aliquando cum Patribus Societatis agens Montibus Hannoniæ: *Obtemperandi studium apud nos, inquit, ut par est, vigere scio quàm maximè; at nobis profectò, qui in aula vivimus, graviorem obediendi necessitatem existimo incumbere: nam ad omne Principis Imperium, ad eò nos fingere necesse est, ac resingit, ut si curram fimo gravem, agere me per urbem velit, atque nutu tantummodò significet, detrectare non modò sit liberum; sed velut insigne honoris, ambabus ulnis, illud quantumvis vile ministerium complecti, in votis est. Si adeo vilia, & abjecta imperio, aut nutu Principis suscepta ministeria, tantum splendoris atque existimationis etiam apud vulgus acquirunt, quis mirabitur, quæ ex æterni Regis præscripto, aut consilio, humilitatis officia, generosè & alacriter accipiuntur,*

E 2

piuntur,

***

Lucas Th.
denfis.
Marian.
l. xi. hist.
Hist. c. 13.
Beyerlin.
rheat. lit.
E. pag. 331.

Vandai
milit. Chr.
tom. 4.
pag. 117.

In viii.

piuntur, suos maximè condecorare ac nobilitare.

Fimero quid vilius, quid foedius? huic tamen, cui Job insedit, plus honoris, quam regis thalamis, aut thronis Deus voluit exhiberi. Aurèa hoc, licet vile argumentum appareat, exornandum eloquentiâ: *Fimus*, inquit Chrysoſtomus, *in quo sedebat Job, omni tribunali regio venerabilior est. Et multi nunc longam transmarinam peregrinationem à terra finibus suscipientes, in Arabiam abeunt, ut finum illum cernant: & conspiciati, terram deosculantur, qua illius victoris certamina, & errorem omni auro præstantiorem exceperit.* Ita verò illud longè est verissimum: *Qui se humiliat, exaltabitur.* Ut alibi fusè egimus.

Chrysoſt.
hom. 5. ad
popul.

Lux Evang.
p. 2. Dom.
10. post. Pent

S. Bonav.
serm. 1.
festo S.
Andree.

Expendit Doctor Seraphicus, quibus in rebus hic homines, & quàm vanè gloriantur. Nonnulli sectantur gloriam in vestibus, alii in thedis, alii gloriantur in multitudine divitiarum, alii in honorum titulis, atque hæc quàm vana gloria, attendite: *Ne timueris, cum dives fueris homo, & cum multiplicata fuerit GLORIA domus ejus: cum interierit, non sumes omnia, neque descendet cum ipso GLORIA EIVS.* Ubi Bonaventura: *Quid igitur GLORIAM hanc sequeris, à qua in morte jurari non poteris; sed potius ab ea impedieris, & ab æterna illa, & immensa GLORIA excluderis?*

Nonne omnes passim gloriam aucupantur, quæ citò evanescit, & in ignominiam vertitur? Ofæ 4. *GLORIAM eorum in IGNOMINIAM commutabo.* Cum toti orbi in extremo judicio, qui hic in gloria, summa confusione conspicui, inter fornicarios, adulteros, atque adeo inter damnandos computandi sunt, & dicitur illis: *quantum se GLORIFICAVERINT, & in deliciis fuerint, tantum date illis & tormentorum.*

P. Sanct.
Jure lib. de,
Eslus. c. 17.
§. 7.

Vera & solida gloria est in Cruce Domini nostri Jesu, quod ex animo sensit, & reipsa comprobavit piissimus Scotia Rex Conval-lus: hic, quocumque pergeret, sibi Crucem argenteam præferri mandabat, cum hac Epigraphe: *CHRISTIANORUM GLORIA; quam, quoties equum con-*

scenderet, osculabatur, ac supplex venerabatur. In hac cum Apostolo gloriantur: *Filii diaboli GLORIENTUR alii in potentia, alii in corporis elegantia, alii in scientia, alii in rerum omnium opulencia, alii quod deorsus, in sua ipsa malitia, NOS AUTEM GLORIARI oportet IN CRUCE Domini: gloriari nos oportet in paupertate, in ærumna, in tribulatione, in morbis, in mortificatione assidua.*

Bonavem.
serm. 1. 4.
S. Andree

Hoc cælestis Magister sponſam suam Gerttudem edocuit. Cum die quadam Exaltationis sanctæ Crucis, Christus Gerttudi apparuisset, ita ferè illam compellavit: *Attende filia, si cum paucis horis in Cruce penderim, eam nihilominus ita nobilitavi, ut ea per orbem univèrsam, summo in honore habeatur: quo apud me loco futurum putas, quove in honoris gradu collocandum, in cujus animo plures annos, sedula recordatione confixus fuero, in cujus corpore per continuam mortificationem expressus fuero: in cujus animo vel corpore per plures annos variis tentationibus, miseris, morbis expressus? talis exclamet: Libenter GLORIABOR in infirmitatibus meis.*

Lib. 4. inh.
nuat. c. 54

Aug. ser.
de Sanct.

Angelus mulieribus, quæ in sepulchro Christum quærebant, dixit: *Nolite timere, scio quiddam Jesum, qui CRUCIFIXUS est, quaritis.* Expendit hoc apostolice Cyrill. Jerosolym. Catech. 13. *Ut quid Crucifixum nominant? Non pudet, inquit, Crucem Christi confiteri: Angeli enim GLORIANANTUR, dicentes: Jesum quaritis CRUCIFIXUM. Non potuisti dicere: O Angele, scio, quem quaritis meum Dominum; sed confidenter dicis, scio quiddam CRUCIFIXUM: GLORIA enim & honor est CRUX. Gloriosam denique Dominus noster suam Crucem appellavit in illa hora, qua pro univèrsorum salute crucifigendus erat, cum dixit: Venit hora, ut GLORIFICETUR filius hominis.* Ubi idem Cyrillus: *Vides, inquit, quomodo GLORIAM propriam, sciebat esse CRUCEM.* Hoc Apostoli, hoc Christi discipuli probè norant. Chrysoſtom. hom. 62. ad pop. *Gaudebant Apostoli cum flagellarentur, & Paulus hoc ad-*

1. Cor. 11.
meis.

Matth. 18
v. 5.

Chrysoſt.
epiſt. ad
Gal.

1. Cor. 12

Rom. 5. 3

Mofebus
in prato
serm. c.
Sainct.
Jure lib.
des Eslus
p. 398.

Joan. 1. 4

monet,

monet, dicens. *Gaudete in Domino. Et quomodo gaudere licet, ubi sunt vincula, ubi tormenta? Miles, qui mille vulnera excepit, nonne cum magna revertitur latitia, libertatis habens claritatem, & GLORIÆ MATERIAM vulnerat? & tu si poteris, erumpes in vocem illam, quam Paulus: Ego stigmata Domini in corpore meo PORTO, magnus & illustris fieri poteris.*

Nec est, quod doctrinam hanc viros Religiosos, aut Anachoretas dumtaxat spectare arbitreris, habent & sæculares crucem suam, & gravem quidem, in qua gloriari cum Paulo queant: Paupertas crux est, vir temulentus crux est, filius discipulus crux, infirmitas crux est, quævis tribulatio crux est, cui & vos omnes, nobiles, plebejos, conjugatos, cælibes, virgines, configi ardentissime exoptat Augustinus: Nunquid omnes virgines, quæ sequuntur Agnum Dei, crucifixi sunt, ut sequantur? Nunquid Paulus CRUCIFIXUS fuerat, cum dicebat: *Mibi mundus CRUCIFIXUS est, & ego mundo; hoc autem dicit, ut intelligas CRUCEM non ligni esse patibulum, sed vitæ, virtutisque propositum.*

In hac Cruce quisque vestrum cum Apostolo gloriatur, & dicat: *Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo PORTO.* Ubi aureus orator: *Non dixit, habeo, sed PORTO, tanquam si quis de trophæis GLORIAN, SIGNISQUE REGALIBUS. Ira & tu morbo dejectus, lecto velut Cruci confixus, jure exclamare poteris: Libenter GLORIABOR in infirmitatibus meis: si aliæ mortificationes, tribulationes, quavis ex parte in vos irruerint, materiam nacti estis, ut cum apostolo dicatis: GLORIAMINI in tribulationibus.*

Hominiis sæcularis exemplum attendite: Benignissimus redemptor noster, Cruci confixus, se spectandum exhibuit Stephano Abbati, in monasterio Eliotarum, & à latere fratrem Stephani, etiamnum sæcularem, eximiâ vitæ sanctimoniam præditum, Cruci quoque confixum, atque hisce illum paucis affatus est: *Affice, in quantum GLORIA hic frater transiit.*

Profecto simili cum Christo, rege

regum, throno considerare, æquè eminenti loco consistere, adeo honorificum, adeo excelsum duxit Princeps apostolorum, ut consimili modo, quo Christus, crucifigi planè decretarit, ne ejus divinitatem affectasse videretur: *Non fuit oporobrio Petro CRUX Christi, quin tantum ejus GLORIÆ dedit, ut universis Christum honoraret vestigiis, metuens, ne si ea specie crucifixus esset, quæ Dominus, AFFECTASSE DOMINI GLORIAM videretur: hæc Ambrosius.*

Alterum est, quod ad Crucis gloriam, ac dignitatem facit plurimum, Christus eos, qui hic sui amore cruciatus acerbissimos, rotas, catastas, cruces subierunt, seque veros Crucis equites comprobârunt, eo honore etiam apud mortales affici, qui omnes regum titulos, & quamvis mundi gloriam infinitis parasangis antecellit. Qua super re Doctorem & oratorem Seraphicum audiamus: *Dignum est, inquit, & rationi consonum, ut qui toto posse Domini honorârunt, & pro ejus honore se occidi permiserunt, operante Deo ab omnibus honorarentur.* Et probat exemplis: *Fit ergo Deo efficiente, ut MAJOR HONOR impendatur ab homine piscatori, quam alicui summo Regi, major Iacobo, quam illi famosissimo Alexandro: major Philippo, quam Cyro, aut Dario.*

Sponsa, Salomonis sui regium thronum descriptura, inter ea, quæ notatu digna enumerat, est ascensus purpureus, Cant. 3. *Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani: columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aut eum, ascensum purpureum.* De hoc opere Gilbertus verba faciens, sic ait: *Hac tibi purpura sufficiat ad fastum, sufficiat ad ascensum, sufficiat ad gloriam, ut non GLORIERIS, nisi IN CRUCE Domini tui Iesu Christi, ascensus te purpureus, reclinatorium perducet ad aureum.* Sanguineus purpureæ color, cruces, passionem, martyrum cruorem refert, ponitque ob oculos omnia toleranda, usque ad sanguinis effusionem. Nec quis abhorreat, quoniam hæc via ad reclinatorium aureum, ad thronum gloriæ.

Sciscitatus est olim potentissimus Persa-

E 3 rum

Bonavent.
serm. 1. de
S. Andrea

Lib. 4. in
nuat. c. 54

1. Cor. 11.

Matth. 23
v. 5.

JOAN. 1. 4

Mosebus
in prato
spirit. c. 69.
Sain. 7.
Iure lib.
des Esclus
p. 398.

Ambr. ser.
21. in Ps.
118.

Bonav. ser.
1. in Festo
SS Philippi
& Iacobi

Gilbertus
in Cant.
serm. 18.

Esther. c. 6. rum Rex Affluetus, principem regni sui dynastam Amanum : *Quid debet fieri viro, quem Rex HONORARE desiderat, respondit Aman, homo, quem Rex voluerit HONORARE, debet indui vestibus regis, & imponi super equum; qui de sella Regis est, & primus de regis principibus tyrannus teneat equum ejus, & per plateam civitatis incedens, clamet, & dicat : Sic HONORABITUR, QUEM CUMQUE VOLUERIT REX HONORARE.* Hic honor non superbissimo Amano, ut putabat, sed modestissimo Mardochæo exhibitus est, qui à cinere & cilicio, cui indormiebat, ad primos à rege honores evocatus est, conscenditque equum regium, diademate redimitus, ac per amplissimæ urbis compita circumductus, à fastuoso Amano, præ invidia frendente, audit magnificum illud. SIC HONORABITUR, QUEM CUMQUE VOLUERIT REX HONORARE, quam sententiam celebris orator Hispanus, *Hernando de S. Iago* illi applicat, qui pro Christo generosè ac gloriosè, Crucem quasi regium equum conscenderunt. Quod solido D. Thomæ comprobatur testimonio, dum illud Petri exponens: *Et vos eadem cogitatione armamini*, sic ait: *Christus in pedibus, quasi calcaria clavos infixos. PRO EQUO VERO, HABUIT CRUCEM.* Ex quo equo, præ Mardochæo, præclarissimam adepti sunt gloriam, *Equites Crucis*, quod vel ipsi tyranni, in supremo die, cum fremitu & gemitu proclamare cogentur: *Sic HONORABITUR QUEM CUMQUE VOLUERIT REX HONORARE.* Hunc honorem sanctè ambire, hanc gloriam pie æmulari studeamus, & cum D. Anselmo exclamemus: *Domine Iesu Redemptor meus, te ut verum Deum adoro, in te credo, in te spero, & quibus possum desideris, ad te suspiro adjuva imperfectionem meam: ad tua Passionis GLORIOSÆ INSIGNIA, in quibus salutem meam operatus es, totum me inclino; VERE, nimis HONORATI sunt amici tui Deus.*

Cum Rex Hispaniarum, & Galliarum, simul eidem mensæ accumberent, Ferdinandum ducem, cognomine *Magnum*, secum accumbere iusserunt dicentes: Eum posse in mensa regibus assidere, qui nosset

regibus regna acquirere. Hunc honorem rex regum famulis suis defert, pro se persecutiones & Cruces perferentibus, ut sibi ac Deo regna conquirant. *Beati qui persecutionem patiuntur, & ideo tales invitatur ad mensam suam, Luc. 22. Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis regnum.* UT EDATIS, ET BIBATIS SUPER MENSAM MEAM; sed amabo rursus percunctari libet: *quid adhuc debet fieri viro, quem Rex HONORARE desiderat?* quid ultra honoris rex exhibere poterit viro potentissimo ad se venienti? ire in occursum, eique assurgere, hoc fecit Stephano. Insuper jubere, ut aperto coram se capite consistat, & sedeat, (ut *Grandes*.) Quid si etiam in thronum suum colloct? Hoc agit Deus: *Qui vicerit, dabo ei SEDERE MECUM IN THRONO MEO.* Nolim hoc fusius prosequi quam summus iste Imperator noster, non modò divinos honores, sed etiam humanos, apud homines conferendo extollat, qui hic latuerunt in cryptis, in speluncis terræ, qui nunc sicut oves occisionis, ut peripsema; unum hoc dixisse sufficiat: dum morborum aculeis, lectulo velut Cruci instrati estis succurrat illud: SIC HONORABITUR, quemcumque VOLUERIT REX HONORARE: dum inter carorum pignorum cadavera, inter calumnias, opprobria, jacturam bonorum, non uni veluti Cruci confixi estis, illud suavissimum melos auribus insonet: SIC HONORABITUR, quemcumque VOLUERIT REX HONORARE,

Amabo vos quoscunque honoris, laudisque immensa cupido extimulat, veram & divinam gloriam sectamini, quæ tanta est ut Psalter Regius atronito similis vociferetur: *Nimis HONORATI sunt amici tui Deus;* vel ipsa mortuorum ossa, & viles lacinia, qui Sanctorum contactu honestata, satis loquuntur: *Qui unquam Reges, inquit Bonaventura, qui Principes, qui Barones, aut Nobiles, sic à mundo HONORANTUR, ut Martyres imò Martyrum crura?* Plus dico, elicum Arsenii auro includitur, tunica Pauli Anachoretæ, purpuræ regis præfertur: crinem Magdalena, quem Lanuza habet, omnibus regnis mundi appendit. *Sudaria,*

Apo. 5.

Psal. 138.

Bonav.
serm. 2. de
communi
unius
Marr.
Lanua
hom. 30. §.
11.

Apo. 19.

S. Greg. I.
dial. c. 1.Platus de
honorificat.
Relig. l. 3.
6. 37.Fasli Ma
riani 17.
Decemb.
Marchan
Hort. Pag
tract. 4.
l. 13
art. XI.

Ahor. 19. ria, ac semicinētia Pauli, quod virtutis ac venerationis habuerint, sacra paginæ testantur.

S. Greg. l. 1. dial. c. 1. S. Gregorius inter plurima, quæ hic adducit, comincinoratur, mortuum ad vitam revocatum caligæ S. Honorati Abbatis, quam ejus discipulus Libertinus ex magna devotione & fide circumferabat.

Platus de bono status Nelig. l. 3. c. 37.

Quid, illustrissimæ familiæ Patriarcham Dominicum commemorem, qui tanto etiamnum inter mortales versans, apud purpuratos Patres, & summos Pontifices, in amore & veneratione fuit, ut beatos se distitarent, quibus ejus affatu frui, & vestem contingere, indeque fructillum decerpere contingeret.

Quo in genere memorabile est, quod Joanni Becano Minoritæ accidisse legitur: eum viri Principes summo honore prosequerantur Monachum, sed Episcopum postea factum, veluti è Cruce Religionis depositum, non amplius admirabantur, nec venerabantur. Quid, quod sancti, rerum humanarum, & divinarum optimi æstimatores, è cœlis in terras dilabi perciperent ad cruces subeundas, & plura pro Christo toleranda: quia Deus ita suos honorat, & extollit. Sic Lazarus à Christo, qui illum amabat, ad acerbissima & inaudita supplicia in vitam revocatus. Hic redivivus, perpetua in cruce fuit, nunquam ridere visus est, aqua & hordeo semel de die, vitam tolerabat, corpus cilicio astrinxerat, lapide pro ætivali dormiturus utebatur, dipteris Apostollis impositus fuit navi, cum Magdalena & Martha sororibus, sine velis & remis, quæ Deo dirigente Massiliam appulit, ubi multis annis Episcopali munere functus, atrocissimâ dein laniatâ affectus est. Primum toto corpore pectinibus ferreis dilaceratus, dein veste ferrea candenti, ac planè ignea, arctissimè adstrictus, atque ita semustulatus craticulæ superpositus, ubi ab Angelis caelesti refrigerio fotus, sibi que restitutus est: sagittis denique expositus, cum illæsus perisset, gladio percussus, martyri palmam reportavit, & longè gloriosior in secunda morte occubuit.

Scitè observat Oleaster, qui factum sit,

ut plerosque Martyres, suavis Dei providentia feris, rotis, rogis, laqueo miraculose eimpuerit, & gladio tandem plesti permiserit: nec aliam hic causam excogitavit, quàm quòd ea mors nobilium sit: *Martyres hos*, inquit, *Deus voluit pro majori parte decollari, quæ MORS NOBILIUM esse solet.*

Quin & mors est, eos, qui in equestrem nobilium ordinem admittuntur, gladio percuti, *Ridder slaen*, is honor hæc gloria, HÆC MORS NOBILIUM, illustrissimum heroem nostrum Jacobum condecoravit, qui, ut disertissimè Bonaventura: *Primus de omnibus Apostolis, amorem Christo reddidit, quem accepit: nam primus inter omnes Apostolos, pro Christo morti se tradidit, sicut dicitur Actorum 2. quia misit Herodes manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia: occidit autem JACOBUM fratrem Ioannis gladio.* Ubi Vivero noster soletur annotavit, nullius Apostoli martyrium in sacris paginis recenseri, nisi solus Jacobi: unde inquit, fit, ut sicut S. Jacobus hunc articulum Symbolo inseruit: *Passus sub Pontio Pilato*, ita tanquam articulus fidei (qui sacris litteris continetur) cunctis fidelibus proponeretur gloriosa mors, & illustre martyrium S. Jacobi. Hoc gladio magister equitum creatus regnum sibi æternum comparavit.

In aula Pyrrhi, & regis Epirotarum, olim controversia agitata est, quis inter filios futuros esset primus regni hæres? Scio respondisse regnantem patrem, illum ceteris præferendum, qui acutiorem ensẽ haberet. Nemo ex omnibus Apostolis acutiorem ensẽ habuit, quàm Jacobus, ense Herodiano interfectus. Atque ideo, ut ait S. Vincentius: *Jacobus primus debuit per martyrium paradisi intrare de Apostolis.*

Tandem, ut concludam, super omnia hunc gloriosissimum Crucis militem extulit, quod hoc solemnissimo die

S. Bonaventura sibi thema delegit.

***

Oleaster in c. 4. Gen. in morali annot.

Bonav. ser. 1. festo S. Jacobi

P. Vivero Solennia divina dissert. 3. pag. 493.

P. Vivero pag. 484.

S. Vincent. serm. 2. in transig.

S. IV.

Erit sepulchrum ejus GLORIOSUM. Isa. II.

Purpuratus Ecclesie Doctor, Seraphica sua facundia Apostolum hunc exornaturus, ab hoc Isaie vaticinio exorsus est: Erit sepulchrum ejus GLORIOSUM.

S. Bonav. ferm. 2. festo S. Jacobi.

Sicut patet, Et ad sensum cernimus tota die, nullius Sancti sepulchrum: sic est apud omnes homines GLORIOSUM.

Refert de Alexandro Plutarchus, in ejus sepulchro depictas fuisse Africam, Europam, cum aliis mundi partibus, quas subjugarat, hoc brevi, sed laudis pleno Epitaphio:

Alexandri Victoria.

Rex Cypri monumento insculpi jusserat hæc verba: Hic jacet Persarum debellator.

Themistoclis Epitaphium fuit pictura gestorum cum hac Epigraphæ: Memoranda facta Themistoclis.

Ab Hebræis sepulchro Josue inscriptum: Sol contra Gabaon ne moveare. At nullius Sancti sepulchrum sic est apud omnes GLORIOSUM. Extollant alii prodigiosum S. Pauli Anachoretæ sepulchrum, quod leones, vespillonum munere functi, unguibus suis effoderunt, ut D. Hieronymus testatur: quod idem officium præstitere S. Mariæ Ægyptiacæ humanæ; Angelicæ puritatis virgo Catharina ab angelis in monte Sina recondita est; sed nullius Sancti corpus, sic est apud omnes homines GLORIOSUM. Quod probat primò, quia in principio miraculis plurimis fabrefactum, nam dum corpus S. Jacobi primum in Iriæ Flaviæ portum, (quod est Galleciæ oppidum) appulit, ipsa rupes se expandens, & in sepulchri formam effingens, sanctum cadaver excepit: perseveratque hodie eadem species sepulchri: utinam hodierna die corda nostra lapidea mollescant, & ab ipsis saxis commota, huic Divo locum faciant, ac sepulchrum gloriosum.

Hieron. in vita S. Pauli. Paulus Diaconus apud S. April. Bonav. cit. Euseb. Nierenb. in hist. nat. de miracul. l. 1. c. 32. Bonav. cit.

Refert Spondanus in Annalibus Eccl. A. Chr. 1231. 19. Novemb. Marpurgi è vivis ad Divos abiisse Elisabetham Hungaricam, & post quatuor annos Sanctorum albo adscriptam; tanto verò concursu ad tumu-

lum ejus, unde anno sequenti corpus ejus elatum est, & auræ thecæ inclusum, undiq; populus confluit, ut ad duodecies centena millia hominum convenisse tradantur. qua veneratione, quo populi affluxu, sepulchrum sancti Basilii cultum sit, sanctus & ipse Gregorius Naz. orat. 20. refert, atque certati non confluisse, & atque irruisse populos, ut vel vestimentorum ejus fimbriam, adeoque vel umbram corporis contingereat, ut quidam ex nimia protrusione, & compressione in turba extincti sint, quos si Doctor beatos, & tanquam funebres defuncti victimas, nuncupare non dubitat.

At quis numerare valet, quot centena peregrinorum millia non uno duntaxat anno; sed jam tot annorum centuriis, tot sæculis Compostellam, ex ultimis terræ finibus, ad gloriosum SS. apostoli Jacobi sepulchrum excurrerunt? probat secundo Doctor Seraphicus, apostoli sepulchrum gloriosum: Quia magnis virtutibus adornatum. E corpore Christi viventis tanta virtus emanabat, ut qui fimbriam contingeret sanitatem consequeretur: quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes. Hæc virtus Jacobo etiam mortuo communicata videtur, atque in eo vestissimum illud comprobatur: Majora his facies, nam ille etiam mortuus, plures ad tumuli venerationem, in vitam revocavit. Elisæus in vivis multum laboravit, ut miracula quædam patrat, eique multo labore steteret pallium, quod ab Elia acceperat, veluti pignus omnium mirabilium Jordani insternit, ut transitum præbeat, sed frustra, obsurdescunt undæ ad voces, & mandata imperantis: suffusus rubore, clamat ille in cælum? Vbi est Deus Elia etiam nunc? ac si diceret: ubi nunc illa virtus Elia? nonne videtis, ut prodigioso illo pallio Elisæus vel unum miraculum efficiat, necessarii sint clamores, gemitus, suspiria, recursus ad Eliam? nec minus laboravit, ut filium sunamitidis in vitam revocaret, mittit baculum, subsequitur ipse Propheta, claudit ostium super se, & puerum, & prolixis precibus orat Dominum, ingemiscit, suspirat, deambulat in domo huc illic, recumbit super mortuum, contrahit se, suaque membra puero adaptat: & oscitavit puer septies, apernitque oculos; 4. Reg. 4.

Benedict. Bernard. l. 6. c. 6.

Bonav. cit. Escobar. Memosia tom. 4. pag. 213.

4. Reg. 2.

P. Virero Att. pag. 495.

tantæ

santæ molis, & moliminiis erat, vel unicum patrare miraculum. Mortuus verò non solum omnes sanabat; sed tanta ab eo virtus exibat, ut vel solo contactu mortuum suscitaret, quidam etenim volentes defunctum sepelire, ut viderunt latrones è latebris profluentes timore conterriti, cadaver in sepulchrum Elisæi projecerunt: & ecce, sepulchrum gloriosum, vix dum cadaver emortuum sacra Prophetæ ossa contigerat; illicò vitæ restituitur. 4. Reg. 17. *Quod cum tetigisses ossa Elisæi, revixit homo, & stetit super pedes suos.* Ubi sacrarum literarum eruditus Interpret: *Virtus Prophetæ non facillè defunctum puerum excitavit, sed multa miracula præcesserunt; deambulavit ille, oravit, projecit se super cada-ver, nec primò, nec secundo, nec tertio, tandem rem obtinuit; contra verò Elisæi demortuum corpus, ubi primam defuncti cadaver simul consepultum attigis, illicò vivum reddidit.* Haud aliter sanctissimus Hispaniæ heros, ut mira ac stupenda opera summo sudore, ac labore, in vita perpetravit; ut mortuos spiritu ad vitam animæ, & gratiæ revocaret, mortuus jam, citra molestiam, innumeris, & vitam animæ, & corporis restituit; quo fit, *VT SEPULCHRVM EIVS SIT GLORIOSVM.* Tertio, quia magnis privilegiis est dotatum. S. Calixtus II. Pont. Max. S. Jacobum velut omnipotentem declarans, miracula ejus, operibus Dei maximè prodigiosis, quibus omnia ex nihilo creavit, suamque omnipotentiam manifestavit, comparat, dicens: *Beati Jacobi miracula tanto lumine coruscant, ut possent primi opificii dies fulgore complere ad mundi illuminationem.* Tum subdit: *Si mille haberem ora, milleque linguis præditus essem, non possem partem laudum Apostoli attingere, nec miracula ejus cuncta innumeris diebus recensere.* Quæ quasi fastis, & monumento perpetuo consignato, in officio Ecclesiastico Hispaniæ consignata sunt, ubi legitur: *Caterum tanti Apostoli crebra miracula, non modò intra Hispaniæ, sed in omnibus etiam Christianiis provinciis celebrata, fecerunt, ut quem admodum Jerosolymam ad sepulchrum Domini, & Romam ad Apostolorum limina; sic etiam Compostellam ad S. Jacobi reliquias undique confluant, Re-*

ligionis & voti causa, ex toto Christiano orbe peregrini. Digna profectò merces gloriosi Apostoli, qui non solum definitivè in symbolo fidei, Christum passum, & mortuum, sed etiam sepultum; unde & ejusdem hic sepulchri gloriosi promulgatorem, vel in propria sepultura mirificum ac mirabilem effecit. Populi verò, ad ejus sacrum Mausolæum concurrentis affectum, tanta summi Pontifices in æstimatione habuère, ut S. Antoninus Florentinus Præsul, hoc in Apostoli encomium adducat: *Stupenda existit devotio fidelium infusa mentibus, in visitando limina ejus, quam etiam statutum Ecclesiastica firmavit, ut nullus in hujusmodi voto, citra sedem Apostolicam valeat dispensare.* Ac tandem concludit: *Quod minus ceteris Apostolis, illi in vita collatum fuit honoris, & gloria à fidelibus propter brevitatem ejus (anno enim sequenti à Christo, occisus est) hoc quasi divina munificentia suppleverit, post mortem ejus plusquam Apostolorum aliorum omnium visitatu, & honoratu reliquit.* Penas mihi ultro volucres ingerunt. Audi juventus, & patronum tuum mecum lauda. Ibant Conjuges pii Compostellam, & trahabant pietatis suæ comitem filium, forma liberali juvenem. O ut periculosè castitas peregrinaris! hospitis istius, oculis capta adolescentis, capere etiam ipsum nititur. Evadit hic muliebris amoris laqueos, sed non odii: subdola enim inter sarcinulas castissimi, aureum craterem condit, abeuntem de furto accusat, damnatur, ducitur, & in crucem tollitur. Sed non moritur innocentia: dum enim mæsti parentes iter relegunt, dum ægrè & pedes trahunt, & animas, senectutis scipione filio amisso, dum frui illos vel pendennis aspectu juvat, ecce ab infelici arbore filius: quid lachrymis vivo parentas mater? vivo, *Dei Matre, & Iacobo succollantibus; Judici dic, ne damnare pergat, quem mors absolvit.* Vix hæc ille ad matrem, cum mater hoc ad Judicem mensæ accumbentem. Hic: tam scilicet filius tuus vivit, quam assus hic cum gallina sua gallus, qui lautus, unctusque sepulchrum stomachum expectat. Jam carpere parabat, cum gallus & gallina se erigunt, innocentiaë victrici, alis applaudent, gallus etiam præana canit. Ergo damnat seipsum Judex,

S. Antonin. p. 1. tit. 6. c. 7.

Fasti Mariani 35. Julii. Marianus l. 5. de reb. Hisp.

Beati. Fernand. lica cit.

Bonav. cit. Escobar. Mendosa tom. 4. pag. 213.

P. Vivero dit. pag. 491.

& innocentem missum facit; volucrum verò proles posthuma, etiam hodie plumas suas cum laudibus Jacobi, in omnem orbem spargunt, nunquam omnes, licet tot quotidie vellicent, evellendas. O ter, quaterque beatum, ac gloriosum Apostolum, *GLORIOSVM SEPVLCHRVM! Viri sanctitate GLORIOSVM, magnis virtutibus adornatum, gloriosum, MAGNIS PRIVILEGIIS* dotatum. Quidni urbes & orbis, Compostellam excurrant, ut hunc tam admirabilem Sanctum venerentur, ejus in omnibus, quantumvis depositis ac conclamatis rebus, subsidium, & patrocinium implorent, qui hactenus inaudita prodigia prodigialiter, & virtute velut prodigia operatur! Non dimittam vos, ut inquit Bernardus, sine exemplo.

R. P. Benedictus Fernandus, Societatis nostræ Theologus, refert, quo tempore universa Hispania, post Gothorum Regum interitum, à Mahometanis vastata, excisaque, sub barbaro illo, nefandoque jugo tenebatur: in Portugallia tamen aliquot munitiora Christiani habitabant castella, quæ Saracenum jugum adhuc nesciebant; erat unum in campis illis valde spatiosis & fecundis, quos per amœnus irrigat Munda, non procul à Conimbrica. Ad hoc obsidendum confluerat infinita Saracenum multitudo, sub Rege Corduba Abderrameno, aut Almancore: visabantur latissima illa camporum æquora, quaquaversum protenduntur, Barbarorum copiis plena: pedites, equitesque, instar locustarum, omnia occupabant. Acerrimum deinde coeptum est contra oppidanos bellum, qui numero pauci, animo tamen impigri & prævalentes, gravem illam obsidionis molem intra castelli angustias clausi, usque ad triennium pertulerunt. Cæterum pertinacius instante barbaro, novisque semper & machinis, & armis, & copiis in oppugnationem oppidi succedentibus, veritus, qui ducem gerebat Joannes, Abbas ex Ordine S. Benedicti, capiendum haud dubie castellum, seque deinde cum omnibus, qui intus erant, hostili ferro, ac probro mancipandum, consilium cepit: re quidem impium, atque nefandum, nec ullis antea sæculis aut patratum aut auditum; sed ob

zelum fortè imprudentem excusandum. Eja, inquit, focii, ad extremum jam res adducta est, castellum capiendum, trucidandi omnes: fœminæ, puerique, in ludibrium, atque in prædæ celluri hostibus, quibus præter intolerandum servitutis jugum, impendet periculum, ne decepti aut compulsi, Christianam Religionem deserant, & ad nefandam Mahometis sectam transferantur. Igitur, quod honestius est ac securius, trucidatis prius fœminis ac pueris, ne Barbarorum injuriis exponantur, nos eruptione factâ, in obstantes hostium euneos irruamus, ut saltem fortiter ac viriliter præliantes, gloriosam inter Saracenum itrages, mortem oppetamus. Placuit omnibus Joannis consilium, omnesque brevi mulieres, puerique ac vetuli, præcisoguttore ad unum perempti, atque omnibus demum opibus incendio absumptis, soli, qui supererant strenui propugnatores, apertis subito portis, facto impetu in hostes, Christum, & S. Jacobum de more invocantes involarunt, & præsentem Numinis, & S. Jacobi opem experti, hi licet pauci innumerabilem illam barbarorum colluviem, cæcis nonaginta millibus fugarunt, deleverunt, ac penitus confecerunt, hostiliaque castra, plena omnis barbaricæ opulentia, à nostris diræpta sunt. Verum, cum receptum datum est signum, ad saltum valde condensum subsisterunt, lati quidem de prodigiosa S. Apostolo patrocinante victoria, quam ferè incruento Marte reportarant; at mœsti nimium, & animis, plus quam explicari aut credi potest, exulceratis, ob deplorandam fœminarum & puerorum eadem, redeunt in castellum, ut suorum cadavera debitis lamentis & officiis ad sepulturam usque prosequerentur; versam dices cytharam in luctum, triumpho gloriam, in pompam sepulchralem: victis potius, quam victoribus similes, ejulatu in cælum sublato, suam suorumque miserandam fortunam deplorantes, domum miseri revertentur. Accedentibus ergo jam ad portas castelli (ò prodigium, nullo unquam sæculo auditum) occurrit obviam universa castrorum multitudo: mulieres ac pueri omnes vivi, & incolumes, festivis cantibus, & victoriam bellatorum, & reddita per-

Fernandus in Genes. in tom. 3. Bernard. de Brito. lib. 6. Ord. Cisterc. s. 27. & 28. Elias de Theresia Legatio. Eccl. triumph. l. 1. s. 5. n. 19. pag. 91.

Bernard. in vita Malachi.

emptis.

emptis vitæ miraculum concelebrant. Quis obsecro, incredibilem animorum lætiti-
am, ac voluptatem, in utrisque merito
explicabit? cæterum ad perpetuum tam in-
auditi miraculi testimonium, ac monumen-
tum, mirabili quodam notari signo omnes
videbantur: in cuiusque scilicet gutture, qua
vix prius lacre hiabat, quoddam veluti
tubrum filum protendebatur. Nimirum,
quod de Jacob dixit Gennadius, claudum
ex lucta remanuisse, ut continentem, at-
que perpetuam luctæ illius memoriam reti-
neret, ita & hi pro se luctantis ac præliantis
Jacobi. Hujus illustrissimæ rei memo-
riam, pluribus obliterare nolo: *Us bene
apud memores veteris stet gratia facti.* Sed
ad te, ô magne heros! brevi apostrophe
me converto.

O felix! terque felix Hispania! ô beata
Compostella, sic dicta, quasi campus stellæ,
ubi hæc stella Jacob, tot in omnes mortales
influentiis dotata coruscet! gaudendi atque
exultandi supra omnes nationes, vobis seges
est, qui huic thesaurum asseratis: dixerit
olim Doctor mellissimus monachis suis: pluri-
mum gaudeo, omnesque lætari debemus,
quia Deus tantum nobis præstitit beneficium,
ut divinitus disposuerit, S. Malachiam apud
nos, & in domo nostra sepeliri: evidens
enim argumentum est, & manifesta con-
firmatio divinæ erga nos, & domum no-
stram benignitatis. Haud aliter excellens
illud divinæ providentiæ erga Hispanos

beneficium est, quod S. Apostoli corpus hic
voluerit asservari; quo sacro deposito longè
ditior, & opulentior Hispania effecta est, *Contini.
festo S.
quàm omnibus aurifodinis, & gemmis Jacobi.
Peruanis, quæ illam non mediocriter lo-
cupletarunt.*

Quàm varia, quàm diversa fuere studia,
& curæ ipsius Moyse, aliorumque Hebræo-
rum: hi excentes Ægypto, toti erant, ut
secum ingentem argenti & auri copiam inde
asportarent; Moyles verò omnem movit lapi-
dem, ad asportandum secum ossa Patri-
archæ Joseph, qui fuerat supremus Ægypti
Præfectus: *Tulis quoque Moyse ossa Joseph: Enodiz.
quæ Procopii, enucleatius expendens, ait:
Hebrai, qui carnalia sectabantur, jussi sunt
mutuò accipere aurea & argentea vasa;
Moyse verò elegit viri iusti ossa, qua præfert
immensis Ægyptiorum thesauris.* Sublimioris
erat ingenii Moyse, & excelsioris animi,
terrena omnia præ sacris hinc Lipanis despi-
cientis. At dicite, quæso, ecquæ comparatio
inter ossa Joseph filii Jacob Patriarchæ, &
reliquias S. Jacobi novæ legis gratiæ? Di-
cite, & discernite, quod epilogi loco em-
phaticè dixit S. Bonaventura: *Nullum debere
esse dubium, quod isto, qui sic eum voluit
HONORARE in via, donis etiam amplissimis
eum sublimaverit in patria, qui tot benefi-
cia præstat ad ejus ossa, & ostendit cunctis
tam ampla miracula, quanta ei
contulit in calo premia
sive dona.*

.Bernard.
In vita
Malach.

Bonav.
cit.

FESTUM
S. ANNÆ SS. DEIPARÆ
MARIÆ GENITRICIS.

Mater honorificata. Eccl. 15.

EMBLEMA XXVII.

Margarita conchis suis fulgorem allivit.

O *Matre pulchrâ, filia pulchrior.* Hor. l. i. Ode. 16.

ARGUMENTUM.

Eccl. 15.

EMINUM conchile, Joachim & Annam vobis propono; qui pretiosissimam orbi margaritam, Virginem Deiparam protulere; quo partu Anna verè *Mater honorificata*, quia nulla unquam proles ad excelsissimum dignitatis ac sanctitatis gradum evecta, tantum parentibus gloriæ, quantum Mariæ Matri suæ Annæ contulit: quodque unionibus proprium est, ut conchis suis fulgorem quendam illinant, ita & hæc filia parenti, longè illustrissimum communicavit.

Damasc. orat. 1.

Anna verò, dum à teneris Mariam Deo, & templis dicavit, vobis omnibus norma fuit, quâ ratione liberos instituere debeatis, ut præ omnibus margaritis, candore morum, ac virtutum splendore fulgere videntur; hæc etenim possessio & hæreditas parentum, longè pretiosissima. Ad quod plurimum conferet, si Matresfamilias exemplo S. Annæ quæ *omnium virtutum genere floruit*, suis studeant prælucere.

- §. I. *S. Anna per filiam MATER HONORIFICATA. Eccl. 15.*
 §. II. *Optimam parvulorum educationem docet Anna, uxor Elcana, aliæque illustres Anna; sed præ cateris S. Anna Genitrix Maria.*

FESTVM S. ANNÆ SS. DEIPARÆ MARIÆ GENITRICIS.

Simile est regnum celorum thesauro abscondito. Matth. 13.

Val. MAX. I.
A. 4. 10. 1.

Ornelia, Gracchorum mater, cum Campana matrona apud illam hospita, annulos, uniones, gemmas, margaritas, cimelia, omnia denique ornamenta sua, illo sæculo pulcherrima ostenderet, traxit eam sermone Cornelia, quousque schola redirent liberi, qui formâ speciosi, ingeniosi, & nacti animam bonam, optimis moribus imbuti, ad nutum matris Campanam salutatum venire: cujus manum reverendo rubore exosculati, eamque singulari modestiâ, & incredibili gratiâ affati sunt.

Et hac inquit, ornamenta mea sunt; siquidem maxima ornamenta matronis esse liberos, Pomponius verissimè affirmavit. Alit alia hodiernâ luce vobis, altera matrona, longè Gracchorum matre nobilior, ac sublimior S. Anna margaritas, ac monilia filiam Mariam, & Jesum nepotulum ostentabit, qui, quidquid toto orbe aut fulget in gemmis, aut rutilat in smaragdis, aut rubet in carbunculis, aut candet in unionibus, aut æstimatur in adamantibus, infinito pretio antecellunt. Quin tibi, ô SS. Anna, cum Laurentio Richardo omnes gratulamur.

*Salve parens sanctissima,
Sacra beata conjuge,
Sacratiore filiâ,
Nepote sacratissimo.*

Non est, quod Campana divitiis & gazas suas jactet, meliori titulo S. Anna gloriari potest, Mariam se in lucem dedisse.

Si Campana exhibeat uniones ac mar-

garitas suas selectas, *Maria margarita regni pretiosissima, inquit Methodius*

Si Campana commonstret sua pretiosa monilia, *Maria monile par adisi inexplicabile, ait Epiphanius.*

Si Campana commonstret gemmea diademata, *Maria, teste S. Germano, diadema pulchritudinis.*

Si Campana omnes suas gazas, & thesauros ostenter, *Maria, ut loquitur B. Petrus Damiani, thesaurus divinarum gratiarum est.*

Cornelia verò omnibus Campanæ matronæ opibus, quantumvis splendidis, liberos suos, indole, moribus, virtute dotatos, merito prætulit; verum infinito intervallo filiam ac nepotulum suum, præ omnibus terræ, imò cæli divitiis, S. Anna thesaurum, quem mundo protulit, æstimare, nobisque expendendum proponere poterit, quæ magistræ morum, miraculum præstantissimum orbis terrarum, Virginem Mariam, & altero magis prodigioso miraculo, ex hac speciosum præ filiis hominum, pulchritudinem increatam nobis communicavit. Unde rectè Damascenus exclamat: *O beatum Anna uterum, qui vicum calum, calis ipsis latius peperit. Addit: Hoc calum, id est, Maria, ex qua justitia Sol, quin in calo Solem effecit, ortus est.*

Ex quibus omnibus Mariæ excellentiis tantus fulgor, tantus splendor, tanta gratia, ac gloria in matrem S. Annam redundavit, ut supra omnes
Matronas

Methodius orat. de

Hypapant. Epiphanius orat. de

laud. Deip.

Germanus orat. de

Nat. B. V.

Pet. Dam.

Serm. de

Nat. B. V.

S. Gregor.

S. Ephrem.

ex in laud. B.

V.

Damascenus orat. I.

S. I.

S. Anna per Mariam MATER HONORIFICATA. Eccl. 15.

UT conchiliis, sive ab unionum divite conceptu illitus, sive ante eorum in gratiam a natura innatus, quidam livor pellucidus (*PERLEMOER vocant*) unionumque simillimus cernitur, ita quo idcumque placeat modo, perpulchrum sancte Virgo longè pulcherrima progenitoribus suis splendorem indidit. Quod Virgineus Poëta aptè expressit, dum D. Annæ formam intuitus, hoc è Placeo ardentèr subscipsit:

Horat. l. i.
Ode 16.

O matre pulchrâ filia pulchrior!

Siquidem par illud mobile Joachim & Anna, pretiosissimæ hujus margaritæ, non injuria geminum conchile, ab Hieronymo indigitantur, dum ait: *Laudo conjugium, quia virgines generat: lego de conchis margaritam, quæ suum semper parturientis utero, fulgorem allinit, ac relinquit. Haud aliter filii, ac filia, quæ morum candore, ac virtutum splendore, supra omnes margaritas in pretio sunt, parentibus suis cum gratiam tum gloriam apud Deum & homines conferunt. Liberos esse gloriam, ac coronam patrum, Husæus Vates aptè declaravit, dum omnibus repentinâ domus ruinâ oppressis exclamavit, quisquis is fuit, qui liberos meos, filios & filias mihi abstulit, spoliavit ille me gloriam meâ, & abstulit coronam de capite meo.*

Iob. 19.

At quæ illa gloria tua? quæ corona, virorum optimè? Audio, liberi, inquit, quia hi verè gloria sunt, & corona patris ac matris. Quod etiam longa post sæcula multosque Soles agnovère, & multo cum gemitu contestatæ sunt, sanctorum Innocentium matres, quæ, ut ait D. Augustinus: *Crines capitis dissipabant, quia ornamentum capitis, hoc est, filios, infandâ*

Augustin. serm. 1. de annis.

cæde, ferroque sublato amittebant. Ita nimirum bonis illis matribus filii, innocentes animulæ, erant pro capitis ornamento, pro corona, ac diademate. Quam sibi gloriam & coronam supra omnes mortales Anna & Maria ex prole, quam genuerunt, suo sibi jure vendicant. Et enim cum ab avito regioque sanguine à longa Patriarcharum serie, ab immaculata conceptione, a Spiritus sancti obumbratione, & aliis propè innumeris cælestium decorum ornamentis peri potuerit Mariæ laus, & commendatio, cur ex hoc unico petita: *De qua natus est Iesus?* nisi quia ab illo privilegio, tantum Mariæ laudis, tantum gloriæ accesserit, quantus est ipse Filius, quantus & ipse Deus Pater æternus dedit Mariæ filium, hoc est capitis sui coronam ac diadema, unaque gloriam suam, quam nulli dedit, nec dabit unquam: dixit enim aliquando, dicit & modo: *Gloriam meam, id est, filium meum alteri non dabo, quàm Mariæ, quia soli Mariæ hoc privilegium debeatur, ut scire notat Richardus à S. Laurentio.*

A fructibus non solùm arbor dignoscitur, sed & æstimatur ac laudatur, ut pie S. Amedæus: *Omnis arbor ex fructu suo dignoscitur, & ex propria ubertate pensatur, ut palma ex dactylorum suavitate: vitis ex vini liquore: oleaster ex olivæ pinguedine: ita nimirum laus nati, genitrici exuberat, & honorem puerpera partus divinus accumulat. Quod si arbor ex fructu dignoscitur, atque æstimatur, Mariæ ex filio, & Anna ex filia nosci debet, atque æstimari.*

De matre sanctorum Juvenum Eusebii, & Chromatii, præclare extulit illud D. Hieronymus: *Verè venter aureus potest dici, quia tales vos genuit. Quanto verius religiosissima illa femina Christo acclamavit: Beatus venter, aureus venter, divinus venter, qui auream & divinam prolem genuit. Quia & uterum Annæ beatum, & aureum, pretioso thesauro ornatum dicam cum Chrysofomo, qui Dei Matrem in lucem protulit. Verissimè olim Clemens Romanus: Gloria patrum est filiorum sanctitas. Quanto verò & patris & matris gloria fuerit sanctitas filia Mariæ*

Rich. à S. Laur. l. 4. de Laud. B. Virg.

S. Amedæus hom. 1. de laud. Virg.

Hieronymus epist. 43.

Chrysof. hom. 1. de fide Annæ Clemens Rom. l. 7. Corin.

Reg. l.

Ind. serm. 77.

riæ, ac nepotis. quis enarrando valcat explicare?

Lib. 1. Reg. cap. 13. v. 4. dicitur: Saul percussisse stationem Philistinorum, cum ea victoria Jonathæ filio v. 3. præcedenti tribuatur: *Percussit Ionathas stationem Philistinorum.* Respondet Carthusianus: *Quod Ionathas egerat, Rex terra Saul iudicabatur fuisse: sicut victoria militum adscribitur Principi: similiter Abulensis: Quia Ionathas erat constitutus sub Rege, & fecit hoc auctoritate illius, dicebatur ipse fecisse.* Alii volunt Saulem eam sibi gloriam attribuisse, quæ per filium parta fuerat, quia gloria filii redundat in patrem.

Sic cum David filium suum Sa'omnem Regem inauguraret, unus ex Principibus viris, qui aderant, Banajas filius Jojadæ, feliciter apprecatur: *Quomodo, inquit, fuit Dominus cum Domino meo Rege, sic sit cum Salomone, & sublimius faciat solium ejus à solio Domini mei Regis David.* Ubi bonus Princeps majorem filio, quam patri felicitatem precatus, non existimavit id patri ingratum fore, nam ut ibi Liranus: *Non est invidia patris ad filium, si excedat illum in gloria & honore, quia pater manet quodammodo in filio, & ideo bonum filii est etiam bonum patris.* Et ideo, sicut nullus tristatur de bono proprio, sic nec de bono filii sui. Imò & Theodoretus hic quaest. 3. quaerens, cur Princeps optarit, eum patre fieri clariorem, & illustriorem? *Sciebat, inquit, quòd nemo, qui paternam habet dilectionem, æmulatione prosequitur filios, & quòd est proprium patrum, velle videre filios se clariore.*

Omnium siquidem liberorum actiones, ac præclara gesta tribuuntur parentibus. Quod eleganti similitudine expressit Hierocles apud Stobæum: *Quemadmodum, inquit, Phidia, aut aliorum artificum statua, si ipsa rursus aliquid agerent, id quoque opus non dubitarem tribuere artifici.* Eodem modo actiones etiam nostra parentum nostrorum opera esse dicemus, per quos nati sumus. Ubi cari-

pus latissimus aperitur, excurrendi in actiones Christi, ac Mariæ perfectissimas, ac divinissimas, quæ gloriam parentum iustificè commendant, & amplificanc. Quòd si Paulus gloriatur de iis, quos verbo genuit, & cælestis gratiæ capaces reddidit, dicens: *Qua est nostra spes, aut gaudium, aut corona gloria, nonne vos?* quanto magis Anna, & Joachim gloriari poterunt, qui matrem gratiæ plenam, atque ipsum Jesum omnium gratiarum fontem per illam produxerunt? unde Salazar exponit illud Proverbiorum 17. *Corona senum, filii filiorum*, id est, magnoperè exornat senes grandævos, non filios aut filias dumtaxat, sed etiam nepotes numerare, quos & præ liberis solent amare, ut docet Princeps Philosophorum Aristoteles lib. 8. Ethicorum, cap. 11. & 12. *Solent avi magis diligere nepotes, quam patres filios: quia in nepotibus magis vident suam stirpem propagari.* Illud porò nemo avorum vidit felicius, quam avus Joachim, & avia Anna, in nepote suo sanctissimo, Deo ac Domino nostro Jesu, stirpem suam propagari.

S. II.

Parvulorum educationem docet Anna uxor Elcana, aliaque illustres Anna, sed præ cæteris SS. Anna, Genitrix Maria.

CUM Anna uxor Elcanæ, ut sacri Regum Annales referunt, precibus jejuniis, & lachrymis prolem à Deo impetrasset, eam, priusquam lucem aspexit, obtulit Domino, jamque sæculo natam, & ablactatam, in templo educavit. Quod ut matres gravidæ, ac demum pulchrâ prole parentes æmulentur, sic aureus Orator quamque matrem heritatur: *Peperisti puerum? imitare ANNAM, disce quid fecerit illa: mox illum (Samuelem) subduxit, atque obtulit in templum. Quis vestram non innumeris modis*

Chrysof. hom. 12. in epist. ad Eph.

mallet,

Reg. 1.

Rich. à S. Laur. l. 4. le Land. 3. Virg.

S. Amedeus tom. 1. de Laud. Virg.

Hieronymus epist. 43.

Sub. serm.

77.

Chrysof. hom. 1. de fide Anna. Clement Rom. l. 7. Const.

mallet, filium suum fieri Samuelem, quàm totius orbis Regem? quasi in templo enutriti plus sit, quam in palatio; atque ipsa pia, ac proba educatio, dignitatem regiam antecellat, multumque præstet, cum Samuele in domo Dei enutriti, ac sanctis alimentis imbui, quàm cum Moysè in aula Pharaonis educari.

Incrementa portò liberorum, qui à teneris, si filii, inter Moniales, aut Deo sacratas virginæ: si filii, apud religiosos magistratos instituuntur. Psaltes Regius expressit, dicens: Plantati in domo Domini, in atriu Dei nostri florebut. Adhuc multiplicabuntur in senectute uberi. Vides, qui flores, qui fructus ex plantis in domo Domini oriuntur, nullo scario interituri, sed magis indies multiplicandi. Id, ne cui mirum videatur,

addit Theodoretus: Agricolam habent Deum; viridarium verò divinum templum, ubi nulla pestilens aura afflat, aut inficit. Unde B. Hieronymus ad Lætam de institutione Paulæ: Postquam, ablactaveris eam cum Isaac, & vestieris cum Samuele, reddet pretiosissimam GEMMAM cubiculo Mariae, & cunis Iesu vagiens imponet; nuriatur in monasterio: sit inter virginum choros: jurata non disceat, mentiri sacrilegium putet, nesciat saculum, vivat Angelicè, sit in carne sine carne. Contra verò,

qui in deliciis & luxu domestico enutritur, sunt sicut scænum teætorum, quod præusquam evellatur, exaruit. Psal. 128. Nam cum radicem non habeat, nec ad frugem pervenit, nec ad florem. Quare à teneris liberos vestros Deo offerte, & omni virtutum ac pietatis studiis imbuendos tradite: Non exspectabat Anna, inquit Chrysostomus, donec crescat puer, ut rebus mundanis utatur, ut paululum puerili ætati immoveretur, sed relicta his omnibus, unum duntaxat incendit, quomodo statim ab ipsis vita exoratis spiritualem imagunculam Deo singendam offerret.

Eandem laudem tribuit D. Gregorius Nazianzenus matri suæ in orat. 19. de patris funere: Fuit illustre illud eius facinus, quòd nos, præis etiam quàm nasceremur, Deo, nihil futuri eventus metu exterrita, promisit, vitæque lucem ingressos, protinus consecra-

*vit. Quod quàm Deo gratum, acceptumque sit, innuitur Levit. 1. v. 14. ubi jubet sibi offerri pullos columbarum, non verò columbas: rationem reddit Theodoretus: *Theodoret. Quia detestabatur in adultis columbis lasciviam, in parvis pullis innocentiam amplectebatur.**

Quare, inquit Mediolanensis Antistes, & Doctor Ambrosius: Præveniamus ergo juvenutis annos, ut dicamus singuli: Deus, qui pascit me à juvenile meæ. Sectamini B. Annam, quæ sanctissimam Virgunculam Mariam è primo vitæ exordio Deo dicavit, in templo educandam, atque divinis præceptis instituendam curavit.

Tradit verò Doctor Seraphicus, B. Virginem piæ cuidam mulieri revelasse, se parvulam quotidie in templo septem postulasse dona.

1. Gratiã uberrimã, quã Deum ex toto corde diligatet.
2. Gratiã amandi proximum, & omnia, quæ à Deo amantur.
3. Gratiã odiendi omnia, quæ Deus odit.
4. Ut daret sibi humilitatem, patientiam, aliasque virtutes, quibus semper fieret gratior in oculis ejus.
5. Ut favorem hunc sibi impertiretur, videndi Virginem, Deum paritaram.
6. Promptissimã obedientiam erga summum Pontificem, & sacerdotem.
7. Ut conservaret templum, ministros, omnemque populum. Hæc præcepta parvulis vestris tradite. Etenim non parum refert, inquit optimus morum magister, illo vel illo modo à teneris assuescere, sed quam plurimum; imò verò totum, ut Licurgus in duobus catulis, quorum alterum ollæ, alterum venationi assuefecit, palam edocuit. Ita indies videmus hunc puerum pium, probum, morigerum, mansuetum, sedulum; alium perversum, pervivacem, pigrum, discolum. Unde hæc tanta morum, ac studiorum dissimilitudo? à dissimili parentum institutione. Vides quorundam liberos meritò unionibus ac margaritis componendos, Kinderen gelijck perlien, qui grande sibi piaculum ducerent, neglectis con-

suetis

Psal. 91.

Theodoret. hist.

Hieron. epist. 7. ad Lætam.

Chrysost. sit.

Ambr. in Psal. 118.

Bonar. de vita Christi. lib. 1. cap. 4.

Hieron. ad Lætam.

Aristot. in Eth. 1. 2. cap. 1. Plusarch.

Damasc. erat. 1.

In. Sat. 6.

suetis precariunculis & parentum benedictione, cubitum concedere. Marianum penum luso posthabere, ad nutum non obtemperare: quorum studia arulas construere, libellos precarios volvere, ad carechesium convolare, hitoriolas ibi auditas domi referre; alii e contra, à teneris jurare, mentiri, pravis sociis adhaerere, nequitias exercere, potitare, lascivire, &c. perpaucos reperiri, qui Edburgæ filie Eduardi Regis Angliæ, similes, quam ita à primis incunabulis parcentes instituerant, ut etiamnum trimula in atrium deducta, ubi in una parte mensæ, omne genus monilium, pretiosaque omnino crepundia; ex altera verò codicem Evangeliorum, cum sacro calice proponi conspexit, puellula non diu cunctata, maturo vultu, cimelia aspernata, ad calicem, & sacrum codicem advolavit, eaque summo honore ac reverentia, honorata est, quo inspecto, Edburgam suam parentes supra omnes Margaritas sibi charam, exoleulat, & complexi sunt, dicentes: perge filia, quo Deus vocat, & sponsum tuum sequere. Sic filias vestras instruite, sic instruite, si eas Margaritas, & uniones esse velitis. Quod Hieronymus monet Latam de institutione filie Paulæ, quam Paula avia Virginitati destinat: *ipse habitus, & vestitus doceat eam, cui promissa sit. Cave ne aures ejus perforas, ne cerussa, & purpurisso consecrata Christo ora depingas, nec collum auro, & Margaritis premas, nec caput gemmis oneres, nec capillum irrufes, & ei aliquid de gehenna ignibus auspicias. Habet alias Margaritas (animi virtutes) quibus emptura est pretiosissimum Margaritarum.*

Ad hoc plurimum, ac potissimum conferet, si Mater, virtutum exemplis præleat, sicut Anna, quæ teste Damasceno, cum omnium virtutum genere floret, apud Deum & homines irreprehensibilis existit.

Scilicet expectas ut tradat mater honestos Aut alios mores, quam quos habet.

Mores autem probos, ac vitæ integritatem, esse optimam, quam liberis relinquere
Cælestis Panthei Pars II.

potestis dorem, ac hæreditatem, vel gentilis vidit, dum dixit: *Si morata est, dotata est satis.* Parentes se divites, ac opulentos arbitrantur, dum in annuis redditibus, 20. 30. millia aureorum, dum amplos fundos, pingua pascua, lata prædia, ingentia ædificia numerant, quam lautam hæreditatem à majoribus suis adierunt; ast aliam præ his possessionem sapientissimus ac doctissimus vates æstimandam proponit dicens. *Ecce hæreditas Domini, filii merces, fructus ventris.* Ubi juxta Basilium, Theodorum, Euthymium, & alios, filii pro ingenti hæreditate, fructus ventris pro copiosa mercede proponuntur. Ecquid filii possessionibus, ac diviti hæreditati comparantur? quia hic optimus, ac maximè pretiosus thesaurus; unde Chrysostomus hom. 9. in epist. 1. ad Timoth. *Magnum habemus pretiosumque depositum filios: ingenti illos servemus cura, ne fur id nobis astutus auferat.* Majori longe, ac vigilantiori quam uniones & Margaritas asservemus. Etenim liberi qui soliditate virtutum præditi, Margaritæ sunt, *Kinder gelick Perlen.* Liberi qui innocentia ac castimoniam candore fulgent, Margaritæ sunt *Kinder gelick Perlen.* Liberi qui promptè ad omnem parentis nutum teretes, ac volubiles sunt, Margaritæ sunt *Kinder gelick Perlen.* Quod inquit Hieronymus in sancta filia Eusochio cervimus, *Hieron. que ita semper adhasit Matri, & ejus obedi- in Epi- divit imperiis, ut nunquam procederet, taphio nunquam cibum caperet, ne unum quidem Paulanum habere potestatis sua; sed & paternam, & maternam substantiam, à matre distribui pauperibus letaretur. Et PIETATEM IN PARENTEM, HÆREDITATEM maximam, & divitias crederet.*

Latata est, & quam maximè Maria Annam Matrem, substantiam bifariam unam templo & templi ministris, alteram peregrinis & pauperibus clargiri, pietatem in parentem (in Annam) hæreditatem maximam, & divitias rata. Een Doch- ter gelick een perle. Ut autem quique, Pater & Materfamilias talem hæreditatem adeat, istiufmodi Margaritas non fictas,

Theodor. in
hist. 9. 1.

Ambr. in
Psal. 118.

Bonav. de
vita Christi.
lib. 1. cap. 4.

Hieron.
ad Latam.

Aristot. in
Eth. 1. 2.
cap. 1.
Plutarch.

Damasc.
trat. 1.

In. Sat. 6.

Educatio
libero-
rum Ex-
emplo S.
Anne Li-
beralitas
I. in pau-
res.

falsas, fragiles, quales innumeras reperire est, conquirit. Ejusmodi præstantes uniones ac Margaritas genuisse dixerim *Annam* Hispaniarum Reginam, Philippo III. conjugem, quæ Regi nostro Philippo IV. & Ferdinando Principi P. M. etiamnum parvulis, erumenulas auro plenas, collo appendebat, ut à teneris pietatem in pauperes imbibereat, ac Regis manibus, miseris stipem largiri condiscerent. Suxerat enim verò à patrona sua sanctissima Deiparæ Genitricis *Anna*.

Quod si parentes, filios, filias, Nepotes, uniones ac Margaritas effingere velint, *Kinderen gelick Perlen*, serenissimæ hujus *Annæ* Hispanicæ exemplo, tenellulis liberorum suorum animis instillent, velut cochillia dum se pandunt, ut rorem accipiant, benedictione cœlesti, largiter imbuendos, si in egenos se effuderint, & per manus parvulorum, velut per canales, qui in auri, imò gratiarum, ac virtutum venas featuriant, elemosinas suas largiri studeant.

Rho. varia virt. hist. l. 1. cap. 6. §. 7. Eloges de Dames; p. 12.

Stimulo hic esse parvulis, & ipsis matribus familias esse poterit, *Anna* scœmina clarissima, non magis patre Uladislaio Sarmatorum Rege, & viro Ferdinando Romanorum Cæsare, quam pietate in Christi pauperes singulari: solenne illi erat primis intendentibus se tenebris, dissimulatâ personâ, unâ comite ancillâ, palatio egredi, ac pauperum nosocomia invisere, qualque domi in Pharmacopæo, quod huic pietati sepositum habebat, ipsa misceerat portiones, diligentissimè propinate. Adhæc ne solum *Anna*, sed Augustæ etiam virtus esset, Regiâ liberalitate stipem dare. Agnosci nolebat, ne pretium operæ perderet; sed ipsa eam prodebat liberalitas.

2. Amor. in Mariam S. Annæ filiam.

Vultus & alia, quæ ut filios ac filias unio- num instar efformetis, rudimenta tradere: in Mariam, filiam S. Annæ, amorem tenerum, fiduciam omnem accendite, quocumque in dilectamine, illam parvulis vestris præsto experiemini.

Rho. cit. l. 3. c. 3. §. 6.

Infans *Anna Almeida*, gravissima postmodum Virgo, & sanctimonialis, Ordinis Minorum, dilapsis, quæ puellam in fenestra

ludentem curabant, ancillis, in subjectam caveam, in qua miræ magnitudinis Leo allestivabatur, magro decidit infortunio: nam & casus ipsè puellam affligere debuit: parumque Leonis intererat, vivamne, an mortuam voraret. Sed magna Dei Mater, devotam sibi, non sine miraculo servavit infanulam. Nam undique accurrentes domestici, ac feræ Magister caveam ingressus, videns puellam, injecto ad leonis collum rosario piaculari, blande illi mulcentem jubat, eaque verba irgeminantem, audivit: *Leo, ne me comede. Quæ olim in Castella monialis futura sum.* Parebat immanis bellua, & magnum Virginis imperium in clientula venatabatur.

Illibatam denique corporis animique castimoniam, liberi vestri facile sectari condiscant, si vos Matres, *Annam* Franciæ Ducissam de *Borbon*, morum honestate, ac vitæ probitate inutemini, quæ adeo casta ac pudica, totumque regnum, ut nemo coram illa vel minimum impudicitia signum exhibere auderet. Quâ insigni castimoniam laude quoque excelluit *Anna* Regina Franciæ, uxor Caroli, quæ pro symbolo mueni ponticum candidissimum, luto cinctum, cum hac epigraphæ *Arma vie*, seu ut alii: *malo mori, quam sadari.*

Tandem præ his omnibus ô Matres, unam vobis *S. Annam*, Magnam Dei Matris Genitricem proponite, cujus hoc breve, sed illustre elogium Hieronymus reliquit. *Vita Anna apud Deum, & homines irreprehensibilis erat.* Eamque vobis, ac Sanctam Triadem proponite, semperque ob oculos obversetur *Iesus, Maria, Anna*, ad hanc Triadem in terris, vestre mores, sermones, actiones, vitam omnem, ac domesticorum vestrorum componite. Hic admirare nova & inaudita prodigia, Deum Cœli & terræ Conditorem, Mariæ obsequi, Mariam Matri suæ Annæ obtemperare, & Jesu, & Matri Dei Annam prædominari, suoque nutu omnia moderari? Plus dico, si divinus ille Plato verissimè pronuntiavit: *putare debet quisque omnia, quæ possidet, eorum esse, qui genuerunt, quidni Maria, omnia quæ possidet, velit esse Annæ, quæ genuit: quaque ne vultu quidem lesu parentes, sed supra qui in terris extiterunt,*

4. Castimonia. Eloges de Dames. pag. 56.

Hieroni. de ortu Virg. Dams. orat. 1.

Plat. lib. 4. de leg.

Ambr.

Idiot.

titerunt, honore prolecuta est, quidquam
Matri suæ Annæ audeat denegare, sed quæ
est *Thesauraria Dei*, omnium opum, ac divitiarum
claves, quæ apud parentes asservari
solent, illi concedere indubitatum est.

Quæ cum ita sint, omnes hortor, & mo-
neo, ut in quacumque necessitate ad Matrem
Mariæ recurrant. Si quis multiplici prole,
gravi penuria laboret, Annam amet, Annam
invocet, quæ Theauri claves possidet. Si
quis corporis animique infirmitate divexa-
tur, Annam invocet, hæc omnes sanitatis
& sanctitatis claves habet.

Aded ut paucis concludere possim, ut
quod de Dei Matre filiali affectu pronun-

tiavit Bernardus: *Filius omnia nos habere
voluit per Mariam*; ita & Maria, observantiâ
in Matrem, omnia nos habere voluerit per
Annam.

Quam ne vel gratis invocasse videamur,
concessit Alexander VI. ann. 1494. indulgen-
tias 30. millium annorum, dicenti ante ima-
ginem S. Annæ & Deiparæ, ejusque filii hanc
orationem: *Ave gratia plena Dominus tecum,
tua gratia sit mecum: benedicta tu in mu-
lieribus, & benedicta sit Anna Mater tua, ex
qua sine macula & peccato processisti
Virgo Maria, ex te autem natus
est Jesus Christus, Filius
Dei vivi.*

Bern. lib.

Lancicius

Opusc. 13.

n. 23: p. 198

4. Casti-
monia.Eloges de
Dames.
pag. 56.Hieron.
de ortu
Virg. Dæ-
masc.
orat. 2.Plat. lib.
4. de leg.

Ambr.

S. IGNATII FUNDATORIS SOCIETATIS IESV.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12.

EMBLEMA XXVIII.

SPECULUM HISTORIUM CÆLES- TIBUS FLAMMIS OMNIA ACCENDENS.

Solis inardescit radiis, longeque resulget. Virgil. l. 8.

A R G U M E N T U M.

Ignatium igne natum ad mortalium animos inflammandos, Divina providentia eo tempore orbi dedit, quo jam non modò refrixerat charitas multorum, sed tanto gelu corda constricta erant, ut divini amoris ignis, propè extinctus videretur. Fuerit illud sanè ingeniosum Archimedis inventum, speculo Solis radiis opposito, incendia concitare: at limpidissimus Ignatii animus, ubi cælestibus radiis in se collectis penitus exarsit, & totus in flammam abiit, orbem universum & ignito suo eloquio, & flammis quas aquæ multæ non potuerunt restinguere, & igne scelerum silvam latè depascente, tum etiam per Angelos veloces, & ministros suos charitate flagrantes, potenter incendit.

- §. I. *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea EXARDESCET IGNIS.*
- §. II. *Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem. Cant. 8.*
- §. III. *IGNIS consumens est. Deut. 4.*
- §. IV. *Verbum ejus, quasi FACULA ARDEBAT. Eccl. 48.*
- §. V. *Acceptum IGNEM occultè absconderunt. 2. Mach. 1.*
- §. VI. *Non est qui se abscondat à CALORE ejus. Psalm. 18.*
- §. VII. *Qui facit Angelos suos Spiritus, & Ministros suos IGNEM URENTEM. Psalm. 103.*
- §. VIII. *In dextera ejus IGNEA lex Deut. 33.*

OCTAVA S. IGNATII FUNDATORIS SOCIETATIS IESU.

IGNEM *veni mittere in Terram.* LUC. 12. V. 49.

Bolland.
20. Jan.

in vita c. 2.

Mabilis Dei providentia. Sanctorum ortui, & vitæ primordiis subinde quibusdam signis amat præcludere, maxime verò igne, amoris divini symbolo. Ita prælusit Nativitati S. Fecchini Abbatis, cujus Mater dum esset in puerperio, domus illius ardere visa; non tamen absumi, nimirum innoxia flamma & ima, & summa domus adlambebat, non tamen consumebat. Index illius in Deum amoris, quo aliquando incendi debebat, atque ardere in fantulus, & quo etiam domum, id est Ecclesiam universam incenderet, atque inflammaret. Ita sub ipsam S. Francisci de Paula conceptionem, super summa recti, conspectæ faces accensæ quæ longè lateque lumen effunderent, indicium scilicet cœlestis illius flammæ, ardorisque divini, quo & accendi ipse primum, dein etiam Dei Domum, id est Ecclesiam accendere aliquando deberet. Quod si altius ea accessere velimus, comperiemus igneum illum vatem Eliam, adhuc Materni uteri clausum angustiis, illustri prodigio cælitus declaratum: nam Sabac, illius Pater sibi videre visus est viros quamplures, albis indutos qui infantem salutare, ac suaviari, & flammam jacere ad ubera Maternam, imò & infantis ori, lactis adiutar affundere; credidisses jam tum Eliam una cum lacte ignem & flammam exsugere. Quo doctus Sabac intellexit filiolum sibi deinde natum & flammam, & ignes evomere aliquando debere, & hoc à zelo divinæ gloriæ; & certè deinde evomuit igneus torus: surrexit etenim Elias (Propheta) quasi IGNIS, & verbum illius quæ FACULA ARDEBAT.

Quis, quantumque Ignatius futurus, quam igneus, quasque divini amoris flammam, per orbem universum sparsurus esset, ex illo comprimis cœlesti indicio omnibus compertum, quod ab igne nomen ipse sibi infantulus imposuerit. Attendite insolens, & propè inauditum omnibus miraculum: parentibus inter se dissidentibus qui vellent vocari eum, num paterno Bertrandi vocabulo? Infans è cunis (P. Melchior de Lacerda Auctore) disertè profatus est: IGNATIUS est nomen meum, nec hoc sine numine divum & peculiari Dei providentia; felici porro nominis omine S. Ignatius Lojola Anagrammatismo: O Ignis à Deo illatus. Verum enim vero, quam igne natus, igne educatus, ignem usquequaque in gelidis mortalium animis accenderit, testantur ortus ejus, quo mundo mortuus, Deo vivere cœpit, præludia.

Altero, postquam Deus totus igneus in Apostolos delapsus est die 26. Maii. Ignatius igneo globo, & machina bellica emisso, ignem animo concepit. Cingitur obsidione Pompeiopolis, clarum nomen à conditore; à defensore præclarus. Capitur oppidum, quia capi potuit: non deditur quia non dedit. Arx, non animus cedit. Sternitur Dux, ut sanctioris militiæ ductor assurgat. Nulla unquam dextera, lethifero intentæ ictui tam bene ad immortalitatem collimavit. At claudicabit Ignatius; quid tum! hujus stabilitati firmamentum à flamma, & luce est. Sic olim magnus ille Patriarcha Jacob, cum cœlesti quodam Principe, ac milite, tota nocte luctatus, sibi percusso, & succis femoris nervo è divino aspectu clarissimum nomen comparavit. Huic optabilior fuit claudicatio in luce, quam rectus in tenebris incessus: habet illa securitatem pro comite: hic casum pro ducè. O quot in hoc nutante Ignatii Crure, firma euduntur ad æternæ gloriæ iter, vestigia! O quot in in-

Escobar. &
Mendoza
rom. 5. l. 12.
in Evang.
observat.
xii. pag.
275.
Virgil.

Lancie.
opusc. 18.
pag. 549.

flexa modicè tibia , gressus errantium diriguntur. O quor pes ille, ubi convaluerit, hominum concursus concitabit, læter se gloriosus ille Pompeius: *si Latium inquit, semel pede pepulero, Italiam univ'ersam militibus complebo.* Faciliori nutu Imperator nolter Ignatius, suorum Centurias in campum inducet; innumerabiles Catholicorum catervas, ad Christi signa compellet. Nec Mysterio carere visum, quod vulnere jam incurdescente, Ignatio jam à medicis deposito, à Principe Apostolorum è vestigio sanitas; & claudò gressus, & quod potissimum, animo firmatas restituta est. Ubi illud Ambrosii aptè utuparo. *Primum signum mirabilium suorum Petrus fecit, claudò pedum restituendo vestigia. Diximus, frequenter ipsum Petrum à Domino nuncupatum. Si ergo Petrus Petra est super quam edificatur Ecclesia, rectè prius pedes sanat, ut sicut in Ecclesia, fidei fundamentum continet, ita & in hoc claudò fundamenta confirmet. Rectè in Christiano pedes curat prius, ut non trepidus jam, neque imbecillus, sed robustus possit incedere.* Petrus in Ignatio fundamenta confirmat, ut sit Petra solidissima, supra quam moles Societatis tanta, tot turbinibus impetenda exædificari, & inconcussa consistere, & ipsi Ecclesiæ quodammodo labanti, se firmamentum præbere queat, quod non meo (absit) sed Concilii Tarraconensis pronuntio iudicio, dum ait: *Ducem Ignatium Deus singulari providentia his temporibus dedit Ecclesiæ, ut tanquam ATLAS geminis humeris doctrina, & pietatis Ecclesiæ sustineret.* O rerum maximarum latentia semina! quam sæpè ut secundi aduersos; ita secundos aduersi casus trahunt. In venis silicis scintillas ignis reconditas nunquam nisi percussu eliquearis. Idem in Ignatio illuxit, qui percussus ignem concepit, qui tandem in luculentum, quemadmodum videbimus, prorupit incendium. Hic porro etat ille ignis, quem Dominus sub ea tempora, quibus orbis Christianus refrigerat, in terras misit, & valuit vehementer ACCENDI: altaria sine igne, sine sacrificio, sine Sacerdote. Ignatio adveniente ignis ille reaccensus est: qui bis aut ter quor annis cælesti alimonia se pascabant, à quibusdam rare

sanctitatis habebantur; à multis putini ostentatores pietatis, quasi carceris se efferebant; quid, quod multi reverentiæ nomine fastidium istud, frigusque palliabant.

Multorum animi pigro gelu constricti tenebantur, alii à Sole fidei remotissimi, jam toti obriguerant, quos omnes lucis suæ radio illustravit, & inflammavit: in eo fuit jam inde ab exordio, ut orbem amore Dei accenderet. Nemo mihi commemoret festivos ignes, ardentés in aërem bolides, & quasdam velut acontias, seu publicæ lætitiæ indices emissas, aliaque ignium hilaria. Quidquid unquam ab arte, & ingenio illustre spectatum est, missiles ex animo Ignatii ignes, ardentés ex ore faces, splendidissima sociorum pro fide velut vasa electa, cremata corpora, vastissima charitatis, quibus orbè inflammavit incendia, non modò obscurare, sed penitus restinguere mecum omnes fateamini necesse est: ad cuius triumphos plenius enarrantos, vel infantum lingua nos facit esse disertis. Evenit quippe Calari, ut sero vespere, ipso Sancti Ignatii pervigilio, ex arce, festo tormentorum boatu, omnia resonarent; scœmina quæ fortè in sinu infantem lactantem gestabat, causam hujus festivæ explosionis percunctatur: cui infans disertè respondit: *Crasina die S. Ignatii solennia celebrantur.* Quod si ignes illi evanidi, illustria affectus in sanctum argumenta, cœlesti prodigio comprobata sint, longè celebriores ac illustriores, per hoc octiduum, in animis vestris, à flammis quibus arsit Ignatius, accendere conabor.

S. I.

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet IGNIS.

Psal. 38.

Aptum ignibus fomentum, & flammis pabulum, charta, papyrus, codices, & libri sunt, qui si obsœnis Nasonis

Amb. serm.
69.

Escobar.
cit. pag.
274. Imag.
1. saculi So-
ci. l. 5. c. 1.

Imago 1.
faculi 371.

Psal. 38.

Escobar.
cit. pag. 273
Lancicium
Opusc. 15.
cap. 17.

Hugo Car.
psal. 38.
Possidisse
psal. ad
Macedon.

l. 9. con-
fess. c. 2.

Nafonis commentis, aut lascivis veterum, recentiorumque historiis, resperfi, ignem libidinis potenter incendunt: si verò lacrarum literarum, Affectuorum vitorum, Sanctorum documentis, ac exemplis exarati, legentium animos in Dei amorem quo illi exarserunt, inflammant.

Exemplum ingens Ignatius, qui dum adhuc ad prorogandam quietem decumbit, tædii levandi causa, libros otio militari familiariter advocat, quicum meditato divinæ providentiæ furto nusquam reperti: prodeunt tandem alii duo codices non vocati ad salutem præcones, sed secreta Dei entis manu? unius materia Christus est, alterius sanctissimorum vitorum præclara facinora, quæ dum volvit, revolvit, attentiusque ruminat, sentit *IGNEM in ossibus suis*, & intimis fibris, quem exinde fecit *vehementer accendi*, ut illud Pfaltis. jure usurpare poterit: *CONCALUIT cor meum intra me*. Hinc etenim tam luculentum, in quod erupit incendium, primò sumpsit exordium. Efficax potè ad animos inflammandos, libri pii pabulum, non uni Ignatio præbuere. Eunuchus ille Actor. 8. S. Dominicus, S. Joannes Columbinus unde exarsit? quæ ligna, nisi à pio codice menti subjecta? nam ut rectè Hugo Cardinal. ad illa verba *CONCALUIT cor meum*, ait: *ligna; Sanctorum exempla sunt*. Augustinus, unde tantas flammæ concepit, ut teste Possidio: *homo celestis, imago divinitatis, pater patrum, doctor doctorum, abyssus sapientiæ, par Angelis*, *IN FERVO RE evaseris?* Vox illa, rolle, lege, satis manifestè declarat, & ipse quas pectore flammæ hauserat, continere non valens, exclamare: *sagittaveras*, inquit, *cor nostrum charitate tua*, & *gestibamus verba tua transfixa visceribus* & *EXEMPLA servorum tuorum*, quos de nigris lucidos, de mortuis vivos feceras, *congesta in sinum cogitationis nostræ*, *UREBANT*, & *absumentabant gravem torporem*, ne in ima vergeremus, & *ACCENDEBANT me valide*. At quam valide, quam potenter, quam ardentè, posthac omnibus mundi vanitatibus ac nugis nugarum spretis, unum Deum adamavit; illustri argumento sunt,

ferventissima è fornacæ cordis emissa desideria: *Domine si omnia corporis ossa forent lampades aurea, & sanguis omnis per ram in venas, perque membra diffusus, balsamum theat. Rofores: & lampades ARDERENT, & balsamum consumeretur, in tui solius honorem, disciplinæ sicque totus in holocaustum tibi CONFLAGARET Augustinus: Cui denique Christus: ante quidquam faceres amplius? ex-*
*cept Augustinus: si & vena mea omnes, & nervi, vincula forent aurea, te usque illis cordi meo alligarem. & æternum quidem. Ad hæc tertio illi Christus: & majorem insuper à te amorem exigo, & illum mihi dona. Cui Augustinus reddidit illud paradoxon, & adynaton tanta, O rex gloria, dilectione te prosequor, ut si quod esse nunquam potes; ego Deus forem, & tu Augustinus esses, omnino vellem ego fieri Augustinus, ut tu fieres Deus. Dixit, & amore victus obtinuit. Quid enim amplius, aut cogitare, aut cloqui potuisset? summum nempe illud est amoris fastigium, excessus, & raptus ardentissimi incendii, quod non alio, quàm à pio codice, cum Spiritu lecto sumpsit exordium. Etenim ut orbis raculum, Magns Gregorius: *quasi quædam FOMENTA IGNI dare est, in ex-*
*citatione charitatis, exempla patrum, vel præcepta Dominica ministrare. Ut in se experta S Theresia, de qua Ecclesia, in officio divino: cum sanctorum Martyrum acta perlegeret, adeo in ejus MEDITATIONE SANCTI SPIRITUS IGNIS EXARSIT, ut tenera puella, domo aufugiens, in Africam trajiceret, ubi vitam pro gloria Jesu Christi, & animarum salute profunderet.**

Qui sit è vobis tam paucos, imò nullos, tam Sanctis desideris inflammari? nemo quisquam fomentis illis divini amoris uritur; sed fomitem vobis, vestrique libetis gehennæ ignis subministratis.

O perveritissimos hujus temporis mores! codices feruntur impuri, qui flammæ libidinis in corde accendunt, qui torcidas mentes infuscant, & inflammant. Ideo inquit S. Ifodorus Hispalensis, ex

Gratia,

7/Al. 32.

Escobar. cit. pag. 271
Lancicus Opusc. 18. cap. 17.

Hugo Car. 7/Al. 38.
Possidius 7/Al. ad Macedon.

1.9. cen- tess. f. 2.

S. Greg. 1, 25. mor. cap. 7.

Gratiano prohibetur Christianis, signenta legere Poëtarum quia per oblectamenta inanium fabularum, mentem excitant ad INCENTIVA LIBIDINUM. Experiëntiã nimis quam manifestã compertum est, Adolescentes, adolescentulas integerrimas, Angelicas, in omne virtutum ænium proruille, solã quam ex obscœnis libris hauserant libidinis flammã. Memorat gravis auctor, nostra memoria quendam Adolescentem, familiariter se nosse, qui in frequenti Athenæo exemplum archetypon omnis modestiæ, virtutisque habebatur, nulli in innocentia laude secundus: rapiebat in se omnium oculos, animosque, Virgineus motum candor, ac verecundiæ decor. Nemo non florem ex illius ætatulæ vagina proditurum sperabat. Ac profectò prodiisset, nisi inopinata flamma, stirpem radicibus omnem exulsisset. Audite Juvenes, audite quæso, quam levis in speciem occasio, quantam incauti adolescenti stragem maturavit: non ille pervigil inter nocturnos grassatores bacchando, non cum diurnis aleatoribus consuescendo, nec intempestiva symposia sectando, in discrimen venerat; sed in ipso literarum, honestatisque ludo, calidam sentit ossibus febrim serpere, dum impurum, incestumque Poëtam, à stilo terfo, & hæcivo commendatum arripit, oculis legit, mente intelligit, derepentè in omnia virtorum abrupta ferri, omnis nequitia facem sociis præluere, paucisque mensibus is omninò esse cœpit, quem publicus Magistratus, quia ad frugem reducere non poterat, infamia notatum, edicto ab academia, urbeque profcriberet, ne quibus ille jam solus ardebat, cæteram juventutem veneris ignibus adureret. Et quisquam mirabitur SS. Patriarcham Ignatium, severis legibus cautum voluisse, ne suis Magistris, nostrisque discipulis, ejusmodi infames, scriptores concederentur, nostrisque scriniis, ac gymnasiis ut pestes profcriberentur? Sic enim suos commonet: *Lectionem spiritualem, præsertim de sanctorum vitis, vehementer commendat; contra verò, non solum ipse ab impuris scriptoribus, & omnino in quibus sit aliquid,*

quod bonis moribus nocere queat, juventuti prælegendis abstinere; sed ab eisdem etiam extra scholam legendis, discipulum quam maximè potest, deterreat. Quod tanto dicendi fervore à moderatoribus præstitum est, ut testari possim, complures salubriter compunctos, quos domi infames codices abditos habebant, nobis illustri incendio exurendos obtulisse. Quos ut & vos æmulari velitis, stimulo sint ii, qui curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus, maximè luculentum in incendio; quo, ut Vatablus eos æstimat, pretium quinque millium aureorum nostratorum absumptum est: Si qui penes vos, ejusmodi chartarum propudia, quantumvis inaurata, quantumvis pretiosa, & ingentia volumina, codices quantumvis insignes, omnes in ignem conjicere, præstat illos ardere, quam vos, aut vestros, nullum huic tam splendido holocausto subducite; nam unus satis est, etiam velobiter arreptus, & lectus, ut hominem perdat, & una fax, ut ad pessimas libidines inflammet.

Quod si Doctoris Fausti, infausta historia, non valde illecebrosa, & vix ad momentum temporis eminus inspecta, lectorem tamen ita perturbavit, ut multis annis extricare se styge nequiverit: isti qui codices peninã cupidinum exaratos, noctu diuque volutant, & è sinu, manumque, sine osculo nunquam deponunt, quid sibi securitatis pollicentur: rem paucis enarrabo: è familia nobili juvenem paupertas militare coegerat. Is in ea militia, quod aliis non ita crebrum est, melior cœpit se ipso fieri, atque à Luthero, cujus placita jam puer hauserat, ad Catholicos transire magnis momentis inductus. Stipendiis aliquot consecis, à manipularibus ad suos ex intervallo revertit. Hi ubi hominem è sua secta senserunt divertisse, tanquam alienum aversari, & nulla ope adjutum, domo excludunt. Falsus animi juvenis, jamque à necessariis desertus, & quid exinde agere ambiguus, constituit castra repetere. Bidui iter, aut tridui emensus, cœpit rei pecuniariæ comœtu laborare, &

Biderman-
nus l. 2. A-
croama-
26. 7.

Act. 9.
v. 19.

Biderman-
cit.

P. 4. con-
stit. c. 5.
Reg. 8.
Magistr.

re, & quod usu talibus venit multum icineris, parum artis reliquum habere, tres quatuorve sestercios nummos in unam merendam consumendos. Eo peculio instructus; tabernam ingreditur, jubet aliquid obsonii, cui tenue marsupium solvendo esset, inferri, interea futuræ mox egestatis metuens, in omnem partem (quod anxii solemus) oculos versat, videt ad fenestrâ forulos, libellum neglectum illuc à familia abjectum, eum in manus sumit, aperitque imprudens, legit male ominatum, *Fausti* nomen, & otiosè paginas nullo ordine perlustrat. Hic inauspicato in eum locum incidit, ubi ratio, modusque describitur, quo nummos ille ab orci trapezita emunxerit. Et iste continuò secum: quid? mihi si eadem argenti conficiendi ratio monstraretur? simul animum colligens, execratus librum cum diris abjicit. Inter hæc ferculum unum alterumve cum zythi sextario, apponitur, quo brevi refectus, cum ad assem omnia decoxisset, è taberna & oppido egreditur. Dilatus paulò post patentem in campum, longiusque progressus, diu hominum solitudinem miratus conspicatur denique procerâ statutâ opilionem, quem de viâ diverticulis sciscitatus, rescit longè de via se aberrasse, posse tamen, si se sequeretur, compendium ostendi. Sequitur, in via ultero cittoque multa: Ventum est eo demum, ut opilio requireret, cujus is homo esset, quidve consilii animo versaret? namque eum subtristem videri. Respondet juvenis quod erat, ducem se requirere.

Renidens opilio, se verò ducem esse, & undique volones colligere, simul auri crumenam, si cujus egeret, ostendere. Hasti attonitus miles, ut qui ducem in pastore non expectasset. At alter asseverare se militiæ ducem esse, atque in stipendium, Philippicos aliquot non avarè obtrudere; eos cum diu miles animo constanti repudiasset, ac postremò cui imperatori copias scriberet, cui hosti bellum moveret, requireret? opilio tergiversatus, subobscurè quis esset, quidque ageret, conficitur:
Cælestis Panthei Pars II.

Principi se Imperatorique mundi milites auctorare. Intellexit facilè miles, quocum sibi res esset, territusque ostento ferali, divinam opem ter quaterve inclamar, ac veteratori isti renuntiari. Evanuit tum quidem ille; at brevi reversus, mirè ac dirè juvenem infestavit, sero miserum à conventis pactisque resiliire, modò laqueum à quo se neceret, modò ferrum quo pectus hauriret, modò præcipitium monstrare, per quod se devolveret. Ita juvenem identidem & ubique infelix multis annis miserimè exagitavit. Tanti nimirum stetit, inquit auctor, unius temeritas lectionis, non annis, mensibusve continuatæ, sed per imprudentiam cœptæ simul, simul desitæ.

Unum hic vos rogo & obtestor, cum divinus amor non minus solers sit, ut animas venetur, quàm stygius leno, in atrio domus vestræ, in cubili, in abacis, in fenestris, dum adventum allocuturi operiuntur, auctorem pium, velut igniarium ad mentes illic otiosè degentium inflammandas exponere, ut est, *cour sainte du pere Caussin Triumphe, de la Chastité, par pere Baligem. Barryl année S. Dionysius Carth. de 4. novissima; Confessiones & meditationes, & soliloquia Augustini.* Omnibus denique ubique ad manum sit areus ille codex Doctoris Ascetici, Thomæ à Kempis, viris SS. Carolo Borromæo, Philippo Nerio, Pio V. Bellarmino, ac cum p. imis Ignatio perfamiliaris, unicè in pretio, quem Hieronymo Natali quo die in Societatem receptus est, assignavit, ut quoque die caput ex hoc libello legeret, ac ruminaret, idque dixit, teste Orlandino, cum mirifica ut semper solebat laude ejus libelli; addens fore; quod in se ipso quidem expertus, ubi etiam fortuitò aperiret, ut qua presentis necessitati convenientia essent, occurrerent. De eadem fortuita libelli hujus apertione, & lectione, cum aliquo spirituali proventu, extat item testimonium Hermannî Hugonis scribentis hæc verba: *multos dicere frequenter audivi solitos, se ex libello Thomæ à Kempis sic (fortuita lectione) quarere in mærore consolationem, nunquam falli.* Hinc nullum apud

V. Thom. à Kemp. de imitat. Christi Epist. dedicat. Nigron. ascetica tract. 5. n. 15. Orlandin. l. 5. lib. Soci. 9.9.

Herman. Hugol. de origine scriptura cap. 29.

*Nigron.
tit.*

nos cubiculum, ubi hic auctor non reperitur & teritur. Quodque aliis commendatur Ignatius, ipse præstabat, qui quotidie ante prandium caput unum consequenter ex hoc libello lectitabat; à prandio alterum, quod fortuita codicis apertio dabat, inveniens in eo semper materiam, statui præsentì accommodatam. Addit Ribadinera eidem S. Ignatio placuisse adeo lectionem hujus libri, ut multorum iudicio, vita ipsius facta esset imago viva, Doctrinæ libello inclusa, quia habet ille simplicitatem pro docere, veritatem pro commendatione, pro ætate æternitatem legentium, salutem pro fine. Hæc quidem hætenus fusior, sed ut spero non sine fructu, super lectione pia, quæ Ignatius incendi cœpit, dissertatio. Nunc quod ei affine est, quantum in meditatione ejus ignis, cujus lectio pabulum est, exarserit, videamus.

*Bernard.
serm. 50.
ad sororem.*

Bernardus serm. 50. ad sororem, lectionem cum oratione conferens: *Verumque* inquit, *bonum est, scilicet; si verò non licet, melius est orare quam legere, nam cum oramus cum Deo loquimur, cum legimus, Deus nobiscum loquitur. Soror charissima, si vis cum Deo semper esse, semper ora, semper lege.* Idem dixit, ac docuit Augustinus: *cum oramus cum Deo loquimur; quando legimus Deus loquitur nobis.* Quid mirum, si in meditatione exardescat ignis? Moyses tantas flammæ conceperat ex consortio sermonis Domini, ut etiam in corpus redundarent, nec filii Israel possent in faciem ejus intendere. Hugo Cardinal. ad illa verba: *in meditatione mea EXARDESCET ignis, id est, inquit, meditatio mea faciet eum EXARDESCERE.* Exarsit profecto totus Montserrat, ardentior animo, quam alii corpore ab Æthnæ, aut Vesuvii montis favillis; quod cum primis probavit, dum se sumptuosos vestibus, & omnibus mundi bonis, præ divini amoris æstu exuit, & mendicum induit, sacco amictus, ac fuscæ præinctus, cucurbitâ pro comætu instructus, nudipes Ignatius Mantefam progreditur, ubi totus in flammæ abiit:

*Imago 1.
faculi
pag. 80.*

humus erat cubile, cervical lapis, in quo somnus peregrinus, cui non vacabat, sed succumberebat, & quamvis panem nullus erat, adhuc tamen illum media nocte interrumperebat, orandi causa: ter quotidie flagellis in se sæviebat, septenas horas genibus nixus orationi dabat (cum nobis vel unâ vigilare, permolestum) hic divinitus lucem hausit, quia libellum exercitiorum & meditando methodum, qua tot ad divinum amorem, toti inflammati sunt, conscripsit. Inter Ectases, una præ cæteris memorabilis fuit, quæ ad ostiduum duravit, sine ullo cibo & potu, mortuus credebatur, & sepultus fuisset, nisi tenuis cordis palpitatione, latentis vitæ reliquias prodidisset, quò tempore totam Societatis formam, & quasi fabricam Ignatio divinitus ostensam, atque ipsam divinam essentiam conspexisset, creditum est. Accessit insuper, ut frequenter inter orandum observatum est, igneus quidam splendor, adinstar ignis luculenti, & flammæ, quæ illum, ejusque corpus omne circumdare, & circumvestire visæ sunt, & facies quæ non semel ardere & radios emittere est conspecta, si oculis habenda fuisset fides, credidisses non hominis faciem esse sed solis. Porro hos inter ardores & æstus divini amoris, sæpius abibat à sensibus, & à se, & in Deum rapiebatur totus, & corpus ipsum (quod igni ingenitum) à terra elevari, sursum ferri, & in aëre suspendi videbatur, quasi naturæ immemor suæ. Ita corpus ipsum, velut amœna quædam vestis animæ, & ejus lucè perfundebatur, & ejus levitate gaudebat, ferebaturque in excelsum. Facies Ignatii ignea, & radiis coruscata, Romæ à S. Philippo Nerio, ab Alexandro Petronio à P. Oliverio, Manoreo, à P. Ludovico Gonsalvo visa est, qui quoties orantem, Ignatium in cubiculo adiit (quod fecit sæpissimè) cælesti splendore radiantem semper conspexit.

Fovendus & in nobis divinus ignis, pabulo cælestium cogitationum, & divinarum rerum contemplatione, ut rectè Bonaventura: *Primum quod ad nutrimentum SPIRI-*

*Ribadin.
in vita
S. Luca.
Lancie.
opus. 18.
c. 9. Imago. 1. faculi.
lib. 5. c. 1.
Biderman. gloria
Ignatii c. 4.
Imago. 1.
faculi cit.
Lancie.
opus. 18.
c. 6.
B. Lucas
Nierenb.
in vita.*

*S. Bonav.
serm. 1. ad
S. Laurent.*

*Hugo Card.
in Psal. 38.
v. 4.*

Jeremia 1.

*Rehechius
in Levit.
c. 2.*

*Theodore
orat. de
Christo*

SPIRITUALIS IGNS est necessarium, est pura ac sancta meditatio cordis. Sed quis hodie bona, casta, & munda cogitat? Cogitationes male, ad modum aqua, ignem de vortio- nis extinguunt. Accedit quis ad orationem, procedit ad templum, etiam sacris operatur, & cogitationes vanas, profanas, de negotiis, de familia, utinam non foedas animo voluter. Quam pauci cum Ignatio exclamare possent: CONCALUIT cor meum intra me! quam pauci ejusmodi fervorem in se experiantur! Ad mores difert Hugo Cardinalis: multi sunt, qui non habent cor intra se, sed extra. Ad temporalia, ad mundana quacumque, & his fiat frigidus ventus Aquilo, nec possunt calefieri. & inde est quod refrigescit charitas multorum? Sed boni religiosi, qui omnia exteriora contemunt, & obliviscuntur, cor habent intra se, & ideo calefunt. Factus est in corde meo quasi ignis astutus claususque in ossibus meis. At tandem concludit, boni Religiosi (viri pii, animæ devotæ) qui semper meditantur de bonitate Dei, hunc ignem nutriunt.

Vis in altari cordis tui ignem devotionis semper ardere, & momentem audi Helychium: habemus IGNEM qui minime extinguatur, sicut lignorum componentem, sacram litterarum meditationes: per hæc enim nutritur spiritus Dei, & continuo ACCENDITUR. Multi quidem in meditatione fervidi, & ignei, at paulò post toti tepidi, & frigidi redduntur, quid mirum? si omnis calor abierit, ignis amoris divini extinctus sit, nullum ei pabulum subministrasti. Theodoretus orat. de charit. IGNS quo plus accipit nutrimenti, eo majorem accipit operationem: eâ enim accessione materie augetur, non obtunditur. Ita in Deum dilectio ACCENDITUR, divinarum rerum contemplatione, & quo magis in rebus divinis versatus quis fuerit, eo magis ACCENDIT FLAMMAM devotionis. Altera ratio, in meditatione quorundam ignem tardius, ac difficiliter accendi, ex eo petitur, quod cor humanis affectibus, ac mundi illecebris, quasi lignum viride minus idoneum sit, petitur ex similitudine qua usus Hugo de S. Victore: primo inquit, est IGNS cum flamma & fumo,

deinde IGNS cum flamma sine fumo, deinde Hugo de IGNS purus sine flamma & fumo. Sic nimirum carnale cor, quasi lignum viride, & nondum ab humore carnalis concupiscentia exsiccatum, si quando aliquam divini timoris, seu vanitatis dilectionis scintillam conceperit, primum quidem pravis desideriis reluctans, passionum & perturbationum fumus exoritur; deinde roborata mente cum flamma amoris & validius ardere, & clarius splendere coepit, mox omnis perturbationis caligo evanescit, & sumpente mente animus ad contemplationem veritatis se diffundit. Novissime autem postquam assidua veritatu contemplatione cor penetratum fuerit, & ad ipsum summa veritatis fontem medullitus toto anima affectu intraverit, tunc in idipsum dulcedinem, quasi totum GNI- TVM ET IGNEM amoris ab omni strepitu, & perturbatione paucissimum conquiescit. Unum tamen hic vos monitos velim, hunc ignem non accendi per sublimes speculationes, & altas quæ supra nos sunt arcanorum Dei contemplationes, quod ipse Doctoris Seraphici judicium est, dum ait: si quis sapissime hoc dictum, cor de frequentaret: O Domine quando te diligam! quando te constringam! cuius se sciret experimentaliter INFLAMMARI, quam si de secretis suis calestibus & aterna generatione, vel processione milites cogitaret: Cumque B. Egidius in quodam colloquio diceret S. Bonaventuræ, o quam felices vos, qui docti estis, & speculationibus vestris altissima illa mysteria ruminatis; nos verò illiterati, quid agemus? respondit S. Doctor, non est quod conqueraris frater, illiteratus, & rudis, imò simplex multo cuncta aequè potest Deum diligere, ac subtilissimus Doctor. Ad hæc in ecstasi raptus Egidius, per tres horas clamabat assidue: O simplices, & pauperula mulieres, Deum amate & aequè magna esse potestis, ac Doctor Bonaventura.

Ignes fatui sunt, qui in steriles speculationes, & subtiles contemplationes tempus insument. Quod summè improbit S. Ignatius, in hac meditando disciplina Magister eximius, dum peregrinis devotionibus addictum, serio delusit. Erat Pater Sodervilla Theologus, H 2 pro

Bonav. in Theol. Myst. quæst. ub.

Cronic. Min. in vita S. Egidii.

S. Bonav. serm. 1. d. S. Laurent.

Ribadin. in vita S. Luca. Lancie. opus. 18. c. 9. Imago. 1. saculi. lib. 5. c. 1. Biderman. gloria igna. tii c. 4. Image. 1. saculi. cit. Lancie. opus. 18. c. 6.

Hugo Card. in 1. 1. 38. v. 4.

Jeremia 1.

Helychius in Levit. 1. 2.

Theodoret. orat. de Charitat.

Lancicius
opus. 8. c. 4.
pag. 634.

pro viro spirituali inter primos habitus, sed
distamina fovens spiritus, aliena à nostro
procedendi modo. & methodo quam S. Ig-
natus suis præscribit. Adeo ut Patrem Sil-
vium (postea magnum in Societate Theo-
logum) eo adduxerit suis devotunculis, ut
linguæ usu, & panè mentis, diu caruerit,
quod ubi intellexit sanctus Pater, iussit con-
quiri alas, quibus Angeli scenici adornantur
in comœdiis, iis patatis, iussit P. Sodo-
vilam nudo tergori illas alligatas circumferre,
& se flagello cadere, hæc verba ingeminan-
do: *noli volare sine alis, noli volare sine alis.*
Quod ubi perficit, è Societate eum dimisit,
ad quam, ut erat vir pius, ubi iterum admitti
petiit, missus est per quatuor aut quinque
menses in nosocomium pauperibus infer-
vire, & tum rursus nostris adscriptus est.
Consimili errore, alis plumbeis, non igneis
effertur, qui plus in oratione intellectum
oblectare, quam voluntatem pascere, & in-
flammaré student, ut apud Mendosam &
Serlogium, aliosque videte est. Unum hoc
quemque monet Bernardus, ut magis
ignifer, quam Lucifer esse velit.

Mendos. l. 1
Reg. c. 1. an-
not. 11. mo-
ral. sec. 2.
n. 12.
Serlog. to. 2.
vestig. mo-
rali. 33.
Lancicius
opus. c. 28.
c. 9.
Ribadin.
in vita
S. Paulin.
Epist. 31.
ad Aprum

Verum enim verò nunquam potentius Ig-
natus exarbit, quam dum sacris operaretur.
Inserdum fiebat ut inter celebrandum tantis
ARDORIBUS aestuaret, ut omnes partes cor-
poris EXARDESCERENT, facies instar
purpure ruberet, venaque omnes manifesta
palpitatione micarent. At quem ignem, vos ad
altare accedentes, in animo accenditis?
quam multi similes Aaronis filii, qui alien-
num ignem obtulerunt? ita nonnulli pro
divino terrenum, fœdum, S. Paulinus IG-
NEM alienum mihi videtur accendere, quis-
quis corporea, aut secularis alienum cupidi-
tatis IGNEM in sacrario sui cordis accendens,
audeat appropinquare altaribus Domini, qua
non recipiunt nisi illius IGNIS accensionem
de quo ait: IGNEM veni mittere in terram
& quid volo nisi ut ACCENDATUR? Hoc
IGNE nos Domine Jesu semper ACCENDE:
hic enim solus qui à te est IGNIS, igni resi-
stet aeterno:

Detestatur Propheta Regius sacrilegium
eorum, qui incendere Dei Sanctuarium ausi

sunt Psalm. 73, INCENDERUNT IGNI
sanctuarium tuum. Quod D. Bernardinus ad
forminas, & puellas transtulit quæ in tem-
plis animos Adolescentum, tartareo igne
succendunt, Psalmista in spiritu contemplans
præfens tempus, in quo carnales & vana mu-
lieres, cum meretricis ornamentis accedunt
ad sacratissima loca, & incendunt spiritualia
Dei templa, id est animos juvenum illas in
Ecclesia contemplantium. Hoc est quod queri-
tur INCENDERUNT IGNI sanctuarium
tuum. Hic optem omnes linguas Oratorum
igneas; ut tartareas illas flammæ restin-
guant.

Cæterum Ignatius non tantum in sacrifi-
cio, sed in minimis, quæ ad Deum pertine-
bant, cum mensa benediceret, cum gratias
ageret, ita mens ejus INFLAMMABATUR
interior, ut facies etiam ACCENDERETUR,
& tota quod sæpe domestici stupescerent
adverserunt, quodammodo IGNE SCERET;
imò quocumque incederet, aut degeret,
quædam corpore & animo scintillas abscilte-
re, & quosdam velut ignes missiles in cælum
evibrari audires, & cernereres, tales erant: quam
sordet mihi terra dum cælum aspicio: etenim
si flores, si fructus, si formæ humanæ pulchræ
sunt, creatori collata, vilescunt: quid quid de-
lectat in arte, commendat artificem. Si &
illud telum FLAMMA fuit: quid mihi est in
cælo, & à te quid volui super terram? & istud
raptum quodammodo & velut jaculum emi-
tebat: O Domine si te nosset homines, nun-
quam te offenderent! Unicum hic à vobis fla-
gito, ut hisce pyrobolis, & missilibus igni-
bus, sanctum Ignatium, hoc vesperere, per
omnem octavam, & omnem vitam vestram
illustrare velitis; medium siquidem, ait
Carthusianus proficiendi in amore divino,
multoties aspirare, suspirare. & elevari ad
Deum cum verbis amatoris, querulosi, &
deprecatoris, hoc & simili modo: O benigni-
sime Deus quando te toto corde amabo?
O super pulcherrime Domine, quando tibi
pura, & affectuosa mente inclinenter
ac fervidè inhærebo? ô Deus dul-
cissime, quamdiu in meo torpore, te-
pore, frigiditate manebo. Hæc sapius per
diem, & noctem emissa brevis præcatio-

Lancic.
citat.
P. Lucas
in vita.

Augustin
Psal. 26.
Lucan. de
pugna
pharjal.
Bern. in
vita S. Ma-
lachie.

Dion. Car-
thus. de
laude vite
monast. c. 5.

S. Thom.
in Matthe.
6.

Lancicius
opus. c. 4. c.
4. pag. 31.

In vita
Drexel
tom. 1.
pag. 661.

Lancicius
opus. c. 9. c.
6 pag. 716.

nis ignea jacula, priscis anachoretis usitata, & nobis usurpanda Doctor Angelicus commendat dum illud Matt. 6. *Orantes nolite multum loqui, sic exponit: dicuntur Fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes: sed eas tantum brevissimas & raptim quodammodo jaculatas, ne illa violenter erepra que orantis plurimum est necessaria, per productiores moras haberetur intentio.* Hisce igneis jaculis usus est P. Petrus Cottonus, Henrici IV. Regis Christianissimi confessarius, in cujus vita Romæ a. 1620. l. 2. c. 10. habetur, quod singulari Dei beneficio decem circiter annis ante mortem, id esset assecutus, ut etiam dormiens liberi arbitrii usum haberet ad orationem; & incensam caelestium ac divinorum meditationem, quam ea vi, eo vigilantis animi impetu faciebat, ut ex dormientis ore frequenter erumperent ejaculatoria orationes, seu sagitta divini amoris, seu scintilla charitatis; seu ardentem amantis voces. Certè hæc voces audita sæpius à vicinis, etsi cubiculo, etsi muto distinctis ac divisis: Concludo ferventi Divæ Mechthildis monito: *etiam dormiturus quisque desideret, ut singula respiraciones, ea nocte sint ad Deum aspirationes.*

§. II.

Aqua multam non potuerunt extinguere charitatem. Cant. 8.

Perfas inter & Aegyptios contentio orta est uter eorum Deus potentior esset, Aqua quam Aegyptii, an ignis quem Perfæ pro numine venerabatur? experimento lis dirempta est: Aegyptii ingentem Nili statuum, aquâ complerunt, & igni imposuerunt, quem statua colliquecente, de repente aqua extinxit, ac prævaluit. Dubites quid in Ignatio prævaluit, an diluvium lachrymarum, an incendium flammarum? duo lumina Ignatii, duo flumina, fontes tam uberes scaturiebant, ut focii libellum supplicem summo pontifici obtulerint (quem inquit Lancicius Romæ legi) ut ob cœcitatæ periculum, ab horis liberaretur. Privatim celebrat, ne doam lachrymarum, opinionem sanctitatis conciliaret. Hæc verò aquæ adeo non restringebant amoris

flamas, ut magis accenderent; quemadmodum fabri ferrarii, aquam fornaci aspergentes, eam magis incendunt, & ut ait Sapiens, *IGNIS in aqua valebat.* Quod de alio igne olim Poëta:

*Alit unda FLAMMAS, quoque prohibetur
magis,
Magis ardet IGNIS.* Seneca.

Id enim verò est novum prodigium in terras producere, quod olim David obstupuit: *fulgura in pluviam fecit*, in quæ verba Chrysostomus: *Vide mirabiles & diversas naturas convenientes, neque enim fulgure est quidquam magis IGNEUM, neque aquis est aliquid frigidius: ea tamen miscentur nec confunduntur: neque contemperantur: sed unaquæque conservat suos fines, manens enim IGNIS in aqua, & aqua in IGNE, neque hic illam exsiccat, nec illa eum extinguit: nec lachrymæ devotionis, ardorem dilectionis perdunt.*

Quam pauci nostrum, hunc uberrimum lachrymarum imbrem, divino officio asperguunt? quam pauci sic fiendo ducimus & volvimus horas? Quod oculi nostri purpureo sicciores sint, unica causa est, quia ignis in corde nostro sopitus est. Rosas quis, aut lilia, aut etiam electrum alambico subdat, nisi ignis accesserit, nunquam pretiosas illas aquas eliquabit. Sed nec aliæ aquæ frigidissimæ potuerunt extinguere ignem charitatis. Juvenis velut taurus lascivens ad Annicam ad suos amores non longè ab urbe Lutetia de nocte festinat, turpitudinem nocturnis umbris conatus obtegere. Et eccum ignis fervere in undis, lucet in tenebris. Prærit, præcurrit, prævolat Ignatius, atque ut hos tartareos libidinis ignes in juveniculi pectore exultantes restringat, stagnum glacie constrictum, nudato perumpit corpore, seseque collo tenus immergit, *aqua multa non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruere.* Verum ex ipsis undis hæc verborum flumina, in obsecrum amatorem jam ponte sublimem ejaculabant: quo, quo perditæ? tunc tuo scelere toties, tam

S. Thom.
in Matt. c.
6.

Lancicius
opusc. 4. c.
4. p. 3. c. 1.

Lancic.
citat.
P. Lucas
in vita.

In vita
Drexel.
tom. 1.
pag. 661.

Augustin.
Psal. 16.
Lucan. de
pugna
phar. sal.
Bern. in
vita S. Mar.
lachie.

Dion. Car.
thos. de
laude vita
monast. c. 5.

Lancicius
opusc. 9. c.
6 pag. 716.

Sap. 16.

Psal. 134.
Chrysost.
in Ps. 134.

Ribadin.
in vita.

Cant. 8.

gravem injuriam Deo? quamdiu tandem infantes non vides, non lentis, non hortensis caelestis iræ in te vindicem manum; vide quid agas. Ego verò hic perstabo, hic me tamòiu frigore uram, quoad libidinis tuæ faces, aut Dei vindicis flammam restinere.

Juvenis hoc igneo vocis jaculo, gelidam ex unda, tanquam fulmine frigidis è nubibus erumpentem percitus, ac præ stupore impos, imò verò compositus nunc primum sui gradum cum voluntate revocat, ejusque pectoris gelu, flammis Ignatii honestissimis solutam, nimiumque diu grassata turpis flamma prorsus extincta est, Mirentur alii. Manibregæ, consumpto oleo a quam in lampade ante aram Ignatii arsisse, ego plus obstupescio, Ignatium in gelido stagno non extinctum fuisse.

Lancici. P.
Lucas in
vita.

Chrysostr.
hom. 23.
homo. 23.
ad pop.

Quod si Chrysostr. tam difficile est libidinosum castitati, quam morsuum vita restituere, cuique vestrum considerandum relinquo, quot lethali frigore extinctas animas, igneo suo spiritu Ignatius in vitam revocarit, dum non unum hunc juvenem, sed & alios gravissimos peccatores, ac prostituta nequitia mulierculas, ad frugem reduxit, à quo igneæ charitatis studio, nullæ cavillancium lingua retardare, ejusque fervorem extinguere potuerunt.

Intet in quis nostrum adeo solers, ac sollicitus ut proprium in se libidinis incendium extinguat, quam Ignatius ut alienum? Nolim hic vos collo tenuis gelidos amnes insilire, quas quisque in promptu habet, lachrymarum fontes, hisce tartareis flammis affundite, & carnis incendium restinguite.

Can. 8.

Rursum inelamare juvat: aqua multa non potuerunt extinguere charitatem. Non aquæ tribulationis, infestationis, tempestatis, adventitatis ullæ; quæ usque eo increverunt, & in Ignatium redundarunt, ut cum Plalte regio jure exclamare potuerit: *intra verunt aqua usque ad animam meam.*

Psal. 125.

L. 1. Machab. c. 1.

Alexandro magno, qui Persas vicit ac Medos, qui Reges terræ interfecit, qui pertransiit usque ad fines terræ: qui accepit spo-

lia multitudinis gentium, illud sacræ paginæ adjecerunt velut epiphonema: & sicut terra in conspectu ejus, quasi attonita stupore quodam bellicæ virtutis, ac felicitatis in Alexandro. Et hoc magnum videri potuit. At majus quoddam in Ignatio, qui cum primum novam militiam cum mundo, carne, & dæmone, vel tantum meditari cœpisset: *commota est terra in conspectu ejus.* Styx, cocytus ac Phlegeton omnes extriales suas aquas in Ignatium ejaculati sunt: *sed aqua multa non obruerunt eum.* Libet illius meminisse temporis, cum nocte in tempesta orationi intentus, se primum Virgini matri, ejusque filio, seu Imperatori devovit, sanctè spondens se à mundi castris, ad Christi signa transiturum. *Ecce tibi terra motu de repente facta, tota concemiscit, fragor ingens exauditur, & cubiculum ubi Ignatius erat, à fundamentis concutitur:* velut qui igneis cuniculis atrem aut urbem subvertere molitur, Nempe dæmon ab Ignatio jam victus, frendens, ac TREMENS non obscure dabit divitatis atque indignationis sua signa. Dedit enim verò dum per suos scelera administrasset, Ignatii famam lacerare, vitam proscindere, dicta, factaque omnia in invidiam, & criminationem vocare, calumniis, vinculis, carceribus, judiciis, auctoritate viri ubique ita protelere compertus, ut qui infamiam hominem sequeretur, nemo esset. Sed aqua multa non potuerunt extinguere charitatem; quin potius ut cum Hugone Victorino loquar, hic IGNIS ACCENDITUR in aqua, ardet in turbine, lucet in occulto. Hic IGNIS est ardor dilectionis, accenditur in aqua compunctionis, ARDET inter turbines tribulationis. Quocumque pedem inferebat Ignatius, sinistra illum rumores vel præcesserant, vel prosequerantur. Compluri primum gravissima in eum tempestas defavit, non magno temporis intervallo ter in illum habita questio veneficii, atque hæreseos; ibique ad quadraginta dies in publicam missus custodiam est.

Compluto digressus Salmanticam, nihilo mirius excipitur etiam illic, a quæstoribus datus in terram carcerem, iterum suspectus hæreseos, injecta collo prægravi

B. Per.
Damian.
Jer. 21.

Ribadin.
c. 2.

Aug. ser.
3. ex 40.

Can. 8.
Hugo Viã.
in clausu
anima c. 7.

Ribadin.
Imago 1.
facili.

Imago 1. fa-
cul. soc. Ri-
badin.

gravi catenâ. in qua suus sibi liber semper erat animus: *quis enim concluderis ignem?* quid, quod ex ardentissimo Ignatii pectore ferventissima hæc voces protumpere audire sint: non totâ esse tot urbe Saimanticensi catenas & vincula, quin ipse plurâ amore Jesu tolerare percuferet. Per appositè Cardinalis Damiani: *quo magis caro per tormenta concutitur, eo mens in Deum fixa firmitus roboratur, quasi IGNETATUM VENTIS impellitur, in amore Dei ARDENTIUS INFLAMMATUR.* Quod scito expressit simbolo, qui ignem sub dio accensum, undique ventorum turbinebus concitatum depinxit, adjecto lemmate: *Crescit spirantibus auris.* Id ipsum spiritu Propheticè de tota Societate B. Borgias edixit summo in flore, ac vigore fore, dum maximis adversitatis procellis exaggerabitur. Quis vestitum talem patientiæ, constantiæ, magnanimitatis, charitatis ignem in animo suo sentit flagrare, qui nullis adversitatis, calamitatis, tentationis, tribulationis ventis extinguatur, sed magis accendatur? Ardor quorundam est velut candela, velut stippa, quæ modico adversitatis flatu perit; hinc justissima Hipponensis antistitis commonito: *Vide si aliquantulum in corde tuo amor vigilavit, si scintilla de cinere carnis emicuit, si aliquod roboris in corde tuo comprehendit, quod vento tentationis, (jacturâ bonorum, famæ, filiorum,) non solum non extinguatur, sed etiam vehementer ACCENDATUR. Si non ARDES ut stippa (ut candela) quæ uno levi flatu extinguaris; sed ARDES ut robur, ARDES UT CARBO, (ut fax ingens) ut flatu potius exciteris.*

Alius turbo Parisiis Ignatium, ut juvenutis seductorem afflavit, ob tres Academicos eximia spei Adolescentes, ad Christi militiam perductos, quos inter Xaverius, quem Michaël quidam Hisnus, adeo impotenter è medio honorum cursu abripi ferebat, ut stricto ferro Ignatium trajecisset, nisi increpantis è celo voce, *quo tendis infelix,* deterritus fuisset. Hic & libellis ille exercitiorum, unâ cum Auctore, in suspicionem hæresis vocatur; sed & hoc *frigido flatu IGNIS augetur.*

Quæ hætenus audistis, prævii quodammodo turbines fuere, ad decretoriam tempestatem, vel potius exigua aqua a malevolis Ignatio aspersa; at Romæ urbium principe, & orbis capite, tota flumina in eum sese exoneraverunt. Etenim ut inquit Greg. *cum persecutiones aqua dicta sint, quid rursum per flumina, nisi aquarum ipsarum incrementa intelliguntur?* hic in conspectu omnis populi, in oculis summi antistitis de summa rei, id est de Societate penitus extinguenda agebatur, quod ipsum jam pridem portendit illi objecta in Romano itinere visio, dum in ferventi orationis æstu, raptus a se, vidit Dei filium Crucis trabe onustum, atque hæc solatio plena, paucis profertentem audivit: *Ego vobis Roma propitius ero. Qui volet hic alia, alibi a sceleratis, sacrilegis, ab ipsis tartarcis hostibus, infamiæ, calumniæ, persecutio num flumina, in unum caput congesta proferat, compertietque certissimum, charitatis flammam quæ in pectore ejus exarsit, nequiquam sopire potuisse.*

At illud maximè deplorandum est, in cordibus vestris minimo adversitatis flatu, per indignationem, impatientiam, diras, & blasphemias, in optimum conditorem, ignem divini amoris extinguere, aut saltem: *refrigeat charitas multorum.* Aliter profectò homines spiritu ferventes, quos hisce verbis Philo depingit: *qui divina charitate vallati sunt,* atque muniti, etsi tentationum saepe premuntur, & diaboli insidiis, ac mundi turbinebus, velut ingruentium imbrium, atque fluviorum impetu quatuntur, nunquam tamen evelli, nusquam expugnati possunt: cum enim alas sponsæ, veluti *flammarum ignis* esse dixit, ardore Spiritus sancti accensas, nullis aquis, hoc est perturbationibus, & viribus populorum, atque pressuris non modò extinguunt, sed ne quidem vinci posse declarat. adeo vi cælestis amoris in Deo ipso roboratur, & crescit. Hic enim cælestis ignis non aquarum fluctibus, non fluviorum impetu, non ullo ventorum turbine extinguipotest; quin flatibus adversis indies magis, ac magis accenditur, inflammaturque vehementius.

Hoc

Anselm.
l. 1. Epist. 2.

S. Greg.
in Cant. 8.

Maffeus
l. 22. c. 11.

Matth. 24.

Philo
Carpa-
thius in
Cant. c. 8

B. Per.
Damian.
serm. 21.

Aug. ser.
3. ex 40.

Cant. 8.
Hugo Vill.
in clausura
anima c. 7.

Ribadin.
Imago 1.
seculi.

Imago 1. s.
cul. soc. Ri-
badin.

Ribadin.
c. 2.

Hoc igneo spiritu accensus Xaverius, quo graviores à demonibus infestationes, & verbera, quo majores à barbaris labores, & ærumnas patiebatur, hoc ille magis, magisq; ACCENDEBATUR, INFLAMMABATURQUE VEHEMENTIUS, ut ardentissimæ illæ voces satis loquebantur. *Amplius, Amplius Domine*, eodem spiritu excelluit Theresæ, atque alii sancti. Theodoretus congerit adversitatis turbines, & malorum flumina, quæ sanctorum ardorem minimè extinguere potuerunt.

Theodoro
ret. V.
Delrio.
Cornel.
Cant. 8.

Abrahæ Charitatem erga Deum, nec vitæ transductio in terra aliena, neque inopia, & fames, neque uxoris ereptio, neque filii ablatio, neque de puteis contentio potuit extingui; Neque Isaac charitatem molestiæ quibus afflictus fuit, neque charitatem Jacob assidui labores, & dolores vitæ. Quid Joseph tentationibus acrius? qui à fratribus venditus est, & indignè servivit, & pudicitiam præmium, calumniam retulit, & in carcerem coniectus est, & incommoda sustinuit innumerabilia, quibus tamen omnibus charitas erga Deum splenduit illustrior. Quid Leonibus illis, quibus B. Daniel objectus est, sævius, & horribilius? at illum quoque charitas erga Deum reddidit fortiorem. Denique ut sanctos alios præteream, solus B. Paulus satis erit, ad indicandum nobis vim charitatis, dum dixit: *quis nos seperabis à charitate Christi? Hisce si lubet vestras molestias, labores, difficultates, ærumnas conferte, & quam exigua in vobis charitatis flammula luceat, ex eo colligetis, quod his tam parvis tribulationum aquis, velut pluvia stillicidiis aspersi, toti pusillanimes exclamatis: veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.*

Psal. 68.

S. Greg. in
Laut. c. 8.

Excitent in vobis ignes majores, generosi Christi pugiles, quorum charitatem ne sanguinis flumina potuerunt extinguere, ut rectè ad nos inflammandos Magnus Gregorius: *Charitate Martyres sancti vivaciter ARDEBANT, quia in Dei, & proximi dilectione mirabiliter FLAGRABANT. Hanc charitatem, aqua multa extinguere non poterant: quia quantumq; tribulationes eis fierent, ad odium eos transmutare non*

valebant. Flumina autem maximas tribulationes accipimus, quæ dum per totum orbem super Martyres ebullierunt ad extinguendum charitatis IGNEM, grandi impetu confuserunt. Sed aqua multa non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruere eam.

S. III.

IGNIS consumens est. Deuteron. 4.

Abraham olim filium Deo oblaturus, gladium & ignem gestat. Gen. 22. *Ipse verò portabat in manibus IGNEM & gladium.* Pulchrè in rem nostram excogitavit Philo. lib. de Cherubin. *accepit ille IGNEM & gladium, gladio inquit rejecit & IGNE exurere quidquid mortale habebat.* Patriarcha noster Ignatius quidquid mortale, affectum omnem amicorum, propinquorum exurebat, allatum è patria literarum fasciculum, non lectum ilicè in ignem abiecit, quem ei oranti Janitor importune deferrebat, rem gratam se ei facturum existimans. Haulserat hoc credo ex magno illo Religiosorum Patre Cassiano, sub cuius disciplina Monachus, cui cum post 17. annos patris, ac matris, multorumque amicorum de provincia Ponti, quamplurimæ epistolæ delatae essent, accipiens grandem fasciculum literarum, apud semetipsum volvens, quantarum inquit cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ vel ad inane gaudium, vel ad tristitiam infuctuosas impellent, quot diebus eorum recordatione, qui scripserint, intentionem pectoris merà contemplatione revocabunt &c itaque fasciculum ut eum constrictum susceperat, igni tradidit comburendum? Itè inquam cogitationes patriæ, pariter concrementur.

Ribadin.

Iacobi 3.

Imago 1.
seculi
107 pag.
624.

Ribadin.

Nostri quoque parentis spiritu ductus P. Antonius Pinas, per quemdam à germano fratre salutatus respondit: *eius ego epistolam ab hinc 3. annis accepi, quam etiam nunc ob-signatam asservo, & ea pro atramentarii operculo commode utor.*

Lancic.
opusc 3.
pag. 181.

Lancic.
opusc.
28. c. 17.

Ignatius

Ignatius ignis consumens est, qui quidquid in carne foenea, fomitibus refederat, adeo consumpserit, ut ne stipula turpis amoris, aut vani honoris in eo superfuerit, de eo sic scribit Maffejus: quod *visa B. Virgine, cum puero Iesu tantum repente odium, fastidiumque concepit eorum, qua apud cacos mortales prima putantur, ac praesertim qua cum inhonestis voluptate conjuncta sunt, ut omnes rerum illarum imagines ex hominis memoria, conspectus ille Deipara, ac pueruli Iesu deseruerit, & ex eo tempore ad extremum usque vitam, Ignatius planè omni sensu libidinis caruerit, & donum altissimum eximia castitatis consecutus sit.*

Poëta Græcus inducit amorem graviter querentem, ac plorantem, ab alio amore, ignem igne extinctum: *quis ignem inquit, igne domuit? Non modò sublunarem, sed & tartareum ignem Ignatius domuit, cujus quidem internæ flammæ, fumus ne dicam, an favilla, est illa præsertim que inflammat rotam Nativitatis nostræ, inflammatam à gehenna.*

Hanc autem non in se dumtaxat, sed & in aliis penitus consumpsit: constat quippe plures aut epotâ aquâ, ad invocationem Ignatii consecratâ, aut ejus adhibitis sibi reliquiis, aut implorato nomine, alios ab ardore libidinis, à cogitationibus impuris alios, alios ab iniquissimi spiritus blandissima illa, sed periculosissima infestatione, fuisse omninò liberatos etiam vel ipso, è mortali corpore quod occupabat contestante, uri se, & exuri ab Ignatiano igne terribili, illo inter sanctos, sibi maxime metuendo. Quare quisquis istiusmodi flammis quandoque se sentit accendi, Ignatii igne domet, atque consumat.

De superato verò inanis gloriæ vitio, nil attinet dicere, cum ita omnem vanitatis ac inanis gloriæ titillationem consumpserit, ut nullam vel cogitationem haberet, nec ullum se vitium diceret minus extimescere, quam vanitatis, & inanis gloriæ, quæ etiam sanctissimos quosque afflavit. Prodigium fuit illud stupendum, quod Monetii in Galecia accidit, cum ingens incendium per dies aliquot silvam ablumeret,

Cælestis Panthei Pars II.

rotoque tractu sumpris viribus sese longè lateque dispergeret, nullaque humana vi reprimi posset, vento insuper vehementius aspirante, flamma ad messes, oppidumque accederet, nec jam ab agrorum, ædiumque conflagratione tres quatuorve passus distaret, quidam arreptam S. Ignatii imaginem, quam secum ferebat, & graviorem cladem minabatur, facta precatione in medium conjecit, statimque vis illa, furorque remissus est, flamma quæ altissima erat dejecta, penitusque evanuit. Quodque non minus mirandum, mulier quæ imaginis jactum attentè perspexerat, in ipsos fumantes stipites insiliit, digitis cineres scalpsit, nulloque ardore impetita, è mediis prunis S. Ignatii imaginem extraxit. Ita & Petrus Medina in Mexicano regno, incendia restinxit. At longè excellentius, atque excellentius, prodigium duxero, superbiæ, ambitionis, propriæ æstimationis, ignem qui omnium virtutum, ac bonorum operum silvam florentissimam avidè depascitur, in se suffocare, penitusque restinguere. Hic ignis consumens, utinam in aridam vanitatis, ac mundi muliebris silvam dilabatur, quam aptum illicearum rerum, quas cæci mortales maximi æstimant, pabulum reperiret? Thaidem hic ac Pelagiam juvat æmulati, quæ omnem vanitatis pompam exuentes, omnes vestes pretiosas, fascias, tæniæ, pallas omnes in forum palam congesta, insigni rogo absumperunt. Confinili tu igne cinninos tuos, longa illa vestium symmata, aliaque vanitatis instrumenta absolve.

Alterum est, quod omnes calumnias, & injurias sibi illatas, igne charitatis consumpserit. Testis erit ille quondam Ignatii contubernalis, cui stipem & pecuniolam aliunde sibi suppeditatam, aliaque studiis necessaria, servanda dederat. Hic cum omni peculio & ærario furtim aufugie, Deus illum insecutus, Rotomagi morbo correptum, lecto deiecit; agnovit Dei manum, & per literas, Ignatii opem implorare ausus. Ignatius cujus ardor cum omnium injuriam pridem concœxerat, ac si

I

ab

Maffejus
l. 1. c. 2. &
l. 3. c. 8.
Orlandini.
hist. Soci.
l. 1. n. 13.
Laynes in
vita
Lancie.
opusc. 17.
n. 175.
Iacobi l. 3.

Ribadin.

Iacobi 3.

Imago i.
seculi
Iacobi pag.
624.

Ribadin.

Lancie.
opusc. 3.
pag. 181.

Lancie.
opusc.
28. c. 17.

Imago i.
seculi.
pag. 623.

Maffejus
l. 3. c. 4.
Lancie.
opusc. 9.
pag. 6. 89.

ab amioissimo invitaretur, repente jejunus totum triduum nec mica nec gutta delibata 28 milliaria pedes confecit. Hæc nobilissima victima, iracundiam suam Deo, qui IGNIS consumens est, immolare. Tale Redemptor noster Patri holocaustum obtulit, ut docet Rufinus Aquileiensis in istud Psalm 19. *holocaustum tuum pingue fiat, holocaustum quidem ejus pingue apparuit, quando in Cruce pendens, & se ipsum pro nobis Deo offerens, pinguedine charitatis plenus pro suis peccatoribus exoravit, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciant. O dulcis Domine, quam pingue cor tuum fuit, quam suaviter ARSIT!* dum omnes has Judæorum injurias, omnia mortalium probra, & opprobria, tam potenter consumpsit. Si non Ignatii, at certe Redemptoris nostri exemplo, charitatis flamma in cordibus vestris accendatur, qua quidquid tibi vel tuis, à fratribus, à propinquis, à vicinis; ab externis injuriæ illatum est, absumatur, si quas penes te reconditas habes amaras, & felle madentes litteras, hac luce in holocaustum concrementur. Quod illustri documento S. Carolus Borromæum factitasse legimus, qui missas ad se à quodam præfule litteras, in quibus dicebatur illi detectas nuntiarî insidias, quæ ad eum interficiendum parabantur, consignatas etiamnum, luculento igne absumpsit, ne vel charitas inquit sua erga quempiam refrigeret, aut attentio in sacrificio, ad quod se parabat, immineretur.

Grassanus
in vita
Lancie.
opus. 3. c.
2. m. 320.

Imago 1.
sacris soci.
passiens.

Sed ardens in hostes diligendo, Ignatii studium prosequamur, quo non modò injurias remittere, sed & fausta quævis appetari, beneficia conferre, sibi que ac Deo demereri nitebatur. Ut in illo viro Religioso cum primis enituit, qui in profanis scientiis doctus magis, quam in schola Christi, Romæ invidia, iraque exstimulante, sic in Ignatium, ejusque socios exarsit, ut jactaret curaturum se ut homines de Societate Perpiniano Hispalim usque, igni traderentur: quod ipsum etiam scribere, non est veritus. Quid ad feroces illas minas, quid ad litteras illas stygio succensas igne Ignatius? Unum illud: tu nostros

ignibus & flammis devoves, ego, verò te, tuosque omnes meliore divi spiritus IGNE ACCENDI atque ardere velim. Ita nimirum S. Pater in caput ingratum Carbones IGNIS congestit, quod sapientis monitum cumulare adimplevit dum infensissimo sibi hosti, beneficia contulit, & elemosynas liberaliter elargitus est.

Prov. 25.

Eruditè Salazar noster exponens illud Proverbior. 25. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere, prunas enim congregabis super caput ejus.* Alludi putat ad id quod à medicis aliquando tentatur: constat enim appoplexix, aut phrenesi, è frigore cerebri ortæ, subveniri acetra ignis capiti imposta; quod S. Augustinus inspectasse videtur, dum dixit: *caput in homine sensus rationalis est, qui sensu cum charitatis IGNE recedente, factus fuerit frigidus, necesse est ut quod obest saluti, contrarium sapiat, ut cum deberet esse amicus, inimicus existat. Ad sanandum ergo talem phreneticum, homines sanctos, & charitatis IGNE SUCCENSOS hortatur spiritus S. dicens: CARBONES IGNIS congeres super caput ejus; Nam eo modo sensus rationalis, hoc est caput ipsius incipit Charitatis IGNE SUCCENDI, & qui prius quasi frigidus, & phreneticus, contra te consueverat iracundiam retinere, spirituali calore de tua bonitate succensus, incipit toto corde diligere.* Unde quot inimico confers beneficia, tot carbones ignis super caput congeris, quibus inflammatus, ad pænitentiam flectitur: *Carbones ignis congregabis* inquit Hieronymus, *super caput ejus ut SUPERATUS BENEFICIIS, excocctus fervore charitatis, inimicus esse desinat.* O incendia charitatis, quibus etiam hostes involvi possunt & inflammari! non possum non quin hic in medium proferam juvenem Italum Deo ac Societati infensissimum quem æternis ignibus concremandum Ignatius in vitam revocavit, & inimicus esse destitit.

August.
serm. 161.
de temp.

Hieron.
1. adv. Pe-
lagianum
c. 9.

----- Accipe nostro
Dira quod exemptum ferias produxe-
rit avo.

Juvenal.
Sat. 15.

Litteræ

Literæ R. P. Briselli Roma 6. Junii 626. & Pater Joannes Roh ad Constantinum Cajeranum, variis testimoniis rem discussam, ac comprobata, sic commemorant: Mirus casus accidit Florentiæ 29. Maii. 1626. Adolefcens quidam Joannes Antonius Merlus, id illi nomen, infamaverat Magistrum quendam è nostris Belisarium Taffonum turpi suspicione. Res planè falsa erat, agebaturque de honestate cujusdam adolefcantis è nobilioribus Florentinis: quare graviter actum fuit cum infamatore, qui cum adductus esset, ut errorem agnosceret, coegerunt eam nostri, ut ad collegium veniret, & scripto calumnia revocata, famam nostram restitueret. Venit sed perinvitus, cum subterfugere honestè non posset; vocatus etiam fuerat parens infamatoris, ut adesset palinodia: qui cum diutius tardat, relictus est infamator in cubiculo quodam solus, ubi nescio quo furore, levius etiam mortem æternam, quam hanc talem notam ducens, pectus sibi duplici vulnere, non procul à corde confodit, & gulam propè secuit: corrui exanimis, & paulò post deprehenditur à nostris in suo sanguine volutans, sine voce, & mortuo, quam vivo similior; interim adest Pater vulnerati, & filii miserè laniena consternatus, arguit nostros filii percussores. Qui rumor cum per urbem universam increbesceret, tumultuaria plebs Collegium irumpere, & diripere parabat; effecissetque, nisi vim Magistratus submissio satellitio stirisset. In hoc flagranti delicto, cum nil consilii humani supererret, quo innocentiam suam adversus tam atrocem calumniam, tamque gravibus indicis nixam tueremur, visum est filiis, ad parentem suum Ignatium recurrere, cui voto facto famam suorum commendant. Mira res; exemplò juvenis loquendi usus est restitutus, & cunctis qui aderant; qui erant certè complures, voce satis intelligibili dixit, se sibi vulnera intulisse; veritus ne Patres evocassent satellites, qui vincitum in carcerem ducerent pœnasque sumerent de crimine, quæ omnia à Notariis publi-

cis, ab Episcopis, Archiepiscopis, Magistratibus juridicè discussa invenies loco citato.

Denique Ignatius *Ignis consumens* extitit, dum quidquid terrenum, quidquid humanum, quidquid mundanum exulit, seque perfectissimum divino amori obtulit holocaustum: dum aliquando dixit se vivere *Lancie. non posse, si quid in anima sua humanum, opusc. XI. & non omni ex parte divinum adverteret. e. 33.*

Quantum nos ab hisce purissimis flammis distamus, qui affectus nostros in creata diffundimus; quod cum in se ferre non posset Sanctus Augustinus, in ardentia hæc suspiria prorumpebat: *O amor qui semper URIS, & nunquam tepescis! ACCENDE ME, ET ACCENDAR. ACCENDAR inquam totus à te, ut totus diligam te solum, minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Minus te amat qui tecum fluxas, & perituras divitias amat: minus te amat qui tecum mundi delicias, & voluptates amat: minus te amat, qui tecum hortos, flores, felem, canem amat. En quibus, quam putidis amor noster impendatur; qui ut sanctio te igne torus consumatur, quisque nostrum exclamet: totum meum consumas IGNIS tuus, nihil mei remaneat mihi, totum sit tibi. Atque ita seipsum Deo offerat in holocaustum, identidem Ignatianum illud ingeminando: quid mihi est in calo, & à te quid volo super terram!*

§. IV.

Verbum ipsius quasi FACULA ARDEBAT.
Ecll. 48.

Quod de igneo Vate olim sacrum pronuntiavit oraculum: *surrexit Elias Propheta quasi IGNIS & verbum ipsius Ecll. 48. QUASI FACULA ARDEBAT;* hoc de sanctissimo Patriarcha nostro, jure usurpatim; cujus sermo in exhortando, I 2 repreh-

Prov. 25.

August.
erm. 167.
de semp.Hieron.
l. adv. Pel.
Ingranos
c. 9.Uvonal.
at. 15.

reprehendendo, perorando, quasi facula ardebat. Romæ in templo Societatis pueros, rudesque, & alios adventantes instruens, sermonem ignita hac clausula finire solebat: *amate Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota voluntate, qua verba cum tanto FERVORE, ET ARDORE vultus proferebat, ut FLAMMIS OFFVNDERE, & corda URERE videretur;* quam catechizandi rudes, ac parvulos provinciam tanti fecit Ignatius, ut Theologos omnes profectos, & collegiorum Rectores, etiam voto obstrinxerit ad id munus fervidè obeundum, quia prospexerat igniculos; qui per catechesim parvulorum animis iniciuntur, in divini amoris incendia proruptura, extollant alii illustre illud quod Ferrariæ Anno 1619. patravit miraculum. Ipso Sancti Ignatii festo ludebat in fenestra cum parvulo mater ejus (casuve an qua alia ex causa incertum) elapsus puer è manibus ferebatur in præceps, Ignatius illico (cujus tum festi fors occasione meminerat) matri fuit in ore. Nec frustra invocatus, siquidem cum jam palmo vix uno altrove abesset à solo parvulus, miserimè collidendus, contigit ut exceptus veluti sinu, non fulciretur ille tantum, sed etiam eadem qua ceciderit via, subvectus in cælum, matri in expansa etiam tum brachia redderetur.

At ego potiori loco habeo, non unum, sed innumeros parvulos, quos catechesi per se suosque imbuat, quosque in partu servavit, atque à præcipitio inferorum ereptos, in cælos subvexit. Ut Minorissæ accidisse novimus Matronæ nobili, quæ fatum mortuum effuderat, cujus cum infelicem exitum deplorarent adstantes, maximè quod sacris baptismi aquis tinctus non esset, tandem obstetric elapsa semihora post partum, præservido spiritu, Sancti Ignatii opem implerat. Vix preces exortæ fuerant, cum proles, livida & subnigra revixit. Ita & alterum filium mulieris inde mortuum vitæ restituit, plurimosque morti corporis &

animæ eripuit. Quemadmodum sic & ad juvenum animos inflammandos, Gymnasia aperire voluit, de quo docendi munere illud obiret Doctoris Angelici observasse proderit: *actum ex charitate docendi alios, esse perfectiorem, quam actum martyrii; consideratum secundum speciem actus.*

Petici oratori disertissimo gloria fuit quod de illo Quintilianus, non loqui, non orare; sed tonare & FULGURARE videbatur. Quid de te dicam oratorum ferventissime Ignati? hic quis tonitrua, quis fulgura commemorare valet, quæ in auditorum animos evibrasti? etenim qui loquitur sermones Domini, inculatur sagittas, quæ feriunt etiam quam longissimè distitos. Cum æger Lojola rediisset in patriam, & quotidiana febri laborans, conciones ad populum patientibus campis (quod populi frequentiam templa non caperent) sæpe haberet, quamvis voce contendere ob corporis imbecillitatem nequiret; ignei tamen spiritus ardorem ita diffudit, ut singula concionantis verba, trecentorum amplius passuum intervallo ab omnibus exaudirentur, & percommode intelligerentur, ut de eo illud Jeremiæ accommodari possit: *ecce ego do verba mea in ore tuo IGNEM*: qui nunquam potentius exarst, quàm dum Romæ in via publica ad affusam turbam verba facturus, à protervis pueris, putidis pomis per ludibrium impeteretur.

Divini verbi præcones docet Ezechiel quemadmodum Auditores suos inflammare queant: *imple manus tuas PRUNIS IGNIS, quæ sunt inter Cherubin, & effunde super civitatem.* Hugo Cardinalis hic: *qui prius in sanctorum exemplis PRUNAS IGNIS sumpserit, id est ardorem charitatis, potest IGNEM postea effundere super civitatem: id est ardentè predicare ad plebem, & eam ACCENDERE ad amorem: qui enim non ardet, non ACCENDIT.* Quid mirum nunc Auditorum corda non inflammati, cum ab oratore, & ore frigido verba proferantur, nam ut rectè Gregorius: mens concu-

Lancicius
opuscul. 18.
n. 30.

Imag. 1. sa-
cul. p. 630.

Lancicius
opuscul. 18.
n. 17.

S. Thom.
1. 2. q. 124
a. 3.
Quintil.
c. 16.

Greg. c. 17.

Hugo
Card. in c.
Mat. P. 118.
Orla.
di. hist. soc.
1. 1. n. 79.

Greg. serm.
34. in E-
vang.

Lancic.
opuscul. 18. c.

Lancic.
opuscul. 18.
c. 14.

Jeremia. 5

Lancic.
opuscul. 18.
c. 14.

Ezech. c. 10
Hugo Card.
in Ezech.
c. 10.

S. Greg.
hom. 11. in
Ezech.

piscen-

Lancic. 11.

placuit occupata, igne divini amoris non calet, & idcirco ad supernum desiderium INFLAMMARE Auditores suos nequeunt verba, quae frigidum corde proferuntur? non magis, quam si quis manipulum straminis non accensum lignis subdat, ut ea accendat. Tum quippe facer Ecclesiastes recte agit, cum lingua ejus, vitâ ARSERIT: nam lucerna, quae in se metipsa non ardet, eam rem cui supponitur, non accendit. Quin potius ejusmodi Concionatores, è suggestu nihil aliud, quam vanitatis fumum referunt, quia doctrina sine vita, IGNIS est evanescentis in fumum. O Ignati! verè ignitum oloquium tuum, quia vita & lingua pariter ardebant: id enim habuit Ignatius, quod nihil perfectionis aliis praesepere, quod ipse prius non impleverat. Unde qui prius divinis ignibus ardebat, alios non poterat non inflammare. Sicut nonnulli qui superna contemplationis FACIBUS ACCENSI arman, & ARDENT; amando ARDENT, loquendo & alios accendunt: & quos verbo tangunt, ARDERE protinus in Dei amore faciunt.

Judæum quendam Isaac nomine perveraci & obstinato animo Christiana sacra respicientem, cum ad alii nulla ratione ad eandem mentem reduci posset, adductum ad se Ignatius hisce tribus verbis: mane nobiscum Isaac repente placuit & ad baptismum perduxit.

Hactenus in perorando, nunc in increpando, quam potenter verbum illius ut FACULA exarsit, attendite: Vir quidam insignis, cum turbulentior esset, quam ut eum diutius ferri oporteret, Ignatius ad eum oratione conversa divinam testatus est justitiam, ac celestis iræ minas intentans, tantum ardorem Spiritus prætulit, ut ipsi patieret, rectaque non dubio motu nutaret, & concuti viderentur: quo terrore percussus qui aederant, illico procumbentes, Dei pacem precibus, ac votis exposcere; ipse verò qui accusabatur, exanimis ad pedes Ignatii sese confestim abiecit, ac suppliciter confusa voce, culpæ veniam petit, seseque posthac in officio fore pollicitus est. Verum enim vero tum gravissimè deto-

nare, ut fulgurare visus est, dum ipsa vitia infectaretur. Hierosolymam navigans, gravia à comitibus itineris, in eadem navi committi facinora advertens, totus urebatur. Ergo impuros homines illos tam calida reprehensione aggreditur, ut illi facta cum nautis conjuratione, molestum sibi monitorem in desertâ quadam insulâ amovere decreverint. Sed propitio in adversam partem vento, vel nolentes in portum Ignatium deduxere, Cæterum hoc Divi Gregorii monitum illi cordi, ac curæ erat: in correctione hunc ordinem servandum: ut personas diligas, & vitia prosequaris. Hinc licet pro delictis minimis, magnas nonnunquam penas constitueret, & in levibus erratis gravia exempla statueret, ut dum eundem Patri primario, quod de quodam nostro infirmo dixisset extra domum, illum præ vehementia febris delirare, injunxit, ut se publicè per spatium trium Psalmorum cæderet, Vidimus tamen & observavimus, inquit Ribadina, ut in tanta hominum multitudine ferè nemo ab Ignatii verbis castigatus, aut penitentia aliqua graviore affectus, indignaretur, nemo in oburgatione aliquâ perturbatione incitaretur; sed in SEIPSUM EXARDESCERET, qui deliquisset. Hoc vobis parentes salubre monitum, dum liberos vestros commonetis, dum conjux conjugem alicujus gravius criminis accessit, ut personas diligatis & vitia prosequamini: ut non efferventis animi æstu incommata, & convitia ipsi exardescere, ac eos quos corrigere studetis, iracundia ac furore inflammare videamini.

Unum superest; ipso etiam privato sermone, & agendi consuetudine, accedentes ad se quasi ignem, fervorem concipere solitos fuisse. Quod Pater Ludovicus Confalvus minister domus professæ testatus est, qui ad Joannem III. Lusitanæ Regem (a quo missus fuerat ut observaret dicta, & facta Ignatii) scripsit se nullo tempore lectionis, vel orationis tantopere commoveri. & ad amorem Dei accendi, quàm tempore quo agebat cum Ignatio, eumque intuebatur. Idem oculatus testis sic scribit in Diario una ex rebus

Idem c. 35.

Greg. l. 9.
Opusc. 8. ad
Benonen-
sem Abb.
Ribadin. l.
s. cap. 7.
Lancic. O-
pusc. 12. c. 5.

Greg. cit.

Hugo
Cará. in c. 5.
Mat. Psal. 2
118. Orlan-
di. hist. soc. 11
l. n. 79.

Greg. serm.
34. in E-
vang.

Lancic. o-
pusc. 18 c. 16

Lancic. lib

Lancic. O-
pusc. 2. pag.
181.

Opusc. 4.
pag. 294.

S. Thom.
1. 2. q. 124.
a. 3.
Quintil. p.
c. 16.

Jeremia. 5

Lancic.
opusc. 18.
c. 14.

Ezech. c. 10
Hugo Cará
in Ezech.
c. 10.

S. Greg.
Som. 11. in
Ezech.

quæ in nostro Patre plus resplendebat, erat dominium passionum internatum, & motuum exteriorum, quæ edificabant, & convincebant adeo eos, qui cum illo tractabant, ut hoc solo traxerit ad Societatem personas insignes, hac ratione se subiecit Patri nostro Doctor Michael Torres, comedendo aliquoties Romæ cum S. Patre. Ita inflammavit ad institutum nostrum arripiendum Parrem Natalem, Madridum, & multos alios, sine altis persuasionibus, tantum eo modo, quem tenebat ad mentem comedendo, & loquendo cum ipsis: *habuit enim compositionem & modestiam divinam.*

At nunc ô tempora! ô mores! quam dispares ab Ignatii consuetudine, super mensam sermones, quam longè alia in familiaris congressu colloquia, quibus mentes tartareis flammis incenduntur?

Orig. hom. 1. in Psal. 39.

Hic mihi vorum, & omni sacro Ecclesiastæ opto, quod olim Origeni. *Vade mihi hoc, ut lingua IGNIS veniat in cor meum, & de lingua ignea ego quoque profertur sermonem, ut ex me velox ACCENDATUR IGNIS in cordibus Auditorum!* Ut comprehendere possint, quantum nocuementi adferat vel unicum verbum lascivum, candidis mentibus injectum: *Scintilla inquit Hieronymus res parva est, & pœne dum cernitur, non videtur, sed si fomitem comprehenderit, & nutrimentum sui, quamvis parvus IGNIS, invenerit, mœnia, urbes, latissimos saltus, regioneque consumit.* Scintilla fuit, quæ regias læpè opes depopulata est. Expugnata ab Orthomanica classe Nicosia, urbe totius Cypri opulentissima, Multaphus ex manubiis, atque omni præda, duo navigia & ingentem Myoparonem oneravit, quæ omnia cum suis vectoribus, igniculo à puella Cypria, pulveri nitrico injecto, flammis absumpta sunt. Nobiliores longè ac præstantiores animæ gazas, uno quandoque ab ore lascivo scintilla absilens, absumpsit.

Barthol. Pisanus.

Quid, quod minus læsionis ardentes carbones corpori; quam igniti hi sermones animis audientium nocuementi adferant. Probè id norat Seraphicus Pater

Franciscus, qui cum in vitium libidinis ardentius pro conciope investus esset, inter cæteros auditores Fredericus II. Imp. qui aderat, hunc suum Ecclesiastæ mentis adhibuit. A mentis ductus est Franciscus in pœnitius conclave, ubi proterva mulier, virum sanctum igneis verborum lenociniis excepit; at ille properè ad accensos camini ignes accurrens, itaque insiliens, huc inquit adesto, hic colloquemur. Erubuit salax scortum, seque fugâ inde proripuit. Si vos juvenes, *nupta, innuptaque puella*, sic lascivos sermones execrari studueritis, tartareos ignes prorsus, penitusque extinctis.

§. V.

Acceptum ignem occultè absconderunt.

2. Mach. 1.

Ovid.

Quam difficile, ac prope impossibile sit, Ignem abscondere, experientia cuique competum est.

*Quis enim cœla verit ignem
Indicio semper proditur ille suo.*

Non minus difficile sanctitatis radios ac virtutum splendorem occultare. Barcinone dum feci plebis immixtus, concionem audiret Ignatius, visus est eximio fulgore radiare ab Isabella Rosella, & à Joanne Paschasio & in hospitali domo decumbens, à Domesticis. Verum enimvero hos sanctitatis radios, velo humilitatis, ut alter Moyses, adeo tegere studebar, ut eum P. Oliverius Manaræus, Rector Collegii Romani, ad gubernandum collegium Lauretanum destinatus, valedicturus sancto Patri, quem amplius in hac vita se visurum non putabat; oculos in eum ex pio devotionis affectu defixisset, nolens eum coram aliis confundere, post solum religiosum amplexum dimisit incorrectum; sed P. Polancum cum quo Oliverius venerat, apud se detinuit, ut Oliverio portam domus egressuro, nomine suo diceret, quod in se nimis fixè oculos tenuisset, hanc pœnam statue-

Barthol. Pisanus.

1. de Laur.

ad

qui

eni

ben

er

coo

2.

cep

va

ren

dit

hur

gar

tian

nat

ster

tum

stul

nis

clo

diff

dan

Q

per

lign

mus

gn

hur

Lancic.

1701. c. 12.

1714.

cine

an

inte

Cor

“ statuerit, ut quotidie in examine confi-
 “ deraret, an alicujus personæ vultum fixis
 “ oculis diutius fuisset intuitus, & ut post
 “ examen, orationem Dominicam, & sa-
 “ lurationem Angelicam recitaret, & quo-
 “ tidie denique ad P. N. scriberet (scribere
 “ autem debebat ex præscripto illius tem-
 “ poris regulæ, singulis hebdomadis) re-
 “ ferret, an persolvisset pœnitentiam, nec
 “ ne. Hæc pœnitentia contracta est
 “ usque ad decimum quintum mensem,
 “ quo exolutio significavit P. Ignarius, ut
 “ deinceps abstinere. Hæc ipsemet P.
 “ Oliverius per literas ad me è Belgio, in-
 “ quit Lancicius.

Aprissimum ignem celandi, & conser-
 vandi modum, præscribit S. Bonaventura:
*ad conservationem Spiritualis IGNIS in-
 quit, requiritur vera humilitas mentis: sicut
 enim materialis IGNIS citò extinguitur, nisi
 bene cineribus cooperiatur; sic spiritualis citò
 evanescit, nisi cinere verae humilitatis fuerit
 cooperatus. Hoc eleganter valde signatum est
 2. Machab. 1. Vbi dicitur quod Sacerdotes ac-
 ceptum IGNEM de altari absconderunt in
 valle, ubi erat puteus altus: ille enim amo-
 rem suum in valle sive in alto puteo abscon-
 dit, qui eum quantum potest, operit CINERE
 humilitatis. Corpus suum tantæ sanctitatis
 gazophylacium, tanto virtutum ac gra-
 tiarum splendore corruscans, optabat Ig-
 narius volucris, ac feris objici, vel in
 sterquilinio recondi, aut flammis absum-
 ptum, in cineres redigi. Quod utinam
 stulti mortales audiant, qui corpus om-
 nis nequitiae instrumentum, & scelereum
 cloacam, maximè pompæ efferti, splendi-
 dissimo apparatu exequias celebrari man-
 dant.*

Oleaster in Levit. 6. IGNIS in altari sem-
 per ardebit ait, tribus solet IGNIS foveri:
 lignis, flatibus, & CINERIBUS: sic & divi-
 nus IGNIS, bonis operibus qua per ligna desig-
 nantur: suspiriis & gemitibus, qua flatibus:
 humilitate, qua CINERE adumbratur. Hoc
 cinere SS. Patriarcha divinum ignem, qui in
 animo ardebat occultare satagebat, ut cum
 intellexisset Patrem Jacobum Eugiam,
 Confessarium suum prope septuagenari-

um, se cum magnis sanctis ingenti com-
 mendatione comparasse, hanc ei pœnitentiam
 inflixit, ut per tres dies, ter quotidie sese fla-
 gellis cæderet. Sed cum ille postea, ne pœnis
 quidem coercitus, à laudando Ignatio desisti-
 teret, amplius ei consistere noluit: vetuit
 que præterea sub pœna excommunicationis,
 & dimissionis à Societate, ut ab omni-
 bus ejus laudibus deinceps abstinere. Us-
 que eo metuebat, ne divinus ignis prorump-
 pens, facile in fumum evanesceret, & extin-
 gueretur. Dum ii interim quibus tenuis vir-
 tutis flammula est, eam ostentare gestiunt,
 nec cinerem propriæ infirmitatis, ac vilitatis,
 quem ubique circumferunt aspergere dignantur.

Horum quemque sic compellat Ecclesia-
 sticus: quid superbis cinis & pulvis? idem &
 Præsul Antiochenus commendat: cogita a-
 pud te quam tuasit Mater, & fastum com-
 prime, elatos spiritus conculca. Cogita quod
 terras, & in terram reverteris, & omnem
 arrogantiam expelle. Cogita quam gravia in
 Deum scelera admiseris, quam pravos affe-
 ctus, passiones, desideria corde foveris.
 Quanta mentis evagatione, perturbatione
 cum Deo loquaris, quæ si cæteris mortali-
 bus innotescerent, quanta tibi inde confu-
 sio suboriretur? utque hoc cinere humilitatis,
 exiguas corporis afflictiones, jejunia
 quæ spontè allumis, prolixas preces, largas
 eleëmofynas, aliaque pietatis opera recon-
 de: nihil etenim est, teste Hieronymo, quod
 nos ita & hominibus gratos, & Deo faciat,
 quam si vita merito magni, humilitate infimi-
 simus. Hinc P. Balthasar Alvarez cum da-
 ret monita cuidam prænobili Domine,
 quæ erat ingressa monasterium Monialium
 Carmelitarum Discalceatarum, sic ei scri-
 psit in litteris: si quæras in quo maxime de-
 beas eminere dico te valde, valde valde
 humilando; Sciens hac unica ratione, quid-
 quid fervoris, ac charitatis in corde accen-
 datur, optimè conservari. Quo spectat illud
 D. Bernardini, quid cinis, & IGNIS in altari,
 nisi charitas in mente humilis? IGNIS IN
 CINERE melius conservatur; sic amor in
 humilitate custoditur. Ama latere, ama
 nesciri. Quod S. Patri nostro unice in
 votis

Ecol. 10.
 Chrysol.
 in Psal. 48.

Hieron.
 epist. 10m.
 ad Celant.

Bernardin.
 tom 2. ser.
 s. a. 2. c. 2.

rebuige.
 de S. Fr. ano.

Zenoy.
 tom 2. de
 Laur.

Ovid.

ancie. O.
 usc. 18.
 ap. 6.

Opusc. 2. e.
 n. 304.

Lancic.
 Opusc. e. 18.
 cap. 14.

Lancie. o-
pusc. 8. c.
2. n. 45.

voris fuit : etenim ut multi optarent veram Ignatii effigiem , ille neque se fingi , nec pingi permisit. Accidit cum Cardinalis Patiecus pio dolo pictorem adduceret , qui per timas quasdam Ignatium depingeret. at divinitus factum est , ut facies novas , & novas indueret formas , adeo ut obstupefactus pictor , re infecta discedere cogeretur. Hac interim animi modestia , longè præstantiorem *consignavit nobis imaginem vita sua*. At qualem vos auditores , qui in atriis pictos vultus , & imagines vestras spectandas exponitis , qualem vos Domini servis : qualem vos Patres familias liberis , *imaginem vita vestræ consignatis ?* Hic avari , ille iracundi , alter temulentus , quartus adulteri , quintus blasphemus. Hauserat hanc animi modestiam Ignatius credo à Paulino , Antistite Nolano , qui induci non potuit , ut vultum suum in tabulam referret , & Eminent. Cardinalis Belarminus , rogantibus amicis ut se depingi , sui que imaginem operibus præfigi sineret , ingeniosè & religiosè respondit : *vel cupitis depingere meum veserem hominem , vel novum , si veterem , ille deformis est , nec picturâ nec luce , sed liturâ & latebris dignus . Si novum ? ille nondum perfectus est .* Hanc novi hominis picturam vult S. Pater in suis perfici ; dum filios suos , Jesu suo conformes , per omnia ei assimulari , *eiusque vestibus & insignibus indui præcepit.*

Tacitus
de Seneca.

Cornel.
in opusc.
Iacob. c. 1.
v. 23.

Ne prolixior sim , plura qui volet de Ignatii humilitate argumenta , apud P. Lucam in vita , Nierezbergium , Lancicum , aliofque reperiet.

S. VI.

Non est qui se abscondat à CALORE ejus
Psal. 18.

Barris in
triduo ha-
gioph. pag.
98.

IN Italia vir nobilitatis stemmate illustris , simbolo usus , in quo radii solares è cava speculi superficie repercussi , omnia latè succendebant , hac Epigraphe : *unius splendor , alterius INCENDIUM* : ejusmodi simbolo Carthaginensis antistes , viros Dei charitate flagrantés , significa-

ti voluit. *Sicut inquit SPECULUM RA-
DIS solaribus directè irradiatum , solis reci-
pit in se similitudinem , idq; putares alterum
esse solem ; ita etiam sancti & beati , Dei cha-
ritate in intimis suis totaliter penetrantur ,
sicutque Dei formes effecti , in Dei similitudi-
nem transformantur , suumque ignem usque-
quaque diffundunt .* Quod quam aptè Ignatio congruat , ardor qui ab hoc speculo castico dimanavit , satis testatur . Sic porro in actis pro congregatione legitur : tanto erga Deum amore flagrabat ; ut aliquando dixerit , *se si optio daretur , velle potius vivere cum incertitudine beatitudinis , & interim animis mortalium divino amore inflammandis Dei gloriam amplificare , quam cum certitudine salutis hinc evolare* : Ita quos foco cordis sui radios collegerat , undique diffundere ardebat . Addebatque sibi magis durum , & pœnale futurum , audire blasphemias in Domini nomen , quàm pœnas inferni tolerare , ita cum Paulo urebatur . Archimedes ille ingeniorum Phœnix , Mathematicorum Princeps , stupendo artificio , speculum elaboravit , quod collectis in se solis radiis , non modò vicina quæque incenderit , sed & longo tractu distitam hostilem Romanorum classem , flammis caelestibus , & incendio hæctenus inaudito excussit .

Haud aliter Ignatius :

*Solis INARDESCIT radiis , longeque
refulget.*

Virg. 3.
Æneid.

Non vicina modò Italiæ , Hispaniæ , Galliæ oppida , suæ charitatis flammis succendens , sed & orbem universum , qui ex tali frigore torpebat , inflammare gestiens , ut apostolico oraculo de SS. Ignatio & Xaverio proditum sit : *caelestem Greg. XV.
duorum hominum charitatem , vastissimo in reipub.
coerceri non potuisse unius orbis ambitu . ad Reli-
Confirmit idipsum , quod Marcellus II. gionem
de Societate tulit Judicium , quod inter Hist. sect.
omnes , quorum opera in instituendis ordi- l. 15. ima-
nibus divina sapientia usa est , nemo go. 1. saculi
dum viveret , tantam familie suæ , quan- pag. 207.
tam Ignatius dilatationem viderit .* Pro-
vincias

Salust in
Jugurtha.

Lancie.
opusc. 18.
pag. 606.

Greg. l. 29.
mor. c. 11.

livem. 6.

Imago 1.
secul.
pag. 372.

vincas in Europa novem, unam in Asia (sed quam vastam) Indiam ultimos hominum Japonem complexam, unam item in Africa Æthiopiā, Brasiliā, in America postremam. Atque in his omnibus Ignatius, etiam vivens radios suos largissimè evibravit. De populo illo rudi ac pastotitio, mox domitore terrarum, ita narrat Salustius, eum jam tota primis Adolescentiæ annis, Italia subjugata: cum à terra fretum usque venisset, more IGNIS, qui obvias populas incendio silvas, interveniente fumine abrumpitur, paulisper subsistisse. Sed nempe villior ignis ille cui ligna, stipulaeque pro pabulo sunt, facile adversario elemento non cedit tantum, sed etiam exanimatur. Altior ille, nobiliorque, qui animos depascitur, quem nec maria lato æquore diffusa, nec hiatus dehiscencia terrarum spatia remorantur; nec est qui se abscondat à CALORE ejus; sed ubi, ubi se diffuderit iners, ac pigrum gelu dissolvere, atque cœlestibus flammis incendere consuevit. Porro ut cuique perspectum sit, quanto ubique terrarum frigore corda constricta fuerint, D. Gregorium audiamus qui exposens illa verba Job: numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti? quid, inquit, aliud nive vel grandine, nisi frigida ac dura intelligenda sunt corda pravorum; sicut enim FERVORE charitatis, sic solet in sacro aliquo frigore malitia designari: scriptum namque est: sicut frigidam facit cisterna aquam suam, sic frigidam facit animam malitia tua. Et rursum: abundavit iniquitas & REFRIGESCET charitas multorum. In frigore ergo nivis vel in duritie grandinis, quid accipi aptius potest, quam vita pravorum, quae per torporem FRIGESCIT? Hoc gelu, hoc frigus, hunc torporem radii suae charitatis, doctrinae suae, suorumque luce, ignitis, iisque frequentibus ad populum concionibus, assiduo Sacramentorum usu dissolvit, alacris multo, atque ardentibus scelera jam expiantur, quam antea solebant committi: Illudque constat ante institutam ab Ignatio Societatem, in illis templis, quae nunc abundant numero Sacramenta

Caelstis Panthei Pars II.

frequentantium, solitudinem fuisse tam eorum qui audirent peccata, quam qui enuntiarent: ut brevis illa quidem Cardinalis Baronii vox, sed prolixam Societatis laudem complexa fuit, cum Societatis templum, Anastasiam (non inani ad Constantinopolitanam illam Basilicam allusione) appellare non dubitavit, propterea quod Sacramentorum usum, qui vita quaedam est, & anima Christianae perfectionis, à saeculis jam multis intermortuum, videret in templo, velut igne iterum reaccenso felicissimè reviviscentem.

Accedit alterum S. Caroli Borromæi testimonium, qui Societatem primus Mediolanum induxit, & fundavit, in omnibus suae Ecclesiae ministeriis, opera Patrum Societatis utebatur; siquidem verba sunt Guissani, tanquam pleni charitate & Spiritu divino (quem ab Ignatio hauserant) multaque doctrina & prudentia ornati, erant efficaces & frequentissimi in concionibus; assidui & diligentes in confessionibus, & in omni ministerio Ecclesiastico.

Hujus perditissimi saeculi mortales, insignis Ecclesiastes vitro conferre non dubitavit, quod quamdiu in ardente fornace est, artificii ad omnia obtemperat, tractabile est, & in quamcumque formam flectitur. At postquam igni educitur, & frigore concrevit, flecti amplius non potest, sed minimo ictu frangitur. Haud aliter, quamdiu mortalium corda divino amore flagrant, & illo fervore decoquantur, flectit & dilatat Deus corda eorum, ad omnium virtutum formas, omnesque modulos divinae suae voluntatis. At ubi hic ignis deferebit, & restinctus est, ubi è fornace divini amoris cor nostrum egressum fuerit, intractabiles sumus, & ad minimam difficultatem frangimur.

S. Thomas agens de gradibus charitatis. In calido inquit, tres sunt gradus, nempe opusc. 666
pe calens, fervens, & ARDENS. Calor gradu initium, fervor incrementum; ardor vero charit. est complementum, calens incipientes, fervent proficientes, ardent perfecti. Verum in hoc statu invenies non omnes ardentem, sed quosdam

K

Cyprian. de sing. Cler.

Salust in Jugurtha.

Lancic. opusc. 18. pag. 606.

Guissan. in vita l. 2. c. 5. & 74 & 27. c. 8a

Greg. l. 29. mor. c. 11.

Virg. 8. Aeneid.

l. 6.

Greg. XV. in respon. ad Relationem Hist. sect. l. 15. Imago 1. fasculi pag. 207.

Imago 1. facul. pag. 372.

quosdam tepidos, paucos fervidos, rarissimos arduos; plurimos autem frigidus. Quod si & etiamnum inter vos tales sunt, ignis ille quo Ignatius exarsit, vos inflammet. Hic vir hic est, de quo acta Canonizationis: magnus in eo animarum, quo tenebatur zelus: nullum enim eorum causâ laborem, nullas incommoditates, nullas vigilias, aut corporis dolores, afflictionesque recusat. *Non est qui se abscondat à calore ejus, nec parvuli Matris utero reconditi, nec juvenes libidinis cono immergi, nec homines scelerati; propè ab inferis remoti nec heterodoxi errorum tenebris involuti, nec barbari denique, aut idololatriæ gentilitatis nocte, sub extremo solis cardine ita absconditi fuere quin ardentissimi hujus Solis radii, ad illos pervenerint, suum charitate flagrantissimum cor, Ignatius omnibus dilatarit: tanta quippe charitatis vis est, ut cœlo latiore faciat animam. Quæ illa fuit Pauli, qualis illa Chryso-stomi, qui sic aliquando ad populum Antiochenum aureè peroravit: Si liceret cor nostrum dirumpere, ac ostendere, videretis intus esse in magna latitudine vos omnes, mulieres, pueros, & viros. Et unde hæc dilatio? quemadmodum quod calefacit dilatare facit, ita & charitatis opus est dilatare. Virtus enim calida, & fervens charitas. Unde subdit: cor Pauli dilatavit charitas, juxta illud: cor nostrum dilatatum est. Nihil latius corde Pauli, totum orbem complexum est. Pace tua hic dicam magne Paule, cor Ignatii dilatatum est, totum orbem complexum est.*

Malum Pini quantumvis arctè constrictum, igni appositum sese aperit atque dilatat: ita non aliunde nisi ab igne charitatis cor illius dilatatum est.

Non est qui se abscondat à calore ejus, nec sub vili tuguriolo pauperes, nec in terro carere vincos, nec in publicis Valetudinariis morbosos, ac ulcerosos destituit, omnes Ignatii charitas complectitur: speluncam infedit prope Manresæ portas: hinc quotidie in Urbem egressus, stipem ostiatim collectam in pauperes dividebat, quo congregatos spe facta cibario-

rum primis fidei elementis imbuebat. Inde ad ægros in D. Lucia valetudinario se con-ferre, illis solus lectos sternere, corpora plagis vulneribusque deformata arctè complecti, utque amoris quo æstuabat ingen-tem vim non dissimularet, ipsa vulnera quamvis fœda, putrida exosculari, & lam-berè, & exiis stillantem sanie non tarò excipere, atque exfugere; tum verò eorum animis medicinam facere tanto sollicitus, quo præsentiore opus erat remedio, mor- busque magis urgeret. Nullus unquam avarus adamantem, aut pyropum, aut monile in cloaca, aut fitæto reconditum, ob adherentes fordes querere negligeret, multo minus Ignatius animam, sanguinis divini pretium, imò Jesum suum, quem in hac agnoscit, quia pædore & squalore oblitum, adversabatur. In actis verò can- onizationis coram Gregor. XV. à Fran- cisco Maria Episcopo Portuensi, ita com- memoratur: nominatim verò zelus, & salutis alienæ procurandæ studium fecit, ut ad eos juvenos, qui dura serviente Hierosolymis premebantur, in Palesti- nam peregrè perexerit, & post absoluta Parisiis studia, professionem illam vove- rit, seque cum sociis suis, illuc iturum pollicitus sit.

Illud verò hic considerandum occurrit, omnem ardorem, ac flammam à speculo concitari hac ratione, quod radii plures in unum punctum collecti, calorem ut octo, id est ignem excitent. Ita hoc quod hæc- nus spectastis divini amoris incendium, ex eo ortum est, quod in corde Ignatii in unum punctum ardentissimæ intentionis, qua omnia ad majorem Dei gloriam age- bat, varii gratiarum, virtutumque radii collecti fuerint: nam anima Sancta inquit Gislerius, diversarum gratiarum radiis illustrata universos quantum fieri potest jun- gens quodammodo, in unum purissima sua intentionis radium, in altum illum ejacu- latur. Perillustre illud quod tum à Sacre Rotæ Auditoribus, tum à Cardinalibus sacrorum rituum, in relatione, summo Pontifici oblata, in commendationem S. Ignatii est positum, his verbis: tanta erga Deum amore, FLAGRABAT, ut

Gislerius
in cant.
cap. 4.

Chryso-
st. in acta
hom. 44.

Rom. 3. in
Epist. 2.
ad Corint.

Sædæ.
10m. 1. de
Relig. l. 8.
c. 6. n. 1.

l. 4. c. 13. in
summa. di
pict.

Ruffinus

totâ die illum exquireret, & nihil aliud cogitaret; nihil aliud loqueretur, nihil aliud cuperet, quàm placere Deo. Omnes suas cogitationes, verba, opera in Deum, tanquam finem referebat ad Deum, ad DEI GLORIAM, honoremque destinabat. Talia specula ufortia & opifices, & mercatores, & nobiles, & ferri, ac ancillæ corda sua efficere possunt, dum omnia opera quodammodo in unum punctum purissimæ intentionis colligentes, ad majorem Dei gloriam, in altum ejaculantur. Quod veluti Symbolum S. P. N. in omnibus semper observabat, nobisque in omnibus studiis, concionibus, functionibus, operibus omnibus, præ oculis habendum, toties in suis constitutionibus inculcavit, ut centum & septaginta septuaginta locis, illud ad majorem Dei gloriam, ad majus Dei obsequium &c. expressum reliquerit. Quod quantæ utilitatis, ac perfectionis sit: S. Gertrudis divinitus edocta est: *quandocumque inquit, aliquis scribit, vel alios docet ea intentione, ut Laus Dei per hoc, & profectus animarum promoveatur, tum omnis profectus quem aliquis ex illa scriptura, sive doctrina etiam per mille annorum millia consequitur, totaliter cedit in illius salutem, qui sua intentione hoc Domino primitus prælibavit.* Consimili ratione si quis vestrum ad majorem Dei Gloriam propagandam, pauperulum aluerit, aut butas ut vocant aliquot salendis, aut alia pietatis opera fundarit, omnis profectus per mille annorum millia, qui inde emanat, totaliter cedit in illius salutem, qui sua intentione hoc Domino primitus delibavit.

S. VII.

Qui facit Angelos suos Spiritus, & ministros suos ignem urentem, Psalm. 103.

DIvus Gregorius, Antistes Nazianzenus, cujus vitâ nihil sanctius, neque eloquentiâ clarius & illustrius, neque fide purius, neque scientiâ plenius & perfectius inveniri potest orat. 34. Sic ait: *Spiritus atque IGNIS, Angelus appella-*

tur, illud quia intellectibili natura est præditus, hoc quia purgandus animus nostris adhibetur.

Il fait des purs esprits ses messagers volans. Lorin, in Ses ministres communs, ces sont foudres brulans. Pjal 103.

Tales extirere quos Ignatius à se, velut radios solares, velut ignem urentem, ministros suos misit per orbem terrarum: vivens etenim ac videns ad mille operarios non tantum in Italiam, Hispaniam, Galliam, Germaniam, sed etiam in orientalem, & occidentalem Indiam, Japoniam, Brasiliam, Æthiopiâ, Persiam, disertos, innumeros mortales per se, suosque ad veram fidem, & pietatem gavisus est inflammare: quod e contra, ad Melancthonem morti vicinum afflixit, ut audiens Jesuitas flumina, & maria transmittere, nec quemquam fere jam orbis Angulum esse, quo non penetrarint, & ubi non semen sanguine suo, non raro tinctum ac rubefactum reliquerint, ductis ex intimo corde suspiriis exclamarit: Ah! quid hoc esse dicam? *Video sanè totum mundum brevi Jesuitis repletum iri.* Quid hic dicturus fuerat si hodie videret? *parvus fons crevit in fluvium, & in lucem solemque conversus est.* Quam latè hi Angeli veloces per orbem, etiam suorum corporum flammis, incendia sparserunt! Nemo hic mihi luculentæ veterum mille millibus hostiarum igne absumptis adferat holocausta. *Nullum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale, Zelus animarum.*

Da inquit Chrysofomus unum aliquem qui virtutis studio sese quotidianis jeuniis, atque inedia maceret, qui cubet in dura humo, nudo sub Jove, qui corpusculum flagris alteret, & laceret, qui sese omni afflictionum genere fatiget, obruat, & propè conficiat. Non erit par illius lucrum, atque est ejus, qui vel unicam animam divino amore inflammavit.

Da si voles alium, qui in se parcus, in pauperes effusus, & fere prodigus, omnia bona sua, facultates omnes in eos effuderit, nec ille secundus ei, qui

Ann. Luc. in viral. 1. cap. 8. Imago. 1. facul. pag. 87.

Sarez. tom. 1. de Relig. l. 8. c. 6. n. 1.

l. 4. c. 13. in sinuat. di. 7. p. 11.

Dislerina in cant. ap. 4.

Ruffinus.

Florim. Remond. de ortu hares. l. 5. c. 3. n. 4. Lancic. opusc. 18. c. 2. Florimond. cii.

Esther, 16.

8. Greg. hom. 12. in Ezech. Chrysof.

hom. 39. in Gen. & hom. 25. in Epist. 1. ad Corinth.

igne viscera charitatis effuderit, ad quaerendam servatori vel unicam animulam. Tantum scilicet apud illum est hujus pretium, tanta aestimatio.

Plus dico, sit, qui instar Thaumaturgi Montes transferat, qui solem cum Josue sistat, qui paludem cum Gregorio exsiccet, & si voles etiam maria, qui cum Elia ignes è caelo evocet, & irata fulmina, modò pluvias, & faventes Euros, eritne ille æquandus ei, qui vel unicam animam ab inferni ignibus eductam caelestibus flammis in æternum fecerit exardescere?

Hugo Card
in P. Jah. 103.

Imago 1.
saeculi p. 333.
Ezech. 36.

Rho. 1. 1. c. 3.

Hugo Cardinalis *Angeli sunt Prædicatores* (Viri Apostolici) quos facit Dominus IGNEM *urentem per zelum & fervorem prædicationis.* Nolim hic adferre ejusmodi Prædicatores, Palmios, Gagliardos, Londinos, Araosios, Barzeos, aliosque sexcentos, quorum *velut ignis zelus exarsit*, Joannes Ramirius *igne zeli sui* ad famosas Valentia mulieres verba faciens (triginta hujus farinae cum audiebant) ex eo numero duas & viginti; una concione ad melioris vitæ institutum traduxit, Venerisque flammis extinctis, sanctioribus incendit. De R. P. Antonio Madridio Antistites ordinum querebantur, aut cessandum esse à fervido illo perorandi modo, aut septa Monasteriorum amplianda. Sed hos omnes libens prætereo, eos dumtaxat illustri spectaculo vobis ob oculos proponam, qui ex ipsis flammis perorarunt, & velut vasa electa, charitatis igne accensa, luculento triumpho barbaris luxere.

IGNEUS est *ollis vigor & caelestis origo.*

Audivimus, vidimus pœnè dixeram, Ignatii filios tranantes Japonia frigora, superantes Afrorum Indicumque littorum candentes arenas, demum aliquot horas lentis in ignibus stantes, viventes, orantes, perorantesque etiam ad circumfusam multitudinem. Silverias, Chimuros, Camillos, Spino-las, aliosque complures mihi quidem prodigii non minoris homines, quam vilis aliquando fuerit legislatori illi ex divina olim consuetudine radiato rubus ardens incom-bustus.

Imago 1.
saeculi p. 626

Virg. 6.
Æneid.

Geminum non ita pridem occidens exemplum suspexit. Est in occidentali America India ab æquinoctiali ora Brasilia in Australem orbis plagam, terræ tractus immanis, Urvag eum Incolæ vocant. Hanc in vastitatem, primi à Paraguaia progressi Patres Rochus Gonfales, & Alphonsus Rodriguez tantum profecerant inter barbaros, ut pluribus eorum hinc inde coactis in Societatem hominum, vicos jam aliquot in inculto solo, & sacras in vicis ædiculas excitarent. His impeditos operibus verè Apostolicis, sua su nefario Nezu nefcio ejus impostoris, qui se Deum esse jactabat incitati barbari, adoriuntur incautos, mactant, rapiant, lacerant Patrum corpora, ac demum in recens structam ædiculam comportant, eodem cum illa incendio consumenda. At ingestis undique flammis, cum in cineres concidisset Sacelli tota moles, Patrum corpora integra & intacta penitus sunt reperta. Movit ea res barbaros, movit etiam magis P. Rochi Gonzalez truncum corpus, ut erat sine capite, clava contuso, disertè auditum, imò & distinctè visum est, plusquam quinquaginta barbaris (qui omnes id una voce deposuerunt coram quinque Religiosis testibus, nonnullis militibus Hispanis, Indisque quam plurimis) non jam ore, sed præcedentibus ex ipso corde vocibus, amoris certè plenissimis, compellere percussores suos: *cur me inquebat occidistis, hominem tam vobis benevolum? vestri tam amantem? quemque hæc in oras non aliud pertraxit, quam cura salutis vestra?* Verùm nec hoc tam illustri prodigio satis attoniti, nec tam ignita ardentissimi cordis oratione permoti, cor ipsum, cor inquam quod loquebatur, etiam tum amoris sui prodigum, furiosi evulsere visceribus, & flammis iterum dedere: sed igne majori, seilicet illud ardebat, quam ut consumi posset à tam exili; mansit enim verò, peimansisque cum sacris corporibus integrum, quantumvis in illud tertio jam copiosè comportata in flammis materia, luculentum ignem barbari excitarent. Unam vobis ex hac ardentis cordis fornace favillam opto, quæ divino zelo animas vestras inflammet.

At di-

ibid.

Didacus
Jap. in
cap. 1. 3.
cap. 2. 5.

Puccius
vit. a. 2. p.
cap. 1. 2.

Horius d
signis
Ecc.
1. 6. cap. 3.

At dicit aliquis , qua ratione nos conjuges , Domicellæ , Moniales , intra religionis septa conclusæ , amulari , ac festari poterimus viros Apostolicos in Indias , & cardines orbis terræ excurrere , disserta ad populum oratione disserendo , privatis ac publicis dissertationibus , & doctis ingenii monumentis , Deo animas lucrando . Responsioni serviet quid in hoc genere à Deo cœlesti radio perstrictæ animæ fecerint , & excogitarint . S. Theresia totis quadraginta annis orationi insilit , & noctes etiam insomnes duxit , qua orando , qua flendo , & hoc ut vel unicum peccatum Seraphico suo igne expiaret , vel unicum cœlorum edderet animam , pro qua ut agebat in æstu suo , vel mille vitas profudit . Ita deinde fecit B. Maria Magdalena de Pazzis , maximè postquam ad illam à Dei matre emissus est S. Ignatius , qui cum ei multa de humilitate dixisset , addidit ad extremum , quemadmodum Verbum incarnatum constituit Apostolos piscatores hominum : ita constituit suas sponsas , ut faciant prædam animarum . Ad quam divitem & opulentam prædam , vos omnes filias Deo sacratas , charitate ferventes constituit , ut votis , precibus , flagris , elemosynis , in eum finem , catechismis , missionibus , peregrinis , pauperibus , Parochis sublevandis succurratis . Accedat Catharina Senensis , cui in excessu mentis objecta quondam animæ humanæ species , ac pulchritudo , quæ capta , Confessario dicere solita , nullum esse aut tormenti aut mortis genus , quod non subiter homo , si modò vel unius animulæ decorem oculis fidelibus usurpasset . Cujus speciem aut venustatem cum S. Ignatius intimè perspexisset , quid ad Dei gloriam contulerit , vel unicum Xaverium in exteras illas regiones missurando , testatur Bozius congregationis Oratorii doctissimus ac Religiosissimus Autor : *Universi hæretici ab Ecclesia constitutione per annos mille quingentos & amplius , haud traxerunt ad suas hæreses tot gentes , & idololatrias , aut à Christi cultu alienas , quot unus Xaverius ad cultum Christi animas .*

Ad ejusmodi zelum summus ille animarum zelator Christus Jesus , sanctam filiam , eamque conclusam inflammavit . Habebat Catharina de Rissi Religiosa Ordinis S. Dominici in cella sua sacrum Christi è Cruce pendentes simulachrum , ad cujus pedes seie prosternere , sapius orationes fundere , & affectus suos omnes effundere . Sed O novum ! O mirum ! O inauditum prodigium ! vitum illud è cubiculo elabi medium per aëra , & Virginitatem fortè ad cellam redeunti occurrere , & adjicere , voces illas plenas amoris , & effusæ in genus humanum charitatis : *te rogo O dilecta mihi sponsa , & tuas ipsa & filiarum tuarum preces impende* , ut & me & Patrem æternum tot & tantis hominum sceleribus irritatum , & jam jam in ultionem propendentem , places , quod ut facias ter una cum sacro Religiosarum cœtu processionem institue . Hæc ubi vidit , audiitque Catharina , simulachro Christi è Cruce pendentes obviam processit , brachiis illud excepit , in cellam reportavit , ad illius pedes se abjecit , & odore quo cellula toto eo die imbui cepta , recreavit , supplicationesque pro salute populi instituit . Haberet hic Auditores datum ubi prodigium charitatis , in quo legitis & intelligitis Christi votum , quod unum est , salus scilicet & vita pereuntium animarum . Quod Christo hoc vobis votum esse velim , ut supplicationibus , precibus , bonis operibus , viris Apostolicis ad animarum zelum , gratiam tanto , tamque præcellenti munere dignam petatis , & impetretis . Nam ut solemter Lancieus , vir Spiritu Dei plenus observavit : sæpe Concionator , Confessarius , & is qui ad moribundos juvenandos vocatur , putabit se fructum facere , & eum fortasse facit is , qui ejus socius est , cap. 23. agrum per fervidas preces Deo commendans , vel Coquus qui pridiana concionis vespera , disciplinam , & flagella subit , Deum precatus , ut aliquam per concionem anima converteretur . Quam multos concionatoribus sacris spirituales filios Laici & sæculares , elemosynis , aliisque subsidiis , viris Apostolicis subvenientes ,

P. Ioan. de
S. Maria de
ordin. S. Do-
minic.

Didacus
Lepos in
cap. 1. 3.
cap. 2. 5.

Puccius in
vita 2. p.
cap. 1. 2.

Bozius de
signis
Eccel.
lib. cap. 3.

Lancie.
opusc. 15.
cap. 23.

suoque exemplo domesticis prælucentes, auferent, & sibi vindicabunt.

Alphonfus Rodriquez dum Ianitoris munus per annos circiter quadraginta perfecte obiret, piis colloquiis, & exemplari conversatione, ad quadringentos studiosos convertit. Servit hic Epistola Magistri Joannis Avilæ concionatoris eximii, & viri in Hispania sanctitatis opinione, & virtutibus heroicis celeberrimi, scripta ad duos Sacerdotes sæculares in Societatem ingressuros (qui erat P. Didacus Gufman, & P. Gaspar Loarte) qua suadet ut de proximo juvando (quo ad talenta) non magnopere laborent, neve se inquietent, quod ministeriis huc tendentibus non applicentur, & eam rationem dat: *nam, quidquid fit in Societate inquit, etiam lances lavare, & tergere est animarum conversio: demum quoniam Religionis hujus finis est proximi animabus prodesse, & ab ejus conservatione & incremento magnum earum commodum, & bonum dependet, hinc quidquid ad hujus Societatis conservationem, & augmentum dirigitur, & ordinatur, esto id etiam vilissimum & abjectissimum sit, est animas convertere, & magna id ipsum consolatione obœundum est.*

Josephus passim, pueri Jesu Pater nuncupabatur, & habebatur; cum tantum putaritur esset, & Christus filius fabri dicebatur, haud aliter quidam Patres spirituales sibi innumeros Deo filios, & filias adduxisse arbitrantur; at in die revelationis patebit, eos non nisi lachrymis, & precibus piæ viduæ, aut fratris Laici prognatos esse, juxta illud: *donec sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios infirmata est.* Quæ prorsus videbatur sterilis, plurimos post se traher filios: & e contra qui patres dicebantur nomine, multosque habere filios, videbatur, fortasse ne unum quidem proprium inveniet. Unde conclusio cum S. Chrysostomo, sunt aliæ quoque hostiæ, verè holocausta, nimirum Martyrum corpora: illic enim & anima & corpus magnum habeat odorem suaveolentiæ, potes tamen tu quoque si velis tale offerre sacrificium.

Quid enim si igne corpus non combusserit? sed potes alio IGNE, utpote IGNE paupertatis voluntaria: IGNE etiam afflictionis. Non urat, neque detineat amor pecunia, sed uratur, & trucidetur nefaria cupiditas. Ubi mihi satis est, fomitem ignitis verbi divini præconibus fuscitasse, ac suppeditasse.

S. VIII.

In dextera ejus ignea Lex.
Deut. 33.

DES. Genovefa Virgine celebratur illud Bolland. 1. Jan. c. 9. dignum ceris, quod illius digiti instar cerei lucere, ardereque viderentur: utrique non alia luce, alioque igne quàm cœlesti, De S. Filano, in Scotia Abbate, longè sanctissimo jactatur & illud, quod densissimis in tenebris sinistra manus ad instar lucidissimæ facis, dexterae scribenti prælueret.

Quod huic & illi cœlo auspice datum, hos propè dixerim Ignatio, cui scribenti regulam, præluxit divinus amor. Et certè quid ni prælueret, cum non aliam quam amoris regulam scriberet, ut qui valer, vel obiter summarium percurrendo, colligere poterit quia in *dextera ejus ignea lex*, quæ ut Hugo exponit, est IGNIS INFLAMMANS in amorem Dei, & proximi.

Beatæ Brigittæ apparuit aliquando ipsa Dei mater cujus hoc effatum: *Benedictus composuit suam Regulam de Spiritu Dei: per quam multi perfecti sunt facti sicut Benedictus.* Ecce magnæ Matris de D. Benedicti Regulæ factum, ac cœleste oraculum.

At quo Spiritu S. Ignatius suam Regulam composuit? hanc dum conciperet, non modò Deiparam, legem hanc igneam approbantem sæpius conspexit, sed ut ex Authographo Romano ipse descripsi inquit Lancicus certo competum, illi apparuisse modo in folio Spiritum Sanctum in claritate, & FLAMMA IGNEA, & Christi Dominum in specie SOLIS lucidissimi. Quid mirum

l. Reg. 2.

*Chrysost.
Epist. ad
Hab. hom.
11.*

*l. 3. Reg.
cap. 30.*

*Lancic.
opusc. 17.
cap. 3.*

*Nigron.
in Reg.
com. Lan-
cie. opusc.
17. cap. 31.*

mirum si in dextera ejus ignea Lex? Unde mihi recte atque ordine fecisse visi sunt majores nostri, qui cum genuinam ejus effigiem representare vellent, pro symbolo Regularem codicem illi apposuerunt, si tamen arguati lubeat, quarum ex pignore, cur hoc potissimum symbolo eum expresserit, in quo singularia sunt omnia? poterat illi cor sagittis transigere, aut flammis adurere: numquam non ardebat amore cælesti, qui ex obvii floris, aut vermiculi consideratione, in admirationem rapiebatur Auctoris. Poterat illi in manum tradere Sacrosanctum illud nomen radiis illustre, quod suis gentilitium dederat, in ultimas usque terrarum oras deportandum, poterat ejus pedibus serpentem subjicere, cum quo crebra illi fuit in vita concertatio. Poterat hæresum exuvias in trophæum appendere, in illarum enim ruinam divinitus est destinatus. Poterat ejus lateri, aut Deiparam adjungere comitem, aut Christum æternam sapientiam præsidem: trigescies enim eoque amplius, aut Christus, aut beatissima ejus Mater hunc suum clientem amœnissimo suo aspectu recreavit. Denique non insecte apposuisset Augustissimam Divinitatis unius Triadem, de qua vidit, & litteris consignavit, quæ summa ingenia merito suspiciant. Illustria sunt hæc in viro hoc summo, & singularem habent commendationem; si tamen virtutum quandam complexiorem, & compendium exprimere velimus, nihil magis appositum fingi poterit, quam ut legum sacrarum codex, & hæc ignea Lex illi tribuatur, qua suorum animos in Dei, ac proximi amorem, atque omnis virtutis, ac perfectionis studium inflammari, eoque Spiritu urgere voluit, quem non nisi ab illo qui ignem venit mittere in terras accepit. Unde quidam finistre suspicantur Ignatium aliquas Regulas nostras mutasse ex Regulis aliarum Religionum antiquiorum. Hoc enim est prius falsum, quia S. P. N. Ignatius nec ante scriptas constitutiones, nec dum eas sciberet, nec postea, legit regulas aliorum ordinum. Imò nec eos in suo cubiculo aut bibliotheca habuit, sed solum novum testamentum, & Thomam à Kempis de imitatione Christi, & Mistale, ut scribant

Orlandinus, & Ludovicus Gonfalsus in diario, & ego, inquit Lancicium diligentissimè indagavi à duobus olim Cubiculariis S. P. Ignatii, cum quibus Romæ aliquot annis vixi. Præterea totam Bibliothecam domus professæ à tempore S. Ignatii curiosè lustravi sitam propè cubiculum S. Patris, & in ea nullum prorsus talem librum inveni, ex quo aliquam Regulam S. P. N. Ignatii mutuare posset. Sed ille Spiritus S. qui aliis Fundatoribus inspiravit Regulam, aliis ordinibus omnino dispares S. Ignatio cælestis Magister inspiravit, ut Lancicium facillè quinquaginta rationibus commonstrat opusc. 17. cap. 7. num. 143. Quod priusquam prolixius prosequamur, juvat Magnum Gregorium audire, qui & vobis legem igneam, id est Evangelium, ac mandata Dei à Spiritu Sancto tradita ac observanda præscribit dicens, in *Dextera Dei ignea lex est, quia electi mandata cælestia nequaquam frigido corde audiunt: sed ad hæc amoris intimi facibus inardescunt.* Unde & vobis illud præcepta Dei servantibus, fixum ac ratum sit, quod Seraphicus Pater suis adpromisit: *quicumque hanc regulam secuti sunt, divina prædestinationis illos securos asseverans.*

At quæ prærogativa eorum qui ignem Ignatii legem, ac regum amplexi sunt? verbo sic habito: *hoc est hominum Societatis Iesu privilegium, ut mortuum Iesum am, obvius Iesus excipiat.* Ita S. Theresia (ille ductus à Carmelo fons, & origo defæcatissimæ Sanctitatis) hæc inquam Virgo degebat Cordubæ, eratque à Sanctissimi Sacramenti communionem in cælum, & in Deum mente suspensa, quæ in speculatione dum consistit, ecce tibi è purgantibus flammis animæ, quæ magno numero, & gratulatione festiva ferebantur, & recipiebantur in cælum. Ducebat reliquas, una formosior, quam præ omnibus Jesus Christus inter Angelicarum mentium ordines factus obviam, suo dignabatur amplexu. Hærebat Theresia hinc suavissimo recreata spectaculo, inde non satis intellecto prodigio consternata, auder igitur interpellare animam de posterioribus unam, & peccare quænam ipse forens, ac præsertim quæ ipsarum Dux illa tam accepta Deo? cui breviter illa: *Dux noster est è Societate Iesu frater*

Greg.
hom. 30.
in Evang.

Lancie.
opusc. 1.
c. 19.

minus :

Nignon.
in Reg.
com. Lan-
cin. opusc.
7. cap. 3.

Lancie.
in opusc. 17.
c. 19.

Holland.
Lan. c. 9.

1. 3. Rev.
ii. cap. 30.

Imago 1.
secul.
pag. 630.

unus: nos Duci gratulamur, cujus virtuti ac precibus debemus, quod hodie liberemur. De Omnipotentis adventu nil mirum, nil novum, scilicet hoc est hominum Societatis Jesu privilegium; ut mortuum Jesuitam obuius Iesus excipiat. Obierat videlicet eo ipso puncto temporis quidam coadjutor, Cordubensis Ecclesie nostrae ædituus, qui annis 30. hoc perfunctus officio, ut erat sui observator, ac pietatis religiosæ sectator egregius, quadraginta amplius Virgines devotas distinguebat omnes audita voce, sed nullam penitus earundem de facie noverat. O fortunatam Jesu Societatem, quæ adscriptos sibi socios æternæ felicitati vel invenit, vel facit. De quo quidem singulari ejus privilegio quo minus dubites, facit B. Borgiæ irrefragabile testimonium: Franciscum Bergiam orantem deprehenderat Marcus viri Socius, & (quod rarius animadverterat) manantibus ex singulari lætitiæ lachrymis, largè profusum, rogat ergo causam ut promat tanti solatii, & cum urgendi instantia non faceret finem ita demum ex Francisco intelligit: *Scito Marce frater (hæc ipsa verba Borgiæ sunt cum fide transcripta) Deum impensè amare Societatem, ei que concessisse beneficium, quod olim ordini S. Benedicti nimirum ut recentis primis annis nemo qui in ea ad mortem usque perseveraverit damnetur.*

Quod ipsum alterius religiosissimi viri testatam morte sententiam alibi invenies, qui cum commonstrante Domino in eo puncto temporis, advocato ad se Barcinonensis Prorégis confessorio P. Marresio è Societate, gratulabundus ei dixit: felicem te O Pater, cui contingit socium esse ejus Ordinis, in quo quicumque decedit, vitæ fruatur sempiternâ. Hæc mihi jam nunc Deus ostendit, hæc palam omnibus nuntiare mandavit. Hærebat hic noster admiratione defixus, cumque tam singulare visum prohibente verecundia non auderet admittere, & patem minimum felicitatem datam auguraretur, ipsius ægri instituto quod erat rigidissimæ etiam tum, & incorruptissimæ disciplinæ, addidit ægrotus, dixitque cum gemitu, salvari quidem è suo Ordine quam plurimos, sed non omnes, ipse autem Societatis omnes omnino, ac singulos in ea si constiterint, esse salvandos. Quod & visio S. Theresiæ, Parris Alvarez, ac manifesta illa P. Guittierz, qui Societatem universam chlamide benignissimæ Matris involutam vidit, commonstrat. Qui verò à Deo; aut Deipara Societatem ingredi divinitus admoniti sunt, vide apud Lancicium opusc. 1.

c. 19.

FESTUM
S. LAURENTII
LEVITÆ MARTYRIS.

Probavit me quasi AURUM quod per IGNEM transit. Job. 23.

EMBLEMA XXIX.

AVRIFABER QVI AVRVM IN
IGNE PROBAT.

Speçtatur in ignibus aurum. Ovid.

ARGUMENTUM.

AGNIS, qui omnia depascitur, consumit, & in favillas, ac cineres redigit, aurum princeps metallum adeo non absumit, ac deperdit, ut omni scoriâ expurgatum, longè quam fuerat purius ac præstantius reddat. Quod in se gloriosissimus Martyr Laurentius comprobavit, quem dum lentis ignibus, velut aurum in fornace probari conspicio, & Pompeij exustos digitos, & Scevolæ immixtam ignibus manum despicio; quos Laurentius præ his laureâ longè dignissimus, totque renellulæ Virgines triumpharunt. Quod si non is vobis animus, nec tantum robur pectoris, ut ardentis craticulas, ac sartagines sustinere valeatis, unum rogo, si omni peccatorum scoriâ, & vanitatis fuligine expiari velitis, patienter vos in fornace paupertatis, humilitatis, tribulationis probari, & excoqui sinatis, Summus ille rerum omnium artifex Deus, Aurificis hic libens partes agit: *sedet illo quasi constans, ut excoquat ad purum scoriâ, & auferat omne stannum.* Hoc autem fit, dum vel longis ardentis febris caloribus, aut aliis urentis, & omnia consumentis fortunæ casibus, constanter exercemur, ac expurgamur. Nam ut verissimè juxta ac disertissimè Augustinus in Psalmum 61. *Venit tribulatio mea, veniet & purgatio mea; numquid lucet AURUM in fornace artificis? in monili lucebit, in ornamento lucebit, patietur tamen fornacem, ut purgatum à sordibus veniat in lucem, ne ignis, qui cuiusque opus probabit, non lignum & stipulas, sed aurum mundum nos inveniatur.*

Val. Max. 3.6.3.

Malach. 3. Isa. 1.

- §. I. *Tanquam AURUM IN FORNACE probavit illos Sap. 3.*
 §. II. *Ignem tribulationis quavis peccata scoriâ expurgatur, juxta illud Psal. 6. IGNE me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.*
 §. III. *Vniuscuiusque opus, quale sit, IGNIS probabit. 1. Cor. 3.*

FESTUM SANCTI LAURENTII.

Probavit me quasi AURUM quod per ignem transit. Job. 23.

Livius l.
1. Dec. 1.

MNIUM sæculis
jactatum, omni-
umque literis, ac
monumentis ce-
lebratum facinus
Q. Mutii Scævo-
æ, de quo Livius
Romana cõditor
historia: *En tibi*
inquit, *Mutius, ut*

*sentias quam vile corpus sit is, qui magnam
gloriam petunt, dexteramque accenso ad sa-
crificium foculo injicit; quam cum velus alie-
nato à sensu animo torreret; propè attonitus
miraculo Rex (Hetruria Porsena) cum à sede
sua profiliisset, amoveriq; ab altariibus juve-
nem iussisset: tu verò abi inquit, in te magis
quam in me hostilia ausus, juberem mactæ vir-
tute esse, si pro mea patria ista virtus staret.*
Salve Muti Heroum sanguis, Regum ter-
ror, Columnen patriæ, cujus dextra labantem
urbem sustentavit, Hetruriam vincentem
superavit, quæ plus ferendo potuit; quàm
aliorum feriendo, ut magnificè Seneca: *Ego
dubitum quin magis laudem truncam illam,
& retorridam manum Mutii, quàm cujuslibet
fortissimi salvam, stetis hostium flammarumq;
contemptor, & manum suam in foculo distil-
lantem perspectavit, donec Porsena gloria in-
vidit, & ignem invito eripi iussit; sinistram
etiam injecturus, nisi ignis substractus fuisset:*

Mart. c. 8.
Epig. 30.

*Quod nisi rapt a foret nolenti pœna, parabat
Savior in laxos ire sinistra focos.*

Valer.
Max. l. 3.
cap. 3.

Hoc factò, Mutius sibi immortalitatis
famam comparavit. Etenim urbi se cum
aeternæ gloriæ cognomine Scævolam reddidit;
quo audito, ignoratur nemini.

Manum hanc, cantantes sublime ferunt
ad sidera vates.

Mart. l. 1. Epig. 21. *fama est & gloria dextra
& l. 8. Ep. 30. Aspiciu ut teneat flammam pœ-
naque fruatur.*

*Fortis, & attonito Regnes in igne manus.
Ipse sui spectator adept, & nobile dextra.*

Fumus amat: totis paciscitur illa Sacru.

Mitto Virgilium, Silium, aliosque apud Ra-
derum, sed & tuos etiam Mutios, suos Scæ-
volas, Christiana habet Resp. S. Barlaamum
Martyrem divina sua eloquentia Basilius, &
Chrysofomus ab eo commendat: quod
manum supinam thure plenam, foculo aræ
imposito vi immisissam, nunquam inverteit:
ne decedente in prunas thure sacrificale
videretur. Nec minus disertus Seleucienfis
Antistes, qui illum Scævola multo genero-
siorem deprædicat, quod etiam inter utu-
lata manus Cruciatu, suavissimè concinuit
illas Propheta voces usurpando: *Benedictus
Dominus Deus meus, qui docet manus meas
ad prælium O manum igne contentiosorem!
O manum qua ab igne flecti non didicisti! O
ignem vinci à manu doctum! quomodo te
O generose Christi Miles alloquar? stasnam
voco? plurimum constantiam tuam immi-
nui: nam ignis susceptam emollit, tuam verò
dexteram ut moveretur solum, non persuasit.
Ferrum eum nominabo? & hanc similitu-
dinem fortitudine tua reperio inferiorem; tu
enim solus persuasisti fiamma, ut manum non
domuerit.*

Exclamat hic omni Tullio facundior Ter-
tullianus.

*Mutius dexteram suam libens in aræ reli-
quit, O sublimitas animi!* & ad Martyres:
*Mutius manum suam dexteram in aræ cre-
mavit; ut hoc factum ejus fama haberet,
idem ego potiori jure de invictissimo pugile
nostro Barlaamo deprædicabo: dexteram
suam libens in aræ reliquit, O sublimitas ani-
mi? Procopius quoque suo sanguine pur-
puratus Athleta, Mutio illo longè superior,
thus manu accipere, illudque subjectis pru-
nis ardentibus sustinere iustus, Tyranni vim
& dolum eludit: manum quippe (quam Tor-
naci in ædes Societatis excolulatus sum, &
quam vidi, satis est hanc mihi nosse manum)*
immotam lento igne aduri pallus, ne qua
maledicentiæ daretur occasio, ac ne vox,
ne animus deesse videretur, interea dum ar-
deret, stillaretque manus, occinebat illud

Raderus
in Mart.
Chrysof.
orat. de
S. Barlaa-
mo M.
Basilius
conc. de
Barlaa-
mo M.

Valer. Max.
l. 3. c. 3.

Martial.
l. 1. epig. 21

Valer. Ma.
l. 3. c. 3.

Tertull.
in apolo-
g. cap. 50.
Mart. l.
8. ep. 30.

S. Leo ser-
de S. Lau-
rent.

Psal. 78.
v. 24.

Davi-

Davidis: tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me. & cum gloria suscepisti me. In quo etiam Scævola impetavit, quod inter tormenta canere auditus est.

Verum enim verò quid ego istis immoror, quid manum istam deprædico? quot ex nostris, inquit Minutius, non dextram solum, sed & totum corpus uri, cremari sine ullis ejulacibus pertulerunt, cum dimitti præsertim haberent in suâ potestate?

Plures & fortiores Mutio, habet Heroes Ecclesia: unius Laurentii ut cæteros cæterasque taceam, constantia, vicit longè Pompeii apud Geatium Regem exultum digitum & Scævola manum, quando ille lento crarium, igniumque tormento, totum corpus ustulatus, crematusque, victor ignis, naturæ & Imperatoris triumphum egit.

Porfena Rex quantumvis ferus & ferreus, ad conspectum manus ustulantis emollitus est:

Urere quam potuit contempto Mutius igne,
Hanc spectare manum Porfena non poterat.

Alit omni ferro durior Valeriani Tyranni animus, dum omnibus artibus, toto corpore laceris, candentibus cratibus super positus Laurentius est, non expalluit; Jactet Antiquitas ipsos superos ac Deos immortales, nullum gratius heroicæ fortitudinis, ac prisicæ religionis spectaculum oculis aspexisse, quam Mutius in manu dederit: ut ille ait, nullum profecto Dii immortales, adnotum aris cultum attentioribus oculis viderunt; Verum quod hodierna luce Laurentius suæ dedit Christianæ fortitudinis argumentum, hoc orbem universum, Superos plaudentes, inferos tremantes, Deum ipsum habuit spectatorem, ut non injuria S. Leo de hoc gloriosissimo Athleta: ita per universum mundum clarificans gloriam suam, ut à solis ortu, usque ad occasum, leviticorum luminum corruscante fulgore, quam clarificata est Hierosolyma Stephano, tam illustris foret Roma Laurentio. Qui splendor omnis ab igne, quo invicta illius magnæ animæ virtus comprobata est, clarissimè enituit.

S. I.

Tanquam AURUM IN FORNACÆ
probatum illos. Sap. 3.

Aurum, metallum est Princeps, dives terræ partus, nulli non charum, & expectum; & tamen ignes, ac flammam ambit, amaraque dissolvi totum ac liquefcere, vel eo tantum ut probeatur magis, & ab adulterino lecernas. Sic & omnis justus, si modò noverit se tribulationis igne, cælo, superisque probati atque exerceri, in eum venit non modò non invitus, sed & lubens, volensque in fornacem involabit; satis memor quam sapienter Sapiens: tanquam aurum in fornace probavit illos.

Nemo verè probus habetur, nisi sicut aurum probatus sit. Tertullianus obvia & quotidianâ similitudine utitur: non tibi sufficit, dum scuta aurea recepturus es, quod fulvo colore fulgeant, justè ponderent, aprè tinniant; non acquiescit nisi Lydio lapide explorentur: atque ut certius procedas, nisi igne probaveris: haud aliter, frustra quis præfidat de virtute, ac probitate, ex eo, quod Castimonix, aut parcimonix fulgorem præ se ferat, in tractandis negotiis, & causis civilibus jus, & æquum servet, in sinum pauperis profusi tinniant aummi, tentandus & probandus es in fornace tribulationis: igne, inquit S. Bonaventura, omne metallum probatur, nec unquam melius denarius falsus probatur sive cognoscitur, quam si in igne probatur. Huc spectat illud Ecclesiasticum: in fornace probatur aurum & argentum, homines verò receptibiles, in camino humiliationis. Expendit Hugo Cardinalis verbum illud receptibiles, & dicit, id est, qui digni sunt ut recipiantur. Sic triticum receptibile. aurum receptibile, pecuniam receptibilem dicimus, quæ probata est. Scire cupis quinam cælo receptibiles? qui probati tribulationibus, ut aurum in fornace. Hoc est, quod Salomon ait: quoniam probavit eos, & invenit illos dignos.

Plurima in hanc rem, è sacris paginis nobis suppetunt testimonia. Gen. 22. v. 1. tentavit Deus Abraham, non ad malum, Deus enim inventator malorum est, sed ut præcellens ejus fides & obedientia notior atque illustrior existeret. Unde Augustinus,

L. 2 tentatur

Sap. 3.

Bonav. ser.
1. de S. Laurent.Eccl. 2. v. 5
Hugo Card
in Eccl. 2.

Sap. 3.

Jacob. 1.

Minutius
in Oratione
n. 68.Valer. Max.
l. 3. c. 3.Martial.
l. 1. epig. 21Valer. Max.
l. 3. c. 3.S. Leo ser.
de S. Laurent.Tertull.
in apologet.
cap. 10.
Mart. l.
8. ep. 39.Psal. 76.
v. 24.

August. l. 16 de civit. c. 32. V. Pererit in Gen. 21 v. 1.
 tentatur Abraham de immolando dilectissimo filio suo Isaac, ut pia ejus obedientia probaretur, seculis in notitiam proferenda, non Deo. Et plarumque aliter animus humanus sibi ipsi innolescere non potest; nisi vires suas sibi non verbo, sed experimento, tentatione quodammodo interrogante respondeant. Quo sensu S. Hilarius exponit illud Gen. 22. v. 12. nunc cognovi, quod timeas Deum. Ubi non nihil hallucinantur interpretes, quasi animus Abrahami non sit Deo satis perspectus. Cui dubio sic occurrit Pictaviensis Antistes: non ignorabat utique Abraham fidem, quam illi de generando Isaac credenti ad justitiam deputaverat, sed qui magnum timorū sui dederat, filium afferendo documentum, nunc cognoscitur, nunc probatur, nunc dignus est, qui non ignoretur. Consimili ratione Deus etiam Matres & Patres familias tentat, id est proprie, ut ait S. Thomas, experimentum sumit, dum filium, aut filiam, spem familiæ, senectutis fulcrum, animi delictum, prolem unicam, mortis falce sibi jubet immolari, tunc primum qui antea probi, pii, divinæ voluntati in omnibus conformes habebantur, in fletus immoderatos, in lamenta incondita, in querelas Deo & SS. injurias profusi, sibi aliisque innotescunt; verissimè August. nescit se homo nisi in tentatione discat se; cum autem didicerit se, non negligat se. Quid ergo dicimus fratres? etsi sciebat se Abraham: nos non noveramus Abraham; aut sibi, aut certe nobis prodendus erat. Sibi ut sciret unde gratias ageres, nobis, ut sciremus quid à Domino deprecemur, vel quid in homine imitaremur. Abrahami, fides tentata est, & omni auro præstantior inventa est. Hoc olim suis Neophytis, nobisque, primus Christi Vicarius inculcavit, dicens: in quo exultabitis modicum nunc, si oportet contristari in variis tentationibus: ut probatio vestra fidei multo pretiosior AURO, QUOD PER IGNEM probatur inveniat in laudem &c. Utinam vestrum omnium fides, dum per ignem probatur, ejusmodi inveniat! utinam ô conjuges fides vestra, quam turpis quandoque adulter probat, quam domestica difficultas aut penuria probat, multo pretiosior auro inveniat! utinam ô Mercatores, Juris periti, Judices, fides vestra quam ingens lucrum, propinquorum amor,

potentium commendatio, divitum munera probant, & tentant, multo pretiosior auro inveniat.

Utinam ô Servi & Ancillæ, fides vestra, quam nummus hinc inde relictus, penuaria aperta, secreta commissa, probant, multo pretiosior auro inveniat.

Utinam O Religiosi, ac Religiosæ, fides vestra, qua Deo desponsi estis, variis, diaboli tentationibus, carnis stimulis, mundi illecebris tentata, multo pretiosior auro inveniat.

Utinam denique omnium nostrum fides divina qua sub uno capite in Ecclesia congregati sumus, nullis bellorum tempestatibus, hostium incursionibus, opum, officiorumque privationibus, hæreticorum persuasionibus labefactetur; sed in omni patientia, probatio vestra fidei, multo pretiosior auro inveniat. Etenim ipsa fides ut divinissimè hic S. Thomas per tribulationes probata, vel ipsa patientia probans, multo pretiosior auro inveniat. *S. Thom. AVRO QUOD PER IGNEM PROBATUR, in 1. Perit ut plus placeat Deo summo artificis fides vestra, quam alicui artificis aurum materiale.*

Possem hic numerosissimos purpuratorum Martyrum exercitus inducere, quorum fides lento igne suppliciorum omnium extremo tentata multo pretiosior auro inventa est, sed unus invictissimus ductor omnium Curtius Laurentius sufficeret ad nos animandos, & inflammandos: Non enim B. Laurentius brevi, vel simplici Passione, perimitur: nam qui gladio percutitur semel, moritur: qui in flammarum camina mergitur, uno impetu liberatur, hic autem longè, & multiplici pœna cruciatur, ut mors ei adsit ad supplicium, & desit ad finem. Dicitur enim ab illo javissimo persecutore, hac in Laurentio constituta pœna: ut ardentium exposita masse carbonum, in super eum ferrea crate distentum, lenta flamma consumeret, ut non tam inflammando citò interimeret hominem, quam diu exurendo torqueret: ita ut cum unum latus exustum persecutor cerneret, aliud latus ignibus objiceret exurendum.

Quid ad hæc vos segnes, & imbelles animæ, quæ ad cerei flammulam, ad levem ignis præstricturam colliquefcitis minimæ febriculæ calore conciditis? Non est quod

August. serm. 72 de temp.

1. Petri 1. n. 7.

S. Thom. in 1. Perit v. 7.

August. serm. 1. de S. Laurent. v. 66.

Aug. l. 5. de civit. c. 14. Minutius in Officiis c. 66.

Granaten Casech, c. 19. pruden

Chrysoſt.
hom. 1. in
2. ad Co-
rinth.

QUASI AURUM QUOD PER IGNUM
transit. Adeo ut de illo præclarè Orator au-
reus: Martyrii tempus nunquam abest: neque
enim in ligno pendere (vel in rogo ardere)
Martyrem facit: nam si ita res haberet, coro-
narium huiusmodi Iob expertus esset: neque enim
ad tribunal adductus est, nec carnificem vi-
dit, non à ligno pendens sublimis, excarnifica-
tus est: & tamen multis Martyribus acerbio-
ra passus est: nam per omnia Rerum genera,
tum luctabatur, tum palmam obtinebat:
nimirum per opes, per liberos, per corpus, per u-
xorem, per Amicos, per hostes, per seruos, (nam
hi quoque in os ejus inspuabant) per famem,
per insomnia, per dolores, per fatores. Ob eamq;
causam à me dictum, eum non uni, sed sexcen-
tis Martyribus aequandum esse.

Ecquis, non dico mortalium, sed vel Ca-
codæmonum non fateatur, Jobum adeo
probatum, aurum purum, excoctum, obryf-
sum, purgatum, septuplum æstimandum? Hic
demum orbi patuit, à Jobo Deum timeri,
& amari. Hic Jobi constantia, patientia,
modestia, virtus omnibus enituit, ut ille ce-
cinit.

Ovid. l. 3.
erist. eleg. 3.

Qua latet inque bonis cessat non cognita
rebus.

Apparet virtus, arguiturque malis.

Tobia 12. v.
13. & c. 3. v.
12. Seneca
lib. de pro-
bitud. c. 5.

Sic fortitudo Jacob, sic pudicitia Susannæ,
sic fiducia Tobia, probata eluxit, de quo
testimonium exstat Angelicum: quia accep-
tus erat Deo, necesse fuit ut tentatio proba-
ret te. Christianè gentilis Seneca: Magnus es
vir: sed unde scio miserum te judico, quod nū-
quam fuisti miser, transisti sine adversario
vita: nemo sciet quid potueris, ne tu quidem
ipse, opus est enim ad notitiam sui, experimento
quid quisque posset, nisi tentando, non didicit.

Tum ad mores liquidissimè velificatur,
Gubernatorem in tempestate, in acie militem
intelligas. Unde possum scire quantum adver-
sus pauperem tibi animi sit, si diuitiis dis-
fuis: Unde possum scire quantum adversus ig-
nominiam, & infamiam, odiumque populare,
constantia habeas si in tor plausus senescis?
Unde scio, quam aquo animo laturus sis orbi-
tam si quoscunque sustulisti, vides?

Hæc indies verissima experimur, certis-
sima comprobamus, est qui sibi blandissimè

persuadeat, Deum à se amari super omnia,
hoc noctes & dies ingeminat, sed ad noti-
am sui, experimento opus est: è reculis, aut pe-
cuno nil aliquid deperditur, furto subripitur,
è liberis charior, à Deo ad Religionem vocat-
tur, hic hominem vide, quam perturbetur,
quam manibus & pedibus resistat, qui ma-
lit Deum quam res suas, quam liberos suos
perdere. Est vir Magnus, doctus, & disertus
Ecclesiastes, qui sibi aliisque videretur humi-
lis, modestus, alienus ab omni fastu; tenta
illum vel levissimè: auctoritatem illius,
& existimationem, vel paulillum tange,
quod minus ad rem, non satis connexum,
improprie ab eo prolatum, oculi pupillam
retigisti, non fert, totus excandescit, tange
montes, & fumigabunt. Aut e contra, elo-
quentiam lauda, materiam extolle, auditorium
deprædica, conceptus admire, & at-
tende: si non inani gloria titilletur, fastu in-
flectur? nam juxta sacrum Salomonis pro-
verbium: quomodo probatur in confiatoria
argentum, & in fornace AURUM sic proba-
tur homo, ore laudantis. Prov. 27.

Est qui pudicus sibi videatur, & castis
moribus: O Samson! animam tuam ad ten-
tationem præpara, repentinè & petulans
mulierculæ consortium, improvisa Dalila
alicujus blandimenta, miserum sternunt, &
casu ipso, se fragilem agnoscit.

Est qui tractabilem se, ac mitem credit;
sed iste sua opinione tam mitis homo &
mansuetus, vix oculo stringitur obliquo,
vix sauciatur verbulo, vix tangitur digito,
mox furit, dentes acuit, pugnamque facit,
involuturus etiam si possit adversarium, at-
que ita de cæteris: quilibet cogitur fateri,
non putassem me furem, tentatio me mi-
hi patefecit. Alius, non putassem ab Astro-
dæo, libidinis Diabolo me vincendum,
tentatio me mihi prodidit. Alius, non pu-
tassem tam multum in me felis delitecere,
Columbam, & Oviculam me censui; tenta-
tio me mihi, qualis sim ostendit. Vidisti
subinde unum aliquem qui extrinsecus,
colore vivido, ac rubicundo sanus appareret,
& firmus: explorata pulsus, & intrinsecus in-
firmus, ac debilis innotescet, quod non fa-
cit iple venæ pullus, & micatio arteriæ, sed
tantum prodit ut expertissimus iste animæ
Doctor Augustinus: accedis, tentatio, tangeitur
vena,

August.
serm. 15.
ex 40.

Aug. cit.

Pf. 143.

Eccl. 27.

Velut quæ
in Philipp
c. 1 v. 22.
pag. 344.

Aug. in
Psal. 65.
v. 50.

1. Cor. 10
v. 15.

August.
serm. 15.
cx40.

vena, & proditur febris. Quod in corpore, hoc & in animo. Spectabis quandoque virum, & is tibi videbitur à Dei gratia (quæ animæ vita est) à charitate, aliisque virtutibus (quæ sanitas sunt) videbitur inquam ab illis bene habere, at oculis illud improbè, quamdiu res in vota fluunt: tenta pulsam, fèri, grava, opprime aliquo afflictionum pondere & agnosceret æger, ac Deo suo inimicus, qui sanus putabatur, & superis charus: quod non fecit tribulatio aut tentatio, sed aperuit. Cirò, inquit Augustinus: *in una tentatione offendit Deum homo, & fit inimicus: imò non tunc fit inimicus, sed proditur inimicus fuisse; nam quando diligebat, & laudabat, inimicus erat; sed nec ipse sciebat, nec alii. Accedit tentatio, tangitur vena, & proditur febris.*

Aug. cit.

Eccl. 27.

Velasques
in Philipp.
c. 1. v. 22.
pag. 344.

Aug. in
Psal. 65.
v. 50.

Verum ne longius à fornace, & igne recedamus, quid Siracides hac super re edisserat audiamus: *Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis* Non secus ac vas testaceum, inquit noster Velasques quod si integrum sit, excoquitur, & solidatur; si improbum, fluidum, calore concrepat, & frangitur: atque ideo homines, si probi, si solidi, depurari ac roborari: si verò improbi, infideles, deteriorari, & frangi. Quo sensu Hipponensis Antistes ad illud Psalm. 65. verl. 10. *igne nos examinasti.* Sic ait: *Vas quod in igne formatum est, aquam non timet, si autem solidatum igne non fuerit, tanquam lutum aquâ solvetur.* Unde ex Græco fonte ibi legas: *Vasa figuli exercet fornax.* Quis porò modum, aut tempus figulo statuat, quo calore, quo igne, quanto tempore, vasa coquenda, aut expurganda sunt? S. Ephrem. serm. de patientia: *Si figulus vasa efformans, novit quanto ea tempore in igne relinqui oporteat, ne si diutius relinquuntur, adurantur, si minus, dissolvantur, nec usus esse possint: quanto magis Deus æquus est infinita sapientia: novit quibus tentationibus, aut probationibus indigeant anima, ipsi placere volentes: neque majores permittens, quam ipsarum utilitati conducit, & vires permittant.* Iuxta illud Apostoli: *fidelis Deus qui non patietur vos tentari, supra id quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione proventum.*

1. Cor. 10.
v. 13.

Est qui queratur, totos menses, annos complures, blasphemix, incredulitatis, libidinis tentationibus divexari, & velut in fornace excoqui, & æstuarè. Noverit hic, Deum cujus est infinita sapientia, præ cæteris Catharinam Senensem sic probasse, eamque nunquam ardentius in divinos amores, ipso Christo teste, exæstuisse, quam dum igneis hæc Cacodæmonis telis se impeti sensit. Est qui quodammodo cum Deo expostulet, nullum se diem, aut horam, firma valetudine usum fuisse, jam sexennio, septennio assiduis morbis, doloribus, in se suisque conflictatum? expendat ille aureum Ephremi pronuntiatum: *novit figulus, quanto tempore vasa in igne relinqui oporteat.* Alius videt, & invidet, indignos extolli, se supprimi, despici, hoc illi solatio sit, quod sicut aurum in fornace, ita in camino humiliationis probetur. Sunt & alii plerique, qui per omnem prope vitam, cum extrema paupertate luctantur; At quam diu in camino paupertatis excoquantur? donec omnem icoriam gulæ, temulentix, luxuriæ expurgarint. Quidquid denique obvenierit, constanter perfer, & obdura, teque vas aureum exhibeto. Ita ab igne tribulationis purior, ac pretiosior eximeris: nam ut Ambrosius ait, *persecutio fornax est, ex terrea fragilibus aurea perseverantibus.* Quam constantiam & in fornace hac patientiam Divus Thomas, supra omne aurum appetiando, illa verba apostoli: *Patientia multo pretiosior auro, QUOD PER IGNEM PROBATUR,* Sic deducit: *Patientia auro comparatur, quia sicut in metallis, aliquid auro pretiosius non est, ita hac apud Deum, omnium laude dignissima.*

S. Ephrem.
cit.

Eccl. 2. v. 5.

Isa. 48.
v. 10:

Amb. in
psal. 118.
erm. 20.

S. Thom.
in 1. Petri
4. v. 7.

* * *

S. II.

Igne tribulationis quavis peccati scoria expurgatur, iuxta illud Psalm. 6. IGNE ME EXAMINASTI, ET NON EST INVENTA IN ME INIQUITAS.

Cassiod. in
psal. 16.

Cassiodorus in hunc locum ait. metaphora introducit fornacium, igne flagrantium, quæ metallorum vitia solent purgare, ac decoctione consumere, & in naturæ puritatem mundata revocate, ut simili modo scoriam deponat homo, & quas seu à mundo, seu à carne contraxit feces. Mirabiliter magnificatus ille Israelitici populi Rex David; multum fuliginis, multum adulterinæ materiæ contraxerat ex Bertabeæ adulterio: multum rubiginis, multum scoriæ, ex sanguine, & homicidio Uriæ, ex inani gloria, & arrogantia potentissimi exercitus sui.

Potro quam durè, quam durè, in igne tribulationis expiatus sit; sacræ paginæ satis loquuntur; filiulus prædilectus illi eripitur, pro quo septenos dies & noctes, humi prostratus *jetunavit, & flevit.*

2. Reg. 12.
v. 22.

Cæteri filii in luctum, in mœrorem Patris superfuerunt. Nonne omni poenâ, & quavis morte acerbius, parentis animum lancinavit; infamis ille Ammonis natu maximi incestus de sorore Thamar? immane Absolonis de eo etiam temulento fratricidium? adonix in Salomonem insidiæ? Absolonis stricti in parentis jugulum mucrones, ejusque (quod longè acerbissimum accidit) corporis, & animæ æternus interitus?

Atque hæc à liberis; à propriis verò subditis quam indignè exagitarus est? à Semci homine vili maledictis palam lacessitus, sed & lapidibus Rex impetitus. 2. Reg. c. 16. v. 5. *Maledicebat, mittebatque lapides contra David.*

2. Reg. 20.

A perfido Achitophèle, à Siba proditore circumventus est, & *separatus est omnis Israel à David secutusque est Siba.* Denique à superis, & manu potentis expurgatus est, dum flammæum illum acinacem in conspectu habuit, quo septuaginta millia virorum prostrata sunt.

Quid ad hæc David? audi quomodo se purgatum, & expiatum dicat; adeo ut nullus nævus supersit: IGNE ME EXAMINASTI, & non est inventa in me iniquitas, id est inquit Augustinus: ignis quia urit, vocanda est tribulatio, qua examinatus, justus inventus sum.

Psal. 16.
Aug. in
Psal. 16.

Nec refert quis ignem excitet, quis fornacem succendat, an liberi discoli, an vicini invidi, an æmuli, malevoli, maledici: an uxor contumax & proteiva: an maritus turbidus, & temulentus? an ipse Satanas, quem appellat Isaias, *fabrum sufflantem igne prunas.* Sic è genere humano tyrannus, sit Nero aliquis vel Valerianus, sit denique Deus ipse, qui subinde & ignem admovet, & fornacem aperit: nihil inquam ad finem, quem hic sibi præfixit, attinet: Is quippe est à delictis expurgatio, velut scoriæ ab auro; si illum assequitur, bene tibi fuit in igne, in fornace, uti & auro, cui sic excoqui non est injuria, sed gratia, quia purius exit: discretissime hæc pertractat Augustinus: *in fornace ardet palea, & purgatur aurum, illa in cinerem vertitur, à sordibus illud exurit. Fornax mundus, palea iniqui, aurum justis, ignis tribulatio, Aurifex Deus; quod vult ergo Aurifex, facio: ubi me ponit Artifex, tolero. labeo ergo tolerare, novit ille purgare. Ardeant licet palea ad incendendum me, & quasi consumendum me, illa in cinerem vertitur, ego sordibus carco, quare: quia Deo subicietur anima mea, quoniam ab ipso patientia mea.*

Isa. 64.

Aug. in
Psal. 61.

Chrysof.
hom. 66. ad
pop.

Isa. 48.

Miramur & indignamur, impios justis prædominari: homines sceleratos ac perfidos, innocentes opprimere, peccatores, pios & probos insectari: propinquos, fratres, injustam sibi litem movere, per fas & nefas evincere: vicinos te calumniis proscindere, emptores quovis ab officina divertere, &c. Noveris te in fornace expiari, ad quod impii & scelerati pro palea adhibendi sunt. Si dicas, quid faciant in hoc mundo mali? responde mihi, in fornace artificis, palea quid facit? puto non sine causa ibi esse paleam, ubi aurum purgatur. Attende & vide, aurum non purgatur, nisi palea uratur, & urat. Magna materies

Aug.
serm. 154.
de temp.

Bern. ser.
in Ps. qui
habitat.

Chrysof.
hom. 11. in
Epist. ad
Hab.

est purgationis bonorum, abundantia malorum. Ne quis dicat, saltem si necesse esset propter exercitacionem nostram, ut essent mali, pauci essent mali, & bene multi essent. Non attendis si pauci essent mali, multis non nocerent: quia pauci mali, multis bonis nocere non audent; si non auderent, non exercerent. Nunc vero quia multi sunt mali, laboratur à paucis bonis inter multos malos: & cum laboratur; sudatur, & cum sudatur, AURUM PURGATUR.

Idem est de omnibus malis; quæ nos infestant, sive tentationes internæ sint, sive molestiæ externæ, ut jactura bonorum, famæ, valetudinis, aliæve calamitates: quæ omnia paleæ sunt, ut nos vitiorum scoria expurgent. Quemadmodum ignis auro admotus, probius illud efficit; eodem modo calamitas, animos aureo, subiens puriores eos, & præstantiores reddit. Unus aliquis fcltis & Dominicis, jurando, & pejerando multas opes, amplos fundos, ingentes fortunas sibi comparavit, incidit in manus potentis, ratio reddenda est, lis intentatur, depreditur. Miles prædia invadit, silvas exscindit, horrea comburit, pecora abducit, omnia vastat, & expilat, homo ad incitas redigitur, quid de ejusmodi Propheta sentit: Ecce excocti inquit, sed non quasi argentum, elegite IN CAMINO PAUPER TATIS.

Ut quidquid injustæ, & adulterinæ Monetæ contractum, expietur, Deum in hac fornace socium habetis, non secus ac tres pueri Babylonici, experto credite: bonum in tribulatione magis amplecti te Domine: in CAMINO PAUPER TATIS habere te mecum quam esse sine te, vel in calo, Quid irrepidamus, quid refugimus hunc caminum? sevit ignis? sed Dominus nobiscum est in tribulatione, illudque animo altissime imbibendum, omnem inopiam à Deo nobis immitti bono nostro ut EXCOQUATUR AD PURUM SCORIA NOSTRA. Quid? quod plures juvenes ac juvenula, spontaneè, & voluntariè hoc camino paupertatis hic excoqui peroptarunt? hortatur & nos Antiochenus Præsul, qui si flammæ Laurentii reformidatis, hoc mittiori igne expurgari valeatis. Sunt alia quoque hostia inquit, verè holocausta, nempe Martyrum corpora, Cœlestis Panthei Pars II.

Et. potes tu quoque si velis, tale offerre sacrificium: quid enim si igne corpus non combuseris? Sed potes alio igne, ut puta IGNE PAUPER TATIS VOLUNTARIÆ [liberales etiam eleemosynas dando]. & IGNE AFFLICTIONIS. Non urat, neque detineat amor pecuniarum, sed uratur & extinguitur, ipsa turpis & nefaria cupiditas, IGNE SPIRITUS uratur, & extinguitur ipsa turpis & nefaria libido, IGNE SPIRITUS, IGNE AFFLICTIONIS, & mortificationis assiduæ; sit etenim hæc expiatio, quemadmodum in pelle Salamandræ fieri consuevit, quæ si quas sordes, aut navos contraxit, non aqua, sed igne expurgatur, ut tradit Roberus Holcot Ordinis Prædicarorum, in Academia Oxoniensi Magister eximius in c. 3. Sap. sec. 33. hoc naturæ prodigium refert: Papa Alexander habuit vestimentum quoddam de piliis Salamandræ, quod quidem vestimentum quando ablui debuit, non lavabatur in aqua, sed projiciebatur in ignem, & non comburebatur; sed fulgentius reddebatur: sic corpora sanctorum non in aquis carnalium delectationum lavari debent, ut fulgeant; sed magis in IGNE TRIBULATIONIS.

Homo elatus, turgidus, inflatus, multum fumi ac fuliginis contraxit, expurgandus est in camino humiliationis.

Alius multa crapula, & remulencia corpus, & animum multis sordibus asperfit, expiandus est igne tribulationis, furentis podagræ, chiragræ doloribus & ardentissimæ febris caloribus, velut in fornace excoquendus est: quod enim est ignis auro, hoc est animi tribulatio [& morbus omnis, dolor quilibet sordem abstergens, faciens mundos, quos reddens ac splendidos.

Hoc accuratè viderat, oculus ille senex de quo Rufinus: rogavit olim Joannem Anachoretam, quidam è monastico cœtu, ut se à febris tertiana liberaret; cui ille tibi necessarium vis abicere, ut enim sapone panni lavantur, sic animum morbi relevant & candidum reddunt, adeo ut nihil superfit, piculatis ignibus expiandum. Nam ut Salvianus loquitur: quanto imbecillior corpore, tanto purior mente. Deus hic pellionis munere fugiunt, qui flagris vellera, & pellem excutients,

M

omni-

Sal. 16.
Aug. in
Sal. 16.

1. a. 64.

Chrysof.
hom. 66. ad
popul.

Aug. in
Sal. 61.

1. a. 48.

Holcot. in
c. 3. Sap. sec.
33. Ar. com. et
in 1. a. pag.
216.

Eccle. 2. 4. 5.
1. a. 1. 1. 1. 1.
1. a. 1. 1. 1. 1.

Chrysof.
hom. 62. ad
popul.

Aug.
erm. 154.
de semp.

Chrysof.
hom. 11. in
Epist. ad
Hab.

Salvian. l.
1. de provid.
& epist. 5.

omni forde & tinea expurgat. Norat hoc S. Aldegundis è regia Gallorum stirpe, Virgo oriunda, quæ de obitus sui die certior facta, quo pulchrior detersa omni macula Sponso appareret, rogavit morbo immisso, hic ita excuti, & expiari, ut recta in cælum evolare posset: mox voti compos, factum carcinoma pectus invasit, totumque corpus usque ad mortem de partum, est, adeo ut si quem febribus æstuantem, quibusvis morbi caloribus inflammatum videris, eum hic in fornace, igne tribulationis excoqui noveris. Quod de viris integerrimis probat Cassianus, dum ait: *Viros sanctos magnis infirmitatibus traditos no vimus, pro levissimis quibusve delictis, cum in illis nec tenuissimum navum, in die iudicii inveniri patiatur diviva Clementia, omnem cordis EORUM SCORIAM EXCOQUENS, ut eo tanquam ARGENTUM, VEL AURUM IGNITUM, ad illam perpetuitatem nulla indigentes panali purgatione transmittat.* EXCOQUAM inquit *Isaias, ad purum SCORIAM TUAM & auferam omnem stannum tuum, & post hæc vocaberis. Civitas iusti, urbs fidelis, anima sancta.* Unum è multis induxisse sufficiat, qui morbi doloribus expurgatus, sine purgatorio in cælum conscendit. Testem adduco è Societate nostra juvenem, qui morbo jam ingravescente, dixit in aurem familiari socio: tumi frater ota, obsecro, Domitiam, grandis enim mihi imminet tempestas. Et ecce subito ingruit: multiplex dolorum, cruciatuumque procella, æstare pectus, ardere, premi, fragi que scapula: humeri, terga, corpus rotum tremere, contundi, pungi, lancinari. Quid plura? omnibus ossibus, nervis, visceribus, medullisque intimis corporis, defævire malorum nec audita, nec visa colluvies. Stupere interim omnes, condolere certanti, precibus ad Deum recurrere, blandisque vocibus solari. Ipse patienter agere, Dei clementiam, Virginis opem implorare. Perduravit hoc malum integras quatuor & viginti horas: quo tempore exacto, disserenavit undique tempestas. Eger ad se reversus, omnibus admiratione, & expectatione circumfusis, quasi è fornace roris flante, rem omnem apperuit: petiisse nimirum obnoxè se

à Deo, ut purgatorios ignes sibi autem mortem infligeret, quibus tandem purgatus, libere in cælum evolare: postulatique Deum annuisse, atque his tandem doloribus expiatus, placide sancteque obdormivit in Collegio nostro Eborensi. Non absimile quid Cæsarius refert, Monacho Cisterciensi contigisse, qui nocte insequenti, qua extremum diem obiit, Prælato suo se miro lumine circumfusum declaravit; à quo rogatus, quid accidisset, ut citra ullam in purgatorio igne moram, recta ad superos contendisset: hæc causam subiecit: *per acerbi doloris, immanes cruciatibus, grave que terrores, quibus in morte vehementer sum afflictiatus, EXPIANTIS MIHI FLAMMÆ in purgatorio vicem subiere.* Valet in his, & similibus, illud Hugonis Cardinalis, quod *stibellum grano, quod lima ferro, & FORNAX AURO, hæc tribulatio, iusto.*

Quo argumento usus Chrysoctomus, probat Lazarum huiusmodi fornace tribulationis expurgatum, sinu Abrahæ quantumcuius exceptum, illud Epiphonematis loco subjiciens: **QUANTO MAGIS AURUM INFLAMMATUR, TANTO ETIAM PURIUS REDDITUR.**

Quoties ergo sive ab hominibus, sive à Diabolo, sive à Deo, quævis tribulationes: immittuntur, dic cum Augustino: *Venis tribulatio mea, veniet & purgatio mea, NUMQUID LUCET AURUM IN FORNACE ARTIFICIS? in monili lucebit, in ornamento lucebit; patiatur tamen fornacem, ut purgatum à sordibus veniat ad lucem.*

§. III.

Vniuscuiusque opus quale sit, IGNIS PROBABIT. r. Cor. 3. 3.

SI quando flamma horrea stipulis ac feno plena invaserit, si silvas, si ædes igneas afflarit, quantum quam luculentum nullis aquis sopiendum usque quaque sese latissime diffundit incendium? *Silva* ut inquit Seneca, *momento cinis.* Anno proximè clauso Aquisgrani ædes prope omnes ligneas; ligneis etiam scandulis tectas, ignis depopularus est. *Lugdunum quod ostendebatur in*

Seneca: in pib. 91.

Gallia,

Cassian. coll. 7. c. 25.

Isa. I. v. 25.

Fernandez tom. in Gen. c. 35. sec. 10. pap. 452.

Cæsarius. 12. c. 151.

Hugo. Card. in Job. c. 22.

Chrysoct. Epist. ad Olymp.

Aug. in Psal. 61.

1. Cor. 3. v. 12. 13.

Epist. 2.

Hugo Card. in 1. Cor. 3.

Hugo cit.

Aug. in Psal. 10.

Gallia, una nocte quanta quanta est ita exaruit ut nihil alteri superesset incendio. Divitiis illam sibi perisse, quam perivit, narro.

Haud aliter ex mente Apoitoli, cum interiori nostra animæ domo agitur: Si quis, inquit *superadificat super fundamentum* (quod est Christus Iesus) *aurum, argentum, lapides pretiosos: ligna, fœnũ, stipulã: Vniuscuiusq; opus, quale sit, IGNIS PROBABIT.*

Ubi Cornelius metaphoram desumi ait à domo, per ignem conflagrante: quæ, si ex auro, & lapidibus prætiosis, marmore, vel porphyritico lapide constructa sit, igne non læditur. Si ex ligno, vel stipula, aduritur. Quique nostrum super fundamentum fidei ædificium spirituale exstruamus, sed quam pauci *condificamini in habitaculum Dei! quam pauci Dei ædificatio estis! quam pauci superadificanti aurum, argentum, lapides pretiosos!* in quæ verba Hugo Cardinalis: *quidam solum Deum amant, & hi superadificanti aurum, argentum, & lapides pretiosos: in auro intellectum, in argento eloquium, in lapide pretioso opus incorruptum.*

Quam multi, quam innumeri, quam prope omnes superædificant lignum, fœnum & stipulam. Ecquid hoc exponet idem doctor: *stipulam, levitatem, fœnum, carnalitatem, lignum, rigidam cervicis sitatem designat, nam inobediens in prima in ligno commissus est, quæ inobediencia per lignum significata, transgressionem omnium mandatorum includit. Quæ omnia cum juxta Apostolum per ignem probanda sint, quæstio non levis oritur, an per lignum, fœnum & stipulam, peccata venialia, pabulum ignis purgatorii, an mortalia esca infernalis incendi futura designentur, cum dicatur, *Salvi erunt, sic tamen quasi per ignem* Augustinus in Psal 80 docet venialia, amorem proprium, inordinatum significari: *expone ergo nobis, inquit, ligna, fœnum, stipulam, quæ qui adificanti super fundamentum, quomodo non pereant sed salvi fiant sic tamen quasi per ignem? Obscura quidem illa quæstio, sed ut possum, breviser dico; Fratres, sunt homines omnino contemptores sæculi huius, non habent delectatione aliqua terrenis operibus: sancti, casti, continentes, iusti, fortassis & omnia vendentes, & pauperibus distribuentes. Sunt autem alii, qui rebus infirmitati concessis, inharere aliquantulum**

delectationi; non rapit villam alienam, sed sic amat suam, ut si perdidit, consurborur: non apponit uxorem alienam, sed sic adhaeret suæ, ut modum non ibi seruet præscriptum, liberorum procreandorum causa non totum cor suum levat, sed aliquam partem ejus trahit in terram

Quis ad hanc severam, sed veram tanti Doctoris sententiam, non exhorrescat, si per lignum, fœnum, stipulam, affectus inordinatus levissimæ noxæ veniales designentur? quis in se non ingentem materiam reperit, tam atrocibus purgatorii flammis consumendam? subdit porro: *nemo enim super fundamentum hoc adificans adulteria, blasphemias, sacrilegia, idololatrias, perjurias, putes se salvum futurum per ignem, quasi ista sint ligna, fœnum, stipula, sed qui adificat amorem terrenorum, super fundamentum regni colorum id est super Christum, ardebit amor rerum temporalium, & ipse salvus erit, sic tamen quasi per ignem, ad quem noster ignis teste eodem Augustino pictus est.*

Hic amor terrenorum, omnibus prope sese insinuat: sub parsimoniam pallio se addit avaritia sub necessitatis nomine, vestium pompa, & mensarum affluentia se ingerit &c. quæ cum ita sint, jure querit Sapiens: *quis potest dicere, Mundum est cor meum, pirrus sum à peccato: prov. 20. v. 9. nullus inquit Hugo Cardinalis, si omnes sancti, quotquot sunt à primo iusto, usque ad ultimum (una Virgine excepta) simul essent, nihil aliud dicerent, quam dimitte nobis debita nostra, omnes in se lignum, fœnum & stipulam agnoscerent; Suo cuique grano palea est. Affectus nimius in prolem, in uxorem, in pecunias, quas sibi eripi ægre fert, stipula & fœnum sunt, officium alteri collocatum, filiam à proco spreptam, causam alteri adjudicatum, non sine animi sensu concoquere: stipulam, & fœnum colligere est. Audi sapius audiendam Africanum, & orbis decus: *ligna quippe & fœnũ, & stipula, non absurde accipi possunt rerum secularium, quamvis licite concessarum tales cupiditates, ut amitti sine dolore non possint.**

Hugo Card.
in Prov. 20.

Aug. in En-
chiridio. c. 67

Aug. cit.

Atque ut noris illum de minimis, quæ etiam in viros perfectos cadunt agere, prosequitur: *si Christus in corde fundamenti locum habet, id est, ut ei nihil anteponat; & malis homo qui tali dolore uritur, rebus quas ita diligit magis carere, quam Christo, per ignem sit saluus.*

Aug. in Ps.
37 Thom. à
Kemp l. 1 de
imit. Chri.
c. 24.

Verum enim vero quis satis expendat hoc, *saluus erit per ignem*: qui gravior est, quam quidquid homo potest pati in hac vita, ibi erit una hora gravior in pœna, quam hic centum anni in amarissima pœnitentia. Quanto melius, quanto lenius perexigui illi nævi quibus indies fragilitas humana aspergitur, hic igne tribulationis, mortificationis, & pœnitentiæ juxta suavissimum mellei Doctoris monitum expiantur? *Neesse est, ut ardorem sentiat in corpore, id est pœnitentia tribulationem.* Quod si & hunc ardorem, hunc ignem vos mollibus induri, cupediis enutriti, commodis omnibus à teneris asueti perhorrescitis, Levitam Laurentium amate, illum honorate, illius amoris ignem in vobis accendite, & suis quas pertulit flammis piaculares sceleribus vestris flammam debitas everberabit, & *restinguet ignibus ignes.*

Bern ser. de
ligno faxno
& stipula.

2. Metam.

Illud enim fortissimus hic Athleta privilegium à Deo, suis flammis quas pertulit consecutus est, ut quot hebdomadis sexta feria animam piaculari igne liberam, cælo adscribat. Ut refert S. Gregorius Turon, confirmatque auctoritate Abbatis probatæ fidei ac sanctimonix, qui cum monasterio sancti Laurentii in Gallia præfesset, mirabilem ea de re visionem habuit, sub cujus sine sic eum affatur Angelus: *Abba, iste quem cernis, Levita Laurentius est, qui Martyrium & ignem pro Christi nomine passus est, hoc privilegium insigniri meruit, ut qualibet hebdomada animam a peccatorum ignibus possit eximere.*

Addit Gregorius, S. Laurentium suo favore ac patrocinio, eum contra omnes tartarei hostis insidias tueri, qui eadem sexta feria, pia oratione ejus memor fuerit, quo fit ut Leodii quavis sexta feria frequens ad monasterium, & Ædem S. Laurentii, populi concursus sit. Atque hæc hæcenus de noxis venialibus, quæ nisi hic expiantur, ignis purgatorii probabit.

Alii hic, ad peccata graviora, & lethalia progrediuntur.

S. Thomas adducit sententiam eorum qui per lignum fanum, & stipulam, docent intelligi peccata mortalia, qua quis facit post fidem susceptam, qui non sicut salvi per ignem, sed ignis inferni probabit in æternum Ita eminentissimus ille doctrina, & sanctimoniam Cardinalis, qui hodie in Christo signatus (Christianus) invenitur agere carnale opus, is dicitur contrahere lignum fanum, stipulam in escam ignis æterni sed esca ignis æterni non est nisi mortale, ergo lignum, fœnum, stipula intelliguntur peccata mortalia. Hæc spectat illud Prophetæ vaticinium. *Omnia caro fœnum* Ubi Cornelius: ut quid carni concupiscentias suas tribuitis, fœnũ accumulatis, sed fœnũ in igne æterno sèper arsurũ: verissime Aug. *Aurũ fides est, fœnũ carnalis concupiscentia: quidquid est ergo in homine carnali appetens vana secularia, fanum est.* Hic ignis concupiscentiæ, omne fœnum juvenes & puellas combussit Apoc. 8 *omne fœnum viride combustum est.* Hugo Cardinalis: *omne fœnum viride: id est, omnes qui requiescunt in mundi hujus virore Homo superbus, fœnum est, & omnis gloria ejus quasi flos FOENI, vetera cetera, ac marces.* Est qui gulosos jumentis comparat, quos nil aliud, quam fœnum spectare, & vorare allērit, illudque Platius accommodat: *producens fœnum jumentis & herbam servi sui hominum.* Quid politici nisi fœnum, & stipulam se coacervasse reperient? Audi Doctorem Seraphicum ser. 1. de S. Laurentio. *Vniuscujusque opus quale sit ignis probabit. O quot opera qua nunc videntur aurea, tunc apparebunt lutea, contracta, & vana! O quot sunt hodie, qui videntur adificare aurum, argentum, & lapides pretiosos, qui inveniunt se adificasse lignum, fœnum, & stipulam, id est non opera sublimia, sed purgatione digna! Tum a surgit: sed qui poterit illud tam grave incendium tolerare? & tamen qui nil illum ignem poterit declinare? O fratres qui modo modicam febrem, vel modicum dolorem non potestis pati, quid facietis, quantum dolebitis, quantum plorabitis, illo incendio inflammatis, & totaliter pœnis absumpti?*

Omnes denique peccatores, fœnum æterni incendii pabulum futuri. Solerter in hunc locum Pauli, observat Doctor Angelicus,

3 Thom. in
1. Cor. 3, 13.

S. Thom. in
Cor. 3, 13.
Virg.

Hugo Card.
in 1. Cor. 3.

Isa. 40. v. 6.
Corn. bic.

Aug. in Ps.
96.

Max. 13.

Bonav. ser. 1
de S. Laurent.

August.
serm. 39.
sancti

licus, permitti similitudinem agriculturæ. *Dei agricultura estis*, ut quisque diligenter observet, quid in agro cordis sui proferat, an stipulas, an lolium, an zizania, an steriles dominantur avena, eaque hic igne, tribulationis, & ardore poenitentiae exurere satagat, ut uberes virtutum fructus producere valeat: *nam saepe etiam steriles incendere profuit agros*. Eidem similitudini agriculturæ insilit S. Leo serm. 3. de Jejunio: *In dominico agro, cuius operarii sumus, oportet nos prudenter, atq; vigilanter spirituales exercere culturas, ut de sanctorum operum fruge latemur: qua si pigro otio, & inerti desidia negliguntur, terra nostra nihil generosi germinis pariet, & spinis ac tribulis subdita, non producet quæ condenda sine horreis, sed quæ URENDASINT FLAMMIS*. Quotus quisque, si in agrum cordis sui descendat, & acuratè perfliget, non inveniet illic & stipulam, & spinas, & tribulos & zizania, de quibus sententia lata est: *alligate in fasciculos AD COMBURENDUM: Ligatè*, inquit, vos divinæ Iustitiæ administri, ligatè linguas, quæ olim ad calumnias, ad probra, ad perjuriam, ad blasphemias dissolutæ, *Ligatè* manus, quæ pronæ in manum, in attractus impudoratos, in furta præcipites, veloces ad effundendum sanguinem.

Ligatè pedes, in leves choreas solutos, in popinas, in prostibula ductores, *Ligatè* oculos libidinis illices, in fædos libros, nudas tabulas, infames Helenas, & lenas intentos, *Ligatè* denique membra omnia, quibus in Deum se peccator obarmavit.

Nec minus horrendum illud: *Ligatè in fasciculos*, hoc est interprete magno Augustino *rapaces cum rapacibus, adulteros cum adulteris, fornicatores cum fornicatoribus, homicidas cum homicidis, avaros cum avaris, iracundos cum iracundis, falsos testes cum falsis testibus, fures cum furibus, derisores cum derisoribus, similes cum similibus. Hi sunt fasciculi AD COMBURENDUM*, idque igne inextinguibili, in æternum, in æternum. O peccatores! quis ex vobis, qui hic fœnum, & stipulas, & zizania accumulatis, quis ex vobis habitare poterit cum igne devorante: Pedit suo terribilis hic vobis lethargum excutiat Hipponensis Præsul serm. 1. de S. Laurentio: *quis nolit ad horam uri Lauren-*

tii igne; ut æternum gehenna non patiatur incendium, quis nolit ad paucos labilis vitæ annos, pauperiem, contemptum, calamitates, morbos afflictiones quaslibet perpeti, *Ut æternum gehenna non patiatur incendium*; quis nolit ad breve tempus, carnis lenocinia, gulæ illecebras, avaritiæ illicia, honoris ambitum, atque omnis sceleris voluptates, ac emolumenta devitare, *ut æternum gehenna non patiatur incendium*? nemo profectò, nemo, qui quale istud, & quid æternum ex-penderit.

Fertur Sixtus V. initio Pontificatus sui, ut cruentos grassatores, vulgo Banditos, Italia finibus arceret, cohortem equitum instruxit, qui eos insectarentur, & vivos in urbem deducerent. Primum qui in manus venit, vinculis in carcere attineti iussit, donec secundus comprehensus esset; quo capto, statuit in luculeato igne extracto, primus veru infigeretur; atque ab altero veru verti, & socium assari. Cumque tertium capissent, iussit secundum ab hoc torreri. Atque ita horror ignis huius, omnes quamtumvis immanes, ac truculentos latrones a scelere revocavit, ut exiguo temporis intervallo eorum nullus repertus sit. Consimilem profectò vim, si in animis vestris, æternum gehennæ incendium concitaret, brevi omnes scelerati urbe, & orbe præserberentur, omnis vitiorum scoria expurgaretur. Quod ut consequi possimus, omnes una voce cum Ecclesia deprecemur: *Da nobis quæsumus Domine, vitiorum nostrorum flammam extinguere, qui tribuisti beato Laurentio tormentorum suorum incendia superare*. Ut tandem aliquando ò gloriosissime pugil Laurenti ad beatissima illa divini amoris incendia, in æternum feliciter, arfuri evolare, & tecum qui merito LAURUNITES, sine fine, triumphare valeamus.

* *
*

Spaelberg.
festo S. Laurent.

Laurentius
Anagram-
ma Lauru-
nites.

F E S T V M.

ASSUMPTÆ VIRGINIS M A R I A E.

Fortis ut mors dilectio. Cant. 8.

EMBLEMA XXX P H O E N I X E X A R B O R I B U S

R E D I V I V A.

Feliciter ardet. Ovid. l. I. de remedio.

A R G V M E N T V M.

Inter omnes affectus humanos, præpotens amor est, qui inter parentes & liberos, inter fratres & sorores, inter sponfos & sponfas, inter ipsos conjuges adeo vehementer aliquando exarsit, ut amantes extinxerit. Quod si ea vis amori, ut videbimus, naturali, imo etiam frædo & lascivo fuerit: quo quantoque potentiori ardore, corda eorum exactuasse censenda sunt, qui divini amoris flammis incensi, non alio morbo, nec morte, quam amoris expirando, in complexum dilecti sui, è corporis ergastulo soluti, perniciousè evolarunt? Hoc si ulli sanctorum concessum sit (concessum autè est pluribus) dilectissimæ Dei Matri, ut solidissimè Bernardus argumentatur, minime denegandum est. Illam porro per omnem vitam, non alio languore quam amoris sensum consumptam, ac tandem in fragrantissimo omnium excelsarum virtutum, & gratiarum nidulo phœnicis instar feliciter aruisse, ac finisse in odoribus ævum, luculenta Sanctorum Patrum evincunt testimonia. Unicum hic interim mihi votum est, ut ii quorum febris avaritia est, quorum febris iracundia est, quorum febris libido est (Quæ sunt infirmitates ad mortem) hoc sanctiori divini amoris languore detinerentur, in eoque extremum Spiritum exhalarent. Quæ optatissimæ mortis prerogativa, ut frui possitis, Mariam vobis in morte patronâ adsciscere, quæ illâ terribiliū omnium terribilissimam, vobis amcenam & amabilem reddet: quemadmodum iis contigisse legimus, qui moriendo canere, & canendo mori, non alia quam amoris morte, comperti sunt.

- §. I. *Maria vulnerata charitate, nuntiata, inquit, dilectæ, quia amore languet.* Cant. 2. v. 5.
 §. II. *Fortis ut mors dilectio.* Cant. 8.
 §. III. *Vnica Phœnix Maria ex amoris rogo redi viva.*
 §. IIII. *Maria in morte Patrona.*

*Ovid. l. 1.
Amb. l. 4.*

*Virg. l. 2.
Æneid.*

FESTUM

F E S T V M ASSUMPTÆ VIRGINIS

Fortis est ut mors dilectio. Cant. 8.

Ngeniosum nec minus religiosum, exstat Poëtarum commentum, *Cupidinem*, una cum *Morte*, iter ingressum: jamque longius progressos, vel pereingruente, oppido lassos, ad obvium diversorium, se pariter recepisse, ubi dum nox quietem.

*Virg. l. 2.
Æneid.*

Suadent que cadentia sidera somnos.

Arcum quisque suum cum pharetrâ, in mensam neglectam abjecit; verum ut nulla, aut exigua quies amori est. *Cupido* infomnia passus, ortum solis prævertens, è stratro se proripit, & nescio quo felici infortunio, arcum & pharetram *Mortis*, pro sua secum velociter asportavit, atque ita elapsus, quemcunque hisce telis sauciat, non gestire, non lascivire, non solitis ignibus æstare; sedit è vestigio pallefcere, languere, frigere, exanimari, demiratur. E contra *Amoris* jaculis *Mors* instructa, hæret attonita, suo ut putabat fatali telo saucios, non ilico concidere, non extingui, & mortuos efferrî, ad stare, exillire, novis facibus incendi, usque amoris ignibus inflammari, ut toti inflammas abeant, in cineres redigantur, unde felicius renascantur, & immortales reviviscant. Hoc divini Amoris speculo complures faucii fuere, & si qui immortui sint, id enim vero de Sanctissima Virgine Maria, omni dubio procul astruendum esse contendo. At primum quidem.

§. I.

Vulnerata charitate, nuntiate, inquit, dilectio, quia AMORE LANGUEO.

Cant. 2. v. 2.

Medicorum Principes Hippocrates

Sec. 1. Aphorismo. 6. sic ait: ut La-

rinis febris à fervendo ita Græcis à *Turris* id est, qui ab igne *Tūretos* dicta innumeras sub se complectitur species, quæ singulæ in corpore humano intemperiem, seu ut Medici loquuntur, distemperamentum operantur, illud autem vel ingluvies & crapula, vel calor vehementior, vel frigus intensus, vel merus repentinus, aut dolor & melancholia pertinacior, subindebilis copiosior, aut amor impotentior, aliæque passiones, & mentis emotæ impetus inducunt. Quorum omnium *S. Thom.* prima, & unica origo & sentina, Angelico teste Doctore, peccatum est. Horum omnium cum nihil omnino in Dei Matre locum habuerit, quæ nulla unquam peccati fuligine aspersa, perfectumque passionum suarum habuerit dominium: omnipiane corporis, animique morbo caruisse luculentum Sanctorum Patrum, Doctorumque convicit testimonium. Sic enim doctissimè Suarez noster tom. 2. in 3. p. disp. 2. sect. 2. docuit Christum & Virginem, esse inter se simillimos, non solum moribus, sed etiam & corporis perfectione, & affectibus. Hæc enim similitudo, ad conciliandum amorem, & ad majorem perfectionem pertinet, ut B. Brigittæ revelatum legitur. Unde inquit, colligunt multi beatam Virginem, propter optimam corporis complexionem, cum magna moderatione animi conjunctam, nunquam in verum ac proprium morbum incidisse: & Sophronius in epistola Synodica, quæ habetur in 6. Synodo, Act. 12. dicit corpus Virginis ab omni contagione fuisse liberum. Cajetanus vero tom. 2. opusc. 13. de Psalmo Virginis disertè his verbis altruit: *dissonum rationi est beatam Virginem aegritudinem aliquam passam esse, quia similis debebat credi filio* per

Basil. in
Reg. brevior
interrog.

177. Athan.

l. de incarn.

D Thom. p.

3. q. 14. a. 4.

Et q. 46. a. 3.

per omnia (qui juxta S. Basilium, Achanasium & D. Thomam, aliosque. ab omni morbo immunis fuit) quantum fas esset, Quod Galatinus lib. 7. cap. 10 & Posa noster de B. Virigne confirmet, l. 3. tract. 10. cap. 5.

Nihilominus ardenti Virginem Matrem febri aestuasse, languore corporis, & animi ad mortem laborasse; sed non alio, quam diviniissimi amoris, comprobabo.

Ambros. l.

4. in Lucam

cap. 4.

Plutarch.

in Demetrio

Suidas.

Ea vis infano ac lascivo amoris est, ut amantes languere, & ardentissime faciat febricitate: nec enim inquit Ambrosius minorem febrem Amoris dixerim, quam caloris

Antiochus Seleuci filius lecto affixus, gravissimè aestuabat; insolentis natura mali, ac desultorii paroxysmi, parentem, domesticos, quin & peritissimos medicos latebat: unus Erasistratus cunctis præstantior, omnem artem & industriam insumpsit, ut morbi hujus radicem assequeretur, noctu & interdum febricitantem constanter observando; ac sæpe sæpius arteriam explorando: quam tandem percussit, & concitatissime emicare, decumbentis vultum repente inflammati, oculos scintillare, toto corpore commoveri, quoties Stratonice, quam impotenter deperibat, cubile intrantem, & propius accedentem, intuebatur: atque ita, ut cum Augustino, cœlesti medico loquar, noverat venâ inspectâ, quid intus ageretur in agroteo.

August. in

Psal. 43.

Amb l. 4. in

Lucam c. 4.

Quam multi, & multæ languent, pallent, ardent, febricitant, quorum si venam tentaveris, verissimum illud deprehendes: febris tua libido est; febris tua avaritia est, febris tua iracundia est, febris tua superbia est. Quod si omnium hic stantium venam, & pulsam arteriæ tentare liceret, quot febricitantes reperire esset: multas siquidem infirmitates habet anima nostra, quot peccata, tot infirmitates.

Hieron. in

Pf. 102.

Mercatorum & divitum hujus sæculi, venam explora, ac ilico deprehendes, quia febris eorum avaritia est. Complurium vicorum nobilium, ac fœminarum arteriam, pertenta, & manifestè perentisces, quia fe-

bris eorum superbia est. Hominum inquietorum, dissidentium, rixantium venam, tangere & rectè asseverabis, quia febris eorum iracundia est.

Et præ his omnibus, si juvenum, ac puellarum, etiam conjugatorum lascivientiam, ex omni conditione hominum, pullum observes, certissimè affirmabis: febris eorum libido est, eo quod digna sint cupiditates. Qui morbi, ac febres, ita eos, quos invadunt dejiciunt, ut robustissimos quosque debilitent, solo allidant, & omni vita faciant languere. Audi Doctorem maximum de quo Volutianus, legi doest; quidquid ab Augustino contigerit ignorari hic in c. 16. Matt. sic ait: Novimus quanta ipse amor faciat, plerumque etiam ipse amor improbus, & lascivus. At longe majores vires, vehementiores imperus, ardentiores affectus, divinum in homines amorem operari, inconfesso est: nam si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardet.

Amb. cit.

August. in

Matt. c. 16.

si quis vult

venire post

me,

Ovid.

ardet.

Lucia Narniensis è Dominicana familia, Virgo Religiosa, etiam cutem gestabat subnigram, & velut ab igne tostam, nimirum: quæ intus ardebat flamma amoris, etiam extrinsecus se probebat, & in ipsum corpus, cutemque evadebat. Hinc ab illo ardentior, & quasi alienata à se, & piè amens exclamabat: ignem, ignem, ignem sorores meæ, amore Jesu LANGUEO, & vi vere nequeo. Hæc illa in æstu divini amoris, quo adeo languebat, ut sæpius ad decem, duodecim, quandoque ad sedecim horas, sola lingua mobili, cetera penitus immota permaneret: & nosse poterat venâ inspectâ, quid intus ageretur in agroteo. Utinam & nos divinus ille languor invaderet, cœlestis ardor incenderet, uti accendit, occupavitque & alteram Virginem, Beatam Stephanam de Soncino ex eadem Sancti Dominici familia, quæ ut in excessu mentis, vidit sibi aperiri immensum amoris oceanum, ejus æstu tota abrepta, vociferari audita est, ex eo liceret sibi plusculum haurire, alioqui inquit, moriar.

Hist. Domi-

canorum.

Augustin

in Soliloq

cap. 1.

August. in

Psal. 43.

Aug. l. 9.

Confess. c.

1.

Bernard.

serm. 23. a.

Cant.

His accedit Catharina Genuensis, tanto desiderio ardens complecti sponsum suum Jesum in regione vivorum, ut quoties

ties officio defunctorum interesset, nunquam gravius indignaretur, quam sibi non parenturi, & iusta persolvi, quæ differri non sine frequenti mentis à corpore secessu, quasi sapius mortua, indignanter tolerabat; cumque sibi restitueretur, mirum quanta modestia eos ignes dissimularet, quorum pallido in ore cineres gerebat. Si sanctæ illæ mentes exarserunt, ut nil aliud expirant, nisi æstus, & incendia amoris. Ea quandoque accenso pectore emisit Bernardus, cujus hæc ad tororem voces, plenæ pietatis de modo vivendi, ad fororem, serm. 2. (Charissima soror, roga ancillas Christi, quæ tecum sunt, & dic eis: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia AMORE Iesu Christi sponsi mei LANGVEO. Hæc ubi orans, atque multum obsecrans, edixit, ut reperiret ignes, & flammæ amoris, tunc hujus fructus longè suavissimos, facili calamo, piaque mente fudit: *Hic amor dulcis, hic languor suavis, hæc infirmitas sancta.* Sed his ommissis, divinum virum Augustinum, nemo quiquam mirabitur, amoris martyrio quodammodo extinctum, cor manu inflammatum gestare, ut alii purgati heroës, gladios, cruces, rotas, aliave instrumenta supplicii. Quam porro potenter æstuarit; ex hisce scintillis judicare est: *O vita, ait, cui omnia vivunt! vita, quæ das mihi vitam! vita, quæ es mea vita, per quam vivo, sine qua morior! vita, vitalis, dulcis, & amabilis, ubi quæso: ubi te inveniam, ut in te desciam, & in te subsistam? prope est in animo, prope est in corde, prope in ore, quia AMORE LANGVEO, quia sine te morior.*

Unde hic languor, hic ardor, hæc infirmitas: *Sagittæ veras, inquit, tu cor nostrum saluberrimo amoris tui jaculo.*

Quid de cæli Regina dicendum, quid de Dei Matre sentiendum? Bernardus serm. 23. in Cant. *Sagittæ electa est amor Christi, quæ Mariæ animam non modo confixit, sed & pertransiit, ut nullam in pectore virginali particulam, amore vacuum relinqueret, sed toto corde, tota anima, tota virtute diligeret.* In nobis quantum inane! quale vacuum amoris divini! Etenim si tantus æstus, tam divinus languor Sanctorum animos occupavit, aliter profecto exæstuarit Maria, quæ his *Cælestis Panthei Pars II.*

omnibus, amore in filium, infinito intervallo antecelluit, necesse est.

Petrus Damianus, divinæ Matris amorem, cum aliorum amore conferens: *Quem admodum, inquit, stella sunt minores facula, & velut scintilla ad Solem, imò penitus se abducunt, cum Sol adest: ita Virginis divina charitas, ad cæterorum omnium Divorum charitatem collata, velut Sol inter minora sidera.* Hinc illæ voces amantis ad ipsos Calites se invisentes: *Adjuro vos filia Ierusalem, ut nuntietis dilecto meo, quia AMORE LANGVEO* Cant. 5. Hic attonitus hæret Abbas Igaiacensis: *Languor enim, quem locum in corpore tuo reperit; in quo salus mundi tam diu habitavit; de corpore illius filii tui virtus exibat, & sanabat omnes, adeo ut etiam simbria vestimenti Hamorrhœissam sanavit.* Sed non hic naturæ languor est, ò beatæ mentes, hæc infirmitas non est ad mortem, sed ad vitam. *Vt minus meremini languorem meum (inquit Maria) AMORE LANGVEO, languo plus impatientia amoris, quam passione doloris: plus vulnerata charitate, quam gravata infirmitate.* Interim, ut sic eam Cælitates languere viderunt, omne illi obsequium & solatium, ut addecebat, Regiæ suæ, ac mundi Domine detulere: vis, ut hic Gabriel assideat, & ibi ministrat (cum Guerrico loquor) aut ut dilectus tibi ac filio discipulus colloquatur, præsentia sua soletur? Nequaquam, inquit, sed nuntiate dilecto meo, quia AMORE LANGVEO: ipse novit (& solus novit) quomodo meo medendum sit vulnere, osculetur me osculo oris sui. Hoc ausim sperare, non pedes cum Magdarena, quæ nullius mihi noxæ conscia; quæ toties os illud divinum excolulata, cum parvulum tenebam in brachia, quoties speciosum præ filiis hominum mihi libebat, satis licebat; nunquam faciem avertēbas, nunquam Matrem repellebat: Crevit quidem gloria & majestate, sed nihil ab ea ingenita immutatus est mansuetudine & bonitate. Nihil ad illum superbia secularis elogium: HONORES MUTANT MORES. Ægrotabat graviter Jacobus, jam jam exinguendus, pergat ad invisendum Patrem filius Josephus, qui dum moribunde seni adeste denuntiatur, quid egit: *Confortatus sedit in le-*

Damian. serm. de Assumpt. Virg.

Guerric. serm. 2. in Assumpt. Virg.

Guerricus cit.

N

Gen. 43.

Gen. 43.

Amb. cit.

August. in Matt. c. 16. si quis vult venire post me.

Hist. Domini.

Augustin. in Soliloq. cap. 1.

August. in Psal. 43.

Aug. l. 9. Confess. cap. 1.

Bernard. serm. 23. in Cant.

*Ambry. de
Jacob. &
vita beata
p. 2. c. 9.*

Osulo. Unde quæso optime senex moritute, vires has ad exurgendum, sedendumque in lectulo depromphisti? Miratur planè D. Ambrosius: *Quis, inquit, tam velox in curriculo, quam ille in lectulo? quis tam latus in flore adolescentiæ, quam ille in mortis confinio?* Unde hæc alacritas & strenuitas? ex præsentia, ex osculo, & complexu Josephi, quem unicè diligebat; & præsentem summo cum gaudio intuebatur. Istiusmodi sibi solatium Deipara à filio postulat, & impetrat, ut jam videamus.

§. II.

Fortis est ut mors dilectio.
Cant. 8. v. 6.

*Nievemb. de
arte vo-
lunt.*

REstè ac ritè Religiosus Scriptor: Amor est quidam sui exitus, & quædam à se peregrinatio, cum quodam spontaneo interitu. Voluntaria mors est, & quoddam sine necessitate fatum. Morti propterea æquavit Salomon amorem, *fortis ut mors dilectio*; cui funalia, & tædæ, & lampades, ritu ferali sunt; sed inextinguibiles, quas ubi in amore naturali præluxisse videris, facile in diviño, atque in Maria, quæ omnium cœlestium mentium ardorem in se eminenter complexa est, exsuperasse fatebimini.

Inter omnes affectus humanos, nullus amore potentior est, qui homini prædominetur, sui quasi impotentem reddat, & exanimet. Nonnulli quidem dolore, alii furore, quidam gaudio, complures amore expirant: qui tantus subinde sincerus inter amicos, sorores, parentes inter & filios, sponfos & sponfas, ipsosque conjuges exarsit, ut extinxerit, & mutuo amore, veluti gratissimo dilectionis incendio conflagravit.

*Constantinop.
Belgica. l. 3. c.
ultimo.*

Tempote Michaëlis Palæologi, Imperatoris Constantinopolitani, Turcæ Romanas Græcorum provincias, ad amnem usque vastârunt. In ea direptione hoc accidit, ut commemoratione, sic & commiseratione dignissimum: Sorores duæ adolescentulæ, cum diversis dominis forte obtigissent, jamque divellendæ essent, ad ultimum vale, in mutuo amplexu, præ amoris teneritudine

expirarunt. Quanto arctiori amoris vinculo Virgo Mater tali filio fuit alligata, tanto acerbiori, præ illarum fororum, in die ascensionis fuit separatio: qui dolor & amor, ad ultimum momentum novum semper habuit fomentum, sumptisque incrementum: *Excedit omnes amores parentum in filios, amor istius Matris in filium.* Matris in & filium etiam scelerarum, dilectionem vis, morte fortiores? Exemplum, inquit, Ludovicus Granaatenſis, proferam non admodum antiquum.

*Anselm. de
excell. Virg.
c. 4.*

*Lancian.
opus. spir.
4. c. 5.*

Ante paucos dies per ministros justitiæ juvenis quidam capite truncatus est, ipsumque caput hæcæ suffixum, publico loco expositum. Habebat hic juvenis matrem, quæ tum amoris, tum doloris vi etâ impatientiâ, in publicum proruit, ut filii caput spectaret, lacrymans, cælumque gemitibus ac suspiriis implens. Quod cum vidisset, domum reversa, eo ipso die vi amoris ac doloris magnitudine oppressa, spiritum exalavit, tanta vis amoris mater in filium improbum etiam, & sceleratum.

Quanto ergo major Virginis exstiterit, dum non modo caput talis filii spinis cruentum, sed & totum corpus miserimè dilaniatum conspexit! hinc tantus ex amore dolor, teste Anselmo, Virginis animum occupavit, *ut per momenta singula vitam ei ademisset, nisi peculiari eam miraculo Deus conservasset.* Et dubitamus adhuc hoc extremo vitæ momento, quo frena, filio suo ad cælos invitanti, amori laxavit, Mariam totam in flammam abiisse; sponfos, sponfas, conjuges se mutuo tanto ardore complexas fuisse, ut extinxerint, historiæ tragicæ, quæ huc non pertinent, satis testantur; sed parum hoc, paulo majora canamus, & ab amore vano, & infano, ad sanctum & divinum, quo plures immortui sunt, transeamus.

*Anselm. de
excell. Virg.
c. 5.*

Seraphico telo faucia Theresia, tota quanta fuit, sub amore tæruit, ut non tam vixisse, quam amasse, nec tam amasse, quam in amorem versa videatur. Incredible nobis legentibus penè est, quod & spectantibus mirabile fuit, tanto divina

*2. Machab.
7.*

divinæ charitatis incendio parem fuisse
fœminam, adhuc mortalem; sed ne diu mi-
raculum esset, transit ad immortales, ut in-
ter beati incendii accolæ transcripta, mu-
nicipatus jure, igne divino frueretur. Quod
liquidè, ut omnibus constaret, non frigida
morte, sed summo in æstu amoris (ut Car-
dinales sacrorum rituum, in relatione facta
Gregorio XV. pro ejus canonizatione as-
seruerunt) à nobis abiit? Hanc quoque ex-
emplo suo comprobata, posteris doctri-
nam reliquit in itinerario perfect. c. 19. *Pos-
test, inquit, crescere ad eum amor, & desiderium
Dei, ut subiectum naturale illud sufferre ne-
queat, & aliqua persona sic sunt mortua. Vultis
ex his aliquas?*

De S. Catharina Senensi scribit Surius 29.
Aprilis: *Amoris Christi in ea tanta vis fuit,
ut cor Virginis, à summo usque deorsum cre-
puerit, ruptisque vitalibus venis, sola vi di-
vini amoris spiritum reddiderit.* Juvat hic
iterum exclamare: *O verè fortis ut mors
dilectio!* quæ occidit, quidquid mortale,
quidquid carnale in nobis est. Augustin. in
psal. 121. *Resistitur ignibus, resistitur undis,
fero Regibus, potestatibus, venit una mors,
quis resistit: nihil est illa fortius, propterea
viribus ejus charitas comparatur, quia ipsa
occidit, quod fuimus, ut simus quod non era-
mus.* Ubi Calliopii martyris piissima mater,
filium in cruce expirantem vidit, in com-
plexu ejus, simul spiritum exhalavit, sicque
cum eo se in holocaustum amoris obulit.

Huc spectat illud, quod nonnulli Ecclē-
siæ Patres, & sacrarum literarum commen-
tatores tradidēre; quos inter Sixtus Senen-
sis l. 5. Bibliothecæ: Matrem Machabæo-
rum, post filii postremi necem, affectus
materni, & terrenorum omnium oblitam,
tanta divini ardoris, & cælestis amoris dul-
cedine fuisse perfusam, ut præ amoris mag-
nitudine, cordis sibi disrupto, expiravit.
Textus sacer non aliud dicit, quam: *No-
vissimè & mater consumpta est; illo nempe
mortis genere, quo Plates Regius se mor-
tuum jactat: Psal. 30. Oblivioni datus sum,
tanquam mortuus à corde* Hanc oblivio-
nem & mortem Bernardus celebrat e-
pist. 41. *Bona oblivio, si te ipsum nescias, mor-*

*tem hanc, qua fit à corde, infert charitas, de
qualoquitur Sponsa in Canticis: FORTIS
EST UT MORS DILECTIO; & ideo ait,
mortuus, non à morbo, à ferro aut igne, sed
à corde, quod vitæ principium, & sedes a-
moris est.*

Quam pauci vestrum hac ratione mortui
à corde, rerum omnium terrenarum obli-
ti, divini amoris relo confixi sunt. Similes nos
pueris, qui erepundia, qui nuces, & poma
cum aperto vitæ discrimine, deperimus.

Non multis abhinc annis, puerum in
Transilvania tanto pomi unius desiderio
exaestuasse, certo auctore compertum est, ut
potiundi spe, & frustratum, ardentissimus
tantillæ rei amor extinxerit. Ejusmodi a-
mor noster, puerilis totus, & in res futiles
impotenter effusus; quàm pauci amore sum-
mi, & increati boni moriuntur? ex desiderio
ardentissimo intuendi illum, qui tanti eos
emit, & redemit, qui usque in finem dilexit
eos, ut supra diximus. Sed eheu! magis desi-
derant, & ardent aliqui amore horci (ne hic
spureos attingam) alii amore auri, ille ux-
oris, illo liberorum &c. quibus vel ipsa mor-
tis, quæ sic separâtat, amarissima est recor-
datio.

Quid de te, integelle floscule Stanislæ
dicam?

*O quâti! O quales fuerint tibi pectoris ignes,
Infusa toties, testificantur aqua.*

Factum hoc sæpius est, & vix mitigato
igne, qui intus urebat, retenta vita est, ne a-
matoria inter suspiria dilaberetur; nec ta-
men flumina charitatem obruere potue-
runt, quæ Stanislæum in speciem validiore
morbi vi, sublatum à nobis cælo intulit, ubi
æternum venaret. Quis à rigida Septentrio-
nis plaga tantum sperasset ardoris? verum
divinus ignis & virginis nivibus servat fi-
dem, & iidem alitur mirabilibus incremen-
tis, juxta illud: *Aqua multa non potuerunt
extinguere charitatem.*

Quod, ut ad amores referamus, mul-
tas, easque maximas tenerrimi corpuscu-
li afflictiones in se ultro susceptas, aut

Anselm. de
excell. Virg.
4.

Lancicus
opusc. spirit.
4. 5.

Anselm. de
excell. Virg.
5.

Virg. eclog.
4.

2. Machab.
7.

Cant. 8. v.
7.

à domesticis illatas, aut à cacodæmone immiffas, Seraphicus juvenis (ut auctor vitæ fu-
fius expreffit): toleravit. *Sed aqua multa tribulationum, tentationum, non potuerunt extinguere charitatem.* Miratur adhuc ætas
noſtra, quod nequivit antiquitas latius admirari; *Æthiæ* montem, teſte Plinio, tanto impetu flammarum globos eja-
culari, ut ad quinquaginta, & centena milia paſſuum arenas emittat. Mirum hoc, ſed longè mirabilius, quòd in illo, ſeu arden-
tis naturæ camino, ſed æſtuantis terræ for-
nace, nullæ ignibus dives appareant: licet enim voracibus, ingenribusque exundet in-
cendiis *Æthiæ*, ſummo tamen apice, concreto gelu, & nivibus reſperſo, quaſi ſeni-
lem canitiem, eo immenſo conjungit ardore, in victa proſectò in utroque violentia, nec calor frigore retunditur, nec frigus calore diſſolvitur.

Me fanè hæc in admirationem rapere non poſſunt, dum conſidero miraculum ſtu-
pendum magis: cum æſtuante humano corde inextinguibili, ſuperai incendio amoris, ita gelu afflictionum conjungi, ut quòd graviores ſunt afflictiones, eò ſunt teneriores amantis animæ affectus, deſideria, vota, ec-
ſtaſes, raptus, mortes; tantum abeſt, ut aqua multa valeant extinguere charitatem; quæ ſi uſquam, aut unquam in cor Virginis, cujus in magna velut mare contritio, omnia flumina lacrymarum, ſanguinis, dolorum, ac cruciatuum filii intrarunt; ſic enim Arnoldus Carnot: *Quot dolorum flumina filium obruere videbatur, tot in viscera Matris intraſſe feruntur.* Tamen dum hæc omnia flumina intrant, mare non redundat, nec aquæ hæc copioſiſſimæ potuerunt extinguere charitatem, aut flumina obruere, ſed alit unda flammæ, donec vitali incendio amantem in cineres reſolvat.

Spondan.
anno Chr,
1216.

Quod Spondanus Apameenſis Antiſtes, egregio in Chriſtum amoris probat exemplo: Civis Dionantenſis, qui anno 1216. in terram ſanctam proſectus, ubi omnia, quæ Redemptor noſter præſentia ſua loca ſacrarat, ſumma religione, & animi teneritudine veneratus fuiſſet, tandem in Cal-

varia monte, vi amoris, & doloris, ruptis vitalibus cordis venis, ſpiritu exhalavit. Quid de affectu ſanctiſſimæ Matris, acerbiſſimos proprio filii, & talis filii cruciatibus re-
colentis, & etiamnum veluti intuentis, ſentiendum eſt? *Si qua ſunt in vobis viscera charitatis, conſiderate, quo cruciebatur amore, quoque deſiderio aſtuabat hæc Virgo; puto, quòd quidquid cordis eſt, quidquid mentis, quidquid virtutis humana, ſi totum adhibeas, non ſufficiat; ut cogitare valeas, quanto indefinenter cremabatur ar dore pii amoris: ut amabat, ut dolebat, ut nullus ar dorem Virginis ſufficiat explicare, quanto deſiderium cremabatur incendio.* Ut viva moriebatur, dum toties, totieſque ſacta loca filii ſudore, lacrymis, ſanguine reſperſa peragraret: piſſimam quoque Matrem hoc pro more habuiſſe, S. Ildephonſus, B. Guericus Abbas, & S. Brigitta in revelationibus ſuis teſtantur.

Nunc, ſi luber, omnium mortalium non modò naturalem, ſed & ſupernaturalem adde Seraphinorum, & cæleſtium mentium reliquarum amorem in unius pectus, velut in fornacem ardenſiſſimam collectum contemplare, frigus erit & glacies præ amore, qui in corde Mariæ in immenſum deſlagravit; quod pulchrè expendit Anielmus de excell. Virg. cap. 4. *Superat omnes omnium rerum creaturarum amores & dulcedines, magnitudo amoris illius Virginis in ſuum ſuum, & dulcedinis immenſitas, qua exultabat, & liqueſcebat anima ejus in eundem Dominum, ſua viſſimum exſpirans odorem, quemadmodum roſæ, aut violæ. Solis ardore emorientes, fragrantem, & benevolentem exhalant animam,*

Hæc ſuper re eximium Theologum Franciſcum Suarem, quem alterum Auguſtinum vocitarunt, audiamus: *Hic vis amoris, & ardenſiſſimi deſiderii, & intentiſſimæ contemplationis abiſſe aſtruit: fieri enim poteſt, ut mens tanta efficaciâ & intentione in his actibus occupetur, ut veluti deſtituat corpus: ita ut paulatim ejus diſpoſitiones remittantur, ac deſciant, ac tandem ob earum defectum, non poſſit anima in corpore conſervari.* Nec dubitatum, in eam, cælos ſubeuntem, trans-
ſerre

Plin. l. i. c.
103.

Ihren. 2. v.
13.

Hieronym.
ſerm. de
Aſſumpt.
Virg.

Iuſt. in ſer.
de Aſſumpt.

Ildephonſ.
ſerm. 5. de
Aſſumpt.
Gueric.

ſerm. 2. de
Aſſumpt.
Revel. Bri-
gitte, l. 6. c.
21.

Breviar.
Roman.

Hier. ſer.
Aſſumpt.
d. Virg.

In Bibliot.
ſcript. Soc.
Suarez. 3. p.
tom. 2. q. 37.
diſp. 21.
ſect. 11.

ferre eas Pfaltis voces, quas Theodosio Magno celos penetranti, in os ingerit S. Ambrosius, celebrans defunctum; instructum enim egregie divina & proximi charitate, cum Theodosium exhibuisset, subiicit: ergo decedens è tertis pia anima, & sancto repleta Spiritu; quasi interrogantibus iis, qui sibi occurrerent, cum sese ad sublimia, & superna subrigeret, dicebat: DILEXI. Nihil hoc plenius, nihil expressius. Quid egisti in terris (occultorum enim solus cognitor Deus) dicebat, dilexi.

Quod si vos percunctari liceat, quid tu mercator egisti in terris? quid mihi, quid supremo Judici respondebis? *Dilexi*, sed quid aurum & argentum, fluxas & perituras divitias. Quid tu vir literatus, vir nobilis egisti in terris? *Dilexi*; sed quid honores, dignitates, & infansias falsas. Quid tu adolescens egisti in terris? *Dilexi*, quid spurcas ac fœdas voluptates. Quid vos, ô filia, dilexisti in terris? *dilexisti*, sed quid vanitatem, factum, fucum, & mendacium. Ita quisque in se delectat, & attendat, quid diligat, & exemplo sanctissimæ Deiparæ, solum Jesum ita ardentem diligat, ut amore ejus totus exardescat.

Ad hoc, ut flammam subjiciam, præ omnibus Hieronymum, *Doctorem maximum* (sic luculento Ecclesiæ testimonio dictum) adduxisse sufficiat, qui ser. de Assumpt. Cum novis quotidie cremaretur arboribus. Et ad filii sui clarissimum Et indefinentem inrustu affectuosissime suspiraret, in tantum evasit flamma incendium, ut ardori cedendum rata, ferventissimam in amore animam, amatorum suo reddiderit.

Neque id solum constat, præ amoris magnitudine solutam à corpore animam Virginis; sed etiam rationem, & modum, quo id effectum est, ipsa narrante didicimus: sic enim Maria causam obitus sui, familiari sibi B. Brigittæ exposuit lib. 6. revel. cap. 26. Cum quadam die, inquit, animus meus suspensus esset, in admiratione divina charitatis: tunc anima mea in se ipsa contemplantatione, repleta fuit tanta exultatione, quod vix se capere poterat. Et in ipsa consideratione anima mea à corpore fuit soluta.

O genus mortis exoptatissimum! dicantur alii laboribus, flagris, equuleis, rotis, facibus, flammis mortem oppetiisse, nemo certe nobiliori telo, quam amoris occubuit. Hæc mors amoris nil habuit amaritudinis, doloris aut pavoris; nam ut recte Damascenus: Priusquam dolorem sensisset, peperit, absque dolore quoque fuit ejus ex hac vita excessus, ut Albertus Magnus in suo Mariali, c. 171. B. Virgo præ amore, Et sine dolore mortua est. Non sensit dolorem præ amoris magnitudine; sicut Moyses, inquit, in monte non sensit famem, præ mentis elevatione; certe & Moyses, & Aaron non videntur in morte dolorem sensisse; nam de Aaron dicitur Num. 33. Ascendit Aaron Sacerdos in montem Hor, jubente Domino, Et ibi mortuus est. Similiter de Moysse refertur Deut. 34. Mortuus est ibi Moyses, servus Domini, jubente Domino. Ubi Hebraica lectio habet: mortuus est in osculo Domini, quasi filius præ dilectus, in complexu, & osculo amantissimi parentis. Quod si hoc Moyse, S. Josepho, ut S. Bernardin. Gersou, alique testantur, concessum sit, ultimum spiritum in osculo filii Dei, in quo omnia vita sunt, exhalare: quis eam gratiam, ac prærogativam Matri Dei, à filio, cui ipsa vitam contulit, concessam distinebitur: cum teste Bernardo, quod vel paucis more alibus constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari. tanta Matri esse negatum. Quo in amoris excessu, atque actu illo ultimo intentissimo, dum corpori repagulum dirupit, tantum gratiæ, meriti ac sanctitatis, Virgine sibi comparasse, ut omnes innumeros antea actæ vitæ gradus transeunderit, inrefragabilis gravissimorum Theologorum doctrina est: qui & illud unanimiter asseverant, continuos charitatis actus, ne in obitu quidem, cum è vita transit ad patriam interruptos fuisse, ut infra videbimus.

Prodigium amoris ab orbe condito inauditum, quod adfert Joannes Major, gravis Theologus, puellam tredecennem, ea amoris divini vehementia exarsuisse, ut cordis sinu dirupto, expiraret. Tum ut inultitate mortis causa omnibus innotesceret, divinus amor hocce cordi auratis literis

Hieronym.
serm. de
Assumpt.
Virg.

Iust. in ser.
de Assumpt.

Idrophon.
serm. 5. de
Assumpt.
Guerric.
serm. 2. de
Assumpt.
Revel. Bri.
gittæ. l. 6. c.
21.

Breviar.
Roman.

Hier. ser. de
Assumpt.
à Virg.

In Bibliot.
script. Soc.
Suaraz. 3. p.
om. 2. q. 37.
disp. 21.
c. 1.

Damasc.
orat. 2. de
dormit.
Albert. M.
super Missas

Bern ep. 174
ad Consil.
Lugdun.

Suaraz 3. p.
tom. 2. q. 37
disp. 18. sect.
4. Et disp.
21. sect. 2.

Pofarell de excell. Virg. l. 3. v. 8. §. 5.

Haerlin. de Ven. Sacram Servius tract. de morte moriendi, c. 28. §. 3.

lemma exararat: *Sic diligo mi Iesu te, ut diligam te, plus quam amo.* O si cor Dei Matris intueri liceret, quid hic exaratum legeres? Vere, mi Iesu amantissime, sic diligo te, ut diligam te, plus quam me; atque alio longe magis inusitato mortis genere, quam tredecennis hæc filia, Mariam expirasse, mystici quidam Doctores asserunt, qui pie tradunt: Dei Matrem ab accepto rursus intra viscera quasi pro viatico sanctissimo filii corpore, incorruptis etiamnum speciebus vi amoris in præsentem filium, animam exhalasse, atque adeo SS. Eucharistiam cum corpore Virginis translata in cælum, hodieque manere in virgineo pectore perspicuo, tanquam in pellucida crystallo ut à beatissimis summa cum voluptate & gratulatione, velut fons omnis resurrectionis, tota aeternitate adoretur.

At dices, quid ergo commendavimus amorem, cuius laus finis est, cuius opus mors est: istud est arcanum ingeniosi amoris mori cum scœnore, perire cum lucro vitæ.

§. III.

Vnicam mundi Phœnix Maria, ex amoris rogo redi viva.

PHœnicem dixit Claudianus, *Solis avem* ad cuius immortalem interitum, cæterarum voluerum turbæ convolant, & admirabundæ spectant:

Vnicus extremo Phœnix procedit ab Euro, Convenerunt Aquila, cunctaq; ex orbe volucres. Ut Solis mirentur avem.

Si Solis avis est, quid mirum, si sola, si unica? S. Clemens Alexandrinus lib. Constat. Apost. c. 6. *Aiunt Græci, avem quandam esse soligenam, uberem præsentem resurrectionis demonstrationem, quam docunt comparere non habere, solamque in mundo reperiri, phœnicemque appellare.*

Hanc avem rarissimam, unicam mundi phœnicem, Richardus a S. Laurentio lib. 7. Mariam appellavit: *In mundo enim est unus Sol, & Maria una, sola est Mater & Virgo, unde & comparatur phœnici, qua est unica avis sine patre, nec primam similem visa est, nec habere sequentem.* Phœnix, ut fertur, est hæres, proleque sui, absque conjuge gignitur, absque pudoris calamitate renascitur, id nostræ Virginis specimen luculenter expressit, ut loquitur Cyprianus: *Quid mirum videtur, si Virgo conceperit, cum Orientis avem, quam Phœnicem vocant, in tantum sine conjuge nasci & renasci constet, ut semper & una sit, & semper sibi ipsi nascendo vel renascendo succedat.*

Ad hanc Solis avem, tam stupendo fato propinquam, ex toto terrarum orbe, velut aquilæ ad corpus convolarunt Apostoli, ut S. Dionysius, oculatus testis affirmat, & Damascenus orat. 2. de Assumpt. Virg. *Apo stoli, qui passim toto orbe dispersi erant, velut Aquilas quajdam, Dei filius compellens, atq; in unum cogens; ubi enim fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ.* Idem sentit D. Thomas, Albertus Magnus, Andreas Cretenfis, Epiphanius, alique apud Suarez 3. p. tom. 2. disp. 15. q. 37. art. 4. Mitto hic Angelorum choros cælo delapsos, ipse Dei Filius Matri occurrit: *Rex ipse ad Matrem suam venit, quem ut intuita, complexa, & excolata est, in eo, in quo omnia vita sunt, spiritum exhalavit, & luis ipse manibus [ut Damascenus loquitur,] amantissimus Jesus animam accepit atque ita hæc phœnix nostra, innixa super dilectum suum, in cælos, ad thronum gloriæ evolavit; quod ingeniose expressit, qui tabulæ Virginis ad superos ascendenti depictæ subscrispsit: VOLABO, ET REQUIESCAM.* Anagramma: *Quum beata calisero.* Ubi cum gravissimo Doctore observandum est, nunquam tamen requiescere ab amore, atque in ipso transitu à via ad patriam, non interrupisse aut intermisisse B. Virginem divinæ charitatis & amoris actum, sed vel eundem, quem usque ad mortem in terra vivens libere exercuit, in termino vitæ, majori quadam perfectione & necessitate continuasse (si verum, actum divini amoris in via, & patria

S. Cyprian. in exposit. symb.

S. Dionys. 3 de divin. nominib. Damas. orat. 2. de Assumpt. Virg. Dam. Damas. Hier. de Assumpt.

Ovid. l. 13 Metam.

Suarez. 37 tom. 2. disp. 37. & disp. 13. sect. 2. & disp. 21. sect. 2.

patria, ejusdem rationis esse) vel certe, si quis sciat esse diversos, saltem sequitur B. Virginem ab actu amoris vitæ, immediate transisse ad actum amoris patriæ abique intermissione: verisimile enim est, animam B. Virginis, eo præsertim tempore, quo morti appropinquabat, neque ab actu divini amoris cessasse, quia neque corporis dolore, neque sensuum perturbatione impediabatur, quin potius, quia ex divina revelatione horam & momentum sui discessus præsciebat, (ut Patres docent,) quo ad exoptatum illum terminum magis ac magis accedebat, eo vehementius divina charitate, & amore flagrabat; atque ita unica mundi phœnix Maria, divino amoris incendio in virtutum nidulo emoritur, quasi cinnamomum & balsamum aromatizans, quasi myrrha electa dedit suavitatem odoris. Pelignus vates scite depingit, quemadmodum phœnix in ramis aut sacumine palma,

*Vnguibus, & duro, nidum sibi construit ore:
Quo simul ac casias, & naradi levis aristas,
Quassasq; cum sulva substravit cinnama myr-
rha:
Sè super in-ponit, sinitque IN ODORIBVS
arum.*

Virgo Mater infinitum omnium virtutum, gratiarum, ac meritorum cumulum per omnem vitam sibi congregarat, atque his omnibus se superimponit, sinitque in odoribus ærum.

Quid vos filii hominum in diem mortis vestræ congregatis? alii paleas, & stipulas siccas vanitatis ad comburendum; alii fœnum: quorum opera carnalia sunt, aptum pabulum ad comburendum; alii inanes superbæ atundines sectantur; alii zizania, & integros fasciculos vitiorum colligunt ad comburendum; quale enim cujusque opus fuerit, ignis probabit.

Hortatur nos Nazianzeni Antistes, ut alias flammæ concipiamus, & exemplo Virginis, Phœnicis instar, amore cœlesti conflagremus, si à morte in vitam perentem renasci exoptemus; sic ille non levi calamo infarus, sed divino Spiritu plenus, serm. 3. ad Virgines.

Vt Phœnix moriens, primos reviviscit ad ortus,

In meatis annis post plurima lustra renascens:

*Atque novum veteri surgit de corpore corpus,
Haud secus egregiâ redduntur morso perennes,*

Dum pia divinis ardescunt pectora flammis.

Alimenta pyræ vestræ constituenda, sint aromata virtutum ardentissimæ orationis, quæ velut incensum ad conspectum Dei ascendat; sit casti exempli bonus odor.

Habent enim & morus colores suos, habent & odores, sicut ignita sancti sermonis colloquia, sic omnium virtutum flagrantia, quæ exhalat & expiret, ut homines & Cælures gratissimo odore perfundat, quod in Virgine Matre S. Amedæus deprædicat, quam totam in igne transisse & phœnicè fuisse, undique odoriferis flammis involutam, describit: Tu, ô Maria, inquit, divinis ignita colloquis, tota effecta es velut ignis, te quoque holocaustum Deo jurissimum obtulisti. O Phœnix aromatizans gratias, cinnamomo, & balsamo, & narado suaviter! Regè in aspectu tuo delectans! Phœnix cōgregas omnes species, & igne circumfusa superessentiali, ut calum calorum, & cali potestates Angelicas, mirifico repleas suavitatis odore. Atque hac ratione renascens, alia detrepente Maria effecta est, de mortali immortalis, de passibili impassibilis, de corruptibili incorruptibilis, eadem Maria, & altera.

De Arabis Phœnicæ, ut innumeros Auctores, Philostratum, Elianum, Plinium, Solinum, imò & sanctos Ecclesiæ Doctores, Epiphanium, Cyrillum, Basilium, Ambrosium præteream, unius Tertulliani testimonio acquiescam: Accipio illam alicem Orientalis peculiararem, de singularitate famosum, de posteritate monstruosum, qui se ipsum libenter funderat, renovat natali sine decedens, atque succedens iterum phœnix; ubi jam nemo, iterum ipse: qui non jam alius, idem: ipse quidem, sed non idem: quia & ipse, nec ipse est. Quid expressius, aut signantius in hanc causam, aut cui alteri rei ratio documentum?

Hanc quisque beatam, metamorphosim æmularur, quisquis mortem omnibus terribilem, sibi amabilem: placidam

Bern. ser. 71.
in Cant.

S. Amedæus
homo. 6. de
laud. B.
Virg.

Tertull. de
Resurrec.

S. Cyprian.
in exposi.
symb.

S. Dionys.
de divin.
nominib.
Damas. orat.
2. de Assump.
Virg. Dam.
Damas. Ber.
de Assump.

Ovid. l. 13.
Metam.

Sharez. 3.
om. 2. disp.
7. & disp.
3. sect. 2. &
1/2 p. 21. 25.

*Damasc. de
dormit.
Virg.*

profus ac redivivam desiderat, eam colat, diligat, veneretur; de qua Damascenus: *Non te mors beatam reddidit, sed ipsa mortem exornasti: ut qua ejus mœstissimam sustuleris, ac mortem, gaudium plenum feceris.*

Hujus phœnicis alis, in extrema illa lucta, dam milvus ille stygius unguis injicere parat, protegi ac defendi ardentissimè deprecetur.

§. IV.

Maria in morte patrona.

*S. Prosp. e-
pist. ad Ru-
fin.*

*Augustin.
serm. 101. de
temp.*

1. Reg. 15.

S. Augustinus *lumen avi sui, sanctum sapientia templum*, (ut D. Prosper cum compellat) solenter observat, vocabulum illud *Mors*, suum ethymon à morsu derivare: à primò etenim protoparentis nostri morsu, mors in orbem intravit, ac propterea, inquit, *mors à morsu nomen accepit*. Si quis porò morsum è potio dentibus divellit, frustum aufert alterum, quod relinquitur, ilicò corrumpitur, ac putrefcit; haud aliter mors animam, potentem partem aufert, corpore quam mox tabescente relicto. Séd heu! hic morsus amarissimus, quo arctissimum corporis, & animæ vinculum adeo violentiè dirumpitur, ut Rex ille Agag, inter extremam hanc luctam, horrendum vociferari auditus sit: *Siccine separat amara mors?* Grave quidem mercatori accidit, ingruente tempestate, ac imminente naufragio, pretiosissimas merces, lanam, linum, sericum, in oceanum devolvere, omnium opum jacturam facere; sic separat amara mors à divitiis, prædiis, fundis, dominiis, gazis, aliisque mundi facultatibus; his tamen omnibus gravius vitæ naufragium, (ut Tertullianus mortem vocitat), atque hoc longè gravissimum est animæ.

Per acerba honesto civi accidit decreto-ria Judicis sententia, quæ omnia ejus bona, suppellectilem omnem fisco addidit, atque ante ædes, suo in conspectu, divendi, auferri, seque omnibus spoliari intuetur. Luctuosum & illud meritiò ceteri potest, dum amicus ab amico, frater à fratre, filius à parente

in ultimam Thulen profecturus, nunquam rediturus divellitur; sed charis omnibus nos mors acerbiori sensu dividit. Hieronymus epist. 3. ad Heliod. *O Mors, qua fratres dividis, & amore sociatos, crudelis ac dura dissolvit!*

Conjux conjugi tam arcto vinculo colligatur, ut nec nuditas, nec paupertas, persecutio, nec calamitas, aut morbi ulli valeant illud dirumpere, nisi sola mors. Ruth. cap. 1. *Sola mors me & te separabit. Quæ separatio quam amara sit, testatur ille, de quo Cornelius à Lapide ait: In Belgio nuper vir insignis moribundus, implo-
ravit opem uxoris, dicens: *Charissima conjunx, adjuva me in hisce angustiis; cumque illa diceret flens, equi possum te jurare charissime marite in morbo in-urabili? Vocavit filium primogenitum: *Fili, adjuvame, eripe me hujce angustiis, ego pro te nocte & die laboravi, & vitam sepe periculo exposui; cumque ille pariter gemens diceret: utinam, mi pater, morte te eripere possem! sed hoc vires meas excedit. Vocavit secundum, deinde tertium, ac ceteros ordine filios, & filias; deinde famulos & ancillas, quemque sigillatim compellans, ac opem implorans; cumque singuli dolentes, idem responderent, dicerentque, contra mortem non esse remedium, exclamavit ille: *O vanas hominum curas! O quantum est in rebus inane! Ecce tibi ò uxor, vobis ò filii, & filia laboravi, sudavi, vires & vitam impendi, quin & animam forte oppignoravi, & ecce hæc est merces mea, ut in hac hora ultima, implorans opem vestram non inveniam, ò quam satius fuisset, si Deus, ejusque MATRI servivissem! si amicos in cœlis parassem, qui in hoc articulo mihi adessent. O si vivere liceret, quam saperem!* Videtis, ut opinor, quo sensu ab omnibus charis suis avulsus sit: *Neque enim sine dolore amittitur, quod cum amore possidetur. Quò-
dens aliquis molaris carni tenacius in-
hæret, hoc difficilius, ac majore eruciatio
evellitur; sic separat amara mors avarum ab omnibus thesauris, & cumulis auri, argenti que congestis. Superbum
separat à titulis, honoribus, dignitati-
bus,****

*Cornel. in
Jerem. c. 1.
Thr. v. 19.
Vocavi 2-
micos
meos, & ip-
si decepti-
runt me.*

*Garsias p-
181.*

*Drexel. ro-
gu damna
c. 2.*

*Adrianus
lunius Vi-
rus in pra-
fati de som-
nitione. A-
grius le-
pantent. p-
103. 4-8.*

Augustin.

*Cyprian. f-
de Passio-*

bus, muniis, temulentum ab exquisitis vinis immensis cantharis: libidinosum à scortis, à carnis illecebris, & illicitis voluptatibus. Plus dico, si vos viva mortis recordatio, aut per inane etiam somnium objecta, maxime terrificata, & amara sit, quid ipsa per se terro- ris, amaritudinis allatura non est? Eccles. 14. *O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti, in substantia sua!* si quis unquam in mari, præsentis vitæ periculo jactatus sit, testari poterit, & suam, sociorumque formidinem, vultu suo pallido & exangui, omnes mortis imaginem præferentes. Idem & generosissimi Ducibus venit in campo, ubi ancipiti alea cum hoste dimicandum. Alexander Magnus, & Carolus V. quantumvis generosissimi herocæs, quoties ad confictum armis suis induendi, totis ossibus contremiscebant. Quod multo luculentius in facinorosis cernere est. dum Judi- ci sistendi, fatalem mortis sententiam ope- riuntur. Audistis alias Orofium, audita mor- tis sententiâ una nocte incanuisse, de quo extat ille versus:

O nox quam longa est, qua facit una senem,

Consimilis terrore affinem quendam Francisco Gonzagæ, Principi Mantuano invasit, quem cum ex suspitione conjurati- onis in turrim conclusisset, jamque ad ex- primendam veritatem, & complices dete- gendos, torturæ subjicere, ac deinde morti adjudicare decrevisset, captivus hoc nuntio audito, una nocte rotus incanuit, quod ut Princeps mane advertit, hominem liberum dimisit, utpote qui ipsius mortis amaritu- dinem adeo vivaciter degustarat.

Hoc argumentum Carthaginiensis An- tistes confirmat ipso primæ Veritatis testi- monio, expendens Servatoris nostri pavorem, angorem, sudorem sanguineum, qui amarissima hæc verba expressit: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Exclamat: *Audians hæc, inquit, ego expavi; quis enim non timeat, si timeat ille, quem omnia timeant? si pavet ille, cui omne genua curvantur? si ille, qui mors est mortis, & morsus inferni, morte propinquante perimejis? Ut quid vita omnium*

Cælestis Panthei Pars II.

benignissimus Jesus, ita ad memoriam mortis exhortescit, qui sese ultro, & spon- taneè obtulit: Responder idem Doctor: *Mortuus ille infirmitatis humana communem ex- primebat affectum, ut difficultas extremi trans- itus timeatur; si timeret ille, quem omnia timeant, si integerrimi viri, si Sancti timeverunt quid mirum, si Aristoteles terribilium om- nium terribilissimum mortem pronuntiavit?*

Fertur Leseius quidam Polonorum Rex, filium Ratislaum, quem habebat unicam, regno insidiantem, bene potum, intempesta nocte, à quatuor larvatis indutos, fucosto habitu, in lapifodinam, ad milliarem extra urbem sub terras portectam, deferri curasse hic exporctus, diuturnas tenebras mira- tus, atque ubi gentium esset, plane ignarus, horrore concuti, fremere, pavere, palpitare, nec usquam exitum reperire, at quod pavorem ejus augebat, ut tantum non exanima- retur, varia hinc illinc sese spectra objicie- bant: nunc horribili visu formæ, Sandapilæ deferentes, in eum impingebant; nunc aliud proreprens, eminus cacodæmones in specie carnificis spectabat, accensam fornacem circumstantes, quas ipsas inferni fauces, se- que vivum ad inferos delatum, arbitrabatur. donec nocte insequenti iidem illi qua- tuor larvati, obice è lapifodina semoto, ado- lescentem hunc gelido sudore perfusum, & jam velut spiritans cadaver, hedæ imponunt, domum revehunt, consuetum in thalamum reponunt. Nec etiamnum ubi, quo, qualive loco esset, dignoscebat. Ubi diluxit, de more nobiles accurrunt, Principem induunt, ad nutum obsequuntur; sed jam parentem octogenarium adolescens duorum & viginti annorum, promissa, & equæ cana barba & capillitio referebat, tantumque mutatus ab illo, qui fuerat, ut dum in conspectum pa- rentis venit, ipsi lacrymas excussit; atque in filii collum irruerit, hæc paterno affectu prolocutus: *Putaram è filio perduelli probum & morigerum facere; sed simul è juvene feci senem.* *O mors, quam amara est memoria tua!* Hic dumtaxat in tenebris, & umbra mortis ambulat, & veluti per somnium, horrendam illam, ac immensam æternitatis semitam, quam anima corpore soluta ingreditur, vivaci imaginatione sibi

Arist. l. 3. Ethic. c. 8.

Cornel. in Jerem. c. 1. Th. v. 19. Vocavi amicos, & ipsi si deceperunt me.

Gaspar pag. 131.

Drexel. ro- gu damnae. c. 2.

Adrianus Iunius Vi- ros in pra- fua de Comn. Scipion. A- vocau le- nient. p. 3 pag. 438.

Augustin.

Cyprian. ser. de Passione.

repræsentat. Quis pavor, quis pallor, quis tremor occupabit, ubi hoc in itinere soli constituti, ante tribunal Judicis cuncta cernentis sistendi? ubi inermes, & sine comite contra invisibiles hostes in arenam processuri sumus; quo se tunc vertet miser? si oculos in cælum sustulerit, iratum sibi Judicem contuebitur; si infra dimiserit, abyssum inferorum apertam formidabit; si ad dextram, conjugem, prolem, propinquos lacrymantem, lamentantes videbit; si ad sinistram se converterit, hic fortè opes, divitiæ, thesauri mox deserendi observabuntur. Circa se demones, ante se mortem, jam jam imminentem, intra se conscientiam mille anxietatibus ac stimulis pungentem perhorrescet;

Siccine separata amara mors!

Per talia præludia, per tales dispositiones prævias, via paratur ad acerbissimam mortem. Unde Hugo Cardinalis illa verba: *Siccine separata amara mors? legit, siccine separata?* Sic se mors amara parat. Quomodo autem se parat, ut ultimum aculeum suum infigat, patheticè depingit S. Ephrem: *Magnum & occultum est mortis arcanum, & nullus enarrare illud potest.* Horrenda & formidabilia sunt, quæ tunc anima subibit; sed nemo nostrum ea novit, nisi solum, qui illuc permearunt. Non vides apud fratres morientes, quibus assidemus, quam terribilia tunc illis accidere cernantur? non aspicias eos sudoribus frigidis, instar messorum in agro? quomodo oculos huc illucque retorqueant? quomodo alii dentibus strideant? quomodo obstupescant, & expavescant, tumultuariè que agant? & quo pacto etiam multi capillos suos evellant? quo pacto è lecto exsiliant, fugere volentes, licet nequeant: vident que ea, quæ nunquam prius viderunt: requirentes, qui eos redimat, & nemo est, qui liberet. Denique, quidquid hic adducit, non hyperbole est, sed picta velut tabula, & rude schema eorum, quæ homini ad extrema accidunt. Hanc mortem, ut hæcenus audistis, tam terribilem, tam acerbam, tam amaram unum benignissimum Dei Matris patrociniū, amabilem,

dulcem, ac suavem reddere, ut homo & cantando moriatur, & moriendo canteat, variis variisque testimoniis declarabo.

Mortem suavissimam Mellissius Doctor obivit, omnem suam in Matre fiduciam collocando. Hic in meditatione ultima horæ exclamabat; *Anima mea quid ages tunc, cum in lectulo posito corpore exitura eris ex hac vita? quis erit tunc socius itineris, per quod non apparet vestigium hominis? quis ad Iudicem deducet: quæ fors tua erit, bone, an mala: quis te defendet: quis te liberabit: considerabam ad dexteram, & non erat, qui cognosceret me: perit fuga à me. Quid misero reliquum? Clamavi: ad te Domine, dixi, tu es spes mea.*

*Speransa
punct. 131.
pag. 244.*

Si vir ille tam stupendæ sanctitatis, non jejuniis; nec corporis afflictationibus, nec continuis orationibus, ac divinis illustrationibus fisis; sed unius Virginis Matris patrociniū nixus, mortem intrepidus, securus & risu quodam exceperit; quis nostrum suis aut jejuniis, aut orationibus, aut elemosynis perexiguus fretus, extremam illam vitæ horam non perhorrescat, nisi tantæ Matris sese totum tutelæ commiserit? quam si per omnem vitam sibi propitiā reddiderit; optime sperandum est, mortem cygneam, omni gaudio, ac suavitate plenam, obventuram. Qualem illam expectus est B. paulus Cisterciensis, qui in morte suavissimè risit: mirantibus aliis circumquaque affusis sociis: *Eccur, inquit? non exultem? Ecce Domina mea præsens est, & animam meam suscipiet, hæc suo serenissimo fulgore omnes tenebras discussit, & amabilissimo suo vultu, cæli delicias fecit prægustare. Hunc malitia parvulum, suavissimo risu in ore relicto, moribundum sic compellat B. Casarius:*

Incipe parve puer risu cognoscere matrem.

Rarum profecto è mille millibus, benignissimæ Virginis clienti, Gerardo S. Bernardi germano concessum, ut homo moriendo

*S. Ephrem.
Syrus ser. in
eos qui in
Christo ob-
dormierunt.*

*Casarius 7
hist. mem. 4.
53. Chrys.
Henricus
in monol.
Cisterc. 9.
Idus Febr.*

*Bern. ser.
in Can.*

*Hieron. e-
pist. ad Euse-
biū.*

*Prov. 3.
15.*

*Serius 3:
April.*

riendo canter, & cantando moriatur: *Accitus sum ego*, inquit Bernardus, *ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, insultantem morti. Vbi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus, jam non est stimulus, sed jubitus: jam cantando moritur homo, & moriendo cantat.* Sic Nicolaus Tolentinas trimestri integro, morti suæ festivo cantu prælusit, & angelico concentu recreatus, identidem in has voces prorumpebat: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo*; jamque in extrema vitæ hujus linea constitutus, cælestibus delitiis affluens, in risum solutus, dum exuberantius gaudii materiam quidam circumstantium percunctarentur, respondit: *Dominius meus Iesus benignissima Matri S. Augustino innixus, mihi dicit: Euge serve bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui; qui gratissimus occurfus, & amica salutatio, fidis omaibus Marianis servis speranda est.* Quo Hieronymus Eustochium auimat: *Morientibus B. Virgo non tantum succurrit, sed etiam occurrit.* Hac fiducia sanctissimam Virginem trepidantem confirmat, dicens: *Qualis erit ille dies, cum tibi Maria, mater Domini, choris occurret comitata virginis?*

Quam ut & nos obviam habeamus, & videre possimus in die novissimo, identidem ingeminemus cum S. Richardo, Cisterciensi in Anglia Præfule:

*Maria mater gratia, mater misericordia,
Tu nos ab hoste protege, IN HORA MOR-
TIS suscipe.*

Quas ille voces, ad beatissimam Christi Matrem, corde simul & ore se convertens, moribundus usurpabat, atque ubi vox deficeret, Sacellanis suis præceperat, novissima hæc verba suis auribus inspirare non cessarent; quæ inter suspiria, placidissime exspiravit, & vitam illam beatam auspiciatus, cælo renatus est. Cui non injuria illud epitaphii loco adscripsero, quod Ravennæ sepulchro, cui phoenix infidit, legitur:

*Securus moritur, qui scit se morte renasci;
Morsea non dici, sed nova vita potest.*

Inter ea, quæ mortem maximè formida-

bilem reddere consuevère sanctorum Patrum sententia, est teterimus cacodæmonis aspectus, qui in eo vitæ articulo lese etiam sanctissimorum hominum oculis objicit, ut ipsi morientium pavores, oculi terro-ri, vultus averti satis testantur; atque in Cunnontis Malbulchenfis, jam moribundi cel- lam, ad quindecim dæmonum millia convenisse, ipsi energumeni palam prolocuti sunt. Unde Doctor Seraphicus a misericordiae Matre sibi præfidium postulat, dicens: *In exitu anima mea de hoc mundo, occurre illi Domina & suscipe eam vultu sancto tuo: aspectus dæmonis non conturbet illam, & sis illi scala ad regnum calorum, & iter rectum ad Paradisum Dei.* Tartarei hostis insultus, machinationes, conatus, technas, vires omnes expressit S. Gregorius, qui cum prope in modum, quo civitas ab hoste cingitur, impetitur, concutitur, invaditur: antiam undique impugnari affirmavit; hic in illud Lucæ 19 *Veniens dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te undique*, de moribundo sic exponit: *Qui, inquit, sunt humana anima majores inimici, quam maligni spiritus, qui hanc à corpore exeuntem obsident, quam vallo circumdant: quia ante mentis oculos, reductis iniquitatibus, quas perpetravit, hanc ad societatem suam dæmonis trahentes, coarctant, ut in ipsa jam extremitate visa deprehensa, evadendi adi- tum invenire non possit.*

Hæc veluti reformidans sanctimonia vitæ conspicuus Ephrem, sic piissimam Matrem intepellat: *Non nobis est alia, quam in te fiducia, o virgo sincerissima! sub alis pietatis atque misericordiae tue protege, & custodi nos: ne ad verus infolseat, & gloriatur Satan, & in nos insurgat deestandus inimicus noster.* Atque ut diabolo mille artes nocendi sunt, ita quos vi, & aperto Marte nequit exsuperare, per cuniculos, per fraudes, & astutissima stratagemata circumvenire conatur; horum illud olim specimen dedit: Cum Petrus Coralhus, Ordinis S. Domini ci, in suprema agonia constitutus esset, ad se venientem in habitu Doctoris Theologi cacodæmonem spectaverit, qui quasi ægrum amicè conveniret, ut tempus falleret, de arcano SS. Trinitatis mysterio quæstio-

S. Greg. l. 4.
dial. c. 37.
Platus de
bono status
Relig. l. 1. c.
31. Bonar.
in Psalt.
Virg.

Greg. hom.
39 in E-
vang.

S. Ephrem
de laud.
Virg.

Barry l. an-
nee Saincte.
pag. 142.

Bern. ser. 26
in Can.

Speransa
punct. 131.
pag. 244

Hieron e-
pist ad Eus-
tob.

Prov. 3. v.
11.

Sorius 3:
April.

Cæsarius 7
hist. mem. 1.
3. Chryf.
Henriquet
in monol.
Dissert. 9.
dus Febr.

nem iniecit, aliasque ex aliis subrilicates involutas, mirè intricavit; à quibus cum se Petrus toto cælo aberrare cerneret, oculos in imaginem Virginis Matris, quæ fortè lectulo effixa, conjicit, rogans eam, ut se expediter, & intellectum divina lucis radio collustraret. Ecce, è vestigio omnis error evanuit, & ad quæstionem subtilissimè ac divinissimè respondit: quæcunque abstrusa in hoc mysterio elucidavit, omnes nodos dissolvit, & unius Virginis ope, de tartareo impostore triumphavit.

Quare vos omnes auditores, hac solemnissima Virginis in morte exultantis, ac de morte triumphantis luce, horror & moeno, ut aliquo eam benevolentia & amoris obsequio, vel sabbathino jejunio, sodalium ejus frequentando, statuat venerando, Lirianas Lauretanas, Corollam Marianam, imò vel unicam salutationem filiali affectu indies usurpando, eam dignemini, si in suprema illa mortis hora omnes infidias cacodæmonis, hujus stygii accipitris unguis, & rostrum ad vos dilaniandum exertos, subterfugere velit. Aures hic, animosque vestros attentos velim, magnæ Virginis clientes, dum eventum non minus admiratione, quàm commiseratione dignum commemoro: etenim, ut ipse Alexander Calamato testatur, rem à sancto Melitone relatam, ut legit, à lacrymis sibi temperare non potuit.

Scribit hic sanctus Pater, sua ætate extitisse insignem quendam Dominum, singulari in Deiparam pietate conspicuum, adeo ut domesticis, cunctisque sibi subditis, non modò in Virginem Matrem amorem, venerationemque summam commendaret, sed & præciperet, ut à quocunque ad quodvis ministerium evocarentur, hoc responsi darent, AVE MARIA; quam piam consuetudinem, ipse Dominus usque eo cordi habebat, ut volucrem, quam aviario inclusam alebat, has voces: *Ave Maria*, articulatè pronuntiare docuerit: quò factum, ut sub auroram avis concinne cantillaret: *Ave Maria*, & quemvis aviario propius accedentem, aut pulsantem, per amorem ac peramicè salutarer: *Ave Maria*, Aliquando, nescio qua Domini

ineuria aut oblivione, ostiolo aviarii aperto, volucris opportunitatem nacta, præpropere avolavit. At vix dum liberio rem aërem captans, accipitrem offendit, quem omniniflu, ac preputi penna effugere nequidquam conata, præda cessit: jamque carnivora prædo, unguis ad eam miserè dilaniandam confixerat, cum ilicò has voces dolor expressit: *Ave Maria*: atque è vestigio, rem miram! excalmat hic Sanctus, proloquio Mariæ nomine, accipiter velut fulmine cæctus, in terram corruit, toto quem confecerat aëris tractu, teterrima mephiti infecto, atque ipsa volucris arguta modulatrix, quasi de hoste victrix, iterum iterumque epinicion cantillavit: *Ave Maria, Ave Maria*.

Quæ hic Doctor Seraphicus, cujus rei symbolum hanc volucrem, nisi peccatoris? quid per accipitrem, nisi stygium prædonem designari existimatis: quem ut effugiat in extremo vitæ discrimine, nullum præsentius, quàm in nomine Mariæ præsidium. Ipsum audit: *Gloriosum & admirabile est nomen tuum, ô Maria! qui illud retinent, non expavescent in puncto mortis: nam demones audientes hoc nomen MARIA, statim relinquunt animam.*

Bonav. in
Psalter.

Si quis fortè sub noctem castra, aut in urbibus maritimis, præsidio militari instructis, plateas obire voluerit, ilico ab excubitoribus compellatur, quò vadat? qui *vala*, tesseram edicat. *Met de guer*, (ut vocant,) hoc si protulerit, licet transit: fur sit aut latro, sicarius aut fornicarius, non spectatur, si nomen tesserae assignatæ protulerit. Haud aliter via, aut portus bivium disparis æternitatis, arctum & anxium: excubiæ, insidiæ plurimæ: roganti quò vadat, tesseram illam: *Ave Maria*, si proclamatis, liber transitus est, aditus ad aulam patet. Scurra fueris, aut latro, aut pessimus etiam hæreticus, hæc mater gratiæ efficiet, ut gratiam invenias, aditum per Mariam ad thronum justitiæ invenias.

Degebat in Hispania homo impius, Nierem-
omnium scelerum colluvione immersus, *berg. vita S.*
flagrabat ad hæc vehementi in Deum odio, ad quem irritandum, nefanda
Ignatii. 33.
multa perpetrabat, certus præterea nullo
unquam

S. Ephrem
de laude
Virg.

unquam tempore ea exomologesi expiare, dæmoni devorum caput. His accessit, ne ullis unquam conscientiæ stimulis sagittaretur, detrectaret concionatorum comminationes, omniumque de rebus ad animæ salutem spectantibus, agentium congressum. Dum hoc scelerum luto infixus decumberet, de nocte vigil, adest illi cæli Regina, ingenti fulgore conspicua, benignoque eum oculo intuetur, quo aspectu, discussis scelerum tenebris, solutaque cordis indurati glacie, fundit lacrymarum flumina, viditque tam clare omnia antea vitæ flagitia, quam si millenos annos iis perforandis insumpisset. Unde moræ omnis peritus, anhelabat Solis ortum intueri, cuius animo mediis in tenebris, Deipara Sole amicta affulserat. Die jam elucescente, evocat æger è Societatis Collegio Confessarium: mittitur P. Joannes Eulebius Nierembergus, cui omnia actæ vitæ crimina tam dilucidè & enucleatè, debitis cum circumstantiis exposuit, ut à Theologiæ peritissimo, nil perfectius desiderari posset. Tenuit horas tres peccatorum confessio, cui accessit tam vehemens patratorem scelerum dolor, ut attonitus Nierembergus, tanta tam perverfi hominis commutatione, ab eo exquiserit, ecquid tandem in vita sua præstitisset, quo tantopere cæli Reginam sibi demeruisse, ut per cacodæmonum phalangas undique iter æternitatis obsidentium, aditum sibi ad cælum patefecerit? Unica, inquit, (quam aliquando audivi vitæ æternæ tesseram fore) Archangeli Gabrielis, Dei Matrem salurantis, formula usus sum. Ut autem accepti beneficii gratum animum testatum faceret, voto se obstrinxit: si forte superstes foret, se vitam religiosam amplexturum; iuravit nihilominus Nierembergium, ut à Deo felicem sibi ex hac vita abitum impetraret: quod ultimum indulsit ei Deus, atque ita per omnes sibi structas dæmonis infidias, in sinum Matris securissimè evolavit. Quis finem hujus sceleratissimi hominis non luctuosissimum, mortem peccatoris pessimam, & ad æternos cruciatu transfrum fore, existimasset? & fuisse profecto, nisi ex hac gravissima tempestate, Maria in

portum deduxisset. Hæc siquidem est portus naufragantium tutissimus; ad hunc appulit & alter etiam à fide naufragus, pertinax hæreticus, qui Anno 1610, ne in lethali morbo adduci poterat, ut respiceret, quamvis octo dierum spatio, omnem conatum adhibuissent plures è Societate Jesu Sacerdotes; quid agerent in re desperatâ? ad Deiparam, velut sacram anchoram confugiunt, incidit enim eorum uni, si vel semel pervicax ille Lutheri assecla, Dei Genitricis opem deposceret, id illi salutis fore: quod tandem, sed non nisi magna contentione omnium impetrari potuit; itaque extremo in agone constitutus, quodammodo compulsus, prorupit in hæc verba: *Adsis mihi ô Mater Jesu.* Vix ea effatus fuerat, quando continuò lux menti oborta, hæresim ejurat, scelera sacræ Confessione expiat, instructusque Catholica Ecclesiæ Sacramentis, hilari, tranquilloque animo, in salutis optum enavigavit, & hæc quidem mortis pessimæ & amarissimæ, in optimam, suavissimamque commutatio, duarum horarum spatio peracta est. Usque adeo Mariam vel semel in vita ingeminasse, æternos gemitus evasisse est. Ut testis fidelis narrat P. Paulus Barry, qui rei gestæ interfuit. Quæ cum ita sint, identidem & nos ingeminemus ardenti corde, quod sæpè frigidò ore: *Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc, & IN HORA MORTIS NOSTRÆ Tu nos ab hoste protege, in HORA MORTIS SVSCIPE.*

Adsis nobis, ô Maria, in hora illa tremenda, unde omnis pendet æternitas, hæc erit hora nostra, non aliorum, ut graviter insonat Divus Ephrem: *Nostra erit hora, & non aliorum, nostra, inquam hora, & quidem tremenda hora; nostra erit hora, quia nostra res agitur; nostra erit hora, quia his nostra instituitur; nostra erit hora, quia nostra sententia profertur; nostra erit hora, quia salus nostra agitur: Nostra illa erit hora, & non aliorum, nostra inquam hora, & quidè tremenda hora.* Dicimus nos non habere tempus, nulla nostra hora est. Dum vivimus, est hora convivii, hora ludii, hora somni, hora negotiorum, hora nugarum, & voluptatum;

Barry Patris
radis om-
vers. c. 2.
devot. 7.

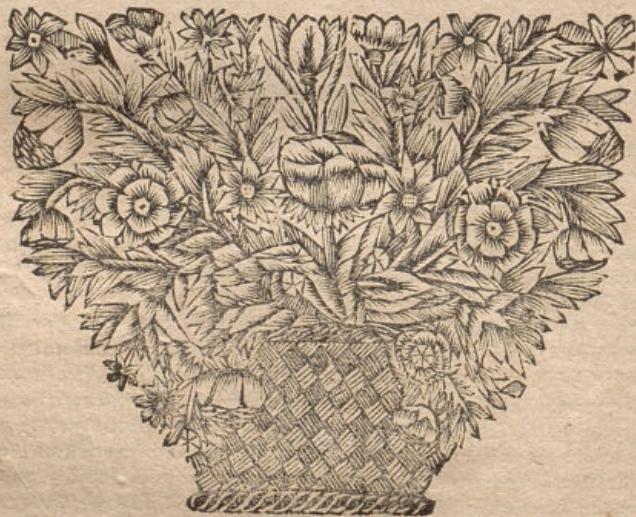
S. Ephrem
serm. in eos,
qui in Chri-
sto moriuntur.

Sanda.
Grammat.
profan.com
ment. 6. n.
24. Pedag.
Christi.tom.
1 p. 2. c. 24.
sect. 4. n. 12.
in vita sub
finem.

sed in morte, hac est hora nostra, quæ omni-
 bus aliis sepositis, nos totos occupat. Hoc
 scilicet & censuit Belgii nostri ocellus Justus
 Lipsius, hic, ut mulsæ paucis complectar, an-
 no 1606. 15. Kal April. quo in morbum inci-
 dit, eum sibi fatalem ominatus, dixit *Ad Le-*
thum ad Lethum, & libris ac literis valere
 iussis, Leonardum Lessium Theologum ce-
 leberimum, sibi per familiarem accivit:
 eique totius vitæ rationem exposuit; ad
 extremum vitæ spiritum, sibi, Deoque va-
 cans, nec uxoris, nec liberorum lacrymis
 quidquam commovebatur. Aderat fortè,
 qui Stoicam Apathiam illi commendabat,
 cum ille digito in Crucem intento, Servato-
 rem nostrum ex ea suffixum ostentans: Hic,
 inquit, veram docet patientiam. Interroga-
 tus à P. Lessio, quidnam in illa extrema ho-
 ra maximè solatio esset? respondit: *Quod*

Deipara Sodalitati nomen dedit. Oculis de-
 nique, manibusque jam frigescentibus jun-
 ctis, & in altum sublati: *O Mater Dei*, in-
 quit, *ad sis famulo tuo, cum TOTA ÆTER-*
NITATE decerenti, nec me deseras IN HAC
HORA, à qua pender aeterna anima mea sa-
 lus. Atque ut impetraret, Litanias recitan-
 das curavit, quas & ipse, ut poterat, simul
 pronuntiare laborabat. Demum, suavissi-
 mum Jesu & Mariæ nomen iterando, expi-
 ravit. Quod ut & nobis omnibus feliciter
 eveniat, iterum, iterumque exclamemus:
Mariamater gratia, mater misericordia, tu
nos ab hoste protege, INHORA MOR-
TIS SVSCIPE.

***

FESTVM.

S. BARTHOLOMÆI,

APOSTOLI.

PELLEM PRO PELLE, & cuncta qua habet homo, dabit pro anima sua. Job. 2.

EMBLEMA XXXI

Vimen, quod decorticatur.

Iam seformosior ipso est. Ovid. 10. Met.

ARGVMENTVM.

Ngens haud dubiè calor, & ardentiores caniculares existant, necesse est, quæ hominem, non tunica dumtaxat, sed quo nihil nos propius contingit, ipsa etiam pelle exuere compellit. Tantis in SS. Apostoli pectore calor exarsit, tantis divini Solis radiis perstrictus fuit. Hic siquidem non unam, sed triplicem cœlesti jam Sole calens, pro Christo pellem dimisit. Prima, quam exiit, veteris hominis fuit. Secunda divitiarum, & suppellectilis, sic dictæ, ut interpretes exponunt, quasi pellis sub pelle. Tertia intinxæ carnis fuit; qua aliquando immortalis, & incorruptibilis, se induendum cum Jobo gloriari potest: *Rursum circumdabor PELLE MEA.* At quotus quisque vestrum est, qui cum Bartholomæo, aut cum Jobo, dabit *PELLEM pro anima sua* & vos compello.

Pineda in Iob c. 2. Iob. c. 9.

Sponsos, Pencilos, Nebulones, Alciniosque,

In CVTE curanda plus equo intentos. Cœlestis Phrygio hîc acu picturam vos docere gessit, ut per assiduam carnis, ac cutis vestræ puncturam, dignam Dei oculis picturam, exhibeatis; sic etenim in rem nostram Petrus Cellensis: *Quem tortor acius PVNGIT, ed decentius PINGIT PELLEM carnis mea, quæ est una DE PELLIBVS SALOMONIS. PVNCTVRA tua, est mihi PICTVRA.*

Petr. Cellens. l. 1. de conscrien.

- §. I. PELLEM PRO PELLE, & cuncta qua habet, dabit homo pro anima sua. Job. c. 2.
- §. II. *Rursum circumdabor pelle mea.* Iob, 19.

FESTVM
S. BARTHOLOMÆI
APOSTOLI.

Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua. Iob. 2.

Is olim fuit, gravissimaque contentio, Solem inter, & Boream, quis viatorem veste spoliaret: ubi data, & acceptæ leges, toto spirat Eolus antro, ingentesque laxat ventorum turbine: hi magno impetu, gelidoque flatu appellunt ad latera viatoris, in vestem sese insinuant, implexosque sinus pigro, inertique frigore implent, & occulta, aperta que vi eripere nituntur. Contra tamen obnititur viator, galem in frontem contrahit, eo que fortius vestem stringit, & corpori apprimat, quo vehementius Aquilo aspirabat; qui tandem victus, aræ, campo que cessit, Tum in arenam venire Sol ipse, altius cælo surgere verticè imminere, & ad perpendicularum radios dimittere, in caput, in oculos, in scapulas, totumque corpus viatoris: qui frigori jam omni excusso, æstus illius, calorique impatiens, primum laxare vestis fibulas, explicare implexos sinus, tandemque sudore multo perfusus, omnino excutere: rotus enim à Sole, radiisque ignitis colliquebat. Fabella est, doctumque commentum; sed ut verissimè Ambrosius lib. 1. Offic. *Fabula est si vim veritatis non habet, tamen rationem habet, ut juxta eam possit veritas manifestari.* Nos itaque viatores, vehemens ab Aquilone, vel potius ab Acheronte dixerim, Boreas invadit, qui ut acri, gelidoque turbine aspirare ceperit, totum corpus, atque intimos cordis sinus, quodammodo facit obrigescere: etenim *ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?* Dumque jam pertinacius, ac perversius instat & adflat, id quo induimur, vestimentum, arctius adstringimus, atque adeo non *exspoliari, sed potius super vestiri* maximè exoptamus.

S. Ambr. l. 3. Offic.

Psal. 147.

2. Cor. 5. v. 4.

Hoc attentius secum in Claravalle sua expendens Doctor Mellissus: *Ab Aquilo-*

ne, inquit, panditur vestrum malum: à facie frigoris ejus quis sustinebit? hoc frigus, si semel S. Bernard. animum pervaserit, descenderit in viscera Iob. 63. in cordis, & sinum mentis: quid sit? mox subit qui. Cant. dam animi rigor, & vigor lentescit, subtrahitur gratia, spiritus exinguitur, timor sollicitas paupertatis, refrigerat charitas multorum.

Hoc porro turbine afflari, hoc frigore eorrepti, terrena omnia sibi arctius adstringunt. pauperam ac inopum nulla tenet eos miseratio, cælestis gratiæ fervore destituti, ac charitate refrigerante, non fluxis hisce, & peritulis exspoliari; sed *super vestiri* unicè exardescunt. Morale hic appositè quisque ad suos facile induxerit. E contra, ubi divinus ille Sol, benigniores gratiæ ac misericordiæ radios evibrat, dispares prorsus in viatore, qui iis se minimè subducit, nec se abscondit à calore ejus, sed aperto pectore, intusque fibris excipit, effectus operari consuevit.

Exemplum ingens, unus nobis hodierna luce Bartholomæus Apostolus futurus est, qui, ut Josephus loquitur, *puris sancti Spiritus fulgoribus adeo illustratus, & cælestibus radiis tanto calore inflammatus fuit, ut non modò vestes omnes exteriores; sed quod nemo in summis ardoribus æmularus est, pellem suam, vestem sibi intimè adhaerentem, de qua Propheta: Pelle & carnibus vestisti me, ardentissimo Christi sui amore exaestuans, idque mense Augusto, dum æstus solares, & dies canicularis maximè fervent, vivus excoctus deposuerit. Nōrat enim arctam viam ad regnū cœlorū & intrandum per angustiam portam, in cuius limine nonnulli cristatas galeas, clarum verticem, gibbos auro, & argento refertos thesauros sæculi, honores mundi deposuerunt, dicentes: Ecce nos reliquimus omnia; alii ulterius, & caput, & humores, & brachia, & pedes, & vitam ipsam reliquerunt; sed*

Iob. 10. v. 11.

Bernard. Iob. 63. Psal. 90.

V. Gile Cant. 7.

sed nemo se hisce angustiis præ divino Apосто-
 to adaptavit, qui velut vimen quod per
 ferri angustias decorticatur, seipsum exco-
 riantum tradidit, *jam se formosior ipso*. Qua
 similitudine, hoc festo, usus videtur pro con-
 cione Doctor Angelicus, dum sibi illud
 Joelis 1. pro argumento assumpsit: *ficum
 meam decorticavit*; quo intimus candor ap-
 pareat, nam ut Greg. lib. 21. mor. cap. 1. atten-
 dens ad virgas populeas, quas Jacob quon-
 dam decorticat, ait: *corticem subtraxit, ut
 in his qua spoliantur, intimus candor appa-
 reat.*

Ovid. l. 10.
 miram.

S. Bernard.
 serm. 63. in
 Cant.

§. I.

*Pellem pro pelle, & cuncta qua habet homo,
 dabit pro anima sua.*

Job. c. 2.

ARdentis plane in Sponsum amoris
 argumentum est, cum intempesta
 nocte sese è strato corripit tenella vir-
 guncula, dilectum suum per omnes civitatis
 angulos quaesitura, ut tandem inveniat, quæ
 diligit anima sua nulli eam labores, nullæ
 insidiæ, nulla pericula à cæpto deterrent:
 invenerunt illam vigiles, qui custodiunt ci-
 vilitatem, & vulneribus male exceperunt. *per-
 cusserrunt me*, inquit, & *vulnera verunt*, TU-
 LERUNT PALLIUM MEUM. Illam multis
 opprobriis saturarunt, & plagis cruentarunt,
 sed hæc omnia eam minimè à fervore
 suo retardare poterant, unum erat quod re-
 morari videbatur, pallio manum injectam;
 sed & hoc abjecto *haud dubium* inquit Ber-
 nardus, *ut curreret expedita*, majoribus acta
 amoris incendiis, sponsum quaerere petre-
 xit.

Cantic. 5.

Bernard.
 serm. 15. in
 Ps. 90.

V. Gisle. in
 Cant. c. 5. v.
 7.

Nunc si lubet mecum, flagrantissimam
 Apostoli animam conferre, qui zelo Dei in-
 census, non per urbis dumtaxat, sed ultimas
 orbis oras dilectum suum, ejusque gloriam
 solertissimè quaesivit; sed & hunc invene-
 runt custodes: quinam hi? audi Theodoretum:
 per custodes civitatum & murorum
 „designantur tyranni, & Magistratus sæculi,
 „à quibus Ecclesia dicit se percussam, & vul-
 „neratam, in sanctis Martyribus nudatis,
 „corporeque, sublatumque sibi pallium, animis
 „eorundem Martyrum (ac corio) ut pallio ab
 „Cælestis Panthei Pars II.

eis ablato, non jure meritisimo horum tor-
 tissimus Christi Athleta, cum Sponsa exclam-
 met: *percusserrunt me, & vulnera verunt.*

Ab Astyge milleni cataphracti milites in
 illum immisi, tam dirè cum fustibus per-
 cusserrunt ac vulnerarunt, ut nisi miraculo
 fuisset servatus, animam inter verbera exha-
 lasset: *jam se formosior ipso*. Ut si quid mun-
 dani pulveris adhæsserit, probe excussum
 nemo ignoraret: pelles enim verberibus
 concussæ, vermibus ac sordibus purgatae, ro-
 tæ nitidæ ac niveæ redduntur. Quæ mens, uti-
 nam & vobis injiciatur, dum pellis vestra
 morbis, maledictis, verberibus concutitur;
 tum vel maximè, omnis vanitatis pulveres,
 ac vitiorum sordes expurgari.

Cant. 5.
 S. Vincent.
 festo S. Bar-
 thol.

Alterum quod ad instructionem nostram
 facit quam plurimum: Bartholomæus non
 unam pellem, sed trinam amore Christi di-
 misit; prima quam exiit, veteris hominis
 pellis fuit. Salutare hoc primum veritatis
 monitum sectatus: *estote prudentes sicut ser-
 pentes*; qui ut Hipponensis Antistes docet,
*deposita tunica senectutem ponere, atque in
 juventam redire perhibentur; ad quorum a-
 stutiam inquit, nos imitandam Dominus hor-
 tatur, gravat quasi pondus coris cujusdam, &
 quasi senectæ veteris hominis. Audi Aposto-
 lum dicentem: exuentes vos veterem homi-
 nem, & induentes novum. Quod quemad-
 modum fiat, ex tanto Doctore discere juva-
 bit quomodo exiit inquit, veterem hominem?
 imitare astutiam serpentis: quid enim facit
 serpens ut exuat se veterem tunicam? coarctat
 se per foramen angustum. Et ubi inquit in ve-
 nio hoc foramen angustum? audi, arcta & an-
 gusta est via, qua ducit ad vitam, & pauci
 sunt, qui ingrediuntur eam, ibi ponenda est
 vetus tunica. Ibi avare ponendus injulti ta-
 noris gibbus, ibi ponenda vera sarcina, ibi
 ebriole ponendum abdomen, & vetus ebricitas,
 ibi superbiae elacus vertex ponendus, &
 veteriosa superbia, veteres inimicitia pe-
 nendæ, & veteres consuetudines potandi,
 fornicandi, jurandi, pejurandi, exuendi, si
 per angustam portam intrare, & in novitate*

Triplex pel-
 lis exuenda.
 1. Pellis ve-
 teris homi-
 nis. Matt.
 10. v. 16.
 August. l. 8.
 de civit. c.
 15.

Hieron. in
 Job. 39.

Jerem. 13. v.
23.

Hugo Card.
in Jeremia
c. 13. v. 21.

vite ambulare velitis. Ast inveterati dierum malorum obijcient: *si mutare potest Ætiops pellem suam?* quasi impossibile illis foret, inveteratam, & jam quasi versam in naturam alteram, consuetudinem cavere, nam ut Hugo Card per nigredinem pellis Æthiops, intelligitur eorum mala consuetudo.

Verum enim vero, hoc cuique possibile esse per gratiam, irrefragilis divi Hieronymi auctoritas, & ratio convincit, qui sic arguit eos, qui negant poenitentiam. hoc testimonio Jeremiae 3. v. 23 *si potest Ætiops mutare PELLEM SUAM? utuntur ad verbum Ecclesiasticam, & tantum dicunt esse vel nigredinem, vel varietatem peccatorum, ut in candorem, & unius coloris pulchritudinem transire non possint: non attendentes hoc quod sequitur (Et vos poteritis benefacere cum didiceritis malum) quidquid enim dicitur, non natura est, sed studio, & propria voluntatis, qua nimia consuetudine, & amore peccandi quodammodo in naturam convertitur: sed hic quod hominibus, impossibile est, Deo possibile est; ut nequaquam Æthiops & pardus suam videantur mutare naturam, sed ille qui in aethiops operatur & pardus dicente Apostolo: omnia possum in eo qui me confortat.*

Quod ipsum manifestius declarat, & confirmat Commentar in c. Sophoniae: *si notaverimus, ait, in omnibus scripturis: aethiopes appellari, qui penitus in vita sunt demersi; secundum illud quod in Jeremia legimus, (si mutabit aethiops PELLEM SUAM) aethiopibus ad meliora conversis spes erit: nullumque qui voluerit agere poenitentiam, à salute alienum fore. Unde & prius anima pelluta, & delictorum sordibus inquinata Cant. 1. dicit nigra sum; & postea in fine Cantici Cantorum, de eadem tam purgata, & lota per poenitentiam scribitur: quae est ista qua ascendit dealbata? Moysis quoque, id est, lex Domini spiritualis, Æthiopissam de gentibus duxit uxorem. Quin & innumera poenitentes animae, quae antea per enormia scelera aethiopiis erant, mutant pellem suam, & sponas filii Dei adlectae sunt: Magdalena certe aethiopiis erat, hanc tamen jam alteram Mariam, Caelestis Sponsus dilexit. Mitto Marias Aegyptiacas, Pela-*

gias, Thaides, aliasque, & alios quam plurimos. Vos quorquor ad estis animae aethiopiis, hodie pellem per poenitentiam mutare poteris, si velitis. Peccatum omne belluina pelle regitur & involvitur. Te revoco mi Lector ad mundi cunas, & primi parentis nostri metamorphosim, dum veste candidissima originalis iustitiae exutus, induit tunicas pellicenas, & exuvias mortuorum animalium, ut foris pelle belluina contestaretur, quam intus animum cupiditate belluina deformatet. Ita etiam nunc peccator belluina pellem induit, aut ab immanitate ferociaeque leoninam, aut a dolis fraudeque vulpinam, aut ab ingluvie atque inlatibili sanguinis siti lupinam, quodque omnium deterrimum, hanc sub ovina pelle circumferunt.

Gen. 3. v. 21.

Leonina pelle quis non belluones illos indutos dixerit, qui ubi temulenti domum redierint, in liberos, in uxorem, in domesticos, horrendum in modum ferociendo, rugiendo, rabiem suam omnem effundunt, quorum oculi, juba, ungues, rictus, rugitus, omnibus terroris est: Hoc credo spectavit Arithophanes, dum Bacchum, Herculis instar, Leonis exuvio, & clava obarmatum ad inferos descendisse commemorat; unde communis in vulgus parodia proflixit: *Bacchus Leonis exuvio inducus*, hujusmodi salubriter Sapiens commonet, dicens: *noli esse sicut leo in domo tua everrens domesticos tuos.* Alios quoque complures sub leonina pelle indies videre est, qui cum stupidi, stolidi, omnibus ignari, pigri ac inertes sint: tamen cristati, ocreati, gladiati, Martem plenis buccis crepantes procedunt: quos Luciano hoc proverbio scite notavit, dum dixit: *Asinus apud Cumanos*, cui sua pellis detrahenda.

Ecl. 4. v.
35.

Marian
Rege in
l. 2. c. 10.

Quemadmodum hospes ille Cumanos edocuit: asinus qui spiam petrae sus laboris, abrupto loro in silvam aufugerat, ubi forte leonis exuvium repertum, corpori adaptat: atque ita ad cumanos redux, pro leone se gerebat, homines pariter ac feras, pelle & juba suis territans,
Cum

Pf. 26. l.
Card. in
Pf. 62.

Cumque aliquamdiu regnasset hic perforatus asinus, accidit ut homo peregrinus solerti ingenio, & multa rerum experientia edoctus Cnmas pervenerit, qui ut sæpe leones conspexerat, ilico advertit ex prominentibus articulis, non leonem sed asinum esse, quem probe sustigatum, & exutum, reduxit dominoque restituit. Interim risum non mediocrem, sed fabulam concitabat omnibus

Cumanis, asinus jam agnitus, quos hic confictus leo, metu propemodum exanimarat. Illud in Thraones illos, & gloriosos milites exuvio leonis indutos aprè cadet, qui chalybe accincti obambulant, de bello, de ignavia militum, de imprudentia Ducum, copiose disserunt, cum ipsi pro campo, cubilia terant: pro tubis, cytharas audiant: pro nidore tormentorum, pastillos redolant: nunquam nisi cum gallinis, & perdicibus, decertare suerit, popello, ac imperita Adolescenti imponere docti: verbo, & Proverbio: *asini apud Cumanos*, & atque ut tales ab omnibus explodendi, ex asininis auribus dignoscendi, exuviis suis exuendi, & quam vere asini, ostentandi sunt. Sunt & alii potentes à saculo, qui robore valent, & nervis, id est pecuniis, quæ non solum *nervus belli*, sed & politia, sunt: hoc Judices corrumpere, leges invertere, pupillos opprimere, officia secularia, Ecclesiastica mercari, sibi ac suis aureos gradus sternere, obniteres suppressere, æmulos pessum dare, conterere, leonem instar conantur; quod si solæ vires obicem forte integritatis aut justitiæ repererint, astu vulpino callide eniti moliantur: quos

Lysander digito notavit, dum ait: *quia totum Herculem PELLIS leonis regere nequibat* partem vulpina assuisse, quod politici sub Macchiavelli disciplina educti atque ad octi emulari solent, qui dum viribus irrumpere nequeunt, astu vulpino irrepere consueverunt. De ejusmodi olim verillimè Regius Vates, partes vulpium erunt. id est inquit Hugo Cardinalis: *inter demones computantur & ponentur, & sicut se fecerunt demonum socios, & participes in culpa, ita etiam sunt participes eorum in pœna.*

Alii hac nequissimo sæculo homines

versipelles, è dolis, & technis confecti, toti vulpes sunt, qualem aliquando sub pelle vulpina, omnibus manifestum dedit Sanctus Patricius: qui Deum exoravit ut Vereticum Regem Walliæ blasphemum, crudellem, subdolum, Christianæ gentis impostorem, hominem vulpinum, modo monstroso à facie terræ ejiceret, & ecce inclinans Dominus aures ad vocem servi sui, prædictum tyrannum quodam die, in medio fori stantem, circumstante multitudine suorum subito in vulpem transformavit, & sub hac pelle, à conspectu omnium fugiens, nunquam in terra amplius apparuit. O si omnes qui satis oculis parent, pellem vulpinam circumferentes, sese è medio curiæ, è medio aulae, è medio Republicæ proriperent, quæ felices forent urbes; & regna, ubi ejusmodi vulpes exularent! Sanctus Vincentius non exilio, sed atrociori supplicio tales multandos, & vivos excoriandos esse affirmat: oportet, inquit, vos EXCORIARI, si habetis PELLEM leoninam superbia & vanitatis, humiliemini. Idem de avaris, si habent PELLEM VULPINAM oportet excoriari restituendousuras, Job 2. PELLEM PRO PELLE, scilicet mala vita, usura, luxuria &c. PRO PELLE ANIMÆ.

Alii denique, & quod miremini, Judices sunt, legis periti sunt, prætores sunt, Pastores sunt, qui vere sub pelle lupina degentes, in gluvem suam, carne & sanguine viduarum, pupillorum, & subditorum exsunt, Eminentiissime præ ceteris purpuratus doctor. Nota quod est PELLIS fortuna, scilicet bona temporalia de quibus Michas c. 3. auditu principes Jacob & duces domus Israel qui violenter tollitis PELLIS eorum de super eis & paulo post, idem Propheta amarissime queritur, comederunt carnem populi mei & PELLEM eorum de super eis EXCORIAVERUNT, non tondent, sed deglubunt, & excoriant oves suas. Ejusmodi profectò pœnâ talionis, vivi excoriandi sunt, quem admodum Solymanus Turcarum Imperator, in proditorem, qui sibi insulam

P 2

Rhodum

locellinus in floribus bernia Nierem. hist. natura de miraculis in Europ l. 2 c. 43.

S. Vincen. Testo S. Barthol.

Hugo Card. in Job. c. 2. pellem pro pelle.

Beyerlinck theat. tit. proditor pag 678.

Gen. 3. v. 22.

Gen. 6. v. 4.

Ecc. 4. v.

5.

Mariana de Rege instit. l. 2 c. 10.

Pf. 26. Hugo Card. in. Pf. 62.

Rhodom tradiderat, anima advertit: huic enim vivo, pellem toto corpori detrahi iussit, atque ita excoriatum, in lectum sale confectum, collocari, donec per atrocissimos cruciatus, animam violenter extorsit. Longe atrocius, peccatoris animus jam pelle exutus, apud inferos igne satietur; igneus hic sal, teste Maldonato, ut semper urat, incorruptibiles servabit peccatores. Redemptor noster hos qui sub ovina lupinam contegunt, in lege nova maxime grassantes, studiose cavendos admonet, dicens: *attendite ab iis, qui veniunt ad vos, in vestimento ovium, intus autem sunt lupi rapaces.*

Speciosi PELLE decora.

Horat. l. 1. Intus Nerones, foris Catones. O si liceret detrahere & PELLE, nitidus qua quisque per ora cederet, intus turpis! Quodque indignum & Maxime sacrilegum est, immaculatum agnum accedentes, agnum manu tractantes, agnum comedentes, lupi manent, nec pellem exuunt; quam ipsa lupa mirando prodigio deponere docebit, ut ex Silvestro Giraldo memorat Nierenbergius. Circa triennium ante adventum comitis Joannis in Hiberniam, contigit quandam Sacerdotem de partibus Ultoniæ, in silva quadam pernoctasse, cumque ad igniculum, quem sibi sub arbore frondosa congesserat, uno tantum comitatus puerulo, lucubrasset: Ecce lupus ad eos accedens, qui statim voce humana in hæc verba prorupit, securi estote, & nolite timere, non enim trepidandum vobis est, ubi timor non est; cumque ipsi tanto vehementius consternatis animis obstupissent, verba de Deo sacra subiunxit. Adjuratus tandem à sacerdote per Deum omnipotentem, & fidem Trinitatis ne eis noceret, sed quis esset ediceret, diserte respondit: de quodam hominum genere sumus ossyrentium, unde quolibet septennio per imprecationem sancti cuiusdam, Natalis scilicet Abbatris, duo videlicet mas & foemina, tam à formis quam finibus exulare coguntur: formam enim humanam profuse exueates, induunt lupinam; completo vero septennii spatio, si forte su-

perstites fuerint, aliis duobus ipsorum loco simili conditione subrogatis, exuta pelle ad pristinam redeunt tam patriam, quam naturam. Et mihi quidem hujus peregrinationis socii, non procul hinc graviter infirmatur, cui si placet, jam in extremis agenti, sacerdotale solatium, intuitu divinæ pietatis indulgeas. Quo dicto, lupum præcedentem usque ad arborem satis propinquam, Presbyter sequitur tremebundus: in cuius concavitate: lupam conspicit sub pelle ferina, gemitus & planctus humanos emittentem: quæ statim ut sacerdotem vidit, præmittens salutationem satis humanam, gratias etiam Deo retulit, quod in tali articulo tanto eam solatio dignatus esset visitare, & sic usque ad extremam communionem, à sacerdote cuncta rite peracta sunt: quam cum & ipsa in viaticum sibi efflagitaret, atque eo sacerdos se catere assereret, lupus qui parumper abcesserat, iterum accessit, ostendens ei parvulum librum manualem & aliquot hostias consecratas continentem quas more patriæ Presbyter itinerans sub indumento, è collo suspensas deferebat, obnixè rogans ne cæleste illud pabulum, eo articulo uxori denegaret; & ut omnem abstergeret dubietatem, pede quasi manu perfungens, pellem totam à capite lupæ detrahens, usque ad umbilicum replicavit, atque extemplo expressa, quæ sub pelle lacuerat, forma foemina apparuit; quo viso sacerdos, obnixè postulantem, & devote suscipientem, terrore magis quam ratione compulsus, sacra synaxi refecit. Quibus rite peractis, lupus summa grati animi significatione, sacerdotem in viam rectam, qua pergebat, direxit. Utinam & vos inveterata iracundia, & ferocia lupi, hodie agnum suscipientes, lupinam pellem exuatis, & vellere agni induamini. Ad hoc hortatur Petrus Cellensis Abbas in paucis pius & doctus, dum pellem oviculæ nuptialem vocat, qua nos indui vult, ut cum Bartholomæo ad nuptias agni admitti valeamus; *in PELLE ista inquit, veniens ad nuptias non depellitur, sed intrare & superius ascendere compellitur. Retribue igitur conviva PELLE PRO PELLE,*

oculum

Marc. 9.

Matt. 7. 15.

Horat. l. 1.

Epist. 16.

Horat. l. 2.

Sat. 1.

Nierenb. hist.
natura de
miraculis in
Europa. l. 1.
c. 12 pag.
440.

1. Pellis d.
oviarum

Job. 2.
Origenes
2. Job.

Pineda
Job. 6. 2.

Corderius
in Job. 6.

Scoti Ad
gias Jacr
veteris
tom. 2. p.
in Job.

Pet. Cellensis
in c. 22.
Matt.

oculum pro oculo, dentem pro dente, livorem pro livore, animam pro anima: quid enim pro te, aut tibi facere potuit Deus, quam ut animam poneret? vado ergo, & tu fac similiter.

1. Pellis divitiarum.

Secunda pellis, quam Apostolus exiit, fuit pretiosa divitiarum, ac rerum omnium temporalium, de qua secundum textum litteralem, & maxime proprium, Satana egit, dum dixit: PELLEM PRO PELLE, & cuncta qua habet, dabit homo pro anima sua; quasi diceret inquit Origenes: corium pro corio; CORIUM DIVITIARUM, pro corio corporis: rem familiarem & divitias exterius CORIUM: interiorius vero corium, corpus & ossa intelligens. Corium quod non valde doleat, rem familiarem, corium quod valde doleat, CORIUM CORPORIS; ac si diceres [Satana] quid magnum passus est Iob, eterno corio decoratus? tange interiorius CORIUM ejus, id est, carnem ejus, dolore affice, & contere, & apparebit constantia ejus.

Iob. 2.
Origenes l. 2. in Iob.

Pineda in Iob. c. 2.

Idem prosequitur Pineda: pellis nomine significatur externa bona, quæ non censentur hominis propria: latino enim vocabulo pellis ea dicitur, quæ separata & detrahta ab animali & carne; cutis vero quæ adhæret carni, sic Apuleius: ludis de alieno corio, id est, alterius bonis, sic pelles quæ manus Jacob tegebant, Corderius, ex Hebræo legit: PELLEM SUB PELLE, additque omnis generis, opes significari, quæ per synecdochon supellex appellantur, quod olim sub pellibus plerumque asservari consueverunt: aut quod maxime divitiarum, pretiosis pellibus constarent, ut vestes, aliaque utensilia; imò & ipse pecunia, è pecudum pellibus, & corio [unde nomen habent] cudebantur.

Corderius in Iob. c. 2.

Sati Adagia Jacobi veteris test. tom. 2. p. 2. in Iob.

Hanc pellem, homines libenter exiunt, ut pellem corporis servare queant, æger omnes opes, omnem supellectilem, in portiones quantumvis pretiosas, in chirurgo, in medico consumeret, qui de corio ejus ludunt, ut corium corporis integrum conservet; si quis de capite, de vita periclitatur, si de pelle agitur, corium exterius, rem omnem familiarem, pro corio interiori, hanc divitiarum pellem, pro pelle corporis sui, ultro insumeret.

Si quis tempestate jaclatur, interiori

suæ pelli timeat, omnes opes, & merces quantumvis pretiosas, in mare præcipitas, ut doctissime Origenis exemplum, inquit: in nobis videmus: nam cum percutitur quislibet, vel caditur, frequenter manum pro toto porrigit corpore. & dat CORIUM manus, pro CORIO CORPORIS. Et qui in mari navigant, cum periculum passifuerint, omnia quæ in navibus habuerunt, contemunt, atque in mare projiciunt DIVITIAS, EXTERIUS CORIUM, ut ipsi vadant, & servent INTERIUS CORIUM CORPORIS.

Orig. ois.

Ex quibus omnibus manifestum est, pellem hic significare opes, rem familiarem, & omnem supellectilem, quam Bartholomæus omnino splendidam, amore Christi dimisit, seque omnibus divitiis, quibus affluebat, exiit: nam Petrus de Nacalibus Episcopus, in suo sanctorum Catalogo scribit Bartholomæum, Syrum fuisse, Regisque Syrorum ex Patre Nepotem, solumque ex omnibus Apostolis nobilitate præclarum. Idem censile videtur, discretissimus, ac divinissimus ille divini verbi præco, Vincentius, Ordinis Prædicatorum, luminare magnum, qui sic discipulos altercantes inducit, quis eorum videretur esse major.

S. Vincent. post Dominic. 2. quod feria 3. ser. 2. in fine.

Primo Petrus dixit, quid contenditis inter vos? jam conclusum & decisum est quod ego: quia cum Christus, mihi promissit majoritatem vicariatus, & quod sum caput, cum dixit, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur caput. Secundo dicit Beatus Andreas, quid dicis Petre, quod tu eris major? imò ego ero major: quia Christus Salvator mundi, primo vocavit me. Tertio dicitur: bar. S. Joannes, imò ego ero major: nam ego sum Virgo, & vos habuistis uxores, & estis carnales. Item venit alius, scilicet S. Jacobus major, & dixit quid dicis tu Joannes, quod eris major? certe non eris: Ratio, nam ego sum primo genitus, ergo ero primus in Paradiso. Item dixerunt Jacobus minor, Thadæus, & Simon: quid dicitis vos, quid eritis majores? certe non erit verum, imò nos: nam sumus Nepotes ex prima sorore Mariæ Virginis, ideo erimus majores. Item venit S. Mattheus, dicens: quid dicitis vos omnes, quod eritis majores? non credatis, &

Pet. Cellensi in c. 22. Matt.

„tis: & quid fecistis vos pro Christo? tu Pe-
 „tre dimisisti navem torquatam, & retia
 „fracta, & ego dimisi plures pecunias, &
 „multa alia bona temporalia, non est ergo
 „facienda quaestio ultra: ergo ego ero ma-
 „jor. Jam venit Philippus, dicens: ego ero
 „major: nam ego fui primus Apostolus,
 „quem Christus ore proprio vocavit, *Veni.*
 „sequere me, ergo non est quaestio facienda
 „ulterius. *Veni S. Bartholomaeus, ab tacco-*
 „*tis, non sum ego DE GENERE REGIO?*
 „ego ero ergo primus, qui sum magis genero-
 „sus. Deinde venit S. Thomas dicens quid
 „dicitis vos? & non sum ego Doctor? & jam
 „vocor Thomas, id est abyssus scientiae, &
 „vos omnes estis rudes, & grossi nunquam
 „didicistis literas, tacete. In posterum ve-
 „nit Judas Icariones, dicens: Et nonne ego
 „sum procurator omnium, & ex manibus
 „meis habetis vivere: jam estis mihi subdi-
 „ti, certe ego ero major. Hi fuerunt Apostolo-
 „rum stolidi discursus, priusquam virtute
 „Spiritus Sancti instructi, & confirmati ex
 „alco: quibus tamen patet Bartholomaeum
 „genus suum jactare. Addit Sanchez, teste
 „Hieronymo, illum se Christo adjuaxisse in
 „purpura, & habitu pretioso: ceteris vero dis-
 „cipulis id demirantibus, Salvatorem ei pa-
 „trocinando dixisse, fore aliquando tempus,
 „ut non purpuram dumtaxat, vestesque om-
 „nes, sed & pellem suo sanguine purpuratus
 „exueret.

Sanchez
Royaum de
dieu l. 5. c.
10. in fine.

Hugo Card.
in Job. c. 2.

Profecto ubi sub tali Magistro, in se hola
 paupertatis, hic discipulus erudiri cepit, om-
 nibus se expoliavit, idque *pro pelle immor-*
talitatis, & gloria: Nosque ad imitandum
 excitans, Hugo Cardinalis iubdit: *pro hac*
ultima PELLE, debet homo dare omnem ali-
am PELLEM & cuncta qua habet.

Quod si divitias liberis, statui, sustentationi
 necessarias, non abiciatis: animum
 saltem exuatis necesse est, ut divitiae vobis,
 non inстар carae adhaerescens: quales fue-
 re pelliculae, quibus Rebecca manus, & col-
 la filii sui Jacob contextit: quae citra dolo-
 rem exui poterant: non instar cutis pilosae,
 quae membra fratris ejus Esau tegebant, &

intimis fibris adhaerescabant; ut sibi pro ju-
 stitia, pro fide, vel Deo sic volente, morte ip-
 sa pellis haec exuenda est, sine sensu, illam
 nobis detrahi patiamur.

§. II.

Rursum circumdabor pelle mea
Job. 19.

Tertia pellis, quam gloriosus hic Chri-
 sti Apostolus posuit, corporis fuit, quae
 in supplicio, incredibili cum dolore, &
 inaudita feritate ablata est. Non dubitarit
 Chrysothomus, Jobum, virum adamantinum,
 & omnium Christianorum pugilum specu-
 lum nuncupare; eo tamen non pertigit, ut
 cutem sibi tolli, auferique cerneret: istud
 enim vero, inter gravissima quae pertulit
 tormenta, lummo animi sensu recenlet, car-
 ne penitus consumpta, solam sibi pellem,
 quae nuda regat ossa superesse: *PELLI MEAE*
inquit, consumptis carnibus, adhaesit os meum.
 At gloriosus Martyr noster cum carae pel-
 lem quoque obtulit, & immani cruciatus
 vivus, amore Christi sui excarnificatus est;
 seque victimam Deo obtulit; qui Levit. 1. ju-
 bet animali, primo pellis detrahatur in sa-
 crificium offerendum, *detracta PELLE ho-*
stia artis, in frustra concides; ut non tam dira
 a Poetis ficta, quam haec facta sint, dum sic
 Marfiam Satyrum flebiliter lamentantur.

3. Pellis op-
poris.

Job. 19. v.
20.

Clamanti CUTIS est summos direpta per artus:
Nec quidquam nisi vulnus erat cruor undi-
que manat,
Detectisque patent nervi, trepidaque SINE
ULLA

Ovid. l. 6.
metam.

PELLI micant vena; salientia viscera posses,
Et pollucens numerare in pectore fibras.

Quae omnia non tam Marfiae, quam
 Martyri nostro, verissimè conveniunt.
 Amoris Jonathae in Davidem, factae pa-
 ginæ istud in argumentum adducunt: *Io-*
nathas expoliavit se tunica sua: quo facto,
 mysticè Martyres, amore Jesu sui, pro-
 priis sese expoliantes indumentis, desig-
 nantur. Quo alludere voluisse videtur
 Ambrosius, dum non levis affectus signi-
 ficatio-

1. Reg. 12.

Amb. l. 6. i.
Lucan.

Horat. l. 1. E-
pist. 4.

Horat. l. 2.
Sat. 2.

Teren. v. 10.
Horat.
Carm. l. 1.
Ode 26.

Job. 19. v. 20.

Boan. l. 3. Na-
bera. cap.
3.

ficationem erga Magistrum, in discipulis agnoscit, qui sub ingressum in Jerusalem, straverunt vestimenta sua in via; ubi sic ait: *discipuli Domini amictu se proprio corporis exuentes, inter aduersa turbatum v. iam tibi iuo strauere Martyrio.* Quos inter Bartholomæus noster, suo sanguine purpuratus signanter elucet. Hujus æmulator egregius Joannes Nicomedienfis, vir nobilis: cui quod edictum duorum Imp. contra Christianos, pro zelo detraxisset ac decerpisset, cutis viuo detracta, superfluum eum salacerum, ut ita in atrocissimo supplicii genere expiraret. Quid ad hæc vos: *Sponsi*

Sponsi penelopes, Nebulones, Alcinoique
IN CUTE CURANDA plus aquo opera-
ta iuuentus?

Quibus omne studium est *pelliculam curare*, molliter vestire, laute facere, caute custodire, ne acus puncturam, ne ferri candentis præstricturam, ne mortuum pulicis tolerare valentes. Interim te *pinguemque nitidum benecurata CUTE* compello, quis tunc tibi animi, & corporis sensus erit, dum horrendum illud vociferaberis, *PELLIS nostra quasi cibannus exusta est?* Erit enim aliquando illud tempus, dum quam nunc *CUTEM morti concesseris atra*, rursus indues, ut ea quantum hic in deliciis fuit, tantum subeat tormentorum. Ubi e contra, Apostolus noster cum Jobo, argentissimo desiderio exclamat: *rursum circumdabor PELLE mea, & in carne mea, videbo Deum Salvatorem meum.*

Quam prætiosa hæc pelles, super omnem Regum purpuram, in conspectu Domini future, quo splendore collustranda sint, paucis comprobabo. Exod. 26. v. 14. præcipitur Moysi: *facies operimentum DE PELLIBUS ARIETUM rubricatis*; in quibus pellibus Martyrum pelles, suo sanguine rubricatas, præsignari voluit Venerabilis Beda: *Apostoli inquit, & Apostolici viri PELLIS ARIETUM sunt, usque ad Martyrium rubricati:* suo enim sanguine Ecclesiam operuerunt, eisque fidem stabilierunt aduersus omnes ingruentes in fidelium procellas. Et Augusti-

nus tom. 4. l. 2. q. supra Exod. c. 108. *PELLIBUS arietinis rubricatis significantur Martyres Sancti.*

Sed præclarissimè ac propriissimè ad rem nostram Petrus Abbas Cellensis, qui ab opere Phrygio, similitudinem mutuatur, & puncturus nos, velut acu pingi demonstrat atque una animat, ut sic pungamur, & pingamur: *subigatur corpus in poena, jejuniis maceretur, verberibus lanietur, equuleo distendatur, gladio trucidetur, cru. is supplicio affligatur.* In PELLE morticina, potius scribuntur ista ad meritum Corona (ut in charta pergamena fieri solet) quam insiguntur pro delicto culpa. Et paulo post: *quo tortor acrius pungit, eo decentius PINGIT PELLEM* carnis mea, que est una de PELLIBUS Salomonis. PUNCTURA tua, est mihi PICTURA Ingenioso illud symbolo expressit, qui cœlestem genium pellem aliamve materiam probe tentam, ac cu pingentem oculis subiecit, & quasi suo valore gloriaretur, hoc lemmate iudit: *Dum PUNGOR, PINGOR, cede ergo PELLEM ut PINGAS cum PUNGES, pungendo enim & PUNGIS & PINGIS.* Vidisti quandoq; in sacris infulis, in pretiosis Regū, Principumq; paludamentis, quibus inaugurari solent, varias effigies auro, gemmisque distinctas: sed nulla adeo artificiose, ac pretiose expressa figura: aut pictura, quam hæc punctura: *extendit in supplicio PELLEM, sed tunc magis apparet figura picti:* Figura Bartholomæi, figura Sebastiani jaculis confixi, figura & pictura Christianæ, Martinæ, aliarumque Virginum quarum pelles mille telis, ac stilibus terebrata fuerunt.

Julius Fabius de vitiosis affectibus edomandis disserens? Deus inquit, non ut pictor agit, sed ut phrygio: pictor tabulam politam, aut laminam cupream, in partes non secat, non comminuit: sed eos colores, artificioso penicillo illinit, ut omnibus pictura placeat, omnes eam mirentur, & laudent. At vero phrygio, telam sericam, holereticam attalicam innumere puncturis perforat, conscindit, particulas unio-nibus, & gemmis distinguit: hinc opuse laboratum, & pretiosum. Deus ab orbe condi-

Petrus Cellensis, lib. 1. de conscientia.

Petrus Cellensis.

Pet. Cellensis.

Fabius de mortif. c. 22.

And. l. 6. in Lucam.

Pellis oporis.

Horat. l. 1. Epist. 2.

Horat. l. 2. Sat. 2.

Horat. l. 1. Epist. 4.

Teren. v. 10.

Horat. Carm. l. 1. Ode 26.

Job. 19. v. 26

vid. l. 6. etiam.

Reg. 12.

vid. l. 3. etiam. cap. 3.

condito sic egit, tot centena millia suorum, distendi, dilpungi, mutilari, lacerari, secari permisit. His discussa capita, his confossum pectus, his discerpti artus; illi patibula rosas, cruces corporibus eruentis vestierunt; illi membratim lacerati, belluis objecti, telis confixi; plumbatis contusi, flagris & taureis concisi, membratim dissecti: quorum lanienæ ingemiscentes Paulus: *Secti sunt, inquit, lapidati sunt, in occisione gladii mortui sunt.*

En quomodo noster hic Phrygio, telam optimam in particulas conscindat: venustum hoc opus totum, ac perfectum, supremo die spectabimus, unde sic Belgicus Poëta cecinit:

Die hier het vvir Satyn doorsteken, ende doorkerven,

Sien vvel dat sy hier door, het selve niet bederven,

VVan soo de meester handt, van steken maer enthoudt,

De vvoud is gact, en heel, de steke bliickt vant gour,

O Mensche! vvie ghy sy, en toont u niet t'ou vreden,

Als Godt door vvoudt u fert, met druckt en svvricheden:

Tis niet tot u verderf? hier Godes vvoudder hand,

Geneest oock als hy quets, verkoelt oock, als hi brandt,

Denique ne hic longior sum, triplici Martyrio Bartholomæus insignis exstitit, pelle exutus, in crucem actus, tandem capite plexus est.

Audreas Cæsariensis illud Matth. 10. 34. *non veni pacem mittere, sed gladium, intelligit de eo, quo Martyres percuterentur. Plus controversiæ inter sacros interpretes est. Super illo Lucæ 22. v. 36. ubi adhortatur Christus discipulos, ut vendant tunicam, & emant gladium: sed nunc qui habet sacculum tollat similiter & peram, & qui non habet, vendet tunicam suam, & emat gladium.* Cur emere nos jubet gladium, qui ferire prohibet? cur haberi præcipit, quem vccat educi:

duos illi statim Petrus obtulit gladios, & tamen jubet recondi, & reprehendit: *qui acceperit gladium, gladio peribunt.* Quos ergo gladios pretio tunicæ emi imperat? mysterium exponit Ambrosius l. 10. in Lucam, *est gladius Passionis: ut exuas corpus, & immolata carne exuvias, ematur tibi corona Martyrii, quam sibi gloriosus Apostolus emit, hoc unico morivo fortissimi vatis inflammatus: rursus circumdabor PELLE mea: longe alia, impassibili, incorruptibili, agili, illultri induendus: nam ut Bellarminus ex Augustino probat: Martyres ea corporis patre, in qua supplicia pertulerunt, signa virtutis pretiosissima, & venustissima prelaturos: quid igitur, inquit, erit videre S. Bartholomæum, cui PELLIS à toto corpore detracta fuit, cernere toto corpore ita illustrem, ut omnem purpuram quantumvis pretiosam, superare videatur?*

Plus dico, & concludo, cum doctissimo Pineda, qui expendens illa verba Jobi, ulceribus pleni rursus circumdabor PELLE mea, ait: *quantus erit totius corporis B. Jobi splendor? pulchritudo quanta? si pro sanie ista scetidissima, qua totum corpus reter sum fuit, & pro immundis ulceribus, & acutissimis omnium membrorum cruciatibus, illius corpus postea illuminatum, quibusdam quasi guttis lucis, & stellis vermicularum erit. Quæ si corpori totique pelli, qua invictissimus Christi Athleta rursus induendus, accommodemus, non modo illuminandus, & guttis lucis aspergendum: sed ut Agathonis verbis utar, *divini solis purissimum radium*, imo alterum Solem, non injuria asseverabimus: quod spectasse visus est, qui audita atrocissima Apostoli hujus laniena, felici nominis omnia, cum gemitu exclamavit: Bartholomæus: *Ah! Sors beatorum!* nunc quidem purpurea sanguinis nube, sed rubore tuo serenitatis æternæ prælagus es.*

***

FESTVM

NATIVITATIS SS.

VIRGINIS MARIAE.

Quae est ista quae progreditur quasi AURORA? Cant. 6.

EMBLEMA XXXII

AURORÆ FLORES SE PANDUNT.

SOLI *panduntur* amori.

ARGVMENTVM.

Am longa quinque saeculorum revolutione, genus humanum cecâ caligine, & altâ nocte conssepultum jacebat, dum *tenebris AURORA fugatis, exoriri visa*, solem nobis justitiæ protulit, atque uberrimam omnium lætitiæ, & gaudiorum segetem progerminavit: ut non injuria hæc optatissimâ luce, omnium fidelium corda, velut florum sinus, SOLI *pandantur* amori, omnium ore resonent: *Nativitas tua, Dei Genitrix Virgo, gaudium annuntiavit universo Mundo.* Hac nobis Natæ Virginis festivitate quam exultandum sit, docuere gentiles, quorum ritus non aptius ad mores deducemus, & quâ ratione quisque vestrum Natalem suum celebrare debeat, edocebimus. Splendidum quidem illi Natali suo die convivium instituere, candidis convestiri, munuscula in plebem elargiri, aliqua benevolentia ac munificentia signa exercere consueverunt: eadem & nos æmulabimur; splendidissimo mensæ Domini convivio nos reficiendo, albis per sacram exomologesum induti, pauperibus eâ luce liberaliorem stipem elargiendo, aliisque pietatis operibus, exemplum Sanctorum ac virorum Principum, vacando, nostrumque Natalem terris, & cœlis dignum celebrando. Quare omnes sub calcem orationis meæ commonebo ne dies encœniorum, qui divi Natales sunt, petulantia, luxuria comburant, sed debito honore, & pro cultu prosequantur.

- §. I. *Nativitas tua, Dei Genitrix Virgo, gaudium annuntiavit universo mundo.*
- §. II. *Vani ac prophani in Natalitius gentilium ritus, ad pios & sanctos referuntur; ut Natalis Beatissima Virginis quam devotissime celebretur.*

Iob. 19:

Bellarmin. de
aeterna felicitate
lib. 1. cap.
5. Aug. 1. 22.
de Civit.
cap. 20.

F E S T V M
N A T I V I T A T I S S S.
V I R G I N I S M A R I A E.

Quæ est ista, quæ progreditur quasi AURORA? Cant. 6.

Mater illa quondam & solennis apud Thraciæ populos viguit consuetudo, natalem suorum fletu & lamentis prosequi, atq; eum quo primum in lucem editi, lacrymarum nube diem involvere; quem morem etiam in barbaris, ut sapientissimum, Doctorum maximus comprobavit. *Audenter pronuntio: quia principium vitæ hujus, initium dolorum est: Evæ Philosophi hoc non ignorantes, qui in exortu pueros lugebant, in morte autē gaudebāt: hoc significātes, quia homo ad LABOREM NASCITUR, ad quietem moritur.* Nascitur homo ad laborem, ad dolorem, ad mortem, nascitur ad calamitates, ad morbos, ad miseras mille, & cruciatu. Medicorum Princeps Galenus centum & duodecim contrarias affectiones seu morbos, in uno oculo notavit; & Plinius non dubitavit asserere, morborum trecenta esse genera in humana vita, hoc est innumerabilia. Atque ipsa quotidiana experientia videmus, febrium agmina furibundo impetu in miseros mortales velut in scopum omnium calamitatum intruere. Unde peritē sanē graviterque, qui humanæ imbecillitatis venam attigerat, pronuntiavit: *Qui non agrotat in hac vita? quis non longum languorem trahit? NASCI in hoc corpore mortali, incipere agrotare est; incipere mori est.* Sic enim alibi querit idem & queritur: *Nescio an in vitam mortalem venerim, an in mortē vitalem.* Fecit qui in ipso utero, lucis timorem, & mala obventura fletibus indicavit. Nostri his paucis annis, ait celeberrimus Historicus, auditus est infans in hac ipsa urbe Vratislavia, nondum natus flere, homo in omni sua vita postea miserrimus. Fletus in utero

alter editus est, teste Fabricio, qui hunc & verbis illustravit, & baptismo adfletit. Quæ naturæ prodigia ac præfagia frustra sectamur; cum vix utero soluti, elata voce infantes, noctes atque dies fletus & ejulantes, satis testentur, in vallem se lacrymarum, in locum fletuum expositos, suarum miserrimarum vates ac præcones esse, eodem contestante Augusti Tum infantia, inquit, non à visu, sed à fletu ORDITUR HANC LUCEM, quid malorum ingressa sit, nesciens prophetat quodammodo Quare nemo quisquam mirabitur; si benignissimus Dominus, ut vult gravissimus author, Hugo Card. *ideo Lazarum plorat; quia revocaturus erat eum, ad arumnas præsentis vitæ, ad pericula, ad discrimina tum corporis, tum animi, & mille mortes undique imminentes.* Collacrymavit, his propemodum verbis utens: *Eum qui in portum jam appulerat, rursus ad fluctus & procellas voco, eum, qui jam coronam consecutus erat, ad certamina rursus duco: adeo ut si omnia, quæ homini in hac vita devoranda sunt, oculis subjicerentur, verissimum illud Senecæ (qui canus seu senecio, unde nomen traxit, in lucem editus) judicaret: Nemo vitam acciperet, si daretur scientibus.*

Potentissimus ille divitiarum opulentia, & miserrimarum tolerantia Jobus, cum videret diem natalem suum, tandem aliquando tot filiis, tot clientibus, tot armentis, tot segetibus, tot facultatibus funestū ac fatalem fuisse, facere non potuit, quin exclamaret, *pereat dies in qua NATUS EST!* dies quæ mihi vitam attulit eam multis ademit. Pereat dies illa, quæ annua recordatione, filiorum funera facit oculos obversari; quæ tam amplæ numero seque familiæ, una luce parentavit! Ambrosius de fide resurre-

tionis

S. August. lib de viciis infirm.

Galenus in introduct.

Plin. l. 26. cap.

Aug in Psal. 102.

lib. confess.

Nierenberg. hist. nat. 3 c. 3.

Aug. lib. 21. de Civit. c. 14.

Hugo Card. in Cap. xi. Joan.

Origen. l. 2. in Job.

Isidor. Pen. l. 2. apud. 173. Lib. in vita Seneca de brevitate vitæ.

Hier. l. 2. Matt.

Iob. cap. 3.

Origen. hom. 8. Levis.

tionis: *Clamat Iob perent dies in qua NATUS SUM, cognoverat NASCI, MALORUM omnium esse principium; & ideo diem qua NATUS est, perire optavit, ut tolleretur origo incommodorum.* Jobus, quem Chryso-
stomus adamantinum vocat, expressum in terris divinæ patientiæ simulacrum, sibi non potuit imperare, quia illum diem devoveret, eumque expunctum vellet è mensibus anni, & à reliquorum dierum ordine exauctoratum; potissimum autem, teste Gregorio, diem illum detestatur & execratur, quo in peccato conceptus & natus est. Mitto hic gravissimum veteris Origenis testimonium, qui hom. 8 super Levit ait: *Nemo ex omnibus Sanctis invenitur diem festum vel convivium magnum egisse, in DIE NATALIS FILII vel filia sua; non alia de causa, quam quod lucem hanc ingressi, tertima peccati umbra involuti, etiamnam horrorem animo concipiunt, diemque illum natalem, quo numinis hostes exlittere, ut maxime feralem ac exitialem detestantur. Atque ipse Iob, inquit, odio carnalis hujus vite adductus, pro celebratione DIEI NATALIS sui, eum maledicit; quia peccatorum & delictorum principium. Quid, quod illi ipsi, qui natales suos omni lætitiæ ac festivitatis significatione celebrant, novo eosdem scelere contaminant, humano sanguine cruentantur? recte notavit Hieronymus. Nullum alium invenimus observasse DIEM NATALIS SUI, nisi Herodem & Pharaonem; ut quorum erat par impietas, esset & una solennitas. Pharaon inter natalitias epulas, pistorum principem evocat ex ergastulo, non libertate donandum, sed morte multandum; ut quæ paulo ante gula regias dapes condebatur, tunc misero, laqueo frangeretur. Herodes vero inter natalitias choreas, caput illud cœli tubam, orbis tonitruum, divinitatis oraculum, caput Joannis Baptistæ quo major in Orbe non surrexerat, a cervicibus revulsam, donabat mulierculæ saltatrici: ut quæ intra chorum saltando, quantum premium promeruerat, caput illud reportando, omnes pietatis meras transfileret. Origenem audite, Invenimus in veteri testamento, Pharaonem Regem Ægypti DIEM*

NATALIS sui cum festiuitate celebrantem: in novo vero testamento Herodem: uterq; tamen eorum ipsam festiuitatem natalis sui profusione humani sanguinis cruentantur: ille enim prepositum pistorum. hic sanctum Iohannem Prophetam obruncavit in carcere. Nec porro mysterio caret, Herodem die suo natali, cœnam potius celebrasse, quam prandium: *Herodes natalis sui cœnam fecit.* Recte cœnam; ut tenebris eum, & nocti æternæ natum scires; acute illum perstringit Chry-
logus: *Herodes NATALIS sui cœnam fecit: bene cœnam: quia non luci, sed tenebris additus est hic NATALIS, in quo noctis filius natus est, non diei.* Pergit cœnam hanc nocturnam, & maximè obcœnam, cui ab inferis tenebriones interfuisse asserit M. Basilius, execrari: Tandem aliquando natalium Herodis tempus instabat splendidaque luxuriosi Regis erat mensa, & convivium registici luxus notis in signe: in quo ebrietas bacchabatur, & demonum fraternitas, NATIVITATIS festum ducebat. Et hos natales quis gaudio, & tripudio, hilaritate omni celebrandos existimavit: atque hac etiam nostra tempestate istiusmodi festa natalitia quis instauranda arbitrabitur: quæ utinam non insultarent, & humano sanguine non rubescerent. Multa inquit Chrylostomus; etiam nunc hujusmodi *Chrysol. in simposia celebrantur, in quibus etsi Iohannes Mat. hom. non interficiatur, Christi tamen membra de- 49. ad S. laniantur: etsi non adsit Herodiadis filia, ta- Ioh. Bapt. men adest Diabolus.* Christi enim membra dilaniantur, dum invido ac maledico dente, fama & vitæ proximi super mensam discerpitur; & humanis carnibus sacurantur, à quibus epulis abhorere monet Sapiens; *Prov. 23. Noli esse in convivio potatorum, nec in comessionibus eorum qui carnem ad vescendum conferunt, Quid est hic carnes comedere, quærit peracutè Richardus Victorinus nisi aliena infirma maledico dente lacerare? qui enim alienam vitam libenter rodunt, qui derogationibus libenter serviunt, qui proximorum infirmitatem delectabiliter carpunt, quid aliud quam carnes comedunt? ut ille querebatur Ps. 26. Appropriant super me nocentes, ut edant carnes meas: de quo & Paulus Gal. 7. mones: si in vicè mordetis & cœditis, vide ne & in*

Marb. 16. v. 21.

Chrysol. ser. 174.

Basilius Orat. 10.

Chrysol. in Mat. hom. 49. ad S. Ioh. Bapt.

Prov. 23.

Orig. l. 3. cur. 17.

Aug. lib. 11. de Civit. c. 14.

Hugo Card. in Cap. 21. Joan.

Origen. l. 3. in Iob.

Sidor. Pe. us. l. 2. app. 73. Lib. in vita Seneca le brevit. vita.

Hier. l. 2. in Matt.

Orig. hom. 8. in Levit.

vicem consumamini. Nec filia Herodiadis deest, ubi salax & lasciva filia gladio linguæ non unum Joannem jugulare consuevit. Quin potius dicamus bona verba, venit NATALIS ad aras.

Domitianus inter natalitios ludos, quingentos supra duo millia gladiatores extraxit in arenam; qui plagis utrumque postis & reperitis, immaniter se conficiebant, donec ad unum omnes crudelissime trucidati corruerent, ut unius tyranni vita plurimorum hominum sanguine pasceret. O impietas! quid crudelius quam quo die primum lucem aspexeris, eodem alios luce privare! O Principes natos in perniciem populorum! O natales Regum humano sanguine cruentos! Innocentium morte funestis! O natales mortalium omnium lacrymis, lamentis, corporis animique calamitatibus infestos! *dies Regis nostri: cæperunt Principes furere à vino. Osee 7. Verum enim vero alia vobis hodierna dies, festa natalia celebranda propono, nulla peccati nube obfascata, nullo sinistro aturgio funesta, sed festiva prorsus ac serena, superis, inferis, Deo ac hominibus per jucunda. Hodie natalis est virginis toti orbi vitalis. Hodie NATALEM Beatissima Virginis Matris celebramus de qua vitæ omnium accepit NATALEM NATA est hodie Virgo de qua salus omnium voluit nasci: ut natis ad mortem, daret ad vitam posse renasci. Unde B. Petrus Cardinalis Damiani exclamat: merito ergo hodie profusus gaudiis totus ubiq; terrarum orbis exultat: merito universa Sancta Ecclesia NASCENTE Sponsa Genetrice, ut ita praegaudio dixerim, Fescennini carminis laudes alternat: cujus læticia segetem gaudii materiam uberrimam prolixius prosequemur.*

§. I.

Nativitas tua Dei Genetrix Virgo, gaudium annuntavit universo mundo.

PROdigia & portentosa, subinde etiam vaticinia, magnos Heroum ortus, ac illustrium personarum natales præcelsere,

quo die Plato Philosophorum Sol ortus est, aureum imbrem de celo cecidit, veterum monumenta testantur. Nondum natus erat Pericles Elimpius: & jam Græcos vel nominis sui umbra terreat. Cyri gloriam ex eo coniecisse narratur Astyages, quod ejus Mater sibi dormienti, visa esset ex se palmitem fundere, quo tota latè Asia tegetur. Theodori ortum Deus prædici voluit per Stellam, in sinum maternum dilapsam. Præclaram illam re & nomine Claram, mater in lucem editura, de partu sollicita, dum ante Christi è Cruce pendens effigie ardentius peroraret, hanc vocem audire meruit: *ne parvas mulier salva enim lumen quoddam paries, quod ipsum mundum clarius illustrabit: quo edocta oraculo, natam infantulam Claram appellari voluit. Longum esset S. Aviti, Sviberti, Caroli Barromæi, aliorumque divorum ortus, cœlestibus flammis condecoratos, eorumque cunas divinis radiis undique circumfulas, narrare, unum Scriptorum Cæsarem induco Baronium, in prævio suo ad annales apparatus: magna quidem & per omnia admiranda, quæ nec verbis satis digne persequi ulli possunt: præcessisse Natalem Dei Genetriceis Mariæ, non puto adeo angusti pectoris & emotæ mentis reperiti hominem, qui non intelligat, si mente revolvat, atque animo expendat, tot tantaque servis Dei ante ipsum ortum impartita divinitus privilegia. Quis enim apud se repetens quædam suis, Samuelis, Hieremæ & Joannis Baptistæ natalitia præcesserunt, mox non firmiter credat, non tantum illis non caruissè Dei Genitricem Mariam, sed longe amplioribus, augustioribusque ornata, autam esse muneribus? Ac quis abjecte nimis, atque adeo humiliter de Deo sentiens eum plura atque majora elargitum servis, quam Matri, & amico sponsi, quam sponsæ, mente captus dixerit; equis enim illam & factorum Prophetarum oraculis prænotatam manifestis veteris testamenti typis præfigurata, atque illustribus in matronis adumbrata, mille denique Sanctorum Patriarcharum votis, ac desideriis*

exp

Tibul.

Guerricus
serm. 1. in
Nat. B. Virg.

B. Petrus
Damiani
ser. 2. in Na-
tivitate B. Virg.

Euseb. 12.

Clem. Alex.
anlib.
Stron. 5.Sedulius in
Seraphica,
Hijtor.Richard. à
S. Laure. de
laudib. B.
Maria. l. 7.
pag. 494.Baron. in
apparatu.
40.Daniel. cap.
9.Lucæ. 2. Al-
brete de in-
car. di. p. 28.
167. 7.

expetitam fuisse inficiabitur? Hæc aliaque cœlestia Virginis nascituræ prodigia, ac præfagia, qui volet, videre poterit apud P. Posam de Beata Virgine p. 2. t. 7.

Exod. 12.

Summus olim Sacerdos Sanctuarium ingressurus, deferebat extremum vestis Sacerdotalis limbum, sive institam, aut fimbriam tintinnabulis distinctam. At quot puratis ea fuisse tintinnabula? consulite Clementem Alexandrinum, & invenientis fuisse trecenta sexaginta sex, quot dies in anno numerantur: ut significaretur singulis quibusque diebus, voces & clamores exaudiri, quibus auroram hanc invocabant, & tandem aliquando orbi illucescere exoptabant. Hi nempe Richardo à S. Laurentio: *observaverunt, si quando hanc auroram aspicerent, sicuti apparet, si usquam sui proferret indicia; Simeon vero, Eliz abeth & Anna, qui velut in puncto jam erumpentis Auroræ constituti, non solum ipsam, sed & filium suum videre, ardentissimè gestiebant.*

Clem. Alex-
and. lib.
Stron. 5.

Richard. à
S. Laur. de
laud. B.
Maria l. 7.
p. 494.

Subtilius hæc ac subtilius à Theologis comprobantur: qui docent veteris legis Patriarchas ac Prophetas; suis ferventissimis desideriis, ac inflammatis precibus Deum exorasse, ut orbis redemptionem maritarent. Testes habeo Doctorum Principes, Seraphicum Bonaventuram, & Angelicum Thomam: hic 3. p. q. 2. art. 11. sic ait: *ex congruo meruerunt Sancti Patres incarnationem, desiderando & petendo.* Alter vero in 3. dist. 4. art. 2. q. 1. Sancti Patres *flagrantissimis desideriis, meruerunt de congruo. Incarnationes ACCELERATIONEM.* Unus instat omnium sic vir ille desideriorum, de quo sacra pagina loquuntur: *ab exordio precum tuarum egressus est sermo; ego autem veni, ut in dîcar tibi, quia vir desideriorum es. septuaginta hebdomades abbreviata sunt super populum, ut finem accipiat peccatum.* Quo & aliorum post Danielem, Pattum orationibus ac meritis, dies illi magis abbreviati sunt: Simeoni etenim cœlitus promissum est, *non visurum se mortem, nisi videret Christum Dominum, non quod miraculosè vita ei prolongata sit, sed quod in ejus gratiam, Deus incarnationem acceleravit.* Similiter de Anna

Daniel. cap.
9.

Luce 2. Al-
brete de in-
car. di. p. 28.
167. 7.

Vidua sentit Ambrosius: *talibus fuisse moribus, ut digna fuerit Salvatore omnibus nunciare.* Præ hi. tamen omnibus, Virgo Maria Regem sæculorum, filium altissimi, propterare, festinate, curere fecit instar gignantis: unde inquit Rupertus Abbas: *vox Dei ad Mariam optantis, desiderantis, festinantis est, illa Canticorum: surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea: quibus eam ita accelerare velle declarat, ut instar columbæ (quæ inter volucres celestima) pernici penna advolare desideret.* Hoc nemo quisquam mirabitur, qui attenderit, quid ipsa aliquando Sanctæ Melchildi affirmavit: *Deus me in tantum super omnem creaturam dilexit, ut amore mei multoties pepercerit mundo, & ante quam nata essem, ipse etiam ex amore nimio ANTICIPAVIT NATIVITATEM meam: Redemptor noster desiderium collium æternorum, non tam ardentè desideravit, quam venire desiderati. Incredibili veniendi ad homines inflammabatur desiderio, non quidem abheri, & nudius tertius, sed jam inde à prima orbis molitione, quando fabricatus est auroram, id est telte Richardo, Mariam & ex ea Solem.* Imo ab ipsa æternitate, adeo ut in quocunque annos, dies, horas, vel momenta differretur, ipse quodammodo affligi, & torqueri videretur, Æternum Patrem Regius Psaltes allocutus: *distulisti, inquit, Christum tuum. Quid causa, exponet Euthymius: p. 1. tit. 77. olim ante mundi constitutionem prædestinata fueras incarnatio Dei, verum usque ad Sanctissimam Mariam, nondum incarnatione digna inventa erat officina: qua simul atque est inventa, tum demum incarnatus est. Ubi tandem Virgo nata est, quo pacto venit? Saliens in montibus, in morem saltantium, tripudantium, exultantium, choreas celebrantium; quod ipsa Regina Cœli, servæ suæ Mechtildi aliquando significavit, quantum in hoc ortu Deus gavifus fuerit, dicens: in mea natiuitate in tantum exultavit, ut ex abundantia sui gaudii cælum & terram, & omnis creatura, licet tamen nesciens exultaret.* Exultavit ut gigas ad currendam viam, l. 1.

Suarez 3 p.
9. 2. disp. 10.
Sec. 6. Arb.
l. 2. in Lucã
V Nieren
hom. 43 de
Natu B.
Virg. Cant.
v. 10.

Mechtil d.
tit. de Nati-
uit. Virg.

Gen. 49.

Psal. 73.
Rich. à S.
Laur. de
laud. Virg.
lib. 7. pag.
465. & Da-
mian. serm.
in Assumpt.
Psal. 88. V.
Petavium.
Theolog.
dogmat. t. 6.
4. de incar-
nat. l. 2. c. 7.
n. 6. Cant. 2.

S. Mech. D.
l. 1.

*Psalm. 2.
Metam.*

ubi soletur observandum, dum nitidè patefecit ab ortu.

Purpureas AURORA fores & plena rosarum.

Atria soli seu Phæbo properandum esse: Iungere equos, Titan velocibus imperat horis.

Nilest quod illum distineat aut remoretur.

Gen. 32.

*Hailgrin.
hic Ricard. d. S.
Laud. de
Laud. Virg.
l. 7. p. 468.*

Luctam illam quam olim Jacob per noctem habuit cum Domino, diremit ille dicens: *dimitte me, jam enim ascendit aurora.* Hailgrinus Cardinalis Sabiniensis hic: Jacob ait figurat sanctos Patres, qui sub veteri testamento precibus & lacrymis, quasi duobus brachiis, ut tangitur Olee 12. ubi agitur de luctu Jacob, nitebantur a Deo extorqueret incarnationem Unigeniti sui: quorum cœtui responderet, quasi in ortu Mariæ: *dimitte me, jam enim ascendit aurora.*

*Quare nemo quisquam mirabitur,
Si Mariæ nacenti,*

Lætitia causam maximam, assignat Ecclesia, dum nobis ante hac in tenebris & in umbra mortis sedentibus, aurora exorta est, quæ solem nobis optatissimum produxit. NATIVITAS TUA, Dei Genitrix Virgo gaudium annuntiavit universo mundo: ecce enim ortus est Sol iustitia, Christus Deus noster.

*Plinius l. 4.
c. 12. Solinus
Majol.
Cantic. iii.
meteor. pag.
26.*

Populi septentrionales sex menses in crassa ac continua nocte versantur: reditum Solis avidissimè prætolantur; hinc in jugis montium excubias habent, ut albescente cœlo festo tubarum sono, incolis auroram denuntiant; acerbius atque luctuosius ubi perpetua nox est, atque hi populi prope Bosphorum Cimmerici vocantur, de quibus Cicero lib. Academ. Cimmerici aspectum Solis, sive Deus aliquis sive natura ademit. Hæc & gravillimorum & sanctorum Patrum sententia est, nam Magnus Basilius inter suas epistolas connumerat quandam S. Gregorii Nazianzeni ad se scriptam, cum in Ponto degeret, quæ sic habet. *Ego inum pontum admiror, & ponticam tenebrosam sterilitatem, &*

*Basili. epist.
21.*

*desideratum Solem. O pontici cimmerici & sole carentes, & non tantum semestri nocte condamnati, quod sane de quibusdam proditur; verum noctem unam longam, omnem vitam habentes, & revera umbram mortis. Haud aliter humanum genus, vespertilionum aut noctuarum instar non menses, sed annos, & lustra, & sæcula, in crassa scelerum nocte palpitabat, quia ut Jlaiæ ostentum: tenebra operiebant terram & caligo populos: in quos merito cadit illa Lactantii exclamatio. O montes Cimmerici tenebris atroviores! Quanto putas gaudio, plausu, exultatione ac festis canticis pontici illi, & Cimmerici, exorientem lucem salutarent? nos ipsi post brevem noctem experimur, aurora illucescente omnia hilarescere, flores sese pandere, aviculas cantu aera mulcere, prata ipsa ridere, morbosos alleviari, mortales omnes reviviscere videntur. Quod si hæc fiunt inquit Cardinalis Bellarminus, cum quoti die aurora ad nos reveratur, quid fieret si forte aliquando contingeret ut Deo sic providente, per unam aut alteram hebdomadam, noctem perpetuam haberemus, nec sciremus quo demum prodigio derentus redire ad nos, & orbem nostrum Sol illustrare non posset? quid obsecro ageremus? qui gemitus, qui clamores exaudirentur: quam sepe ad orientem miseris & lacrymabundis oculis converteremus? At ubi Aurora tam diu, & tam cupidè expectata primus fulgor appareret, & solem ac diem certissime venturum prænuntiaret, quis prælæticia seipsum capere posset? quæ cum ita sint, quis explicare queat, Auditores, quid senserint ii, qui per multa sæcula tenebris involuti, ubi Mariam velut auroram exortam didicerunt? Rupertus in illa verba: *quæ est illa quæ progreditur?* Sic Virgine exorientem dislerit; quando NATA es, O Virgo beata! tunc vera nobis AURORA surrexit: AURORA prænuntia diei sempiterni: quia sicut AURORA quotidiana, finis est præterita noctis, & initium diei sequentis: sic NATIVITAS tua, finis dolorum fuit, & consolationis fuit initium: finis tristitia, & lætitia nobis exiit Principium. Erat quippe tempus legis antiquæ tempus noctis. No-*

*Isaia 60.
Lactant. l.
4.*

*Bellarmin.
conc. 42. in
Nativ. B.
Virg.*

*Pet. Damiani
ser. d. A.
sumpt. B.
Virg.*

Virg. Eccl.

*Cant. 6. Rupert.
in
Cant.*

xa primi parentis, mulcorum sæculorum noctem induxit: post noctem qua furcum commisit nullum in orbe diem vidit: noctem enim ut observat S. Anastasius Sinaita, comedit Adam, & est prodicus prorsusquam ejus aperti essent oculi, e contra Maria, ut ex revelatione viro religioso facta constat, aurora illucens nobis nata est, de qua præclare B. Petrus Damianus Cardinalis: *Ex illa hora tenebra facta sunt super universam terram usque ad Virginem. Hac est illa nox, de qua scriptum est: posuisti tenebras; & facta est nox, in ipsa pertransierunt omnes bestia silvæ: quia crudelēs & indomiti spiritus, dimotis repagulis, humanum genus totis viribus obriverunt, sed NATA Virgine, surrexit AURORA, quia Maria veri prævia luminis, NATIVITATE SUA, mane clarissimum serena vitæ. Liberatæque exclamare.*

Exorere, & totum radios diffunde per orbem

Aurora lux! non te pyrocis, & Ejus, & Æthon

Sidereusque Phlegon, quamquam per ingenia currus

Phœbeos rapiens; & puris æthera lustrens Ignibus, ad vexere Tuus formosior ortus.

Atq; profecto Sanctus Isidorus. AURO-
RA inquit sic dicta, quasi AUREA HORA.
Hora verò aurea, qua pretiosissima hæc AU-
RORA de qua nascitur Sol lustitia: solius so-
lis claritati succumbens Aurea verò hora Na-
tivitatis tuæ; quia ab ætate, sæcula aurea pro-
fluxere, ut vaticinatur Poëta.

*Iam nova progenies calo, dimittitur alto:
Iam redit & Virgo, redent Saturnia se-
cla,*

Puella toties mundi jam prope depositi,
perpetuis tenebris immerſi, & in æternis
sordibus ingemiscens, & precibus ac votis
experita nascitur, quinquaginta ferme sæ-
culorum opus, quæ à mundicunabilis ad
ejus usque cupas effluerunt.

Quæ te tam lata culerunt

Sæcula, quæ tanti talem genuere parentes? Virg. l. 1.

Certabat sæcula inquit Damascenus,
quodnam ortu Virginis gloriatur: certabant
auni, certabant mentes, certabant dies &
horæ; sed tanta molis erat, naturam, Genitri-
cem Dei, Dominam Mundi, vitæ reparatri-
cem, negotium omnium sæculorum parturire.

Hæc est illa dios, quæ magni conscia partus.

Quod si eum diem Romani natalem du-
xerint, quo hostium potestati crepti, liber-
tati restituti, a præsentissimo discrimine li-
berati fuere, quidam mundus univertus, nata-
lem suum hodie celebret? Tullius pro Filac-
co dicturus, diem illum fortunatissimum
deprecatur, quo republicâ a conjuratione
Catilinæ liberata: *O nonne illud decembres,
quæ tu consule triftus! quem ego diem vero
Natalem hujus urbis aut certe salutarem ap-
pellare possum. Sic Horatius religiosissimè
Kalendas Martias veneratus est, quod eo die
casu arboris obritus non fuisset: cum non
minus nobis jucundi sunt illi dies, quibus con-
servamur, quam illi quibus NASCIMUR.
Potiori jure exclamare juvat: O idus illæ
Septembris! quem ego diem natalem non
hujus urbis, sed orbis appellare possum:
NATIVITAS Beatissima & intemerata Ge-
netricis Dei, merito præcipuum & singulare
præbet hominibus gaudium, quæ totius extitit
humana salutis exordium.*

Ferale Regis Affueri edictum pen-
debat in Susam, de omni stirpe Ju-
dæorum jam conclamatum erat, ubi-
que luctus & lacrymæ, & plurima
mortis imago. Quam nubem sangui-
neam, & funestam noctem, cum una
Esther in tempore opportuno, velut
aurora exurgens dissipasset, omnis po-
pulus quanto gaudio, tripudiis exultavit,
sacræ paginæ testantur: *Judæis autem*

NOVA

*Arban. Si-
nait. l. 7.
Hexam.
Durandus l.
7. c. 28. B.
Petrus Da-
miani serm.
in Assumpt.
2. Virg.*

*Isaia 60.
Lactant. l.
4.*

*Bellarmin.
conc. 42. in
Nativ. B.
Virg.*

*Pet. Damia-
ni ser. d. Af.
sumpt. B.
Virg.*

Virg. Ecl. 4.

*Cant. 6. 20
pert. in
Cant.*

*Bernard.
serm. 2. in
Pentec.*

Martial. l. 7

*Cic. 3. Ca-
tilin.*

Cic. cit.

*B. Pet. Da-
miani ser. 2.
in Nativ.*

Esther. 2.

*Gaeric.
serm. 2 in
Nativ. B.
Virg. Ri-
chard à S.
Laur. l. 4.*

NOVA LUX oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium. Quæ ad ortum Virginis præclare Richardus, ejus forma mirator & amator factus, sic adaptavit: In ortu ejus nova lux orta est justo, propter veritatis cognitionem, quæ ignorabatur: gaudium propter "carceris evasionem; honor propter hostis "dejectionem: tripudium propter salutis recuperationem; ad hoc enim nata est, ut paternæ prævaricationis delictum ablueret, "innocentiam reparet, districti judicis iracundiam placaret, portam cœli aperiret, & captivis libertatem conferret.

Judith. 3.

Attonitus igitur mundus demum percunctatur: *quæ est ista: tu gloria Ierusalem, tu latitia Israël, tu honorificentia populi tui*, hæc quippe faustæ acclamationes, tibi O Maria, potiori jure ab universo mortalium genere, quam olim Judithæ à Bethulienibus, debentur. Sacra, Regum historia exponit gaudium, latitiam, totiusque populi exultationem in hinc argumento, dum post tres annos in siccitate, ariditate, sterilitate, & fame jam extrema transactos, quibus cœlum clausum & obseratum videbatur, gratissimus nuncius advolavit, dicens: *Eccc nubecula parva à mari.* Joannes Hierosolym de Institut. Monach. cap. 32. Maria inquit, nubecula parva, dulcis & pura, de mari salissimo & inquinatissimo: *nil habet illa maris.*

4. Reg. 18.

Luferit aliquando Christianus Tullius, & Margaretam Philippi IV. Hispaniarum Regis nostri Reginam Matrem extrulerit, dicens: hæc Regina Mater est, non humanis virtutibus exulta, sed divinis è cœlo in Hispaniam dilapsa est. E cœlo Margarita non solum nomine, sed magis vivendi instituto pretiosa: nam ut è cœlesti rore & fulgore gemmæ Margaritæ coalescunt, ita ex divinæ contemplationis haustu, sola mihi videtur Regina constata & concreta. At longe verius Damascenus orator: *latentur cali & exultet terra, commoveatur mundi mare: in ipsa enim concha gignitur, quæ cœlitus ex divinitatu fulgore in utero concipiet, & Christum ingentis pretii unionem pariet.* Aut si lubet, cum eodem teste Isidoro, AURORA quasi aurora rotans nuncupetur, Virginem è

*Mendosa
Viridar lib.
6. Orat. 1.*

*Damasc.
orat. 1. in
Nativ. B.
Virg.*

cœlesti rore pretiosissimum hunc unionem concepisse dicamus. Denique è cœlo lætantium, simulque admirantium voces audire videor: *quæ est ista, quæ progreditur?* Divus Hieronymus hæc Angelis tribuit, qui exorientis Virginis luce perstricti, non sine mentis stupore sciscitantur: *quæ est illa tam pulchra ad videndum, tam admirabilis ad contemplandum, tam desiderabilis ad amandum: O Virgo mirabiliter singularis, & singulariter mirabilis! per te elementa renovantur, homines salvantur, daemones conculcantur, oras, & Angeli redintegrantur.*

Nec parum ad laudem & gloriam Virginis facit, quod Angelicæ mentes, cœlestis aulae Principes, pulchritudinem ejus mirentur: si eam puella quædam ex agro forensi, & oppido rurali, regalem curiam ingressa, omnium magnatum oculos animosque in suæ pulchritudinis admirationem raperet, ita ut se mutuo respectantes, magna cum admiratione dicerent: *quæ est ista tam decora, tam speciosa, tam amabilis, tam admirabilis, eximia præter istiusmodi species & pulchritudo sit, necesse est: nam in Regum aulis, & Principum atrijs quam plurimæ sunt, qui venustate singulari certent, & ornatu plane, exquisito præditæ sunt; cum igitur Angeli in cœlesti curia creati & versati, cœlestium pulchritudinem semper intueantur, & nihilominus splendor Mariæ in terra hac nostra rurali procreatæ, eos in sui admirationem rapiat, spectaculum illam exitisse rerum omnium pulcherimum nemo quisquam inficiabitur. Quid, quod formæ ejus, supernæ patriæ cives tanti amatores facti sunt, ut Divæ Brigittæ per manifestam revelationem innotuerit: ipsos Angelos magis exultasse, quod te Deus creare voluerit, quam ex eo quod ipsos creaverat: & sic verè Deus cum Angelis, & Angeli cum Deo, de te O Virgo creaturarum omnium dignissima, intimè congaudebant & suavissimo concentu aëra mulcebant. Ubi opportunum illud Ethymon Richardus adinvenit: AURORA inquit, *quasi aurum hora, quod tunc incipiunt modulari voces suas in laudibus Matris & filii. Aves cœli sunt Angeli, qui**

*V. Rich. à
S. Laur. lib.
7.*

*Anselm. lib.
homines salvantur, daemones conculcantur, oras, & Angeli redintegrantur.*

Pro. 8.

Pro. 8.

Ecol. 15.

*In Revul.
Brigitta.
serm. An-
gel. 2.*

*Richard.
S. Laur. c.*

*Richard. à
S. Laur. de
laud. Virg.
con- 7.*

concorditer laudant eam, unde & potest dicere cum filio, quod dicit Job cap. 38. cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei. Atque ut & nos ad hanc auroram salutandam, & laudes Virgini concinendas inducat: addit aurora quasi arivum ora aperiens, quas aves ait esse animas fideles, volantes pennis virtutum, & marianas laudes modulantes. O si hunc hodie referamus, ac omnium ora & corda SOLI pendantur amori MARIE! beatæ illæ mentes, ac lingua, in quibus Maria cum aurora oritur, cum Sole vivit, nec cum die moritur! qui mane inquit vigilat ad me, invenient me: qui more florum, sub auroram, SOLI pendentur amori: Beati qui mane vigilat ad me quotidie, & observant ad postes ostii mei, significetur, qui vere affectus est Virgini, singulis diebus primo mane eum debere oculos animosque intendere, & speciali eam obsequio sibi devincere. Vel mane, alludere videtur ad amantes, quorum primæ cogitationes sunt de re amata, de sponsa, quam ardentem concupiscunt, observantes ad fores, si forte alloqueandi sit occasio: Virgo autem quaerentibus se, statim est in foribus, & occurrit quasi Mater honorificata. Sanctus Bernardinus Senensis hac pietate in Virginem sponsam suam excelluit: quotidie enim summo mane portas urbis egressus facellum quoddam adibat, Virginem mundi auroram salutaturus: cumque illud factum insolens à familiaribus observaretur, pio dolo illis illudit, amicam quandam ad urbis confinia degere, quam indies blande confabulaturus accederet. Donec tandem sagacior juvenis, hujus vestigia legens, eum Virginis ædiculam intrantem, & ante ejus aram prostratum deprehendit. Atque is interim ex hac per plures annos concursatione, & sanctis diei primitiis, uberem meritorum messem, & gratiarum cumulum collegit, ut verissimum expertus fuerit illud sapientis: BEATI qui mane vigilat ad me. Quisquis est, qui beatos inter censeri desiderat oportet ad ortum lucis adorare te. Id est interprete magno: gratias agere de ORTU Maria, per quam illuminatus est mundus. Etenim si Perse summa gratulatione auroram salutare, & omni veneratio-

Cælestis Panthoi Pars II.

ne adorare solebant, nos prævenire solem, id est prius ad Mariam venire, quam ad Solem iustitia ad benedictionem suam obtinendam. Nato mundi Salvatore, facta est multitudo cælestium Amphionum laudantium Deum quos hoc Virginis natali non defuisse, ex illo Beati Petri Damiani recte concluderis, qui docet: Sicuti in Nativitate Christi, ita etiam nihilominus in NATIVITATE MATRIS Christi, exultandum: expressius vero Patriarcha Venetus sermone de Nativitate Virg. in cuius ortu latati sunt cœli, decantaverunt Angeli laudes Deo; promulgata est pax, humana speciei ceptis aboleri opprobrium, atque fugatis tenebris qua totum occupaverant orbem, radios suos RUTILANS AURORA perfudit. Et divina illa prædicatorum tuba Vincentius, de Natali Virginis disserens, ait, O quale gaudium fecerunt! quia dixit Christus quod gaudium est Angelis Dei in cælo super uno peccatore penitentiam agente (qui spiritualiter renascitur) ergo quanto magis super Virgine Maria, qua nunquam peccavit. Cui conformia sunt, quæ Sancta Mechthildis ab ipsa Virgine Matre divinitus hausit: cum sint inquit (Matrem Dei alloquens) infinita quæ mentes delectent recolentium gloriam tuam venerandæ Assumptionis, vellem etiam edoceri, quid in festo tuæ Nativitatis specialibus ab Angelis recolatur in cœlis. Cui B. Virgo respondit: Angeli Sancti modo in cælesti gloria cum inestimabili retractant lætitia gaudia illa ineffabilia, quæ habebant novem mensibus illis, quibus ego crescebam in utero Matris meæ, anhelantes ad ortum & natalem meum. Hinc nulli dubium esse potest ad cunas Virginis advolasse, & ut piæ quidam meditantur, natam excepisse. Suos quondam Principes cum nascebantur, schytæ clypeo extulerint ad belli præinducium: suos Athenienses Sacerdotalibus infulis texerint ad pacis auspiciis: Persæ adverso soli opposuerint ad religionis mysterium. Romani humi straverint ad miseriarum exemplum: Turcæ militari vexillo involverint, ad jactantiam: Græci purpura ad pompam: Parthi casside exceperint, ad militarem gloriam. Hæc cœli

R

Ter-

Rich. cit.

B Laur. Iust
sac. de na-
tiv. B. Virg

S Vinc. ser.
de Nativ.
B. Virg.

V. Rich. à
S. Laur. lib.
7.

Anselm. lib.
orat.

Prov. 8.

Prov. 8.

Eul. 15.

In Recol.
Brigitta.
serm. An-
gel. 2.

Richard. à
S. Laur. cit.

Richard. à
S. Laur. de
laud. Virg.
7.

Terraque Regina, vestitu charitatis deaurato, circumdata omnium virtutum varietate, Angelicis manibus excipitur. Nec est quod quis hic singulari numinis beneficio, ac læto præfagio accidisse commemoret, quod ad Mydæ cunas, formicæ frumentum devexerint, quæ rerum omnium copiam sub eo Rege adfore prænuñtiarunt: Platonis cunabula, apes melle resperferint: atque in Ambrosii labris molliter fessitarint; Angelicæ apes ex lilio hoc Mariano mella, miseri homunciones fornicarum instar, frumentum electorum, in his cunis sibi reconditum, merito gloriantur. Quo denique ac quanto gaudio Angeli natam Virginem profecturi sint, argumento est, quod festivo suo acroamate, celebritatis hujus per orbem terrarum auctores, ac præcentores exstiterunt: nam ferunt Anachoreten hac ipsa luce quorundam annis audire cœlestes Choralas solitum, qui lavissimis modulis lætæ aërem exhilararent: cumque precibus Deū exorasse, ut quid concentus hic tam solennis sibi veller indicaret. Qui cœlitus edoctus est, Angelos miro gaudio gestire, & festivis canticis hunc diem celebrare, quorum Regina mundi Domina, & Dei Mater in terris nata est. Cujus rei gesta seriem cum vir sanctus Pontifici Maximo fideliter retulisset, festi hujus celebritas per orbem Christianam instituta est. Quam lucem cum noctuæ, ac pessimi tenebriones ferre non possent, sublatam ac proflus extinctam volebant, Lutherus in hujus diei Evangelium: per velim inquit, hoc festum omitti, cum nullo scripturæ testimonio, nitatur. At luculento sane testimonio, celebritas nata Elizabethæ nixa est: hæc fax Angliæ, pestis Ecclesiæ, Regina impudentiæ cum 7 Septembris in Sanctissimæ Virginis profesto nata esset, incredibili pompa ac splendore, & campanarum strepitu quorundam annis natalem suum per omneregnum celebrari curabat.

Addit Sandæus, in majorem Dei Matris contemptum, in omnibus Angliæ calendariis, natalem Elizabethæ magnis rubris literis, seu minio notatum; Sanctissimæ vero

Virginis, atris & minusculis characteribus expressum, vel id eo apud nos majori in honore, amore, & veneratione hæc saluberrima dies est, quæ largissimam nobis celestium donorum affluentiam, atque apud filiū gratiam & misericordiam impetravit.

Ubi ut concludam, hoc postremum observandum occurrit: non sine peculiari numinis providentia Mariam mense Septembris natam fuisse; quo scilicet nobis Deus manifestaret, se benigniori vultu, vel ex tunc respicere terram: Astrologi enim mense Augusto solem in signo leontis regnantem, acri æstu terram urere & torrere; mense vero Septembris, Virginis signum domumque solem ingressum, mitioribus radiis & benigniori influxu terram lustrare asseverant. Id porro nobis in Natali Virginis evenisse videtur: nam priusquam Maria in terris oriretur, in leonis signo Deus regnabat, unde & leo dicebatur, & leo iugiens: *leo regnet quis non parvebit*; Nunc vero iras omnes, ferociamque ponere, cum primum in Virginis signum, id est in suum tum O Maria venerit: ubi leo mansuetudinem Agni inducit, ut cum digito signat Baptista: *ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi*. Olim Deus ultionum, Deus exercituum, ignis consumens, nunc Deus consolationis, Deus pacis ac dilectionis. Unde hoc? nisi quia Sol declinat ad Virginem. Alteram rationem adfert Damianus: dicens: *inter cuncta hujus veneranda solennitatis insignia, illud etiam non sine profundæ causæ mysterii consigisse creditur, ut Mater Domini sub ipso pene vindemiarum tempore NASCERETUR, nunc quippe vinearum palmites pro ventu omni fructuum animas desigunt: nunc uvæ botri gravida maturitate turgescunt. O quanti hanc vindemiam aridis mensium faucibus sitiabant: ac tandem concludit: merito ergo Beata Maria Virgo, sub ipso vindemiarum tempore NASCITUR, ut tam nova gratia mustum ex varis sacre scripturæ sententiis, velut ex diversis uvæ folliculis, exprimat: merito autē*

Petrus à Natalib. S. Antonin. p. 1. hist. t. 14. cent. in spec. l. 7. cap. 119. Durand l. 7. c. 8.

Richard. Brislan. Antihæret. motiv. r. 2. motiv. 22. Kal. Matris Coluennæ 3. Sept. n. 15.

Pet. Damia. ser. 3. nativ. B. V.

V. Lavinia. Psal. 64. Sanctum templum tuum,

tempore NASCITUR, ut iam velut in autumnus, totius sæculi fructus spiritualium artium comedatur. Quod ipsum confirmat Hugo Card. non sine bono omine, Septembris mense natam esse, qui dicitur mensis plenitudinis, mensis fructuum: quia in eo fructuum ubertate omnia plena sunt: plenæ arca, plenæq; horra. Et hæc Septembris gloria, hæc laus & commendatio; sed major illi à nascente Virgine, quæ non folia, id est bona duntaxat vota, quæ ventus inconstantiæ facile discutit: non etiam leves virtutum flosculos, quos adurit atque exsiccat primus æstus concupiscentiæ; sed solidos, & natos æternitati dedit bonorum operum fructus, & præ his omnibus divinissimum Sanctissimi ventris sui fructum brevi datura: quare ut nos hac luce legamus, quo cultu, qua pietate, ac religione Natalem profectui debeamus, paucis aperte docebo.

§. II.

Vani ac prophani in natalitiis, gentilium ritus, ad pios sanctos referuntur, ut Natalis Beatissimæ Virginis quam devotissimè celebretur.

Religiosè summorum virorum Natales, veteres observarunt: diem illam Persæ perpetuè sacram habuerunt, quid Xerxes accessit imperio: eam Siracusani semper coluerunt, quæ Timoleonem, eam Athenienses, quæ Socratem peperit: Romanis quoque dies illa solemnis fuit, qua urbis fundamenta ponere cœperunt. Nec non calendæ Januariæ, Titi Imperatoris ortu nobiles, Decembres Nervæ, Novembres Adrian, Apriles Antonini, Februariæ Constantini, Idus Juliæ, Julii Cæsaris claræ natalibus, olim Romæ magna cum pompa celebrati consueverunt. Sed O Idus Septembres præ omnibus æterna memoria retinendas! semper illa dies nobis dicitur supra cæteras beata, quæ nobis affulit optima, tanto tamque divino partui præluxit.

Hanc itaque ut Christiano more ac Mariano amore dignè veneremur, libet impri-

mis, antiquum illum à gentilibus ritum mutare, quo in natali suo omnes amictu candido indui jubebantur ut rectè Pelignus Vates cecinit.

Est populus festo concolo ipse suo.

& ipse de suo natali lib. 3. trist. eleg. 13.

Scilicet expectas solitum tibi moris honorem

Pendeat ex humeris vestis ut alba tuis.

Contestatur id ipsum Hircani eujusdam Hebræi factum in sigue, apud Josephum: qui die natali Ptolomei Regis Ægypti, centum pueros unius ætatis, & centum puellas ejusdem formæ, omnes candidissima veste amictos, talentum aureum in manu habentes, Regi natalitium munus misit. Hunc ritum nos quam maximè æmulari addecer, omnes hodie Virginis natæ candidatos, talento charitatis præditos, nos efferre convenit; animus omni sceleris labe expurgandus alba cælestis gratiæ vestis induenda, affectus, sensus, mores omnes dealbadi sunt:

Considerate inquit Augustinus, quædo aiquis homo potens aut nobilis NATALEM suum, aut filii sui celebrare desiderat, quanto studio ante plures dies, quidquid in domo sua foras in venerit, ordinet emendari: quidquid ineptum & incongruum proici: quidquid utile & necessarium, præcipit exhiberi. Domus etiã si obscura fuerit, DEALBATUR: pavimenta scopis mundantur, & diversi resper/asforibus adornantur. Ita hac solenni Virginis Natali, & Patronæ nostræ, omnia interioris domus emundentur, dealbentur, floribus virtutum respergantur. Nostis quomodo? Attendite Cardiualem Damianum: Nos igitur ad honorem hujus Virginis pracinamus in confessione. Confessio & pulchritudo in conspectu ejus: quæ more tuo divinè Hipponeus præsul exposnit: pulchritudinem amas: vis es? pulcher confitere. Non dixit pulchritudo & confessio, sed confessio & pulchritudo, scædus eras, Confitere, ut sis pulcher, peccator eras, confitere ut sis justus: scædare te potuisti formosum te facere nunc potes: Gregorius Magnus expendens illa verba Psalmi 50. SUPER NIVEM dealbabor: quid hoc loco inquit, PER NIVEM, nisi lucem justitiæ, & CANDIDA ACCIPIMUS

R 2 COR-

Cassian.
Campit.
elog pag.
489.

S. Aug.
serm. i. in
advent.

B. Pet. Da-
mian. cit.
Ps. 95. Aug.
in Psal. 95.

V. Levin. in
Psal. 64.
Sanctum est
templum
tuum,

Amos 3.

Pet. Damia.
ser. 3. in iv.
B. P.

CORDA SANCTORUM: & alibi supra illa Hieremias, Thren. 4. *candidiores Nazarae eius NIVE: quid inquit, per NIVEM nisi CANTOR VITAE COELESTIS signatur.*

Greg. ho. 29. in Evan. Gail. pose. stellus lib. de insitit. Turcarum Bodinus in hist. Rodiorum Equisum.

In solemnium Christi ad superos ascensu, Angeli in albis vestibus apparuere, quia IN ALBIS VESTIBUS gaudium, & solemnitas mentis ostenditur. Ipsi Turcae adeo religiose nirelam vestium in legatis spectant, ut nefas sit, Regem Turcarum accedere atratum. Luculentum exemplum praebuit Rhodiorum equitum Praepositus *Philippus de Villiers*, qui cum in insula Rhodus funesto fato sub Solimanni tyrannidem redacta esset, vir grandævus urbe sibi exeundum duxit, veste forti suae apta: cumque in hac pulla veste, Solimannum victoria sua insolentem adire decevisset, aditu prohibito, diu stetit senex veneranda canitie, & sorte sua miserandus: exigente eo rationem suae remora, responsum est, non conveniri Regem atra veste, atque haerendum, dum alia decens afferretur. Ipso iniquius ferente moras, allata est tandem aurea vestis, qua pompaticè compositus concessum est ei accedere Solimannum. Capitale ducitur barbarum Regem atrato amictu convenire: enim vero immane quantum discrepat, Regem Regum atra scelerum veste animum convestitum accedere, ejus mensam (pro scelus) in die solemnitatis, natalis tui accedere? in quo convivio deceret te habitu super nivem dealbato convivisti, id est, ut Hugo Cardinalis. INCOMPARABILITER ALBUS comparere, sine ulla macula nigredinis peccati. Convivium nemo mortalium augustius, splendidius, sumptuosius, quam Virgo Mater in hoc natali suo adornavit, ad quod nos omnes convivas invitat: in hoc convivio caeleste illud manna reconditum, quod continet omnis saporis suavitatem; hoc utique manna, quod in utero Mariae repositum tibi expositum atque appositum est frequenter [hoc saltem virginis natali] utere ad salutem. Laudandum hic & mirandum, quin & imirandum propono insignem pietate virum Ferdinandum Imperatorem, qui suum quidem colebat Nativitatis diem, sed non uti praesci illi: solum enim religiosissimum cultu eum traducebat: neque illum diem veluti hilarem agebat,

Hugo Card. in Psal. 50. super nivem.

B. Laur. Justin. ferm. in Nativ. Virg.

Ioan. Choler. fax hist. cent. c. 12. Memre-

sed Deum vitae suae autorem, ob conservatam ad usque eum diem vitam incolumem laudabat, super quo gratias votis eximie agebat: eandem quovis modo ut referreret, ad aras agente sacerdote, tot offerebat nummos suae Majestati congruos pauperibus distribuendos, quot numerabat annos.

Institurum certe quod nedum talem principem decuit, sed quod alii quoque principes ac dynastae, & nos pro modulo nostro imitemur: Aliquod saltem in gratiam Virginis, pauperi munusculum largiamur: nam ut Varro testatur: *id moris, in fuit utique majores nostri tenuerunt, in DIE NATALI, munus annale GENIO SOLVERENT.*

Sed o perverfos nunc Christianorum mores! toto prope jam orbe, Natalicia sanctorum, Bacchorum ritu celebrantur, quasi vero delectet sanctos luxus ille, quo jura divina & humana omnia violantur: nullus fere angulus orbis Christiani hac impietate vacat: singulis quippe vicis, oppidis, & pagis suis est sanctus, quem patronum tutelarem indigerantur: in cujus die natali, largo mero aspergi, crapula distendi, lascivia diffuere consueverunt. Has Ethnicorum reliquias, & detestandos ritus, suo etiam saeculo grassantes sic damnat Augustinus: *Attende animo tot Martyrum millia: cur enim te Natalicia eorum convivio turpibus celebrare delectas, & eorum vitam sequi honestis moribus non delectas?* satius esset Martyrum agones colere, epulo sacro, ubi anima instruitur gratia idonea ad virtutes sanctorum æmulandum.

Alias timendum est, ne nobis in animo accidat, quod Gentili quondam in corpore. Antipater Sidonius omnibus annis unduntaxat die, quo natus erat, febrim implicabatur, cumque ad ultimam aetatem pervenisset natali suo febrim redeunte illo circuitu extinctus est? Sed pergo porrò & ad sacrificia, quae in Natali peragi solita, festino. Alexander ab Alexandro tradit: Romanos quondam genio suo, non carne taurosum & sanguine, sed lacte, melle, vino, libis, floribus, & thure litare solitos. Alexandro Severo diem suum natalem celebrante victima cruenta aufugit, & sanguis Severo.

fers de E. manuela Duce Sabandia, 2. Barrii de Angelo. cuji. c. 6.

Varro li. de munus.

Censori. c. de die natali.

Tibull.

Seneca ep. 103. Lib. vii. c. 6. Barrii de Angelo c. 6.

August. lib. de parent. 4.

Valer. max. lib. 1. a. 8. m. 16.

Alex. ab. Alexandro. 2. c. 2.

Lampridius in Alex. Severo.

fert de E.
manuela
Duce Sa-
banaria, P.
Barrii de
Angelo.
cuj. c. 6.

ne suo candidam Imperatoris vestem cruen-
tavit, cui mortem eminentem cruor ille
portendit.

Quisquis hodie candidis Virginis cunis
adstans natalem celebras & forte (quod a-
verrat pia Mater) hostis sanguinem sitis,
manus sanguine plenas habes, victima ad-
stas sanguinolenta, & niveos pannos vir-
gunculæ natæ cruentas, mortem tibi acer-
bissimam portendis. Utinam Christiani re-
colerent morem illum qui diu apud Genti-
les constitit illibatus non carne taurorum,
aut animalium sanguine fas erat immolari,
sed incruenta, die natali sacrificia perage-
bantur, idque, ut refert ex Varrone Censori-
nus: manus à cade & sanguine abstinebat, ne
diem qua ipsi lucem acceperissent, aliis dederent.
Nihil sanguinis, nihil fellis aut amaritudi-
nis hac luce promendum est. Dicamus bona
verba, venit natalis ad auras.

Omnia ipso die natali, pacem, pietatem
virtutem spirent, ut *dies ille supremus quem
quisque reformidat*, gentili Seneca momente
atervi natalis sit. Hoc spectavit Alexander
103. Lib. 1. Lulacius, nobilis Adolescens: is diem suum
vita c. 6. Natalem, quo sacro fonte ablutus, Ecclesiæ
Barrii de Albo candidatus adscriptus est, ut solennem
Angelo cust. Kalendarium suo inseruit, atque ita coluit, ve-
c. 6. lut è præcipuis anni totius celebratibus
esset. Cum aliquando dies illi natalis immi-
neret, Ad Patrem Capucinum quendam sibi
perfamiliarem, in hunc sensum scripsit: quæ-
so tibi Pater, per Christi Domini nostri,
ejusque sanctissimæ Matris amorem, quan-
doquidem dies illa qua fui natus, non pro-
cul abest, velis pro me misero peccatore,
aliquid ultra consueta pietatis exercitia su-
peraddere: ante omnia verò, mihi spiritum
pœnitentiæ, qua vitæ præteritæ culpas abo-
leam, & post hac cor mundum & spiritum
rectum impetra, qui me totum innovet, ta-
lemque efficiat, qualein esse me Deus vult.
Habet sanctissimi hujus viri exemplar, qui
in colendo natali die, tibi præluxit, hunc se-
quere, & imitare.

Denique hoc omnium nostrum votum
sit, ut dum Virgo terris nascitur, cælo renas-
camur. Quod Divus Bernardinus multis
precibus & lacrymis expetiit, de illo cele-
berrimus auctor vitæ illius sic scripsit: cer-

te ego ipse, concionem illo habente Senis,
de B. Virgine, anno 1427. in die Nativitatis
Virginis, ita audivi eum dicentem: Ego fra-
ter Bernardinus, semper fui devotus B. Vir-
gini, in die enim NATIVITATIS ejus, ego na-
tus sum, eodem die baptizatus, eo ipso die mo-
nasticum habitum indui: itemque eodem pro-
fessus sum, & eodem etiam die primum sacrifi-
cium obtuli Deo, eodem die cupio excedere ex
hac vitâ. Quod ut omnibus non contingat,
id certè exoptandum ut amoris Virginis im-
morientes alteri vitæ, ad eam contemplan-
dam renascamur. Quod feliciter ut rectè
ominamur evenit Francisco de Benavides,
Sereniss. Archiducis Leopoldi Ephebo, signi-
fero in obsidione Dunckerkana, in con-
spectu Principis ab hoste trajecto, cum bi-
duo ante natali Virginis, sacro epulo re-
ctus esset: cujus hoc epitaphium.

Syrus 20.
Martii.

Varroni de
muner.

Censori. c. 1.
de die na-
tali.

Tibull.

Seneca epist.
103. Lib. 1.
vita c. 6.
Barrii de
Angelo cust.
c. 6.

August. lib.
de panit.
4.

Valer. max.
lib. 1. a. 8. n.
16.

Alex. ab.
lexandro.
2. c. 2.

Lampri-
dius in Alex.
Severo.

State & audite, dum vos alloquor
COMMILITONES MEI.

Habent & mortui vocem suam, habent &
sensum
Vocem hanc si viventes audiant, si sensum ha-
beant, fortunati.

Ego sum
FRANCISCUS DE SOTO MAYOR
Manuel Benavides & Guevara:

Imo fui:
Alia hæc nomina, & simul omnia,
cum vita mihi momento erepta sunt,
Ego nunc sum
ANIMA NUDA ET SOLA.

Quod inter vos visus sum, jam pulvis & cinis,
& nihil est.

Vivebam vobiscum securus in tempore;
Et raptus sum momento unico attonitus in æ-
ternitatem.

O Æternitas!
Quam te nemo capit, nisi qui à te captus est!
O Æternitas!
Quam tibi vox brevius, & quam longus est sen-
sus!

O Æternitas!
Quam paucis descripta litteris, secula quam
immensa describis!

Æternitas vita aut Mortis,
Cum Deo beata, horribilis sine Deo.
Hunc ego solum judicem habui, & quod

perculit inexpectatum:

Pene adhuc vivus

Ad tribunal ejus steti, & audi vi

SENTENTIAM ÆTERNITATIS.

Hanc ego non pronuncio;

Quia hoc iudicis est, non iudicati.

Vos audaturi in extremo die & vestram & meam.

Vtinam utriusque fortunatam!

Vixi inter vos annis pauculis:

Quia non solum illi xviii. vita mea,

Sed saeculorum omnium sunt breves.

Vixi in obsequio pij principis

LEOPOLDI GUILIELMI:

Fœlices qui vivunt ad exemplum vite ejus & virtutis.

Illius in exercitu Imperatoria signa circumtulisti;

Sed aliud jam in calo signum vidi.

AD DUNCKERKAM

Hostili telo trajectus occubui

Et mox illa sine me expugnata est:

Sed cœlum mihi sine me, & nisi à me non potuit expugnari

Pro illa Leopoldus,

Princeps & dux meus:

PRO HOC MARIA

MEA MATER ET PATRONA CERTAVIT. O MATER!

Quantum tibi debeo, & NATALI TUO,

Tu, illo die concessisti mihi in Sanctissimo Sacramento filium tuum

Ut haberem benignum iudicem post biduo moriturus.

Hanc amate Matrem, & hunc adorete filium

Qui viam vobis facilem optatis

In Cœlum.

Ad hoc ego veni cum natus, & renatus sum.

Hoc ego vidi cum denatus sum

Hoc ego si vici tunc vici, cum iudicatus sum

Venite & vos O Commilitones mei

Videte Calum & vincite, dum tempus est.

Errare à calo primum est, non videre cœlum

Proclive est, semel excidisse calo

Æternum est.

Atque ideo Natalem Virginis exemplo meo colite, ut diem, quem reformidatis, æterni natalis sit.

Seneca E.
pist. 103.

FESTVM

S. MATTHÆI APOST.

ET EVANGELISTAE.

Sequere me. Matth. 9.

EMBLEMA XXXIII

CIMBA INGENTI MYOPARONI ALLIGATA.

Vsque sequar te. Horat. lib. 1. Sat. 9.

ARGUMENTVM.

I magnates, ut vulgo jactatur, quid magneticum habeant, quo aliorum ad se animos alliciant, id enim verò in Redemptore nostro verissimum comprobatur, qui vel verbo: **SEQUERE ME**, quandoque vel niçtu oculi, vel nutu, adeo potenter, ad se mortalium animos pertrahebat, ut fortunis, facultatibus, voluptatibus, propinquis, conjuge, liberis, omnibus exemplo spretis, nudi nudum, per saxa, per ignes, per mille mortis discrimina secuti sint. Non secus ac scapha exigua ingenti Myoparoni alligata (ut in præfixo symbolo videre est) per omnes fluctus, tempestates, ac procellas sequi consuevit. Hortatur & nos Christus ut sequamur, atque ut constet qua eundum sit, impressa reliquit vestigia, sanguine signavit. His insistere gravissimi sunt tot invictissimi Heroes suo sanguine purpurati, tot priscei Anachoreta, per assiduum vitæ rigorem, lacrymas, vigiliæ, perpetuam carnis inedia, per asperum & horridum vitæ genus, tot viri Religiosi intra religionis claustra quasi vivi consepulti, tot denique tenerimi pueri ac puellæ, quæ **SEQUUNTUR** Agnum quocunque ierit. Vos vero, quos Seraphicus Doctor deplorat, *sequimini Mundi desideria, & hi sicut avari; quidam SEQUUNTUR carnis delectabilia, sicut gulosi, & luxuriosi*, quibus illud Proverb. 7. congruit, *ubi sermo est de muliere, quod juvenis eam SEQUITUR quasi bos ductus ad victimam; vel quasi Agnus lascivians ignorans, quod ad vincula stultus trahatur; vel quasi avis festinet ad laqueum, nesciens quod de periculo anime eius agatur.* Quod periculum cum maximum & presentissimum sit, hodierna die cum Matthæo respiscite, & vestigiis Christi insistite.

§. I. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* 1. Petri. 12.

§. II. *Qui non accipit Crucem suam, & SEQUITUR me, non est me dignus.* Matt. 10 quod qua ratione Heterodoxi INIMICI CRUCIS, omnisque austeritatis intelligant, paucis disquiramus.

§. III. *Quam pauci Christum sequantur.*

§. IV. *Continuo relictis omnibus SECUTUS EST eum.* LUC. 5.

FESTUM

eneca E.
ist. 103.

4m. 14.

Donau. ser.
de SS. Petro
& Paulo.

F E S T V M.

S. MATTHÆI.

SEQUERE ME. Matth. 9.

Um Verbum Patris, filius Altissimi, è cælis in terras descendens, nostram induit formã, tres sibi nobilissimos fines præfixit: primum, ut sua nos morte redimeret: secundum; ut sua prædicatione doceret tertium, ut sua vita, omnium virtutum exemplar daret perfectissimũ ad imitandum, juxta illud 1. Petri 2. *Christus passus est pro nobis, vobis RELINQUENS EXEMPLUM, UT SEQUAMINI VESTIGIA EJUS.* In quæ verba docet Cornelius, Christum tribus hisce de causis, quas allegavi, venisse in mundum: atque hæc Angelici Doctoris sententia est: *convenientissimum fuit Christum pati mortem Crucis, primo quidem PROPTER EXEMPLUM VIRTUTIS: dicit enim Augustinus lib. 33. qq. q. 25. Sapientia Dei, hominem AD EXEMPLUM quo rectè viveremus, suscepit; ut quos habebat Redemptionis servos, haberet conversationis discipulos.* Quæ solidissimè ac solertissimè prosequitur gravis Theologus, Leonardus Lessius, dum præ omnibus, Christum rationem exempli, & imitationis potissimum spectasse, ostendit: longe enim majorem impressionem in animum faciunt viva exempla, quæ oculis videntur, & manibus palpantur, quam illa spiritualis, & supernaturalis Doctrina, longè à sensibus remota. Nihil itaque, vel certe parum sine exemplo actum erat in genere humano ad vitæ sanctitatem. Deinde, quantum hoc beneficium, ex eo perspici potest, quod hæc exempla omnis virtutis, tanti filio Dei steterint: ideo enim tot annis in terris nobiscum versatus est, ideo tot labores subiit, tot calumnias & acerbitates sustinuit, tam gravia & indigna perpeffus est: momento quippe in forma humana se exhibendo, una sanguinis gutta, una lacrymula, una precatione, ad totius mundi Redemp-

tionem, sufficientissimè satis fecisset; sed ad luculentissimum omnis virtutis, & perfectionis exemplum exhibendum, illa erat potissimum necessaria: quamvis simul in illis subeundis, non solum exemplum & imitationem, sed etiam Redemptionem, & solutionem nostri debiti spectaverit.

Tum emphaticè subdit: *ratio tamen exempli, & imitationis videtur, fuisse præcipua, cum modum necessaria redemptionis eantopere excesserit.* Unde passim scriptura etiam passionem, & Crucem, exempli causa ipsum subiisse, docet. Ut disertissimè patet ex illo.

§. I.

CHRISTUS PASSUS EST PRO NOBIS,
VOBIS RELINQUENS EXEMPLUM,
UT SEQUAMINI VESTIGIA
EJUS. 1. Petri. 2.

Filij hujus sæculi, filii tenebrarum, in altis celis nocte, Andabatarum more cæcutientes, voragines, præcipitia, salebras, insidias, pericula undique imminencia non prospectant: quo, vel qua eundum sit plane ignorant: etenim ut præclare filius ille lucis, Divus Bernardus: *habet mundus iste noctes suas, & non paucas; quid dico quia noctes habet mundus? cum penè totus ipse sit nox.*

Omnes in tenebris ambulat; quantum vera Charitatis, benevolentia, subsidii ac solatii allaturus sit, qui peregrino hic erranti, & in tenebris palpani facem præulerit, viam monstravit, quis satis assequatur? Hoc redemptor noster præstitit, qui illud illustre de se dedit testimonium: *ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* Ubi ex venerabili

S. Thomas
part. 3. q. 46.
a. 4.

Lessius de
perfect. ai-
vin. l. 2. c. 9.
u. 66.

Bern. serm.
75. in Cant.
Psal. 81.

Ioan. 8. v. 12

S. Thom. in
Ioan. c. 8. v.
12.

S. Tho. in 2.
an. ii.

Eph. 6.

Rom. 13. v.
12. Bern.
ard. sis.

Ioan. 2. v.
10.

Cyprian. de
viti. & li-
vra.

S. Tho. in lo- an. cit. rabili Beda notat S. Thomas : *adversendum est, quia non ait, ego sum lux Angelorum, vel cali, sed lux mundi, id est hominum in tenebris commemorantium.*

Ephes. 6. Nostri qui in tenebris ambulant? hi sunt qui per obscuras vias opes, honores, dignitates consequi, per ipsos Principes tenebrarum agunt & satagunt. Quanta porro nunc potestas tenebrarum, in illo diabolico tibi dabo, quis solus explices : nec mirum si solem iustitiæ, lucem ducem sequi derectent, quia cæci sunt, secundum illud Deuteron. 16. *mūnera EXCÆCANT oculos sapientum, & mutant verba iustorum.*

Rom. 19. v. 12 Bern. ward. cit. Alii tenebriones, exercent opera tenebrarum, qui male agentes, adeo non sequuntur, ut maxime oderim lucem. De his Bernardus : *nox est hæretica pravitas : nox etiam Catholicorum carnalis, animalis quoque conversatio.*

Ioan. 3. v. 10. Sunt & alii de quibus Joannes : *qui diligit fratrem suum, in lumine manet : qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat & nescit quo eat, quia tenebra obcaverunt oculos ejus.* Si Pater fratrem, Soror Sororem, Uxor Maritum, si tu propinquum, affinem vicium oderis, in tenebris ambulas, si vetus odium animo foves, stillatam tibi, aut tuis injuriā non remittis, in tenebris ambulas, & nescis quo eas. Quod expendens D. Cyprianus, ita enim nescius inquit, in gehennam : *ignarus & cæcus precipitatur in panam ; recedens scilicet a Christi lumine momenti, & dicentis : ego sum lumen mundi, qui me SECUTUS fuerit, non ambulat in tenebris.*

Ut vero sciatis, quid sit Christum sequi, ac quemque vestrum non modo Apostolos sed illum sequi posse, subiungit : *sequitur autem Christum, qui preceptis ejus insistit : qui per Magisterii ejus viam graditur ; qui VESTIGIA EJUS atque itinera sectatur : qui id quod Christus & fecit, & docuit, imitatur, secundum quod Petrus quoque hortatur, & monet, dicens Christus passus est pro nobis &c.*

Denique palpabiles ac terribiles tenebræ sunt scelerum, ac perverforum morum, quas ex alta lucis specula Angelicus Doctor contemplatus, exclamat : *tenebra satis metuenda sunt morum, non oculorum, & si oculorum, non exteriorum, sed interiorum : unde discernitur non albu & nigrum, sed iustum Cælestis Panthei Pars II.*

& injustum. Tales tenebræ sunt super universam faciem terræ.

In hisce tam densis ac spissis tenebris : benignissimus Redemptor noster famuli instat, aut pedissequi, nobis lucernam præfert, ut Seraphicus Bonaventura scite annotavit : *Lucerna est lumen infesta : lumen in vase, est divinitas in humanitate. Præcedit Christus tenens lucernam : SEQUITUR CHRISTIANUS, tenens exempli semitam, propositis humanitatem lucentem ex divinitate, exulit lucernam ut videamus in fide, ambulemus in operatione, dirigamur imitatione.*

Hanc lucernam secuti sunt Petrus & Andreas gentilitatis nocte involuti : hanc lucernam secutus est Matthæus, qui excussis scelerum tenebris, continuò secutus est eum. Arguit autem inepte teste Hieronymo, *Prophyrus & Iulianus Augustus, vel imperitiam Historici mentientis, vel sultitiam eorum, qui statim, SECUTI SUNT SALVATOREM. quasi irrationabiliter quemlibet vocantem hominem sunt SECUTI : cum tanta virtutes, tantaque signa præcesserint ; Certè fulgor ipse & majestas divinitatis occulta, quæ etiā in facie refulgebat humana, videntes ad se trahere poterat in primo aspectu.*

Invitat & nos Dux noster, nec solum facem præfert, sed & qua eundem sit, vestigia signat : quæ ut sequamur, stimulo esse poterit quod Clemens Alexandrinus observavit, ad illa verba Sponsi : *quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis tuis, filia Principis!* Olim nempe puellas subter calceos seu cothurnos suos, aureos clavos gestare solitas, in quorum capitellis verba, aut symbola amatoria in sculpra erant, quæ arenæ impressa, ab Amasiis ponè vestigia sequentibus, studiosè legebantur. Non verba, sed efficacissima amoris testimonia, nobis sanguinea amantissimi Jesu designant vestigia, quæ a prætorio Pilati, ad usque Crucem, 1321 cruenta fixit. Ne hæc sequi pigeat, præclari Doctoris peroratio impellat. Augustinus in Psal. 36. *à Domino gressus hominis dirigenitur, & viam ejus vollet, sic ait : ipse est Christianus, qui non aspernatur viam Christi, sequi per passionem ipsius : noli per aliam viam velle ire quam per illam, quam ipse vivit : dura videtur, sed est sua via : alia forse delicia habet sed latronibus plena est.*

S Bonav. in Pjal. 118. v 105. Lucerna pedibus meis.

Hieron l. 1. comm in Matt c. 9.

Clemens Alexand. in c. 7. Cantic.

Adrichom. n. 118.

Aug. in Pjal. 36.

Baron. an. 7.
Chri. 34. n.
66.

Radziv. l.
peregr. Hiero-
sol. epist. 2.
pag. 62.

Georg. lib.
2. Hieron. de
locis heb.
act. Apost.
Quare jesus
de terra Sa-
rom. 2. pag.
309.

Multi ambulant vias difficiles, minus tu-
tas & maxime periculofas, iter Hierofoly-
mitanum ingressi, ut Christi vestigia inveni-
rent, venerati, & exosculari valeant: quæ dum
torrentem Cedron pertransiret, lapidi im-
pressa reliquit, teste Baronio: accepimus ab
his, qui hæc viderunt, etiam in ovalis,
quam torrens Cedron præterfluit, in lapi-
dibus ipsis ejusdem Christi Domini nostri
vestigia pedum impressa remansisse hæc-
tenusque servata esse. Quod Illustrissimus
juxta ac piissimus Princeps Radzivilius, ocu-
latus testis confirmat: ad dexteram inquit
parvi pontis super torrentem Cedron im-
positi, locus est in petra superficie plana,
in quo vestigia manuum, utriusque genu, &
extremitates dignorum pedum, Salvatoris
nostri sunt expressa cum à Judæis ponticulo
dejectus, ibidem concidisset Locum hunc
peregrini deosculantur, & habet septem
annos, & totidem quadragenas de indul-
gentia. Vestigia hæc cum in aperto sint ac-
re, pluvias & tempestates excipiant, &
quotidiano usu & deosculatione attrite-
tur, tamen jam à mille quingentis & am-
plus annis, plane integra & velut recen-
ter expressa apparent.

Nec minus ab extremis orbis partibus
concurrunt, ad visenda quæ in monte Oli-
varum Christus excedens terris VESTIGIA
FECIT, de quibus Hierony mons Olivæ ad
orientem Hierosolymis est, ubi ULTIMA VES-
TIGIA DOMINI, humo impressa, hodieque
monstrantur, cumque terra eadem quotidie à
eredentibus excavetur, nihilominus tamē EA-
DEM SANCTA VESTIGIA pristini statum
continuo recipiunt. Denique cū Ecclesia in cuius
medio sunt pulcherrimo opere cōderetur, sum-
mū tamē cacumē propter divini corporis me-
ritū, nullo modo contegi & concamerari potuit.

Magna quidem populi ad ea concursan-
tis devotio, mira & stupenda horum vesti-
giorum veneratio: sed non eo vos hodie
ablego: pauci enim inde sanctitatem refe-
ruat. Gentiles, Barbari, ipsi Turcæ, proximi
enim insistant: Christiani peregrini inde
reduces, parum in vita, in moribus expri-
munt, quod Christi vestigia sequi contem-
tentur.

Non physicis, sed moralibus Christi ve-
stigis insistentiam est: quia est enim SEQUI

nisi imitari: ut Matthæus fecit, quem jussit
SEQUI inquit Ambrosius, non corporis gres-
su, sed mentis affectu. Quid est vestigia lectari,
nisi humilitatis, paupertatis, Charitatis &
Passionis ejus exempla imitari: ut Seraphicus
Bonaventura: sunt qui SEQUUNTUR ag-
num mansuetissimum, Doctorem prudentissi-
mum, & patrem dulcissimum. Tales fuerunt
Apostoli. Potest unusquisque Apostolus, dicere pro
se illud Job. 23. VESTIGIA ejus SECUTUS
est pes meus: VESTIGIA HUMILITATIS
profundissima, paupertatis altissima, charita-
tis ardentissima, & patientia constantissima.

Matthæus quam humilitatis vestigia se-
cutus fuerit, scite S. Hieronymus expressit
dum alios Evangelistas, nomen Matthæi te-
lonarii, occultasse observat, ipsum vero Au-
ctorem, se palam toti mundo manifestasse,
dicendo vidit hominem sedentem in telonio
Matthæum nomine. Ceteri Evangelistæ ait
Hieronymus, propter verecundiam & hono-
rem Matthæi, noluerunt eum nomine appellare
vulgato, sed dixerunt levi; ipse autem Mat-
thæum se, & publicanum nominat.

Matthæus secutus est vestigia paupertatis
altissima, non ut Petrus & Andreas, qui re-
tibus, cariōsa Scapha, vili supellectile reli-
cta, secuti sunt eum, sed saccos & cistas au-
ro graves, continuo reliquit: Chrysologus
hic: ME SEQUERE de supernis ad superna
tendentem, & non durum de infernis ad infer-
na mergentem, addit vero Lucas: relictis om-
nibus, surgens SECUTUS EST EUM. Vidit
Judæa hodie clarum inter pauca mira-
culum, camelum scilicet gibbo posito, per
angustias acus sese penetrantem, dum
Matthæus est prædixit Publicano, angu-
stam viam nudus, & omnibus spretis, et-
jam affectu ingressus est. Ideo Abulensis
quærit 37. in Matth. adhuc fuit majus mira-
culum, quia cum sederet in arboribus avaritia
lucra terrena captans in telonio, Christo vo-
cante, omnia deseruit, quæ habebat, & quæ ha-
bere poterat, & quod majus: etiam quod ha-
bere cupiebat.

Secutus est vestigia Charitatis & patientia
constantissima, dum Christum prædican-
do, sudando, sanguinem fundendo ad acer-
bissimam mortem comitatus est: cujus rei
typum expressum cernis, cymbam ingenti
Myoparoni annexam, quæ per fluxus, pro-

Bern de
Pass. c. 31.
Amb. lib. 5.
in Luc. c. 5.
Bonav.
serm. de SS.
Petro &
Paulo.

Matt. 9.
Hiero. in ta-
tena D.
Thoma
Matt. 9. 9. 7.

Chrysol.

serm. 19.

Luc. 5. vult

Abulensis
in Matt. 9.
37.

Horat. l. 1.
Sat. 9.

Dobravice
in hist. Bo-
hemie Su-
rini 28.
Sept.

Horat. l. 1.
Sat. 9.

Dubravivus
in hist. Bo-
hemia Su-
rius 28.
Siff.

procellas, tempestates, semper sequitur,
cum hoc lemmate: usque sequar te.

S. Thomas in epist. 1. Petri c. 2. UT SEQUA-
MINI VESTIGIA EJUS, inducit illud Genesis
33. *præcedat Dominus meus servum suum. Et
ego paulatim SEQUAR VESTIGIA EJUS.* Ubi
in mentem mihi venit, Wenceslaum Bohe-
miæ Regem, illustri sanctitatis famâ con-
spicuum, cum pro more intempestâ nocte,
per frigida que hyeme, colendi Numinis
causa, templa obiret, è Procaribus Podini-
num quempiam, supplicationis comitem
adscivisse: præibat ipse Rex per laxa gelu
horrida, per humum nivibus, bruma que ob-
scurâ, per cœli inclementiam, ventis ac fri-
goribus infestam, capite pedibusque nudis,
vix tenui præinctus tunica, lacernâ que co-
opertus. Podinius vero Scythicis pellibus,
totoque tegmine Sarmatarum adversus fri-
gora munitus. Producantur preces, extra-
hitur ambitus atque supplicatio, algere sen-
sim, tum tremere, mox rigere, demum man-
nas, pedesque ad sciendum calorem supple-
dere Podinius. Id vero cum è strepitu per-
cepisset Wenceslaus, morâ, frigorisque im-
patientem blandè compellare, cohortari-
que ut perseveret. Ille contra neque precari
se diutius, neque pedibus insistere, neque in-
ambulare posse. Igitur ut animum, vitesque
subjiceret deficienti; *quâ à præeunte me, in-
quit Rex, imprimuntur VESTIGIA, tu i-
dentidem preme, atque insiste Podinsne, et si-
ne dubio perstabis.* Quod cû ille non segniter
præstitisset, suoque pede præcedentis vestigia
tereret, confestim frigens abscedere, remittere
tremor, corpus universum non incalescere
modo, sed inflammari cœpit; ut non jam
tardo, difficilique incesu Regem penè le-
qui, sed expedito atque incitato gressu, præ-
vertete se posse consideret.

Itane vero hos animos roburque Podini-
no dedere Wenceslai vestigia, ut itinere
frigidissimo caleret? hunc vigorem mem-
bris, has animo faces subjicere, ut Regem
suum alacer sequendo, inter asperrimas ni-
ves & frigora, totus inardescere videretur?
Nos autem Christiani, quo tandem animo
erimus, quibus tanto celsiora, sanctioraque
proposita sunt Christi Ducis nostri sectan-
da vestigia? num ad luculentos illos divina

charitatis ignes, quibus succensa sunt atque
inflammata, & torpentes ac stupentes obri-
gebimus? nunc segnes, ignavi, queribundi,
difficultates itinerum perhorrescemus?
num si qua tempora periculosa inciderint,
si laboriosa se obtulerint certamina, si cum
frigore, inedia, infamia, morbis, aliisque hu-
manæ vitæ miseriis: si cum animi nostri per-
turbationibus & internis molestiis depug-
nant, dum sit, num inquam imperia Ducis
aspernabimus, pavidi consistemus, terga
vertemus? Recordamini obsecro, præcla-
ram illam, omnique seculorum memoria
dignissimam, Sanctissimi Artificis Mala-
chiæ sententiam, quem cum iacentum operi
periculoso quidem, sed ad promovendam
Dei gloriam mirè accommodato, mortis in-
famiaeque metu deterrere sui à suscepto mu-
nere niterentur: *Sinite fratres, inquit, finite Bernard. in
me imitari Magistrum meum: sine causa sum vita S. Ma-
Christianus si CHRISTUM NON SEQUOR, NO-
lacia,
rat quippe verissimum illud oraculum.*

§. II.

QUI NON ACCIPIT CRUCEM SUAM, ET SEQUI-
TUR ME, NON EST ME DIGNUS. Matt. 10. *Quod
qua ratione Heterodoxi INIMICI CRUCIS
CHRISTI, omniisque austeritatis, intel- Philip. 5.
ligans, paucis disquiramus.*

DIcam Auditores hoc quanta possunt
vocis laterumque contentione, ut ab
omnibus exaudiat: *sine causa Christi-
ani sumus, sine causa Ecclesiastici, de sorte Do-
mini sumus, sine causa Religiosi sumus, si du-
cem nostrum Christum non sequimur:* si dis-
similem ab ipsius vestigiis emitam insistam-
us: ut ille in sole, nos in umbra, ille in pul-
vere, nos in otio: ille in acerbissimis pœnis,
nos in oblectamentis vitam tranfigamus:
ille per spinas, nos per rosas ambulemus:
illud enim vero purpuratus Pater Bonav-
ventura, maxime erubescendum dictitans,
in ardentissimas has voces prorumpit: *sine
vulnere nec volo nec possû vivere, cum aspicio
Deum meum pro me vulneratum* Hoc omnes
imitatores crucis senserunt, omnes sectati
sunt, hac brevi Carthaginensis Præfulis
parænesi stimulati: *si ipse est salutis no-*

Bern de
Pass. c. 31.
Amb lib 3.
in Luc 6. 5.
Bonav.
Term de SS.
Petro Ep.
Paulo.

Matt. 9.
Hiero. in
tena D.
Thome
Matt. 9. 17.

Chrysol.
serm. 29.

Luc. 5. 24.

Abulenfi
in Matt. 9.
37.

In vita S.
Bonavent.

Cyprian. lib.
de bono pa-
tient. P.
Rho. varia
virtutum
hifl. l. 7. c.
5. §. 4.

In vita l. 4.
c. 5.

Nierenberg.
ascetica pag.
86 P. Rho. l.
7. c. §. 28.

Ibidem §. 13.

S. Ber. form.
2. in Poena
Doms.

stra via, qui Christum VESTIGIIS SALUTARI-
BUS SEQUIMUR, per Christi exempla gradia-
mur.

B Franciscus Borgias cum preces, multas
in horas extenderet prostratus in faciem (ut
Christum orasse noverat) os ita corripit, ut
dentes omnes suis emoti sedibus decide-
rent: ita in se flagellis lævit, ut sapius ad lex-
centos validos ictus numerarentur. Dicere
soltus vitam sibi sine solatio fore, si sciret se
morumum eo die, quo nil passus, quo nul-
lum mortificationis vestigium post Chri-
stum posuisset.

Accidit aliquando uti P. Gabriel Logro-
nius eo mentis fervore tam diu se flagris
cruentaret, dum Christus illi apperuerit, &
benigne compescuerit, dicens: satis est Ga-
briel, satis est. Sed proximè Christum flagel-
latum subsecutus est Antonius Corlius Cap-
pucinus, qui per horas quinque, continuata
dirissima flagellatione, sex mille sexcentis,
sexaginta sex plagis, corpus lacerabat: eum
enim numerum, totidem à Christo tolera-
tis olim flagellorum ictibus sacrum esse dice-
bat. Cujus moris plures habuit sectatores,
quos imitari volentibus spes, & admirari ip-
sa propemodum labore fides.

Vultis tamen è reniori sexu virguncu-
lam, quæ inertiam & torporem excutiatur?
Joanna à S. Cruce, ingenti adhærebat cruci:
apprehensisque prominentibus è cruce cla-
vis deductis latè brachiis; diu suspensa pen-
debat, volutabatur inter spinas: in pœnas
tuas ingeniosa, descripris ferreâ in laminâ
Christi patientis insignibus, eaque pertusa,
qua parte lacerando corpori asperatur, pro
cilio utens, vivam Domini sui dolorum i-
maginem exprimebat.

Quod si adhæc expallefcitis, eos saltem
cruciatu, qui ab hostibus, ab amicis, à Dei
manu immittuntur, assumentes, Ducem se-
quamini. Ad hoc exemplo suo S. Bernardus
non Religiosos dumtaxat, sed & Christiana-
nos omnes exhortatur, dicens: dignum est, &
multum tibi expedit compati & commori passo,
& mortuo Christi, ad hoc enim facta sunt ejus-
modi, ut in his omnibus configuretur, & con-
formetur vita Christiani: qui enim tanquam
membrum Christi, dicit se in Christo manere,
debet sicut ipse ambulavit, & ipse ambulare,

Quemadmodum tot teneri, opulenti, no-
biles juvenes ac juvenculæ faciunt, illud
Christi monicum spectantes: qui vult post
me venire, abneget semetipsum, & tollat cru-
cem suam quotidie & SEQUATUR ME, se-
culi deliciis, & carnis illecebris spretis, in
austeritate, vitam instituunt.

Notent hoc, exclamat divina legis inter-
pres, notent hoc molles Hæretici, qui fi-
dem Christi sequi volunt, non passionis ve-
stigia, dicentes solam fidem in Christum
sufficere ad salutem: Christum enim pro no-
bis planè satis fecisse; quare nulla esse bono-
rum operum merita, satisfactiones nullas.
Audiant hi quod intonat hic S. Petrus. epist.
c. 2. v. 21 & ex eo S. Gregorius: remansit, in-
quit, quia non omnia nostra Christus explevit:
per crucem quidem suam omnes redemit; sed
remansit: ut qui redemi, & regnare cum eo ni-
tetur; crucifigatur. Hoc profecto residuum vi-
derat, qui dicebat: si compatimur, & conregna-
bimus.

Quis unquam vera spreta Religione, ad
Heterodoxos confugit, ut vitam austeram
ducere, crucem Christi tollere, eumque se-
qui melius posset; cum hoc Lutheri, eorum
Antesignani monitum sit: ne cures, licet hic
vel ille ex sanctorum numero, austeram vitam
vixerit, à carnium esu abstinerit, vestes cilicinas
gestaverit; ne cures ne moreris; sed dicite,
quamvis isti Ordinum Auctores, & Architecti
miracula patrasent, mortuos excitassent &
pra nimio pietatis ardore, jejuniis & corporis
diverberatione sese peremissent: nihilominus
manum non verterim. Jejunium tuum, oratio
tua, flagellatio tua, nihil emolumentum mihi pa-
vit: Ac tandem concludit: nunquam concessero,
hauc esse ad calum viam. Existimo illum
rectam ad cœlum viam, latam & spatiosam
sibi suisque aperuisse. Unde Luthero glo-
rianti, tot infames è claustris transfugas sua
dogmata, ac vestigia secutos, aptè respondit
Thomas morus, hoc tam pronum, quam la-
pides ex alto deorsum labi: tu inquit ducis
deorsum per declivè vitiorum: Catholici
cum Christo sursum ad ardua tendunt vir-
tutum. Christus dicit: qui non accipit crucem
suam & SEQUITUR ME, non est me dignus.
Quod non solis Apostolis dictum, sed ut an-
notavit Venerab. Beda, Puchre posuit ad om-
nes. S. Lucas c. 9. dicebat autem AD OM-
NES

Luca 9. 25.
CON-
TROVER-
SIA de panis
tentia & ho-
nis operib.
contra Hæ-
reticos Cor-
nelius à la-
pid in. Pe-
tri 2. ut se-
quamur ve-
stigia ejus.
Greg. in 1.
c. 9. 29.
2. Timoth. 2.
12.

Lutherus in
c. 1. Evang.
S. Ioan. tom. 2.
no. novum
operum s. h.
418.

Scapler. in
vita c. 13.

Matt. 10. v.
38.

Beda bom.
56. in Matt.
S. Thom. in
Luc. 9.

2. Cor. 9. v.
27.

Euractum
Catholic.
32. braege.

Nia 22.
35.

Matt. 12.
v. 21.

Corol. 1.
v. 21.

NES, si quis vult post me venire, &c. Ubi divina illa intelligentia S. Thomas: ne putarent Christum quidem passurum persecutiones pro vita mundi, eis vero liceret lentam vitam ducere, ostendit necessario, quod per aqua certamina gradi decet, cupientes ejus gloriam obtinere.

Hinc Doctor gentium; illud vas electionis: castigo corpus meum, & in servitute me redigo, & ad Coloss. 1. v. 24. adimpleo ea, quae desunt Passionum Christi, in carne mea & cap. 3. v. 5. mortificate ergo membra vestra, quae sunt super terram. Luc. 3. v. 8. facite fructus dignos paenitentiae. Quemadmodum Catholici faciunt, apud quos vigent jejunia, abstinentiae à carnibus, non modò per quadragesimam, sed apud Carthusianos, aliosque per omnem vitam: S. Francisci de Paulo Religiosi Minimi, & Sanctae Theresiae alumnae, alique ab omni, quod nunquam visitavit.

At quos fructus paenitentiae molles nostri, & effeminati Hæretici faciunt? quam Prædicantes eorum suis prædicant paenitentiam? nisi fortè illum Epicureorum comedamus & bibamus, cras enim moriemur, aut illud Sap. 2. v. 6. fruamur bonis, quae sunt & utamur creatura, tanquam in juventute celesiter; Vino pretioso, & unguentis nos impleamus, nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra. Quibus hæc primæ veritatis concio aliquando ad ruborem & confusione ingeretur: *va tibi Corozain! va tibi Bethsaida! quia si in Tyro, & Sidone facta essent virtutes, quae facta sunt in vobis olim in calice & cinere paenitentiam egissent.* quæ frustra Christus interminat, si paenitentiae non requiratur. Esto enim patiendò solverit pleam redemptionis nostræ pretium: vult tamen nos quoque pati (ut in scripturis supra allatis patet) quia non decet, sub capite spinoso, membrum fieri delicatum, ait Hieronymus: sed potius decet membra capiti configurari inquit Paulus, ad Rom. 8. *ut conformes simus imagini filii Dei.* Tum quia ipse sanxit, ut hoc Passionis suæ pretium, per Passionem nostras nobis applicemus: non enim oriosis, & desideribus; non iis, qui desideria carnis sequuntur, qui Spiritu Dei aguntur, qui carnem suam crucifixerunt, & crucem portantes ejus vestigia sequuntur, hoc pretium impenditur.

Sed contra objiciunt. Hæretici, illud S. Thomas Eccl. quid est homo, ut possit sequi Regem factorem suum? Responder S. Thomas? VESTIGIA DIVINITATIS homo non potest sequi, sed VESTIGIA HUMANITATIS potest, licet ut parvuli: non passibus aequis. Quam similitudinem præmittit ad illa verba Gen 33 præcedat Dominus meus servum suum & ego paulatim SEQVOR VESTIGIA SUA sicut video parvulos meos posse.

Victor Uricensis hunc præclarum morem Christianorum parentum adnotavit, cum Martyres ducerentur ad supplicium, infantulos suos eorum vestigiis insistendos submittebant, ut nulla jam tum vel reprobantes premere inciperent: sic enim lib. 2. Historiæ de persecutione Vandalica: *per vertices montium, & vallium, comitrens turbas fidelium inasimabilis descendebat, cereos manibus gestantes, suosque infantulos, VESTIGIIS MARTYRUM projicientes.*

Quibus innumeros parvulos insistisse legimus, quos per Italiam, Germaniam, Angliam, Galliamque atrox Judæorum impietas, die, modoque iisdem, quibus olim Patres sui Christum Dominum, crudelissimè necarunt, & flagellis, & spinis coronatos, in crucem egerunt: Simones inquam, Guilielmos, Hungones, Richardos aliosque ipsis parentibus quandoque spectantibus & animantibus. Hos inter eminuit Christophorus trium annorum puer, qui in Hispania, Ferdinando Rege, in oppido, cui nomen Guardia prope Toletum, omnia Christi tormenta à Mauris sigillatim perpestus, perfectissimè Christum secutus est. Dum ad columnam cæditur crudeliter, non aperuit os suum, non vocem, non signum doloris ullum dedit, nisi in ultimis quinque plagis, eo numero suæ plagæ, illas Christi superassent, exclamans. Effodienti sibi latus dextrum in cruce ait: *sic cor quaris alterum latus effodias,* extat de hoc versus:

Dum Christi tormenta refers in corpore, & ipsum
Pectore Christophori nomen & omen
habes.

S. Thomas
in Epist. 1.
Petri c. 2.

Virg. 2. Æneid.

Riccus in
triumpho
Crucis.

Psal. 37.

Beda hom.
56. in Matt.
S. Thom. in
Luc. 9.

1. Cor. 9. v.
27.

Extratum
Catholic.
3. bræge.

9. 29.
Timoth. 2.

1. Jo. 22. v.
15.

Matt. 13.
v. 21.

Corol. 1.
2. tri. 2.

aplet. in
1. a. c. 13.

1. io. v.

*In literis
annuis a. 5.*

Quæ ne longe quæſita, parentes forrè te-
neriores autument, imitationi ſerviet, quod
Lublino accidit: hic cum in hebdomada ſan-
ctiore, magna flagellantium ſupplicatio in-
ſtitueretur, pia quædam Matrona, filiorum
in tenera omnino ætate ſeminudum, cum
ſcutica in manu, agmini verberantium in-
ſeruit, eumque palam hortata eſt: animoſe
fili mi, hac ætate ea perpeti, ejuſque veſti-
gia ſequi ne detrectes, qui amore tui paſſus,
& mortuus eſt.

*Galat. s. v.
24.
Apoc. 14. 4.
August. de
Sancta Virg.
cap. 27 tom.
6.*

Alterum eſt, quo Heterodoxi Chriſtum
ſequi detrectant, per caſtitalis veſtigia, cum
tot in Eccleſia Virgines, *qua carnem crucifi-
xerunt cum vitiis & concupiſcentiis ſuis*, SE-
QUANTUR agnum quocunque ierit; ipſi
autem ſequantur hædum aut hircum libidi-
nis Auguſtinus de Sancta Virginitate: *quo
ire putamus hunc agnum; qua nemo eum
ſequi vel audeat, vel valeat, niſi vos Quo
putamus eum ire: in quos ſaltus & præta; ubi
credo ſunt grandia gaudia, non gaudia ſe uli
hujus vana &c. nam ſunt aliis alia, ſed nullis
talita.* Ad vos itaque Virgines ſermone
converto cum Hipponeuſi Præſule, vos itaq;
SEQUI MINI eum, tenendo perſcrutantur,
quod voviſtis ardenter, ne Virginitatis bonum
à vobis pereat, cui ſacere nihil poteſtis; ut re-
deas. Videbit vos cetera multitudo fidelium,
qua Agnum ad hoc SEQUI non poteſt, vide-
bit nec invidet: nam & illud Canticum no-
vum, proprium v. ſtrum dicere non poterit, au-
dire autem poterit, & delectari veſtro tam ex-
cellenti bono.

Huic Virginali agmini, quod mireris, e-
tiam inter barbaros, Apoſtolus noſter ſa-
cem præluxit, & Chriſtum ſponſum ſequi
docuit. Egipium Regem Æthiopum ad or-
thodoxam fidem convertit illuſtri prodigio,
filium ejus demortuum ad vitam revo-
candorū ſuper & Regnam & filiam Iphige-
niam Æthiopus, purioribus undis primus
lavit; quæ ad fidem, votum ſervandæ caſti-
tatis adjuavit, & una cum ducentis Virgini-
bus in nobili Parthenone ſeſe incluſit. Sed cum
Egipio functo, frater ejus Hirtacus regnum
occupaſſet, & Iphigeniam jam olim Deo
deſponſam, copulare ſibi ſacrilegus perten-
taret, Matthaus quod palam impium pro-
cum dampnaret, & multa de Virginitate, co-

ram Iphigenia & ſociis Virginitate ardenter
diſſeruiſſet, dum ad aram facit, ſecuri caſus
ipſe, ut loquitur Damianus, *Virginitatis vi-
ſtima* occubuit, ipſumque altare ſuo cruore
aſperſit. Continuo Iphigenia, Virginitatis
patrono, templum ponit. Hic Rex non amo-
re jam ſed odio & rabie accenſus, ignes Vir-
ginis ædibus ſubjicit, ut quæ libidinis flam-
mis non arſerat, communi cum ſuis incendio
conflagraret; ſed Apoſtolus in aëre con-
ſpicuus, utriſque repreſſit, & à ſacris ædi-
bus ſceleratas flammæ averſit. Atque hæc
Virginum primitiæ, poſt Virginum Ma-
trem, quæ agnum ſecuræ ſunt.

*August. l. de
Virginitate.*

Mat. 7. v.

*Bonav. ſer-
de SS. Pet-
& Paulo.*

Sed quid aſturi ſunt conjuges? quid pec-
catrices, quæ Virginitatem amiſerunt? SE-
QUANTUR ITAQUE AGNUM inquit
Auguſtinus, *ceteri fideles, qui Virginitatem
corporis amiſerunt, non quocunque ille ierit,
ſed quocunque ipſi poterint. Beati pauperes Spi-
ritus, imitantur eum, qui propter vos pauper
factus eſt. Beati mites, imitantur eum &c.* Hæc
qui imitantur, in his Agnum SEQUANTUR.
Sed certe etiam conjugati poſſunt ire PER ILLA
VESTIGIA, eſt ſe non per ſeclæ in eadem formâ pe-
dem, veruntamen in eiſdem ſemitis gradien-
tes.

*Damian. ſer-
de S. Matth.*

*Chronica
Minor. p.
l. s. a. 20.*

§. III.

*Quam pauci Chriſtum ſe-
quantur.*

HUGO Cardinalis in illud 1. Petri 2. ut
SEQUIAMUR VESTIGIA ejus, ad propo-
ſitum noſtrum, ſic deſertiſſimè ex-
currit: *multi magis SEQUANTUR ea, quæ eis non
proderunt; contra quos invehitur Bernardus:
ſi ſapis ſi cor habes, ſi tecum eſt lumen oculo-
rum tuorum, deſine SEQUI illa, quæ ASSEQUI
miſerum eſt; beatus qui poſt illa non abiit, quæ
poſſeſſa onerant, amata corruunt, amiſſa
cruciant. Bene invenio, primum qui SEQUI-
TOR carnem: ſecundum qui SEQUITUR mun-
dum: tertium qui SEQUITUR diabolum; ſed
quartum de numero veſtrum requiro, ſcilicet
qui SEQUITUR Deum.*

Una via qua Chriſtus prævit, ducit ad
cælum, ducit ad æternam beatitudinem,
& quam

Mat. 7. v. 14. & quam pauci sunt qui inveniunt. (qui quaerunt *eam*. Hæc ubertimis dignissima lacrymis, de numero vestrum tot reperiri, qui carnem, qui mundum, qui diabolum sequuntur, & in æternum ruunt exitum.

Doctor Seraphicus: quidam sunt SEQUENTES mundi desideria, mundum SEQUUNTUR avari & cupidi: quidam sunt SEQUENTES carnis delectabilia sunt gulosi & luxuriosi: qui ad nihil aliud vocant, nisi ut bene commedant & bibant, & vana videant & audiant. Sic unde de iis dicitur Proverb. 7. ubi est sermo de muliere, quod invenit eam SEQUITUR quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lascivius, ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat segitta securus ejus. Vel quasi avis festinet ad laqueum, nesciens quod de periculo animæ ejus agatur. Nota verba: nam 1. SEQUITUR eam latius, quasi bos ad maellum ductus. 2. SEQUITUR eam latius, quasi lascivius agnus. 3. SEQUITUR eam festinus, quasi avis ad *eam*, celeri volatu deducta.

Hujus rei specimen, oculis animoque B. Petri de Teclano. Deus aliquando objecit cum nocte quadam in majori Ecclesia Sebensis civitatis, magnis fletibus, atque suspiriis Dominum deprecaretur, ut tuto nosse posset, quo duce ac via Christum, & non carnem, sequi posset: vidit namque memoratam Ecclesiam discurrere Angelos, qui super pavementum cineres spargere, atque operirent: quo facto duas sedes ante Principem aram collocarunt. Mox vero post majoris portæ referati sunt, per quam subito Christum Dominum introeuntem conspexit, pauperis forma indutum, ac transfossis pedibus, ad paratas illas sedes per cicerium pavementum incedentem, pedum vestigia civis servabat, attendebatque clare qua præcessisset via: ad sedes vero cum pervenisset, earum alteram occupavit & quievit in ea.

Post secuta est Virgo Mater, pressè filii sui vestigia legens, quam ille, sedem alteram occupare iussit. Exinde sequebatur Apostoli, eandem tenentes viam, suosque exacte vestigiis Domini figentes pedes, qui dum ad Christum in throno sedentem pervenissent, ab eodem comiter ac benigne accepti sunt

Post hæc, multos ex diversis statuum, generibus ingredientibus vidit, qui nitabantur omnes ad Christum patenter pervenire, plâtas suas conati vestigiis Domini inferere, sed variis phantasiis atque affectibus turbati pauci admodum is, insilitebant. Tandem zelo ac fervore hominum magis impesceate, ac magna ex parte cessante, oblitterari vestigia, tegique vila sunt: donec vir quidam pauper, vilis ac despectus, magna utriusque sexus hominum septus, caterva apparuit, qui magnam animi præ se ferens trititiam ac incertorem, ex eo quod Salvatoris vestigia oblecta veltur, atque oblectata jacerent, mox illa ut inveniret, oppido laborare occipit, tantumque effecit, ut ex eis aliqua inveniret, quibus actutum generosè insilens, alia ex aliis, procedens, detexit: per quem ipse cum turba facie alacriter incedens, feliciter quoque ad Christi thronum devenit, ubi ab eodem benigne exceptus & collaudatus est. Arque his ita peractis, disparuit visio, & vir Dei Petrus, evidenter intellexit, Franciscum per Christi vestigia incedentem, sibi socium & Magistrum ad vestigia Christi patientis conlectanda destinari, quam tam pauci mundani reperire potuissent qui velut boves ad victimam, carnem sequuntur.

Idem olim amarissimè questus mellifluus Bernardus: quidam sunt, qui non SEQUUNTUR Christum sed fugiunt, qui necdum peccare desistunt, de quibus Propheta, ecce qui elongant se à te peribunt Alii non SEQUUNTUR sed præsumunt, qui Magistrorum sententias suas præferunt. Nonnulli SEQUUNTUR, sed non assequuntur, qui segniter ac remisse agunt, vel usque in finem non perseverantes de medio uti nere revertuntur.

Quam multi cum Petro, à longe Christum sequuntur? quam multi feiventer sequi incipiunt, sed in via deficiunt! quid autem prodest CHRISTUM SEQUI, si non contingat consequi? Unde & Tertul. ut sequamini vestigia ejus, legi ut adsequamini.

Aliud observat Augustinus, plerosque sequi Christum, sed non propter Christum, Judæi & omnia illa turba, quæ per avia & in via deserti loca, Christum sequebatur, signa videbat, & miraculorum vim in se suisque monstrandam sperabat: multi enim

Bern. ser. 22.
de parvis.

Bern. ep. 25.
ad Abbatem
Garinum.
Tertul. in
Scorpines
cap. 12.

August. l. de
virgin. c. 23.

Bonav. ser.
de SS. Petro
& Paulo.

Damian. ser.
de S. Math.

Chronica
Minor. p. 2.
l. 7. c. 20.

ti enim ex his languidis, mutili, variis corporis morbis divexati: alii animo male affecto, nescio qua curiositate, impulsi sequebantur. Quod vitium & hoc seculo deplorat SS. Doctor, in ea verba Joannis: *non quia vidisti signa, sed quia manducastis ex panibus sic ait: quam multi non quarunt Iesum, nisi ut faciat illis bene. Impletur quotidie talibus Ecclesia. Vix quaritur Iesum, propter Iesum.*

Quarunt, & sequuntur eum aliqui, cum Juda ad cœnam usque. Hi nempe, qui ob lucrum temporale illi serviunt. Alii sequuntur usque ad hortum, quemadmodum Joannes, qui ut Christum vidit comprehendere, relicta sindone aufugit. Tales sunt, qui tam diu Christum sequuntur, quamdiu per amœna vitæ prosperitatis humanæ, & consolationis internæ procedunt; at ubi turba adversitatis irruerit, eo spreto discedunt, atque hæc maxima pars inquit Bernardus, qui vellent *Christum consequi, sed NON SEQUI*, dum scilicet, *volunt illo frui, at non ita imitari.*

Bern. ser. 21.
incant.

Alii sequuntur Christum cum Petro, usque in atrium Principis Sacerdotum; sed ubi in pravum contubernium incidunt, eum negant, pernegant, & sequi detestantur. Cujusmodi complures reperite est, qui in fociorum gratiam se ingurgitant, in flagitia proruant, proximum calumniis proficiunt, Deum & Sanctos blasphemus læcunt,

Alii sequuntur cum Zyrenæo, usque ad Crucem, sed non ad crucifixionem: conspecta enim Cruce horrent, & retrocedunt quibus iterum inculcandum: *quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi?*

Bern. ep. 153.

Imitari hic oportet canes venaticos, qui leporem insequuntur: is qui ceteris velocior, & sagacior, jam prædam olfecit, conspexit, ardentem per invidia & avia, per saxa & spinas insequitur: alii quidem canes allatrantes insequuntur aliquo usque, sed paulatim deficiunt, deserunt, redeunt ad propria ulterius sequi, & consequi, desperant; sed ille instar, profequitur, donec allequatur. Hæc hætenus;

Nunc Christum exemplo Matthæi statim sequendum doceamus.

§. IV.

Continuo RELICTIS OMNIBUS SURGENS SECUTUS EST EUM. Luc. 5.

Angelica ille mens, S. Thomas ad illa verba Matth. 9. v. 7 *Surgens secutus est eum*, promptitudinem Apostoli, *non usitata penna expressit: disco inquit, vocati obedentiam: neque enim vestitis, neque domum abire rogavit, & suis hoc communicare.* Voculis duabus, non proluxa oratione, non fusa verborum ambage, sed verbo, *sequere me*, nudus nudum, pauperem pauper, per sudores, labores, spinas, sanguinem secutus est statim, ut diserte Cardinalis Damianus: *Mox ut vocantis se Salvatoris audit, ait impersum, non cunctatus est, non sua disponendi quasi vix inducias etc.*

Damian. ser.
50 de S.
Matth.

Videte Deus ô peccator! vigili & intento semper oculo divina miserationis sedentem in telonio, forte & injustis lucris, vel curis hujus sæculi immersum, vel otio torpentis vitæ, aut luxuriæ cœno volutantem, & dicit tibi toties ad aurem, per internos motus, & præconum voces: *surgere, & sequere me*: assurge, ne tergi verbare, cito Deum vocantem sequere.

Noli esse similis illi, ad quem cum Christus diceret *sequere me*, tempus dilationis quaesivit, *Domine permitte mihi primum ire, & sepelire Patrem meum.* Per apposite ad rem nostram Hugo Cardinalis: *iste tenet typum quorundam, qui differunt claustrum intrare propter parentes; unde volunt prius sepelire eos, id est prius esse mortuos, quam intrare.* Differunt Christum sequi quod debeant ad esse patri decrepitæ, patri grandævio, ubi obiit, tum se totos Deo victuros, spondent. Sic Mater B. Luciae, ut refert Cajetan. in ejus historia, ad illam dicebat: *claudio primo filia oculos meos*: at illa matre sprete, continuo sponsum vocantem secuta est. Porro ut Augustinus peracute observavit, Christus dixit. *QUI SEQUITUR ME non ait qui sequetur me, sed qui sequitur me in eo quod facere debemus, præsens tempus posuit.*

De aponte in
Matth. c. 8. v.
21.

Aug. tract.
35. in Ioan.

Sic Petrus & Andreas, qui nulla signa viderant, ad nudam vocem Magistri vocantis

Matth. 4. v. cantis: *venite post me*, è vestigio absque ulla mora, CONTINUO *relictis rebus* SECUTI SUNT EUM. Quid tu Adolefcens, tu filia vanitatis vinculis irretita, adhuc moras necis: dic eum Petro: *quare non possum te MODO SEQUI?* quare calcato mundi fastu non possum modò sequi humilitatis vestigia? *Quem nobis proponeremus ad imitandum, non habebamus: omnis enim mortalitas hominum, superbiã tumuerat, & si existeret aliquis humilis vir in spiritu sicut erant Propheta, Patriarcha, dedignabatur genus humanum imitari humiles homines. Ne ergo dedignaretur homo imitari hominem humilem, Deus factus est humilis ut vel sic superbia generis humani, non dedignaretur SEQUI VESTIGIA DEI.* Non pudeat: non pigeat vos Auditores, sequi Dominum vestrum, in quo, per quem, à quo, omne vobis bonum est. Nolite per Deum immortalem ipsis brutis vos inhumaniores exhibere. Audite rem inauditam, Per scarum metu in Salaminam Insulam enavigabat Xantippus, relicto domi catello: qui omni nisu saragens sequi herum suum, in mare sese abiecit, & vi orã a Inlatus, in

Insulam quidem exscendit; at subito, deficiente spiritu extinctus est. Quid, amabo vos, ab hero catellus, nisi frustum panis, subinde etiam & verbera, & fustes retulerat? & tamen Dominum per fluxus & tempestates, immenso oceani tractu, ad extremum vitæ spiritum consequitur: & vos Jesum Dominum vestrum, à quo corpus, spiritum & vitam hauritis, sequi etiam non tanto cum incommodo, aut vitæ discrimine detrectatis? Non ita fidelis illa anima, de qua Bernardus: *dilecta tua relictis omnibus propter te, concupiscit semper ire post te, semper tuis. INHERERE VESTIGIIS, AC SEQUI TE QUOCUMQUE IERIS: Sciens quoniam via tua, via pulchra, & omnes semita tua pacifica, & quia qui SEQUITUR te, non ambulat in tenebris, sed in luce, in meridie, ubi oves quæ Pastorem secutæ sunt, patris deliciis sempiternis fruuntur. Per dura Christus ambulavit; sed magna promisit SEQUERE, nisi tantum attendere qua iturus, sed etiam quo venturus sis. Tolerabis dura temporalia, sed ad læticiam pervenit sempiternam.*

Bern. serm. 21. in Cant.

August. in psalm. 36.

Cœlestis Panthei Pars II.

T

FESTUM

F E S T V M

S. MICHAELIS

A R C H A N G E L I.

MICHAEL unus de Principibus primis, venit in adiutorium. Dan. 10.

E M B L E M A XXXIV

SCUTUM E CÆLO, IN QUO EXARATUM: QUIS UT DEUS.

Custodit & arcet. Ovid. l. xi. met.

A R G V M E N T V M.

Inter omnia genera armorum ex univèrsa panoplia, scutum ad sese tuendum, & hostium tela arcendum, valet potissimum. Quapropter tanta apud Romanos, & præcos illos commilitones, tanto in pretio, tanta in æstimatione, ac veneratione fuit, ut relicta parmula fugisse, signum inertia summum, & dedecus militi maximum duceretur: adeò ut vel ipse Lacenæ mulieres, filios ad bellum progredientes, & in campum descendentes commonerent; *cum hoc, vel in hoc* redirent. Verum enim verò Princeps militiæ cœlestis, Inviçtissimus Michael ipse Dei **CLYPEUS** contra omnes tartarei hostis insidias & insultus, potentissimè nos *custodit & arcet*: ipse **SCUTUM** *inexpugnabile*, quod omnia ignea tela nequissimi elidit. Hoc tuti ac muniti, potissimè in supremo agone, in die belli, dum consurgunt in nos prælia. *Signifer S. Michael* defendet nos in prælio, ut non pereamus in tremendo iudicio. Insuper & nobilissimam, aureis scuto exaratam litteris, nobis tesseram reliquit: **Quis UT DEUS**, quam si & nos animis, ac cordibus inscribamus, quidquid Mundus, dæmon, caro deliciarum, aut divitiarum proponit, hoc validissimo umbone, *quis ut Deus*: retundemus.

- §. I. *Custodia Angelorum tutelarium, & cum primis omnium Principis MICHAELIS scutum inexpugnabile est.* Sap. 5.
- §. II. **ANGELIS SUIS MANDAVIT DE TE, UT CUSTODIANT TE, IN OMNIBUS VIIS TUIS, per omnem vitam.**
- §. III. *Signifer S. MICHAEL animas in morte suscipit, & representat eas* *Iud. vi.*

FESTUM

F E S T V M.

S. MICHAELIS
ARCHANGELI.MICHAEL unus de Principibus primis, venit in adiutorium.
Danielis. 10.

Eximii belli Duces, viri Martiales, qui sub Bellone signis incanuerunt, hanc sub bellico dignam ingenio, aliquando controversiam movere: quid ex omni armorum genere, ex uniuersa panoplia, Militem inter omnia hostium tela, & insultus inimicorum, maxime incolumem seruet? quid potissimum tutelæ, ac præsidii conferret? nonnulli lorica plurimū tutari, alii rotū confectū arbitrabantur, si caput galea munitum, illasum seruetur: fuere qui gladio, & acinace debere militem valere dicebant; plerique qui clypeo dextrè uti norant, atque innumera hostium tela hoc tegmine eliserant, in eo omnem tutelam collocandam esse pronuntiabant, idque & Romanorum & Græcorum omnium, qui bello unquam clari exstiterent, testimoniis comprobabant. Huc omne præsidium, huc simul exitum referebant. Ea porro illis consuetudo fuit, ut qui in prælio dimicando fortiter cecidisset, eodem quo præliati fuerant clypeo, ad Sepulturam effereatur. Quod Mœlense externorum rituum non ignarus Mantuanus sua in Æneide expressit, cum de Pallante Arcadum Principe, à Rutilis interfecto, ita cecinit:

*Impositum scuto referunt pallanta frequen-
tes.*

Læcena quædam mulier filium ad bellum profecturum, clypeo armavit; quam precem, existimatis addidisse? ut cautè incede-

ret? ut vitæ confuleret? ut juvenilem audaciam temperaret? de hac re ne verbum quidem. Quid præcepit? *cum hoc* inquit, *aut in hoc redi.* Quod Magni Basilii confirmat testimonium orat. 40. *Læcena mulieres libros hortantur, aut scutum è prælio saluum reportarent, aut in eo reportarentur: cum hoc, aut in hoc redi.* Qui dimeter spartanæ feminae recantandus; *cum hoc, aut in hoc redi.* Ades mihi filius, ad bellum mitteris, præbe te & meum, & Lædæmonium, proba virtute tua & Matrem tibi esse viraginem, Spartanā, & patriam virotū educatricem, omnia de te spolia hostes ferant, clypeo cave sis, nunquam te expolient, manus tibi, & brachia rescindantur, patere: clypeum à te revelli nunquam patiare. Animus à corpore exigatur, nunquam clypei iactura redi, ita precor superos, sed hac lege: *cum hoc, aut in hoc; vivus cum hoc, mortuus in hoc: neque vivus, neque mortuus sine hoc: hoc tibi sit, vincenti solum hoc tibi sit cadenti feretrum, hoc tibi triumphanti monumentum, hoc tibi expiranti mansoleum: cum hoc, aut in hoc, nunquam sine hoc.* Quibus subscribit Justus Lipsius de militia Romana l. 5. Dialog. 20. hanc quæst. ventilans: præcipuum inquir munimentum pediti, atque equiti, prægram de scutum. Ajo utilius non esse inter arma, sed nostra ignavia, an audacia, è militia omni eiecit. Virtutis nullum est accomodatius insigne, quam scutum. Adeste parum, dum id probo: occidit bellico in conflictu gemina illa virtus Jonathæ, & Saulis cum Principe, ac Rege, optimi quique militum

militum corruerant; funebre vates Regius
misera in strage, cecinit in Epicedium; quid
primum in eo queritur? quid deplorat? an
ſceptrum Regiis manibus excuſſum, hoſti-
libus pedibus attritum? an purpuram
nativo ſucco decolorem, in fuſo cruore ſatu-
ratam? an diadema Saulis capiti direptum,
equorum ungulis colluſum? nihil iſta. Ma-
jorem jacturam lamentatur: *ibi abiectus eſt*,
inquit **CLYPEUS fortium**. **CLYPEUS Sau-
lis**.

2. Reg. 1. v.
21.

Ac ſi querebundus ingemiſcat: ô clades!
ô perniciſ! ô calamitates? in totum exer-
citus robur hoſtilis furor deſeviret, in re-
liqua belli instrumenta, militaris procella
detonaret, unus ſuper eſſet clypeus Saulis,
ſalva mihi omnia eſſe viderentur; nunc an-
tem amiſſo clypeo, ſpes abjicitur, languent
animi, proſtrata mihi omnia videntur eſſe,
& percuſſa. Cernitis in clypeo quantum ſic
momenti, quantum tutelæ, quantum præſi-
dii? Verum enim verò celebrent ſacræ pa-
ginæ *clypeum fortium, clypeum Saulis*; extol-
lant Poëtæ Telamonis, Turni, aut Ajacis
clypeum ſeptemblicis orbis. Fecerit Rex Salo-
mon ducenta **SCUTA DE AURO PURIS-
SIMO**, ſexcentos auri ſiclos dederit in lami-
nas **SCUTI unius**, omnia hæc multo Cha-
lybe fortia, ſeptemblici ære munita, ac den-
ſo auro obducta ſcuta unicum illud ſcu-
tum quo Princeps Militiæ cæleſtis; nos pro-
tegit ac tuetur, vel potius *ipſe Dei clypeus*, &
robore & virtute, & æſtimatione denique
longe antecellit.

Virgil. 12.
Æneid. O-
vid. l. 13.
met. l. 3. Reg.
cap. 10.

§. I.

*Custodia Angelorum tutelarium, & cum pri-
mis omnium Principis MICHAELIS,
SCUTUM INEXPUGNABI-
LE.* Sap. 5.

Olim Lacedæmonii non modò vita
ſunctoſe efferebant, ſed & infantes
recen-er natos, in clypeum vice cuna-
rum collocabant: ſic & Hercules apud
Theocritum, & Iphictus ab Alemonâ, vix in
lucem editi, ſcuti excepti ſunt:

Theocrit.

*Cum ambos lavisset, & lacte repleſſet.
Poſuit ſuper ſcutum aureum. Qua cere-*

moniâ innuebant, nos bello natos, ad vitæ
diſcrimina, & hoſtium tela propulſanda,
ſcuti opus habere. Hoc benigniſſimus Deus
paternâ ſua providentiâ ab æterno proſpe-
xit, hominem inter omnia, inermem & im-
belle animal, dum orbi naſcitur, maximè
ſcuti, tutelæ, regimine, & munimine egere:
Etenim ut rectè Seneca: piſces ſquammiſ,
volucres plumiſ, feræ pilis textit ac protexit
natura; aſſimantibus quibuſdam unguet, ri-
ctum, roſtrum, calcem dedit, hæc ferocia, ro-
bore, viribus; illas velocitare, calliditate ar-
mavit; ac *hominem imbecillum, fragilem, nu-
dum, inermem, aliena opus indigum cui ſuſli-
bet fera pabulum produxit. Odor illi ſaporque,
& laſſitudo & vigilia, & humor & cibus, &
ſine quibus vivere non poteſt, mortifera ſunt.*

Seneca con-
ſolat. ad
Marcian.
cap. vi.

Quocunq; ſe movet, mille caſibus ac peri-
culis expoſitus eſt, quot pori tot oſtia mor-
tis. Ea propter cuſtodia hæc parvulorum,
quam maximè neceſſaria. *Angelis ſuis man-
davit de te, ut cuſtodiant te in omnibus viis
tuis*; ne ab efficien- equo parvuli proterantur,
à rabido cane mordeantur, ne ſpinis, acicu-
lis fauces præfocentur, ne in aquas, ne in ig-
nem, & apertas voragines ruant, Angelis
ſuis, Principibus ſuis mandavit, ut cuſto-
diant, & clypeo ac cæleſtibus armis tuean-
tur; idque ab ipſo ortu Nativitatis, & primis
incunabilis, ut docet Magiſter ſententiarum,
S. Thomas, Molina, Vaſques, Valentia,
Amicus. Et expreſſe tradit S. Hieronymus
in illud Matt. *Angeli eorum &c.* Magna in-
quit, dignitas animarum, ut unaque habeat
**AB ORTU NATIVITATIS IN CUS-
TODIAM ſui Angelum delegatum**. Quam
curam parvulorum, cæleſtes illos Pædago-
gos avidiſſimè aridere, & ſoleriſſimè exe-
qui, innumeris compertum eſt testimo-
niis.

Matt. 4.

Magiſt. in 2.
diſt. 11. cap.
1. S. Thom. 1.
p. 9. 113. a. 1.
Molin. ibid.
Vaſques
diſt. ult. c. 1.
Valent. 1. p.
9. 8. Amicus
de Aug. diſt.
19. Sec. 2.

Gen. 21. Agar cum puero errabant in ſoli-
tudine Beſabea, cumque conſumpta eſſet aqua
in utro, abiecit puerum ſubter unam arborem,
qua ibi erat, & abiit. Dixit enim: non videbo
morientem puerum. Vocavitque Angelus Dei
Agar, dicens: quid agis Agar? noli timere, ex-
audiſt enim Deus vocem pueri de loco in quo
eſt; ſurge tolle puerum, & tene manū illius, quia
in gentem magnam faciam eum. Super quæ
verba Theodorerus q. 2. aptiſſimè profeſſo
Deus per Angelum, quæ ad puerum procrean-
dum

Paradiſo
pueror. p.
c. 6. §. 14.
11.

ibid.

dam pertinebant, effatus est. Complures infantes, tenebelli, Magnatum ac Principum filii, etiam & plebeorum, mortis faucibus, à tutelari genio erepti, quos Deus, in gentem magnam, in capita familiarum, Reipublicarum, in Religioforum ordinum Prælatos, & Antistites facere decernit. Pantaleon Diaconus in Homiliis de Michaelē, apud Lippomanum scribit, Michaelē fuisse, qui se tribus pueris in fornace Babylonica socium adiunxit, & velut clypeo, igni abjecto, reddidit fornacem quasi ventum roris flantem, & omni ope humana destitutus, ne pilo leviter perfrictio, incolumes servavit. Quod si omnibus hominibus, à teneris malus genius tentator adest, cujus potestati non sumus resistendo, par est, ut pro paternā suā in nos providentiā benignissimus Deus, & bonum Angelum cuique assignet. Quod sic discunt Doctores Anglici 1. p. q. 4. a. 1. argumento 2. *Non est aqua conditio pugna, ut infirmus contra fortem, ignarus contra astutum, exponatur ad bellum; sed homines sunt infirmi & ignari, demones autem potentes & astuti; cur ergo permittit iustitia auctor, ut homines à demonibus impugnentur?* Respondet ad hoc, ut non inæqualis pugna conditio inter homines & demones sit, ex parte hominum aliter compensatio, principaliter quidem per auxilium gratiæ, secundario autem per CUSTODIAM ANGELORUM. Unde 4. Reg. 4. Elizeus ad militum suum noluisse timere, plures enim nobiscum sunt, quam contra nos. Quæ cum ita sint, parentes mane velperi, parvulos suos hisce Pædagogis, & tutoribus obnixè commendent, eos ipsi, suosque, colere, amare ac venerari à teneris assuecant. Hinc præsens tutelari sui præsidium expetitur Adolescentis, undis haustus, qui è sodalitate Angelorum, versiculos quosdam memoriæ acceperrat mandandos, quos brevi post Angeli custodis officium esset recitaturus: cumque ad cataram molæ inter descendendum, alio forte evagatur, in profluentem præceps ruit, jamque in ipsas molæ rotas, fluminis impetu rapiebatur, dum schedam cui inscripti erant versiculi, mordicus retinens, angelico incolam is evasit subsidio.

Alia quoque Fæmina, cum geminis liberis eodem freta præsidio, ceteris omnibus

bus haustus, in portum appulit. Quis ad hæc, aliaque innumera, cum Bonaventura non exclamet in festo S. Michaelis: *magna pietatis & benignitatis indicium est, deputare tales Ministros humana fragilitati, sine quibus nullo modo esset tuta.* Quare si tantopere nos parentibus natura conciliat, morum atque artium disciplina Pædagogis, aut præceptoribus: vitæ consuetudo, & benevolentia, amicis: ceteris hominibus vaga volubilisque fortunæ ratio, quæ nobis tandem cum Angelo tutelari, religionis necessitas intercedit, cuius in nos amor, cura tutelaque, omnes, omnium charitates, & necessitudines illas complexa est, quod identidem repetam, & pluribus ut omnes intelligant, confirmabo. Nego ullum tam illustre, tamque inusitatum beneficii genus, quod vel communione sanguinis, & usura lucis à parentibus: vel confirmatione, & elegantia doctrinæ à Magistris: vel suavitate convictus, fide & officiorum multitudine ab amicis, vel denique ulla fortunarum aut cuiusmodi rerum facultate, à ceteris hominibus, quibus nos civile jus, & quædam vitæ communitas adstrinxit: nullum inquam beneficii genus, quod proficiscatur ab iis, quin Angelorum cura, studio, benevolentia, præsidio, eminentiori quadam ratione cumulari sine contineatur. Parentibus dormientibus, absentibus, aliud agentibus, quis præsto erit? Augustinus soliloq. c. 27. *Magna cura & vigilantissimo studio adsunt nobis omnibus horis & locis, succurrentes, & providentes necessitatibus nostris.*

Custos noster semper vigilat, diu, noctuque excubat pro nobis: non dormit, neque dormitat qui custodit te. In sacro epithalamio legitur: *en le Sculum Salomonis sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis Israel.* Qui sunt fortes isti? & quæ est illa custodia seu Regia Guardia excubantium? Athanasius in lib. quæst. q. 122. *fortes hi, angeli Dei sunt;* in eo autem quod lectum circumstant, intelligi datur eximia eorum cura, & vigilantia, qua nobis dormientibus, illi excubant. Dum Princeps, aut Generalis exercitus, se quieti dedit, & somnum captat, semper ante fores Regii atrii, aut tentorii, miles pervigil excubias

S. Bonav.
ser in festo
S. Michaelis

Bern. in Pf.
qui habitat
serm. 11.
Cant. 3.

Seneca con-
solat. ad
Marcian.
cap. 21.

Matt. 4.

Magist. in 2.
dist. 11. cap.
1. S. Thom. 1.
p. q. 113. a. 1.
Molin. ibid.
Vasquez
disp. ult. c. 1.
Valent. 1. p.
q. 8. Amicis
de Aug. dist.
19. Sec. 2.

Paradisus
pueror. p. 2.
c. 6. §. 14. &
15.

ibid.

cubias agit: Eo loco nos Deus habet, stupendum hoc nec minus Christiano, viro Religioso, animæ piæ pudendum, illi non incidisse, aut certo rarius, quod homini Ethnico fixum, ac statutum erat.

*Epiſt. l. i.
diſp. c. 14.*

Epiſtetus ille, origine quidem vilis, ac debilis corpore; sed mente nobilissimus, & qui inter omnes ævi lumina refulsit; cujus lucerna fictilis, illo mortuo, mille drachmis seu centum Philippeis venit, in memoriam & honorem viri, & ob divinas scriptiones, quas ad lucernam illam elucubravit, hic inquam Philoſophus, de genio tutelari disserens: *Procuratorem ait, unicuique addidit genium cuiusque, eumque illi custodiendum tradiat, & talem quidem, qui nec dormiat, nec decipiatur. Cum igitur fores clauſeritis, & conſilium tenebroſum effeceritis, caveo ne unquam dicatis, vos esse solos: neque enim estis, sed Deus intus est, veſter genius intus est.* Quis hæc sibi hæcenus perſuaſit: quis solus coram hoc solo erubuit? ô impure! ô libidinoſe, quiſquis es, quid impium illud, SOLUS SUM, in laſcivam turpitudinem te incendit? obſcœnarum cogitationum, vel primos appetitus exhorreſce: *non es solus.* Putabat certe Bernardus ſufficere ad omne peccatum devitandum, inſpectorem noſtri Angelum contemplari. Quam doctrinam mellifluus Doctor ex Ambroſio ſuxiſſe videtur, qui ſer. 8. in Pfalm. 111. ſic ait: *quamvis cum ancilla vel meretrice ſit, ſi quem forte ſpectatorem cognoverit ſacroris ſui, pudore inceptum deſerit, quanto magis, ſi quis alleret mentis oculos, & conſideret plena eſſe omnia ANGELO- RUM: (& quidem tutelarem ſibi præſentem & intimum) concepto poteſt renuntiare peccato:* Accedit cœleſtes illas excubias, proſpicere obventura pericula, & ea avertere facillime poſſe. Angelicum ſuper hoc Angelorum argumento, Doctorem audiamus: *futura contingentiâ inquit, qua frequentior eveniunt, ab Angelo poſſunt probabili conjectura cognosci.*

*Bern. in pſ.
90.*

*S Thom. 1. p.
q. 17. c. 3.*

Probationi ſerviet, quod de Patre Coronæ, qui Henrico IV. Galliarum Regi, fuit à

confeſſionibus, refertur: crebro ſanctiſſimos Angelos, præſertim Cuſtodem ſuum, ac aliorum, qui ſpecialiter ipſius curæ erant commiſſi, pulcherrimam indutos formam cernebat, reverenter eis, & amice colloquebatur. A quibus etiam cognoscebat Clientum occultas neceſſitates; à tutelariſus generalibus Provinciariarum, quas læpe obibat (charitate vel officio cogente) præcognovit & prædixit terribilem illam tempeſtatem, quæ nuper anno 1626. à Parlamento contra ſocietatem excitata eſt. Ejus exſtant hæc de re literæ, ad fideliffimum amicum. Prædixit ſimul Burdegala cum eſſet, hæc brevi tempeſtatem pacatam iri, & ſucceſſuram in majus Societatis per Gallias ſtabilimentum. Cum eſſet in urbe Maſſilienſi, ingreſſus templum, quod appellant *des Accies*, inter ceteros ſolus contempexit, Sacerdotem capite buſonis, pileo quadrato tectum. Hic adſtantes ſciſcitatus, quis ille eſſet Sacerdos? intelligit eſſe celeberrimum illum, per omnem Galliam doctrinæ & vitæ ſanctimonia eximium, Ludovicum Gauſfredum, ſicut Cotonus, ſed non diu poſt, quæ illi per aſſidentem occulto genium manifeſta fuere, urbi & orbi innotuere; dum Gauſfredus omnem ſuam vafritiem, & Hypocriſim palam confeſſus, artis necromanticae inſtructor, & omnium præſtigiatorum, ac Magorum Princeps Anno 1611, lacris exutus, & degradatus, brachio ſæculari traditus, vivus exuſtus eſt.

Hæcenus Angeli tutelaris ſupra omnem humanam providentiam, prudentiam, ac tutelam à primis incunabulis oſtendimus, qui nobiſcum quaſi naſcitur, & ad cunabula noſtra evigilare non dedignatur, atque in omnem caſum corporis & animi præſens, ac præſto eſt. Sed hic aliqui à vobis deſiderari & a famiſis gravidis, ac prægnantibus requiri video. Quid? an cuſtodia hæc cœleſtiû Spirituum, dumtaxat parvulis in lucem effuſis aſſignatur? & fœtus in utero, eorum præſidio deſtituendi ſunt; qui æſagarum veneſiciis, aut dæmonum præſtigiis, aut naturali quovis infortunio, divinæ

*Tornarius de
Angelo cap.
ſer. 27. p. 4.
250. a. 1627*

*Sarez de
Aug. l. 6. c.
17. n. 18.
Amicus de
Auguſt.
diſp. 19.
ſect. 2.*

*Sarez de
Ang. diſp.
c. 17. n. 3.*

divinæ gratiæ expertes, immaturo fato opprimantur, eo quam maxime egere videntur? quam vere anxiam sollicitudinem, gravissimam Doctorum, vobis hodie adimet auctoritas, & ipsa manifesta ratio convincet; disertè Sanctus Anselmus, in elucidario post medium: *unaquaque anima, dum in corpus mittitur; Angelo committitur.* Consentit Sanctus Thomas in 2. dist. 11. p. 1. q. 1. a. 3. ad 3. Albertus a. 3. Bonaventura in expositione textus, Richardus ibidem, aliique complures.

sic precantis: *Deus qui ineffabili providentia sanctos Angelos tuos, ad nostram custodiam mittere dignaris, largire supplicibus tuis, & eorum protectione semper defendi, & æternæ societate gaudere.*

§. II.

Angelis suis mandavit de te ut CUSTODIANT TE IN OMNIBUS VIIS TUIS per omnem vitam.

Suarez de
Ang. l. 6 c.
17. n. 18.
Amicus de
August.
disp. 19.
c. 2.

Suaderi potest primo, inquit Suarez, quia tunc homo incipit esse viator, & est capax peccati originalis, ac per gratiam Dei fit etiam capax meriti, ut in Joanne Baptista. Item credibile est, statim illi adungi dæmonem, qui specialiter nocere, & damnum inferre procurat; et ego etiam debet illi Angelus ex tunc deputari, ut dæmonem arceat, & alia impedimenta tam corporalia, quam spiritualia (quæ innumera immanent) ex tunc præcaveat. Quod autem Angelus custos Matris, possit simul hanc fetus curam suscipere, illi non tam peculiare est, & interdum Mater, aut noverca, non obsecundans suo Angelo, potest aliquid tentare filio nocivum, quod Angelus filii custos impedire poterat. Denique hæc providentia liberalior, & certior est ideoque huic parti libentius adhæreo. Acque hæc in solatium Matrum dicta sufficiant.

Nec vos conturbet, si heterodoxi oblatrent, atque hanc assertionem Calvinus, ut fallum commentum convitetur. Hæc portio doctrina, Angelos custodes hominibus deputatos, catholica est, tanto consensu Ecclesiæ Universalis recepta, & inscripturis, pro ut a Patribus intellecta est, tam magnum habet fundamentum, ut sine ingenti temeritate negari non possit. Jacob Gen. 48. Angelus eripuit me de cunctis malis. Eccl. 5. Illa 66. Judith, 13. & Act. 12. hæc fidelium verba sunt: *Angelus ejus est etc.* Unde Eusebius l. 13. de præp. Evang. c. 7. *Angelum unicuique ad custodiam divinitus datum, ex scripturis nos dicimus, quæ omnia infallibilis Universalis Ecclesiæ confirmat consensus,*

Suarez de
Angel. disp.
62. 17. n. 8.

CElebris olim apud Græcos Myrtili Clypeus, ex quo Alciatus suum duxit Emblemata, cujus hoc lemma *auxilium nunquam deficiens.* Is autem Myrtilus, fuit ingentis animi miles, clypeo pugnare solitus, quo omnium hostium tela, & enses excutiebat. Hic cum ad maritimum expeditionem navigasset, submersa navi, suo innixus clypeo, in tutum portum delatus est, unde Leonides Poeta.

*Effugi geminum, clypeo discrimen, in uno:
Cum premeretq; solo, cum premeretq; solo.*

Terra, marique, domi, & foris, in omnibus viis, auxilium **NUNQUAM DEFICIENS.** Hoc admirandus exaggerat, stylo lacte & melle manante, apis illa Claravallensis. *Magna dignatio, & vere magna dilectio charitatis: quis enim de quo? quia mandavit cujus sunt Angeli: cujus obediunt voluntati? summa majestas mandavit Angelis, & Angelis suis, illis utique tam sublimibus, tam beatis, tã proxime sibi coherentibus, & vere domesticis, mandavit de te. Tu quis es Domine? quid est homo quod memor os ejus, aut filius hominis quoniam reputas eum? quasi vero non sit homo pure deus & filius hominis vermis. At quid putas mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis; Ubique, undique ex omni parte vos protegant, & quemadmodum Mattes, parvulos maxime per vias difficiles, & lutosas ulnis gestare soleant, ita & Angeli: in manibus portabunt te, ut pulchre profecturidem Doctor: *est parvuli sinus, & tam magna & periculosa restet via: quid tamen sub tantis custodibus timeamus?* Et paulò*

Bern. in
psal. 90.

Bern. ib.
serm. 12.

paull post: inter mille qua imminent pericula versant, vide quam necessaria sit illa custodia in vis tuis: in manibus portabunt, & deducunt parvulum qua potes parvulus ambulare. Non parientur tentari (aut difatigat) supra quam suslinere potest; sed in manibus tollent, ut pertranseat offendiculum. Quam facile transibit qui manibus illis portatur, quàm suaviter (etiam in mediis fluctibus) juxta commune proverbium natat, hujus alter sustinet mentum?

Scutum è toto armorum genere unum est, quod ad tuenda omnia corporis membra fabricatur, caput galea, thorace pectus, lorica femur, alia corporis membra, aliis armorum generibus muniuntur, scutum versatur pariter omnium in præsidium, omnium flectitur ac reflectitur in tutelam, ubique præsto est, adest pectori, ambit latera, servat caput, totum corpus protegit, ac circumdat; unde tela ingruant:

Ovid. l. 11.
met. Bonav.
serm. de S.
Michael.

CUSTODIT, & ARCET. Ejusmodi nobis scuto opus est, quia ut Doctor Seraphicus: Adversarius vester Diabolus, tanquam Leo circumit quarens quem devoret: cui nulla potestas super terram comparari potest Job. 4. Motho impugnat per violentiam tribulationum, modo per blanditias tentationum, modo per astutias, & fraudulencias illusionum. Contra igitur hostes tam callidos, tam potentes, humana fragilitas nequaquam stare posset, nisi haberet Sanctos Angelos adiutores, quorum savitiam coercent, & eorum repellent impugnationes Hieron. in Psalm. 53. immitet Angelus Domini in CIRCUITU &c. ex Heb. CIRCUMDAT Angelus Domini in CIRCUITU timentes eum, & eripiet eos. Sicut igitur Rex, secum semper habet, qui corpus ejus tueantur, & fideliter custodiant, sic Deus nobis etiam caelestes milites providit, qui ubique armis suæ potentiae nos custodiant, & protegant: ut securius quisque nostrum, hoc velut clypeo munitus prodire queat, quam olim Artemon, qui nunquam domo exibat, nisi quis scarum supra verticem ejus gestasset, nequid ex alto forte improvisum feriret. Ita inquit Bernardus: quia undique hic circumdatus est tentationibus. SCUTO circumdabit te veritas ejus, ut quemadmodum undique bella, ita undiq; sint & præsidia. Protegit nos à sagitta volante in

Bern. in
psal. 90.
erm. 5.

die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurfu, & dæmonio meridiato, non accedet ad te malum. Verè munitissima civitatum est anima, & urbs fortitudinis, quoniam à Sancto Angelo ad tutelam circumdatur; qui insultantes à longe stare compellit, & irruentes deludit. Contra spiritualia nequitiae contra hostes invisibiles, pugna maxime anxia, & formidanda; sed non hic timendum: Angelorum custodia deputatur hominibus, etiam quantum ad invisibilia & occulta, qua pertinent ad singulorum salutem. Quod prolixius Doctor Angelicus confirmat. l. 1. p. 9. 133 a 4. in corp. dicendum, quod homo in statu vita istius constitutus est, quasi in quadam via, qua debet tendere ad patriam: in qua quidem via multa pericula homini imminet, tum ab interiori, tum ab exteriori: secundum illud Psalm. 14. in via hac qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi. Et ideo sicut hominibus, per viam non tutam ambulantibus, dantur custodes [convoygarde, copix tutelares] ita & cuilibet homini, quamdiu Viator est, Custos Angelus deputatur.

Insurgant tentationes infidelitatis, blasphemiae, luxuriae, totus orcus ignea in vos tela emittat, unica tessera quam gloriosus Princeps Michael, clypeo profert: QUI SUT DEUS? omnes has infestationes potenter elidet. Duces ac heroes olim, & etiamnum in scutis varia insignia cœlarunt, varia symbola, & ut Lipsius: pene quidquid in rerum natura est scutis proferebant. Clypeus pro quo Ajax cum Vlyste decertavit, vassu celatus imaginem mundi Plutarchus de solertia animalium, ait Vlystem, Delphini in SCUTO habuisse effigiem.

Athenæus, de Alcibiade refert, scutum ex ebore & auro confectum habuisse, & in eo Cupidinem pro insigni gestasse.

Borbonius Cardinalis Clypeum nudum pro gentilitia tessera adlegit, in quo nil depictum, cum hac epigraphe: Melior fortuna notabit.

Sed omnium qui unquam illustria scutis symbola prætulerunt, nullum quod præstantius, quam quod Princeps militiæ cœlestis, aureis & gemmeis exaratum chara-

Lipsius ana-
lecton ad mil.
Rt. Dial. 2.
Ovid. l. 11.
metam.

Ossavian.
Strada.
Causso.
Symb. l. 11.
§. 17.

Nullib. c. 10.

Nullib. c. 13.

characteribus signavit : *QUIS UT DEVS*: hac tessera, nulla cuiusquam scutum melior fortuna notabit. Hæc radiis suis, fulguris instar, Luciferum perculit. Invidus aurea scuta obicit, quibus avaros excæcat: caro cupidinem, qui lascivis suis telis inflammatis contra hæc tela ignea nequissimi, *Princeps militia* cælestis scutum, quo suos tueatur, omnibus obicit: *QUIS UT DEVS*: mundus divitias, honores, voluptates proponat: *QUIS UT DEVS*: Judith miraculum pulchritudinis, omnes Heleas & Veneres, formæ elegantiam præcellens, cui etiam Dominus contulit splendorem; quamvis omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat. Dominus pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret, e jusq; venustatem omnes attoniti venerantur: ea quippe conspecta captus est in oculis suis Holofernes, quodque de Helena Trojani, milites Assyrii de Juditha clamabant: *QUIS contemnat populum Hebraorum, qui tam decoras mulieres habent, ut pro his merito pugnare, [& sanguinem fundere] contra eos debeant?*

Interim quis hanc candidissimam columbam, inter tot vultures, ovem in eodem stabulo cum lupo committat, & intactam ac illasam evasisse credat? ipsa de se loquatur, & quem sui defensorem nacta, edisserat: *VIR UT DOMINUS, quoniam CVSTODIVIT ME ANGELVS EIVS, & hinc euntem*, (per omnia militum castra) & ibi commorantem [apud perditissimum leonem] & inde huc revertentem (per petulantium militum turmas) & non permisit me Dominus ancillam suam conquinari. Confidite ô castæ animæ, illibatæ mentes; et omnes inferorum legiones irruant, etsi sanguis intra venas bulliat, etsi media in fornace caro exaltuet, hoc custode tutæ eritis; reddet ille fornacem, velut ventum rotis flantem, omnemque ardorem restinguet: experto credite magno Hieronymo, qui in illud Prov. 25. *Aqua frigida anima sumentis*: sic ait: *ANGELVS BONVS aqua frigida, qui sumentis ardorem extinguit, atque ab astu presentium tentationum, liberam reddit animam, ille protegit, ILLE IVE- TVR, ET ARCET*. Confirmationi non inelegans serviet historia.

Cælestis Panthei Pars II.

Diocletiano, & Maximiano in Christianos sævientibus, narrat Basilius Theophilam virginem, forma & profapia nobilissima, cum à lectoribus in lupanar vi traheretur, in via sic esse precaram! Mi Jesu, amor mihi sponse mihi fons castitatis! matram opem, & sponsæ tuæ pudicitiam serva; hoc cor hoc os, & oculi lacrymis pleni loquebantur. Prostibulum ingressa, Evangelium, ut mos erat Christianis, lectura protulit, Sedebat virgo, & legebat verecundissimo vultu, ad omnem modestiam composito: adstabat è cælesti aula submissus genius fuere, qui irruere auderent: sed horum primus intemperantior, mortuus concidit: alii exinde subsecuti, splendore nimio obcæcati exitum, quo intrarant, reperire nequibant; eventum rei aliis præstolantibus, dum & ipsi explorantes quid actum, ingrediuntur, vident mirabilia, & terribilia magna, virginem sacram codicem lectitantem; prope vero, admirabili splendore radiantem juvenem, atque ut moris, quid secuto symboli objecerit, cum metu prope obriguissent, exclamavit: *QUIS sicut Deus Christianorum!* licet.

Opposuit molem CLYPEI, textiq; iacentem, Servavitque animam.

Hic adolescens, inquit Basil. Virginis protector fuit, uti virgineus Daniel Sufannæ. Hic adolescens protector Cæcilie fuit, quæ ad Valerianum sponsum adhuc gentilem: Ego Valeriane in Angeli tutela sum, qui virginiratam meam custodit. Hic adolescens protector Agnetis, Teclæ, aliarumque innumerebilibium virginum fuit. Erit & vester, si ejus tutelæ vos committatis, ad si ejus præsidium recurratis: *Quoties gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminet, invoca CVSTODEM tuum, ductorem tuum, adiutorem tuum in opportunitatibus: in tribulatione inclama eum, & dic: Domine salva nos, perimus: non dormit, neque dormitat, qui custodit te, etsi ad tempus quandoque dissimulet.* Extra teli jactum Magdaleam esse videbatur, dum in solitudine Christo confixa degeret, interim & hic eam infernalis genius imperere ausus est, ut vitæ auctor ex certa revelatione cognovit, diceas: *Quoties Archangelus Michael ab importunissi-*

S. Basilius. tract. de vera virgine. Baron. tom. 2 pag. 677.

Sarius. 26. Decemb. Ovid. 13. Adot.

Metaph. Br. Viar. Rom.

Bern in Ps. 90. Jer. 11.

Joan. e. 10.

Lib. e. 13.

Lipsius ant. lecta ad mil. Ri. Dial. 2. Ovid. l. 13. metam.

Officium. Serada. Cauffin. Symb. l. 11. §. 17.

Granat ser.
1. de S. Mag.

tunissimis dæmonis tentationibus eripuit: an non cum in horribilissimi draconis forma, eam deglutire moliretur, adfuit, eam defendit, & draconem compefcuit? an non dæmonum choros, eum, quem tenebat vitæ rigorem dissuadentes, in fugam compulit, & abegit? an non etiam crucem in aditu spelunca: tetexit, dicens: *Cave ne extimescas imposterum, custos tui altissimus.* Clama: & tu cum Sophronio sanctissimo Præsule: *O sanctissime Michaël, remissas manus meas contra bello asuetos hostes confirma: & cicatrices meas quæ gravolentiam exhalant, planeque computrescunt sana, & ardentium libidinum, perturbatorumque incendium sedita.*

Sophron.
Archiepisc.
Constantin.
oras. 6. de excell. Ang. Biblioth. PP.
tom. 2.

Efficax ad hoc medium, ipsum quod Michaël scuto præfert symbolum: *Quis ut Deus?* quoties te adolescens, formæ venustas ad libidinem incendit, eam pulchritudinem mentis oculis objice, quæ incretata omnes omnium pulchritudines infinito excedit intervallo, & exclama: *Quis ut Deus? quis pulcher, quis formosus, quis speciosus ut Deus?* qui cum omnes alias pulchritudines collatas, ut meras turpitudines detestaberis

Aug. ser. 1.
de omnibus SS.
Aug. in Ps.
26.

Miraris, inquit Augustinus, in sole splendorem, in flore pulchritudinem, in pane [in vino] saporum, in auro fulgorem, sed quis ut Deus? quidquid te delectat in arte, commendat artificem. Hoc validissimo clypeo, quis ut Deus omnia tela ignea retundes. Contra tela linguarum, calumniarum, obrectationum, scuto patientiæ, quis ut Deus: utere: quis vestrum tortelis linguarum, tot calumniarum jaculis, tam acriter impetitus ut Deus? quis patiens, quis mansuetus, quis longanimis ut Deus? Ad hoc propositum audiamus

Aug. in Ps.
84.

Hipponensem Præsulem: dum talia forte perperimur, intueamur caput nostrum, ut ejus exemplo commoiti dicamus: *Si ille: QUID NOS?* si inquam ille, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, tot ludibria, alapas, flagella, mortem denique acerbissimam pertulit, quid nos? qui tot scelera admittimus, toties rei mortis æternæ Sed ille, quid ego? Hoc sæpe versetur in corde, si injuria afficiaris, si paupertate premaris, si falso detestaris, quis ut Deus? quis defectus, quis pauper, quis innocens, ut Deus, si ille, quid ego?

Obtulit miles quidam bellicosus duci suo, Scipioni Africano clypeum, quem adversus omnes ictus munitissimum esse prædicabat. Quid Africanus: libeaterne suscipis induitur alacriter in sinistram? gratulabundus cum lato pretio rependit: nihil sibi minus persuasit, imo torvus & severus. *Abi, inquit, bone miles cum tuo munere, ego dextera utor, non leva, gladio mihi opus est, non clypeo.* Nos Christiani majori laude, ampliorique merito digni erimus, si plus præsidii in patientiæ clypeo, quam in gladio vindictæ posuerimus. Nos homines ab homine offensi, injuriam referamus, beata illa mentes, summæ illæ intelligentiæ, cælestis aulae Principes, toties ab hominæ mortali læsi, & lacessiti, mansuetudinem & patientiam luculenter docent; audi B. Petrum Cardin. Damiani ser. de Exalt. Crucis: *ANGELOS ad nostram custodiam deputatos, quotidie multipliciter offendimus: & offensa negligentia cumulamur, ipsi autem licet frequenter injurias à nobis patiantur, sustinent tamen & compatiuntur peccatoribus, nec minor illorum circa nos custodia, imo major sollicitudo, cum BONI CVSTODIS SIT, infirmis magis, quam sanis operam exhibere.*

Mendoza in
Viridar. Et
eriusl. 43

Pet. Dam.
ser. de Exalt.
S. Crucis.

Hactenus quæ, & quanta sit SS. Angelorum in omnibus viis, periculis, in felicitationibus corporis, & animi nostri custodia audistis, nunc, quanti momenti sit, in extrema vitæ lucta, in bivio disparis æternitatis constitutis, per viam illam, ubi non patet vestigium hominis, fidam ducem, ipsum Angelorum Principem Michaëlem nancisci, videamus.

Isaï 5.
Dan. 1. 10.

Cory. 1. 10.
Lacum.

§. III.

Signifer S. MICHAEL, animas in morte suscipit, & representat eas Iudici.

HOc optimè signatum est in Daniele c. 6. ubi dicitur. *Misit Dominus ANGELVM suum, & conclusit ora leonũ.* Hunc Angelum D. Michaëlem fuisse, apud plerosque auctores indubitatum est. *Leones demones sunt, qui multo leonibus crudeliores, nos appetunt devorare.* Hinc est, quod Ecclesia in suprema illa lucta ardentissime precatur: *Libera eos de ore leonis, ne absorbent eos INFERI.*

Bonav. ser.
de S. Michael.
ele. Pantol.
Discon. 11.
de S. Mich.

Cajanus 1.
16. 32.

Si

Si Deus olim populo Israëlítico tam amabili providentia ducem præfereret, qui in terram promissionis deduceret, quis demirabitur, si animabus tanti redemptis, de ductore prospexerit, qui in terram sanctam, in patriam, ad quam conditi, perducatur? non Moysen, non Josue, sed e caelestis curia dynastiam, & quidem illum, qui apud Josue *Princeps exercitus Domini*, & apud Daniele *Princeps populi Israel* nuncupatur, id est Michaellem constituit, qui nos ex hoc Ægypto, in terram promissam deducat, ubi inquit Rupertus, nullus deinceps hostis pertimescendus. Quis obsecro vestram non summæ gratiæ loco reponeret, si Cæsar, aut Rex, aut Princeps, à quo ad aulam accitus esset, non solam propriam thedam, sed & præcipuos aulæ præfectos ei obviam mitteret? Hoc benignissimus Deus pauperimus etiam mendiculis, & fortis homunculis, nullo unquam tempore denegavit. Testis mendicus iste Lazarus, qui ad ostium divitis jacens, de micis, quæ è mensa cadebant, famem explere postulabat, torus ulceribus plenus; tamen factum est, ut moreretur mendicus, & portaretur ab ANGELIS in sinum Abrahe. Chrysofomus hom. 5. in Lucam, dicit huc Angelos certatim, & turmatim advolasse, sibi que summo honori duxisse, hoc onus potuisse subire. *Portabatur ab Angelis*, inquit, *ne saltem ambulans laboraret, & non unus Angelus, sed plures veniunt, ut chorum laetitia faciant: gaudet unusquisque ANGELO- RUM tantum onus tangere.* Hinc est, quòd homini, jam in fatali lectulo depositò, & supremum spiritum exhalanti, acclamet Ecclesia: *Accurrite ANGELI Domini, suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi, & perignorum illud iter, quod tartarei hostes obfident, securam ante thronum Dei sistite.* Ubi illud solerter, in solatium animarum fidelium, observandum: gravis Theologi apud Cæsarium doctrinam esse, dæmoni nullam potestatem factam, ut animas ad piaculares flammam ablegandas contingat, aut eò abripiat *Dæmones*, inquit, *animam electam de corporis ergastulo egredientem, nunquam tangunt, sed Angeli beati eam ad purgatorium deferunt, si purgari necesse sit: non enim decet, ut carbonarius purget aurum, sed artifex.* Sed ut institui-

tum prosequamur, equis eum militem, aut belli ducem non ut incomparabilem suspiciat, & admittetur; non quavis prece, & precio in sui tutelam, ac defensionem comparare staderet, qui solus, & inertis, integras hostium legiones delere, ac profligare invicta virtute valeret: quis autem ille sit, attendite.

Lescus Polonorum Princeps cum parva militum manu, ab innumeris Lithuanorum militibus impetitus, fortè ab itineris molestiis paulùm quietis capiebat, & ecce, S. Michaellem conspexit sibi astantem, auditque dicentem: *Ego sum ARCHIDVX ET PRINCEPS totius Ecclesie Christianorum: habes fiduciam ad Dominum, ego tibi assistam contra hostes tuos, ut ab his nobilem victoriam reportes.* Quod res ipsa præstitit, ac parva per celebri victoria, Lescus cum Lublinum rediret, in honorem S. Michaelis munificentissimam Basilicam a fundamentis extrui jussit.

Præsentius multò ac præclatius contra invisibiles hostes, atque integros cacodæmonum exercitus, unius hujus Tutelarit præsidium est: *ipse Dei CLYPEVS.*

Viris bellicosis, ac militiæ ducibus usitatum est, dum arcem aliquam, aut urbem quampiam munitissimam diuturna obfisione, variisque assultibus expugnare nequiverunt, tandem generalem tummo cum impetu, omni ex parte oppugnationem adornare, ut distractis in diversa præfidiariis, eorum vires ad resistendum imminuant, atque ira alicubi transeensis vallis, aut per dejectas murorum ruinas irruant, civitate potiantur, omnia ferro & flamma devastent. Consimili propè bellandi genere, infernalis hostis uti consuevit, ut munitissimam illam arcem animæ nostræ urbem fortitudinis expugnet: per omnem quidem vitam, illam arctè ciugit, impetit; sed tandem communi assultu, ex omni parte, illam invadit. Est porro hic ultimus diaboli assultus tam vehemens, tam terrificus, & truculentus, ut Angelus noster quotidie clamet, & moneat, & ad arma comparanda exhortetur: *Va terra & mari, habitantibus in insulis, & in terra continentis, quia descendit ad vos diabolus, habens iram magnam sciens, quia modicū tempus habet. Tunc circum-*

Cromerus l. 10 hist. Polon.

Ovid l. 15. Metam.

Apoc. 12.

Luc. 19.

Mendoza b. Viridar. P. erius l. 43

Pet. Dam. ser. de Exalt. S. Crucis.

Chrysof. hom. 5. in Lucam.

Bonav. ser. de S. Michael. ele. Pant. Dracon. de S. Mich.

Cæsarius l. 1. c. 32.

dabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te undique.

His misera anima victa succumberet, & in æternum abriperetur exitium, nisi cultodes Angeli suppetias ferrent, ut S. Cyrillus Alex. declarat: *Assunt nobis tunc exorcitus, & potestates tenebrarum, ut ipsi anima vel aspectus solus gravior sit omni pœna: quos intuens anima, turbatur, fremit, horrescit, angustiasur, refugit. Taceo pravissima tentationum certamina, quibus tunc maximè contra animam insurgit, quas nisi divina gratia, & ope celestium civium, SS. PRÆCIPUE ANGELORUM SVBNIXI, VINCERE NON POSSEMVS, adeo se viet hostis horrendè. Testis omni exceptione major D. Anselmus, qui de Religioso sui Ordinis Osberto refert, quòd in articulo mortis, tertio gravem dæmonis insultum sustinuerit; sed Michaelis Archangeli præsidio semper defensus. Primus erat de peccatis ante baptismum admittis [fuerat enim in adulta ætate baptizatus] sed respondit Angelus, ea omnia baptismatis fonte expiata. Secundus erat de iis, quæ post baptismum perpetrarat, subiecit Michael, & hæc per ingressum in Religionem remissa fuisse; tertius erat de iis, quæ in monasterio degens contraxisset; sed & hæc per obedientiæ opera, & diurnam molestæ ægritudinis tolerantiam deleta cenferi, atque ita cum irrita sua tela jecisset, tertareus hostis discessit.*

Nos, dum in montem Dei Oreb, divum illud arduum ascensuri, gelido sudore perfusi, monstrum illud horrendum ingens pertimescimus; sed aderit nobis S. Michel. Cum beata Oringa Virgo (ut refert Bollandus noster in ejus vita,) ad Garganum montem, ut divo Michaeli, in quem singulari pietate ferebatur, venerabunda sua vota deferret, obvium illi fuit monstrum terrificum, equo vectum, atque in eam ferali incursu irruere parat. Illa totis ossibus contremiscens, iamque equi soleis se proterendam rata, divo Michaeli tutelari suo se commendat, & ilico auxiliares duo equites, tori candidi, è cælesti aula submissi sunt, qui atrum illum, & infernalem equitem in fugam egerunt, & tutum virgini iter in beatum illum montem reddiderunt. Quare si & nos arduum æternitatis iter ingressuri,

ab omni spectro tuti, ab omni incurfu infernalis draconis securi esse velimus, illum cælestis Hierarchiæ principem quotidiano cultu, officio Angelico, Rosario parvo (cujus hæc praxis est, ad minima grana recitando: *Angelo Dei, qui custos es mei, me tibi commissum, pietate superna custodi, rege & governa.* Ad majora: *Ave Maria*) aliisque ardentibus votis demeremur, & cum Sophronio Archiepiscopo Constantino-poleos, identidem clamemus, & invocemus: *O ter sanctissime, summeque amande, & venerande sacra militia princeps, & administrator Michael, Angelorum Coriphæe, omni cultu, omnique laudum celebratione dignissime, qui Iudæi populi ductor quondam exististi, ipsique planam ad meliora viam, summa fide ostendisti, nobis in terra illa deserta, plena horrore, in regione illa mortis & tenebrarum, te ducem præbe, quippe ingenti illa, horrendaque, ac longè latèque per omnia fontum spargente tuba, olim per sonituras es, quando tandem omnia illa admirabilia (quæ vivaciter istic exaggerat) consumabuntur, tunc ò sancte Archistrapa, errantium ductor, prolapsum excitator, animarum propugnator, corporum conservator, dæmonum exterminator, creatura illustrator, tunc obsecro te, tunc fidus cause meæ patronus adesse ne gravere.*

Non mirari dumtaxat, sed & imitari juvat eximium, quem Ferdinandus Portugalliæ Princeps, D. Michaeli Tutelari suo cultum exhibuit: hic inter alios, quos sibi adsciverat cælestes Patronos, D. Michaeli peculiari pietate, & religione prosequeretur, eumque diebus singulis supplex adibat, precesque ac vota ad ipsius aras deponere. Deinde pridie festi ejusdem Divi, Jejunium sibi indixerat, ut etiam hac corporis maceratione, suum in eum amorem, cultumque testaretur; denique hæc ei festa ac solenni luce, sacra synaxi reficiebatur, & hoc in honorem sui Tutelaris, cui mirificè placuit ea devotio. Quod deinde testatum voluit, etiam ipsi Ferdinando clienti suo, cui paucis ante obitum diebus, hæc exhibita de cælis visio, D. scilicet Michael supplex, Dei Matrem orabat, ut Ferdinandum terris educeret & cælis induceret, ne malitia fortè mutaret in-

Pornerus de
Angelo Custi,
ser. 23.

Bolland in
vita, 10.
An. c. 27.

Sophon.
orat s. de
Ang. extul.
in Bibl. ant.

B. Latr. In-
stit. ser. 1. de
S. Michaeli.

Baron. a.
167. Surin.
1. August.
1. Julii.
Bellarm. ad
SS. Princip.

telli-

tellectum, & cum aetate mentem perverte-
ret, atque ea, qua tum pollebat vitæ inno-
centia, excederet. Cui petitioni annuit Vir-
go Mater, adpromisitque futurum, ut ante
occasum diei, quem designabat, esset una se-
cum, & cum filio suo Ferdinandus in cælis.
Cujus jam confcius, nihil aliud in curis & a-
moribus habuit, quam ut divinæ Matri, divo-
que Michaëli gratias ageret, seque ad secu-
rum è terris, & mortali corpore exitum pa-
raret, quod & fecit. Ecce quis à cultu glo-
riosissimi illius Archangeli in morte fructus
securus, & vitæ spes, quem *Dens scilicet con-
stituit principem super omnes animas susci-
piendas.* Quare ut & nos consimili favore
& beneficio dignos reddamus, monet B.
Laurentius Justinianus, præ cæteris cælitibus
S. Michaëlem veneremur, dicentes: *In-
numera mala cohibentur, ne fiant? demonum
malitia cohibetur, ne ad libitum noceat, bo-
norum vita custoditur, ne deficiat. Cæterum,
quamvis omnes cæli milites, maximo cum ho-
nore debeamus excollere, præcipue tamen GLO-
RIOSISSIMUM MICHAELEM, exercitus
primatum & ducem.* Illudque frequenter
corde & ore versemus, quod inter factos
hymnos, & Missarum solemnia decantat
Ecclesia: *Vt signifer tuus SANCTVS MI-
CHÆEL, representet animas nostras in lu-
cem sanctam, quam olim Abrahæ promissisti, &
semini ejus.* Sic S. Arnolpho in extremis S.
Michaël se ducem præbuit, ad beatam pa-
triam deducens.

Hanc ipsam animarum tutelam luculen-
tissimo exemplo in obitu S. Henrici Imp. le-
gere & intelligere est, qui cum judici silen-
dus, omnia opera sua, bona & mala, in lance
pensitari cerneret, bonis porro præponde-
rantibus, S. Michaël Archangelus malignos
hostes arcut, & fugavit. Unde quam maxi-
mè omnes Christi fideles, ejusdem cælestis
militiæ principem quotidie peculiari cultu
consequi deberent, quod Seraphicum Fran-
ciscum factitasse scribit Bonaventura: nam
is B. MICHAELI ARCHANGELO spiri-
tuali amore erat devotior, eò quòd animarum
representandarum haberet officium, idque
proveniebat ex zelo, quem habebat ad salutem
omnium salvandorum.

Denique, ut concludam, hanc quisque

saluberrimam praxim amplectatur, & piis-
sima desideria ac vota ad tutelarem suum
dirigat, quæ S. Carolus Boromæus tam ar-
dentè postulavit. Hic in morte triplicem
sibi gratiam à tutelari genio impetrari ex-
postulavit, dum sic precatur: *Sacrosissime &
vigilantissime mi custos Angele, constituo
te procuratorem testamenti, ultimæque vo-
luntatis meæ, ad impetrandas mihi à Domi-
no Jesu has gratias: prima est, ut donet
mihi unum solum lacrymosum suspirium,
ex infinitis illis, quæ habuit ipse, dum per
tres horas vivus in cruce pependit, quorum
efficacia & virtute mitigentur lacrymabi-
les illi singultus, cordisque pressuræ & an-
gustia, quibus in hora mortis affligar; ut
gloriosissima Dei Mater Maria dignetur
vel unico etiam aspectu, ex iis, quos ipsa sub
cruce stans habuit, virgineos oculos in fi-
lium unicum defigendo: Secunda gratia
est, ut tu fidelissime Custos, in illa potissi-
mum hora mihi succurras, ut inveniam ben-
ignissimum Judicem, ex merito fragran-
tissimæ illius charitatis, qua patrem ip-
sius pectus in cruce fuit inflammatum, pro
salute peccatorum. Tertia gratia est, ut tu
idem piissimè Custos, animam meam tibi
habeas commendatam, eamque de ergastu-
lo corporis egressam, Redemptori meo of-
feras, ut eum tecum in gaudiis sempiternis
videam, & in æternum fruam.*

Qua beatissima sorte, ut quisque vestrum
aliquando perfrui, ac potiri valeat, poten-
tissimum illum in judicio patronum quoti-
diè in clamet, atque hanc piissimam preca-
tionem usurpet: *Iterum recè nomine Michael, Sophron,
te oro, & quanto possim sensu, obtestor, ut è vi-
ta hujus curriculo exituro, latus, pacatusque
apparens, meque sub honorato alarum tuarum
velamine abscondas, atque ex angustiis, obse-
risque inferorum locis ereptum, in locum ta-
bernaculi admirabili constituas, deducens usque
ad domum Dei, in voce exultationis
& confessionis.*

***

B. Lav. In-
stin. ser. 1. de
S. Michaële.

Ron. a.
1617. Surius
1. August.
14. Julii.
De Lav. ad
SS. Princip.

Sophron.
serm. cit.

F E S T V M

S. LUCÆ EVANG.

Bonorum laborum gloriosus est fructus. Sap. 3.

E M B L E M A XXXVI

Cornu, quod laboris symbolum, floribus ac fructibus impletum.

Prædixit cornu. Ovid. l. 9. Metam.

A R G V M E N T V M.

Divum Lucam olim Ezechiel, *bovis* specie, quod animal ad arandum, & laborandum natum est, adumbravit; nos ex instituto nostro brevitatis memores, & uni rei insistentes, cornu ejus solummodo contemplandum suscepimus: quod, ut Poëta fabulantur, dum devicto ab Hercule immani tauro, Najades floribus, ac fructibus repleverunt, quid aliud innuere voluere, quam labori suaves fructus, suamque ex merito condignam mercedem respondere; reliquos autem mysticus ac calistis ille *Bos* Lucas, labores exantlavit, ex eo manifestum erit, quod cum Paulo jure gloriari possit: *Abundantiùs omnibus laboravi.* Quid miri, si ut sapienter Sapiens: *Bonorum LABORVM gloriosus est fructus,* & merces magna nimis exsisterit? quæ etiam hinc vilis, & temporanea, omnia quantumvis molesta, aspera, & ardua mitigare, ac dulcorare consuevit. Hoc argumento ad populum Antiochenum usus quondam Orator aureus: *Sicut mercator,* inquit, *non sentit navigans LABOREM,* spe lucri excitatus: & pugil generosè fert corporis vulnera, coronam respiciens; ita & nos caelestia intendentes bona, quæcumq; inferantur grævia generosè feremus, bona futurorum spe roborati. Ac tandem concludemus, quantæ inhumanitatis, ac crudelitatis sit, quàmque graviter, non rarò ab iis Dominis peccetur, qui operarios, famulos, ancillas, justâ mercede, ac stipendio defraudant. Quod meritò inter peccata, in calum clamantia numeratur.

1 Cor. 15.
Sap. 3.

Chrysof.
hom. 16. ad
pop.

- §. I. Divus Lucas ab Ezechiele, sub BOVIS specie visus, qui abundantius OMNIBVS LABORAVIT. 1. Cor. 15.
 §. II. Bonorum LABORVM gloriosus est fructus. Sap. 3.
 §. III. Non alligabu os BOVI trituranti. 1. Cor. 3.

FESTUM

Abbr ser. 2.
in psal. 118.

Ovid. l. 1.
metam.

Chrysof.
hom. 2. ad
Theff. c. 3.

lib. 5.
Bernard.
ser. de obedientia.
par. 1. ap.
Gen. 3.

Ælium Spar-
tin. in Sever.
10.

F E S T V M.

S. LUCÆ EVANG.

Bonorum LABORUM gloriosus est fructus.

Sap. 3.

Sed ille Architectus re-
rum omnium Deus, humani
generis parentem noliri ag-
gressus, non dixit *fiat*, ut ce-
teris rebus, sed *faciamus ho-*
minem: quo laborem & studium quoddam
inuenere videbatur, ut & homo ab auctore, quē
in se quodammodo laborantem experieba-
tur, ad laborem se natum, minimē addubi-
taret. Hinc ambrosia sua facundia Medio-
lacenſis Antistes: *Si Deus maiore quodam stu-*
dio te creauit, cur ipse tui studium velinquit?
si Deus in te LABORAVIT, qui LABORARE
non novit, cur ipse fugitans sis LABORIS?
Adamum quidem omnem principem con-
stituit, atque in paradiso voluptati, in loco
deliciarum, ubi sponte sua, *Et per se dabat*
omne tellus, ipsum collocavit, non ut otia-
retur, sed ut OPERARETUR, *Et custodires il-*
lum, manus dedit ad operandum, ut alas a-
vibus ad volandum. Hoc oris aurei oracu-
lum est: *Deus posuit hominem ad LABO-*
RANDUM, artusque ejus ad hoc effinxit, id
circo otiosus ab ordine suo & creatione deficit.
Nec primus homo dumtaxat, sed & omnis
homo nascitur ad LABOREM, ut avis ad vo-
landum; adeo ut Bernardi iure percunctetur:
Quomodo scit esse hominem, qui ad id paratus
non est, ad quod natus? nam juxta interpre-
tes, ad omnes posteros se extendit præcep-
tum illud Domini: *Maledicta terra in opere*
tuo, in LABORIBUS comedes ex ea cunctis
diebus vite tue & in sudore vultus tui veste-
ris pane tuo, quod experientia edocti, vel ip-
si gentiles sensuerunt ac censerunt. Septimius
Severus Imp. pro militari tessera, tubinum
dare iussit: *LABOREMUS*; sive cum Euripi-
de sentiret, Poëta magno, & sui temporis
facile omnium doctissimo: neminem esse
clarum *sine labore*; sive magnificum illud
dogma stoicorum, alitè in mentibus inustum

habetet: *In actu moriendum*, omnibus suis
laborandum præcepit. Militia est vita no-
stra, hanc qui que sibi militiam tesseram da-
ram autemet, *LABOREMUS*. Ita omnes
magni & præclari in Ecclesia viri, ad labo-
res, sua aliorumque causa, ultra & constan-
ter suscipiendos, se natos arbitrantur, atque
adeo operum streauitate capiebantur, ut
non prius laborandi, quam vivendi finem
facerent, quod probe tenerent, Christiano
laborandum usque ad defatigationem. In-
trucamus in beatum Martinum Turonen-
sem, Gallia immensum decus, ac streoui o-
perarii exemplar, & audiamus clarissimi il-
lius animi dignam celo vocem, qui cum es-
set velut in atrio felicissima quietis, & pro-
pè jam manu prensaret coronam, quam illi
Deus apparaverat, ea vel conspecta, si quis
adhuc inquit, restat invenis cruor, si quis in
corde calor, si vitales spiritus suspendant:
Cupio, ut omnia mi Jesu tibi, iisque ser-
viant: *Si adhuc populo tuo sum necessarius, non*
RECUSO LABOREM. O cygneum di-
vini hominis cantum, & melos Deo suavissi-
mum! quod beatæ mentes symphonia pro-
fecuta, cælum & terram incredibili suavitae
compleverunt.

Parem propè laudem tribuit Nepotia-
no D. Hieronymus: *Inter Presbyteros & co-*
quales PRIMUS IN OPERE, extremus in
ordine. Simillimum etiam virum divina ly-
ra Princeps David, & intimo animo cole-
bat, & oratione pingebat, semper agentem
atque operosum: *A custodia marutina usque*
ad noctem; quæ verba considerans S. Hilari.
Nullum tempus, inquit, habet vacuum, *no-*
tius diei INDEFESSUS OPERARIUS est, imò
verò non diem tantum Apostolica vitæ
cultores, verum id noctes in pulcherri-
mis & utilissimis laboribus sæpè insump-
serunt.

Hieronymus
epist. 3.S. Hilarius
l. 1. al. 129.Ambros. ser. 2.
in psal. 118.Ovid. l. 1.
metam.Chrysost.
hom. 2. ad
Thim. 3.lib. 5.
Bernard.
ser. de obed.
par. sap.
Gen. 3.Ælius Spar-
tia. in Seve-
ro.

*Præfat. 6.
decretal.*

2. Cor. 11.

*Ambr. in 2.
Cor. 5.*

serunt. Præclara est illa vox Bonifacii VIII. & summo Catholicæ Religionis moderatore dignissima: *Amplectimur voluntarios pro subditorum quiete LABORES, & noctes quandoque transimus in omnes, ut scandala revocemus ab ipsis.* S. Ambrosius ea caula miratur imprimis S. Paulum, & præconio suæ laudis exornat, *quod in labore & arumna, nocte & die non cessaret ab opere, ipse verò inquit: Tam sollicitus erat circa officium sibi delegatum, ut nec nocte cessaret, ut ad Thestal. 2. habetur disertè: In LABORE, ET DEFAGATIONE, nocte & die operantes.*

Catalogum bene longum ipse contexit, quomodo in fame & siti, in frigore & nuditate, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, vitam denique in *LABORIBVS PLVRIMIS* traduxerit. Adeo ut si qui in vinea Domini indefessi operarii unquam existerent, si qui Herculeos labores invicta animi constantia exantlarint, unus Paulus multis parafangis præcellerit. Quod nisi luce meridiana clarius fuisset, ac palam omnibus innotuisset, de se minimè gloriatus fuisset: *Abundantiùs omnibus laboravi:* quæ verba D. Hieronymus expendens ait: *Non visissimus in ordine primus in meritis, quia extremus licet, plus omnibus laboravit.* Non verò si de quo nobis hodiernâ luce sermo est, D. Lucam in omnibus Paulo socium, ac assiduam coadjutorem sese præbuisse ostendero, nonne eum cum Paulo meritò gloriari posse existimatis hoc splendidissimo elogio: *Abundantiùs illis omnibus laboravi.*

§. I.

D. Lucas ab Ezechiele sub BOVIS specie visus quia abundantius omnibus LABORAVIT.

*Pierius l. 5.
Ovid. l. 13.
metam. B.
Pet. Damian. festo
S. Luc. Plin.
l. 8. c. 6.*

Vivum hominis strenui ac operarii indefessi symbolum, gentiles olim bovem esse diciturunt; animal *nasum somerare LABOREM:* quod quam aptè Evangelicæ nostræ congruat, testatur Petrus Damiani Cardinalis: *Lucas, inquit, bos, quia sacra lingua vomere cordis nostræ arva profulcat, eaq; Evangelicæ seminis tactu, vitali fruge fecundat.* Boves prisca lingua Italica non

nulli volunt *Lucas* appellatos, ex illo Plinii: *Elephantes Italia primum vidit, Pyrrhi Regis bello, & bovis LUCAS appellavit.* Alii ex Varrone Lucam a luce dictum volunt, quia boves Lucas appellavit, *quod in clypeis picti longè relucere.* Et Paulus interprete Origene, in epist. ad Romanos, Lucam *Lucum* cognominavit, quem & nos nunc cælo infertum, lucidissimum admiramur.

Pulchrè Metaphrastes, quam bos illustri extiterit, ex operibus præclarissimis ostendit: *Lucas prædicatione ILLVSTRIS, despicit cognationem, despicit & natura viscerum, abjicit pecunias, possessiones, omnemque substantiam: ita ut nemo adeo facillè pulverem, ac manuum sorde abjiceret, de peccatis cunctis inferioribus, superna velociter amplectitur.* Quam strenuus bos Lucas fuerit, non multis verbis, sed *LABORIBVS plurimis* comon-

stravit. Lyfander invictissimus dux Lacedæmoniorum, illud non rarè usurpate solitus: bovem sibi ruri esse, quo etiam tacente, dum labores ar tenderet, de strenuitate nullus dubitaret. Haud aliter Doctor gentium, Luca seu bove obmutescente, satis eum commendavit, ubi velut eodem secum iugo colligatum, & continuum laborum suorum socium deprædicavit, dicens: *Misimus cum illo fratrem, cuius laus est in Evangelio.* 2. Cor. 3. *qui & comes peregrinationis nostræ.* S. Hieronymus: *Lucas Medicus Atochenfis, sectator Pauli, & omnis peregrinationis ejus comes.* S. Vincentius: *Vincentius divinus Orator docet, S. Lucam 37. annis LABORASSE cum Paulo inter infideles.* Ex quibus rectè conficit Ribadineira, certum esse, S. Lucam Pauli comitem fuisse in suis arumnis, afflictionibus, & peregrinationibus, participemque fuisse omnium molestiarum & persecutionum, quas Paulus pertulit, dum terrarum orbem obiret: atque ex hac indissolubili per omnia societate, Lucam sibi *charissimum* compellavit; cuius verbi efficaciam prudenter expendit, & portenter exponit Ambrosius: *Verè inquit, CHARISSIMVS Paulo fuit Lucas, quia omnia postponens, semper Apostolum secutus est.* Unde non immeritò Mendosa noster, regius ac egregius Interpretis: *Uous, inquit, Lucas, multis operariis, & Ecclesiæ agricolis antecellit, potestque jure illud Pauli (cujus indi-*

Varro l. 1.

*De Paz pro
fat. in Luc.*

*Apoph. Ly
costen.*

*imago 1. Sa
tuli. Dom
termans in
vita.*

*P. Rib. var.
viti. h. 1.
143.*

Ribadin.

*Ambr. in al
lud. Luca 2.
Exiit qui
seminat.
P. Escobar
Mendosa.*

*P. Alegamb.
Bibliothec.
script. Soc.*

*100. 4. in E
vang. l. 8. c.
10. obiter 3.
pag. 187.*

11m. 4. in E-
vang. l. 8. c.
10. obiter v. 3.
pag. 287.

individuo socius fuit) usurpare: *Abundantius omnibus LABORAVI.*

Nec solum ipse laborat, messis Evangelicæ operator eximius, sed & aliis verbi Dei præconibus laborantibus, uberrimam ipse materiam suppeditat. Denique quid mirum, si pro innumeris laborasse dicatur, qui adeo indefessus, & aliis deficientibus, nunquam ille lassus è messe se receperit: socium ejus Paulum audiamus, 2. Timoth. 4. *Demas me reliquit, diligēs hoc sæculū, & abiit in Thesalonicam: Crescens in Galatiam: Titus in Dalmatiam: Lucas est mecum SOLUS;* in hujus unius humeros, jam omnium aliorum onus, & labor recumbebat; unus ipse Paulo constanter affixus. Aureū Chrylostomus: *Lucas quippe distrahi, avelli que non poterat, patientissimus LABORIS.* Paulo victo, biennio adhæsit, laborans usque ad vincula.

Operatio in vinea Domini, quantumvis strenuus & indefessus vobis proponite, & certo comperietis, Evangelistam illud merito usurpare posse: *Abundantius illis omnibus LABORAVI.*

Audistis quandoque, Joanni Nunnio, ex illustri Gufmannorum stirpe, de vocatione anxio, Dei Matrem sese manifesta visione spectandam exhibuisse, eumque benignè his verbis compellasse: *Vis seruire filio meo usque ad DEFATIGATIONEM?* Servit ille, innumerisque alii in laboribus plurimis usque ad defatigationem.

P. Didacus Caravallius in Japonia hominem ægrum, ac mortis minimè securum ut expiaret, septem dierum iter difficillimum, ac latronibus & insidiatoribus infestissimum estingressus. Sed quid hæc ad Evangelistam nostrum, qui pennis instructus, Italicam, Africam collustravit? in Ægyptum superiorem, inferioremque Thebaidem penetravit, ubi sterile illud desertum, destructis idolorum aris, excoluit: & non unum, sed innumeros paganos expiavit.

rem in Tucumania, & Paraquaria transegit, & plurimos mortales Apostolica prædicatione Christo lucrificavit: undecim omnino gentium linguas percussit, quarum beneficio diversis nationibus per 23. annos, omnibus periculis, laboribus & sudoribus posthabitis, Evangelium prædicavit: itinera ad defatigationem confecit: sæpè, cum aliter non posset, impositus in sedem, aut feretrum potius, quasi effretur mortuus, succollantibus aliis, multa loca circumiit, egregius venator animarum. Sæpè divinitus ad longa spatia brevissimo tempore transferebatur, ut opem adferret mortalibus: constat eum horis undecim aliquando decurrisse iter ostidui. Cæterum pedes semper instituebat expeditiones suas, omni aëris inclementia contempta: crebrò quinos senosve dies sine cibo extraxit, sola Eucharistia passus: hunc tamen adeo strenuum in vinea Domini, Evangelicus bos noster nimium quantum superavit! Cujus tamen vestigia proximè pressit Gaspar Barzeus, qui ut Goam appulit, à Xaverio magno Indiarum Apostolo, Armuziam deploratissimum omnium vitiorum emporium missus, Augiæ illud stabulum expurgavit, Mahumetanorum ora conclusit, Coranum celeberrimum ipsorum delubrum obstruxit, reliqua fana expiavit, Judæos repressit, gentilium capita expugnavit, Japonios, Sinas, Æthiopes, Abyssinos, Scythas, gentes omnes, ubi spes aliqua blandiretur fructus, animo erat complexus. Vir tuit Gaspar LABORIOSUS AD MIRACULUM, unus spe agebat, sub quo decem gnavi operarii succumberent: tandem in ipsa, quam habebat ferventissima concione, repentina animi defectione, ut Christi militem decet, prope stans, pugnantisque concidit; verum *his omnibus S. LUCAS abundantius laboravit.*

* * *

In Biblioth.
script. Soc.

Imago 1. fam.
mili. Don-
turmans in
vua.

2. Cor. 3.
Hieron. de
Script. Eccl.
S. Vincent.
festus S. Luca
Ribad. in
vita S. O-
thob.

P. Rob. var.
vita. hist. l.
113.

Ribadin.

P. Alegamb.
Bibliothec.
script. Soc.

P. Alphonsum Barzanam, Peruvii vulgè Apostolum suum nominant, eaque gestit, quæ cum magnis Apostolis conferendum probant, à beato Francisco Borgia in Peruvium regnum missus, magnam ætatis par-

Cælestis Patris Pars II.

X

5. II.

Ambr. in
lud. Luca
Exit qui
seminat.
P. Escobar
Mendoza.

§. II.

Bonorum LABORUM gloriosus est fructus,
Sap. 3.

FRUCTUM laborum scitè expressit, qui bovis cornu, fructibus ac floribus oppletum, (quod cornucopiam vocant,) de pingi curavit, subjecto lemmate:

Ovid. l. 9.
metam.

prædixit cornu.

Cornu enim bovis, vivum symbolum est, è quo non modo fructus uberrimus in hac vita bonorum temporalium responderet, sed & insuper flores exurgunt ad coronam gloriae immatcessibilem contendam in caelis. Ovidius inter labores Herculis, non minimum commendat, quo luctantem cum tauro, & valida vi, cornu infringentem inducit:

Idem ibid.

*Rigidum fera dextera cornu,
Dum tenet, infregit, truncaque à fronte re-
vellit.*

*Et ut fructum agnoscas laborum,
Najades hoc pomis, & odorum flore repletū
Sacrarunt, divæque meo bona copia cornu
est.*

Quàm uberem verò laborum suorum fructum fortissimus bos collegerit, & quàm prædixit cornu. D. Lucas exultare queat, ex illo Sapientis eruamus, Proverb. 14. *Vbi non sunt BOVES, præsepe vacuum est; ubi autem plurima sunt segetes, ubi manifesta est fortitudo BOVIS:* quæ Magnus Gregorius acutè exponens, ait: *Gratias omnipotenti Deo solvimus, quia impletum videmus, quod scriptum est: Vbi plurima segetes, ibi manifesta est fortitudo BOVIS; si enim BOS FORTIS aratrum lingua in corda audientium non transficisset, tanta fidelium seges minimè surrexisset.* Appositè Lyranus: De S. Luca, ait, potest exponi, quod scriptum est: *Vbi plurima segetes, ibi manifesta est fortitudo BOVIS.*

S Gregor. in
Registr. in-
diç. a. c. 30.

Lyran in
Proverb. c.
24.

Nolim hinc exaggerare, quorum laboris sit, bono publico scribere, & qui plus cæteris in reducendis ad ovile Christi perditis ovibus laboravit, plus omnibus & Apostolis & Evangelistis, litterarum exarasse; nam ut August. epist. 30. *Alii non scripserunt, alii nec tantum, nec tanta gratia scripserunt.* Addit B. Petrus Damiani, festo S. Lucæ: *Scriptis Lucæ Apostolorum libros, & actus, quibus ipse*

COLLABORATOR intersuit: quo verò fructu, subdit idem Lyranus: *In Evangelio Luca continentur segetes plurima, videlicet Domini Iesu verba, quæ sunt animarum pabula, ergo ibi manifesta est fortitudo BOVIS.* Atque omnis, qui per omnes sacros Ecclesiastes hisce scriptis, toto orbe usque ad consummationem sæculi fructus futurus est, unius Lucæ operibus tribuendus est: pro quibus non aliam mercedem spectavit, quàm bos ille mutus Theologorum princeps Aquinas, pro summa laborum expetiit: *Non aliam nempe, quàm te Domine Iesu: cujus postulationi congruit illud Aug. l. 2. de Civit. l. 30. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit ipse, eique seipsum, quo majus nihil possit esse, promisit.* Quis enarrare, aut mente complecti valeat sudorem, molestias, curas, vigiliis, lucubrationes, defatigationes, quas per orbem univèrsam mortales indies exantillare consueverunt? Considerate omnes officinas, bene manè recludi, merces exponi, omnis generis operas, foliores, lutores, sartores, sculptores, textores, victores, fullones, lantones, telliones, fabros insuper argentarios, camentarios, lignarios, ferarios, ad quosvis maximè labores arduos se accingere: *Considerate*, inquit vigilantissimus Aristoteles, *quantum LABORENT omnes, nec sentiunt, quid LABORENT, ut quid hoc? quid eos tam promptè, alacriter, hilariter facit insudare? vilis & exilis spes lucri, merces brevis & levis:*

*Hoc est, cur cantet vincit quoque compede
fessor,*

*Indocili numero, cum grave mollit opus.
Cantat & innitens limosa pronus arena,
Adverso tardam, qui trahit amne ratem.
Cantat pariter, pariter dat a pensa trahentis,
Fallitur ancilla, decipiturque labor.*

Spes præmiis solatium est laboris, inquit Augustinus, *Denarius diurnus solatium est laboris, merces operi tribuenda, solatium est laboris: lucrum quod expectamus, solatium est laboris.* Nihil tam durum, nihil tam arduum, quod fructus laboris non emolliat, non vincat. Philo (ut loquitur Augustinus,) vit liberaliter eruditissimus, unus eorum, cuius

Lyran in
vang. Lucæ

August. in
c. 16. Mat.
tom. 10.

Ovid. l. 4.
trist. eleg. 6.

August. epist.
14.

Aug. l. 12.
contra Fan-
tium.

Chrysost.
hom. 16. ad
pp.

Tyrtus
prob. 10. 2. p.
31.

August. in
Psalm. 30.
con. 2.

Aug. l. 12
contra Eran-
sum.

jus eloquentiam Græci Platoni æquare non dubitarunt, hic lib. de Abraham sapire inter protulit: *Nunc pecunia causa scrutatur intima quaque, aperimus terra venas duras & refractarias.* Ubi nullam adeo inaccessam, & repugnantem duritiem esse asserit, nullum laborem adeo improbum, quem non libenter insulamant, si spes lucri affulgeat.

Studia mercatorum vobiscum expendite, quæ non anxietates, curæ, sollicitudines, timores, rumores illos exagitant? quoties vel ipsi, vel merces eorum, ac fortunæ omnes periclitantur: *nec sentiunt, quod LABORANT,* quia spes lucri solatium est laboris: huic toti immergi, toti absorpti, ut aliud planè omni tempore & loco cogitare non videantur, seu mensæ accumbant, seu cubitum concedant, seu litrato assurgant, de eodiu, noctuque solliciti sunt.

Hoc argumento ad populum Antiochenum usus quondam Chrysof. *Sicut mercator non sentit navigationis LABOREM, spe lucri excitatus: & pugil generosè fert corporis vulnera, coronam respiciens, ita & nos calesiam intendentes bona, quacunque inferantur gravia, generosè feremus, bona futurorum spe roborati.* Eisdem stimulos, idem calcat suis subdendum duxit Carolus, sacri Romani Imp. Princeps, Comes Mansfeldius, Mars Hungariæ, Turcarum terror, quem nec Mars alter, sed mors generosa è medio sustulit. Hic pro gentilitia tessera sibi delegit geminum cornucopia Acheloi, & Amalthææ, quo Christianos ad militares labores invitabat, propositis uberrimis laborum fructibus, terretribus per Acheloi, caelestibus per Amalthææ cornu, cum hac epigraphæ: *Preteritum non vile LABORVM.*

Quam arduum est, juvenem nobili loco natum, patrios lares, parentes, propinquos, omnia vitæ commoda deserere, & castra sequi: vigiliis, frigus, æltum, famem, sitim, extremam quandoque inediam tolerare: Augustinus eorum per omniem vitam miseras prosequitur: *Veterani homines, qui in militia LABORANT, & versantur inter vulnera tot annos, incipiunt militare à juventute: quanta dura tolerant? quæ itinera, quæ frigora, quos soles, quantas necessitates, quæ vulnera, quæ pericula: vitam omni monastica longè duriores ducunt, & quorsum hæc*

omnia? *Quis igitur finis, quærit Bernardus, Bern. ad FRVCTVS QVE, secularis hujus non dico militæ, sed militæ! Hæc omnia gregarius miles intrepide aggreditur, ut panem victalitium, ut stipendium mereatur. Alii, ut signiferi, Centurionis, Chiliarchæ, Gubernatoris titulos, ut mercedem sua bellica virtute dignam recipiant. Hæc illis animos addit, & in vulnera, & mortem agit. Tiberium munificentissimum æque ac sagacissimum fuisse, certum est, in devinciendis sibi militum animis, ostentatione præmiorum, quod maximo cum acumine explicatum lego his verbis: *Reverentia præmii moriendi alacritatem ab illis emens* Perbellè tanè emisse dicitur Tiberius à militibus suis opulenta & perampla præmiorum pollicitatione, moriendi alacritatem. Spes præmii vel per somnium oblata, Assassinorum pavulos ad contemnendam atrocissimam mortem adigit: sui Regis imperio, in cuiuscunque Principis aulam, & conclave, in Imperatoris prætoris pratorium, se penetrare, & designatum a Rege suo caput obtundere minime dubitabant, etsi nullum effugio locum viderent. Ad eam Rex alacritatem sic excitavit: quos deprehendat consiliis suis idoneos, propinato quodam poculo, sic alto somno obruebat, ut nihil sentientes, in amœnissimū quoddam palatium deferri juberet, ac deponi: expectatis proponerentur omnis generis delitiæ, quas omnium suavissimas arbitrabatur, quicunque solius corporis voluptates nosset: quibus ita degustatis, cum eodem quotidie medicamento sopiti essent, in eum quo reperti fuerant, locum referabantur. Evigilantibus Rex persuadebat, in caelum abductos, delicias illas percipisse, quibus æternū fruenterent, si morte etiam contemptā, sibi obtemperare audent. Atque hac inanem ac umbratili caelestis paradisi imagine ludificabat, & ad ardua quæque impellebat. Servite gratis natura horremus omnes: cum verò nobilissima merces in oculis est, hic celeres manus, hic prompti pedes, hic labor & obsequium præsto sunt. Pastoritius juvenis Davidi cum audisset Philisthæum gigantem omnibus esse terrori, nec ullum reperiri, qui pedem cum illo conferre audeat, sagaciter*

Simocasta l.
3. c. 12.

Paulus Venetushist.
Ind. Orient.
l. 2. c. 28.

Chrysof.
hom. 16. ad
pp.

Tyberii
Jomb. 10. 2. p.
15.

August. in
Psal. 30.
conr. 2.

August. in
c. 16. Mat.
tom. 10.

Ovid. l. 4.
trist. eleg. 4.

August. epist.
14.

Iob. 7.

quæsit: *Quid dabitur viro, qui percussit Philisthæum hunc?* responderunt passim omnes: *Virum, qui percussit eum, dabit Rex divitiis magnis, & filiam suam dabit ei.* Hæc tanta merces victori sponsa, Jessæum juvenem animavit, hæc pugnare, hæc vincere fecit. Vita hominis, Iob teste, *militia est*, hanc Philisthæus ab orco nunquam sinit tranquillam, in horas penè singulas luctandum. Nos hic non immeritò quærimus: *Quid dabitur viro, qui percussit Philisthæum hunc?* omnes ex alto cælitè respondēt: *Vir, qui percussit eum, omnibus thesauris cælestibus potietur, omnibus cæli voluptatibus perfruetur, beatus ter quaterque, sexcentis milies omnibus sensibus, potentiis, facultatibus, corpore & animo beatissimus, Rex Regum supremam filiam dabit ei, vitam immortalē, æternam, bonis omnibus affluentem.* Hæc illa filia formosissima, dos filix bonorum omnium, quæ optari, & plurimum, quàm oprari possint, affluentia. Quid mirum, si David in hanc intendens, nihil sibi arduum duxerit, pro hac sponsa cælesti? *Inclinavi, inquit, cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter RETRIBUTIONEM.* Cor meum, ô Deus, instat libræ, quæ duas habet lances, in quarum unam si præmium æternum, voluptates illas immensas, bonum infinitum collocare, lanx altera, quæ vitæ hujus æruminas, & molestias continet, velut pauculis plumis injectis, ilicò subsilier, altera vero inclinabitur. *Quare inclino cor meum ad faciendas justificationes tuas propter RETRIBUTIONEM* Hugo Card. *Scilicet æternam, non propter temporalem, quæ facit mercenariam.* Eodem divini amoris æstu inflammat, dicat mercator: *Inclinavi cor meum ad servandū justum pretium, justam libram, ulnam, mēsuram, nil ultra sortem exigendo, nil adulterinæ mercis admiscendo, propter RETRIBUTIONEM scilicet æternam.* Dicat Causidicus, Legisperitus, Consiliarius, Judex, *inclinavi cor meum, ut jus pupillorum, & viduarum teneat, ut manus servem innoxias à corruptela, propter RETRIBUTIONEM, scilicet æternam.* Dicat omnis Christianus: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas, ad servanda mandata tua, & Ecclesiæ præcepta, propter RETRIBUTIONEM: quia in custo-*

Hugo Card.
dim. in Psal.
218.

Psal. 18.

diendis illis, RETRIBUTIO MVLTÆ. Dicat Religiosus: *Inclinavi cor meum ad servanda quibus me obstrinxi, vota, & leges monasticas, propter RETRIBUTIONEM.* Dicat frater laicus: *Inclinavi cor meum ad omnia, quantumvis abjecta, quantumvis ardua, & permolesta Religionis officia, propter RETRIBUTIONEM, scilicet æternam, non temporalem, quæ mercenarium facit.* Quod ipse cælitibus quàm gratum accidat, divini favoris argumenta subinde manifestarunt; Dum Fratris nostri cæmentarii manus à monte P. Petrus Scarga multò splendidiore animadvertis; cumque nostræ Societatis alter Coadjutor Alphonsus Rodriguez, præsenio non posset junioris grædus & passus æquare, ac ideo præ debilitate in monticulo quodam contedisset ejus frontem præ defatigatione pedestris itineris sudantem, beatissima Virgo candidissimo linco absterfit, quæ prolixius Lancicius opusculo spirit. XV. c. 6. profequitur. Agricola in sudore vultus sui arat, serit, occat, non sine defatigatione, tædio longioris, & toties repetiti laboris. Quæ molesta quamquam, alpestra revera sint, levia tamen, atque adeo jucunda, futuræ messis spes facit: ut laborem omnem, & cælique injurias, agricultor proferat cum læticia & cantu, non multò aliter, quàm in deliciis, & opiparis depibus.

Sapienti consilio Persas (cùm ad huc Medorum servitute premerentur,) ad rem maximè arduam aggredientem, Cyrus excitasse fertur: Persepolim urbem ingressus, convocato populo, jubet omnes securibus præsto esse, & silvam viæ proximam excidere. Quod cùm strenuè effecissent, eosdem postera die, ludis, laucisque conviviis recreavit, cùmque jam inter pocula alacriores cerneret, rogat, ut cùm conditio proponatur, utrius vitæ sortem legant, si Medis parere pergerent, duram servitutem quoad viverent, toleraturos: in libertatem sese vindicare, si mallet, lautiorē quàm cœpissent, degustare, vitam perpetuam fore. Ingeniosum planè commercium, opipari memoria convivii, omnes laboriosæ vitæ levare angores, omnem opportuna suavissimæ mensæ dulcedine, condite vitæ durioris asperitatem. Exiguè

illius

Iob. 7.

Iob. 7.

Lancicius.
Puse. xv. c. 6.

Iob. 7.

Aristot. secto
S. Luca.Iustin. 1. 7.
lib. 7.

illius spe mercedis, filii huius sæculi laborant, ac desudant: noctes & dies opifices occupantur, ut die Festo, aut Dominico, liberalius sese indurgirent.

Nos filios lucis quid agere convenit: quibus, ut Isaias loquitur, *faciet Dominus exercituum convivium pinguium, convivium vindemiae, pinguium medullatorum*. Ubi videtur alludere Prophetam, ad convivium vindemiae, quod solet exhiberi vindemiatoribus post labores vindemiae, estque cypus convivii caelestis, in quo faciet operarios suos *discumbere*, & omni bonorum affluentia futurabit eos. Quare aliam longe sublimiorem super omnia terrena mercedem D. Lucas spectavit, & nos expectare docuit; etenim ut Isaias dixit: *Cognovit BOS possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui*. Solertissimus SS. Literarum Interpretes, pulcherrimam inter bovem & asinum differentiam annotavit, quod ille cognoscat *possessorem suum*, sed asinus non Dominum, sed *præsepe Domini sui*: per quem, inquit, optime figurantur, qui ob lucrum temporale Domino infervirent; per bovem vero, qui Deo suo fideliter serviunt, ut eum pro mercede summa aliquando possidere possint. Quid mirum, si iusti, si viri Religiosi, Apostolici, nullos labores subterfugiant, usque ad defatigationem desudent, ad sudorem & sanguinem decerent, quibus merces copiosa, merces magna nimis promissa est in cælis?

Job Hussæus Princeps, omnibus fortunæ telis impetitus, variis morborum cruciatibus afflictus, innumeris Satanæ injuriis divexatus adamantinum, ut Chrysostomus loquitur, in omnibus animum fervans, hoc uno contra omnia solatii clypeo usus: *Scio, quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum, & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum, reposita est hæc SPES in sinu meo*. Alludere videtur ad matrem viduam, quæ in amaritudine est, & innumeros suos luctus ac dolores, unica, quam in sinu gestat, prole (in qua omnis spes familiæ & domus inclinata recumbit) solatur, atque ab ea unicum suum in omnibus adversis lenimentum mutuatur. Sic Dominus addidit animos Abraham, dum eum terram & cognationem suam deserere mandavit, paucis his

verbis, sed solatio plenis: *Ero merces tua magna nimis*: si hac diuturna bellorum tempestate, terræ & fondi, si prædia & villas ab hoste erepta: si filii aut filix, si uxor aut propinqui morte sublatis, nôris illum non auferri, qui dixit: *Ero merces tua magna nimis*

Moyse huc animos; oculosque intendens, honoribus nuntium remisit atque improprium delegit: *Fide Moyse grandis factus est: negavit se esse filium filia Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem; improprium Christi: aspiciebat enim in remunerationem*.

Quod si & tibi contingit, notam iniuriæ, innocenter accusari, potenter humiliari, improprium Christi tolerare, aspicias in remunerationem. Paulus inter omnes labores & ærumnas, præ oculis semper coronam iustitiæ habebat, *quam reddet*, inquit, *mibi in illa die iustus iudex, atque hoc REMUNERATIONIS LINTEO* [eleganti usus metaphora Gregorius] *laborum suorum sudores Paulus detergebat*, omnium persecutionum molestias *detergebat*, omnium dolorum lacrymas *detergebat*, omnium tormentorum sanguinem *detergebat*. Hoc remunerationis linteo D. Lucas laborum, dolorum, tormentorum suorum sudorem & sanguinem deterxit.

Quatuor illa mystica animalia Ezechieli objecta, viros illos Evangelicos zelo Dei plenos ad omnia onera, & quosvis labores obeundos designabant: *sed & similitudo super capita animalium firmamenti*. Sanctius hic divinam gloriam sese objecisse asserit, quæ mercede sibi pospositâ, jam velut alis instructi, ad omnem Dei nutum perniciter volitabant. Præ cæteris autem, Lucas sub *Bovis* symbolo, laboriosissimam provinciam sortitus, fructu animorum uberrimo in terris, & gloriæ in cælis, *quasi remunerationis linteo sudorem deterxit*; quod si spes messis alat agricolas, & hoc velut linteo omnes molestias detergant, quidni facer Evangelista noster hoc usus est, de quo Alenius: *Velut caelestis agricola Lucas, senina doctrina Evangelii innumerabilibus mentibus hominum*

Gen. 15.

Hebr. 11.

Greg. l. 8. mor. c. 7.

Ezech. 6. 7.

I. 11.

Luc. 9.

Lancie. p. 17. c. 1. 6.

I. 11.

dicitur festo S. Luca.

Iustit. h. hist.

ferens, ac vomere sua insignis lingua nuntian-
da iulcans, ad Creatoris sui fidem eos conver-
tit: labore magno, & sudore multo, sed RE-
MUNERATIONIS LINTEO laborum
suorum iutores detersit. Hoc linteo omnes
adversitates, omnes calumnias, omnes cru-
ciatus detersit: quo ut & nos, quidquid ad-
versum, quidquid injuriæ, quidquid maledi-
centiæ inferti potest, abstergamus, merces
in cælis habenda est.

¹ Novimus è cæli curia non raro ad S. Al-
degundem delegatos, qui eam inter adversa
quæque, futurorum gaudiorum comme-
moratione animarent; è gravissimis verò,
quæ robustam etiam virtutem quatunt, ca-
lumnia censetur: hac Aldegundis cum tur-
piter notaretur, seque maledictis proscindi,
& innocenter traduci à malevolis audiret:
*Quæ est humana fragilitatis conditio, aliquã-
tulum cruciari capiti? Cui mox in mediis flucti-
bus Angelus adjuit, & suavis eam verbis
demulcens: quid inquit, ô virgo dulcissima,
malevolorum hominum invidia te conturbat
cum tibi caelestis regni gloria, illi verò nisi re-
suscipiant, æterna gehenna supplicium paratum
sicut talibus illa recreata sermonibus, nihil de-
inceps obloquentium vanitates faciendas pu-
tavit, sed constanter obniti, atque oblectari
per omnem vitam statuit. Dices forsan,
grandis labor semper se notificare, & cogere
voluntatem, sed respice, quod promissum est:
omne opus leve fieri solet, cum ejus pretium
cogitatur, & spes præmii, SOLATIVM EST
LABORIS. Dicit quis vestrum, grandis la-
bor, imo impossibile, inveteratam multo-
rum annorum, potandi, fornicandi, jurandi
consuetudinem vincere, & cogere volunta-
tem; sed attende, quid breve lucrum, ac
temporaneum pretium in milite perverto
potuerit, & ex eo quid in te immensum ac
æternum gloriæ præmium efficere debeat,
cognosces.*

Miles ante urbem Ostendam ita per-
juris ac blasphemis alluerat, ut ad singula
verba unum diabolum infarciret; sæpe mo-
nitus, respondit: adeo consuetudinem illam
roboratam, ut si videret tartarum præ ocu-
lis apertum, desistere nequireret. Ad extre-
mam penuriam, & inopiam redactus, petiit
elemosynam ab uno è Patribus nostris ca-

strensis, qui solitus stipem pro militibus
erogare: aureum illi qui Pater adpromittit,
se daturum, si per horam se sequatur, castra
ac militum stationes lustrando, citra ullum
juramentum. Acceperat conditionem, dum
per transennam à locis varie lacescit, irri-
tatur, Sacerdos præit, aureum illi ad hos in-
sultus ostentans: res mira, solus conspectus,
& spes auræ, tantum in barbaro milite va-
luit, ut consuetudinem omnino superatit.
Hoc pacto P. Scribanius cum auriga con-
venerat, duplum persolveret, sic citra jura-
mentum se deveheret. Hac praxi parentes
etiam indulgentiores, liberos mentiri, ju-
rare lascivos sermones proferre dedoceant,
aliosque somnoletos ac pigros, præmio
proposito excitare studeant.

Cum P. Gonsalvus petiisset à S. P. N. Igna-
tio, num liceret adolescentulos in societa-
tem receptos, præmiolis ad studendum al-
licere? Omnino, inquit, id sibi placere, ut
sicut catelli domitorum, etiam hac ratione
excitentur munusculis, ad studia litera-
rum majori conatu peragenda, sic enim &
milites animantur ad prælium. Narses dux
militiæ sub Justino II Imp. (ut refert Paulus
Diaconus apud Baronium a. 566.) agens Ne-
apoli in Campania, ut Longobardos è Re-
ligionis suæ squallore, & pauperimo iure,
ad fertilissimos Italiæ campos cum armis
invadendos evocaret, nuntium præmisit,
qui lectissima Italiæ poma, aliarumque fru-
gum species eis offerret, quarum specie de-
lectari Longobardi, & ex iis opimam terræ
fœcunditatem conjicientes, magno statim
& horribili exercitu, nullis parenti labo-
ribus, Italiam invaserunt. Alta profecto nos
poma, non computrescentia, alii fructus
manent, qui hic contra omnia adversa de-
cettarint: *Dices forsan, grandis labor est
calumniam revocare, famam, fortunas alienas
restituere? sed respice quod promissum est,
omne opus leve fieri solet, cum ejus pretium
cogitatur. Nihil in præceptis Domini adeo arduum videatur, quod merces
promissa in cælis non vincat: dicamus
cum Propheta psal. 118. Inclina vi cor meum
ad faciendas justificationes tuas, propter
RETRIBUTIONEM. Aliâ vero, nec mini-*
mam

*Surius in
vita 30.]
Julii.*

S. Aug. ep. 14

*Pennequin.
Amori div.
p. 3. c. 17. §. 3.*

*Lancius
opus 6. 12. c.
6 pag. 126.*

*Baron. a.
566]*

Aug. cit.

*Item fer.
Ere, nos
reliquimus
omnia.*

nam difficultatem, alibi objicit: quam præmio etiam proposito, facile exsuperandam docet serm. 5. de sancto Stephano: *Sed dicit aliquis, grandis labor est inimicos diligere, pro persecutoribus supplicare. Nec nos negamus fratres, non parvus quidem labor est in hoc seculo, sed grande erit PRÆMIUM in futuro.* Quod verò, & quantum hoc præmium, & merces futura sit, exponit: *Per amorem hominis inimici, efficietis non solum amicus Dei, etiam filius, ut Matth 5, dicitur. Tum pergit: Sive aliquis homo dives in hoc seculo velit adoptivum filium facere, quomodo servires, quas ei dignitates impenderes; servitium durissimum, & turpissimum sustineres con vitia, ut ad caducam & fragilem hereditatem ipsius pervenires; quod ergo ille sustinet propter substantiam terrenam, tu sustine propter vitam æternam: ea vincimus enim certatione; quia propter Deum possumus quidem, sed nolimus injuriam sustinere.* Dices forsitan, *grandis labor est, mundo spreto, parentibus, propinquis, divitiis, deliciis omnibus exutum, in terra Religionis septa sese abdere: solent hic homines sæculares, nobiles, teneros adolescentes, & adolescentulas sub austeritæ monasticæ disciplinæ jugo sese mancipantes, miseros & infelices ducere, inique compati: ignari prioribus omnem illis rigorem dulcem ac suavem reddi, dum promissum centuplum oculis, animoque observatur. Ubi non me, sed melleum, ferventium Monachorum Archimandritam, qui expertus loquitur, audite: Omnis, qui reliquerit patrem, &c. CENTUPLUM ACCIPIET, &c. Hac sunt, inquit, verba, qua contemptum mundi in universo mundo & voluntariam hominibus persuasere paupertatem. Hac sunt verba, que Egyptum spoliant, & optima quæque ejus vasa diripiunt, Hic sermo vivus & efficax, convertens animas felici amulatione sanctitatis & veritatis, PROMISSIONE FIDELI* Quamobrem cum & tanta merces promittatur, & is, qui promittit, nec fallere, nec oblivisci etiam promissum possit, quid mirum, divitum, nobilitatem, Principum, Regum filios, ac filias, hoc brevi vitæ spatio sese sæculi voluptatibus subduxisse, ut centupla, quin imò infinita voluptate in æternum potiuntur? testem hic unum addixisse sufficiat, rem ita se habere.

Arnolphus nobilissimus ac ditissimus, *Platus de cum inter omnes delicias vitam egisset, D. bono statu Bernardi concionibus impulsus, monasticam disciplinam in Claravallensibus nobis professus est, in quo tam paupere & rigido instituto, cum insuper aliquando viscerum doloribus gravissimè cruciatus, diu exanimis, mutulque jecisset, ut ad se rediret, in eam vocem erupit: Vera sunt omnia, qua dixisti, Domine Iesu: quod cum sapius iteraret, omnes, qui aderant, stupentes, percunctabantur, quomodo haberet? ille autem nihil aliud respondebat, quam illud idem: Vera sunt Domine, qua dixisti. Quare nonnullis suspicantibus, eum præ dolore mentis impotem, aliena loqui: ego verò, ut ipse, integra mente hæc protuli, quoniam Dominus testatus est, qui reliquerit patrem, aut matrem, &c. centuplum se ei daturum, id quod ego nunc re ipsa experior; etenim hæc ipsa tam ingentis cruciatus acerbitas adeo mihi dulcis est propter spem divinæ remunerationis, quam in ea repositam sentio, ut hac molestia caruisse me nolim, non modò pro illis, quas reliqui opibus, sed centuplo etiam amplioribus. Quod ipsum divus Hieronymus in sancto Hilatione deprædicat, dicens, Nullus labor durus, nullum tempus longum debet videri, quo gloria æternitatis acquiratur. Homines sæculares, homines carnales illa non capiunt, illa non sapiunt, quia non credunt, non fidunt huic centuplæ mercedi. Hoc enim illud est, quod Ægidius ille, ut accipimus, ex primis beati Francisci sociis, eique imprimis carus ob excellentem sanctitatem, sæculari cuidam literato exprobravit aliquando, à quo cum quaesisset: Credi, ne magna esse præmia, que Deus preparavit diligentibus se, & servientibus sibi? usque repondisset, credo: Atque ego, inquit, ostendam te non credere; quantum valent possessiones tuæ mille, ait ille, aureos: si hos ergo ita collocare posses, ut sub id centum mille conficerent, nonne statim eos exponeres? ergo cum non exponas, manifestè apparet, te fidem non habere Christi promisso. Quo argumento complures etiamnum se convictos fateantur, necesse est.*

Hierony. in
vitas. Hilar

Platus l. 3.
cap. 38.

Alia

Lancium
op. 6. 12. c.
6. pag. 126.

Baron. a.
566.

hæc. ser.
Ecce, nos
aliquibus
omnia.

Aug. cit.

Alia certè efficaciori ac potentiori exhortatione ipse Seraphicus Pater usus non est, qua tyrones suos sub onere fatiscentes animaret, quàm hac: *Frates magna promissimus sed majora promissa sunt nobis: Ecquanam porrò hæc, subdit: Tanta est gloria, qua me expectat, ut omnis poena me deleat; omnis tribulatio, mortificatio omnis. Hac sola spe roboratus beatissimus Evangelista, mortificationem Christi cum Apostolo semper portavit, ut de illo, quasi longo martyrio excarnificato, Ecclesia: *Interveniat pro nobis qua sumus Domine sanctus tuus Lucas Evangelista, qui Crucis mortificationem jugiter in suo corpore; pro tui nominis honore portavit.**

B. Laur. Insin. serm. 1. de S. Luca.

Audiamus hic Justinianum, & ab illo juris fonte, pulcherrimum dictum ad illustrandam orationem derivemus, qui serm. 1. de sancto Luca sic ait: *Tribulationibus multis exercitatus, non fractus, carnis mortificatione pro gloria Domini, martyrii adeptus est palmam.* Bos ille gratissima Deo victima, & hostia pacifica occubuit: ubi illud potissimum mirandum, & deprædicandum occurrit, illum maximè glorioso ac victorioso martyrii instrumento, mortem subiisse: de quo Nicephorus lib. 2. cap. 34. *Lucas à divini verbi contemptoribus, ex fructifera olea arbore suspenus, Deo spiritum commendavit.* Hinc credo, Seraphicus Doctor ait: *Bona arbor Lucas fuit, quia bonos fructus portavit,*

Bonav. ser. 1. de S. Luca.

Quidquid vobis ardui, quidquid asperi, quidquid adversi acciderit, leve ac lenè erit, si pro gloria Domini exantletis. Quod argumentum S. Basilus enucleatius pertractaus ait: *Perpetuum quadium alit in Christianis perpetua spes retributionis: Ita, inquit, assequeris, ut semper gaudeas: nempe si vita tua institutum, ratioque omnis Deum spectet, ac spes retributionis, qua in hac vita tristia sunt, leviora efficiat.*

S. Basil. hom. 4. de grat.

Affecit te aut quis ignominia, quin tu ad eam suscipe gloriam, qua tibi reposita est in calis paranda merito patientia. Iacturam rerum tuarum adisti: oculos imprimè fixius caelestibus divitiis, & thesauro incomparabili, què tibi bonorum operum presio seposuisti Patrio fortè solo exclusus es? ac patriam habes caelestem Ierusalem. Ad eum modum, si is, qua molestiam tibi

nunc pariunt, opposueris, qua sperantur bona, animam tuam ab omni anxietate levabis.

Denique, ne hic longior sim, pudeat nos ea detrectare pro mercede aeterna, quæ gentiles pro temporali lubire, ea subterfugere propolita immortalis gloria, quæ ipsi profluxa ac peritura avidè complexi sunt. Romanus Philosophus plurimum commendat paupertatem Fabricii, exilium Viretii, tormentum Reguli, venenum Socratis, mortem Catonis, quia viri illi alacri animo, pro inani quadam gloria, omnia illa pertulerunt; quam quidem umbratilem, & transeuntem gloriam, tanti faciebat idem Seneca, ut de illa diceret: *Nos non advocabimus patientiam, quos tantum PRÆMIUM expectat, Quod de fluxa ac futili apud mortales gloria gentilis, hoc nos Christiani potiori jure de peteni, de incomprehensibili usurpare possumus: Nos non advocabimus patientiam, quos tantum PRÆMIUM gloria aeterna expectat? Nos autem advocabimus patientiam in paupertate, in morbo, in iactura bonorum, honoris perituri, quos tantum PRÆMIUM expectat? nos a spernabimus fœdas voluptates, ut caelestibus fruamur? Quis non contemnat dulcedinem saeculi, inhians dulcedini vita aeterna.*

Concludo cum M. Gregorio: *Igitur si dilectet mentem magnitudo PRÆMIORUM, non detorreat certamen LABORUM; quia ut Paulus ait: Unusquisque propriam mercadem accipiet, secundum suum LABOREM; ubi omnes monemur, ut & nos operariis mercedem secundum laborem non subtrahamus.*

§. III.

Non alligabis os BOVI trituranti.
1. Cor. 9.

Liberalis sensu Cornelius hæc exponit: quia parest, ut animalia laborantia comedant. Solebant autem in Palæstina, ut etiamnum in Canariis, & nonnullis regionibus fit per boves, qui circūacti, unguis pedum suorum segetes terebant, grana excutere; unde Poëta:

BOVYSQUE triturant.

Verùm enim verò, dum benignissimus Domi-

Tertull. l. 4. in Marc. cap. 21.

1. Cor. 9. v. 7

Lac. 10.

Aug. in 7. al. 68. Greg. hom. 37. in Evang.

Gen. 4.

Gen. 19.

Exod. 22.

Iacobi c. 5. v. 4.

Dominus hoc olim Judæis Deuterom. 25. & Apostolus Corinthiis mandavit; aliud longè spectavit Tertullianus: *Bovis trituranti libertatem oris ad veniam pabuli ex opere submovendi ante præcepit, quia DIGNVS OPERARIVS MERCEDE SVA.* Quod manifeste patet in exemplis, quæ Doctor Gentium ibidem loci adducit: *Quis militat suis stipendiis unquam? quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem & de lacte gregis non manducat?* quod, quid aliud docet, inquit Tertullianus, quam EX LABORE SVO unumquemque vivere oportere. Unum mihi instar omnium hodierna luce erit divi Luca testimonium, dicentis ad docentis: *DIGNVS EST OPERARIVS MERCEDE SVA*, quæ verba sanctus Vincentius hoc festo sibi pro themate exponenda desumpsit, nosque hic pluribus prosequemur: quam enormiter hoc corruptissimo sæculo peccetur à pluribus, qui operarios justa mercede, famulos & ancillas debito stipendio defraudant: nec modò barbarum, sed ferum in morem dominari, inque eos servire consueverunt.

Quatuor enumerantur gravissima orbis flagitia, quæ in cælum clamare dicuntur, quod vindicis Dei manum, ac irati Numinis penas provocent: 1. Est homicidium innocenti voluntarium, de quo dixit Dominus ad Cain: *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.*

2. Est peccatum Sodomiticum, de quo dixit Dominus Gen. 18. *Clamor Sodomorum multiplicatus est, & Angeli illud execrantes, dixerunt ad Loth: Delibimus hunc locum, eò quod increverit clamor eorum coram Domino.*

3. Est oppressio pauperum, viduarum & pupillorum, de quibus ait Dominus: *Vidua & pupillo non nocebitis, si laeseritis eos, vocifentur ad me, & ego exaudiam clamorem eorum, percussiamque vos gladio, & erunt uxores vestra vidua, & filii pupilli.*

4. Denique, de quo in præsentiarum agimus, est merces operatorum defraudata. Hoc clamore suo cælos penetrare Apostolus testatur, dicens: *Ecce merces operatorum, qui messuerunt regiones vestras, qua fraudata est à vobis, clamat, & clamor eorum in aures Cælestis Patris Pars II,*

Domini Sabaoth introiit. Quæ paucis Lorinus noster complexus:

Clamit in calis vox sanguinis & Sodomorum.

Vox oppressorum, & merces detenta laborum.

Vox sanguinis innocentis cælos penetrat, & Numinis vindictam (ut in Caino vidimus,) provocat, nec minus justus clamor est mercenarii, cujus sanguinis tollis & vita privas, dum mercede defraudas; hoc æternæ Sapientiæ judicium est, hæc supremi Judicis sententia: *Qui auferit in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum: qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.* Nam qui fraudat operarium mercede sua, quantum in se est, occidit eum, quia tollit ab eo victum, quo suam & suorum vitam sustentare debebat. Hinc subdit: *Panus egentium, vita pauperum est, & qui defraudat illum, homo sanguinis est.* Quare hæc juridicè, ac Theologicè, dilucidis tamen ad captum terminis, exponere conabor.

Dico primò: Sicut qui conducit domum in anuum, debet solvere in pensionem integram, si per conductorem stat, ne utatur domo, sic dicendum est de operario conducto ad laborandum: sic enim per ipsum non stat, sed per locatorem, qui operâ non indiget, adhuc debetur ei merces; ut cum aliis docet Lessius lib. 2. de Jure & Just. cap. 24. dub. 2. num. 11.

Unde Cardinalis de Lugo eruditissimè hæc tractans ait: Non est ergo recedendum à communi regula, quod conductor teneatur per se loquendo ad integram mercedem solvendam, quando per locatorem non stat, quod ejus operâ utatur, ut collat ex L. sed addes, §. Cum quidam ff. locati, his verbis: *Cum quidam exceptor operas suas locasset, deinde is, qui eas conduxerat, discessisset, Impetrator Antoninus rescripsit ad libellum exceptoris in hæc verba: Cum per te non stetisse proponas, quo minus locatas operas Antonio Aquilio solveres, si eodem anno mercedes ab alio non accepisti, fidem contractus impleri, æquum est.*

Ex his ad propositum Eminentissimus Theo-

Tertull. l. 4. in Marc. cap. 21.

1 Cor. 9. v. 7.

Luc. 10.

Aug. in 7. ad Rom. 17. in Evang.

Gen. 4.

Gen. 19.

Exod. 12.

Jacobi c. 5. v. 4.

Lorin. in cap. 5. Jacobi.

Eccles. 34. v. 26.

Lessius.

Lugo de jure & just. tom. 2. disp. 19. sect. 3. n. 55.

Theologus primò concludit: quando Dominus sine justa causa famulum, vel ancillam ante finitum tempus contractus expulit, debere totam mercedem solvere, nisi famulus alteri aequè utiliter operam suam locavit, cum per famulum non steterit, quòd Dominus ejus operà uti noluerit.

Qua in parte non rarò & justitiæ, & charitatis leges violantur, dum famuli & ancillæ ob victum contractum, ob rem deperditam, citra ullam culpam ab hero turbulento vel truculento adhibitis deturbantur: quibus subinde magna cum inopia conflictandum, nec habentes quòd divertant, corpus & animam perdunt.

Similis incommodi ac jacturæ, illi quoque ansam præbent, qui justum stipendium, ac debitam mercedem non negant, sed persolvere differunt iis, qui labores manuum suarum manducare debent, & læpius non habent quò vitam sustentent.

Cælestis ille pater familias, à quo vos divites ac potentes Domini mercedem magnam expectatis, hic vobis documento sit, qui ait sub vesperam, opere diurno persoluto: *Voca operarios & redde eis mercedem.*

Matt. 20.

Non dixit eras, vel postea, sed hoc ipso die, hoc vespere; ubi obiter notandum, operibus nostris Deum statim mercedem rependere & animæ gratiam conferre, quæ æternam gloriam mereatur. Idipsum jam olim in lege cautum erat, ubi sic Dominus: *Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane, sed eodem die redde ei pretium laboris sui ANTE SOLIS OCCASUM, quia pauper est, & ex eo suscitatur animam suam. Non clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.* Hæc justissimi Tobiae cura & sollicitudo, ac pia ad filium monita: *Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, STATIM ei mercedem restitue; merces mercenarii tui apud te non remaneat.*

Levit. 19.

Deut. 24. v. 14.

Tobias 4.

Hugo Cardinalis in c. 5. Jacobi: *Merces clamat: dicit; signanter inquit, merces clamat,*

*non mercenarius, quia aliquando contingit, quòd pauper laesus est, nec audeat mutire pretere more divitis. Quid ad hæc feri ac ferrei Domini, qui per menses & annos differunt mercedem famulorum, & operariorum: dicent fortè, libenter eos hæc moram tolerare; quis tibi hoc asseruit? nihil inquit, petunt, tacent, non queruntur; tacent, quia te molestè ferre hujusmodi petitiones sciunt, tacent, quia repulsam tuam non sine amaro scommate reformidant. Audiant hi detonantem Chrysostomum: *Quando quis violentiam patitur à potente, etiam si non sit ausus vociferari, sed latenter lacrymatur, tacitus clamor ejus in excelso auditur, quia non magnus clamor velociter auditur à Deo, sed justus.**

Dico 2. illam censeri justam famuli mercedem, quæ attingit saltem infimum mercedis, quæ in eo loco talibus personis ad ea ministeria tribui solet: ut si alii famuli, ancillæ lucrentur passimò. libras Flandricas annuè, non censetur justam mercedem persolvere, qui 4. duntaxat suis dederit. Sic quæri solet, quando operarius vel famulus nullum aliud pretium determinat, sed inservit Domino, remittens se ejus judicio & arbitrio, ad quam mercedem Dominus tenetur? responderetur, teneri ad dandam justam mercedem, qualis communiter dari solet aliis pro ejusmodi ministeriis.

Ubi soletter Molina noster observat, defectum justæ mercedis suppleri interdum à Dominis, procurando famulis officia, promotiones, nuptias, vel alia luera, vel honores: qua spe ducti famuli, minorem justo mercedem initio acceptarunt; at verò si his sepositis pressus necessitate operarius, aut servus, de prava mercede conveniat, quia conductor nil amplius vult dare, tenetur locator ad justam mercedem, quia non spontè, sed ex necessitate operam suam tam villi pretio elocat: sicut si quis penuria oppressus rem magni pretii parvo vendat, tenetur conductor supplere mercedem ad æquivalentiam, intelligendo, si pater familias illius operarii labore indigeat, non si gratis se offerat.

Dico 3. in famulis & ancillis plus requiritur, ut furtum grave sit, quam in extraneis: Domini enim sciunt, attenta fragilitate

Chryso.
opere imperf
hom 2. in
Ecccl. 35.
Lestius de
jure l. 2. c.
24. d. 4. Lu
go de jure
tom 2. disp.
291. sect. 3. n.
61.

*Molina de
jure disp.
506. n. 1. & 2.*

*Lestius de
jure l. 2. c.
12. dub. 10.*

*Ambros.
jrm. 33.*

*V. Paer in e
pist. Jacob
cap. 5.*

*V. Navar in
manuall. n.
18. n. 209.*

*Lugo tom. 5.
disp. 16. sect.
4. §. 2. p. 433.
V. S. The. 2.
2. q. 61. art.
3. Lugo cit.*

Lugo tom. 5. tate humana, non posse ita fideliter res domesticas administrari, quin aliquid adhaereat: sicut qui conducit operarios in vineam, supponit pro certo utras ab iis comedendas ad saturitatem, nec potest hic cerra Regula præscribi; sed ex prudenti iudicio Confessarii, liberalitas vel tenacitas Dominorum attenda est. Sic Princeps liberalis Romæ dicere solebat, se contentum esse, si ex dolio vini, quod sibi uni reservarat, cellarius solus, & aliqua persona nimis ei conjuncta, biberet. Hactenus Cardin. de Lugo, sed hæc & sequentia, ne famulis ansa præbeatur, ad solos Dominos quandoque tractavi.

Accedit, si famuli debita diligentia & cura res Domini administrant, & circa eorum culpam res frangatur, aut deperdatur, ideo nil de mercede debita subtrahendum: cum nec tu ipse tua melius asservere valeas. Nec semel deprehensum, argenteum cochlear, aut nummum aureum deperditum, injuriæ, aut furto ancillæ imputari, quem herilis filius clam suffuratus fuerat. Quare quibus in casibus tacita compensatione uti possint, & quando excusentur famuli, occultè recipientes res Domini ratione compensationis, vide fuscè apud Lugo de Jure tom. 1. disp. 16. sect. 4. num. 79. 83. &c. & sect. 5. Lessius de Jure l. 2. c. 12. dub. 10. n. 63. & cap. 24. dub. 4. Dianam tom. 2. tract. 6. res. 16.

Nec minus barbarum est, famulos gravi ægitudine dejectos, omni humano auxilio, vel solatio corporis & animæ destitute: si quid meliores obsonii, aut potionis datum fuerit, pretium mercedi subducere. Ejusmodi Dominos acuto suo stylo Mediolanensis Præful acriter perstringit, dicens: *Sunt plerique, qui magis canum, quàm servorum curam gerunt, & faciunt eos juxta se vel recumbere, vel dormire, quotiã animum illis eibum sui præsentia ministrantes: qui, utrum servi sui fame moriantur, ignorant, & quod gravius est, nisi his præparatũ fuerit pro cane, servus affligitur. Vides in nonnullorum domibus nitidos & crassos canes discurrere, homines autem pallentes & ritubantes incedere.* Hauriant hi viscera misericordiæ ab homine militari, cujus hæc pro famuli sui sanitate ad Christum deprecantis oratio,

Domine, inquit Centurio, puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur. Adhibuerat humana remedia, quæ cum non prodesse, recurrit ad divina: lacet, inquit, in domo, non in xenodochio, non sub dio: non domo illum ejeci, quasi inutilem, sed memor servitii præstiti, domi retineo, de necessitati prospicio, insuper à te suppliciter peto, ut quod verbo potes, ei pristinas vires restituas. Placuit Christo fides Centurionis, placuit & misericordia in servum, atque ideo, prout postulat verat, statim famulo sanitatem contulit: Et sanatus est puer in illa hora. Origenes hanc pietatem Centurionis in servum adeo Redemptori placuisse asserit, ut non modò servo corporis valetudinem, sed & sibi animæ salutem impetravit: plus, inquit, a Domino quàm par erat, impetravit, cum multi ad Christum accederent, ille pro fratre salutem, ille pro filio, alius pro amico deprecatur, nullus pro servo, nisi ille solus oravit, & hoc ei ad augmentum beatitudinis, & coronam gloriæ erat.

Tales vos servis vestris exhibete, quod potenter Sapiens inculcat, Eccl. 3. 3. *Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta.* Vide, quàm gratum animum heri in servum requirit Deus: non ait, quasi amicum, quod satis esse videbatur; sed sicut fratrem, sicut filium, sicut animam tuam; Alii legunt, *Sit tibi ut tu.* Nam ut bene Doctor Angelicus observavit: *Bonus Pater familias aliquid pretiosius dat SERVO ægrotanti, quod non dat filio sano.*

Hoc in genere enituit S. Caroli Borromei pietas in servos suos, qui hoc publico testimonio dicuntur soliti: S. Cardinalem amasse suos omnes, non ut servos, sed ut filios, & fratres, & largè suppeditasse, quæ oportebat. Si quis è suis ægrotaret, jubebat eum omnino quàm diligentissimè curari, eique muneris homines peritos & christiana charitate flagrantes præferebat: & infimos quosque tanta comitate & suavitate ipse visitabat ac solabatur, ut nemo non esset, cui non illa Domini sui humanitas morbum levare videretur. Quæ ex intimis sancti Cardinalis se accepisse, testatur

Origenes
hom. 5. ex
variis.

S. Thom. 1. p.
q. 30. a. 4. ad
3.

Hieronym.
Platus lib.
de Cardinali
dignit. c.
23.

Lugo tom. 5.
disp. 16. sect.
4. p. 2. p. 433.
V. S. Tho. 2.
2. q. 62. art.
3. Lugo cit.

Chryso.

Opera impof
tom 2. in
Eccl. 35.
Lessius de
jure l. 2. c.
24. d. 4. Lu
go de jure
tom 2. disp.
291. sect. 3. n.
62.

Molinæ
jure disp.
506. n. 2. & 3.

Lessius de
jure l. 2. c.
12. dub. 10.

Ambros.
tom. 33.

V. Bar in e
pist. Jacob
cap. 5.

V. Navar in
manuali. 7.
8. n. 209.

Hieronymus Plarus. Consimili encomio laudatur Cardinalis Cæsarius. Pius III. Pius V. Summi Pontifices, quorum illustria virtutis christianæ exempla si non moveant, hominis ethnici ac gentilis doctrina ruborem incuriat, dum sic Lucilium suum Seneca commendat: *Libenter ex his, quæ à te veniunt, cognovi, familiariter te cum tuis servis vivere, hoc prudentiam tuam, hoc eruditionem decet: servi sunt, imò homines; servi sunt, imò contubernales, servi sunt, imò humiles amici. Servi sunt, imò conservi, si cogitaveris tantundem in utroque licere fortuna.*

Seneca epist.
45.

Sandæ
Theolog.
Myst. com. x.
pap. 105.

Seneca l. 6.
de benef.
cap. 17.

Sandæus cit.

Gavimber-
tus l. 5 de
vit. Pont.

V. P. Cordi-
er familie
sainte, pag.
715.

Dico 4. Si famuli, si operarii, operosius, si accuratius, si majori cum cura, diutius quam debeant, infudarint, plusculum supra conditam mercedem conferendum esse: erentim si equos, caues, falcones, liberalius habemus, si strenuam, si utilem Domino operam impenderint: quid ni famulis & ancillis, plus æquo laborantibus, & in multam noctem defudantibus, haustum meliorem, bolum pinguiorem, par caleorum, interulam novam, aut aliquid corollarii loco adjicimus? Quod ab ethnico factum legimus: *Sordidissimorum quoque artificiorum institutoribus, SUPRA CONSTITUTVM aliquid adjecimus, si nobis opera illorum enixior visa est, & opifici vilissima mercis, & in idem se locanti COROLLARIVM aspersimus.* Atque ita vult Sandæus noster, pro operibus secundariis, supra tempus debitum laborantibus, aliquid supra mercedem addi, quod inquit *Bibale* vocant.

Sic Cardinalis Costa, Lusitanus, gratuita mercede promissa, domesticos sibi aristissimè devinxerat. Uterat corpore affecto, quoties in morbum inciderat, famulos præmonebat, nil se illis à morte testamentò legasse; at si seduli forent in se curando, & ministrando, singulis certam pecuniæ summam, novas vestes daturum: atque ita vitam ad aonum centesimum secundum extendit. Verùm enim verò eanunc quorundam Dominorum crudelitas, ea barbaries est, ut non modò strenuis famulis plusculum conferant, sed mancipiorum ac jumentorum instar laborare compellant, insuper durissimè habeant, verbis proscindant, pugnis contendant. Atque hinc quid miri, si ubi

ædibus excesserint, vos ut leones execrentur, ut tyrannos depingant: *Infelicibus servus movere labia, ne hoc quidem: ut loquantur licet. Virga murmur omne compeccit, & ne fortuita quidem verberibus excepta sunt. Noctæ tota sequens mutique persant. Alia crudelia & inhumana prætereo, quod nec tanquam hominibus, sed tanquam jumentis abutimur. Sic fit, ut isti de Domino loquantur, quibus loqui coram Domino non licet.*

Seneca epist.
45.

Rigor omnis, qui ferociam, aut barbariem oleat, cavendus; affectus enim subditorum nimis compressi violenter, in desperationem tandem abeunt; uti exhalationes intra nubes constrictæ, in fulgura dissiliunt. Unde optimus morum magister Seneca: *Servi vos non habemus hostes, sed facimus.* Unam hic terrificam tragædiam servi in Dominum, [quæ omnibus meritiò terrorem incutiat,] fufius præter morem, velut paradigma, alia amplificandi, adduxisse sufficiat. Quid olim, quantumque Dominis in servos licuerit, quamque impune illos aut loris conciderint, aut ferro mutilant, aut in crucem sæpè sublatis, nulla juris misericordia peremerint: notius in vulgum est, quam ut debeat demonstrari. Sed nihil obsecutor servorum vindicta est, qua multo quondam, ut jugum excuterent, rabie armati, ferrum in Dominos converterent. Qua in re confirmanda, non committam, ut Tyrios vobis ex Justino, aut alios ex aliis Scriptoribus molestè obtrudam, quos jam ipsi meministis, per noctis unius tenebras, manu servili nefariè esse trucidatos. Novum aliud, ac nescio an multis vestrum ante hac inauditum producam. Quod quamquam spectatum fœdum fuit, & atro, mitescet tamen hic paulum, si è longinquo narratum, inter a-croamara audiat:ur:

Seneca cit.

Pontani
Attica del.
vol. 1. c. 14.
Bidermull.
2. Actum.
3.

Adolescentem è barbaris, haud scio quæ bellone captum, an de catasta emprum, "vir nobilis servèrè magis, quam liberaliter, ad operas serviles damnarat, eumque, ne clam effugeret, compedibus vincitum, arctè semper, anxieque custodiebat; ea servitus, cum per se data, tum etiam diuturna, omnem homini calamitò sperem libertatis præciderat. Qua enim parte tentaret, an auro fortallè

fortasse quo sæpe libertas, nonnunquam & vita emitur: sed hujus inane votum est, ubi in tegere rupto, laceroque centone omne peculium sepelitur. At fuga cæcæ, quæ quondam desperatis etiam salutis fuit? ad hanc vero non consilium deerat, sed timam, infelix qua elaboretur, nusquam videbat. Obstabat domesticus carcer, aut si qua hic olim fatisceret, carenz morabantur. Igitur vim, inquis, pararet, effractoque ergastulo, & pertuso compede erumperet. Atqui dictu facilius hoc nobis est, quam illi factu. Denique vel precibus Dominum aggredere tur. Hunc vero *neca stabilem habebat, & ad fustes impingendos, quam audiendis precibus, benigniorem.* Restabat unum, ut viveret servus & moreretur.

Cum hac fortuna dum annis plurimis luctatur, adolefcens paulatim in virum evasit, validum viribus & lacerosum; sed cum viribus, ex æquo & labor illi crescebat; inde servitus indies gravior. Victus igitur impatientia, cœpit occultè vindictam cogitare; nam quid multum hic ego per lena supplicia contabesco? si moriendum semel in vinculis est, moriamur: sed cito & quod solatio fit, non solum moriamur. Ex eo die totus ad componendam tragœdiam incumbere, modumque inire, quo heriles injurias ulcisceretur. Hæc agitanti, multa quotidie in mentem veniebant. Quid obtruncari per insidias homo unus quam facili negotio potest? res ictu peragitur. Aut, si vis aperta non placet, in promptu venenum est: quid cessas? ægrius hero facere non potest, quam si vitam eripias, qua gaudet. Quid? ægrius illi non possum? possum enim vero, si sapio, possum. Non illi mecum tam bene convenit, ut morte ulciscar. Gravior est ira, quam ut malo tam brevi fatierur. Quarendum supplicium, quod daret, & cujus ille tædio, mortem in remedium quærat.

Hæc apud animum suum barbarus ita volutabat, ut nullo tamen indicio meditatum facinus proderet. Sed ante occupet hic aliquis: æquid atrocius morte in herum scelestius parare potuerit? Et subit fortasse, illum potuisse de Domini fortunis & cimmellis expilandis, aut ædibus, quas amplifsimas colebat, inflammari cogitare. Nam ut Eucliones avari hæc pertinacissime reti-

nent, sic eorundem jactura, vel acerbius, vel certe diuturnius, quam ipsa morte cruciantur. Nihil istorum iste: sed vindictæ genus ut plebeium & humile aspernatus, ad aliud, matre Medea, vel patre Thyeste dignum, accingitur. Quod quidem tam immane, tamque sævum nefas, ut prius ille non prodidit, quam re ipsa perpetravit: ita neque vobis mihi vim hanc afferetis, ut antequam ipsa narrationis series postulet, in medium intempestivè producarn.

Cum nemo de familia suspectam adhuc perfidiam haberet, nemo etiam erat, qui à mancipio, eoque victo, timendum cuiquã crederet. Quo factum est, ut hero aliquoties aut venatum egresso, aut peregrè profecto, uxori liberique domi propemodum incustoditi relinquerentur. Id non perinde, ac putabatur, barbarus negligebat: attentus ad rem, simul opportunitas foret, auspiciandam. Igitur, cum expectatione sæpe delusa, cœptum nefarium diu distulisset audendi copiam, quanta nunquam sperabatur, occasio facit. Per calores æstivos cuncta familia in suburbanum prædium ex more concesserat. In eo prædio erant cum aliæ voluptatum illecebræ multæ, tum præsertim elegans prætorium, in arcis speciem ædificatum. Circum circa piscinæ, follæ que stagnantibus undis locum ambibant; ita quidem, ut modico ponte ad arcem accessus pateret; subduci tamen pensilis pons facillimè posset. Supra portam, edita turris eminebat, è qua despici omnis vicinia percommode poterat. Hanc turrim homo lux sibi tragœdiæ scenam & laniam optarat.

Fortè dies feriatius, isque solito serenior illuxerat, & auræ pomeridianæ invirabant. Sternuntur equi, junguntur currus, herusque cum familiaribus evahitur. Sequitur cum alio grege uxor, campique & valles animi causa peragratur. Ad arcis custodiam servus otiosè relinquitur, unaque in gynæceo nutritrix, quæ heriles liberos curet. Cætera omnia solitudo, qua nihil opportunius audendo sceleri. Iste occasionem, velut in sinu dilapsam, arripit, primumque omnium adducto ponte, tam effugiendi, quam intrandi locum intercepti. Tum infant es

pueros nutrice per vim ereptos, & ne quicquam flentes, in turrim, de qua diximus, abstulit: atque inibi sese, illosque pessulis adductis includit & munit. Nutrix, quamquam nesciebat, quid homo moliretur, tamen mali aliquid metuens, domum ululatu & fœmineo clamore implet, superumque, & omnium opem sollicitans, quarit erumpere aliqua, & familiam vocare. Sed perceperat hoc ejus consilium scelestus, cum providens pontem rescidit, nihilque mulieri liberum, præter steriles lacrymas reliquit.

Interea dum hæc domi instruantur, foris familia cum Dominis animos laxabat, ignara quantum infortunium reversurus occurreret. Herus in primis sua felicitate lætus, uberes hinc inde agros, & vineas uxori & latifundia monstrabat, quibus abundarent: amplum communibus liberis, certumque patrimonium. Inter quæ colloquia paulatim ad prædium reversi, vident præclusis foribus, sublatoque ponte, ingressum negari. Simul ejulantem audiunt nutriculam: simul plorantes liberos. Hic incerti quid fieret, mutique, alter alterum aspiciunt, & in re nova consilium a famulis, ac isti ab heris imperium, pavidi expectant: dum denique servus è summa turris pinna prospiciens, exclusos heros amarissime derisit. Quem conspectum paterfamilias (cum prolixè convitiis prius minisque inconvulser) aperire fores, pontemque illic dimittere jubet: senturum intus continuo, quid periculi sit, herum ludificari. Ille adversus hæc imperia pridem armatus, tanto liberius insultat, & flocci, nilique minas facit: dum herus in rabiem actus, comites jubet crucem, & quidquid aliud servilis supplicii, est, præparare, alios faces promere, alios rotas expedire, quibus in verberonem animadvertant. Barbarus nihil, ne sic quidem, territur ultro, & per ludibrium, ecquid adhuc pacifici de venia possit, interrogat. Quid de venia tu, scelestè? de venia tu ulla: non si terrarum orbis mihi supplicet. Nec vivam in crastinum ego, ni pessimis exemplis hodie te ulciscar. Iterum ille deridens, negat facturum id herum, sed agno mitiorem, mox

etiam nolenti, veniam promissurum. Quibus auditis, non tantum crepuit iracundia herus, sui que velut impos, hæc illac discursare, vocare operas, admovere scalas, aditumque vi quarere. Ne quicquam molitur: cum ecce, filiolum videt infantem, ab ipsa illa turri manus tendere, & in servilibus ulnis, inanimatæ fractæque matris nomen blæsis clamoribus vocare. Hic demum intelligere parens, quo loco res essent. Uti que periisse filium, ni carnifici pater supplicet fieret. Igitur positis minis, ipse, uxorque ad preces versi, veniam præteritorum offerre & petere: in super si infantem dimitteret, libertatem servo, aurumque quantum veller, promittere. Triumphare se barbarus tum serio putavit, cum heros sibi suos esse supplices vidit: quos tamen eosdem, quo magis adhuc liceret, altero tetren dos spectaculo censuit: alterumque liberorum, jam bimulum indidem eis è pinna ostendit.

Hic vero pater insanum vociferans, & in genua provolutus, palmas mancipio tendere, perque humana & divina, ut duorum innocentia parceret, obsecrare. Si quod crimen fuerit, id omne patris esse: illos nec autos quicquam, nec potuisse.

Ne dede morti; noxium macsa caput.

*Hoc merge jugulo ferru. in hoc saxa mania
Grassare pectus, nil recuso.*

Sed longe violentior mater, cum ungues in genis lacerandis, vellendisque crinibus diu fatigasset, ululatus & irritas preces ad exorandum mancipium convertit:

*Me me trucida: parte qua vis exige
Immane ferrum. Aut poena si gravior placet.*

*Absume flammis: ignibus torreferos
Per atria disperge fluctus. Omnia
Mater merebor.*

Animarunt, armaruntque patricidam hæc preces, ut jam demum voti sui potitum se crederet, cum vindicandi modum, qui ipsis gravif-

gravissimè doleret, invenisset. Quare ut aspiciatur tragœdiam, manu lava in faciem dextra cultrum arripit, eumque laetenti jugulo, sicut videri posset, dimover. Nolim importunus hie mihi flagitator iustet, qui gestus & verba, & sensus infelicium parentum, in hoc spectaculo desiderare se dicat: imitari me Thimantem permittite, ut quod colore narrationis nequeo, velo silentii repræsentem. Quæ enim lingua, aut quæ penna tam prompta, diserta que sit, ut illos animi dolores, quibus patens uterque rumpebatur, exæquet? certè ego, dum huic parti orationis succumbo, tam cogitationibus vestris impressam relinquo; nam parriicidium, quod audire nos è longinquo vix sustinemus, oculis intueri parentes cogebantur. Stat barbarus carnifex, cultroque in jugulum adacto, vagientem puerum lentè trucidat, & cum sanguine adhuc calenti se aspersisset, tremulum corpus è summa turri in subjectæ piscinæ fossam crudelis abjicit. Finitam hie lætaniam existimatis? non equidem ego, qui ultimum adhuc actum, nihil à cætera tragœdia abluentem expecto: tane verò pervastatâ jam domo, liberis jugulatis, saxi cruore natantibus, herisque barbarè conculcatis, potest aliud adhuc in familia malum expectari? potest; nam ut famelici ferè, cum cætera consumperunt, in proprios artus rabie feruntur: sic furiosus iste, jam cæde aliena defunctus, ferrum, ne qua hebesceret, in se convertit. Cum enim sceleris, furorisque sui veniam, ne à se ipso quidem speraret, & dudum famulos, operaque conglobatim accitas intruere, & scalas ferre, & portas moliri vestibus videret, amens, non expectato carnifice, ipsemet sibi cultro jus dixit: & convitiis prius, quæ rabies suggesserat, effusus, laudataque vindicta, quam de hero eximiam sumperat, sese ferro impiè, immaniterque trajecit, deque altissima turri tandem in piscinam præcepsit, liberum se ratus, si heri minacis & imminentis tormenta, (de æternis parum sollicitus,) hoc compendio effugisset.

Barbaram audistis, non hominis furentis, sed sevientis bellæ vindictam. Quamquam nulla ne bellua quidem tam immanis est. Equam enim injuriam, tantam hie,

tamque atrocem in se accepit, ut ei ulciscenda, ad lædum hoc sayumque facinus descenderet? servitutem inquis duram & inclementem serviebat: sæpe verbis ab hero, sæpe verberibus objurgatus, trucem quotidie vultum, & minaces oculos, nullum benevolentis animi signum videbat. Interea labor assiduus, & labore molestior contempus. Hæc illi tua suavia fuisse, aut jucunda censes? minimè gentium ego: nec enim sic deliro, ut hominem in ea fortuna conspectum, cum Stoicis felicem, beatumque proclamem: ceterum acerba adeo tristitia que fuisse, eventus docuit, ut proinde remedia desiderarit, malo ipso mille partibus acerbiora; ut verbum herilo, servili ferro: ut vultus rigosior vulnere: ut minæ vindicandæ fuerint mortes, & quali, cœlites boni! quali morte! morte funestâ & tragica, morte, vel audientibus nobis, nedum opperenti horrescenda. Sed fuerit hæc ejus bellæ (ut sane fuit) cæca, & ad ulciscendam injuriam, stolidâ stultaque pertinacia, erit ea tamen nonnemini documentum, ut qui magnis servorum legionibus cingi se videt, amari ab illis malit, quàm formidari: neque ut eò potentior se putet, quo torvior aut frontem contrahere, aut supercilio minari, aut vocem asperare didicerit. Quid his moribus consequi speret, quàm ut morosus aliis, odiosus etiam suis reddatur? utque ipso præcedente, omnes tanquam noxium animal, à cubili prosilierit, diffugiant? mutet hoc ille tam ferum, & intractabile ingenium, atque ut humaniùs dominetur, non tener assidue, neque semper quaqua incedit, fulmina mittat; sed servis quoque affabilem se, facilemque præbeat: cedo, quid capturus hinc est detrimenti? quid? amabitur. O detrimentum hero oprabile? quem ante fugerant servi, oderantque, jam certatim amabunt & colent: jam ad eum, tanquam ad parentem, vel (ut cum Seneca loquamur,) *tanquam ad beneficium fidus advolabant: jam obicent se pro illo mucronibus insidiantium, & cum necesse erit, substernent corpora sua, ut iter illi ad salutem sternatur.* Hæc heris elementibus omnia servorum amor præbebit, eadem omnia duris, asperis, *timor* negabit.

Hanc sævitiam ac barbariem miramur & execramur, cum atrocitas vos moneant, supplicia, qui dum conseruo vestro crudeles exhiberis, & mercede operarios frustrando velut tenentes præfocatis, summus ille Dominus, qui sibi factum reputat, quod uni è minimis, ligatis manibus & pedibus, tradet vos tottonibus in æternum cruciandos. Quare concludo saluberrimo, quantumvis viti gentilis monito: *Hoc præcepti mei, summa est: sic cum inferiori vivas, quemadmodum tecum superiorem velis vivere. Quoties in*

*Seneca epist.
45.*

mentem venerit, quantum tibi in servum liceat, veniat in mentem, tantundem in te Domino tuo licere. Veniat in mentem, brevi adfore tempus, quo stabunt servi in magna constantia Dominos iniquos judicaturi; veniat in mentem, adfore tempus, quo Dominus vocabit operarios, & reddet unicuique secundum laborem, mercedem magnam nimis, copiosam, æternam in caelis.

***

F E S T V M

S A N C T Æ U R S U L Æ .

Adducentur Regi virgines post eam. Psalm. 44.

E M B L E M A XXXVII.

Palma in innumeras coronas attonsa.

URSULA, Anagramma, LAVRVS.

Plures parit illa coronas.

A R G V M E N T V M .

Non est, quod sapientissimus mortalium multum occupetur, ut mulierem fortem inveniat; eam hodie in campum prodeuntem, non à Volscis Camillam aliquam, vel ex assyriis Semiramidem, aut ex Amazonibus Penthesileam; sed quæ omnes robore, ac animi fortitudine exsuperavit, Ursulam candidissimi agminis Ducem, & undecim millium antesignanam spectabitis. *Prov. 31.*

Quæ utrum plus Christianæ fortitudinis, patriam, parentes, aulæ delicias, & carnis illecebras fugiendo; an verò fortiter ac viriliter contra minas, & insultus tyranni, ad mortem usque dimicando comprobavit, ubi in utramque partem disceptaro, vestro rem dirimendam relinquam iudicio.

Cæterum, ut & Virgines habeant, quo Ursula duce, hisce candidis agminibus adscribi queant, non est quod generosiores persecutiones, & tyrannum sibi deesse querantur; aut molliores, tantos se, quos virgines spiritu Dei plenæ, cruciatus constanter pertulere, ferre posse reformident; ostendam etenim & ipsam virginitatem quoddam esse martyrium, pro qua tuenda, & formam, & famam, & vitam ac sanguinem, illustres filix profudere.

- §. I. *Mundi delicias, ac carnis illecebras cum URSULA fugere, Christiane fortitudinis est.*
- §. II. *In acie contra omnes adversitatis cursus, & sevisimos tyrannorum insultus, cum URSULA standum, & pro virginitate ad mortem usque dimicandum.*
- §. III. *Qua ratione virgines martyres esse queant.*

S A N C T Æ U R S U L Æ.

Adducentur Regi Virgines post eam. Psalm. 44.

Uam olim sibi gentilitiam tesseram pertinax Imperator adlegit, *Militemus*: eandem mortalibus omnia propria esse, Hussæus Vates disertè affirmavit: *Militia est vita hominis super terram*. Omnes hunc orbem ingressi, in arenam descendimus, perpetuè contra hostes fœderis necis dimicaturi. Unde Cyprianus: *Quid aliud in mundo, quàm pugna adversus diabolum quotidie geritur: quam adversus jacula ejus, & tela constitutionibus dimicatur: cum avaritia nobis, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congressio est: cum carnalibus vitiis, & desideriis, (qua MILITANT adversus animam) cum illecebris secularibus, assidua nobis, & jugis, & molesta luctatio est*. Propterea olim Mexicani, quoties infantulus ex utero matris in lucem prodibat, illum non modò verbis monebat, natum ad labores bellicos, verum etiam ipsa arma tradebant, arcum & sagittam corpulo adaptando, prima veluti militaris vitæ rudimenta Ita inquit Chrysologus: *Christiano MILITARE est id quod vivit in saeculo*. Hujus miserimæ vitæ conditionem satis superque expressisse visus est & eloquio, & Pontificatu maximus Leo serm. 1. de Quadrag. *Vita hac nostra in medio insidiatorum, in medio: aliorum est*. Si volumus superare, pugnandum est.

Verum enim verò inter acerrima prælia, inter acriora certamina, nulla graviora ac duriora sunt, quam ubi pro castimonie nitore, pro pudicitie flore, pro virginitatis integritate decertatur. Hæc sanctissimi ac sapientissimi Præsulis Hipponensis doctrina est: *Inter omnia Christianorum certamina, duriora sunt prælia castitatis: ubi quotidiana est pugna & rara victoria*. Causam quæritis tantæ difficultatis? accipite ab eodem Doctore: *Gravem castitas sortita est inimicum,*

qui quotidie vincitur & timeretur; insidet in ipsis venis, ac visceribus nostris, perpetuè classicum canit, nunquam receptui: nullæ sunt induciæ, tumulus est plusquam, si Hannibal stet ante portas. Intus periculum est, aditus omnes sensuum obsidentur, librantur arietes, mundus struit insidias, dæmon adhibet machinas, caro molitur cuniculos, omnes ad hoc laborant, ut corpus animi domicilium, murum spiritus, virtutum scholam, Dei templum, in scenam criminum in vitiorum pompam, voluptatum redigant in theatrum. Quid nos contra hæc pericula? patent undique portæ, nullæ excubiæ, nullæ vigiliæ. Quis vestram pro pudicitia adeò strenuè in vigiliis certavit, ut laureatus ille pugil Xaverius in somnis: ne per somnium hoc cogitastis: etenim ut phrasi Paulina utar, *nondum usque ad sanguinem restitistis*, ut Xaverius: usque ad sanguinem dico, utinam ad sudorem: hostem non modò venientem non arceatis; sed ut veniat, provocatis: quæ timenda essent, studiosè ambitis pericula, sic in hoc libido armatur, dum à nobis amatur. Græcorum oratorum disertissimus Chrysostomus, mirabili voto exar descendens, velut accessit prope, sic ait: *Pinge mihi sermonem virginitatis specimen, atque rei magnitudinem disce, quod bellum habes quotidie, nullatenus sedandum, ipso barbarico bello deterius*.

Hinc Ethnici Deas virgines finxerunt armatas: Hieronymus ad Principiam Virginem exponens illud Psalmi 44. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime: specie tua & pulchritudine tua, ait: Istum arbor te locum optime intelligere, & accinctus Christi gladio militare: ut autem cicias, semper virginitatem gladium habere pudicitia, per quem truncat opera carnis, & superat voluptates gentilis quoque error, Deas VIRGINES, finxit*

Job. 7. v. 1.

Cyprian. serm. 4. de mortalit.

Chrysol. ser. 34.

Aug. ser. 130. de temp.

Chrysol. ser. 12.

Hebr. 11.

Chrysol. serm. 5. hom. 9. de pœnit.

Hieronym. epist. 140.

Chrysol. to. 5. hom. 5. de pœnitent.

Sarius in vita 21. Quid.

fixit ARMATAS. Quo vel gentiles significabant, sine armis & robore virginitatem non posse asseruari. Quin imple rerum omnium sapientissimus molitor Deus, patentissimo loco illam posuit: suscipe cælum, & videbis in zodiaco lato illo cæli baltheo intra libram & leonem Virginem, ut hinc temperantia, inde fortitudine se munit atque defendat. Hinc quidem leo collocetur; nam castitati tuenda pugnandum est, luctandum est, tentationibus & illecebris acriter resistendum. Qui pugnare non vult, nec vult vincere, nec virgo permanere. Hæc virtus non nisi quotidianis præliis conservatur. Rectissime Chrysostomus: *Virgo à bello nunquam cessare potest.* Sic adit leo virgini, sed nec libra desit. Homo continentia amans, ad libram omnia examinet; labores, ne otietur: focios, ne sedueatur: sermones, ne excedat: mensam, vestes, ne lasciviat: oculos, ne longius & liberius evagentur: peccandi occasiones, ut fugiat. Nusquam non opus hac trutina, opus cautela, opus fortitudine, assiduo pugnandum est. Verum in hoc acri & ancipiti certamine constitutis, cogitandum ac agitandum est, qua ratione victoriam reportare, palmam consequi, laurea donari valeamus? ubi ea nobis primum controversia sese objicit, num in hac pugna fugiendum, num obstitendum sit: quam fortissima mulierum, generosissima virgine exercitus dux atque Antesignana Uisula, exemplo suo diremit: *Interdum fugam, interdum bellum simulans;* fugam à sæculo, ab aula, à voluptatibus capefcendo; constantiam vero in adversis, in persecutionibus, in truculenta morte comprobando, hæc fugere, in his stare, & ad mortem decerare, nos docuit.

§. I.

Mundi delicias, ac carnis illecebras, cum VR-SVLA fugere, christiana fortitudinis est.

Quam turpis ac ignominiosa sit à statione, campo, vel prælio, fuga, sacri ac profani oratores satis loquuntur, & nos ipsi fugitivos ut inertes, ac imbelles milites non injuria execramur, ac detesta-

mur. Tertullianus lib. de fuga in persecuti-
one, absolutè negat fugam ab homine forti
capefcendam: *Pulchrior, inquit est mortuus
in pugna amissus, quam in FVGA saluus: malo
miserandum, quam erubescendum.* Quin in-
ter Romanos fortissimi dicebantur, qui
nunquam è bello fugerant. Lucius Denta-
tus, teste Livio, centum & viginti præliis
cum hostibus congressus, nunquam terga
vertit, nullam accepit averfo pectore cic-
atricem; quapropter Romanus Achilles ap-
pellatus.

Probus Imperator, cum ei è præda equus
offerretur, qui centum & decem miliaria
currere diceretur, & per octo & decem dies
cursum continuare, equum repudiavit, di-
cens: *FUGITIVO militi potius, quam forti
Imperatori eum equum convenire.* De Sptimo
Severo, felicissimo illo inter Romanos Im-
peratores, qui nunquam ad verfo Martem, nisi
cum morte dimicavit, refert Beda memo-
rabile dictum: Perducto in Britanniam bello
Severus pedibus laborans, inferendæ cladis
victoriam morabatur. Itaque exercitus pug-
nandi desiderio incensus, dum cunctantem
exspectat Severum, ejusdem filium Bassa-
rium Cæsarem consulat. Cujus rei allato
nuntio, Severus extemplo, omni prorsus
morâ posthabita, deferri se jabet in castra,
statimque se novum Cæsarem cum tribunis
& centurionibus cogit. Quibus Augusti
præsentia perterritis, utpote sibi conscitis, in
genna provolutis: *Ne sciebatis, inquit Seve-
rus, se vero prorsus supercilio, Imperatorem
non pedibus in acie, sed capite dimicare?* In-
dicans consilio ac prudentia, non autem ad
fugiendum pernitate opus esse.

Verum enim vero non semper fugam de-
decori, ac probro vertendam, doctissimè ac
disertissimè tradit D. Anastasius in apolo-
gia de fuga sua, ubi fugam actum fortitudi-
nis esse, affirmat, & cum multa in hæc rem
exempla prodidisset, tandem concludit:
*Ista documenta exhibent, FVGAM nequa-
quam metu susceptam esse; sed magnam vim
fortitudinis in ea contineri.* Sic mundi deli-
cias, carnis illecebras, lascivi proci blandi-
tias fugere, hoc virtutis, hoc roboris, hoc
christianæ est fortitudinis. Ira purpuratus

Tertull.

Vopiscus.

Beda l. r.
hist. Eccl.Chrysost. co.
s. hom. 5. de
virginitate.Chrysost. ser.
12.

Hebr. 11.

Sarius in
vita 21.
Olib.Chrysost.
tom. 5. hom.
9. de virginitate.Hieronym.
epist. 140.

Cyprian. de
jejunio &
tentation.
Christi.

Doctor: *Honestius cum spiritu, quam cum carne laetatur, libidinum morsus nemo evadit illa; usque status ille pestilens, etiam longe positos inficit. Hoc certaminis genus, FUGAM potius, quam assultum requirit.*

Idem Cyprianus de singularitate Clericorum, multa iaculans de metu, & cautela qua peragenda sunt hæc pro castitate certamina: *Estote, inquit, timidi, ut sitis intrepidi, & licet timor in certamine infirmitas esse videatur, tamen virtus in infirmitate perficitur, quasi in hoc timore fortitudo, in hac fuga victoria consistat.*

1. Cor. 12.

Livius l. 1.
dec. 1.

Haud aberrasse à proposito videbor, si de Romanorum historiis hic pauca ex Tito Livio delibaro. Quis ignoret disfidium illud Romanos inter & Albanos, Horationum & Curtiorum virtuti fuisse decernendum, non tam armis, quam fuga fuisse sublatum? *Cæsis duobus Romanis, unus solummodo superstes erat, qui FUGAM capeffens, non pugna, sed cursu resistit rem, & fortunam Roma dignam, quam dimicando pendè perdidit, fecit FUGIENDO.* Ita planè contingere in eo, de quo loquimur certamine, certo certius statuamus.

Testem hoc loco appello omni exceptione majorem S. Paulum, qui. Cor. 5. graviter monet: *FUGITE fornicationem*; in quæ verba Doctor Angelicus: *Certa vitia vincuntur resistendo, sed vitium fornicationis vincitur FUGIENDO, id est totaliter vitando cogitationes immundas, & quaslibet occasiones.* Ipso cacodæmoni, hosti tartareo ac terribissimo suadet Princeps Apostolorum resistendum, dicens: *Cui resistite fortes in fide.* Ubi Orator aureus per appositè inducit Jobum, cum diabolo congredientem, & fœminam fugientem: *Quis non admiretur, inquit, videns virum hunc cum diabolo viriliter certantem, & omnes maligni machinas vincere, virginis autem faciem FUGERE, & à formosâ puella aspectu oculis subducere? Diabolum accedens non FUGIT, sed mansit, sicut leo virtutibus fixus, virginem autem visâ, non stetit, neque moratus in contuenda pulchritudine, sed statim recessit.* Cum adversus diabolum & vitia depugnandum est, morale illud Apostoli identidem inelamandum: *Resistite diabolo, resistite.* Animum invadit ira? *Resistite.* Invidia mentem im-

S. Thom. in
1. Cor. 5.

1. Petri 5.

Chrysostr. ho.
de continen-
tia Josephi.

pugnat? *resistite.* Avaritiæ & pecuniæ amor lacessit? *resistite.* Arrogantia supercilium erigit? *resistite.* Accidia & torpor aggravat? *resistite.* Libido & lascivia impetit, tela ignea ab oculis, ab ore, à manibus emittitur? hic aliud armorum genus capeffendum, *FUGITE FUGITE.* Ipsissima hæc Augustini præceptio est: *Quod libidinem FUGIENDAM esse suggerimus, Apostolus Paulus evidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicaverit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit, RESISTITE, sed FUGITE fornicationem, ergo contra libidinis impetum apprehende FUGAM, si vis obtinere victoriam: nec tibi verendum sit FUGERE si castitatis palmam vis obtinere.*

Elias Regi Achab, etiam cum præsentis vitæ discrimine ultro occurrit, ac restitit sed Jezabelem, procacem mulierem fugit; atque una nos docuit à sæculi hujus illecebris, quam longissimè fugere. Elias minus ab irato Rege, quam à salaci fœmina sibi metuebat. Unde Ambrosius: *FUGIENSAT* sacularem illecebram Propbeta, & conversationis maculosa contagionem. Ubi nunc, qui sanctitate pollent Eliæ, & fugiunt illecebram & conversationis maculosa contagionem? homines molliter vestiti, splendide enutriti, nihil maculæ, nihil contagionis veriti, minime sibi fugiendum arbitrantur. Dede cori forte verterint castissimo Josepho, generosissimo pudicitiae propugnatori, quod relicto etiam pallio, quam infamis pellex attingebat, ant fugerit: *FUGA usus pro armis.* Utinam quod rei gesta in tabula expressæ, quidam apte subscripserit, plures invenire esset tales profugos servos, quam pellicientes Dominas, atque in eo robur animi ac fortitudinem suam fugiendo declararent. Juvat hic audire infamem Poëtam, sed sana & vera monentem, ut puellares illecebras quam longissimè quisque fugiat:

*Tu iamen & firmis quæ vis retinebere vinculis,
Iprocul, & longas carpere disce vias.
Flebis, & occurret dispersa nomen amica;
Stabit & in media pes tibi jape via.
Sed quanto min⁹ ire voles, magis ire memento,
Perfer, & in vitas currere coge pedes.
Dura si quis præcepta vocet mea, dura fate-
mur*

Esse, sed ut valens, multa dolenda feres.

Excusa-

Aug. ser. 210
de temp.

vig.

Apr. 12.

Amb. l. de
fuga Jacobi
c. 6.

Basil. orat. 1.

Ovid.

Enli Mari-
antex Lip-
pom Bon-
fimus hist.
Hung. dec. 1.
de 1. 5.

Exemplo Josephi, extimulat nos S. Ambrosius de fuga sæculi, cap. 4. *Persequuntur nos peccatorum illecebra, persequitur libido; sed FUGA tanquam furiosam Dominam: qua si comprehenderit, nec die, nec nocte quis scire stinit, exagitat, urit, incendit. Nisi fugeris, nusquam effugies, omnis victoria in fuga est. Sic Parthos fugientes dimicare consuevisse accepimus, ut gloriosam de hostibus victoriam reportarent, ut canit ille maximus Poëtarum:*

Eidentemque FUGA Parthum, versisque sagittis.

Fugiendo hostes, à tergo rejaculando, feriebant, vincebant, victoriam & palmas referebant. Nec minus sibi gloriosum existiment mulieres, ac puellæ, si mœchû, aut leonem, velut draconem fugerint. Describitur in Apocalypsi singulari certamen inter mulierem & draconem, aves scire, quod pugnae genus, & ex qua parte steterit victoria: lege ibidem n. 6. Et FUGIT mulier, & quod mireris, hac ratione draconem superavit, quemadmodum disertè n. 9. subditur: *Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus & Sathanas, qui seducit universum orbem, & audivi vocem magnam à calo dicentem, nunc facta est salus & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus. Quis non animadvertat, ut puellæ gloriosam de stygio illo dracone victoriam consequantur, fuga prædicta necesse sit? virgineas hic vobis phalanges, atque earum generosissimam ducem Ursulam, Dionethi Britonum Regis filiam, ob formæ florem Connano Armorico dynastæ desponsatam, imitandam propono; quæ ut virginitatem, quam cælesti sponso dicarât, illibatam servaret, omnes mundi delicias, & aulæ illecebras, ac tyranni blanditias, cum sociabus fugere statuit. Classis itaque castissima, pudori suo timens, vela facit; dumque littora legunt, hinc Galli, illinc Germani, sacram Virginum classem admirantur, quæ modulato cantu divinos hymnos concinebant; quos choros facillè dixeris Angelorum.*

Tum navibus exscendentes, pedestre iter, Romam versus per alpes, quæ Hercu-

lem, Hannibalemque defatigârunt, pedibus avium more, Crucis labarum præferente Ursula, pervolabant. Verissimè hujus virginei exercitus Princeps Ursula, illud Propheta usurpare posset: *Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi cervorum, & super excelsa mea deducet me victor.* Ubi fortitudinem non ab adamantino pectore, ab æreis lacertis, ab insuperabili robore, vel ab aliis hujusmodi sexcentis capitibus, sed novo invento, & hieroglyphico prorsus inaudito, à cervinis pedibus, & pernici fuga commendat; ut facillè quisque intelligat, ad castimoniam decus conservandum, fugam cervorum iustar capessere, christianæ fortitudinis esse.

Verfatus ac versutus in arte amandi Pellignus vates, fugam adeo comprobavit, ut lauro dignam fluxerit. Conjecerat arduos suos oculos Phœbus in Daphnidem, specie pervenuista virginem,

*Spektat inornatos collo pendere capillos,
Et quid si comâtur aut; vides igne micâtes,
Sideribus similes oculos. FUGIT octor aura,
Illa levi: neque ad hoc revocantis verba resistit.*

*Nympha mane, sic agna lupum, sic cervia leonem.
Sic aquilam penna fugiunt trepidante columba,
Hostes quoque suos.*

Dixit, & verissimè quidem: docuitque sua Daphnis fuga ejusmodi blandos pudicitæ procos, puellis magis fugiendos, quàm agna lupum, aut cervo leonem, aquilam que columba fugiant. Dumque ambo currunt, hic se celer, illa timore:

Qui tamen insequitur, pennis adjutus amoris,

Octor est.

At dum jam prendere, & manus injicere parat, illic illa in laurum convertitur.

Usque vel ab hoste herotcam hanc fugam probari constet, subditur:

Hanc quoque Phœbus amat.

Sicque illam amicè affatur, ac precatus est: *Arbor eris certè dixi mea, semper habebunt, Te coma, te cythara, te nostra LAVRE pharetra,*

Habac. 3.

Ovid. l. 1.
Metam.Aug. ser. 219
de temp.

Virg.

Apost. 12.

Amb. l. de
fuga sæculi
c. 6.

Basili. orat. 3.

Ovid.

Euseb. Mari-
ant. ex Lip-
pom Bon-
finitus hist.
Evang. deca.
de l. 5.

*Vtque meum intonsis caput est juvenile capillis,
Tinguoque perpetuos semper gere frondis honores.*

Unde hæc arbor Apollonii sacra? unde coma, & ipsæ pharetræ lauro cingendæ? Unde perpetuus illi viriditatis honor, nisi à virginis fuga: ut ingeniosus ac religiosus Poëta observavit, dum dixit:

FVG A lauriferos parit illa triumphos.

Quod suo idiomate scitè expressit:

*Ter wyl hy roept en vleyt, en sucht,
De suyver Maghet neemt de vlucht;
En sy loopt voor, en hy loopt naer,
En daer loopt dat onenigh paer
Het schein hy was soo dapper vluch,
Alhad hy vleugels op den rugh;
Doch soo hy haer nu hebben jouwv,
En dat hy haer nu vatten vrouwv:
Soo is terstont het aerdigh dier
Verandert in een groen LAVRIER.*

*Vrsula
Anagr.
Laurus.*

Quid te, ô *Vrsula*, *Laurus*, ipsi Numini gratiosam effecit: quid comas lauro cinxit, nisi gloriosa illa fuga, quam à patria, à parentibus, à aula, à lenocinante tyranno, à cupidinitis telis, cum sociabus tuis feliciter ac fortiter adornasti? quid mirum, si *Urtula Laurus* nuncupetur: quid mirum, si lauro coronetur?

FVG A lauriferos parit illa triumphos.

Quid mirum, si æternum vivat & vigeat?

*Ovid. l. 3.
hist. eleg. 1.*

*Vtq; viret semper LAVRVS, nec fronde caduca
Capitur, æternum sic habet illa decus.*

Hanc è virginibus, quisquis laurum ambit, honesta fuga eam sibi demerebitur. Unde subdit idem:

*Een Maghet die niet vallen wyl,
En mach niet wvel syn op den dril.
En dan is beter eens ge vlucht,
Als veel, en langhen tyt gesucht.
Want siet op een verbrande vlay,
Daer stroyt men suycker alse spay.*

*Den Maegdom, en verloren eer,
En komen met geen kryten vveer,
Daerom soo schouwv dit vliegert vier,
En ick croonv met groen LAVRIER.*

Fugit David ante faciem Absolonis, non quòd sibi diffideret, aut copias ejus formidaret, sed ut Chrysostomus tradit: *Fugiebat David, non ut qui timeret, sed ut qui filium careret occidere.* A fortiori tibi fugiendum, non ut qui timeas, sed ut qui animam caveas occidere.

Hic vobis induco virginem Neapolitanam quam Francus Nobilis perditè deperibat, atque omnibus blanditiis, ac lenociniis, quibus illa se cautè subducebat, frustra flectere nitebatur. Dum tandem suboluit illi, filiam cum parentibus statuisse, in suburbanum excurrere: hanc opportunitatem nactus ipse prævolat: in silulam, qua ex insidiis transentem observare posset, se abdit. Utque juvenis alacrior, puella habitu pastoritio, celeri gressu parentes prævertit, atque inscicia & innocua in hunc procum, columba in accipitrem, agna in lupum incidit. Quid agat? consilium in arena: Nòris, inquit, me hætenus voluntati tuæ restitisse, quòd parentes mei tetrici, ac morosi, nuptias nostras minimè comprobent, & virides juvenotæ meæ annos marcescere sinant; sed ut nòris, quò animo in te sim, hodie finem statuam: illum quo accinctus, gladium mihi ad breve tempus accommoda, actutum experieris, fœminea manu heroica vitorum facinora patrari posse. Hac tam insperata puellæ animositate persuasus, quasi consensum vi parentibus extorquere vellet, gladium concedit, quo illa properè furorem simulans, ad parentes confugit, hanc, ne quid gravius accideret, insequitur. Jamque filia inter parentes, & ipsum lascivum procum consistens, ut contestaretur, & fugâ, & armis pro virginitate decertandum esse, genas ejus uno alterove vulnere, suo gladio generosè confecit, addens: *IMPOSTERVM EDOCTVS esset, ingenuam virginem velle violare:* atque his dictis, se fuga in profluentem præcipitavit, inque adversam ripam, secundo flumine, & flamine delata, abeffusa urbe, quò jam fama percrebuerat, triumphan-

*Poiteri
Majquer.*

1. Cor. 11.

*Seneca epist.
105.*

*Cyprian. de
singul. C.
111.*

*Hieronym.
919. 47.*

tium more excepta, & lauro redimita est. Illudque palmarium virginis facinus tota Italia, cedro & lauro dignum decantatum est.

Festivum est, quod Arator vetus Poëta, & post eum Beda, aliique interpretes in sporta, qua Paulus Damasci Propositi manus effugit, excogitavit. Sporta, inquit, plerumque à palmis contexitur, in sporta igitur Paulus EVGIT, quia ejus EVGAM non timor, & imbecillitas, sed fortitudo & palma consequuntur.

In fuga sola salus, in fuga victoria, & virginittatis palma est.

*Die staet, en vnaeght,
Blyff seldem maeght.*

*Quarta epist.
115.*

Acutè & argutè Seneca: *Quantum possumus nos à lubrico recedamus, in secco quoque parum fortiter stamus.* Longè à periculis recedendum, sic fugit agna lupum, passer milvum, columba accipitrem. Unde Cyprian. de singulari Cleri: *Nunquam securus cum thesauro lauro tenetur inclusus: nec intra eandem caveam habitans cum lupo, tutus est agnus.* Quid interim vos parentes, patres familias agitis: quoties ancillam cum famulo, solam cum solo domi relinquitis? quoties materfamilias se cubitum recipit, & pedissequam jubet operiri, ut filium concubia nocte bene potum reducem excipiat: quoties finit filiam clauso ostio, cum lascivo proco confabulari, toties agnum cum lupo, intra eandem caveam committit,

Hinc, ut communis fert paroëmia, cuilibet tria M. M. fugienda, *Mustum, Mulier, Militia*, seu vernacula, tria *W. W. Wyn, W. ff, Wapenen* Atque à fœmina cumprimis, veluti à facie colubris, seu viperæ fugiendum.

Si quis accedentem ad se, & assilientem spectaret viperam, an non ab ea quantocius profugeret? Hoc magni Hieronymi monitum est: *Quid tibi necesse est in ea versari domo, in qua necesse habes quotidie aut perire, aut vincere: quis unquam apud viperam securus somnos capit, quæ et si non percutiat, certe sollicitat; securius est perire non posse, quod accidit fugienti, quam juxta periculum non perisic. Hac quotidiana lucta, ut se expedi-*

*Hieronym.
epist. 47.*

ret, procul urbem, ac omnes matronas Romanas fugiens, inter feras ac lustra vitam egit. Unde à Vigilantio reprehensus, quasi iners miles stationem desereret, quarenti, cur in eremum confugisset, respondit: *Vt ima tua bella non patiar, ut non me capiat oculus meretricis. Respondebis, hoc non est pugnare, sed EVGERE; fateor imbecillitatem meam, nolo ipse pugnare victoria, ne perdam aliquando victoriam.* Et quis tu, qui providentior Hieronymo esse audeas, & pugnatæ cum pudicitia periculo, quam fugere præsumas: cum vel exercitatissimus sibi diffidar, licet hastâ & clypeo munitus, & in fuga sibi omne præsidium esse decanter:

*Mox ergo sumpsit arcum,
Et auream pharetram
Me pralio lacessens;
Ego verò ut olim Anchilles,
Lorica amictus, atque
Scuto minax & hasta,
Cum Amore praliabar.
Iaciebat ille tela,
VERTEBAM AT EGO TERGA.*

Anacret.

Militia hujus sæculi, fugæ se committere, indecorum ducit: oppositum planè contingit in castris summi Dei, qui etiam fugientibus subsidium, & cælitæ superpetias mittit, ut discrimini, potissimum pudicitia expositi, generosè elabantur.

Ipsam hinc Ursulam in hoc certamine, cum candidis suis agminibus alumnae suæ præsto fuisse, attendite.

Virgo Belgica sese Deo, & Divæ Ursulae devoverat, conceptio perpetuæ castitatis voto, cui dum insidiatur impurus adolescens, monstrata via, clanculatus in cubiculum virginis irrepit, seseque abdit quam occultissimè. Ascendit virgo fraudis inscisa, fulsitque pro more vespertinis precibus, caput præter solitum tremiscere, & nunc hac, nunc illac circumspicere, & perpicacis instat columbæ, velut umbram time- re accipitris. Quid deinde? castigat imbellem animum, & tortis adlaborat esse, metu discusso, sed frustra: crescit horror, augetur metus, virginæ pudoris vel præcurior, vel còmes, vel etiam tutor.

Tandem

*Lobbetius
gloria Pa-
triarch. de
S Ursula,
pag. 175.
Annua
Colleg. Val-
lence. a.
1603.*

Tandem iustratis omnibus cubiculi angulis, castratis insidiatorem sub lectica reperit abditum. Exsilit inde blandientibus verbis, lascivienti habitu. Non tulit petulantiam christiana Amazon, & arreptum candelabrum tam alte in hostile caput impegit, ut domum vix evaserit vivus.

Potuisset, imò & debuisset à vulnere refrigerescere, ac remitti æstus ille impuri amoris; sed incaluit, exarsitque magis: persanato quippe post aliquot menses capitis vulnere, ad alias se convertit artes, consulcoque mago, virginem expugnare conatur. Ita à vulnere capitis gravius in animum gliscebatur vulnus, semel, bis, tertio amatorios pulveres, animorum philtrea, cartasque peregrinis characteribus exaratas, virgines vestibus, libris cubiculo inferuit: sed interno monitore tuta virginitas fraudem semper detexit. Quid igitur effrænis amor? an hic sistat? an conquiescat? minimè: dum enim contra magicas artes, contraque blanditias invictum spectat, atque obfirmatum animum, virginem viaggreditur.

Capratâ solitudine, cum parentes abnotant, clancularia clave ad cubiculum pervadit, ubi virgo strato se dedit, faventibus tenebris prorumpit è lateribus, circumstatque ceu raptor ad agnam, ceu lupo ad prædam.

Quid faciet pavida columba, sub ungue accipitris? inclamet, nullus exaudiat, gemet? non iis moverit incestus amor: luctetur sed certa stabit ab hoste victoria.

Itaque jam non de morte dubia, sed de pudore trepida, animum ad virtutem parat, ad artes vertitur, vacua præsidio, sed Deo plena. Habet nimirum & suas artes ingeniosa castitas, & inermis licet ipla, armatos tamen nunc stravit, nunc exarmavit. Quid agimus, inquit, tacita? nisi prospicimus, captiva virginitas: votum est mori, sed metus deplorari. Est in virgine vulnere locus, non est contumelia. Age, inquit, pertinax amator, dum casta mihi esse non licet, liceat esse cana, erit utriusque fama consultam si pessulus foribus obdatur, ne serò domum revertens ancilla, amores istos turbet vel infamet.

Provide, subdit insanus amator, sed committat tibi, ne solitos ludos agas. Prærit illa superinducta subucala, prehensat comes laciniam, & dum per tenebras gradiuntur, primoresque fores virgo prenat, raptim aperit, è manibus elabatur, atque in medias se plateas proripit.

*Vt fugiunt aquilas timidissimaturba columba,
Vique fugit visas agna novella lupos.*

Ovid. l. i. di
arte.

O providam castitatem! quæ nec capra quidem capi potuit. Ita demum adolescens, dum metus amorem, infamia desiderium vincit, ad breve tempus à sua infania destitit, ad tempus inquam breve: nam cum hac ratione nihil profecisse se videt, ad alias artes conversus, magicis incantationibus spiritus malignos per virginis cubiculum noctu inambulare facit, ut vel sic nocturno terrore vinceret, quam impuris amoribus vincere non potuit, sed neque sic vicit: detecta enim fraus fuit, & philtrem cereo domestico insertum reperit, atque exemit: tum ad Deipara, divaque *Vrsula* præsidium confugit. Res mira! ecce audit velut agmen magnum & consertum moderato gressu cubiculum suum pertansire: audit, inquam, & primo horrescit, tum fugam meditat, atque ad cubiculi januam advolat, sed impediti se sentit, moxque metum omnem ab animo detergi, imò se tanto perfundi gaudio, internaque luce, ut etsi oculis nihil cerne- ret, non dubitaret tamen, & virgineum agmen, & Virgineum Reginam eò adventisse, quod ipsum confirmavit, relicta cælestis odoris fragrantia, quam & ancilla, quæ fortè advenit, perferat & ipsa, quæ sivitque; unde tam inusitatus, tam admirabilis odor, cui similem hauserat nunquam.

Quæcunque in istiusmodi angustiis comprehensa virgo effugium circumspicit, virginum ducem *Ursulam*, ejusque auxiliare copias invocet.

Dinet.
theatra de
la Noblesse
Francoise.
tom. 2. l. 2.
147. 9.
Pag. 1.
Æneid.

Salazar in
Priv. 31.
v. 10

Aug. l. 1.
En.

August.
tom. 4.
quæ ex
veteri et
vero te-
stam. mix-
tum. c. 115.

Curt. l. 6.

§. II.

In acie contra omnes adversitatis incurfus, & savissimos tyrannorum insulens, cum URSULA standum, & pro virginitate ad mortem depugnandum.

Hic Salomone opus est, qui edisserat, num ex imbelli sexu, mulier reperienda, quæ eos animos habeat, eos spiritus alar, tanto mentis, corporisque robore prædita sit, ut mulierem fortem rectè nuncupare, ac verè de prædicare possimus; quam dum Sapiens quaerit, & nunquam invenit, quæ & qualis illa mulier fortis sit, disquiramus. Septuaginta in hunc locum Prov. 31. v. 10. *Mulierem fortem*, ventunt: *mulierem virilem, seu Viraginem*, quæ virtute cum viris certat, imò viros superet. Varabius eodem collimans, intelligit *mulierem, masculam*. En tibi masculo animo Rodegundis, Perfidis Regina, quæ cum vix strato surrexisset, ac componendis crinibus distineretur, nuntio accepto de rebellionem suorum, passis ut erat capillis, autâ, omnique mundo muliebri relicto, in publicum profilit, ad arma conclamari, exercitum conflat iussit, atque ipsa *dux famina*, non prius capitis crines composuit, quàm rebelles in ordinem redegit. Unde gentilitia illa tessera Persis usurpata: Regiam fluxis crinibus insignibus circumferre.

Non minus congrue Salazar, alique interpretes exponunt: *Mulierem exercitus, seu militarem*, quæ audeat in arenam condescendere, cum viris contendere, & in acie dimicare: quod Amazonum Regiam factitasse legimus, quam celebrat Virgilius;

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilea furens, modicisq; in millibus ardet.

Harum bellicarum mulierum, inquit Augustinus *tanta virtus in rebus gerendis fuit, ut per multam seriem annorum regnantes non nullas gentes subigerent, Asiamque totam avo te. sub tributo ponerent.*

Notat Curtius, exusto sinistro ubere, Amazones pugnare consuevissent: *Adurit inquit dexter a mamma, ut arcum facilius reddant, & tela vibrent.* Quod & in Camilla Volschorum Regina, exto sit idem Poëta:

Cœlestis Panthæi pars II

Vnum exerta latus pugna pharetrata Camilla. Virg. l. 11. Æn.

Atque ut alias sexcentas omittam, Semiramis potentissima Assyriæ Regina hoc sibi stilis, & ubelilcis, suoque epiraphio insculpi fecit: *Me natura quidem feminam finxit, ego verò gestis, nulli fortissimorum virorum inferior.* Hæc porro eo animi, corporisque robore; ut lænæ ausa suos catulos surripere, ipsi Mauris bellum indixerit, & superatit, Regem Indiarum profligarit.

Hæbrei, alique interpretes legunt *mulierem virtutis*, qualem se exhibuit Zenobia, Palmyrenorum Regina, quæ ut esset forma corporis egregia, oculis supra modum vigentibus (verba Pollionis sunt) *tanto candore in dentibus, ut margaritas eam plerique habere putarent, non dentes.*

Nihil tamen muliebre, ac molle sapuit, sed venatu se in montibus, & silvis contra feras exercuit: armata in campum ipsa processit, bella cum Romanis, & Aveliano gessit, Ægyptum invasit, & victo ac cælo ejus Præfide Probo, occupavit.

Cum tot itaque fortes mulieres reperiantur, quid est quod sapientissimus mortaliū, vel unicam quaerat? nisi fortè eam suo sæculo non repererit, qualem hodie orbis celebrat Christianus, quæ omnes omnium harum dotes, ea est Ursula, eminenti quodam modo complexa est. Hæc porro mulier *virilis planè, ac mascula* Rodegunde multo animosior, autâ deliciis, ac omni muliebri ornatu, non ad tempus, sed in æternum valere iussis, non modò cincinnis, ac capillitio incomposito, cum Rege, ac gente Deo rebelli congesta est, sed & capite suo, eum subdete, ac debellare conata est.

Exstitit verò *mulier exercitus, seu militaris*, quæ numerosissimum illum undecim millium lectissimarum, non matronarum, sed Virginum exercitum in campum induxit, non exfecto dumtaxat sinistro ubere, sed & utroque, & toto corpore, in vulnera, in mortem prodigo:

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis URSULA plena Deo, MEDIIS QUE IN MILLIBUS ardet.

Cujus glorioso sepulchro verò, quod Semiramis sibi yanè, inscripsero, *me natura quidem*

Dinet. c. 11. Polyanus,

Dinet. theatre de la Noblesse Francoise. tom. 2. l. 2. (p. 9. pag. 1. Anecd.

Galozar in Prov. 31. v. 10

Virg. l. 11. Æn.

August. quest. ex veteri & avo te. Jam mixtum. c. 115.

Curt. l. 6.

quidem sceminam sinxit; ego verò gestis, nulli fortissimorum virorum inferior.

Fuit denique mulier virtutis, seu ut Bernardus interpretatur *virginitatis*. Quam hactenus recensitæ, passim omnes ignorarunt. Hæc invicto animi robore, docet se, & carnem, & blandimenta omnia superare; ac supra veterem illam Juditham meruit triumphare, dum sponsum suum *Holofernem* nomine, per baptismum *Ætherium* nuncupatum, mundum, & carnem docuit calcare, & virginitatis, ac Martyrii palmam secum vidit concedorari. Labet illius meminisse cum *multum terris, factatus, & alto*.

Bonfinius
hist Hung.
decade 1.
lib. 5.

Virg. 1.
Æm.

Exercitus Virginum Colonia appulit, atque earum Dux *Vrsula*, *crucis vexilla ferens, in terram primò desilvit*, quam aliæ copiæ subsecuta sunt. Cum ecce Hunni truces, ac barbari, qui tum fortè Colonia obfederant, in has lectissimas Virginum turmas excurrunt, & velut agnos, feroces lupi invadunt. Quid hic *Ursula*? quid aliæ Virginum turmæ? an retro cedere, an deprecari, an fugam circumspicere, an ferrum, an vulnera, an mortem extimescere? stant omnes fixo pede, eodemque hærent velligio, paratæ pro virginitate, ac religione cadere, ac mori. Quodne temerè fieret, & sine militari statione, sine lege, sine modo, ordineque, suas ipsa acies instruere, atque explicare mihi visa est *Vrsula*, velut Dux, atque Antesignana sacra illius militiæ, quam in undecim velut legiones distribuit. Dignum cælo, dignum superis, Deoque spectaculum, quod nulla hactenus vidit aras, nulla visura posteritas. Ad Rheni adlabentis ripas, ingens erat atque effusa planities, in hac ordines suos disposuit *Ursula*: in prima acie, mihi consistere visæ sunt virgineæ legiones omnino quatuor, in secunda totidem, in tertia verò tres; singulis autem præesse una, ut genere nobilis, ita virtute præstans, ac robore, quæ cæteris animos faceret. Media videtur, atque eminet *Ursula*, ut avito sanguine, ac forma, ita constantia, invictaque fortitudine omnibus superior, Ubi sic in acie steterè Virgines, ex adverso incurrerè visæ sunt armatæ Hunnorum copiæ; è quibus hi telis, ac sagittis hor-

ridi, illi nudato ferro, enseque formidandi; isti bipennibus, & hastis instructi; omnes in vulnera, in cædem, strageneque proni, ac præcipientes. Ab his pars una telis transfigitur, pars altera ferro cæditur, pars bipennibus secatur, & per immania vulnera purpureas, imò candidas emittunt animas, purpureas à martyrio, à virginitate candidas; nulla reluctatur, flexis pars magna genibus jugula porrigere, manus Deo ad cælum efferte, nonnullæ quæ subsidebant, clausis fatum oculis exspectare: invidere quandoque præmortuis, tanquam vices præripuerint. Discurrere aliæ, ne cædi superessent, pro expirantibus orare, quæ primo ictu non ceciderint.

In medio agmine *Vrsula* erecto crucis vexillo, animosus stare, omnes animare. In hanc dum *Julius*, seu ut alii, *Glula*, Hunnorum præfectus celeri cursu involat, jamque telis configere parat! *o pulchritudo natura privilegium!* potentes huius illecebræ! simul atque *Ursulam* vidit: & in ea formæ elegantioris miraculum, manum sustinuit, iram repressit; adeo verum illud *Origenis*: *Forma vincit armatos, & ferrum pulchritudo captivat*. Et certè vicit in *Ursula*, captivumque tenuit & ferrum, & animum ferocientis tyranni. Sed non diu vincet. Quia *Ursulæ* continentiam non vincet. Ut enim barbarus princeps amabili illa, virgineaque specie captus, à minis, à ferro, & cæde, ad amatoria verba, blanditiaque descendit, suosque qui Germaniæ domitor, & Europæ propè totius victor habebatur, in conubium regni favores, sceptræ, ac diadema offerret, *Ursula* intrepide ad hæc: sponsum mihi non è terris, sed è cælis jam dudum quæsitus, est æterni Patris Filius, generisque nostri Redemptor, *sponsum sanguinum*. Data illi fides, ideoque ne verba perde, stat cum cælesti sponso, *Jesu meo vivere, & mori*. Dixit, & ne telo cupidinis pectus violarent, barbari telis, ultro cervicem porrexit. Nec mora, amore in rabiem verso, arcum inflexit, & sagittam emisit in *Ursulæ* larus: simul & effluit ingens anima, & in cælestis sponsi amplexus, caraque oscula proripit, ipsamque, *in æternæ beatitatis*.

Bonfinius
cit. *Ægidius Gelandus*
de admiranda
magnit.
Colonia
pag. 352.

Plato, lib.
de Rep.

Formis l. 2.
cap. 15.

Iani Nicii
Erisbrai
exempla
c. 156.

Exod. 4.

O ben-

Bonfinius
cit.

Horat.

Carth. ser.
de S. P.
Julia.

Bonifinius
cit.

O beatissimarum puellarum exercitium, in perpetuum viroorum ruborem, confusionemque reperitum! hic oculos, hic animos pascite, oculo quidem fuso veluti rubro sanguinis Oceano; animos autem præclaro illo magnarum virtute spectaculo. Quas inter eminet Constantia Christiana, & supra sexum, supra ætatem fortitudine eximia Ursula.

Hiral.

Cui LAURUS æternos honores,
VIRGINEO peperit triumpho.

Carib. ser.
de S. Ursula.

O quam amabilis, & præamabilis! quam scilicet, & gloriosa! quam dulcis, & præhonoranda, sanctissima Virgo Ursula, per quam Deus tantam gratiam, & misericordiam tot millibus exhiberet! & quanta est ista solemnitas tot millium prudentium! quid ad hæc, vos Virgines? ubi illud robur, ubi animus, ubi sanguis, qui vobis pro virginitate tuenda fluat? Hæc solennitas quanta quanta est, cum vobis tota debeatur, adnitatur profectò, ut vos inflammem, ut hunc castimoniarum thesaurum omni custodia conservetis, omnibus viribus propugnetis.

Florus l. 2
cap. 15.

Extollant alii Carthaginenses matronas, quæ teste Floro, cum funes deficerent, forti generosoque ausu capillos sibi radi curarint, ut in funes torti, ad machinas bellicas protrahendas impenderentur; potiori iure, a forti pectore, & manu, ego Virginem laudaro, & in cælum extulero, quæ virginitatem suam capillitio redimere non dubitavit. Mulieri viduæ filia erat nubilis Virgo forma non mala, sed nihil suppetebat, quo eam honesto cuiquam viro collocaret. Etenim quæ sunt etiam ad vitam parçè ac duriter agendam necessaria, omnia deerant: adeò ut quæcumque loco moveri possent, aut vendidisset, aut pignori oppotuisset, quid multa? eò inopia redacta erat, ut de vendenda filia pudicitia cogitaret. Cujus consilii cum participem filiam fecisset, eandemque summiopere adhortata esset, ut eo quæstu sibi, cum extrema penuria luctantem succurreret, ne fame, cæterarumque rerum inopiâ conficeretur; prudens virgo assimulavit se cum matre sentire: sed dieculâ ad eam rem petiit: æquum enim ajebar omnia antea experiri, quâ ad illud extremum, atque ultimû remedium decurrere. His dictis, productam

auroque simillimam comam, suo capiti ferro præcidit, matricque vendendam exhibuit. Quam cum illa in foro venalem haberet, vir locuples ea puichritudine delectatus conflitit, rogatque num ea factæ cuiquam Deo Virgini præcisâ esset: Tum mater, egregium filia facinus, summamque illius paupertatem exposuit, qua suadente capillos sibi ademisset, ut sine pudicitia ja&urâ, necessitati vitæ secureretur. Obstupuit vir ille locuples virginis sagacitatem, & pudicitiam, simulque misericordiâ motus est. Iraque celans animo quod cogitabat, mulierem bono animo esse iussit, sed plenius doceri cupiens, discessit, & clam vicinos adiit, eosque de virginis vita, ac moribus percunctatus, invenit, illorum de pudicitia sermones, cum ejusdem matris oratione congruere. Quâ famâ compulsus, virginem indotatam duxit uxorem domum, summa patris sui voluntate, quâ in affinitatibus conglutinandis, bonarum Virginum famam omnibus anteferendam existimavit.

At quantum ab hac viragine distant modernæ virgines, pellices potius dixerò, quæ tantum abest ut virginitatis decus, pretioso capitis sui ornamento redimere paratæ sint, ut etiam capillis pro retibus utantur, ad capiendas adolescentum animas; unde non injuria crispî hi cincinnati (*Locken*) vocantur, quibus oculos, animosque pelliceant, imò ut aptum igni pabulum sint, flammarum jacula emittunt.

Matronæ Romanæ, quando Galli primò in Urbem impetum fecerunt, deficientibus nervis, capillos raserunt, quibus chordæ necerentur in atcus flectendos, & sagittas emittendas. Hoc Romanum, sed & illud vanum & insanum, capillis velut jaculis uti, ad animos vulnerandos, & inflammandos, alio longè igne quàm sponsa in Canticis: quam tot Virgines Deo sacratæ amulantur. Fuerunt & aliæ prudentes Virgines, quæ i marcescibilem Angelicæ Virginitatis decorem fragili corporis formæ, brevi in fetorem & vermes abitura prætulerunt, proque hac ruenda fluxam venustatem utro abjecere:

A a 2

NOTANT

Vegetius
Nyssen
Dom. 4.
post Pass.
d. 5. 3.

Plato, lib.
de Rep.Iani Nicii
Eritoræ
exempla
c. 156.

Enod. 4.

Greg. Nazian. in
earm. &
orat 29.
Bernardus
serm. 40.
in Cant.

norant enim quantum castæ ac niveæ mentis pulchritudo, corporea ac carnea potior ac præcellentior sit. Hanc porò si quis penitus nosse cupit, comperiet corporis pulchritudinem esse brevem gratiam, temporis & morbi ludibrium, ut ait verus ac sincerus censor Nazianzenus. Hanc Bernardus vocat coloratam carnis putredinem, & purulentiam flavi sanguineique humoris, vitreæ cutis superficiem equaliter suffundentem. Verè vitreæ cutis superficies, ut Poëta:

Forma bonum fragile.

Ovid.

Hieron. l.
1. adv lo-
vinian.

Sic vel Ethnici censuerunt: Thephrasto, forma est fraus muta, & silens. Socrati, est blanda tyrannis, quæ pudicitia insidiatur: Lù est cum forma magna pudicitia. Est denique libidinis incentivum, adè ut amor formæ rationis obliuio sit, & insania proximus.

Arnob. in
Psalm. 44.

At quis mihi vivis coloribus castimoniam, aut virginitalis speciem, venustatemque depingat: Eburnea domus, est corpus castum, ait Arnobius, in quo tinea non facit ullam lasionem peccati: Patriarcha Venetus de ea agens: vocat argumentum omnis pulchritudinis, quæ ipsum Regem in sui rapit dilectionem. Quid castitate decorius? exclamatur Bernardus, præ hæc omnia speciosa fordescere, D. Ephrem testatur. O Castitas! cui

Laur. Iu-
stinian. in
ligno vita
Bern. epist.
42.

abominationi sunt delicia, venustus corporis, & ornatus vestium. Quid mirum si pro hac tuenda illam ultrò prodigere, tot Virgines prudentes studuerunt? Talis existit S. Liberata, Regis Lusitaniam filia, quæ cum esset incredibili corporis pulchritudine, cui plures proci insidiabantur: ne per nuptias virginitalis suæ, tanta pulchritudinis ornamentum deperdere cogeretur, cœlestem suum sponsum oravit, & exoravit, ut corporis formam, in teterissimam speciem commutaret, ac monstro similem redderit.

S. Ephrem.
rom. 1. ser.
1. de castit.
lib. de Virg

Hinc ea sanctitas consecuta, ut inter cætera miracula, cytharedi ad mortem injustè damnati, dum per transfennam imaginem ejus veneratur, ac Virginis patrocinium implorat, innocentiam ejus, argenteæ octeæ excussione declaravit. Altera quid etiam fortius tentavit, cum a Regis libidine, integritati periculum imminere sentiret, faciem, cujus forma Regem captum sciebat, tione

Bern. serm.
40
Cant.

ardenti variè adussit, omnemque pulchritudinem obliteravit, ut Regis furorem extingueret, & candidam castimoniam vestem, ab omni fuligine intactam servaret. Hæc nemo demirabitur, qui illud Ecclesiastici expendit quod omnis ponderatio non est digna continentis animæ. Id est, ut exponit Hugo Card. ad comparationem animæ continentis. Inde est quod vorum continentia, non habet dispensationem, quia non habet compensationem. Quod si quis Virgini, Christo desponsæ offerat crumenum nummis plenam, appendat torques aureos, armillas, in aures munera regia: ponderatio non est digna continentis animæ.

P. Ioan.
Rho varia
Virtutum
bist. pag.
736.

Quod si dotem etiam Virgini pauperi opulentissimam, dignitatem, ac generis nobilitatem in super quæ pollet, turisque familiarè paupere divitem fortunam condicat, ut virginitalitatem extorqueat: Ponderatio non est digna continentis animæ. Non si formam, si famam, non si vitam adimere quis velit virginitalitatem exponenda est, quia ponderatio non est digna, non habet dispensationem, quia non habet compensationem. Verum quidem illud Sapientis: Melius est nomen bonum, quàm divitia multa; utque opes, ac ipsam etiam corporis formam perdidit, imò omnia perdidit, famam servare memento. Hanc tamen etiam calumniantium linguis, quam castimoniam obscœnis lenonibus prostituere, longè præstantius. Virginitalitatem Deo verat S. Ulpia, quæ ut erat amantissima quadam & corporis, & morum venustate spectabilis, in procorum oculos, & amores, simul & insidias incurrit: cumque nulla esset eas declinandi ratio, amentiam finxit, ut per insaniam mentis deliria, erroreque, & famam ramitteret, & procos omnes, arque amantissimos se dimitteret, fugaretque. Sic famam ipsam, bonique nominis odorem sparsit, ac prodigat, atque ut una Virginum prudentum esse pollet, amens videri voluit.

Sed parum hoc, ultrò pro servanda pudicitia famam prodigere, fuit qui eam etiam Religiosissimis viris, & candidissimis mentibus extorsere, quibus teterissimam libidinis notam inusserunt, quia in partes suas trahere, & pudicitiam expugnare non valuerunt.

Eccl. 16.

Hugo Card.
in Eccl. 1.

Nicph. l.
1. 113
Ist. Eccl.
Strada
prologon.
ad ead. l.
1. 113. 5.

Hug. cit.

Prov. 12

Bolland. 3.
Januar.

Testis

Testis Susanna (ut norint conjugati sibi validissimè decertandum) testes viri Religiosi innumerati, quibus hic cum gravissima nominis infamia luctandum fuit potius, quam vel minimum castimonie suæ detrimentum fecissent. Innumeræ denique Virgines prudentes repertæ sunt, quæ pari cum Utriusque zelo, Virginitatis thesaurum præ vitæ, & sanguine æstimarunt: quia non est digna ponderatio continentis animæ, è millibus unam adduxisse sufficere.

Afferant qui amoris evolvunt annales, si quam ex ultima memoria reperunt Heroinam, in amore adeo solertem ac fortem, ut si Euphrasiam legant, non continuò huic omnes longo intervallo possideant: Deprehensa Euphrasia, Virgo Nicomediensis, altercataque diutius cum impuro gladiatore, dum se eo loci vidit, ut neque vi, neque lachrymis ab armato atque impudente juvene tueri pudicitiam possit; sistere illum jubet, ostenditque velle se pretio redimere, quod prece non potuisset: sagam se, ac magicæ artis peritam fingit, iisque ab infanta operam dedisse, notum sibi esse Medicamenti genus, quo quis semel corpus illinat, nullo deinceps ferro, telove nocumentum incurrat. Tantum arcanum quod ad eam diem clam omnibus habuisset, monstraturam se ea conditione, ut sibi persanctè iurer, nullam in posterum pudori injuriam illaturum. Quod cum miles incensus armorum gloriâ, facturum jurejurando se obstringeret, averit ab eo puella se tantisper, & liquefactâ, quam fortè penes se habebat cerâ, collum ac cervicem oblinat sibi: tum conversa ad juvenem. Ut scias inquit, data à me tibi verba non esse, periculo meo fidem arti, quam exposui, comprobabo. Age stringe jam ferrum miles, istaque gladiatoria vi collum, quod modò ipsa mihi liquamine communi vi pete validis quantum potes lacertis, mox intelliges, quam tutam reddere me, adversum te potuerim artificio meo. Ille cui ardorem libidinis, cupido experiri medicamenti penè restinxerat, ferrum securus educit, inque locum à Virgine designatum, validè vibrat, teneræ collum puellæ confestim secat, præciditque eodem istu sibi spem potiundæ Virginis, ac Virgi-

ni, metum amittendæ Virginitatis. O plenum generosæ animæ pectus! O susceptum in arena, sed è cælo suggestum consilium! O Virginei amoris fabri, ulque adeo solertis ingenium! At ô corruptos nunc sæculi mores, ô perversos nunc puellarum, juvenumque amores! habent & ii præstigijs suas, & phyltra, quibus pudicitiam non ad sanguinem propugnent, sed quavis arte, vel in arte expugnent.

Quos ut cum Joviniano pariter confundat Hieronymus, gentilium exempla inducit: *Vi qua Christiana pudicitia despiciunt fidem, dicant saltem ab Ethnicis castitatem.* Unde inquit: *percurram breviter græcas, & latinas, barbarasque historias, & docebo Virginitatem semper tenuisse pudicitia principatum. Aristocles Tyrannus adamavit Virginem Stymphalidem, qua cum patre occiso, ad templum Dianæ confugisset, & simulachrum ejus teneret, nec vi posset arvelis, in eodem loco confossa est.*

Ob cuius necem tanto omnis Arcadia dolore commota, ut bellum publicè sumeret, & necem Virginis ulcisceretur. Tanta vel apud Gentiles virginitatis Religio, ac veneratio. Quod quo manifestius sit, pergit potè: *Quis valeat silentio præterire septem Millestas Virgines, quæ Gallorum impetu cuncta vastante, ne quid indecens ab hostibus existnerent, turpitudinem morte fugerunt, exemplum sui cunctis Virginibus relinquentes: honestis mentibus MAGIS PUDICITIAM CURÆ ESSE, QUAM VITAM.*

§ III.

Quaratione Virgines, Matres esse queant?

Compello hic viros Religiosos, qui candidis mentibus, & spiritu Dei ferventibus aures præbent, edisserant obsecro, quoties has ex æstuanti pectore voces, & fervida suspicia exceperint: mille votis se exoptare, formam, famam, sanguinem, vitam profundere, quam virginitatis jacturam facere: unum id se indolere, quod cum Tecla, Cæcilia, Catharina, Ursula, virginitatis suæ liliū martyrii ostro fingere non liceret. Tali zelo cum & inter suos quosdam ac-

Eccl. 16.

Hugo Card.
in Eccl. 2.Simplic. I.
163
Hug. Eccl.
Strada
Vulson.
adadem. 4.
1701. 5.

Hug. cit.

Prov. 22.

Belland. 3.
Laziar.Hieron. l.
1. adu Jo.
vinian.

Aug. serm.
250 de
temp.

cenſos adverteret Auguſtinus, hac ad eos hortatione uſus eſt: nemo dicat fratres chariſſimi, quod temporibus noſtris martyrum certamina eſſe non poſſunt: habet enim pax noſtra Martyres ſuos; nam libidinem fugere, pars magna MARTYRII eſt. Atque hic fructus uberrimus hodiernæ paræneſis erit, ut quæ in Urſula, ejuſque glorioſo comitatu, Martyrii palmam ſuſcipiunt, qua ratione & ipſi, citra tyranni perſecutionem, eam preſentare poſſint, intelligant.

Chryſoſt.
orat. de S.
Thecla.

Chryſoſtomus in exordio encomiaſticae de ſancta Tecla, eam ante Martyrium cruentum, Martyrium Virginitatis ob iſte docet: Virginitas illis qui rem accuratè perpendunt, magnum quoddam Martyrium videtur: ſunt enim crudeles quidam carniſices, corporis voluptates; imò verò carniſicibus crudeliores, nam vinculis torquent non manuſactis: per oculos animam vulnerant: per aures mentis rigori, atque conſtantia, luxuria faces admovent. Novis oculis cecitatè indixerit, ne formas ſpectent: tum id quod clauſum eſt, reſerant voluptates, & laſcivis per aures cantilenis reſolvunt. Quando in aures cantibus meretricis ocluſas inciderint: tum libidines cogitationibus ornatae illudunt. Quando illas per omnia, ut paucis complectar, vigilantes ſuperavimus dormientes umbratili pugna di vexant. Ita nos perpetuis, & in orbem redeuntibus praliis urgent. Porro ſi iuventutem etiam aggreſſa fuerint, tum verò ſtipula cum fornace iungitur. Quæ omnia Beatae Virginis Tecla dicam etiã Urſula: longum MARTYRIUM VIRGINITATEM reddebant, quæ cum voluptatibus, ut cum beſtiis pugnabat; cum cogitationibus, ut cum cruciatibus luçtatur: cum libidinum imaginationibus, quaſi cum tormentis carniſicum congregiebatur. Sed ab illo tamen multipluci, ac domeſtico bello, victoriam reportabat.

Quis nunc diſſidat, etiam ſine ſanguine, & perſecutore, Martyrii palmam ſe conſequi poſſe? etenim oculos, aures, mentem, ab illicitis cohibere; magnum quoddam MARTYRIUM eſt. Omnes voluptates, & carnis illecebras ſuperare: longum MARTYRIUM eſt: efferveſcentes floridæ iuventutis motus frenare, penitusque extinguere: lon-

gum MARTYRIUM eſt, quod ſuo Doctore melliſſius confirmat luſſragio, dicens: *partitas in ubertate* [quam habuit David & Job] *largitus in paupertate* [quam exercuit Tobias, & Vidua] *Caſtitas in iuvenute* [qua uſus eſt Joſeph, & innumera virginitas] MARTYRIUM EST SINE SANGUINE. Imò hæc cum carne in juvenibus luçta, adeo quibuſdam dura, ac diuturna, ut cum Martyribus ſemel cervicem ferro ſubdere, longemalient, quàm h' affiduo exercitati. Quid quod Orator aureus, Virgines, flammas libidinis triumphantes, vivi comburium pari alleveret: qui ad hæc fortitudinem exhortans conſonem, propoſita tacita cautione, pace frui Eccleſiam, & perſecutioni turbine non agitæ, ſic reſpondet: *equidem id etiam ſcæ perſecutionis quidem tempus non eſt: at Martyrii eſt tempus. Non perſequuntur homines: at perſequuntur demones: non laxat Tyrannus; at vexat diabolus tyrannorum ſaviſſimus: non obſectas prunas conſpicitur cupiditatis conſpicis flammam accenſam. Illi prunas calcant, tu natura pyram calca. Illi cum beſtiis pugnarent, tu iratam inimicem & inamicam belluam frana. Illi adverſus intor abiles dolores ſcecerunt, tu abjurdas, pravæque cogitationes, quæ in corde tuo pullulant, vince. Ita MARTYRES imitabere. Ignis eſt natura cupiditas: ignis inextinctus ſava quidem prunarum eſt flamma; verùm hæc vehementior eſt FLAMMA CUPIDITATIS. Quodque ſcripſit Proverbiorum fieri non poſſe dicit in corpore; id ipſum in anima Virgo cogitur ſuſtinere: numquid poteſt homo, inquit, ambulare ſuper prunas, ut non comburantur planta ejus. Ecco ambulat ipſa, & perſert cruciatum. Nunquid poteſt quiſquam abſcondere ignem in ſinu, & veſtimenta eius non ardeant? At hæc ipſa non veſtibus, ſed intus ignem continens, furentem & crepitantem FLAMMAM PERFERT, & ſuſtinet. En attociſſimum per flammas, quod Virgo patitur Martyrium.*

Adſtipulatur eidem caſtiritatis Martyrio S. Hieronymus: inducit enim Dementitatem Virginem ex Avita familia nobiliſſimam, Chriſti nuptias cogitantem, de proba avia, & Juliana Matris contraria voluntate ſolicitam, animam tamen ſeſe ad domeſticum certamen, exemplo S. Virginis Agnetis, quæ & x-

Bern in
ſentent.

Chryſoſt.
orat. de S.
Barlaam.
Marti.

Chryſoſt.
de Virg.
nit. 634

tatem

tatem vicit, & tyrannum; quasi & ipsi de proficenda Virginitate consiliū capienti, Martyrium incruentum esset subeundum. Et verò stimulos, quibus se ipsam urgebat ad impigrè perficiendum opus Dei, his postremò verbis exacuit: *Habet & pudicitia servata, MARTYRIUM SUUM.* Quod ipsum, exemplo ipsius Agnetis probat Ambrosius, dum sic concludit, dicens: *habetis igitur in una hostia DUPLEX MARTYRIUM, pudoris, & Religionis, & Virgo permansit & Martyrium obtinuit.* Apertissimè Martyrium cruentum, Religionis causa intentatum fecerit ab incruento pudoris, & illibatæ Virginitatis Martyrio. Nec minus dilucidè, paulò post Matcellinam sororem compellans, eamque ad imitationem Agnetis extimulans, ait: *non ideo laudabilis Virginitas, quia in Martyribus reperitur, sed quia ipsa MARTYRES FACIT.*

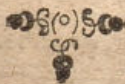
Hujus amore Martyrii, tot nobiles, ac nobiles filiz inflammata, omnes aulæ delicias, omnes Regni divitias, omnes carnis delicias, fortè animo aspernatæ sunt, ut hac Virginitatis laureolâ, & aureolâ donari possent. Quæ præ cæteris condecorati meruit, Virgo illa in Germania, illustri familiâ, formâ corporis pervenustâ, moribus, cæterisque gratiis elegantissima. Hanc sibi Sigismundus Rex in sponsam, bonâ patrum veniâ (de qua nullus erat dubitandi locus, cum hiæ nuptiis familia ad regiam dignitatem elevaretur) sibi delegit. At omnis ex parte Virginis difficultas movebatur, quæ se, suamque castimoniam immortalī Regi devoverat, interitū inter Sigismundum & parentes, Matrimonium concluditur, eoque res deducta, ut & locus, & tempus, & dies certus connubio ineundo, ac nuptiis celebrandis constitutus sit. Jamq; sponsa in templum deducta, ut Regi Sponso suo manus daret, pernicitate mira, cunctis stupore defixis, ad Virginis Matris Aram convolvit, cui recedē

quadrat, quod de altera sui temporis Ambrosius: *memoria nostra puella dudum nobilis in saculo, nunc nobilior Deo, cum urgeretur ad nuptias à parentibus, & propinquis, ad sacrosanctum Altare profugit.* Atque, inde potenti oratione, sic Regem affata est, per has lachrymas Majestatem vestram, quam possum ardentissimè rogo, ut me indignissimam in quam oculos deheres, ad hanc aram vivere, & mori sinas. Fateor longè supra omne meritum, & spem meam, esse favorem, & honorem, quo sua Majestas me dignatur; sed noveris me Virginitatem quam cœlesti ac immortalī Sponso dicavi, regio diademati & omnibus mundi regnis præferre. Rex hos constantes puellæ, pro Virginitate animos admiratus, ad eò suspexit, & collaudavit, ut pudicitia illius se defensorem fore sponderit; ac re ipsa splendidissimum convivium apparati, Regiis quæ paratæ erant vestibus illam indui, omnibus Margaritis, ac monilibus exornari, gemmeo diademate coronari iussit, atque ita hoc regio choragio indutam, Christo Sponso suo, Regi cœlorum, qui ejus speciem concupierat, illam libens volensque consecravit.

Ut & vos ò Virgines, hic Virginitatis ardor teneat, ut & sanguis pro ea conservanda in venis bulliat, excitet vos invictissima, de qua in præsentiarum agimus, Virginum antesignana, Ursula, cujus sanguis in civitate Amalphina apud Patres Capucinos Sacras inter Reliquias, religiosè aservatur, ampulla vitrea prope clausus. Is quotannis, die illi festo, divino prodigio solvi solet, liquefieri, & quodam modo ebullire, ut vel eo prodar, quomodò illius anima ab æstu divini amoris solveretur olim, ac liqueficeret: & quomodo nos etiam ipsi solvi, ac liquefere debeamus, inque amorem Sponsi, cui ipsa & formam, & vitam, & sanguinem pro Virginitate consecravit, pariter exardescere debeamus.

Amb l. i.
de Virg.

P Crombach in Ursula vin. dic. l. 10. c. 14
P: Silvester
Petra Sancta Thaumasia Relig. tom. 3. p. 11.
Lobbet.
gloria Patriarch.
pag. 569.

FESTUM
 SS. SIMONIS ET JUDÆ
 APOSTOLORUM.

Fac tibi duas tubas argenteas. Numeror, 10.

EMBLEMA XXXVIII.

DUE TUBÆ QUÆ INFLANTUR,

Spiritus intus agit. Virg. 6. Æneid.

ARGUMENTUM.

E. 1. Mach.
 c. 6. v. 5. 31.
 & 33
 6. Æneid
 Aug. in
 Pjal. 97.
 Pjal. 97.

Ubi Juda & Simone Machabæis : *Clamor belli ascendit ad cœlum* sicut TUBÆ, & exclamaverunt TUBIS. Verùm duæ tubæ, novæ legis, ubi *Spiritus intus agit*, alium sonitum per orbem dederunt, alium terrorem hostibus incusserunt, ac longè potentius quàm olim Gedeonis buccinæ, Jerichuntinos muros, hæ cœlestes tubæ, infidelium ac perversorum hominum mores subverterunt, Nec mysterio vacat, eas à Propheta *ductiles* appellari, quia ut Hipponensis Præsul exponit ; *tundendo producuntur* ; atque ita aptissimæ ad laudes Dei concinendas redduntur. Quales se præbuère, non modò hi duo invictissimi pugiles ; sed & omnes ii ; qui morbis dejecti, pauperie oppressi, calumniis impetiti, injuriis lacessiti, *in tubis ductilibus* laudes canunt Deo. Nullus enim sonus gratior, nulla musica suavior, nulla harmonia divinis auribus blandior adlabitur, præ ista, quæ adversæ fortunæ malleis, veluti contusi, *Deo gratias cantare*, eumque laudare audiuntur. Unicum porro in adversis, sincero corde, *Deo gratias* depromptum plus valet (ut videbimus) quàm sex millia in prosperis, & rerum omnium affluentia.

§. I *Fac tibi duas tubas argenteas. Num. 10.*

§. II. *SS. Simon & Judas concinuerunt Domino* IN TUBIS DUCTILIBUS.
 Pjal. 97.

§. III. SPIRITUS INTUS AGIT, quando in adversis Deo laudes concinunt.

6. Æneid.

FESTUM

FESTUM SIMONIS ET JUDÆ

Fac tibi duas tubas argenteas.

Eros ille invictissimus Matathias, princeps legis æmulator egregius, in extremo vitæ agone constitutus, utrumque filium suum, Simonem & Judam Machabæum paternè adhortatus est, ut fortiter pro grege, & lege Dei decertarent, eosque à prudentia, ac fortitudine collaudans, Duces populo, ad bellandum bella Domini præfecit, dicens: *ecce SIMON frater vester. Scio quod vir consilii est, & IUDAS MACHABÆUS fortis viribus à juventute sua sit vobis Princeps militia. Ac tandem motibunda voce, & manu postremam illis benedictionem imperavit.*

Hugo Cardinalis appositè in rem nostram ait: *hæc exhortatio illam significat quam fecit Dominus (Jesus) imminente passione, discipulis suis post cœnam, & satis illi concor dat, unde in fine sequitur: & benedixit eos: Magna Simonis laus à consilio & prudentia; quia ut rectè Ambrosius: talis esse debet qui consilium dat, & seipsum formam alius exhibeat in Doctrina, in integritate: ut sit ejus sermo salubris, & consilium utile &c.* Tali consilio ac prudentia discipulos suos Christus imbutos voluit, cum dixit: *estote prudentes sicut serpentes, & alibi: ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri.*

Rabanus Simonem virum consilii, peculiari Spiritus Sancti gratia, nuncupatum affirmat, dicens: *Simon audiens interpretatur, & benè dixit Simonem esse, virum consilii, quia qui Spiritus Sancti gratia docente auditu instruuntur interno, utiles per omnia atque habiles consilio sunt.*

At noster Simon Apostolus, divino Spiritus Sancti illapsu, non modò donum cœlestis Panthai Pars II.

filii, sed & donum intellectus, donum sapientia, fortitudinis, omniumque gratiarum adeptus est.

Iudam verò Machabæum, vel ipsum nomen, bellicosum declaratum, nam *μαχη* bellare est. Nec ullum à Græcis nomen accipere potuit Iudas polemicæ, & bellicosa suæ indoli aptius. Quare si, ut rectè Mediolanensis Aristiles, *fortunado porissimum adversis probetur, spectemus IUDÆ MACHABÆI, atque ipsius Simonis, exitum gloriosorem triumphus:* atque ut novos hinc Christianæ militiæ Principes, antiquis illis belli ducibus, ut nomine, sic re simillimos extrixisse cognoscatis, paucis dum eos inter se compono, attendite.

Saceri Machabæorum annales referunt, quod abiit SIMON in Galilaam, & commisit prælia multa cum gentibus, & contrita sunt gentes à facie ejus; quocumque pergeret adeò terribilis hostibus apparebat, ut vel jure illud Cæsaris usurpare potuerit: *veni, vidi, vici.* Quid, quod vel conspectum ejus ferre reformidarint.

Et surrexit IUDAS, qui vocabatur Machabæus, & præliabatur prælium Israel cum latitæ. Ubi scite observat Hugo Cardinalis quia Dominus latificabat eos intus per gratiam. Nunc si liber, bella Domini quanta cum animi alacritate! quanto cum gaudio, Apostoli hi persecuti sint videamus.

S. Simon, ut testatur D. Fulgentius, *an zelo quo aestuavit, si ve ut expressus Nizephorus, propter flagrantem in Magistrum suum ardorem, summamque Evangelicæ rei per omnia curam, Zelotes cognominatus est, quod vel maxime comprobavit, cum accepto jam Spiritu Sancto, in Ægyptum, Cyrenem, Africam, Mauritaniam & Lybiam, expeditionem adornavit. Interea Iudas Thadæus, Germanus ejus Judæam primum, inde Galilæam, Samariam, Idumæam, Arabiam, Mesopotaniam, ac tandem Bœssiam lustravit. Hic Regem Edessa Abagarum*

Amb. l. i. offic. c. 41.

Simon & Iudas Machab. cum SS. Apost.

Simone & Iuda Thadæo confervuntur.

lib. 1. Machab. cap. 1. v. 21.

Rodanus hic in Machab. pag. 500.

Lib. 1. Machab. c. 3. v. 1.

S. Fulgent. serm. 9. Niceph.

hisp. Eccl. l. 2. c. 40. Baron à Christ. 44. n. 20.

Bb

garum

Lib. 1. Machab. c. 2. v. 55.

Hug. Cardinal. in lib. 1. Machab. c. 2. v. 55.

Amb. lib. 2. v. 55.

Mat. 10. Luc. 11. v. 13.

Rabanus in Glossa

Nos priusquam Apostolorum gloriosorem mortem triumphā demonstramus, quemadmodum velut tuba exaltantes vocem suam, civitatem diaboli destruxerit, ipsosque Deus in tubas argenteas, aduersitatum ac tuitionum precluris ductiles efformavit; videamus.

§. I.

FAC TIBI DUAS TUBAS ARGENTEAS
Numeror. 10.

Refert Elianus Theonem pictorem celeberrimum; omnem artis suæ industriam, & ingenii vires advocasse, ut fortissimum quendam belli ducem martis furorē correptum, misaci fronte, scintillantibus oculis, spumanti ore, toto corporis habitu eadem anhelantem scitè exprimeret.

Quod cum feliciter, & voto suo consecutus esset; non prius tabulam spectandam proposuit, nec Siparium dimovit, quàm tubicines post tabulam reconditi tubas inflare cepissent. Idem mihi hodie finis præstitus est, non prius duces nostros præclarissimos oculis vestris penitus contemplandos proponere, quàm auribus, gratissimus tubarum clangor insonuerit.

Ac primum quidem duas TUBAS ARGENTEAS; quas Dominus per Moysen fieri præcepit, Sanctus Ambrosius RATIONABILES TUBAS interpretatur, argento probato, id est pretioso verbo compositas & ornatas; quibus non raucum quid increpans, terribili sonitu murmur interstrepit; sed sublimis gratia Deo; continua jubilatione fundantur: talium enim TUBARUM SONITU, mortui suscitantur, hostes animi in fugam vertuntur, muri interioris Jericho destruantur?

Origenes ille verè Adamantius, si in fide perficisset, divinum illud quo Josue urbem Jericho, expugnavit, stratagemata contemplatus, orbem uniuersum crassissimis flagitiis, ceu muris validissimis cinctum, prædicatione Apostolorum, quasi clangore tubarum funditus everfos, hisce verbis testatur: leri-cho formam præsentis sæculi obtinet, cuius robur & munimenta SACERDOTALIUM TUBIS videmus esse destructa firmiæ namq; & munimenta, quibus velut muri, mundus iste nitebatur, idolorum cultus erat, divina-

tionum fallacia, Augurum atque Aruspicum, magorumque commenta quibus omnibus, velut maris validissimis ambiebat. Hic mundus insuper etiam aduersis Philosophorum dogmatibus eminentissimis assertionibus, velut proceris quibusdam & robustis turribus firmabatur. Veniens verò Dominus noster Iesus Christus, misit Sacerdotes; Apostolos suos portantes TUBAS DUCTILES prædicationis SACERDOTALI TUBA primus in Evangelio suo Mattheus increpuit: Marcus quoque, & Lucas, & Ioannes suis singulis TUBIS SACERDOTALIBUS cecinerunt. Petrus etiam epistoliarum suarum personat TUBIS: Iacobus quoque ac JUDAS, qui una cum Simone, quomodo per uniuersam Persidem; in quam simul conuenerant, sonum ediderint & clangore suo, idolorum cultum, & Magorum commenta, quibus velut muris in Regio cingebatur, destruxerint, muta facis loquuntur, celeberrima illa solis & Lunæ simulachra.

Jam cœlestes hi Buccinatores in Persatam Regnum sese penetrant & similes Christo prædicando Evangelium & penitentiam plurimas gentes ab errore revocarant, cum subito in eos odio commoti, à magicis artibus nominati duo Zoner & Arphaxad, deinde idolorum Sacerdotes & Ministri, eos in vincula coniecerunt. Inde eductus Simon ad templum Solis: Judas autem ad sanum Lunæ, ut horum Deorum simulachris immolarent; at nullus unquam Tullius in Philippicis, aut Verrinis efficacius inuictus est, quam hi duo in infames Idolorum cultores, clarissimis argumentis conuincentes, hæc esse opera hominum manufacta, ipsumque Solem ac Lunam cœlo spectabilem habere conditorem suum, qui fabricatus est auro-

S. Vincent.
festo SS. Simonis & Iudæ.
Ribadin.
in vita.

Psal. 95
16.

ram & Solem: hunc esse ortum ex Virgine, Solem Justitiæ Christum Dominum nostrum: Lunam autem Deiparam, de qua David Luna perfecta in æternum. Atque ipsa lege divina cautum, inanimata illa sidera venerari Deuteronomii 4. cave ne forte eleuatis oculis ad cœlum videas solem & Lunam & omnia astra cœli, & errore deceptus, adores ea, & colas quæ creauit Dominus Deus tuus, in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cœlo sunt. Atque inde ad preces conuerti, ecce mirum dictu, visitque, & simula. tra sua mo-

Psal. 88.
38.

Elian.
lib. 11.

Serarius
in Iudicis.

Veneror.
in S. Amb.
de
de Refur-
nit.

Amb. 4.
offic. 4.

Origenes
in Ioseph.
lib. 6.

Ieruere, & ex his styriorum & aethiopum forma excedere daemones, & inconditis clamoribus ac mugitibus omnia complere cœperunt: quia civitas diaboli, cum muris suis ac machinis ad harum tubarum clangorem corruit, & subversa est. Hortatur hic sacros Ecclesiastes Hipponensis Antistes, ut eorum exemplo, mundi huius muros id est perverfos mores, machinationes, fraudes, dolos, turres superbiæ, avaritiæ, cum populis suis, id est omnibus cæteris vitiis & concupiscentiis, vocis suæ clangore destruant atque evertant: *sicut enim inquit, CANENTIBUS TUBIS; muri illi ceciderunt; ita &*

August. serm. 106. de tempore.

nunc oportet, ut civitas mundi, id est superbia cum suis turribus, avaritia scilicet, invidia, atque luxuria simul cum populis, id est omnibus concupiscentiis malis assidua Sacerdotum predicatione destruat, atque disperat. Utinam ea vocis contentione, ea Spiritus libertate, divini verbi Præcones dicerent, ut superbiam cum suis turribus; turtitas inquam vertices, erectas cervices, claros animos deponeret: avaritiam cum altis auri argenti que cumulis, in pauperum ventres, quasi in humiles valles demoliri: sulphuream denique invidiæ ac luxuriæ machinam, divini amoris fomite subvertete, efficaciter adniterentur. Non ergo oportet ut Sacerdotes in Ecclesia taceant, sed audiant Dominum dicentem: claria ne cesses, QUASI TUBA exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. TUBA itaque peccatoribus necessaria est qua non solum aures eorum penetret, sed & cor concutiat: nec delectet cantu, sed castiget auditu, & strenuos quoque hortetur in bonis, & remissos terreat pro delictis. Nam sicut in pralio TUBA formidolosum militis mentem dejicit, & animum fortis accendit, ita & Sacerdotalis TUBA mentem peccatoris humiliat, animos viri sancti corroborat. Ac tandem concludit, egregio hoc divini Præcentoris elogio: nec parcat voci, ut parcat saluti. Tona, fulmina, flammæ aetheras, ignem & sulphur evome. Fabulantur certas aliquando tubas eo artificio fuisse constatas, ut eodem tempore quo alicujus spiritu animarentur, in sonum patiret & flammæ erumperent; ut fulgura non minus quam tonitrua de tubis, veluti de nubibus exire viderentur, Ita

Aug. cit.

Isaia 18.

Pelegrini Paradox. in cap. 12. Matt. Parad. 5. pag. 370.

profus ex Apostolicis tubis tonitrua ac fulgura prodierunt.

Quin & vos spectet auditores, monitum illud Isaia: *quasi TUBA exalta vocem tuam: si in familiis vestris sermões lascivi, protervi, detractorij audiantur: quasi tuba exalta vocem tuam, increpa, insona, in tona, si legem Dei violari, festa contemni, jejunia infringi, flagitia committi deprehendas: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo scelera eorum.*

Isaia 12.

libidin. in vita.

Haec tenus Apostolos, quasi duas TUBAS ARGENTEAS, argento probato, id est presioso verbo compositas & ornatas extitisse probavimus, nunc quemadmodum ductiles fuerint, prosequamur:

Ambros. l. 3. de fide refut.

S. II.

SS. Simon & Iudas concinuerunt Domino IN TUBIS DUCTILIBUS.

Psalm. 97.

Psalm. 97.

August. in Psalm. 97.

ANimat nos psaltes Regius, ut cantemus Domino in TUBIS DUCTILIBUS, in voce tuba cornea. In quæ verba more suo acutè & argutè Augustinus: *quid sibi volunt TUBAE DUCTILES? atque ipse sibi ac nobis respondet: DUCTILES TUBAE aëre sunt, tundendo producuntur. Si tundendo ergo vapulando eritis TUBAE DUCTILES, ad laudem Dei productis. Cantemus & nos Domino in tubis hisce ductilibus, in SS. Apostolis, qui labore & sudore per fervidas Egypti & Perfidis arenas in fame & siti, in jejuniis multis, in persecutionibus assiduis, in carcere, in vinculis in persecutionibus assiduis, in calūniis acerrimis, in innumerabilibus arumnis & afflictionibus, tormentis acerbissimis distenti sunt, contusi sunt, malleis ac tuncionibus plurimis ductiles facti sunt: quia necesse est (sic loquitur bis oraculum S. Gregorius) ubi hi qui venturam vitam predicant, tribulationum probentur tuncionibus, & ductibus crescant.*

lib. 6. 19.

Origen in lib. 6. 19. v. 1.

Ambr. l. 2. m. 4. 3.

Nicephor. 2. c. 20.

S. Gregor. 30. m. cap. 7.

Sed ne longior sim, omnes adverstatis ictus, quibus validè Apostoli contusi fuerunt libens prætereo, unius linguæ perversicacis calumniam, quæ viros Dei contundere ac confundere saragebat, non possum, quin verbis hic in medium proferam. Sermo iste per vulgus increbuit, atque ea fama vagabatur, homines illos, quos ut cœlo delapsos jam complures.

Aug. 1. Enchir.

S. Bonav. in festo SS. Simonis & Iude.

res suspiciebant, fictam quandam ac inanem sanctitatis umbram præ se ferte, revera autem prostituta nequitia, ac omnium flagitiorum artifices existere; quod ut in comperito sit, Euphrosinum quandam horum Diaconum infamis planè sceleris reum agunt, & illustre veritatis testimonium puellam inducunt, quæ ab Euphrosyno se impregnatam palam omnibus, inter ipsos partus dolores proficitur: undè facilis conjectura, qui talem circumduceret: Diaconum: quam ipsi integri & illibati forent Sacerdotes. Ullis vehementer Christi servos hoc convitium, porro quam validi, præ omni malleorum tunfione, calumniarum ictus sint, ipse Jobus satis testatus est, qui inter omnes adversitates contigit, atque alto silentio dolorem pressit: at ubi verbera linguæ expertus est, sese continere non potuit, quin erumperet, & in justas querelas gemitulque elaberetur, dicens: *usque quo affligitis animam meam, & atteritis me sermonibus.* In ædium ruina erectus stetit Jobi animus, perculit illum pecorum strages, perculit charissimorum pignorum oppressio, perculit illum toto corpore Satan ulcere pessimo, & his omnibus conculsus stetit elinguis, at quod miseris, vim linguæ maledicti dentis aciem, ut ictum Serpentis validissimum tam vividè sensit, ut in querelas & lamenta proruperit. Ita inquit Origenes: *Sapenumero qui corporis cruciamenta toleravit, non passus est verba.* Quod ipsum confirmat Ambrosius: *multicum vicerint adhibita tormentum, sermonum auritiam non justinuerunt.* Et quisquam leve ducat, Cælestis Imperatoris Legatos, litiguis omnium in: peti, oculis perlinguis dignis notari? hæc tamen ratione tubam duci ac consari volebat, qua fama super athera noti, eorum innocentia omnibus innotesceret: divino etenim prodigio factum est, ut infans in lucem editus, jussu edicere, an Diaconus Pater suus esset, eum omnibus auleis ac Idolorum cultoribus circumfusis, & attentis, innocentem discretè pronuntiavit. Quem felicissimum eventum præ cæteris extollit Doctor Seraphicus: *gentiles viderunt in illis Apostolis signa & mirabilia inconsueta, scilicet Magos in suis prestigiis ligari, serpentes effugari, tigridas mansue-*

tari, mortuos suscitari. ET QUOD PIUS EST, filium puella, quem ex a dulceterio conceperat unius diei ad proferendum testimonium, ut Diaconum infamatum absolveret, appellari.

Quid ad hæc Auditores? psallite & vos in Tubis ductilibus. Neflis quomodo? Hip-

ponensem Præhilem audite: quando malo-

rum hominum persecutionem patimur vapu-

lando, erimus TUBAE DUCTILES, ad laudem

Domini producta. sic cum tribulatione profici-

mus. Tribulatio tunfio est, profectus produ-

ctio est. Tentatio interior, affliccio Spiritus,

tunfio est: jactura bonorum, vastatio a-

grorum, morbus, miseria, paupertas tun-

fio est: immatura mors liberorum, cha-

ræ conjugis, tunfio est: injuria nomini ac fa-

mæ illata, tunfio est. Hi mallei sunt, immat-

ura mors liberorum charissimorum quibus

in tubas ductiles producimur, mallei insuper

sunt, maritus temulentus, uxor contumax,

filius discolor, vicinus invidus, amicus frau-

dulentus, judex iniquus, adversitas denique

omnis, ad quos validissimos ut quisque ve-

strum obduret, monet Augustinus: malleo

inquit, *tunditur & justus & peccator: ille ut*

probetur, iste ut puniatur, aut certè, ut justus

augeatur in bonis, & peccator corrigatur à

malis: sub illo enim malleo, in manu, id est,

in potestate Dei constituto, tunduntur non so-

lum humiles, sed & superbi: sed humiles pro-

ducuntur, superbi comminuantur, ut vitrum.

Et alludit B. Damianus: *sit ergo mens nostra,*

non quasi vitrum, quod ad primum percussio-

nis ictum impatiens frangitur: sed pretiosis po-

tius vena metalli, que sub mallei tunfione pur-

gatur. Effet planè vitrum cunctis metallo-

rum fulgoribus longe præstantius, si primis icti-

buis pressum non cederet. Attendite ne ad i-

ctus vos vitreos probetis. Malleo Apostolus

tundebatur & in fractus permansit. In isto

malleo tunduntur DUCTILES TUBAE, id est anime sancta, ut resonent Dei laudes.

Quod fit, quando Spiritu Dei pleni, in ad-

Deo sonum, gratiarum actio-

nem insonamus.

**

Bb 3

§. III.

Aug. ser. 222. de temp.

Aug. ser. 222. de temp.

B Pet Damian O- pul 40. cap 7.

Aug. cit.

August. in psam 97

Isaia 18.

Ribadin. in vita.

Ambros. l. 3. de fide resurrit.

Psal. 97. August. in Psal. 97.

lib. 19.

Origen in lib. 1. 19.

lib. 1. 2. m. c. 3.

Nicethor. 2. c. 20.

107. 1. Lucid.

S Gregor 30. mor. cap. 7.

S Bonav. in festo SS. Simonis & Jude.

S. III.

SPIRITUS INTUS AGIT, quando in adversis, Deo laudes concinimus.

Aug. ser.
222.

Audi miraculum Africanum: beatus Iob *A*ita DEI SPIRITU plenus erat, ut velut ductilis TUBA, LAUDES DOMINI dulciter decantaret. Ad hunc tam fortem & suavem sonum aures arrigite: quando à diabolo percussus, tantis damnis, orbitate etiam filiorum afflictus, in nullo contra Dominum murmuravit. Tensione illa tanta tribulationis factus est tuba ductilis. Ergo audiamus, si ipsa bene sonuit, audi, Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Dominus placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum. O sonum fortem! O sonum dulcem! quem non dormientem excitet sonus ille? Priusquam tuba illa iudicii à dampno veterno alit dormientem excitet!

O sonum fortem! O sonum dulcem! Deo in ærumnis, in morbis, in corporis animique afflictionibus, laudes canere. Tussit quis totam noctem, præcordiis male concussis, somnum non vidit, & omnes horarum patres numeravit, ubi longam illam noctem per mille tædia & cruciatus, volendo se & revolvendo emensus est, si benè mane exclamavit, benedictus Deus, quia aliam pro me longè acerbissimam, noctem illam passioni potteram exantlasti O sonum fortem! O sonum dulcem!

Est qui dolore capitis, torsione stomachi, qui arthritide, calculo, podagra, labore, & tamen hoc unum respirat: Benedictus Deus, qui pro me, à planta pedis usque ad verticem capitis, concisus ex vulnere super vulnus. O sonum fortem! O sonum dulcem! Beatus Servulus: qui Gregorium Magnum habet Encomiasten, à prima ætate usque ad finem vitæ plurimis annis paralisi detinebatur; ita quidem ut nec manum ad os movere, nec in alerum se latus vertere potuerit, nihilominus tota pœne biblia memorie mandavit audiendo. Istius vivere quid erat nisi diu mori dumque sic quotidie tot annis moreretur, illud unum Deo gratias assidue usurpabat. O sonum fortem! O sonum dulcem!

Est qui gravissimè queritur vastationem agrorum, jacturam bonorum, extremam familiarie suæ satis numerosæ penuriam. Dolere insuper non suppetere, quod in paupe-

res, ut solebat, libens & liberaliter effundat. *Chry. 8. tom. 4. in 1. ad Tim. c. 3. hom. 5.*
Hauriat ex fonte aureo solatium: omnibus privatum generis & cum GRATIARUM ACTIONE id ferre, multo majus est, quàm in divitiis degentem facere elemosinam, & alibi: *Chry. 8. tom. 5. de patientia Iob.*
pavem habeis mercedem cum eo qui pecunias suas pauperibus largitus est, si amissis illis GRATIAS egerit. Hanc vocem si emiseris, O sonum fortem! O sonum dulcem!

Alter infortunium suum fert ægerimè, merces suas mari haustas, horrea flammis ablumpta, aut magnam auri vim, monilia pretiosa, ab infida pedissequa, à rapaci famulo clam surrepta. Ad e fontem rivulum: perdidisti pecunias [merces, monialia] si GRATIAS QUIDEM EGERIS, animam lucratus es. *Chry. 8. in ead. gen. tom. 30. & tom. 5. hom. 1. prope finem.*

Denique cruces quique suas & adversitates in mentem revocet, & tum fortissimum Christi militem, purpuratum Martyrem Theodorum æmuletur: qui ævo Maximiliani Imperatoris, laceratis & pertusis jam lateribus, vix spirans amplius, in hæc verba exspiravit: BENEDICAM OMNI TEMPORE, O sonum fortem! O sonum dulcem! *Psal. 73.*

Augustinus in illa verba Psalms Regii: benedicam Dominum in omni tempore, sic aptè disserit: dicit Christus, dicat & Christianus. Quando benedicam Dominum, ait tibi aliquis: quando tibi benefacit, quando multum abundat frumenti, olei, vini, auri, argenti, pecoris felicitas tota abundat in domo, circumfluunt omnia, tunc benedicite Dominum? sed non in omni tempore, quando ista auferuntur, & post pauca inducens Iobum: Ecce habes exemplum benedicientis in omni tempore, quoties nova clades nuntiabatur, toties Iob novas Deo gratias agebat. Venit qui auriaret: boves cum asinis à Sabæis abacti sunt. Ad quæ Iobus: sit nomen Domini benedictum: Venit tertius: camelos invalerunt Chaldæi, & abegerunt omnes. Iob constanter: Sit nomen Domini benedictum. Venit alius: liberi tui omnes una cum domus ruina sepulti sunt. Iob ut prius: sit nomen Domini benedictum, sicut Domino placuit, ita factum est. Exurgit hic in laudes Prophetæ celeberrimus Doctot exclamando: quomodo sonuit! quam suavem sonum dedit ista tuba ductilis. *August. in Psal. 97.*

Mi Deus quam graves & acerbos Job istus perculit & nunquam non suavem sonum dedit:

Greg. 1. 4.
Dial. c. 14.

edit: perdidit sui pecoris millia duodecim, imò armentum totum, jactura fortunatum, orbicite puerorum, omni calamitatum genere percussus, non excandescit, non furit, nil mali cuiquam imprecatur, nil dissonum rationi, aut alienum à constantia sonat.

Si cui nostrum ovicula subtrahatur unica, equus aut bos unicus auferatur, si gallina clam à vicino subducatur, si ancilla vel famulus è suppellectili cochlear argenteum, aut aliud quid clepsit arit, protinus excandescit, furor, inconditi clamores, non festivus aut suavis sonus, sed furibundum & hiulcum rixarum, injuriarum, blasphemiarum murum personat.

Vultis Auditores, nobile illius paradigma cernere, quod meis oculis inquit Drexelius spectavi, auribus excepi. Anno millesimo sexcentesimo decimo octavo, quo Serenissimus Elector Bavarie Dux Maximilianus in Bohemiam rebellem arma movit, die Augusti vicelesimo nono in oppidum Bohemicum Stravitz Prætorianus miles ingressus est. Ego cum sociis ad tuguriosum tutoris deductus sum. Hic videre & audire fuit, quam homo levi malo perstrictus horrendum infremat, furibundi instar concrepet, furor Patrifamilias Religione Anabaptista erat, vir usquequaque humanissimus, verba melle ac selamo sparsa jaciebat. Si quis militum saluasset hunc opificem, Adventorem ille resalutabat amicissimè: si quis calceos petiisset, promptissimè, ac mihi pretio dabat: si quis non novas soleas vetustis calceis induci cupiisset, paratissimus gratificari satagebat; si quis è tugurio discedens valedixisset, ille hominem suavissimè compellans, mi frater agebat: Dominus Jesus te custodiat. Rectissime hæcenus sonent omnia. Sed subito alia exaudiri musica: siquidem repente vir ille bonus par soleorum cepit quatere, nec tamen eas usquam reperire. Hic datum spectaculo initium. Ego è regione me collocavi, ut prole in æneis esset Comœdia. Et vidi sanè, quam leviter tactus infremuerit, in quas tiras vociferationes proruperit.

Sitor ob soleas, quas putabat furto substractas jam pœnè in rabie efferratus, neminem ingredientium non allattare, omnes tam inquitinos quàm exterios invadere:

uxorem, liberos acerrimis verbis proscindere, furoriam suppellectilem huc illuc disicere, ligulas chalybeas, ferreas rudes, maleolus, modulos & formas omnia ingenti cum strepitu & fremitu permiscere; modò radulam, modò spongeam, modò forcipem aut forcicem, modò falculam, modò assulam furoriamprehendere, & mox iterum rejicere, jam caput fricare, jam impatienter expuere, jam calcitrare, jam superos & inferos execrari. Ita exiguae rei jactura non *suavem sonum*, sed efferas impatiencie voces, & immatres blasphemias expressit. Sed numquid de Gracie fortunis agebatur? Par unicum solearum credebatur furto sublatum quod denique repertum est, ubi diu fatis detonuerat & fulgurarat.

Hæc nobis applicemus tum maximè, cum in rixas & jurgia, in lamenta & querelas prorumpere pronum est. Quamdiu nemo te lædit, dum omnes tibi assentiuntur, assentantur, quamdiu non percuteris, omnia ex sensu, ex voto fluunt, Deo grates refers, *suavem sonum*, edis. Sed tange montem, tange range, mox fumigabit, mox Æthæ instar dirum mugiet, flammæ evomer. Job simul perdidit mille boves, asinas quinquagintas, perdidit tris millia camelorum, decem hominum carissimorum funera simul nuntiantur, & id solum proloquitur, quod in conditoris laudem est, & de acceptis plagis gratias agit: quam *suavem sonum dedit* ISTA TUBA DUCTILIS.

Nos verò propter rem levissimam, ob lamnam caprinam, ob vitium fractum, ob verbum injuriosum, totam domum & viciniam clamoribus complem, incondita vociferatione & scæmineo ululatu omnia latè personant. Alias voces, alios sonos, aliam musicam postulat à nobis Deus, ad quam morali & salutari doctrina nos animando & in tubas ductiles confortando hisse verbis hortatur Augustinus: *eritis (& vos) TUBÆ DUCTILES ad laudem Dei productæ, si cum tribulamini, proficiatis, & cum Jobo dicatis: si nomen Domini benedixim. Quomodo sonuit, quàm suavem sonum dedit ista TUBA DUCTILIS.*

Eritis tuba ductiles, si per noctes & dies, si per menses complures calidissimæ febris ardoribus

Aug. cit.

August. in
Psalm 97.

Chrysol.
tom. 4. in
1. ad Tim.
c. 3. hom.

Chrysol.
in hom. de
patientia
Iob.

Chrysol.
in c. 11.
gen. hom.
30. Chrysol.
in hom. 1.
prope factum

Psalm 37.

August. in
Psalm 97.
exp. positum
Psalm 97.

August. in
Psalm 97.

doribus exusti, illud B. Laurentii læta voce insonueritis: *assatus gratias ago.*

S. Bonav.
In vita.
cap 14.

Eritis tuba ductiles, si in acutissimis corporis doloribus, & laboribus, cum Scraphico Francisco, in has voces eruperitis: **GRATIAS TIBI AGO Domine Iesu de omnibus laboribus meis.** Tunc enim verò tuba ductilis eris, cum etiam in doloribus, audebis dicere *Deo gratias*: fastidia vexent, mœores angant, cruciatus, tormenta crescant, *Deo gratias*, discepar, dilanier, urar, & lentè con fumar: *Deo gratias.* Hæc tuba cœlum penetrat, Deum lætificat, diabolum fugat, ipsum quoque omnem dolorem resecat. Hæc vox Ecclesiæ pugilem, Christi Atletam, hominem verè Christianum sonat. Inluit hic torrente suo Chrysofomus: *in adversis infideles maledicunt, Christiani gratias agunt. Vide quanta sit hæc Philosophia: cum Deum lætificas, diabolum pudescas, quod male factum est, nihil esse facis: nam & hic simul gratias agis, & Deus dolorem amputat, & diabolus abscedit.* Ac tandem epiphonematis loco subiungit: *nihil hæc lingua sanctius est: qua in adversis DEO GRATIAS AGIT.*

Chrysof.
zo. 4. hom.
3. in c. 3. ep.
ad Coloſi.

Chryf. in
psal. 148

Rursus eritis tuba ductiles, si viginti octo annis & amplius gravi morbo dejecti cum præclarissima illa Virgine Clara, assiduo ingeminetis: *Deo gratias*: supremi illius medici etiam secantis & urentis manum exöculando. Hoc Præsulis Antiocheni monitum est *quemadmodum medicum non solum nutrientem, sed etiam fame excruciantem; non solum in forum educentem, sed etiam domi includentem, non solum ungentem, sed etiam urentem & secantem observamus [& laurum diatron cum sœnore gratiarum reppendimus] isa etiam oportet Deum laudare pro omnibus, in omnibus gratias agentes.*

Vultis Sanctorum exercitium, qui in acerbissimis tormentis, in gravissima laniena hanc vocem laudis, & divinissimum illud *Deo gratias* elata voce exclamarunt.

Divus Cyprianus cum à Proconsule Gale-rio interrogatus, brevissimè respondisset, recitata tandem è tabula sententia: in Cyprianum gladio animadversus placet, dixit Cyprianus, *Deo gratias*; speculatori verò aureo, viginti quinque numerari iussit à suis Dia-

Bern. tom.
2. anno
261 n. 30.
Idem tom.

conis. Euplius etiam Martyr, qui demum ^{261. a. 309.} ^{n. 146.} suspensio ad cœlum Evangelio, plexus est capite: sapius iteravit hoc unum, *Deo gratias.* Bonifacius iidem Martyr, in lævissimis cruciatibus: *gratias* inquit *tibi ago Domine Iesu.* Verissimè dixit Augustinus: *quid melius & animo geramus & ore promamus, & calamo exprimamus, quam Deo gratias, hoc nec dici brevius, nec audiri lætius, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest.*

Joannes Avila peritissimus interioris hominis Magister dicere solebat: plus valet in morbis, & rebus adversis unum *Deo gratias*, quam sex millia in firma valetudine, & reum omnium prosperitate. Quod ex illa ut reor, divi Hieronymi hausit doctrina: *pro beneficiis gratias agere vel idololatra & Iudai norunt, pro calamitatibus & supplicio soli Christiani.*

Ingeniosa isthæc nec minus Religiosa observatio est S. Theodoretæ in Cant. cap. 7. ubi cœlestis sponsus, afflictam animam, sponsam suam, singulari laudis encomio compellat, dicens: *quid vidisti in Sanaimitæ nisi choros castrorum? quibus in verbis, divinus hic interpres attonitus hæret, & percunctatur, quid militum castris affine sit cum choris musicorum? aut si lubet, quid clangor tubarum & tympanorum, quid armorum fremitus, cadentium gemitus, cum cantu Religiosorum psallentium in choro? & scitè ad rem nostram responder: innuere vult Spiritus Sanctus, quod si quandoque nobis immitat integros exercitus adversitarum & tribulationum: nos in castris Domini militantes, debere peana suavissimum, tubis jubilationis & gratiarum actionis, Deo modulari: ut quemadmodum viri religiosi millies & millies illud Deo gratias, & gloria Patri, contenta voce ceu tuba in choris insonant, ita & nos commilitones Christi, duris exerciti, id ipsum unanimes voce & Patrefamilias & uxor & filii & filia, & servi & ancillæ, in modum chori assiduo concinant: *benedictus sit Deus*, Deo gratias.*

Fecerunt hoc illustres illi Christi pugiles, Ecclesiæ duces, qui *ibant gaudentes* non modò à conspectu consilii, sed & *ibant gaudentes*, psallentes & velut choros ducentes

Aug. epist.
77. ad
Aurel.

Avila to.
2. epist. p. 10

Hier. in
epist. ad
Ephes. c. 5.
v. 10
gratias agentis
semper.

Nicoph. l.
v. 40.

Laurent.
in vita.
de ss. Si-
mone &
Iuda.

August. in
psalm. 32.
Cant. 1.

ad carafas, ad ungulas, ad rotas, ad cruces,
ad mortem crudelissimam.

Nicepho L. Inclyti Heroes nostri SS. Simon & Iudas *incredibili quadam latitina* ut Nicephorus loquitur, ad mortem properabant.

Hos Duces sequamur, eorum suffragia imploremus, exempla æmulemur, & omne gaudium existinemus cum in varias tentationes, morbos, cruciatu incidierimus. Ad hoc olim pro ea qua polebat auctoritate & dicendi copia suos inflammavit Patriarcha Venetus sermone de SS. Simone & Iuda: *iplos nobis Christus tanquam duo perlucida luminaria (& Pharos) exposuit pro suffragio, exemplo, & gaudio: suis quippe orationibus suffragantur nobis ne exilis huius periclitemur in vita.* EXEMPLA nos provocant ut virtutis ac veritatis per semitas gradiamur. Hinc replemur exultatione ET GAUDIO, ut in omnibus tribulationibus Deo laudes canamus, & in omni prefura, gratias agamus. Ita cor nostrum aptissimè in tubam extenditur: nam *ut tuba ductilis* Doctore Augustino, *malleo* producitur, *ita Christiani cor in Deum pressuræ umplagis extenditur.*

Tandem ut concludam, perfectam de-
verfis Ierichuntinis muris, id est de mundi vitiis, & perversis moribus victoriam reportarunt, dum collisi & morte contracti, lucem fidei, miraculorum fulgorem per omnem Persidem atque orbem universum diffuderunt. Huc mentis aciem intendit Hippoensis Doctor quæst. 49. in Iudices, ubi enarrata Gedeonis pugna subtexit: *prefiguravit Deus sanctos suos, thesaurum Evangelici luminis vasis fictilibus, habituros, si ut Apostolus dicit: habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Quibus in Passione Martyrii, tanquam vasculis fractus, major eorum gloria fulgor emicuit, que in impios Evangelicæ prædicationis inimicos, inopinata illos Christi claritate superavit.* Addit summam Ecclesiæ caput Magnus Gregorius, ad

hunc tam repentinum fulgorem, infidelitatis cultores in fugam conversos, ac prodigiorum claritate demum perstrictos victas manus dedille: *sonuerunt inquit tubis, dum prædicant, confregerunt lagenas, dum solvenda in passione, sua corpora hostilibus gladiis (scitis & clavis) supponit: resplenderunt lampadibus, dum post solutionem corporum, miraculis corruerunt.* Moxque hostes in fugam conversi sunt: *quia dum mortuorum Martyrum corpora miraculis corruere conspiciunt, luce veritatis fracti, quod impugnaverunt, crediderunt.* Atque hinc est quod hodierna die per universam Ecclesiam omnium ora resonent Sacerdotum, & prælultria hic, & Apostolorum encomia concelebrent: cum innumerabiles filios Iesu Christo peperissent, fidemque in vastissimis illis regionibus, & esseratis gentibus disseminassent, DOCTRINA, MIRACULIS, ac denique GLORIOSO MARTYRIO sanctissimum Iesu Christi nomine illustrarunt. Quare si jure meritissimo hi Sancti Dei apud nos in veneratione sunt, & cultu sanè singulari mellissimus Doctor Bernardus eos protecturus est, qui ut auctor vitæ commemorat, millas ad se Hierosoly mis quibusdam S. Iudæ Apostoli reliquias, tanta animi Religione ac corporis veneratione hunc thesaurum excepit, & tanta diligentia asservavit, ut moriturus præcepit, pectori sua sacra hæc Lysana superponi, secumque sepeliri: *eo usque fidei & devotionis intuitu, ait Historicus, ut eidem Apostolo in die communis resurrectionis adhereret.* Nobis cum ejusmodi factas de corpore aut sanctis membris reliquias decerpere non detur, quod possumus aliquas animi utriusque scintillas & pios ingpiculos colligamus, vel ipso si lubet D Iustiani ducti monito, *concipiamus ex his operandi constantiam, spei robur, amoris igniculum, qui tandem in aper-*
tum divini amoris erumpat incendium.

S. Gregor.
l. 30.
mor. c. 18.

Eccl. in ho-
ris noct. 2.

In vita S.
Bern. l. 5.
c. 2. Cor-
nel in pro-
log. ad E-
pist. Iud.

B Lauren.
Iustin. jer-
de SS. Si-
mone &
Iuda.

SOLENNITAS
 OMNIUM SANCTORUM
 EMBLEMA XXXIX.

SOL IN MEDIO ASTRORUM, AC PLANETARUM QUI
 undique illuminat.

Solemque suum sua sidera norunt. Virg. 6. Æncid.

ARGUMENTUM.

S Ncreatum illum divinitatis solem, Patrem luminis, aliquando puræ ac oculatæ Sanctorum mentes, etiamnum in mortali corpore per rimam, in speculo, & ænigmate contemplatæ, tanta cœlestium deliciarum exuberanti dulcedine delibutæ sunt, ut eam sui pectoris angustiis continere non valentes, non raro animus se sibi furaretur, & sensibus abreptus, propius ac penitus infinito omnium bonorum fonte frueretur. Quæ ubi irrefragabili historicorum auctoritate, comperta habueritis, illud vobis considerandum relinquam, quo torrente voluptatis, beatæ mentes in cœlesti patria, non jam in ænigmate, sed facie ad faciem eum intuentes, perfundendæ sint? quid verò sit, Deum clarè incorporeis oculis intueri, atque in quo illa visio beatifica essentialiter consistat, ex Bonaventura, Bernardo, Augustino, ac potissimum ex omnium Doctorum Magistro, Thoma Aquinate, Bellarmino, Lessio, aliisque gravissimis Theologis disceptabo. Hoc interim hic nobis agendum est, si hac visione aliquando frui, si Deum videre, ad quod nati sumus, velimus, cordis oculos, quod Christus suos monuit, omnino mundos habeamus. Unde Augustinus: *tanta est pulchritudo, & jucunditas lucis aterna, ut etiam si non liceret in ea manere amplius, quam unius diei mora, propter hoc solum innumerabiles anni hujus vita pleni deliciis, & circumfluentia temporalium bonorum, rectè meritoque contemnerentur: ac tandem subjungit, & exclamat: O beati MUNDO CORDE, ut per hoc efficiamini consortes divina natura!*

- §. I. *Hac vita aterna, ut cognoscant te solum, Deum verum. Joan. 7.*
- §. II. *Deum semel vidisse, omnia didicisse est.*
- §. III. *Deum videre, omnia possidere est.*

SOLENN-

Ninius 5,
 l. 1. c. 6.
 Virg. lib. 6.
 Æncid.
 Cassin. de
 divo Dei
 l. 1. c. 8.

Aug. l. 1. de
 lib. arbit.
 c. 25.

Eccl. i. 1. c. 6.

SOLENNE FESTUM.
OMNIUM SANCTORUM

Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. I. Ioan. 3.

Lucidissimum mundi oculum Solem, primi quique in omni scientia virti contemplantes, supra solum, supra solem, supra se rapti sunt: speculum & Crystallo si in centrum, aut mille stadiorum spatium extenderetur, omnes hoc attoniti spectaremus. Hunc rarissima quæque hominum ingenia commercio quodam societatis amant. Hunc Orpheus, hunc Homerus hymnis prosequuntur, hunc Plinius laudans, se quasi extra se quodam imperu profundit, & exclamat, inter cæteros planetas, *medius sol fertur amplissima magnitudine, ac potestate.* Per hunc aident in cælo tot vigiles faces.

Solemque suum, sua sidera norunt.

Oculatissimus ille cæli speculator Tyche abstrahere ducenta aureorum millia in conficiendis instrumentis, alendisque operis insumpserit, ut quæ tanto ab humanis oculis intervallo distita cælorum phenomina atque inter hæc potissimum omnium, siderum Rectorem, ac lucis genitorem propius, penitusque indagare posset. Libuit certe maximi sideris antiquis mensuram scrutari, audax opus, sed homine dignum, cui soli datum est discutere: quia *dulce lumen, & delectabile est oculis videre SOLEM*, quem tantum animantes sentimus. Patet ò rerum sator iis, qui te dum quærerent, in eam imaginem cui impingere: suspicari potuerunt quid majus, formosius his oculis videre potuerunt. Nec jam miror, si se soli notum dicitabat. Anaxagoras, si huic semel propius viso, immortali Eudoxius cupiebat. O si quæ essent, quod sibi fixerunt. Antiqui, in sole, Heroum animæ, quæ æthereos (ut aiunt) annos illico viderent, quam viles, quam despectos et-

iam, qui majore gloriantur fastu, omnes æstimarent semper in carne & sanguine, semper in cæno volutatos. Quid censemus fore cum ad hunc potissimum luminis fontem devenimus, in quo contemplari licebit, semper vibrantes, & nunquam defectos primæ pulchritudinis radios? ad hoc nos magno teste Augustino spectabilis ille sol faciem præluere videretur, cum hic nobis velut perpetuum Augustissimæ Trinitatis simulachrum sit propositus, quem quoties intuemur calentem, fulgentem, cutrentem, toties orbis secundam vim Partis, fulgorem Filii, & Spiritus sancti indeficientem in Ecclesia motum representamus. Unde in hoc fulgentissimo speculo artificem veneramus, quem summum in sole agnoscerimus, sed supra solem, & quidquid est rerum cælestium positum, solum & vetum numen, non jam sub nube, sed in mera & innocenter flagranti luce, facie ad faciem perpetuo intueri, omnium nostrum beata felicitas, & æterna beatitas est.

S. I.

Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum. Ioan. 17.

Novi orbis incolæ (Americam vocant) longè à veteri fidei luce semoti, solem pro numine adorantes, varia ejus ingenti mole simulachra, ex auro solido effuxerant: ubi verò devicta Peruvia, hæc aurifera regio ab Hispanis occupata est, & meliorem luce affusa, milites omnes victores ita ditati sunt, ut quod de tempore Salomonis ait scriptura: tanta esset auri argentique ubertas, quanta lapidum ac luti. Id vel ex eo colligas, quod solis statua humanæ magnitudinis, tota ex auro solido in prædam cessit gregario militi, qui iam in omnem vitam felix, ac beatus vivere poterat, sed una nocte non tota eam lufitando amisit, deditque locum proverbio, in miseris gravem iacturam passos, jactari solito:

Cc 2

Hic

2. Paralip.
9.

Deuter-
mans Amor
increatus
p. 819.

Plinius 5,
l. 1. c. 6.
Virg. lib. 6.
Æneid.
Cassiod. de
divo Dei
l. 1. c. 8.

Aug. l. 3. in
lib. arbit.
c. 25.

Eccl. 1. 1. c. 8.

Hic solem ludit, & amittit, antequam oriatur.

Ecquis hujus hominis miserrimi, ex felicissimo pauperrimi, ex opulentissimo jacturam, non maximè dolendam duxerit? cum interim nos æternæ lucis candidati, longè gravissimam spontè incurramus, qui non murum simulachrum; sed solem illum increatum patrem luminum LVMen non DeFiciens, caudorem lucis æternæ, in quem desiderant Angeli prospicere, omne denique bonum, unico lascivo oculorum jactu, avari exiguo lucro, temulenti vini haustu, alii aliis vanis ac insanis ludis in omnem æternitatem deperdere non vereantur, non alia de causa, quàm quod infiniti hujus ac increati solis nullam, aut exiguam prorsus notitiam habeant, eamq; assequi minimè conitantur. Quare dum aliàs cœlestis illius urbis amplitudinem, externum siderum, ac planetarum ornatum, superiorum civium frequentiam, oculis objeci, propalam egi, qui officinæ exterius, rudi quodam peniculo depictam exhibet, quidquid intus pretiosarum mercium asservatur, quo emptores ad se pelliceant: ita cœlum quid intus cœlestis splendoris, pretii, pulchritudinis, voluptatis, foris ignobilioribus stellarum ac planetarum figuris proposui; nunc in quo tota beatitudinis nostræ essentialis ratio continetur, ipsi Deo contemplando intenti erimus.

Felicitatem animæ separatæ aureo stylo optimè expressisse videtur B. Petrus Chrysologus, dum quid videre Deum sit, paucis describit: *est perfectissima operatio optima potentia, respectu optimi objecti.* Quid divinius illâ primæ lucis usura? illâ maximæ & beneficentissimæ causæ intelligentia? Hic si quid nobis per densam caliginem affluit, toties extra nos rapimur; intrepidissimis gaudiis delibuti, quin censemus fore, cum nosster hic intellectus, veluti compage solutus, in Angelorum ingredietur sortem? & quale spectaculum erit primam veritatem intueri, sine nebulis, sine corruptelis, altissima luce & sua fulgentem? *Hæc est, ut ait Guilielmus Parisiensis, vera & intaminata intellectus sponsa.* Hanc Philosophi rerum penè omnium exules, per vepres & saxa, per arenas urentes

quasiere, cælo & sideribus affixi, & sæpè à cæli, siderumque Domino destituti, Hanc Martyres ardentissimè dilectam inter rotas, & ignes amplexi, omnis doloris sensum, vel sola contemplatione tantæ pulchritudinis obtudère. Per hanc omnia vera sunt, nihil tamen præter illam, sua veritas est. Ad hanc omnes aspirant, omnes si credimus intendunt. *Amatur veritas,* inquit Augustinus & *quicumque aliud amant, hoc ipsum quod amant, volunt esse veritatem.* Vinum amas; sed verum, non fucatum, aurum, gemmas amas; sed veras, non adulterinas. Amicum amas; sed verum, non fictum, non falsum, ejusmodi figmentis & pigmentis humana omnia plerumque aspersa sunt.

At illic veritas in sua sede, in suo fonte in suo nitore, sine ullo errore videbitur. Juxta triplicem perspectivæ rationem, triplex visio esse perhibetur, prima est per lineas rectas, secunda per refractas, tertia per reflexas.

Per inflexas in fide videmus nunc per speculum. Per refractas in spe amati, cuius appetitus hic frangitur, satendus cum apparuerit gloria. Per charitatem lineis rectis, *videbimus eum sicuti est.* Atque hæc est *vita æterna cognoscere eum: & videre sicuti est.* Sed quæ sit ista vita, quæ sit ista visio, animæ separatæ, quo modo sine oculis videat, & videndo omne verum capiat, non sapiunt mortales, tenebroso corporis hujus ergastulo conclusi. His fortè lucis aliquid affundere poterit, qua ratione anima corpore loto, aut omnibus sensibus destituta, ut sit in extaticis, miranda subinde videat, & intelligat. Quæ ratio Gennadium Medicum Cartaginensem, de statu animæ separatæ, ejusque immortalitate dubitantem impulit, ut crederet. Apparuit illi quippe, ut narrat Augustinus, conspicuus juvenis, quem sequi jussus, in pulcherrimam civitatem venit, audivitque cantus, ultra solitam, noramque suavitatem, tunc ille intentus quidnam esset: ait hymnos esse beatorum. Evigilavit Gennadius, somnium fugit, tantumque de illo, quantum de somnio cogitavit. Alia verò nocte: ecce idem ipse juvenis eidem rursus apparuit, atque ab illo utrum cognosceretur interrogavit? respondit ille, quod illum bene

Aug. l. 10.
conf. cap.
23.

Beata E.
lib. 102

Aug. epist.
100. ad
Evulium
Causis. de
domo Dei
l. 4. c. 10.

Aug. 3.

Lux E-
vang. p. 2.
Dom. XI.
post Pent.

Chrysol.
serm. 45.

ne planè que cognosceret. At inquit, ubi me nosti? alter memor quæ nocte proximè elapsa viderat, & audierat, quo ipso duce venerat, promptè enarrat. Tum ille percunctatus est: utrumcum quod narraverat in somnis vidisset, an vigilans? Respondit in somnis. At ille benè inquit recolis, verum est, in somnis illa vidisti? sed etiam nunc in somnis scias te videre. Tunc qui hominem docebat, adjecit & ait, ubi est modò corpus tuum? respondit in cubiculo meo. Scisne inquit ille, in eodem corpusculo, & otiosos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre? Respondet scio. Mox alter: qui sunt ergo illi oculi quibus non vides? adhuc ille non inveniens quid responderet, obticuit: cuihæ sitanti ille, quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuò, sicut inquit, illi oculi carnis tuæ in dormiente nunc, & in lectulo jacente, vacant, & tamen sunt oculi, quibus me intuearis, ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ, vita tibi inerit, qua vivas, & mentis oculi quibus substantias spirituales & Deum conditorem tuum clarè videas. Atque ita dubitatione omni discussa, aperuit Gennadius oculos mentis. Utinam & vos quibus utinam gentilis Philosophus oculos aperiat, qui sic Lucilium suum instruit: *jam hanc altius aliquid, sublimiusque meditare, aliquando natura tibi arcana reteguntur, discutiatur illa caligo, & lux undique clara percussiet, nulla serenum, umbra turbabit: aequalis resplendet omni cali latus: dies, & nox, aeris infimi vices sunt. Tunc in tenebris vixisse dices, cum totus lucem aspexeris: quam nunc per angustissimas oculorum vias obscure intueris, & tamen admiraris tam procul. Quid tibi videbitur divina lux (ille loquitur) cum illam suo loco videris? Non aliam hic lucem, quam incretam illam proponit, quam dum suo loco viderit, tunc mortalis immortalitate donabitur, jamque contemplando, novam veramque nunquam finiendam vitam aspicietur: hæc quippe est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum Ioan. 17. Nihil dulcius vitæ, pro hac omnium animantium impetus, & occupatio est. Prima omnium in Deo est, cui, per quem, & in quo vivunt omnia. Quod factum est, ait divinalissimus Ioannes, in ipso vita erat, infinitis*

perfectius, pulchrius, quam in se porro, quam immanè rerum omnium vita discreper, ab ea quam in origine, in fonte suo habituras videbimus, attendite. Minimum hic vitæ habent arbores, herbæ & flores, qui in diem vivunt. Sed aliter in verbo, quia stabiliter & multò delectabiliter refulgent, ipse enim est *fons vitæ*, è quo spretis cænosis hinc rivulis aliquando purius haurire licebit. In eminentiori gradu sunt animantes, & pellibus, & squammis, & pennis variegatæ simulq; maxime varæ, & umbratili splendore perstrictæ: formosum nihilominus spectaculum, vel hanc evanidam pulchritudinem sub unum aspectum habere

Quid erit in ipso eætypo, ubi immutabiles sunt, ea in se penitus contueri? Supra omnes, nobiliori homo vita donatur; at in orbe hoc sublunari, vita omnis & misera, & fragilis est. Plantas aspice sub dio, quibus omnes cæli minæ incumbunt, in tantilla vitæ particula, non sunt à malis immunes, toties jactantur, toties tanguntur, quotannis moriuntur, & cum emaruerint apparent fœda, pristina pulchritudinis simulachra, quæ omnia in ipso, beati vident inconcussa, illæsa, semper viventia, semper virentia.

Aspice animalia tot duris rebus exercita, inferiora deprehendes, quæ ad miserissimos mortales magis accedunt, vel contrita laboribus, vel alenda saginæ destinata. At vita, quam in ipso habent, nunquam interit.

Nunc verò si mortalium vitam attenderis, quæ hic tanto in pretio est, quid nisi mortem vitalem, cum Augustino dixeris? In unum corpus sæviunt tot agmina morborum: jacent pleriq; totâ ferè vitâ concussi, & lacerati, crederes nullos esse infesos, præter hæc corpora, tot usta dolotibus, nisi aliud doceret fides. Vivunt in pœnas, in miseriarum exercipla moriuntur. At quod mireris etiam inter hæc, vivere dulce est, quis ergo cogitatione assequi, mente complecti valeat, qualis illa vita futura sit?

§. II.

Deum semel vidisse, omnia didicisse est.

Duos ex innumerabili mortalium omnium congerie, præ cæteris longè sapientia, ac rerum omnium scientia excelluisse; Adamum humani generis principem, &

Salomonem, Regni Israëliti Regem, sacrae paginæ discretè testantur. Ac primum quidem, ubi increata mundanis sapientia, ipse Dei filius, speciem humanæ ac corporeæ naturæ, eamque pulcherrimam, quali se Moysi in Syra, aut discipulis in rupe Thaborea exhibuit, indurus, ad eam similitudinem corpus Adami perfectissimum, pulcherrimum, temperamento, organis, membrisque omnibus absolutissimum, divinus artifex ad unguem efformasset, eique simillimus esset, qui fuit speciosus forma præ filiis hominum, ac tuo halitu suavissimo, lucis fulgorem, atque amabilem suavitatem dedisset, tali ac tanto, tam digno habitaculo, ut cum Augustino loquar, condignum habitatorem animum, ad divinitatis suæ imaginem procreavit: tantâ primo quo conditus momento scientiâ divinitus imbutum, ut Hugo Victorinus asseveret: *Rerum omnium quæ cum homine, & propter hominem facta sunt perfectam cognitionem accepisse, nulli dubium esse debet. Quod ipsum Doctor Angelicus confirmat i. p. quæst. 94. a. 3. primus homo sic institutus est à Deo, ut haberet omnium scientiam, in quibus homo natus est instrui, seu quacunque naturaliter homines cognoscere possunt.*

Quia verò conditus ad finem super naturalem, requiritur etiam cognitio eorum, quæ naturalem cognitionem excedunt, sicut nobis necessarium cognoscere, quæ fidei sunt. Fidem ergo habuit de Deo, conditorem omnium. 2. Sanctissima Trinitatis, Incarnationis voluit & viri eruditi, cognitam fuisse historiam ruinæ angelorum, ut ipse casum formidaret, & creatorem à quo conditus, ut eum posteris ruinas illas restauraret, diligeret. Unde Pererius, eum omnium qui existunt, Philosophum, Astronomum, Theologum maximè eximium existisse tradit.

Huic tamen primo, & maximo omnium mortalium Doctori, Testatus Salomonem præferri non debuit, qui non modò omnium rerum cognitionem, virtutes animalium, plantarum, arborum, herbarum usque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete, habuerit: sed insuper & scientiam musicam, medicam, Poeticam, historicam, geometricam, arithmeticam, aliasque omnes artes, & scientias, variasque linguas perfectè calluit, & E-

nigmata quantumvis obstrusa enodavit.

Sap. 7. *ipse enim dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum, anni cursus, & stellarum dispositiones, naturas animalium, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum, & quacunque sunt absconsa, & improvisa, didici: omnium enim artifex docuit me sapientia.* Vultque Josephus, eum ad 5000. librorum scripsisse. Quid mirum, si de te sapientissime Rex dictum fuerit: *Nullus ante te similis tui fuit, nec post te iuraturus est.* Quis non stupore defixus hæreat, dum tantam, tamque reconditam Salomonis sapientiam considerat? quis eam omnibus divitiis, & regnis, cum sapientissimo Rege non præferendam putat? quis eam si comparate posset, non libens omnes corporis, & animi vires, omnes fortunas, facultates, omnia sua insumat? sed supra nos positam, in sublimi abditam, inaccessam mortalibus arbitramur.

At hodie, vobis Auditores ostendam, ue-minem esse hic vestrum adeo rudem, ac idiotam, nullam omnium litteraturæ adeo ignoram, simplicemque; ancillulam, aut imperitam animum nullam adeo bardum ac stupidum in orbe rusticum, qui momento non possit utrorumque horum inexhaustam sapientiam, non dico adæquare, sed in tantum exsuperare, quantum Salomon stolidissimum mortali-um antecessit. Rem historica narratione probare aggredior. Ludovicus Blossius Abbas Laticensis æterna memoria dignus, refert di-væ Gertrudi, è monialibus Virginem sacram, à morte visam, quæ mira pandebat de cælesti gloria, cû Gertrudis fidentius: Et unde inquit, hæc tibi omnia, utpote, quæ inter simplicissimas habebaris? cui iterum illa hoc addidit, stylo notandum meliore: *Deum semel conspexisse, est omnia didicisse.*

Infanti unius dici, *Deum semel conspexisse, est omnia didicisse.* Deû semel vidisse, est omnes mortales sapientiâ vicisse: est omnia didicisse, est omnia scivisse: Etenim quid est inquit M. Greg. quod non vident, qui videntem omnia vident? Illic beatorum minimus, sanctorum infimus, plura sciet, & longè exactius intelliget, quàm Prophetæ Sanctissimi, quam

Salian. an-
nal. Eccl.
dies mund.
v. 1. de ho-
minis creat.
n. 28. & 36.
Psalm. 44.
Salian. cit.
n. 25.

Hugo viii.
l. 1. de sa-
cram part.
6. c. 13.

S. Thom. 1.
p. q. 94. a. 3.

Pererius
in Gen. l. 5.
v. 19. c. 2.
q. 2. n. 25.

3. Reg. 4. 33

Salian. cit.
3. Reg. 3.

Blossius in
moniali
spirit. c. 1.

Greg. l. 4.
dialog. c. 33

qu
inc
Thom. 1.
lex
1. 9. n.
do
3
Tertitii
Lilian. cit.

qu
mi
lis
ch
tu
stir
om

F
mo
dib
bra
dici
tum
om
cor
tur.
nes
beat

herv. ju

herv. an-
nata.

beu
meta
les f
geli
Aug
(qui
tilifi
aoru

Thom. 1.
1.9.1.4.
2. ad 3.
V Pereritū
latiam. cit.

quàm Salomon sapientissimus, vel primus incolâ Paradisi Adamus sciverunt; aut intellexerunt: hi enim inter plura, quæ ignorâ-
runt, substantias spirituales ut S. Thomas docet, intelligere non valebant: Futura contingentia, quæ beati ut dicemus, in verbo speculantur, non capiebant.

Quod divinus Plato, quod Platonis discipulus Aristoteles, nunquam cogitatione perceperit, quod nullus eru' itissimorum invenit, quod Cicero, quod Demosthenes eloquio exponere nequit, id simplicissima anima; hoc homo agrestis, hoc infans unius horæ, baptismo tinctus, & cælo receptus, intellectu penetrabit, id oculis scietur.

Artes hic suspicimus, artifices extollimus, qui vel fingendo, pingendo, naturæ velut miracula prodidit: quales Titiani, Raphaelis Urbinate, Michaëlis Angeli tabulas, Achyæ columbas, Alberti M. loquacem staturam, spheram Archimedis, Machinam exstitisse legimus: At Deum semel vidisse, hæc omnia didicisse est, omnes artes scivisse est.

Hæc cuique vestrum imitari & mille alia, momento retingere, perfacile est. Incredibile, quanta sint scientiæ musicæ illecebræ, quam vox, aut fides ad numeros fidicibus arguta rapiat, vel maxime imperitum, & in artis peritiâ accendat? Verum omnis hujus orbis concentus, grunitus porcorum, si cum uno cæli Choraula comparetur. Qui primo divinitatis conspectu, omnes hos modulos & mensuras (uti & omnes beati) perfectissimè caller.

Testis Franciscus Seraphicus, qui ad unius chordæ contactum, in ecstasim abreptus. Testis ille eremi incola, qui unum cœlestem, vocalis avicolæ speciem indutum, ad tria sæcula profecutus est, diem unum se abreptum arbitratus: ita Deum semel vidisse, omnia didicisse est.

Oracula, nec immesitò censentur, & habeantur, in Theologica facultate lumina, venerabiles Bedæ, subtiles Scoti, irrefragabiles Hallenses, Seraphici Bonaventuræ, Angelici Thomæ, incomparabiles, imò divini Augustini; sed frater laicus, abjectus locus (quis credat) omnem omnium horum subtilissimam Theologiam, quam illi per tot auctorum studia, & lucubrationes, sibi pepere-

runt, momento unico, longè subtilissimam, unico intuitu, citra ullum laborem adipiscitur: quia Deum semel vidisse omnia didicisse est.

Ubi piis mentibus in considerationem, & attentam meditationem venire velim, quanto studio, quanto labore, quantis impensis, hic omnes artes, & scientiæ, & linguæ variæ acquirantur, quibus singuli, in singulis, quam leniter tincti. Quas omnes simul, & semel, Deum vidisse, didicisse est.

P. Sebast. Barradus in studia literarum ita abditus, ut 9. integros annos, cum nemine externorum locutus sit, P. Petrus Ruiz, 20. annos pedem nunquam domo extulit, Antonius Possévinus, pedem sponde læci alligabat, ut minimo motu exspectatus, ad lucubrationes rediret & quoniam teste Tullio de orat. *habet in aetatibus auctoritatem senectus, & sic in exemplis antiquitas.* Euclides cum lege cautum ne quis e Megarensibus Athenas veniret, sub vesperam, muliebri habitu ad Socratem audiendum excurtebat, & antelucano tempore redibat, 24000. passuum emensus, Didymus Grammaticus, qui ab

assiduitate laboris *χαλεπτερον* in ferreis viscibus dictus est, quatuor millia librorum, scripsisse dicitur. Mitto Garneadem laboriosum, & diurnum sapientiam militem Socratem, Themistoclem, aliosque cibi, sui que oblitos, se studiis exenterasse. Denique ut cum Hieronymo sentiam, cum ejusdem eloquentia sit, *pauca multa, & multa paucis dicere*, stupet quisque vestrum, dum vastas Bibliothecas, Vaticanas, Patavinianas, Parisianas ingreditur, voluminum in omni lingua, & scientia, seriem immensam; & velut oceanum conspicit; atque inter hos 18. tomos Toftati, de quo *hic stupor est Mundi, qui scibile discussit omne*; lucubrationes Friderici Borromei Cardinalis, qui præter Chaldaicam, Hebraicam, & latinam linguam, quàm perfectissimè novit, tot libros scripsit, quot dies in anno, hæc inquam dum contemplatur, diffidit, se eo peringere posse, ut omnes non dico pervolvat, sed vel deliberet.

Horum omnium scriptorum, ut scientia in illis divisa est, unus tu, velut in te rerum omnium perfectissimo compendio, his omnibus longè perspicacius, in Deo leges, & intelliges, quia Deum vidisse, omnia didicisse est.

Quantum

P. Rho. varia virtut. hist. l. 7. c. 6. nostra 2.

Seneca epist. 88. Valer. Max. l. 8. c. 7.

Hieron. epist. 11. contra errorem loan. Hierosol.

P. Rho. var virt. hist. l. 7. c. 12.

Salian. c. 3. Reg. 3.

Blossus in monili spir. c. 1.

Greg. 1. 4. dialog. c. 31.

nov. in

Nov. an. n. 11.

Quantum verò ex hac intuitiva cognitione, liquidissimi gaudii, quantum inenarrabilis voluptatis, mens humana capere gestiet, uberius prosequamur.

3. Reg. 10.

Regina Saba, audita fama Salomonis, iter suscepit, secum pretiosissima deportans munera, præter gemmas, aurum infinitum nimis. Videns autem omnem sapientiam Salomonis, &c. Non habebat ultra spiritum. Hic vos paucis percunctari volo, quantum sapientiam particulam ex brevi cum Salomone discursu Regina videre potuerit? cum cerum sit millesimam, quam sapientissimus Rex animo reconditam habebat sapientiam, Reginarum hanc latuisse. Equis vestrum, si summum Philosophum, Mathematicum eximium, Historicum locupletissimum, mundi oraculum, Principem Theologum conveniat, sapientiam viri videre potuerit? quam si alter alteri conspicuam exhibere valeret, quale, quam jucundum, quam stupendum panderetur Theatrum: sublato Zenone Philosophorum coryphæo, Antigonus Rex cum stupore exclamatis fertur: *quale theatrum amisimus*: nec minus magnificum illud Toxaris, de Solone, ad Anacharsim elogium: *omnia jam viso Solone conspexisti? hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia.* Ecquid quæso viso Zenone, viso Solone conspexerant? verum enim vero hoc verissimum pronuntiatum est: *omnia viso Deo, conspexisti*: in hoc sunt divites Venetiæ, Neapolis nobilis, pulchra Florentia, Roma sancta. In hoc sunt omnia Regum, Principumque palatia: in hoc sunt omnes Erythræi maris uiones, omne Indiarum aurum, & argenteum, in hoc omnes orbis divitiæ, delicia omnes.

Lucian. in
Schyta,
Pellegrini
Paradoxa
c. 2. Matt.
parad. 4.

2. Paral. 9.

Sapienter Regina Saba sensisse, & dixisse traditur: dum felices, imò beatos nuncupavit, qui Salomonis præsentiam frui mererentur: *beati inquit, viri tui & beati servi tui: qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam.*

Matt. 12.
v. 42.

At quanto verius hæc de beatis illis mentibus usurpare possem, quæ semper vigilantes assistunt ei, qui *plus quam Salomon est*. Nos aliquando hac beata sorte perfruemur, & videbimus eum, sicuti est. Quale aperietur hic Theatrum sciendi, desiderium hic qui-

dem insaturabile, illic plenissimè saturabitur. Beati omnes videbunt in Deo perfectissimum sine omni principio principium divinum naturam, & omnes Dei perfectiones absolutissimas, sapientiam increatam, abyssum inexhaustum bonitatis, potentiam infinitam, immensitatem sine termino, diffusam misericordiam, iustitiam, sanctitatem, pulchritudinem, æternitatem, denique omne bonum, quo nihil melius, aut perfectius cogitari potest. 2. videbunt omnia fidei, & divinatorum librorum arcana, mysteria Trinitatis, Incarnationis, Eucharistiæ, vaticinia Prophetarum, aliaque fidei nostræ objecta. Cui ut Augustinus docet, hæc clara visio merces respondebit: *ibi videbimus, & gaudebit cor nostrum, nec expresse, quid videamus. Sed quid? nisi Deum: & omnia quacumque non videmus, credentes autem pro modico capacitatis humana longe minus quàm sunt, atque incomparabiliter cogitamus. Hic creditis, ibi videbitis.*

3. Videbimus in Deo omnes res creatas; prout olim fuerunt, sunt, & erunt; nec opus oculos ad creata in se reflectere: quia beatus videt verbum, & in verbo facta per verbum. Nec opus habet ex his que facta sunt, factoris notitiam mendicare. Ecce iam in illo, longè melius sunt, quàm in seipsis. Ad Christophorum Columbum ex altero orbe redire, undique concurrebant, ab ore pendebant, nec facili poterant; at colli civis ridebit omnia ab orbe condito gesta, omnes omnium tam gentium quàm sæculorum historias mens beatorum complectetur. Summa rerum varietas, & copia hic nihil turbabit aut impediet, nec memoria obruetur. Inter eos qui stupendæ memoriæ fuerit, censetur Paulus IV. Pont. qui libellum scholæ Salernitanæ, tota biblia, & totum D. Thomam memoriâ callebat. Thewistocles omnium civium suorum nomina, Mithridates etiam militum quemque suo nomine compellabat, præterquam quod linguas 22. perfectè teneret.

His longè capacior beata mens, longè renacior: quæ omnia simul momento callet, & in omnem æternitatem retinet.

4. Videbunt obtuforescendum divinæ providentiæ ordinem. Nunq̄ illa nobis ni-

Aug. l. 20.
de civit.
c. 21.

Aug. lib.
si de ci-
vitatib.
m. 3.

Psalm. 72.

Greg. l. 12
m. c. 14

Bern. l. 1.
de consil.
c. 1.

Pontan.
Articulu-
lar. p. 1. 37
Cicero de
senect.

1. de per-
f. divin.
4. 1. n. 78

mium lenta, subinde nimis præcipitans videtur, quandoque nimis mitem, aliàs severum nimis censens Deum, tunc omnium oculis patebit *altrudo divitiarum sapientia: & scientia Dei*. Omnem vitam suam sub uno aspectu positam, unicâ velut pagellâ comprehensam aspiciet, quæ pericula corporis & animæ, capiti impenderint, quæ singulari Dei beneficio devitarit, quoties æternis supplicis ereptus sit, quæ recordatio sanctos coget misericordias domini in æternum cantare: *quo cantico in gloriam gratia Christi, cuius sanguine liberati sumus, nihil erit profecto illi iucundius civitati*. Videbunt cur innocentes optlessi, pessimi quique exaltrati sunt, qua in re David plurimum laboravit: *existimabam inquit, ut cognoscerem hoc, labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei*. Denique omnia paucis complexus Magus Gregorius: *Anima sancta que intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum est, quod foris sit aliquid, quod ignorent*.

Nec est quod quis existimet repugnare creature, ut clarè immensus illam divini numinis essentiam non per speciem, sed immediatè ipsam clarè valeat intueri: Deus quippe maximè intelligibilis, per lumen gloriæ potentiam nostram ita firmare, ac præparare potest, ut ad lumen boni intelligentiam deveniamus. Nihil obest magnitudo visioni. Ecce quantula oculi papilla, tam vastum cælum includit. Non omnia quidem quæ Dei sunt, comprehendere possumus, ejus tamen conspectu perfui, ejus præsentia impleri nemo nos verat, atque ut doctissimè Lessius. inter omnes potentias vitales, præstantissima intellectiva, non solum omnium rerum vivas formas, & imagines in se concipit, sed est etiam capax divinitatis: nam lumine gloriæ illustrata, & adjuncta, format in se vivam imaginem divinitatis, sitque Deo similis, eminentissimo modo possibili, & seipsi Deus cum omnibus bonis suis communicat, ut omnium dulcedine & pulchritudine perfruatur. Hoc torum sit vi visionis beatifica. Sed quoniam, ut S. Thomas, & cum eo Theologorum scholæ docent, ad perfectam

Caesæus Panthæi Pars II.

beatitudinem tria requirantur: *cognitio, apprehensio, fruitio*, qua ratione hæc tria, una visione contingantur, videamus. Pictura meis oculis objicitur, summi artificis manu elegantissimè ducta, primo intuitu penicilli artificium, & venustatem imaginis commendo, quam video esse pulcherrimam, hæc visio est Theologis, seu cognitio, porro hæc ipsa imago, manibus meis committitur, inò donatur mihi, & cum ea domum me capeffo, hoc eruditic *apprehensio* est. Denique domi pictæ huic tabulæ assideo, avidus & quietus eam spectro, nec spectando satiari queo; hoc *fruitio* est. Quæ eò excellentior, eò gratior, felicitior, fortunatioque est, quo majoris, ac excellentioris boni adæquata possessio existitit.

§. III.

Deum videre, omne bonum possidere est.

DOCTOR Angelicus ad delectationem, *S. Thom. p. 2. q. 31. a. 5.* quæ ex visione percipitur, potentiam intelligentem, seu sentientem requirit. *Bellarmin. de 2. objectum conveniens illi potentia, & æterna felicitationem objecti cum potentia: & quanto potentia est aptior ad cognoscendum, & objectum nobilium, & unio magis intima, tanto percipi delectationem majorem.* Quod autem intelligentia, sive mens sit purior, & aptior, & nobilior, & ut sic loquar, vivacior ad cognoscendum, quàm sensus externus, in dubium revocari non potest. Quod verò Deus sit objectum nobilissimum, quippe infinitum bonum, & omne bonum, nemo ambigere potest. Jam verò quod intelligentiæ unio cum Deo, per apertam visionem sit unio sic intima, ut essentia Dei totam mentem videntis penetret, & mens ipsa in ipsum Deum; qualis in mare magnum tota mergatur, & transformeretur; æquè certum, atque indubitatum est. Quis igitur capere, vel suspicari poterit, quantum illud sit gaudium? qualis ille anima & istius sponsi infinitæ pulchritudinis complexus? Nihil certè dulcius quàm pulchra nosse, amare quæ noveris, & quæ amaveris, possidere, plerique vel frivolis scientiæ pulchritudine

Dd dine

Aug. lib. 10. de civit. n. 21.

Psalm. 72.

1 Greg. l. 12. nov. c. 14.

1 de per. 1. divin. 1. c. 78.

Bern. l. 5. de consid. c. 1.

Pontan. Aricadi. lar. p. 1. 17. Cicero de senect.

dine comperta, vel unius problematis unda veritate detecta, toti extra se rapti fuere, quos inter Pythagoras; Hecatumbas diis sacrificare non dubitavit; alii velut divino quodam æstro perciti, per plateas urbium discurrerant. Archimedes, Vitruvio teste, in labro aquæ pleno sedebat, id unum dies noctesque agitando, qua ratione dimensionem coræ reperiret, ne scilicet decideretur ab autice. Hinc ille seu lavaret, seu legeret, seu cœnaret, sive aliud quid faceret, cogitationibus profundis missus, hoc unum nosse nitebatur, quantum vel corona, vel cætor inauratus, præter argentum haberet auri? ubi hoc in labri aquis reperit, gaudio sublimis, & nudus in publicum procurrans, *εὐγενία* clamabat, *εὐγενία* inveni, inveni sed heu! quantilla hæc scientiæ pars est? quantillæ hæc verissimæ pulchritudinis, & pulcherrimæ veritatis, scintilla est? quam ubi contemplando, femoro omni velo intimè complexi fuerimus, suavissimis gaudiis colliquecentes, vociferari poterimus: *invenimus, invenimus, ibi igitur, vacabimus*, exclamat S. Augustinus, *vacabimus, & videbimus, videbimus & amabimus*: ipse enim ibi est finis desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione in æternum laudabitur. O illa visio, & spectaculum pulchrum! Ecce nunc in Babylonia, pulchra sunt qua cives Babylonia tenent; sed nos non tenent: aliud solatium caprivorum, aliud gaudium liberorum.

Ad illa nati, quid spurcas vitæ formas, merillimas sæditates stultè deperimus? quid his cænosis rivulis? relicto primæ pulchritudinis fonte, immergimur, & ipsi toti deformes evadimus.

Hoc de se testatur, ac detestatur idem August. sero te amavi pulchritudo tam antiqua, & tam nova, sero te amavi: ecce intus erat, & ego foris, & in ista formosa qua fecisti, deformis irrueram.

Quod ne & nos sero, & serio depleamus tam antiquam, tam novam pulchritudinem, penitus juvat contemplari, & admirari, eique hic in terris assimilari debemus per gratiam, nam ut rectè Augustinus in illud Psal-

mi 95. *confesso & pulchritudo in conspectu ejus*, sic ait: *pulchritudinem amas, vis esse pulcher, conspice*. Sic ò anima hic pulchra eris gratia, postea pulchrior gloria. Cant. 4. *quam pulchra es amica mea, quam pulchra D. Greg. l. 9. mor. c. 6. pulchram narrat sponsus, & pulchram replicat quia alia est pulchritudo morum in qua nunc cornitur, atque alia pulchritudo pramiorum, in qua per conditoris sui speciem sublevari dicitur: juxta illud 1. Joan. c. 3. similes illi erimus, quia videbimus eum* D. Catharinam Senensem aliquando invasit ardor, clarè intuenti animas in se, adhuc corpori huic, velut luto mersas, quod ut à benignissimo Sponso illi concessum, Catharina jam amplius hæret in veste, ornatuque corporis, & eximia formæ superficie vultusque venustate, sed illico ad animam penetravit, quam ut conspexit, se continere non valuit, quin sæpius præsentem confessario, exclamaret: *O anima quam pulchra quam pulchra es!* verè opus excelsi, & compendium operum Dei! O si eam videres mi Pater, non dubito quin illius causa, si centum tibi forent vitæ, prodigeres.

Alterum est, quod creata pulchritudo facere non potest, hoc valet divina: amantem se pulchrum facit, sibi que assimilat. Unde Hipponensis Antistes: *diligendo pulchri efficitur*. Quid facit homo deformis, & distorta facie, si amat pulchram, aut quid facit fœmina deformis, nigra, distorta, si amet pulchrum? numquid amando potest esse formosus? quando in speculo se videt, erubescit faciem suam levare ad illam formosam quam amat? Quid facit ut pulchra sit? expectat: & expectando senectus additur, quæ ipsam turpiorem facit. Non est ergo quod des illi consilium, nisi ut compeccat se, & non audeat amare impariorem.

Anima nostra fœda est per iniquitatem, amando Deum pulchra efficitur, qualis amor qui reddit pulchram amantem? Deus semper pulcher est: amavit fœdos, ut ex fœdis efficeret pulchros. Erimus pulchri, amando eum qui pulcher est, quantum in te crescit amor, tantum crescit pulchritudo, quia ipsa charitas animæ pulchritudo est.

Quare

Aug. in
Ps. 26

Aug. l. 10
serm. 27.

Bernard.
serm. 2. de
serbis isa.

Christ.
serm. 8. de
penitent.
tit. 43.

Prov. 31.

Aug. in ep.
10 an. itab.
9.

Aug. in
Ps. 95.

Bernard.
serm. 2. de
verbis Isa.

Chrysof.
serm. 8. de
penitent.
tit. 43.

Prov. 31.

Aug. in ep.
10 an. 11. tit.
9.

Quare ut divino illo omnis pulchritudinis theatro frui possimus, in hoc ardentissimum votum, cum mellifluo Bernardo erumpamus: *Poenam nihil vidisset unquam oculus meus, si illa, (quod avertat Deus) frustrandus est visione*: Hoc motivo Doctor aureus prætere docuit, quidquid hic fucata venustatis oculos, affectumque allicit, sic enim is olim, è pulpito ad populum: *tu verò cum mulierem videris formosam, splendens oculis, ornatam stola, libidinis trillansem, respice de super [speciosum præ filiis, & filiabus hominum] quo tale spectaculum prætereas.* Compello vos filias pulchritudinis studium habentes, quæ tot horas ad crystallum, formam vestram contemplamini, sædam brevi calvariam & vetum escam recordamini: atque illum vobis ob oculos ponite, *cujus pulchritudinem sol & luna mirantur*, quod tale spectaculum prætereas. Compello vos adolescentes, qui lascivis oculis in speciem puellarum defigitis, attemdite quia hæc *vana est pulchritudo*, & alius oculos attollente, in illam pulchritudinem intendite, quæ nec tempore deflorescit, nec unquam marcescit.

Quicumque Christum hic in terris, vel momento unico intuebatur, amore ejus torus incendebatur, tanta potè S. Ioannes Chrysostomus pulchritudine fuisse ait, ut paratam se asseveret omnes cruciatus, & inferorum pœnas experiri, dummodo venustissimum Jesu vultum, plenum gratiarum, uno duntaxat oculi ictu per transfennam contueri liceret. Sordes sunt omnes, quicumque exsistere virorum, sæminarumque formæ, quæ tot hominum corda rapuere: omnes illi, & illæ, tenent tantum venustatis radio leviter perstrictæ fuere. At Iesus omnes gratias oris, incredibili spectantium blandimento complectitur. Hic S. Basilii sensus est, qui iudicat, sicut omnes pulchritudines sparsim per omnia, quæ Deus condidit dispensatæ, ad efformandam solis venustatem, in commune contribuerint, ut gloria & splendore cæterorum luminum esset, ita prorsus omnes elegantias in quorumlibet vultu sitas, omnes venustiores sæminarum venas, ad componendum in Jesu, oris maje-

statem decerpisse, qui propterea à Propheeta Evangelico, *Angelus faciei dictus est*. Ac si diceret: facies ejus humana augustior, & Angelicæ proprior est, idonea quæ omnium Angelorum amores in se capiat. In cuius pulchritudinem, ut Hieronymus Principiæ nobilissimam sæminam succederet, sic ad illam scribit: *Univeris pulchrior est Virgo de Virgine, qui non ex sanguinibus, sed ex Deo natus est. An non Spiritus sancti operâ corpus Christus fabricatum? an non opera que Deus facit per seipsum immediatione suppositi, sunt pulcherrima, atque perfectæ: an non corpus Christi exemplar pulchritudinis omnium corporum beatorum? quis inficiabitur illud non esse perfectissimum? Aestuabat incredibili defiderio illius divinæ faciei aspiciendæ M. Thetela; tandem illo eam favore dignatus Christus, ut in transitu, in ictu oculi faciem suam, non dico contemplandam, sed obiter præberet oculis tantum delibandam. Illa repente, partim præ exuberanti gaudio, partim præ immenso amore, sui impos, fatebatur deinde fieri non posse, ut pulchrius quid à quopiam possit mente concipi, imò cogitatione fingi: si in cœlis air, nihil aliud spectandum nobis, quam pulchritudo illa offereretur, crederem hanc unam sufficere, laboresque omnes nostros optime collocatos, & compensatos esse.*

At hæc longè illustriori majestate, visenda vultus sui miracula nobis reservat, cum illa in toto illo gloria: suæ apparatu detegeret post hoc spectaculum, desit nullo momento Thetela illam formam suspirare, ad illam omnibus medullis aspirare: ac plurimis deinde annis ejus imaginem tam altè animo impressit, ut sola illius vultus, & quæ in eo olim contenta, plara erat, recordatio, ejus mentem componeret, creata omnia desiperent, quidquid intueretur, sordesceret, ejusque animam sauciaret potius, quam fatiaret, omnes denique quantum vis acerrimos cruciatus, hujus formæ recordatio, temperabat. Quid erit in patria sub hisce lineamentis, divinitatis fulgorem cernere irradiantem? indubitatum est, si infinita & immensa hac omnium pulchritudinum pulcherrima pulchritudine, non nisi unica dieculâ, vel horulâ frui liceret, rectissime saperemus, si

Isa. 63.

Hieronymus
epist. 140.
ad Principiam.

nihilominus complures annos rigidissimæ virtutis disciplinam amplexi, asperissimum vitæ genus duceremus, ad unicam illam horulam obtinendam, illud quod Augustinus in eâ testis affirmatissimè dixit, vel millies incultandum: *tanta est inquit, pulchritudo & iucunditas lucis æternæ, ut etiamsi non liceret in ea manere amplius quàm unius diei morâ, propter hoc solum innumerabiles anni huius vitæ pleni deliciis & circumfluentia temporalium bonorum, rectè meritoque contemnerentur: non enim falso, ac pravo affectu dictum est: quoniam melior est dies una in atriis tuis supermillia. O beati mundo corde, ut per hoc efficiamini consortes divini naturæ!*

Quod si etiamnum obscuro corporis huius ergastulo conclusis piis mentibus, quandoque ea, licet abstracta divinarum rerum cognitio obtigit, atque ex ea tantum etiam voluptatis redundarit, ut ea frustrari omni tormento acerbius duxerint, quid erit clara luce perfundi, & intuitiva visione possit? Bernardus, ut solet melle dulcior: *que anima semel à Domino didicit, & accepit intrare in seipsam, & in intus suis Dei præsentia suspirare, & quarere faciem ejus semper, talis inquam anima, nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius, pœnaliterve ducat, quàm post spiritualis studii huius semel gustatam suavitatem, exire denovo ad illecebras, vel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplebilem repetere curiositatem?* quod magus ille Carolus, in secessu suo Hieronymiano testatus est, se plus dulcedinis, ac solidi gaudii, ex una rerum cœlestium contemplatione hausisse, quàm ex omnibus mundi deliciis ac triumphis.

Quid non liquidissimæ dulcedinis, immensus ille divini bonitatis oceanus continebit? cuius vel stillicidium, ipsas inferorum pœnas non temperare modò, sed & dulcorare valeret. Testis ille Epulo, qui vel guttam unicam ardentissimè efflagitavit, quam tantæ efficacis divinisimæ Doctor Augustinus, asseverat, ut liberè pronuntiarit.

Ang. serm. 9. de tran. fig. Tanta est dulcedo futura gloria quod si una gutta in infernum deflueret, totam damnatorum amaritudinem dulcoraret. Vel unica gutta infiniti boni guttula, omnes pœnas,

quæ secundum intentionem suam finire sunt, protus restingeret; sensum omnè adimeret. Ex quo, Seraphicum Doctorem verissimè pronuntiasse concluditur serm. de SS. Apostolis in communi serm. 7. *ejus visio tam iucunda est, quod si quis in inferno existeret, & Deum videret, nullum omnino dolorem sentiret: quia dolorem magnum, major delectatio absorberet, multi in hac vita sancti, qui propter delectationem illius incommutabilis boni, ita sensibus omnibus fuere abstracti, ut nihil exterius sentirent, actum etiam puniri, & gravissimis suppliciis expositi. Unde & alia beatis illis mentibus accedit felicitas, peccandi impossibilitas: quia nullum bonum creatum, à bono illo infinito, & omni bono potest avocare longè primo parenti nostro fortunatioris futuri, ut Augustinus loquitur: Prima libertas voluntatis erat posse non peccare, novissima erit multò major, non posse peccare. Libertas posse non peccare Adamo fuit, posse peccare, infelicitum ejus fuit filiorum; non posse autem peccare, est beatorum.*

Quales denique miseri hic mortales, in patria futuri sunt, declarat Ioannes epist. 1. c. 3. *cùm apparuerit similes illi erimus, quoniam videbimus eum secuti est.* Quod Gregorius exponens: *in anima in semetipsum ait, Auditoris sui inconvertibilem speciem dum respicit, assumit.* Hoc etenim infinitæ bonitatis thesauro proprium est, se communicare? si cut quia sol in se lucidissimus, & pulcherrimus, (ut præclare Lessius speculatur) etiam dignissimus est, ut in plurimis speculis toto orbe resplendeat, ut hoc modo ejus pulchritudo quodammodo multiplicetur, ita licet Deus plenissimè essentiam suam videat, amet, & infinito gaudio ejus dulcedinem gustet, hoc tamen non facit, quin adhuc infinitè digna maneat, ut ab infinitis creaturis cognoscatur, ametur, gustetur, & ut in ipsis resplendeat & specimen sui exhibeat, ita ut quamvis in se unica sit, miro tamen modo multiplicetur: ut tot videantur esse divinitates, quot sunt beatæ mentes.

Fit nonnunquam, ut oculi judicent tres soles à se videri, quod advertens Seneca: *Historici ait, soles vocant, & binos, ternosque apparuisse memoria tradunt; Græci parelia vocant,*

1. Cr. 31

Ag. l. 15
al. Trinit.
cl.Termin. l.
contra
Marcion.Yng. 6.
Enaid.
Matt. 3.
11. 43.
10. 31.Greg. l. 24.
mor. 170.Lessius de
perforat. d.
vin. l. 4. c.
1. 70. 12.Lessius
5. 70. 93.Seneca l. 1.
nat. quæst.
4. 11.

cant, quia accedunt ad aliquam similitudinem solis, sunt autem imagines solis in nube spissa & vicina, in modum SPECULLI, Sic revera Deus, velut sol medius inter sidera, æterno lumine suo beatos omnes illuminat, qui & ipsi radios emittunt, tanquam solis imagines & specula divinitatis purissima. Hoc doctor gentium, oculatus testis pronuntiare non dubitavit: nos autem omnes revelat a facie, gloriam Domini specularantes, in eandem imaginem transformamur, à claritate in claritatem. Quæ verba acumine ingenii solenter illustrans Africanum sidus: à speculo non à specula dixit specularantes, id est, per speculum specularantes, non de specula propicientes: Sed sicut quasi specula jubat divinum emittentes, & quasi soles quidam, alios illuminantes. Tertull. pro transformamur, legit, transfiguramur. Ut quemadmodum Christi facies in monte Tabor, lucida facta est, instar solis, ita & beatorum; imò quasi Dii divina consortes natura, ut ait S. Petrus omnes refulgere lumine à sole æterno sibi communicato.

Solemque suum, sua sidera noscent.

Hoc fidei nostræ infallibile testimonium est: *fulgebunt iusti sicut sol in regno patris mei*; non sicut sol hodie lucet, sed sicut à Resurrectione, ut Isaias vaticinatur: *Et erit lux luna, sicut lux solis; lux solis erit septempliciter*, quibus verbis innere videtur Prophetæ, solem septies septem accessiones ad lucem accepturum, sive fore splendidiorem quinquagesies, quàm hodie.

Quod quo altius in animum dimittatis, liber uno, alterove divini huius solis argumento comprobare. Religiosus quidam sacerdos, scire cupiebat quid sibi vellet ea

verba Can. 49. *pulchriores sunt oculi eius videri*. Vidit ergo in facto calice, divina mysteria celebrans, Christi faciem, ejusque oculos tanto lumine radiantes, ut mundum universum etiam in mediis tenebris, longè uberius quàm *vel mille soles* possent illustrare. Nec facile credi potest, quantum arserit Lutgardis, Christum videndi desiderio, cui se exhibuit, non quasi unus sol, sed quasi mille soles, audi Thomam Cantipratanum in vita ejus: interroganti cuidam amico spiritali, an ejusmodi Christi faciem, in contemplatione videret? respondit: in momento apparet mihi splendor inæstimabilis: & instar fulguris, video ineffabilem ejus glorificationis pulchritudinem, quæ nisi raptim subduceretur aspectui contemplationis, meæ mortalis vitæ hujus imbecillitas, eam ferre nullo modo posset: post eum autem fulgorem, manet splendor intellectualis, & cum illo quæro eum, quem raptim videram: sed non invenio. Itaque dicebat oculos Christi tam ineffabili corruscare splendore, ut si splendor ille solis, lumini infunderetur, in infinitum amplius ille solem obscuraret, quàm solis radii stellarum lucem obtegant. Nunc si lubet D Anselmum audiamus: *in illa visa inquit, pulchritudo iustorum solis pulchritudini, qui septuplo quàm modo splendidior erit aquabitur.*

Beati igitur quinquagesies, solis lucem claritate sua superabuat: quid erit videre tot millenos soles, qui omnes soli illi increato, unde suum lumen accendunt, totum refundent?

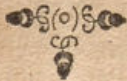
Solem quo suum, sua sidera noscent.

Cornelius à Lapide in c. 43. Eccl. pag. 303.

Cantipratan in vita 16. Iunii Surini.

Ansel. l. similis. c. 50

6. Ansel.

1. Cor. 3.

Ap. l. 15. de Trinit. 1.

Tertull. l. contra Marcion.

Virg. 6. Æneid. Mart. 3. c. 43. 1474.

Greg. l. 24. mor. c. 74.

Leffius de perso. d. 1. c. 1. n. 12.

Leffius de perso. d. 1. c. 1. n. 93.

Senechal. nat. quæst. a. 11.

COMMÉMORATIO
FIDELIVM DEFVNCTORVM.

Festina, suscita amicum tuum. Proverb. 6.

EMBLEMA XL.

FAX RECENS EXTINGTA, FACILE REACCENDITUR.

Festina, extinctos reddere luci.

ARGUMENTUM.

Rahitur in partes, mortalium pietas, cui prius, aut potius opitulandum: homini flagitioso, peccatorum caeno immerso, ut inde extrahatur; an animam iustæ ad piaculares ignes damnatæ, ut inde eripiat? cui argumento, ubi factum fuerit factis, manifestis rationibus convincam, pios manes hisce tam atrocibus flammis excarnificatos, tamque immani ac terrifico ergastulo detentos, omni ope, ac opera, quanto cyus, cito, cito liberandos esse. Porrò si domo incensa, pro fortunis, pro propinquis, pro liberis, pro dilecta conjugè, incendio involutis, omnium tota urbe clamores exaudiantur, omnium sine mora manus auxiliatrices adferantur, undique passim Religiosorum manibus undæ affundantur; quis non eum omnis humanitatis oblitum, barbaræ crudelitatis insimulandum putet, qui non in fluxis, fictis, ac pictis hisce, ut Augustinus loquitur; sed veris, ac vehementissimis purgatorii flammis, viscera sua dilectissimam sobolem, prolem, conjugem, cælestis sponsi dilectissimas sponas destituat? ubi cum primis arguendi, nec levis criminis arcescendi hæredes, Tutores, ac testamenti executores, qui suâ incuriâ ac inertia elemosynas, in egenos erogandas, pia legata, sacrificia pro defunctis peragenda, in dies, in hebdomadas, in menses, in annos plurimos differre consueverunt, atque aliis pietatis ac misericordiæ operibus patrocinarî contemnunt, aut omninò negligunt.

- §. I. *Utrumque præstet, & quo potius adnitendum, ut peccator è caeno vitiorum: an ut anima fidelium defunctæ, è piaculari carcere eripiantur?*
- §. II. *Festina extinctos reddere luci.*

COMMEMORATIO FIDELIUM DEFUNCTORUM.

Festina, suscita amicum tuum. Proverb. 6.

CONTROVERSA duos inter sublimiores scientiæ Doctores, eximios inter Theologiae Magistros agitata est, utrumne precibus, eleëmofynis, jejuniis, aliisque corporis afflictationibus, atque omni demum ope, & operâ adnitendum sit, ut homini flagitioso, de salute aeterna periclitanti; an potius ut pius manibus igneo ergastulo detentis, occurratur? & porro callidè utrimq; disceptatum, utri succurrendum sit. Nec enim aliud hic negotium instituitur, quàm illi legimus Patri fuisse, quem in hujusmodi bivio fluctuantem, æstuantemque, Callistus pœne lachrymans depingit: Hunc dum duobus tenerioris ætatis liberis, Thessalonicam negotiorum causa petentem, è saltu latrones improviso adorti, & violenti parvulos ab eodem deposcunt; Hic miserum in re subita, cum omne consilium defecisset, lachrymæ solæ precesque non reliquerunt. Delabitur in genua, aurum argenteumque offert, caput, vitamque ferro subiecit, omnia conatur, dum parvulis innocentibus à vi, & laniena cavetur, & ecce ingeniosa crudelitas hoc tandem inducit, ut sortiti senex de suorum cæde cogereetur, eumque quem videretur, morti subducere, alterum relinqueret, in oculis suis illico jugulandum. Quid hic agit misericors, in alterutrum crudelis pater? nec consilium novitas cause, nec moram barbari patiebantur: consulit oculos ærumosus senex; sed quo nutu, nictu favere se alteri ostenderet, alterum duorum crudelissimè trucidandum, natura ipsa deterreret: dumque hostis stricto mucrone instat, oculis clausis cæca sortitio tentatur; sed in tenebris sortien-

tem, mixtus duorum clamor perturbat: *Esquem oculis clausis abdicas Pater? quem temerè cæcus adoptas? si digni non sumus, quos vivere videns, sciensq; tu jubeas, certe indignè videmur, quos cæcus trucidandos tradas. Quin illud agis his saltem, & uter duorum percat observes, ut morienti vel hoc sit solatio, in patris oculos occubuisse* Excitatus probro domestico senex, undantes oculos attollit, & mente ad officium reducta, iterum ambos, iterum singulos explorat, dumque alterum alteri præferre misericors cessat [quem rei vos hujus exitum expectatis] utrumque miles in parentis complexu, barbarâ, immanique crudelitate obruncat.

Si ex hac prolusione quam difficilis sit inter res charissimas optio, didicistis, nunc animum ad propositam quæstionem advertite, si duos amicos, quos æquis amoribus prosequimur, adspiciamus, alterum adhuc viventem, & firmis corporis viribus valentem; sed graviori noxa in animo lethaliter faucium, & opis nostræ, ne æternum periret indigentem: alterum hac mortali vitâ functum, sed lustrantibus flammis acerrimè discruciarum, & deplorato gemitu, horribili flammarum spectaculo, precum nostrarum suppeticis implorantem. Enimverò mihi credite lætābimur, diuque fluctuābimur, dum oculis utroq; versum retortis, aliquando statuamus, & quæ partium momenta, ac argumenta præponderent, decernamus.

§. I.

Vtrum præstet, & quo potius adnitendum, ut peccator è cæno vitiorum, an ut anima fidelium de functa, è piaculari carcere eripiantur.

Primus quippe Doctorum sic rationes suas instituit: homini scelerato, potiori jure

jure subveniendum, quod is quamdiu lethali crimine obstrictus est; in præsentissimo æternæ damnationis discrimine verferetur, gravissimum in se benignissimi Redemptoris odium extendere pergat, omnisque pro eo suscepti laboris, doloris, ac sanguinis pretium quodammodo conculeet. Animæ verò quæ subterraneis illis specubus detineatur, de salute sua, vel post mille annos certæ & securæ sunt; gratia pollentes, charitate Dei insuper ferventes, atque in ipsis flammis justissimum Patrem collaudantes, in omnem æternitatem felices exstant.

Luc. 13.

Atque adeo rectè confici, quod *majus gaudium erit in cælo super uno peccatore penitentiam agente, quàm supra nonaginta novem justis.*

Ad hæc alter, qui piis manibus patrociniabatur, hunc ferè in modum reponebat: qui peccati vinculis constrictus tenetur, iis se, ubi libuerit valet expedire, pervicaciæ ipsius est, si vincula colli sui non abjiciat. Quis eum carceri eripere satagat, qui captivitatem suam amat, quis in puteum, aliudve præcipitium delapso, funem illi porrigit, qui vel manum ut se juvet extendere detrectat? quid alienam opem efflagitat, qui propriam, sibi nequam non præstat? quid admunicula, commonitiones, & comminationes, gratiam quæ semper in promptu est & sufficienter suppetit, aspernatur? tu pro illo sollicitus sis, qui ignavus sui curam negligit? de illo magnopere labores, qui quidquid egeris vel fatigeris, non respiciet, nisi ipse velit, quod Dei adjuvanti gratia, nunquam non potest; minimè autem velles; dum in peccato persistit, apertè testatur. Quod illud Luc. 15. spectat, in cælis *majus gaudium erit super uno peccatore &c.* respondecum Doctore Angelico, majus illud gaudium intelligi sensibilibiter, non appetitativè, subdit enim: *sciendum est quia sunt plerique justis in quorum vita tantum est gaudium, ut eis qualibet peccatorum penitentia, præponi nullatenus possit.*

Corn. hic
& Thom.
in Luc. 15

His ita discussis; video non vos dumtaxat Auditores, sed & personas sanctitate vitæ insignes, divinæ lucis radio illustratas, in partes secessisse Catharinæ quam senentem à patria nominant, tota exarsit,

ut animam peccatricem, monstrum teterimum in cælestem quandam imaginem, divina aspirante gratia, commutaret. Hic diu, graviterque Deum efflagitavit, ut notæ pervicaciæ, malitiæque vipera (mulier quæ in civitate illa peccatrix & publica habebatur) pius respiceret, quàm naturæ concessisset. Deus exoratus, prostrémò annuit, nec multò post illius fœminæ jam nuper defunctæ Manes conspiciendos objecit, nondum cælo receptos, jam tamen destinatos: certè autem tanto splendore circumfusus, ut verbis explicare, aut satis admirari venustatem animæ illius Catharina desperavit. Strabat attonita Virgo, diuque velut à sensibus alienata inhiabat & fortæ præstantis miraculum venerata, tandem non adorabat, cumque explere animum tuendo, & laudando non valeret; Christum audit in hæc verba colloquentem: *quantum malum hæc vestra mortales ignavia est, non agere ferred, omnia ut hi animi tam scitè, vultusque conformati, ab excidio perenni per vos asserantur? & cujus immanis acris sintere, has tales formas, sempiternis incendiis ardere, quas vestris suppetiis, ad æternam felicitatem evahere possitis? nil ego injuriarum; dolorum, vulcerum, subterfugi, dum ab interitu hos animos vindicarem, vos eadem causa, vel dignum levare piger.*

Moyit hæc Virginem, sive Christi audita oratio, sive animi conspecta pulchritudo, ut ex eo die, quoad vixit, in unam hanc curam ardentius, quàm unquam ante incubuerit, ut secleratas vivorum mentes ad frugem traduceret, & à prava vivendi licentia morrales absterret.

Hactenus quo ardore Catharina, pro improbis adhuc viventibus, inflammata fuerit, vidistis; nunc ad restinguendos functorum flammæ, quas pii Manes patiuntur, alteram mihi Virginem, incredibilia quædam facientem, æquè ac patientem considerate.

Ea Christina est, cognomento mirabilis. Hæc cum à cælesti ephebo, ad illud Tullianum in quo animæ lustrantur, deducta, horribiles cruciatus oculis suis hausisset, optionem accepit, vel rectà cælum ascendi, si dissimulare, contemnereque horum ærum-

nas posset: Vel si optulari miseris quos videt mallet suis ipsa doloribus voluntariis, omnes eorum pœnas compensaret, flammamque restingueret. Quid ager Christina? hinc audiri gemitus ac preces, inde visi cruciatus, ac flammatarum vortices occurfabant. Juvalet illos: sexcentas sibi mortes quotidie subeundas videbat. Caveret sibi, longa illorum tormenta, dictoque & visu horrenda confirmabat.

Vicit in ambigua lite, calamitas aliena: nam miserata misericors Virgo, conditionem accepit, in vitam postliminio rediit, & in vita Deus bone? quid expiandis illis assidue fecit? quin imò, ut rectius loquamur, non fecit? vidisset illam nunc in cadaverum conditoriis pernoctare, flentemque & ejulantem supra bustuarios cineres, ac putentia ossa recumbere: nunc inter nives, glaciemque totis noctibus hibernare, & rigeantem gelu, cum ipsa glacie coalescere: mox ebulliente alieno, & ferventibus undis ultero immergi, rursus in flammatarum togos, & candentes furnos insilire, eaque sibi, quæ cogitare mens refugit, sustinere, infinita denique his atrociora, per annos complures, inter perpetua vita mortisque miracula, constantissime perferre, non alia profecto de causa, quam ut illos piorum cruciatus quos semel conspexerat, hisce suis cruciariis celebrimè sublevaret, iterumque è vita abiens, non unam animam cælo inferret.

Verùm enim verò hæc diversa Virginum studia, dum in partes duas nos distrahunt, ambiguos nos, & quasi in medio suspensos relinquunt. minime tamen expedit, nos, hic dubios morati, ut dum deliberamus utros istorum adjuvemus, utrosque æquè ac pater ille, de quo supra, erudeli misericordia deseramus. Instat itaque Theologorum alter, & hisce primis argumentis: finge si placet duos facto naufragio, in medio oceani fluctuare, alterum narandi non omninò ignarum, & salutis suæ securum, si modò manum ad tabulam vicinam extendere, eamque arripere non pigeat: alterum narandi minime gnævum, opis alienæ indigum, omni subsidio destitutum, nec præsentissimo discrimi-

Cælestis Parthæi Pars II.

ne subducendum, nisi Lembo adnaviges, fluctibus eripias, & in portum perducas. Hoc illum & lachrymis & clamore valido se per superos, & per carū tibi caput, per quidquid ubique venerabile, rogare & obtestari, fide data, se tota æternitate beneficii memorem, ac gratum fore. Fierine potest, ut hic alicui aqua hæreat, cui subveniendum sit? Luctantur inter flammatarum vortices, inter igneos fluctus fideles animæ, quia fluctus feri maris obruunt illas, nec quisquam in diluvio aquarum multarum ad Deum natando valet *approximare*, nisi quis viventium adnaviget, & in onerariam suam, qua de longè portet panem (Eucharisticum) recipiat. Jam verò peccator fluctuat ille quidem in undis mortalitatis, decumanis criminum penè obitus, sed si secundum post naufragium tabulam arripere velit, certo certius evadet. Audit inclamantem, pœnitentiam amplectere, sicut naufragus alicujus tabulæ fidem, ut loquitur Tertull. despicit; vidit portigentem, obtestantem: infiste miser, fortiter adhære tanquam naufragus tabulæ, ut hortatur S. Ambrosius, negligit piger vel extremum manus, aut pedis digitum portigere, cui funis ad extrahendum innectatur. Perditissimi illius hæreticæ Lutheri, re ipsa usurpat vocem: *ego si calum apertum viderem, idque culmo stramineo de terra sublato mereri possem, nollem tamen illum attolle.* & dubitemus adhuc, cui auxiliū ferendum sit. Et dubitamus adhuc cælestes divinatorum meritorem ac Sacramentorum canales, quos peccatores nauseant, ac aspernantur, in solarium ac refrigerium animarum usurpare? Audi quid insolens & inauditum Monialis subintrans cellam B. Joannæ de Lacrois, conspexit in ea S. Hostiam elegantis capsulæ impositam, atque sub idem tempus, Joanna è mentis ectasi ad se reversa, sororem monuit, ne Thecam contingeret, in ea SS. Christi corpus requiescere, ab Angelis ad se delatum. Cumque monialis urgeret qua de causa Sac. Hostiam in ejus cellam detulissent? stupendum exposuit, divinæ erga se misericordiæ Sacramentum. Vir inquit sceleratissimus, qui jam æternis Inferorum flammis excruciat

Epist. Jude 13.

Ps. 31.

Tertull. lib. de pœnit. Amb. ad Virg. lap. Jam c. 18.

Luth. col. loq. fol. 356. fol. 56.

In vita per Carolum Thielmans, in vitis SS. Sociorum S. Franciscæ Flandria c. 14.

Ec
ciatur

ciatur, è vivis decessit. Cum sacra etiam-
 num hostia in ore, quam cæcæ genii,
 summa cum veneratione eximentes, hic
 detulerunt, ut ejusdem SS. Hostiæ sumptio-
 ne, ego ipsam animam è purgatorio libera-
 rem; quo dicto in genua cum lacrymis, &
 summa animi demissione procidens, ex
 Angeli manibus S. Hostiam sumpsit, atque
 ea quæ peccatori ex sua malitia fuerat in
 damnationem, hæc pia Virginis misericordia
 animæ fuit in refrigerium vim & momen-
 tum, hæc accipiunt ab ipso jure naturæ, &
 positivis legis peritorum placitis: invadit te
 prædo, ut vitam, chlamydem, vel totam
 eripiat, quam ut retineas, hominem vel
 lethifero obnoxium scelere non ignores, &
 æternis ignibus damnandum, ferro aut sclo-
 po transverberas. Exclamer hic imperitus
 quantum a te uno ictu commissum piaculum,
 quoniam vita illius spiritualis, tuæ
 temporali anteponenda, & vilissima vestis
 pretio animæ longè postponenda est, cum
 tamen Theologorum Schola, hunc jure
 maculatum præ nuntiet, hæc solum de causa,
 quod invalor non censetur fuisse in neces-
 sitate, cum liberè se conjecerit in illud pe-
 riculum, nec ipsius voluntaria malitia, de-
 beat præjudicare (ut loquuntur) meæ liber-
 tati, ac integritati, quare fas tibi fuit, cum
 moderamine inculpatæ tutelæ, invalorum
 ut obstaculum removere. Haud aliter
 omnis peccator, nulla necessitate tenetur,
 quæ sciens volens in peccato perseverat. Ast
 anima; quæ purgatorio perstringitur, ma-
 xima in necessitate versatur, nec se ab acer-
 bissima ignis violentia valet expedire. His,
 aliisque rationibus, quantumvis solidis,
 cum eorum alter peccatoribus favens, mi-
 nimè flecteretur, placuit cœlesti numini,
 horrendo prodigio doctorem dedocere,
 nam eum tibi nocte intempesta, feralis
 umbra ex igneo ergastulo dormienti, quie-
 rem interturbat, sequè cum gemitibus,
 & ejulatibus enarrabilibus, totam undi-
 que flammis convestitam, spectandam
 præbet; tum ne hoc tam triste, ac fune-
 stum spectaculum forte per somnium ob-
 jectum crederet, manum suam in pertinacem
 extendit, tamque immani cruciati

excarnificavit, ut totus in sententiam so-
 cii abierit, omnemque vitam ut pios Ma-
 nes atrocissimis, quæ expertus fuerat suppli-
 ciis, quanto citius vindicaret, insumpsit. Hic
 vos compello Auditores, si nocte insequen-
 ti per quietem, ejusmodi gemitus auribus
 allaberentur, eo in schemate uxoris, paten-
 tis, aut præpinqui anima oculis obversare-
 tur, nonne hæc una, omni oratorum lingua
 longè potentius peroraret, animosque ve-
 stros ad misericordiam, nunquam non erga
 se exercendam commoveret: testantur id
 eventu non absimili, sacri Patrum Prædica-
 torum annales. Bertrandus è primis SSmi.
 Patriarchæ Dominici sociis, frequentius
 pro vivis, rarius pro defunctis sacrificium
 offerebat, quibus, ut præ illis, ardentius opi-
 turaretur vitæ ejusdem ordinis Religiosus
 Benedictus, ab eo amicè scissitatus est: si duo
 mendicis, pari laborantes inopia; sed alter
 firmis sit viribus, & robusta corporis valetu-
 dine, alter ita confectus, ut se movere non
 possit: cui magis subveniendum putes? ei
 inquit Bertrandus, qui se movere nequit.
 Tunc Benedictus: sed animæ, quæ piacula-
 ri carcere conclusa sunt, huic omnino per-
 similes sunt, nox illos occupavit, in qua non
 valcant operari, nec ratio, aut industria,
 aut vires suppetunt, quibus sibi opem ad-
 ferre queant, non manus, non pedes, non
 oculos habent, quibus se expediant, tantum-
 modò relicta sunt labia circa dentes eorum,
 ut opem nostram inclamare possint: *miseremini
 mei, miseremini mei*. Alterum est, ut
 parem utrorumque necessitatem statuamus,
 magis tamen communi Theologorum
 consensu juvandos esse, qui pluribus titu-
 lis amandi, quique Deo, Angelis, ac homi-
 nibus chariores existunt, *in peccatoribus*
 quippè *duo possunt considerari* (ait S. Thomas)
scilicet natura, & culpa. Secundum natu-
 ram quidem, quam à Deo habent, & capaces
 sunt beatitudinis, ex charitate diligendi sunt,
 at secundum culpam, qua Deo adversantur,
 sunt odiendi, quisunque peccatores, etiam
 Pater, & Mater, & propinqui, ut habetur
 Luc. 14. *debemus enim in peccatoribus odire*
quod peccatores sunt; & odire quod inimici
Dei, in anima verò fidelis, natura est, &
gratia.

Arctonius
Silvest.
Bellarmin.
Cajet. 22.
q. 64. a. 7.
Scotus de
Inj. q. 5. a. 3.
Nov. arr. c.
15. n. 2.
Valent. rom
3. dist. 5. q. 8.
p. 4.
v. Less.
Lugo &c.

Ex viuis
rom. 11. 13.
4. 1220.

Job. 19.

S. Thom. 21
q. 25. a. 6.

S. Thom.
22. q. 27.
a. 7. Ami-

supra in-
nicis dili-
gendus.
S. Thom. 22
q. 6. a. 6.
plu-
co-
de-
Cor. 12.
D-
Ie-
er-
m-
an-
ill-
pa-
su-
er-
er-
De-
qu-
res-
fu-
is-
pe-
e-
Et-
st-
sp-
ad-
te-
an-
m-
ve-
ra-
ci-
fin-
ri-
ri-
ge-
A-
fu-
m-
ch-
ris-
ph-
ae-
pe-
re-

gratia, objectum sanè amplissimum, Deo amoris vinculo conjunctissimum, unde consequitur (ut idem docet) *quod magis diligendi sunt, qui nobis, ac Deo propinquiores sunt*, quo fit ut tenerissimo eos affectu complectatur, nec modò miseretur eorum, ac condoleret, sed in ipsdẽ Redemptor noster dolet, ac patitur: ipsi enim sunt potissimo jure *Corpus Christi, & membra de membro*. Deus immortalis, si loco Materni gremij, Iesus infantulus jaceret in flammis, aut vice crucis, in medio penderet incendio, & clamore valido, ac lacrimis eximi peteret, o amator Iesu quid faceres? non exaudiretur ille pro sua reverentia, non tu amplexibus passis advolares, & eriperes etiam ipsis consumendus à flammis: *Amen dico vobis*, pro tribunali olim ille dicturus, *quandiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*. Quidquid igitur in animas confers, Deo præstas, cum amantes quid unum sint, quin & tuo amore, Deo novos parvis amores, scis quales, & quantos? peccatorem si ad frugem, si ad justitiam, ad gratiam reduxeris, Dei amantem reddideris, sed amabo expende, cum gravissimis Doctoribus: Vnum è beatis cælitibus, vel hora unica plures actus amoris Dei elicere in cælis, quàm justus annorum fortè aliquot unquam eliciet spatio: & quod caput est, attende infinitos actus amoris viæ tamen in infinitè vigescentes, non posse nancisci nobilitatem infimi amoris patriæ, quos mille, mille actus, anima lustre aliquot, vel annis, vel mensibus vel diebus, per te citius gloria cælesti fruitura, eliciet; hoc autem totum decus, tu adjectis animæ liberatæ, & causæ existis adentissimè illius amoris, ad mirificum divinæ gloriæ incrementum, sic enim juvat ratiocinari: Si quis sacer orator, universis per quadragessimam diebus numerasset decem millia Auditorum, in quorum singulis, divino suo fervore excitasset quotidie decem millia actuum flagrantissimæ in Deum charitatis, numquid non operæ, & sudoris pretium is fecisset, & gaudio triumpharet in paschate, ob ingentem accessionem, tam sancti amoris? certissimum id est perge porro: & finge dispersos illos amores in unum pectus effundi, addique om-

nes Xaveriani, atque Paulini cordis ardores, illosque decuplum, centuplum, millecuplum, iterum iterumque crescente flamma accendi: numquid non eximius numinis amator, ac propagator gloriæ, imò velut miraculum orbis audiret, qui causa divini illius ignis existeret. Verum omnis ille dictus amor, cum suo incremento; nunquam assurgit ad generosam indolem infimi amoris in patria, quem tu suscitās, dum cœlo asseris animam. Quod si hæc vera sint de unico actu, qui momento elici potest, quid de frequentatis per dies, & noctes, hebdomadas, & annos? quod si hæc vera de unica anima per te in cœlos missa, quid de innumeris sentiendum? cæterum tu Deo tuo tibi longè dilectissimo, omne bonum illud mirabile creas, ac ingens, quo tota æternitate caruisset.

Hæc satis ad pectus B. Bertrandi, in misericordiam animarum inflammandum videri possent, nisi eum etiam honesto pietatis titulo, pro peccatoribus obfirmasset; donec attestante Bzovio, ex purganti igne anima una, omnium legatione functa, terrore suo, sub noctem patrociniū suum, & sociorum, ita persuasisset, ut jam nemo alius pro his frequentius ad aram Bertrando oraret, & profectò si sopimus, vicina incendia, & nobis jam jam impendentia, communi operâ sopimus, hoc est cilicio opprimimus, precibus avertimus, flagris fugamus, gemicibus distillamus, oculorum imbre extinguimus vindices ignes. Quin quisquis fila manu tenes, & globos Virgini sacros, tenere te unum puta, quo ex inferno carcere propinquos tibi, & sanguine junctos æternæ restituas libertati. Quid enim ad miserandas illas voces: *manus Domini tetigit me*, non præproperè quàm citissimè, quanto citius auxiliarem iis manum porrigat & operiretur?

§. II.

Festina extinctos reddere luci.

FAcem recens extinctam etiam nunc fumigantem, & quasi spiritum trahentem.

Bzovius
cit.

Iob. 19.

tem, facile luci restitues, quo velut spiranti symbolo monemur, ac docemur, fideles morte extinctos, quamprimum luci æternæ restituere, dum adhuc velut extremus Spiritus hæret in labris! Idem de vita humana sensisse visus est Archisynagogus, dum in argumentum resuscitationis adducit: quia *Modo defuncta est. Chrysológus illud modo sic exponit: hoc est dicere, adhuc vita manet calor, adhuc anima vestigia videntur, adhuc est in vita Spiritus.* Et alibi ut majorem nobis indat pietatis in mortuos celeritatem, subdit: *suscitaverat Dominus consiliam lairi Principis Synagoga, sed* **ADHUC FVNERE CALENTE.** Non expectavit donec frigidum cadaver à libidinariis elatum, in sepulchro conderetur, ita & nos, quamprimum animam exhalavit, illico ad aram facere, preces fundere, elemosynas erogare, prælegata persolvere festinemus, non differamus in dies, hebdomadas, menses, dum amici è longinquis partibus evocentur, sepulchralis pompa adortetur, oratio funebris excogitetur, excipiatur celebrentur.

In omnibus operibus nostris, commendat nobis Sapiens velocitatem Eccl. 31. *in omnibus operibus tuis esto VELOX.* At quibus amobote, in operibus velociore esse nos convenit, quam ut liberis, parentibus, propinquis nostris, summis in adversitatibus, præsentem in discrimine, in flagranti incendio succurramus. Proles tua unica, parens dilectissimus, charissimus conjunx, gravi morbo consistatur, subito paroxismo corripitur, statim, acutum, citò citò ad medicum concurratur, quam mox, citò, citò pharmacopola visitur, citò [vena aperienda] chirurgus aut hic, aut alius conquiratur; interim qui febrem longè ardentissimam, enciatus hic infernè intolerabiles perpetiuntur, & citò quam citissimè adjuvandi cæsenti deferuntur.

Uzum plebei hominis domicilium per horam atdet, & civitas tota percussur, undique concurratur, auxiliares lymphæ quam celerrimè undique affunduntur. Quod si his in flammis, summo ædium vertice medium videas unicum tibi, & maxime charum filium, quas voces, quæ

auxilia, quæ non quam ocissimè subsidia, & adminicula subministrabis, plurimæ cœlifficæ hæc piaculari rogo involvantur, quas fidei oculo, medios inter flammarum vertices conspicimus, & nemo se movet. Incendium est, & sunt aliqui velut paralytici, omnium membrorum usu destituti, contracti sunt nervi, nullus in eis est vigor, nullus motus; tamen certissimè sciunt, & firmissimè credant, jam flammis illis piacularibus propinquos, parentes involvi, & se brevi involvendos; tamen nec movent manus, ut elemosynis velut aqua restinguant, nec pedes ut aliis succurrant, aut ipsi effugiant. Sunt ipsi paralyticis magis languidi, ut patebit ex historia quam refert P. Richeome contigisse in Gallia civitate Arelarum dicta. Ioannes Barle paralyticus, diu jacuerat affixus lecto, & quod illi morbo est familiare, non poterat vel manum vel pedem movere, privatus omni usura membrorum. Contigit ipsas, quas incolebat ædes, subito corripit incendio, domestici occupati, vel auferenda vel è fenestris ejienda supellectile, oblivifcebantur hujus paralytici: interim tota jam fumabat, grassante per intima quæque incendio, domus: & jam ipsum cubile in quo jacebat, flamma lambebat.

Quid ageret hic miser durum ei videbatur hoc tam diro mortis genere occumbere, nec erat qui auderet succurrere; ipse ergo densò undique ignium fumo involutus, ingenti mortis tam vitæ horrore perfusus, ita Spiritus animales perculit, ita vires omnes impeditas collegit, ut contractos paralytici nervorum abrupterit nodos, & generoso saltu se præcipitem dederit, atque ita mortem effugit, sed & paralytici se exemit, quæ deinceps nunquam laboravit.

Tantum potuit vehemens illa impendentis jam ignis apprehensio. O paralytici, in proximi charitate languidi, in propria salutis negotio torpidi? sicine fomidatis, fugitis, horretis quæ corpus urunt, pictas flammæ, ignis umbras, simulachrum incendij? & contemnitis flammæ à rigidissimo iudice, qui vocatur ignis consumens,

Chrysológ.
serm 34.
serm 63.

Richeome
Valedicti
anima de
vota col-
log. 5.

Inv. 6.

Diana
1717. 9. 2. 1.
1717. 27

Gulman.
in vita
Margareta
1717. 5.
17.

mens, accensas flammæ, quæ animas parentum, propinquorum, liberorum tuorum cruciant? Nos hic in superficie terræ, velut superiore domus alicujus tabulato, securi epulamur, & pergræcamur, dum in infimo terræ spelæo, velut ejusdem domus inferiori cavea, ejulantes animæ comburantur: & securi somnum ducimus cum maximè vigilandum, custendum, propertandum.

1766.

In Ore. & corde omnium utinam versaretur sacrum illud Proverbiū: *discurre, FESTINA, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, ne dormirent palpebræ tuæ.* Quos alios hic amicos suscitandos, & summa festinatione adjuvandos credam, quàm qui gravissimis in miseris, & tuæ opis ac operæ maximè indigi sunt? ad rem Hugo Florentinus serm. 2. de animabus: *discurre per collegia Sanctorum, ab eis petens liberationem fidelium defunctorum; ESTINA ne fortè preoccupatus gemas & desideas, te fuisse negligentem; non solvisse promissum. Vnde & sequitur: suscita amicum tuum, hoc est fidelem in hoc pondere poenarum, quasi sepultum ut resuscitatus ascendat ad gloriam Sanctorum.* Impigrit ac celeriter amicis nostris, qui purgatorii poenis torquentur, suffragia nostræ pietatis debemus, ut eos poenis, quas patiuntur acerbissimas, eripiamus, & ad gloriam Sanctorum transferamus.

Ad quod plurimum scire juvat, & maturamente expendere: ut anniversaria piè, ac salubriter instituantur. Quantocius tamen animæ tuæ luccurrendum: quod fiet, si statim ab extremo Spiritu omnes Myras ubique loci curet sacris operari, aliaque pietatis opera, ac pia legata, re omnia alia infecta, testamento jubeat executioni mandari. Hæc cura sollicitum habuit Philippum III. Regem Catholicum, in obitu conjugis Margarete Austriacæ, qui ipso exequiarum die, in sola urbe Madritensi, fieri mandavit sacra mille septingenta: ex quibus ducenta octoginta ad aras expiaticas, sive privilegiatas, & quinquaginta quatuor fuere solemnia. Deinde præter mille piaculatia sacrificia, de quibus agebatur in testamento, curavit Rex alia fieri viginti millia.

Ita Serenissima Hispaniarum infans, Isabella Clara Eugenia, ut quamceterimè a quamvis fortè opus, incendio affunderet, pro functo conjugis suo Alberto Pio, imperavit celebrari factorum quadraginta millia, ac per triginta continenter dies, astitit ipsa quotidie sacris decem, suis quasi Regiis manibus frigidam adfusura. Consimilem dum vivitis, vobis ipsi gratiam per hæredes fieri, testamento jubeatis: ab ipsis enim, ut à morte tua titulo gratuito, non stricto jure, debitum obsequium, & officium præstolentini; vanum & insanum est. Fertur de viro nobili, qui ubi de se conclamatum audivit; ternos suos filios acciri jussit, quorum in se animos, extremo hoc in articulo perterritare volebat, ut ei lautiozem hæreditatem decerneret, quem erga se propensiozem perspexisset. Primò genitus iraque rogatus, quid in solatium animæ, ubi patens è vivis excessisset, facere statueret? respondit se ædiculam exstructurum, inque ea quorannis anniversarium piis manibus peracturum. Placet parenti propositum. Inde secundò genitum percutatur, quo ipse affectum suum in patrem vitæ sanctum, comprobaret? respondit is, se templum augustum satis meditari, inque eo per dies singulos, piaculare sacrum inducturum, ejus propensam in se voluntatem patens collaudavit, & filium complexus est. Tandem natu minimus, ultimo mentem suam exposuit, dicens: & ego mi Pater, præstabo tantum, quantum uterque fratrum sigillatim, quem cum Pater verba dare, & multa in vanum promittere discitaret, denuò affirmavit, se solum tantum præstaturum, quantum duo fratres simul adpromiserant, causam hanc subjungens: quia ubi è vivis sublatus fueris, ut jam multum spondeant, nil efficient, atque ita & ego tantum, ac illi præstaturus sum. Haud aliter, hoc corruptissimo sæculo vivitur, & morimur; affines, propinqui, hæredes, montes aureos promittunt; at ubi tu spiritum tuum efflatis, omnia difflantur. Illustre hæc in parte exemplum, in Lusitania vulgarissimum, recenset P. Benediclus Pererius in cap. 50. Genes. in

P. F. Isco-
bus Cour-
vois in
Mausolæo
P. Iudo.
Andries.
de purg. c. 2
sim. 3. §. 2.

Richome
Valedicti
anima de
vota col-
log. 5.

Diana
part. 9 t. 1.
cap. 27

Quoniam
in vita
Margareta
Anst. p. 5.
63.

hæc verba: mortuus quispiam est, qui sum-
 mis in vita laboribus, ac sudoribus copio-
 sam admodum filio substantiam reliquit:
 latus quidem, sibi que blandiens, quod fi-
 lium relinquebat divitem; qui & patris
 conscientia onera levaret, & animæ in
 purgatorio agenti, per eleemosynas, divi-
 naque sacrificia opem ferret, atque adeo
 patris testamentum exequeretur integrè.
 At miserum sua fefellit opinio. Filius quip-
 pe profus immemor patris, nec illius te-
 stamentum curavit, nec animæ vel unum
 sacrum, aut obulum stipis etogavit. O pla-
 ne fatum! O stipitem! O feram! vicius
 erigo, qui patri mortuo amicus fuerat, a-
 dolescentem objurgat, quod nullum de-
 functi Patris, à quo amplius acceperat pa-
 trimonium, haberet curam, nullam omni-
 nò memoriam. Quid verò est? non patris
 inquit memini, Patris curam non habeo,
 nec ubi, nec quid modò agit, mea interest:
 nam si jam cælo Pater receptus, fruitur
 Deo, nullius a me indiget subsidii; si verò
 damnatus apud inferos cruciatur, nulla
 jam est redemptio, frustra fient quæcumq;
 pro ipsius anima filius efficiam. Denique si
 lustralibus flammis in purgatorio torque-
 tur, cum sit jam sempiternæ salutis omni-
 nò securus, patienter ergo sustineat, quo-
 ad usque solutus, in cælum evolet. O de-
 decus! O barbariem! O insaniam! *sed tamen,*
O dignam tam stulto homine poenam, qui seip-
sium vivum negligens, sui demortui curam a-
liis commendat. Tu teipsum & animam cura-
 Neminem profectò heredum, qui pro te fa-
 ceret is habuit, de quo maximi Magistri Tho-
 mæ Aquinatis, magnus discipulus commemo-
 rat, quemdam vitâ functum, cujusdam sancti
 Viri meritis ad præsentem vitam revoca-
 tum; inter alia quæ sibi in altero orbe prodig-
 ia, in piaculari igne se conspexisse animam
 novissimi sibi amici enarravit, quæ post gra-
 vissima isto in carcere perpessa supplicia, in-
 ter ipsa tormenta inopinata ridere, & mito
 gaudio exultare & cantare incœpit, dicens,
ejam misericordissime Deus, non in finem obtulis-
es mei. A quo dum caulam hujus insolentis
 lætitiæ & exultationis percunctaret, respon-
 dit: *exultabunda tripudio, quia mihi scire à*
Domino datum est, in hoc instanti natum

Thomas
 Cantiprat.
 l. 3. cap. 1.
 cap. 54.

puerum, qui longè post futurus presbyter, in a-
 jus missa quam celebrabit primam, ab his pa-
 nis ad requiem evolabo. O Inculentum, sed
 lentum solatium! quod in manu vestra
 est auditoris, ilico conferre valetis, nec
 vultis. Ubi non possum quid ad terrorem
 omnium inducam quàm graviter puniti
 hæredes, & testamenti executores; non-
 nunquam in vita, aliquando post mortem,
 qui defuncti voluntatem quàmptimum
 exequi, & obligationi satisfacere distule-
 runt. Nescitis sapè unde quasi turbine im-
 missò, advertitatis tempestas in vos defa-
 viat, & paupertas quasi vir armatus in ædes
 erumpat.

Contigit Mediolani, Matrem familias æ-
 gro filio, pharmacum noctu apparate. Im-
 provitus comparer *Genius*, & cubile ægri
 trepidantis accedens, noli inquit metuere:
 domicilii hujus auper possessor fui, nunc
 adsum infestus, non tibi sed filiis meis, ah
 nimis ingratis! illorum bonis damnus illa-
 turus; qui porò immemores mei esse si per-
 gant, sine eos Deus funditus delitui. Sed
 audi quid & avunculo tuo factum: ille me-
 cum una reus est, ac poenas luit:

Jam decennium est ait ægrotus, cum hic
 delit vivere, & quas non preces pro illo fu-
 dimus, & etiamnum affligitur? jam dudum
 beandus erat, subjecit umbra, si filii ea cu-
 rassept, quæ patris in sui incolumitate fieri
 jussit. Hinc facta tempestas illorum va-
 stavit agros, non autem tuos tamen proximo-
 mos, ut probè nosti, sic evanuit.

Terribilius illud est, quorundam ædes
 infestari, concuti, conquassari, omnesque
 domesticos adeo à Spiritu exagitari; dum
 omnibus umbra locis sese ingerit, ut nusquam
 quietescere, quandoque metu exanima-
 ri, ac vulu spirantia cadavera referre, & im-
 matura morte abripi quotidiana experien-
 tia compertum sit: dicam quare: Cister-
 ciensis ordinis probatus Auctor Casla-
 tius refert, è civibus fuisse non neminem
 qui seid addixerat, fore ut certos nummos
 in pauperes disperteret, amici nomine testa-
 mento sic stitueris, at ille differendo negle-
 xit. Adfuit igitur post octiduum defunctus,
 Adeone inquit, perfide, meo sanguine pasce-
 ris. *Christique membra eleemosynâ privas,*
 quæ

Salo in
 summa
 prædicant.

lib. 19.

Epist. S.
 Dominic.
 l. 1. c. 25.

Dicit Sum-
 m. l. 1.
 97.

Sot. p. 1. c.
 14. ex Ce-
 saris.

Zeno de
 statu ani-
 mæ pur-

qua me ignibus exomisset? pro Dei tribunali de injuria quaestus sum. Verum hæc injuria, quam gravis noxa, quamque graviter punita, eventus comprobavit. Postero die ille præcipiti corporeus malo, post formidolosam mortis imminentiæ luctam, & avidum certamen, vitam abruptit. Salvus fuerit, nec ne, quis affirmare audeat? Justiores fuere hujus animæ, ex igneo ergastulo querecæ, quam Jobi ex suo timore gementis, & ingeminantis: *miseremini mei, saltem vos amici mei; quare persequimini me sicut Deus ex carnis meis saturamini?* Vos qui defuncti bona, in causas piæ eroganda, aut debitis expungendis assignata abliguritis, aut in propriam utilitatem convertitis, attendite, ne simili & magis formidando exitu luatis. Denique vel sola incuria, ac fœcordia, in exequendis testamenti tabulis, quam horrendè puniatur, testis irrefragabilis Doctor sit. Neapoli agebat D. Thomas Aquinas, cum illi se videndum inopinato præbuit S. Romanus, eximii virtutibus vir illuistris: dixitque se, priusquam cælo potiretur, in purganti carcere quindennis diebus arsisse. Sed cur ita? quia non nullius testamentum exequi cunctatus erat, quod ei Patriſtorum Antistes unice commendarat, atque ipse susceperat.

Ut autem testamenti Executores intelligant, quantum delinquant, dum differunt pia opera ad quæ eos obligavit defunctus, operæ pretium erit adducere, & simul exponere verba Concilii 4. Carthaginienſis: *illi qui negant Ecclesiis oblationes defunctorum, aut illas cum difficultate præbent, sint excommunicati, tanquam occisores egentium.* Cujus sententiam a qui gravi censura, secutum est Concilium Valentienſe, diceas: omnes qui mortuorum diſtationem retinent, & eas Ecclesiis elargiri retardant, debent tanquam infideles ab Ecclesia, & communione fidelium exſe: certissimum enim est hanc exacerbationem divinæ pietatis, usque ad diminutionem fidei pertinere. Atque hæc quibus nihil efficacius adferri potest, dicta sufficiant.

Laudanda illa in Italia, & maxime commendanda consuetudo, apud Bononienſes invaluit, ut quo die corpus terræ manda-

tur, eodem trecenta, sexcenta, mille sacra curentur, etiam plura, sicuti opes suppetunt, ut quam maturissimam operam defunctis ferant. Utque alia pietatis, ac misericordiæ opera non negligant; studiosissimè tamen curantur ut sacrificia numero maximo offerantur, spretis superfluis sumptibus, atque convivis, quæ quidem plus vivis nocent, quam mortuis proficiunt; profectò cunctandum non est, ubi quis igne torretur. Unde præter istam Bononienſium diligentiam, duo quædam vehementer commendo, primum quoniam 24. ac plures, sæpenumerò labuntur horæ; priusquam humetur corpus, ut interim privata, ut ajunt missa, curentur quam plurimæ, ne anima vel ad momentum, si fieri possit, incendium toleret.

Alterum est ut testamento sanciat, & domesticos obstringat, ut statim ubi extremum spiritum exhalaverit, 30. 50. 100. sacra continud dicenda curent. Rectè factum sed rectius fecerit, si dimidiato saltem eorum numero, sibi prospiciat inter vitæ mortisque intervalla, supremo illo in agone luctanti, & jamjam momentum illud præstolanti, unde tota pender æternitas. Nec unquam alias magis, quam in hoc articulo divini numinis ac benignissimæ Mariæ præsidio opus est, multoque satius succensam fornacem non ingredi, quam sensum extrahi, ab ardente pyra titiorem, fœscemque subduci.

Præluxit hic nobis invictissimus ille orbis Domitor, & sui gloriosissimus victor Carolus V. quem occasione exequiarum, quas Marti perſolverat anniversarias, nova incesſit cupido, si liceret, & suas se vivo celebrandi & maturandi. Quas ipsi funeri suo superſtes, *Joanne Regula*, è Hieronymiana familia Sacerdote, qui conscientiam ejus moderabatur, approbante, lugubri pompa inter effusas suorum lachrymas instituit. Non fraudabo te hic merito honore, & pietatis titulo veneranda Anus, Martha Mazochara Torvisina, D. Benedicti humilis alumna: quæ quidquid salva, quam profitebatur paupertate, annuente Antistite tota vita congestera, id omne Sacerdotibus, qui sibi viventi ac videnti iusta perſolverent, funeribusque sacrificiis parentarent, rato pietatis momentum-

gant c. 7.
v. 10.

Barthol.
bonifac.
Rhodigin.
hiſt. Ludicra p. 306.

Strada dec.
1. l. 1. a. 158
Rhodigin.
cit.
V. Lucas
Pinellus de
Missis l. 2.
c. 7. utilius

lib. 19.

hiſt. S.
Cunioſe.
p. 63. c. 25.

Dic. Sum.
vol. 2.
177.

Sot. p. 1. c.
14. ex Cæſ.
ſario.

Deus de
ſacro an-
no pur-

Salo in
ſumma
prædicant.

*homini,
missam pro
anima legi
ante mor-
tem quam
post mortē.
In vita
Xaverii
l. 5. c. 3.
Durant. 4
7. 6. 35*

numento erogasti; anticipata satisfactione, atrocibus illis purgatorii pœnis, scire prudent: idque prævertens.

Quod si Magister celeberrimus, Guilielmus Durandus, diserte docuerit: Anniversarium, si contigerit in die Dominica aut aliqua celebrari solemnitate, non debet mutari in sequentem diem, pro ut fit in festis Sanctorum; sed fiat in die precedenti, UT CITIUS OCCURRATUR POENIS DEFUNCTORUM. Quanto majori cura adnendum est, ut non uno dumtaxat die citius, sed mensibus, & annis, sacrificia, & pia opera prævertantur? Inter gentiles, ut citò & expedire misero defuncto exequia peragerentur operam suam Aneas ipse contulit, & quæ fueri necessaria, solerti cura comparavit. Quam Regis solerciam, & milites æmulati sunt, unde additur.

*Haud, mora FESTINANT flentes, aram-
que sepulchro
Congerere arboribus, cœloq; educere cer-
sant.*

Festinemus & nos, non aram, sed animam flammis eripere, cœloque inducere: quo fiet, ut vicissim auxiliare supplicia, in omni corporis, & animi necessitate, a piis manibus submitti nobis sentiamus. Arque ubi nos omni solatio, ac subsidio humano destitutos comperiemus, ipsos ilicò, quanto citius, quam citissimè, nobis præsto advolaturos experiemur. Tertius erit Christophorus Sadovalius Cardinalis, & Archiepiscopus Hispanensis, qui adhuc juvenis, Lovanii operam navans, hoc in more habuit, ut quotidie certam stipem, in gratiam animatum in purgatorio, elargiretur. Tum cœpit illi, die quadam argentum deesse, ut ne prandium quidem arte posset comparare. Dumque meditatur à quo postulare summam aliquam interea mutuo posset, vehementer eà inopiâ cruciebat, idque eò magis ipsum affligebat, quod sui generis memor, secum reputaret, in eo fastidio, fame se premi, ut educto jam die, nihil dum cibi gustârit. Hæc cogitanti, quidam supervenit, qui ab ipso, animatum purgantiu nomine, stipem petebat: quam dum dare non posset, gravius inde quam ante dolebat. Ut verò artis de-

fectum suppleret, proximum quod occurrebat templum iagressus, preces pro animabus illic promptè persolvit. Vix preces absolvit, cum ecce tibi cito, cito, velocior alite, quidam honesto vultu, nuntii more vestitus, illum accedit, diâque salute refert, Marchionem parentem ejus vivere, ac valere: eum deinde secum ad hospitium, & prandium adducit: quo durante varios cum illo sermones miscuit, ex altero orbe hospes; quos inter, & ea recensebat quæ domi fierent, velut eâ ipsâ horâ accidissent, soluto autem prandio manum ejus nummis aureis implet, asserens illos se à Marchione Parente ipsius, in Hispania accepisse ut ipsi coram traderet. Hanc rem Cardinalis jam natu grandior, centies narravit, adjuncque se Lovanio datis in patriam literis, jusse in hominem inquiri, nihilque æ unquam de illo potuisse intelligere.

Quin & numerum illorum numerum aiebat prosum in id tempus suffecisse, quoad penso illi ex Hispania fuerat submissa.

Hic in tempore oportuno, non citatis equis, non præpeti pecunia, sed momento ex altero orbe cursor, ei qui sibi tam promptè optulatus fuerat, advolabat, & temporali necessitati occurrebat. Norunt hi pii manes; quid sibi beneficii à vobis collatum sit, cui cumulatissimo gratiarum fœnore, non possunt non respondere. Illud eam verò plus aestimant, ut scriptor Religiosissimus, quo hic usus sum, non minus pie quam peritè exaravit, quam si eadem centies & pluries, ab acerba morte vendicasses, cum exploratum sit, pœnam sensus, pœnamque damni, qua liberæ sunt, multò atrociores esse, reperitâ qualibet morte. Majoris sanè quam si frontem illarum diademate gemmeo cinctissis: quam si utriusque India opes in sinum effudisses: quam si ejusmodi vitæ statum obtulisses, novissimam ad usque lucem, omni volupratum genere affluentem. Si quidem ipsam beatitudinem illis attulisti, cuius acceleratio, vel ad unicum diem, mundi bonis præstat innumeris. Unde non volent illæ gloriosissimæ, non poterunt illæ fortunatissimæ mentes ab egentibus miserisque hominibus liberalitate superari. Patum fortasse cui-

*Barrii de
Angelo
Cist. c. 4.
ex Hieron.
Gratian.
tract. de
Iubid.*

*P. Inub.
Andrius
purg. p. 167.*

*Jani Ery-
thra Ex-
imp.*

piam

piam vestrum videbitur, nummos aliquot extemplo animas suppeditasse, extemporali inopia subvenisse; addo alterum, quo nihil homini charius esse solet, ipso summo in vita discrimine, è subterraneis claustris pios manes submissos, qui clienti suo vitam servarent, & quod miremini, non corporis dumtaxat, sed animæ. Ut ex pathetica, quæ concludo, omnibus manifestum fiet historia. Pater Joannes Franciscus Caretonius è Societate Jesu, cum Romæ ad parthenios sodales, in domo professa anno circiter 1620 verba faceret, de cura pro mortuis gerenda, narravit etiam tum vivere [& etiamum fortassis jam vivit] qui ab ineunte ætate, multis se criminibus inquinaverat; nihilominus incredibili quodam studio animas functorum juvandi incensus, sepius piaculare sacrum pro eis offerendum curarat. Contigit autem huic inimicitias adeo graves cum contubernaliis quibusdam suis esse, ut capiti ipsius insidiæ ab his perpetuè fruerentur.

Porro machinationis perversæ maximam opportunitatem hi tum nacti sunt, cum ille æstus vitandi causa ad locum quendam suburbanum, sub vespertinum crepusculum se conferret. Igitur equo vectus; fortuito illuc iter intendit, ubi ad ingentem quercum celebris cujusdam latronis scissi divulgata membra pendebant; quæ repente tunc visa inter se conjungi, inque unum cadaver coalescere, quod ex arbore in terram se demittens: cede inquit, tuum equum, & hic tantisper subsiste, usque dum rediero. Inhorruit eques:

Nec minus obstupuit, quàm qui Iovis ignibus icus.

Vivit: Et est vita nescius ipse sua.

Interim dicto audiens fuit; sed mortuus ille latro equo insidens, vix sexaginta ab eo loco prætervectus est passibus, cum ab insidiatoribus quatuor invaditur, & sclopis explosis, humi dejicitur. Hostibus verò fugâ dilapsis, denuò in equum subrepens, ad suam quercum, & ad eum qui hanc tragicam scenam trepidus spectaverat rediit: atque hæc, ait, mi bene, te mala fors manebat, nisi tui misertus, in illam me coniecissem. Datum istud tuæ in defunctos pietati, in qua constans permansit, ac prillinos mores emenda, hoc dicto, cadaver illud, quatuor rursus in partes distractum, ac suspensum, in eadem arbore visum ut ante pendere.

Quod reliquum est, qui tam manifestè corporis, animæque discrimine divinitus ereptus fuerat, non modò veterem religiosæ beneficentiæ, adversus animas affectum altè retinuit, verum etiam abdicatis rebus omnibus, quantocius arctiorem Religiosorum hominum amplexus est vitam.

Ratiocinari hinc quilibet facillè potest: quòd si homo à teneris, adultiorem usque ætatem sceleratus, qui non tam suis propriis operibus, quàm etiam suffragiis opitulatus defunctis, ab eisdem cum incolumitate corporis, animæ salutem adeptus sit, quid non sperandum est iis, qui piè, integrèque vivunt, ac per semetipsos plurimam, ac celestem opem, operamque mortuorum animabus impendunt? indubiè, beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Ovid.

lani Ery-
tori Ex-
imp.

P. Indu.
Andries
purg. p. 167.

FESTUM
S. MARTINI PONT.
ET CONFESSORIS.

*Si oculus tuus SIMPLEX fuerit, totum corpus
tuum lucidum erit. Luc. xi.*

EMBLEMA XLI.

SAGITTARIUS UNO OCULO IN SCOPUM COLLIMANS.

Est aliquid quo TENDIS, & in quod dirigis arcum? Persius Sat. 3.

ARGUMENTUM.

Emo quisquam demirabitur, si vos omneshodie sagittarios esse
voluero, si sagittandi artem proposuero; quam ut mortales do-
ceret divinus Amor, habitu Cupidino, arcu & sagittis instru-
ctus, caelis delapsus est. Hujus amœnissimi exercitii, omne arti-
ficium, industria omnis in eo consistit, ut quis rectâ in scopum
collimet. Quod hac ratione, quisque vestrum, quàm certissimè consequetur,
si oculo sinistro ocluso, dextro dumtaxat in scopum intento, telum evibrarit.
Atque hic ille simplex Oculus est, quem ad mores traducendo, Doctor An-
gelicus *rectam intentionem* vocitavit: qua omnes actiones, cogitationes,
studia omnia, in Deum, unicum scopum nostrum, exemplo Turonensis An-
tistitis, qui huc semper collimavit, dirigenda sunt. Tandem eos explorabimus,
& deplorabimus, qui dum fluxa & terrena, quæ puncti instar, sibi scopum
præfigunt, toto cælo aberrarunt.

- §. I. OCULUS SIMPLEX, INTENTIO *est, quæ totum corpus, id est
opus lucidum facit. S. Thom. in Matth. c. 6. v. 22.*
- §. II. *Omnia in Deum, simplici INTENTIONIS oculo, quasi IN
SCOPUM collimanda.*
- §. III. *Quàm multi à scopo rectæ intentionis aberrarint?*

FESTUM

Suetonius,

Origen.
horo 2. ex
duab. in
Cant. Nie-
remb. visis
divina c. 21

FESTUM.

SANCTI MARTINI.

Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.

Luc. XI.

Pulentis in Emporiis, amplius in orbibus, Sodalitia seu Confraternitates Sancti Sebastiani reperire est, quibus cives, Nobiles, Comites, Duces, Principes, adscripti, arte jaculandi, aut ad psittacum, aut in scopum collimandi, sese exercitare consueverunt. Hoc ludicio in certamine excellere etiam nostro seculo, Serenissimi Principes Albertus & Isabella, Carolus Dux Lotharingæ, Leopoldus Archidux Austriae, qui palmam retulerunt, & nominis immortalitatem, magnificis donis, necnon amplissimis privilegijs suos cumulando, posteris reliquerunt. Jaculavit olim antiquitas, ut alios præteream; in Domitiano Imperatore jaculandi periclitum: qui in pueri expansam manus palmam, pro scopo objectam, sagittas tanta dexteritate direxit, ut omnes per intervalla digitorum innoxia evaderent. Sed parum hoc viros Nobiles, Duces, Principes, ac Imperatores, jaculandi artem exercuisse, atque in ea eximios planè exitisse, cum Deus ipse è caelesti aula, in hanc palastram descenderit, & sagittarium indutus, non solum ipse tela evibrare, verum & nos instruere non erubuerit, ut aptè collimate, atque ea in scopum rectà destinare valeamus; Ab Origene ordiamur: *Deus*, inquit *SAGITTARIUS EST*; atque eo habitu, arcu & sagittis instructus, P. Antonio Martinez sese manifestavit: quem altero oculo rebus creatis ocluso, altero in se velut scopum intento, dexterrimè docuit collimare.

In hunc scopum quisque vestrum, om-

nes cogitationes, actiones, studia, desideria, vota; seipsam anima totam, veluti sagittam ejaculari contendat: dicens: *Anima mea telum sit in manu potentis, ad SCOPUM supernum directum*. Ad hoc monet nos verbo, & movet exemplo doctissimus Antistes Nyssenus: *Scio*, inquit, *esse eundem, & sponsum nostrum, & SAGITTARIUM: fac eandem item animam esse sponsum, & telum, qua ille tanquam telo utatur, dum eam bonum AD SCOPUM dirigit*.

Talis extitit anima divinissimi Praesulis Martini, qui dum media chlamyde totum Christum contexit, non hominem spectavit: dum corpus inedia, dirisque flagris subegit, non tuba cecinit: dum in cinere mori voluit, nullum vanitatis fumum contraxit; verum omnem stipem quam erogabat, omnes austeritates quas tolerabat, omnem sudorem ac laborem quem exantlabat; vitam denique & mortem, simplici intentionis oculo, in unum Deum, ejusque laudem & gloriam referebat. *Sanctus Martinus, oculis ac manibus in caelum semper intentus*. Nos improvidi mortales, ab hoc scopo, quam longissimè aberramus, dum hic divitias, alter honores, voluptates alius, sua quisque sectatur, & præ veris falsà, præ æternis caduca, præ caelestibus terrena, scopum sibi ac finem præfigit. Sunt qui in auri fulgorem, nonnulli in pingue beneficium, alii in togam aut purpuram, complures in opulentam dotem, omnes in commodum, æstimationem, emolumentum propriam, oculum semper vigilem, semper intentum habent. Quem verè sinistram, hodierna luce salubriter ocludendum, ut *oculus dexter, id est, INTENTIO RECTA pateat*, ipsius Christi, sanctorumque Patrum testimonio comprobabo.

S. Greg.
Nyss. orat.
4. in Cant.

S. Thomas
in cap. 6.
Matt. 22
si oculus
tuus sim-
plex fuerit,

Suetonius,

Origen.
libro 2. ex
duob. in
Cant. Nie-
remb. vita
divina c. 21

S. I.

Oculus simplex: intentio est, qua totum corpus, id est, opus lucidum facit. S. Thomas cit.

*Eccl. 22.
Tom. 3. in
Gen. c. 46.*

*Psal. 27.
v. 35.*

P Benedictus Fernandus, de quo exstat illud Sapientis elogium: *conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos*, narrat in Lusitania esse imaginem Crucifixi, qui unum oculum apertum, alterum clausum habet: fertur à Nicodemo sculpta, quam spectatum tota excurrent veneranda Lusitania. Quid aliud hoc portendit, nisi ut divinus amor, qui in cruce (ut ait Augustinus in illud: *posuisti ut arc unareum brachia mea*) sagittarium egit, nos doceat, non oculum sinistram respectus humani, lucri, affectus proprii claudamus: ne si non nostrum, altero divinum honorem, uno carnem, altero spiritum, uno homines, altero Deum; uno terram, altero cælum spectare velimus, tam distorto horrendum visu, toto cælo & scopo aberremus.

Hoc veritas, & piè anxius, sanctè que sollicitus quidam de præcis illis Eremi cultoribus, ad singula quæ auspicabatur opera, paulisper tacitus subsistebat. Rogatus quid ageret: respondit sagittarium æmulor, qui ut scopum feriat, parumper ante subsistens, directo in illum oculo collimat, sic ego ac in vanum operer, prius quàm opus aggrediar, rectæ intentionis oculum ad Deum, qui omnium bonorum operum finis, & scopus esse debet, dirigo. Atque hoc est, quod eo tempore ago, dum me non otiosè sed religiosè cernitis interquiescere. Norat hic maximè oculatus, se in tenebris cœcutire, in nocte operari, procul à portu jactari, si simplex intentionis oculus, qui teste Augustino, *lumen vocatur*, abfuerit: nam oculus, per exiguum orbiculus, ita toti corpori necessarium lumen præbet, ut omnia membra, ad perficiendas actiones, præfulgida instar lucernæ illuminet atque collustrat. Ut præclare B. Paschasius in illud Matth. 6. v. 22. *Lucerna corporis tui est oculus tuus*, sic disserit: *sicut oculis istis carnalibus, omnia corporis membra*

August. de ser. Dom. in monte l. 2. c. 21.

*ordinatè ad operationem diriguntur; ita INTENTIONE mentis & luce fidei, cum ita virtutum genera, ut lucidum corpus perficiant, illustrantur. Hunc oculum veluti lucernam, operibus nostris præaccendi ac prælucere debere, confirmat Gregorius doctrina & sanctitate Pontifex maximus; quid per Oculum exprimitur, nisi opus suum præveniens cordis intentio; qua priusquam te in actione exercent, hoc iam quod appetit, contemplatus: & quid appellatione corporis designatur, nisi unaquaque actio, qua INTENTIONEM suam, quasi inveniunt oculum sequitur, ac tandem concludit: lucerna itaque corporis oculus, quia per BONAE INTENTIONIS RADIIUM MERITA ILLUSTRANTUR actionis. Sint opera Polyæti aut Lysippi, sint tabulæ Apellis aut Protogenis, non auferet aura colorem; nulli usui sunt, nisi luci, unde omnem splendorem mutantur, exponantur. Haud aliter, quantumvis præstantes, ac vividæ mentis imagines, operationes animi aut corporis, quantumvis excellentes, si rectæ intentionis radius abfuerit, veluti nocte quadam obductæ, omni suo splendore frustrantur, omnium virtutum colores, totusque gratiæ ac meritum fulgor evanescit: quia dum PERVERSA INTENTIONE, quid vel rectum agitur, esse splendore coram hominibus cernitur, apud examen tamen intermi Judicis obscuratur. Aliam similitudinem non abfimilem Ecclesiæ columen, & Africa: lumen inducit Augustinus, dum docet hoc lumine destitutos, non à scopo dumtaxat aberrare, sed ut Navarchos in alta nocte fluctantes, à portu cum præsentissimo salutis periculo evagari. Ipsi audite: *Bonum opus INTENTIO facit*; & ideo monet: *non valde INTENDAS quid homo faciat, sed quid dum facit aspiciat, quod lacertos optima gubernationis dirigat*: fac enim hominè optimè gubernare navim, & perdidisse quod TENDIT, quid valet, quia antennam optimè tenet &c. nonne iste quanto sibi videtur in navi gubernanda agilior, efficacior, tanto periculosus eam sic gubernat, ut ad naufragium properandum perducatur: talis est qui optimè currit præter viam. Et superet quis disserendo Chrysolom, docendo Aquinatem, regendo*

S. Greg. l. 28. mor. c. 6.

Virg. 5. Æneid.

Greg. cit.

Salus in Præxi p. 4. c. 15.

Ovid lib. 2. metam.

Aug. in Psalm. 31.

Aug. cit.

regendo Magnum Gregorium, si plausum populi, si sui æstimationem, si emolumentum spectet, à portu evagatur, extra viam ambulat, à scopo aberrat. Hac consideratione defixus piissimus Præsul Franciscus de Sales, hanc sibi & nobis praxim excogitavit: navis quocunque naviget, sive ad Orientem, sive ad Occidentem, sive ad Septentrionem aut Meridiem, quocunque vento impellatur, acus tamen Nautica semper Cynosuram spectat, & polum respicit. Sic, inquit, non modò circa nos, sed & in nobis omnia susque deque vertantur, animus inter omnes fluctus tutissimus est: in consolatione & desolatione, in prosperis & adversis, in pace & bello, si cor nostrum, si voluntas, si intentio semper in Dei gloriam intendat, semper polum respiciat. Quemadmodum Antistes noster Tutoensis; oculis ac manibus, [& mente quàm maximè] *semper in caelum intentus.* Quo factum, ut omnes actus, omnes cogitationes, omnes motus corporis & animi, caelestis gratiæ, & gloriæ, meritorios semper exercuerit.

Alia opera sunt, quæ habent valorem ex materia: quia ex argento, vel auro, vel lapide pretioso, etsi rudi arte fabrefacta. Alia quæ ex materia vili, omnem valorem habent à forma, & artificio, de quo Poëta.

Materiam superabat opus.

Iltiusmodi indies videmus è vitro, è gipso, è ligno, stupendæ artis miracula, pretiosa toreumata conspexi è conchis marinis, munera viris Principibus strata: è vili papyro sportulas, argento, è stramine, è vilico flores, auro & gemmis appensos: formâ verò sublata, totum opus nullius pretii est. Sic ait Augustinus, *bonum opus INTENTIO facit*, quod ex se nullius meriti, aut valoris: qualia cum primis, super omnia opera indifferentia, laborare, studere, ambulare, &c. imò quæ cum brutis nobis communia: ut comedere, bibere, dormire, videre, audire, sentire.

Hos tamen actus omnes, in se nullius valoris, intentio nobilissimos, maximè heroicis, pretiosissimos, meritorios vitæ æternæ facere potest. Nam, ut rectè Theologi, intentio significatur à mediis, & à bonitate finis, sicut conclusio à præmissis, &

sicut volitio ab objectis, in quæ tendit. Sic manibus operari, ut satisfaciam pro peccatis, & offensa Dei, est actus poenitentiae: ut vincam tentationem carnis, est actus Castitatis: pro animabus in purgatorio igne detentis, est actus Charitatis proximi: ex amore Dei, est actus charitatis Dei &c. Ita opus in se indifferens, futile & inutile maximè meritorium, & supra omne aurum, & argentum, longè pretiosissimum efficitur: est siquidem intentio Mydæ virgula, inaurans omnia. Felicem se, ut Ambrosius loquitur, jactet avarus ille, quod

potest frumentum in aurum convertere, vinum in aurum mutare, quod lana ei aurum efficitur, omnes fructus ejus, omne negotium, in aurum vertitur. At longè felicior ille, qui per intentionem rectam, frumentum suum in pauperes dispergit, suum iis vinum propinat, lanâ regit, omne negotium quod in se vile, & exile, hac virgula inaurat. Quid vilius, quid abjectius, quàm brutorum in morem cibo corpus facere, si id tamen cofine, hac intentione facias, ut aptior reddatis ad officium peragendum, & ad Dei obsequium propius exequendum, opus bonum, pretiosum, & meritorium

intentio facit, atque in eo sibi Deus complacet, ut prædilectæ Sponsæ suæ, Divæ Gertrudi, aliquando significavit: nam cum feria sexta ante Bacchanalia, post matutinas decantatas, in coquina pulsari audisset, ad prælibandum servis operaturis: illaque ingemiscens dixisset: *Heu me, mi Domine, quàm manè surgunt homines ad instandum te cibo: ad quod Dominus blandè quasi subridens dixit: Noli ingemiscere charissima, quia hi quibus modò pulsatur, non sunt de numero eorum, qui contra me crapulâ sæviunt: quia per hanc prælibationem, ipsi vocantur & incitantur ad laborem.* Unde ego delector in eorum cibo, quemadmodum quis delectatur in refectioe sui jumenti, quod pabulo pascit ad administrandum sibi. Alias verò, cum spiritualium intellectuum exercitatione nimis esset debilitata, accipiens unus nocte quadam, recreavit se tali INTENTIONE, qua ipsum Dominum in se ipsa reficeret. Quod Dominus magnifice acceptans, quando, inquit, tu purius ad laudem meam

FF 3

corpus

Ambrosium in Dom. 8. post Pentec. tom. 5.

L. 4. Insignuat divin. 6. 14.

Sales in Præf. p. 4. 6. 15

S. Greg. l. 28. mor. c. 6.

Virg. 5. Enid.

Greg. cit.

Ovid. lib. 2. metam.

Aug. cit.

Aug. in Psalm. 37.

corpore recreaveris, eò suavius ego me profiteor
in anima tua refectum.

Lib. 2. Re-
velat. c. 14.

Hoc quoque benignissimus Iesus aperte
confirmavit S. Brigitæ, dicens: *Etiã illud
tempus, quod impenditur subveniendõ corpo-
ris necessitati, si id rationabiliter fiat, inter
spiritualia reputari.* Plus dico, non modò o-
pera de se indifferentia, seu adiophora; sed
etiam moraliter bona, v.g. orare, jejuna-
re, dare elemosynas, administrare Sacramen-
ta, bonitatem habent ex intentione; secun-
dum illud Aristotelis: *iusta agentes non esse
justos, quia illa vel ex ignorantia faciunt,
vel ob aliquid aliud, & non ob ipsa;* & D.
Thom. 1. *Thomas: ut voluntas sit bona, requiritur
quod velit bonum, & propter bonum.* V. G.
dare haustum aquæ in nomine Christi, me-
retur regnum cælorum, si verò intentione
perversa, sive mala, ut placeat hominibus,
ut videatur ab iis, porrigatur, jam in se a-
ctus malus, & vitiosus est.

Matt. 25.
v. 35.

Qui peregrinum pauperem ex Christia-
na charitate hospitio exceperit, opus tantæ
virtutis exerceat, ac si ipsum Christum tecto
suscepisset, ut palam aliquando fatebitur:
hospes eram, & collegistis me. Possit autem
confimile opus sinistra intentione vitari, e-
ventu per quam tragico Auctor quo major
non est in terris edocet.

S. Greg. I. I.
dial. c. 10.

Fortunatus, Tudertinæ Civitatis Episco-
pus, ex obfesso immundum spiritum eje-
cerat, qui malignus cum ad vesperascente jam
die, secretam ab hominibus heram cerneret,
peregrinum se simulans, circumire cœpit Civita-
tis plateas, & clamare: *O virum sanctum For-
tunatum Episcopum!* Ecce quid facit: peregrin-
num hominem de hospitio suo expulit. *Quaro
ubi requiescere debeam; & in Civitate ejus
non invenio. Quidam audiens quarelas, in do-
mum illum suam invitavit. Sedebat autem
ad prunas cum uxore & filio. Cumque fabula-
rentur simul, parvulum filium malignus spi-
ritus irruisset, ingressuque in flammam proje-
ctum exstinguit. Qui orbatu infante, agnovit
quem suscepserat, & quem Episcopus expulerat.*

Inducit deinde S. Papa interlocutorem Pe-
trum, ut in Dialogis fieri assolet, celsicantem:
*quidnam hoc esse dicimus, ut occidendi cau-
sam antiquus hostis acciperet, qui hunc pere-
grinum asstians, ad se hospitiatentis gratia*

vocatur: respondet Gregorius: *multa, Petre,
videntur bona, qua non sunt, QUIA BONO
ANIMO NON FIUNT. Unde in Evangelio
veritas dicit: SI OCVLVS TVVS NE-
QVAM FVERIT, TOTVM CORPVS
TENEBVROSVM ERIT. QVIA CVM PER-
VERSA EST INTENTIO QVÆ PRÆCE-
DIT, PRAVVM EST OMNE OPVS QVOD
SEQUITVR, QVAMVIS RECTVM VI-
DEATVR.* Ego namq; hunc virum, qui dum
quasi hospitalitatem exhiberet, orbatu est,
non pietatis opere delectatum existimo, sed E-
piscopi derogationi; nam poena subsequenti
innovuit, quia præcedens illa susceptio sine cul-
pa non fuit. Tum causam ac sensum animi
huius, etiam circa vos exponit: *Sunt namque
nonnulli, qui idcirco bona facere student, ut
gratiam aliena operationis obnubilent, nec paj-
cuntur bono, quod faciunt, sed laude boni quo
ceteros premunt. Quare existimo hunc virum,
qui malignum spiritum in hospitalitatem sus-
cepit, ostentationi boni potius INTENDIS-
SE, quàm operi, ut melius quàm Episcopus fe-
cisse videretur; quatenus ipse suscipere eum,
quem vir Dominus Fortunatus expulisset.*

Addit Epiphonematis loco Petrus, ita
est ut dicit, nam finis operis probat quod munda
INTENTIO operationis non fuerit. Hæc
prolixius, prout gesta sunt enarravi, quia di-
vini verbi præconi amplius hic campus patet
excurrendi: quoties enim fit, ut opus aliàs
Deo gratum, affectu invidiæ, odii, maligni-
tatis, ut alteri noceas, ut vicini famam dimi-
nuas, ut ad te pelliceas, ut bonum Antagoni-
stæ tui nomẽ obfusces, charitatis viscera, sed
veneno plena effundas? quoties fit, potissi-
mum, si de Ecclesiasticis, aut viris religiosis,
calumniæ defertantur, patronum accipiant,
benevolas aures habeant; tecto & hospicio
excipiantur: quæ intentione? quo finet? gra-
tiam aliena operationis obnubilet. Detestantur
id ipsum, & execrantur gentiles, quis non
commendatione, & laude omni dignum du-
xerit, quod opere & verbis solatio fuerit: hoc
tamen nisi recto fine egeris, audi gravissi-
mam Stoici Philosophi censuram: amico agro
ALIVIS ASSIDET, probamus; at si hoc
hæreditatis causa facit, vultur est, cadaver
expectat. Cognato agro assidet, Avunculo
viro celebri, avo Euclioni jam de pontano
assidet,

Seneca
epist. 41

Thom.
2. 2. q. 13.
13.

assidet, visit saepius, ele ctuaria submittit, omne obsequium condicit, totos dies & noctes lateri adharet, probamus: at si hoc (ut passim fieri consuevit) hereditatis causa facit, vultur est, cadauer exspectat. Mittit alicui munus, si ut majus exspectes, ut eum tibi devincas, plus extorqueas, non amicitia, ait idem, sed mercatura est. Cum SS. D. Clemens VI. Avenione degeret, quidam Ecclesiasticus beneficio inhians, hos versus in laudem, eo artificio cumposuit, ut si spe sua frustraretur, retrograde in injuriam caderent.

*Laus tua non tua fraus, virtus non copia reru,
Scandere te fecit hoc decus eximium.*

*Pauperibus tua das, nunquam stat lanua clausa:
Fundere res quaris, nec tua multiplicas.*

*Conditio tua sit stabilis non tempore parvo,
Vivere te faciet hic Deus omnipotens.*

Hæc captandæ benevolentia gratia illi obtulit, at quo animo, intentione quam per versa ex eo patet, quod ubi malignus hic insiliit, spe sua excidit, retrograde hos versus retorquendo, gravi cavillo, quem demeteri sibi putarat, perstrinxerit, hoc modo:

*Omnipotens Deus hic faciat te vivere parvo
Tempore, non stabilis sit tua conditio.*

*Multiplicas tua nec quaris res fundere, clausa
lanua stat: nunquam das tua pauperibus.*

*Eximium decus hoc, facit te scandere, rerum
Copia, non virtus, fraus tua non tua laus.*

Quate parum est, si alium collaudes, de prædices, extollas, recta modò intentio ab fuerit, qua sola omnis nostra actio quam tumvis in se pia, ac sancta, pensitata est, super his Ecclesiæ Doctorem audiamus: magis interest, inquit Augustinus, cum aliquid beneficiamus, cujus rei contemplatione facimus, officium quippe nostrum non initio, sed sine pensandum est. Ut scilicet non tantum si bonum est, sed præcipue si bonum est, propter quod facimus, cogitemus. Quid sanctius, quid religiosius, quid piis animabus frequentius, quam orationi, quam meditationi diu noctuque vacare? quot tamen hic horæ, quantum temporis deperditur? quam proluxæ preces in casum sine fructu, sine merito persolvuntur? quibus incommodis pulcherima praxi succurrit Doctor Angelicus, quem ab omnibus hic auscultari velim. Quarit hic, an sit de necessitate orationis, ut sit AT-

TENTA: respondet: ad meritum orationis non ex necessitate requiritur quod ATTENTIO ADSIT per totum; sed vis prima INTENTIONIS, qua aliquis ad orandum accedit, reddit totam orationem meritoriam sicut in aliis meritoris actibus accidit. En stupendam intentionis vim, & efficaciam, quæ etiam evagationes mentis, ac distractiones nostras meritorias reddit. Quin imò & impetratorias: sic enim ibidem subiungit: ad hoc ut oratio impetret, sufficit prima INTENTIO, quam Deus principaliter intendit, si autem prima INTENTIO DESIT, oratio nec meritoria est, nec impetratoria. Quot indies accedunt ad orandum, assiduò ingeminant Pater noster, & nihil impetrant, quia nil intendunt. Tot meditationes, tot Rosaria, tot Litanias, tot Psalmodia, nec meritoria, nec impetratoria, SI PRIMA INTENTIO desit. His omnibus, quid sublimius, quid divinius, quam sæculo, ac omnibus spreis, religiosum institutum amplecti, viam arctam ingredi, & Christum nudum consecrari? hæc tamen via quamcumvis arcta, si recta intentio defuerit, non ad salutem, sed ad perditionem est. In hanc rem refert Casarius, ad Clarayallem, Clericum se recepisse, non religionis amore, sed intentione rapiendi datum opportunitate quidquid posset è pretiosa templi suppellectile, receptus in tyrocinium, anno integro insidiatus fuit ornamentis Basilicæ, cujus custodia, quia novitius, cum non præficeretur, nullaque daretur furandi occasio, statuit professionem emittere. Sed misericordia Domini, quia non fuit consumptus: Etenim ut se formula votorum prolata, & habitu monastico indutus, Deo adstrinxit, deperente insiliit in eum spiritus Domini, & in virum alterum commutatus est, verum hæc mutatio dextera excelsi, non omni tempore, nec cuivis obringit, nam qui præclaras operationes, depravata intentione, vitare non verentur, plerumque gratia præfidiis destitutos, in abyssum malorum Deus præcipitari permittit; ut perverso illi homini accidit, de quo Orlandinus: jactis Collegii Romani fundamentis, in quibus Societatis scholares, ex omnibus nationibus collecti, ad Ecclesiæ Catholicæ subsidium,

*Casarius
l. i. c. 3.*

*Orlandin.
in hist.
Societat.
l. xi.*

& hæc

*Dioc. The-
atre de la
noblesse
Fran. l. 3.
64.*

*Aug. in
Epist. 118.
Cant. 12.*

*Seneca
epist. 45.*

*Thom.
l. 2. q. 83.
131.*

& hæreticæ imprimis pravitate extirpationem, bonis omnibus artibus, ac Theologia potissimum subsidiis instruuntur, cum eam arcem, tantopere suis rationibus contrariam, capitibusque suorum imminere, non malè ominarentur in septemtrione Hæresiarum, submissus fuit à Philippo Melancthone, alioque hæreticorum Antesignano, novæ sectæ quidam, eo consilio, ut res Societatis, ac mores curiosus exploraret, ex eaque quos posset, ad execranda sua dogmata perduceret. Hæc intentione homo vaser, annos tres, & triginta natus, Romam venit, & ut erat versutus, bellè se simulabat Catholicum, admirabilique facultate sermonis atque congressu, in Societatem se intrusit. Ad Tyrocinium admittitur, ob eundis suis ritè partibus nemini cedere, sæpe exomologesim inter hebdomadam: sæpe sacram iterare synaxim: voluntariis suum corpus plagis excipere, omnia quæ alii candidissimi tyronis (sed solius intentionis defectu, quam dispari affectu) obire: canaculo instruendo præpositus, locum sui muneris, ac laboris adjunctum Oliverium Mavaræum, pium ac gravem habuit: quem ille remotis arbitris, ut peregrinis doctriinis abduceret, tentare non semel est aggressus: crebrè cum eo de sacrarum imaginum usu, de potestate Romani Pontificis, de fide & operibus, de rebus controversis sermonem miscebat: Sensit Oliverius post multa ac varia colloquia, perverfis ac perniciosis opinionibus imbutum socium, hominemque suspicatus hæreticum, observare ejus omnia dicta, ac facta dissimulante institit: paucisque diebus quinque & viginti exicalia dogmata, à Catholicis abhorrenda, ex ejus ore collegit: Admonitus de re S. P. Ignatius, eum sine ulla cunctatione ad summum hæreticæ pravitate inquisitorem, Joannem Petrum Carrassam, qui summum postea Pontificatum gessit, deferendum curavit. Is comprehensum hominem, cum suis se reum confessionibus indicasset, sententiamque mutasset, ne peccandi licentiam augeter impunitas, perpetuas ad tritemes, & probrosa transtra damnavit.

Hanc in homine scelerato, & heterodoxo sacrilegam intentionem damnamus. Et in

terim non attendimus, non paucos ex nobis hic reos agi, qui filios aut filias, etiamnum impuberes monasticis leptis intrudunt, includunt, ut familiam suam exonerent, ut de victu, & amictu prospectum sit &c. quod divinitissimus Ecclesiastes prosequitur, dicens: *Ingressus religionis pervertitur, quia speratis, quod filius vester erit Abbas, vel Magister in Theologia; aut Episcopus, & ideo inducitur eum in religionem.* Denique ut hujus argumenti Achillem inducam, quid intentio valeat, quid operetur, nunquam luculentius, quam in conficiendis sacramentis cernitur. Sunt binæ hostiæ in altari, super utramque idem sacerdos, eadem verba pronuntiat: *Hoc est &c. intentionem autem habeat: unam dumtaxat consecrandi, quid sit? sub una erit SS. Christi Corpus, divinitas, tota Trinitas. Illa operabitur in anima gratiam; cacodæmoni erit terrori, Angelis ac omnibus cœlitibus venerationi.*

Altera erit merus panis, serviet ad epistolas consignandas, contemni, abjici poterit, nullum gratiæ effectum producet &c. Unde immane hoc discrimen? prorsus sunt similes, idem candor, idem sapor, eadem verba, ab ab eodem Mylta, super hanc & illam prolata? totum hoc ab intentione oritur. Nam ut cum tota Theologorum schola Doctor Angelicus: *si minister Ecclesia non intendit sacramentum conficere, non perficitur sacramentum.*

Idem in Baptismo accidit: intendit quis infantem baptizare, alterum non, quid sit? eadem verba profert, aquam utrique affundit, ceremoniæ requisitæ ambobus adhibentur; nihilominus unus redditur filius Dei, alter manet filius diaboli: hic in gratiâ est, alter in peccato: hic hæres regni, alter exul patriâ: hic sub tutela Dei, & Angelorum, alter sub potestate cacodæmonis: omnia opera quæ provecior facit nullius meriti, etiam sacerdotio initiatus, consecrationes, absolutiones invalidæ &c. arque hæc omnia adeo desperata, ut cætera paria sint, intento adhibita, vel omissa operatur. Sic idem opus quod intentione recta exercitum, est fructuosum, meritorium gloriæ æternæ, si perversâ intentione peragatur, peccaminosum est, supplicio æterno dignum.

Dicit

Lac. 8.

Aug. tract.
lin. 1077.

S. Thom.
op. 2. 8. de
Ecc. sacra.

Castan.
colat. 1. c. 2.

Dicit David, *peccavi*, dicit & Judas, *peccavi*; hic desperans, hic confidens de Dei misericordia: finem divitum sortiti sunt, quia affectiones, & intentiones habuere diversas. Zacharus dicit: *dimidium bonorum meorum do pauperibus*: Publicanus dicit: *decimas do omnium que possideo*. Sed animo quam dispari? rectissime ferebatur qui dicebat: *ardem est cor meum videre Dominum*: nequissime de quo Luc. 23. *erat enim cupiens ex multo tempore videre Iesum*.

Sic in le materialiter idem opus, bonum, vel malum, sicut eadem aqua, saluifera, venenata, prout per varias venas subterraneas derivatur. Concludo hic, ne longior sim cum Hipponensi Praefule, qui docet omnia opera, ex eo pensari, quo animo, id est, qua intentione fiant: *facta est traditio à Patre, facta est traditio à Filio, facta est traditio à Iuda: unares facta est, sed quae res discernit Patrem tradentem Filium, Iesum Filium tradentem, & Iudam discipulum tradentem Magistrum suum: videtur quia non quid faciat homo considerandum est, sed quo animo & voluntate faciat.*

§. II.

Omnia in Deum simpli: INTENTIONIS oculo, quasi in SCOPUM collimando.

Cassianus collat. 1. cap. 5. tradit olim Imperatores in saecula, seu scopo albo, curasse depingi omnia praemia, quae victoribus proponebantur, & quod quisque reo attingebat, id ei porrigebatur: *securi inquit, praemium non detorret: si modo propositum SCOPUM valuerint obtinere.*

Scopum nobis omnibus, summus ille celi Imperator proposuit, quem quo propius attingamus, hoc excellentiori praemio donamus. *Habet siquidem nostra professio SCOPUM PROPRIUM ac finem suum, pro quo labores cunctos, non solum in lesatigabiliiter, verum etiam grataiter impendimus: ob quem nos sejuniorum inedia non fatigat, vigiliarum lassitudo delectat, lectio ac meditatio scripturarum non satiat, labor etiam incessabilis, nuditasque, & omnium rerum privatio, horror quoque vastissima solitudinis detorret.*

Cassian. collat. 1. c. 2.
Caelestis Panthei Pars I. I.

Nostis quis ille scopus sit, quem nobis omnes propositum habere debeamus, in quem omnes cogitationes, & actiones dirigenda sunt, ad quem omnes Sancti collimant? Is est, quem piissimus Imperator Jovinianus sibi praefixit: hic teste Cardinale Baronio, terris vindicta, qua sacrilegus Julianus fulmine caelitus immisso interit, totus pietati deditus, in symbolum sibi longè nobilissimum assumpsit, quo omnium principum regumque tesseras obtulerat: SCOPUS *vita mea Christus*: ejus ubi gloria, honori, amori totus militabat: ad hunc omnes belli apparatus, vigiliae, cura, molestiae, machinationes, stratagemata, pericula, & vulnera spectabant? huc omnium militum laissas & spicula, novo edito Sacramento collineanda dicitabat, huc hostium stragem, opima spolia, partas victoriae palmas, purissimo intentionis oculo referebat. Si hac cruenta bellorum tempestate, hoc sine, hac intentione exercitus consecraberentur, arma susceperentur, quam illa non everis artis factis, omnibus conculcatis, à Christianis in Christianos, sed in barbaros, in Turcas, in numinis hostes, pro Domino Dei, pro Religione longè gloriosius stringerentur, quanto sanctus miles occumbent, quanto laetius triumpharent, hoc esset bellare bella Domini.

Quod Jovinianus in profana, hoc Imperator Castrorum Dei SS. Patriarcha noster Ignatius, in sacra Religionis suae militia spectavit, nec absimilem sibi, suisque tesseram, AD MAJOREM DEI GLORIAM, omnibus, & in omnibus laboribus, studiis, concionibus, functionibus, Missionibus, non ipsis solum Moderatoribus, sed & mediocribus, & infimis operis domestici Auditoribus adlegit. Hinc regula 1. Magistrorum: *feratur praecipitis peculiaria INTENTIO, tum in lectionibus, tum extra eas, ad Auditores suos, AD OBSEQUIUM ET AMOREM DEI invocando, & Regula 1. Scholasticorum: ad hunc enim SCOPUM studia Societatis diriguntur Regula Concionatorum 2. Summo studio media adhibeant, quae instrumentum cum Deo conjungunt, ejusmodi sunt: Charitas, PURA INTENTIO divini servitii.*

G g

Regula

Pontan. Atticabell. part. 2. hist. 47.

Luc. 18.

S. Vincen. serm. de S. Petro.

Aug. tract. in Ioh.

S. Thom. opus 8. de Eccl. sacra.

Cassian.

collat. 1. c. 2.

Regula I. Coadjutorum, *intelligent omnes PRIMARIAM ipsorum INTENTIONEM AD SERVIENDUM divinam majestati, in societate esse debere.*

Tum ne quis excipiat, Reg. 17. summarii, OMNES rectam habere INTENTIONEM studeant. Ita infimis, & summis Dei Gloriam, majus Dei obsequium, eum in omnibus intuentes &c. In constitutionibus suis, centum & septuaginta septem locis diversè præscribit, ut Suarez tom. 4. de relig. l. 8. c. 6. num. 1. adnotavit; sibi enim nos similes esse volebat: siquidem ut in relatione S. Rotæ Romanæ auditorum, & Cardinalium S. Congregationis rituum de eorum Pontificibus, pro obtinenda ejus Canonizatione relatum fuit, *omnes suas cogitationes, verba & opera, in Deum, tanquam in finem referebat.* Eodem jam dudum ante, illustrissimæ illius familiæ PP. Prædicatorum Auctor, & fautor, S. Dominicus collimavit, de quo illud precor vos, memori mente reponit: cum sacræ quædam Moliales, à malo genio obsessæ, exorcismis compellerentur, S. Dominici imaginem fixum oculis intueri, una, quam spiritus ceteris pertinacior possidebat, altiori coacta vi respondit: quod in hunc sanctum faciem nullatenus intendere valerent, in causa esse, quod hic dum viveret, in Deum semper oculos, animumque intenderit, atque ad eum omnia sua direxerit. Nec est, quod vestrum quis, hoc rectæ intentionis exercitium, Religiosorum, monialium, aut eorum dumtaxat, qui peculiarem status sui perfectionem professi sunt, esse arbitremur: vos omnes quotquot estis, opifices, Mercatores, Causidici, senatores, Nobiles, faminas, puellas, juvenes, senes necessariò concernit: qui ut omnes ad unum *finem*, quem Apostolus vocat *vitam æternam* conditi sumus, ita eò tendere, hunc eumque solum intendere, atque humana omnia in illum dirigere debemus, nisi à scopo nostro aberrare, id est summo bono in æternum frustrari velimus.

Potentissimus ille Israëlitiæ populi Rex David, in tantis amplissimi regni curis, & affiduis bellorum turbis, ne longius evagari contingeret, sese sæpius ad se revocabat, &

veluti ad scopum sese exercebat Psal. 76. v. 7. *exercitabar inquit, & SCOPEBAM spiritum meum.* Ubi Agellius perapposuit *Scopebam*, deducit, à SCOPO, id est ad scopum, metam, finem dirigere, & conferre omnes animi cogitationes: *atque se David affirmat fecisse,* Nolim hic fufius enarrare, quories de die, quories de nocte intenderit nostra fortè, ut propinquiota, ita gratiora accident.

Ex illustrissimo Farnesiorum stemmate Alexander Cardinalis, qui postea Papa Paulus III. pro Gentilitia tessera sagittam ad scopum directam præferbat, hoc lemmate subjecto: *sic mitte sagittam;* summam votorum dicitate soluit, si in finem præstiturum semper collimaret: suo nos exemplo sapienter ac salubriter commoneudo, sic omnes actiones nostras, velut sagittam in scopum defigendas, ne quo alio dilabatur. Nemo vestrum ea negotiorum mole, implexis adeo curis, ut Reges, summique Pontifices distinctur, quo ipsis, eodem & vobis collimandum est.

Studet quis, quò, simplici oculo connitendum?

1. Ut consequatur veram sapientiam, non plausum, aut lucrum, 2. Ut vitent otium, prava declinem confortia. 3. Ut juvem patriam, Remp. animas. 4. Ut me aptum reddam instrumentum, ad quodvis munus, quo Deus vocarit &c. Jejunandum est, sed quo fine?

1. Ut me affligam, & patiar aliquid pro Christo.

2. Ut tuear castitatem, meo statui congruentem.

3. Ut servem sanitatem, quo melius Deo serviam.

4. Ut animam disponam orationi, inspirationibus divinis, SS. Eucharistiæ suscipiendæ

5. Ut subtraham fomitem viriorum.

6. Ut satisfaciam pro excessu in cibo, & potu, aliisque delictis &c.

Observandum porro est, ut docent Theologi, hoc opere te quamque virtutem familiariter attingere, cujus motivo incitatus in eam tendis, si Eleemosynam quis elargitur pauperi ex commiserationis affectu, actus est misericordiæ: si ut pro peccatis satisfaciatur, actus est penitentiæ: si ex motivo amoris Dei, cum in paupere intuen-
dit

Typorius
symb. de
Cardin.
pag. 21.

P. Paul.
Barry sol.
sud. fol. 318

Argius
sib. S.
stantini
n. 31.

de
Catech.
rub. c. 17.

hoira.
Licitius
post spirit.
im. 2. pag.
146.

Salv. in Re.
ly & pra.
si spirit.
part. 4. c. 13

erit flagrantissima Charitatis. Hic S. Martinum incitavit, qui jam ad insulas ex insidiis protractus, mendiculum femininum frigore rigentem, cum Archidiaconus in mora esset, sua se subucula extuens, contexit: Norat quippe fide divina, quod uni è minimis, id Deo omnium maximo collatum esse.

Consimili motivo ad ruborem nostrum, insignis quædam Domina, de qua Arcelius, egeno subvenit: cui, quo se tegeret, indusium postulant, mandat Ancillæ, illico conferri: quod cum omnino lacerum Domina conspexisset, aliud honestius quam mox conquiri jubet, dicens: pudori tibi ac dedecori fore, si coram Angelis Christus eo indutus à tam potenti Domina, se vili hoc centone donatum dicitaret. Hæc amabo vos, quoties vel tritam lacernulam nudo, vel buccellam famelico, vel nummum egeno porrigitis, spectate. Quod si in cæteris quoque operibus, etiam adiaphoris, servavimus, de sanctitate nulli concedere deberemus: Etenim magno teste Augustino perfectissimum est omnes actiones dirigere in eum, qui dilexit nos, ob solam ipsius bonitatem, & amorem infinitum, non spe præmij aut metu gehennæ: proficiendo inquit, perveniat ad talem animam, ut plus amet Dominum, quam timeat gehennam: ut etiam si dicat illi Deus, utero delictis carnalibus sempiternis, & quantum potes, pecca, nec morieris, nec in gehennam mitteris: sed mecum tantummodo non eris, & omnino non peccet, eo solum motivo, ut Deo amato suo fruatur, scio hoc esse mentis oculatissimæ, ita rectè in dilectum fertur nullo motivo creato, à scopo deflectat. Talis existit Beata Magdalena de Pazzis, cujus hæc ex eide ardentissimo, in Sponsum missæ sagittæ, si crederem me uno verbo solo dicto ob alium finem, quæ ob amorem Dei, etiam si non esset in ejus offensa, posse evadere Seraphinum, nunquam illud dicerem. Talis existit Franciscus de Sales, cujus hæc sanctissima rectæ intentionis suspiria: O quam bonum est vivere, nisi in Deo! non operari nisi propter Deum: non delectari, nisi in Deo! si vel pilum affectus in me deprehenderem, qui vel à Deo non oriretur, vel ad Deum

non referretur, eum quantocius evellerem: non enim consolationem, sed consolatorem, non dulcedinem, sed dulcissimum Salvatorem, eumque solum requiro, quis non in his simplicem oculum, uni Deo purissimè intuentem collauder. Quis miretur, si ejusmodi animæ: quæ non in creaturis dispersæ Sponsum suum uno tantò oculo laucient, & in amplexus compellent? Gilbertus ser 30. in

Cant. simplex est oculus qui unusest: unus autem qui ad plura, id est, qui directus in unum non diffusus, non sparsus in multa. Is fuit oculus sponsæ, de qua Sponsus Cant. 4. Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum, in uno oculorum tuorum, bene ait in uno oculorum, quia Sponsæ unus est oculus in unum intentus, nempe in sponsum, ut notat Anselmus. Et is debet esse bonæ mentis oculus, spectet ille Deum unum, neque se per creaturas vaga licentia spargi patiatur, neque Mundi curis, sæculive voluptatibus distrahi, in unius animæ salutem, in Dei gloriam, ejusque purissimum amorem, ceu in scopum collimet. In hac sanctissima exercitatione [quod omnes studiosè æmulari debemus] excelluit sanctimon à vitæ insignis, quidam frater noster, vestitatio præfectus, cujus nomen Joannes de Soto, is gravi & mortifero, quem prædixerat morbo decumbens, jam morti proximus, acum poposcit, quam in parietis alijus tumum inseruerat: hic præfentes, hominum delirare opinabantur, quibus ille non delicto inquit, mentisque, & animi sanus sum: quare amore Dei, dari mihi velim hoc quod peto, allatam itaque acum in manus sumpsit, dixitque affulsis sociis: hac mihi cæli clavis erit, hac paradisi portas referabo, cumque hac mori cupio, & Christum invisere: caulam audite, quam, & qualem subjunxit: nihil enim hac acu paravi, nisi solius amore Numinis, neque solum eadem trajeci unquam, præterquam ut illi placerem, non aliter quam si ipsi summet Christum vestire debuissim.

O, si quis è Mechanicis, in extremis constitutus, hoc de se confiderent asseverare possit: hac acu, subula, trulla, malleo nunquam nisi amore Numinis, & ad ejus gloriam usus sum. Si vos Mercatotes, Causidici,

Niermeh.
in vita di-
vina, c. 22.

V. Lorin lib.

Arcelius
lib. 5.
Martini
n. 31.

Typotius
ymb. de
Cardin.
pag. 23.

Aug.
de Catech.
tab. c. 17.

Brita.
Licitius
epist. spirit.
tom. 2. pag.
146.

Salv. in Re-
lig. & pra-
cip. spirit.
part. 1. c. 11.

Confilarij, qui calamos non passi inertes, tot apochas, lites, codicillos conscribere con-
suevistis, si jam extenuum spiritum tra-
hentes, calamo vobis objecto, Deo teste,
verè affirmare possitis, hunc calamum nun-
quam in manus sumpsi, nisi, ut ex Dei amo-
re, iustas causas propugnarem, ut viduas &
pupillos defenderem, ut Dei gloriam in om-
nibus sectarer.

Quanto hic primi solatio, è terris ad su-
peros commigraret, & cælitibus jure meri-
tissimo adscriberetur?

Quæcum ita sint, in vanum queruntur
plerique læculatium, ij potissimum, quibus
vix respirandi facultas: quas inter, servi &
ancillæ, per omnem hebdomadam, ne femi-
horulam suppetere, quæ sacrificio Missæ in-
teresse, per diem ne horæ quadrantem, quæ
Deo, sibi que vacare queant: solatio illis sit,
omnia opera servilia, & maxime abjecta, au-
rea intentione informata, sublimia prorsus
reddi, ac divina.

Edoctus cælesti oraculo, unus aliquis è
veterum Anachoretarum cœtu, in taberna
quadam ancillam commorari, quæ se multis
parasangis, vitæ sanctimoniâ antecelleret,
piâ æmulatione Monachus stimularus, ta-
bernæ adit, ancillam convenit, ac familia-
rius percunctatur, quibus per omnem diem,
plerumque occupetur? Respondit candidè,
ministeria se domestica obire, illud cumpti-
mis in more habere, quoties ligni fascem
igni apponendum in humeros sustolleret,
ejus se id amore facere, qui lignum crucis
pro se laceratis humeris, in Golgothæum
montem extulisset. Quo rectæ intentionis
jaculo, velut percussus, factus est se in suis et-
iam piissimis occupationibus, salio longè ab
hoc scopo vagati.

§. III.

Quam multi à scopo, rectæ intentionis dese-
ctu aberrarint?

Inter Emblemata Viscerij refertur, in
Gallis scopum esse, in quo varia ferula de-
picta, in quorum medio dæmunculus tor-
que ex ducatis aureis eminere cernitur.
Quod quisque sagittæ ferit ferulam, hoc illi
adfertur: hic pernam, alter armum, ille vini

amphoram, alius gallinam, aut artocream,
subinde quis aureum dæmunculum atin-
git. Ejusmodi scopum, scopo Christi op-
positum, de quo Cassianus supra, Diabolus
omnibus proponit: unum hic vos rogo,
quisque secum expendat, quo collimet? hic
in pernam, aut pinguem armum ovium;
quod enim omnes illæ cogitationes de cra-
pula, & mensarum cupidiss; vix oculi aper-
ti, intendit primum, quod in prandio ob-
sonium palato gratum parandum sit. Quo-
rum multi per omnem hebdomadam desu-
dant, in amphoram collimant, ut die
Dominica genio indulgeant, & se ingur-
gient. Quid totis diebus, & noctibus, le-
ves Adolescentuli, quod oculos, verba, mu-
nera, missilia, ut sagittas dirigunt, nisi ad
gallinas. Maxima verò pars, ut quid noctes
insomnes, dies curis, laboribus, ærumnis
traducit, nisi ut aureum dæmonem atin-
gere valeat? Hic scopus Mundi est. Nostri
qui ejus sectatores? vide quod colliment,
qualis finis, talis intentio: qualis intentio, ta-
lis actio. Receptum illud axioma cuius finis
bonus, ipsum bonum: cuius malus, ipsum malum.

Est puella quæ indies, & id maxime
festis solemnioribus, binas, trelve horas
ante Crystallum se contemplantur, ve-
flit, pedis, crispat, ornar. Liber percunctari,
quorsum hæc omnia tendant? quin illud
Plaltis illa illam cadere videret: *specie tua,
& pulchritudine tua, INTENDE prosperè,
procede & regna: sagitta tua acuta.* At quæ-
nam hæc sagittæ? *species & pulchritudo,* ut
S. Thomas, Hieronym. Chrysof. hic addit
Cardinalis Bellarminus, verbum *intende*,
sensu Chrysofotomi, ad sagittas referendum
esse: ac si diceret: *intende sagittas.* Sed quo?
quorsum omnis ille raundus muliebris,
quem scopum hæc tela petunt? nonne ut
oculos Juvenum confodiant? nonne ut cor
lascivientiam, etiam conjugatorum trans-
figant, nonne ad flagitium perpetrandum,
gratioræ, speciosæ, formosæ haberi vo-
lunt? Quam pauca Iudithæ similes: hæc
quidem *lavit corpus suum, & unxit se myro-
optimo: & discrimina vitæ crinem capitis sui
& imposuit myrram super caput suum, &
induit se vestimentis iuventutis sue, induit
quo sandalia pedibus suis, sumpsitque dextra
liota*

Psal. 44

Psal. 126.
Iudithæ ar-
tibus E-
rang. pag. 97.
d.

Iudith.
c. 10.

Latæ praxi
pura. parz.
30-38

Latæ praxi
pura. parz.
30-38

Latæ praxi
pura. parz.
30-38

liola & lilia, & in aures, & annulos, & omnibus ornamentis ornavit se. Atque in hoc omni mundo muliebri, Judith nihil dum vanitatis spectavit, non hominum; sed Dei solius oculis placere studuit: cui etiam Dominus consulit splendorem: in promptu causa est: QUONIAM OMNIS ISTA COMPOSITIO non ex LIBIDINE, SED ex VIRTUTE pendeat.

Quam ratæ hodiernâ die Estheri comparanda, quæ in aurea sua cyclade & regio diademate, non evanuit: tu inquit, Domine scis quod abominer signum superbia, & gloria mea, quod est super caput meum, in die ostentationis mea, & desessor illud, & nunquam latata sit ancilla tua, ex quo hic translata sum, nisi in te Domine Deus Abraham. Hic qui volet in vanitates, & insanas falsas puellarum excurret. Ad vos parentes me converto, quorsum omnes curæ, sollicitudines, labores, cogitationes; quorsum tam graves expensæ, ut filii educerentur, instruantur scientiis, linguis, moribus imbuantur; ut tandem in officium parentis succedant; ut ad tale munus, talem dignitatem perveniant, ut familiam amplificent. Ideo hinc in Gallias, in Hispanias mittendus, ideo in praxi iudicando exercendus. Hunc Mercatorem, illum jurisperitum, alium senatorem, alterum Ecclesiasticum formare intendunt. Filios quasi sagittas, poterit in scopum sibi præfixum destinant, juxta illud Psalmis: sicut sagitta in manu potentis, ita filius excussorum. Ubi appositè Sandæus si filius sagitta, parens sagittarius, & quo æquum est, & Respub. & Religio exigit, dirigat. Sic filii excussorum in Deum directi, Samuel, Machabæi, Edmundus, Thomas Aquinas, Andreas Cœstinus, alique innumeri. Monica Augustinum adhuc utero gerens, saepe sapius divino servitio consecrabat, ut ipse fateretur, dicens: quod salem Dei in utero Matris degustasset. Mater S. Bernardini natos infantes, ulnis exceptos Christo Jesu offerebat, atque in hunc scopum ita feliciter direxit, ut de septem nemo à Religione aberravit, atque omnes sanctitate eximii existerint. Hos æmulari vos docet Franciscus de Sales Genevensis Antistes in praxi spirituali p. 3 c. 38.

Bion unus è Græciæ sapientibus, hoc pro monumento posteris reliquit: Magi-

stratum sagittario periso conferendum esse, in quo non genus aut opes spectandæ essent; sed qua solertia præfixum sibi ex munere scopum attingat. Ejusmodi præficiendi Magistratui, curiæ, senatui, qui bonum publicum, qui justiciam, qui fidem, Religionem, cultum Dei tueri intendunt: qui cum Joviano dicere possunt: Scopus vita mea Christus, non erumenam replere pecuniis, caveas vini doliis, arca muneribus, non quadtigis vehi, non amplo famulicio stipari, non digito monstrari &c. Miseri profectò mortales, qui hæc sibi tam fluxa, tam vanâ, & insana, pro scopo præfigunt?

Miseri profectò rogati illi, qui indies, hyme, astate, tot horis in curia lites discutunt, domi in seram vesperam chartis impallescunt, si præter regium stipendium, existimationem nominis, nil sublimius habent, quò colliment, idque de omni genere hominum judicandum est.

Verum enim verò, omnium longè miserissimi viri Religiosi, qui alio, quam in finem sibi præstitutum collimant, ut rectè Apostolus: miserabiliores sumus omnibus hominibus, si tot vigilias, tot jejunia, orationes, corporis afflictiones, dæmonis infestationes, constanter toleremus, ut vel in ordine magni, vel ad officium aut dignitatem assumi, aut alio specioso apud homines titulo eminere possimus. Miseri profectò sacri illi oratores, si per carenatos suos labores, nocturnas iucubrationes, per tot molestias & fastidia, in concionibus inveniendis, disponendis, conscribendis, ediscendis, profertendis, per plures adventus, & quadragesimas, non sine sudore etiam & sanguine, hoc solum intendat placere populo, splendendum cogere Auditorium, primam Cathedram obtinere, vocari ab hominibus Rabbi, & talis olim Florentiæ, sua vaniloquentia celebris Ecclesiastice Savanorola: quid hic in omnibus spectavit, nisi ut Propheta qui indies eum Deo sermones misceret haberetur: idque jam facile decem millibus persuaserat: Consimili vanitatis vento velisi cantem, inducit Lancitius Monachum Cisterciensem, qui tantum diebus festis, quando frequens, & honestus populi concursus, pulchre & elata voce cantabat; silebat verò aliis diebus. Hinc Dæmon,

Esther.
tit.

Psalm. 44.

Psalm. 126.
Sanda ar.
Essex E.
vay. pag.
17.

Judith.
c. 10.

Sales praxi
Essex. par.
3. c. 38.

Essex.
Essex. 44.

Florimom.
Remond.
d. oru he-
res. l. 2. c. 1.

Lancit o-
pusc. Spirit.
3. c. 3.

Deo volente *pravam ejus intentionem* castigaturus, horrido & fœdè contorto vultu, in specie pueri, in omnium conspectu apparuit plaudens manibus, & vanissimum cantorem irridens, dixit. O bene cantavit verè, statimque disparuit. Quos profectò Organistæ non ab-similes esse dixerò, cum nil agant, nisi ventus vanæ gloriæ afflari. Hug. Card. in Psalm. 44. Concionatores *sagittarios* vult, sed peritos, verba eorum, *jaculaque sagittas* nuncupat; sed quò, quorsum defigenda? In vitia, in corda Auditorum, ut non sui plausum, sed compuncti populi planctum; non se, sed Christum prædicent. Hinc Pater Claudius Aquaviva, in epistola de formandis concionat. *Primum impedimentum* inquit in concionatore est **OB-LIQUITAS INTENTIONIS**. Quod & in omnibus Religiosi functionibus, locum habet, quæ si extra Deum ferantur, sunt velut membra, extra locum, aut commissuram violenter distorta: *si inquit, infelicia prorsus putarentur corpora, quæ suis ponderibus, gravitate scilicet, vel levitate sua, loca non petent; longè procul dubio, major miseria nostra fuerit, nisi assiduo tendamus in Deum. Quod tunc verè sit, cum actus omnes nostri ab ipsius amore, & moventur. & in ipsum diriguntur. Quare S. Dionysius: malum asserit esse præter finem, extra terminum, scopo carens* Ac tandè concludit: *ut ad, si ex centum milibus, qui v. g. unius diei spatio fiunt, plures forte esse quàm nonaginta vanum recidant, non in centrum: consideremus obsecro, quàm nobis ingratum, quàmque invitum genus hoc vita esse debeat?* Quare si quis hæcenus tam miserum, tam ingratum, & invitum genus vitæ duxerit, omnem operam, studium, laborem, opera omnia, velut tela per inane volan-ia perderit: si quis hæcenus a scopo aberrans, proprium commodum, honorem, creaturis emendicabit, si hominibus placere studuerit, nunc Dei gloriam scèlari ejusque oculis placere studeat; stimulo hie esse poterit Comædus, quem gravissimus Doctor Augustinus nob. s. proponit. Hic dudum coram populo, ingenti plausu suas histrionis partes lepide peregerat, At jam decrepità ætate, ut vidit se ingrato populo jam fastidio, & despectui esse, solus templum subibat, & veteres Comædias, ipsi Deorum statuis, magno animo, fervore

mentisque ac vocis contentione, declamabat, dicens: se jam facere in solam Deorum gratiam, quæ antea exiguo cum emolumento, per tot annos imprudens, populo placere studens, exhibuisset, sic inquit August. *ductus Archimimus senex jam decrepitus, quotidie in Capitolio Mimum agebat, quasi Di libenter spectarent, quem homines desierant*: quippe ingratis mortalibus, suam tanto vitæ impendio operam navarat, solis tandem divorum oculis placere studuit. Haud aliter quisque nostrum, omnes reliquæ vitæ nostræ actiones, mentis & corporis, eo dirigamus, ut divinis oculis placeamus. Id suis Monialibus suadebat & inculcabat Beata Magdalena de Pazzis: ut omnes actiones etiam parvas, internas, & externas facerent purè ad placendum Deo, & ad gloriam ejus, si fieri posset: etiam ictus oculorum, minimos motus membrorum, dicens: eum qui sic faceret, intrum sine purgatorio ad cælum. Quæ merces longè opulentior, quam reportavit ille in civitate Lucensi, in Italia, circumforaneus, seu Agyra, qui ad qualvis ædes subsistens, ac lyram pulsans, stipem aliquam emendicabat: sed extitit, & illius undique, mæore animi non parum oppressus, in ædem sacram se recepit, ubi dum ante argenteam Salvatoris imaginem confluit: Domine inquit, totum diem pro ingrato Mundo, iudendo insumpsi, & nil mercedis reculi: quin potius in tui gratiam, & lyræ nervos & animi omnesque corporis articulos, & artem omnem expendo: dixit, lusit, & ecce, imago argenteam qua pes indutus crepidam, in humum ejus excussit. Quotus quisque vestrum Auditores, cum hoc homine deliravit: dum omnia sua opera, ut lucrum temporale, ut plausum populi, ut mercedem temporariam consequeretur, omnia studia ad vanitatem, aut emolumentum proprium retulit: nunc tandem omnes vires, omnes labores ac studia, in Dei laudem, cum mago Thoma intendite, qui a morte stella pectus insignis, dixit: *eam perveni animi intentione se meruisse*. Itaque altera in qua collimavit, facile obtinuit: dumque præter ipsum, de quo scripsit, petiit nullum stipendium, majus non potuit petere nec obtinere.

Claud.
Aquaviv.
epist. de re-
novat.
Spir. s. 13

August.
lib. 6. de
civit. c. 10.

In vitæ.
44. Lan-
cinius 6.
p. 16.

Poirters
Larva
mundi ad
Lea,

hro. 5,

Albertus
in serm.
de S. Nicol.

Surius.
Ejus Me-
riam.

FESTUM
 SANCTÆ CATHARINÆ
 VIRGINIS ET MARTYRIS.

Lac vobis potum dedi. I. Cor. 3.

EMBLEMA XLII.

VIA LACTEA IN CÆLO.

LACTEA nomen habet. Ovid. Met. l. I.

ARGUMENTUM.

Ratores quantumvis disertissimi, Sophi quantumvis versuti, omnes concurrere, elingues vos & infantes una Virguncula Alexandrina faciet, quæ cœlitus tantum sapientiæ hausit, ut sola è Stoa omnes Stoicos, & Peripatheticos, divinâ dicendi suâ facundiâ exsuperavit. Atque ut Virginem etiam fecundam, quæ tot Dei filios peperit, sciatis, lac suis propinavit. Ad hujus fecundæ Virginis ubera vos omnes, cœlestis Philosophiæ candidatos invito, hanc si Magistram audieritis, hodiernâ luce sanctè adpromitto, omnes non modò, qui in Lovaniensi, Duacensi, Parisiensi, Coloniensi Universitate versantur, sed & Nobiles, & Mercatores, & fœminas, & puellas, Doctoratus laureâ insigniri posse comprobabo. Tum ne vos *lactent peccatores*, potenter commonebo, ut eos devitetis, quæ velut lupæ, vos lacte suo viperino vestrosque liberos enutriunt: quarum ubera si luxerint, quid mirum si feri ac rabidi evaserint, ac tandem in altum soporem, ut Sifara à lahele inducti, clavo trabali confodiantur? atque ita fit, ut Albertus doctrinâ & sanctimoniâ maximus exponit: *dent eis bibere lac, & ipsos dormientes clavo perpetua mortis perforent, & occidant.*

§. I. *Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes adversarii vestri. Luc. 12.*

§. II. *Auditores salubri doctrina lacte pascendi.*

§. III. *Fili mi, si te lactarint peccatores, ne acquiescas eis. Prov. 5.*

FESTUM SANCTÆ CATHARINÆ VIRG. ET MART.

Lac vobis potum dedi. I. Cor. 3. v. 2.

*Valer.
Max. l. 8.
c. 9.*

Uro valeat diser-
ta lingua gratia,
quid possit abso-
luti Oratoris elo-
quentia, quid non
evineat etiam pu-
ellarum in dicen-
do, aspersa mode-
stioris venustate,
facundia, vel ipsi
gentiles satis superque olim contestati sunt.
Valerius, ut plurimum illam valere compro-
bet, sub propriis exemplis, inquit, quo vires
ejus testatioris fiant, recognosci convenit.
Regibus Româ exactis, plebs dissidens à pa-
tribus, armata volitabat, nec levis animo-
rum motus, Reipublicâ turbines, ac tempe-
states concitabat: jamq; sanguineos fluctus,
& extremam perniciem mimitabarur; cum
ecce unius Valerii diserta oratio, motus sub-
fidere, intentos jugulis mucrones recondere,
manus dare coegit, populumque linguæ suæ
facundiâ ad saniora consilia revocatum, se-
natui subjecit, id est, urbem urbi junxit.
Habet enim hoc aureum dicendi flumen, ut
velut pleno aquarum impetu exundans, ob-
via quæque secum rapiat, annosas arbores,
radicibus extirpet; immentæ altitudinis ag-
geres perfringat, infinitæ molis cautes con-
vellat, & suo secum omnia tramite faciat
placidissimè devolvi, hoc est, inveterata par-
tium odia componat. Elatos pertinaci ar-
rogantiâ animos domet, intractabiles ho-
minum mores mitiget, suoque omnia nu-
tu flectat atque gubernet: quid, quod etiam
sanguinis cupiditate furentes compescat:
missi enim à sævissimis ducibus: Mario &
Cinna milites, ad M. Antonium obrun-
candum, oratione ejus extemporaliter obsti-
pescati, distinctos jam, & vibratos gladios.

errore vacuos, vaginis reddiderunt. Sed pa-
rum hoc, unum alterumve magis meticulo-
sum eloquentiæ vi, velut flumine præstri-
ctum fuisse, integros exercitus, munitissi-
mas Civitates, huic vincenti cessisse, succen-
dissimè novimus. Quod Lynceus Epitrocha-
rum Rex ingentè faceret: plures urbes Cyn-
næ disertissimâ oratione expugnatas, quam
ipse nunquam armatâ manu subegisset.
Quid Philippus Macedonum Imperator? ad
Athenas, inquit, conservandas, multum va-
let fateor Themistoclis pugnacitas; plus va-
lebit tamen efficacitas dicendi, quæ uno in
Demosthene repetitur. An eadem senten-
tiæ non suffragatur Agamemnon? ecce: nam
ad Trojam capiendam non decem Ajaces,
militiæ studiosos; sed decem Nestores elo-
quentiæ peritos requirebat. Age verò, illa
vis quæ in Mercurio dicitur fuisse, ad cie-
randas feras, ad extirpandas sylvas, ad silten-
dos fluvios, ad sopiendos manes, quo alio
ex fonte, quàm ab eloquentia promanavit,
ut ille olim cecinit:

*Tu potes tigres, cometesque sylvas
Ducere, & rivos celeros morari.
Cessit immanis tibi blandienti
lanitor aula
Cerberus: quamvis furiæ centum
Muniant anques caput ejus, atque
Spiritus teter, saniesque manes
Ore trilingui.*

illa vis quæ in Orpheo fuit ad serenandas
iras, ad expugnandos metus, ad leniendos
corporis animique cruciatus, unde nisi ab
Eloquentia profluxit?

--- *Manesq; adit, Regemque tremendum
Nesciasq; humanis precibus mansuescere corda
Verissimè itaque Romanæ facundia Prin-
ceps Cicero, qui in quamcumque libuisset
partem*

*Horat. lib.
3. Carm.
ode 21.*

*Thom. in
Luc. c. 21.
v. 14.*

*V. Corde-
trium.
Caton. in
Lucam hic
sep. 10.*

*Daniel. c. 3
v. 45.*

Cicil. 2. de
nat.
partem, lingua sua curiam flecebat, pronun-
tiavit: tantum vim habet omnium Regina re-
rum eloquentia, ut non solum inclinantem
erigat, stantem inclinat, sed & adversantem,
& repugnantem quod velit inducat, ducat
unde velit. Nunc verò, si profana hæc, verbo-
rum fucò corullata, argutiarum cincinnis
calamistrata, at nescio quibus elegantiarum
formulis lemmiscata aut phalerata eloquen-
tia tantum valeat, quis non divinam illam
ab increato verbo cælitus haustam dicendi
facultatem omni gladio ancipiti, omnibus
massagerarum sagittis, Maurorum jaculis
acriorem, longeque acutiorem, ut animos
feriat, mentes lauciet, molliat, temperet, à
qualibet optatione abducatur, in quamlibet
sententiam impellat arbitrabitur? quod in
Alexandriâ Virgine Catharinâ, omnium
oratorum disertissima Principe, omnium
Philosophorum dignissima Præfide, hodierna
luce comprobabo.

S. I.

EGO DABO VOBIS OS ET SAPIEN-
TIAM CUI NON POTERUNT
CONTRADICERE OMNES
ADVERSARI VESTRI,

Doctorum Antistes Aquinas, hisce verbis
comprobat, hominem quantumvis ru-
dem; diviniore sapientiæ radio perstrictum,
omnes mundi sapientes in unum collectos,
facile arguere, confutare, ac debellare
posse, hic etenim prima veritas quasi dicitur:
fiatim à me fortisemini faciundiam, & sa-
pientiam, at nec omnes adversarii si in
unum convenient, resistere valeant vobis nec
ineloquentia; Divus Cyrillus Alexandrinus
exponit: accipietis à me sapientiam & lin-
guam inexpugnabilem. Porro Spiritus ille in-
tellectus, & scientia, ubi in animum illapsus
fuerit, stolonos, Doctores illico, & linguas
infantium facit esse disertas.

Vastissima illa, & celeberrima urbium
Babylonia, ingenti olim stupore hæsit atto-
nita, dum integerrima Susanna, adulterii
nequissimè insimulata, testibus convicta,
omnium sententiis condemnata, faxis ob-
truenda videretur: cumque duceretur ad mor-
talem Panthai Pars II.

tem, suscitavit Dominus Spiritum Sanctum
pueri junioris, cujus nomen Daniel: qui
novum eâ sapientiâ judicium cœgit, ea
dicendi vi, & eloquentia peroravit, ut in-
veteratos dierum malorum senes, turpissi-
mi flagitii reos perjurii convicerit, omnem
multitudinem in suas partes traxerit, hon-
nestissimam Matronam omni etiam scele-
ris suspitione absolverit. Hujus rei cre-
briora, & luculentiora, in lege nova sup-
petunt argumenta. Stephanus nullis Philo-
sophicis argutiis imbutus, in ipso juventu-
tis flore, cum antiquis dierum contendit,
& non poterant resistere sapientia, & Spiritui
qui loquebatur. Idipsum hominibus
agrestibus, piscatoribus Apostolicis evenit,
qui è discipulis Christi, per saltum, sine me-
dio: Magistri artium, Doctores gentium,
simul & semel evaserunt: nam ubi Spiritus
Sanctus Magister est, facile discitur quod
docetur.

Tunica Christi inconsutilis, desuper
contexta per totum, teste Sancto Ambrosio,
divinæ sapientiæ symbolum fuit; nostra
sapientia, vestis est consuta partibus ad
partem, frequenti stylo annexis, primò
namque docet Ludimagister formare cha-
racteres, exinde syllabes connectere, tum
verba componere, post hæc, aliam atexit
partem Grammatices, cui assuit dialekti-
cam, aliasque ex aliis scientias; adeo ut
scientia nostra, sit vestis consuta per totum,
nostra sapientia, hoc est, humana, consuitur,
assuitur enim cum liberis damus ad studia
Grammatices, tradimus Philosophis, erudi-
mus eos ut sapientia in istis; qua non erat ac-
quiratur. At ubi Spiritus Sanctus Magister
est nulla mora, nullo molimine, momento
quis Philosophus & Orator fit. Eidem suam
obstrinxit Matth. 10. v. 9. cum autem tra-
dent vos, nolite cogitare, quomodo aut quid
loquamini, non enim vos estis qui loquimini,
sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vo-
bis. Ubi S. Remigius obseivat, Christum
non solum verba, & materiam, sed & mo-
dum aptè disserendi suppeditare: duo dicit:
quomodo, & quid, quorum unum refertur
ad sapientiam, alterum ad oris officium, quia
omnia verba qua loquerentur & sapientiam,
qua ea pervenerit, suggerit: ut innumeris,

Hh

rum

A. 6. 10.

Ambr.

Ambrosius
3. sub finem
tom. 3.S. Remigius in
catena
D. Thom.
Matt. 10,
v. 19.Luc. 21.
v. 14.Horn. lib.
3. Carm.
ode 21.Thom. in
Luc. c. 21.
v. 14.F. Corde-
rium.
Canton. in
Lucam hic
sup. 10.Daniel. c. 3.
v. 45.

tum veterum tum recentiorum historiarum testimoniis manifestatum est. Nobis sat est in cœlesti Palliade nostra, in una Virgine Alexandrina id demonstrasse, quæ spreto mundi divitiis & carnis deliciis regisque thalamis, *divinitus inspirata sibi sapientia*, eam talem in se experta est, cui non possent omnes mundi, nedum Alexandriae sapientes contradicere: quod priusquam pluribus demonstrare aggredior, liber brevi velitatione, ad Heterodoxos, & cum primis Anabaptistas appellare, ac compellare, quo Spiritu ministrellis, sutoribus, textoribus, quantum vis stolidis ac stupidis, mulierculis etiam ipsorum ea sapientia infusa sit, ut ex tempore super maximè recondita fidei nostræ, ac sensus bibliorum omnino arcanos, dillerere præsumant? ruremundensis Episcopus Lindanus, Rem planè admirabilem narrat, cui tamen tanti viri auctoritas facile fidem addit, dicit verò novisse se quosdam idiotas, & simplices homines, qui cum ante ne vel litteram legere, ac scribere possent, factos Anabaptistas, non solum sacram scripturam expeditè legerint, verum etiam explicare præsumptissimè eosdem dein, cum ad Catholicæ Ecclesiæ gremium rediissent. [O inauditam diaboli astutiam] non minus quam antè, omnium litterarum imperitos, rursus fuisse. Ego inquit diu existimavi fabulas esse, quæ hac de redicerentur, donu à Catholicis quodam mihi noto monitus, uxorem ipsius ad Anabaptistarum concionem abijisse, eodem me contuli. Eò cum venissem, inveni ipsam in bibliis legentem, jamque accinctam ut baptismum reciperetis cum verò eam inde abduxissem, ac librum ut illum legeret, exhibuissem, illa ne litteram quidem in ea se noscere confessa est.

Petrus Tyræus in libris suis dæmoniis testatur ann. 1660, se quoque Coloniae suorum veteramentarium, alterum rusticanum, utrumque Anabaptistam vidisse, atque audisse biblia expedire, legentes, quamvis eam artem numquam didicissent. Atque hac maligni Spiritus suggestionem, velut divina quadam inspiratione, incredibile quantum, quoque imperitorum animos seduxerint: ut de his iure queri possim quod

olim Hieron. in illud Isaia: *interfecti tui, non interfecti gladio, ait, maxima pars ab- que ullo certamine: & discrepatione hereticorum deceptionibus supplantatur, & hac est turba quàm plurima.* Videas Prædicantes ipsorum è popinis suggestum provolantes, biblia in sensum quem volunt detorquentes, garrulitate mira, omnes attentos & attonitos detinere: nollis unde hæc eis facundia? *uti sunt elingues & muti daemones,* inquit Bernardus, *sic etiam sunt facundi & loquaces Diaboli,* qui in iis loquuntur. Hos Christus filere & obmutescere fecit, quod & Porphyrium Gazæ Episcopum facit alle, Batonius gravis scriptor commemorat. Excurerat Gazam mulier Antiochena, Julia nomine, sectam Manichæorum professa, quæ fallaci sua doctrina, recens illuminatos, & in sancta fide nondum stabilitos pervertebat: ausa in super cum Episcopo super gravissimis fidei controversiis, in arenam descendere, cumque prodigiosa loquens venetica Julia, jam multa pluribus horis esset fabulata, & consuetas dixisset blasphemias in Deum: motus divino zelo S. Porphyrius, dominum universorum maledictis in cessi à muliere, in qua operabatur Diabolus, in eam tulit sententiam dicens: Deus qui fecit omnia, qui est solus æternus qui glorificatur in Trinitate, *suam percussit inguam, & obstruat os tuum, ne loquatur blasphemias.* Atque illico tremere Julia, & mutari vultu, manere muta & immobilis, ac paulò post expiravit, *profecta ad tenebras quas in honore habuerat, & ad socios quos hic manichæos adsciverat.* Idem sentiendum est de Anabaptistis, Calvinistis, Lutheranis, aliisque Diaboli ministris, porto ut cum Hieronymo loquar, *quidquid Hæretici loquuntur in Synagoga satanae, non est doctrina Domini, sed ululatus Damonum:* & alibi: *doctrina Hæreticorum, non in sensu sed in multiloquio, & clamore versatur,* garrulo ad hoc Spiritu incelli, ut eventus ad fidem nostram stabilendam perquam prodigiosus edocuit, ut ex Florimundo Remundo, fidelissimo auctore referam, qui sic ait: memorabilis est Palatini Mieziis Laviensis conversio quam uti à testibus oculatis accepi, enarrabo.

Palatinus hic, cum die quodam Podaliæ, Sacr-

Florimund.
Remund. de
ortu Hæres
l. 2. c. 1. n. 5.

S. Bernard.
de septem
Spiritu.

Baron. an.
Christi 463
num. 34.

Hieron. in
Esa. 1. re-
quiescent
ibi bestia
Ecce.

Hieron. in
Isa. c. 22.
Flori. Remund. de
ortu hæret.
l. 2. c. 1. n. 4.

Sacerdoti Catholico plus pietatis, quam doctrinæ habenti vellet illudere, hominem, ad prandium iuutarat, mensæ assidentem Palatino inuente. Prædicans quidam variis questionibus urgere cœpit, jam caput aliquod doctrinæ, jam Papæ tyrannidem, jam dissolutam Ecclesiasticorum vitam, in medium proponens. Tacet ad omnia bonus ille Sacerdos, ac interim appositis vesquitur. Tandem ad Palatinum conversus quid hic hominis est quæso? O inquit, equidem ad prandium non ad disputationem iuutaratum sum, ubi risu soluti omnes: & boni Sacerdotis simplicitatem, vel potius incertitiam [ita enim videbatur] ludibrio habere. Tum ille, equidem inquit, jam hoc agam & prandebo, ubi prandius fuero, tum fortè homini illi respondebo, sublatis mensis Sacerdos ita infit: hodie sacrum in altari peragens, hac usus sum precatione: *discerne causam meam, de gente non sancta*, Spero sanè hunc ipsum Deum pro sua omnipotentia, & misericordia preces meas exauditurum. Facto deinde Crucis signo; Prædicantem ita alloquitur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, per Dei cuius ego indignus servus, & Sacerdos sum, auctoritatem, & potestatem: *mando tibi maligne Spiritus ut obmutescas, nec per os illius hominis loquaris*.

Quid sit? vix ille hæc verba pronuntiauerat, cum ecce Prædicans, pileæ magis mutus sedet. Tum Sacerdos iterum, jam inquit, homo loquere, & tibi respondebo: hætenus enim cum maligno illo Spiritu, qui per os tuum locutus est, verba commutare, religioni mihi duxi. At Prædicans frustra loqui conatus; cum negri quidem profetre posset, demisso capite, totus pudore persusus, inde se protripuit, omnibus hoc miraculo obstupefactis. Et ipse Palatinus in serediens, errore in quo educatus fuerat abjurato, unà cum familia sua, ad Catholicam Ecclesiam accessit, & in ea constanter perseveravit. Ex quibus hætenus dictis, illud unum concludo quia solus est Spiritus veritatis, qui obmutescere facit imprudentium hominum ignorantiam, & linguas infantium ac puellarum esse disertas. Ubi in præsentem certamine spectabitis.

Ingens hic, non armorum, sed animorum contentio, non ferri, sed linguæ ac mentis acie dimicatur. In bellico quidem congressu efferrantur animi, exerunt vires, flammescunt intemis in præcordiis studia decertandi; verum si Martis exitus diutius durat, si in longum trahitur victoria, si plures per horas pertinaci labore consistatur, quis languor virium? quis defectus sensuum? quæ debilitas omnium membrorum? stant artus, labent pedes, languent brachia, frigent animi, hebescunt spiritus, totum corpus sudore & sanguine exhaustum, suoptè pondere ad terram alliditur. Non ita Philosophico hoc in conflictu ubi quo pertinacior pugna, eò vires ingenij utrimque emicant aciores, politur lingua, acuitur acies, tota ratio clarior splendescit, quæ errorum tenebræ animis offusæ, eadem disputationis æstu, divino velut radio derepentè exorto dissipantur. Felix pugna quæ vires non admittit, sed addit animos, non pungit, sed ungit: non vulnerat, sed sanat. Alterum in hoc Martis, & factæ Minervæ certamine discrimen est: nunquam evenisse, ait aliquando eventurum, ut in bellico pulvere, ab utraque parte victoria & triumphus reportetur: sed unius gloria, alterius contumelia: unius plausus, alterius planctus: unius victoria, alterius ruina: unius triumphus, alterius interitus esse consuevit. At longè aliter se habent partes. Spectante potentissimo Imperatore Maximino, in arena commissæ: ubi qui cadunt; & animosius assurgunt: ubi qui victas dant manus, palmas referunt. Vbi victi verè victores: pars utraque triumphat, & laurea condecoratur. Mirum hoc alicui videbitur, mirari desinat, rem exemplo dum illustro, prodiere quondam in disceprationis duellum Helladius Luciferanus, hæreseos latè fædè offusus, & Hier. fidei lumine illustratus. Conseritur bellum, ardescit pugna, librantur rationum pondera, argumentorum momenta expenduntur: sonant voces & tonitrua. Clamant, sudant, anhelant, mutuis se velis validi pugnatotes percutit, iste odiosa loquacitate Caninā sacundā exerit; hic Philosophorum argutatione deposita Christianorū simplicitate armatus progreditur. Quid sit;

Hh 2

Hi. 10.

Hieron.
in Iasam
c. 22.S. Bernard.
de septem
Spiritus.Baron. an.
Christi 409
num. 34.Hieron. in
Esa. 14. re-
quiescent
ibi bestia
cœne.Hieron. in
Ija. c. 22.
Flori. Remo-
nia de
ortu hat.
l. 2. c. 21. n. 4.Hieron.
adversus
Luciferia-
nos.

Hieronymi ante pedes, quis dubitet victum corruisse Luciferianum : corruit quidem : sed invictus : Palmam dedit, sed non perdidit : amisit pugnam, sed non victoriam. Novus planè belli exitus, & inauditus, sed ita contigit, postquam Luciferianus, Hieronymi verbis circumventus, elabendi viam nullam agnovit, manus dedit, colla subdidit, saniore se restituit in mentem, neque se victum erubuit profiteri : sed neque se victorem potuit denegare : vicisti inquit Hieronymus, fateor, vicisti, sed non solum te vicisse existis : vicimus uterque nostrum : palmam refer tu mei, & ego erroris. *Vtinam mihi sic semper disputare contingat, ut ad meliora proficiens, deseram quo malè tenebar.* Longè acrior, multoque alacrior instituta hodierno die dimicatio, quæ non inter verba, sed verbera : non intra sudorem, sed sanguinem, & vitam partium stetit : utrimque tamen vincendum, utrimque triumphandum. Certamen hoc magis anceps, & dubia mortis alea videri possit, quo imbellis Virguncula, cum 50. certissimis Sophis, inermis cum Porphyrio centurione, & ducentis catractis in arenam descendere non reformidaret : atque ita non tam manum, quam mentem & linguam conferuerit : ut illud Hieronymi jure usurpare possim : *vides eloquentissimos adduci ad fidem, & stultitiam fieri sapientiam sapientum.*

*Hieron. in Isa. c. 6.
Baron an. Chri. 307.
in 32. Ant. part. tit. 8.
c. 1. §. 38.
Ribadin.
in vita.*

V. Caribian ser. 4.

Catharina etenim, ut Baronius testatur, quam Maximinus disertissimam sciebat, per gentiles Philosophos, quibus urbs Alexandrina abundare solebat (& alii addunt, etiam undique conquestos) à Christiana Religione divellere conabatur, ipsa omnes tum scientiâ, quâ egregiè imbuta erat : tum etiam divinitus inspiratâ sibi sapientiâ superavit, & magni illi Sophi, repudiatis suæ gentis erroribus, viderunt quid interesset inter umbram & solem, inter fumum & flammam, inter vanitatem & veritatem, omnesq; Deo manus, & Virgini palmam cedere. Vicisti Catharina, quæ plus linguæ eloquio, quam Abigail aut Thecuisis consilio : quàm Sobel clavo, quàm Debora aut Indith gladio valuisti : tu es una & unica è numero prudentum, cui omnis, quam antiquitas in mulieribus suscipit, facundia, infa-

nito concedit intervallo. *Cornelia* Græchorum mater, ut loquitur ipse Hieron. Eloquentissima celebratur, à cujus uberibus filij, illam Suadæ medullam suxerunt *Ame-sia* capitis condemnata, causam suam L. Titio Prætorè judicium cogente, populi maximo concursu egit, motusque omnes ad perfectos eloquentiæ numeros fortiter executæ est, & omnium propè calculis absoluta : quam quia sub specie fœminæ virilem animum gerebat, Androginem viraginem appellabant. Verissimè Augustinus : *nec famineus sexus suis fraudatur exemplis.*

Hortensia Q. Hortensij filia, cum ordo Matronarum gravi tributo esset oneratus, nec quisquam virorum eis Patrocinium accommodare auderet, Hortensia representata patris facundia peroravit, & apud triumviros causam evicit. *Cujus si viri dicendi facundiam sequi voluissent, Hortensiana eloquentia tanta hereditas una famina actione, abscessa non esset.* Cleopattam præ his præ extollit Dio. l. 42. *Quod in ejus verbis summus existeret lepos, ita ut quisquis illam loquentem audiret, amore concideret.* Quintam denique, ut omnium portentum, facti & profani commendarunt historici *Hypatiam*, fœminam Alexandrinam : hæc teste Baronio, tantos in litteris fecit progressus, ut omnes Philosophos sui temporis, longè superaret, ac non modò in scholam Platonicam ac Plotino deductam succederet, verum omnes Philosophorum omnium præceptiones, & disciplinas, omnibus quæ eam audire volebant explicaret, quapropter quorquor Philosophiæ studio incendebantur, undique ad illam confluebant. Verùm enim verò, si has omnes vera sapientia expertes, inani loquacitate instructas, cum una Virgine nostra Alexandrina conferre volueritis, quinque fatuas, jure meritissimo & habendas, & nuncupandas fatuamini omnes, necesse est. Atque utinam hoc nostro sæculo, hac in urbe non plures Virgines fatuæ, puellæ ac mulieres fatuæ reperirentur, quæ imprudenter ac impudenter garrulæ, loquacitatem eloquentiam arbitrantur : quibus illud Stobæi jure objeceris : *incipit, verborum flumen, mentis verè gutta* : Omnes gemellæ volucres,

à na-

*de S. Carth.
Hier. ad Latan.
Plat in Græch.
Val. Max. l. 8. c. 3.
August. ser. 242. de temp. Valer. Adax. cit.*

Baron. an. Chri. 307. xxxii. Socrates l. 7. c. 13.

Baronius an. 1370.

Baronius an. 1403. n. 65.

à natura taciturna, & mutæ sunt; mares vero volaces argutissimè modulantur; haud aliter puellas ac mulierculas taciturnas, ac mutas esse convenit. Unde prudenter illud Tympius omnes monitas voluit, in convivio viros posse esse *vocales*, juvenes *semivocales*, sed mulieres ut summum *consonantes*, puellas omninò *mutas*; neque enim mysterio carere volunt, quod Redemptor noster mutos quidem, sed nullam mutam curarit: atque ipse qui innumeros quavis infirmitate affectos liberavit S. Vincentius, adductam ad se mutam, ob garrulitatis periculum curare, recusavit. Quid porò existimandum est locuturam in plures horas, in seram vesperam, in multam noctem vanam, inanem & garrulam puellulam, cum lascivo & petulco adolescentulo? hoc itaque cum maximè deceat, ut Hieronymus monet, *sermo silens, & silentium loquax, quinque prudentes Virgines* in exemplum proponam, à quibus sanam facundiam, & divinam eloquentiam haurire queant: omnes inanes fabulas excutari, pias cum Deo confabulationes, aut cum hominibus, de divinis sermones *miscere consuecunt*. Ac primùm quidem spectabilem se præbet Catharina illa Virgo Senensis, cui cum cælestis sponsus corde sublato, suum reposuisset, Christum meritò cor suum, suum Christus Catharinam vocare posset: huic & quod amantum est, per horas, per dies, & noctes, cum specioso illo præ filiis hominum sermones miscere, deambulare, officium divinum alternis concinere, ab hoc denique magistro *de arcanis secretis, altissimisque mysteriis edoceri*, cæterum quàm apud homines in verbis prudens, quam parca videretur, argumento est, quod *triennio integro silentium adeo stricte observavit, ut præter divinum officium, pensum & sacram confessionem, nihil ferè loqueretur*. Qui volet his evolere, & involet in eas, quæ multum cum hominibus, parum cum Deo loquuntur: Cum illis eloquentes, cum hoc elingues & infantes sunt. Altera B. Catharina Bononiensis, jam duobus functa sæculis, corpore integro illibatoque vivum omnibus supercelesti miraculum, fuit illi à teneris prudentia senilis, modestia singularis, ac motum elegantia admiranda: *nullum ex ora*

*ejus verbum excidit inane, cum interim ab ipso Christo edocta, plurimum iudies super cruciatus amabilissimos mente sermocinaretur, quid mirum si alta, si profunda loqui consueverit: Catharina Ferrariensis sancti Dominici alumna, quæ verbum patris in pectore, in ore habebat, nec semel reipsa expertam se dicebat cum virginibus suis de rebus divinis colloquentibus, ipsum dominum explicatissima fronte medium adesse, ex condito: ubi duo vel tres congregati sunt, at illis contentiosius sermocinantis, irato similem, ab illo cœtu abeuntem vidisse olim se commemorabat. Ubi nunc ea nostrarum puellarum sermocinatio, cui sponsus Virginum ambiar interesse? huic quoque prudentum virginum numero accenseri potest puella Judaica, quæ à suis ad Christi castra transfuga, & sacro baptismatis fonte expiata, Catharinæ nomine insignita fuit: jam monialibus Parcensibus propè Lovanium adscripta, suo omnes tum exemplo, tum verbis incendeat: verùm parentibus & amicis, ut fieri assolet, moniales has frequentius invidentibus, Catharina hæc à suis omnibus deserta, nulli nota, colloquium cum cælitibus ac virginum matre prolixius instituebat: unde hæc aliquando ante ejus iconem prostrata contestari audita est: *alia sorores nostræ moniales à matribus, & amicis salutem habent, & gaudium. Ego autem paupercula, pupilla & indigna ad te Dominam, ut cognassem meam fidenter accedo: tu sola pro omnibus esto mihi solatium*. Quos hic sermones, quàm pios, quàm castos quàm ardentis habuerit, non humanæ sed Angelicæ linguæ facundia est enarrare. Ita & vobis, nunquam nisi cum cælitibus, aut cum hominibus de divinis agendum est. Hac in parte, ne longius abeam, adeo Catharina nostra Alexandrina excelluit, ut vel cum sponso suo & in carcere familiarissimè sermocinaretur; aut si cum hominibus cælestis doctrinæ hoc instillando, à flagitiis & erroribus avocaret, aut sacris fidei elementis imbueret. Hoc enim verò cum primis manifestum est, ex ea Cathalinariâ, qua Imperatorem idolis immolantem, & sacris operantem adeo potenter invasit, ut *stupefactus Cesar ad S. Anton. verba ejus respondere non valeret, ejuque* . . .*

Rho. varia virtutum hist. l. 1. c. 2. §. v. 1.

Cantipræ-tani. l. 2. c. 29.

de S. Catha.

Hier. ad Latam, Plat in Gracch.

Val. Max. l. 8. c. 3.

Augustin. 242. de temp. Palry Max. cit.

Baron. an. Chri. 307. xxxii. Socrates l. 7. c. 13.

Mercius 1370.

Mercius 1463. 1465.

S. Anotn.
cii.

loquentiam & sapientiam miratus sit. Tum ut omnibus compertum sit, quod in exordio proposuimus, divinæ faciendæ ac spiritui, quo repleta erat, quinquageni illi Carones respondere non valentes, palam confessi sunt, quia *hac puella, in qua Dei spiritus loquitur, ita nos in admirationem convertit, ut contra Christum aliquid dicere aut omnino nesciamus, aut formidemus;* ipsam verò Imperatricem non solum ad Christi fidem adduxit, sed & ita confirmavit, ut dum ad supplicium raperetur, Catharinæ verbis ita constans effecta sit, ut ministros hortaretur, ne quod iusti fuerant exequi morarentur.

Hæc vis melleo & divino Virginitatis eloquio, longè potentior, quàm Livio, quem Hieronymus lacteo eloquentia flumine manare affirmavit. Illa porro quàm tuis doctrinæ lacte mater, & nutritrix exlitterit, etiam morte sua contestata est, dum pro sanguine lactis fontes è virgineo collo propinavit; unde Poëta recens ingeniosè lustrat.

Credibile est natis lac voluisse dare.

Factumque felici nominis omine S. CATHARINA angramatissimo NATIS CHARA nuncupetur.

§. II.

*Auditores salubri doctrina lacte
pascendi.*

Damas. de
via lactea
in phys. c. 12.
Ovid lib.
1, met. 100.

Peliguus vates viam Lacteam innumeris stellis in cælo coruscantem perquam heroes ascenderunt, sic depingit:

Est via sublimis, calo manifesta sereno.

LACTEA nomen habet: candore notabilis ipso.

Hac iter est superis, ad magni testamnantis.

Natalis
comes. l. 2.
c. 4.

Commenti quippe sunt Poëtæ, Junonem lac Herculi præbuisse, quo immortalitatem consequeretur: nec parum ex ubere pleno in cælum defluxisse, atque exinde viam vocatam lacteam, quasdam verò guttas, in terram decedentes, lilia prius crocea, his tincta, candida reddidisse. Fusus hac via lactea expaliatur Manilius.

*Nec mihi celanda est, fama vulgata
vetustas*

*Mollior, è niveo lactis fluxisse liquore
Pectore regina divum, calumque colore*

*Infecisse suo; quapropter lacteus orbis
Dicitur, & nomen causâ descendit ab
istâ*

*Ac fortes anima, dignas aque nomina
calo.*

*Corporibus resoluta suis terræq; remissa
Huc migrant ex orbe, suumque habi-
tantia cælum.*

*Ætheries vivunt animos, mundoque
frununtur*

*Atque hinc Æacides, hinc & venera-
mur Atridas.*

Sed ne videamur Poëtarum commenta, aut doctas fabulas secuti, non iustis, & adultera Juno, sed candidissima Virgo, lacteo suo sermone, non unum, ac plures Hercules lactavit: nec solum guttis Virginei lactis in terram decedentibus, sed fontibus, quæ collo scaturière, plures mentes croceas, candidissimas reddidit. Atque ita viam lacteam quinquagenis hisce Philosophis, & viginti Prætorianis militibus velut totidem stellis, una cum imperatrice & Porphyrion, splendidissimis astris, lucidissimam effecit, quæ fulgebunt in firmamento cæli, in perpetuas æternitates: nam ut verè Sanctus Iohannes Damascenus observavit: *lacteus*

circulus magnarum & splendidarum stellarum copia abundat, atque idcirco tum ob-

*scuro, tum ob stellarum earum, qua in eo iunguntur, & magnitudinem, & in ipso effici dicitur. Ubi Doctores quosque ipsi erudiunt stellis [quod alibi tractandum] eorum verò doctrinam, lapidissimo ac saluberrimo lacti, aptè video comparari. Quæ dum probare aggredior, nemo mirabitur si Virginitatem vito, si Catharinam Paulo contulerò; quam virum credidisses, nisi cum caput ensis abstulit, virgineum lac quod pro sanguine fluxit, prodidisset: Hugo Card. in illud ad Heb. 5, facti estis quibus lacte opus est: sic ait: *Apostolus enim suis bona nutritrix, facundus lacte cælestis doctrinæ.* Hinc & ipse suo confirmat testimonio. *sanguam parvulis in Christo lac vobis potum dedi* Hinc minime mirandum dicit Ambrosius si iustarum nutritis, dum capite plexus est, lac dederit pro sanguine: de Pauli cer vice cum eam persecutor gladio percussisset, dicitur fluxisse lactis magis unda quàm sanguinis: qua quidem*

res

S. Ambr. serm. 10.

S. Ambr. serm. 10.

S. Ambr. serm. 10.

S. Ambr. serm. 10.

S. Ambr. serm. 10.

S. Ambr. serm. 10.

S. Ambr. serm. 10.

S. Ambr. serm. 10.

res in Paulo stupenda non est: quid enim mirum si abundat lacte, nutritor Ecclesia: Guericus Abbas: quam plena lacte, redundaverit spirituali pulchre significatio est; unda illius lactis visibilis, quod de corpore ipsius fertur exisse, loco sanguinis, cum decollaretur, quibus dedit mamillam: dedit & animam, id est vitam Spiritualem: hoc etenim lactis flumine plures etiam filios atque ipsos lictores parturisse dicitur: Catharina quoque quibus dedit mamillam, dedit & animum, è cuius eburneo collo, pro sanguine, lactis fontes emanarunt: quæ quidem res in Catharina stupenda non est: quid mirum si abundat lacte, nutritor Ecclesia? S. Greg. ita felicitatem sese matrem exhibuisse docet, dum salubri doctrinæ lacte, suos pascit potius, quam dum ubera fugenda dedit: exponens quippe illud Matth. 12. qui fecerit voluntatem patris mei, ille meus frater, soror, & MATER est, sic ait: quærendum est quomodo etiam & MATER esse possit: sciendum nobis est, quod qui Christi soror, & frater est credendo. MATER EFFICITUR PRÆDICANDO: si per ejus vocem amor Domini, in proximi mente generatur. Ad quam rem nobis idonee confirmandam, adest B. Felicitas, que credendo existit ancilla Christi, & prædicando facta est Mater, NUTRIX: de qua verissimè pronunciaro.

Magna dati NUTRIX premia LACTIS habet.

Plutarchus in libro aureo, de officio Auditoris, orationem comparat convivio, in quo ornatus est, & cibus: ornatus ille symposiacus ex phialis aureis, ex pateris argenteis, ex splendidâ supellestili: cibus ex avibus, ex tragematibus, ex bellariis spectatur. Quoties verò quisque ut ex fulgore delectetur, majorem tamen ex epulis non sumat voluptatem, & utilitatem? ut ipse Varus, apud Martialem tenuiter exceptus testatur:

O nata dives, parvula cœna fuit;

Sic in oratione, res sunt, & verba; res sunt cibi, qui pascunt animos, verba tamquam ornamenta: quæ titillant aures, benè Plutarchus: ad Oratorem audiendum, studiosus auditor non aliter accedere debet, quam ad sacrum epulum; unde esurientem animam

reficere, viresque colligere, spiritus vitalis, ac vigorem concipere queat. Hæc ad mores referendo, satis quotidianâ competum habemus experientia, si quando ad istos concionatores, vel declamatores, potius itamus, qui culte & putidè, & circumspectè loquuntur ad numerum, quæ ex scripto didicerunt, redimus frigidi & exsucco, quasi a marmoreæ Itatæ uberibus, D. Hieronymus acerbè queritur, & succenset ejusmodi Concionatoribus, qui fucatam eloquentiam inducunt in Ecclesias, omittaque Apostolorum simplicitate, ac puritate verborum, quasi ad Athenæum, & ad Auditoria convenerunt, ut plausus circumstantium fuscitentur: ut oratio artis Rhetoricæ fucata mendacio, quasi quædam meretricula procedat in publicum, non tam eruditura populos, quam favorem populi quaeritura, & in modum Psalterii & tibie dulce canentis, sensus demulceat audientium, ut verè illud nostris temporibus possit aptari facta est eis quasi vox cithara suavè canentis, & benè composita, ut audiant verba tua, & non faciant ea.

Prodit in suggestum, levissimum vanitatis cymbalum, nescio quid tinnulum per sua visibilibus humana sapientia verbis increpans auditores ipsi qui multi sæpe hebetes sunt, nec tractus illos sublimioris eloquentiæ capiunt, ad istum tinnulum dormiunt: qui pii sunt indignantur: qui improbi & leves, modicè titillati, sine fructu animarum discedent. Notint hi suos Auditores esse, quibus lacte opus est, non solido cibo: id est, interprete eminentissimo Hagone: doctrina sublimiori, & altiori, subdit porro. LAC est facilius doctrina qua adificat parvulos, quorum mentes teneras & angustas, panis suffocat, quod autem dicitur Thren. 4. parvuli perierunt panem, id est rustici, Idiota (mulierculæ) volunt doctrinam difficilem, & ideo sunt hæretici, quia LACTE simplicis doctrina non sunt contenti. Hoc est contra scholares qui dimissa historia, & mortalitate scriptura, qua ut LAC NUTRIT, statim insiliunt ad quaestiones difficiles. In hominum flagitia detonandum est, in gravissimo falsis negotio totus exsudare debet animus, ut per virtutis, omnibusque pietatis semitas, in beatum portum deducat,

Hier. in proem. l. 3. in epist. ad Galat. V. etiam S. Prosperum l. 1. de vita contempta c. 24. simil. 386.

1. Cor. 24.

Heb. 5. Hogo Card. in c. 5. ad Hebr.

*Antipat.**l. 1. Anselo-
gia Novari-
ni Electa
sacra p. 74.**Philo Car-
path. in
Cant. 6. 1.**Bernard
Epist. 78.
ad Sugg-
erium Ab-
batem.**In vita No-
varin. Ele-
cta sacra
pag. 74.**Seneca
epist. 75.*

ab immani inferorum præcipitio, ab orci faucibus evocet. Refert Antipater Thessalonicensis, puerum è civo excellentiori præsentis periculi omnino ignarum, jamjam in præcipitium ruentem, ac fortè spectantem, matrem à tergo ostensis uberibus sterisse, revocasse, vitamque servasse. Complures puerili levitate indies miserè laborentur in altas scelerum foveas, & inferni barathrum deciderent, quos facti Ecclesiastes objectis sacrarum litterarum uberibus, & salubri doctrinæ suæ lacte servarunt: eleganter Philo Carpathicus ad illa verba divini Epithalamii, *meliora sunt ubera tua vino*, sic ait, *duo ubera, duæque mammae, duo testamenta sunt, quæ spiritualem nobis potionem, DIVINI LACTIS instar effundunt; nosque super delectationes omnes humanas, sanctissimè laticificant utque TUENTUR.*

Hæc ubera divino Oratori premenda, his inhærendum, his exsugendum, quod in suos deriverit, si eos in virtute, & gratia crescere voluerit: quod Doctor ille mellistius, sub cuius lingua LAC & mel, potissimum spectavit: nam Ecclesiæ alumnus inquit, *ex uberibus sapientia, LACTIS MELIORIS expertus dulcedinem, jam in eo cepit crescere in salutem: jam & eo factus eruditus, dicens meliora sunt ubera tua vino fragrantia unguentis optimis.* Meliora profectò ubera vino, quod rationis lumen extinguit, mentem exæcat: ipsa verò stant lacte quod intellectui lumen affundit, mentis cæcitatem ac tenebras aufert. Attendite lactis vim planè prodigiosam: eo lacte quo ex Matris uberibus S. Remigius nutriebatur, Patri ejus cæcitas sublata, atque usus oculorum restitutus est: non secus inquit auctor, cæcæ lestis Doctrinæ lac menti amissum lumen sæpe restituit, spiritulique luce animum perfundit. Quare idem mihi vorum, quod profert, non quarit ager (aut cæcus) medicum eloquentem sed sanantem: quid enim aliud quàm ineptire & insanire est, bracteatam sectari eloquentiam, aut sublimem iuram de Judæis, notionibus divinis iactare doctrinam? ubi rudes imbuendi sunt animi, ubi pravi comprimendi sunt affectus. Hinc illa gravissimi Doctoris querela, in illud

Pauli: LAC vobis potum dedi: quidam inquit, *in conventu fratrum student magis alia quàm apta dicere: erubescunt humilia & plena docere.* Tum alia Apostrophe se obvertens: *ascondisti Cathedralam ut alios adifices non ut te ipsum infles: ut impleas, non ut exinanias te ipsum.* Propterea debet Prædicator non quid ipsum sed quid subditos audire deceat attendere: non quadrare, sed [instat suavissimi lactis] liquare sermones adhuc teneris faucibus.

Illud enim verò aliquando erubuit, & in se gravissimè reprehendit divinissimus ille Ecclesiastes S. Vincentius Ferraricus, cui non erat propositum blandis verborum lenociniis aures mulcere, sed adamantina corda liquare, divinique amoris facibus inflammare; cumque ad cœlestem viri facundiam sese urbes effunderent, eumque potentissimus quidam Princeps sancto quodam stupore defixus, auscultasset, Vincentium ad se suosque Aulicos verba facere, perhumaniter in aulam invitavit: cuius auribus, dum vir sanctus operosè se comparasset, ut dignum quid afferret, sublimes ac exquisitos conceptus excogitasset, multumque studii in reconditis Doctorum voluminibus volvendis collocasset, parum in dicendo, Serenissimo placuit, *minuitque præsentia famam*: familiariter autem rogatus, ut quid tam frigide dixisset, cuius oratio pridem instat faculæ exarserat, ingenio rubore suffusus, respondit: *hodie prædicavit frater Vincentius, heri concionatus est crucifixus, seu Spiritus Sanctus.*

Simile quid nobis agendum est, ut monet Rupertus, tamquam si hic idem optimus informator dicat nobis, cum autem acceditis ad tractandum verbum Dei, tunc nolite præcogitare qualiter verborum phaleris, sacra scripturæ sensum exornetis, sed ut pius ac prudens Auditor, verè sentire & affirmare queat: *non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, Spiritus veritatis & charitatis, Spiritus simplicitatis & humilitatis!* cum interim in multis loquatur, & cognoscat Spiritus vanitatis, Spiritus falsitatis. S. Hieron. in c. 3. Ionæ: adducit illud Apost. 1. Cor. 1. *per dàm sapientiam sapientum, ex quo inquit, perspicuum est, prædicatio*

*Ribadria
vira, A-
prili.**libet in-
cipit con-
cionatores
dicendi cõ-
suetudine
vulgare
in Postlep.
c. 1. v. 11. ad
v. 15.
Prov. 10.**Indicum 4
v. 19.**Albert. M.
serm. de S.
Nicola.**Rupert. in
Matt. 6. 19
v. 19.**Metaph. 28
Sapientia
chariton.
Greg. 1. 19
moral. cap.
1. in fine.**Ierem.
Thren. 4.
v. 3.*

ditionem Christi, Reges mundi audire novissimas, & deposito fulgore eloquentiæ & ornamentis ac decore verborum totas se simplicitati & rusticis arti tradere.

Tum in exemplum adducit virum, omnium scientiarum politrâ eximium: proponamus nobis beatum Cyprianum, qui prius Idololatriæ assertor fuit, & in tantam gloriam venit Eloquentiæ, ut oratoriam quoque doceret Carthagine, audisset tandem sermonem Iona & ad poenitentiam conversum, ut Christum publicè predicaret, & pro illo cervicem gladio flecteret.

Atque hæc hæc hactenus de verò & sincero rectæ doctrinæ, & inefficacis eloquentiæ lacte, quo indies filii Ecclesiæ lactantur, & nutriuntur. Nunc pauca in cautelam subnecto, ut a lacte viperino; ab uberibus, & mammis quas nudaverunt lamia caveamus.

§. III.

Fili mi si te lactaverint peccatores ne acquiescas eis.

Impius ac infaustus ille Dux Chananeus Sisara haustu lactis sibi à Jabele propinato, lethali somno consopitus, & clavo trabali per tempora adacto, soporem mortis consocians defecit & mortuus est. Hoc lethargici, ac lethalis lactis poculum indies ab Heterodoxis Doctoribus propinant, qui nihil aliud suis, quam suave & candidum scripturæ lac instillant, & suaviter in somnum, eumque ferreum inducunt, atque ut cum

Alberto, Sanctimoniâ & Doctrinâ Magno loquar: *Dant eis bibere lac, & sic ipsos dormientes clavo perpetua mortis perforant, & occidunt.* Facit huc quod iis accidit, qui aliud palabundi digressi, cymbiam lactis in antro reliquerant, ad quam vipera adrepens, largiter ex ea bibens, venenum refudit, hi reversi liberalius hoc mortis poculo potitantes, sitim & vitam extinxerunt. Eiusmodi suis lac viperinum illæ Lamia propinant, de quibus summus ille Ecclesiæ Pastor & Doctor: *illo namque tempore cum Sancta Ecclesia adversitate premitur, pravi quibusque Predicatoribus licentia locutionis datur, quod longè ante Ieremias intruens ait: sed*

Celestis Panthæi Pars II.

& lamia nudaverunt mammam, LACTAVERUNT catulos suos, quid namque lamias nisi hæreticos appellat: humanam quidem faciem, sed belluina per impietatem corda gestantes: qui tum mammam nudant, cum errorem liberè predicant: catulos LACTANT, quia malè sequaces parvulorum animos, dum perversa insinuant, ad impietatem nutriendo confirmant.

Sed de his: apud vos satis, uberius iis qui inter Heterodoxos versantur inculcanda, illudque Doctoris mellei cum felle & aculeo ingerendum: *quærent sibi jam in parvulis Babylonis dulces & truces matres quibus LAC MORTIS emulgeant, quos blandiâ mulceant favoribus, a flammis nutriant sempiternis, hæc inquam satis, ut à venenatis istis uberibus ablactari queant.* Nos prudens illud Salomonis monitum. *Fili mi, si te LACTAVERINT peccatores, ne acquiescas eis, ad mores nostros propius, ne minus propriè accommodemus.* V. Beda sic exponit: *LACTANT peccatores eos, quos decipiunt, quia ad faciendâ scelera blandientes alliciunt: atque intimis venis ac visceribus venena diffundunt.* Sapet eadem verba Hugo Cardinalis: *si fili mi te LACTAVERINT peccatores: sic in te nostram apertissime disserrat: patet quod hoc dehortatur à consortio malorum, quia sunt NUTRICES DIABOLI lamia infernales.* Nolim hic in medium adferre, qui à lupa non physicè, sed moraliter lactari suat. Nolim exaggerare quàm omni lupa, perversi socii nequiores sint, & jure *nutrices Diaboli* nuncupentur: qui ut Bernardi verbis utar, *Lac quidem suave, sed venenosum & mortiferum propinat, dum innocentes parvulos in omne flagitium, & in mortem illis, ac suis omnibus luctuosissimam inducunt.* Quod historia maximè tragica, atque ante hæc inaudita edisseram, Civitatem, familiam nomina, Auctor consultò premit, ut famæ consulatur.

In urbe Belgiæ celeberrima, vir Religiosus sub quartam matutinam evocatur ad carcerem, ut adolescenti 24. annorum capitis condemnato adsit, atque ad extremam lactam disponat, cum deperent ad primum

Bernard.
epist. 78. ad
Fulgerium
Abbat.

Prov. 1.

Hugo Card.
in Prov. c.
v. 10

Bernard.
cit.
P. Suetius
L'Escole.

Hugo Card.
in 1. Cor.
3. 7.

Ribadin.
vitas. A.
p. 11.

Fide hæc in-
cipit con-
onatoris
dicendi cõ-
junctio
Vilaquez.
in Paulipp.
c. 1. v. 11. ad
v. 15.
Prov. 10.

Indicum +
v. 19.

Albert. M.
serm. de S.
Nicola.

Metaph. 28
Sapientia
construit.
Greg. 1. 19
moral. cap.
xi. in fine.

Ierem.
Torem. 4.
v. 3.

Rupert. in
Mort. c. 10
v. 19.

facerdotis conspectum, reus vehementissime commoveri, ita animo perturbari cepit, ut multo tempore ne verbum proloqui valeret, exinde in miserandos questus, & furibundos plactus prorupit. Sacerdos interim quidquid ad solandum, ad animandum, ad mortis metum discutiendum facere posset, potenter quidem ingerebat, sed mentem jam, sicut velut sede motam, componere nequibat, dum tandem validissimum arietem hisce verbis admovit: amice mi, alea jacta est, moriendum tibi est: ut quid omnes lachrymæ & lamenta? hæc nec memoram iniicere, nec mortis sententiam sufflamina-
 queunt; quate cum de vita corporis actum sit, serio cogitandum ut illam animæ serves. His velut fulmine ictum, oculis semper iterortis sacerdotem intuitus, suspiria ab-
 „ rumpens, profatur: ah mi Pater, non est
 „ mortis pavor, qui spiritum inquietet, ac-
 „ quiesco libens sententiæ, ob enormia mea
 „ scelera prolata, libens vitam Deo meo
 „ confesco, & citra animi sensum in infami
 „ trunco corruptibile hoc corpus exuam,
 „ corvis pabulum, omni juventæ spectacu-
 „ lum futurus, nil eorum quo hoc fatali
 „ luce obventura, perturbans, sed? sed?
 „ nec plura locutus exanimis concidit.
 Quid hic expectatis Auditores? sustollitur,
 fovetur, ac sibi redditur: at ille ad amarissimos questus & altiora suspiria redit, turbamque assusam circumspiciens, petiit locum ab arbitris secretum, ubi solus soli arcanum illud, quod corde premebat, eloqui posset. Quamprimum sese ambo, aliò receperant, adolescens in collum Patris involat, arctissime stringit, humillimè manus exosculatur, inque genua provolutus, exclamat: heu mi Pater? nonne me nolti? non inquit alter, nonne tu illa in urbetelem à tot annis classem docuisti? illos & illos (quemque suo nomine compellando) è discipulis primos numerasti: hæret ad hæc attonitus sacerdos; in notitiam tamen devenire non poterat, donec nomine illius exaudito, se capere nequivit: jamque alter alterum contemplari, in uberrimas lachrymas prorupere, ac voce interclusa, bene diu statuarum instar consistere. Præceptor in animam inducere non valebat, juvenem

capillitio ferum in morem promisso, vulnè lurido, habitu inculto & horrido, barbatus latrocinii notato, crudelissimo mortis genere condemnato, filium esse unicum florentissimæ ac locupletissimæ familiæ, atque adeo quindecim millium florenorum quotannis hæredem existerè, illum esse, cui parentes integerrimi, cum lacte nutricis omnem pietatem instilant, quemque in scholis ob ingenii præstantiam, candidissimos mores, & vitæ probitatem, omnes suspexerant (*puer siquidem erat ingeniosus & natus animam bonam*) eò tandem devenisse, ut magister discipulo, tam triste ministerium exhibere cogeretur, ad quod omnium flagitiorum præcipitium, sensim devolutus, dum perversis sociis confuscere cepit, qui **NUTRICES DIABOLI**, licentiam omnem, uxum & libidinem suadebant: *lac quidem juvenus suave, sed venenosum propinabant*, atque hisce ducibus, domo, & patria profugus, vitam omnibus flagitiis, ac latrocinii infamem ducens, ad hanc tragicam Catastrophen devenit; salubri juvenibus exemplo relicto, si illos lactaverint peccatores, id est Bernardo teste, *pravi socii, & hic acerbissimis suppliciis, ac flammis* plerumque tales nutriunt sempiternis.

Ergo ne in negotio æternitatis, momentum disfluere, reum hortatus, est ut omnem cogitationem familiæ, parentum ac fortunarum reponeret, totumque se discutiendis antea vitæ noxis dare: quos quo libertus, & minori cum rubore panderet, se subducere statuit, aliumque cui sacra exhomologesi, intimas animi latebras expouat, submittere decrevit. Ad hæc ille quasi è veterino excitus, disertissime perorare, ne se in hoc extremo vitæ, mortisque consilio destituerit: quæque sine fronte, sine verecundia in benignissimum Redemptorem flagitia admiserat, se nemini nisi ipsi, suo quondam reverendo magistro, quovis etiam cum rubore aperire velle; cujus pedibus affusus, cum per omnia sacra obstabatur, ne miserum peccatorem, ad æternitatem properantem deferreret. Quod ut ei fideliter condixit, confedere iussit, & paucis, confessionis generis methodum exposuit, cique tempus vitæ acta

Sap. 8. v. 27

Hugo cit. Bern. epist. ad Sager. Abbas.

Bern. cit.

acta recogitandi indulgens, sed omnium recepit, omnium Religiosorum precibus impense eum commendans, aliasque ab alijs pietati deditis, pro reo, preces efflagitavit. Interea ipse factis operatur, inde flagello in se dire laxavit, ac rudi cilicio præcinctus, ad custodiam revisit: jamque hominem comperit spiritu pacato, vultu sereno, & libertate Christianâ animatum ad omnes animi noxas Sacramentali confessione expiandum, quod adeo tenero in Deum amore facitabat, ut mille mortes obire percuferet, quibus Deum optimum Redemptorem suum propitiaretur: hinc maxime cautum volebat ne quis, cuiusque conditionis esset sacerdos magistratui patefaceret, aut de se liberando, aut mitiori mortis genere impetrando cogitaret. Nihil jam nisi de Deo, de divinis loquebatur: totus ad tormenta, quantumvis atrociora subeunda erat descebat. *Monitus ab urbis Syndico, horam a desse: eamus inquit. Domine eamus, moriamur pro Deo, satisfaciamus pro delictis: totum me iustitiæ debeo, eique volo, in omnibus obtemperare. Rogatus numquid ad refocillandum exiret? respondit: tempus vitæ meæ breve est, æternitas finem non habet: O si æternitate prænatum, tempus vitæ pessimè actæ redimere liceret? vix dum hæc absolverat, dum fores pulsantur, carnifex subingreditur: de morte à reo veniam depolcit, se solum officij sui partes exequi distitans, Iesu? mi Iesu? quid est hoc? incondite vociferatur reus, & confestim voce ac sensibus destitutus, inter sacerdotis brachia corruit. Continuò advolant, qui varijs adminiculis ac fomentis vires restaurent.*

Demum voce languida, corde pavido, oculo commiseratione pleno, carnificem hunc iustitiæ administrum, fixè intuitus, eum singulcuriens percunctatur: non nosti tu me? & tu mi pater, non nosti illum, negat uterque alterutrum se nosse. O confusionem! horribilius quam unquam aliàs exclamat ille: ò confusionem! ò Deus! quam mirabilia iudicia tua Domine! ò eventus, si qui ab orbis condito, maxime tragicus; animo filii mi, inquit confessarius, jam pridem lætus ac libens ad mortem prope tabas, unde ca re-

pentina formido, & perturbatio? Ah ait juvenis, sortem utriusque vestrum legendam tace inquit mi pater, hic alter tuus quondam discipulus: hic meus in eodem gymnasio consodalis: tu utrorumque nostrum Præceptor exstitisti. Quem hic è tribus, auditor, magis attonitum sterisse existimatis? carnifex ex eo, quem de prima sua ætate texebat discursu ut planè in notitiam ejus devenit, eo se adductum videt, in condiscipulum per durissima supplicia, in facalem rotam agat. Erat is quidem inferioris altero conditionis, sic tamen, ut annuos census, duodecim millium florenorum numerare potuisset, ingenio æquè ac alter prompto, corporis ac animi dotibus, Magistro pariter in deliciis fuerat: vetum & ille fallus est, à teneris se, virginis matris uberibus, filiali affectu adhæsisse, pietatis lac inde duxisse: at ubi moderatorum disciplina, patrum tutela, proborum contubernio se subduxisset, atque nosces & dies potando, pergræcando, grassando transigisset, militiæ tandem adscriptum, in omnem malitiam præcipitem expertum esse, perversa societate, lac quidem suave, sed venenosum propinari, ut exitus funestus satis superque docuit: comprehensus etenim, in vincula coniectus est; sed cum licet consideraretur, pudet inquit proloqui, ut vitam servarem, me ad idram sædum ac ferale munus obtulit, in quo ut hæcenus vitam, omni morte acerbiorum duxerim, nunc tamen vel hoc solo maxime execrandam, quod ad hunc actum ultimum reservatus sim, conferrâ infinitæ propè per omne forum multitudine, ijde magistratu ignari quid ageretur, moram indignari, (jam quippe duæ supra consuetum tempus horæ effluerant) accelerare jubent.

Quare reus in carnificis amplexus irruens: agedum inquit, tu me momento unico, beatæ æternitati asserere potes, nulli unquam mortalium, amoris pignus gratius contuleris: hinc te ipsum, extremam hanc operam mihi, ac iustitiæ impende. Cumque urbis Syndicus urgeret, ducitur.

At quis non dico enarrari, sed mente completu valet, qui motus animorum ex-

orti sint, ubi hi tres, in scalis constitère, atque ultimum illud vale, alter alteri imperiretur, & in conspectu utriusque, nobilis hic adolescens, ex infami patibulo triste funus pendit: tum sacerdos ad senatores, omni populo audiente, mysterium omne, & fontem & carnificem conjunctissimos olim sodales, ambos suos discipulos existisse palam exposuit: multis stupore defixis, aliis in commiserationis lachrymas profusus, omnibus salubre juvenibus spectaculum suis inculcatis, ut prava confortia devitent, eorumque consuetudinem, qui lacte viperino socios lactant, cane pejor & angue aversentur: *qui sunt nutrices Diaboli, Lamia infernales.*

Hugo Card.
in Prov.
s. l. v. 10.

S. Anton.
part. 1. tit.
3 c. 1. §. 3.
Granaten.
tom. 2. de
perfectione
amoris Dei
a. 29.

Quantò suavius, quantò tutius, castissimis Virginis Catharinæ uberibus inhære, atque inde saluberrimum omnis pietatis, honestatis, virtutis, salutaris denique lac haurire eam etenim à cœlesti suo Sponso gratiam consecuta est, ut quisquis filiali amore in omni tum corporis tum animi discrimine, ejus imploravit patrocinium, maternum experiatur affectum, consequatur auxilium, ut Div. Antonius divino comprobatum scribit oraculo, qui sic Catharinam sacra eloquentiæ Præsidem apud Jesum, dilectum suum properantem inducit. *Opes, & decus credentium! ô gloria & decus Virginum Jesu Rex bone! obsecro te, ut quicumque Passionis meæ memoriam fecerit, & si vis in exitu animæ, si ve in quacumque tribulatione me invocaverit, propitiacionis tuæ consequatur effectum.*

Exauditam fuisse, & vocem gratam cœlestis Sponsi, insonuisse auribus Virginis, ex eo liquet, quod subjungit: *ô vox de cœlo facta est: veni dilecta mea: ecce janua cali aperta est. Insuper & in iis qui passionis tuæ memoriam fecerint, auxilium de cœlo promitto.*

Quod in re maximè desperatâ, tragica & propè inauditâ, manifestum omnibus reddam historiâ.

Qui Britannia majoris, ejusque gentis res memorabiles commentati sunt, ii, cum alia præclara, tum istud non in postremis existare ad posteros documentum voluerunt, quo memorant juvenem existisse, gen-

Bidermani
delicia
sacra, lib. 8.

te Britannum, ac genere quidem veterisque familia opibus insignem [quippe terræ non modicæ Toparcham] virtute tamen, atque animi decore insigniorem. Sed fulgebat in eo, longè que superabat, præcipuus quidam adversus colites amor, quos universos cultu assiduo piè sancteque, sed in iis Catharinam sensu quodam teneriori sic reverebatur, ut ei non modò studia sua, sed curas æque omnes, & secunda adversaque cum primis commendaret; quam in rem haud intermisit, ad ejus Virginis ædiculam palatio propè contiguam; sapenumero, atque ad eodè quotidie provisere; ubi piæ illi preces castus adolescens clam cæteris conciperet, & in ejus tutelam acceptus à vitiiis orci que insidiis procul aratem agitaret: neque nullum hujus operæ pretium fecisse se, aliquando post comperit.

Nam fortè evenerat, ut sub diei nascentis crepusculum, recepto more ad patronæ sacrarium solus inviseret, facturus inibi quod quotidie consuevit. Tum ei cœlum, quas etiam non consuevit, insperato spectaculo delicias offerebat. Nondum is ad templi limen pervenerat, cum è vestibulo, tres videt virgines procedere, gressuque modesto sibi rectâ obviam venite. Territus occursum non expectato, quid ageretur, ambigebat: & vigilare tamen se certè, nec à somno deceptum, ejusmodi Nymphas intueri, cogitabat. Sumit animum proinde, fixisque oculis omnem earum vestem considerat: videt gemmeum & inenarrabile tectum esse: manus aspicit, videt parium marmor, & Lybicum ebur esse: os oculosque spectat, credit tres è cœlo lunas esse, aut æmulas astri majoris Heroïnas. Quare nihil jam mortale suspicatus, oculos, quos ardentius modò sustulerat, humi rursus dejicere, & plenus formidinis, ostentum incipit, ne præstigiis luderetur, animo versare: dum Virgo demum, quæ trium proxima aberat, erigere sese juvenem, sibi que constare jubet; quippe ludibrii, quod vanè metueret, immunem. Neque enim ut oculis tuis impneremus, huc inquit venimus: sed precum tuarum, votorumque officia è cœlo nos devocant; ut quem absentes sæpe audivi-

mus, ab eo conspici quoque, & audiri nos aliquid velle demonstramus. Vocem elice-
re vel à mutò potuisset tam liberalis invita-
tio: atqui adolescentem, è diserto nuper & elo-
quente, habetem propè reddidit & elinguem.
Quid igitur (malum) insciens huc expaves-
cis? non tu mortales oculos hoc cœlesti spe-
ctaculo pascere? non antes his a deo suadebis
aperire? nec mutua festinas huic Virginum
choro verba reddere? alibi in mirum Sirenas
& illicis Venereis ministras extimesce, nam
ubi suas cœlum Nymphas ostentat, lenoci-
nari forma & insidiari non potest.

Adde quod inter has tua illa est Catha-
rina, quam absentem toties tu vocare in vo-
ta solitarias: quid præsentem, ergo nunc for-
midas? cur appellantem & invitantem, in-
grate, non refutas? jubet hæc, ecce Gratia-
rum Trias, unam te sibi, quam velis depof-
cere: jubet unam, non expugnando pudori,
sed conservandæ integritati Sponsam opar-
re: at in optione tam liberali tu dubius ad-
huc, & intricatus hæres? Attolle sic vultum,
& immortalia non animo solum contem-
plare, sed oculis etiam sensibusque usurpa.
Paruit, etsi timidè, modestus adolescens, & in-
certamen difficillimum ingressus, cum huc
oculos, huc animum diu intendisset, atque
iterum illuc atque illuc reflexus, vitum per
omnia solerti examine duxisset, sensit in am-
biguâ lite nihil se demum proficere: nam, etsi
jam audierat, Charitum illarum unam esse
Catharinam, quam præ aliis unam utique
clicens eligeret, ea tamen ipsa quænam po-
tissimum in tribus esset secum disputabat.
Ideo dum anxie & nequicquam consultati
duæ sorores, errantem denique & hæstran-
tem feliciter absolvunt, digitoque indice,
quem in tertiam mediamque intenderant,
qui sibi Judicii sit, ostendunt. Et erat ea sanè
Catharina, in loco media, sic dignitate for-
maque inter cæteras prima.

Quare continuò & adolescens, tam bo-
nus arbiter, in ejusce fidem concessurum
sefe dicere: & quamquam duas non repu-
diaret, tertiam tamen cæteris sic antefere-
re, ut alumnum ejus victurum se, moritu-
rumque palam profiteretur. Catharina ni-
hilo erga clientem suum parcior, ferrum
ei quamprimum in caput imponit: sed

quale ferrum, Deus bone? quâ illud florum
gratiâ contextum? quâ colorum odorumque
illicebra temperatum? quibus unionibus
gemmisque distinctum? ferrum, verè non ab
Alcino: cantatis rosariis, aut fabuloso hesperi-
dum nemore, neque ex hybleis violariis
petitum, sed inde feliciter lectum, ubi verè
perpetuo cœlestia prata pubescere, violæque
rosæque immortales à nullo sibi senio, nullâ-
que hyemis pruinâ possunt timere.

Igitur hoc cœlesti pignore obligatum a-
dolescentem, jubet generosè pergere Catha-
rina, si demque datam æternâ constantiâ co-
lere, quæque pactus esset, meminisse. Simul
ex oculis illa charitum Trias discedit: at ju-
veni, jam talibus hymenæis initiato, morta-
lia confestim omnia vilscere, sordere terra,
cælum, præ quam aliis placere, illuc oculi,
illuc gemitus & desideria unice omnia spe-
ctare: ut ipse sibi ne posse quidam jam aliud,
quàm odio æterno humana fastidire, data-
que in fide perseverare, videretur.

Videretur inquam: nec enim te etiam ip-
sa perseveraret, id enim paulò post, sive pa-
rentum imperia, sive propinquorum blan-
ditia, sive rerum fallacium insidia perpu-
lère, quippe non diu est factum, ut adoles-
cens & terti accepti, & fidei pactæ oblitus,
inciperet deneger, & nescio quo sirenum
cantu deceptus, à Catharina sua per infame
reputium divertere, atque ad alios amores
infelix transfuga abire.

Virginem enim & genere sibi & opibus
non imparè, (et ubi dicere) deperit,
sponsam experit, nuptias fecit, domum de-
ducit: itane verò? tu nuptias has ineptas a-
dolescens temerarie, non cogitare solum, sed
etiam contrahere? tu inauspicatos tibi tha-
lamos parare? tu funestum potes jubere
Thalassionem cantari? hæc scilicet prima
fidei tuæ, constantiaque documenta statuis?
hæc fœderis jurati symbola relinquas? & quo
dehinc ore Catharinam tu cominus appel-
lare? quibus illam, si quondam occurrat, o-
culis intueri? qua manu ferrum illud tu au-
debis impudens contrrectare? nimirum
quoties horum tibi quidquam in mentem
veniet, toties ipse te ingratum clientem,
perfidum alumnum, pudendum, abdicand-
um hæredem, cum ebulliente gemitu,

clamitabis. Sed finge jam illam tibi Virgineam, duabus iterum sororibus comitatam, occurrere, non tu illam, si colloqui tamen veller, hoc tibi dicturam arbitraris: ego te desertor ingratae, jam inde à puero in tutelam meam dignata accepi, ego fervore meo praesidioque, dum licuit, semper adjuvi, ego te pignore demum caelesti mihi devinxi; ac porro ne quid violentum metueres; opem tibi omnem liberaliter promisi; audes tu tamen [ò rerum & fortunarum oblite tuarum!] audes à me divortium inconsultò facere? audes tuam cliens tutelam repudiare? teque mortalibus nuptiis (ò dedecus!) immemor jungere? hæc inquam si pauca tecum, sed offensa irataque loqueretur, quid ageres deprehensus? quò te abderes fugitivus, & occultares? Verùm interea loci, vos cætera, quæ ad rem faciunt, cognoscite; nuptiis inter duos, jure quo placuit, celebratis, aliquamdiu festa quædam, etiam in eo statu, felicitas tenuit; sed enim quæ fortuna sperabatur perpetua, ea repente ad igenium rediit, novosque conjuges malis erroribus miserè confudit. Si quidem adolescens in ipso etiam Catharinæ repudio, salutandæ ejus consuetudinam ita retinebat, ut quotidie simul ac primo diluculo surrexerat è palatio ad ejus ædiculam incomitatus decurreret, & officio, quod solebat peracto, identidem in palatium regrederetur. Quæ hominis consuetudo, paulatim conjugem impulit, ut maritum alienis amoribus operari, malè credula, cogitaret; ex quo principio sensim omnis illorum fortuna in pejus ruere, retroque relapsa referri: nam uxor malis usæ consiliis, sibi pessimi facinoris fit auctor, dum pedissequam clanculo subornat, inque inscium virum sic armat, ut dato negotio ex insidiis observet, quasnam ille res quotidie agat, quo loci maturinis erumpat assidue: & ecqua cum altera, [nam huc suspicio ferebat] occultè consuecat.

Ancilla, in cladem familiæ, pro ut debuerat officioso negotio accepto, Dominum oculis excubantibus servat, ac velut è specula cum eum, pro more ad Catharinæ sacellum itare precesque ibi prolixas concipere deprehendisset, idque iterum iterumque facere constanter vidisset, læta quid a-

geretur heræ suæ renunciat. Maritum & Catharinam, quæ in vicinia videretur, excurrere, ibique diu & perfamiliariter hæret; plura nescit. Uxor vel nominis errore decepta, vel quod mentem offusa nebula infuscabat, cæpit, cum nescio qua Catharina rem ipsi esse credere, quam sibi utique suæque formæ anteferet, & quoniam.

*Nulla vis flamma tumidique venti
Tanta, nec teli metuenda iorti,
Quanta cum conjux viduata cadit
ardet, & odit.*

ideo furoris amentiaque plena ad facinoris, quod putabat, ultionem temerè stolidèque decurrit: atque ut conjugis probum atrocissimè plectat, in seipsam vindicare scœmina præceps constituit.

Verùm hoc secum illa moliente, adolescens jam persolutis precibus, rediit: turbatum, quas uxor parturiret, planè ignarus. Illi alia omnia cogitanti, occurrit in limine mulier ferax, & Catharinam illi suam, amarum renidens, exprobat; iræ is proinde, seque ejus aspectu colloquioque clam satiare.

Adolescens nedum quidem, quod uxor excanduisset, suspicatus, sed cultum sibi Catharinæ adhuc in ludo objectari ratus, ultro & subdicens omnia confirmat: Catharinam multis illi partibus & digaritate & forma præstare. Quod hominis dictum mulier ad suam pertinere contumeliam interpretans, proximum habuit ad iram vindictam petere. Ita in ore oculisque viri telum, quod sinu educit, sibi que sanesta manu pectus haurit & præcordiis (quis in imbelli sexu credat?) transverberatis, in mortuam ante pedes procumbit. Hic verò non atteret supervacua narratione quæ circumstantium facies, quæ familiæ trepidatio, quis omnium luctus, in spectaculo funesto exstiterit, memorate:

*----- Iis undique clamor ad astra
Lamentis gemituque, & foemineo ululatu
Tecta jonant.*

Quodque aliud fieri in re tragica solet, nihil prætermittitur. Et juvenis præsertim infelix, tam demum sui memor malis auspiciis

spicibus egisse se, quod egerat, vociferatur: merito suo sic plecti sese, qui Catharina res sibi tuas habere iussa, cum peregrinis amoribus perfidè consuelet. Nimirum hæc meæ sunt, quas novis mihi nuptiis quaeseram, voluptates? hic amorum mortalium præmia! hic ex injuria mea proventus! ite nunc æquales, atque ut humani vobis solatii feminam unicam comparetis; cæci exemplo meo divina abdicare, cælestia projicere, immortalia repudiare habent cæcites, repudiati habent quo sui contemptum quondam ulciscantur. Hæc turbide satis confuseque lamentatus proponit ad suum asyllum trepidè recurrere, & tutelæ suæ sacrum denuò lachrymis, denuò precibus questuque implere. Certus sufficere Catharinam & dubitandi consilium, & indigenti auxilium posse: dummodo immemor injuriæ prioris, veterem clientem agnoscere postliminio velit. Hæc inquam, & quæ alia tempus monuerat, cum calido fletu, perorât.

Jam lamentando fessus adolescens, & adhuc, quid in te conclamata consilii caperet anceps; videt nova luce circum omnia colustrari: & Catharinam [ah quanto jam tempore oculis subductam!] insperato propè consistere: nec videt solium; sed eandem & alloquentem audit, & audit consolantem; quodque gratius acciderat; audit ignoscentem. O faciles cælitum mentes, & ad veniam dandam afferendamque pronas! deseruntur ipsi, nec deserunt: repudiantur à nobis, nec discedunt: contemnuntur imò etiam, & adhuc diligunt: itaque diligunt: ut injurias novis identidem beneficiis viciscantur. O modum ulciscendi admirabilem: terrisque nostris & moribus infrequentem! hujus tu documentum ac specimen adolescens, si usquam aliud, in hac certè Virgine jam habes: adest enim patrona, quod vides, vis etiam dum implorata, adest, quam inconsultò reliqueras, & adest, non ut nuptam sibi tuam rivalis extinguat, sed ut extinguatam preceptamque propria reducat, & sanè vivam illa incolumemque tibi reduxit.

Nam, ut è conspectu adolescentis Catharina discessit: ipseque animi plenus ad eas paternas repetiit, in ipsò domus vestibulo

conjugem, quam ibi jugulatam paulò ante reliquerat, ingenti miraculo redivivam, ultroque obviam videt. Quis illic duorum, ex improvisa re gaudium explicet? clamor utriusque. & festus gratulantium plausus occupant: alter alteri, quæ tulerint, viderint, audierint, enarrare, ille se virginem cælestem suis iterum oculis conspexisse; iterum Catharinam se suam, iterum patronam exorasse: illa itidem se eam & sospitricem habuisse, & in eadem, ne præcepit ad supplicia raperetur, patrocinium, utque in vitam reverteretur, viam methodumque invenisse. Rursus illa alia, atque ille rursus alia, aliaque in Catharinæ laudes quæ quisque potuit, dicere: & in eo se uterque exercere, uter utri palmam in prædicando communi beneficio extorqueret; sed mulier præsertim, quæ prius ad Catharinæ nomen impotentius exarserat, jam effusior ultro cupere, suaque sponte maritum adhortari, iret omnino suam tutelam noctes diesque venerari: & Catharinam sibi suisque amoribus præferre liberè pergeret: nullà se alià laude magis, quàm hoc sui contemptu, posthac gavisuram. Atque ô planè dignam his amoribus obsequiisque Catharinam! Non commitemus hodie, Auditores, ut vel nos cum hoc adolescente arguamur, hanc morum studiorumque præsidem turpiter deseruisse, vel eam ille dicatur sine nobis, tam piè religioseque coluisse: habemus enim in Catharina, sive vindicem, si mali, pravique, si virtutis defectores, si propositi honesti immemores vixerimus: sive Præsidem, si boni, si cælestium rerum studiosi, sedulique ejus cultores fuerimus: id nobis persuasum habentes, opem eam non uni huic adolescentulo tulisse, sed nobis etiam universis, promississe, atque etiamnum miseris nostris misereri, ab vulneribus mederi velle, argumento est, quod è tumulo hodie quoque Catharina oleum terris dividit, ut quod de sua Pallade sinit Antiquitas, de nostra sine mendacio possimus affirmare.

* *

FESTUM
SANCTI ANDREÆ
APOSTOLI.

Nescit homo pretium ejus. Job. 28.

EMBLEMA XLIII.

NUMMI CRUCE SIGNATI.

In pretio pretium est. Ovid. l. Fast.

ARGUMENTUM.

Ruces quas hic nummis argenteis, aureis excusas cernitis, apud omnes in pretio esse, ab omnibus amari, desiderari, æstimari, indubitatum est; ijs tamen unam vobis hodie Crucem, longè pretiosiore ac præstantiorem proponam, de qua illud Hussæi vatis meritò pronuntiaro: *nescit homo pretium ejus*, quàm magnum, quàm ingens, quàm immensum sit. Unus Andreas, si quis, nobis exposuit, quanta Crux Christi in pretio habenda sit, dum in has voces prorupit: *Salve Crux PRETIOSA, qua decorem ex membris Domini suscepisti: diu desiderata, sollicitè amata; sine intermissione quæsta, & aliquando cupienti animo preparata.* Quas voces igneas, ex corde Andreæ, tanquam fornace æstuantes, D. Bernardus considerans, ait: *putas non fuit in nobis [& ex vobis, qui non novit pretium ejus] qui secum cogitaret, ac diceret quid sibi vult hoc, aut unde tam nova lætitia? certe & Crux: PRETIOSA est, & amari [& æstimari] potest. Crux adversitatis, tentationis, ignominia, paupertatis, infirmitatis, pretiosa est, & amari, & æstimari potest, ac debet, per hanc sibi quisque vitam & mortem reddere valet pretiosam.*

Job. 28

Brev. Rom. in laud.

- §. I. *Nescit homo pretium ejus. Job. 28.*
- §. II. *Salve Crux PRETIOSA: Breviar. Rom. ad laud.*
- §. III. *PRETIOSA in conspectu Domini, mors Sanctorum ejus. Psal. 145.*

FESTUM SANCTI ANDREÆ

Nescit homo pretium ejus. Job. 28.

Paradoxum nemini videri debet, quod hodierna luce, dicturus, & verissimum dicturus sum: multo plures mortalium reperiri, qui Cruces amant, Cruces optent, Cruces quaerant, Cruces aestiment & summo in pretio habeant, quam qui eas oderint, averteantur: quoruscumque enim quisque vestrum est, qui Cruces non amet in paraconibus, Cruces optet in coronatis aureis, Cruces quaerat in ducatis, Cruces aestimet in pistolis, summo in pretio Cruces habeat in aliis nummis, qui Cruciferi, & cruciatus vocantur, easque Cruces pluris faciat, quam gravioris ponderis sunt: estque Crux maxima, omnium gravissima nullam Crucem in crumena habere. Compello uxores, ac filias vestras, nonne Cruces aureas, Cruces gemmeas, in pretio, in amoribus habent, & e collo suspensas circumferre consueverunt? At si vobis ostendero, Crucem quam Andreas contempsit, has omnes argenteas, aureas, gemmeas Cruces, infinito pretio antecellere, nonne eam Crucem præ ceteris amandam, oprandam, quaerendam, aestimandam, & summo in pretio habendam esse convicero.

§. I.

Nescit homo pretium ejus. Job. 28.

Crucis pretium, & quidem immensum, ac infinitum B. Andreas ex membris Christi agnoscit, dum ait: SALVE CRUX PRETIOSA, qua in corpore Christi dedicata est, & ex membris ejus, tanquam MARGARITIS ornata: quia membra ejus sudore, & sanguine, velut pretiosissimis unionibus, & rubinis conde corata sunt, ut jure longè meritis *Cælestis Panthal. Pars II.*

tissimo, vel minimæ Crucis particulæ acramenta, auro & gemmis inferantur; ipsius, quoque Christi Crucifixi, vel nuda effigies ac staturæ, puro auro pretiosissimisque metallis effingantur. Sic Moguntia in Ecclesia Metropolitana, in pretio pretium est, Crux auro optimo vestita, è qua pender imago Christi Crucifixi, mole humanam staturam excedens: tota aurea; cui pro oculis duæ ingentes gemmæ quas carbuaculos vocant, insertæ, vitelli ovorum magnitudinæ, sub noctem gratosè cortuscantes. Huic Cruci subscriptus versus:

Auri sexcentas habet hac Crux aurea libras, cumque una libra habeat duas marcas auri, pendebat hæc Crux mille ducentas marcas auri probatissimi.

Belizarius victo Gilimero Wandalorum rege, Romam veniens, obrulit in æde Sancti Petri Crucem auream centum librarum, pretiosissimis gemmis vermiculatam. Et ne longius excurramus, indes, & ubique oculis incurruunt Cruces pretiosissimæ, argento, auro, gemmis, unionibus, lapillis pretiosis exornatæ: quas tamen omnes [ut ad propositum veniamus] excedit vel minima crux animi, vel levissimus cruciatus exceptus ejus amore, qui pro nobis in cruce suffixus est. Hoc Paulus indicat, dum dicit: *momentaneum ac leve tribulationis nostra supra modum aserna gloria pondus operatur in nobis.*

Non potuit Apostolus, quantum existimo, elegantius explicare cruciatus parvitem, magnitudinem pretii. Potestne opus esse magis parvum, quam quod fuerit momentaneum, illudque leve, quod nec in se grave, nec nisi per momentum durat? potestne autem majus esse pretium, quam quod operatur in nobis, quod est supra modum, id est, ut D. Thomas exponit: *supra omnem mensuram*, aut *infinitum: supra omnem*

Ovid. l. i. Fast. Sancti Pa-lestra amâ-tium cruci-sis. decari. §. 3. Serrarius l. 1.

Moguntiar. c. 32.

Beyerslin. theat. lit. R. pag. 52.

2. Cor. 4.

*S Thom in
2. Cor. 4.*

comprehensionem humanæ mentis. Deinde, quid melius esse potest, quam æternum gloria pondus, id est immensum, & infinitum gloria pretium? pondus, inquit S. Thomas, dicitur propter pretiositatem: nam pretiosa solum ponderari consueverunt. Et id totum, pro momentanea, ac levi tribulatione, pro modica Cruce, quam in corpore vel animo gravanter tolerasti: quæ tanti pretii esse comprobatur, ut si omnia orbis regna, omnes divitias Deus in compensationem dederit, non condignum illi pretium persolverit, cum Deus solus, per suam infinitam potentiam, & infinitas divitias, hujusmodi minima, ac momentanea tribulationis pretium valeat adæquare.

*Blossius in
spir. 6. 2.*

Audiendus in hac classe Magister virtutum Ludovicus Blossius, qui duos inducit in pratam, aut viridarium, quorum alter florem caprit, alter amore Christi manum continet: hic, inquit, propter Deum dimittendo florem, tantum præ decerpente obtineret meritum, quanta est distantia cali à terra; in dies, centies, & milles hoc ingens tibi meritum, hoc pretium comparate potes: transis arborem, & generosum pomum aridet, vultque gratis à te emi, & gustari, ne gusta in mensa ferculum exquisitum, salivam movet, tu manum continet: aut leviter delibatum dimitte. Ad hoc B. Vincentius suos & nos

*B. Vincent.
tract. de vi-
ta spirit. c. 8*

vitari: quacunque balsamenta, qua ad nihil valent nisi ad gula incitamentum, dimittere occulrè potes: quancumque aliquem bolum gratum tibi apponi contigerit, illum dimitte propter Deum. Si est tibi cibus incipidus, ex defectu salis, noli apponere salem propter Christum selle & aceto potatum, sensualitati resiste. Hoc qui fecerit, obtinet meritum, quanta est distantia cali à terra. Id

*Dea ponte
in Mart.
pag. 392.*

notat, & accuratè expenderat Anna Maria à S. Joseph, ordinis Franciscanorum Discalceatarum, quæ in actis ad beatificationem legitur, inter alios, quo corpus affligebat cruciatus, potissimum extenuabat potus non solum parvitate, sed amarissimis illum herbis, ac cinere atteratarum, reluctanti stomacho ingerebat, à quo dum sorores eam dehortarentur, respondit: nunquam limp dum aut purum bibam, donec Deus me flu- uio illo, ac impetu aquarum, laborum, do-

lorum, impropierumque exsatiat: cui ut pundo in Cruce expiranti, consimilis esset: nec Reliquarium, nec Rosarium, nec ceilam, nec habitum se possidere dicitabat, nisi unam Crucem in qua Christo confingeretur. Atque hæc omnia, non alio intuitu, quam quod sciret, quia momentaneum, & leve tribulationis nostræ, æternum gloria pondus, & pretium immensum operetur in nobis. Sic quidam episcopi ascetis amicè commoventur, ne se per assiduas Cruces continenter affigeret, sensum animi sui exposuit, si sancti in celo, dolore tangi possent: ex eo fore, quod jacturam tanti pretii ac ponderis, quam levi tribulatione consequi poterant, neglexerint. Pretiosum illi omne dicitur, quod exiguum, alterius multum exæquat, seu quod exigua sui mole, summi momenti, & magno in pretio est: sic unus aureus, multos argenteos & nummos æteos quàm plurimos exæquat. Haud aliter Cruces, exiguæ afflictiones, amore Jesu susceptæ, prolixis precibus, magnis elemosynis antecellere perhibentur. Quid mirum si sancti eas tam studiosè sectati, tam avidè amplexisint. Magnus ille Carolus Borromæus minimas etiam In vita Cruces, maximo in pretio habebat: nunquam extra tempus, ut summi etiam in illis Italia partibus calores essent, potum admittebat. Gelidissima hyeme, quæ partes illas septentrionales acutissimo frigore maxime adurit, B. Stanislaus nobilis Polonus chirothecas, aliudvè manuum iatugementum, nunquam induit.

Quod & Beata Maria de Jesu, aliaque in tenera ætate, illustres ac de pictaræ filiaæ practicarunt.

B. Laurentius Justinianus non solum Monachus existens, sed etiam Patriarcha, sævissima anni tempestate, cum omnia gelu rigerent, nunquam ignem accessit, atque cuiusmodi parvas corporis afflictiones sæpius usurpando, pretiosi veluti auri ramentis collectis, ingentem sibi gratiarum, meritorum ac gloria thesaurum accervabant, omnesque cruciatus cum Andrea amicè excipiebant, & salutabant: O Crux pretiosa. I nunc & parvi ducas cum B. Borgia oculos claudere, ne falconem prædæ jam inhiantem videas: lapillos qui alte-

B Borgia

*B. Borgia
virtutum
pag.
10.*

*Biblioth.
cap. 106.
Histor. de
virtute.
lib. 1. 1. 13.*

*In vita
Barrilau-
no sainte
part. 1. c. 4.
pract. 1.*

*B. Ferdinandus
Motto in
lib. 1. 2.
16.*

ro orbe cum gemmis permittendi sunt calce-
is imponere: quem in hoc ingeniosè æmula-
ta est Cornelia Lampugnana: hæc cum iustu
mariti, choreas duceret, ut salrandi voluptas
in cruciatum abiret, cicerum durissima, cre-
pidis indidit, quæ saltu teneros in pedes ad-
acta, acerrimum doloris sensum excitabant,
ut iniqui animo ceperit, & inter manus an-
cillarum relata fuerit.

*Biblioth.
script. 650c.
Valeric. de
virtutib.
lib. 1. d. 13.*

I nunc, & rideas Doctorem *graviſſimum*,
eruditissimum, illustrissimum Thomam San-
chez, altero semper pede suspenso, mensæ
accubuisse.

Quis Cruces è creta aliquo in pretio ha-
bendas existimet: diversorium ingredi, &
dilectus: Caupo qui lauto Convivio hospites
exceptit, novit quos stultos, quot aureos hæ
Cruces è creta sibi pendere debeant: quid-
quid enim ferculorum, quidquid vini, quid-
quid ignis, aut luminis absumptum est,
omne pretium Cruces è creta continent, quæ
in maximam quandoque summam extel-
cunt. Quemadmodum illæ in tessera, seu
talea tatonaria (vulgo Kerf) incisæ, multis
valent aureis, & quo plures hic Cruces sig-
natæ, hoc Domino plus lucri, plus pretij
accedit, ut dies illa omni lucro vacua sit,
qua nullam Crucem notare contigerit.

Haud absimilis, in lucro spirituali ratio,
& negotiatio est.

B. Maria de Victoria audita est non se-
mel alta ex imo corde ducere suspiria,
quorum causam rogata, ingenuè respon-
dit: *quia hodie pro Iesu meo more utriusque meo,*
nihil datum est pari ne verbulum quidem: e-
umque diem, quo nihil adversi acciderat
perditum querebatur. Is nimirum apud
probos rerum cælestium æstimator: sen-
tus, qui putant multum sibi decessisse, ubi
nulla Crux obvenerit, ubi nulla quidquam
pariendi occasio sese obtulerit, nec pro ama-
tio suo quidquam perpeſſi fuissent, idque non
immerito, quia ut rectè Hugo Cardinalis, pa-
trientia sanctorum auro comparatur, & Aposto-
lus Crucem contemplantis jure exclamavit.

§. II.

Salve Crux PRETIOSA.

Sed unde quæſo ligni truncum, infa-
me patibulum, supra aurum, & omnem

lapidem pretiosum extollit, ac deprædicat?
putas non fuit in nobis qui secum cogitaret,
diceret: quid sibi vult hoc, aut unde tam no-
va lætitia: certè & Crux PRETIOSA est, &
amari potest. Sunt picturæ ita striis, & asser-
culis efformatæ, ut ex una parte contuenti
aliæ, atque aliæ ex altera respectanti appareant:
si à dextris aspicias, Regem referent, si à sini-
stris bubuleum, à dextris juvenem formosum,
à sinistris scædum cacodæmonem ostendant.
Talis imago Crux, quæ variis variis apparet:
paupertas, morbus, tentatio, sinistro oculo
aspectantibus, apparet Crux horrenda, dura,
& intolerabilis, horrificæ hæc monstra qui-
busdam videntur: à dextris intuentibus, Crux
decora, speciosa, pretiosa & amabilis apparet.

Hinc nemo quiquam tanto animi ardo-
re, tanto cordis affectu, tanto impetu in auri-
fodinas Mexicanas involaret, in gemmas
Peruanas manus iniiceret, quanto hic glo-
riosissimus Athleta in crucem exarsit. Fer-
vida ejus desideria attendite. adductus, An-
dreas ad locum martyrii, cum Crucem vi-
disset, exclamare coepit. *O bona Crux! qua*
decorem ex membris Domini suscepisti, diu
desiderata, sollicitè amata, sine intermissione
quæſita, & aliquando cupienti animo prepa-
rata, accipe me ab hominibus, & redde me
Magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te
me redemit. Bernardus voces illas igneas ex
corde Andreæ, tanquam è fornace exstun-
tantes considerans, ait: *fratres mei ignis vi-*
brans est non lingua loquens, & si lingua est
ignea planè est, carbonem sunt verba ejus, &
ignis quem de excelso misit Christus in ossibus
ejus. Tantus ardor in pectore Apostoli æ-
stuebat, ut Crucem illam, quam pretiosissi-
mis margaritis distinctam deprædicat, com-
plectatur. Ab hoc credo Magistro hausit A-
gnes, agno nupta, suo sexu, & ætate major
virguncula, ut laqueos, catenas ferreas, ver-
bera, vulneta, torques aureos, margaritas
ac monilia, omnibus mundi gazis pre-
tiosiora duceret: dexteram meam, inquit,
& collum meum cinxit lapidibus pretiosis,
tradidit auribus meis inestimabiles Marga-
ritas. Circumdedit me vernantibus, atque co-
ruscantibus gemmis. Flammas velut cyclade
aureo contexta gloriatur, dicens: Induit me
Dominus cyclade auro texta & immensis

Kk 2

monili-

*S. Bern. ser.
I. festo S.
Andræ.*

*In Brev,
Rom.*

*S Bern. ser.
in vigilia.
S. Andræ.*

*In vita
Barrii Lan-
nec sainte
pari 1. d. 4.
praef. 1.*

*Ferdinandus
Motto in
vita 2.
16.*

*1. vita
B. Borgis*

*Bollandus
in vita
25 Jan.*

monilibus ornavit me. Illustris sanè visio B. Henrico Sufoni, nocte intempesta ostensa est: è matutinis fortè precibus ad cellam reversus, in ecstasim raptus, vidit è corde emanare cœleste quoddam angustumque lumen, cuius beneficio cor ipsam suam penitentiùs introspeciens, aspexit in eo Crucem auream, multis, iisque pretiosis gemmis vermiculatam, in quibus miro decore amabile Iesu nomen luculenter apparebat. Si patienti pectore sciceret intueri cor hujus Virgunculae, aut magni illius Apostoli Andreae divinâ luce conspicuum; cœlestisque charitatis igne succensum, in illo videres si non corporis, at mentis oculis, Crucem altè impressam, & hanc quidem ab amore auream: videres & expressum Iesu nomen, tot ornatum gemmis, quot virtutibus: si enim verum illud ex abundantia cordis os loquitur, quantum in Crucem, & Jesum suum exarserit, mellisius Doctor testatur. ubi paratum sibi lignum intuitus est, ex hoc jam planè totus ignescens, applaudebat, & blandiebatur illi AMATÆ suæ [ut nullus Sponsus Sponsæ, aut procus amatiæ] officiosissimè salutabat, clamans magis affectu quàm voce: Salve CRUX PRETIOSA, quæ decorem & pulchritudinem de membris Dominicæ accepisti.

*S. Bern.
serm. in Vi-
gil. S. An-
dreae.*

*Stengelius
indiciorum
divinorum*

Cruces argenteæ, Cruces aureæ, gemmæ, apud mortales hoc majori in pretio sunt, quo majores, quo graviore, ac ponderosiores, ita & Cruces pro Christo toleratæ, quo graviore, hoc pretiosiores sunt. Refert Stengelius nosse non ita pridem in theatro, per Angelum varias Cruces, venales expositas fuisse, quæ in adversa parte nomen uncialibus literis inscriptum habebant, ac populo obversæ, cuius conditionis Cruces essent, exhibebat. Uni inscriptum erat *morbus*, alteri *filius rebellis*, tertix *paupertas*. Crux adèd pretiosa, ut Augustinus asserat: *nihil posse ditius reperiri*, sed omnium expectatio erat, quid maxima omnium ac gravissima Crux referret, quæ ut populo obversa, omnibus risum movit: huic quippe inscriptum, *mala uxori*, quam quisque sentit se maximè aggravare, hanc rogo ut majori in pretio habeat, & ardentiori affectu complectatur.

Paulus ad Hebræos II. enumerat crucia-

tus, quos generosissimi athletæ pro Christo subièrunt: *alii inquit distenti sunt; alij verò ludibria, & verbera experti, in super & vincula & carceres, lapidati sunt. secti sunt, tentati sunt: in occasione gladij mortui sunt: circumjerunt in melois, in pellibus caprinis egen-tes, angustiati, afflicti.*

Scite vultis, quo in pretio hæc tormenta, acerbissimi hi cruciatus habendi sunt? subdit Apostolus, *quibus dignus non erat mundus*. Quod Theophilaetus appositè ad rem nostram exponens, ait: *si universam mundi structuram hijsce opponas, non invenies tamen quod illis dignitate respòdeat*. Pretium illis à plagis, & verberibus, mihi inde videtur: quemadmodum nummis, qui distendi, contundi, secari, plagis & verberibus durissimè excipi consueverunt, ut valorem, ut monetam, ut aptum pretium conquirant: *est autem homo nummus Dei*, qui utinam signaculum Crucis, & non pecudis, aut cacodæmonis impressum haberet, quod Ambrosius execratur, dicens: *eijce de numismate anima tua imaginem diaboli, & attolle imaginem Christi: eijce imaginem pecudis, & signaculum Crucis, anima & corpore, ac omnibus membris impressum gere. Vult, inquit Theodoretus, Salvator noster, eum pro signaculo in contemplationibus, & actionibus nostris habeamus, notam ipsius Crucis scilicet, in omnibus tum dictis tum factis imprimamus: sic enim erunt ut numismata regia, non adulterina, sed imaginem regis præferentia. In dictis notam Crucis imprimimus, quoties injurioso, vel asperiori verbo, lene & amicum reponimus: quoties injurias, calumnias, detractiones illatas silentio premimus, & apud Deum pro ijs preces refundimus. Factis Crucis notam imprimimus, si mortificationem Christi, cum Apostolo ubique circumferamus.*

Quisquis caret signo Crucis debito, quisquis hic nihil aduersitatis, nihil calamitatis paupertatis, infirmitatis percellus est, nummus est diaboli, ut enim B. Ignatius epist. ad Magnesianos: *homo pius numisma est à Deo eujus, impius numisma ementium, incertum, adulterinum, carens signo debito, nempe Crucis.*

Quate si hæctenus fueris numisma, imaginem

*August.
1. 40.
in Jan.*

*August.
1. 40.
in Jan.*

*S. Amb.
1. 40.
offic. 1.*

*Theodor.
in
Cant. 1. 3.*

*Barth.
1. April.*

ginem expressam habens leonis per iracundiam, lupi per voracitatem, canis per invidiam, serpentis per calliditatem, porci per immunditiam, cameli per gibbositatem, id est divitiarum, & avaritiæ sarcinam, omnes denique qui à pecude diabolicæ pecuniæ, si noem servant, hodie Crucis Christi imagine insigniti, se Domino suo reddant, ad hoc omnes D. Augustinus hortatur: *reddite Casari nummos, Deo vos ipsos, nummos regibus reddimus, Deo etiam nummos reddimus, cum nos ipsos reddimus: est enim homo nummus Dei: Nummus Casaris est argentum habens imaginem Casaris, nummus Dei homo est, imaginem habens Dei, & quidem Crucifixi.*

Quam pauci aureis pistolis, coronatis, Ducatis, pataconibus similes, Cruce Christi notati repertiuntur: in promptu causa est, quod non absque plagis, & adversæ fortunæ malleo, per frequentes ictus, & verbera, hæc moneta imprimi queat, invenies inter ea quæ imagini primi sæculi Societatis patientis inserui Emblemata, illud, ubi nummi excuduntur, cum hac epigraphe: *dant pretium plaga*: quas quisquis reformidat pretiosamque Crucis imaginem, in se recipere detretrat, nullius apud Deum pretii, ac valoris erit. Econtra verò, *dans pretium plaga*, ut Potia Belgæ lusit:

*Ghy siet de part a cons. en d' onde Spaensche
Matten,*

*Als sy maer door den slach het CRUIYS en
konnen vatten:*

*Dan syn sy geveer deert, men siet se hoogher
gaen,*

*En al den nieuwen prys, kompt hen alleen
van t' slaen.*

*En als Godt hier den Mensch, ghelyck het
goudt vilt proeven*

*Al valter mennigh slach, ten moet hem
nit bedoeven;*

*T' is maer een Munsters hant: ocht vriden
sy dy vrees,*

*En schroomp van den slach, by bringe
met hem den prijs*

Hoc probè notat S. Aldebertus Episcopus Pragensis, qui tanto ardebat Martyrii desiderio & patienti pro Christo, ut die quodam à Barbatis acriter fuisse percussus, plenus gaudio exclamarit. *Benedictus Deus, benedi-*

cta misericordia Dei: si non plus accipiam pro Crucifixo meo, saltem unum istum PRETIOSUM habeo. Additque historicus hæc digna relatu: *non sic margarita in sterquilino, non purpura Regis in populo, non facies rosa in terra gremio, adhuc verò, nec aureus sol sic relucet in calo ut in corde pio* ICTUS unus PRO CHRISTO hilariter exceptus.

Quoties paterna Dei manus tibi ictum infligit, quasi à Mydæ contractu, pretiosus redditur; ictus gravis aliquot millium iactura, ictus gravis plurium mensium, imò annorum infirmitas, ictus gravis dilectæ conjugis, unici filii præmatura mors; sed hi actus, hæc verbera, pretiosam monetam imprimunt: *dant pretium plaga*. S. Vincencius divinus ille Ecclesiastes, dicit Egzam jusse S. Andream *fustibus verberari*. At B. Andreas in quolibet ictu dicebat *Iesus*, & confortabatur. Cum tortores lassati essent, alii validi adhibiti, qui vos ictus, ac plagas infligerent, adeo ut viginti homines fuerint lassati: nos nullius pretii ac valoris apud Deum sumus, quia ne ictum tolerare possumus.

Sic olim, vel idendo, Philosophus verum dixit: quamvis, inquit, uxor mea aurea foret, nulla tamen moneta unquam signari posset, quia ne ictum ferre potest. Quod potiori iure in illos cadit, qui sine scalpro statuam effingi, sine pressura iconem excudi, sine ictu nummum signari, sine ullo denique doloris, morbi, calamitatis malleo, verum Christi Crucifixi numifina esse, & æstimari volunt.

Refert Lauredanus Venerus, Principem fuisse, qui aureos nummos excudi iusserit, quos *verbera* appellavit, alteros *furcas* vocitabat, cumque aliquando in cætu nobilium, mercedem viro bellicoso, ob heroicum facinus conferte statuisset, palam edixit, ut illi mille *verbera* darentur; Alteri verò qui obsequium planè in signe illi præstiterat; iussit *quatuor furcas* dari. Attonitis, qui fortè aderant quibusdã exteris, dixerunt Domestici, vos nescitis *cujus pretii sint hæc verbera ac furca*. Haud aliter Rex noster, suos quos diligit non raro mille verberibus ditat, furcas & cruces donat: carnalis homo qui non capit quæ sunt Spiritus, harum pretium ignorat. Ita omnes Martyres, purpuratos illos, Regni cœlestis Principes locupletavit, Satagire, ut

S. Vincent-
ser. de S.
Andrea.

Apoph. seg.
Lycosthen.

Lauredan-
tit. tribl.

1 Petri 1.

& probatio vestra fidei, multo PRETIOSIOR auro inventatur. In quæ verba Hugo Cardinalis: quasi diceret, plus placet Deo, summo artificio fides, quam in tribulationibus, morbis, miseris, paupertate, fame, & sic comprobatis, quam alicui artificio aurum materiale. Quod si hæc quibusdam, licet pretiosa, tamen nimis ponderosa Cruces videantur, alias Hipponensis Præsul, minus carni onerosas, non minus tamen pretiosas proponit: duo, inquit, sunt abstinentia, & Crucis genera, unum corporale, aliud spirituale, unum à potu atque epulis temperare, appetitum gula à delectationibus, & mollissimis suavitatibus coercere: ab his quæ per tactum, & gustum ullumque decipiunt sensum viriliter revocare, ac violenter retrahere. Alterum abstinentia & Crucis genus est PRETIOSIUS, atque sublimis, motus animi regere, & perturbaciones iræ, ac superbiæ impetus, quasi feram belluam refrenare, litigare quotidie contra vitia sua, increpare in quadam sententia austeritatis & virtutis, & rixam quodammodo cum homine interiore. PRETIOSA IN CONSPECTU DEI ET GLORIOSA CRUX cogitationes malas in potestatem redigere, voluntates proprias abnegare, easque interiori examinatione discutere & regentis imperio subjugare. Hoc Crucis genus, pretiosius atque sublimius, dignè expendit, aestimavit, atque in se expressit S. Eusebia Virgo Romana, ut genere, ita virtute nobilis: Hæc è paterna domo, & mundi deliciis profugerat, ut & calcitatem illibatam, & datam Christo, ceu sponso fidem servaret: tandemque multis in Religiosa vita perfuncta laboribus ac eruciatiibus, diem suum pie ac sanctè obierat: cum ecce tibi illustre cælo prodigium: ipso in meridie alto sole, fudoque acie, apparuit corona è stellis micantibus contexta, in cuius medio Crux erat, miri candoris. Et hæc è cælis imago, in qua illud ad nostrum institutum notari velim: Cruces stellis undique cingi, ut inde videas è Cruce ad coronas, ad stellas gradum fieri. & Cruces tanto apud superos in pretio esse, ut stellis coronetur.

S. Aug. ser.
 in Nati vit.
 S. Ioann.
 Bapt.

Bollandus
 245. an.

Ambros.

Denique Crux tam pretiosa est, ut cum Christo omnia sua, velut testamento legasset: militibus vestes. Iudæis corpus: Patri Spiritu

tum, Virgini paranympum, Latroni paradisum, Crucem sibi reletavit: eamque præ omnino lectulo Salomonis pretiosissimam habuit, atque extremum in ea Spiritum exhalavit. Quem S. Andreas, torque iuncti pugæ, qui in Cruce, & tormentis animam Deo reddiderunt, secuti sunt, de quibus Psaltes Regius.

s. III.

Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius. Psalm. 115

Equis non pretium illud inestimabile duxerit, quo non milleni aliquot aurei, non gemmæ, aut uniones comparantur, non vita hæc mortalis, quæ omnibus mundi opibus præstantior aestimatur; & medicina quamtumvis pretiosa adhibita conservatur, sed quo vita immortalis, gloria aeterna, Deus bonum summum emitur? S. Cyprianus pretioso sanguinis sui ostio purpuratus Martyr eam declarat pretiosam mortem esse, quæ emittit immortalitatem præioso sanguinis sui. Ubi non abs re ingemuit Italus, quaestionem movit, ut quid caput Ioannis Baptistæ in disco, in argentea lance, convivio illatum sit: animum certè barbarum, vivacius expressisse videretur, si avulsum caput, manu sua capillis pensasset, aut gladio impositum levis saltatrix intulisset: sed aereo sermone in morte pretiosa lusit Chryso-logus: *Volu ut des mihi in disco &c. cur in disco? cur PRETIOSÆ GESTAS, quem viliter occidisti? nisi quis PRETIOSA in conspectu Domini mors Sanctorum eius.* Digna certè patella edulio qui viliter occisus, pretiosè a morte, aurea lance honoratur. Quam multi hic viles in vita vili sunt, in morte pretiosi exstiterunt? ut de iis dici possit, quod poëta de vili animalculo:

*Dum Phaetontæa formica vagatur in umbra
 Implicuit renuem succina gutta pedem;
 Sic modo qua fuerat vita contempta manente.*

Funeribus facta est nunc pretiosa suis.

Invidus ille Hero Henricus Garnetus apud Anglos, vitæ manente quam vilis, merum peripsema: a morte quanto apud omnes in pretio fuit vilis festuca, quam gutta sanguinis eius imbuit, nunc auro indicit, & gemmis pretiosior habetur. Henricus ex infami truco primùm suspensus, mox fune præcise

Hugo Card.
 in Psalm.
 115.

Spontan.
 annualib.
 anno 160.
 n. v. v. l.

S. Cypria.
 epist. 63.

Chrysol.
 ser. 174.

Chrysol.
 Orat. de S.
 Nicolao
 Gaudens.
 serm. in de-
 lict. Basil.
 4. Mart.
 Jan. ser.
 14. in par-
 tis.

Martial.

Biblioth.
 script. Soci.

Hugo Card
in Psalm.
117.

cifo evisceratus, lectus, avibus vorandus exponitur; possum hic usurpare illud Hugonis Cardinalis: *hac mors licet abominabilis sit in conspectu hominum, tamen PRETIOSA est in conspectu Domini, ut caeleste prodigium declaravit*: Etiam Joannes Wilkinsonus, avidus nancisci quidpiam de Reliquiis ipsius, propius accessit, ubi Carnifex corpus dissecabat: cū ecce tibi spica de circumfuso stramine, Garneti sanguine imbuta, nec opinanti defertur in manus, & ilico ingenti miraculo Garneti effigiem, vivis coloribus, cum corona, & Cruce expressam, non reliquis modò Catholicis, sed ipsi quoq; Hispaniarum Regis legato contemplandam permisit. Quod ingeniosus vates, felici Anagrammate expressit:

Pator Henricus Garnetus, Anagramma:
Pingere cruentus Arista.
Quid petit hic vultus sicca redi vivus arista?
Quid frons? quid sacris ora locuta notis?
Nominis augurio, PINGERE CRUENTUS
ARISTA
Garnete, agnosco vultum, opus, artificem.

Martyrum cineres, ungues, pilos, vilissimas lacinias, Sanctorumq; Reliquias, in pretio supra aurum, & gemmas, atque omnes thesauros, longè pretiosiores esse, Chrylосто- mus aurea planè oratione pronuntiavit, & Sanctus Gaudentius. Hæc sacra Lypsana pretiosam possessionem, diuina munera, & caelestia beneficia suis Brixientibus, à Deo munificentissimè collata, impensè deprædicat. Quid verò mortem adeo speciosam reddere, qua ratione confimilem quisque nostrum adipisci valeat candido suo calamo, è quo nil nisi mel fluxit. Bernardus exponit Sermon. 24. ex parvis. PRETIOSAM in conspectu Domini mortem Sanctorum, facit aliquando vita, aliquando causa; in Confessoribus qui in Domino moriuntur facit PRETIOSAM vitam; in Martyribus, qui pro Domino moriuntur, facit eam PRETIOSAM aliquando sola causa, aliquando causa pariter & vita & hanc PRETIOSISSIMAM appellat, quam cum omnibus obire non detur, addit: & illa quidem mors PRETIOSA est, quam commendat vita. Hanc vos omnes æmulari potestis, plebei, mechanaici, etiam mendici hanc pretiosam mortem nancisci possunt. Erat profe-

ctò, erat, qui mortem illam vilem, abjectam, & contemptibilem ducit, quam quis in vasta solitudine, omni humano solatio destitutus cum Xaveio, quam in stramine, in vili domus angulo, cum Alexio, aut mendico Lazaro: quam ulceribus plenus in simeto cum Jobo: quam inter gravissimos cruciatus, cum Andrea oppetere: Aliter profectò nos sentire docet Præful Antiochenus hom. 66. in Gen. agens quàm perversa sint hominum judicia: *ne mihi, inquit, frigida illa verba, & insipientia plena dicat aliquis quod ille cane vilis est mortuus, nullo familiarium presente, neque sepulcrum & funus ejus contigerunt, si in alieno solo vitam finiret, aut in solitudine. Non est hoc & homo! cane ignominiosius mortuum esse, sed si caret virtutis amictu se regente: nam plerique iustorum capite truncati sunt, lapidati sunt &c. at nullus de illis dicere ausus fuerit, quod ignominiosa sit eorum mors; sed scriptura testante fatebitur quia PRETIOSA in conspectu Domini mors Sanctorum ejus. Vides virum potentem purpureo in strato, aureo in thalamo, in cubili, acu pictis peristromatis convestito, abaco pretiosa suppellectile instructo, circumfusâ nobilium ac Prælatorum turbâ animam efflantem: pompam funebrem splendidissimè adornari, mille funeralibus colustrari, lugubri omnium campanarum sonitu celebrari, exequias lautissimè instaurari, si hujus mortem ex his beatam, & pretiosam duxeris, quantum falleris ausulta: mors peccatorum pessima, etiamsi domi sua quispiam moriatur, & uxore & filijs presentibus, & familiaribus & notis assistentibus; virtute autem careat, mala hujus mors est. Contra, etsi in aliena terra, etsi humi jaceat, quid dico in aliena terra? etiamsi inter latrones incidat, etiamsi à bestiis devoretur, virtute etiam præditus sit, PRETIOSA ejus mors erit.*

Denique ut concludam, si cum Andrea in Cruce mori non detur, saltem cum Cruce, in Crucis complexu mori contingat. Tria illa quæ mulier Sæceptana sibi comparavit, pretiosam mortem faciunt: nempe pugillus farina, paululum olei, & duo ligna. His se ad mortem composuit. Pugillus farinae Eucharisticum panem, in viaticum

Chrysof.
hom. 66.
in gen.

Chryf. cit.

L 3 Reg.
cap. 17.

ticum

Spandau.
annalib.
anno 1600.
n. 1. v. 11.

Exria.
f. 63.

Chrysol.
174.

Chrysof.
Orat. de S.
Nicolao
Gaudent.
serm. in de-
dic. Basil.
11. Mart.
Bern. ser.
14. in par-
va.

Carial.

iblib.
ripte. Soci

ticum assumendum: paululum olei, quo ad extremam luctam ægroti inunguntur, duo ligna, quæ collegit *significans Crucem Christi: qua ex duobus lignis fuit concinnata.* Expressus Augustinus: *quia duo ligna Crucem faciunt, quarebat moritura: unde semper esset Victoria.* Et ad Faustum Manichæum, lib. 12. c. 14. *Vidua volebat duo ligna colligere priusquam moreretur. Non hic solo ligni nomine, sed etiam numero lignorum, signum Crucis exprimitur.* Duo hæc ligna, quam studiosè ac sollicitè colligenda, quam pio oculo, & osculo delibanda, quo affectu, amplexuq; stringenda, quam amicè compellanda; eximii testimonii viri, ac femine docuere; è quibus paucos ad imitandum propono.

P. Alphonfus Roderiquez sacro inunctus oleo, alienatus jam à sensibus, per triduum ferè eo in statu hæserat, cum simulatque à Sacerdote Crucifixi imaginem accepisset, quasi profundo quodam somno excitus, oculos aperuit, & facie, quæ ante palluerat, in ruborem versa, Christi pedes religiosè exosculatus placidissime expiravit. Ad quod saluberrimum ac suavissimum osculum, invitatur & nos.

Varii SS. Patrum varias causas allegant, cur benignissimus Redemptor inclinato capite emisit Spiritum: S. Athanasius dicit, jam omnibus consumatis, Christum nuru capitis morti annuisse, ut accederet. S. Bernardus in signum submissionis, alii hac inclinatione Matri extremum vale dedisse volunt, alii alia. In rem nostam B. Laurentius Justinianus: *caput suum inclinavit mediator ad indulgentiam, ad osculum pacis.*

Istud à suo amantissimo Jesu S. Edmundus Cantuariensis Auristes ardentè excepit, & reddidit, qui sacro jam oleo delibutus, mira pietate, nec sine lachrymis, Christi vulnera, sed lateris præsertim, crebro & prolixius discussaviatur, illud Isaia concinebat: *hauriesis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Solent moribundi in supremo illo agone toti sudore perfusi, guttulas aliquot generosi falerni, aquæ cinnamonomi, aut a terius preciosi liquoris, avido ore, ardentiq; pectore admittere; sed præ his omnibus proderit pro osculo *haurire aquas de fontibus Salvatoris.*

Mirum ac maximè stupendum, quod in historia Indica refertur, ramum cujusdam

arbusculæ, seu palmæ in Peruvia reperiri, qui certo indicio homini ægrotanti vel mortem, vel salutem prænunciat: si enim hunc ramum alacer & lætus complexus fuerit, superstes futurus est: si mæsto animo, & languidis ulnis eum stringat, mortem imminere constat, idque reipsa anno 1562. in domestico Comitibus de Nieva mancipio, comprobatur. Quidquid de rei veritate sit, hoc certum, qui ramum Crucis lætus & alacer complectitur, omen salutis æternæ habet.

Quam omni procul dubio Robertus Cardinalis Bollarmundus consecutus est: spectaculum quippe jucundissimum erat iacri exosculantem Christi Domini, è Cruce pendentis effigiem, eamq; arctissimè complectentē, quem denique cum veller ultimis obsequiis venerari, detracto sibi pileoio, manu tremula, hoc salutiferæ Crucis simulacro, caput semel iterumq; consignavit: tum eandem superimponere humeris, quasi cum ea facturus iter, conatus est: demum superpectus collocavit, & reductis brachiis ardentissimè strinxit, nec prius complectendi, quam vivendi finem fecit.

Talis mors præcio vel sit emenda mihi. Tibull. l. 3, el. 15. *Sapienter sapiens: tempus amplexandi, & tempus longè fieri ab amplexibus.* Tempus enim verò tum longè fieri ab amplexibus charæ conjugis, liberorum; omniumq; rerum terrenarum, à quibus separat amara mors. Sed & tempus tum vel maximè amplexandi illum, qui vos in Cruce expansis brachiis tanto ardore complexus est. Hac pietate omnibus præluxit Monialis Cameraci, in Cœnobio S. Ursula, quæ semestri vitæ postremo, identidè hos pios affectus B. Victoris, inter assiduos sponsi sui crucifixi amplexus ingeminabat. *Iesu mon cher amant, je n'aime rien que vous Mon ame est vostre esponse, & vous mon cher esponse.*

Hoc demum, aut illo, quo Magnus Apostolus (qui ut ait S. Thomas, primus fuit Christianus) amore Christi Crucem complectamur, atque hisce vocibus compellamus:

O bona Crux, qua decorem ex membris Domini suscepisti, accipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit.

Silvester
Petra S. in
vital. 7. c. 1

Tibull. l. 3,
el. 15. Ecclie.
Sist. c. 3, 7. 5

Bavarii s.
litudo die
7. dissert.

Nicol. v.
Zambeco.

S. Thom. in
c. 1. Ioan.
lect. 15.

FESTUM
SANCTI XAVERII
INDIARUM APOSTOLI.

Nunquam dicit sufficit. Proverb. 30.

EMBLEMA XLIV.

EQUISO, EQUUM DE CIRCO IN CRUCEM
flectit, & agit, quia unus non sufficit.

Orbis non sufficit unus. Juvenal. Sat. 10.

ARGUMENTUM.

Humanus animus, capacitatis quam inexplebilis sit divitiarum avari, honorum cupidi, voluptatum sitibundi, satis restantur. E quorum classe Magnus ille Macedonum Rex Alexander, orbis domitor, alterum sibi orbem non superesse amarissimis lachrymis querebatur.

Altera longè ardentior animarum sitis divini honoris Zelus, virtutum ardor, Xaverium exagitavit: cui *unus non sufficit orbis*. Amplius & amplius difficultatis, laboris, sudoris, doloris, persecutionis sitis illum urgebat: atque illud *plus ultra* semper spectabat.

Perrexit in Goam, irruit in Malacam, in Coccicinum, in Ternatem, in Armutiam illapsus est. Ne hic stetit, *plus ultra* contendit. Adit Comoricenses, oræ Biscariæ, ac Travancoridis Incolas visit: Manarios, Iaphanapatarios, Macazarios, Ceilanos, Amboinos, Molucenos, Malabarios, Bafanios, Paravas, Ternatinos, Melindenos, aliosque populos propè infinitos, eorumque Sacerdotes, ac Reges lustravit.

Sed & *plus ultra* ejus ardor se extendit, *plus ultra* ejus charitas se dilatavit; nihil se egisse ratus, nisi Japoniam ultimam Orientis Regionem, atque ipsos Borgios, hominum genus callidum, & fraudulentum, palam convictos Christo peperisset.

Post hæc denique, *quasi in primordio operum consistens*, & nihil egisset, insatiabili exæstuans cupiditate, vastissimo Sinarum Regno inhiabat: cujus sinibus dum arceatur, flammis amoris, in ipso regni portu extinctus est.

In quo viro amabilis Dei providentia hoc spectasse videtur, ut quo ille amplius laboris, sudoris, molestiarum, periculorum expeteret, hoc amplioribus cæli deliciis, & animi voluptatibus eum perfunderet, adeo ut in has voces prorumperet: *satis est Domine, satis est.*

§. I. *Unus non sufficit orbis.* Sat. 10.

§. II. *Satis est Domine, satis est.*

Cælestis Panthai Pars II.

F E S T U M
S. FRANCISCI XAVERII
INDIARUM APOSTOLI.

Plutarch.
in apoph-
teg.

FORTISSIMUM, cumque fortunatissimum Imperatorem Timotheum ferunt ingenioso olim virtutis encomio pingi solitum, non toto corpore cataphractum in acie dimicantem, non ferro ac face fulgurantem, non de prostratis hostium cadaveribus, ac devictis regnis, sublimi curru triumphantem: sed inermem, stertentem, altum dormientem, dextera è strato propendente retia teneantem, quibus ferocissimos hostes illaqueate, arces, urbes, regiones, regna capere, & in sui potestatem redigere, alto etiam sopore pressus videbatur. Arguto & acuto hoc lemmate subiecto. *Si tanta vel dormiens conficis, quid excitatum me facturum putatis?*

Fuerit hæc non minus ficta, quam picta putidi parasiti assentatio: at quam vobis hodierna die; vivam dormientis effigiem proponam, erit vera, incomparabilis viri, ac invictissimi Herois commendatio, atque ad omnem virtutem efficacis cohortatio.

Magnus ille Indiarum Apostolus Xaverius, & novi orbis domitor, jam stygi bellum indixerat, jam tartareas phalanges in se toto impetu concitavit, jam idolorum monstra evertere, gentes feritate barbaras, cultu horridas, moribus belluinas summo Imperatori Christo, cui militabat, subicere aggrediebatur, dum tironem nostrum hæc magna & excelsa spirantem, jamque Deo auspice, spe devorantem, tartarei hostes collatis signis aggredi, armatum, & in acie stantem reformidant: verunt de

via fessum, & laboribus fractum, integræ Cacodæmonum legiones, inermem jacentem, dormientem lacerare, & quietem hominis interrumpere insolentius ausæ sunt: Franciscus ad hos inopinatos insultus etiam corpore, cæterisque sensibus consopitis, animo excubat, corde vigilar, mente dimicat; atque omnes facultates suas, velut auxiliares copias advocat, gloriosamque devictis hostibus licet non sine sanguine, victoriam reportat. In quo conficito quidam, quam ego dignum observatu, tam utile vos memoratu, imitarique comperietis.

Ajo itaque ex hoc somnio confirmatam divini viri, itroboratamque consuetudinem, nos divinare posse: qua se per omnem priorem vitam adversus immanes hos orti tenebriones, vigilans sollicitè, cautèque semper munierat. Hic illi usus exemplis assiduis, quasi velitationibus auctus, in naturam denique vertit: ut quod interdum semper fecerat, simul atque obscenæ hæc furia, velut agmine facto insultarent, id ipsum deinde etiam noctu, cum maximè dormiebat, velut utri quodam bellico, constanter retineret: *Si tanta vel dormiens conficiat, quid excitatum, hunc facturum putatu?* Quod facturum hunc pugilem existimatis, si vigilanti tam infamis ex crebo sese exercitus objecisset? Illasne belluas oberrare impunè, & vel ad horæ momentum consistere pateretur? Superi boni! quale generosissimi hujus Athletæ spectaculum in illo non vidisset? utique cum Francisco in nubibus se volutantem: seu cum Benedicto cum vepribus luctantem: seu cum Bernardo inter undas hibernantem, aut alterum Aquinatem titione velitantem: Aut Nicetam in linguæ suæ dispendio Xaverium triumphantem cerneretis

Matt. 5.
V. Lux E-
vang. part.
1. dom. 3.
post Epiph.
5. 3.

Lib. 3. gra-
tia c. 7.

Bern. serm.
ad fratres
in monte.

tis, quos non ille cruciatus vigil pertulisset, quem somnus, ferè dixerim. Martyrem fecit? Ex quibus non obscure coniciendum est, quantopere Tartareus hostis formidaret Xaverium vigilantem, quem non nisi somniantem, inermemque ausus est laessere.

Video vos hoc tacitos novam illam, & inauditam in somno victoriam demirari; Ecquid mirum vos molli strato decumbentes, somno vinoque sopitos, ab hisce obscœnis lavetionibus fœdè opprimi, turpiter ludificari, qui vigilēs ultro illis manus datis, & succumbitis. Quasi verò non ea malitia, interno consensu pravis cacodæmonum suggestionibus immorari, ac oblectari, quam per fornicationes, adulteria, incestus in tartarei hostis castra palam concedere, cum actus externus omnem suam formalem militiam, ab interno participet, & qui videtur mulierem ad concupiscendam eam, jam machatus sit eam in corde suo. ut alibi docuimus.

Quare qui per somnum deludi non vult: cum Xaverio per diem vigil, & armatus generosè deceret, primos imperus hostiles, prius quam vallum occupet, retundere confluet, ignea divini amoris jacula ex cordis fornace contra tela nequitia à gehenna incensa, ejaculetur. Quod Beatam Mechilidem factitasse legimus, è cuius corde cœlestis genius schedam extraxit, cui proprio sanguine inscriptum: *malo mori, quam culpam meam à te separari*: quod cum exaratum divinus Sponsus indicavit, dum fœdis cogitationibus illa viriliter restitit, & in primo veluti congressu trucidavit. Ad quod conducet mane, ubi expectectus, oculis in Christum, ducem suum defixis, primam, & vespert ultimam cogitationem velut balistam fortissimam in nocturnos illos lemures vibrare, quod Bernardus fratres in monte, ac candidas mentes, hæc nocturna ludibria gravissimè averfantes, monitos voluit: *invenis ad somnum, aliquid tecum defer, in memoria, in cogitatione, in quo placidè obdormias. quod etiam somniare juvet. Sic tibi non ut dies illuminabitur, & nox illuminatio in deliciis tuis. Placidè obdormies, in pace quiesces, & facile vigilabis, hostemque*

superabis, atque ut alter Xaverius in somnis cacodæmonem triumphabis.

Spectastis virum consopitum, cum hoste nocturno dimicantem, vincentem, triumphantem, vultis etiam videre somniantem, urbes & orbem suo sudore & sanguine subdendas, quod pervigil perfecit,

Novo Athlanti nostro Xaverio Indus cum omni mole laborum, molestiarum, persecutionum, periculorum, terra, marique, somniantem incubuit, atque ingens illud onus. Ethnâ gravius, toris licet artubus sudore perfusus ad eò non excussit, eique succubuit, ut onus illud leve (*quia non est pondus onerati, sed alia volaturi*) duceret. & amplius laboris, amplius sudoris, amplius persecutionis in clamaret, pedes quibus eundem esset, mente præcurreret: ventos quibus navigandum, cogitatione præverteret: *quippe animo cupienti nihil satis festinatur.* Qui hos spiritus Francisce in somnis foves, quid vaticinii hoc somnium ex pectrecto portendet? Tibi Mauri, Paravæ, Malacenses, Molucenses, Japonæ, aliæque quam plurimæ ignora, ac barbaræ gentes, vectandæ humeris. Si sudas in umbra, in sole quid facies? si te non deficiant jacentem instrato, quomodo non integræ stabunt vires in campo? si dormiens ardua quæque, & aspera exantlare non reformidas, quam Martios spiritus vigil comprobabis? *Si tanta vel dormiens conficias, quid excitatum te facturum existimabimus?* Quam valentes humeri, quam torosi lacerti, quam firma latera, quam solidæ bafes tibi cidendæ? & quidem ad majores herculeis terrâ marique labores. Compara te tibi, noli metiri animi fortitudine, corporis vires, angusta est orbis terræ amplitudo tuæ mentis magnitudini. Tibi

S. I.

Vnus non sufficit orbis, Juvenal.

Sat. 10.

Multa sunt quæ Alexandri in re militari virtutem illustrarunt: nam annuum vicefimum natus, patri in regnum successit; inde usque ad trigefimum tertium terrarum orbem subegit. Quare Julius Cæsar

Aug. serm. 24. de ver. Apost.

Salust. in Catil.

Matt. 5. V. Lux Evangel. part. 1. dom. 3. post Epiph. 53.

Lib. 3. gratia c. 7.

Bern. serm. ad fratres in monte.

Sueton. c. 7. Cæsar, ut fert Suetonius, cum in templo Herculis simulachrum Alexandri Gadibus conspexisset, quasi ignaviam suam pertæsus ingemuit, quod qua ætate Alexander orbem subegerat, nihil ipse memorabile gessisset.

Equis nostrum hic non erubescat, non ingemiscat, non staturam, sed vivum ac spirans Indiarum domitoris simulachrum considerans, nihil se memorabile, nihil arduum, nihil heroicum, nihil cælo, ac Deo dignum perpetrasse?

Deinde Alexandræ quàm minimo exercitu, quàm maximas Darij copias superavit: hic enim decies centena millia militum habebat, adeo ut jactaret se singulis Alexandri militibus posse denos objicere; Alexander verò minus quadraginta millia militum in aciem eduxit, meritò, ut dicat Iustinus, tantâ apparatus exiguitate incertum esse: *utrum sit admirabilis, Alexandrum vicisse orbem, an vincere aggressum esse?*

Non mirum, sed miraculum, copiosissimos exercitus unum Xaverium stitisse, fugasse, prostrasse: cum enim innumera multitudo barbarorum, quos Badegas vocant, effera, sanguinaria, truculenta, bellis quàm hominibus propior, in Christianos sacro fonte recens ablutos insiliret, omnes sine dubio perdituros, Xaverius prius Numine multis cum precibus, & lachrimis invocato, solus & inermis occurrit & cædes ac minas anhelantem, unico aspectu, & affatu ita terruit, ut effusior in fugam se converteret, quàm ad pugnam convolare. *Austinus hic, quod olim Antiochenus Præsul aureo ore pronuntiavit, adferre oraculum: educite centum myriades, & unum sanctum, scimus quia hic plura operetur. Quod utinam quisque vestrum in animum induceret, fixumque ac ratum haberet, plus momenti in viri Religiosi precibus, plus fiducia in viri iusti meritis, & orationibus apud Deum, quàm in divitiis, & prædiis humanis collocaret, cum vel unicus iustus non semel, vel unus murus, pro domo Dei steterit, instar clypei hostilia tela exceperit, & Atlantis instar orbem ruentem fulserit.*

Quod ut certis testimonijs convincam, occurrit malitia Sodomorum, nullis satis

supplicijs dignè coërcenda, & nihilominus si Deus vindex decem repererit justos, omnem evaderent ultionem, juxta illud Numinis effatum: *non delebo propter decem.* *Gen. 18. v. 13.* In quem locum Sanctus Ambrosius, ipseus Dei erga justum benignitatem, & ipsius iusti apud Deum potentiam admiratus: *propter paucorum, inquit, iustitiam, impunitatem toti populo promittit. Unde dicitur, quæritus MURUS patria sit vir iustus: quem admodum non debeamus invidere Sanctis, ne o temerè derogare: illorum etenim nos fides servat, illorum iustitia ab excidio defendit.* Sed quid mirum est, propter decem justos promitti veniam, quam videmus unius tantum merito, etiam imitentibus fuisse concessam. Nam Segor cum cæteris urbibus infamibus ruitura, uno dumtaxat Loth pro illa deprecante, inter aliarum excidium stetit incolumis. *Gen. 29. v. 21.* Quod idem Mediolanensis Antistes expendens: *molo, inquit, de decem iustorum numero te percurbes. Legimus etiam quod de Sodomorum excidio, meritis suis LOTH SOLVS liberaverit civitatem: quod magis valuerit ad salvandum UNIVS gratia, quàm ad evertendum, peccatum multorum.* Sic in regnis, in Provinciis, in urbibus, in Religiosis catibus, unus, quandoque pro muro, & tuissimo præfido est. Sic in familiis vestris unus paterfamilias, vir iustus, unus filius, Dei castis adscriptus, una filia Christo Sponso dicata, una ancilla, vel famulus divino cultui impensus deditus, à cervicibus vestris muciones, ab ædibus incendia, à thesauris vestris nocturnos grassatores, à liberis mille pericula valet propulsare.

Extremam humano generi perniciem, totum cælum in pluvias effundendum minabatur, cum Deus ad Noe: *ingere inquit tu & omnis domus tua in arcam, te enim vidi iustum coram me in generatione hac.* Vbi quæres si unus tantum Noe iustus dicitur fuisse, non autem domus ejus, ut & ipsa in arcam ingredi jubeatur. Appositè Chryostomus in honorem, inquit, *iusti, consuetudo enim misericordis Dei est, honorem hunc dare servis suis, ut propter eos salventur & alij.* Abrahamum miserat olim Deus peregrinatum in totum orbem. *Gen. 12. v. 1.* Ratio credo, fuit,

*Iustin.**Chrysof. hom. 3. in act.**Amb. lib. 1. de Abraham c. 6.**Ambros. serm. 83.**Gen. 17.**Chrysof. hom. 24. in Gen.**Philo lib. de Migr. Abraham circa med.**Lucius de iud. l. 5.**Baron. tom. 3. an. 327. in 1.**Erel. 19. v. 30. s. Bern. Iustinian. a. 1. d. Lip.*

Philo lib. de
Migra A-
braham
circa med.

fuit, ut totum orbem non solum pedibus
adiret; sed etiam precibus fulciret. Nam ut
bene Philo Hebraeus: *revera*, inquit, *fulcrum*
generis humani, iustus est. Ac si operosa mun-
di moles, quanta est, non quidem gigan-
teis Atlantis, aut Herculis humeris ut in
fabulis est, incumbat; sed verius Sanctissi-
mis unius Iusti, ut olim Domitici, & Fran-
cisci meritis fulciatur. Unde paulo post
idem Philo: *oremus igitur, ut ceu columna in*
domo, sic in humano genere homo iustus per-
maneat ad calamitatem remedium: nam hoc
incolumi, de publica salute desperandum non
est, sic universum regnum Neapolitanum
de Xaverio nostro sensit, dum adversus ig-
neas veluvii tempestates, pestilentiae virus,
omneque terram marique, atque ab ipsis in-
feris excitas calamitates & procellas, u-
num hunc sibi in Tutelarem adlegit. Iactet
Antiquitas, quod unus olim Horatius Co-
cles, bello contra Perfonam, in ponte sub-
licio, toti exercitui se opposuerit, magna
sibi gloria, & suorum bono. Extollat Mu-
tium Scevolam, quod unus solusque, &
primus e trecentis conjuratis Hetruscum
Regem a Romano capitolio averterit: unus
ac pene solus Camillus fuit, qui Romam
jam propè bustum factam de manu Brenni,
& Gallorum ferro liberavit. At praeter his
omnibus unus potentior Xaverius, qui in-
numeris Barbarorum copiis, triginta Iapo-
num regum viribus, vasserimis Bungiorum
insidiis, solus & inermis occurreret, omnium
hostium telum in se unus exceperit, a suorum
cervicibus oratione, meritisque averterit.

At verò, ut neque Abrahami, neque No-
hemi, neque Xaverii nos sumus, certe si es-
se possumus, qui fuerit aeo nostro vel pue-
ri, vel mulierculæ: unica Ancillula, uti nar-
rat Eminentissimus Baronius, suis preci-
bus, & cilicio, quo multos sanaret, totam
gentem Iberum ad Christi fidem perduxit.
Una Ioanna Tulliensis Virgo, pudica
& Sancta (quod & gloriosissime praestitit Jo-
anna Aurelianaensis) ab obsidione pluri-
mos liberavit: *melior est enim unus timens*
Deum, quam mille filii impii. Ab uno *senfato*
inhabitat patria. Unus iridem & solus
Laurentius Justinianus Venerorum urbem
ab excidio, suis precibus servavit. Atque u-

nus satis est Xaverius, qui non modò quas
Christo peperit Chinas, Japonias, sed & Eu-
ropam universam, totumque orbem ac potis-
simum sibi dicatam Neapolim defendens
protegit, tueatur, ac mille cumulet bene-
dictionibus.

Nunc unde longius proveci sumus; re-
vertamur. Alexander novem hominum mil-
lia ad convivium invitavit, singulis auream
pateram ad libandum largitus. Huius qui
volet convivii apparatus, convivarum nu-
merum, Imperatoris munificentiam obstu-
pescat; At penitus stupore defixus, & atro-
nito similis conticecet, qui expendit à
magno Indiarum Apostolo undecies cen-
tena millia ad caeleste convivium adhibitos,
patera fontis baptismalis, ac gratiae perio-
sissima, omnes donasse.

Liceat denique hic mihi proferre verba
illa quibus olim Scytharum legati Alexan-
dram compellavere: *si Dei habitum corporis*
tui, aviditati animi tui parem esse voluissent,
orbis se non caperet. Altera manu Orientem,
altera Occidentem contingeres. Ne illud ac-
commodatius longè de magno illo utrius-
que orbis Apostolo Xaverio, quàm de mag-
no Alexandro dici potest. Si quanta fuit ani-
mi ejus amplitudo, tanta & corporis fuisset
magnitudo, nec orbis illum capere quia ni-
mis angustus, nec ab orbe capi, quia hic ni-
mis angustus est, potuisset. Produunt ficticia
Poëtarum commenta, portentum illud gi-
gantis, Typhoeum tam prodigiosa fuisse
corporis mole, ac membrorum vastitate, ut
cellissimorum montium omnium jugis al-
tior, capite affines sibi urbes contingeret,
humeris totam Siciliam incumbentem ful-
cires: utraque denique manu longissimè ex-
plicatâ, altera Orientem, altera Occidentem
complecteretur: Non hæc commentitia fa-
bula, sed verissima censebitur historia, si quæ
retuli finxisse Poëtas, à gigantea illa corpo-
ris magnitudine, ad Xaveriam animi ampli-
tudinem referamus. Enim verò Indus ille gi-
gas Xaverius (satis penè dixi cum homi-
nem nominavi) qui unus omnibus omnium
gentium Heroibus sua magnitudine par-
vitatem induxit, illa fuit non corporis, sed
mentis celsitate, à non humerorum, sed
animi amplitudine, ut non insulam unam

n 18.
13.

mb. lib. 1.
Abra-
m. c. 6.

Lucius de-
cad. 1. 5.

mbros.
m. 83.

Baron. tom.
3. an. 327.
in 1.

17.

Evel. 19. v.
30. 5.
bern. lu-
stinian a-
pud Lip-

hyss.
om. 24.
Gen.

Curtius 1. 7

aliquam ut Typhoeus, sed innumeras pro-
pmodum Insulas, urbes, oppida, Provin-
cias Indiarum, atque adeo sexaginta sex
amplissima Japoniae regna, Velut Atlas cæ-
lum inconcussis humeris sustinuerit. Tam
vastos autem habuit pedes, ut non velut
Colossus ille, verum ut Angelus Apocalyp-
ticus, quem perspicacissima quondam A-
quila, in Pathmo Insula vidit divaricatum,
altero pede terram, simulque altero mare
presserit: manus tam longè extendit, ut ex-
tremas orbis terrarum oras, sub utroque
sole calentes, tot locorum spatii inter se
diffusas, fuerit complexus. Magna porro
& generosa res est humanus animus, nullos
sibi poni, nisi communes cum Deo terminos
patitur: utpote quem nihil nisi Deus, ita
ejus desiderium, nil nisi quod immensum
explere potest.

Apocal.
c. 10

Seneca e-
pist. 102.

Cyprian.
præfat. de
Christi
operib.
Habac. 3.

Tert. in
Scorpiat.
c. 6.

Testes hic appello mortales, quos insa-
tiabilis honorum cupido, inexplebilis car-
nis libido, divitiarum dira fames exagitat;
qui semper illud AFFER, AFFER, amplius
& amplius inclinant. Quod ut ad mores
derivemus, juvat de ambitiosis audire
Carthaginensem Præfulem: *ambitionis sal-
sugo inquit, bibulam animam facit.* Salsus
his mundi aquis largiter potum Nabucho-
donosorem nec saturatum Propheta testa-
tur, qui ubi omnem potentiam, ac magni-
ficentiam ejus enarrasset, quod etiam de a-
liis regibus triumpharet, subiungit: *quomodo
vinum potantem decipit, sic erit vir super-
bus, qui dilata vit quasi infernus animam su-
am, & ipse quasi mors, & non adimple-
tur.*

Percurrant illos, quorum terrena officia,
ut Tertullianus loquitur, in gradu as-
suant: hoc est, non possunt ullo in gra-
du conquescere: Quis non in universi-
tatibus, novis titulis excrecere, novis
gradibus semper conscendere gestit, ut
doctissimi, eruditissimi, eximii gradum as-
sequatur? omnes sibi solumbolum Caroli
V. Imp. usurpasse videntur PLUS UL-
TRA, in eutia, in foro consultissimus sa-
tagit ut Amplissimus Consiliarius: inde ut
Præses evadat: à concilio Flandriæ, in Par-
lamentum Mechliniense, in concilium se-

cretum, aut status, sese penetret, nec ul-
quam conquiescit. Inter aulicos, quis no-
bilitate, aut avito stemmate contentus.
Primatem illum Regis Assueti loquentem,
& avida fauce inanis gloriæ autam captan-
tem attendite: *convocavit ad se amicos suos,
& Zares uxorem suam, & exposuit illis
magnitudinem divitiarum suarum, filiorum-
que turbam, & quanta cum gloria super
omnes principes, & servos suos Rex elevarasset,
& post hæc ait, regina quoque Esther, nullum
alium vocavit ad convivium cum Rege,
præter me. An non torrente prospera fortu-
na saturum, imò ebrium diceret? cum interi-
m ambitionis salugine, & ardentissima
siti se æstuantem fateatur, dicens: & cum
hæc omnia habeam, nihil me habere puto,
quamdiu video Mardocheum Iudeum se-
dentem ante fores regias.*

Esther. c. 5.

Notum illud:

Vnus Pellæo juveni non sufficit orbis.

Juven.
sat. 10.

Dicam ego ardentiorum suum fuisse Xa-
verio, cui sublimior animus, sanctiorque
cupido, Dei gloriam, amplius & amplius
amplificandi, ac diviniora lucra semper se-
ctandi. Sensit id Oriens, sensit & Occidens,
senferunt Indi, quàm divites opum, tam
inopes virtutum sese peti, non sua: nemo
quisquam, tanto ardore, per tot pericula, &
naufragia, gemmas & adamantes, specio-
siores lapidum crustulas, aut splendidius
lucrum aurum: quàm Xaverius animas cælo
inferendas conquiescit. Dixerit olim & ve-
rè Salustius: *avaricia quidem semper infi-
nita & insatiabilis est, neque copia, neque in-
opia minuitur.* Verum si quid infinito majus
est, vastis illis mentibus plusquam infinita
lucrandorum hominum cupiditas est, quam
nec minuti copia, & inopia accendit.

Salust. in
Catil.

Zelus, ignis in morem nunquam dicit suf-
ficat; ubicumque materiam nactus fuerit, se
diffundit, ut rectè Basilus: *ignis, inquit,
postquam incendium attigit omnem properat
absumere materiam.* Consimilis Xaverii ar-
dor fuit, ubicumque animarum, ac divina
gloriæ pabulum sese offerebat.

S. Basil.
hom. 20.
in Prov.
30.

Quas non in oras tua te rapuit, ac circum-
tulic

tulit charitas Xaverii? quas non tibi alas amor subdidit? Quid cum te in Iaponia servilem peditem equiti Japonensi, nullâ præter laborem pacta mercede, locavisti, ut præco Evangelii viarum ignarus, illo præeunte rectum iter teneres? suas ille res agebat: tu divinis amorem viæ ducem habuisti, non hominem. Ille sibi tantum, amor tibi vacabat: Barbari tamen vestigia furabaris, ut hoc offerres amori donum, quod te identidem deficientem sustineret, cujus vitæ herus ille tuus festinatione, ah nimium violent, enecabat. At etiam tua virtus usque eò ambitiosa fuit, ut vellet cum belluis de cursu contendere. Tu equum Domini amulabaris: sed cum ille sessoris calcitibus foderetur, tu amori obsequentior, ejus tantum stimuli mobitu consequeris. Injuriam amori fecerunt, qui fixere pennatum: quasi verò egeat alis. Deus immortalis! quid amore perniciosus? ament laxa, & volabunt. Impingatur quilibet onus amantis humero, sese levior efferet. Aspice suo Franciscum onustum thesauro, sacra nimirum supellectile ad sacrificium necessaria: & tamen non dico properantem, sed post præcipitem illum Pegasus adeo effusè ruentem, ut non solum a signato vestigio ne latam quidem unguam descelecter, sed pede pedem premere videretur.

Quod si alicubi aut temporis, aut loci natura impetum jumentum frangeret, cursumque moderaretur: tum verò tarditate in augmentum cruciatus conversâ, vidisses strenuum peditem modò hic inter salebras & rupea laxa, spinalque corpus exanime lacerantem: modò illic summâ hyeme atque insanis frigoribus, in gelu novaculis armato, nudos pedes lanienam trahentes. O quale famelico pabulum! vidisses in nivium tumulis crûore conpersis, nisi amor extulisset, propè sepultum. O lanæ caelestes, quibus ostro tam pretioso rubescere contigit.

Dormiant ebrîæ oves in tyrio succo, ad superba Regum paludamenta texenda: nunquam surgat per eorum humeros magnificentiæ aura circumflua ventilandæ.

Itaque per sanguineos nivium tramites in maximas Japoniæ urbes alite velocior

penetravit, nec illum in tanto tot millium milliarium, nisi ad Dei gloriam, & lucrum animarum vestigium fixit. Occurrat hic illud Doctois Alcerici: *pro modica præbenda, magna via curritur, & pro regno calorum vix pes à terra levatur.* Xaverius decennio uno, sexaginta sex Japoniæ regna illustravit, centena miliarium millia confecit.

Quis unquam mercator, quantumvis auri cupidus, tot tam brevi tempore, pedes itinera, tot incommoda, & pericula exantlavit? Ferunt olim ductu, auspiciisque Cæsaris caesa esse & profligata undecies centena millia hostium; at ex illis quantulam partem Cæsar suam vocat? & quænam illa laus est, mortem intulisse miseris, quam mancipium quodlibet etiam Regibus inferre potest? Xaverius quod ne uni quidem mancipio Rex præstare ullus potuit unquam, amplius decies centenis millibus vitam dedit: & animæ quidem, hoc est non fugacem, & mox perituram, sed immortalem ac sempiternam: Insolens hoc, & propè inauditum, celeberrimi Ecclesiæ scriptoris Thomæ Bozij, Congregationis oratorij, encomium, quæ solus gessit Xaverius, non unius viri, sed Ordinis totius, non decennij, sed sæculi laborem putes.

Contendit enim hic, ab omnibus hæreticis qui jam inde à Simone Mago primipilo, innumera millia conficiunt, non tot Ethnicos ad legem Christi qualemcumque ipsi fingunt, quot ab uno Xaverio ad Christum esse perductos. Ipsum attendite: *Age verò maxima de Xaverio dicamus: universi hæretici ab Ecclesiâ Christiana constitutione per tot sæcula, per annos mille quingenos & amplius, haud traduxerunt ad hæreses suas, tot gentes, aut Idololatrias, aut alioquin à Christi cultu alienas, quot unus Xaverius ad cultum Christi annis decem vel undecim. Quis itaq; numeret, quot hæreticorum millia fuere à Magi Simonis defectione, usque ad hunc annum; & his tanta in re præstat unus Xaverius. Unus Xaverius, plures gentes, plures homines, Christiani cultus prius inimicas, annis undecim Christo adjunxit, quàm innumera inimicorû millia ex omni gente, & natione, è toto orbe terrarum per annos mille quingenos. Quis hic non obstupefcit?*

Thomas à Kempis Sabbat fest. Xaverij. Remondiorat. 18. in fine.

Imago I. Sæculi

Bozjus de signis Ecclesiæ l. 6. signo 20. c. 3.

Cæte-

Caterum fama tam utilium Xaverii laborum in Europam prolata, Catholicis ab hæresi afflictis, ingenti fuit solatio, ac voluptati. Julius III. summus Pontifex S. Ignatio nonnulla illis auribus digna de rebus Indicis referente, lachrymas præ gaudii voluptate tenere non potuit.

Immensus sim, si iterum molestias, temporum injurias, laborum immensitatem, periculorum gravitatem, dæmonum furentium tempestatem, Barbarorum opprobria, persecutionem, tyrannidem recensere voluero, unum hic dixisse sufficiat: tantam Xaverianis humetis molem incubuisse & Deus ipse adiutor, sub onere utriusque communi, sudasse perhibeatur. Erat Navarra in avitis Xaverii ædibus, per vetus Christi in cruce defixi effigies, erga quam eximia familiæ religio, hæc quoties Xaverio gravius aliquid adversitatis, aut calamitatis pondus imminerebat, conspecta est largo sudore manare. Merite servi laborem, labore Domini: Francisco assistenti, sanctissimo clarissimi Ordinis Patriarchæ, Christus suarum plagarum impressit notas: in se verò Francisci Xaverii vexationes excepit, Divinus amor sibi exercuit in utroque delicias, alterum vulnerans, vulneratus ab altero: certaminis impatiens, nisi pateretur & ageret.

Remundi
erat.

Nicolaus,
Zambeccar-
rus Secret.
S. Congreg.
imago 1.
saeculi sec.
pag. 601.

Tandem ut concludam, juvat consistorialis aulae advocatum, & Sacrae Congregationis Secretarium, coram SS. Domino nostro Gregorio XV. in publico consistorio audire petorantem. Xaverius: *tam insatiabili animarum siti flagrabat, ut tot populis, regnis, Regibusque ad Deum traductis, totoque pœne Oriente Evangelii luce lustrato, adhuc in primordio operum, atque angustis orbis terrarum ingenti ejus animo, qui amplius, & amplius sitiebat, videretur*, adeo ut hoc inextinguibili desiderio, quondam veluti amoris Martyrio extinctus esse censeatur. Unicus supererat Asiae terminus, Sinarum Regio; non solum externorum hominum commerciis non frequentata, sed occlusa etiam perpetuæ servitutis, aut capitalis terrore supplicii.

Hæc etiam repagula insatiabili exstans cupiditate, semper amplius & am-

plius Jesu nomen, ejusque vexillum explicandi, perumpenda suscepit Xaverius, ne qua esset mundi regio, solis hujus quem oculis aspiciamus, radiis collustrata, quam ipse zeli sui splendore non pervaderet. At ecce tibi, in ipso portu, & jam penè ingressu Sinarum, dum à Gubernatore iis finibus arceretur, fortis ut mors dilectio hominem dejecit, placuitque Deo ad novos labores anhelanti, laborum præmium preparare. & hæc ad se vocibus invitare: *Satis est Franciscæ, satis est*; omitte tuam illam vocem insatiabilem laborum, ac molestiarum: *amplius amplius*. Jam te *satis* diu mare, venti, procellæ, syrtes, naufragia exercuerunt: Jam *satis* diu te fames, sitis, pestilentès pauperum rabidorum morbi æstus, frigora, nuditas, angores, ægrotudines aliæque id genus cohortes incurtarunt: *Satis est Franciscæ, satis est*.

Alterum est, ut qui hæc Xaverium in summis difficultatibus, perperis molestiis, gravissimis corporis cruciatibus emper *Amplius & Amplius* ingemnantem audistis, eundem in liquidissimis animi deliciis, & uberrimis benigni numinis beneficiis, clamatem admiremini.

§. II.

Satis est, Domine, satis est.

Satis ad laudem Xaverii disertè, *satis* pro vestra expectatione copiosè, *satis* pro omnium instructione appositè videri posset hodierna die perorasse, quisquis dicendo persuaderet, eò Xaverium virtute profectum fuisse, ut quasi enavigato oceano subiisset portum, domitis hostibus obtinisset coronam, confecto cursu pressisset metam; exclamaret non tam intentione vocis quam contentione mentis, *Satis est Domine, satis est*. Vox illa *satis est*, vel à nullo, vel ab illo erat expectanda, qui ad ultimam mundi appendicem suam produxerat imperium, qui illuc duxit militum copias, ubi non erat pugnandi copia, cui sola fecit finem vincendi, inopia vincendorum, à magno inquam & nomine & indole Alexandro; hic tamen tam intemperanter fuit ambitiosus, ut terrarum jam Dominus, quasi mundi exul fortunam suam lachrymis pro-

sequeretur, nec superare alios mundos, quos quæreret, conquereretur. Inventio scilicet avaritiæ est, post omnia posse optare aliquid.

Sunt enim verò cupiditates, ut numeri, quorum numquam tantus est, cui non possit aliquid superaddi. Sic nulla est cupiditas, postquam non sit alia. Hinc vox illa inaudita in hoc exilio, *satis est*, vox illa peregrina in terris, dumtaxat à cœlitibus, exauditur.

Quis portò unquam inter Pontificum cœnas, & convivorum luxum Heliogabalus? Quis inter plumbeos thoros, & roseos thalamos Sardanapalus? Quis inter barbaricas gazas, & Atralicas opes Cræsus? Quis inter plaudentium peana & triumphantium acclamativos, & epicedia Cæsar? Quis inter cellas curules, & consulares fasces, atque honoris insignia Augustus, unquam auditus est, quasi expleta vel deliciarum, vel divitiarum, vel honorum, vel gloriæ cupiditate exclamasse, *satis est*: Hanc vocem sibi solus Xaverius vindicavit.

Quàm memorabile illud, quàm celebri præconio posteritati mandandum, quod Goz in hortis domesticis, Xaverii pectus divinarum deliciarum incredibilem copiam, cum capere non posset, disruptum foret, nisi vis atque impetus interior, facta sibi sursum libera respirandi via, in hæc suspiria promissit: *satis est Domine, satis est, satis est* deliciarum inquis, dolorum non *satis*. Horum videlicet fames, & sitis urgebat te: illarum verò desiderii tenebaris. At mea me fallit sententia: cum enim sua quemque trahit voluptas, consequens est ut dolores sint, tuæ deliciæ. Dum igitur hæc à Deo postulas, delicias postcis. Quorum non dolorum tantum, sed voluptatum incrementa desideras. Da veniam Xaveri, tuus erga Deum amor, perplexum me tenet: quid enim tuum illud *satis est & non satis est*? Respice quod sorbere aves Si te nimia dulcedine perfundi quæris, quid acerbioris augmentum experis, quam scis summam tuam esse dulcedinem: perpluit in te Deus delictis? suspiras, & ais, claude cœlum, *satis est Domine, satis est*.

Referantur Summarum flumina, exclamas: aperientur fontes, abiisti magnæ, amplius & amplius exundent adversitatis tem-
Cœlestis Panthei Pars II.

pestates, & procellæ. Dolores tua sunt gaudia, hi fluctus, alcedonia. Ubi illud notandum occurrit, quo Xaverius uberius cœlestibus deliciis satur, altius exclamat *satis est*: & quò potentius, adversitatis fluctibus obrutus, ingeminat *amplius Domine, amplius*, hoc divina providentia reciproco amantum ludo, cumulatus torrente voluptatis omniumque gratiarum, ac beneficiorum oceano, illum quantumvis invitum, & reclamantem, *satis est*, obruebat, adeo ut cum insatiabili divini honoris zelo, & ejus inexhausto patiendi desiderio divinâ potentiâ, amplius & amplius præveniendo, contendisse videatur. Terra, aqua, ær, ignis, cœlum, sidera, omnia, cœlestes influentias in eum depluebant, suum famulitium miris portentis, incredibili Xaverii commendatione & honore, licet ejusdem summo rubore præstabant. Fecit Deus ad nutus illius terram tremere, ut horrendis concussa moribus, obfirmata impietatis homines quos flectere virtutis amor non poterat, frangeret timor supplicii. Si qua toto patet oriente oceanum spectem, usurpare illud mihi posse videor: *quis est hic, quia mare & venti obediunt ei.*

Remund.
orat.

Quis est hic, qui modò hærentes syrtibus naves, ilico abreptas in altum retrusit: modò ad scopulos nullo vulnere allisas in rectum iter reduxit: modò cum salutis compagibus aperta latera fluctus haurirent, manifestissimo exitio comites omnes exemit? Quis est hic, qui ut olim gentium Doctor, ter naufragium passus fundo maris emerfit? Atque ut tecum Xaveri, cæpto per oceanum cursu provehatur oratio, habent omnes quod obstupescant, te naufragantium defensore nautarumque patrono, non minus tutâ est turbulento mari navigia, quàm pacato: te auspice illis est pro securitate periculum. Vos testes appello non modò Christianorum, sed gentium globos, posthabitis aliis, quamquam firmissimis navibus, in eam quam fors Francisco primam objecisset tumultuario impetu convolantes. Species objectæ arcis repræsentari videbatur.

Te præter cæteros producam Maure Mercator, qui duplicato nauulo navarchum

exorasti, ut in eodem quo Franciscus, admitti navigio posset. Nulli unquam navarchorum animi, Xaverii, quamquam adhuc mortalis precipio sidere, in summa undarum agitatione fluctuarunt. Quanto certius ac securius hic, quam olim ille navarcho in tempestate trepidante: quæ tum ista formido? *Casarem, & fortunas ejus vehis*. Si ulterius provehor, non tam mihi pertimescendum in undis, quam in laude tua naufragium. Tu facta cum salo divortio, sociis propè fici extinctis, dulcissimos liquores propinasti. Te Xaveri Regem, te Dominum agnovè piscium greges, cum ad tua jussa, quam ad natandum proniores, desperatis piscatorum laboribus, caritatis tuæ venatico signo, retia saginarunt. Occurrit hic Antonius quem præstigiatrix Ægyptia Cleopatra, amoris esca rapuerat. Hic piscatu gloriam aucupatus, brinatores clam undis submiserrat, quorum ministerio ad stuporem Reginæ, hamum nunquam vacuum educeret. Non multo post, versura mulier, iisdem subornatis, qui salsamentum illius hamo propisce innecterent, omnium risu, delusi hominis argutiam decipiente, piscare inquit, urbes ò Imperator, hanc nobis alteram pauperibus Ægyptiis piscandi attem permitte. Facessant ista, tuum erat Xaveri, & homines, & oppida, & provincias & regna piscari non tibi, sed Christo.

Sed quid hoc, quod meis jam sole oculis objecit? Quis ille novus undarum legatus? lapsa fortè in undas Christi & cruce pendens effigies, quæ tum prætensâ, Xaverius turbulentissimum mare pacaverat, nubes doloris ob eam deperditam, in animum illius transtulerat. Ergo postridie Baranulam insulam quadraginta passuum millibus inde distantem, quod ex Amboino navigabat, appulso, atque in littore, non sine fletu, ac piis precibus inambulanti, ecce cancer incessu magnifico, summo mari prodire in conspectum, illudque signum augustissimum, utroque lunato brachio gestare, viroque sancto, non tanquam amissum, sed creditum pignus reddere. O generose Christi vexillifer, nobilioribus digne pæris, quam qui nescio, quam olim cancrum, Herculei calcantæ, moxius præmio, inter signa retulere, Videor

hic mihi audire iterum Xaverium inclamantem: ò Domine, prodigiorum *satis est*.

Sileamne te divinitus humo, sursum erectum, medioque suspensum aëre sublimem, ab omnibus frequentissima concione pleurumque conspectum; idemque tibi tum Sacris operanti, tum preces Deo fundenti lapsissimè contigisse? Talem aër hospitem terris invadebat, cælum reperebat civem: nec immeritò, cum esset ab omni terrestri contagione semper avulsus. Verùm & hoc non solum admirationem auget, sed etiam creditu perdifficile videtur, nisi tot ille testes habuisset, quos auditores, nimirum quod cum ad infinitum populorum cœtum de divinis rebus verba faceret, una eademque illius vox per aërem diffusa, ita in omnium aures incidebat, ut ea suum cuique esset idioma: quot ita concionantis verba, tot fuere miracula.

Nec adhuc *satis est*, amplius & amplius arcano illapsu divinam in te potentiam Deus exercuit, dum fortissimum ageres ignem, vocisne dicam, an orationis imperio moderaris: sive cum in perfidos Tolenses ignem & cinerem pluis, sive cum afflatam tuo spiritu ardere cogis etiam aquam in appensis tuæ imagini lampadibus deficiente oleo consecratam, lychnosque quos experimenti causa adhibuerant barbari, videntibus mirantibusque Saracenis aliisque gentilibus, subitò inflammaras. Sive cum vivæ calcis ardores ignitamque vim, tuo licet decimum sextum mensem exanimato corpore sic excipis, ut illud vividum, vegetumque & succi, recentisque plenum sanguinis tanto etiam post tempore, sit reperitum. Seu denique cum flagrantissimam illam orbis facem, te implorantibus famulari facis: in Indico quippe oceano invocatus à naufragis Xaverius, sole jam infra horizontem deposito destitutus, solem ipsum restituit, atque ut stabile ejusdem beneficium foret, plurium horarum spatio, in rapidissimo licet cælo, ac pronissimo in occasum lapsu, immobilem stetit, *obediente Deo voci hominis*. Ah Domine *satis est*, miraculorum *satis est*. Verùm cum innumera sint, nec & unquam *satis* enumerari queant, ne in immensum crescat oratio, concludo brevi illo ad Gregorium

Imago 1.
Saculi p.
625.

Bonartium
in Eccl.

XV. Nicolai Zambeccati elogio : *miracula*, inquit, *per illum, cum viventem, cum vitâ functum, patrata divinitus tam multa, tam varia, tamque inusitata sunt, ut profectò Xaverius nihil fecisse minus à magnis Apostolis affirmari possit. Certè mortui ad vitam restituti, quamvis in relatione habita coram Sanctitate vestra quatuor tantummodo numerentur, non tamen pauciores quam viginti in acti proferuntur.* Nam aliorum, quos communis in oriente fama vulgavit, & ab eo temporis intervallo, multo major est. Quid quod nuperis literis Macao scribitur: *Indis pro miraculo esse, vel tantillum cessare Xaverium à miraculis; qui omnium miraculorum maximum fuit ipse miraculum, adeo ut etiam dum in terris, cum non solum inter Divos venerentur, sed pro numine adorarent. Vide quantum suggerat Deus barbaris, pessimisque opinionem virtutis, penè usque ad sui detractionem. Vita cœle-*

stis, Angelici mores, divina prodigia, in eorum divinitatis induxerunt. Invenio mandatum scriptis extranei Auctoris, qui ab oculatis testibus fatetur se accepisse, Japonios Bongios coëgisse comitia, ut Xaverium consecrarent Deum, arâ, Sacrificiisque colendum; misisseque ad illum nuntios [ut olim Baptistæ] per quos divinos referrent honores. Gloria est Christianæ Religionis tales educasse viros, per quos ipsa religio posset ita periclitari. Respondit humillimus Pater, indignus sum quod creatura sim, & vultis esse creatorem. Nec Barbaris visa fuit humilitas indigna Deo. Non potuit obstare Xaverius, quin procumbentes in genua, pedes suos adorarent osculis. Sic prodigiosum hunc virum consecrat virtus, usque ad simulationem sinceram Deitatis

Quæ omnia cum dixi, parum dixi, nedum satis dixi.

Nierenbergius de arte voluntatis lib. 6. cap. 15.

Remondi orat. 30.

Imago x. saculi pa. 937

FESTUM
SANCTI NICOLAI
CONFESS. PONTIFICIS.

Sit Eleemosyna in abscondito. Matth. 6.

EMBLEMA XLV.

CALCEO E CARCERE PROTENSO ELEEMOSYNA IMPONITUR.

Incertum qua missa manu. Virg. l. II. Æneid.

ARGUMENTUM.

Psalm. 67.

Saltes Regius Deum quidem mirabilem in omnibus operibus suis deprædicat: at nos eum vel maximè *mirabilem in Sanctis suis*: cum primis verò in Sanctissimo Mitæ Præsule NICOLAO ostendemus. In quo ut stupenda quibus alii Sancti præditi fuere, mirabilia propè universa excelluerint; in eo tamen illum potissimùm vobis omnibus mirandum, & imitandum proponam, quod hæc omnia pretioso humilitatis pallio contexerit, atque omnia sua uno teste Deo, qui *videt in abscondito*, peregerit. A quo quàm longissimè recedunt vani filij hujus sæculi, qui omnia sua agunt, *ut videantur ab hominibus*, atque fluxam & inanem, quam unicè spectant, ab iis mercedem accipiant. Ubi & illi paucis perstringendi, qui statuis, aris, sacellis, templis, quæ in Dei, Divorumque cultum, non levi impendio crexerunt, gentilitias tesseras, & inaurata nomina præfigunt, quibus ut olim Pharissæi, velut tubis, vanitatem & jactantiam suam plenis buccis per urbem, & orbem proclamant, atque deblaterant.

Matth. 6.

- §. I. *Sit eleemosyna IN ABSCONDITO Matth. 6.*
- §. II. *Cum facis Eleemosynam noli tubâ canere. Matth. 6.*
- §. III. *Non modo Eleemosyna, sed & Oratio in abscondito facienda: juxta illud clauso ostio ora patrem IN ABSCONDITO Matth. 6*
- §. IV. *Et pater tuus qui videt IN ABSCONDITO, REDDET TIBI. ibidem.*

FESTUM

i. Paral. 16.

ibidem.

Job. c. 9.

Ovid met.

lib. 1.

Ecl. 43.

August. de civit. Dei.

Esther. 15.

v. 37.

FESTUM SANCTI NICOLAI.

Sit Eleemofyna in abscondito. Matth. 6.

Tupuit olim populus Israeliticus, & universa Aegyptus signa & mirabilia, quæ Dominus omnipotenti sua manu operatus est: quæ ne unquam exciderent, hoc illos

Sole, in cælis, in elementis, in creaturis omnibus; sed super omnia: *mirabilis Deus in Sanctis suis.* Primum quidem inquit Hugo Cardinalis: *quia & mali mirabuntur de gloria Sanctorum, Sapient 5. MIRABUNTUR IN SUBITATIONE INSPERATÆ SALUTIS. Et ipsi Sancti mirabuntur, ut Isa. ait, TUNC VIDEBIS, ET AFFLUES, ET MIRABITUR, ET DILATABITUR COR TUUM.* Pressus & expressus Hieronymus: *in hoc mirabilis est Deus, quoniam ita dilexit humanum genus ut signa faciat in Sanctis suis: ac tandem subdit: in illu magis mirabilis est Deus, quàm in cæteris creaturis:* idque duplici ratione: potentissimos cœlestis gratiæ affectus, Sanctis hic in terris communicando, ad prodigiosa virtutum, ac miraculorum facinora, majora quàm ipsæmet fecerit, patranda, tum in cœlis *admirabile lumen gloriæ, ineffabili modo illis impertiendo, ut ore lacteo mellifluus Doctor prædicavit: mirabilis planè Deus in Sanctis suis, non modò in cœlestibus sed etiam in terrenis: utrobique Sanctos habet, & in utrisque mirabilis est; illos quidem beatificans, illos sanctificans.* Cumque in omnibus Deum mirabilem prædicet, in uno tamen, idque in vito planè admirabili, maxime mirandum, & quodammodo mirabilissimum proponere videret: hic est Nicolaus inquit, *cujus miracula per totam mundi latitudinem diffunduntur, quem laudat orbis terrarum, & qui habitant in eo: tot enim & tanta miracula cumulantur, ut omnes literatorum argutia, ad scribendum vix sufficiant, nos ad legendum, & licet scholarium numerus in incude Rhetorica, sub Quintiliani, vel Ciceronis malleis, tenuissimas orationum laminas extendat: superat tamen gloriæ confessoris vocem & mentem, linguam & conscientiam: crebrescunt enim quotidie mirabilia, nec requiescit Spiritus Dei ad memoriam militis sui, sua continuare miracula. Glorificatur in*

*I. Petri 2.
S. Bernard.
serm. 1. in
dedic. de
Ecclesj.*

*Sermo secundus de S.
Nicolao.*

Paral. 16. Moyses monitos voluit, *recordamini mirabilium ejus.* Nec hoc satis, sed ut & nati natorum, & qui nascuntur ab illis, perpetuam horum memoriam servent, ad ea filiis suis commemorandum, hortatur, dicens. *Narrate omnia mirabilia ejus.* Hæc aliaque longè excellentiora ac frequentiora, Spiritu prophætico prospectans Hulfæus Vates, exclamatur: *Qui facit magna atque mirabilia absque numero.* Ubi cumque te verteris, O homo! quocumque oculos deflexeris, ubicumque animum intenderis, nunquam non admirabilia Dei, admirari licebit. Hæc ingens terrarum & aquarum moles, ex nihilo producta: dum medio in aëre *Ponderibus librata suis, immota constitit. lucidissimus ille mundi oculus, vas admirabile, opus excelsi: defectus lunæ, ejusque influentias: æstus maris, ventorum turbines, quos profert de thesauris suis: quæ omnium ingenia exagitarunt, quomodo non in admirationem, & stuporem omnes rapiunt mortales? Subtilissimus Augustinus hæc attonitus spectavit, & præ cæteris, hanc mundi machinam mirabilem de prædicavit:*

quidquid mirabile fit in mundo perfectò minus est, quàm totus hic mundus. Ut de potentissimo Rege nostro, cujus Assuerus typum gessit, illud usurpare possumus: *valde mirabilis es tu Domine* Mirabilis in plantis, mirabilis in floribus, mirabilis in fructibus, mirabilis in gemmis, mirabilis in volucrum plumis, in ferarum pelibus, in astris, in Luna &

*Ovid metamorph. 4. 1.
Ecl. 43.*

August. de civitate Dei.

Esther. 15. v. 17.

mari, laudatur in terra, in omnibus periculis invocatur: denique qui descendunt mare in navibus ipsi viderunt opera Domini & Nicolai per Dominum, mirabilia in profundo.

Quidni hic omnes in festivas illas laudis voces prorumpimus? *mirabilis Deus in Sanctus suis* E purpuratorum senatu, acclamantem audio Doctorem Seraphicum: *inter omnes Sanctos, temporibus suis, maximis miraculis claruit, & stupendis. Sicut de eo Sancta Ecclesia in oratione dicit: Deus qui Beatum Nicolaum innumereis decorasti miraculis.*

Aliorum Divorum miracula ac stupenda prodigia, studiosè colligi, ad calculum revocari, facilè potuerint recenteri? at innumera, quæ sanctissimus hic Pontifex pertravit miracula, calamo exprimere, linguâ enarrare, verbis circumscribere, novum foret miraculum. *Nec putetis* ait alter

Bonavent.
serm. 1. de
S. Nicol.

B. Pet. Da-
mianus
serm. de
S. Nicolao.

Bernard. de
S. Malachia
apud Lipo-
mannum.

S. R. E. Cardinalis: *nec declamatoris est loqui, vel venustate Rhetoricâ exaggerare splendorem, cum totus mundus beneficia sentiat Confessoris, nec sit qui se abscondat ab amore ejus, in testimonium sunt peregrinationes ad Sanctissimum illius corpus à finibus terra suscepta, ut videantur qua per eum sunt mirabilia, verum enimvero suspiciant alii hæc mira, Mirensis Antistitis facinora, ego de Nicolao, quod de Malachia Bernardus, verissimè pronuntiaro: inter multa magna que miracula, maximum miraculum quod fecit, ipse fuit. Leonardus Justinianus Patrius Venetus, Beati Laurentii Justiniani frater, sic de Sancto Nicolao, infantem autem hunc, quis dubites in ipso statim nativitate exordio, divino fuisse munere afflatus, sanctificatusque? & quod miseris in hac infantuli ætate, luculentum sanctitatis adfert testimonium: non prius Nicolaus vivere, quam Deum venerari, non prius comedere, quam jejunare cepit: virtutem quippe cum lacte ab infantia suxit, atque à primis incubulis; diebus Mercurii & Veneris, semel in die, idque fero vespere tantum, maternum lac admisit; quam consuetudinem jejunii, per omnem deinde vitam sacrosanctam habuit. Pergit porò disertissimus Encomiastes: *ab ipsa sua infantia, in summa vir-**

Justinian.
cit.

tutum & sanctitate cæbit: ut in Republica Christiana nemo propè Sanctorum omnium Nicolaum laude facilè anteierit O non virum, sed infantem planè admirabilem! qui necdum puer, jam divis omnibus quodammodo exæquandus proponitur: *tu lectus ab utero, Sanctus à puero.* Atque hoc primæ ætatis tyrocinium, celeberrimum præstantissimarum virtutum omnium seminarium aperuit, ut in illum aptissimè hoc Ecclesiastici cadere videatur: *non est inventus similis illi.* Si quando aliquem summis laudibus in cælum extollere cupimus, hæc summa encomiozum esse videtur: *non est inventus similis illi.* Maxima laus mercatoris: sedulus, intelligens, industrius est, demum: *non est inventus similis illi.* Causidicum, legisperitum, in Bartolo & Baldo exercitatum, Codicem, pandectas ad unguem tenere, palam deprædicaveris, sed nihil splendidius attuleris, quam: *non est inventus similis illi,* filiam à forma, à gratia commendare statuisti? omnibus prætuleris, si Tulipæ, quæ non pavelle, vulgò vocitatur, contuleris, hoc encomio adjecto: *non est inventa similis illi:* Ita ubi de sanctimonia vitæ, cæterisque animæ ornamentis agitur, virum incomparabilem duxeris, cui hoc Ecclesiastici competit: *non est inventus similis illi.* Quod ut Ecclesia & aliis Sanctis voluerit esse commune, nostro tamen, de quo agimus tutelari, propriissimè adscribi posse, sapientissimus discipulus edocuit; qui expendens *non est inventus similis illi,* sic ait, *hæc verba ad honorem Sancti Nicolai cantantur: quia quilibet Sanctus in aliqua virtute eminebat, qua nullus similis fuit, potest dici de cunctis, non esse inventum similem illi, in illa scilicet virtutis perfectione. At Nicolaus superavit in cunctis in hoc apparet mirabilis sapientia Dei, que in tanta multitudine ac varietate Sanctorum tantam ponit differentiam meritorum, in quibus Nicolao nullus similis fuit.* Trina sunt quæ admirandam Dei potentiam nobis ingerunt, à paucis tamen observari solita: primum est, neminem lineamentis vultus sui omnibus, totoque corporis habitu, esse alteri omnino persimilem; quod Plinius obser-

B. Pet.
Damian.
serm. de
S. Nicolao.

Ecclesi. 44.

Discipulus
serm. de
S. Nicolao.

Discipulus
cit.

vate

vatè asserens : *in facie inquit, vultuque no-
stro nullas duas in tot hominum millibus, in-
discretas effigies enitere. Quod ars nulla in
paucis numero, præster affectando. Alterum
est, quemadmodum nullius hominis vultus,
sic etiam nullius conscientia, alterius con-
scientiæ, similis est. Tertium, tot homi-
num millia, quovis die emoriuntur; nullus
tamen eodem penitus moriendi modo, eo-
dem in statu, ac gradu virtutum & merito-
rum, quo alter, unde cum gloria indivisi-
bilitè gratiæ respondeat, quid mirum, fa-
cies sanctorum omnes esse diversas, ac de
quovis verissimè assererati. Non est inventus
similis illi : quin imò inter se maximè di-
versas, & veluti contrarias habent virtutes.*

S. Martinus : *Domine si adhuc populo tuo
sum necessarius, non recuso laborem ;
Contra S. Philippus Neri, se damnandum
putabat, si ulli mortalium se utilem esse in
animum induceret. Sanctus Paulus : cupio
dissolvi & esse cum Christo ; Ignatius etiam
incertus de salute, operat hic in terris, si
major Dei gloria, vivere. S. Ambrosius in
morte securus, quia inquit bonum Dominum
habemus. S. Hilarion verò : septuaginta an-
nis servivisti Deo, & mori times ; in quibus
omnibus elucet quam mirabilis Deus in
Sanctis suis. Peculiariter tamen eum in
Sancto nostro admirari convenit, quia ut
alii in alia perfectione ab altero discreparint,
at Nicolaus superavit in omnibus. Contem-
plate quæso omnium Divorum illustria fa-
cinora, opera egregia, præstantissima vir-
tutum ornamenta, & quam hæc omnia in
uno Nicolao præfulgeant attendite: Nicolaus
etenim habuit octo privilegia, in quibus non
est inventus similis illi : primum quod in
pueritia sua cæcis servire Deo. Secundò
quod nunquam mortaliter peccavit: hoc signi-
ficatum est in hoc, quod Baptizandus erectus
steris in pelvi, in hujus stabilitatis documen-
tum. Tertio miraculosa electio, exemplo
Apostolorum, vox de cælo lapsa est, ut eligerent
Nicolaum: fuit electus in viris exemplo Christi
qui fugit. Quarto innumera miraculorum
operatio. Quintò quia omnium virtutum
charismate repletus obiit, & Angeli cum canti-
cis animam ejus deduxerunt in cælum.
Sextò quia post mortem fuit gratiosè sepul-*

*tus: nam de ejus tumba, emanat è capite fons
olei, è pedibus fons aqua, in hac annotatur gra-
tia abundantia, in illa abundantia misericor-
dia D. Nicolai, Septimò quia confidenter in cælum
assumptus non enim dæmones timuit. Octavò
quia festum ipsius in Ecclesia solemniter celebra-
tur, & nullius (tum temporis, alterius Confessoris
nisi S. Martini) Ergo non est inventus similis illi:
quia unus Nicolaus superavit in omnibus,
quæ cum non dico exornare, sed vel enarra-
re quam innumera sint, valeamus, unum
dumtaxat, in quo omnia continentur, more
meo persequar, & quoniam libentius, cum
Bernardo fateor, imitandis immoror quàm
admirandis, manifestè comprobabo, totius
vitæ, omniumque virtutum splendorem ex
eo traxisse, quod eas maxima omnium vir-
tutum, humilitate cumularis; id unice in om-
nibus sectando, ut ex ipsius cælestis Magistri
præcepto, omnia sua opera faceret in ab-
sccondito. Quod ut & nos discamus.*

Bern. ser. de
S. Malach.

Bern. ser. de
S. Joanne
Bapt.

S. I.

SIT ELEMOSYNA IN ABSCON-
DITO: Math. 6.

Luctus ille acerbissimus, mæroris longè
gravissimus censendus est, quem non
complorationes, lamenta, fœminei ululatus,
non fusæ ubertim in amici sinum lachrymæ
proloquuntur; sed qui alto animo infixus
hæret, qui intra cordis sinum reconditur, qui
sui spectatorem non habet, consolatorem
erubescit: illæ amarissimæ afflictorum lachry-
mæ, quæ teste luna, quæ in penitentiæ cubilis
angulo tacitè resorbentur, Ut scitè Poëta:

Ille dolet verè, qui sine teste dolet.

Et Ovid. lib. 3. Trist.

*Strangulat inclusus dolor, atque exæstuat
intus.*

Cogitur & vires multiplicare suas.

Consimili ratione eam penuriam acerrimam, eam indigentiam acerbissimam dixe-
ro, quæ nemini mortalium perspecta, sua ipsa
viscera depascitur, quibus fama potior est
fame, dumque in ingenio pudore mendicare
erubescunt, perire malunt, quàm proderes
quibus qua methodo occurrendum sit, San-
ctus

Petr.
imian.
m. de
Nicolao.

cl. 44.

Cipulus
m. de
Nicolao.

D. Cipulus
m.

S. Antoni.
part. 2. tit. 9
cap. 3. §. 2.

ſus Nicolaus docuit qui divitias omnes in pauperes dilapidavit, ad hoc ingenio etiam ulus, ut secreto Eleemoſinam faceret, uti tum fecit, cum tribus puellis, qua noverca paupertas prostituere parabat, domem tribus noctibus furtim per fenestras immiſit: ut pudori, & una pudicitia carum in abscondito conſuleret.

Bonavent.
ſerm. 2. de
S. Nicolao.

Factum hoc extollit Doctor Seraphicus, ſermone ſecundo de Sancte Nicolao: *humilitas magna fuit, quando ad nuptias filiarum, CLAM aurum projecit.* Quod si penitius rem inſpicere velimus, uno hoc in opere multiplicem virtutem deliteſcere Dionysius Carthusianus manifeſto demonſtrabit, qui ſermone ſecundo ſic ait: *Deum Nicolaum ornavit Deus precipua liberalitate, & maxima pietate, & fervida charitate: qua omnia patent, in facto illo clarissimo, quod fecit in juvenuta sua.* Quod ut & vos æmulari ſtudeatis, ſcitote Eleemoſinam dandam pauperibus absconditis, & in abscondito. Diſputat Plutarchus quoniam modo adulator ab amico dignoſcendus? in ea diſputatione mentionem inſicit Arceſilai Lacedemoniorum Regis, qui Apellis Chyjam ægrotantis paupertate cognita reſiſit ad eum, & una ſecum viginti Drachmas atulit: cumque jam offici cauſa, ægroto aſſideret: hic quidem ajebat nihil eſt, præter quam Empedodis elementa:

Plutarch.
de Adulato-
ris & amici
diſcrimine.

Ignis, aqua, & tellus, atque ætheris ambitus almi:

Seneca l. 2.
de beneficiis
c. 9. & 10.

Et tu etiam mi Apelles incommodè cubas, patere tantisper dum cervical erigo, ſimulque movens pulvinar, clam pecuniam ſubjicit ut homo verecundus quod deſiderabat, potius inveniret, quam acciperet. Quod præclarum modeltiſſimi viri factum extollit Seneca, atque unæ quemadmodum egeſtati in abscondito conſulendum ſit, diſertiſſimè docet: *præcipiunt inquit, omnes auctores ſapientia, quadam beneficia palam danda, quadam ſecreto, palam, que conſequi glorioſum eſt, ut militaria dona, ut honores, & quidquid aliud notitia pulchrius ſit. Quæ verò occurrunt inſirmitati, egeſtati, ignominia, tacitè danda ſunt: ut nota ſint ſolis, quibus proſunt: interdum & ipſe qui juvatur: fallendus eſt, ut*

habeat, nec à quo acceperit ſciat. Tum Lacedemoniorum Regem in exemplum adducit: *Arceſilaus amico pauperi, & paupertatem diſſimulanti agro autem & ne hoc quidem conſciti de eſſe ſibi in ſumptum ad neceſſarios uſus; cum clam ſuccurrendum judicaſſet, pulvino ejus ignorantis ſacculum ſubjicit, ut homo inutiliter verecundus, inveniret potius quam acciperet.* Heu quoties in urbibus familia eſt, in qua maritus æger decumbit, ſex ſeptemve liberi fruges conſumere nati, uxor re familiari occupatiſſima, cum marito ægro, tum culina & foco aſſidet: & nemo eſt in familia qui victum poſſit lucrifacere: nec panis eſt, nec quod molant habent, nec quod pinſant; Interim & indoles ingenua, & educatio honeſta, & fortuna ante hæc ſplendida, cogit cum extrema pauperie clam luſtari, & melius ſuum tenerimè cum ſenſu tegere. Hi ſunt fallendi, ut habeant, nec à quo acceperint, ſciant. *Quid ergo? ille neſciat à quo acceperit. Primum neſcias ſi hoc ipſum beneficii pars eſt, denique ille neſciat accepſſe ſe, ego ſciam me dediſſe. parum eſt inquit: parum ſi ſænerare cogitas; ſed ſi dare quo genere accipienti maxime profuturum erit, contentus eris te teſte.* Contentus eris & alio teſte, quem Romanus Philoſophus non ſuſcepit, contentus nempe eris teſte Deo, hic oculus ſpectandus eſt, ut humanum declines, ſtudioſè per alienas manus, quaſi per cuniculos alimenta ſubminiſtrando: hæc cautela potiſſimum Principibus in Republica viris ac matronis ſervanda, ne ineptè gloriolæ fucus inſidiat.

Quare quam id turè egerit Maria Maximil. II. vidua videamus, hæc cautior fuit, quam ut peti poſſet ab illo hoſte; ſed argenti auri que ſummas, amicorum intimis ſecreto dabat, ut deſignatis, quos ſagaciter indagarat pauperibus, ipſi deſerent, ac darent. Gregorius Nazianzenus patrem ſuum non immeritò laudat, quod totas largitionis habenas, matri conceſſerit, eam potiſſimum ob cauſam, ut in occulto daret, & ne laus ad ſe redundaret. In ſummo Eccleſiæ ſolio vix ullus Sol eſſuſit, qui calore tam miti, tam largo pauperes calefecerit, atque Gregorius decimus tertius, ejus liberalitas, ut orbi noſtro ignota eſſet, novum ſibi orbem quaſiit, &

Rob. virtut.
lib. l. 4. c. 3
§. 8.

Iſidor. l. 2.
cap. 151.

Seneca cit.

Iſid. 48.

Rho. ex. em.
vid. lib. 4.
c. 13. §. 1.

Rel. 29.
§. 15.

& ad ipsos antipodas penetravit: in ipsa namque orientali India, plurima Collegia condidit, adjuventutem moribus & litteris formandam. Hoc autem non annumerandum stirpi, quæ usque adeo excrevit, ut ex Senatus consulto Romæ huic Pontifici, patri pauperum statua in Capitolio erecta sit, cui hoc encomium inter cetera inscriptum marmori legitur: *Sestertium octingentes singularem beneficentia in egenos distributum: sunt ipsi duo milliones seu vices centena millia aureorum.*

Mitto, quæ ad modestissimi viri commendationem, & ad propositum nostrum faciunt plurimum: non dare illi summa cura erat, nisi occultè daret. *Nam si quos palam accipere personarum dignitas aut pudor vetabat, hos in cubiculum seductos aureis onerabat sapiens, monitos ut eam largitionem occultam haberent.* Hunc Nicolai Pontificis Christianum æmulatorem jure verbis Isidori Pelusiota deprecario: Eleemosynam inquit, singulari, amore complectebatur; id tamen studiosè, captabat, ut obscura & incognita esset ea, benignitas; quod exploratum haberet, Eleemosynam in hoc maximè stram esse. Idcirco clarus ille vir non modò largiendo, sed etiam occultè id faciendo, eos qui in fornace paupertatis versabantur, velut rore quodam perfusus recreabat. Non semel dira fames, & extrema penuria honestum virum compulsi perobsuro vespere potentioris, cui planè ignotus, ædes pulsare, & summo cum rubore manum, auro olim immergi assuetam ad stipem porrigere: huic te Nicolaum exhibe, & occasionem tibi oblatam gratulare, ut ignoto & occulto, inter quatuoꝝ oculos, manum auro implere, & beneficium conferre queas. Hoc Sapientis monitum est: *conclude Eleemosynam in sinu pauperis: conclude, hoc est, absconde, ut legit Optatus Milevitanus, sicut absconditur semen in agro per occasionem, ne ab avibus, & harpiis infamibus devoretur. Propitiatorium jussit Dominus alis Cherubinis obtegi & velari, Exodi 15. Vtrumque latus propitiatorii tegant, expandentes alas, & operientes oraculum. Scitè hic Olesster: Cherubini extendent alas suas, tegentes propitiatorium. Considera quæso quid te hic admoneat Deus: summus Cælestis Panthei Pars II.*

benefactor est, & nihilominus reclusus; ut te doceat benefacere, & nolle videri; adeo ut sua bona occultare, divinum quid spiret.

Hoc nos docuisse videtur Sapiens cum ad apem considerandam sollicitè misit: *vade ad apem & vide quomodo operaria est.* Sanctus Antiochus hom. 43. *Vir intelligens ingeniosam, & solertem imitatur apiculam quos externè selegerit flosculos, desert in alvearium interne mellificium, fævumque operosus conficit; ne labores suos illi gloriola exponat. Araneæ similis est, non ingeniosa apiculæ, quæ se quodammodo eviscerat, ut leve & inane opus omnium oculis exponat, nullo usui profuturum: ingenio ac solertia opus esse in dando, vetero omnium olim plausu cecinit Poëta:*

Crede mihi res est: ingeniosa dare:

Quod & optimus morum Magister tradidit dicens: *errat si quis existimat facilem rem esse donare; plurimum istarum habet difficultatis, ut quis sciat ubi, cui, quando, quomodo dandum.* Hinc Regius Plaltes beatum deprecatur, non eum qui Eleemosynam elargitur, sed qui intelligit super egenum & pauperem. Quid sibi vult hoc intelligere? Sanctus Leo Papa sermo 4. de Collectis: *ad intelligendum super egenum & pauperem, sollicita benignitate vigilandum est, ut quem modestis regit, & verecundia præpedit, invenire possimus: sunt enim qui palam poscere, ea quibus indigent, erubescunt: & malunt miseriam tacitam egestatis affligi, quam publica petitione confundi, intelligendi ergo illi sunt & ab occulta necessitate reservandi, ut hoc ipso amplius gaudeant, cum & paupertati eorum consultum fuerit, & pudori, liberandi propter hoc, damnatione perpetua, nam in die mala liberabit eos Dominus. Ille intelligit super egenum & pauperem, qui tacitus secum consultit, quo pacto viduæ pauperulæ, vel pupillæ, vel orphanæ in periculo animæ constitutæ, vel ægrotæ, vel ob debita in obscuram carcerem detruso, opitulari possit. Hoc melleo sermone Ambrosius iuculcat, videndus inquit, est tibi pauper qui te non videt; requirendus ille qui videri erubescit, clausus in carcere occurrat tibi, ægrotus mentem tuam personet, qui aures*

Prover. 6:

*Ovid. l. 1.
Amor. el. 8:*

*Seneca lib.
de vita be-
ata c. 44.*

Psalm. 4:

*Ambr. l. 2.
de off. c. 26*

*Rob. virtut.
lib. l. 4. c. 3.
s. 8.*

*Isidor. l. 2.
c. 151.*

Isid. 48.

*Eccl. 29.
v. 15.*

*bo exem,
ide lib. 4.
13. s. 1.*

non potest personare. Vultque aures non tantum præberi pauperum precibus, sed oculos investigandis clanculariis necessitatibus! nosocomia & carceres obeundo, aut saltem per transfennam calco qui è custodia dependet (ut hic moris) nummum imponendo, ipsosque ægros ab omnibus desertos laurâ Eleemosynâ juvando. Diogenes interrogatus quid in vita miserimum videretur? respondit: *senex egenus*. Hic enim bis ægrotus est, & senectutis morbo, & mendicitatis malo; Juvenis quippe manuum labore, vel aliis serviendo, vel per varias partes discurrendo, sibi opem ferre, & inopiam sublevare valet; at senex pauper, nihil horum potest. Consimili ferè modo Cassiodorus, illud: *intellige super egenum*, exponit, ut qui Eleemolynam erogat, non expectet donec pauper multo rubore suffusus, illam ab eo efflagiter, sed ejus indigentiam intellectu subodoretur: *nam qui petenti tribuit*, inquit, *bonum opus efficit; qui verò tacentem intelligit, beatitudinem sine ulla dubitatione conquirat*. Beneficentia secundum se divina quædam res est, & quamvis secretum sit beneficium, & nemo noverit benefactorem, hoc ipso tamen quod beneficium sit, quid magnificum est, & planè divinum. Quot & quanta munificus Deus, in te tuosque contulit beneficia, quæ ignoras, quæ clam, quæ te inscio, te dormiente larga, sed occulta manu effudit? & ipsum benefactorem ignoras; illum imitare: etenim *magnum opus est Eleemosyna*, clamat Augustinus, *ut faciat homo, quod fecit Deus*: & quemadmodum facit Deus, qui occultè nobis benefacit. Aurum in venis terræ *Deus noster absconditus* operatur: quid non in corpore & animo clam nobis ipsis produxit? unde idem Hipponensis Doctor, expendens illud *beatus qui intelligit*, quemque vestrum adhortatur: *imitare Deum tuum, qui solem suum oriri facit* [Et per fenestras, & rimas clam penetrat interiora domus cubilia] *ecce veniet tibi pluvia antequam roges, descendet ubertas nocte, dum stertis, dum adhuc in lecto es: ex præcepto vigilat dies, excubant ele-*

menta, fructus te nesciente effunduntur, jactat Cælum & parturit terra, tot cellaria messum, dum nescimus: sic accipimus, & tantas opes comedimus antequam rogemus. Magnum opus est Eleemosyna ut faciat homo, quod facit Deus: Deus pascit in sylvis, in deserto volatilia cœli, nudos & inplumes pullos, ventis & pluvix expositos non destituit; fac & tu homo *quod facit Deus*: nudos & famelicos pauperum puerulos pascendo, & vestiendo: Quidam in Germania cum liberos suos, domesticos illos pullos, præ inopia alere non posset, memor pietatis ciconiarum, stultitiam simulans, eos in nidum ciconiarum imposuit, tamquam ab ipsis nutriendos, quod insolens spectaculum, omnium animos, oculosque in se convertit, ejusque inopia prospecta, Magistratus commiseratione ductus puerulos enutriti curavit. Plures hodierna die parentes, cum extrema penuria conflictantes, ejusmodi pullos suos palam enutriendos exponerent, nisi pudor veraret, hos tu soletter investiga, nidos lustra, pascè & clanculum necessaria suppedita, *sic facies homo, quod facit Deus*. Munera nobis sic elargitur Deus, nec videtur, quemadmodum in Monialium claustris, ubi per trochleam [de Schuyf] vinum & bellaria quandoque amicis apponunt, nec videntur, nec vident. Libro Judicum cap. 6. Gedeon petiit à Domino, in signum liberationis populi sui, ut pluvia descenderet super vellus, quod & Deus præstitit. Quo prodigio adventum Domini præsignatum fuisse docet Ecclesia, dum dicit: *sicut pluvia in vellus descendisti, ut salvum faceres genus humanum*. Ut quid pluvia in vellus? Hispanus Ecclesiastes in rem nostram hoc mysterium observat: pluvia cum super nudam terram cadit, strepitum excitat, maximè si in lapides decidat: at super mollem lanam, silenter & insensibiliter cadit: significare quippe voluit Deus, se ad nos sine strepitu, facile & in silentio venisse, eo more quo eum Isaias describit: *verè tu Deus absconditus es*: quo enim magis absconderet copiam & abundantiam divitiarum suarum, quam sub panni pauper-

Aldrovandus lib. 20. ornitholog. de Ciconia.

Aug. cit.

Labata ii.

D. Pet. Damianus episc. 11. cap. I.

Labata iii. humilitas prop. 10.

In de Lervè van de Medegellen van den H. Franciscus.

154448

tate

Aug. lib. 50. hom. 39.

Isa 5.

Aug. hom. 32. & 50.

re qua erat involutus: & majestatem quam sub tanta humilitate, & omnipotentiam quam sub brachiis fasciis constructis: idque ut nos abscondere nos, & nostra doceret. Ut quæcunque agimus à Deo abscondito, virtutum opera tegere, & in abscondito exercere, atque in occulto super egenum & pauperem intelligeret, discamus. Eluxit in eo, & vobis omnibus præclare præluxit Archidux Albertus: is Bruxellis viro nobili, quem inaudierat Martis infortunio ad extremam penuriam redactum, quemque ingenuus pudor stipem emendicare vetabat, indies in mensa sua duas tresve lances, optimis eduliis instructas per servum peregrinum deferri mandabat, cui hoc cautum, ne unde sibi submitterentur, indicaret: hæsit vir nobilis ad primos missus attonitus; at dum die insequenti, & tertio, & hebdomadis & mensibus; & annis quibus vixit deferrentur, incredibile quanti homo ille occultum hoc beneficium & benefactorem suum quantumvis ignotum æstimavit, ac pro ejus incolumitate millies Patrem, qui videt in abscondito, deprecatus sit. Hoc enim verè est intelligere super egenum, hoc est odorari prædam, hoc intrinsicam non quæ in superficie est indagare miseriam. Præclare è Purpuratorum senatu B. Petrus Damianus: de quibus ubique non manifestè, sed occultè pauperibus, quanta sit retributio, Propheta designat, cum ait: beatus qui intelligit super egenum & pauperem; super pauperes quippe pannosos, & bulgiosos perasque gestantes, intellectu non indigemus, quos utique manifesta visione conspiciamus; super ipsos autem pauperes debemus intrinsicè intelligere, quorum in superficie non possumus miseriam providere.

Quo in genere nihil illustrius eo, quod de viro Apostolico, zelo Dei pleno, S. P. Theodoro van Münster refertur, qui Bruxellis triginta millibus peste infectis extrema Sacramenta administravit. Hic à viro quodam nobili mensæ adhibitus, & exquisitam ferculorum lautitiam, & confertam lancium copiam demiratus, pro ea qua valebat apud hospitem suum auctoritate, liberè monuit, dicens: tanta hic Domine mi ciborum & fercularum abundantia, quid si unam alteramve lancem, in pauperis tectum deferri

cures? Quæ verba cum Dominus domus aut se percepisse negligeret, aut consultò præteriret, iterato Pater Theodorus eandem postulationem discretè ingessit: cui benigne Dominus annuens, pergratum sibi fore distitavit, quidquid P. Theodorus decerneret. Hic itaque accito famulo, unam optimè instructam lancem, in manus tradit, eique mappam instravit, solerter admonens, rectè in forum pergeret, & cautè observaret, cujus ad ædes mappa vento exsufflaretur, eas subiret atque hanc Eleemosynam deferret; pergat actutum famulus, mappa vento excutitur, hæret è vestigio famulus, advertit se ad ædes stare, bipotentibus valvis, frontispicio ad ostentationem magnifico, conspicuas; ea propter cum in animum inducere non posset, eo lancem inferendam, sed potius injuriam domesticis inurendam, domum, ut ierat, reversus est, quem P. Theodorus conspiciatus, rei eventum ab eo sciscitatus est; cui famulus, quid sibi accidisset ingenuè confessus, nec ausum se in amplissimas hæc ædes Eleemosynam deferre, jubetur iterum eandem lancem mappâ coopertam portare, & observare, ut prius ubi vento excuteretur, atque eccum ad ejusdem domus postes vix pervenerat, cum illico mappa distat, quo divino veluti prodigio confirmatus ædes pulsât, admittitur, subit, & numerosam prolem fortè siliquis porcorum se se facientem comperit. Si hodierno die ejusmodi lances, aut sportulæ, instratis mappis per urbem misitarentur, quoties, & ad quot ædes, etiam amplas & magnificas excuterentur? qui bysso quidem induuntur, sed non epulantur quotidie splendide, frigidâ & mucido pane famem tolerantés: sic etiam Booz permittens pauperi Ruth colligere spinas ex agro suo, præcepit messoribus, dicens: De vestris quoque manipulis, projicite de industria & remanere permittite, ut absque rubore colligat, & colligentem nemo corripiat. Ruth. 2.

Quæritis & vos expertissimi, consultissimi, amplissimi, nobilissimi Domini, quomodo eleemosynam in occulto facere possitis? Tu Domine nobilissime è tuis manipulis, aliquod verècundè mendicanti objice: Tu Domine Medice, pauperum tuguiâ, etiam

Labata
cii.vran-
lib. 20.
tholog.
iconia.

g. cii.

S. Pet. Da-
mianus
episc. 11.
cap. 1.Bata tit
militia
p. 10.In de Levè
van de Me-
degesellen
van den H.
franciscus.

445

intempesta nocte, subire ne detrecta, ut eorum morbis medelam adferas: Tu Domine Confidice, Legisperite, causas viduarum ac pupillorum iustissimè perage, tuere, idque gratis. & Pater qui videt in abscondito, reddet tibi.

§. II.

CUM FACIS ELEEMOSYNAM,
NOLI TUBA CANERE.

Matth. 6.

Moris olim apud Hebræos, tubâ convocare pauperes, quo fiebat, ut quando, quoties, quò ad cuius ædes confluerent, tota urbe innoresceret. Quid autem Judæi hoc clangore spectarint, divinè more suo Doctor Angelicus exponit: *Tuba autem est omnis actus, vel sermo per quem operis iactantia demonstratur: puta, qui facit eleemosynam, quando aliquem videt præsentem, vel intercedente aliquo, sed etsi in loco secreto faceret eo proposito, ut laudabilis videatur, tuba est.*

Christus Hierosolymis ad gazophylacium sedens, & veluti comòdiam spectans, silentio aspiciebat, quomodo turba pecunias gazophylacio immitteret, & multi, ait Marcus, *iactabant multa*; expende illud *iactabant*, ingentes quidem nummos, sed cum magno strepitu projiciebant, ut audirentur ab aliis. Equis dixerit placuisse Christo sonoram illam auri & argenti iactationem? cum viduam, quæ duo minuta modè estè misit, præ cæteris collaudarit? utinam etiam non hoc tempore, Judæis hinc multi consimiles reperirentur, qui dum eleemosynæ sub sacram concionem colliguntur, honestiorem nummum argenteum cum strepitu iactent, obolum aut teruncium verecundè subdunt! utinam non multi multa iactarent, se quotannis in pauperes effudisse, & hoc domesticis, hoc posteris notum esse vellent dum hoc plenis buccis deprædicari gaudent, in rationibus suis hoc exaratum relinquunt. Bonorum operum alis in cœlum sustollimur, sed si strepitu nola ediderit, stygius accipiter, tartareus prædo nos insequitur, deorsum retrahit, omnibus privat, & in miserandam servitutem redigit; ingeniosè id expressit in symbolis suis Didacus Savedra, falconem pingens, qui è via-

culis emissus, nolas pedibus appensas, rostro dissolvere conatur: sibi quippe timet, ne audito strepitu, accipiter advolet, ac miserè deplumet & dilaniet: cui hoc lemma subjecit.

Fama nocet.

Magna & rara virtus, nosse suam occultare famam, atquæ adeo ornem ingenii, scientiæ, excellentiæ, pietatis cavere ostentationem; sed hæc omnia naturæ & gratiæ dona quasi sub cineribus abdere.

Tamet si perdifficile, intra pectoris angustias flammam, id est, gloriæ famam cohibere, quæ undique emicat, & novam indes appetit materiam, quo magis accendatur & luceat. Quo fit, ut dum vanum hujus sæculi splendorem sectatur, verum amittat. Pulchrè Gregorius: *Quisquis se beneficus in alterum extollit, majorem culpam superbiendo meruit, quàm mercedem largiendo acquirit, fitque nudus, dum nudum vestit. Quod vel ipsi gentiles vitandum & detestandum duxere, apertissimè Seneca: Nihil aquè in beneficio dando vitandum est, quàm superbia: quid opus arrogantia vultus? quid timore verborum? ipsa res se extollit. Detrahenda est inanis iactatio, res loquentur nobis tacentibus, non tantum ingratum est, sed etiam invisum, beneficium superbe datum; qui eleemosynam elargitur, ut videatur, non illam dat intuitu divino, sed in gratiam suæ vanitatis, instinctu diaboli, & hostis infernalis; unde Chrysologus rectè observat à Deo cautum, ne eleemosynam daturus, tubâ canat: Bene inquit, tuba, quia talis eleemosyna hostilis est, atq; ibidem aureè prosequitur, dicens: Deus arguit largientem ad suam famam, non ad pauperis famam. Methodum suggerit optimus humilitatis magister, Redemptor noster: Nesciat sinistra, quod faciat dextera tua, ut sit eleemosyna tua in abscondito. Chrysostomus hic tantam solertiam ad tegendam eleemosynam adhibendam putat, ac si Redemptor noster diceret: Si possibile est reipsum ignorare, & ipsas manus latere possibile esset, studiosissimum est tibi id curandum, adeo fugiendi sunt arbitri & spectatores, ut si vel sinistra manus oculos haberet, iis eleemosynæ subducendæ fiat; sed quo pacto sinistra manus scire, intelligere, aut ignorare quid potest? Respondet D. Thomas: Quo-*

rundaam

S. Thom. in.

Augustin. serm. in monte. Greg. 3. par. Pasto. 6. 21. S. Thom. in Matt. c. 5.

Greg. l. 21. mor. c. 14.

Seneca lib. 2. de benef. cap. xi.

Chrysol. serm. 9.

Matth. 6. Chrysol. in catena D. Thoma. Matth. 6.

S. Thom. hic.

s. Thomas ait. *rundam opinionem esse, qui velint SINISTRÆ nomine, uxorem significari, ut quoniam in re familiari tenaciores pecuniarum solent esse fœmina, lateat eas, cum aliquid viri alienis impendunt, propter domesticas lites vitandas. Ex quo conficitur, ut omnia conjux conjugii arcana velit esse communia, hanc in miseros beneficentiam, uxorem clam esse debere. Sed ut germanam hujus loci intelligentiam assequamur, summum Ecclesiæ Doctorem audiamus: Sinistra videtur significare delectationem laudis; dextera verò intentionem rectam.*

Augustin. serm. in monte.

Greg. 3.º pars. Pastor c. 21. s. Thom. in Matt. c. 5.

Theophrastus, cui nomen dedit loquendi Divinitas, cum antea Tyrtamus vocaretur, in Aristotelis sinu educatus; ingenio acri, veloci, & planè igneo, ad eam gloriam effloruit, ut à Cicerone Philosphorum eruditissimus, & elegantissimus fuerit appellatus: ad duo auditorum millia habuit; cum annum octogesimum excessisset, moriens ad discipulos conversus, hæc illius novissima verba: *In vit a plus esse dixit vanitatis, quam utilitatis; amore autem gloria, nihil esse inanius!* Ita animam exhalavit; pulcherrimè si quando aliàs philosophatus.

Nunc quod postremum est, perstringamus orationem.

Orationem quoque in abscondito fieri debere, non in angulis platearum, ut à transeuntibus conspiciantur, quod ibidem loci præcipitur.

§. III.

Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Matth. 6.

s. Thom. his. **Q**UÆ Princeps Theologorum non sic accipienda esse exponit, quasi in templo, in locis divino cultui consecratis, etiam in conferta hominum multitudine, orare nefas foret idocet enim: *non ad locum hoc referris, quod ait Dominus, sed ad propositum (& intentionem) orantis: in conventu enim fidelium orare laudabile est, sicut dictum est: in Ecclesiis benedicite Deum. Qui ergo sic orat, ut ab hominibus videatur, non Deum aspicit, sed homines; quales sunt ii, qui palam peccat*

tundunt, pronos se adsternunt, terram lingunt, altos gemitus emittunt, ubertim lacrimas fundunt, atque hæc omnia, ut videntur ab hominibus. Hæc studiosè devitanda, Christianus Tullius præcepit: *Orans ergo nihil novum faciat, quod aspiciant homines, vel clamando, vel peccatum percutiendo, vel manus extendendo.* Per octum quoque domus intelligit os corporis claudendum, ut non clamosa voce orat, quia Deus est cordis auditor, 2. quia secretas orationes tuas non oportet alterum scire, 3. quia clamose orans, alterum juxta te non permittit orare.

Micro hinc, de quibus alibi egimus: *quæ ut spectent veniunt, veniunt spectentur & ipsæ.*

Alterum est, plurimum conferre ad attentionem, devotionem, & omnem inanem gloriam fugiendam, in domus angulo, clauso cubiculo, secreto oratorio Deum precari. Ita venerandum Antistitem nostrum Nicolaum orasse legimus, & totam noctem etiam orationi vacasse.

Conformiter Chrysostomo Theophylactus in c. 6. Matthæi, verum ac materiale cubiculum requirit, ut domus non sit, quæ non habeat suum oratorium, seu orationis locum, ad quem te per diem & noctem recipere, aut certè mane & vesperi, tecum & cum Deo colloqui, intra conscientiæ latebras abdere, interiora omnia rimari valeas. Hoc Angelici Doctoris votum est, ut quisque usurpet, qui expendens illa verba: *intra in cubiculum tuum, sic ait per diem mille te circumderunt cause, & non permiserunt te esse secretum Orationi, sed quando ad lectum perveneris, dic anima tua: anima quomodo expendimus diem: quid boni, vel mali fecimus, Roga Deum prius, & sis anima tua soporare permittit. Sic faciebat Iudith, sic Petrus, sic Tobias.*

Hanc oportunitatem quoque spectabat sancta Marcella, matrona Romana, quæ frequenter sacras Apostolorum ædes adibat, sed secreto atque eo tempore, quo norat nulum populi cursum.

B. Joanna, qua præstantiorem corporis forma Principem, non Lusitania modò, sed de Regibus nec orbis spectavit: intempestæ noctis si-

Na 31

lectio

Chrysostr. in cat. D. Thom. in Matt. c. 5

s. Thom. 2º

Barry l'an nee San. 3. c. 7. præf. c. 2.

Vasconcell. Lusit.

lentio se strato proripiebat, & in sacello domestico, clam omnibus in preces ac lachrimas profusa, non raro etiam aspero in se flagellabat.

Quam verò stygius hostis has lachrimas & in angulo fusas preces oderit, argumento est, quod Beata Magdalenam (quam *Angelique* nuncupabant) ex Ordine S. Dominici, ab hac pia consuetudine detertere voluerit immanis ursi specie, angulum illum, in quo precari solita occupando, donec afflictam Dominus solatus, monstrum fugavit atque in eo ipso angulo, illi apparatus, suavissimè ad consuetum sanctæ contemplationis locum invitavit, dicens, *veni, accede amica mea, quia ego hic sum*. Quo in angulo ut postea Confessario exposuit, liquidissimis cœli deliciis perfruebatur: & sanctum Vincentium Ferrariensem, se istuc visitasse, ac consolatam fuisse affirmabat.

Nolim hic recensere lachrimas, cilicia, flagra, omnesque corporis afflictationes, quas Religiosæ animæ clausis cellis: austeritates quas teste Luna Anachoretæ in antris & speluncis, in crepitis terræ exantlarunt. Præterea Hedvigim Ducissam Poloniæ, pretiosum stratum in cubiculo habuisse, & semper in dura eubuisse: Claram adhuc puellam sub Damascena Cyclade; Borgiam Ducem sub holoserico thorace, aspera cilicia occultasse. Pœnitentiæ porro, & austeritates & jejunia, in abscondito faciendâ sunt, unde Dominus ait: *tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans*. Sciebat enim inquit S. Thomas, gloriam vanam ex omni bono opere procedere.

Non vult jejunantes tristem faciem, capratam frontem, os pallidum præ se ferre, sed ut Chrysostronus docet, *longè se facere debet, ab ostentatione jejunii, ita ut si fieri possit, ita dissimulet, ut jejunans epulari videatur*. Quam praxim non raro à viris Religiosis observari vidi qui in mensa maximè occupati videbantur; cum interim pio dolo genium fraudarent, atque ab iis quæ maximè appetebant, omninò abstinebant.

Profectò qui rectè facta sua spectari desiderant, & plausum populi venantur, omniaque agunt, ut videantur ab hominibus, ii non probi Christiani, sed leves Comædi &

ridiculi histriones ab Ecclesiæ Doctoribus jure appellantur, qui ut plurimos sui & spectatores & laudatores habeant, *omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus, & ut appareant hominibus* Matth. 22.

Quo omnes Ethnici, atque utinam soli, collimarunt. Diogenes ille Cynicus, ut omnium ad se oculos & ora converteret, rigidissima hyeme nudum se, spectante turba, frigida aspergebat, ut totus glacie obrigesceret, omni populo commiserante, simulque vitæ rigorem demirante, fortè Plato illac pertransiens, cui histrionis hujus vanitas cœperta erat, id unum turbæ insulurravit, *si vultis misereri abite*, simili sensu de homine vano, & inani gloria turgido S. Gregorius: *quando non sperat laudem humanam, cessat à bene operando*. S. Greg. mor. c. 24.

Nostris quem Plinius laborum suorum fructum cæperit; ipsum audite: *ego celebrare nominis mei gaudere non debeo: ego verò gaudeo, & gaudere me dico*. Et verò ut hominis inanitatem videas & rideas, scito totam gaudii materiam fuisse, quod nescio quæ ancilla transiens alteri dixerit: *vides hunc? Plinius est*. Quem vanum & insanum rumusculum, magnum laborum suorum & lucubrationum fructum, grandis ille sapiens affirmabat, dicens: *verum fatebor, capio magnum mei laboris fructum*.

O stulti Mortales! hiccine omnium laborum, vigiliarum, jejuniorum, eleemosynarum, operum bonorum fructus est; Amabo vos:

Gloria quamalibet quid erit; si gloria tantum est; Seneca epist. 123.

Planè vacuum quid, & inane. Hoc inter Gentiles Romanus sapiens rectè censuit: *gloria vanum & volatile quiddam est, auraque mobilis, & ò dementiam non terendam!* ut tam pretiosas virtutum merces, tantillo ut videantur ab hominibus, vendamus. Quam te deceptum & illusum agnosces, ait Gregorius, cum apertis animæ oculis, clarè perspicias, te eo quo regnum cœlorum comparare poteras, inanem nominis famam & merum fumum sectatum fuisse: *qui pro virtute quam agit, humanos favores desiderat; rem magni momenti, vili pretio venalem portat*. S. Greg. 1. 8. mor. c. 28.

Ecquis Artificum tam stolidus, qui rem vel

Paschasius
i. 4. in
Matt. c. 6.

Aug. serm.
39. de temp.

Lanceius
apudculo
libris 3. c. 3.
pag. 204.

Barry cit.

Matth. 6.

S. Thom. in
catena
Chrysostr.
ibid.

Seneca
epist. 123.
Juvenal.
Sat. 7.

S. Greg. 1. 8.
mor. c. 28.

vel minimam, ob solam laudis humanæ mercedem conficere, ac vendere percuperet? Sartores, tutores, fabros adi; eorum opera ac operam mercede laudum etiam ingentium, calceos in publicis choreis: vestes quoque ab innumeris convivis spectandas, artem & artificem laudandum, atque alio consimili encomiorum plausu, frustra emere tentaris. Præclare Paschasius in illud Matth. sic luceat lux vestra coram hominibus, Sic ait: *dic queso, quis unquam Agricola quantumvis rusticus, ideo colit agrum, & seminavit, tantum ut videatur ab his, qui transeunt? vel quis unquam quamvis stultus sit, finem laboris sui, collocat in aspectu hominum, & nihil ex eo amplius requirat?* Qua stultitia utinam non Gentiles modò, sed & Christiani, & omne genus hominum laboraret? Quisque enim in se ipsum descendat, & venissimum illud Augustini effatum deprehendet: *Hanc maculam non habere, aut paucorum, aut nullorum est, qui in operibus etiam virtutis & pietatis, humanæ laudis affectu non ducantur: quorum in numero censendus est Monachus ille, qui in cantu suo, mirè sibi complacebat, atque ex eo populi plausum tam studiosè captabat, ut cum aliàs taciturnior esset, & confusum quid mussicaret, diebus solennioribus (quibus frequentiore nec vulgarium personarum ad templum concursum noverat) vocem notabiliter super alios efferebat, disertissimè que cantabat. Quæ vanitatis aura præcipuos quandoque Ecclesiastes non leviter afflavit, qui non planetum concionis, sed plausum sectantur, ut videantur & audiantur ab hominibus. Hinc è primis Ecclesiæ Patribus Augustinus: *difficile. Gregorius rarum. Bernardus mirabile. Hieronymus impossibile* dictantur, virtutibus ac bonis, inanem gloriam quandoque non admiseri. Hoc porro vitium ut perniciosissimum sic & subtilissimum est: alia vitia homines sceleratos, hoc etiam sanctissimos infestat. Unde non injuria S. Thomas, expendens illud attendite ne iustitiam, & nos admonet quanta sollicitudine, & cautela inanem gloriam fugere debeamus: *præ omnibus enim vitii carnalibus periculosius hoc esse in hominibus [Dominus] intellexit: eum enim omnia mala servos diaboli vexant,**

concupiscentia vana gloria magis vexat servos Dei.

Ab ipso gloriæ contemptu persæpe inanis gloria enascitur, & eos quandoque qui omnem mundi gloriam jam pridem videntur proculcasse, fortissimè aggreditur. Disertissimus Antistes hac de re sic disserit: fit sæpius ut cultissima fœmina ex omni mundo muliebri: aut Eques torquatus ex omni suarum vestium splendore, tantopere sibi non complaceat, quantum monachus pauper, pannosus, in pauperissimi monasterii angulo residens, è pannis, è cuculo lacero, & malè sartò: à nudis pedibus, ex inluta barba, è vacua cellula sibi vanitatis inanis gloriæ ac æstimationis vel à suis vel à vulgo emendicet; ut si olim Philosophus Philosophum promissâ barbâque scissâ tunicâ sapientem se se venditantem, verè fugillarit: *per scissuram pallii, inanitatem tuam conspicio, timendum sit, ne per exteriorem aulteritatis ac sanctitatis speciem, se se quid inanitatis ac vanitatis ostentet. Unde rectè Chrysostomus cum omne malum ex malo nascatur, sola vana gloria de bono procedit: atque ex ipsis virtutibus, hoc vitium crescit & vires assumit. Omnia insecta, ranæ, mures, glires, vermes, lendes, ex putri materia gignuntur, at fœtidissimus hic vermis vana gloriæ, semine recenti prodit & generoso: ex larga elemosyna, è rigido jejunio, ex habitu aspero, è prolixis precibus, ex concione fervida ortum ducit: nulli statui, arati, ordini, aut sexui parcat, atque omne robur virtutis ac medullam enervat, vigorem omnem ac virorem bonorum operum depascitur.*

Quam volupe fuit Prophætæ Jonæ sub viridi hedera meridiari? unicus vermiculus omnem amœnitatem turbavit, omnem viriditatem fecit exarescere. Vigent subinde opera nostra ac virent, veluti arbor feracia diffundens brachia, sed iis aut irrepit, aut innascitur superbiæ vermiculus, qui rodendo, aut mordendo, omnia momento facit emarefcere.

Quam ob rem à Divo Basilio: *dulcis spiritalium opum spoliatrix: iucundus animarum nostrarum hostis: blandissima depradatrix* appellatur. Attendere ergo oportet diligenter, & observare sedulo furem blande ac dulciter irrepentem & spoliantem.

Pene-

Lanuzza
tract. 2.
pars. 2. §. 5.

Apophe
Licoft.

Chrysi: in
Matt. c. 6.
D. Thom.
in catena

Basilii in
constit. mo-
nast. c. 11.

Paschasius
i. 4. in
Matt. c. 6.

Aug. serm.
29. de temp.

Lancicius
in cuculo
Spir. 3. c. 3.
pag. 204.

Joec
st. 12.
venal.
7.

Greg. 1. 8.
c. 28.

Penetrat claustra Monialium, cellas Monachorum, involat in cathedras Theologorum, in suggestus sacrorum Oratorum, in actiones omnes, omni loco, omni tempore, quocumque nos veritimus, *callida insidiatrix* & *blandissima depradatrix* sese insinuat. A qua, quam maximè cavendum monet Gregorius, *in presenti etenim vita, quasi in via sumus, qua ad patriam pergimus, maligni autem spiritus iter nostrum, quasi quidam latrunculi obsident. Depradari ergo desiderat, qui thesaurum publicè portat in via.*

S. Greg.
hom. 11. in
Evang.

Viatores ut quod portant aurum custodiant, an non illud calceorum soleis, cingulo, thoraci, pileo insuunt, in ipsum denique ventrem & viscera ut olim Judæi in obsidione Hierosolymis, recondunt.

L. 4. Reg.
6. 20.

Hebræus, Rex Ezechias, Thesauros suos perdidit, quia eos Regis Babylonii legatis ostendit. Obvia hic nobis similitudo est, quæ à gallina vulgò petitur, hæc quia ovoposito glocitat, ipsum amittit, ita quippe iis contingere solet, qui cum excelsens aliquod opus perfecerint, quam primum ab aliis illud sciri, videri & prædicari cupiunt.

Quid quod hæc *blandissima depradatrix*, pyriticam exerceat & maximè sanctis velut navibus oneratis locupletis merce repletis insidietur, atque in ipso portu quandoque omnibus spoliata nitatur, cuius rei funesta exstat tragœdia Anachoretæ illius, qui omnem vitam in angusta specu, herbarum radicibus & frigida sustentarat, carnem assiduis flagris diverberarat, noctes prolixis precibus traduxerat, jamque portum salutis prospectans, tranavit è styge Pirata, qui splendidum omnium virtutum encomium exorsus, ut alium Eliam curru igneo rapiendum, supremum inter beatas mentes, solium, è quo Lucifer deturbatus, ipsi præparatum distabat; qua inani gloriæ titulatione; ita sibi placuit, & animo elatus est ut vitæ functus, omnibus antea vitæ meritis privatus, ad inferos præcipitatus sit.

S. Basili
hom. 12.

Quam miseri iacturam, gravissimamque ruinam Seleucienſis Antistes amarissimè deplorat hisce verbis: *O sortem lugendam! post multa jejunia, post durum vita genus, post*

longas ad Deum preces, post uberes effusas lachrymas, denique post annorum 20. vel 30 principium abstinentiam (ab inanis gloriæ latrunculis) omnibus spoliari, & similem omnino fieri Mercatori cuidam diviti, qui in portu naufragium fecit omnium, qua tanto labore & sudore parva.

Principium
Proverbior.

O sortem lugendam: Doctores Theologos, sacros oratores, viros Religiosos, Apostolicos, misericordes, in pauperem effulos, per inanem gloriæ, omnibus spoliari.

Qua super re, juvat Angelici Doctoris audire sententiam: *nullus inquit, peccando meretur vitam eternam, unde opus virtutum amittit vim merendi vitam eternam, si propter inanem gloriæ fiat, etsi illa inanis gloria, non sit peccatum mortale.*

S. Thom.
2. 2. q. 13. a.
3. ad 2.

Atque ita fit, dum de bono opere, aut vicio devicto gloriatur, quid i. Machab. 6. Eleazar accidit, qui dum elephantem regium sibi sumit sternendum, sub ipso elephanto quem recidit occubuit, remansitque suo triumpho sepultus. Ita inquit Gregorius, *sub heste quem prostermit, moritur, qui de culpa quam superat elevatur.*

At nonnihil hic quæstionis movetur, qua ratione Christus actiones bonas lucere coram hominibus velit, eas nihilominus abscondi jubeat & regi? ergo dicer aliquis in conventu, in plateis, in triviis neganda est misericordia? Planè in omni loco, omni tempore facienda est misericordia, præbendus victus, nuditas regenda: sed sic quomodo docuit misericordiæ Auctor, ut misericordia non terræ, sed cælo sit nota: non homines spectes, sed Deum. In plateis, in triviis, in publico pietas habet secretum, si testes homines non requirat. Sic sensit, Primus Theologorum: *quomodo potest fieri ut non coram hominibus eleemosynam faciamus: aut si fiat, quomodo non sentiemus? si enim presente aliquo, occurrerit pauper, quomodo dubitur ei in abscondito? Sed considera, quia non dixit, ne tantum coram hominibus faciatis: sed subdit, ut videamini ab eis. Qui ergo non ideo facit, ut ab hominibus videatur, etsi coram hominibus fecerit; non tamen coram hominibus fecisse vidatur: qui enim aliquid facit propter Deum, neminem videt in corde suo, nisi Deum propter quem facit,*

Cleryolog.
form. 9.

S. Greg.
hom. 11. in
Evang.

Machab.
13.

S. Thom. in
Matth. 6. 3.

L. 6. Sec. 2.
116.

facit, Sicut artifex eum semper habet pra oculis (etsi opus ab aliis videatur) qui opus faciendum commisit, & propter quem laborat.

Diversissima itaque sunt videri, & velle videri, primum quandoque necessarium, alterum semper flagitiosum. Hæc Petrus Chrysologus oratione desertissima complexus: quomodo inquit, iustitiam vult calari, cuius opera asc cupit elucere? Fratres hic præceptor caelestis vult iactantiam tollere, auferre pompam, vanitatem demere, submovere inanem gloriam. Iustitia qua per se sibi abundat ad gloriam spectaculum populi, vulgi laudes fauores hominum, mundi gloriam non requirit.

Ubi eam aliquando controversiam motam fuisse memini: num sacris anathematis, argenteis candelabris, aliis in usum sacrificii donariis: sepulchris marmoreis, aris, sacellis templis pia munificentia à se erectis, aut instauratis nomina, insignia imaginem apponere per se vanum, vitiosum aut culpandum sit? Ad quæ si eum valet cum primis illud Gregorii: honesto hoc fine, ac optima intentione fieri nec debita sua apud Deum mercede frustrari, si per hoc quod foris agimus, laudes exterius non quaramus; sed hæc velut pietatis monumenta liberis, ac posteris relinquamus, ut & ipsi hanc pietatem æmulari studeant, sic autem opus sit in publico, ut intentio maneat in occulto, ut & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua Deo soli placere quarimus, semper optemus secretum.

Atque ita vitos ab omni vanitate alienos factitasse legimus, ut de Simone Machabæo testantur sacræ paginæ: edificavit Simon (qui vir consilii nuncupatur) super sepulchrū patris sui, & fratrum suorum edificium altum visum, lapide polito, & statuit septem pyrnides patri & matri, & quatuor fratribus: & his circumposuit columnas magnas, & super columnas arma ad memoriam æternam.

Antiquis item Christianis usus propriorum insigniorum non fuit incognitus, ut pluribus Theophilus Raynaudus de virtutibus & vitiis.

Altera super eodem argumento, ne videant opera vestra bona, quæstio ventilatur, an suas virtutes, exercitia pietatis, divinos favores

Cælestis Panthei Pars I. I.

res subinde aliis enarrare ac manifestare non liceat? Respondent asceticæ vitæ Doctores, id non nisi rarissimis & iustissimis de causis, ut Hæreticos confunderent, infirmos confirmarent, maledicis fidem derogarent, Dei gloriam amplificarent, à sanctis peculiari Dei impulsu vel pia simplicitate factitarum esse, ut fuscè Lancicius noster: è quibus quædam delibasse sufficiat Constat imprimis sanctam Gertrudem visiones suas cælestes conscripsisse, atque ut ab aliis legeretur, posteris reliquisse.

S. Vincentius Ferrerius prædixit Alphonso eum fore Papam, & se ab eo canonizandum, quod quinquaginta post annos, tertio mense sui Pontificatus fecit. Idem palam pro concione prædixit, Bernardinum Minoritam tunc ibi præsentem, sibi supervicturum, prius tamen quam ipsum, canonizandum iri.

B. Clara de monte Falco cum super maxime implexas ac subtilissimas Theologiæ quæstiones, præclarè ac dilucidè duobus Theologis responderet, illis attonitis, candidè exposuit: scitote, inquit, me à Domino accepisse talem scientiam, ut si tota schola Parisiensis me interrogaret, sine mora resolverem quodvis dubium, & quæstionem mihi propositam.

Eadem sæpè suis indicavit, totam Christi Passionem se cordi habere impressam, ut ea mortua in exenterato corde compertum est, sed & hoc fatebatur, si à toto mundo honoraretur, se nullam inde mutationem vel initium vanæ gloriæ habituram.

B. Baptista Verona suam ipsa vitam & in ea virtutes, raptus, revelationes, quæ ad commendationem propriam maxime faciunt, sua manu exaravit, additque, à Christo se didicisse, remissa sibi omnia peccata, quoad culpam & pœnam, & cap. 6. nomen suum in Christi corde aureis literis scriptum, ab ipso cælesti Sponso sibi ostensum esse.

Denique P. Polancus per opportunitatem S. Ignatium familiariter percunctatus, num Nil pruriginis vanæ gloriæ pensificeret? responsum accepit ab Ignatio, se in hac parte nil sentire, nec ullum vitium minus metuere: Quinimo scias Polancè, me millesimam partem Dei donorum mihi concessorum pate-

facere.

Lancicius
opusc. spirit.
8 c. 10. in
fine.

S. Joanne
Bapt.

Baptista
Pergilius in
vita. p. 2.
c. 17.

Chronicon
S. Francisci
part. 4.
tom. 1. l. 7.

incipium
verior.

Chrysolog.
tom. 9.

Thom.
913. a.
ad 2.

S. Greg.
tom. 11. in
Evang.

Machab.
13.

Thom. in
Lact. c. 5.

L. 6. Sec. 2.
116.

facere, & si Sancti, quorum vitas habemus, plura dona non habuerunt, quàm ea, quæ de eis leguntur, cum nullo eorum, mihi divinitus concessa, commutarem.

Lancie. eis.

Legi, inquit Lancieus, hoc annotatum in libro archivii Romani, in quo primi Patres Societatis dicta & facta S. Ignatii annotarant.

Quæ omnia divini illi homines, ab omni pruritu vanitatis & inanis gloriæ remotissimi, vel in utilitatem proximi, vel ad hæreticorum & obrectatorum confusionem, quoddamque propria fama ad majus Dei, ac Religionis obsequium necessaria esset, potissimum verò ea non ex se, sed Dei consilio, ac peculiari providentia, sæpius alienari à se declararunt, ut posteris imitationis exemplum, ac bonitatis Dei testimonium relinqueretur: *Tunc enim, ut D Bernardus loquitur, juxta mandatum Domini lux tua lucet coram hominibus, ad glorificandum non te, sed Patrem, qui in calis est.* Sic P. Virgilius Ceparius B. Magdalenæ de Pazzis à confessionibus refert, hanc sanctissimam virginem in quodam raptu anno 1686. 11. Augusti, qui per quatuor dies duravit, locutam esse cum Deo, ac hisce verbis auditam pie queri: *O amorosum verbum! dic mihi, rogo te, quare in me contulisti tot res intra te solum & me notas, & nunc vis, ut ego eas manifestem.*

Bernard.
serm. 13.
in Cant.
in vita.

Verùm enim verò, cum ex rationes in nobis rarissimè locum habeant, ne spiritus superbiæ nobis congenitus decipiat, diligenter invigilandum est, & ut monet Gregorius Papa: *Subtili inquisitione necesse est, ut semetipsum animus investiget, ne foris sua laudis gloriam quarat, & animarum lucra se quarere non nostra cogitatio simulet: sæpe enim sui nominis laude animus pascitur, & quasi sub obtentu lucrorum spiritualium, cum de se bona dici cognoverit, latatur.*

S. Greg.
hom. 9. in
Ezech.

Quare non hunc futilem plausum non ut videamini ab hominibus, sed ut uni Deo placeatis, atque æternam ab eo mercedem consequi valeatis, spectandum est,

§. I V.

Et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Matth. 6.

S. Thomas & S. Augustinus exponunt hæc & addunt: *Reddet tibi PALAM: impossibile est enim, ut opus bonum hominis in abscondito dimittat Deus, sed in hoc hic. saculo (non tantum in futuro) manifestat, & in illo glorificat.* Ex æquo Deus certate cum Nicolao visus est, ut ubicumque ipse se occultabat, clarius illucesceret: Nicolaus in ultimos orbis fines, in terram sanctam profugerat, in scium & invitum, non aurum, sed cælestis aulæ spiritus domum reduxit. Nicolaus intra septa monasterii sese abdidit, & voce divinitus immissa, in urbis Præsulem assumitur.

Sanctissimus Antistes Florentinus refert, Nicolaum noctu in somnis, cum longissimè abesset, apparuisse Constantino Imp. qui ter geminos tribunos, læsæ Majestatis ab Eparcha Præfecto falsò accusatos, in vincula conjectos, morti adjudicarat: atque eo vultu, ac vocis sono Imperatorem deterruisse, ut hac arcana monitione commotus, ipsos captivos non solum manu miserit, sed ad Nicolaum amplissimis muneribus instructos, cum publica honoris ac venerationis significatione, ipsos captivos legatos destinavit, dicens: *Ite, & famulo Dei gratias agite, & Deo, qui vos per eum liberavit.* Atque ita, quæ Nicolaus clam, & per noctem soli subindicarat, hisce velut tubis per urbem universum non sine sanctitatis fama percrebuerunt

S. Anton.
part. 2. tit.
93. c. 3. § 2.

Qui origines & scaturigines fontium scrutati sunt, liquidò demonstrant, aquas, quæ in subterraneas venas abstruse delitebant, hoc sublimiùs scaturire, & in lucem prorumpere, quo profundiori alveo coarctantur, haud aliter quos in abscondito, in angulis, in antris, lachrymarum rivos fudit, quasque in oculo elemosynas profudit benignus Dominus in fontes fecit palam ebullire: *Etenim ex sepulchro ejus honorificè, ut S. Antoninus testatur, duo fontes emanant, unus oleo fluens, quo misericordie opera exhibet, alius aqua, ad sanitatem populorum.*

S. Anton.
cit.

Demum

Escobar.
tom. 6. in
Evang. l. 8.
sect. 4. ob.
servat. 4.
n. 37.

Damian.
serm. 2. de
S. Nicolao.

Vincen.
Bellouac.
l. 3. c. 13.

S. Bonav.
serm. 1. de
S. Nicol.

Demum qui latere studuit, hunc tot prodigiis cœlestibus Deus collustravit, ut instar Solis, sanctitatis suæ radices, ac miraculorum fulgorem per orbem diffuderit. Unde in Lombardica historia: *Nicolaus Sol omnibus salutaris exorsus vocitatur.*

Euseb. Bar.

tom. 6. in
Evang. l. 8.
sect. 4. ob-
servat. 4.
#37.

Itaque quicumque tentationum nocte, adversitatis turbine, quibusque morborum ac malorum procellis involvaris, quisquis salutis amans es: hunc *Solem omnibus salutare*, respice, invoca, & constanti implora. Ad hoc eleganti nos parenesi, aliorum exemplo hortatur B. Petrus Damianus: *Si conflagrationes fulgurant, & procellis de sonantibus à supernis vindicta procedit, Nicolaus in Patro num assumitur. Nicolaus dulciter inelamatur. Si tempestas æviens, & crudelitas maris navigantibus mortem intentant, Nicolaus flebiliter exoratur, ut audiat, suppliciter invocatur, ut veniat, ut evnet misericorditer asclamatur.*

Damian.

serm. 2. de
S. Nicolao.

Quàmque invocantibus præstò sit, infolens, & multis inaudita testatur historia: Vir dives aureum vas in anathema D. Nicolao devoverat, quod cum ab aurifabro artificiosè planè cœlatum esset, ita huic viro placuit, ut suis illud usibus asserens, præcium ejus, ac auri tantundem secum deferens, una cum uxore ac filio conscensa navi, ad S. Nicolai ædem iter instituerit. Jam tranquillo mari ferebantur, dum fortè patens urgentè siti haustum vini ex aureo isto scypho sibi propinari postulat, filius promptus scyphum unda elucte nitens, pronus in undas delabatur, & demergitur.

Unica hic in rebus desperatis, in S. Nicolao, quasi in sacra anchora fiducia, sed frustra. Mœsti parentes iter suum peragunt, aurum in D. Nicolai ara reponunt, quod exemplò cunctis inspectantibus excutitur. Tum culpam suam parentes multis cum lacrimis detestati, voto se reos confessi sunt: atque eecum filium salvum & incolumem, scyphum aureum manu tenentem, templum sabintrantem conspiciunt, vas Divo tutelari offerunt, quod una cum filio S. Nicolao acceptum referunt.

Quid mirum ergo, si laudat idem purpuratus Pater, in testimonium sunt peregrinationes ad sanctum illum corpus, à sinibus terræ

suscepta, ut videantur, que per eum sunt miracula: qui captivi liberentur, ægri curentur, mortui in vitam revocentur. Unum referam, Pet. Dam. inquit S. Bonaventura (quantus Auctor!) serm. de S. Nicol. duo latrones nobiles & divites, multumque secum auri deferentes, Athenas ad Philosophiam pergentes, prius S. Nicolaum videre volentes, ut se ejus orationibus commendarent, in civitatem, in qua degebat Episcopus, advenerunt: quos hospes tam divites cernens, maligno spiritu pulsatus, eos occidit, & more porcorum in frusta concidit, & eorum carnes in vase salivit. Quod S. Nicolaus ut ab Angelo cognovit, in domum hospitis mex accessit, & quid quid fecerat, indicavit, cumque valde redarguit, & tandem orando pueros suscitavit.

Invocandus itaque à nobis in omnibus periculis, tum corporis, tum animi, & præfidium ac patrocinium certò adfuturum, sperare jubet ejus plenitudo gratiarum quæ tanta, ut possit in omnes Christianos redundare, unde sicut Virginem misericordie, Matrem gratiæ plenam exoramus, ut in nos miseros sua fluentia derivet; ita post Mariam hic nobis peculiariter invocandus: sicut enim in omni discrimine monet Bernardus Martiæ nomen inelamandum, dicens: *Mariam cogita Mariam invoca, non recedat à corde, non discedat ab ore*, ita post hoc sacratissimum Mariæ, Nicolai nomen invocandum, magnum B. Petri Damiani commendat testimonium: *Nonne inquit, post memoriam virginis singularis tam dulcis pietas, & pia dulcedo in cordibus fidelium observatur, ut in die tribulationis NOMEN NICOLAI teneatur in ore, requiescat in corde.*

Ad te igitur hodierna die omnium oculisque & corda convertimus, ut in omni nobis periculo adesse digneris, tu D. Pater Nicolaus, ad te omnes clamamus, nescio quo divino nominis omine. *En juva dulcis Pastor*, & oves tuas contra tattareum lupum tuere, ut quemadmodum universa te deprecatur Ecclesia, tuo patrocinio à gehenna incendiis liberemur, & tecum aliud anagramma [Oru planè carus Divus] in æternum regnemus.

Damian.
cic.

Div. Pater
Nicolaus
Anagram:
En juva
dulcis Pa-
stor.
Aliud A-
nagramm.

FESTUM

IMMACULATÆ CONCEPTIONIS
SS. VIRGINIS MARIÆ.

TOTA *pulchra es amica mea*, & MACULA *non est in te.* Cant. 4.

EMBLEMA XLVI.

Unio candidissimus.

Candore notabilis ipso. Ovid. l. 1. Metam.

ARGUMENTUM.

Os quàm maximè cæcutire, qui lucidissimo Soli maculas, purissimo margaritæ [*qui candore notabilis ipso*] turpissimos navos integerrimæ Dei Matri, propudiosam originalis noxæ, è qua velut è spuma cerebri, virus omne pullulavit, maculam aspergere non dubitârunt, hodierna luce, non alia quàm ipsius omnium Theologorum Principis D. Thomæ, ac præcipuorum Thomistarum vincam testimonio. Qua sententia, solidissimis rationibus, ac argumentis stabilita, omnes vos cohortari aggrediar, ut è suggestu, è pulpitis, è cathedris, in gymnasiis, in templis, in scholis, in quotidianis congressibus, immaculatam Deiparæ Conceptionem, & calamis, & linguis deprædicare, sudore, sanguine, vitâ, si opus sit, propugnare ardentissimè studeatis. Tum, ut etiam debitum cultum moribus referatis, ei, quæ *tota pulchra est*, vos totos pulchros exhibete: *Tu enim tota pulchra es Virgo gloriosissima, non in parte, sed in TOTO: & MACULA peccati, sive mortalis, sive venialis, sive ORIGINALIS, non est in te, nec unquam fuit, nec erit.* Pulchra oculis, pulchra labiis, pulchra manibus, pulchra pedibus, tota pulchra membris omnibus; sed tu, ô homo, fortè pulchro, ac modesto ore, sed fædis, & lascivis oculis? Tu filia, fortè pulchra oculis, sed turpi ac procacilingua. Alius fortè pulchris pedibus, sed rapacibus, aut cruentatis manibus &c. ut toti pulchri evadatis, jam vobis, quæ tota pulchra est, velut speculum contemplandam propono.

*Idiora de
Deip. c. 3.*

- §. I. *Non pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.*
- §. II. *Probatur ex D. Thomæ, aliisque Thomistis Immaculata Virginis Conceptio.*
- §. III. *TOTA pulchra es amica mea, & MACULA non est in te*
Cant. 4. FESTUM

*Hieronymus
epist. 22.
Method.
orat. de
hypapant.
Ovid. l.
Metam.*

*Plinius l.
9. c. 35.
Hieron. in
epitaph.
Paulæ.
Celada in
Ephor. p. 2.*

FESTUM

IMMACULATÆ CONCEPTIONIS
SS. VIRGINIS MARIÆ.

TOTA pulchra es amica mea, & MACULA non est in te. Cant. 4.

Linus ille perspicax naturæ oculus, ubi gemmarum pretium appendit hanc earum virtutem expendit: *Margaritis cæli societas major, quam maris.* Mari quidem margarita

innat, & innascitur, in conchis marinis delitescit; sed cœlesti rore concipitur, & Solis radiis concresecit: nec quidquam à mari amaritudinis, aut naturalis soli, aut salis attrahit: *Concha*, inquit Hieronymus, *solo cœlesti rore perfusa, MARGARITAM* gignit. Haud aliter *Maria*, quam Methodius *Margaritam* pretiosissimam nuncupavit, nil habet à mari, vel amari aut salis; sed cœlesti rore gratiæ concepta, tota pulchra, *CANDORE NOTABILIS ipso*, ab omnibus amari, ac aestimari dignissima. *Mariam* itaque non lunam dixero, ne quis forte eclipsem aut defectum pati posse asseveret, nec Soli comparavero, quia subtilis Astronomorum acies hic etiam maculas deprehendit; at margaritam nil maris, nil maculæ habentem compellabo.

Et quoniam *Margaritarum* omnis dos consistit in *CANDORE*, quam omnis navi ac labis in ipso suo sanctissimo conceptu immunis fuerit, sub eleganti *Estheris* figura, quæ inter multas gemmas pretiosissima emicuit, dilucidè proponemus.

§. I.

Non pro te, sed pro omnibus hac lex constituta est. Lib. *Esther*. c. 15.

POST severam potentissimi Regis Assueri in toram Judaicam stirpem sciantiam,

ut *Esther* Regina conspectum illius subiit, exilivit de solio, & his verbis blandiebatur: *Quid habes Esther: ego sum frater tuus, noli metuere, non morieris: NON ENIM PRO TE sed PRO OMNIBUS* hac lex constituta est.

Si pro omnibus, quomodo *Esther* hoc edito comprehensa non est? nisi quod sit supra omnes, extra omnes, omni exceptione major, utpote potentissima regni *Augusta*, & omnium *Domina*? Jurisperitis quippe hæc regula est: *Augusta gaudet privilegio Principis, & lege Princeps, ff. de legibus: Imperator eadem privilegia tribuit Augusta, quæ & ipse habet*, quia censetur una. Ita nec *Maria*, quam *Doctor Angelicus* per *Estherem* adumbratam discretè docuit, communi lege peccati, ullo pacto comprehensa est. Quo corruit primum adversariorum telum, ex illo *Pauli* detortum: *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* In hisce commentariis *D. Pauli*, quæ certum est *D. Thomam* scripsisse post summam, ad *Galat.* 3. lect. 6. sic ait: *Virum de mille unum*

reperi, scilicet *Christum*, mulierem autem ex omnibus non inveni, quæ à peccato omnino immunis esset, ad minus originali vel veniali. Verba quæ sequuntur: *EXCIPITUR PVRIS-SIMA, ET OMNI LAVDE DIGNISSIMA VIRGO MARIA*, hæc, inquam verba non inveniuntur in impressione *Parisiensi* anno 1529. & 1532. ac *Venera* a 1555. nec denique in typis, qui post annum 1500. prodierunt, quæ à *Fratre Remigio Florentino* omissa, & expuncta fuerunt, ut luculento testimonio demonstrat *P. Eusebius Nierenbergius* noster, quod illi ostendit *Emin. Cardinalis Sandoval*, *Archiepiscopus Tolctanus*; ubi,

O o 3 qui

S. Thom. in pref. ad Canonicos. S. Bonav. in spec. c. 3. Pintus de Concept. p. 41.

Rom. 5. 12.

S. Thom. in epist. ad Galat. 3. lect. 6.

Euseb. Nierenberg. exceptiones Concilii Trid. c. 21. pag. 332.

Hieronym. epist. 22. Method. orat. de hypapant. Ovid. l. 1. Metam.

Linus l. 5. c. 35. Hieron. in epist. Paul. Celada in Esther. p. 2.

qui consulere voluerit, oculos testes inveniet, qui hunc locum in veteribus commentariis S. Thomæ, in epistolas Pauli lirera perantiqua expressum reppererunt, & sanctissimo Domino Urbano VIII. aliis tribus editionibus viriatis, ubi hæc verba expuncta fuerant, oblati.

Hic itaque divi Aquinatis sensus, hæc sententia est: **EXCIPITVR PVRISSIMA, ET OMNI LAVDE DIGNISSIMA VIRGO MARLA.** Quis porro communi hæc massa peccati: Filium Dei exemisse Virginem, quã ab æterno sibi in Matrem delegerat, jure inficiabitur? Divinè in tem nostram Anselmus *Vas electionis S. Paulus, dixit omnes in Adam peccasse, vera utique sententia, & cui contradicere, nefas esse pronuntio, sed cum eminentiam gratia Dei in te Maria Virgo considero, sicut te non intra, sed supra omnia qua facta sunt, ineffabili modo contueor, ita & te non lege natura aliorum, in tua conceptione delectam fuisse opinor.*

S. Anselm.
in officio,
c. 4,
Pintus de
Concept.
pag. 66.

Esth. c. 15.
S. Thom.
Bonav.
Anselm.

Cyprian.
lib. de oper.
bon. Chri.
serm. de
nativit.

Nierenberg
cit. pag. 226
epist. 12.

Quasi ideo non sit ex omnibus, quia supra omnia, ut jam ô Maria, non pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta sit: tu non ex omnibus, quæ una mecum es. & una caro, ait divinus ille Assuerus: non tu adnumeraris turbæ, quæ Virgo singularis es: non commiseris vulgo, quæ excellentissima es, & electa ex millibus, præelecta ex omnibus, super omnia dilecta. Purpuratus Martyr, & Doctor egregius Cyprianus, in laudes Virginis effusus, fidem astruit, dicens: *Non sustinebat justitia, ut illud vas electionis communibus laceraretur injuriis, quoniam plurimum à cæteris differens natura communicabat, non culpa.* Constat quoque ex doctrina S. Hieronymi, epistola ad Damasum Papam, atque quàm plurimum Doctorum: propositiones universales sacræ Scripturæ, non semper universaliter esse exponendas: quod etiam confirmat S. Fulgentius de Incarnatione, & gratia Christi, & patet ex illo Jeremiæ 6. *A minimo usque ad maximum, omnes avaritiam sequuntur* Et ad Philipp. 2. *Omnes, quæ sua sunt, quarunt, non quæ IESV Christi.* Et Psalm. 13. *Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt.* Et Psalm. 115. *Omnis homo mendax.* Et Joan. epist. c. 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, mentimur, & nos*

seducimus, & veritas non est in nobis.

Quæ omnia, & sexcenta alia, quantumvis universalialia sint, Virginem Matrem non comprehendunt, quia de lege communi loquuntur, non de privilegio. Similiter Joan. 10. *Omnes, quotquot venerunt, fures sunt & latrones.* Ab hac universali regula Apostoli, aliq; plures eximi debent. Quid? quod ipse Doctor Angelicus excipit Moysen à lege illa communi: *Deum nemo vidit unquam.* Non magis itaque Maria communi lege peccati perstricta, quàm pœna legis, qua omnibus in Eva dictum: *In dolore paries filios* Nihil ex Eva fomitis, nihil ex concupiscentia flammis fumi, nihil ex communi orbis incendio fuliginis, Virginem afflavit. Pervulgatum illud Zeuxis celeberrimi olim pictoris, qui cum domum, in qua artificiosissimæ ipsius aservabantur tabulæ, igne cerneret conflagrantem, exclamavit: *Servate mihi Adonidem,* quam longè præ cæteris omnibus, ut opus absolutissimum, æstimabat Ita supremus rerum omnium artifex Deus, ubi totum mundum vidit in maligno, id est, interprete D. Thoma, in malo igne positum, ut opus perfectissimum, & quod, ut Damianus loquitur, *Joanis artifex supergreditur;* quod, teste Helychio, *fuit complementum Trinitatis.* Mariam, inquam, servandam, ab æterno pronuntiasse, rectè centebitur. Etenim si in fornace Babylonica non solum Deus puerorum corpora servavit, sed etiam vestimenta, cur abnuat in Matre, quod elegit in veste aliena

Pius dico, si cælestes illas mentes, atq; ipsos humani generis Protoplastas in primo, quo creati sunt, momento, divinæ gratiæ suæ luce, & pleno mentis vigore, Deus condecoravit, quid congruentius, quàm ut primogenitam ante omnem creaturam, Angeliorum Reginam, & mundi Dominam, hæc eadem gratia longè cumulatius locupletarè? quod Doctor Seraphicus paucis, sed nervosè expressit: *Luce Angelica prior, & purior est Maria: prior dignitate, & purior sanctitate.* Hic & D. Hieronymi sensus, aliorumque sanctorum Patrum communis consensus: *Constat,* inquit ille, *beatam & gloriosam Virginem Mariam ampliora promeruisse virtutum privilegia, & percepisse gratiam, ab ipsis Angelis collaudatam.* Unde et si mirabilis fuit

Gen. 3,

S. Thom. in
1. Joan. c. 5
Damian.
serm. 1. de
Nativit.
Virg.
Aug. lib.
de Assump.
B. V. 117,

Ecccl. 24.

S. Bonav.
tract. de B.
Virg. serm. 1
S. Hieron.
epist. ad
Paul. &
Eustoch.

Bern. ser. 4
in Assump.
Virg.
S. August.
l. 12. de ci-
vit. c. 9.
S. Thom.
quæst. 8.

B. Laur.
Justin. ser.
de Nativ.
Virg.

B. Bernar-
din. tom. 4
l. 49.
l. 11.

fuit eorum virtus, mirabilior tamen in Maria, quam obumbravit virtus Altissimi, ut ultra omnem virtutem Angelicam sit; tanta porrò largiori gratiarum copia hæc in conceptu suo abundavit, quanto dignitatis intervallo Domina famulis, & Mater Dei ministris antecellit, fateor cum Bernardo: *Magnum est Angelo, ut minister sit Domini, sed Maria sublimius quid meruit, ut sit Mater, tantò excellentior Angelis facta, quantò differentius præ ministris nomen Matris concepit; & alibi: Quæ enim vel Angelica puritas, virginitati illi audeat comparari? Quare nemo quisquam mirabitur, si ea quæ D. Augustinus de Angelis, hæc usurpem: Deus in ea simul erat, condens naturam, & largiens gratiam.* Denique ipse Doctor Angelicus, cujus in hac causa maxima est auctoritas: *Virgo Angelos quantum ad puritatem excessit: ipsa enim purissima, & quantum ad culpam, & quantum ad poenam.*

Nunc verò, quæ caput serpentis contrivit, quæ totius generis humani reparatrix existit, ut illa in ortu suo ipsa Evâ fuerit longè infortunatior, quis in animum induxerit? labem hanc, vel certè umbram, è mentibus vestris deterget lacteo suo flumine Bernardus, qui epist. 174. ad Concilium Lugdunense, sic animi sui sensum exponit: *Quod vel paucis mortalibus constat fuisse collarum, fas certè non est suspicari tantæ Matrî esse negatum.* Unde concludit S. Bernardinus Senensis: Certum est quòd Deus creavit Evam, & sine peccato, modò non est credendum, quòd ipse Filius Dei voluerit nasci ex Virgine, & sumere ejus carnem, quæ esset maculata, ex aliquo peccato originali, imò credendum est, quòd voluerit sumere carnem purissimam, & quòd ejus Mater fuerit plus quàm Eva & Adam, qui creati fuere sine peccato originali.

Obstupescant alii, velut naturæ miraculum, in amarissimis oceanî aquis dulcissimum fontem scaturire, cui hoc ingeniosus Vates subnotavit: *Nil habet à mari.* Laudo & applaudo ego tibi Maria, quæ instar limpidissimi, & suavissimi fontis, in hoc turbido ac salso mari, divino sanè prodigio emanasti. Miserrima hæc sors mortalium, ut omnes hisce fluctibus involviamur, ut cer-

bercum illud serpentis virus omnes invadat, tartarei hostis tela nemo deviet, unam dumtaxat virginem sibi Deus intactam, & illæsam præservavit, ut disertè Doctor Seraphicus exclamet: *O Maria, Dominus tecum fuit, specul. tecum est, tecum erit, tecum fuit in conceptione, te obumbrans adversus omnia peccati originalis ignea tela! Te, ô Maria! adversushæc ignea tela, æternæ providentiæ, ac benevolentæ scuto textit, atque protexit.*

Venit hæc mihi in mentem, non minùs ingeniosum, quàm sumptuosum spectaculum, quod Philippus Bonus, Dux Burgundiæ, ut illustres ordinis equestris, aliosque viros nobiles ad bellum sacrum inflammaret, adornavit.

Anno Christi 1454 Febr. 17. Regio planè luxu convivium Julensi in urbe, quòd omnis patriæ nobilitas confluerat, instruxit. Primis facibus in aulam epulo præparatam, convivas Burgundiæ Dux induxit. Amplissima hæc erat, & tapetibus Herculeos labores egregiè pertextos objicientibus, tota ridebat. In medio mensæ tres strætæ cernebantur: stabat in prima erectum altè templum, ubi organa pulsabantur, & tres pueri cum viro modulabantur. Dein navis quasi jactis anchoris, quæ omni genere mercium ac natarum, rebusque omnibus navalibus instructa consistebat. Tum prati species, fontes rosæ, flores, fructus exhibiti, quos inter D. Andree statua editior spectabatur. In altera mensa multò extensiori, artocreas erat tantæ molis cernere ut octo & viginti homines comprehenderet, qui modò sùdibus, modò vocibus, argutissima musica curas demulcebant. Proximè Castrum erat, è cujus turribus, succus malorum aureorum, in subjectam fossam depluebat: propè lacus ingens, oppidis variis, pagisque circumdatus; in medio navis, quæ nullo movente, hinc illinc occultis machinis volitabat. Tertia mensa nemus ostentabat Indicum, ubi varii generis, trucesque aspectu feræ, & ut cætera taceam, unum, quod ad propositum facit, induxisse sufficiat, ex opposito mensæ maximæ, forma eleganti fœmina, auro, pretiosisque unionibus adornata, columnæ capitello insistebar, continuum ex ubere dextro vinum, cynamomo & saccharo conditum,

Buzelini
Gallo-
Flandria
a. 1454
pag. 416.

Bern. ser. 4
in Assumpt.
Virg.
S. August.
l. 12. de civ.
vit. c. 9.
S. Thom.
quæst. 8.

D. Laur.
Justin. ser.
de Nativ.
Virg.

S. Bernar-
din. tom. 4
ser. 49.
pag. 11.

cl. 24.

Bonav.
a. 7. de B.
rg. serm. 1
Hieron.
lib. ad
Jesul. &
Jesoch.

tum, cœnæ tempore largè diffundens. Junctim Leo virgatus, ferreo constrictus vinculo, ex-
cubias agebat, quasi statuâ muliebris custos:
eratque fixum ex argento scutum, hac verba
litteris aureis ostentans: NEMO DOMINAM
MEAM CONTINGAT

Majori profectò cura, Leo ille de tribu
Judæ evigilavit. & rugitu suo canat: NEMO
DOMINAM MEAM CONTINGAT, nemo
sponsam meam, nemo Matrem meam con-
tingat.

Hanc scuto suo inexpugnabili, in die
belli contra emnia tela nequissimi defen-
dit: qua velut victoria ab hoste parata, Virgo
exultat, ac Domino suo grates refert, dicens:
Obumbrasti super caput meum in die belli;
quem locum doctissimus Antistes Abulen-
sis sic exponit: Caput principium est vitæ,
dies autem belli est instans illud Concep-
tionis, in quo dæmon peccati originalis
macula dominatur de anima. Principium
autem vitæ B. Virginis, obumbratum fuit
ab instanti conceptionis; ex vi prævisio-
nis meritotum Christi, & nullam contra-
xit maculam originalem: unde gratias
agens Deo pro tantò beneficio, dicens:
*OBUMBRASTI SUPER CAPUT MEVM
IN DIE BELLII.* Quid? quod pro clypeo
omnipotentem manum suam objecit, qua
Matris integritatem ab omni læsione ser-
vavit; sicut & illo Regii Pfaltis, Virgo gloria-
ri queat: *Tu formasti me, & posuisti super me
manum tuam.* Notat enim S. Bruno Patri-
archa, virtute & eruditione clarissimus, for-
mare hic non significare, rem aliquam face-
re, vel fingere, sed *formosam facere*, atque
ideo, inquit, virginem addere: *Posuisti super
me manum tuam, ne aliquatenus à formosi-
tate deficiam.*

Argumentum hoc B. Petri Cardinalis Da-
miani concludo testimonio, qui serm. 3. de
Nativitate Virginis, sic ait: *Caro Virginis de
Adam assumpta, maculas Adæ non contraxit,
sed singularis continentia puritas, in candore
rem lucis conversa est, ut ipsa fuerit inter filias
Adæ, sicut lilium inter spinas.* Quam sic in-
dies, cum pio ejus cliente salutare juvat:

*Salve cali sacra parens,
Flos de spina, spinâ carens,
Flos spinetæ nescia,*

*Nos spinetum, nos peccati,
Spinâ junus cruentati,
Sed tu spina nescia.*

In promptu hic morale est, & vos virgi-
nes, ac juvenes, quodammodo lilium inter
spinas esse posse, dum inter malos boni, in-
ter impudicos pudici, ac immaculati exstite-
ritis, non enim est valde laudabile [inquit S. Greg. in
Greg.] bonum esse cum bonis, sed bonum esse Job. l. 1.
cum malis. Aut, si lubet, alia laudabili & mor. c. 1.
palpabili D. Anselmi utar similitudine, quæ
ab antiquissimo ac locup. eritissimo Theologo
Joanne Bacono, sub hoc tenore refertur:
Deus, inquit, qui castanea hoc confert, ut in-
ter spinas, à spinis remota concipiatur, ac formetur, nec potuit hoc facere Matri suæ:
plane potuit, ac voluit, si autem voluit ac se-
cit, aut voluntatem aut potentiam non ha-
buit. Tandem, ut institui mei ratio pos-
tulat, uni potissimum Angelici Doctoris
acquiesco iustitiam, qui, parte q. 27. a. 1. do-
cet: *Rationabiliter CREDITUR*, quod illa,
qua genuit unigenitum à Patre, plenum gra-
tia & veritatis, præ omnibus aliis (Angelis
nempe & hominibus) *majora privilegia
gratia acceperit*: ergo si cælestes illæ intelli-
gentiæ, ac primi parentes nostri, in gratia,
& expedita mentis perspicacia, ardentis-
sima in Deum voluntate conditi sint, Dei
Matri id ipsum privilegium concessum esse,
convincitur.

Nunc ad alias, ex eodem fonte, & rivulis
derivatas scaturigines propero.

§. II.

Probat ex D. Thoma, aliisque Thomistis,
immaculata Virginis Conceptio.

Doctor Angelicus, & totus Virgineus,
qui cum lacte affectum Marianum su-
xit, & etiamnum in cunis à Deipara in
silium adoptatus est. Hic p. 3. q. 27. a. 4.
docet, illam ab omni peccato veniali pro-
fus liberam fuisse: *Quia, inquit, non fuisset
idonea Mater Dei, si peccasset aliquando. Sed
longè enormius, ac destabilius malum est
peccatum originale, quam aliquod actua-
le, ergo fatendum, quod non fuisset idonea
Mater Dei, si illud incurtillet: noxa quippe
venia-*

*Chrylogonus
in mundo
Mariano,
disc. 3. n. 40.
Ita Catha-
rinus de
Immac.
Concept. l. 3.*

*Psal. 139.
Iostatus
Abul. in
Mast. b.
Calamato
disc. 36.*

*Psal. 138.
Bruno.*

*B. Petr.
Damian.*

Cant. 2.

*S. Gregor.
6. mor. c. 1.*

*S. Thom.
1. 2. q. 28
c. 2. ad 1.*

*Magister
Socin. l. 2
dist. 21.*

venialis non privat hominem gratiâ, relinquit filium Dei, & hæredem regni cœlestis; peccatum verò originale constituit filium iræ, mancipium diaboli, exulem regni, & ut spurium, ut monstrum teterrimum, à visione Dei extorrem facit. Omnis denique mali scaturigo, & scelorum mater est. Audi orbis oraculum Magni Gregorii: *Quia ex originali culpa sit peccatum actionis, matrem ejus esse primam culpam, rectè nominamus: liberi autem hujus matris sunt omnes concupiscentia, peccata, & vitia.* Absit ergo, ut Mater Dei tam spurcam, degeneremque matrem in se inhabitantem unquam haberit: nihil enim cum maternitate Dei majori dissidio pugnare potest, quam maternitas peccati, & teterrima illa omnium vitiorum lerna, quam belluam multorum capitum ipse D. Thomas sic graphicè depingit: *Peccatum originale est multiplex virtute, quia in peccato primi parentis fuerunt plures deformitates, scilicet superbia, inobediencia, gula, &c.*

Quid causæ fuisse arbitramini, quòd humani generis hostis serpentis potius formam assumpserit, quam columbæ? cujus pulchritudine, versicolorumque varietate, tanquam ampliori instrumento, ad illicendam foeminam, uti potuisset, quam horrido serpentis aspectu, formidabili vultu, spirisque sinuoso, quo magis fugati, quam allici Eva debuisset. Ita sanè, ait magister sententiarum, si permillum fuisset cacodæmoni, columbæ formam induisset, at cur divina Sapiencia, & bonitas id caverit, attendite: *Venit, inquit præfatus Doctor, ad hominem in serpentis specie, qui fortè, si permitteretur, in columbæ specie venire maluisset, sed non erat dignum, ut Spiritus malignus illam formam homini odiosam faceret, in qua Spiritus sanctus appariturus erat.* Quasi maxime deceret, ut eam diabolus formam assumeret, suo contactu derurparet, quam post longam sæculorum seriem, ipse Spiritus sanctus, super Christi verticem descendens, assumpturus erat; non columbæ substantiam, sibi intime per unionem copulando, sed externam dumtaxat ejus speciem induendo. Et credam Marianam columbam (de qua habes Cant. 2. *Surge, propera a columba mea, ip qua, inquit Dionysius Carthusianus, nun-*

Cœlestis Panthei Pars II.

*quam fuit radix amaritudinis, fellea austeritas; sed simplicitas sapientialis inviolata.) ipsam credam, quæ Spiritus sancti habitaculum existit, quicquid ex virginea ejus carne & sanguine, hominem Deum effinxit, eam, de qua natus est Iesus, prius à tartareo isto leone derurpatam, ac conspurcatorum fuisse? absit, absit, ut caro, quam Verbum assumpsit, tantum, tamque immane dedecus aliquando subierit; absit, ut caro Christi fuerit aliquando peccatrix. Quare, si potuit Dei filius hoc scœdissimum monstrum & execrandum malum, à Matre sua amoliri, nulli dubium est, quin fecerit, nec ei hostis infernalis unquam insultare, & exprobrare præsumat. Matrem Dei sibi subditam fuisse Reginam Angelorum ac mundi Dominam, mancipium Satanae existisse: Virginem illam, è qua filius Dei carnem assumpsit, servam peccati: templum Spiritus sancti, tabernaculum Altissimi, in speluncam latronum aut ferarum, omni cloaca horribilius antrum fuisse commutatum. Filiam æterni Patris, Matrem Dei, Sponsam Spiritus sancti, ab infami illo inferorum leone violatam, cujus vel suspensionem, ut Alluerus in Amano [qui diaboli typus est. *Amano quippe Spiritus impuri supplementum*] observavit, justo iracundiæ zelo inflammatus, exclamavit: *Etsiam Reginam vult opprimere, me præfente in domo mea?* omni enim peccato anima scœdè prostituitur, ut apertè Petrus Cellensis: *Rapitur puella, ô crimen! generositas ancillatur, ô pudor! delicata laceratur, ô pietatis naufragium! formosa denigratur, ô damnum pulchritudinis! obscuratur candida, ô gloria convitium! vitiatur damnatrix vitiorum, ô commutatio damnum! quæ tam horrenda, tam detestanda, si in Virginem Matrem cecidissent, cum Propheta amarissimè lamentari potuisset: Perent dies in qua natus sum, & in qua dictum est: CONCEPTA EST MULIER! dies ille vertatur in tenebras, &c.* Aut cum alio: *Maledicta dies, in qua nata sum, dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta.* Quas adeo sacrilegas, & blasphemias voces nemo potentius elider, quam sanctissimus Mariana familiae Patriarcha Dominicus, libello de Sacramento Corporis Christi, qui ter in ignem conjectus, divino prodigio intactus*

Pp

evalit,

Matth. 1.

Calamato
disc. 36. n. 12

Gregorius
Nazianz.
orac. 1.

Esther. 6. 7.

Peer. Cel-
lensis. de pa-
nibus, c. 4.
V. Salazar
de Concept.
Virg. c. 28.
n. 23.

Iob. c. 3.
Ierem. 20.

Greg in
l. 1.
r. c. 1.

con in
alibet
4.

Thom.

8. Gregor. 1.
6. mor. c. 15

8. Thom.
1. 2. q. 28.
c. 1. ad 1.

Magister
sentent. l. 2
distinç. 21.

hylogoniu
n mundo
Mariano.
disc. 3. n. 43.
Lea Catha-
rinus de
Immac.
Concept. 13

Vincens. *Sicut primus Adam fuit ex terra virgine, & nunquam maledicta formatus, ita deicit in secundo Adam fieri, id est, Christo, cuius terra, id est, Mater Virgo, nunquam fuit maledicta.*

Episc. Bel-luac. in *spec. hist.* 4. 29. c. 49. *Quam doctrinam confirmat eiusdem Ordinis, Hugo Cardinalis, qui in cap. 1. Lucae Ave inquit, sine va triplici, corruptionis, gravitatis, & doloris, quod incurrit Eva per peccatum, quod ab ea omnes mulieres, prater Mariam, quasi jure hereditario contraxerunt. Et infra enumerat triplex va: culpa, poena, & concupiscentia, à qua liberam prois Dei param decernit, addique: Primum Maria privilegium, est immunitas à peccato.*

Ord. F. *Illustris Dominicanæ familiæ decus B. Henricus Puso, in dialogo Sapientia cap. 16. egregie puritatem Virginis, in sua creatione commendat. Deum alloquens: Ecquid tibi in mentem venit, aut qui tandem affectus erat, in illa tua sempiterna incommutabilitate, & incommutabili aternitate, cum tam præclare conderes creaturarum omnium (supra primos parentes & Angelos, qui in gratia creati) purissimam, elegantissimam, atque dignissimam?*

Hugo Car. *B. Ludovicus Bertrandus, in sermone de purissima Conceptione Dominae nostræ, quam Valentia prædicavit gloriosus Pater, sic habet: Quoniam autem in hac infusione, quando anima corporis possessionem primum adivit, nullius peccati originalis sorde fuit conspurcata, ideo jure optimo de Beatissima Virginis Conceptione festum celebramus: hæc sanè Domina singulares prerogativas, & cumulatissima privilegia in die suæ Conceptionis recepit: quorum primum est maximum gratiæ beneficium, quia in sua Conceptione ab originali labe præservata fuit.*

Hæc est itaque rubus ille Moyses, qui ardebat, & non consumebatur: more quidem reliquorum ab Adamo descendentium ex semine virili, & ardore concupiscentiæ fuit concepta, verum incombusta, ac à communi peccati originalis incendio remansit illaesa. Hæc, aliaque in eam rem, in sermone, quem totum enarrat, videre est, atque ut authenticum noris, hoc exemplum, ait Nierenbergius, desumptum est ex originali Hispanico ipsius sancti Viti,

propria manu conscripto, inter alia multa manuscripta sua, quæ Venerabilis Episcopus de Albarrazin, ejus discipulus frater Hieronymus de la Nuzza, innovariu possedit: quodque ad festivitatis hujus plausum facit mirificè, refert Justinianus Antistes ex eadem familia: Cymbalum sive campanam Valentia cœnobii omnium maximam, inscriptam habere circum in ipsius ora, hunc titulum: *Maria Virgo ab OMNI PECCATO ORIGINALI FUIT IMMUNIS.* Itaque, inquit P. Christophorus de Vega, non solum hæc illustrissima familia voce, ore, & scripto, è suggestu, & prælo, pro immaculata Virginis Conceptione decertat, sed etiam repetitis cymbalorum tinnitibus, ac concrepantibus, tintinabulorum reboatibus velut sonoris maxime linguis, veritatem deprædicat. Nunc intentum nostrum, altera ratione D. Thomæ comprobemus. Quia honor parentum redundat in prolem, secundum illud Proverb. 17. *Gloria filiorum, patres eorum. Unde & per oppositum, ignominia matris, ad filium redundasset.* Quare, ne minima ventialis, nedum originalis culpa, eam contaminavit. Princeps Philosophorum doctrinam moralem hanc sanctè astruit: *Non minus stultum, aut supervacaneum est, de honore parentibus tribuendo, quàm de candore nivis disputare.* Quia tamen sunt, qui negent nivem candidam, & Solem in meridie lucere, paulè prolixius hoc argumentum deducemus.

Pompejum Atticum hoc piè ac præclare ferunt jactare solitum: *Nunquam cum matre in gratiam rediis;* quo satis appetè declarat ne minimam offensæ, aut disidii ansam, se unquam matri præbuisse; at longè potiori jure, unigenitus Dei, & Virginis filius dicere poterit: *Nunquam cum matre in gratiam rediis.* Inter talem filium, & talem matrem, ne minima unquam intercesit offensa, aut discordia, quæ ex originali culpa gravissima exorta fuisset; melius autem esse, eam nunquam incurrisse, quàm ab ea mundari: nunquam pacem violasse quàm ruptam refarcire, ex illo D. Thomæ arguitur, quod hac ratione innocentia tollatur, quæ non magis, quàm virginitas recuperari potest, *Eadem enim est ratio*

Christophi de Vega Theolog. Marian. pag. 69.

S. Thom. p. 3. q. 27. art. 4.

Arist. 2. Ethicor.

Valer. Max. de pietatis parent.

tio ad

3. Thom. 3. q. 89. a. ad 1. S. Bonav. super salu. Regina.

Method. form. de Hypapan.

Iac. Perez de Talent in Cons. magnificat. ad vers. 3.

Differenciæ Amedei Saly de tit. immac.

Concept. 5. 7. Aut. Imp. & Approb. 1651.

Hieron. Episc. Paul. Iudis. 8.

S. Thom. 1. dist. 17. q. 1. a. 4. Anselm. lib. de Concept. Virg. cap. 8.

3. Thom. p. 1. de recuperatione Virginitatis, & de recuperatione innocentia. Hinc D. Bonaventura: eam perappositè nivi comparat: Virgo inquit, pulchra ut nix candida. Ecquid non à candidissimo lino, aut bysso, similitudinem mutuavit? quia hæc primum fuere nigra, ac deformia, & per frequentes lotiones dealbata, nix verò temper candida, omnis ex se navi expers, & nigredinis. Omnem itaque candorem, ac nitorem possibilem Matri contulit, & conservavit, nam ut verissimè Methodius: qui dixit, honora patrem tuum, & Matrem tuam, ut decresum à se promulgatum observaret, atque adeo hæc in parte, aliis excelleret: omnem Matri gratiam & honorem impendit. Quam Dei Matri denegare, vel ipsis barbaris & Mahumeranis, gravissimo scandalo fuisse competum est: sic enim Iacobus Perez de Valcatia refert: anno 322. SS. D. Ioanne XXII. ad Ecclesiæ clavum sedente, cum Soldani Armeniæ filius, græcè & latinè peritus, jamque baptismi candidatus, Pontificem accessisset, audito concionatore. qui è iuggestu adversus immaculatam Deiparæ Conceptionem, vehementius detonabat, à consilio suscipiendi baptismatis resipuit, hanc injuriam non leviter se pupugisse contestatur, quam ne Sarraceni quidem æquis auribus exciperent: quandoquidem etiam impijissimus Mahometus, in suo Alcorano affirmet [ut narrat Galatinus l. 2. & Canisius de Deip.] nullus nascitur ex filiis Adam quem non tangat Sathan, PRÆTER MARIAM ET FILIUM EJUS. Quapropter si de Esthere. usurpare possim illud Hieronymi, talem exitisse, ut nunquam de illa. etiam maledicorum quidquam auderet fama fingere. Sic de Juditha sacræ paginæ: nec erat qui loqueretur de illa verbum malum; caveamus ne ipsis barbaris & immanissimis nationibus, in Dei Matrem nos magis injuri simus? quin potius Doctorem maximum audiamus, & obaudiamus, qui cum sibi objecisset præclaram hanc D. Anselmi sententiam: decuit beatam Virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi. Huic sic subscribit solut. 3. augmentum puritatis est, secundum recessum à contrario: & quia in beata Virgine fuit depuratio ab omni peccato, ideo pervenit

ad summum puritatis. Nec multò post expressissimè, ubi docet, puritas intenditur per recessum à contrario, & ideo potest aliquid creatum inveniri, quo nihil purius creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit; ET TALIS FUIT PURITAS BEATÆ VIRGINIS Quæ à PECCATO ORIGINALI & actuali immunis fuit. Quare nefas sit suspicari, tanto Ecclesiæ lumini, tam crassas mentis tenebras offusas esse, ut aut pugnantia dicere, aut dicta retractasse præsumeadus sit: quemadmodum clarè demonstrat P. Magister Fr. Ioannes de S. Thoma, Thomista nobilis, ac apprime doctus, qui disp. 2. super 1. partem proœmii, art. 7. docet S. Thomam nullibi dixisse, aut censuisse B. Virginem fuisse conceptam in culpa originali. Quod ipsum comprobat Illustrissimus Dominus Fr. Franciscus de Arauso Episcopus Segoviensis, adductis omnibus locis D. Thomæ. Quare terentiam calumniæ notam in Hispaniis illi inustam, quasi de Dei Matre minus rectè scripsisset (cum in uno labore effigiem Christi, cum hac Epig. bene scripsisset de me Thoma; in altero Deiparæ subjecto lemmate: Aquino, hic non, malignè confictam & ut cavillum ac basquillum, meritò omnes execramur. Jamque uti confido post Bullam Sixti IV. Pauli V. Greg. XV. & post decretum congregationis Cardinalium, insertis actis Capituli generalis Ordinis Prædicar. Romæ celebrati anno 1629. in quo disertis verbis: Conceptio B. Virginis dicitur Sanctissima (ut refert Michoviensis, vir eruditissimus ejusdem Ordinis) confido inquam ut omnium mentes à sinistra speculatione, manus ab indicta scriptione, linguæ à contentione conquiescant, atque utinam quod olim Concilium Trident. exequi decreverat, tandem optatissimum eventum sortiatur! quod quàm immaculatæ Virginis Conceptioni favorit, ex eo patet, quod P. Lancicius vit eruditione, & sanctitatis opinione clarus, scribit in hæc verba: anno 1599. legi, & descripsi ex actis originalibus Conc. Tridentini [quæ asservabantur in Castro S. Angeli Romano, & cum expressa licentia Clem. VIII. fuerunt Rev. P. Petro de Arubal Professore Theologiæ in Collegio Romano. & mihi ejus socio, ad aliquot horas exhibita à Cardini

S. Thom. in 1. dist. 44. q. 1. a. 3. & 4.

V. Nierenberg. ex-cept. Conc. Trid. c. 21. pag. 335.

V. Spondan? Annal.

Michovien-ensis Ord. S. Domin. in Litan. Lauret. disc. 137. a. 13 pag. 305

Lancicius opusc. Spirit. x. c. 13. pag. 49.

nali Cæſio) ex aliquot Decadibus Episcoporum deputatorum, ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. Virginis Mariæ, omnes aſſeruiſſe, illam eſſe conceptam ſine peccato originali; ſolos quinque contrarium dixiſſe. Poſtea in alia ſeſſione fuiſſe concludum, ut tandem determinaretur à Concilio Tridentino, illam eſſe conceptam ſine peccato originali? ſed ob iſtantiſſimas preces aliquot Episcoporum & Theologorum ſancti Dominici qui illi Concilio aderant, rogantium ne hac vice, propter notam quæ inureretur Ordini ſancti Dominici hoc Decreto, illud ederent, ſed ſuperfederent, & ad aliud tempus illud reiſcerent: Concilium ſuperſedit, Decretum illud non evulgavit hanc ſolam ob cauſam. Ita habetur in actis illius Concilii quæ diligentiffimè legi, & hæc tunc exſcripti, hæc tunc ille. Nunc verò ſi Sanctiſſimum Patriarcham Dominicum, ſi Sanctum Thomam, ſi Sanctum Vincentium, Sanctum Antonium, Beatum Ludovicum Bertrandum, Beatum Henricum Suſonem &c. præcipuoſque Thomiſtas ipſam etiam declarationem immaculatæ Virginis Conceptionis à SS. D. Paulo V. poſtulante, quorum Catalogum prolixum videre eſt: in ſuper Generales Ordinis quinque, totumque Capitulum pro immaculata Virgine ſtare, ſolidiſſimè comprobetur, cauſam omnem, quæ in hoc tanto Myſterio, Sanctiſſimæ Deiparæ gloriæ ſufflaminaſſe videbatur, ſublata eſſe boni omnes, & æqui iudices fatebuntur. Porro ſi eo die, quo Madritum curſor Regius Pontificum diploma Sixti IV. detulit, ferant lampadem nocturnis tantum horis, coram imagine conceptæ puriſſimæ Virginis accendi ſolitam, medio foro, clara die, eo ipſo momento, quo pedem urbi intulit, cunctis ſpectantibus, ac demirantibus, ſponte ardeſſe cœpiſſe, conſumptoque exiguo quod à præterita nocte ſupererat, oleo perduraſſe flammam, ipſa quæ ſuppoſita erat aqua, ignis fomentum ſuppeditante. Ad quod exiti ſpectaculum, proxima nocte innumerè prope mortales convenère, vigiliæſque ſtupore defixi produxère, quod ſi inquam, tantis gaudiis, piis que in matrem affectibus corda exilierint, ad feſtivam illam ſummi

*Nierenber.
except.
Concil.
Trident.
c. 21. 23.
§. 1.*

*Bourgeſins
Societ.
Virg Sa-
crat. c. 21.*

oraculi denuntiationem, immaculatam Virginis conceptionem, neminem impugnarè, ſed & calamis, & linguis è Cathedris, è pulpitis, tabulis, codicibus, feſtis officiis, celebrari poſſe, qui non triumphi in cœlis, in terris, in univerſa Eccleſia in marianis exſpectandi ſunt? ubi hæc, quæ hæc tunc in Eccleſia immaculatæ Virginis Deiparæ Conceptione colitur non erroneè, ſed ad Dei Matris gloriæ amplificandam, ſic rectè ac ritè coli, è prima orbis Cathedra denuntietur. Quod ſolum privilegium Virginis ſine labe, in majorem ejus laudem, & gloriæ cedit, quàm eſt ingens omnis cumulus aliarum ejusdem prærogativarum, præſervationis à corruptione celebris, reſurrectionis, gloriſicationis corporis, virtutum infulſarum, doni Prophetiæ &c. ita ut magis laudent Virginem, qui ejus immaculatam Conceptionem prædicant, quàm qui alia ejus privilegia, & gratias gratis datas celebrant, quoniam majus malum fuiſſet ipſi Virgini privari etiam per momentum gratia ſanctificante, & hac labe infectam fuiſſe, quàm carere omnibus prærogativis, & donis gratuitis, ei collatis.

Quare quiſquis hujus tantæ Virginis, ipſius Dei Matris honori promulgando ſe inflammatum ſentit, ardens ſuum deſiderium, & votum jungat illi ingenioſiſſimo ac religioſiſſimo P. Eusebii Nierenbergii:

Supplex Libellus pro
immaculata

B. VIRGINIS CONCEPTIONE

ET

PACE CHRISTIANORUM PRIN-
CIPUM Ad Sanctiſſimum
Dominium noſtrum.

ALEXANDRUM VII.

Pontificem maximum.

Anagramma inſertum in hoc libello ſupplici, eſt purum, & ſatis Myſticum, litteris conſtans pro numero diſcipulorum Chriſti,

*Nierenber.
cit diſſert.
epiſtolica
epiſtol. 12.
p. 230.*

Christi, & Collegii Cardinalitii, conspiraturi pro exaltatione Deiparæ, in obsequium Sanctissimi Domini Alexandri Septimi, qui est quartus, Papa Senensis, post Alexandrum Tertium, juxta Spondanum ad annum 1159. Item ad annum 1458. atque annum 1503.

Beatissime Pater,

Joannes Eusebius Nierembergus è Societate Jesu ad pedes communis Ecclesiæ Patris provolutus, sacrum, & felix sui nominis nomen offert, & supplicat:

Sanctissimus Pater & Dominus

ALEXANDER Papa Septimus.

Qui erat antea

FABIUS CHISIUS.

Anagramma.

Quartus è Senis Papa,
Dei Matri charissimus,
Ipsi labem Ada non fuisse
statuet.

Tunc Pax.

Hoc pro honore Filii Dei, pro gloria Matris ejus, pro Auctoritate Sedis Apostolicæ, pro gaudio Fidelium, pro tollendis populorum scandalis, pro Ecclesiæ unitate, & concordia, pro Europæ pace, pro contritione hæreseos, orat plebs, orant Principes, orat Clerus, orant Antistites, orant pii, orant Docti, orat consensus Ecclesiæ, ut veritatem de Immaculata VIRGINIS CONCEPTIONE, quam certam agnoscit, sic vestra Sanctitas, sacram, & sanctam statuat, ut à nemine contradici permittat, admirationem sanctissimorum Pontificum, qui laboranti Ecclesiæ subvenerunt propitiato Deo, per ampliationem cultus, & Exaltationis suæ sanctissimæ Matris.

Venio nunc ad aliud aliunde petitum, ex eodem tamen Doctore argumentum, quod ab institutione festi, *Immaculata Conceptionis*, sic desumitur: dicit S. Thomas p. 3. q. 27. a. 1. *Ecclesia celebrat Nativitatem B. Virgi-*

nis, non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo Sancto, ergo B. Virgo in ipsa sua Nativitate fuit Sancta. Quod pari forma, iidemque terminis in causa nostra procedit: *Ecclesia celebrat CONCEPTIONEM B. Virginis, non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo Sancto, ergo Beata Virgo in ipsa CONCEPTIONE fuit sancta,* ergo immunis à peccato. Ipse Christus Magister noster & viam Dei in veritate docens, festum illud Virginis immaculatæ Conceptionis, à superis celebrari ostendit; ut eundem cultum mortales è cælo in terras devocarent: nam anno 1310. *Beata Oringa Christiana* Virgo, in cælos animo & mente elata, Christum vidit conspicuum ea luce, præ qua vel ipsa Solis lux obscura videbatur; vidit & divam Matrem ad Filii latus assidentem, suppari lumine coruscantem, albâ veste, eaque pretiosissimâ ornatam. Huic porro Augustæ cæli, terrarumque Reginæ accinebant cælestes genii, & omnis beatorum mentium Corona, cui immixta Beata Oringa, visa sibi est Virginem supplex revereri! quod dum facit sic ei Christus: miraris *Christiana* dum contemplaris quis hodie Matri mæx honos. quis cultus habeatur, qui plausus dentur, quæ accinantur laudum cantica, at mirari desines, ubi ex me audieris, hodie in cælis celebrari solennitatem *Immaculata Conceptionis* illius, quæ deinde me concepit, ac genuit illibata Virginitate. Illius autem Immaculatæ Conceptionis index est, vestis candida, qua niret. Hæc ad Beatam Oringam Christus, in illo mentis excessu. At ne vanam quis visionem, aut alienatæ mentis illusionem fortè arbitretur, disertissimus Ecclesiastes, & prædicatorum omnium prædicator longè excellentissimus S. Vincentius Ferrerius, festum hoc ab Angelis celebratum confirmat: nam confertissimæ concioni linguâ igneâ hæc verba exponens *fiat lux*, de Conceptione Virginis sic facit: *non credatis quia fuerit, sicut in nobis, qui in peccatis concipimur sed statim ac anima ejus fuit creata fuit sanctificata, & statim Angeli in cælo fecerunt festum CONCEPTIONIS.* Accedunt partes *Summa Theologicæ* S. Thomæ, quibus urebatur S. Vincentius, servari hodie in Conventu S. Dominici Civitatis de Aleanez, Diœcesis Casar, Augustæ-

Bollandus
in vita 10.
Jan. Am-
dei Salii,
§. 6.

S. Vincens.
serm. 1. &
2. in Nati-
vit. B. Virg.

nae, quibus ipse Sanctus nonnullas annotationes & glossas adjecit, in iisque etiam nunc, in 3. quæst. 27. a. 2. ad 3. scripta esse ejusdem S. Vincentii manus de Beata Virgine hæc verba fuit immunis à peccato Originali, ita testantur, velut oculati testes; Comes de Montoro, Regis à consilio Coronæ Aragoniæ, & Doctor D. Petrus Zamudio S. Petri, in hac Regia Madritensi Urbe Parochus, chyrographo etiam suo adjecit, Trid. Co.

Testimoni-
um V. apud
Nierenberg
except. Con-
cit. Trid.

c. 34. d. 3.
pag. 397.
litem c. 23.
pag. 553.

Adde his, summæ, & infallibilis veritatis oraculum Sixti IV. quæ in 2. Extravag. gravissimum, sic ait: cum Sancta Romana Ecclesia, de interemerata, & semperque Virginis Mariae CONCEPTIONE PVBLICE FESTVM CELEBRET SOLENNITER, & speciale super hoc officium, ac proprium ordinaverit &c. in quo officio, attendite porro, quid statuerit: in Versiculo ad Vesperas ponitur: IMMACVLATA CONCEPTIO est hodie Sancta Mariae Virginis. In una oratione: Deus qui per IMMACVLATAM VIRGINIS CONCEPTIONEM, Et in alia: Concede quasumus, ut sicuti eam AB OMNI LABE PRÆSERVASTI, Hæc Nierenbergius. In recentioris editionis officio sentiant omnes tuum iuvamen quicumque celebrant tuam SANCTAM CONCEPTIONEM. Hoc verò festum, ejusque officium peculiari cultu ac pietate, à PP. Prædicatoribus coli & observari, apud citatum auctorem videre est, affirmarique se vidisse libellum cui titulus: Hora Beatae Mariae Virginis, ad usum Fratrum Prædicatorum Ordinis S. Dominici: Typis datum Parisiis anno 1529. ubi tam perspicue recitatur præservatio Virginis à peccato Originali, ut nullibi eam magis expressam videre illi contigerit. Oratio hæc est: Deus qui pro salute humani generis, carnem gloriose Virginis Mariae assumere dignatus es, & ipsam SINE MACVLA CONCIPIENDAM, ante sacula in Matrem prælegisti; concede propitius, ut qui de ejus CONCEPTIONE, qua fuit nostra Redemptionis, nec non temporum plenitudinis exordium, LÆTAMVR, ejus pijs intercessionibus, ab instantibus periculis, & à morte perpetua præservemur. Hymnus verò ad tertiam: CONCEPTIO LAVDABILIS ab Angelo nuntiatae Mariae, tam amabilis in con-

3. notæ.
resp. 2.

Nier. cit.
c. 23. pag.
348.

ceptu præservata. Ad sextam: qua CONCEPTA VITIORVM SINE LABE PVRIS-SIMA. Ad nonam: qua SINE LABE CONCEPTA, &c.

Denique ne hic longior sim, si fortè reperirentur, adeo pervicaces, qui nisi signa & prodigia viderint, non credent, aut ut Hieronymus loquitur, Luciferianis deteriores, solent oculis clausis denegare, qui non credunt factum esse, quod nolunt, plurimis omisis, unum alterumve oculis subjecisse sufficiat. Catharinus imprimis gravis auctor Dominicani Ordinis, curationes complures adducit, suo tempore divinitus concessas, solo Immaculate Conceptionis titulo, invocato Virginis Patrocinio: additque se nosse personas fide dignas [quibus gratiæ stupendæ, in nomine Immaculate Conceptionis obtigerunt, nec ferendos putat, qui fidem denegant, aut explodant.

Quis in suspitionem vocare audeat, prodigium; quod celebris scriptor commemorat, & inquisitorum auctoritas confirmat. Sanctum Ignatium Lojolam hausisse affectum eiga Conceptionem Deiparae immaculatam, ex miraculo quod Mantisæ, ubi vir sanctus vitæ novæ tyrocinium posuit, tunc erat vulgatissimum, Rem sic gestam describit: Sacerdos probus ac pius, Mantisæ quosdam pueros erudiebat. Eorum unum ob quandam puerilem defectum, severius fortè quam par est, exceperat: unde tanta inferbuit pueri hujus patris bilis, ut impacta fica, Sacerdotem trucidavit: cumque elato inter Ecclesiam funere, iusta ritu Ecclesiastico perfolvuntur, affusa sacrorum hominum, etiam Laicorum, qui virum hunc impensè amabant, & venerabantur coronâ; extemplo omnium adstantium stupore, referit mortuus, & cœpit loqui, suum in Deiparam affectum referens quo per omnem vitam flagraverat, unum tamen fuisse, ob quod concessum animæ in corpus regredi, nimirum quod dum viveret, Beatam Virginem conceptam in peccato originali censuisset, hanc unam ob causam, iustum se à Deo tantisper ad vitam redire, ut quam hæctenus vivens, tenuerat sententiam, retractaret; eamque immaculatè conceptam palam profiteretur. Quod

Hieron. l. 4
contra Lu-
ciferian.

Catharin.
l. 4. cont.
Cajetan.
§. quod ven-
rò, p. 357.

Elias de
Theresa
Legasso
Ecc. l. 2.
c. 10. n. 12
Bern. de
Rusto ser. 7
de Concept.
Novarini
ombra Virg
pag. 95.

Nierenb.
in vita S.
Ignatii edit
4.
Dissertatio
Amæde Sal-
lii, approb.
611.

lib. Esther
c. 2. v. 15.

Lich. de S.
Laur. l. 3. in
prin.
Calada in
Eph. pag.
803.

l. 1. c. 8

Quod ubi solenniter, & ardentissimo in Virginem affectu luculenter contestatus esset, quasi legatione hac tam honorifica perfunctus, placide obdormivit. Rem gestam in claustris Collegiæ Ecclesiæ, urbis Mantellanæ, picturæ & mutæ tabulæ fatis loquuntur: quas cum malevoli obduci euperent, repetitis à quæsitorem Barcinonensium tribunali, accuratissimis Inquisitoribus, comperta, & omni fide testata veritate contra invidos obtretractores, historias quemadmodum audistis, per sacros quæsitores confirmata est. Sunt qui velint, per manifestam visionem D Thomam quædam retractasse, ut apud Eliam de Theresia, Bernard. de Busto, alioque videre est. Superest, quo concludo ultimum D Thomæ argumentum quo probat beatam Virginem ab omni peccato actuali liberam, quia.

§. III.

TOTA PULCHRA es Amica mea, & MACULA NON EST IN TE.
Cant. 4.

Quanta fuerit Regina Esther oris venustate, quam eximia corporis, animique pulchritudine, sacra historia, sic paucis attestatur. *erat enim formosa valde, & INCREDIBILI pulchritudine, omnium oculis gratiosa & amabilis videbatur.* Quod Elogium sub Estheris typo, de B. Virgine intelligendum esse, docet Richardus de S. Laurentio, ideo inquit, in figura Mariæ dictum est de Esther: *erat formosa valde, & INCREDIBILI pulchritudine.* Rectissime hæc nova Esther Maria, *formosa valde* deprædicatur; at quo pacto, *quæ omnium oculis gratiosa, & amabilis videbatur*, excellere dicitur *INCREDIBILI pulchritudine*: etenim quod omnium oculis patet, quomodo *incredibile* reputatur? non levis in hoc verbo emphasis, utrumque porro, ex alterutro redarguitur, vel oculis non videri, quod *incredibile* censetur, vel si apparet oculis, non fore *incredibile*. Quod subtili mentis acie expendens Richardus, ad elucidationem inducit illud Isaïæ: *quis audivit unquam tale,*

& quis vidit huic simile? Virginem nostram *formosam valde* in primo suæ conceptionis momento, *omnium oculis fidelium, SS. Patrum, Doctorum, universitatum, ut per sex & decem sæcula Salazar nosster cruditissime demonstravit, gloriosissimam* quibusdam tamen hanc ejus pulchritudinem *incredibilem* haberi & censeri: Vos qui docibiles estis, ut credibilem judicetis, aures animumque advertite. In unam Virginem torus defixus, omnemque animi ac corporis ejus dotes penitus contemplatus exclamat: *tota Virgo pulchra dicitur, quia pulchra facie, & pulchra mente: nemo enim tam sanctus, qui maculam non habuerit, & defectum, præter Mariam: tota enim pulchra quam tota possedit gratia, quia nullum in ea locum habuit peccatum: tota pulchra, non ex parte, sed ex toto; pulchra in morte, pulchra in vita, pulchra in primo animationis momento: pulchra oculis, pulchra superciliis, pulchra labiis, pulchra lingua, pulchra manibus, pulchra pedibus, tota pulchra membris omnibus.*

Enituit subinde in aliqua insigni filia, formæ elegantia; sed eam parum pudici mores infuscarunt: aliam, pudicitia lumen exornavit; sed obsolevit superbia. Alia, Natalitiis imaginibus clara, virtutes in cæcis habuit, alia laudem à pueritia collectam, ante virtutis maturitatem decoxit, alia fortitudinis gloriâ præfulsit: sed Virginitatis laureâ caruit. Ad summum, nulla inventa est quam non aliquis nævus ex ista fatali hominum corruptela derivatus intinxerit. Maria, una est in quam magnifice confensiens, atque conspirans omnium virtutum contentio; ut nihil pudori venustas, nihil gravitas demissioni, nihil comitas gravitati detraheret. Sed tu ô homo! pulcher fortè in puerili ætate, dum motum candor, & vitæ innocentia omnibus amabilem reddebant; sed turpis in lubrica juvenata, dum mores, & amores turpes macularunt. Et tu ô homo! pulcher fortè in Virili ætate, sed turpis planè, & deformis in senectute. Tu ô filia! pulchra quidem fronte, sed turpi ac procaci lingua. Tu Adolefcens, pulchro ac modesto ore: sed fœdis ac lascivis oculis &c. quam raritates, quam pauci hic stantes, de quibus dicitur

Salazar. de Concept. Immac. B. Virg. c. 42

Richard. de S. Virg. in Cant. c. 26

eron. l. 4
vtra Lu-
erian.

zharin.
4. cont.
jectan.
quod ve-
P. 357

Elias de Theresia Legatio Escl. l. 2. c. 10. n. 12. Bura de Busto ser. 7. de Concept. Novarini umbra Virg. pag. 95.

ieremb.
vita S.
mazy edit

differtatio
mede Sa-
i, approb.
1.

Lib. Esther
c. 2. v. 15.

Rich. de S. Laur. l. 5. in princ. Calada in Escl. pag. 863.

Vita 68

potest;

potest: *totus pulcher es, tota pulchra es*, Tibi soli canit Ecclesia: *felix namque es sacra Virgo Maria*, & **OMNI LAUDE dignissima**. Sunt & alii cœlitres laude digni, sed non omni: pulchri, sed non omnino. Laude dignus Sanctus Petrus, sed non omni, quia turpem maculam gloriæ inulit, dum Christum negavit. Laude dignus Paulus, vas electionis: sed non omni, quia persecutus est Ecclesiam Dei. Laude dignus dilectus Christi Discipulus; sed non omni, quia & ipse infidelitatis notam, per fugam incurrit. Dignus laude Joannes Baptista, qui ipsum Verbum habuit laudatorem: sed non omni, quia macula originali contaminatus est, Maria verò quia ex omni parte vicit peccatum, supra omnes, omni prorsus laude dignissima est: *de qua*, inquit subtilis Doctor Augustinus, *propter honorem Domini, nullam prorsus cum de peccatis agitur, habere volo questionem. Vnde enim (alii legunt inde) scimus, quod ei plus gratia collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, qua concipere & parere meruerit cum, quem constat nullum habuisse peccatum. Hac ergo Virgine excepta si omnes illos Sanctos, & Sanctas cum hic viverent congregare possemus & interrogare, utrum essent sine peccato, quid fuisse responsuros putamus, rogo vos qua, utalibet fuerit in hoc corpore excellentia sanctorum, si hoc interrogari potuissent, nonne una voce omnes clamassent, si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Cujus divino planè testimonio, subnecto sapientissimi Idiotæ iudicium, qui contemplatione de Virgine Deipara cap. 3 sic ait: *tota pulchra es Virgo gloriosissima non in parte, sed in toto, & macula peccati, siue mortalis, siue venialis, siue originalis non est in te, nec unquam fuit, nec erit. Quid hoc, nec erit? quasi praflagret, post tot sæcula futuros, qui turpissimam hanc maculam sanctissimæ Virgini aspergere audeat. Sed frustra, quia labes hac nec fuit, nec est, nec erit. Ut quemadmodum D. Thomas concludit, sic in ea impleatur quod dicitur Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & MACULA NON EST IN TE.**

Quærent soleret sacrarum literarum indagatores, ut quid cœlestis sponsus

Aug. lib. de
nat. & orat.
c. 36.

S. Thom.
3. p. 2. 37. n. 4

sponsam suam ab eximia venustate collaudans, bis eadem verba cum admiratione ingeminet: *quam pulchra es amica mea! quam pulchra! bis pulchra*, ait Honorius, *quia immunitis ab originali, & actuali*. Hugo Cardinalis ad mores sic interpretatur, *quam pulchra es interiori voluntate, quam pulchra es exteriori compositione morum, siue honesta conversatione. Vel: quam pulchra in activis, quam pulchra in contemplativis. Aut ut supra diximus: quam pulchra in facie, quam pulchra in mente.*

Hanc geminam pulchritudinem, quam Sol, & Luna mirantur, dum subjicio, cum ex amœnissimo hoc Virginis immaculatæ spectaculo fructum exspecto, ut quisque vestrum hac pulchritudine illectus in castissimos Virginis amores, totus exardeat, & immaculatam se custodire in animum inducat. Princeps in pingendi arte Corypheus, & Zeuxis Heracleotes, in Junonis templo, quæ apud Agrigentinos, religiosissime celebratur, Helenam exertis totius artis suæ viribus; expressurus, venustissimas ac forma præstantissimas Virgines delegit, in quibus, quidquid in labris, genis, fronte, toto ore, oculisque pulchrum emicabat, quidquid omni ex parte natura perfectum expoliverat, id totum in unam Helenam, divino propemodum artificio conferebat, ut ita mutum in simulacrum ex animali exemplo, quemadmodum loquitur M. Tullius, veritas transferretur. Haud aliter (si parvis liceat componere magna) ubi Maria, opus digitorum Dei efformandum fuit, quidquid rider in pratis, quidquid halat in floribus, quidquid fulget in gemmis, quidquid micat in stellis, quidquid in tota mortaliū, cœlestiumque natura venustatis, gratiæ, excellentiæ, perfectionis usquam reperitur, id omni molitor Deus emineantissimo quodam modo in virginem nostram congestit. Viderat hoc acuto mentis obtutu doctissimus ille Parisinæ Academiæ Cancellarius Joannes Gerson: *speciositas qua libet reperta in creaturis sparsim, tota colligitur in beata ac pulcherrima mulierum, vel formaliter vel eminenter. Hac est regula divini Dionysi Hierarchias ordinantis, ut nimirum suprema illarum beatissimarum mentium Hierarchia; perfectionis omnes inferiori-*

Hugo Car.
in Cans.
c. 4.

Rich. de
S. Viç. cit.

Jacobi 1.

Cicero l. 2
de invent.

Bonav. in
Psalter.

Gerson.
tract. 3. in
magnif.

feriorum comprehendat, quas cum Deipara infinitis paratans antecellat, tantam esse puichritudinem qua sub Deo major nequit excogitari, necesse est. Adeo ut omnipotens Deus, in hoc uno opere, quod quasi æternitati pinxit, diciturque negotium omnium sacrorum, potentiam suam quodammodo exhaustisse, omnesque perfectiones suas, velut in compendium collegisse videatur. Quod ille sensit, qui excellentia Virginis attonitus, eam compendium incomprehensibilem perfectionum Dei, appellare non dubitavit. Atque has omnes cœlestis gratiæ prærogativas, in primo conceptionis suæ momento, Mariæ divinitus collatas fuisse, fusè supra ostendimus.

Equidem ut occulta sic harum investigatio, cognitioque virtutum, quæ sub arcana reconditaque corporis humani veluti adyta refugiunt, in eotamen quædam proposuit Deus animi simulachra, notasque naturæ certissimas, in quibus illæ præiuceant: atque ipsis magnis mentibus, domicilia corporum solet apta metari, ut ex vultu ac decore membrorum colligi possit, quantus augmentum hoc palatium subiturus sit habitator? adeo ut Augustinus de ea: *si te ea Dei formam appellem, digna existis*: Porro si quam vim habet, tacita cuiusdam corporis figura, ea fuit Virginis forma, ut ille de Atenopago non tam nomine, quam sanguine clarissimus, ubi Dei Matrem conspexit, tanto stupore percussus hæserit, ut si divinitatem liceat divinare tantum non Deam affirmare præsumperit, ipsum audite, *Testor Deum, qui aderat in Virgine, nisi me divina docuissent eloquia hanc verum Deum credidisset, quoniam nulla potest videri major gloria beatorum, quam felicitas ista, quam ego tunc gestavi.*

O quam te memorem Virgo! namque
hanc tibi vultus
Mortalis, nec vox hominem sonat;
O DEA certe.

Adeo etiam cum gravissimo divinitatis periculo, divina Virginis forma deprædicatur. O dulce ludibrium, fidem per Cœlestis Panthei Pars II.

æmulam quandam divinitatis imaginem quodammodo periclitari! ita de pluralitate Numinum disceptari, ut qui in hanc speciem oculorum aciem intenderit, non possit ut velit artificem Deum, quasi è ratio solem ignorare unde aureè Chryzologus: *quantus sit Deus satis ignorat, qui huius Virginis mentem non stupet, animum non miratur, totius corporis venustatem non veneratur.*

Quid ad integerrimam Matris gloriam præstantius, ad dignitatem illustrius, ad majestatem augustius, ad omnium nostrorum animos inflammandos potentius? experto credite. Tamen nihil esse charius in vita, quam suos cuique oculos ducamus, fuit tamen qui virginis formam, vel semel dumtaxat per transennam intueri, toto luminis, oculorumque impendio libens licitaretur: nam ut ejus in paucis erat studiosus, ita cum stupenda ac pene divina lectitasset, quæ de singulari ejus splendore ferebantur, non temperavit, quin audacior aliquanto erumperet, votisque humana conditione majoribus indulgens, eam oculis mortalibus aspicere desideraret. Et ecum tibi decreta legatione datur negotium Ephebuli cœlesti, qui prænuntius erat: & juveni valuisse preces, quibus cælum importunis fatigarat, significet, obstupuit visu, & insolita oris honestate percussus, quid inciperet Adolescens, aliquandiu nesciebat. Cæterum ubi se animus denique collegit, etsi vehementer hominem etiam is aspectus tenuit; implere tamen desiderantis expectationem, magis exardesceret, & in querelas effusus, aliquid certè se suis tam ardentibus votis à cælo contendisse: ut Angelorum Reginam, ipsam divini verbi parentem intueri velle, expostularit. Verum his adeo querelis opus non esse, brevi post cœlestis genius aperuit: statuisse nimirum Virginem ei dare se videndam, sed caro tamen hunc ei statutum Virginis ipsum aspectum: ea propter deliberaret secum ipse, quantas, quasque profundere opes eam in rem placeret. At Adolescens injuriam ratus, si delibaret, jubet hoc metu nuntium super sedere, & pretium, quantum id cunque esset, edicere: ambage ergo remota præcidit

Q 9

nuntius

Chryzologus
serm. 140Ex Joann.
Herol. in
prompt. mi-
rac. 79.
Joan. Major
spec. dist. 8.
rex. 69.
Biderma.
Delicia,
l. 2. c. 4.

antius: velle quidem indulgere se oculis mortalibus, immortalē Virginem; sed ea tamen lege, ut oculi ab eo deinde aspectu, mortale penitus nihil intueantur. Nec enim æquum videre, ut oculus semel ad tam sublimē cœli spectaculum admittitur, postliminium habeat ad terrā, cœnique sordes contemplantas quarum obtutu inquinetur. Igitur quos tu oculos, inquit, in Virginis ore defiges, iis caprum ilico te, simul illa recesserit, senties, ita quidem, ut exinde cæcus, nullam lucis usuram sis habiturus. Hoc tu dispendio; si neque dum etiam moreris, macste animi Adolefcens, die crastina feliciter simul & votis te Virgo damnabit, & oculos tu tuos in aspecta, dilectaque virgine funerabis. Fulminatam hoc edicto suam constantiam sentit adolefcens, ut amor tamen aspiciendæ Virginis nihilominus perseveraret, incidit ex improvise consilium. Age sis, manuque objecta lumen finistram occlude, dextrum verò simul & spectaculo impende, & periculo, quodcumque est, audacter committe; honestius hoc illi funus erit, quàm alteri sua salus, & vita. Placuit in hoc sibi commento, jamque interea momentum suberat, ut Virginum Virgo pulcherrimo cum comitatu intuendam se juveni sisteret. Venit & ô formæ formam elegantem! ô frontis serenæ! ô oris Ambrosii! ô lineamentorum omnium venustatem! simul huc adolefcens destinatam aciem convertit:

*Omnia sunt uno sidera visa loco:
Lunaque se lunam, solem se esse negavit:
Virginis os oculi, lunaque solque fuit.*

Verùm enim vero, ut magnam & propè dixerim immensam, ab eo conspectu voluptatem hauserit, longam tamen eam, ac diurnam capere haud potuit perinde, nam objectæ lucis, qualem ante non viderat impatiens, visum omnem illic sic heberavit, ut offusis repente tenebris, nullum oculi illius usum deinde reservavit, quo in dispendio id unum lachrimis dignum ducebat, quod altero, dum timide nimis, stultèque pepercerit, famam gloriosissimi funeris invidisset, dabis inquit, tu pœnas tibi, ut nihil deinde terrenum videas, postquam videre

hanc cœli faventis elegantiam noluisse; & socio feliciter tumularo ad hoc solum vives, ut semper, semperque lachrimeris. Sed quia tu, O pulcherrima rerum omnium pulchritudo (ut cum dilecto tuo loquar) O Dei Mater, pulchrorum omnium summum ornamentum ad dandum supplicium te rursus accingis: nam excecari, & extinguere hoc ipso, quod noluit, debet. Nec verò tibi operosum, mihi gloriosum, hac illum parte vindicari. Exhibere dumtaxat, vel mille oculos spectaculo tam amano, prodigus libens impendam.

*Perdant lumina mille, deinde centum:
Perdant millia, dein secunda centum
Dein post millia multa, multa rursus
Optem millia luminum, in cupito
Visa perdere Virginis theatro.*

Secundum has querelas, iterato illa, & jam seipsa (quis credat) formosior, illustriorque prodit; diceret pyropis undique, & smaragdis, & adamantibus coopertam siderum omnium, splendorem extrinxisse. O conspectum admirabilem! O frontem iterum! O speciem! O formam de novo elegantem! in quam dum uno lumine, sed tot animo, totisque sensibus collimat, jam jamque anxius, ne noxa suboriatur, non modo superskitem oculum in ferias non dedit, sed & benignissimo suo clienti, in amoris filialis hostimentum, extrinctum alterum restituit: non enim adeo triste sidus Maria, ut aspici sine noxa non queat. Inhæsit interim Adolefcenti virginis forma, oculis, quibus eam conspexerat, post hac omnibus terrenis oclusis, quæ si species semper oberraret, frustra indecoras facies, in medias castimonix nives, funestus peccatorum incendiaris effunderet.

Quare, amabo vos, integritatis Amatores libere in nitidissimum hoc omnis pudicitix speculum intendite, Argos hic vos omnes exhibete: nihil ab hac luce ardoris, nihil ab hoc igne fomitibus, nihil ab hac forma corruptelæ referetis, testem habeo irrefragibilem Theologorum principem Aquinatum, gratia sanctificationis, non solum

Greg. Nicomed. epist. oratione praesent.

S. Thom.

dist. 2. solum repressit in Virgine motus illicitos, sed
 a. 1. etiam in aliis efficaciam habuit ita, ut quam-
 vis esset pulchra in corpore, à nullo tamē con-
 cupisci potuerit. Quod nec Agathæ, nec Lu-
 cix, nec Catharinæ, nec Agneti aliisque ni-
 vear, ac illibatarum mentis Virginibus concessum.
 In eandem lententiam concedit Ioannes Gerson, Theologus eximius, *physiognomia Virginis movebat aspicientes ad omnem castitatem & luxuriosas extinguabat cogitationes*; quæque ab eleganti quapiam mulieris specie abstiterent libidinis scintillæ consueverunt uno Virginis aspectu, velut frigida restinguuntur. Liber hic cum mellifluis Bernardo exclamare! *quid tale in se ostendit, ea quæ præterit figura huius mundi? quam Sapiens sic brevi describit: fallax gratia, & vana est pulchritudo, in quæ verba Tilmannus, quid est vana pulchritudo, nisi pulchra vanitas? quid est fallax gratia nisi grata fallacia, quæ inuentibus oculis quasi quibusdam præstigiis illudit: denique quid est pulchritudo carnis, nisi velamentum turpitudinis? amantur corpora tam citò in fœdum abitura, quæ morbi deripiunt, quæ senectus erodit, quæ mors horrida strage populatur, toties fucata, toties interpolita, non hoc forma, sed fascinata veneris rabies imperat & ne his longius immorer, omnia complexus est Ecclesiastes Hispanus qui de mulieris specie, virtute seposita agens, hoc de ea elogium tulit, Elparayse de los osos, el purgatorio de las Bulsas, ellemba de los pensamientos, el infirno de las almas.*

Quanto fatius, quanto sanctius, vultum tuum ô Maria, deprecabuntur omnes divites plebis. Equid mirum si divites, si nobiles, Virginis Matris vultum pulchritudinemque desiderabant, cum jam dixerit (Psaltes) quia concupivit Rex speciem tuam: valde enim pulchra est, quæ pulchritudine sua Deum ipsum ad amorem sui pellexit. Huius formæ vos amatores præbete, huius in animis vestris, Juvenes ut scemina compti, puellæ circum ornata, ut similitudo templi divinam pulchritudinem efformari nitamini.

Apposita, nec ut opinor injucunda narratio, stimulos addere poterit, quam refert Christophorus Fonseca, tract. de amore Dei c. 41. Ulyssipone, matrona fuit prænobilis, deformitatis planè enormis,

Cui per mediam nolles occurrere noctem,

Mirum ipsa se exerciabat, quod non fecus ac Megeram, aut Medusam, obviis iis se tericulo esse animadverteret. Tandem quod diuturnæ mœstitiæ, ac amaritudinis suæ, modum statueret, ad D. Vincentii Ferrerii, quem impensè colebat, patrocinium ardentè confugit nec spes eam sefellit. Etenim hoc monstrum hominis, & velut furiarum una, ex tempore speciosam adeo formam induit, ut si non Dea, certè excellentissimæ pulchritudinis idea ob omnibus haberetur, & amaretur; unde in hodiernum diem, inquit auctor, mulieres in toto illo regno, huius Sancti cultui, ac venerationi sunt addictissimæ. Quod si Sanctus hic pulchritudinem corpoream, ad instar flosculi marcescentem, sibi devotis impertiri consuevit, quanto magis Regina cœlitum pulchritudinem animæ, æternam duraturam, clientibus suis communicabit?

Hanc profectò pulchritudinem, vobis omnibus ultrò impertiri, huius formæ vos amatores fieri, Mater pulchra dilectionis desiderat, unicum hoc ejus votum; utinam & nostrum ut vos juvenes ambuletis immaculati in via. Vobis ô conjuges, sit hortus immaculatus. Viris ac virginibus voto obstrictis, sit Religio munda & immaculata, ut omnes simus sancti & immaculati. Hoc à vobis hodierna die postulat mulier immaculata: tota pulchra in qua macula non est.

Quam ut aliquando intueri, ejusque pulchritudine in æternum perfrui mereamur, usurpemus illa S. Patriarchæ verba, novi quod pulchra sis mulier; dic ergo obsecro te, quod Mater nostras sis, ut bene sit nobis propter te? potissimum, dum in terram longinquam & regionem profecturi. Aut cum dilecto tuo Bernardo exclamemus: gratiosus vultus tuus, Beata Virgo, nobis appareat in extremis, formositas faciei tuæ latificet spiritum nostrum, & me ducat ut non in speculo, & ænigmatè, sed facie ad faciem, te cum dilecto filio tuo, mulierem amictam sole, in æternitate valeam contueri.

Ecclesi. 2. 4.

v.

Psalms. 118.

Heb. 13.

Iacobi 1.

Ephej 1.

Ecclesi. 4.

Bern. serm. 2. in advent.

FESTUM
 SANCTI THOMÆ
 APOSTOLI.

Cum ceciderit non collidetur. Psalm. 361.

EMBLEMA XLVII.

FOLLIS IN TERRA DECIDENS RESILIT.

Si cadit, ut tacta surgere possit humo. Ovid. l. 3. Trist. 4.

ARGUMENTUM.

Udus videri posset, quo Deus nos ut pilas habet, quas ut in terras ex alto decidere patiatur, prævidet in altum resurgituras, quid, quod, quibusdam cadere etiam utile fuit, ut altius assurgerent: suoque casu plus sibi, ac Ecclesiæ, emolumentum, quam nocuenti conferrent. Ubi non casum dumtaxat Thomæ, sed & aliorum qui inde cautius incedendo, humilius de se sentiendo, ferventius agendo, ad lupremum sanctitatis apicem conscenderunt, quorum exemplis nos qui toties, ac tam fœdè prolapsi sumus, edocti, quamprimum è terra, in qua jacemus prostrati, & è limo profundi, in quo infixi hæremus, quanto cyus exilientes, cautius, humilius, ferventius incedamus: illud serio & attentè animo recolentes, peccatorem ubi per veram pœnitentiam assurrexerit, longè cumulationi quàm ante gratiâ donati, Deum ad se reducem, velut benignissimum Patrem prodigum filium chariorem plerumque habere, tenerius complecti, ac cælestibus favoribus uberibus locupletare, atque ita illud Psalm. 36. *cum ceciderit non collidetur*, exponit Origines: *non collidetur id est, non permanebit in peccato sed sicut in agone contingit, ut qui ab adversario dejectus, denuo assurgat & vincat, ita si quem in nostro agone adversus principem hujus mundi vinci, ac cadere contigerit, nunquid si ceciderit, non adjicit ut resurgat?*

§. I. *Si non errasset, fecerat ille minus.* Martial. lib. 1.

§. II. *Confessio seu pœnitentia, reddit peccatorem sanctiorem, & Deo gratiorem quàm ante fuerit.*

FESTUM

Plato in
Theogen.

Chrysolog.
serm. 81.
Aug. serm.
161. de
temp.

FESTUM S. THOMÆ APOSTOLI

Cum ceciderit, non collidetur. Psal. 36. 24.

LIM è Philo-
phorum schola,
illud præclare A-
ristides confessus
est, non ex ipso
duntaxat aspectu,
sermone, & quo-
tidiana consuetu-
dine Socratis, sed
è contactu & cõ-
flexu ejus, mirificam quandam se utilitatem
capere solitum; sic enim divinus Plato cum
loquentem inducit: *proficiebam O Socrates,
quoriscunque tecum essem etsi in eadem domo
solum essem non tamen in eadem parte domus:
magis tamen in eadem parte. Et mihi quidem
videbar multo magis, quando in eadem parte
existens, aliquid te dicentem intuebar, quàm
cum alio essem aversus, sed longè magis profi-
ciebam cum apud te sedens, te tangebam: cum
manum osculari, tam carum caput, tam do-
ctum pectus amplecti licebat.*

Haud aliter, sed longè sublimiori modo glo-
rientur hodierna die discipuli, se non exiguã
è cœlestis magistri contubernio, ex amabili
conspetu, ex suavissimo ejusdem sermone,
utilitatem consecutos, jactent se apud Tho-
mam: quia vidimus Dominum, & amica illa
vox insonuit auribus nostris, *Pax vobis*, plus
aliquid, & multo plus Divo Thomæ conce-
sum est. *Et longè magis proficiebat, DOMINE
IESU, cum apud te sedens te tangebatur, Manus
illas prodigiosas, cœlestium gratiarum pro-
digas, non spectavit modò, at qui trabali cla-
vo in iis se descriptum legit, sed & contrecta-
vit ut vel manus fidem faciat: nam & rectè
Augustinus de aspectu ambigi potest, de tactu
non potest dubitari: huic consentit Divus Am-
brosius in c. ultim. Lucæ, qui sic de Divo
Thoma: tactu suo debuit me docere. Meruit
Magdalena sedens ad Christi pedes audire*

verbum illius, sed contingere prohibita est:
noli me tangere: Hemorthoisia oram vesti-
menti piã confidentiã tangere ausa, sanitatẽ
invenit, Dilectus ille discipulus, supra pectus
Domini recubuit, sed non intra scrutatus est,
his omnibus longè majus beneficium Apo-
stolus Thomas consecutus est: *qua vidit, te-
tigis*: hic in fornacem illam ardentissimi a-
moris, rigidam manum immisit, hic homo
ascendit ad cor altum, ad thesaurum illum
divinitatis, ad immensum illud omnium
gratiarum gazophylacium penetravit, quod
nonnulli mortalium patuit. Exultat sancta
anima ac sibi complacet, apud divã Gertru-
dem dicens: *tota illa cœlestis arca, in qua ha-
bitat omnis plenitudo divinitatis corpo-
raliter, scilicet dulcissimum cor amoris
mei Jesu Christi, est mihi referatũ, excepta
una clausula, quæ mihi non patet, quia hoc
non promerui in vita mea? nam quod ibi
intus latet, hoc tantummodo referatur il-
lis, qui tali dilectione Deum amant in ter-
ris, quod omnia bona quæ sciunt, libenter
toti mundo notificarent, ut Deus umplius
glorificaretur: quam charitatem ego non
habui, sed delectabar sola cum solo scire,
quidquid dono ejus accepi, unde ad id su-
perjucundum Gazophylacium non admit-
tor: quod talibus præparatur, qualis Thomas
existit, qui in altissima divinæ humanitatis,
& humanæ divinitatis adyta penitus admis-
sus, tantum profecit, ut ea orbi universo ma-
nifestando, ac fidem suam præ cæteris Apo-
stolis in nobis stabiiliendo confirmaret. Hinc
Divus Augustinus expendens illud Divi
Thomæ, ad condiscipulos: *Nisi videro, &c.
non credam ait: in his Apostoli verbis, mundi
utilitas agebatur, & unius interrogatio, uni-
versitatis erat instauratio, adeo ut infideli-
tas Thomæ, ejusque incredulitatis pertinacia,
nobis plus contulerit quàm viva fides, &**

Ioann. 20.

*Ovid lib.
15, Metam.*

*In revel.
l. 5. c. 13.*

*Plato in
Theogen.*

*Chrysolog.
serm. 81.
Aug serm.
161. de
temp.*

*August.
serm. 156.
de temp.*

Bonavent.
serm. 1 de S.
Greg. hom.
26. in E-
vang.

prædicatio Apostolorum, Seraphicum Do-
ctorem attendite: ut verbo utar S. Gregorii,
inquit, nunquid casu gestum esse credimus, ut
electus ille discipulus, quando ad discipulos
Dominus est ingressus, doesset, sed post veniens
aliis referentibus audiret, audiens dubitaret,
dubitans palparet, palpans crederet, non hoc
casu, inquit, sed divina dispensatione gestum
est: agit namque miro modo superna clemen-
tia, ut discipulus dubitans, dum in Magistro
suo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera
sanaret infidelitatis, ac tandem concludit:
plus nobis Thoma infidelitas ad fidem, quam
discipulorum credentium profuit: quia dum
ille ad fidem palpando reducitur, nostra mens
omni dubitatione postposita in fide solidatur.
Unius Thomæ casus omnium titubantium
ac vacillantium in fide, firmior, sancti-
or, ac Deo gravior assurrexit: salubri docu-
mento homini quantumvis flagitioso, reli-
cto: si per veram pœnitentiam, & ardentem
amorem se ad Deum converterit, ampliori
gratiæ ac gloriæ cumulo condecorandum,
juxta illud Poëti: quod fusius pertractabimus

§. I.

Si non errasset, fecerat ille minus.
Martialis l. 1.

S. Thomas
Aquinas
serm. de S.
Thoma.

Doctor Angelicus Thomas Aquinas de
Thoma Apostolo acturus in argumen-
tum hujus festivitatis, assumit illud Prophe-
ta: Dedit abyssus vocem suam, quia inquit;
Thomas abyssus est propter nominis rationem,
quod interpretatur abyssus; Abyssus enim fu-
it Thomas infirmitatis, & miseræ qui aby-
ssum quæsit, & invenit benignitatis & mi-
sericordiæ. Abyssus dicitur ab à privativo, id
est sine, & byssus, id est candidus, quia sine
candore lucis fidei. At quam profunda mise-
riæ, malitiæ, perverciæ, & infirmitatis, perfidiæ,
abyssus fuerit primùm perferretur: fuit in
eo secundum graves Ss. Patrum, & Theolo-
gorum sententias, obstinatio planè singula-
ris, ex eo cum primis, quod non esset in Chri-
sti disciplina tyro, sed aliquot jam annorum
discipulus & familiaris, atque adeo unus ex
duodeno Apostolorum choro: non erat re-

S. Thomas
citat.

Salianus
de amore
Dei, l. 10.
c. xl.

rum imperitus Adolescens, qui tum fortè,
cum majoribus suis, pertinaciæ atque obsti-
natione certaret, sed erat ætate virili ac ma-
tura. Multa quoque jam miracula viderat
generis ejusdem, cum eo quod præfaciè se
crediturum negabat, filium quippe viduæ,
ipsumque nuper quatuordecim Lazarum, à
mortuis viderat in lucem revocatos. Deni-
que in ea perverciæ, non unam hæserat, al-
teramve horam, sed octiduum totum, atque
in ea ad ultimum spiritum se pertinaciter
perseveraturum obfirmarat, nisi abyssus
misericordiæ eum clementer excepisset.
Compellat ipsum hæc verbis, Hipponeus
Antistes: O beate Apostole, ante oculos tuos
Christus Lazarum potuit suscitare, & ipse
non poterat de sepulchro surgere, quævis loca
clavorum, & oblitus es miracula tanta signo-
rum, sic perdidisti in triduo memoriam ma-
gistri ut potentia non crederes Christi? Arce-
dit hac Thomæ pertinaciam cum insigni
aliorum Apostolorum injuria, & contem-
ptu conjunctam fuisse, quos levitatis in cre-
dendo facile arguebat, juxta illud Sapientis: *Eccl. 19.*
qui cito credit, levis est corde, iisque sanctè
affirmantibus, fidem derogabat. Principem
Apostolorum audierat profertem, visum à
se post Resurrectionem Dominum. Audierat
duos discipulos ex Emaus reversos qui lon-
gum etiam cum eo sermonem habitum re-
ferebant: eundemque cognitum in fractione
panis Audierat Magdalenam, aliasque sanctas
mulieres, quæ eum allocutæ, & testes
oculatæ fuerant Quin etiam reliquos decem
Apostolos audiebat, ipsi omni allevatione
affirmantes, visum à se Dominum, manum,
pedem, laterisque cicatricibus insignem,
auditum semel iterumque salutantem, &
spiritum Sanctum in remissionem peccato-
rum impertientem: At ille, qui (ut Augusti-
nus loquitur) mortem incurerat in fide, nul-
lis rationibus à concepta animo pertinacia
dimoveri potest. Quid si benignus Domi-
nus, ut te ad fidem resurrectionis adducat,
cœlitus ad te Angelum mittat: non credam
inquit. Quid si Mater sanctissima Salvatoris,
eum resurrexisse asseveret, visum à se, & diu-
turno complexu, colloquioq; detentū teste-
tur: non credam inquit, sed age obsecro Tho-
ma: si veniat ad te Magister tuus, sic ut eum
qui-

August.
serm. 59.
de temp.

Augustin.
serm. 155.
de temp.

S. Bonav.
serm. 2. i
hexamer.

B Laur.
Justinian.
lib. de hie
milit. c. 23
& de tri-
umphali
Christi
agere.

Aug. serm.
159. de temp

S. Thomas
in 3. q. 51.
a. 5.

quidem non videas, audias tamen, & liceat notas audite, & reddere voces, quid facturus es? nisi videro, non credam: videbis ergo eum hisce oculis tuis, & auribus percipies verba eius, numquid hoc satis erit, ad extorquendam fidem: non erit satis, inquit: nisi miserum meam in latu eius non credam. O Thoma! quàm parva est fides tua! quàm magna pertinacia tua! in quantam miseræ, caliginis, perversitatis abyssum delapsus es? nihilominus immensa tibi, & ut ita dicam, abyssalis miserationis divinæ abyssus aperitur: Ecce enim iterum venit Dominus, ne periret Discipulus, quem ut à pertinaci errore, ad factam fidei doctrinam revocaret, divino usus est magisterio, scribit porro sanctus Lucas, post resurrectionem suam, apparuisse in multis argumentis, quæ scholastico more exponens sanctus Bonaventura, docet Christum cum Thoma fuisse argumentatum: vide inquit processum mirabilem, Christus intrat ut Deus: & hac fuit propositio major, deinde ostendit ei manus & latus & hac fuit propositio minor, tertio, conclusionem extorsit, Dominus meus & Deus meus.

Qui librorum indices excogitarunt, rem utilem ac delectabilem adinvenerunt, ut quæ longo tractu, in vasto volumine dispersa, & proluxa lectione indaganda, ad summam & brevem synopsis redigerentur, ut primo quasi intuitu omnia lustrentur Liber vitæ, Christus est, ut docet Justinianus Venerus, scriptas intus & foris, in quo omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei, atque hujus immensi voluminis perfectus Index, sanctus Thomas est. Cum ea omnia quæ in Christo fufissimè continentur, comprehenderit summa, seu synopsis duorum verborum. Dominus meus, & Deus meus: quibus totam Thomæ Aquinatis summam, atque omnia Christi divina & humana mysteria complexus est, Magdalenam convertit interiori motu, & cœlesti radio: Petram oculo, Paulum voce; sed Thomam perfidum, perversicem, pertinacem, convicit demonstratione, & syllogisticis argumentis, signisque evidentibus primæ veritatis. Unde D. Thom. dicitur Christus suam resurrectionem argumentis declarasse, in quantum per quadam

evidentia signa, se verè resurrexisse ostendit. Etenim quid efficacius demonstratione hac palpabili, ad intellectum Thomæ in submissione fidei captivandum? unde ut notat Theophylactus, in illo versu, Dominus, & Deus meus, post tactum lateris, ipse se Theologum ostendit, duplicem naturam & unam hypostasim Christi edisserens: dicens enim Dominum, naturam humanam, dicens Deum: divinam confessus est, in uno & eodem. O abyssus misericordiae! O pietas salutaris, exclamat Augustinus, qua non designatur totum ostendere cicatricis, amicè illum invitans: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fideus.

Longè S. Thomas corpore abfuerat, sed longius animo, à dilecto Christi grege avolarat, longius enim cæteris Apostolis fugisse atque ad eò aliis congregatis, nedum redisse dicitur. Jamque animo obfirmato, omne lumen fidei, ac Deum optimum excluderat, ut facilius fuerit Christo clausis januis atrium, quàm animum Thomæ penetrare Appositè ad mores, cap. 5. vox dilecti mei pulsantis, sic ait: hoc quoque ad resurrectionem referri potest: cum Dominus noster Iesus Christus clausis januis apparuit Apostolis: cum & Thomam incredulitatis sua reprehendit [& sub eius nomine quamlibet infidelè animam] ut sibi januam cordis aperiret.

Quoties divinus sponfus pulsat januam cordis vestri, & surdi estis, cum illa vel nutu, vel sibilo lascivi proci patefiat? quoties dilectus interiorè illam januam, pessulo divino pertinaciæ in scelere, pessulo ferrugineo inveteratæ luxuriæ, pessulo ferreo pravæ consuetudinis, pessulo aureo avaritiæ, pessulo adamantino confusionis, desperationis, confessorio Dei vicario clausum, & obstructum invenit? cor nostrum illi pateat, qui suum Thomæ, & omni peccatori, affectu tenerimo nudum, & apertum exhibuit. Fuit qui reditum Thomæ, conspecto Christi corde, ingenioso hoc symbolo expressit: falconem liberiùs, ac longiùs per aëra evagantem, ut Dominus ad manum reducat, cor captæ prædæ eminus illi ostentat, subjecto lemmate: ut redeat.

August. cit.

Aresius
feso S.
Thoma.

Plures

August.
serm. 59.
de temp.S. Bonav.
serm. 2. in
hexamer.B. Laur.
Justinian.
lib. de hu-
milit. c. 23.
& de tri-
umphali
Christi
agent.S. Thomas
in 3. q. 55.
A. 5.ustin.
155.
mp.

l. 190.

ug. serm.
9. de temp.

Plures cum S. Thoma longius avolarunt, longius evagati sunt, ostendit benignissimus Redemptor sacratissimum Cor, redire ad cor, ostendit corpus suum, ut quæ longius avolarunt, congregentur & aquila. Quo autem

S. Bernar.
serm. 2:
super mis-
sus.

Christus, suum Apostolatus ostenderit fructum, Bernardus calamo suo lacte & melle manante, suaviter descripsit: *Thomas dubitando (& palpando cor illud Jesu) constantissimus factus est, Dominica confessor resurrectionis Apostoli prædicandum Evangelium, in totum orbem dispergendi, omnes fidei articulos, in unum symbolum contulere, ut eadem omnes mysteria, concordibus animis & linguis prædicarent, suum itaque singulis articulum conferentibus, D. Thomas qui de Christi resurrectione est, pronuntiavit: tertia die resurrexit à mortuis, ut D. Augustinus testatur. Verum enim verò cum D. Thomas hunc articulum ut diximus, perfidè ac impie negarit dicens: nisi videro non credam, cur ejus constituitur prædicator, non alia de causa, quàm ut eò major esset prædicationis fides, quò major fuerat infidelitas prædicantis, qui enim fidem derogaret inimico istam quàm pertinacissimè negarat veritatem confitenti, unde est illud magni Gregorii: plus nobis Thoma infidelitas ad fidem quàm fides credentium discipulorum profuit. Mirabilius est autem illud Haymouis: plus nobis profuit dubitatio Thoma, quàm certissima fides Maria; hanc enim protervi, utpote matris, suspectam dicerent? illam verò utpote adversarii, incorruptam judicarent. Ex quibus primum hoc quod proposuimus, concluditur:*

Aug. serm.
115. de
temp.

S. Gregor.
hom. 26. in
Evang.
Mendoza
l. 1. Reg. c.
6. annotat:
20. Ject. 3.

Si non errasset fecerat ille minus

August. in
Psalm. 50.

Sic tamen, ut illud Augustini vos monitos velim: non cadendi exemplum propositum est, sed si cecideris, resurgendi, alterum est Thomam penitentem, ac confitentem: *Dominus meus & Deus meus*, plus gratiæ favoris, benevolentia, apud Christum inivisse, quàm si nunquam peccasset, juxta illud Angelici Thomæ pronuntiatum: *Dux in pralio plus eum militem diligit [æstimat, effert] qui post fugam reverus hostem fortiter premit, quàm eum qui nunquam terga pravit, neque ali- quid fortiter fecerit.*

S. Thom. in
Luc: cap. 5.
masusgan-
dium super
uno pecca-
tore.

§. II.

CONFESSIO SEU POENITENTIA
REDDIT PECCATOREM SANCTIO-
REM. ET DEO GRATIOREM,
QUAM ANTE FUERIT.

PROBATIONI denuo mihi servit, quo nec excelliorem, nec excellentiorem Doctorem reperio, Thomas Aquinas, qui 2. 2. q. 106. a. 2. divinè ut assolent, disceptat: utrum quis majus beneficium à Deo consecutus sit, innocens, qui niveam in Baptismo gratiæ vestem acceptam, non commaculavit, an penitens, qui etiam post innumeras lethalis peccati labes, ad eam redierit, & confessione Sacramentali expiarit, ad quod quæsitum responderi: *potest dici maior gratia facta penitenti, quàm innocenti quia maius datur, gratia: cum enim esset dignus poenâ datur ei gratia: & sic licet donum datum innocenti sit absolute consideratum maius tamen donum quod datur penitenti, est maius comparatione ad ipsum sicut parvum donum datum pauperi, est maius quàm diviti magnum. Quid quod indies accidere videmus, ut peccator quasi è veterno suo, vigilantior resurgat, è corpore ferventior, ex periculo circumspetior, è fastu humilior, ex casu cautior, & alacrior in cœlum altius resurgat: veluti follis aut pila quælibet in terram recidens: sic cadit ut tacta surgere possit humo. Inanis certè, ac levis follis, præsumptionis spiritu inflatus, Thomas censerî poterat, qui præ cæteris Apostolis ultra in mortem ruere, sanguinem fundere, paratum se jactitabat, dicens: *eamus & nos, ut moriamur cum eo*, at quàm vanè, turpis fuga, & altissimus ille incredulitatis casus manifestè edocuit è quo alacrior, & altior asurrexit: pila quippe ex eo non solum bonam deprehendit, quod percussa bene vollet, sed quod cadens in terram bene resulset, ita quis non ex alta contemplatione, & fervore cognoscitur, sed si lapsus in peccatum, statim resurgat. Origenes exponens illud Pl 36. *cum cecideris non collidetur*, hoc est inquit, non prostermitur, non permanebit in peccato, in quo ostenditur, esse aliquos casus, qui tamen non continuo indicent esse victum, & prostratum*

Ioan. c. ii.

Origin. in
Psalm. 36.

Unica ep. 9

Damian
serm. de
Martino.

stratum, cum quis ceciderit: sicut enim in agone (per appositam utitur similitudine) fieri solet, ut duobus inter se luctantibus, accidat primò quidem cadere unum, & cum ceciderit, surgat & vincat: ita etiam in nostro agone, qui est nobis adversus principem hujus mundi, si forte acciderit aliquis de nobis vinci, & in aliquo periculo cadere: possibile est ut post peccatum respiscat, & exsurgat, & vincat: juxta illud: nunquid qui ceciderit, non adiciit ut resurgat? Quid, quod optimus morum magister alleveret: multi ceciderunt, ut alius surgerent, Deus subinde electos cadere permittit, ut è corpore suo ferventius resurgant. Paulus 1. Cor. 15. ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, seque abortivum nuncupat; quodque stupendum, mox subdit: abundantius illis omnibus laboravi. Hieronymus id fecit observavit, epistola ad Paulinum: subitus inquit, calor longum vincit reporem: Paulus Apostolus de persecutore mutatus, novissimus in ordine, primus in meritis est: quia extremus licet plus omnibus laboravit; qui fervor non aliunde, nisi à frigore anteriore, quasi per antiperistalam derepente oriiri visus est. Hoc ipsum purpurâ, sed vitæ sanctimoniam illustrior, confirmat B. Petr. Damian. consuevit Deus honorare poenitentes magis quam innocentes: quia devotior est fer vidus poenitens quam tepidus innocens: cum ille materiam fervoris habeat, hic tepiditatis, ut ipsa flagitia; pabulum censeantur divini ardoris. Tum ab exemplis rem comprobat: habet ad manum, inquit testimonia nec pauca, nec parva, quæ & ipsa credibilia facta sunt nimis: Petrus Apostolus non quilibet Apostolus sed Princeps Apostolorum numquid non de choro poenitentium est: non ipse est qui Deum negavit, reliquit magistrum, fefellit promissum, negationi perjurium addens, crimini crimina adiciens? cecidit, sed non collisus est, quia Dominus supposuit manum suam, imò altior, ferventior, & sanctior surrexit.

2. Hos lapsus divina providentia permittit, ut è casu suo cautius, & humiliter incedant, quare Augustinus lib. 14. de civit. c. 13. sic liberè proficitur: audeo dicere, superbus esse ut illo cadere in aliquod apertum, manifestumq; peccatum, unde sibi discipliceant: salubrius enim Petrus sibi displicuit, quando flevit, quam sibi Cælestis Panshei Pars II.

placuit quando presumpsit, quo fit ut Deus peccati venenum in peccatorum remedium, & antidotum convertat, atque ex veneno, ut ita dicam, theriacam faciat. Hugo Carenus in Psal. 57. Dominus facit quandoque de veneno theriacam, ut de peccatis parratis, sit homo cantior, & fortior post lapsum, & in amore Dei ferventior, sic è lapu suo, remediū David sentiens, ait bonū mihi Domine quia humiliasti me, dixerit Joseph suo Pharaoni: bonum mihi quia exaltasti me, dixerit Esther Assuerusuo: bonum mihi quia coronasti me, dixerit Mardocheus Regi: bonum mihi quia honorasti me, dixerit Tobias Angelo: bonum mihi quia illuminaisti me, dixerit Claudus Petro: bonum mihi quia sanasti me, dixerit Lazarus Christo: bonum mihi quia susceisti me. At Rex David, inter omnia beneficia, hoc summum de prædicat: bonum mihi Domine, quia humiliasti me. Quorsum hoc sibi adeo bonum extollit: ut discam justificationes tuas, ut discam altos, & elatos præsumptionis spiritus dimittere, quibus sufflatus dixi in abundantia mea, non movebor in æternum. Petrus Gonsalvus equo excussus in cloacam, à mundo illusus, ipsum irridens, sensit verissimum illud: bonum mihi Domine, &c. Ita quandoque viros sibi nimium præfidentes, ceteros præ se despicientes, quod ingenio, facundia, aliisq; naturæ dotibus polerent, salubriter à Deo humiliatos vidimas: dum aut in medio orationis cursu, instar pisces muti, coram honestissimo confessu repente constiterit, aut verbo, aut opere, in leges prudentiæ enormiter impègere: aut alios subinde despotico factu, & intolerabili arrogantia arguentes, in illud ipsi longè gratiosum lapsi, se homines agnoverunt, & exemplo principis Apostolorum jam conversi, fratres suos confirmate didicerunt. Petrus futuri casus nescius, magnificè profatur: Domine tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire, sed Dominus videns eum presumptuosè loquentem, promittit tentationis speciem, scilicet quod negaturus esset. Ubi D. Basilius aptè subnectit, id iusto ac legitimo Dei consilio fieri, sciendum autem inquit, quod Deo permittente, timorati lapsum patiuntur quandoque, ad falsus præcedentis remedium. Idem argumentum proficitur Gregorius, & Isidorus, qui ejusmodi in se confidentes, nimiumque elatos, Deo permittente

Psal. 112.

Psal. 20.

Platus de bono status Relig. epist. ad saculantes c. 38.

S. Thom. in Lucam c. 38.

Basil. apud D. Thom. cit.

Greg. l. 28. mor. c. 13.

R 1 mittente

Lucia ep. 9

Damian. ep. de Martino.

c. 11.

gin. in m. 36.

*Ishor. de
summo bono
l. 2. c. 19.
ad Rom. 1.*

mittente turpissimè, in ipsum nempe fædæ libidinis, aut gravis iniustitiæ flagitium pro lapsos tradunt; atque ita docent Paulum de superbis Philosphis scripsisse, quod Deus propter superbiam, tradiderit eos in cordis sui desideria: *in immunditiâ, ut contumeliâ afficiant corpora sua in semetipsis, in passiones ignominia.* Sed ut Gentiles omittamus, in luce fidei, in fervore charitatis, æstuantem Anachoretam omninò annos in eremo Deo militaverat. miranda maximè parrarar. trophæa de hoste inferno statuerat plurima, effusa è vicinis oppidis ad se hominum turba, cæpit fortè se eicium spicere, & virtutem suam demirari; cum ecce vir id ætatis ac sanctitatis à muliercula triumphatur, & ab ea, in qua ipsum cæodæmona non horruerat, imò è qua victum eiecerat, huic itaque infelix primo pudorem, mox vitam extorquet: & verò tertium scelus accumulasset desperabundas, & victum se mundo dedisset, nisi lapsus benignissimi Domini sic disponente providentia, erectus fuisset, tum enim verò altissimum casum suum cum horrore despicere, animo ad ardua quæque assurgere, sepulchrum vivus subire, mortem suam in decimum annum usque deferre; cælo interim oculos nunquam atrollere: vix semel aut iterum in hebdomade de herbulis vesci, quæ ad ostium conditorii crevissent: ipse certè Apostolus, peccato mortuum dixisset: sed nunquam pulchrius ille vixit, quàm sic mortuus; nunquam gratior orbi paruit quam dum sic latuit: nunquam celsior stetit, quàm dum sic cecidit, divino etenim oraculo scelus sibi remissum audiit, atque exinde numini charior, quàm unquam aliàs exstitit, ut verissimè magni Gregorii verbis, firmare queam: ecce fit, *plerumque Deo gratior ardeat vira post culpam, quam securitate torpens innocentia.*

*Scrius 28.
Januar.*

clamant ad Dominum: *ego sum qui peccavi, ego inique egi.* Quid gloriæ, quid honoris, hac humili confessione reportavit: subditur statim: venit Propheta Gad ad David in die illa, & dixit ei: *ascenda, & constitue altare Domino; quod David fideliter executus, edificat altare Domino, & obtulit holocausta, & pacifica.* Influxit hic suavissimo sermone Ambrosius: *quo factò, inquit, statim dignus sacrificio judicatus est qui absolutioe æstimabatur indignus.* O vicissitudinem inauditam! à metamorphosim gratissimam! ut hostis capitalis, Regis sicarius, ejusdem dapifer aut Oeconomus (*Major Domino*) constituatur, è loco supplicii, ad locum convivii vocetur, eadem cum ipso Rege mensa intima familiaritate perfruat! Id olim stupère Judæi, dicentes: *peccatores recipit, & manducat cum eis* Thomas verò non modò conviva, sed & sacerdos altissimi, & dapifer summi Regis effectus est. Quid quod arctior inter Deum & peccatorem jam conversum amicitia, quàm si nunquam ejus gratia excidisset.

*S. Greg. l. 3
pastor ad
mon. 25.*

*Ambros. l. 2.
l. 2. de Abel
& Cain. c. 9.*

Quemadmodum experientia compertum est, os contractum, atque ipsas etiam plantas, multò solidius Uniri, & quodam quasi callo obducto, ex vulnere robotari. Certè prodigus ille filius ad Patrem reversus, arctiori complexu stringitur, festivius habetur, longè excellentiori honore afficitur, quàm senior ille filius, qui semper innocentiam conservasse se gloriabatur: nam qui inter mercenarios recesserit capiebatur, inter paterna brachia fovetur, & lautissimo convivio, quale nunquam primogenitus à parente obtraherat, adhibetur, quod expendens D. Bern. *prodigus inquit Bernardus, filius, ad filiorum numerum aspirare timebat, serm contra beatum se reputans, si vel in mercenariorum vitium in numero recipi crederetur, minimè tamen suffragari diceret potuit paterna pietati, nisi tam copiosam ei misericordiam exhiberet cui posset & illo qui nunquam à parente discesserat, senior filius invidere.* Quasi pœnitens innocenti non solum adæquaretur, sed etià præferetur, quod brevius nec minus eleganter expressit Tertull. dicens *Tertull. l. de chariorem senserat quem lucri fecerat, hoc est, quem pœnitentem receperat, in majorem sui amoris gratiam cooptravit.* Ita Thomam, ut filium prodigum in terras longinquas profugum

2. Reg. 24.
v. 17.
V. 18.
Amb. apo-
indignus. O vicissitudinem inauditam! à
log. 1. de
David c. 7.

Metamorphosim gratissimam! ut hostis capitalis, Regis sicarius, ejusdem dapifer aut Oeconomus (Major Domino) constituatur, è loco supplicii, ad locum convivii vocetur, eadem cum ipso Rege mensa intima familiaritate perfruat! Id olim stupère Judæi, dicentes: *peccatores recipit, & manducat cum eis* Thomas verò non modò conviva, sed & sacerdos altissimi, & dapifer summi Regis effectus est. Quid quod arctior inter Deum & peccatorem jam conversum amicitia, quàm si nunquam ejus gratia excidisset.

Quemadmodum experientia compertum est, os contractum, atque ipsas etiam plantas, multò solidius Uniri, & quodam quasi callo obducto, ex vulnere robotari. Certè prodigus ille filius ad Patrem reversus, arctiori complexu stringitur, festivius habetur, longè excellentiori honore afficitur, quàm senior ille filius, qui semper innocentiam conservasse se gloriabatur: nam qui inter mercenarios recesserit capiebatur, inter paterna brachia fovetur, & lautissimo convivio, quale nunquam primogenitus à parente obtraherat, adhibetur, quod expendens D. Bern. *prodigus inquit Bernardus, filius, ad filiorum numerum aspirare timebat, serm contra beatum se reputans, si vel in mercenariorum vitium in numero recipi crederetur, minimè tamen suffragari diceret potuit paterna pietati, nisi tam copiosam ei misericordiam exhiberet cui posset & illo qui nunquam à parente discesserat, senior filius invidere.* Quasi pœnitens innocenti non solum adæquaretur, sed etià præferetur, quod brevius nec minus eleganter expressit Tertull. dicens *Tertull. l. de chariorem senserat quem lucri fecerat, hoc est, quem pœnitentem receperat, in majorem sui amoris gratiam cooptravit.* Ita Thomam, ut filium prodigum in terras longinquas profugum

*S. Thom. in
Luc. 15.
majore gau-
dium sus-
cipere uno
peccatore.*

Esch. 18.

*Ignat;
epist. ad
Ephesios.
Hieron. in
canon Pauli
q. 11.*

*Bernardus,
serm contra
vitium in-
numeris.
Tertull. l. de
pœnitent.
c. 8.
Tertull. l. de
pœnitent.
c. 8.*

fugum, plusquam paterno redemptor noster affectu complexus est, quia Doctore Thoma Angelico sic agricola illam amplius terram amat, quæ post spinas, uberes fruges profert, quàm eam quæ nunquam spinas habuit, & nunquam fertilem messem produxit. Mortalis inter, si transfuga, amicè invitatus, ad castra revertatur, proditor in gratiam recipiatur, capitalia odia componantur: animo plerumque veteris sceleris, ac injuriæ quoddam vestigium rancor quidam diffidentia, & veluti vulneris cicatrix inhærere consuevit, at ubi peccator ad Dominum redierit, omnium scelerum ac si nunquam fuissent, ne memoria superest. *omniumque iniquitatum non recordatur amplius, sed priori, imò ampliori gratiæ & dignitati restituit.* Onesimus Phryx, Phylemonis divitis Colossensium civis, mancipium, fugit compilatis heri sui rebus Romam, ibique in Paulum incidit, qui eum ad Christum convertit, instituit & baptizavit, adeoque ex fure & infami mancipio, eum in suis vinculis habuit ministrum fidelem, & sedulum: & gratia cum Phylemone inita, factus est vir & Doctor egregius, & post Timotheum secundum Ephesi Episcopus creatus, valdè commendatus, & laudatus à S. Ignatio, Romæ denique sub Trajano Martirii laureâ coronatus: Unde huic vili mancipio ea gratia, ea sanctitas, & dignitas? audi Hieronymum si Dominum non fugisset, nunquam venisset Romam, ubi erat Paulus vincit in carcere? si Paulum in vinculis non vidisset, non recepisset fidem in Christum, si Christi non habuisset fidem nunquam Pauli effectus filius in opus Evangelij mitteretur, Ex quo paulatim, & per gradus suos, reciprocante sententiâ, ideo minister Evangelij est factus Onesimus, quia fugit à Domino. Infamis vitæ nulla superest nota, imo nescio quo honoris fulgore inauratur Medicis atq; ipsi Chirurgis quantumvis peritis, non ea in curando vulnere ars & industria ut cicatricem non relinquat, hoc folius supremi illius medici est qui non modò nullum plagæ vestigium relinquit, sed insuper decorem ac venustatem, lætis olim partibus conferre consuevit, Chrysostomus: *quamvis innumeris modis adniatur medicus interlinere cicatricem, & eam à medio auferre, non poterit sa-*

men. Repugnat huic facto, natura infirmitas, artis insuper vis invalida, denique tenuitas medicamentorum. E diverso Deus, quando peccata abolet, nullam reliquam facit cicatricem, nullum vestigium sinit manere; sed cum sanitate eximium etiam confert formæ decus. Inter Brasilos non ita pridem à Batavis captivos, conspexi hominem brachio à pectore, variis plagis conscisso, qui hoc Brasilis, maxime nobilibus moris esse affirmabat, ut cutem corporis, cultris conscindant, atque in ipsas plagas uniones, ac margaritas inserant; ita peccatricis animæ plagas, Deum gemmis ac margaritis exornare, probat visio illa mirabilis, quam sibi divinitus ostensam fuisse refert S. Gertrudis die festo S. Mariæ Magdalene: vidit quippe sanctam illam pœnitentium patronam, veste pulcherrima, pretiosissimaque indutam, cujus limbi aureis floribus, mirè radiabant, vestis autem gemmis variis collucebat. Porro sic significatum est Gertrudi, tot illam gemmis ejusmodi exornari, quot peccata vivens in animum admisisset. In gemmas ergo mirabilis Dei atque omnipotentis misericordiâ, electorum crimina convertit, quæ pœnitentem animam exornant atque condecorant. Unde perappositè Hieron. *scditatem vulnere, inquit, in sanitatis decorem commutat.* Atque ut propositum prosequamur, fertur Trajanus Imperator, post Decabalum Dacorum Regem prælio victum, cum vulneribus ligamina deessent, suam purpuram in tenues lascivias concillam, vulneribus militum obligandis adhibuisse. Alexander proprio diademate Lyfimachi faucii vulnus obligasse. Quis ad ejusmodi allegaturam, quæ non modò saluti, sed & honori est, erubescat? at longè pretiosius Redemptor vulnera nostra obligavit: **VINCULA EIUS ALLIGATVRA SALVTIS** Quo inquit, Palatius fit allusio ad nexum, quo chirurgeta membrum saucium obligat.

Sic anima quantumvis saucia, à Confessario vittâ coccineâ, pretioso sanguinis ostro tinctâ devincitur, diademate meritorum Christi, redimitur: ut necessario anima, post lapsum pœnitentis pulchrior, sanctior, ac Deo gravior sit, quàm fuerit iusta, antequam peccaret; præterquam enim

Et 2 ut cum

S. Thom. in Luc. 15. majus gaudium super uno peccatore.

Eccl. 18:

Ignat; ap. ad Ephesios. Hieron. in tam Pauli epist.

Bernard. serm. contra vitium invidiositatis.

Certull. l. de pœnitent. 8.

Chrysost. serm. 3. de pœnitent.

Insign. S. Gertrud. l. 4. c. 45.

Hieronym. epist. 46. ad Rusticū. Baron. annal. a. 103.

Eccl. 6.

ut cum D. Thoma communiter Theologi, quod per confessionem reviviscant omnia merita vitæ præteritæ, insuper accedit gratia, per sacramentum collata, ut rectè docet Cardinalis Hugo, de pœnitentia. Ubi spem animæ peccatrici, mihi accidere videtur, quod insigni olim latroni. (Crocotta nomine) de quo hæc me legisse memini. Octavius Imperator publica præconis voce, decies millia sestertium promisit se daturum ei, qui sibi Crocotam, latrocinii insignem & latro- num ducem adduxisset, hoc ubi rescit Crocotta prudenter impudens Imperatorem ipse supplex adiit, se Crocotam confessus, ejusque se clementiæ committens, pretium quod tradenti Crocotam promiserat, reportavit. Exclamat ad rem nostram aptè Cassiodorus *mira compensatio! stupenda vicissitudo! Domino suo proprio maledicere, (malefacere) & ab eodem, premia salutis accipere! quis non incitaretur ei ad premium consistere, cui non possit negari quod fecit?* Vides peccatorem pœnitentem, non modo omnium scelerum suorum remissionem consequi & apud Deum omnis injuriæ, quantumvis gravissimæ illatæ oblivionem induci, sed insuper meritum ac gratiarum cumulo locupletari, in filium ac hæredem regni cælestis adoptari Rufus vir ordinis Senatorii, cum in Cæsarem peccasset, inductus postea à servo, ut Cæsarem adiret, & occuparet, usum consilio, descendenti Cæsari occurrit, illatam injuriam condonari sibi precatur, secumque in gratiam ut redeat, rogat. Cum dixisset Cæsar, se facere libentissimè: *nemo inquit credit. O Cæsar te gravissimam post acceptam injuriam, mecum in gratiam redisse, nisi magnum aliquod mihi contuleris beneficium, nisi inter regni principes, inter proximos aulæ dynastas adscriperis.* Numquid de Thoma sentiendum! quo loco illum apud supremum Cæsarem, apud Regem Regum, quem gravissimè læsit, futurum arbitramini? magna sunt Apostolorum munia, qui excellentissimo legationis munere funguntur: at quam dignitatem in divino palatio Thomas occupat? *Thomas (quis credat) æconomus probatissimus Apostolatus gentium, qui fuit ei creditus.*

Qui, & quales in aulis regum æcono-

mi sint, quo apud reges loco, quo apud omnes in honore, satis compertum. Alterum divinæ benevolentiae, & peculiari amici- tiæ in peccatores conversos argumentum est quod Redemptor noster, prius dicitur fœ- minis quàm viris apparuisse, imò per has suam viris resurrectionem evulgasse: *ise, inquit nunciate fratribus meis, ut eant in Gal- liliam, ibi me videbunt,* at cur tantum hono- ris, ac favoris, fœminis tribuitur? D. Gregorius Nyssenus rationem adfert: *quia fœ- mina prius peccaverat, Christum Dominum prius fœminis apparuisse ut suam erga pecca- tores benevolentiam ostenderet, & quantam illis parasset medicinam, testaretur.* Homi- nes si quando gratiam inire cum iis, à qui- bus læsi sunt, ut obvios jam salutent, prius tamen illos adire, peramicè invisere, nunquàm aut planè repugnanter consueverunt *manet alta mente repositum,* si quid ante odii, aut in- juriarum intercesserit, non sic benignissimus Redemptor noster, qui iis primum apparuit, ac amicissimè salutavit, à quibus gravissimè flagitiis fuerat læsissus, id est Petrum & Magdalenam: cumque pariter currerent ad monumentum, Petrus & Joannes, non dicitur Christus se se spectandum exhibuisse Jo- anni innocenti, sed Petro pœnitenti, juxta illud: *surrexit Dominus verè, & apparuit Si- moni,* sed nulli familiarius, quàm Thoma. Mirum quibusdam videri posset, non tan- tum fiduciæ fuisse Petro in cœna, ut Domi- num percunctare ausus sit, super proditore, sed id per Joannem expiscari voluerit, post resurrectionem verò intrepidus accesserit, & liberè quid de Joanne futurum intetro- garit: *Domine hic autem quid?* num major illi cum Christo, post resurrectionem con- suetudo, num familiaritas ac fiducia major intercessit? ita planè inquit Chryso- stomus, postquam tanto Petrum in fastigio colloca- vit, ut altius ascendere non valeret, eam dignitatem contulit, qua major in terris nequit excogitari.

Et verò divinam bonitatem longè plura, ac cumulatio- ra amicitiae testimonia, ad se conversis exhibere, sacrae paginae, at- que ipsi Ecclesiæ Patres, universim omnes testantur. In una civitate Ninive, supra centum viginti millia hominum, pla- nè in-

Hugo de
pœn. lisp. 12.
sect. 1. & 2.

Ribadinera
de principe
Christiano
l. 9. c. 15.

Cass. in
Ep. 118.

Mendoza
viridarium
l. 5. probl. 36
n. 94.

Metaphra.

Matth. 26.

Greg. Nyss.
orat. de re-
surrect.

Gen. 18.

Chryso-
stom. 4. 2.
in Gen.

Virg. l. 1.
Æneid.

4. Reg. 20

Luc. 24.

Chrysol.
serm. 84.

Joan. 2.

Ribadin.
in vita.

Chrysol. de
2. Apost.

Nierenbi.

Joan. 6. 4.

ne innocentium recenscebantur, qui nesciebant quid inter dexteram, & sinistram interesset, nec tanta innocentium multitudo, Deum potuit exorare? ego inquit Dominus, non parcam Ninive, civitati magnæ, in qua sunt plusquam viginti millia hominum, qui nesciunt quid sit inter dexteram & sinistram suam, contra verò quinque civitatibus abominandis, condonaturum se promittit, si in illis non dico, quinquaginta, aut triginta, vel viginti, sed decem duntaxat poenitentes invenirentur: non delebo, inquit propter decem. Quasi digniores, & potentiores apud Deum decem poenitentes, quàm centum viginti millia innocentium viderentur. Quid quod vel in unius poenitentis gratiam, universæ civitati parcere, non dubitavit. Chryso-
 tomus: multa Domini bonitas est, & sæpe solet propter paucos, dare multius salutem. Imò propter unum, quod probat divino ad Regem Ezechiam, oraculo: protegam urbem illam propter me, & propter David servum meum: ubi Davidis poenitentis tanta auctoritas, ut propè divinæ comparatur; at longè quid illustrius, Dominus Jesus in gratiam Thomæ operatus est, per quem solum, fidem & salutem tot urbibus, tot millenis Indorum millibus impertivit: nam ut verè Petrus Chryso-
 logus, ideo dixit Christus Thomæ: affer manum tuam, & mitte in lacus, meum, ut effundant iterum, te aperiente, hac vulnera fidem, qua aquam in lavacrum & sanguinem in omnium pretium, jam fuderunt. Nec mirum ab eo gentes barbaras, populum terribilem ad fidem conversum, & Æthiops dealbatos, mutasse pellem suam, qui habebat in se inquit Metaphrastes, Magistrum Christum. Eusebius Cæsariensis, Nicephorus Callistus, & alii referunt, ipsam Parthos, Medos, Persas, Hyrcanos, Drachmannos, Abyssinos, Æthiops, lustrasse, atque ut Chryso-
 stomus testatur, baptismali fonte dealbasse; insuper & ipsos Brasiles, Antropophagos & Indos penetrasse: nam de vehementissimo Christi amatore [sic Nicephorus Div. Thomam compellat] ita scribit Emanuel Nobrega Societatis Iesu in Brasilia Provincialis, anno 1552. habent incolæ, S. Thomæ notitiam,

eumque hac iter fecisse, à majoribus acciperunt, & vestigia Apostolica etiamnum cerni, propè quendam fluvium affirmant. Quod ut certius cognoscerem, ipse adii, & propriis oculis inspexi, quatuor pedum, & digitorum satis altè impressa vestigia, quæ nonnunquam aqua excresecens cooperit; ferunt autem ea relicta, dum Div. Thomas persecutores, ipsum configere volentes, fugeret, flumenque divisum fuisset, per cujus medium, ad ulteriorem ripam, sicco pede in Indiam abiit. Pari modo narrant, sagittas quibus ipsum impetebant, in sagittarios reflexas, sylvasque per quas gradiebatur cedentes, viam præbuisset; in Indiam verò urpervenit, Evangelium Christi provulgare cæpisse, ab Insula Zocotora, atque hinc progressum in Regna Cranganoris, & Congi, quæ sunt Malabarum, inde transiisse ad regna Narsinge, & demoratum Calaminæ, atque hic templum exstruxisse, cujus occasionem dedit miraculum, ab ipso patratur, quando inusitata magnitudinis truncum, quem robusti homines incassum funibus, ergalisque movere conati, dein complures elephanti, cum toto connixi impetu nihilum proficerent, Zona sua, mira facilitate traxit, atque hac in æde Crucem lapideam defixit, cui illud vaticinium subscriptum: quando ad eum lapidem pertinget pelagus, tum divino jussu, è remotissimis terris, candidos homines, ad ea qua ipse intulit sacra instauranda, venturos: neque fefellit prædictio, siquidem sub Christianorum Lusitanorum atque ipsius Xaverii appulsus occultis tot annorum accessibus, locus oceano demum altui captus est. Verum ab eo signo, cæterisque virtutibus, cum Thomæ verbis, major Indies accrederet fides, unus è Brachmannis rabie accensus, sædum ac ferum facinus, mali dæmonis instinctu concevit: proprio filio admodum puero, ipsemet necem intulit, ut haberet unde ipsi Thomæ crimen exitiumque conflateret, Citatur ad Regem Thomas, accusatur ab eo per summam indignationem & querimoniam, poenas filii extincti repetere. Apostolus puerum ipsum interrogandum, de veritate affirmat, & civibus inau-

bist. nat. 5.
c. 2. p. 73.

Ribadina

Metaphra
Massæus
Hist. Ind.
l. 2.

Massæus
cit.

ditæ rei expectatione suspensis, cadaver in medium adfertur; tum ad exanimem puerum, Thomas placido ac sereno vultu conversus: agendum inquit per Christum quem ego Deum prædico, expone quisquam hujus tanti sceleris auctor extiterit? mirum dictu, ad Christi nomen, frigido & exanguis corpusculo; vitales confestim rediëre spiritus, & clara voce, Thomam summi Dei Legatum, & ipsius odio adstruendam ei calumniam, nefarias manus à parente sibi illatas esse confirmat; hac tam illustri, tamque admiranda testificatione, Sagramus Rex Christianam fidem ac religionem complexus est. Quis itaque satis deprædicet sudores, labores, dolores, quibus hoc novale S. Thomas excoluit? ex quo tam uberem animarum messem collegit, ut Laurentius Justinianus: *innumerabilium*

conversionem populorum, uni ipsi adscribere non dubitet. Denique Thomas, qui dicitur Didymus, id est interprete S. Isidoro, Christi geminus, Salvatori similis, gavisus fuit cor suum lanceâ perforari, ut Christo, cui lanceâ latus apertum, similis, cor pro corde, referre possit, & fidem ac amorem testari, unde eam gloriâ consecutus est, quam Patriarcha Venerus describit: tantum inquit in illo fides convaluit, ut post consummatum cursum Apostolicæ prædicationis, post innumerabilium conversionem populorum, ad triumphalem palmam perveniret Martyrij: quo mediante, immortalitatis stolam perpetua vite gloriâ, Angelicam dignitatem, & beatissima Trinitatis revelationem videre meruit majestatem.

B. Lauren. Iusti. serm. de S. Thom. S. Isidorus lib. de vita sanctorum

B. Lauren. Iusti. serm. de S. Thom.

IN SOLEN.

IN SOLENNITATE
NATALIS DOMINI.

Puer parvulus minabit eos. Isa. 11.

EMBLEMA XLVIII.

INFANS IN CUNIS ARBORI ALLIGATUS, PRÆSENTIA AC
vagitu suo exercitum animat.

Dux ego vester ero. Virg. Ecl. 8.

ARGUMENTUM.

Paradoxum multis videri posset, validissimis militum copiis, exercitatus militiæ centurionibus, Infantem Ducem præfici, contra potentissimos exercitus, ac infestissimos hostes, puerum in cunis, in arenam produci: atque hujus unius, elinguis, atque infantis Imperatoris auspiciis, milites quàm maximè animari, hostes conturbari, deque iis felicissimè triumphari. Hoc inquam multis peregrinum, ac paradoxum videri posset, nisi veterum annales, ac nostratum historiæ exitum comprobassent. Quibus si imbellis, ac inermis puelli præsentia, tantos animos addiderit, quid non contra visibiles, ac invisibiles Ecclesiæ hostes, à duce nostro subsidii sperandum est? qui etiam in cunis non modò serpentes elidere; sed & ferocissimos inferorum hostes delere, militibus suis vires, & robur addere, ac denique gloriosissimam contra Principes tenebrarum victoriam [quod nemo mortalium] valet impertiri. Hoc Duce, ut contra vitia, & concupiscentias bellum geramus, cœlestis militiæ velites classicum insonant, epiniciam certo daturi, si ad Imperatoris hujus, quantum vis infantis nutus, obsecuti fuerimus.

§. I. *Puer parvulus minabit eos. Isa. 11.*

§. II. Hoc Puero duce, Principes tenebrarum, una cum vitiis, & concupiscentiis, quæ militant adversus animam debellandi. 1. Pet. 2.

IN SOLENNITATE NATALIS DOMINI

Facta est cum Angelo multitudo militiae caelestis. Luca 2.

Nfolens ac prorsus inuictatum hac solemnissima luce, vobis omnibus spectaculum exhibebo: non quod barbara feritate, aut belluina laniena, oculos animosque cruentet, quale olim Romani dare consueverant, dum miseros mortales, feris laniandos obiciebant, aut ipsos inter se lanistas committabant, non nisi per vulnera, & sanguinem, ludere docti. Verum enim vero alios vobis hodie ludos, aliud planè iudicium, non armorum, sed amorum certamen: luctatores nudos, & inermes, speciosissimos pumiliones in arenam producā. Id olim à Vespasiano Imp. factitatum legimus, qui lectissimos quosque ingenio, formā ac robore pueros oleo delibutos in arenam descendere, atque inter se, amoenissimo oculorum lenocinio, ac gratissimo spectantium plausu, decetare mandavit, ingenti donario proposito, qui inter luctandū Antigonistam solo insternere, ac superare valuisset, cum alter altero jam prensante, lubrici unguenti beneficio, sese passim expediret, unus ceteris solertior, pulvere atrepto levam complet, eoque adversarium dextrè aspergens, manum injicit, in terram deturbat, ac felicissimè triumphat.

Jam dudum supra quinque annorum milia, Justitia & Misericordia, duo pumiliones, amor divinus & humanus, natura divina & humana luctabantur: *gravis* inquit Bernardus, *inter eas videtur orta contentio*. Dum tandem Humanitas quod vitibus non valeret divinum illum Cupidinem prensare, inaudito stratagemate, pulvere mortalitatis aspersum dejecit, solo intravit, ac gloriosissime triumphavit. Hæc contentio, hæc lucta,

hoc singulare certamen, velitatio quædam fuit ad pugnam quam parvulus hic in terram delapsus, adversus tartareas phalanges, vitiorum catervas, infestos Numinis hostes assumpsit: hic porro Infans *sempiterna Deitatis maiestate servata, servile cinclorium carnis assumens, in hujus sæculi campum PVGNATVRVS intravit*. Tum ut se belli ducem, ac Imperatorem ostentet, decies centena millia levis armaturæ milites ad volare cœgit: subito *facta est multitudo MILITIE caelestis*. Causam nostis, quia *Dux ad prælium natus est*. Hæc multitudo, inquit Hugo Cardinalis, *EXERCITVS nominatur qui sequebatur MILITIE DVCEM*. Sub hoc duce militandum ac pugnandum nobis est, *hic docebit manus nostras ad prælium*, ille animos addet: *dabit hic in prælum vires*, spondet is certā de visibilibus, & invisibilibus hostibus victoriā.

§. I I.

Puer parvulus minabit eos. Isaias c. II. v. 6.

Quid conferat, quid valeat, quanti momenti, & emolumenti sit Dux exercitus, gravissimorum auctorum testimoniis compertum est. Curtius *militarem sine Duce turbam esse corpus sine spiritu*, sine anima, sine vita affirmavit, huic congruit illud Demadis, qui defuncto Alexandro Magno: *exercitum Macedonum, Cyclopi excæcato comparabat*. Nec dictum Taciti silentio hic involvendum: *plus in Duce repones, quam in toto exercitu*. Etenim ut milites sint copiā frequentes, robore firmi, læcētis validi, animis concitati, si petro Duce destituantur, *mole ruunt sua: & ut remiges sine gubernatore, ita milites sine Imperatore nihil valere*, sed in suum abripi exitium, indubitarum est. Ea propter floridè, nec minus solidè Florus pronuntiauit: *anti esse exercitum, quanti Imperatorem*. Quæ cum legerem, statim in mentem mihi venit Chabriæ cujus Plutarchus apoph-

S. Fulgen.
de S. Ste-
phano.

Ludolph. à
Saxonia
serm. de
Nativ. n. 23
Hugo Car-
in Luc.
cap. 2.

Curt. lib. 10

Plutarch.
in Galba.
Tacitus de
moribus
Germanor.

Horat.
serm. l. 3.
Quintil. l. 5
Florus II.
cxviii.

Plut. in
Apoph.

Livius 12.

Eul. c. 10

Ja. c. 9.
Ja. c. 1. v. 26

S. Cyprian.
serm. de
Nativ.

apoptegma memorat, dicere nimirum cum solitum: *formidabiliorem esse corvorum exercitum Duce leone, quam leonum, Duce corvo.* Nec Livio historico alia mens: cum enim M. Coriolanus Romæ damnatus, exulatum ad Volscos abisset, collectoque exercitu redisset, vicit tum non semel cum Volscis Romanos, qui Volsci prius semper à Romanis vinci consueverant. Quod bellum dum narrat historicus, inter alia sic ait: *In Coriolano plus spei repositum à Volscis, quæ spes nequaquam se felicit: ut facile apparet DUCIBUS, validiorem quam exercitus rem Romanam esse. Hannibalem luctu publico, privatoque quietum, non laceverunt Romani, tantam inesse vim, etsi omnia alia circum eum ruerent, in uno illo DUCE censebant.* Adeo ut ab unius Ducis robore, prudentia, solertia veluti à capite omnium militum salus, incolumitas, fortuna, victoria pendere jure meritissimo videatur.

Quæ cum ita sint, quæ fortitudo, quæ prudentia in duce puero? quæ nobis spes victoriæ, quæ fiducia in Infantulo, in cunis posito? nonne rectè Ecclesiastes: *va tibi terra, cujus Rex puer est, væ copiis, væ exercitui, cujus Dux puer est, cujus Imperator Infans est, qui inermis concurrit, cui sagum, panniculi: Baltheus fasciæ: tympana, gemitus; tuba, vagitus: clamor, lachrymæ: tela, suspiria: cui campus Martius, stabulum: currus falcatus, præsepe: sonipes, Asellus & bucula: cui stare, est jacere: cui triumphare, est sanguinem fundere.*

Hic fidem vestram obtestor Auditores, quis hic puer sit attendite: verum quidè parvulus est, inermis est, clinguis est, edentulus est, fugit ubera, manus fasciis colligantur, pedes constringuntur, in cunis vagit, sed hic parvulus fortis est. Isaiam audite: *parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur DEUS FORTIS, Princeps pacis.* Sub his fasciis ac linteolis velut sub tentorio, later *Deus exercituum;* sub illis teneris ac infantilibus membris jacet potestas armata, recondit se Omnipotens, quod stupore attonitus expendit Cyprianus serm. de Nativitate: *vere tu es Deus, qui facis mirabilia non modo Mundi hujus staturam admiror, nec terræ stabilitatem, non Solem &c. Sed miror OMNIPOTENTIAM in cunabilis: hic solus me complectitur stupor.* Illæ tenellæ manus valent

Cælestis Panthei Pars II.

vetes ferreos, & portas æreas abyssi confringere: quot illuminabunt obscura, tam parvi oculi! quot monstrata, pedes calcabunt Infantis? dum nil dicit, bellum mundo indicit; hujus silentium, canit Classicum: *necdum loquitur, & quacunq; de eo sunt, clamant: ipsa quæque infantilia membra non silent.*

Quis sub hoc duce pugnam detrectet, quis abjecta parmula fugiat, quis animiscadat? ipsa multitudo MILITIÆ cælestis epinicium concinit, augurium præfert, optimè vaticanitur.

Paulanias l. 6. refert Arcades olim ingressos fines Eleorum, omnia ferro & igne populata esse, extrema quæque Eleis, sibi inferentis intentasse. Elei anxii sua ingeminant vota, si aliquod Numen propitium, præsto esset. Illis arma capescentibus, ecce Matrona insignis occurrit, puerum tenellum in ulnis gestat, & affirmans, se in somnis monitam: *hoc infantulo DUCE hostium agmina proterenda.* Elei hoc veluti divino oraculo moniti, infantem excipiunt, atque in ipso congressu, eum hosti sistunt. Diceret novo Numine percussas hostium acies, nutante vestigio titubare. Elei ubi Arcades ad occursum infantis pavere conspexerunt, conceptis animis irruunt, atque hostes hæcenus victores, prope ad internecionem prosternunt. Undique nos hostes laceſſunt, omnia bellis ardent. agri vastati, Agricola profugi, araria exhausta; & quod caput est, hinc Batavus, hinc Suecus, inde Anglus, Religionem exscindere, aras evertere, ipsum in cunis Imperatorem nostrum obruncare conantur: *cunabulis bella morventur,* inquit Chryſologus. Pro his aris, pro his cunis, infestissimos Ecclesiæ hostes qui quæunt puerum ad occidendum, nobis decertandum est, nil Duce hoc Infantulo formidandum.

Anno à salute millesimo, centesimo supra quadragesimum quartum, Godefridus III. Dux erat Brabantiae; sed qui in prima Infantia, & ordinentis vitæ annum nondum esset egressus, accendit ea res veterem hostem, & spem, animosque ingentes addidit Bertutorum genti cum qua infantis illius patri, avoque bellum fuerat, & septendecim justa prælia. Hostes itaque grandes copias in aciem educunt, & gentem sine Duce vel cum Duce Infante, facile opprimendam censent.

S. Lovanien-

S. Bernav. serm. de Nativit.

Luc. 2.

Chryſolog. serm. 158.

Lipsius in Lovanio l. 2. c. 9.

Plut. in Apophth.

Livius 12.

Fulgent. s. S. Severano.

udolph. à axonia serm. de Nativit. 28 Ingo Car. in Luc. 2.

Eul. c. 10

Curr. lib. 10

Plutarch. in Galba. Tacitus de moribus Germanor.

l. a. c. 9. l. a. c. 1. v. 26

Horat. serm. l. 3. Quintil. l. 5 Florus 11. c. xv. 11.

S. Cyprian. serm. de Nativit.

Lovanienſes, quorum res tum potiſſimum agebatur, ante omnia novum Principem, quamvis infantem in paterno ſolio locant, & fidem ei popularium aſtringunt: quo facto, accingunt ſe ad bellum, in propinquo caſtra metantur, & cum hoſtis etiam per ſeciales de agnoſcendo Principe monitis, ferociter reciamaret, in ſequentem diem pugnam denuntiant, ſed quis pugnae Dux & Moderator? ille ipſe infans. At quomodo in acie ſterit, qui adhuc in cunis iacuit? aut quomodo militem horrari potuit, qui necdum ſari? hortatus eſt, & efficacius elinguis quam eloquentiſſimus Oratorum, ſed hoc modo: conſilium fuit generoſi viri, puerum illum illuc deferri & animandis militibus oſtentari, quod ſane factum eſt. Nam infans in cunis argenteis alatus, & ad ſalicem arborem ſuſpenſus, neque ulla concio hoc aſpectu miſerabilis infantis potuit eſſe facundior. Conjecit hic univerſus miles oculos: manu qui potuerunt tetigerunt, omnes ut Numen ſuum principem venerati, inflammatis animis in hoſtem iverunt. Magna pugna, maga caedes fuit, & pro omnibus Ducibus Dux infans: & cum certantium animi ceciderunt, vagitus pueri erexit: eum non pauci fugere caeperunt, infantis aſpectus coerevit: cum hoſtes nimis invalu- runt, muta haec exhortatio reſpreſit. Denique qui pro infante pugnarunt, vi vicerunt: ex hoſtibus pleroſque omnes duces caeperunt, aut caeciderunt, ac reliqua vulgi caede ſic purpurarunt fluvium Zennam, ut eo die fluxerit cruentus. Ergone tantum potuit infans, in quo ſolus Ducum ſanguis multum ſanguine deſenſus eſt? ergone tantum potuerunt aſpectu in pugna cunae? quid ſi hic puer in manu ſua victoriam habuiſſet, nonne proſe tam generoſe decertantibus conceſſiſſet? Hae lucidiſſima nocte Infans non Hiſpaniae, ſed Coeli, Princeps pacis, puer Imperator nobis naſcitur: nec exſpectandum dum adoleverit, in cunis vincet: *vagitu* inquit Tertull. *ad arma convocaturus eſt infans, & ſignum belli, non tuba ſed crepitaculo daturus, nec ex equo, vel de muro. ſed de nutricis, vel gerula ſua collo hoſtem deſignaturus.* Hunc bellum, hunc bellicum infantulum, hoc bellicoſo tempore in conſpectum veſtrum ponite: huius cunae non

argenteae, ſed viminiae, animos veſtros inflammant: ille infans nos eripere hoſtibus & poteſt, & vult. Iſaias c. 8. *voca nomen eius accelera, ſpolia detrahere: feſtina pradari.* Quod ita ſacer interpres exponit: *tu puer O Chriſte eris celerrimus pradator, eris fortiſſimus bellator, eripies hoſti ſpolia illa nobis erepta, tot terras, tot templa, tot urbes: quia antequam ſciat puer vocare Patrem ſuum & Matrem ſuam, auferetur fortitudo Damasci, & ſpolia Samaria.* Haec Regna, inquit Cornelius, erant impia, & plena ſcleribus, erant hoſtilia Regno Iuda & Davidis, ſive populo & templo Dei: haec puer everſurus advenit, ut diſertiſſimus Eccleſiaſtes B. Thomas de Villa nova cen. 1. de Aſſumptione proſequitur: *Intra vit Ieſus in quoddam Caſtellum, id eſt virginis uterum, unde totum mundum diſtioni ſua ſubjugavit: ſtatim enim ut de Caſtello hoc egreſſus eſt, viriliter (Infans) agere cepit, mundum ſcilicet in vadere, tyrannum excludere & propriam hareditatem ſpoliato damone ad ſe reducere, unde & ſpoliatoris nomen fortitus eſt, ſicut apud Iſaiam legimus: VOCA NOMEN EJUS SPOLIA DETRAHERE.*

Libro Judicum c. 7. v. 10. Gedeon exiguis copiis trecentorum virorum, contra exercitum centum triginta quinque millium conſtigere non injuria formidabat. Cum Dominus hiſce paucis copiis puerum Ducem praeficiendum mandat, cujus auſpiciis tantum, tamque potentem Madianitarum exercitum funditus deleterent: *ſin autem ſolus* (inquit Dominus) *ire reformidas, deſcendat tecum Phara* PUER. Leo Caſtrius, puerum huic, Chriſti Redemptoris typum fuiſſe exiſtimat: *jubet Dominus Serrarius, Gedeonem ſi timet, deſcendere in Caſtra Madianitarum ſolus, ut deſcendat cum Phara PUERO SUO. Quis hiſ eſt PUER qui repellere poteſt formidinem, tot millium Madianitarum? Timet Gedeon, & Dominus praecipit ei, ut ad pellendum tantum timorem, ſocium itineris adhibeat ſibi PUERUM ſuum Pharam: valentiſſimum eſſe hunc PUERUM oportebat, cujus praedio adverſus tot hominum millia tutus ſit Gedeon. Quis ergo hic PUER eſt? ſuſpicor ego, PUERUM hunc eſſe QUI DATUS EST NOBIS.*

Fateor

Fraire in
Judic. c. 10
v. 37.

Tertull. l. 3
contra
Marciam.
p. 13

Corn. hic.

Iuſtin. l. 7

Iſaias c. 8.

1. Pet. 2.

Leo Caſtri-
us hic.Serrarius,
in Luc. c. 7.Ovid.
Iuneca in
Herculo
ſur.8. Bern.
ſerm. 1. in
Nativ.

Fateor profecto, si hostium nostrorum vires bellicas, robur militare, acies instructissimas, exercitus copiosissimos, ac validissimos attendere velimus, impares nos, nec resistendo esse, ac merito formidare, nisi hic puer descendat nobiscum, cuius unius praesidio, qui antea turpiter terga vertimus bellum relinamus, & ab Europo imbelli puero, quid divinus hic valeat Infans, condiscamus. Atrox agebatur bellum, & antiquae vigeabant similitates Illyrios inter & Macedones: mortuo vero Philippi Rege, infantiam Europi filii, contemnentis Illyrii, Macedones sunt aggressi, qui praelio pulsi, novum huiusmodi inerte consilium: Rege suo infante in cunis posito & ante aciem prolato, acrius repetivere certamen, tandemque magna clade Illyrios fuderunt: ostenderuntque hostibus suis, priori bello Regem Macedonibus non virtutem defuisse.

S. II.

HOC PUERO DUCE PRINCIPES TENEBRARUM, UNA CUM VITIIS ET CONCUPISCENTIIS QUAE MILITANT ADVERSUS ANIMAM DEBELLANDI.

Inter figmenta Poëtarum, omnibus plebis, lyris, ac linguis, Herculei labores decantantur, ac celebrantur: quorum praeludia in cunis exstitere, dum geminos angues adrepentes, exerta è cunis manu, utrumque; mafculo animo contrivit. Unde Pelignus vates:

Angues cunarum, Labor est superare ruarum

Et alius: gemina cristati caput

Angues ferebant ora: quos contra obvius

Reptavit infans, lumine ac placido intuens,

Et tumido tenera guttura elidens manu.

Prælusit hydra.

Ab his rudimentis exorsus, toti orbi pacem procreavit. Hinc inscriptiones variae Herculi passifero. Et Ovid. Epistol. Decanite.

Respice vindicibus pacatum viribus orbem.

Verus non fictus Hercules, in cunis est Auditor, geminos serpentes, tenella manu sua elidet, & reddet pacatum viribus orbem. Stylo lacte & melle manante, de hoc puero Bernard. adversus hostes tuos dimicat, iam super-

borum & sublimium colla, tanquam Dei virtus, & sapientia calcet. Duo sicut Hostes PECCATUM ET MORS. Virumque debellaturus advenit. Advenit, bellum moturus tyranno, qui sibi vindicarat imperium, soliumque Regium occuparat, sceptrumque & imperium, vero ejus Domino eripuerat, sed ut vinceret, deijceretque hunc superbum gigantem, pugnare noluit aureis Saulis Regis armis, id est saeculi vanitatibus, sed humilitate, nuditate, pauperie, & velut alter David, incermis, eumque suo gladio obtruncare. Dein persequitur inimicos tuos, & comprehendit eos, nec convertitur donec desiciant: contra peccatum dimicans: in conversatione sua verbis pariter & exemplis oppugnat, sed in passione sua alligat illud; alligat planè sortem, & diripit vasa ejus.

Mellissius Doctor Classicum canit, ut sub hoc Duce arma arripiamus, contra vitia & concupiscentias, quae militant adversus animam, id est, inquit S Thom. quae ut milites pugnant, & impugnant, ipsum audite: nunc in generali quodam totius orbis exercitu contra diabolum Salvator congregitur: beati qui sub tali DUCE strenuè militarint.

Beatos se plerique vestrum deprædicarent, si inter milites Melitenfes, Alcantaræ, auri velleris censerî possint? sed hi verè beati, qui huic militiæ spirituali adscripti, sub tali Duce strenuè militarint.

Origines hom. 8. in Iosue, ad illa verba percusserunt eos in ore gladii usquequo non relinqueretur qui salvus fieret. Totam hanc stragem Amalecitarum, ad spiritualium hostium internecionem traducit: interimus inquit, demones, non ipsam eorum substantiam perimentes, sed opus eorum, ac studium: nam sicut hac est eorum vita si nos peccamus, ita sine dubio interitus eorum est, si non peccemus. Tollantur itaque peccata, ut demones occidantur: tollantur prava desideria, ira, vindicta, concupiscentiæ: tollantur perversa cogitationes, vanitatis, ambitionis, lasciviae, ut demones occidantur. Quam crudelissimorum hostium interitum confirmat Regij Psalms testimonio, in manus isto interficiam omnes peccatores terra, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem. Ubi civitatis nomine, vel uni-

Bern. cit.

1. Pet. 2.
S. Thom. 1.
Pet. 2. v. 11.
Bern. serm.
in quadrages.

Psalm. 104.

rn. hic.

luffin. 1. 7.

ains c. 8.

1. Pet. 2.

Leo Castri-
a hic.
Serravium.
n Luc. 6. 7.

Ovid.
Ameca in
Herculo
fur.

S. Bern.
serm. 1. in
Nativ.

versam Ecclesiam, vel cuiusque animam intelligit: *de ipsa anima Sanctus quisque & diligens, eiicit peccatores, id est cogitationes pessimas, & cupiditates pravas interficit in matutino.* Atque ita oportet decertare, ut nulli hostium parcatur, nemini vita donetur, sed ut Propheta: *interficietiam OMNES.* Unde Origenes subdit: *si quando ergo legis in scripturis Sanctus, iustorum pugnas, cades ac strages interemptorum & quia sancti, nulli penitus hostium parcunt, intellige bella iustorum, que ab eis adversus peccata geruntur. Quomodo autem manebunt iusti se vel parum aliquid peccati, in semetipsis reservarint? Hanc pugnam spirituale spectans Propheta: sanctificare inquit super eam bellum, quasi queque animaret pro Ecclesia, vel anima, bellum suscipere, non profanum sed sanctum, ad diabolicas vires subvertendas: quid enim aliud est sanctificare bellum, nisi interemptio omnibus anima nostra hostibus, qui sunt vitia peccatorum, & mortificatis membris omnibus, anima nostra hostibus, qui sunt vitia peccatorum, & mortificatis membris, que sunt super terram, atque omnibus malis cupiditatibus amputatis, effici sanctum corpore & spiritu, & fortiter facientem venire ad conspectum Dei viventis, Ducis nostri ac Imperatoris.*

Origen.
hom. 8. in
Iosue.

Orig. cit.

Pugn. n-
dum con-
tra super-
biam, &
faculi pom-
pam, Luc. 2
S. Cyprian.
de Nativ.

Porrò ut Ducem nostrum sequamur, quod vexillum quod signum? num pauper-
culi illi panni, de quibus cœlestis nuntius: *hoc vobis SIGNUM, invenietis infantem PANNIS involutum, sic sentit Cyprianus de Nativitate Domini: in stadio vita huius se exercet militia Christiana, præunte Christi Vexillo, quem & parvulum vidimus, & cognovimus Deum.* His certè bellis aut bellicis signis, in stabuli arce, carnis sub tentorio militare venit: ex illa spelunca, quasi è specula hostiles turmas advenientes explorat, iisque quasi ex insidiis mentito habitu, pauper ac inermis, opilionem indutus, in auditu hæc tenus stratagemate mundum expugnavit. Vultis in simili quasi in speculo, rem contemplandam oculis obijciam? ann 1523, insignis belli Dux, equitibus S. Ioannis Præfectus hoc actu Insulam Rhodum occupavit: adverterat Pastores quor diebus, ovium greges manè educere, & sub obscuro vespere reducere; immixti his plures milites pelle ovina tecti, mani-

bus & pedibus reptantes, ipse verò Dux habitum pastoritium indutus, subsecutus, primò portis, deinde urbe, & Insula potius sunt. Ita de Duce nostro sentiendum est: *mutavit habitum Rex Israel, & ingressus est bellum.* Rex noster superbium mundi Regnum expugnaturus, mutavit habitum. *Venit in mundum inquit Hilar. non deposita, sed seposita Majestate.* Dux noster, more militari in casa, in rugurio [in baracca vili] latere in palcâ decumbere voluit, vitam militarem à miseris aspiciatus, quod in Trajano Plinius nimium quantum extollit: *Veniet tempus inquit, quo posteri miseri, visendum tradere minoribus suis gestient, qui sudores tuos hausserit campus, qua somnum saxa prætexerint, quod denique tectum magnus hospes impleverit*

Lipsius ad hæc: *credimusne? credimus, & res est: Duces olim non in culcittis sed in terra, aut gramine, & [ut magnum] in antro aut specu, saxo impendente, ac regente dormivisse.*

Hoc magnum suspiciunt & admirantur, terrenum Ducem, mortalem Principem, in antro delitescere, in gramine recumbere, vili sago indui; at quis non totus stupor defixus hæreat, quale antrum, quam vile tectum magnus hospes impleverit, quam paupere amiculo, immortalis & æternus Imperator noster indutus sit; *O curas hominum! in concinando vestitu vanissimas! O quantum est in rebus, præsertim vestibus inane!* confer obsecro hunc vestium luxum, quem indies oculis cernimus, cum his Christi panniculis, & linteolis En Dux noster quam operimento vili tegitur qui omnes animantes vestit, has plumis, illas lanâ; has pilis, istas aculeis, squammis, testis, alias alia veste contegit, sed & prata, hortos, omnemq; florum familiam, tam variè tam venustè vestit, eum ipsum interim præ nudus, vix linteolis tegitur in præsepi Hoc loco audio Petrum Damianum dicentem: *Conditor Angelorum dum in præsepio vagiens reclinatur, non ostro, sed vili- bus tegitur panniculis involutus. Erubescat igitur terrena superbia & arrogantia redempti hominis, ubi coruscet humilitas Redemptoris. Erubescat superbia juvenum nostrorum, ac puellarum, in quos iure aculeum figit apis illa Claravallensis: in SIGNUM inquit*

3. Reg. 22.

S. Hilar.
hom. 2,

Plin. in
Panegy

Lipsius in
Pli. Pauc.

E. Petr.
Damian.
l. 6. epist.
14.

Bernard.

Bern. serm.
4. super
Missus.

Baron. to.
11. a. Christi
1063.

tenoc. epist.
10.

Bernard *positi sunt panni tui Domine Iesu; sed in signum, cui à multis usquehodie contradicitur & contrariatur.* Quem intolerandum fastum, & arrogantiam, ut animis vestris expugnate velitis, ulterius contendit: *armari, non ornari appetunt milites Christi: qui dum se preparare ad prælium, & contra aërias potestates, prætereunt paupertatis INSIGNE debuerant, in mollitie vestimentorum, pacis potius preferentes indicium, ultero se hostibus sine sanguine tradunt inermes.*

Bern. serm
4. super
Missus.

Reg. 22.

Hilar.
om. 2.,

Baron. to.
11. a. Chri
1063.

lin. in
anegypt

psus in
i. Pauc.

Hoc in suprema lucta metuens Ferdinandus Magnus Castellæ & Legionis Rex, pietate cum primis insignis, à S. Isidoro de instante sibi morte admonitus, die natalis Domini illucescente, cum nocturnis vigiliis religiosè interfuisset, se viribus deficere sensit: itaque Missam cantari petiit, perceptaq; V. Eucharistià ad lectulum fuit delatus. Ubi dum paululum quievisset, ornatus cultu Regio, aureâ capiti coronâ impositâ, ad templum deferri voluit: ubi genua flectens ante Verbum infans, supremum Imperatorem suum agnoscens, sic oravit: *Tua est potestas, tuum est Regnum, tu es super omnes Reges, Regnum quod te donante accepi, ecce reddo tibi; tantum animam meam de militia hac ereptam, ut ad te suscipias deprecor.* His dictis exiit regalem chlamydem, deposuit & gemmarum Coronam, atque cum lacrimis solo prostratus, pro delictorum veniâ Dominum precatus, Sacramentis munitus, induitur cilicio, pro ornamento regali, aspergitur cinere, pro aureo diademate. Mansit autem in templo, nec stationem deseruit, usque dum festo S. Joannis inter Episcoporum manus, animam Deo reddidit. Salubriter siquidem erubuerat hic piissimus Rex, cultu Regio fulgere, ubi Dux ejus vilibus pannis, & paupericulis linteolis induitur: cuius exemplo permotus, aptius usurpare poterat, quam olim gentilis de Demetrio, dum ait: *magnificentior [mibi crede] sermo tuus in grabato videbitur, & in panno: non enim dicentur tantum illa, sed probabuntur.* Ego cerè aliter audio, quæ dicit Demetrius noster [quæ dicit Christus noster] cum illum video nudum stramentis incubantem, tunc enim non præceptor tantum viri, sed testis est: nec paupertatem & humilitatem solum laudat,

hunc epist.
10.

S. Petr.
Damian.
1. 6. epist.
14.

sed & amat, & experitur. Scio bello ac militia terrena, juvenes & viros aptos, non puellas ac mulieres, ut cecinit Maro:

Bella viri, pacemque gerant queis bella gerenda.

Virg. l. x.
Æneid.

Verùm spiritualis militia utrosque spectat: ejus Sacramento, nec vir nec mulier exautorantur: quibus enim sunt communes hostes, caro & sanguis. & Principes tenebrarum, ac spirituales nequitia, quibus item sunt paria arma, non carnalia, spiritualia, iis planè eadem certamina incumbere solent: unde Patriarcha Venetus: *est quadam spiritualis pugna, quæ communis est omnibus, à qua nullus est liber, masculus vel femina.* Ubi non sexu, sed spiritu quandoque viris, teste Antiocheno Præsule, femina prævaluerunt: *sape inquit, in hujusmodi arena, fortius viris femina decertarunt, ac trophæis insignibus claruerunt.* Unam hic contra superbiam, & omnem mundi pompam, sub Duce Jesu pavulo militantem, non ego, sed magnus Ambrosius Marcellinam forem suam, in campum producit: quam lib. 3. de Virg. ipso die Natalis Domini, sæculo renuntiasse, omni habitu pretioso, ac mundo muliebri seposito, devotarum Virginum cœtu stipatam, Christo nato, Virginitatem dicasse, deprecatur, atque hisce verbis gratulatur: *Tempus est soror sancta, cum in SALVATORIS NATALI ad Apostolum Petrum, Virginitatis professionem, vestis quoque mutatione signares [quo enim melius die, quàm quod Virgo posteritatem acquisivit.] atque adstantibus etiam puellis Dei compluribus, quæ certarent invicem de tua Societate. Bonus filia nuptias desiderasti: vides quantus ad NATALEM sponsi tui, populus convertit.*

B. Lauren.
Iustiniâ. de
institut. &
regimine
Prælator.
cap. 14.
Chrysostr.
hom. 3. in
Matth.

Quam paucas, quam raras hac luce natalis Domini, Marcellinas reperire est, quæ linteola ac fasciolas Christi Damascenæ Cycladi, & aurato Syrtmati præponant, quæ divino hoc pumillione Duce, infamem cupidinem triumphant! aggrediamur inquit Ambrosius, non ferro, non fusto, non saxo, sed mansuetudine, boni operibus & castitate. *Hæc sunt arma fidei nostræ, ut autem his armis vim inferre possimus, ante corporibus nostris vim quandâ modò facimus, prius enim ipsi regnare debemus in nobis, ut regnum possimus deri-*

Matth. 11.

August.
serm. 22.
de Sanctis
in Nativ.
S. Ioann.
serm. 1.

pere Salvatoris. Et quamvis Dux noster parvulus est, Rex noster puer est, regnum suum ramem vult robore & viribus expugnari: quia regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, Nostis quomodo, nostis quâ violentiâ fidelis anima cælum expugnet? voluntarium bellum indicit passionibus, & vim facit pristinis suis desideriis, & vim vincere ipsa contendit: non enim sine violentia fieri potest ut de abundantia, & delitiis ad famem, & sitim, ad abstinentiam & crucem transeat. Non inquam sine violentia fieri potest, ut unusquisque iracundiam patientiâ: superbiam humilitate commutet: avaro pauperatis, divitiarum ac sufficientia affluentiam superet: vinolentiam sobrietate, luxuriam castitate condemnet, & homo subito in virum transformetur perfectum, & quodammodo alter reddatur ex altero: ac sic à talibus per violentiam Regnum cælorum diripitur. Unde Carthaginensis Antistes rectè concludit: qui victor sunt sui, cælo vim inferunt. In PARVVI huius nomine, cum hoste antiquo congregimur. Abit, quifnam vestrum eo impudentiâ deveniat, ut sacrilegum Ariani Imperatoris factum imitetur, qui ut stabuli Bethlemitici religionem tolleret, in eo statuam Adonidis erexit, ut in specu (inquit Hieron. ad Paulin.) ubi Christus parvulus vagasset, Veneris Amasius plangeretur. Quod ipsum seclantur ij, in quorum cordibus, hic infamis Adonis recumbit, quem ut deturbent, divinus noster Cupido flammæ & faces suppeditat. Ecce vobis signum jam non panni, sed fœnum & paleæ, quarum manipulos olim è pertica suspensos, Romani milites pro vexillis præferebant; de quibus Poëta.

Ovid.

Pertica suspensos portabat longe manipulos,
Vnde manipularis nomina miles habes.

Auctor fuisse creditur Romulus, Rex Romanorum, qui à Sabinis obrutus, vexillis destitutus, quibus militem duceret, viamque monstraret, manipulo fœni in quem fortuna inciderat, in perticam sublato, exercitum collegit, hostem vicit: atque in hujus rei memoriam voluisse, ut turmæ manipulares, pro signis manipulû fœni efferrent. Unde Ovid.
Illa quidem fœnum sederat reverentia fœni,
Quantum nunc Aquilas cernis habere tuas.
Signa Ducis nostri, illa quidem fœnum, sed

erit reverentia fœni supra omnes Leones, & Aquilas. In fœno, in stramine, non in molli anseri, non in tenui sindone, non in purpura collocari voluit: quia fœnum & stipulæ, aptum pabulum ad incendendum, ad inflammandum; si quid accendere paras, stramen subijce, & flammæ concipiet. Haud aliter Redemptor noster, qui venit ut corda nostra inflammaret, cor carneum quod fœnum est, exureret, in stramine, apto inflammandis cordibus pabulo collocari voluit, ut aureæ Chrysologus: sic nasci voluit, qui voluit amari. Omnia quæ cernis amorem spirant: manus non fulmen rotant, sed fasciis & vinculis amoris conflinguntur, ut meritò gloriari liceat obligatum nobis nos habere Deum, sed lachrymas commiserationis propinat: non dentatus, bicipitem gladium ore tenens advenit, sed edentulus, lac & mel sub lingua habet; roseis labris suis nos ad osculandum invitat: non septemplex lorica pectus obarmatum, sed nudum omnibus cotulum patet: non terribilis & cataphractus progreditur, sed totus amor factus, in suavissimum puerum cœlestem cupidinem versus est: puerum se maluit exhibere, magisque amabilis quàm terribilis apparere.

Chrysolog.
serm. 158.

Qualem se exhibuit homini fero ac barbaro, amabili prodigio, Anno 1641. Turcum mancipium Neapoli curiositate populi alleclum, cum reliqua turba ædem sacram subiit, in qua natalibus Christi festis, rarissimi artificii, elegantiaque præsepe visebatur: hic à longe stans, oculos ignota pietate pascebat, nec ulli unquam sua curiositas feliciori exitu stetit; nam ecce procul consistentem Turcam, atque nihil minus cogitantem, effictus Infans cepit è præsepio respicere, protensa manu, & indice digito annuere, atque ad se vocare, quin vocem clarâ addidit, cunctis qui aderant stupore defixis: neque verò annuere cessavit, antequam ille attonitus ac stupens accederet, ubi accessit, Infans hic Catechistam egit, elementa fidei Turcam edocuit, monuit; ut se quamprimum baptismi lymphâ tingi curaret, fore enim brevi, ut secum in cælo esset: profecit insigniter sub tali magistro, quantumvis mancipium: doctrinam quam hauserat, disertè exposuit, baptismum ardentè expetiit, obtinuit, & è vestri-

Cant. 3. v. 1

Guerricus
serm. 1. de
Nativit

1. Regum
10. 28.

Srengeius
de iudiciis
divinis
tom 1. cap.
41. n. xv.

2. 4. 2.
11. Gen.
31. 27.

vestigio lethali morbo corripitur : jamque morti vicinus, palam edicit, se corporis vinculis prius dissolvi non posse, quam sacro vitico munitus sit, quod ut accepit, ad parvulum qui vocatur, in cœlos evolavit. Miramini ut video, hanc Christi in hominem barbarum bonitatem, cum interim indubitatam sit, nos omnes ad hujus Infantis prælepe benignissimè invitari ; & siquidem oculos, & aures cordis non claudimus, faciliè ediscemus, puerulum Jesum, pannis suis paupertatem, frigoris tolerantia patientiam, lacrimas, pœnitentiam, toto vultu, gestu, omniq; corporis habitu, amorem spirare ac prædicare. *Amenus, amemus hunc parvulum*, alto spiritu clamabar olim Seraphicus P. Franciscus, sancta curiositate ducti omnes, mente in Bethlehem abeamus, hunc parvulum cõtemplari, complecti cum sponsa ardeamus : *quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee, ut inveniam te foris, & deosculer te?* si per hosce dies quæsit fuerimus, solum Bethlemitico in antro reperiamur, Saul aliquando percunctatus, ut quid David convivio non interesset? Jonathas respondit: *rogavit me obnixè ut iret in Bethlehem*. Ita postulo auditores, per hoc tempus, non ludis, non conviviis, non aliis corporis lenociniis immoremur, illudq; cum primis moneo: *nolite peccare in puerum, frater enim & caro nostra est* Hic puer nil nobis mali unquam intulit, multum boni contulit, dedit sua, dedit se, dedit vobis omnia: *nolite peccare in puerum*, quantum amatis vestram salutem, tantum amate puerum hunc, quia Jesus, hoc est, Salvator est. Nolite peccare in puerum, istius pueri egestas, nostra abundantia est: illius calamitas, nostra felicitas est: ipsius esuries, nostra satietas est: illius tristitia, nostrum gaudium est: illius labor, nostra quies: illius mors, nostra vita. Nolite peccare in puerum, quidquid habet vel lacrimarum in oculis, vel sudoris in poris, vel sanguinis in venis, hoc plorando, sudando, laborando, tolerando pro nobis effundet. *Nolite peccare in puerum*, nolite eum cum Jerosolymæo tyranno ad mortem quaerere, & in cunis velle obtruncate. Busbequius præclarus scriptor rerum

Turcicarum, refert Solymanum imperasse è medio tolli Bajazetem, simulque misisse Prufam Eunuchum suum, qui Bajazetis filiolum unà trucidaret: hic cum esset tenetiori animo, illud facinus uniè Janizaris commisit, qui ad puerum in cunis ingressus, jamq; laqueum pueri collo adaptat, infantulus suavissimè arridens, a pertis ulnis eum cõplectitur, & osculatus est: quo barbarus ita emollitus est, ut manus à cæde abstinerit.

Quotquot felle & amaritudine pleni, inveterata animo odia fovent, inimici sanguinem spirant, hi cum Herode vix natum divinissimum infantem tollere, & trucidare gestiunt. *At quis filij seculari hujus, non dico militaria, sed malitia, si occisor lethaliter peccat; & occisus aternaliter peccat? quod ne fiat amabo quàm suavis, quàm amabilis hic puer sit, attendite. quia dulco profus & sapiendum cogitare, & recogitare PVERVM DETRIVITATE.* VM; quin etiam efficax ad medendum, & dulcorandum, si quis in nobis est, rancorem animorum. Quin potius ut alibi monet: *filium qui tibi natus est, spe magna venerare, suscipere fide, amplexare charitate.* Ut ab hoc puero, charitatem, mansuetudinem, amoremque fugere queas, usurpare hic mihi liceat, quod olim Alexander Macedo, qui cum plurima bella gessisset, civitates & agros vastasset, Darium Regem Persarum cum suis captivum cõpisset, accidit ut filiolum Darii in brachia sublatus, collo admoveret; at puer cervicem ejus blandè complexus, eumque tenerrimè suaviatus est. Rex motus hoc inusitato pueri affectu, Hephestionem suum intuitus: *quàm vellem inquit, Darius aliquid ex ista indole suxisset, quàm faciliè cum illo in gratiam redirem, quam citò paciscerer, quàm libenter eum pristina libertati restituerem?* Jam tot annis tam cruenta prælia, civitates everse, agri vastati, jam tanto tempore bella & lites inter vos, amabilis hic puer in colla nostra ruit, utinam aliquid ex hac indole castissimi, humillimi, mitissimi hujus pueri, hauriretis! ilicò vobiscum pacifeli in gratiam redire, atque aeternæ libertati conscribere non detrectaret.

S. Bern. ad milites templi. serm. 2.

Guerricus serm. 1. de Nativitate. Idem serm. 2. de Nativitate.

Chrylog. serm. 158.

Cant. 3. v. 1

Guerricus serm. 1. de Nativitate

1. Regum 10. 28.

Stengelius de ludicium divinis tom 1. cap. 41. n. xv.

Rom. 42.

11. Gen.

37. 27.

FESTUM
S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso. Psal. 20.

EMBLEMA XLIX.

AURIFABER CORONAM AUREAM LAPIDIBUS
pretiosis exornans.

Primam meruit qui laude Coronam. 5. Æneid.

ARGUMENTUM.

Gloriosissimo innumeræ purpuratorum Martyrum Phalangis ductori, quàm aptè vaticinium Prophetæ Regii congruat: *posuisti in capite eius CORONAM de LAPIDE PRETIOSO*, nobis tacentibus, & viri nomen, & ipsi lapides loquuntur. Mundus quidem suis varias & vanas contextit corollas, civicas, murales, navales, triumphales, floreas, frondeas, laureas; sed has omnes, quam olim primipilus Christianorum heroum Stephanus retulit, nimium quantum, & pretio, & gloriâ, & dignitate antecellit.

Ab hoc invictissimo pugile, hodie discemus, lasciviæ coronas eorum, qui dicunt *coronemus nos rosis*: avaritiæ coronas, *ex mammona iniquitatis conflatas*: Coronas superbiæ, de qua Isaias: *va corona superbia*, aliasque fluxas, perituras, & corruptibiles coronas, quas mundus tanto labore, sudore, & sanguine ardet & ambit, despiciere, nobisque æternam & *immarcessibilem gloria coronam ex lapide pretioso*, cum Stephano emereri. Quam alia ratione nobis contexere non possumus, nisi à Dei manu, calamitates, miserias, morbos, adversitates quas cunquæ immisissas, ut pretiosissimos lapides ardentè colligamus, & amanter excipiamus. Quod quam sollicitè viri sanctitate conspicui, Protomartyris hujus seduli æmulatores, quin imò & tenerimæ Virgines, quibus hi *lapides dulces fuerunt*, consecuti sint, ex dictis manifestò patebit.

Sap. 2.

Isa. 28.

- §. I. *Corona meruit, tanquam suo sibi nomine positam. Stephanus enim græcè, latine, CORONA appellatur. Aug. serm. 2. de S. Stephano.*
- §. II. *Longè alias filii hujus sæculi sibi nectunt coronas.*
- §. III. *Posuisti in capite ejus CORONAM DE LAPIDE PRETIOSO. Psalm. 20.*

FESTUM

Exod. 14.

Salianus
in animalib.
anno mundi
3540. m. 224

Tribem.
Vading.
Animal. Mi-
norum tom.
2. pag. 197.
Lyan. in c. 1
Marb.
Hieron in
Ogam c. 11

FESTUM

S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso. Psal. 20.

Lectus ac prædilectus populus Dei, durissimam ac intolerabilem Regis Ægyptii servitutem exosus, fugam Duce Moysè, medicatus est, cumque ad lit-

tus maris tubi ac venissent, omnibus ad indomitum illud elementum atronitis. *extendit Moyses manum suam super mare, & abstrulit illud Dominus*: jamque stabat aqua quasi murus à dextra eorum & lava; sed quia iter illud per mare rubrum (quod Salianus ad 25. milliaria Belgica, ex peritis Cosmographis describit) longum ac prolixum erat, & muri illi aquei ac fluidi, facile coire, atque omnes involvere potuissent, Israelitæ cum uxoribus ac parvulis suis, illud intrare formidabant. Donec tandem Moysen præeuntem Aminadab Dux è tribu Juda. primus secutus, & mare ingressus est; de quo bellicosissimo Duce, Nicolaus Lyranus Ordinis Seraphici divinus certe vir, & in sacris Scripturis doctissimus, nec minus conversatione, quam scientia venerandus, scribens in caput primum Matthæi v. 5. *Aram genuit Aminadab*, sic ad propositum nostrum excurrit.

Aminadab Princeps tribus Juda. primus intravit post Moysen, & ex hoc tribus Juda dignitatem meruit. Unde & illud Cantic 6. *anima mea conturbavit me, propter quadrigas Aminadab*, sic exponit: tribus Juda (cujus Dux Aminadab) secundum omnes Doctores Hebræos & Latinos, meruit dignitatem regiam, in transitu maris, nam aliis tribubus formidantibus Moysen sequi per mare divisum, tribus Juda constanter secuta fuit ipsum & alii constantia de dicit exemplum. Tunc autem AMINADAB ERAT PRINCEPS TRIBUS JUDÆ.

Cælestis Panthei pars II.

Prospicitis ut opinor Auditores, quem generosissimus hic Dux Aminadab designet, cujus hic typum, & vivam exprimat imaginem, invictissimum nempe tot millium purpuratorum Martyrum Ducem ac Antesignanum Stephanum quem Cardinalis Damiani. *primum & primicerium purpurata cohortis* nuncupavit. Nemo potentissimorum Ductor exercituum; talia duxit agmina, qui quot capita, & ea quidem laureata censcat, ex eo colligas, quod sub uno Diocletiano cæsa sint quot mensibus septendecim millia Martyrum. Multiplica hunc numerum, ait Cornelius, per decem annos, quibus ea persecutio duravit, inveniens vicies centena millia, sive duos milliones Martyrum, ut (quod Genebrardus asserit) ad triginta millia Martyrum coronatorum in cælis, ab Ecclesia in dies singulos possint celebrari. Quod nemo demirabitur, qui uno die quandoque sex millia, sexaginta sex, totam Legionem Thebæorum: quandoque undecim Virginum millia deleta legerit. Quid, quod Scribanius asserere non dubitavit, plures in lege nova Martyres perficas, flammis, totas, equuleos tyrannorum, Deo victimas cecidisse, quam olim in prisca lege pecudes mactatæ sint.

Horum omnium fortissimorum Heroum Princeps & Dux Stephanus, ut aureo suo stylo Chrysologus expresse, *Stephanus inquit est Martyrum primus, Stephanus purpuratum ducit exercitum, qui pro Domini sui adhuc calente sanguine, sanguinem suum avidius Bellator effudit.* Redemptor noster turbidum illud turbulentumque persecutionum Judæorum mare rubrum, tam copioso sanguine tinxerat & cruentarat, unde canit Ecclesia: *post transitum maris rubri Christo canamus Principi.* Hunc Moysen secutus Dux noster Stephanus, mare rubrum tot tyrannorum rabie turbidum, tot Martyrum

B. Petr. Damian. serm de S. Steph.

Cornelius in Apocal. c. 78

Genebrar. in psal. 78.

Scribanius Christus patiens. p. 119.

Chrysologus serm. de S. Laurent

T t sanguine

Exod. 14.

Salianus in annalib. anno mundi 2540. n. 224

Tribem. V. Vaing. Annal. Mirarum tom. 2. pag. 197. v. 5. Aram genuit Aminadab, sic ad propositum nostrum excurrit.

Matth. Hieron in Oram c. 11

Auguſt.
ſerm. 2. in
feſto S.
Stephani.

ſanguine cruentum, primus ingreſſus eſt, ut
oſim divina ſua facundia Hipponenſis An-
tiſtes deprædicavit *Chriſtus Caput Martyrum*
viam per ſanguinis undas ſignavit, *ejuſ Paſ-
ſionis veſtigia* PRIOR SECUTUS B. *Stepha-
nus*. Jamque hoc procelloſum mare ingredi-
enti, apparuit in littore Dominus: *vidit Jeſum*
ſtanſem. D. Greg. hom. 24. in illud Joann. 21.
v. 4. *mane autem factu ſterit Jeſus in littore*
ait: *mane præſens jaculum ſignificat, ſoliditas*
autem littoris, perpetuitas eſt quietis æterna:
Chriſtus etenim poſt paſſionis diros fluctus,
pelagusque procelloſum, ad littus jam per-
venerat immortalitatis, gloriæque ſempitær-
næ; ubi Stephanum adhuc fluctuantem, ſua
præſentiâ animavit, & palma coronamque
oſtentavit: *ſterit Jeſum* ait Damian. *ut*
ſolicitus juvaret Athletam, quem PARATUS

Act. 7.

Barradius
tom. 4. l.
9. c. 2.

Damian.
epiſt. ad
Vercellenſen.
Eccleſ.
Lorinus in
acta c. 7.
v. 55.

Chriſtus enim poſt paſſionis diros fluctus,
pelagusque procelloſum, ad littus jam per-
venerat immortalitatis, gloriæque ſempitær-
næ; ubi Stephanum adhuc fluctuantem, ſua
præſentiâ animavit, & palma coronamque
oſtentavit: *ſterit Jeſum* ait Damian. *ut*
ſolicitus juvaret Athletam, quem PARATUS
CORONARET. Sic olim vidi inter Heroum
ſymbola hominem jaçtatum fluctibus, pro-
ſpectare in littore Virginem, quæ victoriam
referens, oceano emenſo coronam porrige-
bat. Ubi nemini dubium eſſe poteſt, quia
Stephano corona celo porrigatur, ſed quæ,
& qualis, videamus.

§. II.

CORONAM meruit, tanquam ſuo ſibi no-
mine poſitam: Stephanus enim Græcè, Latine
CORONA appellatur. Aug. ſer. 2.
de S. Stephano

NON poteſt non pretioſus eſſe ſermo D.
Chryſologi, qui totus aureus eſt, hic fe-
ſtiva Protomartyris Luce, oſtendit, quomo-
do etiam in Sanctorum nomina ludat divina
Providentia, atque.

Conveniunt rebus nomina ſape ſuis.

Ovid.

Siceni inquit Dominum, prædiorum limiti-
bus affixi tituli proloquuntur: ita nomina ipſa
ſape Sanctorum merita indicant, teſtantur
inſignia. Quod variis probat argumentis: ita
Abraham quod fide credidit, nominis adjectio-
ne monſtravit, quando ex Abram, Abraham
divinitus nuncupatur, ut dilatandus genere
no mine ante dilataretur: ſic conjux ejus cum
de ſterili fit ſæcunda, ex Sarai vocitata eſt Sa-
rach, ut & ipſa ante creſcat nomine, quam pi-
gnore. Sic & ipſa riſum, mox quod genuit, nun-
cupavit: vocavit enim nomen ejus Isaac, quod
interpretatur riſus. Sic & Jacob, qui in utero

Chryſolog.
ſerm. 154.
feſto S.
Stephan.

ante cepit luctari quàm vivere, inter viſcera
materna, ſupplantatoris vocabulum eſt con-
ſecutus. Quæ ubi Prifei ſæculi exempla con-
geſſit tum ad natam recens Eccleſiam dilabi-
tur, in qua Princeps Apoſtolorum Petrus à
Petræ nomen adeptus eſt, quia ſcilicet primus
meruit Eccleſiam fidei firmitate fundare.

Et Martyrum primus Stephanus vocatus
eſt à CORONA, quia primus meruit pro
Chriſti nomine ſubire conſictum, & quia cruo-
re proprio tinctam ſibi ipſe (in mari rubro) pur-
puram conquiſſit, merito à Rege ſuo conſecu-
tus eſt poſt CORONAM, qui jam cum naſce-
retur, nomen ſortitus eſt à CORONA.

Verùm enim vero quæ illi & qualis non ex
nomine, ſed ex re, ex opere heroico, ex virtu-
te, ex conſtantia Chriſtiana, jure meritoque
corona debeat non injuria controvertitur,
cum quas olim apud Romanos ſinguli ſin-
gulas, inviſtiſſimus noſter Pugil omnes re-
portare meruerit.

Lipſius de militia Romana Dialog. 17.
Corona militares majora dona appellat, quas
multifarias fuiſſe A. Gellius ſcribit; præcipuas
tamen eſſe triumphalem, obſidionalem, ci-
vicam, muralem, navalem, & hanc quidem
ille reportabat, qui primus mare conſcen-
diſſet, primus in portum appuliſſet, qua bea-
rum Stephanum, donandum per ſanguineos
fluctus primus in portum ſalutis appellit, omnes
ſuffragantur, Muralem verò illi deberi,
quia primus cœleſtis illius civitatis muros
aſcendit, in conſeſſo eſt juxta illud Livii:
præcipuum muralis CORONÆ decus ejus
eſſe, qui primus murum aſcendiſſet.

Civica corona quam civis civi à quo ſerva-
tus erat prælio in teſtem vitæ ſalutiſque per-
ceptæ donabat, de qua Plinius: Corona ci-
vica militari, virtutis, inſigne clariffimum.
Hanc è quercu contexi ſolitam Poëta ce-
cidit:

Mos erat in veterum caſtris, ut tempora
querçu.

Velaret, validis fuſo qui viribus hoſte,

Cajurum morti potuit ſubducere civem.

Porro Heros noſter dum voce, Exemplo,
ſanguine ſuo ſuperna illius Hieroſolymæ
civem, Paulum ſervavit, an non Civicâ
digniſſimus cenſeatur? etenim ſi Step-
hanus non oraſſet, Eccleſia Palum non ha-
beret

Gellius
l. 5. c. 6.

Livius, l. 16

Plinius
l. 22. c. 5.

Claudius
de laudib.
Stilicon. c. 1.

S. Auguſt.

Aug. ſerm.
de S. Ste-
phano.

Aug. ſerm.
de S. Ste-
phano.

Aug. ſerm.
17. de Jan.
Chryſoſt.
tomil. de S.
Pbilogonio.
S. Thom. in
hlat. c. 8.

erat. Mitto innumeros illos [quos labantes constantiâ suâ roboravit, & precibus suis ac meritis civis sanctorum effecerit: ei quippe adscribitur conversio 540. Iudæorum in urbe Majorca, cum illic ejus Reliquiæ inferrentur, Judæi verò, more suo tunc lapides in Christianos jactarent, neminem tangere poterant, atq; interim Synagoga eorum cœlitus immisso igne conflagravit; quo in prodigio: Dei manum agnoscentes, durissimam cervicem, teste Severo Episcopo Majoricenis, suavi Christi jugo submisere.

Obsidionalis ei conferebatur, qui urbem obsidione hostili liberabat: quod passim fit, dum per obsidentium cuneos, in urbem superari immittuntur. Quales verò, quantasq; copias, Stephanus omnium ductor, in beatorum patriam, per Iudæorum, Tyrannorum, & Cacadæmonum castra, in cœlestem civitatem suppetias submisit, nemo quifquam satis valet enarrare.

Denique triumphalis corona, quondam è lauro, postea ex auro, Ducem ac Imperatorem, de hostibus triumphantem, condecorabat. Dux noster, ut inquit Augustinus, triumphavit & coronatus est, non laurea, non aurea, sed his omnibus longè pretiosissima. Qua de priusquam agamus, juvat paucis interpellantem, & adhortantem vos, audire Doctorem Africanum: *Charissimi si non potestis imitari Dominum, imitamini conservum, imitamini Stephanum, & hic, & omnes Martyres homines erant, conservi tui erant, sicut tu nati, sed à Domino CORONATI.*

Agere & satagere debemus & nos, ut has coronas consequamur: *imitari non pigent, quod celebrare delectat.*

Corona navalis, nobis omnibus propofita est in hoc turbido oceano fluctuantibus, quâ facile prospiciet, si quis paululum è rerum mundanarum fluctibus erexerit caput.

Iactamur hic adversitatum procellis, tentationum fluctibus, nam ut ait S. Thomas in illud Matthæi 8, *motus magnus erat hac turbatio, typus futurarum tentationum.* Luctandum, fluctuandum, cum in portum, appellamus ubi coronandi sumus.

Muralem adipisci possumus, si omnes obstantes difficultates. Dei gratia adjuri constanter superare nitamur, dicamusque cum

Propheta regio in Deo meo transgrediar MVRVM. Beatus Laurentius Iustinianus de casto connubio c. 6, *nemo de se confidat, nullus de propriis viribus in hoc spiritali conflictu presumat, totum adscribat Deo, totum non in virtute [inquit Propheta] mea, sed in Deo meo transgrediar MVRVM.* Audax Alexandri facinus cursim exponit Curtius l. 9. dum cunctantibus cæteris, conscendens scalas, evasit in murum, & in hujus margine magis hærens quam stans, clypeoque incidentia undique tela propulsans, à suis destitutus, non desiliit ad illos, sed in urbem hostium plenam, præcipiti saltu semetipse innisit. Murali dignissimus. Redeat Pericles & Piræos muros struat quadraginta cubitis altos; tam verò latos, ut duo curus inter se juncti, amplius spatium non requirant, ego tamen ait David, hos muros transgredior. Redeat Carthaginenses, & triplicem educant murum omni ævo celebrem, ego tamen hunc ipsum transgrediar in Domino meo, in Deo meo, quoniam in illo eripiar à tentatione Hic murus dicitur peccatum quod separat nos à Deo, juxta illud Isaïæ: *iniquitates vestrae diviserunt inter vos, & Deum vestrum, Structuram ejus, exponit Hugo Cardinalis: iste autem murus fit ex luto luxurie, & latere avaritiae, & palea inania gloria, & hic est murus inquit Augustinus, quem inter homines, & cœlestem Hierusalem, peccata exerunt.*

Corderius noster, celsior aut densior murus vix ulli objicitur, quàm sua cuique voluntas. Hunc murum vocat Ezechias murum ferreum, quem transgredi & transilire necesse est, voluntas mea hætenus ut murus aeneus, voluntati divinæ [quæ omnes perfectionis amulsis & regula] obstitit; at hodie transiliam, & in Deo meo transilient murum, Muralem præstolabor.

Civica non modò Republicæ capita, Prætores, Præsides, Senatores, Causidici extornari merentur, cives & clientes servando, sed & Ecclesiastes in Cathedra, Pastor in Diœcesi sua, Paterfamilias in domo sua & quivis vestrûm in quotidiano congressu, domesticos, concives, subditos, sodales, doctrinâ, verbo & exemplo, à flagitiis, ab erroribus, ab interitu vindicando, coronâ civicâ dignissimus censendus. Sic

Psal. 17.
v. 30.

Corderius
in Psal. 17.
v. 30.

Isa. c. 56. 6.

Hugo Car.
in Psal. 17.
v. 30.

August. in
Psal. 17.
Corderius
cit.

Ezech. 4.

Gellius
l. 5. c. 6.

Aug. serm.
de S. Ste-
phano.

Aug. serm.
de S. Ste-
phano.

Livius, l. 16

Aug. serm.
17. de Jan.
Chryso.
homil. de S.
Philogonio.
S. Thom. in
Mat. c. 8.

Plinius
l. 22. c. 5.

Claudianus
de laudib.
Stilicon. 61.

S. August.

Doctor gentium ad Philippenfes, quos ad fide m, ad probitatem, ad virtutem reductos, ab immani errorum & scelerum voragine feruarat, meritò gloriatur: *fratres mei chariffimi, & desideratiffimi, gaudium meum, & CORONA MEA.* Porro si Civica donandus ac coronandus est, qui civem è naufragio, aut ab incendio, aut præcipitio, aliove præfenti corporis periculo feruarit, quanto magis si caveit ne mens ebrietate obruatur, si filium aut filiam libidinis flammis eripuerit, nobilem ad duellum properantem, in interitum corporis & animæ ruentem retardarit, peccatorem jam jam immani inferorum abyfso abfumendum, etiam cum vitæ suæ difpendio feruarit? Ignarius Parisiis dum gelido stagno immerfus, Adolefcentem, fletit, ne impudiciæ flammis confagraret, illud Pauli ufurpare poffet *gaudium meum & corona mea.*

Xaverius Indico in palmeto, palmare Charitatis facinus edidit, dum ut hominem obftinatè sceleratum flectat, ubi cum illo in littus exfunderat, arma expediunt, flagellum strinxit, & non fine fanguine vicit, ac concivem Sanctorum effecit, fed parum hoc: undecies centena millia barbarorum, cœlesti patriæ assertores fervavit, nonne exclamare poffet. *qua est spes nostra aut gaudium aut CORONA GLORIÆ, nonne vos? Quid verò significet Philippenfes, & Thessalonicenfes coronam Pauli esse, & nuncupari, exponit Primafius, per vos enim sum CORONANDVS & remunerandus.* Confimili sensu Anselmus *corona mea in futuro: quia propter vos CORONAM GLORIÆ percipiam.*

Hic vobis omnibus in mentem veniat, unam animam servasse, plus conferre ad Deū gloriam, quam omnes virtutum actus & merita omnium hominum usque ad supremum iudicii diem exercendos: quia illi finiti sunt; anima autem vel unica per se, & Dei gratiam falva, tota æternitate tot actus gratiarum actionis, laudationis, adorationis, ut exercebit, ut aliquando omnes omnium aliarum adæquet, & insuper sine excedat. Quæ piiffima confideratio complures eo zelo proximi juvandi inflammavit, ut animam suam (*qua majorem charitatem nemo habet*) pro ejus incolumitate ponere non dubitavit.

Heroicum illud cumprimis quod Nierenbergius in afceticis suis refert: Pater Ioannes Gonzalez videns hominem peccatorem sine sensu & absq; peccatorum confessione, animam acturum obrulit inter celebrandum vitam propriam, pro anima moribundi, fitque Voti compos: nam peracto sacrificio, certus divinæ receptionis, ad hominem revisit, reperitque ad mentem rediisse, & quod plus est, cum detestatione scelerum. Audit confessionem, atque impertita abfolutione, Ioannes domum reversus, lethali morbo corripitur, brevique inflammatam charitate animam, Deo in holocaustum pro civi servato obrulit.

Non remiffioris charitatis argumentum censeferi poffet, quod sacerdos præstitit: hic ad hominem sceleratum jam cum morte luctantem, accitus, ut desperandum omnino reperit, inter alia pœnitudinis motiva, dicit ille sacerdos, paratum se animæ suæ statum, cum ipsius commutare, omnia sua merita se illi conferre, atque in se fufcipere, omnem reatum scelerum, & pœnas debitas. Illic ille quasi è lethargo experrectus peccata detestari, sacra exomologesi expiare, lacrimis eluere cepit, & animam placidiffimè exhalavit. Proximè insequenti ab obitu nocte, sacerdoti apparuit, eiq; salutem suam acceptam retulit, addens omnia merita quæ illi applicata voluerat, ob insignem charitatis actum conduplicanda esse, itaque re ipsa veriffimum illud Anselmi comprobavit, *quis diligit aliquem, aut per dilectionem prodest alicui, scitote quia plus sibi prodest, quam aliis.* Hoc probè norat Catharina Riccia, Ord. S. Dominici Virginum decus: iustabatur cū morte magnus Italiæ Regulus, homo flagitiosus ac prostituta nequitia, nec respiscendi spes aderat, tum obstitit Catharina, se Deo devovens, ut in se vellet irasci, uti reā, quæ mox decubuit, & quadraginta dies toto corpore graviffimè divexata: reddita interim ægro sanior mens & animo salus.

Alteræ ejusdem Ord. Prædicatorum, charitatis victima, Christophorus de Lugo extitit: hic fortè convenit mulierem excellentis formæ ac fortunæ principalis: quam cū in ipso adolefcentiæ flore, morbus lethalis occupasset, mortem impatientiffimè ferens, id

Nierenb.
Afcetica
pag. 50.

Luca 19.

S. Thom. in
Luca c. 19.

Pennequin
amour di-
vin p. 3. c.
28.

1. Timoth. 2.

Job. 7.

S. Thom. in
1. ad Ti-
moth. 2.

1. Cor. 9.

Anselm. l.
2. epist. 3.
P. Rho-
ria virtu-
tum, hiflor.
l. 1. c. 3.

In Vita Pa-
trium,
Pennequin
in Amour
divin part
b. c. 27.

Ibidem.

V. Lux E-
vang. p. 2.
Dom. 2.
Advent.

Ad Philip.
c. 4.

I. ad Thef-
sal. 2.

V. penne-
quin de l'
amour di-
vin. part.
3. c. 28.

ætatis

Nierenb.
Asctica
pag. 50.

ætatis se violentè abripi, desperatissimè agebat ; quod ut Christophorus advertit, cum multa tentasset, cum Deo paciscitur : paratum se omnium illius criminum pœnas pendere, modò illi sanior rediret mens, nec mora, illa sapere incipit, dirissimè hic ac diutissimè laborans , exclo demum corpore ad eum evolavit, qui unicâ illum coronâ, quam omnes quos commemoravi, meruère, donabit. Obsidionalem omnes consequi valemus, quando circumdabunt nos inimici nostri vallo, & circumdabunt nos, & coangustabunt nos undique, idq; inquit Doctor Angelicus, dum in ultimo vitæ cum morte conflictu, animam circumdabunt ejus inimici, id est spiritus nequam, & immittent in circuitu ejus vallum, ut obsideant eam. Hoc vallum hostile petruendum, inimicorum cunei perfringendi sunt, ut obsidionali potiamur.

Denique ut triumphalis aliquando Corona perfruamini, certandum est, quia primæ veritatis hoc oraculum est : non coronabitur, nisi legitime certaverit, idque dum hic vivimus : quia milita est vita hominis super terram, atque hæc pugna, teste S. Thoma, est contra carnem, mundum & diabolum, atque ne terreamur , inducit Apostolus fortissimos Athletas, qui olim apud Romanos per dura quævis, & aspera, se ad luctam exercebant. & hi quidem , ut CORRUPBILEM CORONAM accipiant, nos autem incorruptam.

Pro hac nobis pugnandum , certandum, luctandum est, contra tartareos hostes, contra efferas animi passiones, hostes domesticos & intestinos? edocuit hoc discipulus eujusdam Anachoreta, cui is surripiebat quidquid bonus fenex, labore manuum cotrogabat. quin & jam viribus destitutum , & gravissimo morbo dejectum neglexit , sprevit, nec quidquam obsequii deferre voluit. Cum interea fenex eum ne levissimè unquâ reprehendit, sed ad suam vitæ apud se commorari passus est: Et ecce moribundus, illius pervicacis discipuli manum exosculatus est, dicens: hæc manus mihi CORONAM nexuerunt, ita & morbi corollam D. Ludustinx nexuerunt (ut alibi diximus) ita & Deus CORONANS CORONABIT nos tribulatione. Psalm. 28. Unde S. Nilus in Parænesi fortiter perferat assidiones, pauperiem, calumniâ, injuriam;

tribulationes, tentationes : quoniam CORONÆ horum sunt qui in illis certamen sustinent; saviat in nos persecutor, quo magis saviat, eò nobiliorem nobis coronam fabricabit. Ita sentit Guilielmus Peraldus : ad plus inquit non potest nocere diabolus , vel persecutor justo nisi quia fabricavit ei CORONAM ÆTERNAM. Lucundum Dei iudicium , qui ille superbus humilium malleator nesciens ei CORONAS FABRICAT PERPETVAS , omnes impugnando & omnibus succumbendo, & David, supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, fabricaverunt inquam CORONAM PERPETVAM. Concludo melleo D. Guericci quod ex Bernardo

Novar. in elect. sac. hom. 5. pag. 425.

Guerricus serm. 1. de S. Benedicte.

§. I I.

Longè alias sibi hujus sæculi sibi nectunt coronas.

HAs Doctor Angelicus , & Seraphicus Princeps orbis Christiani Oratores elegantissimi depinxerunt : Prima CORONA FLOREA , est LASCIVIA , & hæc textitur è putida carnû voluptate, quam sibi assument carnis ac ventris mancipia, dum dicunt sic apud Sapiëntem : CORONEMVS NOS ROSSIS antequam marcescant, causam addit Bonaventura , quia eorum corona manè sunt virides, serò sicca: manè redolentes, serò factida: manè speciosa, serò apparent nulla, cum corona sit sicuti gloria florum ad modicum decidens. Antiqui moris est, in conviviis conubialibus, novis nuptis coronas imponere, sed hæc profectò quia castitatis decus tollunt, omninò fluxæ, marcidæ ac foetida sunt. At cœlestis sponsus Virginibus promisit IMMARCESSIBILEM GLORIÆ CORONAM id est inquit S. Thomas, vitam æternam, qua non habet principium nec finem, admodum CORONÆ de qua paulò infra.

S. Thom. serm. de S. Stephano. S. Bonav. serm. 2. de S. Barthol. Sapiënt. 2.

I. Petri 5. S: Thomas in 1 Petri 6. 5.

SECUNDA CORONA, qua coronatur à mundo, est AVARITIA, ex AVRICHALCO & hæc implexa & contexta est divitijs secularibus, qua vera divitia non sunt, sed apparentes, uti nec aurichalcum, verum aurum. Accedit hæc coronam appendi in rota for-

Luca 19.

S. Thom. in Luca c. 19.

Pennequin amour divin p. 3. c. 28.

1 Timoth. 2.

Job. 7. S. Thom. in 1. ad Timoth. 2.

1. Cor. 9.

Anselm. l. 2. epist. 3. P. Rho varia virtutum histor. l. 1. c. 3.

In Vita Patrum, Pennequin in Amour divin part 6. 27.

Ibidem.

V. Lux Evangel. p. 2. Dom. 2. Advent.

Av. cit. tunæ, adeoque cum illa semper volvi ac ro-
 tari, atq; ideo CORONA magis nobilis quam
 felix ob quam causam narrat Valer Maximus
 quod Rex quidam sapiens fuit, cui dum CO-
 RONA REGIA esset oblata, ut capiti suo eam
 imponeret, ille eam diu dicitur considerasse, &
 tandè dixisse O CORONA MAGIS nobilis,
 quam felix! quam si quis verè cognoscat, quã
 multis curis, multisq; periculis & miserijs ple-
 na sit, nec humi quidem jacentè tollere vellet.

Aliam vobis & nobilem, & felicem coronam
 divites hujus sæculi parare potestis, de
 qua Sapiens proverb. 14. v. 24. CORONA sa-
 pientum divitiis, ubi per appositè Hugo Car-
 dinalis: id est divitiis sapientum, distributa
 pauperibus, sunt corona, id est, causa CO-
 RNE eorũ, qua CORONABUNTUR in patria.

Molinier. hist. Buræ. Doutermas Amoris increatus pag. 384.
 Carolus VIII. Gallia Rex, cum Sponsa
 sua Margarita Austriaca Valencenis inter
 cætera Spectacula, exceptus est Ecloga, in
 qua Pastor qui Caroli Sponsi agebat partes,
 sertum ex flosculis, quos Margaritas dici-
 mus, in capite gestabat; quæ verò Margare-
 tam Sponsam referebat, coronam ex num-
 mis quos Careolos vocitamus, redimita fuit,
 verùm quos in pauperes & egenos, vos num-
 mos elargiti fueritis, ij vos longè pretiosius
 ac præstantius coronabunt.

Quod egregiè tetigit Chrysoftomus, lo-
 quens de eo, qui in omnes se munificum
 præbebat; tunc vincis, & trophæum figis &
 innumeros acquiris, qui te CORONENT; ut
 in publico illo orbis theatro aliquando pa-
 tebit, quando ad coronas, regnumque voca-
 tos sic allocutus est summus Imperator: Ve-
 nite benedicti Patris mei, possidete paratum
 regnum [immarcessibilem gloriæ coronam
 inquit Novarinus] esurivi enim, & dedistis
 mihi manducare, hac largitate, & in paupe-
 res liberalitate, coronam vobis regni acqui-
 sivistis. Aurum Moloch, Mammonæ, id est
 avaritiæ idolo, hætenus dicatum, in cor-
 nam gloriæ, capiti vestro imponendam con-
 flare potestis, exemplo Davidis, qui ex auro
 quod antea caput idoli Moloch exornarat,
 pulcherrimam sibi coronam fecit, reddidit-
 que sacrum quod erat sacrilegum, sic etenim

2. Reg. c. 12. *Causin sym- bol. l. 12. s. 18.*
 2. Regum 12. dicitur: tulit diadema Regis eo-
 rum de capite ejus, pondus auri talentum, ha-
 bens gemmas pretiosissimas, & impositum est

super caput David. Abulensis, hic, quæst. 39.
 plurimi inquit, volunt quod istud diadema
 non erat Regis, sed cuiusdam Idoli Ammo-
 nitarum, quod vocabatur Melchom, ut patet
 1. Paralip. 20. tulit CORONAM Melchom de
 capite ejus & fecit sibi diadema. Ubi bene
 advertit Lyranus quod David aurum illud
 purgando, conflando, & redigendo in aliam
 formam, sibi coronam impoluerit.

Tertia corona frondea, qua coronantur à
 diabolo, est CORONA SPERBLÆ, de qua
 dicitur Isaia 28. va corona superbia! & qui-
 dem in aeternum. Huic inbiantem, gravissimè
 punitum refert Nicetas Cuniates lib. 1. de
 Alexio Comnenò ubi ait: factionis principem
 & Regem delecturus gravius supplicio desti-
 navit: iussit enim CORONAM ÆNEAM
 ejus capiti, quatuor magnis clavibus affigi di-
 cens: habes homo CORONAM, quam venatus
 es, nemo tibi invadot, fruiere usque adeo
 desiderat are. Hujusmodi corona superbia,
 Comitum, Marchionum, Ducum, Principũ
 Regum, ac Imperatorum, ut rarò clavibus ver-
 tici affigantur, tamea quam graviter pre-
 mant, quam acutis stimulis lancinant, re-
 stantur supremi regnorum Dynastæ, qui eas
 abjecerunt & pedibus obriverunt. Tales in-
 venies apud Platum Imperatores, Reges,
 Principes, Duces, & avitæ nobilitatis florem,
 qui mundo triumphato, & spretã coronã su-
 perbia, è cella in cœlum ad coronam gloriæ
 à Christo evocati sunt. Unum hic tacitus
 præterire non possum, is est Henricus III.
 qui pro gentilitia tessera, duas sibi coronas
 Poloniæ & Galliæ assumpserat, cui tertia è
 cœlo augustior supereminerebat, cum hoc
 lemmate: manet ultima cœlo, quam non-
 nulli jure illi debitam dictitabant, si quem-
 admodum coronæ Poloniæ, ita & Gallicæ
 renuntiaffer, & in sacerdotalem commutaf-
 set, unde Dinet in Theatro Nobilitatis Fran-
 ciæ hoc distichon retulit:

*Qui dedit ante duas, unam abstulit, altera
 mutat,*

Tertia tonsoris, nunc faciendã manu.

Qua coronam sacerdotalem designari vo-
 lebant, quæ profectò omnes Regum, Impe-
 ratorum, atq; ipsas tricolorides Pontificum
 Infulas antecellit; quæ quàm acerbè plerum-
 que summum Ecclesiæ caput cruciatur, verè
 inge-

Bonav. cit.

Bonav. ibi.

Platus de bono statum Relig. l. a. c. 20.

Typotum symb. pag. 93.

Bonavent. serm. 2. de S. Barth. Ecclesiast. 45. Act. 6.

Dinet serm. de quadr.

Dinet de la noblesse francoijs l. 4. c. 17.

ingeniosus Poëta cecinit dum sic Gregorium Papam compellat, & ad triplicem Crucem in pedo alludit:

*Cur tibi crux triplex Gregori, triplexque
CORONA EST?*

Anne suam sequitur quæq; corona crucem?
His ternis Mundanorum coronis, jam recensitis opponit S. Bonaventura tres alias sanctorum coronas, quarum *PRIMA* inquit *AVREA*, & hæc datur Virginibus, ut enim purum, speciosum, & incorruptibile est aurum, ita & Virgines in quas cadit illud Ecclesiastici *CORONA AVREA super caput ejus*, & hæc convenit Stephano, juveni Virginico, cujus facies *tanquam facies Angeli* Judæorum acie everberavit; causam exponit Augustin. serm. 6. de S. Stephano. *Martyr & pulchritudo erat corporis, & flos etatus & testimonium SINCE-RISSIMÆ CHARITATIS & operatio divinitatis.* Ut de eo jure pronuntiare queam, quod Agapetus Diaconus in paranæticis suis, ubi Justinianum Cæsarem laudat: *te revera Imperatorem asserimus quippe qui & imperare ac dominari voluptatibus vales, & tum CORONA CASTITATIS revinctus, tum purpura iustitia indutus incedis.*

Ad hanc coronam castitatis invitat spon- sus Virginum candidissimam Spolam suam, invitat & vos, ut ait Gilbertus serm. 29. ad illud amoris canticum: *Veni CORONABERIS de capite Amanæ*, ubi sic disserit: *cum de cubilibus & impudicijs ad florida & honesta transferetur cubilia, in quibus compunctio cordis, &c. CORONARI sponsa satis aptè dicitur.* Pro hac corona castitatis obtinenda & servanda, tot Virgines, tot viri usque ad sanguinem certarunt, omnes carnis stimulos generosè superarunt. Hortatur suos, & quemque vestrum S. Bernardus: *quoties restiteris, toties CORONABERIS*; ut manifestè comprobatur Ruffinus in vitis atrum l. 3. n. 104 ubi refert quemdam fratrem exagitatam fuisse à cogitationibus suis per annos novem ita ut metu ipso desponderet de salute sua & adjudicaret semetipsum dicens: *peccidi animam meam, jam quia petii, vadam ad sæculum.* Qui cum abiret, venit ei vox in via dicens: *temptationes quas in novem annis sustinivisti CORONÆ tuæ erunt, revertere ergo in locum tuum, Quare omni solertia,*

omni cura ac custodia quisque dispiciat & attendat, ne hanc Virginitatis corollam amittat, ne tota æternitate amarissimis lachrimis deplorent: *cecidit CORONA capitis nostri.* Quoties quis carnis concupiscentiis se se tradit, quoties quis se nuptiis sæculi adstringit, meritò lamentatur: *cecidit corona capitis nostri, pro qua O Virgines, ut alacriter dimicetis, solatio sit illud Augustini: cum re- luctamur concupiscentia non peccamus, sed coronamur.*

ALTERA CORONA EST STELLA, & illa datur Prædicantibus, ut enim illa lumine nitet, sic & hi luce doctrina, ideoque fulgebunt sicut stella cœli in perpetuas æternitates.

Et hæc quoque debetur Stephano, qui ferventissimam ad induratam cervicis Judæos concionem habuit. Convenit & hæc corona Patribus frui, dum vitia domestica corripunt, dum scandala corrigunt, dum salutis monita suis tradunt, atq; omnibus ad virtutum, & morum honestatem exemplo suo faciem præferunt.

Demum ne longior sim & finem his imponam.

Tertia corona est lapidea, vel ut S. Thomas gemma, & hæc peculiaris S. Stephano; una instar omnium. Emanuel Philibertus Sabaudix Dux, in symbolum sibi sumpsit lauream coronam, in cujus apice rosa pretiosis lapillis distincta, cum hac epigraphæ instar omnium: his nempe, à quibus pretium habebat, lapillis exornata, instar omnium fulgebat. Verùm de qua in præsentiarum acturi sumus, tota undique è lapidibus pretiosis concinnata, *instar omnium*, quæ in terris, & in cœlis pretiosæ sunt, sibi primas Stephanus vindicavit.

§. III.

Posuisti in capite ejus CORONAM DE LAPIDE PRETIOSO. psalm. 20.

Varii Reges, varias coronas gestare consuevère: Diadema seu fasciam-byssinam, Orientales, & primi Romanorum Imperatores usurparunt subinde auream coronam. Cidarim Persæ: Byzantinæ posteriores thiam gemmis & unionibus gravem

*Jeremic
ihren. 15.
v. 16,*

*August. l. 2.
de Gen. c. 14*

*S. Thom.
cit. S. Bo-
navent. cit*

Bonav. cit.

*Typotius
ymb tom. 3
pag. 35.*

*Bonavent.
serm 2. de
S. Barth.
Ecclesiast.
45.
Aut. 6.*

*Bonav. cit.
Aut. 6.*

*Platus de
bono status
Relig. l. 2.
c. 20.*

*Typotius
ymb. pag.
93.*

*bern. serm.
de quadr.*

*Dinet de la
noblesse
francoys
l. 4. c. 17.*

gravem: Mahometani Tulipantum. ex lineis fascibus convolutis compositum gemmisque coronatum gestant: Mexicani plumcum galterum mirè variegatum, alii alia rata ac præclara capitis ornamenta sibi adaptarunt; at verò quantum distat, obryzum aurum vili luto, pretiosum margaritum fragili vitro, quantum distant æterna caducis, tantum omnibus hisce Regiis coronis, antestat illa quam hodierna luce Rex Regum radiofo D Stephani capiti imposuit *ex lapide pretioso*, id est ex omni lapide pretioso, seu *ex lapidibus pretiosis omnem decorem habentem*; hanc intentâ mentis acie suspiciens Patriarcha Venerus: in ipsa CORONA inquit, tanquam pretiosi lapides, fulgent duodecim genera gaudiorum, quibus decorantur qui illuc introducuntur. 1. est sanitas absque infirmitate. 2. Juventus sine senectute. 3. sanietas sine fastidio. 4. libertas sine impedimento. 5. pulchritudo sine deformitate. 6. impassibilitas sine morte. 7. abundantia sine indigentia. 8. securitas sine timore. 9. cognitio sine timore. 10. gloria sine ignominia. 11. pax sine perturbatione. 12. gaudium sine tristitia. Coronam illam duodecim hisce mysticis gemmis coruscantem, sibi ex gemmea lapidum grandine, qua obrutus fuit, Stephanus concinnavit: *dic aliquid Judæis* inquit August. *ut incipias LAPIDARI & possis CORONARI*, & serm. 2. *lapidatus à Judæis, CORONAM meruit.*

Sponsa in Canticis dicebat: *descendi in hortum nucum, ut vidirem si floruisset vinea, & germinassent mala punica. Quid hoc? qui poma desiderat, pomarium ingreditur, qui uvas vineam, qui ucces, eas juxta vias quærit, juxta illud,*

Nux ego juncta via, cum sim sine crimine vita, A populo saxis prætereunte petor.

Quorsum ergo Sponsa in horto nucum, quærit poma punica, quæ inter omnes fructus arborum, corona insigniuntur, & hoc in horto nucum, qui fructus cortice amaro, fustibus & saxis decuritur, ideoque Martyribus confertur: ut hinc discamus, si coronam gloria ambimus, eam non inter flores, fontes, inter amœna mundi vireta, & vineta, sed inter adversitates, morbos, ærumas, & saxeam misertiamrum grandinem conquiritendam,

Declaravit hoc Deus pulchrè per S. Agnetem, quæ appatens S. Brigittæ dixit, *veni, filia, & impone tibi coronam, factam ex septem lapidibus pretiosis. Quid verò est corona, nisi probatio patientiæ, quæ ex tribulationibus constat, & à Deo lapidibus adornatur? Primus igitur lapis coronæ, Jaspis est quem opposuit tibi ille qui contumeliosè, dixit, se nescire quo spiritu loquebaris, & esse tibi utilius, mulierum more subtilius filare, quam de scripturis disputare, ideo sicut Jaspis acuit vitum, & accendit gaudium animi: sic Deus ex tribulatione accendit gaudium in animo, intellectum illuminat ad spiritualia, mortificatque animam à moribus inordinatis.*

Secundus lapis est Saphirus, & hunc apposuit tibi ille, qui favorabilia loquebatur, in facie tua, & in dorso detrahebat de te. Sicut igitur saphirus est cœlestis coloris & servat membra in sanitate: sic hominum malitia probat justum, ut fiat cœlestis, & servat membra animæ ne superbiâ elevetur.

Tertius lapis est smaragdus, hunc apposuit tibi ille, qui dicebat te dixisse ea, quæ nec cogitabas, nec loquebaris. Ideo sicut smaragdus est fragilis ex se, sed tamen pulcher, & viridis sic mendacium citius annihilatur, sed tamen pulchram facit animam, propter patientiæ remunerationem.

Quartus lapis Margarita, hunc apposuit tibi ille, qui Amicum Dei te præfente vituperavit, ex cujus vituperio plus turbabaris quam de tuo. Ideo sicut Margarita est alba & pulchra, & alleviat cordis Passionem: sic dolor caritatis, introducit Deum in animam, compefcitque Passiones iræ, & impatientiæ.

Quintus lapis est Topazius, hunc apposuit ille tibi, qui amara loquebatur tibi cui tu è contrario benedixisti. Ideo sicut Topazius est aurei coloris, & servat caltiteratem, & pulchritudinem, sic nihil pulchrius & acceptius est Deo, quam lædentem se diligere, & pro persequentiibus orare.

Sextus lapis est Adamas, hunc apposuit ille tibi, qui fecit tibi corporale damnum, quod patienter tolerasti, & noluisti eum dehonestare. Ideo sicut Adamas non

frangi-

*Psal. 20.
Hugo Card.
hic.
B. Laur.
Justin.
lignum vita
tract. 1. de
sine c. 17*

*S. August.
ser. de
S. Stephn.*

*Cant. 6.
v. 10*

*Hugo Card.
in Cant.
6. v. 10.*

*L. 4. Revelat. S. Brigittæ c. 124
Lancicini
opus c. 9. c. 3
n. 64*

*Vincent.
Belluc in
Specul. mo-
ral. 3. part.
lib. 3.*

*Bibliotheca
scrip. Societ.*

frangitur rursus, sed sanguine hirci, placet Deo, hominem oblivisci & negligere propter damnum corporale, & cogitare semper ea, quæ Deus propter hominem fecit.

Septimus lapis est Carbunculus, hunc apposuit ille tibi, qui falsa annuntiavit tibi, id est filium tuum Carolum esse mortuum, & patienter tulisti, committens voluntatem tuam Deo. Ideo sicut Carbunculus lucet in domo, in annulo est pulcherrimus: sic homo qui patiens est in amissione alicujus rei charissimæ sibi, provocat Deum ad dilectionem sui, & in conspectu sanctorum lucet, & placet sicut lapis pretiosus. Ideo filia, ita stabilis, quia pro amplianda corona tua, adhuc aliqui lapides sunt necessarii.

Nostis & vos quomodo coronam è lapidibus pretiosis comparare, quomodo cum Stephano eum imbecem proferte valeatis: *ictus calumnie*, inquit S. Athanasius *gravius quam LAPIDES feriunt*, & S. Zeno Veronenfis. serm. de Joan. ad illud Pauli *lapidatus sum*. calamitates & adversitates quibus impetitus felices lapides appellat. *clamat de profundis Paulus obrutus calamitatibus beatus, cum pro nomine Domini latrones in civitatibus patiatur, cum à Judæis Virgis ter casus, naufragio trino diluitu cum insani populi furibunda tempestate, LAPIDEIS IMBRIBUS, FELICITER GRANDINATUR.*

Dum Deus pluit in verbera, dum verba sarcastica, injuriosa, calumniosa saxis duriora vicini & Domestici, grandinant, lapillos tibi subministrant ad coronam. Sic mulier illa sapit, quam cum altera vicina jurgii impeteret & prociaci lingua proscinderet, illa expandit ei sinum suum, dicens: *Domina, ista vituperia vestra sunt mihi valde necessaria quasi aurum & LAPIDES PRETIOSI AD CORONAM ÆTERNAM fabricandam proice ergo satis de iis, in sinum meum.*

Dum mantis Domini vobis calamitates, calumnias, dolores capitis, dentium, podagria, calculi immittit: scitote manus ejus plenas hyacinthis, atque pro amplianda corona vestra, adhuc illos lapides esse necessarios.

Ita sensit Nicolaus Romæus Societatis *Cœlestis Panghesi Pars II.*

nostræ, Patriæ Brugensis vir acri ingenio, qui dum acutos calculi dolores, deinde & atrocem sectionem mira constantia pertulisset, dixit *nolle suum CALCULUM eum omnibus Orientis ADAMANTIUM commutare*. Idem de omnibus aliis morbis, & afflictionibus sentiendum est; si patienter tolerantur, in lapides pro AMPLIANDA CORONA NOSTRA convertendos. Hinc non incongruè quidam assererat, lapidem molare; majori sibi pretio esse, quam Adamantem, quia plus inde lucri, oleum in copia exprimendo referebat, quod oleum dum patientia Stephani per lapides expressit, jure illos in pretio habere voluit; *mira virtus patientia*, inquit Richardus, *& quis dignè pensat PRETIUM HUIUS PETRÆ quæ in tanta copia distillat oleum cum melle, quanta quaso olei & mellis copia deprehenditur*. Imò mirum in modum crescit ex dolore delectatio, & ex Passione compassio. *Martyr sanè cum LAPIDARETUR, magis miserebatur inimicis suis, quàm membris suis.*

Exodt 24, v. 10. dicitur de Moysè & Aarone quod *viderunt Deum Israel, & sub pedibus ejus, quasi opus LAPIDIS SAPHIRINI*. Olearter refert in hunc locum; Hebræos asserere, Deum sic apparuisse, ut scirent lateres, in quibus elaborandis, in Ægypto premebantur, in Saphiris esse commutandos. Hoc vero dicendum de lapidibus, seu lateribus omnium tribulationum, inquit Lauredanus, additque lapides Passionis, Stephano in lapides gloriæ cessisse, atque ex iis vel unum, quibus fuit lapidatus (quem ait alicubi asseruari) quasi in lapidem pretiosum conversum, in magno honore ac pretio haberi.

Dixerit olim divinus Plato, in bello cæcos aureum hominum genus esse; At Stephanus non modò aureus, sed gemmus, & vir planè adamantinus habendus est.

Ab hac adamantina fortitudine, commendat aureus orator Prophetam Job, stupendum illud patientiæ exemplar: *non est ulla apud mortales calamitas, quam non hic (Job) in casta quovis sordior ADAMANTE sustinerit, famem & egestatem, & morbum, & orbitatem filiorum*. Itaque percuti à satanico bolte potuit, frangi non potuit, ut idem Chryso-

Stomus

Richardus de excermin. masi. c. 14.

Lauredanus Venetus silva. tit. tribulat. p. 610.

Plato. l. 5. de legie.

Chrysof. in casta graca. Job. 1.

4. Reve.
at. S. Bri.
ista c. 124
Lanciscus
puse. 9. c. 3
64

Vincent.
Belluae in
specul. mo-
ral. 3. part.
lib. 3.

Bibliotheca
scrip. Societ.

stomus hom. 23 in Gen. Job ille Athleta orbis, acceptis innumeris à Diabolo telis, vulnus non accepit, sed sicut ADAMAS omnes impetus ferre potuit. Audis hæc, qui totus virtuosus, vel lævissimæ calamitatis, tribulationis ictu frangeris? adamantinus esse vis, fames, egestas, & morbus, & orbitas filiorum sustinenda est. Hanc laudem quoque Abrahamo tribuere non dubitavit, dum ad quæsitum illud Isaaci: ubi est victima pater mi: sic ait: hæc verba (filii) tantam vim habebant, ut vel saxum pettus emollire possent, nec tamen ADAMANTE illum perculerunt, imò nec concusserunt: nec dixit, quid patrem vocas, qui paulò post, pater tuus futurus est.

Chrysof.

hom. 4. in 2
ad Corinth.

Chrysof.

hom. 4. in
Genesim.

Act. c. 6.

Chrysof.
hom. 1. d
laudib.
Pauli.

Si tales vos gesseritis, dum Deus filium unicum, aut filiam sibi in religioso claustro hostiam vivam immolari desiderat aut morte immatura illos, vel propinquos necessarios, conjugem auferte designat, à adamante solidiores estis: Quod certe ut humanis viribus aequanimitet ferre non valeamus. Dei gratia adjuti, facile poterimus: ADAMANTE ENIM SOLIDIORES, Dei gratia nos efficit, & si volumus, omnino invictos. Hac fretus Stephanus, ADAMANTE solidior extitit, qui cum plenus gratiæ & fortitudine fuisset perhibeat meritò usurpare potero, quod Præsul Antiochenus, de Paulo: *quam est illa ADAMANTINA prorsus anima, quæ (Stephani) patientiam possit imitari: digna profectò talis quæ corona è lapide pretiolo, verisique adamantibus coronetur.*

Quo ut pertingere queas, unius Stephani exemplum, te inflamet: scintilla quæ vel ex uno ejus lapide subsistunt, satis esse poterunt.

Potentissimi Burgundiæ Duces, ac illustrissimi orbis Heroës, torquem gestant, ex igniaris contextum, ferro videlicet, ac silice, ex quo ignis proceditur. Carolus Pugnax ultimus ejus familiæ Princeps miserè apud Nanceium, media hyeme cæsus, glacie & morte obrigit, Lotharingæ Dux, quem ille bello petebat, exclamasse ad tam lugubre spectaculum dicitur: *heu te infortunatum Principem, qui è tuo silice, ne scintillam ignis excutere potuisti; quo te à mortis frigore tutareris.*

At silices Stephani, non scintillas dumtaxat, sed & flammæ, & faces ejaculantur,

quibus ad ejus virtutes sectandas, toti exardescatis, & potissimum corda lævæ, inveterato odio, ac militiæ pertinaciæ obdurata, emolliantur planè ac immutentur: etenim si *Greg. in Job. c. 28. v. 2* lapidis durities [ut inquit Gregorius] igni cædit & non duritiem suam modo, sed naturam suam & nomen suum amittit, quid mirum si lapidea hominum corda, pristina duritiæ, cælestis hujus ignis virtute, deposita in aliam quodammodo transeant naturam, & ex duris lapidibus, filii Abrahæ, imò filii Dei efficiantur; quos ex hoc cognoveris, si odio depositò, dilectionem habuerint ad invicem, ad quod conducit aurea S. Thomæ sententia: *S. Thom. de Villa nova festo S. Stephani.* ab alijs Martyribus, alia petere consuevimus, & in ijs quæ passi sunt ipsi, similia patientium Advocati constitui sunt: in peste Rochum, in ophthalmia Luciam, in carcinomate Agaram, in dolore dentium Apolloniam, *Casarius l. 10. c. 35.* STEPHANI AUTEM LAPIDATI MARTYRIS MUNUS EST, DURITIAM CORDIS EMOLLIRE. Ut Nobis qui toties Deo testificatis, & dura cervice, saluberrimis ejus præceptis ac monitis obnixi estis, illud contingat, quod filiæ illi vanæ ac dissolutæ, de qua Casarius refert: cum vir Ecclesiasticus magnæ gravitatis non ferret sonoritas suæ levitatem, eisque in mundi vanitate, ne quidquam fe aliisque momentibus pertinaciam, *Casarius l. 10. c. 35.* sili. em solidissimum sustulit. & ait: prius disrumpatur hic flex in manu mea, quàm soror mea, mundo spreto, *Monialis, fiat.* Atque eecum lapis in manu ejus contractus est, quod ut illa fortè præsens conspexit, mundo ac omnibus spreto, in claustro sanctimonialium, Religionis habitum assumpsit, ubi lapis ille, cælestis prodigii testis, etiam nunc aservatur. Atque hæc Sponsa Christi, proculcatis marcentibus ac sætentibus nuptiarum coronis, æternam atque immatensibilem virginitatis corollam metuere obtinere. Ubi qui volet ad auditores suos prolixius velificetur, mihi ut finem imponam cum Augustino dixisse sufficiat: *foribus Ecclesia cælestis, nec rosa, nec lilia desunt. Certemus nunc Charissimi singuli ad puros honores, amplissimas accipere dignitatum CORONAS, sive de virginitate candidas, sive de passione purpureas, live de perfectione & advesitate, lapide pretioso vermiculatas.*

FESTUM

FESTUM

S. IOANNIS EVANGELISTÆ.

Longè oculi ejus prospiciunt. Iob. 39. v. 27.

EMBLEMA L.

AQUILA IRRETORTIS OCULIS SOLEM CONTEMPLANS,

Cernit acutum. Horat. Sat. 3.

ARGUMENTUM.

ysticam illam Aquilam, Joannem, sublimi suo ad ipsa Sanctissimæ Triados adyta, volatu, divini Oratores, supra omnes mortales longè transcendere contendunt: alii eum à remigio *magnarum alarum*, & non usitatæ penna collaudent, quod abstrusa Apocalypseos mysteria, aliaque arcana exaravit, quæ Paulus vidit.

Sed quæ, ut ingenuè fatetur, *non licet homini loqui*, Joannes vidit, & scripsit. Alii aliunde eum in cælos extollant, suffecerit nobis hodie, Aquilam à visus perspicacia commendare: quam dilectus hic Christi discipulus, ab amore divino, qui totus oculus est, cæcus ac fœdus, & lascivus, qui lumine orbis & totus cæcus est, participavit. Optandum interim ut cæci mortales oculos aperiant, atque ipsi comprimis parentes, ac superiores, quod de Argo Poëtæ fabulantur, toti vigiles, centum oculis, pro liberis, ac domesticis suis excubent: nam ut rectè Chrysof. *Magnum habemus pretiosumque depositum filios, ingenti illos servemus cura, ne fur id nobis astutus auferat.* Quod depositum, quo in pretio habendum, quam vigili cura asservandum? D. Joannes in adolescente declaravit, quem curæ Antistitis unicè commendarat; jamque à laborum meta reversus, cum depositum suum reddi postulat, illudque minus bene custoditum intelligit, omni sudore ac sanguine suo, illud redimere statuit.

*Ezech. 7.
Horat. l. 2.
Ode 20.
Aug. tract.
36. in Ioan.*

*Chrysof:
hom. 9. ad
Timoth.*

- §. I. *Ioannes Aquila, propter videndi perspicacitatem. S. Thom. serm. de S. Joann.*
- §. II. *Optandum ut filii tenebrarum, acutum Aquila nostræ visum consequantur, ut QUI NON VIDENT VIDEANT. Joan. 9.*
- §. III. *Superiores omnes, ac parentes, Aquila & Argi sint ut suis invigilent, eosque observent.*

FESTUM

S. IOANNIS EVANGELISTÆ

Conversus Petrus, vidit illum discipulum, quem diligebat
Iesus. Matth. 21.

Nazian. ad
Nicobulum
epist. 209.

ingenioso, ut D. Nazianzenus refert, Apologo, aves quondam universæ, de regno disceptarunt & de rege nominando comitia edixerunt. Vix res divulgata, dictisq; comitiis habendis dies fuerat, cum continua ingentem volucrum cœtum suis sedibus excivit, brevique campum, quantus oculis prospectum eriperet, candidatis implevit, vidissetis circumstare rostratas ciconiarum acies, cuneato agmine subire Grues, properare raucas anserum phalanges. His nihilo segniores advolant è segetibus alauda, è turribus columba, & inquilinæ silvarum lusciniæ. His corpore proceriores se inseruere ardea & aquila. Quos inter imperii competitores, etiam peregrini litoris hospites comparuere. Hic advenit de Phaside Gallus, ex India psittacus, ex Græcia pavo, Struthionem misit Africa; Cygnum Caicus ex Misia, & phanicem, quem orbis unicum reservarat, legavit Syria. In hoc tam celebri congressu, jactabat molem vastissimi corporis Struthio, eaque se gloria non dubiè cæteris præferbat. Hinc niveum candorem suum ostendere cygnus, oculato pavus sirmate, picturato psittacus tegmine, se offerre Lusciniam nativa commendat musica, gruem vigilia, phanicem senecta, alia alii, & sua cuique propria extollebat, dum tandem placuit regni majestatem, volatu constituere. Hanc unam gentis esse gloriam, hæreditario jure acceptam, supra terram cœlumque, volatu se attollere, proximèque ad cœli viciniam ascendere, eam

perfectò rem esse volucrum propriam; & regno, regique maximè decoram. His itaque constitutis, provolandi jam signo dato una omnes cum ingenti alarum plausu, ab humo sese attollere, certarimque qua data cuique via est, per aera evadere, ac pari dein conatu, sed constantia, eventuque dispari, ad usque nubium caligines, & ipsa cœli confinia tendere. Paulatim verò ut ventum ad ardua est, cœpit multorum calor intepescere, ut pennis defluentibus, complures fatigati destiterint, & labori succubuerint. Vix ante omnes lusciniæ [delicatum ac vocale genus] in arborum celsarum frondibus interquiescere: Hirundines ad notarum ædium lares divertere: Ciconiæ ipsæ in mœnium fastigiis subsistere: aliæ inter rupium cavernas, aut montium cacumina respirare. Pertinacior ac perniciosior unius Aquilæ conatus fuit per in via quæque altius adhuc altiusque eluctantibus. Hæc igitur ut infra se omnes despexit, ter in gyros gloriosè circumacta, editoque ter clangore, ventum ad metam, quo nemo pertingere valebat, pronuntiavit, atque omnes palam de palma concedentes, Regem suum suspexerunt imperiumque cum Regni insignibus perpetuum donarunt.

Atque ita D. Hieronymus non siccè, sed verè affirmavit: *ut leo inter bestias, ita AQUILA inter aves regnum tenet.*

Nunc à fabulis ad veritatem auditum convertite, atque eorum cœtum, ac comitia cogitate qui ab orbe condito, ingenii acuminæ, mentis pernecitate, scientiæ sublimitate, quibusvis etiam sanctimoniam, ac gratiæ pennis adjuti, quam excelsissimè in cœlum subvolarunt, atque hoc omnes cœlestem magnarum aliarum Aquilam Joannem, quam

Origenes
tom. 2. i
diversis d
S. Ioan.

Ezech. 3.
v. 12.

Matth. 16.
Orig. cit.

S. Hieron
tom. 4. in
Danis. 7.

Orig. ibi

Ezech. 7

quàm longissimè prævertisse, ac infra se conspexisse intelligeris. Sic porro ad ardua, & sublimia connitentè, suspexit olim magnus ille Origenes: *Vox, ait, SPIRITUALIS AQVILÆ auditum pulsat Ecclesia: vox altivoli volatilis, non aërem corporeum, vel athera, vel totius mundi sensibilis ambitum supervolitantis; sed ultra omnia, qua sunt, & qua non sunt, citivolis intima Theologia pennis, clarissima SUPERNÆQUE CONTEMPLATIONIS OBUTIBUS transcendentis. Supervolat itaque B. Ioannes Theologus, non solum qua intelligi, ac dici possunt, verum etiam qua superant omnem intellectum supervehitur, extraque omnia INEFFABILI MENTIS VOLATU in arcana unius omnium principii exaltatur. Quo altius, non dico humanæ sed nec Angelicæ Intelligentiæ valent conscendere. Quare huic spirituali Aquilæ multum concedit Pfaltes regius, qui columbinis, quas à Deo efflagitatat pennis non eò sese sustollere valuit, quò ineffabili mentis volatus Ioannes exaltatur. Ezechiel quidem de se fatetur: *assumpsit me spiritus, & audi vi post me vocem commotionis magna, benedicta gloria Domini de loco suo. Quia vel eo gloria tur, quod usque eo elevatus est, ut hujus aquilæ, inter cætera mystica animalia, umbram, vel typum subobscurecernere meruerit, & vocem alarum animantium, percipientium alteram ad alteram eo inquit, Spiritus LEVAVIT & assumpsit me.**

Summo vertici Apostolorum quidem cœlestis Pater arcana mysteria revalaratur, palam hæc laudabilem professionem fecerit: *Tu es Christus filius Dei vivi. Verum Ioannes dicitur præcurrisse citius Petro, quia acutius, atque velocius intima divinatorum apicum penetrat secreta, & ineffabili mentis volatu, in arcana unius omnium principii exaltatur.*

Humana omnia, ab sublunaria supergressus Doctor gentium, pernicii alarum remigio in tertium cœlum raptus est, (ut ipse asserit: sed ò beate Paule, non es raptus sepe omne cœlum, & paradysum: Ioannes omne cœlum conditum, omnemque creatum paradysum, hoc est omnem humanam, Angelicamque transgreditur naturam. In tertium cœlum raptus, O vas electionis, & magister gentium, audisti verba qua non licet homini loqui, Io-

annes intima veritatis inspector, ultra omne cœlum, in paradiso paradisorum audivit unum verbum, per quod facta sunt omnia. Non ergo Ioannes erat homo, sed plus quàm homo, quando & seipsum, & omnia qua sunt superavit, & ineffabili sapientia virtute, purissimoque mentis acumine subvectus, in ea qua superiora sunt secreta, videlicet unius essentia in tribus substantiis, & trium substantiarum in una essentia ingressus est. Unde B. Petrus Damianus *Ad tantum gratia provectus est privilegium, ut omnem transgrediens creaturam, illud acie mentis attingeret, quo non Propheta, non Patriarcha, non denique quipiam ab ipso primordio cognoscatur in carne positus aspirasse.*

Erit forte qui cætera illa mystica animalia, cum aquila pari velocitate contendisse arbitretur, sed à facto vate, cæteris sublimior volans Aquila, faciem aliis animalibus altiorum exulisse dicitur. *facies, inquit AQVILÆ DESUPER ipsorum quatuor, hoc est tres alios Evangelistas transcendit, imò & seipsū, dum instar aquilæ in cœlis ponit nidum suum, imò & in sinum æterni patris vadit, indeque ut ait Bernardus, sacro sanctam intima sapientia eruit medullam, eructatque altum illud: In principio erat verbum.*

Hunc exceclum super omnia volatum Hipponensis Antistes, qui teste D. Thoma profunda fluminum scrutatus est, & abscondita in lucem produxit, ita suspexit, ut tract. 36. in Ioannem de eo affirmarit: *Ceteri Evangelista tanquam cum homine Domino in terra ambulant, & de divinitate ejus pauca dixerunt. Istum autem quasi pigrue in terra ambulare, sicut ipso sui sermonis exordio intonuit, erexit se non solum super terram, super omnem ambitum aeris, & cœli: sed omnem etiam exercitum Angelorum. Hinc ait: Ioannes Apostolus non immerito secundum intelligentiam spiritualem, AQVILÆ comparatus, alius multoque sublimius, alii tribus erexit predicationem suam. Tandem concludit: AQVILA est Ioannes, lucis interna, & æterna FIXIS oculis contemplator, & qua natura negavit*

Visionibus humanis, OCULIS EA PECTORIS HAUSIT.

Vu 3

Nulla

B. Pet. Damian. ser. I. de S. Ioanne.

Damian. cit.

Ezech. 1.

Ioan. 1.

S. Thom. festo S. August.

Aug. tract. 36. in Ioan.

Ovid. met. 15.

Origenes tom. 2. in diversis de S. Ioan.

Ezech. 3. v. 12.

Matt. 16. Orig. cit.

S. Hieron. tom. 4. in Danic. 7.

Orig. ibid.

Ezech. 7.

Nulli voluerum, imò nec mortalium, tam firma oculorum acies, ac visus perspicacia, & pertinacia, ut solem in meridie candidissimum, & aleat fixo obtutu intueri. Hoc solius Aquilæ est, eodem testante Augustino: *Sol iste, quo verè nihil inter visibilia pulchrius invenitur, nostros sauciat, & obtenebrat oculos, AQUILINOS verò vegetat inspectus.*

Aug. 2. l.
Manich.
c. 250.

Hoc itaque vobis hodie symbolum propono; Aquilam irterortis oculis solem conluentem; quia *Aquila est Ioannes, lucis interna & aterna. FIXIS OCULIS contemplator.* Ubi illud unicum sectabor, ut ostendam discipulum, quem diligebat Iesus, aciem mentis, ex sola dilectione maximè perspicacem habuisse, atque illud ad mores utilissimè pro concione pertractandum, amorem divinum maximè oculatum, & supra omnem Aquilam lynceum esse; terrenum verò ac carnalem, non modò cæcum pingi ac à Poëtis fingi, sed re ipsa, omni prorsus rationis, ac à mentis luce privatum, in tenebris Andabaratarum more cæcutire.

§. I.

Ioannes AQUILA, PROPTER VIDENDI
PERSPICACITATEM, S. Thomæ,
serm. de S. Ioann.

Horat. de
arte.

U Sitatissimum illud *Pictoribus atque Poëtis*, Amorem, seu Cupidinem oculos si-
pario obvelatis, & planè cæcum effingere, quia amantes quos ille sauciat, aut quorum pectus subit, excæcat, juxta illud:

Tibull. c. 2.
eleg. 14.

Infano, nemo in amore vidit.
& alibi: *Quid deceat, non VIDET ullus
amans.*

Amans scilicet, Amens, infano prorsus, ac impuro ab amore, quid ratio, quid nominis fama, quid parentum observantia, quid familiaritatis dignitas requirit.

Quid deceat, non videt ullus amans.

Non virorum religiosorum monita, nec propinquorum consilia, nec Matris Viduarum lamenta, nec Dei vindicis flagella; jam

jamque imminet corporis, ac animi discrimina.

Infano nemo in amore videt.

Ita cupidineus hic puer, non ipse dumtaxat cæcus, sed & alios jaculis suis excæcat.

At quorum mentes cælestis, ac planè divinus amor occupavit, eos omnes supra Aquilas, supra lynces, ac Serpentes Epidauricos, oculatos ac perspicaces reddidit, juxta illud Richardi: *amor vehementis, non potest non videre quem amat: quia amor oculus est, & amare, videre est.*

Testis ille oculatus discipulus, Deo dilectus ab ipso, quique diligebat Iesum. Hic à resurrectione sua fortè discipulis piscantibus, eminus illis in littore apparuit, non tamen cognoverunt discipuli quia Iesus est.

Solus Ioannes Dominum cognovit, sic porro subditur: *dixit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro, Dominus est.*

Appositam ad rem nostram Doctor Angelicus caulam adfert, cur Ioannes præ cæteris Christum agnovit: *Ioannes enim PERSPICACIOR erat, & ideo primum cognovit Christum.*

At unde quæso hæc mentis, ac oculorum perspicacia? Hieronymus divino, ac casto amore adscribit, quo Ioannes Christum complectebatur: *Solus inquit Virgo Virginem agnoscit, & epist. 16. ad Pammachum: Prior Virginale corpus agnoscit.*

Huic consentit S. Cyrillus: *Ioannes, inquit, propter mentis puritatem, & oculorum cordis acumen, ad intelligendum aptissimus præ cæteris præsentem agnovit Christum, & alius indicavit.*

Eodem spectat illud Lyrani: *sciendum quod puritas mentis & corporis, maximè disponit hominem, ad cognitionem rerum divinarum, & ideo Ioannes, qui cæteris purior erat, tanquam Virgo, citius aliis cognovit Christum.*

O Virginitatis prærogativam præstantissimam, & unicè essentialem, Deum videre! quod solis mundo corde conceditur. *Mundus enim Deus, à mundo oculo conspicitur.*

Aug. serm.
17. de ver-
bis Apost.

Richard.
Victor de
charitate
p. 1. c. 13.
Ovid met.
tam l. 10.
Ioan. 21.

S. Thom. 10
Ioan. c. 21.
v. 7.

S. Hieron.
lib. 1. con-
tra Iovin-
niam.
Cyrill in
Ioan. c. 21.

Lyran. in
Matt. c. 5.
v. 10. bea-
ti mundi
corde. 31.

Hieron. in
Matt. c. 5.
v. 10

1. Cor. 6. 11
tamonicas
108. 437.
206. 31.

Perfiss
107. 31.

Hi sunt qui etiam nunc in hoc mortali corpore, in rerum divinarum contemplatione, sublimius efferuntur, & subtilius, quæ homo carnalis non videt, intelligunt, ea quæ sunt spiritus, atque ipsam gratiæ ac virtutis pulchritudinem, oculis cordis clarissimè intuentur. Dilucida similitudine ostendit Augustinus, vos ipsos virtutis pulchritudinem intueri, & amare posse, imò de facto amare, & intueri, ac corporis venustati, quæ in oculos incurrit, præferre: *Habes inquit, duos servos, unum deforme corpore, alium pulcherrimum; sed illum deforme mem, fidelem; alterum infidelem. Dic mihi quem plus diligas? & video te amare invisibilia. Quid ergo? quando plus amas servum fidelem, licet corpore deforme mem, quam pulchrum infidelem, utique non errasti; sed pulchriora scædis proposuisti: contempsisti enim oculos corporis, & dilexisti oculos cordis. quid fide? [quid caritate, temperantiâ] pulchrius, quid infidelitate? [quid fornicatione, temulentia, perfidia] deformius? Ea perspicacitas, oculis cordis est, quibus si vos præditi essetis, pulchritudo castimoniarum, adeo in sui admirationem taperet, ut fornicatio, omniisque immunditia, præ monstro quantumvis terribimo, ac ipso cacodæmone horrore esset. Pulchritudo temperantiæ, usque eo vos in sui amorem traheret, ut vitium temulentiarum, & ebrietatis, cane pejus & angue, quisque vestrum execraretur. Pulchritudo justitiæ, tam potenter animos vestros occuparet, ut nullis muneribus, nullis promissis vos excocæri, & à rectitudine seduci pateremini. Quid? quod oculi cordis, & acuta mentis acies, non modò elevatur ad videndum Deum, atque ipsius virtutis pulchritudinem, sed & ad ea omnia, etiam minutissima conspicienda, quæ amori divino officere, ac displicere possunt. Uade S Hieronymus beatos mundo corde asserit, quos non arguit conscientia peccati, etiam levissimi: sed quis est hic & laudabimus eum. Quis est hic, qui ita pupillam oculi acutam, & perspicacem habet, ut mininos imperfectionum pulvisculos, & vitiorum atomos valeat intueri? quod in oculo rubili fieri consuevit:*

*Dum clarum manserit fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas,*

Ut in illo Solis radio, ab acuto oculo atomi illic volitantes conspiciantur. Id ipsum in anima, quam cœlestis gratiæ radius collustrat, contingere solet, ut D. Bonaventura scitè observavit: *in domo, inquit quam subintrans solis radius illuminat, quantumcumque licet fuerit pramundata atomi nihilominus diligentius intuenti apparent: sic & cor radiis gratiæ illustratum, etiam minima videt, & subtili examinatione discernit. Quanto quis fuerit mente purgator; tanto se sordidorem videbit, & majores causas humiliationis inveniet.*

Cedo mihi ex hic stantibus hominem, qui semel in anno sacra ex homologuestianum expiare consuevit, quàm ille circa passionem prædominantes, imperfectiones, veniales noxas, imò circa gravissimas & frequentissimas lethales culpas cæcus est: dum interim candidæ mentes, quæ cum Joanne Deum diligunt, sicut pupillam oculi sui minimos nævos, lævisimas in oratione evagationes, velut atomos volitantes intuentur atque illud Bernardi usurpare solent: *facilius atomos mundi dinumerare possem, quàm motus cordis mei; & vel minimas noxas, quasi festucas aciem incurrentes amarissimis lacrimis cum S. Paula desent, ejusque malitiam quam penitentiâ perpexerint, supra omne malum penè execrantur:*

Hinc B. Catharina Genuensisa aiebat malle se pœnas inferni per omnem æternitatem tolerare, quàm levi culpa Deum offendere; adeò vel minimam injuriam, summo bono illatam mentis oculis penetrat: illudque Salviani verisimum dicebat: *nihil leve aestimari, quo Deus leditur.*

Consimili mentis acumine excelluit P. Eleazarus Dorelon, ex Comitum Borboniorum familia, qui victima charitatis peste infectis inserviens, occubuit; hic adeò vel minimum veniale nævum detestabatur, ut à morte in commentariolis exaratum reliquerit: *Malo demonum adi. e. domicilium, quàm vel levi noxa Deum offendere, maxime in materia delectationis sensualis.*

Addebat: si esset in potestate mea, unire omnes omnino delectationes, & fieri posset ut nullam omnino pœnam inde incurrerem, sed solum per

Bonavent. in 1. parte speculi, c. 3.

Bernard. de interiori domo c. 26

In vita, Novarin. electa sacra pag. 394.

Salvian. l. 6.

Barry eviduum Hagioph. die 3

Aug. serm. 17. de verbis Apost.

Richard Victor de charitate p. 1. c. 13. Ovid metam. l. 10. Ioan. 21.

S. Thom. in Ioan. c. 21. v. 7.

S. Hieron. lib. 1. contra Iovinian. Cyrill in Ioan. c. 21.

Lyras in Matt. c. 5. v. 10. beati mundo corde.

Vorn. in canonicas pag. 437. l. 31.

Hieron. in Matt. c. 5. v. 10

Persius l. 3.

per insans Deus à me levissimè averteretur,
 Cuiusmodi delicia ac delectationibus per-
 severarem per totam vitam, ego eligerem non
 solum privationem delectationum, sed etiam
 omnia tormenta possibilis, quantumvis in-
 tensa, & extenta per totam aeternitatem. At-

Hieronym.
 epist. 14. ad
 Celsant.

In vita c. 5.

S. Theresia
 in 11. m. re
 perfect.

Bernar. de
 triplici cu-
 stodia: vna
 in lingua,
 & cordis.
 2. Joannis.

Tibul. l. 2.

que idem sentiunt omnes beatorum mentes,
 lumine gloriae collustrata, An possumus ergo,
 inquit Hieronymus, leve aliquod peccatum
 dicere, quod in Dei contemptum admittitur?
 certe cecitatem hic suam merito deploravit
 S. Theresia, quæ nescio quem virum Religio-
 sum, minus in divinis oculatum, à confessio-
 nibus habebat, & minuta peccata, ac venia-
 les noxas, minus sollicitè curandas & cavendas
 dicitabat. Mansi, inquit, in hac cecitate,
 credo plusquam septendecim annis, donec qui-
 dam Pater S. Dominici valde doctus mihi a-
 peruit oculos in aliquibus rebus, & illi ex So-
 cietate Iesu, totaliter mihi incusserunt timo-
 rem, (scilicet, non parvi facienda quædam
 peccata venialia, quæ quidem rudes Confes-
 sarii dixerant non esse curanda) a gravando
 mea aded mala principia sicut postea di-
 cam: Cæcitatem suam vidit Theresia, & can-
 didissima illa anima tenebris excussis, acu-
 tissima mentis acie, minutissima observavit;
 aded ut hoc secum identidem ingeminaret,
 ac suis inculcaret: quis audeat dicere parvum,
 volo meam voluntatem sequi potius, quam
 tuam Domine? Volo in garricndo, dormien-
 do, comedendo, meam voluntatem sequi po-
 tius quam tuam Domine? Quis audeat hoc
 parvum dicere ac ducere, qui cum Theresia
 oculos jam apertos, & illuminatos habet: in-
 terim quàm multū vestrum potiori iure,
 quàm hæc Seraphica Virgo, & omnis sancti-
 tatis Magistra queri possent: mansi in hac, &
 multo graviori cecitate, plus quàm septen-
 decim, viginti, triginta annis? quàm pauci
 quibus oculi postea aperti, ut percipiant:
 quo nitidiores manus, ed gravius quoque mi-
 nor in eis navus offendit, & pretiosam vestem
 exigua quævis macula, turpius decolerat. Om-
 nium propè aciem hæc minuta effugiunt,
 nec iis se urgenti arbitrantur, cum acutissima
 illa visu Aquila, Joannes disertè asserat: Si
 dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi
 nos seducimus. Etenim unicuique dedit vi-
 sum natura creato: & sicut non est frumen-

tum sine palea, triticum sine lolio, liber sine
 mendis, pomum punicum sine grano putri-
 do, nec piscis sine spinis, licet optimus ille qui
 minimis urgetur, ita non est homo sine vitis,
 quæ quo quis acutiori mentis visu, ed plura
 ac graviora in se sibi videre arbitratur, quare
 hoc sedulo agendum, ut hic acutum vide-
 camus alioquin teste Richardo Victorino: fru-
 stra cordis oculum ad videndum Deum erigit,
 qui nondum idoneus ad videndum seipsum.

Horat. sat. 3

Richard.
 de S. Vict.
 tract. de
 præcep. ad
 contempl.
 6. 71.

§. II.

Optandum, ut filij tenebrarum, acutum Aquila
 nostra visum consequantur, ut QUI
 NON VIDENT, VIDEANT.

Jean. 9.

Mortales omnes in hac lucem, miseranda
 cecitate percussos offendi, gravissimus
 Doctorum tradidit Augultinus. Nascimur,
 inquit, omnes COECI; quia nascimur omnes
 peccatores. Hæc porrò cæcitas in sacris bap-
 tismi aquis, gratiæ cælestis radio tollitur,
 sed ô malum! in aliam plerumque labimur,
 dum in aliud scelus devolvimur: ambula-
 bunt enim ut COECI, quia Domino pecca-
 verunt, ait Sophonias. Cæcus est omnis
 peccator, cuius mentem, seu animæ pupillam
 lethale scelus occupavit: quia peccatum ex-
 cæcat mentem hominis. Ac primum quidem,
 teste Chrystostomo, AVARUS COECUS
 EST amor namque pecuniarum, in pupillam
 mentis quasi quidam malignus humor influxit,
 densamque jam nebulam prorsus operatus
 est, ut lumen cæli, æternas divitias, atque ip-
 sius divinitatis abyssum contueri non possit.
 Consimile Divi Ambrosii pronunciatum est:
 COECA EST AVARITIA, non videt qua
 divinisatis sunt, sed cogitat qua cupiditatis,
 ut rem domesticam amplifiet, ut lucrum
 faciat, ut annuos redditus augeat, ut aurum &
 argentum accumulè, hic omnes oculati
 sunt, hic omnes Aquilæ (sunt visu acutissimo.
 At ut divinae gratiæ augmentum, ut virtu-
 tum thesaurum, cælestium bonorum cumu-
 lum acquirant, hic talpæ, & noctuæ, hic
 COECA EST AVARITIA.

Quantò meliori, ac salubriori cecitate per-

Isidorus 4. 6
 hist. Indica

Aug. tract.
 44. in Ioan.

Sophon. 1.

Seneca
 epist. 50.

Hugo Car.
 in psal. 37.
 Chrystost.
 hom. 21.
 in Matth.

Ambrosius
 serm. 59.

Seneca cit.

percussus, adolescens quidam blasphemus, de quo Iaricus. Non procul à Pequino, Regia Sinarum Urbe, Jacobus Pontoya è Societate Jesu, conciones ad populum satis frequentes habebat, cui non semel perulantius illudere cœpit adolescens, imò & blasphemò ore in sacra Christianæ legis mysteria debacchari. Non tulit insultum seelus, quod spectabat è cœlo numen: Adolescentem enim salubri remedio ad frugem reduxit: demissis quippe in terram oculis, nihil omnino cernebat, elevatis autem in superna, ac cœlestia, liquido omnia intuebatur. Ita ad terrena hæc, & humana cæcus, ad cœlestia & divina oculatus erat, ad eò ut & fidei lumine collustratus, Christo nomen dederit. Ea mentis cœcitas exoptanda, at illa miseranda, ac detestanda, qua quidam ut cæci solent, à cans, id est, pecunia, se duci sinunt eique alligati tenentur, quorum miseram servitutem deplorat Cyprianus: *Magna COECITAS inquit, auro alligatum teneri, & possideri magis, quam possidere.*

Ea verò maximè perniciofa, ac periculosa hujus cœcitatù calamitas, quod nemo tenebras suas videat, nemo cœcitatem suam agnoscat: eis namque usù venit, quod de fatua sua ancilla, ad Lucillum sibi familiarem scribit Seneca. *Harpastem uxoris meæ fatuam seis hereditarium onus in domo remansisse. Hoc fatua subito desitù videre. Incredibilem tibi narro rem, sed veram: nescit esse se COECAM: Omnia se quam optimè videre, ac observare asserit, cum nil videat, & illud sibi putat, si quis ad ducendum, manum porrigat, aut de periculo præmoneat. Ait domum tenebrosam esse, rogat fenestras, ac januas sibi aperiri, & ne quis domesticus obhsitat luminì. Hoc quod in illa videmus, omnibus nobis accidere liqueat. Ex quo patet, multos hoc ævo illi fatuæ similes videri. Cœci sunt, & tamen cœcos se esse nesciunt imò videntes, ac bene oculos se credunt. Nemo se avaram esse intelligit, nemo cupidum: nam avati se pccos, se providos ducunt, & attentos ad rem dicunt. Ambitiosi, & honorem plus æquo amantes, hoc ingenuæ, atque indolis esse jactitant. Unde quilibet dicet: non ego ambitiosus sum? sed nemo Roma aliter potest vivere. Quod tot famule*
Cœlestis Panthei pars II.

los, pedissequas, equos, Rhedas habeam non ego sumptuosus, sed Vrbs ipsa, magnas expensas exigit. Ex acù pictis peristomatibus, ex splendidissimis epulis, popularem auram aucupantur, argenteis gradibus, ad honores sibi viam sternunt, & ad divinos, & æternos honores caligant: *COECA AMBITIO, clamat Bernardus, magis imis, quam summis delectari! Aperit Deus cœlos, valvis bipatentibus, cœlestem illam Regiam, æternosque honores, & non videt:*

*O! quantum pectora cœca
Noctis habent.*

*Bern. epist.
78. ad
Suggerium
Abbat.*

*Ovid.
Metam.*

Ita excæcat hominem, & in gladios, in præcipitium abripit, & ea facere suadet, quæ oculo mentis prædictus nunquam cogitaret, & hæc. *Ita videre non permittit.* Interim dicit iracundus: *non est meum vitium, quot iracundus sim.* Sed illa ancilla, pueri mei, vicini isti, uxor mea, mihi caput obtundit. Maxima autem cœcorum turba, quos libido & turpis amor, penitus excæcavit. Quemadmodum porto castus, ac Virgineus amor mentis aciem exacuit, & oculos animi limpidissimos reddit; ita lascivus amor, cæcus ille cupidò, omnem rationis usum, id est mentis visum eripit, ut nec ipsum ante se inferni barathrum apertum conspiciat; ut acutè observavit Chrysofostomus. *Ab impudica libidine capitur anima, sicut nube & caligine corporei oculi. Ita cum eripuerit menti perspicendi facultatem, nihil sinit videre ulterius, non præcipitium, non gehennam.* Qui enim videret, qui ratione, ceu oculis, orbus est. Nimirum impudicis illis ganeonibus facit dæmon, quod corvi cadaveribus, quorum oculos primum invadunt; fodiant, eruunt, absamunt: qua similitudine utitur Hugo Victorinus. *Corvus est diabolus, qui in cadaveribus primum oculos petit; quia in hominibus carnalibus, intellectum discretionis extinguit, & sensum mentis evertit.* Et hunc olim in Sodomitis, exinxit præpostera libido, qui tanta cœcitate percussus, ut etiam ostium non viderent. Unde Ambrosius *COECA EST omnis libido, & quod ante se, NON VIDET.*

Ante se habet immane illud peccati lethalis

Xx

lis

erat. sat. 3

*Iaricus. l. 6
hist. indica*

*Richard.
e S. Vist.
ra. 7. de
cept. ad
ontempl.
71.*

*Aug. tra. 4.
in Ioan.*

Sophon. i.

*Seneca
epist. 50.*

*Hugo Car.
in psal. 37.
Chrysof.
hom. 21.
in Matth.*

*Ambrosius
serm. 59.*

Seneca cit.

*Chrysof.
hom. 30.
ad pop.
Seneca cit.*

*Chrysof.
hom. 11. in
1. ad Cor.*

*Hugo Vi. 7.
lib. de bestijs
c. 35.*

*Ambr. l. de
Abraham.
c. 6.*

lis spectrum, ac turpitudinis monstrum, nec videt. Ante se habet pudorem, ac verecundiam, quæ scelus sequitur, ac premit, nec videt. Ante se habet infamiam familiæ, & noram toto orbe divulgandam, nec videt. Ante se habet inferni præcipitium, & æternas flammæ, nec videt. Unde hoc? causam subdit Cyrillus ille Alexandrinus: *sibi ipsi oculos ERUIT, & destitutus lumine mentis, in forream iniquitatis (& inferni) agitur præceps.* Miseranda sanè conditio pueri, aut etiam viri, oculis capti, sine duce, ad subterraneam fornacem imprudenter properantis, & præsentissimum vitæ periculum incurrentis. At quantum deterior, illius fors, qui longè præsentius animæ discrimen incurrit? hoc de eo, qui fœdas oblectationes sectatur, S. Gregorius pronuntiavit. *Anima inquit, perversa, dum in præsentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud, quàm CLAUSIS OCULIS, ad ignem vadit.*

Cyrril. l. 6.
in cap. 21
Joan.

Greg. hom.
39. in
Evang.

Polidorus
l. 4. hist.
Anglic.

Hierony.
epist. 33. ad
Castrutium

Horat. l. 1.
Sat. 3.

Portò lascivum amorem, mentis oculos eructe, Deus aliquando cœlesti prodigio, etiam corporis cæcitate manifestavit: nam dum Algarius Anglorum Rex Virginem Oxoniensem insequebatur, ejusque pudicitia insidiaretur, derepentè oculis captus est; Verùm jam facti pœnitens, suamque cæcitatem deplorans, eadem Virgine Deum pro eo deprecante, visum recepit, qui jam per veram pœnitentiam oculos mentis receperat, quod si omnes infames proci, & lascivientes juvenes, qui scelus ejusmodi anhelant, oculorum orbitate percuterentur, quàm innumeros brevi cæcos, & cæcas conspiceremus? eum interim cæcitas mentis, orbitas gratiæ, magis alta nox sit: nam ut Hieronymus rectè monet Castrutium: *multo melius est spiritu videre, quàm carne, & illos oculos possidere in quos non cadit fœsua peccati.* Denique omnes passim talpæ sunt, noctuæ sunt, toti cæci sunt ad sua vitia, & proprios defectus intuendum, ad alienos verò, Aquilæ, & lynces sunt, è quibus satyricus, unum sic perstringit:

Cum tua pervideas oculis mala lippis inunctis.

Cur in amicorum vitiis tam CERNIS ACUTUM;

Quam aut AQUILA, serpens Epidaurius! quam hic in familia sua prodigus, quam ille parcus & sordidus; quam alter in uxorem durus & ferus, quam alius mollis & effœminatus, quam hic liberos, servos & ancillas indulgenter habeat, alius verò despoticè, ac planè tyrannicè, *cernis acutum*, cum ipse interim indies in longè graviora protuas.

Horat. cit.

Hieron.
advers.
Jovinian.
sub finem

Sed turpia decipiunt CÆCUM vitia,

Id olim prima veritas, Pharisæis exprobravit: *quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?* quæ aureo suo sermone exponit Episcopus Ravennas: *vagus enim oculus. SUA CÆCUS AD CRIMINA, ad aliena errata perlucet. malorum suorum nescius, alienorum accusator, & testis*, hoc est quod Poëta queritur.

Matth. 7

Chrysolog.
ser. 189.

Vt in se nemo tentat descendere nemo. Sed præcedenti spectatur mantica tergo

Perius
Sat. 4

Nemo seipsum intuetur: *oculis*, inquit magnus Basiliius, *perquam similes sumus, qui cætera omnia vident, se non vident.* Uxor videt mariti vitia, maritus uxoris, Dominus famuli & hic Domini: Magister discipuli, superior subditi, & vicissim hi illorum, omnes aliena vident, pauci sua. Unde quantum mali, exponit Philosophus Romanus, optimus, teste Lactantio, mortum magister: *Hoc nos pessimos facit, quod nemo vitam suam respicit.*

Basil hom. 9
hexam.

Seneca
epist. 83.

Hanc ingeniosam praxim puellarum vanitas, & arrogantia excogitavit, ut duobus speculis, se etiam, si quid incomptum in occipite, aut quid minus ornatum in tergo esset, conspicerent valeant; sed utinam quos in tergum suum flagitia, & enormia scelera conijciunt, cum Augustino intuerentur, qui Deum alloquens, de se ipso fatetur: *resorquebas me ad me ipsum, ut viderem me in dorso meo, quàm vilis & quàm difformis essem.* Imò à tergo vestro, quam domus vestra, familia vestra, fama vestra, uxor vestra filius vester, *Vilis & difformis* apud externos sit, quam infamis audiat, non vides: per vicinos, per amicos, per externos, oculi tibi aperienti sunt. Hos inter cæcos Helii

1. Reg. 2.

Hierony.
lib. adv.
Jovin.

Heli censendus, qui *audiebat omnia quæ faciebant filii sui, quomodo dormiebant cum mulieribus, eosque coarguens, aliunde ad se sinistram famam dimanasse dicit: quas ego audio.* (non videbat, nec sciebat quid agerent) *res pessimas ab omni populo*, hoc est quod Hieronymus iustissime queritur: quia *novissimi mala nostra discimus.* Ut exemplo Syllæ comprobatur, qui habebat uxorem impudicam, totis Athenis publicam, quod ipsum latebat, nec videbat, donec ab hoste id illi exprobraretur, & oculi aperirentur. *Id Athenis*, inquit, *cantabatur, & Sylla ignorabat, secretaque domus sua, primum hostium convictio didicit.*

Obvia, & apta similitudo ducitur à recto, aut camino incenso; unde flamma primum ab externis videtur, deprehenditur, ac evulgatur, ipsis domesticis ignorantibus. Haud aliter plerumque in familiis fieri solet; ut parentes ignari, & cæci ad libidinis flammam, tale connubium à filia nobili, ac prædivite, cum herili famulo inritum nesciant, illius Judicis uxorem, clam verò, muneribus excæcari, filium viri probi, uno Vespere, jactu alexæ centum aureorum jacturam facere; pedissequam à famulo gravidam, ipsi quorum interest patres familias ignorant; & ab extraneis domum incensam primi audiunt.

S. III.

Superiores omnes, ac parentes, Aquila, & Argi sint ut suis invigilent, eosque observent.

PRETIOSÆ merces quantâ curâ, quali clausura, quam vigili ac multiplici oculo asserventur, cuique vestrum qui officinam telâ argenteâ, & aureâ instructam, qui capfas gemmis, & monilibus plenas, qui uniones & Margaritas ex collo, & auribus circumfertis, compertum est. At si filii, & filia, ut rectè Hieronymus *Margarita sint*, si subditi, pupilli, si clientes, si famuli & ancillæ, longè pretiosissimum, super omne aurum, & lapidem pretiosum, depositum sunt, quid ni omni cura, ac vigilantia, parentes, superiores, tutores, patres familias, etiam mille oculis suis invigilent. Horum typum

expressit Ezechiel in mysticis illis animalibus, quæ ante, & retro omnibusque membris oculatissima erant, ut ipse depingit: *totum corpus plenum oculis.* Hugo Cardinalis hic: *scriptura omnimodam circumspersionem docet* parentes oculos circumferant in cubili, qua honestate, gravitate, maturitate agetur cum filiabus, oculos circumferant, quid interim in culina agatur à famulis, & ancillis, quid foris à filiis: *totum corpus plenum oculis omnimodam circumspersionem docet* Superiores oculos circumferant, quid cupiam desit, quid huic expediat, quid alteri noceat, quid abundet, quis penuriam pariat, quid illi animorum addendum, quid illi subducendum. Quid hic agat in cubiculo, quid alter foris, ut juxta eundem Doctorem, sit totum corpus plenum oculis sicut caudapavonis. Ubi alludere videtur ad veterem illam fabulam, quale Io unica Regis Inachi filia, servanda traditur Argo pervigili.

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,

Inde suis vicibus capiebant bina quietem. Cætera servabant, atque in statione manebant.

Considerat quocumq; loco, spectabat ad Io: Ante oculoslo, quamvis aversus habebat.

Hunc tamen tam vigilem, tam oculatum & circumspertum, Mercurius sua fistula in soporem induxit, & centum oculos non occupat una, atque Eheu! Io rapta est. Cuique vestrum sua domi Io est, anima, æterni, ac immortalis Regis filia, miraculum conditoris, cujus pretium Deus esse voluit, hæc quam vigili solertia, & solerti vigilantia servanda sit, docet Hiero. l. i. in Ezech. c. 1. *Corpus plenum oculis IN CIRCUITU, ut nullum membrum aspiceres quod oculos luminis non haberet. Qualem describunt fabula Poetarum ARGUM FUISSE CENTOCULUM, quæ luno in parvum verit, ob NEGLIGENTEM custodiam, ut quod MIRACULUM EST CONDITORIS DEI, hoc condemnatio esset inulti adulterij. Ut velut Io, servetur anima, miraculum conditoris Dei, nullum membrorum esse debet, quod oculos non habeat. Oculus debet esse in lingua ut videat quid dicat, apud quos, de quibus, videat ne quid*

rat. cit.

Hieron.
advers.
Jovinian.
sub finem

atth. 7

psallog.
189.

psal.
4.

psal. hom. 9
exam.

psal.
83.

Reg. 2.

Hieron.
lib. adv.
Jovin.

Ezech. c. 8.
Hugo Card.
in Ezech.
c. 1.

Hugo Card.
cit.

Ovid. l. 1.
Metam.

obscœni, ne quid sarcastici, ne quid alterius famæ nocivi effutiat. Oculus sit in manibus, vide quid agas, vide ne petulanter manum extendas, vide ne iniquè ad munera, vide ne præfervidè ad vindictam manum extendas. Oculus in pedibus: vide qua, quo eas, an non iturus ad conversationem lubricam, ad pocula, ad aleas. Vide per quos nuper co seductus, quomodo inde redieris, quo periculo, quo damno, qua jactura temporis, pecuniæ, animæ. Ut animam serves, talis esse debes, *qualem describunt fabula Poetarum*, ARGUMFUISSE CENTOCULUM. Eodem spectat illud Theophylacti: oportet pluribus oculis te omnia intueri, quàm oculus ille ARGUS.

Quia & illud observandum, non parentes dumtaxat cœcos esse sed & in liberis suis cœcitatē amare, dum à filio, aut filia petunt, quod Christus à cæco: *quid tibi vis faciam?* vis studere? vis audire Philosophiam? vis domi, vis foris commodari? cum è contra filius parenti dicere deberet: *quid me vis facere?* Bernard. serm. 1. in Convers. S. Pauli, agens de cæco: *Heu plures (inquit) habemus Evangelicis illius cœci, quàm novi Apostoli (Pauli) imitatores. Quid vis ait Dominus ad cœcum illum, ut faciam tibi? quanta est miseratio tua Domine, quanta dignatio tua! scicne Dominus quarit, ut servi faciant voluntatem? verè cœcus ille, quia non consideravit, non expavit, non exclamavit, absit hoc Domine, tu magis dic, quid me facere velis. Sic enim decet, sic omnino dignum est non meam à te, sed à me tuam quari & fieri voluntatem. Sic profectò, sic multorum usq; hodie pusillanimitas, & perversitas exigit, ut ab eis quari oporteat: quid vis ut faciam tibi, non ipsi quarant, Domine quid me vis facere.*

Est & altera cuique sò, summâ vigilantia, centum oculis servanda, parentibus filia, tutoribus pupilla, idque ut ingeniosè observat Ambrosius, velut pupilla oculi, quæ inter omnia membra pulcherrima simul, & tenerima minimâ festucâ læditur.

Ambr. l. 6. hexam. c. 9. Pupillam Deus nitidissimo natura vallo, munire dignatus est, quia innocentia & integritas, levi sordē aspersa violatur, & ideo perspicendum, ne quis eam pulvis erroris oblinet,

aut ulla vexet festuca peccati. Tum subdit Mediolanensis Anciltes: *ad hunc etiam modum, parentes custodire debent filios, & filias & ab omni labe impudicitia puros tueri, præsertim cum teneriorem ætatem supergressi, Adolescentia latiore campum ingrediuntur.*

Nec minus acutè Lauredanus Venetus observavit, non abs re filiam parentibus orbam, pupillam (Weese) vocitari, ut Tutores meminerint, sicut pupillam oculi curandam, ac custodiendam esse, ne si forma præcellenti, pudicitia damnum incurrat, ne præda fiat: nam

*vana est Concordia forma,
Atque pudicitia.*

Si opibus, si divitiis abundet, ne eorum jacturam faciat, ne quod frequenter accidit, Tutores pupillam illam excœcent, & non parentibus dumtaxat, sed & omnibus bonis, ac fortunis orbam efficiant, aut certè incuriâ aut socordia suâ, temporalis & spiritalis detrimenti causa sint. Interim hæc delicta

quis intelligit? quis ita oculatus, ut peccata aliena in se perspiciat, & in Confessione exponat? Corderius hic: quis tam Argus invenietur, ut quotidianas suas prolapsiones enumeret, dæmonis impetus, cordis motus, conscientia maculas, fraudes mentis, & impu-

ras voluntatis affectiones intelligat, nam, sæpe in communibus actionibus mundani, pulveris sordes contrahimus. Augustinus, delicta mea inquinant me, delicta aliena affigunt me. Sed hæc quis videt, quis intelligit? aliena dicuntur, sed quæ nobis auctoribus, aut quoquo modo adjutoribus, aut saltem non impediuntur committuntur. Argos esse oportet, ut pretiosum sibi commissum depositum ac pretiosum thesaurum vigili & attenta cura custodiamus.

Cujus depositi fidem, pretiumque, dum æqualance pensat Bernardus, ita secum ipse loquitur: *quid ego infelix, quo me vertam, si tantum Theaurum, si pretiosum depositum illud, quod sibi Christus sanguine suo pretiosus judicavit, contigerit neglexisse? omnibus hic exemplo sit D. Joannes, qui è pectore Domini sui, velut amoris, ac caritatis officina, singularare*

Amb. cit.

Lauredan. Silva moral. cit. parentes

Juvenal. Sat. 10.

Psal. 18.

Corderius in Psal.

S. August. Psal. 1.

Bernard. serm. 3. de triplici Adv.

Ensebius l. 3. Eccl. hist. c. 17.

gularem quandam salutis humanæ zelum hauserat, exemplo verboque docuit quantum esset; vel unius animulæ depositum.

Epheso excedens, villas, & oppida circumcurfabat, cum ecce ei occurrit adolescens ingenio celeri & peracuto, specie etiam liberali & amœna: solet enim plerumque animus venturus in corpus, dignum prius metari hospitium. Certè ex hujus specie, in ipsam mentem, quæ illius hospes est, evasit Apostolus, dignamque censuit, quæ fideli colono traderetur excolenda. Is porò fuit illius loci, ut vocabatur Angelus, id est Episcopus. In cujus manibus, eum juvenem, veluti ingens, & pretiosum, quoddam depositum commisit, hæc ferè verborum formula: *Hunc adolescentem omni studio, cura, & cogitatione coram Ecclesia, & Christo reſte, tibi, tuæque fidei commendo.* Suscepit ille tum pro ea, qua in Magistrum erat reverentia, tum etiam prona, ac præcipiti in subditos caritate, qua illum in familia sua aluit, ejusque curam egit planè singularem, ne quid corpori, ne quid animo deesse videretur: fluxère in eo pietatis officio plures anni, quibus adolescentiæ memor, juveni fræna contrahere, habenas adducere, ne fortè, quod illi ætati facile est, positos sibi limites excederet. Verum ut temporis lapsu deteruntur, & lentescunt omnia: ita & hujus Præsulis pius labor, curaque eo annorum curriculo deferbuit. Hinc adolescenti laxiores dare habenas, & plus æquo indulgere. Ab illa Magistri conniventia, in aliam palæstram abiit malus discipulus, ea juvenum fuit solutoris ævi, quibus alea, chartæque lusoria læpius in manibus, quam in oculis pius liber, sacrique globuli: Ita sibi malè lusit, Magistroque illuſit adolescens, eoque scelerum venit, ut non tantum in malis malus esse, sed & pessimus videri posset: imò prædonum Dux, ac coriphæus. Quis credat eo labi posse juvenem, cui Ioannes in Spiritu parens, & Pædagogus esset Episcopus? lapsus est tamen, & pro dolor! longius à se, Deoque elapsus. Vita in præcipiti, salus in desperatione videri poterat, nisi divina manus affuisset. Revocavit illa

à morte, quæ ad vitam prius invitarat. Peracto veluti cursu, laborumque meta ad suos quasi carceres, grataque limina rediit Apostolus, quæſivitque à suo Præsule, qui haberet suus ille adolescens, & in Christo filius? *Age, inquit, Episcope, depositum nobis redde, quod ego & Christus, Ecclesia reſte, quam gubernas, commisimus.* Hic primùm ora rubor invasit, frontemque texit, dein in singultus, ac gemitus explicuit sese, denique in pauculas voces effudit, sed amoris & doloris plenas. Ea ostendère qualia in adolescente fuissent pietatis, ac Religionis tyrocinia, qualis aliquot annorum cursus, quam pius, felix, ac fortunatus, qualis denique à malis consortiis exitus, quam impius, infortunatus. Hic hæc è Vir sanctus attonito similis, dein suburato vultu, voceque, ita paucis: *siccine, inquit, servasti depositum; sic fratris tui animam?* Cætera dixere lachrymæ, profundique gemitus, à quibus [nec enim longior amanti mora] sese in viam expedijt, annosus senex, in densa nemora; metuendosque saltus evasit, prædonem suum secutus, bonus animarum prædo. Ubi in juvenis conspectum venit, agnovit ille parentis ora, vultusque probè notos, ac summè venerabiles; agnovit inquam, & celeri fugà sese illius oculis eripuit, nimium dolor, pudorque pedibus alas addiderat. Sed leviores pio seni, illius animulæ curâ quam ut sibi, Deoque restitueret, concitato cursu fugientem insequi, & obijcere amandum illud: quo abis infelix adolescens? juvenis senem, si ius parentem, armatus inermum fugis. Ego tui causâ in ferum ibo, & in vulnera proius ruam: pro quo Magister meus, amor meus, ac deliciæ in Crucem, ac mortem venit. Sui oblitum, nimiumque fugacem stitère illæ voces, amorque imo pectore renascens: quin etiam ad sanctissimi Præsulis, parentique optimi pedes supplicem, ac lachrymabundum abiecit. Sed admissi sceleris conscientia, suffus toties innoxius cruor, & truculentæ cædes dextram tot criminum reſtem, ac ream abdidérant. Pudorem qui in animo adolescentis infederat, notavit indulgens Pater, dextramque prensavit: imò & osculo di-

ob. sig.

Ensebius
l. 3. Eccl.
hist. c. 17.uredan
va mo
l. 11. pa
ntesvenal.
t. 10.

al. 18.

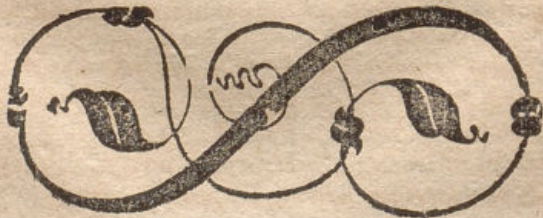
rderius
Pf. 18.August.
al. 1.rnard.
m. 3. de
plici Adv

gnatus est, adpromisitque fore, ut pœnitenti remitteret Deus quidquid ab illa manu contractum erat iniquitatis. Ita bonus Pastor errabundam ovem quæsit, in ovile reduxit: imò deinceps probè pœnitentem, & instructam Dominico gregi & Ecclesiæ præfecit. Habet in eo quisquis est Pastor, Præses, Præsul, quod discat, amet, imiterur: primùm, quod & quantum sit animarum depositum, vel hinc agnoscat: quod scilicet Deo Homini, sanguine, vitæque stetit. Ex illo amantes, ac paternos animos induat, & cum sese offe-
 dit occasio exhibeat, maximè ubi filios spirituales cecidisse, imò & à scelere mortuos esse didicerit. Ne in eam cadat illud D. Bernard. *Cadit asinus, & invenit qui se suble-
 vat: cadit anima, & non est qui manum apponat.* Desunt nimirum viscera misericordiæ, deest paternus affectus, quem ut in parte corporis ergo suspicit Chrysostronus, ita & in Pastore, in Patre, in Superiore, animi causa requirit. *Imitandi inquit, sunt parentes, qui filiis suis graviter egrotantibus, licet desperatis, assident lachrymantes, lamentantes, exosculantes, omnia qua possunt admoventes, ad extremum usq; halitum, Ubi hæc parentum in filios officia exposuit: tum ita stilo aureo pungit & urget. Hoc tu quoque facito pro fratribus, & quidem potiori iure, nam illi non possunt lachrymis, & lamentis, neque morbum depellere, neque mortem imminentem abigere. Tu verò frequenter poteris animam deplorare assiduitate instantiaque per lamenta, revocare, ac suscitare. Dedisti consilium, nec persuasisti, illachryma, punge frequenter, ac suspira p. aululum, ut tua sollicitudo incutiat illi verecundiam, itaque convertat ad salutem.*

Verùm quis nunc hujus depositi pretium cum D. Ioanne mentis oculis attendit, aut expendit? cum iustissima hoc perditissimo sæculo Prophetæ querela sit, *speculatores ejus cæci.* Et alibi vindictam divinam interminet: *Claudet oculos vestros, Prophetas, & Principes.* Ubi Oleaster: *habes hic, quomodo Dominus cum communitatem aliquã punire vult, operiat oculos eorum, qui illam videre possunt* Cum tamen rectè Chrysostronus, deceat superiorem, Prælatum omnem, *vigilantem esse, & clarissima mentis acie præditum, innumerosoque habentem EX OMNI PARTE OCULOS* quibus acutissimè cuncta perspicias. Actandem concludit: *vigilantem igitur esse necesse est illum, qui non tantum sui curam habet, verùm etiam reliquorum.*

Itaque ut eo revertamur, unde exortus sumus, aciem mentis acui, si oculos cordis illuminari velimus cum Ioanne, toto pectore divinum amorem, qui totus lynceus, totus oculus est, hauriamus.

Hunc enim verò etiam cœlo delapsus, in P. Barrii terras detulit, dum metamorphosi hæcenus inaudita S. Ioannes cuidam Religioso Ordinis S. Augustini, paulò ante mortem apparuit in forma Aquilæ, quæ restro hanc brevem Epigraphem præferbat: *Iesus amor meus. Quem si nobis hodie dilectus ille Christi discipulus inspirarit, increatum illum Solem Iustitiæ, in retortis oculis, tota æternitate intuebitur.*

FESTUM
SS. INNOCENTIVM

Herodes occidit omnes pueros. Matth. 22.

EMBLEMA LI.

OVES AD OCCISIONEM DUCTÆ.

Quid meruistis OVES, placidum genus? Ovid. 5. Metam.

ARGUMENTUM.

Vis vivum ac verum symbolum innocentiae, quae apud Deum & homines tanto semper in pretio ut praeslet decem nocentes tolerare, quam unum innocentem perdere quia sanguis innocentum, clamat vindictam in caelum. Ex quo facile colligere est quanta fuerit rabies Herodis, qui tot innocentes tam atrociter trucidavit. Quae ad sensum moralem deducendo, manifesto vobis comprobabo, parentes plerosque, suorum parvulorum Herode atrociores: esse corporis & animae parricidas, Ac Matres cum primis, foetus animati curam non habentes, & patres temulentos, ac turbulentos, occasionem non levem abortus, uxori praebentes. Tum etiam exemplo pravo, innocentes parvulos in omne vitiorum barathrum praecipites agentes. Alterum in praesentiarum pertractabimus, ut horum innocentium integritatem aemulando, primam quisque quam in baptismo accepit, gratiam, & innocentiae vestem, ad finem vitae ab omni labe incontaminatam, omnium fortunarum, famae, sanguinis, & vitae impendio, servare nitatur. Quin imo ut compleat, teste Augustino numerum fratrum innocentum, libens etiam quasvis calumnias, opprobria, injurias, vincula, & carceres, verbera & mortem sine causa innocens patiat, aspiciendo in eum, qui velut ovis ad occisionem ductus, & sicut Agnus coram tondente se obmutuit, ut in die resurrectionis, a dextris se juncti ab haedis, inter oves numerari valeamus.

- §. I. *Quinam parentes Herode ferociores parvulos suos occidant?*
- §. II. *Morum ac vitae Innocentia cum parvulis etiam cum vita delictum, servanda*
- §. III. *Quandoquidem INNOCENTES PRO CHRISTO OCCISI SUNT, quin nos innocenter oppressi, aliquid toleremus.*

FESTUM

FESTUM SS. INNOCENTIVM

Herodes iratus occidit omnes pueros. Matth. 2.

Innocentia semper apud Deum, & homines amabilis, laudabilis, omni ratione & oratione propugnanda ac defendenda fuit: nec quidquam gravius, iniquius.

Jerem. 22.

atque detestabilis apud omnes habetur, quam innocentem calumniari, innocentem opprimere, innocentem accusare, innocentem damnare, sanguinem innocentis fundere; quod per Prophetam Deus severissime cautum voluit: *sanguinem innocentem ne effundas*, quia hic vindictam clamat in cælum.

Lugo de jure & just. disp. 10. sect. 4.

Vade ea Angelici Doctoris, omniumque Theologorum communis sententia est non licere emolumento aut detrimento proposito quantumvis maximo innocentem occidere, ut pater ex universali præcepto Exod. 23 *insontem, & justum non occides*. Ratio est, inquit Lugo quia vita hominis est solum sub Dominio Dei, quare sicut impletur homo non potest eam sibi tollere. sic nec alius cum minus jus, aut dominium in eam habeat. Ex quo faciliè conficitur, quam tyrannica fuerit rabies Herodis, quam immanis furor, quam execrandum facinus; quo omnes innocentes trucidavit. Vnde hoc immanitatis portentum sic depingit Chrysologus: *Magister mali, minister dolis, ira artifex, inventor sceleris, impietatis auctor, pietatis prado, hostis natura, INIMICVS INNOCENTIAE, malus omnibus, suis peior, pessimus sibi, quem Christus non ut evaderet, sed ne videret, aufugit.*

Chrysol. serm. 152.

S. Vincent. Festo SS. Innocent. Deaponte in Matth. cap. 6.

Hic ne quis Innocentium elaberetur, aut matrum affectu absconderetur, consilium cœpit plenum sceleris & amentia, cum Augustus edictum evulgasset ut omnes masculi tributum penderent, ille ut innocentes incautos opprimeret, sub prætextu clemen-

tia edixit, scire velle, qui & quot sint, coque onere illos liberare. Alii volunt quo magis inopinato opprimeret rumorem evulgasse, quasi ipse triumphabundus Urbem obiturus pecuniam in vulgus sparsurus esset, atque ita cum platea pueris oppleta, carnifices eos invasisse ac trucidasse ad 44. millia: *In teneris uberibus ferrum durat, lac fundit antequam Janguinem, dat ante mortem sentire quam vitam, tenebras ingerit intrantibus lucem.*

Compertum est belluas, quantumvis feroces, innocuis ac inermibus animalculis percussile: sic Leonem iaculo canis ad blanditurum legimus, & Martialis:

Tutus & ingenti ludit in ore lepus.

At quam Herodes exercuit, ferocissima austeritatis audacia, leoninam rabiem & belluas omnes, in innocentes sæviendo, longè exsuperavit. Quam lanienam patheticè Hippo- nensis Antistes ob oculos ponit *testis* inquit, *est ipsa natura qua pugnabat in Martires, cū tyrannus iactaret infantes: mater crines capitis dissipabat, que ornamentum capitis omittebat: Quantis modis infantem volebat abscondere & ipse se infantulus publicabat. Nesciebat facere, quia necdum didicerat formidare. Pugnabat Mater & Carnifex, ille traherat, illa tenebat. Ad carnificem mater clamabat, quid separas à me, quem genui ex me? caute portavi, quem à te video manu crudeli iactari.*

Spartianus refert, dum Antonius Geta Imperator Mediolani natus est, eadem hora agnum quoque purpureo vellere editum fuisse, quod prodigium hodierna die innumeris accidit: qui vix dum in lucem editi, innocentia candidi, purpureo vellere, suo sanguine tincti rubuerunt, Exemplo ejus, qui velut ovis ductus ad victimam, candidus & rubicundus describitur, candidus vitæ innocentia, rubicundus sanguinis effusione. Rupertus unde candidus, & unde rubicundus? nimirum candidus sanctitate, rubicundus passione

Deaponte citat.

Chrysol. cit.

Lanua hom. 28. n. 60.

Mart. l. 1. epig. 7 & 8

Aug. serm. 1 de SS.

Innocent.

Pierius symb. l. 10.

Philippus Abb. in Cant. l. 1. c. 2. filii Martii mea.

S. August. serm. 2. de Innoc. idem serm. 1. Ovid l. 15. Metam.

August. 3. Festo SS. Innoc.

Castropala part 1. de virtut. & vitis tract. 6. de charitate, disp. 1. n. 2. S. Thom. 2. 2. q. 26. art. 5.

passione Ubi in sermone Græco observandum occurrit nomen ἡσδης, per Agnogrammatismum, nomen σὺν ἡσδῖς, tu ovis. Quæ licet teste Pierio, vivum ac verum innocentia symbolum sit, ad tam atrocem tamen lanienam tractus est, & velut rabidi canes, & rugientes leones, immaculatum Agnum Judæi dilaniarunt, atque ut Medea inquit Philippus Abbas sic Judæa sævit.

Huic carnificinæ præcludunt hodie, dum occiduntur pro Christo, parvuli, pro justitia moritur INNOCENTIA. Sed oves ululant, matres, quia agnos perdunt sine voce balantes. Grande Martyrium, crudele spectaculum. Quod quisquis mentis oculis contemplantur, commiseratione ductus jure exclamat:

Quid meruistis oves placidum genus?

Verum enim vero aliud longè crudelius spectaculum, aliud longè atrocius facinus à vobis, qui parvulorum vestrorum parricidæ estis, video exhiberi: nam tyrannus plus parvulis profuit odio, quàm prodesse quis possit obsequio.

S. I.

Quinam parentes, Herode ferociores parvulos suos occidunt.

UT omnibus constet, qui, quot, & quam truculenti sint parvulorum homicidæ, ac parricidæ, principium illud indubitatum, ac fide divina receptum, præmittendum est: vitam animæ æternam brevi vitæ corporis, quæ cum brutis nobis communis est, infinitis parasangis antecellere. Ex quo, communis illa charitatis lex, apud Theologos certissima, & ab omnibus Catholicis recepta, te obligatum esse, salutem spiritualem cujuslibet proximi, tuis bonis temporalibus fortuna, imò & vitæ præferre, ita ut si opus sit hæc omnia expendere, pro illius conservatione id debeas facere, & ut S. Thomas ait, teneris illius salutem providere. Quod probat ex illo Joannis. 14. hoc est præceptum meum ut diligatis invicem sicut ego dilexi vos.

At Christus dilexit nos expendendo propriam vitam pro nostra spirituali salute, ergo sic debemus proximos diligere. Et confirmatur ex illo Joannis 1. cap. 3. in hoc cognovimus Cœlestis Pathei Pars II.

mus charitatem Dei, quia ille animam suam posuit pro nobis & nos debemus pro fratribus animas ponere. Quem locum expendens S. Augustinus: dixit temporalem vitam suam pro æterna proximi, non dubitabit Christianus amittere. Ita omnes Thomistæ, Cajetan. Bannes, Arago & alii. Valent. disp. 3. q. 4. punct. 4. assert. 5. Torres disp. 82. dub. 2. concl. 3. Lorca. Azor. Tolet. Coninck, Suares, Bonacina cit. à Castropalao.

Hinc ad propositum nostrum deducitur si infans Christiani fidelis, sit morti proximus, indigeatque baptismo, quem abique periculo vitæ conferre non potes, quia Tyrannus, Turca, vel Judæus in terminatur, neque alius sit qui conferat, teneris cum periculo vitæ conferre, quia illa est extrema necessitas, à quo non potest infans se liberare, ut Navarrus c. 24 nu. 9. aliique citati, in Promptu causa est inquit Chrysostomus: quia unius anima perditio, tantam habet jacturam, ut nulla eam ratio possit dignè estimare: quandoquidem unius anima saluta est, ut ob hanc Filius Dei feret homo, tantaque pateretur. Hac Christiana charitate enituit Margarita Ducissa Alanzonii, quæ ut pauperulam, in pago contagione laborantem, jamque parturientem, omni opæ humana audire destitutam. Ut animæ proles succurreret, miseram convenit, subsidio ac solatio fuit, ut proies in lucem edita, baptismo lustrata sit. Hinc & 2. quæri soles, an liceat fugienti hostem, & mortem propriam, prosequi cursum, quando obvius est in angusto infans non baptizatus, quem equi cursus conteret: quod ut ex justitia, & jure, quo quis ad se salvandum uti potest, scholastici concedant, tamen quia infans ille deberet in æternum damnari, lege charitatis teneri fugientem sistere, ait Lugo: quia charitas obligat ad præferendam æternam salutem proximi vitæ propriæ temporali. Ita Silvester v. bellum 2. q. 4. Cordubal. l. q. 26. in 6. parte quæstionis §. sed aliter. Major in 4. dist. 15. q. 22. Filiuc. tract. 26. num. 35. Sayrus Clavis Regia l. 7. c. 12. n. 22. ubi varia adfert exempla, qui consequenter debent concedere, matrem prægnantem non posse sumere pharma cum, ad propriam vitam tuendam.

Yy

si ca

Pierius
ymb. l. 10.

Philippus
Abb. in
Cant. l. 1 c.
2. filii Ma-
tri meæ.

S. August.
serm. 2. de
Innoc. Idem
serm. 1.
Ovid l. 15.
Metam.

August
3. Feste
SS. Innoc.

Deaponte
citat.
Chrysolog.
cit.

Lanza
hom. 28.
n. 60.
Mart. l. 1.
epig. 7. & 15

Aug. serm.
1. de SS.
Innocent.

Castropalao
part. 1. de
virtut. &
vitiis tract.
6. de chari-
tate, disp. 1.
n. 2.
S. Thom.
2. 2. q. 26.
art. 5.

Aug l. de
mendacio
c. 6.

Castropalao
est.

Barri l'
Anne Sainse
part. 1. de-
vor. 9. p. 112.

Lugo de
Jure & Just.
disp. 10. sec.
5. n. 127. 128
119.

Raynaud.
de orig. in-
fant. & lect.
Casarea
c. 6. n. 9.
Lessius de
Jure & Just.
l. 3. c. 9. dub.
10. n. 63.

Lugo cit.
n. 130. 131
Raynaud.
cit. c. 6. n. 9

Idem n. 21.

si ea occasione infans, quem in utero habet, perire debeat per abortum, aut alio modo. Imò si matri probabili spes affulgeat, salutis corporeæ, ita ut trucidatio innoxia, teneri admittere sectionem Cæsaream ut foetui in extrema necessitate spiritali constituto, per baptismum subveniat, quo alioqui cariturus esset, unaque æternæ salutis jacturam faceret. Addit Raynaudus: sicut obligatio vitam per cibos sustentandi, non tantum postulat ut homo comedat, si cibi aliunde offerantur. Sed etiam ut cibos quærat & poseat ab iis, qui suppeditare illos possunt; ita mater obligatur nihil prætermittere, ac quantum, abique Dei offensa licuerit, vitam ipsam suam periculo exponere, ut proles Baptismi beneficium consequatur. Hujus autem obligationis explendæ medium, est sumptio pharmaci, aut sectio, ergo.

Cum igitur, ut ex hæcenus dictis constat, lex charitatis obliget, fortunas omnes, famam, ac vitam corporis postponere vitæ spiritali animæ, omnibus manifestum est, quàm graviter huic obligationi adversentur, quamque immane flagitium admittant mulieres gravida, ac prægnantes, quæ ut lascivia, aut peculantia suæ indulgeant, vel in gluvie cibo noxios vorando, vel tripudiando, vel alio concitatori exercitio, aut vestitu arctiori, aut vehementiori sæpe, ob levem causam, lætæ, gaudio, tristitia, aliave animi corporisque perturbatione abortum effudere. In quas invehit Tertullianus in apolo- g. cap. 9. *homicidii festinatio est prohibere nasci: nec refert natam quis eripiat animam, aut disturber nascensentem.* Porro si tantam atrocitatem sceleris quantam præfert vox *parricidii*, non penes solum corporeum personæ conjunctissimæ exitium attendamus: sed etiam penes eadem animæ infantis, quæ baptismo prohibita peribit in æternum, habebimus cumulum nequitia, & immanitatis ac impietatis, supra quam dici, & concipi queat exaggeratæ: & ad tantam molem criminis horrore perculli, mirabimur, & stupentes hærebimus, quod non in foeminas modò quarum tenerior & mollior est sexus: sed & in matres, quibus nihil edidit natura ad amorem ardentius, & quidem Christianus, quæ æterna prolis in utero enecia dam-

na, & vindicem oppressæ innocentia Deum noverint, cadere tanta iniquitatis, & truculentia monstrifitas possit, ut vel levi saltu in choreis, aliòve intemperantiæ excessu, vitæ corporis, & animæ, in sætu jacturam subeant. Uti fertur fecisse soror inclyti illius Bellatoris, Curii Romani, quæ audita victoria fratris, de Pyrho devicto, & captivo, tota nocte tripudiando, abortum, & foetum emortuum effudit. Unde Albertus lib. 5. de anima tract. 1. c. 11. & ex eo Nider. officere foetui, & abortum ciere choream affirmavit. Certè Auctor libri de natura pueri quem voluit esse Hippocratem, non erubuit scriptis prodere, scortum quoddam, cujus gravitatem impedire intererat Dominæ ad abortionem à se adductum, indicta ei septena saltatione, qua expleta exiluerit foetus: atque ipsi matri non raro simul creatus inieritus. Quare est quod mulieres saltatriculæ, alieno malo deterrita, cautiore fiant, ni & foetum suum, corporis simul & animæ excidio perdere velint. & seipsas in manifestum vitæ discrimen conicere, non absque duplici peccato mortali: primo quod ex ipsarum læsione ducitur, altero: quod ex foetus læsione petitur. An verò, qui cum eis saltant numerosè, sint irregulares sequente abortu, videndus Sylvester, verbo Homicidium 2. n. 11.

Etenim arctiorem vestitum illis cavendum observat Nider. cit. & manifestum est ex eo, quod aliquæ hac sola ex causa abortum sint passæ, ait Mercurialis. l. 1. de morbis mulier. cap. 4. & l. 2. c. 1. ubi de aliis æquè vitandis prægnanti, diligenter agit.

Quo in parricidio non ratò mariti temulenti, iracundi, furibundi, diris, blasphemis, pugnis, calcibus uxores impetendo, cum primis rei arguendi sunt. Quod Cyprianus describens Novati scelera, inter alia connumerat: *uterus uxoris calce percussus, & abortione properante in parricidium partus expressus. Et damnare nunc audeat sacrificantium manus, cum sit ipse nocentior pedibus, quibus filius qui nascebatur occisus est.* Supplicium tam enormi flagitio, ut Chrysostomus loquitur, par decrevit summus Legislator Exodi. 21. *juxta versionem septuaginta qui percusseris mulierem prægnantem, & illa abortum*

Niderus.
5 præcep. de
cal. litt. F.

Raynaud.
pag. 28. 4.

Zimius l. 3. 4
c. 14

Laurent.
6 Instit. c.
10.
Bellarmin.
lib. de lasciv.
c. 14.
Raynaud.
c. 11.

V. Lessium
l. 2. de Jure
c. 9. dub. 10

abortum fecerit, si factus erat formatus, dabit animam pro anima.

Quod si S. Cyrillus in simplici homicidio, tantam sceleris atrocitatem agnovit, quantum apud eum legere est, homilia 8. pasche, quid de hac parricidali in corpus & animam impietate diceret, nemo non videt. Exclamat ille in homicidam quemcumque, tanquam in immitem bestiam, convelli ab eo naturæ legem expostulat: miratur quomodo jacens occisi cadaver spectans, non sibi tellurem debilitere optet, quaeritur quid terram quam habet optimarum frugum parentem, & nutricem perbenignam, injuriâ afficere non dubitarit, infuso illi innoxio sanguine, ferrum quoque ad tam multa vitæ commoda pernecessarium adjumentum, injuriâ affectum, ob tantam ejus perversiorem, atque ut Plinius ait, *ad sceleratissimam humani ingenii fraudem usurpatum, expostulat.*

Denique interrogat S. Cyrillus homicidam, qualem manus ad Deum sublaturus sit inter orandum? easne quas cruentavit humano sanguine auditorus reponentem Deum illud laia. 1. *cum extenderit manus vestras, avertam oculos meos à vobis, & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestrae, sanguine plene sunt.*

Hæc & alia, quæ ibi, & hom. 7. in quemcumque homicidam corporum urget Cyrillus, valent multo magis in parricidium, quo persona omnibus titulis obstricta ad fovendum factum, suâ vel impudentiâ, vel incuriâ, non corpori tantum, sed & animæ æternam cladem, truculenter inferre non dubitat. Atque ut hæc *vel maxima impietas tollatur*, quam segnes, socordes, somnolentæ sunt matres, quæ eodem lecto secum infantes collocant, quos ut 3. Reg. narratur, in somno oppressos, aut sub stragulis suffocatos, aut uberibus dormientis amotos continuo lactis fluxu extinctos fuisse, plus vice simplici, cum summo matrum expurgentium lamento, plures mecum contestari, ac detestari possunt.

Itaque hac in re generaliter statuendum est, prægraves mulieres, omnes illas actiones teneri præstare, aut omittere quas conceptæ prolis conservatio, atque promotio, præstari,

aut omitti deposcit. Nam mater non est minus mater factus animati, adhuc utero conclusi, quam ejusdem jam in lucem emissi. Sicut ergo ad immanitatem, non barbaris modo quibusvis, sed etiam feris averfandam spectaret abjectio prolis jam editæ, ejusque vel neglectus, prætermisissis actionibus ad illam fovendam, curandamque necessariis, vel læsio per actus positivos, debito proli studio adverfantes, sic ad non minorem, imò longè majorem truculentiam spectaret, factum etiamnum maternis visceribus additum, & baptismali gratiâ destitutum, meditato non curare, ac fovere, vel etiam positivos aliquibus actionibus lædere.

Quare non solum ab hac immani barbarie, salaces ac perficaces serophas, atrocità à lege humana, & divina, quæ interminantur supplicia deterrere; sed & honestas ac pudicas matronas, ad omnem proli tuendæ, ac fovendæ curam, cautelam, vigilantiam, nobilissimus ille, ad quem conceptus est, æternæ salutis finis, & amplissima qua Redemptor animarum, hanc parvulorum custodiam, ac tutelam dignatur, merces: tum largissima, quæ iis cælitus clargitur beneficia, quàm maximè debent animare.

Hoc expertus Cyriacus, Princeps latronum qui captus, per decem omnino annos vinculis adstrictus, cum tandem extremò omnia expectaret supplicia, sine noxa dimissus est liber. Præmium id interpretabatur quod inter latrocinia, vitam quibusdam infantulis servasset: nam & in carcere se præbère spectandos, ac se pro illo satisfacturos pollicitabantur. Quod si tale beneficium latroni collatum est, quod parvulis vitam corporis servasset, quid mercedis sperandum est illi, qui vitam animæ servavit, qui latrones infernales ab innocentibus arcere conatus fuerit?

Verum hæc matrum in sobolem sævitia non ita frequens, quàm parentum, aliorumque prostituta nequitia, ganconum immanitas, qui verbis propudiosis, perjuris, blasphemis, cantilenis obscænis, gestibus lascivis, iracundiæ, temulentia, luxuriæ, omnisque flagitii exemplo, suis præluentes, innumeras innocentium animas, Herode longè truculentiones, interemerunt, atque

*Drexel,
Gymnase
patencia.*

*id dicit.
præcep. de
al. l. 1. f.*

*Raynau.
ag. 28. 4.*

*Plinius l. 3. 4
c. 14*

*littant.
6. insit c.
10.
de larmis.
lib. de laicis
c. 14.
Raynaud.
c. 11.*

*Cyprian
epist. 49.*

*V. Lessium
l. 2. de Jure
c. 9. dub. 10*

Ludolphus
à Saxon. de
vita Christi
part. 1. c. 13.
num. 23.

æternis inferorum suppliciiis excarnificandas tradiderunt: *Moraliter quippe occidunt pueros multos & multipliciter: Pharo submergendo, Herodes detruendo, Antiochus suspendendo, Medi sagittando.* Qui temulentia & ebrietate suis præeunt, magnis cululis urgere altos solent, & parvulos, exemplo suo se ingurgitare docent, illi innocentes cum pharaone submergunt. Qui jurgiis, blasphemis, pugnis, verberibus, uxorem, vicinos, domesticos, obviosque sauciant, mutilant, Herodis instar, parvulos suos detruunt, & velut caruli leonum, à teneris etiam, ferinum in morem ferociter parvuli eorum condiscunt. Qui inani ambitionis vento elati, intolerabili fastu domi forisque sese jactant, ac innocentes ab humili Christi jugo studiosè divertere, atque ad excelsa mundi culmina erigere conantur, suos cum Antiocho Parvulos, in Amani patribus suspendunt. Qui verò coram innocua filia licentius cum uxore agunt, lascivos sermones effatiunt, quandoque etiam de industria, ut Sponsam Deo dicatam à proposito divertant, ignea quædam libidinis tela emittunt, suos sagittando conficere perhibentur.

Sidonius
l. 7. in conc.

Bern. serm.
2. in con-
versione
S. Pauli.

Quid, quod unus aut alter impudens, quandoque integrum Virginum cætum uno jaculo configit, ut iste queritur Sidonius Apollinaris: *est hæc quadam vis malis moribus, ut INNOCENTIAM multitudinis devenustent scelere paucorum.* In quos aculeum suum exerit apis illa Clara vallensis: *horrendum inquit penitus sacrilegium, quod & ipsum videtur excedere facinus, qui Domino Majestatis manus intulerunt.* Horrendum sacrilegium, puerum innocentem, integrum, omniisque nequitie inexperem, à molli ephæbo, aut galaci ancilla corrumpi. Horrendum sacrilegium, indulgentiæ aut conniventia parentum fraterculos sororibus incestuose consuescere, dum eodem strato ambo committuntur. Quod severissima lege olim cautum est Deuter. 27. *Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui, vel matris sue, & dicit omnis populus, AMEN.* Cui sceleri ut potenter occurratur, terrori sit, quod in Galliis accidisse Rossetus memorat: Illustri familia Nobilis, patum sollicitus de honestate ac integritate suorum,

filiolum cum filiola, ambos formâ venustissimâ, unâ dormite permisit, occasione illis lenis pubescentibus suppeditando, ut incestu, aliisque enormibus flagitiis sese fœdè contaminarent: aded etiam ut jam proveciores, cum hæc nupta tradita Nobili Franco, & filius vicissim uxorem specie ac genere insignem duxisset, alter alterum perditè deperirent, adulterio incestum superaddere non erubescerent. Donec fortè in scelere deprehensi ambo fugam capessunt, dudum tandem per Gallias profugi, comprehensi ambo, tortoris manu capite plexi sunt. Horrendum Sacrilegium, virgunculam non à Pastore, sed à lupo, violari. Horrendum sacrilegium, scintillas pietatis in teneris puorum animis velle extinguere, atque enascentia virtutis ac religionis semina suffocare. Herodiana malitia, clamat Bernardus, *Babylonica crudelitas est, nascentem velle extinguere religionem, est aliud parvulos Israel: si quid enim ad salutem pertinet, si quid religionis oritur, quicumque resistit, quicumque repugnat planè cum Aegyptiis, parvulos Israeliticæ germinis necare conatur; imo cum Herode, nascentem prosequitur Salvatorem.*

Refert Anselmus, latronem, qui in Cruce conversus, hanc gratiam meruisse, quia Deipara, cum Jesu parvulo, in Aegyptum fugiente, latro hinc pueri specie captus manus a eade abstinuit; ac tales non latrone dumtaxat, sed & Judæis crudeliores, manus illi inferte non reformidant, quia sacrilegium hoc videtur excedere facinus, qui Domino Majestatis manus intulerunt.

Unde severissimam eis pœnam divinus legislator intentavit, dicens: *qui scandalizaverit unum de pusillis istis, expedit ei, ut suspendatur mola asmaria, & demergatur in profundum maris.*

Quo supplicio ait Hieronymus gravissima crimina apud Judæos plestebantur? Et tamen addit: *expedit ei: ut mola descendat in profundum, ac cadavera superneatent, & vel conspectui nostro noceant.*

Hac etiam capitali comminatione subjeciunt, qui parvulos suos lacte destituunt, non corporali, de quo alibi egimus, sed spirituali, id est debita in præceptis fidei catechesi, atque in primis ad timorem

Franc.
Rossetus
hist. tragi-
de nostre
temps hist.
7.

Bern. serm.
3. in Epi-
phania.

Anselm. in
specul.
Evang.
Ludolphus
part. 1. c. 13.
n. 12.

Bern. cit.

Matt. 18.

Festo S. Ioh.
Baptista.

Sachinus
protrepti
con. c. 18.
pag. 218.

Turselin.
in vita
Xaverii I.
248.

& amorem Domini, ad virtutem & pietatem elementis. Ubi stimulo esse poterit, quod Sacchinus noster commemorat ex annis Collegii Quitenfis, orbis novi datis anno salutis 604. ubi hujusmodi historiam legimus: mulier per quatuor horas. cum pro mortua jacuisset, subito erexit sese, & acriter cepit flagello cedere, mirantibusque & quærentibus aliis, quid eo tempore ei contigisset, cum exanimis ab omnibus habebatur? inter cætera dixit, Dominum sibi oblatum, vulneribus cruentum & exprobatum ingratum animum, & perpetrata scelera oculis subiecisse, propter quæ pœnis addenda esset æternis.

Sed duorum præcipuè infantium angelico ritu fulgentium, quos à suis parentibus destitutos, ipsa sua lacte nutrierat, exoratum precibus, ut sibi ad respiciendam vitam rogaretur, ipsidemque infantibus postremo admonentibus. ne tantum beneficium obliteraret, oblatam speciem evanuisse. Quæ ubi enarravit, sic assurgit: Hanc igitur si gratiam innocentes referunt ijs, à quibus breviter vitæ usuram accipiunt, quam referunt ijs, à quibus accipiunt sempiternam à quibus non humano ad occasum, sed divino ad beatitudinem lacte parvuli pascuntur: quod lac S. Thom in illud 1. Pet. 2. sic ut rationabiles infantes sine dolo lac concupiscite, interpretatur, simplicem doctrinam seu simpliciora rudimenta fidei, de uberibus matris Ecclesia sugenda. Juvat hic meminisse Catharicæ Lusitanorum Reginæ, quæ ne hoc lacte parvuli destituerentur; mammilla verè regis illos lactavit. Intellexerat Xaverius Indiarum Apostolus, Reginæ huic, Soccorum, & crepidarum nomine, quadringentos aureos quotannis pensitare, quapropter ad Saharianam ingeniosè, quam religiosè literas scripsit, non alios fore Soccos, aut crepidas aptiores quibus ipsa cælum scanderet, quam Christianorum pueros in ora piscaria institutionem. Proinde orate se, ut Soccorum, crepidarumque veltigal, ad sternendam sibi in cælum viam prælucentibus tor parvulis, commutatione latè, propagandæ religionis attribueret. Illa ut erat fœmina insigni religione, suum illud tributum, libens ac volens dictis usibus concessit.

Alterum est, quod eos concernit, qui niveam illam in Baptismo vestem gratiæ & innocentia acceptam, ab omni macula lethali, illibatam hæctenus servaverunt, eandem ad finem vitæ, quam studiosissimè conservare nitantur, ut velut Agni abque macula, cum innocentibus gratissimas nos Deo victimas, hac ratione immolemus. nihil enim telte Lactantio, Sancta & singularis illa Majestas aliud ab homine desiderat, quam SOLAM INNOCENTIAM, quam si quis obtulerit Deo: satis piè religiosequeliteravit.

§. II.

Morum ac vitæ innocentia, cum parvulis, etiam cum vitæ discrimine servanda.

Supremus omnium Doctorum Magister duas ad propositum nostrum movet quæstiones, unam 1. p. q. 10. a. 4: agens, an Deus semper magis diligat meliora: quærit 4. an Deus magis diligat pœnitentem quam innocentem, quia plus de eo gaudet: dicitur enim Luc. 15. quod majus erit gaudium in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam supra nonaginta novem justis. Respondet S. Thomas, si ve sint innocentes, si ve pœnitentes illi sunt meliores & magis dilecti qui plus habent de gratia, cæteris autem paribus, INNOCENTIA dignior est & magis dilectus. Unde in catena sua aurea, ad caput Luc. 15. sed inter hoc sciendum est, inquit, quia sunt plerique justis, in quorum vita tantum est gaudium ut eis qualibet peccatorum pœnitentia præponi nullatenus possit. Cui suffragatur ex eadem illa doctissima, ac divinissima S. Dominici familia, Hugo Cardin. ad illa verba: gaudium erit in cælo super uno peccatore &c. sic ait: non tamen hoc est generale, quod hic dicitur: non enim de quolibet peccatore pœnitentiam agente majus est gaudium quam de sanctis: nullus enim peccator est, de cujus conversatione tantum est gaudium, quantum est de Joanne Baptista, sanctificatus est ab utero.

Sed gaudium illud de peccatore converso ad pœnitentiam est magis sensibile, inquit Cornelius, sicut majus est gaudium de re quam

Exodi 12.

Lactant. l. 6. divin. Institut.

S. Thomas 1. p. q. 20. a. 4.

S. Thomas in Luc. c. 15 gaudium erit super uno peccatore.

Hugo Card. in Luc. c. 15.

quàm deperdimus inventa, quàm de semper possessa. Majus gaudium de ægro jam à medicis deposito, sibi ad sanitatem restituto, quàm si nunquam ægrotasset. Majus gaudium naufrago, aut tempestate jactato, ubi portum appulerit, quàm si pacato mari, ac secundo flumine eum tenuisset.

Aug. d. 8.
conf. c. 3.

Ut disertissimè Hipponensis Antistes observa vit: *quid ergo agitur in anima, cum amplius delectatur inventis, aut redditis rebus, quas diligit, quàm si eas semper habuisset? jactat tempestate navigantes, minaturque naufragium, omnes futura morte pallescunt. Tranquillatur cælum & mare, & exultant nimis, quoniam timuerunt nimis. Aeger est charus & vena ejus malum renuntiat, omnes qui eum saluum cupiunt. egrotans simul animo. Fit ei rectè & nondum ambulat pristinis viribus, & sit jam tale gaudium, quale non fuit, cum antea saluus, & fortis ambularet. Cum tamen nemo quilibet dubitet, quin majus sit beneficium, magisque expectendum, rem non amittere, quàm perditam invenire, secundo salo, & cælo frui, quàm tempestate jactatum, portum tenere; non ægrotare, aut lædi, quàm à morbo & vulnere, pristinae sanitati restitui. Sicut omnibus manifestum est, majus donum ac beneficium præstari ab eo, qui amico donat horologium ira affabrè effictum, ut nunquam hæreat aut hallucinetur, quàm si minus correctum, quod ubi hæserit, etiam gratis emendaret, & quod plus gratiarum debeat, qui nunquam ægrotavit, quàm qui sæpè à morbo convaluit. Sic ut propositum prosequamur, absolutè & simpliciter magis gaudet homo de nonaginta novem ovibus, quàm de una, & Deus de nonaginta justis, quàm de uno peccante.*

Silveira
tom. 4. lib.
6. c. 26.

Secundam super eodem argumento quæstionem discutit S. Thomas 2. 2. q. 106. a. 2. *Virum magis teneatur ad gratias reddendas Deo INNOCENS, quàm peccans? Respondet: ex quantitate datæ, INNOCENS teneatur ad majores gratiarum actiones, quia majus bonum ei datur à Deo, & magis continuatum. Licet peccans alio modo magis teneatur ad gratiarum actiones, quia gratia magis gratis datur indigno. Tamen donum datum INNOCENTI, absolutè consideratum est*

*majus; Atque ita ex quantitate dati, censet doctor in asceticis præcellens, Ludovicus Blosius, dicens: majus beneficium est è vulneribus permanere illæsum, quàm ab inflictis vulneribus sanari, itemque præclarius est & majori dignum gratiarum actione, præstari à peccatis, quàm de amissis consequi veniam, ut luculenter patet in Virgine Matre, cui omni dubio procul, longè gloriosius fuit labe originali nunquam infectam fuisse, quàm ab eo, peculiari Dei beneficio exiit. Idem de Virginitate, quod de innocentia dicendum est, quæ semel amissâ, ut lachrymis & pœnitentiâ culpa tollatur, nunquam recuperari potest: Audacter loquar, inquit Hieronymus, cum omnia possit Deus, suscitare Virginem non potest post ruinam. Ita & ipse, audacter loquitur: cum omnia possit Deus, suscitare innocentem non potest post ruinam. Blosio conspirat electum S. Spiritus organum S. Anton. Patavius expendens responsum Phariisad Christi quaesitum, uter debitor plus diligeret fræneratorem, donantem utrique: *estimo quia is, cui plus donavit. Quod judicium Christus ratum habuit. Affirmat ergo S. Antonius id quoque valere in iis, qui ipsa non deliquerunt, quia à Deo sunt præservati.**

Est quippe majus beneficium, de B. Antonii tententia, præservari ne cadas, quam post casum erigi: itaque agnoscit, sic præservatos plus Deo debere, & jure adtingi ad plus diligendum: *quia donum datum innocenti, absolutè consideratum, est majus.* Nam innocens est melior, & magis dilectus, ergo plus Deo debet, antecedens patet, quia major vel minor dilectio, aut affectus Dei dicitur pro ratione effectus, sive boni, ab ipso in creaturam promanantis, in confesso autem est, quod ille filius plus parentem diligit, & diligatur, qui cum nunquam offendit, quàm qui post offensam in gratiam rediit: ut ille jure gloriabatur, *Nunquam cum matre in gratiam redij: quod in Deipara, Ioanne Baptista, alijsque sanctis, etiam veteris testamenti, qui innocentiam servaverunt, omnes agnoscunt, bonum quippe hominis non solum consistit in quantitate charitatis, sed præcipuè perseverantia usque ad mortem.*

Quam si in antiqua lege, non paucos, nul-

Blosius in
Sacculoani-
ma c. 14.
n. 6.

Bellarmin.
tom. 3. de
gratia.

Hieron.
tom. 1.
Eusebii
de custodia
Virgin.

Hieron.
tom. 1. ad
Salvinam
de Virgin.
servand.

S. Anton.
de Padua
in Evang.
seria 5. in
Passion.

S. Thom.
cit.

Hieron. in
dms 5.

Valentia
tom. 3.
disp. 3.
punct. 3.

Apophteg.
Lycosthen.

S. Thomas
ad Rom.
lect. 6.

Eccl. 18.

lūm Dei mandatum violando servasse legimus, quis in lege gratiæ de ea desperet? de Joſue cap. 11. habemus: *sicut præceperat Dominus Moysi servo suo, ita præcepit Moyses Joſue, & ille universa complevit: non prateriit de universis mandatis vel unum quidem verbum, quod jufferat Dominus Moysi.*

Idipsum de Abraham, Moyle, Samuele, Elia, Elifæo, Iſaia, Ieremia, alijsque Prophetis cenſet Bellarminus. At in lege gratiæ, quis justos enumeret, qui primam innocentiam conſervarunt? norant hi, felicius esse nunquam fuiſſe infelicem, ſemperque Deo fidelitatem ſervasse.

Hinc non est quod quis ita de pœnitentia, ac miſericordia Dei præſumat, quod lapsis etiam ſua ſint remedia, quæ ut innocentes, ac candidæ animæ, velut infelicium, nunquam adhibenda præcaveant, ſic monet Hieronymus Salvinam de virginitate ſervanda: *nec ſtatim nobis pœnitentia ſubſidia blandiantur, qua ſunt INFELICIUM REMEDIA, cavendum eſt vulnus, quod dolore curatur.*

Cæmentarius è recto decidit omnibus artibus luxatus, peli ovina inſuitur, ſenſim ſibi, ſed nunquam integrè reſtituitur, *hæc ſunt infelicium remedia.* Novi filiam formâ præſtantem quæ ad focum obdormiſcens, in illum incidit, & fædè aduſta, perita medici manu curata non tamen ſine notabili veteris venuſtatis detrimento: hæc ſunt *infelicium remedia* &c. haud ſecus, qui ab excelloſæ ſuperbiæ faſtigio dejecti, aut è flammis libidinis erepti ſalubriter ad pœnitentiam redierunt, *infelicium remedia* experti ſunt. Ut pluribus idem Doct̃or proſequitur in illa verba Amos 5.

Iſraël cecidit, non adijciat ut reſurgat; Virgo Iſraël projecta eſt in terram ſuam, non eſt qui ſuſcitet eam, ubi ſic ait: ſi pœnitentia reddat vulnere ſanitatem, quomodo dicitur dominus Iſraël cecidit, amplius non reſurget? Virgo Iſraël erravit in terra ſua, ultra invenire non poterit ſublevantem &c. non eſt enim eadem gloria ejus, qui ſemper ſecutus Dominum, & ejus qui aberraverit à grege, & poſtea boni paſtoris reportatus eſt humeris. Vnde & per alium Prophetam Dominus ait: malo pœnitentiam peccatoris, quàm mortem. Pœnitentia non ſanctitati puriſſima, & Eccleſia Chriſti, qua non habet rugam, neque maculam, ſed morti & inferis comparata ſit melior. Hæc dicimus, non quo iuxta Novatum, tollamus ſpem pœnitentia: ſed quo timidioreſ faciamus eos, & ſacerdoſ ſolicitos, qui aperta janua pœnitentia, dum ſperant futura, perdunt præſentia, & qui abſque vulnere poterunt permanere, incauti vulnus accipiunt, ut poſtea dolere curentur.

Denique ſupra omnes quos hætenus enumeravi Eccleſiæ Doct̃ores, irrefragabile Chriſti, primæ veritatis teſtimonium eſt, qui Episcopum Ephēſi ſic acerrimè perſtingit, dicens: *habeo adverſum te quod charitatem primam reliquiſti*, id eſt innocentiam, ſeu gratiam primam, quæ teſte Ruperto, eſt *principale donum: Hoc enim ſolum & panē unicum ſignum perfectionis, & teſtimonium vera virtutis.*

Pro hac prima charitate, & innocentia tūenda, Iob omnes adverſitates, & injurias ſuſtinuit, atque omnibus deperditis, hac unicâ ſervatâ, ſibi laudi duxit exprobrari: *adhuc retines INNOCENTIAM?* atque in hac tanta omnium adverſitatum procella, *Iob cordis & oris INNOCENTIAM oſtendit.* Utinam & vobis, fortunæ, liberi, ſpes, & res omnes non tanti ſint, ac innocentia, quàm in adverſis nec impatientia, nec blaſphemia, nec deſperatione, aliave in Deum, certè pulchrum, ac laudabile inquit Auguſtinus in I. Pſal. 103. *pulchrè addidit, & adhuc perſeveras in INNOCENTIA? quia difficile eſt preſſam malis INNOCENTIAM non dolere, & hoc ipſo fide non periclitari, quod ſe videat injuſte ſuſtinere.*

Utinam eam hoc corruptiſſimo ſæculo cauſidici, ſenatores, judices præ omni auro & argento, ita in pretio habeant, ut quiſque affirmare poſſit: *munera ſuper INNOCENTEM non accepi: memor divini illius moniti: cuſtodi INNOCENTIAM, & vide aq̃uitatem.* Quo fiet ut bonis & beneficiis æternis gratiæ, & gloriæ replearis, Palæſte regio conteſtant e: *non privabit bonis eos qui ambulant in INNOCENTIA,* Hugo Card. hoc eſt gratia in præſenti, nec bonis gloriæ in futuro. Ergo ut illa bona habeamus, cuſtodiamus INNOCENTIAM & bona præſentia

Apoc. 2.
v. 4.

Rupertus
hic.

Iob 2.

Hugo in
Iob c. 1.
ſub finem.

Pſalm. 14.

Pſalm. 36.

Pſalm. 8.

Bleſius in
Melloani-
ca c. 14.
66.

Bellarmin.
tom. 3. de
gratia.

Hieron.
tom. 1.
Eufſtochiū
de cuſtodia
Virgin.

Hieron.
tom. 1. ad
Salvinam
de Virgin.
ſervand.

S. Anton.
de Padua
in Evang.
ſeria 5. in
Paſſion.

S. Thom.
2. 2.

Hieron. in
Amos 5.

Valentia
tom. 3.
li. 3.
c. 3.

Apoſt. Greg.
Lyc. ſtben.

S. Thomas
ad Rom.
c. 6.

Ecceh. 18.

Rom. 16.

sentia, & temporalia contemnamus, qua qui appetunt, INNOCENTIAM perdunt iuxta illud Proverb. 28. qui festinat ditari, non erit INNOCENS. Utinam filia adhuc primam charitatem servantes, observent eos, qui per dulces sermones, seducunt corda INNOCENTIUM, & ad sanguinem usque pro eo decerent.

Quem si pro innocentia, pro justitia, pro Virginitate tuenda effunderent, etiam Martyres sine sanguine, innocentum choris adscribi poterunt. Hoc à vobis postulat sanguis SS. Innocentum, qui dum clamat ad Dominum: *Vindica sanguinem nostrum*, reponsum accipiunt, præstolandum, donec impleatur numerus fratrum vestrorum: Quod observans Augustinus, ait: *Videris igitur quoniam propter nos Martyrum vindicta differtur Dum nos retardamus [innocenter vivere & innocenter pati] horum sanguis inultus est.* Itaque eorum numerum fratrum nostrorum compleamus.

Aug. serm. 4. festo Innocent,

§. III.

Quandoquidem innocentes pro Christo occisi sunt, quin & nos innocenter oppressi, alicuius toleremus.

Bolduc. tom. 1. in Job. p. 120.

Fredericus Gonzaga, Mantuæ Dux, dum sub Carolo V. Exercitui præesset varijs calumnijs, & adversæ fortunæ telis innocenter impetitus; adamantem in summitate montis conspicuum, inter flammam undique adlabentes, in symbolum assumpsit, subiecto lemmate ἡρώδης ἰδὲ ἐστὶν ἰννοκενς: uti enim ignis, maculam nullam adamanti inute vales, sed eum reddit nitidiorum: ira nec adversa animo innocenti, quem Deo & hominibus illustriorem reddunt, ejus detritæ veritatem convellere videntur tot miserorum querelæ ac lamenta, qui jus suum violari aperta vi, vel iniquis litibus, malevolo dolo, ac fraude fortunam eripi, bona invadi, famam levare, falso traduci, sanguinem & vitam per nefas extorqueti, idque omnium malorum acerrimum, quod hæc innocenter & sine causa, aut culpa patiantur, gravissimè expostulant.

Unde quotidianæ murmuraciones, & in

superos ac inferos execrationes, nunc atillæ, quæ se à pedissequa supplantari, idque innocenter quæritur, nunc vicini de vicino, nunc subditi de subdito, de procaci exterrorum lingua, apud superiores se inauditum, aut suspectum, innocenter damnatum. Quasi verò præstaret eos nocentes condemnari, nocentes furum instar, aut latronum, de bonis, de fama deturbari, quibus Christianum illud, licet à gentili, ad ruborem nostrum juverit induxisse Socratis testimonium, qui ad mortem damnatus Apollodoro comploranti, dicentique: INNOCENS morieris. Quid, inquit, num me nocentem mori mallets? Ita & tu: num me ut adulterum, ut parricidam, ut proditorem mallets?

Aliter profectò Joseph qui infamis flagitij falso insimulatus, in carcere detrusus nil perturbationis, nil execrationis ostendit, sed has gloriosas voces jactavit hic INNOCENS in lacum missus sum. Sed ut hæc prisce sæculi mittamus, S. Petrus Martyr, è Dominicana familia cum beatissimis mentibus agere visus, quasi mulierculas ad intima religiosi Claustrii adita admisisset, turpis sceleris innocens arguitur. Etenim quæ superum, Deique fuit indulgentia, sapius humana specie ei sese visendas exhibebant è cœlitibus Virgines inclytæ, Agnes, Catharina, Cæcilia, cum forte eas advenit Religiosus unus aliquis & in virum, sanctum seu errore, seu zelo acrius exarsit, quasi virgines in claustra, in intrinsecu cubiuli penetralia, contra religiosæ vitæ morem, & leges admisisset. Illius culpæ quasi jam reo dies indicitur, accusatur, damnatur, & domestico carcere multatur. Benignioris cœli favore celat demissionis & patientiæ studiosus in paucis, solâ innocentia teste securus. Sed cum longius iret pœna, nocte quadam, seu doloris, seu amoris astu evinctus animus, blandè, & pièque coram Crucifixo queri cœpit, & arguere longas illas in illo squalor et tam innocenter moras, quas inter sapius audita illa voces, Domine, quid feci: quid commervi: Cui Christus è Cruce hæc reddidit: Et ego Petre quid feci? Cerne pedes, & manus affixas infami ligno, cerne cruentum è spinis caput, cerne hians, & apertum à ferro latus, cerne sparsis toto corpore vulnera, & quod ijs acerbis fuit, audi in ipso

Genes. 40. 15.

S. Innoc. Dom. 2. post Pascha serm. 1.

S. Vincent serm. de SS. Innoc.

Aug. Jer. Festo SS. Innocens.

ipſo mortis aditu, extremaque luſta, jactas in me calumnias, & ſcommata: *Et ego Petre quid feci? Aegre pateris intra domeſticos parietes, & religioſa clauſtra de tuo nomine fama que aliquid decedere, & ego paſſus ſum eam lacerari in Calvaria vertice, in oculis omnium multitudinis, in conſpectu Solis, & ut hoc paterer, ipſe quid feci?* Ea vox, ac brevis commonitio innocentiffimi Jeſu ita pupngit animum Perri, atque unâ roboravit, ut innocentia ſua fretus, de querelis cogitaſſet nunquam, eſt totus in eum facto impetu injurioſus fuiſſet orbis. Vos nondum vincula & carceres, ut innumeri in Anglia, Japonia, aliifque locis perpeſſi, levi macula aſperſi, levi calumnia perſtriſti, exigua injuria à vicino læſi, in diras, in iras, in vindictam inſurgitis & innocentiam veſtram falſò impeti declamatis. Vocem comprimere hodierna die vos oves, & cumprimis Paſtor earum ſuo exemplo commonefaciat.

Lubet, dum de innocentibus nobis ſermo eſt, divi Innocentii parenſim adferre, qui ubi ovem à *manſuetudine*, & INNOCENTIA commendat: *ſales, inquit, debent eſſe fideles, ut ſint manſueti, ne reddant maledictum pro maledicto, ejus exemplo, qui tanquam ovis ad occiſionem ductus eſt, & ſicut agnus coram rudente non aperuit os ſuum. Qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur, ut ſint INNOCENTES, ne quemquam offendant, nulli noceant, neminem ladant.* Quas ovis & innocentis proprietates, ſi in vobis expreſſeritis. ſpondet divino oraculo S. Vincentius, inter prædeſtinatos à dextris conſtituendos. Ovis, inquit, non noceat dentibus ut canis, non cornibus ut bos, nec calcibus ut equus, vel mulus; ſic perſonæ ſimplices, ac Innocentes ſunt oves, quæ non mordent adverſarios ſuos diffamando, nec cornibus potentia, nec pedibus deſpiciendo aliquem conculcant, quia ovis non eſt vindicativa. Qui habent has conditiones ovis, in judicio à dextris conſiſtent, ut Matth. 6. promittitur. Tum ô ſancti innocentes, completus erit numerus fratrum veſtorum, & una voce clamabitis: *Vindica ſanguinem noſtrum Deus noſter.* Tum inquit Auguſtinus, tyrannum compellans: *Herodes quid putas acturus eris, quando contra te Cæleſtis Panthei pars II.*

tantorum claſſes infantium, judiciale cooperine exercere litigium? invenies claram linguam, magnam vocem, meſuram perfectam, omnes juvenes candidatos, in meſuram atatis plenitudinis Chriſti fulgentes. Cum ſtare caperint ante eum, quem putaveras occidendum, pro quo ſuderunt ſanguinem preſioſum, ipſum videbis throno igneo præſidentem, illos ſolum Dominicum circumdantes, candore rubeo ſplendentes propter candidam aetatem. & ſanguinem Paſſionis. Quid acturus es, quid dicturus? tacebis reus, dum tantus cantabit exercitus Sanctorum: vindica ſanguinem ſervorum tuorum, qui effuſus eſt. Introeat in conſpectu tuo gemitus compeditorum.

Quid tu calumniator acturus es, quando contra te tot innocentes lingua clamabunt: *Vindica Domine ignominiam, infamiam vitæ immaculatæ turpiſſimè inuſtam?*

Quid tu cauſidice, ſenator acturus es, quando contra te tot pupilli ac vidua innocentè oppreſſæ vociferabunt: *Vindica Domine injuriam, miſeriam, pauperiam, quam injuſtè paſſæ ſumus? Quid tu Judex acturus es, quando contra te tot innocentium voces reſonabunt, quos temerè ad torturam, & equuleum rapuiſti, & per vim ſcelus, quod non commiſerant, expreſſiſti? quod ſeveriſſimè, ſed & veriſſimè exaggerat Auguſtinus, dicens: Cum quaritur, utrum ſit nocens, cruciatur, & INNOCENS luit pro incerto ſcelere certiffimas poenas: non quia illud commiſiſſe deſegit, ſed quia non commiſiſſe neſcitur, ac per hoc ignorantia Judicis plerumque eſt calamitas INNOCENTIS. Et quod eſt intolerabilius, magiſque plangendum, rigandumque ſi fieri poſſet fontibus lachrymarum, cum propterea Judex torqueat accuſatum, ne occidat neſciens INNOCENTEM, ſit per ignorantia miſeriam, ut & tortum & INNOCENTEM occidat, quem ne innocentem occideret, torſerat.*

Hi omnes vindictam clamabunt, & impetrabunt; jamque coronati Agno immaculato; innocentes & recti in æternum adhærebunt.

FESTUM

S. SILVESTRI PONTIFICIS.

Constitui te, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & adifices, & plantes. Jerem. 1.

EMBLEMA LII.

Statua in horto ex ligustri aut verbena contexta, forcipe formanda, ne silvescant.

Nec dum sua forma recessit. Virg. l. xi.

ARGUMENTUM.

Mnem curam, industriam, solertiam, quam lectissimis hortis, amœnisque viridariis, mortales impendere consueverunt, sanctissimus Pontifex *Silvester*, ad agrum Domini, hortumque Ecclesiæ impensius excolendum, convertit: hoc in super salubri nobis documento relicto, ut quicquid forcordiâ, aut somnolentiâ nostrâ in interiori animæ horto zizaniorum excrevit: quidquid veprium, aut spinarum pullulavit, evellere, destruere, ac dissipare: omnes denique luxuriantes ramos, & inutilia sarmenta rescindere studeamus. Illud etenim hâc usu, venit, quod st atuis, opere topiario ex herbis, aut racemis concinnè flexis, ac plexis: quæ nisi identidem tondeantur, & superflua sarmenta amputentur, omnis brevi elegantia, ac forma recedet. Quare si quisque ad se reflectat, facilè advertet, quia *tempus putationis advenit*, ac plurima esse, quæ putanda sunt: *Quis enim ita ad unguem omnia superflua refecavit, ut nihil se habere putet putatione dignum? Crede mihi*, inquit Bernardus, *putata repullulant: semperque nobis putationis est tempus.* Quod ipsum S. *Silvester*, etiam in Ecclesiæ horto observavit: cessante porrò jam sub Constantino sæva tyrannorum persecutione, hyems abiit, & recessit, flos veræ Religionis, & cultus divini apparuerunt: tempus putationis advenit, quo everfis dæmonum delubris, omnes idolorum ritus, infames Arii errores, ac magicæ superstitiones amputarentur. Sed & tempus advenit, *ut adifices & plantes*: quod suavsu *Silvestri*, Constantinus luculenter præstitit, augustissima summò Numini templa extruendo, eaque lacris vasis ex auro, & argento regîa magnificentiâ locupletando. Ubi obiter illos perstrictos velim, qui illud Judæ malignè jactitant: *Vi quid perditio hac?*

- §. I. *Constitui te, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes.* Jerem. 1.
 §. II. S. *Silvester* politus quoque, *ut adifices & plantes.* Ibidem.

Matth. 26.
Ioann. 12.

FESTUM

Ahan. Si
nata in
Gen. cap. 2

Cen. 3

Cant. 2.
Bernardus
serm. 58.
in Cant.

Amb. in
priori Apo-
log. Davi-
117.

Cant. 2.

S. SILVESTRI PONTIFICIS.

Constitui te, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & adifices, & plantes. Ierem. 1.

Rimus, qui unquam in orbe exiit Hortulanus, primus hortorum cultor, ac summus arborum, & frugum amator, ipse rerum omnium conditor Deus fuisse

perhibetur: qui longè amoenissimum, supra omnia tempe, & Præstiosera, hortosque Hesperidum, viridatium creavit, & sua ipse manu complantavit, ut Genesis 2. disertè legitur: *Plantaverat autem Dominus Deus paradysum voluptatis.* Hortulani munere ipse perfuinctus, teste Athanasio Sinaita: Deus inquit, fuit *HORTULANVS*, & sua creatura administrator. Verùm post lapsum primi hominis, omnes horti maledicto subjecti, peccati lolium, & scelerum zizania protulerunt, & terra juxta divinam comminationem spinas

Cen. 3. & tribulos germinavit, totusque mundus in horridam errorum, ac flagitiorum silvam luxurianter excrevit: donec Redemptor noster cœlestis Agricola, & divini Hortulani formam indutus, ad nos descendit, ac suæ gratiæ fulgore & calore pigrum hyemis trigus discussit: *Hyemem*, inquit Ambrosius, non temporis, sed infirmitatis, quæ agrum animæ omni flore dispoliat: est enim hyems torrens solis, est hyems mentis, quando animo frigus illabitur, quando vapor animi evanescit, quando solvitur rigor sensus, quando nimius humor exsudat, & mentem gravat, quando interior caligat aspectus: Hac autem omnia depulsi vernum tempus, quod nobis attulit Christus. Tunc flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit.

Quin & hortulani specie benignissimus

Redemptor noster sese Magdalena exhibuit, *Guarricus* Joan. 20. v. 15. quo habitu cum B. Guarricus *serm. de SS.* in spiritu contemplatus, ait: *O Domine Iesu, Scripturatum verus es HORTULANVS, idem creator, qui cultor, vel custos horti tui, qui verbo plantat. spiritum rigas, virtute incrementum das.*

Unde nemini mirum videbitur, si S. Sylvestro, Christi Vicario, summo Ecclesiæ Principi, ac Pontifici Maximo, eadem partes, & functiones Hortulani tribuero, cum & inter mortales Reges ac Imperatores, Agricola ac Hortulani munere functi perhibeantur. Aureè Chrysostomus hæc ad mores referens: *Princeps*, inquit, *quidam plantarum cultor*, *Chrysost.* alia quidem amputans, & prohibens, alia vero fovens, & crescere faciens: sicut & optimi *hom. 15. in 2. ad Cor.* Principes, malos quidem, & multos damnosos plectunt, ac puniunt, bonos vero, & frugi, ad majora provehunt. Talem se præbuisse S. Sylvestrum, ex hoc Jeremiæ patebit vaticinio.

§. I.

Posui te, ut evellas, & destruas, & disperdas & dissipes. Jerem. 1.

Cornelius in hunc locum: *Nota*, inquit, *Cornelius in ler. c. 1.* hic esse metaphoram ab *HORTULANIS*, qui priusquam utiles, ac salubres herbas, fructus, aut flores in viridario quopiam plantare solent, infelix lolium, urticas, ac sentes evellere conantur.

Viderat sanctissimus, ac solertissimus Ecclesiæ cultor Sylvester, agrum illum jam idolatriæ, hæreseos, omniumque flagitiorum urtica replevisse, eod quod non poterant adificari bona, ut loquitur Hugo Cardinalis, nisi *Hugo Car. in ler. c. 2.* destructa essent mala: nec plantari optima, nisi evollerentur pessima: omnis enim plantatio, quam non plantavit Pater cœlestis, eradicabitur.

Ribadin.
in vita S.
Vincent.
serm. de S.
Silvestro.

Quare ad hoc omne studium, operam, laborem, sudorem contulit. Ac primum quidem inimicum hominem, qui spargebat zizania, Tarquinium tyrannum sustulit: ad tribunal quippe ab eo vocatus, novo more mortem iudici reus dixit. Dictum, factum, pisces dum cœnat, spinam fortè ex hoc guttore recepit, Tarquinius hamum mortis esse sentit. Eo orbis probro sublato, ardentius S. Pontifex noxia evellere, destruere, disperdere, dissipare perrexit, idolorum simulachra evertendo, fana destruendo, hæreses evellendo: jam enim Cacodæmon aliud ab orco monstrum, Arium excitat, qui in medio tritici, zizania seminaret, novisque erroribus adeo jam omnia latè intecerat, ut universus propè orbis Christianus ingemisceret se esse Arianum. At Silvester, qui positus ut evellat, & destruat, & disperdat, & dissipet, illud tam sublime malum inter *οὐρανίου*

Baron. an.
Chr. 324.
n. 126. &
n. 161. n.
325. n. 19.
n. 199.

& *οπίσθίου* filium esse ejusdem, non similis substantiæ, radicibus evulsit, & in Concilio Niceno 313. Episcoporum, quo Legatum suum Osum: Cordubensem Episcopum præmiserat, Arian hæresi damnata; atque in altero Romano 384. Episcoporum, S. Silvester acta Niceni confirmavit, eamque pestem penitus extirpavit.

S. Greg.
Pastoralis
cura part.
3. c. 35.

Quin & id muneris animarum cultoribus, Confessariis, Pastoribus, divini verbi Præconibus demandatum est: *Hinc est*, ut docet Magnus Gregorius, scribens de Pastoralis cura, quod Ieremia misso ad prædicationem, dicitur: *Eccce, constitui te ut evellas, &c. quia nisi prius perversa destrueret, edificare utiliter electa non posset: quia nisi ab auditorum suorum cordibus spinas vani amoris evelleret, frustra in eis sancta prædicationis verba plantaret.* Emulari porrò hic Hortulanum juvat, qui dum surculum arbori inserit, quo melius crescat, omnes luxuriantes ac silvescentes ramos amputat. Haud aliter, ut *verbum inferum* in animis radices agit, evanescentes, & longius evagantes *vani amoris* cognitiones reseccandæ sunt; atque ita quis mutatur in vitum alterum:

Jacobi 1.
12.

Virg. 2.
Georg.

Miraturque novas frondes, & non sua poma.

Pastores animarum missi sunt, ut è diocesi sua hæreses evellant, adulteria destruant, dissidia dissipent,

Patresfamilias suum quoque agrum, seu hortum habens, quem excolant, quem à zizaniis & lolio expurgent: nam si in agro Ecclesiæ, illa in medio tritici excrecant, quantum magis inter delicias ac divitias, quæ à Christo spinæ vocitantur, affurgent, Quapropter libet quemque vestrum iis verbis, quibus olim S. Bernardus Eugenium Pontificem compellare: *Putasne & tu invenias aliquid elaborandum in agro Domini?* respondet, *plurimum: non planè totum, qui verè emundavere Propheta, aliquid filius suis Apostolis quod agerent, reliquerunt; aliquid IPSI PARENTES tui tibi.*

Vos igitur parentes, putatisne, quod aliquid invenietis elaborandum in agro Domini, in vitidario familiæ vestræ? imò plurimum zizania vobis evellenda, id est, teste Hugone Card. *Peccata mortalia.*

Evellenda in famulis & ancillis perfidia, pigritia, contumacitas, lubricitas, familiaritas nimia.

Evellenda in filiabus vestris lascivia, luxus, meretricius ornatus, &c. In filiis evellenda temulentia, nimia licentia, verba prociacia, perjuria, blasphemia, & quidquid in illis vitiosum est: discipuli quippe expositionem parabolæ zizaniorum à Christo poscentis, hoc responsum acceperunt: *Zizania autem sunt filii nequam.* Hinc perappositè S. Vincentius parentes Hortulanis comparat, dicens: *Culpa est HORTULANI si arbores sunt coreuosa, quia parva poterant dirigi, ita vos parentes estis HORTULANI.*

Ad quod plurimum conferet, si ipsi parentes, pravo suo exemplo, in agro familiæ suæ non seminant zizania, ut testè monet Hieronymus: *Omnia autem scandala referuntur ad zizania.*

Denique non ad parentes dumtaxat, sed ad quemque vestrum spectat hoc documentum, ut ex horro animæ suæ evellat herbas inutiles, scilicet cogitationes malas per contritionem: & destruat nocivas delectationes *munda confessione*, & disperdat peccata *competenti satisfactione*, & dissipet colligationem mala *consuetudinis per bonam assuefactionem.* Vel paucis: Evellat actum peccandi; destruat consuetudinem, dissipet occasionem.

Putasne tu, quisquis es, invenias aliquid elabo-

Bern. ad
Eugen. de
Considerat.
lib. 2.

Hugo Card.
in serm. 1.

P. Tylingem
Paradys.
lib. 2. c. 24.
pag. 256.

Matth. 13.
S. Vincent.
serm. 2. s.
s. Penite.

Hier. som.
9. super il-
lud. qui se-
minat bo-
num semē.
S. Thom. in
Matth. 3.

Ambr. 1. 2.
lib. 7. ad
Thym. 2.

PROV. 24.
v. 31.

elaborandum in agro cordis tui? Audi Salomonium oraculum: *Transivi per agrum hominis pigri, transivi & per vineam viri stulti, & ecce totum repleverant urtica, operuerant superficiem ejus spina. Idem Eminentissimus doctrinā & sanctimoniam Cardinalis: Ager hortus, vinea, spiritualiter idem sunt, scilicet mens vel conscientia cujusque hominis. Tum exponit, quid cuique evellendum, dissipandum, ac destruendum sit: Per urticas, inquit, designantur prurientia desideria terrenorum, & incontinentia libidinum: per spinas intelliguntur punctiones spiritualium vitiorum.*

Haudit hæc credo, ex magno Gregorio, qui lib. 30. mor. c. 20. sic verba Sapientis exponit: *Per agrum homines pigri, atque per vineam stulti transire, est cujuslibet visam negligentis inspicere, ejusque opera considerare, quam urtica vel spina replent: quia in corde negligentium prurientia terrena desideria & punctiones pullulant vitiorum: quia scriptum est in desiderii est omnis otiosus.*

Somnium hic vobis non vanum Advocati Fiscalis, Magistri Simonis van Vee, proponā.

Hic in aula Hollandica somniat (quem admodum ipse filii suis, aliisque domesticis expertus retulit) se versari in horto Jurisperiti Parisiensis, apud quem juvenis commoratus fuerat, eumque se incultum, vepribus, & urticis oppletum cernere, quem olim cultissimum, & lectissimis floribus ornatum viderat. Hoc somnium ostentum ratum, ad interiorē animæ suæ hortum retulit eumque profus incultum, peccatorum spinis, ac vepribus refertum, jamque longo temporis intervallo, nulla exhomologesi expurgatum advertens statuit, quidquid zizaniorum, quidquid lolii succreverat, quamprimum salutari confessione evellere, penitusque eradicare. Ita oculos quisque suos, ad interiorē illum hortum reflectat, & advertat, quid evellendum sit, qui luxuriantes palmites, & silvescentes rami amputandi sint. Ad quod salubriter hortatur S. Ambrosius: *Rescindatur luxuries, delicia deserentur, & si quis fuit luxuriosus, valeat superiorem: recessa enim vinea fructum affert, semiputata frondescit, neglecta luxuriat. Castigemus ergo corpus nostrum, & redigamus in servitusem, omnia in nobis superflua rescindamus.*

Monet divinus Salomon cœlestem Sponsam, quia tempus putationis advenit. Ubi mellifluè suo more, ore, & ore Bernardus: *Ad vineas ergo excolendas ducitur, quæ ut possint uberioribus fructibus respondere colonis, ante omnia necesse est, sarmenta sterilia projici, succidi noxia, PUTARI SUPERFLUA. Has autem vineas animas esse audistis. Quas ut dignè excolatis, superflui cincinnati, superflua sarmata terram verterentia, superflua convivia, superflua colloquia, superflua delicia, superflua divitiæ in usus optimos amputandæ sunt, quia superflua divitiis inquit Chrysostomus, necessaria sunt pauperi.*

Non est, quod quis hic sese palpet, aut adblandiatur, quasi nihil in se putandum putet. Quod putare amputandum docet idem Bernardus. *Quis enim ita ad anguem omnia superflua resecat, ut nihil se habere putet, putatione dignum? Credite mihi, & PUTATA REPULLULANT, & effugata redeunt, & reaccendantur extincta, & sopita denudè excitantur. Nonne hoc indices videte est in amœnissimis viridariis, ubi opere topiario ex flexilibus herbis, ex plexilibus racemis statua efficitur, putata repullulant? quæ nisi frequenti putatione refecentur, totæ silvescunt, omnique elegantia, ac formæ recedit: contra ac in pictis, fictis imaginibus, ac statuis marmoreis fieri assolet, in quibus efformandis, etsi multum operæ, ac laboris insumatur, eam tamen, quàm semel adeptæ sunt formam, constanter retinent. At nos statua vivæ, assiduo putandæ sumus. Unde concludit: *Parum est ergo semel putasse, sæpe putandum est, imò si fieri possit semper, quia semper quod putari oporteat, si non dissimulas, invenis.**

Quod si sanctissimus hic Archimandrita in suis Religiosis, primitias spiritus habentibus, & continua mortificationis falce utentibus, aliquid semper putandum inveniat, dicens: *Nobis, fratres semper putationis est tempus, quanto verius, quotquot estis, dicere potestis: nobis semper putationis est tempus; nobis, qui per tot peccandi occasiones, per tantum licentioris vitæ spatium, tot inaniū verborum, cogitationum, vitiorum sarmenta produximus, semper putationis est tempus.*

Quæ Ludovicus de Ponte, doctissimus

Cant. 2.
Bern serm.
58. in
Cant.

Bernicie.

Bern, cit.

Bern. ad
Eugen. de
Consid.
at. l. 2.

Hugo Card.
in Prov.
l. 2. v. 31.

Hugo Card.
in Prov.
l. 2. v. 31.

P. Tylingen
Paradys.
l. 2. c. 24.
pag. 256.

Matth. 13.
S. Vincent.
serm. 2. fe-
sto Pentec.

Hier. somn.
9. super il-
lud. qui se-
minat bo-
num semē,
S. Thom. in
Matth. 30.

Ambros. l. 2.
cap. 7. ad
Simplicia.

De Ponte
in Cant. l.
5. exhort.
19. §. 3.

ac divinissimus interpres, per Sacramenta, facillimè & commodissimè putari docet: id est, si, inquit Sacramentorum Ministræ, maxime cum baptizant, absolvunt, aut infirmos unguunt, etiam inter putatores computantur: lingua enim, & vox Sacerdotum dicentium: *Ego te absolvo à peccatis tuis*, est velut falx acutissima, & velut gladius utraque parte acutus, & maxime penetrativus, qui putat, fecat & separat ab anima, & ab intimis cordis penetralibus, cuncta quantumvis enormia, dum tamen per confessionem ritè sunt prolapata. Nec ad hoc particulare tempus assignatum est, extra quod fieri non liceat: non enim hæc putatio fit tantum semel in anno, sicut in viribus & arboribus; sed quoties opus fuerit, verù est dicere: *Tempus putationis advenit.*

S. Greg. l. 8.
mor. c. 3.

Alteram metaphoram ab inanimatis ad animata, à plantis ad homines inducit Gregorius, dum ait: militiam vitam nostram vocitari, quia ex ipsa met nascitur, unde perimatur: quia etsi semper ex virtute succidat, quod ex infirmitate generat; semper tamen ex infirmitate generat, quod ex virtute succidat. Quod ipsum similitudine piorum elegantè explicat, de quibus dicitur: *Levita radant omnes pilos carnis suæ: pili etenim carnis, inquit, sunt qualibet superflua humana corruptionis, qua radi præcipiuntur, non evelli: rasæ enim capillus, in carne radices remanens, & crescunt, ut iterum radiantur: quia magno quidem studio superflua cogitationes & affectiones amputanda sunt, sed tamen amputari funditus nequaquam possunt: semper enim caro superflua generat, qua semper spiritus ferro solitudinis recidat. Levita autem assumptus dicitur, id est, divinis officiis mancipatus. Quanta libet autem quæpiam virtus sancta conversationis evexerit, adhuc tamen de veritate vita nascitur, quod rescindatur. Subeat animum, Auditores, quantum viri & foeminae, formæ ac pulchritudinis amantes, curentur barba, ciuicini, supercilia, capilli in frontem concinnè promissi, quot mensibus, hebdomadis, imò diebus tondentur, putentur, radantur, ne pilus exeret, atque eam curam ac diligentiam, ad animæ formam & venustatem conferamus.*

Num. 8.

Jam extinctis tyrannis, hyems persecutorum Romæ abierat; sic tamen, ut sub Constantino etiamnum gentili, rem Christianam remissius curante, ager Domini totus silvesceret. Quare tempus putationis advenit, dumque barbaram, impiam, immanem Constantinus putationem, in tenellulis, ac frugiferis plantulis meditatur, Sylvester eam in sacramenta inutilia, in infames idolorum truncos, eos evertendo, deturbando, destruendo, salubriter converti fecit. Etenim impietatis suæ fœditatem, ut videret Imperator, leprâ infectus, sacrificuli lepram ut abluat, balneum ex trium millium parvulorum sanguine suadent, ingemuere ad hujus crudelissimæ putationis consilium omnes matronæ, cum audirent sanguini, quo vel manum aspergere scelus semper non expiandum habitum est, totum velle Imperatorem innatere. Certè innatere rectius tot matrum lachrimis jam poterat. Interea Principum Apostolorum species dormienti oblata, vocatè Sylvestrum jussit, qui sanctiores illi thermas ostēdetet, vocavit, & christianis undis lotus, idola detestatus, lepram corporis, animique exiit. Hoc itaque Imperatore è tenebris in lucem fidei educto, nova lux Ecclesiæ orini visa. Sol tetentor illuxit, jamque non tempus putandi, sed ædificandi & plantandi, quæ erat altera pars hujus pancegyricæ, advenit.

§. II.

S. SILVESTER postus ut ÆDIFICET, ET PLANTET. Jerem. 1.

Refert Suetonius de Vespasiano Imperatore, quod isto restitutionem Capitolij aggressus ruderibus purgandis manus primus movit, ac suo collo quadam exulit. At longè gloriosius sibi studuit Constantinus, qui à Vespasiano genus ducit, pro cultu veræ Religionis præstare, quod ipse pro superstitione avita officium exhibuerat, sic porrò habent acta Sylvestri: Constantinus octava die à recepto Baptismo, processit albus depositus, totus mundus exultans: & veniens ad confessionem B. Petri Apostoli, ablatoque diademate capitis, exuens se chlamyde, & accipiens bidentem, terram primus aperuit, ad funda-

Cant. 1.

Baron. Ri.
badin.

Vincens.
serm. de S.
Silvestr.

Baron. ib.
263.

S. Gregor.
lib. 30.
lib. 3 ad
Constant.
August.

Baron. cit.
264. 65.

Sueton in
Vesp. c. 81.

Acta Sylv.
Baron. an.
Chr. 324.
u. 62.

mentis

menta Basilica construenda. Dehinc ob numerum duodecim Apostolorum, duodecim copiosos terrâ plenos, suppositis humeris bajulans, asportavit. Atque ut vobis manifestum sit, fanis idolorum destructis, Sanctorum venerationi templa exædificata hanc splendidissimam molem, Apostolorum Principi dicatam, everso Apollinis delubro, extruxit, ac regis donis locupletavit, sic enim legitur: *Constantinus fecit Basilicam beato Petro Apostolo in templo Apollinis, ubi Corpus sancti Petri reconditum, & exornavit super columnas porphyreicas: fecit autem Cameram Basilicæ ex crimino auri fulgentem.*

Addit sanctus Gregorius, ad quindecim pedes, extra Petri sepulchrum, fuisse desuper locum illum argento contextum. *Super os quo conclusit sepulchrum, fecit Crucem auream purissimam, pensantem libras centum quinquaginta.* Longum autem esset enumerare quot candelabra, calices, vasa aurea, argentea, gemmea, eidem Basilicæ aliisque donavit.

Sed pergit *Silvester*, ut magis ac magis adificet ac plantet, Constantinum urget; unde subditur. *Eodem tempore Constantinus Augustus fecit Basilicam beato Paulo Apostolo, EX SVGGESTIONE SANCTI SYLVESTRI.* Cujus Corpus sanctum ita recondidit & conclusit, sicut beati Petri, & dona obtulit. *Nam omnia vasa sacra aurea, vel argentea, ita posuit, sicut in Basilicæ beati Petri Apostoli, sed & Crucem auream super loculum beati Pauli Apostoli posuit, pensantem libras centum quinquaginta.*

Insistit ulterius destruere, dissipare idola, & ædificare ac plantare vero Numini sacra: nam in Palatio Sessoriano, apud Veneris & Cupidinis templum, eo diruto, nobilem crexit Ecclesiam sanctæ Cruci dicatam, ac ejusdem insigni parte, ab Helena matre Hierosolymis submissa, condecoravit. Mitto Basilicas alias splendidissimas, Lateranensem, sanctæ Agnetis, sancti Laurentii, aliasque complures, incredibili munificentia locupletatas.

Obiter hic illos perstrictos velim, qui cultum templorum, splendorem Ecclesiarum, ornatum vero Numini, Sanctorumque

venerationi exhibitum, cum Juda carpunt, & suggillant, dicentes: *Ut quid perditio hac?* ut quid illæ amplæ substructiones ut quid atæ marmoreæ, statuæ alabastrinæ, candelabra, calices, aliæque vasa divino sacrificio dicata, argentea & aurea? ut quid thecæ Sanctorum, auro & gemmis distincta; cum ipsi interim mortales & ejusmodi cavillatores plerumque scelerati, carnis, dæmonumque mancipia, in domibus Regum habitent, marmore & alabastro vel ipsi camini resplendant, omnia vasa, etiam abjectissimo utui servientia, ex argento & auro possideant. Cum interim filæ eorum circumornatae ut similitudo templi, longè pretiosius, fœridum corpus induant quam sacra Divorum lyphana ac sanctissimum Christi Corpus obveletur; sæpius illæ suas pallas quàm in templis atæ frontale, commutare soleant: plus in pallillis, suffitu & cerussis, pigmentis, unguentis, quàm Deo nostro thuris, infumatur. Hic exclamandum: *Ut quid perditio hac?* Hic inculcandum, evellant, & destruant vanitates illas, & insanias fallas. Hic exoptandum, ad os obturandum, ut illi Judæ æmulatores, oculos in augustissimum illud templum Salomonis, cui Deus idæam præscripsit, intendant, ad cujus amplitudinem, opulentiam, magnificentiam, omnes Regum Basilicæ, Imperatorum curiæ, septem orbis miracula, Ephesæ Dianæ templum, aurea domus Neronis, palatia alibi, & ædificia prorsus admiranda, mapalia fuerunt & tuguria.

Operarii templi tot fuerunt, ut nisi eorum numerum distinctissimè dicerent divini Annales, vix quisquam narrati fidem haberet. Et Hierosolymis quidem in extruendo templo, laborarunt hominum supra centum millia, sexaginta quinque millia. Præfectorum tria millia trecenti, Profelytorum in monte onera portantium, septuaginta millia. Latomorum, & saxa templo parantium, octoginta millia. Ita Chronicon Regum. 2. Paral. 2.

Porro sacerdotes penè innumeri. Quatuor millia Janitores, totidem Psaltes, canentes Domino in organis, quæ fecerat ad canendum, sumptus à David huic collati, incredibiles,

Matth. 16.
Ioann. 12.

Psal. 143.

Matth. 16.

Drex. Sa-
lomon.
Saliam.
rom. 2.
Vilalpand.

1. Paral.
23.

Cap. 1.

Baron. Ri-
adin.

Baron. ib.
263.

Vincen.
erm. de S.
ilvstr.

S. Gregor.
epist. 30.
lib. 3 ad
Constant.
August.

Baron. cit.
264. 65.

ueton in
esp. c. 81

lun. cit.
265.

Alta Sylv.
Baron. an.
Chr. 324.
62.

Corn in
Exod.

1. Paral. 21

1. Paral.
c. ult.

Bellarmin.
controv. 2. 3
pa. 1583. de
euleu San-
cti c. 6.

2. Reg. 12

3. Reg. 6.

2. Paral. 3.

Drex. cit.
c. 10

biles. & immensi. Cornelius numerat, duo millia millioaum auri, & quadringentos. Locupletior testis non erit, quam ipse Rex David, qui de his ipsis sumptibus: *Ecce ego, inquit in paupertate mea preparavi impensas domus Domini, dedi talenta centum millia, argenti mille millia talentorum.*

Nunc populi, aliorumque Potentum, profusam in templi fabricam liberalitatem attendite. Populus, inquit Pineda, tantum ferri, æris, argenti, auri contulit, ut id Hispanicæ monetæ efficiat, mille ducentos, & octo milliones, centum & nonaginta sex millia ducatorum Hispanicorum. Hoc è computatione diligentissima Villalpandi sumptum.

Neque verò solus populus, sed & omnes, ac singuli Principes rogati, pronissimis manibus opes contulerunt: & apud quem inventi sunt lapides pretiosi, dederunt in thesuaros domus Domini, per manum Johiel Gersonitis. Quid mirum, si argentum illis diebus, ut *luxum platearum*, atque ipsum templum, omniaque vasa facta, auro radiarent.

Atque hæc omnia, ut arca fœderis, in qua virga Moysis, & aliquid mannae repositum, illic asservaretur, eum in finem Sancta Sanctorum operuit Salomon, atque *vestivit auro purissimo*. Textit quoque Cherubim auro, nihilque erat in templo, quod non auro tegeretur; sed & totum altare oraculi textit auro. Quòd si supellectilem spectemus, argenteorum vasorum tam grandis multitudo, ut ea in numerum cogi non potuerit. Solum igitur numeremus vasa è puro auro confecta. Primò, fuerunt decem candelabra majora ex auro purissimo, decem millia mensarum minorum, totidemque minora candelabra, omnia ex auro purissimo. Mensuræ, tubæ thuribula, phialæ, litatoria viginti millia ex auro. Instrumenta ex electro quadraginta millia. Crateræ aureæ ad subigendam similam, sexaginta millia. Canthari vinarii, & lances aureæ, octoginta millia, phialarum aurearum centum millia. Summa vasorum aureorum quadringenta & viginti millia. Josephus testis oculatus templi.

Deus summe, quàm immensa vis auri, & penè incredibilis! omnis Europa & Asia hanc auri molem hodie non repræsentet.

Hæc tamen omnia in templi fabricam, ubi rudis umbra divinisimæ humanitatis, quæ in templis nostris adoratur, recondereur. Unde solidissimè cum Bellarmino argumentari licet, nullum satis splendidum ornatum, nullam satis augustam Basilicam Deo nostro, qui corporaliter nobiscum habitat, exdifficari posse, ipsamque Salomonis æmulandam & exsuperandam videri. Quod pio conatu olim Angli, dum moribus, & vitâ Angeli, opere mirabili exequi studuerunt; templum quippe Salisburienfè exstruxerunt eâ magnificentiâ, inquit Spondanus, quæ cunctis aliarum omnium Ecclesiarum splendorem faciliè superasse censenda sit. Habuit hoc templum tot fenestras, quot dies in anno: tot columnas, quot annus continet horas: tot portas, quot menses, ut ingeniosi versificatoris carmine celebratur:

Mira canam: soles quot continet annus in una

Tam numerosa serunt) ad fenestra micat, Marmoreaæque capit fusas tot ab arte columnas,

Comprehensas horas quot vagus annus habet.

Totque patent porta, quot mensibus annus abundat,

Res mira; at verâ res celebrata fide.

Ad ejusmodi egregia, & regia opera, vero Numini erigenda, Principibus viris, ac potentibus sæculi, stimulo esse possunt ipsi Turcæ, qui inter amplissimas Mosqueas (quas nos Ecclesias dicimus) celeberrimam colunt Meccavam, quæ tertio Pseudo-Prophe-tæ Mahometis tumulo est erecta. In ea Sacellum interius supernè totum auro coluget. Est, qui recenset in eo lampades argenteas ad tria millia: atque ex auro solido, sex supra triginta; præter candelabra auro, argentoque fusa, quæ uti & lampades diu noctuque collucet exuviis, ac sepulchro impij Mahometis, lux sanè perquam dampnandis qui satis arguit Christianorum multis in locis parsimoniam, sordidamque tenacitatem, qua ut neque Sanctorum reliquiis, vel usa appendatur, ardeatque lampas, neque quod deplorandum magis, ipsi venerabili Eucharistiæ Sacramento.

In *Cayro*, Ægypti hodie Metropoli, Mosqueæ

Estas 69
Empires 2

Cap. I.

Spondan.
Annal.
Eccl. t. 1. 40
Chr. 237.
n. 10.

Jarric.
Hist. Ind

Rad. i. 10.
It. in Hier.
Chrosol.
Labbat. de
cultu templi.

Estas &
Empire 2.

quez visuntur sexies mille, supra octingen-
tas. In Urbe *Fessa*, plures septingentis; earum
Princeps *Carannem* dicta, nongentis lampi-
dibus collucet, & (si recenti Historico fides,)
ducentis aureis in dies singulos dives est.
Mitto alias aliis in locis edificatas: neque
enim hic animus fuit, longius in eo argumen-
to stylum figere; sed paucis dumtaxat indica-
re, ut Christianis animos facerem majores,
ad Dei, Divorumque in Ecclesiis cultum, or-
natumque sacriorem; ne in eos quoque ca-
dant antiquæ illæ de Judæis querelæ, de qui-
bus sic ad *Aggæum* Prophetam: *Dominus ex-
ercituum. populus iste dicit: nondum venit tē-
pus, domus Domini adificanda. Et factum est
verbum Domini in manu Aggæi Propheta, di-
cens: numquid tempus vobis est, ut habitetis in
domibus laqueatis, & domus ista deserta?*

Cap. 1.

Spondan.
Annal.
Eccle t. 1, 40
Chr 237.
n 10.

Ad immanes illas Mosquæarum substructo-
res, adjiciam unum è cœca Indorum gentili-
tate, ex quo de reliquis facilis erit conjectura.

Jarric.
hist. Ind.

In Ceillano regno exstructum ab incolis &
mole, & opere visendum sanum, quale hacten-
us non tulerat India; Pagoden ipsi voca-
bant. In eo colebatur Deus Simii candidi, auro
& gemmis inclusus. Cultus autem illius gen-
tis eò usq; invaluerat; ut illius adorandi causa
à quingentis circumquaque milliariibus, in-
genti numero peregrini concurrerent: quæ
superstitio non tantum plebeculæ animos
occuparat, sed quod mitère, etiam Principum
ac Regum corda, sensusque ita demen-
tarat, ut ex iis nemo unus esset, qui non quot-
annis legatum eò destinaret, & religionis
(verius superstitionis atque insanix) ergo,
deitate illius imaginem ceræ impressam,
magnoque emptam reportaret. Dumque im-
purus ille Deus, cum suo fano venit in Lusit-
anorum potestatem, oblato septingento-
rum millium aureorum lytro, eum repetie-
runt, quem tamen nec eo pretio redimi passi
sunt Lusitani, ne cæcæ gentilitatis, supersti-
tionis aut idololatrix occasio restituta vide-
retur. Huc velim oculum, animumque fle-
ctant, ævi nostri non modò hæretici, sed quod
indignius, factorum irrisores Christiani, ut
à paganis aliquid in pios usus, moresque de-
ducant, admittantque, sacrorum illis
magnarum mentium exuviis, & aurum &
gemmas etiam totius Orientis laudabiliter

Cœlestis Panshei Pars II.

impendi. Nunc, ut ad propositum rever-
tamur, scitè observavit Gregori Turonensis,
Constantinum rectè Clodovæo Francorum
Regi, ac S. *Silvestrum*, Remigio comparari:
*Erant enim, inquit, S. Remigius Episcopus egre-
gia scientia, & Rhetoricis apprime imbutus
studiis; sed & sanctitate ita præclarus, UT
SYLVESTRI VIRTUTIBUS ÆQUARE-
TUR.* Atque alterum altero componendo,
dum Clodovæus jam ad Baptismi fontem
pergeret sic scribit: *Procedit novus Constanti-
nus ad lavacrum, delecturus lepræ veteris
morbum, sordentesque maculas gestorum
antiquorum, recenti laticè delecturus. Cui in-
gresso ad Baptismum, Sanctus Dei (Remigius)
sic insitore fœcundo, misit de pone colla Sic am-
ber: adora quod incendiisti, incende quod ado-
rasti; curaverat quippe S. Remigius ex una
parte fontis collocari imaginem Crucifixi,
Deiparæ, ac Sanctorum, aliaque Ecclesiastico
ritui sacra vasa adhiberi solita; ex altera verò
parte, idola, & signa superstitionum, quibus
fidem habuerat: hæc everti, destrui, incendiis
illa coli, & adorari mandat, dicens: *Incende,
quod adorasti, adora, quod incendiisti.**

Tu adorasti Jovem, Mercurium, aliosque
Deos, eos destrue, & in ignem conjice, Chri-
sti in Crucem suffixi, aliorumque Sanctorum
imagines destruxisti, combussisti, illas cole,
illam adora. Fecit itaque omnem idolorum
cultum, ad veram Religionem converti.

Tu Plutum, tu Bacchum, tu Venerem ve-
neraris, & adoras: *Incende quod adorasti.*
Quin & verus Constantinus: suadente Syl-
vestro, evertit, destruxit, incendit, quod ado-
ravit; crexit, ædificavit, adoravit quod incen-
dit, *omnia planè contraria persecutoribus
Imperatoribus officia explens,* quod & mille
propè argumentis aperitissimè demonstravit:
illi Christi famulos dociles, & laribus orba-
tos, in exilium ejicere: hic eos omnes domum
revocare, & propriis sedibus restituere. Illi
eos ignominii appetere: hic honoratos, &
in omni conspectu illustres reddere. Illi piis
viris vitam eripientes, iniquè eorum bona
publicare: hic illos pluribus muneribus be-
nignè & liberaliter excipiens, ad pristinum
statum reducere.

Illi delubra dæmonibus magnificè exorna-
re jusserunt: hic eadem ipsa suis, quibus nite-

A a a

bantur

Gregor.
Turon. de
gestu Franc.
l. 2. c. 31.
Baron. an.
Chr. 499.
n. 21.

Baron. an.
Chr. 324.
n. 131.
Euseb. vita
Const. l. 3. c. 3

Radziwil.
It. in Hier.
Chrosol.
Lobbar. de
cultu templi.

„bantur fundamentis, deturbare. Quin
 „etiam in tabula depicta, quam in sublime
 „ante palatii vestibula suspenderit, salute
 „passionis insigne expressum, omnium ocu-
 „lis contemplandum proposuit: inimicam
 „autem illam, & hostilem belluam, quæ Ec-
 „clesiam Dei impiorum tyrannide oppugnaf-
 „set, in altum demersam draconis specie, &
 „figurâ describendum, curavit: sacra enim
 „oracula eum draconem, & tortuosum ser-
 „pentem nuncupant. Et propterea Impera-
 „tor, quo occultum humani generis hostem
 „diabolum suorum pedibus conculcatum
 „perspicuè significaret, & draconem medio
 „ventre transfixum, & in profundum maris
 „precipitatum, subitili & artificiosa pictura,
 „sub omnium aspectum contemplandum
 „subjecit.

Quam imaginem, quis ambigat depictam
 in memoriam stupendi illius prodigii, quod
 S. Sylvester patravit, dum de tartareo mon-
 stro triumphavit? Draco quippe ingens Ro-
 mæ in specu subterraneo repertus, qui cerbe-
 reo suo halitu ita urbem infecerat, ut ad tre-
 centa indies funera numerarentur, quam
 plagam sacrificuli obversa idola immissam
 jactitabant. Sed S. Sylvester, cœlitus à S.
 Petro monitus, in criptam faciliè per 180.
 gradus, cum Cruce, & fune descendit, & dra-
 conem ligavit, juxta illud Joannis vaticini-
 um: *Et vidi Angerum descendentem de
 calo, habentem clavem abyssi, & catenam ma-
 gnâ in manu sua, & apprehendit draconem,
 serpentem antiquum, qui est diabolus, & Sa-
 thanas, ligavit eum, & misit in abyssum.*

Is etiam vobis animus esse debet, ut ap-
 prehendatis draconem, & serpentem anti-
 quum pœnitentiæ catenâ alligeris. Dum
 enim contritioni confessio, confessioni satisfac-
 tio, satisfationi dilectio proximi [velut anou-
 lis] concatenatur, sit maxima catena, qua quis
 ligat demonem, serpentem antiquum, qui est
 diabolus & Sathanas. In dracone notatur spi-
 ritus superbia: in serpente cogitatio venenosa
 luxuria: in diabolo malitia discordia. Hac om-
 nia vir justus ligat, dum draconem superbia
 coercet cordis contritione: serpentem luxuria,
 confessione: Diabolum avaritia, satisfatione,
 & elemosynarum largitione. Vel ut brevius
 Victorius: *Qui decalogi fideliter præcepta*

*impleverit, & contra impuros mores, vel im-
 puras cogitationes intra cordis cubiculum vi-
 gilaverit, ne dominentur ei, apud illum rectè
 LIGATUS EST DIABOLUS.*

Denique, ut aliquando finem imponam,
 si sanctissimo huic Pontifici, pro modulo
 quisque suo assimilari, eumque æmulari vo-
 luerit, omnia in horto animæ, vitiorum zi-
 zania evellat: prava desideria dissipet. Om-
 nem affectum creaturatum, quas hic instar
 idoli perdit: amavit, destruat: omnesque
 nudas tabulas, & fœdas imagines domo sua
 deturber, jamque mutatus in virum alterum,
 virtutum flores menti inserat: suo omnes
 probitatis ac pietatis exemplo ædificet: do-
 mumque suam interiorum & exteriorum
 imaginibus Sanctorum, quos toto hujus an-
 ni decursu celebravimus, exornet, ut vel con-
 spectu suo, vos ad sui imitationem accen-
 dant, atque inflamment; nam ut aurea sua
 eloquentia Chrysolomus. *Possimus nos quoque
 esse, quod sunt, si faciamus ipsi, quod fa-
 ciunt.*

*Chryso-
 som. 3. de
 Martyrib.
 tom. 3.*

Sic legimus apud Lacedæmonios in Sena-
 tu, aulaque nobiliorum appensas imagines, &
 statuas eorum omnium collocatas, qui vel in
 rogâ, vel in pulvere Martio, de Republica
 essent quàm optimè meriti, adjectâ etiam,
 transmissaque ad posteros omnes hac epi-
 graphe:

Si fueritis sicut illi, eritis sicut illi.

Quæ illi quondam recepto inter suos,
 probatoque more, hæc ego apud vos fecisse
 mihi videor, dum invictissimos christianæ
 militiæ duces, fortissimos heroës, genero-
 sissimas Amazones, levioere quidem penicil-
 lo, sed nativo tamen colore, velut animata
 quædam virtutum omnium simulachra hoc
 opere depinxi, quibus & subijci poterit
 hoc lemma, & oculis, animisque vestris
 objici:

Si fueritis sicut illi, eritis sicut illi.

Quòd si ita annum concluseritis, cum
 illis in æternum viveris.

Et magè principio grata coronis eris.

*Martial,
 l. 10.*

DE

*S. Vincent.
 serm. de
 S. Sylvest.
 Baron. an.
 Chr. 324.
 n. 97. & 102.*

Apoc. 20.

*S. Anton.
 fragment. in
 Apoc.
 La Haye
 in Apoc.
 c. 10. n. 21.*

*Victorin. in
 Apoc. cit.*

DE COMMUNI SANCTORUM MARTYRUM.

Sicut fragmen mali punici. Cant. 4. v. 3.

EMBLEMA LIII.

Malum punicum fissum.

Frangat oportet.

ARGUMENTUM.

Alum punicum, purpuratorum Martyrum verum ac vivum symbolum esse, punicea, quæ fisso cortice renident grana, satis testantur: quæ ut fecundo germine in mille millia ubertim pullulare consueverunt, haud aliter *sanguis Martyrum*, qui, magno teste Tertulliano, *semen est Christianorum*, in eam multitudinem ex-

Tertull.
Apol. c. ult.
1. 55.

crevit, ut cum Propheta exclamare liceat: *Generationem eius quis enarrabit*; Hoc tamen maximè deplorandum, ac detestandum occurrit, non pauciores mundi, carnis, ac diaboli martyres numerari, qui longè atrociora, quàm plures Christi martyres perpeffi sunt. Hos inter, gentiles, hæretici, quin imò ex orthodoxis, avari, temulenti, lascivi, invidi, iracundi censendi sunt; quos omnes miseranda hic carnis tyrannem dixatos ut Cyprianus loquitur, in magno illo die revelationis, ad ruborem nostrum diabolus inducet, in æternam cruciandos. Quin potiùs vos heroica sanctorum Martyrum facinora, ad sui æmulationem inflamment, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Nec est, quod quisquam vestrum dicat, *quod temporibus nostris Martyrum certamina esse non possint: habet enim & pax nostra Martyres suos*. Religiosos cum primis viros, ac fæminas qui per quotidianam corporis afflictationem, paupertatem, castitatem, obedientiam, non semel Christo morientes, quadam ratione Martyres nuncupari, atque inter illos numerari possunt. Ipsos etiam homines sæculares, qui Martyres esse & dici queant, illud irrefragabilis Doctoris probat testimonium: *Tota Christiani hominis vita si secundum Evangelium vivat, crux est, atque*

Augustin.
serm. 250.
de temp.

Augustin.
serm. 32.
de Sanctis.

MARTYRIUM.

- §. I. *Martyres Christi, multitudine innumerabiles, per fragmen mali punici designantur.*
- §. II. *Qui, quàmque innumeri martyres sæculi, ac Satana.*
- §. III. *Novum genus martyrii, quod sine sanguine omnes adipisci valemus.*

DE COMMUNI SANCTORUM MARTYRUM.

Sicut fragmen mali punici. Cant. 4. v. 3.

Alum punicum inter omnia ligna silvarum, & florum decore, & frugum dulcore, jure meritissimo cæteris præcellere, manifesto vel ipsa natura indicio declaravit:

dum, quod nullis aliis plantis concessum est, fructus ejus, qui purpurea grana, sanguini, ut Pausanias loquitur, *simillima*, cortice celant, insigni corona condecoravit. Unde in illo divini amoris Epithalamio, cœlestis sponsus non incongruè malo punico comparatur, ut disertè docet Richardus à sancto Victore: *Christus, inquit, in patiēdo MALO PUNICO potest assimilari, qui totus in poena rubuit; ubi fractum est malum punicum, & tanquam mustum mali granati, profluxit sanguis ejus pretiosus, & rubicundus, quo animæ dulciter resciantur. Totus in poena rubuit, dum flagellis, spinis, clavis, lanceâ concisus, toto corpore pretiosus ille succus redemptionis nostræ promanavit, ut acutè observat Liranus, qui Crucis arborem, malo granato conferre non dubitavit: sic etenim exponit illud Cant. 8. Sub arbore malo suscitavi te. Dicitur autem hæc sancta Crux, MALOGRANATVM, qua est arbor frugifera, ad designandum fructum crucis, qui est innumerabilis.*

Si ergo Crux est arbor malogranatorum, appositè Christus malum granatum, & primus fructus, qui ex hac arbore pependit, nuncupabitur; cujus fructus vel ex eo innu-merabilis existit, quod ipse caput Martyrum,

Rex Martyrum, & corona confitentium, innumera Martyrum grana germinavit, quod scitè expressit celeberrimus Antistes Arefius, dum malo punico, innumeris granis vermikulato, hoc breve lemma subjecit: *Con-rationem ejus quis enarrabit.*

S. I.

Martyres Christi, multitudine innumerabiles per fragmen mali punici designantur.

Darius potentissimus Persarum Rex, cum fortè malum punicum manu versaret, ejusque cortice inciso, gratissimo rubore conferta, istic grana inter se conflipata attentius contempleretur, à fratre Artabano rogatus, quid ex rerū natura tanta copia habere exoptaret respondit, *tot Zopyros*, id est tot fortissimos ac fidissimos duces, qui pro se sanguinem fundere comparati essent, ut Zopyrus fecerat, qui sibi nares & aures præsciderat, totumque corpus flagris cruentarat, ut his argumentis Babylonis fidem faceret, se à Dario profugum à quo tam immaniter esse acceptus, atque hoc stratagemate Babylonem ingressus, eam Dario tradidit.

Non aliud supremi militiæ christiæ Imperatoris vortum ac desiderium est, quam in hac mortalis vitæ palæstra, tot, quot malo punico grana, invictissimos pugiles, ac fidelissimos heroës numerare, qui pro ejus gloria propaganda, & Babylone omnis perfidiæ ac gentilitatis everrenda, ad sanguinem usque decertarent. Horum multitudinem in Ecclesia (quæ ut infra videbimus, malo punico rectè confertur) sancti Patres, aliique Ecclesiastici Historici demirantur. Primi hujus

Richard. à
S. Victore in
Cant. part.
2. c. 20.
Cant. 8.

Liran. in
Cant. c. 8.

Isa. 59.

Plutarch.
Apopht.
Herodot.

Bozius d
signis Eccl
1. 7. signo
19. c. 5. &
lib. 8. signo
32. c. 5. &
lib. 9. signo
35. c. 3.

Revel. 5.
Bridg. l. 5
c. 2. 7.

Apo. 7.

Baron. ann.
Chr. 302.
tom. 2.
Cornel. in
Apo. v. 7.

Deaponte
in Matth.
c. 2. v. 17.
Cornel. in
Apo. c. 7.

Plinius
26. c. 44.
Mart. l. 1.
172. 44.

Deaponte hujus malogranati flores, quos aduersitatis
in Matth. turbo discussit, fuere innocentes parvuli, ab
 c. 2. v. 17. Herode occisi, qui ad quatuordecim millia
Cornel. in aut ut alii, ad 100. quadraginta quatuor millia
Apost. c. 7. numerantur, ut apud Deaponte videre est.
 Nonne vltimè soletissimum naturæ obser-
 vator Plinius: *Brevissima vita est PVNICIS.*
 Unde Martialis ea rosis comparat:

Aut imitata breves, PVNICA MALA rosas

Christi & Ecclesiæ generationem quis enarrabit?

Bozius de Thomas Bozius, Scriptor doctissimus, in
signis Eccl. suo immentæ eruditionis opere, de signis
 l. 7. signo Ecclesiæ, statuit ex historiis, & actis Martyrum
 19. c. 5. & in una urbe Romana numerari plus
 lib. 8. signo quam trecenta millia Martyrum, quos inter
 32. c. 5. & recenset viginti septem summos Pontifices,
 lib. 9. signo in quorum cervices gladius persecutionis
 35. c. 3. desavit. De hac ingenti Martyrum multi-
 tudine, Romæ quiescentium, loquitur B.

"Virgo ad sanctam Brigittam: Si mensura
 res terram centum pedum in longitudine,
 & totidem in latitudine, & seminares eam
 plenam puris granis tritici ita compressè,
 quod non esset distantia inter granum, &
 nisi quasi articulus digiti unius;
 quodlibet verò granum daret fructum
 centuplum, adhuc essent plures Martyres,
 & Confessores Romæ, à tempore illo, quo
 Petrus venit Romam, usque quo Coelestius
 discescit. Generationem ejus quis enarrabit?
 Acutissimâ mentis acie, & infallibili oculo,
 Joannes immensum hunc purpuratorum militum exercitum contemplatus,
 exclamat: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat.* Ecquis numero
 comprehendere posset, quot in dira illa Diocletiani persecutione occubuerint, de qua
 Baronius refert singulis mensibus, septemdecim millia Christianorum caesa fuisse,
 multiplicata hunc numerum, ait Cornelius,
 per decem annos, quibus ea persecutio duravit,
 invenies vicies centena millia, sive duos miliones Martyrum, non Romæ dumtaxat,
 sed in variis Provinciis, ac Insulis, ubicumque gentium deprehenderentur.
 Ut fidem non excedere videatur, quod affirmat Hieronymus, quovis die ad decem

millia celebrari posse; Genebrardus verò, ad
 sua usque tempora, non levi calculo, triginta
 millia Martyrum in dies singulos honorari
 posse. Quod nemo mirabitur, qui uno die
 quandoque sex millia sexaginta sex, totam
 legionem Thebæorum, quandoque undecim
 millia Virginum deleta legerit: possibile
 non est, inquit Euseb. numero comprehendi,
 quanti quotidie penè per singulas quasque urbes
 & Provincias, Martyres efficiantur. O quot
 exstant nostræ Catholicæ Religionis testes
 integerimi, & omni exceptione majores?
 Magnus Gregorius eos super arenam maris
 multiplicantes asseruit: *Torum mundum fratres
 aspicite, Martyribus plenus est. Iam penè tot
 qui videamus, non sumus, quod veritatis testes
 habemus. Deo ergo numerabilis, super arenam
 multiplicati sunt: quia quanti sunt, à nobis
 comprehendi non potest.*

Hanc Martyrum multitudinem, profusumque
 ubertim cruorem, S. Bruno tradit designati
 immensis in veteri lege Deo mactatis victimis,
 crebrè & studiosè instauratis sacrificiis innumerabilibus:
 Et has quidem sanctorum Martyrum passiones,
 eorum tantam sanguinis effusionem, illa holocausta,
 & illa hostia significabant, quas quotidie sancti Patres
 sine numero immolabant. Vide modò, quantum
 animalium sanguis effusus est, quando templum
 Salomonis dedicatum est: ad centum enim
 & viginti duo millia mactata referuntur
 in illius templi dedicatione. Josephus terribit,
 uno die Paschæ, tempore Cestii Præsidis
 agnos immolatos ad ducenta, quinquaginta
 sex millia, quingentos. Tum subdit: Non tantum
 illo animalium sanguine delectatur Deus,
 quantum sanctorum Martyrum passione, qua illis
 sacrificiis significabatur. Ex quibus rectè
 concluditur cum Carthaginensi Præsule:
 Illic Martyrum innumerabilem populum,
 & lib. de exhortat. Martyr. Martyrum populum
 non posse numerari. Causam tantæ fertilitatis
 ac fecunditatis adfert Tertullianus, dum sic
 judices, & tyrannos alloquitur: *Hoc agite
 boni Præsides, meliores multò apud populum
 si Christianos immolarveritis. Cruciante,
 torquente, damnante, atterite nos: probatio
 est enim innocentia nostra, iniquitas vestra.
 Ideo hac nos pati Deus patitur, nam &
 proximè ad tenorem damnando Christianis,*

Beyerlinck theat. tit. Martyrum Genebrar. in psal. 78. Arias de imitatione Christi, l. 3. cap. 5. Euseb. l. 2. hist. c. 4.

Gregor. hom. 2. in Evang.

S. Bruno serm. 3. de Martyrib.

Joseph. l. 7. belli c. 17.

Bruno cit.

Cyprianus lib. de mort. tal.

Tertullianus Apolog. c. ult.

potius, quàm ad leonem, confessi estis labem pudicitia apud nos atrocior omnino pœnâ & omni morte reputari. Nec quidquam tamen proficit exquisita qualibet crudelitas vestra, illecebra est magis secta. Plures efficimur, quoties metimur à vobis; SEMEN EST SAN-
GVIS CHRISTIANORVM. Ut enim semen aut granum frumenti, ac longè uberiùs granum mali punici, centesimum ac millesimum reddit cum fœnore, sic & Martyrum sanguis, dum in terram effluit, ad instar fœcundissimi seminis sese multiplicat, & effundit in gentem magnam, quam diaumerare nemo poterit.

Ita Hispania Malogranatum, Hermenegildum protulit, cujus sanguis fisco corpore ceu cortice, à Petro Leovigildo, Rege Africano fufus, & fratrem Recaredum & totam Visigothorum gentem, ab Arianismo ad Christianam fidem convertit, ut magnificè de illo Gregorius: *Vnus in gente illa mortuus est, ut multi viverent: & dum unum granum fideliter cecidit, ad obrinendam fidem animarum, seges multa surrexit.*

Philo Carpathius hos gloriosos pugiles, qui tot grana germinant, quot infideles suo sanguine Christo pepererunt. *Paradisum malorum puniceorum, cum pomorum fructibus intelligit: quia veluti deliciarum horti, lacuacrum sacri fontis habentes, & tanquam mala punica, foris rubentes, in laboribus & arumnia, ac demum sanguine martyrii, complures homines Christi fidei, veluti grana pepererunt, hisce tanquam parvulis, fructus suavissimos arborum cœlestium ad fidei incrementum, & charitatis opera prabuerunt.*

Hoc super argumento non minùs ingeniosè, quàm religiosè differt P. Ludovicus de Ponte in illud Cant. *Sicut fragmen mali punici, ita gens tua; Martyres, inquit, fortissimi Christi milites, pulchrè vocantur gens Ecclesiæ, quæ Latine mala vocantur, allusione factâ ad malum punicum, cum quo magnam habet similitudinem. Dicit autem in eundem genâ Ecclesiæ, sunt Martyres, in duplici sexu, virili ac muliebri, quæ Deus inter omnipotentis suæ miracula, etiam in sexu fragili, vitoriam martyrii conferre dignatus est, vel ob tuendam fidem, vel ob castita-*

tem servandam. Rubent verò tum ab eximia, quâ flagrant charitate, tum à proprio sanguine, quem propter ipsum fundunt, innumeris tormentis contracti, ac conscissi.

Vultis ex infirmiori sexu, nobilissimum germen mali punici, è quo plura grana in Ecclesiæ agro pullulârunt?

Samaritana alia, ad quam Verbum Patris efficacissimam orationem habuit, postea Photina dicta, exquisitis tormentis excarnificata, duos filios, ac quinque fratres, præter alios complures Samaritanos Christo peperit, ut de ea Martyrologium Romanum 20. Martii, hisce verbis: *Eodem die sanctarum Photina Samaritana, Iosephi & Victoris filiorum, &c. qui omnes Christum confessi, martyrium sunt consecuti.* Ubi Baronius: *Ajunt de ea [Photina] Græci hæc die in menologio, feruntq; eandem fuisse Samaritanam, de qua Ioannes Evangelista c. 4. cujus caput Romæ asservatur in Basilica S. Pauli, ubi inter alias Sanctorum Reliquias, illud sibi ostensum, scribit Cornelius nofer.*

Porrò Franciscus Bivarius, in commentario Chronici L. Dextrî, ad annum Christi 60. pag 117 ex actis Martyrum Italicensium, quæ Jeremias Patriarcha Constantino-pol. a. Chr. 1580. è Græco in Latinum transtulit, narrat Samaritanam hanc apud Carthaginem in Africa prædicasse Evangelium Christi, ideoque cum duobus filiis, Victore, & Iosepho, ac quinque sororibus, Anatolia, Phori, Photide, Parasceve, & Cyriaca, sub Nerone illustre obiisse martyrium: nam primò in carcerem teterrimum detrusi, inde in ardentem clibanum totis tribus diebus missi. A quo indemnes extracti, semel & iterum veneno porati fuere: plumbo etiam & resinâ in liquorem redactis, in ore Photinæ, & in auribus cæterorum, sine detrimento susceptis, sæpius bovinis nervis caesi, pectinibus quoque ferreis à capite in sublime suspensi, excarnificati, atque facibus ignitis ad Martyrum latera applicatis, reusti, oculis demum erucis, iterum in carcerem venenosis animalibus scatentem reducti: quo tandem sine cibo & medicamine miserabiliter interierint; sed cum illuc Christi luce, ac visione perfunderentur, in

Cornel. in Ioan. c. 4. 19
Illustre martyrii Samaritanæ, ejusque filiorum, & sororum

Eada in Cant.

Cyprian. in 1. de Demofyn.

S. Greg. 1. 3. dialog. c. 31

Philo Carphat in Cant. 4.

Lud de Ponte in Cant. lib. 7. exhort. 10. c. 2.

pristinam sanitatem reducti, & oculorum beneficio restituti, ac miraculoso cibo tribus mensibus, ac diebus totidem refocillati, rursus ad novum adducti certamen, denuò flagris sævissimè laniati, ad ultimum pelle detractâ, frustratim casti, & capite ampurato, illustrissimam martyrii palmam perceperunt. Unde demptâ Photinâ, quæ in veterem cisternam missâ, indeque detractâ, flexis genibus impollitum Deo spiritum reddidit: 10. die Martii, qui tum à Latinis, tum à Græcis, ejus memoria anniversariâ celebritate colitur. His ad stipulatur menologium Græcorum ad diem 20. Martii, quod sic habet: *Eadem die certamen S. Martyris Photina Samaritana, cum qua Christus locutus est, & Joseph, & Victoris filiorum: nec non Sebastiani Ducis, Anatolii, Photii, Photidis, Parasceves, & Cyriaca, Germanarum sororum, qui omnes Christi fidem confessi, martyrii palmam consecuti sunt.* Concludit Cornelius: Videtur ergo Samaritana hæc suos filios, item fratres, ac sorores ad Christum convertisse, ac cum iis martyrii palmam accepisse.

Concludo & ego cum Venerabili Beda, in illud Canticorum: *Sicut fragmen mali punici, ita gena tua*, abdita mysterii rationem enucleatius in fragmine expendendam, dum mali punici grana, nemini comperta asserit, nisi eorum dissecto corrice, quo integro, atque illæso, abdita semper delitescere. Tum subjicit: *Sic sancta Ecclesia, quòd eam amplius frangi adversis contigerit, eò clarius quot virtutum grana, unius fidei tegmine complectatur, referat.*

Unum hîc maximè deplorandum, ac detestandum occurrit, Cacodæmonem mundi mancipia, suos martyres, per longè duriora, ac diuturniora tormenta, excarnificatos, non pauciores numerare, & Christo Judici, ad ruborum nostrorum exprobrare, ut pro rei indignitate S. Cyprianus severissimè exaggerat, dicens: *Ponat unusquisque ante oculos Diabolum cum servis suis, id est, cum populo perditionis, ac mortis, in medium proflire, dicentem: Ego pro istis, quos mecum vides, nec alapas accepi, nec flagella sustinui, nec crucem pertuli, nec sanguinem fudi, sed nec regnum caeleste illis promitto, & munera mihi quam*

pretiosa, quam grandia, quam nimio & longo labore quasita, sumptuosissimis apparatusibus comparant. Tuos tales munerarios, Christe, demonstra. Quid ad hæc respondebimus, fratres charissimi.

Dum diabolus inducet, qui se, & filios, ac filias sibi immolant; dum eos inducet, qui crapulâ, ebrietate, Venere, vires & valetudinem insumpserunt: qui invidiâ, livore, irâ, carnem & ossa exederunt: qui in duello sanguinem, vitam, corpus, & animam prostituerunt: *Quid ad hæc respondebimus, Auditores? miserandam horum infelicitum Martyrum lanienam, vobis ob oculos proponam, ut non pigeat, ac pudeat nos ea pro benignissimo Redemptore, qui nos sanguine suo emit, & redemit, subire, ut in æternum vivamus: quæ filii tenebrarum, pro atrocissimo humani generis hoste exantlat non dubitant, ut in æternum pereant.*

§. II.

Qui, quàmque innumeri martyres saculi, ac Satanae?

Diabolus inter suos martyres in arenam i. Martyres producet Lanistas illos Romanos, qui gentiles ac diaboli super quemvis rigorem monasticum, ab omnibus se abstinebant, insuper nullos labores, idololatræ quantumvis arduos reculare, vitam & sanguinem in apertum disferimen vocare non reformidabant. Sub uno Trajano, ut Lipsius commemorat, gladiatorum decem millia, immani laniena sibi invicem carnifices, Satanae martyres, occubère De his Seneca: *Nihil habent quòd regantur, totis corporibus ad ictum expositi, nunquam frustra manum mittunt.* Pergit porro, eorumque carnificinam sævientis populi barbaro applausu accendi describit: *Occide, ure, verbera, quare tam timidè incurrit in ferrum? quare parum libenter moritur? Plagas aguntur in vulnera, & mutuos ictus nudis, & obviis pectoribus excipiunt.* In has leges ferreas jurabant, & cacodæmoni sacramentum dicebant *In ultionem, verbera, & necem.* Acron in Horatium: *Gladiatores ita se vendunt, & cautiore faciunt uri flammis, virgis secari, ferroque necari.*

Diabo-

Cornel. in
an. c. 4. 29
ultre
martyrii
amarita-
e, ejusque
riorum,
fororum

Beda in
Cant.

Cyprian.
c. 1. de
Cyprian.

Lipsius
Saturnal.
l. 1. c. 11.
Seneca
epist. 76.

Lipsius cit.
l. 2. c. 5.

Diabolus inter suos martyres inducet Socratem, quem Philosophus Romanus omnibus in exemplum fortitudinis proponit: Si exemplum desideratis, accipite Socratem, perperissimum senem, per omnia aspera iactatum, in victum famam, & paupertate, quam gravissimam illi domestica onera faciebant: & laboribus, quos militares quoque pertulit, & quibus ille domi exercitus; siue uxorem ejus spectes, moribus feram, linguam petulantem, siue liberos indociles, & matri quam patri similiores, &c. post hac carcer, & venenum. Ceterum, ut Tertullianus loquitur, gloria animal, enormibus flagitiis deditum, victima fuit non miserantis orci: Socratem quippe in amoris facibus defixum, & impuro amore occupatum, fœdæ rei honestam larvam prætexuisse, & qui re ipsa esset spurcissimus, affectasse externa specie, animorum, non corporum amatorem videri: fusè docet Raynaudus in naturali Theol. dist. 5. n. 157. Copiosissimè Theodoretus 12. contra Græcos, post præmissam ex Platone Socratis temperantiam, quâ etiam elurientibus abstinentiam indicabat, & devitationem obtutum, aliaque ejus monita in speciem sanctæ, & solidæ virtutis eminentia signa, hæc de Socrate veteris sanctimonia subijcit: mera verba hæc sunt, rebus factis, & carentia: Socrates enim pulchrorum adolescentum causa, frequens gymnasia obibat, flagitiosoque spectaculo pascebat oculos. Id enim & Phædrus, & Charmides, & alii Platonis dialogi testantur. Quæ verò Alcibiades de eodem Socrate loquatur, Plato quidem scribit; ego autem, ut Socrati parcam, potius obricebo: tantum ii dialogi Socratis ineptiam ac petulantiam, narrant: tantumque incitamentum præbent lubricis ad peccandum hominibus. Interim hunc martyrem diaboli, & carnis mancipium, ita suspexit Erasmus, ut jam more suo potus & hilarior, exclamaret: Vix mihi tempero, quin dicam: Sancte Socrates, ora pro nobis.

Seneca
epist. 1. v. 4.

Tertul. c. 1
de anima,

Lib. qui dicitur
quinti Evangelii
professores
c. 1.

Raynaud.
de virt. &
vitiis, l. 1,
n. 48

Sic & Catonem, sic Epictetum, sic Diogenem, in cuius demortui pera, quæ tessera, & effigies amatæ reperta, diabolus inducet. Sed parum hoc, integras inter suos Martyres gentes, & nationes censebit, quæ hodie apud Lacedæmonas solennitas

maxima est. *Διαρσιγωσις* id est, flagellatio, non latet. In quo sacro ante aram nobiles quique adolescentes flagellis affliguntur, adstantibus parentibus, & propinquis, & uti perseverent adhortationibus. Ornamentum enim & gloria deputabitur, majore quidem titulo, si anima potius cesserit plagis, quam corpus.

Atque ut noveritis, quàm miseri, ac verè miserandi hi martyres, futilem ac inanem perituræ gloriolæ fumum illos incitasse, assertit Tertullianus, nobisque ad patia exaltanda, æternæ gloriæ laude extimulat: Igitur, si tantum terrena gloria, licet de corporis & animi vigore ut gladium, ignem, crucem, bestias, tormenta contemnant sub premio laudis humana: possum dicere, modica sunt ista passiones, ad consecutionem gloria cælestis, & divina mercedis.

In Armuzia, ubi Pagoden idolum adorant cultris ac novaculis se incidunt, donec excurtu, in quo vehuntur, mortui decidunt: qui verò de populo sub rotas currum sese ultro conjiciunt, ac prosternunt, ut comminuantur, maximè glorioso mortis genere occumbere, nobilissimas Diis victimas sese exhibuisse iactantur.

Sed quæ hæcenus adduximus, multum exsuperate videntur, quæ Joannes de Sumatraga, Minorita, primus Archiepiscopus Mexicanæ urbis, inde perscripsit, in epistola ad sui Ordinis Congregationem collectam Tolosæ 1532, quod in sola illa Civitate Mexicana, ubi diabolus colebatur, quotannis plusquam viginti millia corculorum, quæ puellorum, ac puellarum corpusculis evulsa, solita erant illi offerri; quibus congruit illud Psal. regii: *Immolaverunt filios, & filias suas demonis.*

Quid ad hæc respondebitis, auditores, qui ægrius fertis filios, ac filias Deo verò in Religione, ac virginitatis voto consecrati, quàm mundo, carni, & diabolo immolari.

2. Diabolus inter suos martyres inducet hæreticos, qui ex merito flammis, diaboli hæretici. aliisque atrocibus pœnis addicti, diaboli hæretici. ca pertinacia omnia perpeti, quàm errores suos, & falsa dogmata revocare maluerunt. Quorum constantiam sectarii frustra depræ-

Tertull. l. ad
Mart. c. 4

Histor. Sac.
1. l. 9. n. 156.

La Nuova
traç. 7. 5. 3.

Psal. 105.

2. Martyres

Aug. ser. 17
de divinis
l. 4.
Aug. l. 1.
de serm.
Domin. in
monte c. 9.

Ber. serm.
in Cant.

Quand.
Annual.
Ecc. l. 1. an
1315.
A.
Fribem.
a Chron.
anno

deprecant; nam si de passione gloriantur
est, inquit Augustinus, potest & ipse diabolus
gloriaris. Et alibi propositis Christianorum
vexationibus. subdit: Non ista perperis fru-
sum est, sed ista pro Christi nomine, non solum
a quo animo, sed etiam cum exultatione sol-
rare. Nam multi hæretici, nomine Christiano
animas decipientes, multa talia patiuntur, sed
idèò excluduntur ab ista mercede, quia non di-
ctum est tantùm: Beati, qui persecutionem
patiuntur, sed additum est propter iustitiam.
Vbi autem sana fides non est, non potest esse
iustitia, quia iustus ex fide vivit.

Ejusmodi, quos hæretici suo Martyrum al-
bo inscribere, vocat Bernardus perfidæ Mar-
tyres, eorumque constantiam refert ad dæ-
monem, eorum animos possidentem; sic enim
dissert: Mirabantur aliqui, quòd non modo pa-
tienter, sed & læti, ut videbantur, ducerentur
ad mortem. Sed qui minus advertunt, quan-
ta sit potestas diaboli, non modo in corpora ho-
minum, sed etiam in corda, quæ semel permissus
possederit. Nonne plus est sibi met hominem
injicere manus, quàm id libenter ab alio susti-
nere? Hoc autem in multis potuisse diabolum
frequenter experi sumus, qui seipsum aut sub-
merferunt, aut suspendunt. Denique Judas
suspendit seipsum, diabolo sine dubio immitten-
te. Nihil ergo simile habet constantia Marty-
rum, & pertinacia horum: quia mortis con-
temptum in illis pietas, in istis cordis duritia
operatur.

Quid, quod plerique hæreticorum non
ob falsa dogmata sed, gravissima, & maxime
enormia flagitia; ob promiscuam inter quo-
rumvis uxores Venerem, ob sodomiam, quo
Calvinus Genevæ turpiter notatus, ob oc-
cultas fornicationes, & horrendas in Deum
ac Divos blasphemias, diaboli martyres ef-
fecti sunt. Tales extiterè infames illi Lolhardi
de quibus Spondanus. Anno 1315, vigeat in
Austria, & vicinis regionibus impia hæresis,
auctore Lolhardo, quodam Weltero, multa
contines ex inferno eruta capita, quæ Tri-
themius recenset: videlicet, Luciferum cum
, cæteris dæmonibus injustè cælo pulsos
, fuisse, foreque aliquando restituendos;
, Michaëlem autem, cæterosque Angelos
, æternis cruciatibus depurandos: Beatif-
, simam Mariam post partum non mansisse
Cælestis Panthei Pars II,

virginem: Dominicum corpus in Sacra-
mento esse Deum fictitium: Matrimo-
nium esse juratum meretricium: perjuri-
um non esse peccatum: Deum nescire, aut
certè non punire mala, quæ sub terra fie-
rent; unde & fornicabantur promiscuè
in locis subterranis, ob quæ, alique ab-
ominanda, crematum Colonæ anno mil-
lesimo, trecentesimo, vigesimo secundo.
Suo quoque Martyrologio sectarii inserere
possunt Pateros, & Bugares, quos Meyerus
Sodomiticis appellat, & Anno 1235, multos ex
iis obstinatos igne crematos, inter illustri-
ores commemorant. His accenseri debet secta
impurorum, quæ An. 1340. detecta, & ortum
habuit à quadam adolescentula Cremonen-
sis agri. Hæc externo cultu, jejunisque &
auctoritatibus sanctimonix exemplo cunctis
prælucens, secreto sacrilegio cujusdam im-
purissimi Sacerdotis flagitiosam vitam age-
bat. Quousque sumptâ audaciâ in publi-
cum prodeundi, compositi ad omnem seve-
ritatis imaginem, vitæ sanctioris auctores vi-
deri voluerunt; concionantesque passim fecè-
re assecularum ad decem millia: qui turpè
privatim vitam agentes in hominum conspè-
ctu verberabant sese, ac seminudi incedebant.
Latè pervagati, demum Mediolani de-
tecti, Archiepiscopi monitu, auctores sec-
cretè ab Episcopo Cremonensi comprehensi
sunt, & igni damnati. Nec minus com-
miseratione digni flagellantium, seu crucife-
rorum cæterus; quod & præeuntibus crucibus
procederent, & cruces singuli manibus ge-
starent, crucibusque rubris insignirentur in
vestibus. Viri pariter ac mulieres nudis
umbilico tenus corporibus, bis palam de die,
sed ferè histrionice, semel clam de nocte, no-
dosus & aculeatis funiculis ad sanguinem
usque flagellantes sese invicem, divinamque
clementiam miserabilibus vocibus sua qui-
que lingua implorantes, seseque in terram,
in modum Crucifixi prosternentes, epistola
quadam divinitus missa, ad hæc se invita-
tos jactantes. In Belgio se illis fecerunt
sectæ Lolhardorum, Cellanorum, & Begar-
dorum; quin imò perditissimi quinque
fugitivi, decoctores, adulteri, seditiosi, homi-
cidæ, latrones, omnium denique crimi-
num rei, Ita Spondanus. Addit Gerson,
Bbb Cancel-

Spondan.
annal.
Eccl. an.
1230. n. 1.
Meyerus
an. 1. 36.
Spondan.
an. 1340.
n. 4.

Chronicon.
Belg. Wal-
singam in
Eduard. III.
Meyer. 13
Spond. an.
1349. n. 11.
& 3.

Spond. cit.

erull l. ad
Lart. c. 4

Aug. ser. 17
de divoris
t. 4.
August. l. 1.
de serm.
Domin. in
monte c. 9.

Peru. serm.
in Cant.

istor. Soc.
l. 9. n. 136.

La Nura
ra. 7. 3. 38

al. 105.

Spondan.
Annal.
Eccl. s. 1. an.
1315.
tribem.
Chron.
no anno

Martyres
diaboli hæ-
retici.

Gerfon. to. 1. operis, ubi quadam dubia rependit, qua tibi solvet. Gretzer. l. 2 de describe. c. 5. De his vide Spond. tom. 1 in Indice tit Hæresis, alijs, quos citat.

Cyprian. l. de unitate Eccl.

3. Martyres diaboli inter Catholicos avari.

Pet. Blefens. epist. 21.

Cancellarius Parisiensis, istos flagellantes, sui carnifices, non curasse de Sacramentis Confessionis, vel Pœnitentiæ; potiorum ad delenda peccata hanc flagellationem iactantes, quin imò eam MARTYRIO aquantes, vel etiam præferentes, quòd ipsi ultrò proprium sanguinem funderent, cum id Martyres ab aliis pati cogerentur.

Infinitas sim, si sectas Condormientium, stupra, nomine charitatis committentium, Huffitorum, Waldensium, Fratricellorum, Fanaticorum, inducere voluero, qui Martyrologium Romanum propè adæquarent, miserima carnis mancipia, sui tortores, & diaboli martyres. De ejusmodi præclare concludit D. Cyprian. *Esse martyr non potest, qui in Ecclesiis non est: ad regnum pervenire non poteris, qui eam, qua regnatura est, derelinquit.* Et paulò post: *Ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel objecti bestiis, animas suas ponant, non erit illa fidei corona, sed pœna perfidia. nec religiosa virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus. Occidi talis potest, coronari non potest.*

Inter suos Martyres, quod numquam satis etiam sanguineis lachrimis descendum, inducet diabolus etiam Catholicos fidei, ac gratiæ luce collustratos. Hoc primum agmen ducunt avari Euciones, qui opes in immanem congestas, habent pro Numine: nam avaritiam esse simulachrorum servitutem, Apostolus auctor est. Huic ergo falso numini, ut obsequium irreligiosum exhibeant mortalium plerique, vitam in ærumnis & cruciatibus multis miserè prodigunt. Sanè Petrus Blefensis, avarum quendam plusquam martyrem describit verbis illis: *In habitatione terrena, nihil est nisi labor, & dolor, & quadam imago miseria infernalis. In vita & operibus tuis, tota serè facies inferni depingitur: nec enim deest tibi unda Tantalii, Tirii secur, rota Ixionis, urna Darnaidum, saxum Sisyphi, dum inter divitias esuris, dum sollicitudinibus anxians, dum cupiditate torqueris, dum ad illicita rapervis, dum in saccum pertusum congregas, dum congregando divitias labore continuo, & supervacuò te affligis. Quis autem Martyrum Christi ea pertulit, quæ inferi: sed & Augustinus avari tormenta, gravissimis Martyrum nostrorum rectè comparavit,*

Avarus dicit in corde suo quia fortè non audit linguam suam, quis nos separabit à cupiditate auri: tribulatio, an angustia, an persecutio? Possunt & avari dicere auro: Propter te occidimur tota die. Optimè ergo dicunt sancti Martyres in Psalmo: Judica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta. Discerne, inquit, tribulationem meam, tribulaneur & avari. Discerne angustias meas, patiuntur angustias & avari; discerne persecutiones meas, patiuntur & avari. Discerne famem meam, pro auro acquirendo esuriunt & avari. Discerne nuditatem meam, pro auro despoliantur & avari. Discerne mortem meam, pro auro moriuntur & avari. Quid est, discerne causam meam: propter te mortificamur tota die, ille propter aurum, nos propter te. Similes pœna, sed discretæ causa. Unum ex his, alterumve, P. Joannes Tollenarius in Ecclesiaste suo nobis proponit: Novi ego inquit, in Belgio virum, qui cum hæredi futuro, centena aureorum millia congregasset, ipse seniculus, frusto panis, & casei onustus, supra viginti milliaria Italica pedes conficeret. Cumque meridie refectionis causa, ad hospitium divertisset, prolatis illis suis frustulis, hoc solum in sumptum adjectum voluit, ut caupo medium cerevisiæ poculum sibi promeret. Tum caupo: hoc saltem, ô bone, genio tuo indulge, ut integrum promam poculum, nam filius tuus ante octiduum rhedâ magnificè vestus, cum hac iter haberet, in sesuoque (liberaliter vino refectus) decem aureos uno prandio expendit: tu saltem sesqui assis sumptum facere ne verere. At ille: Filius meus, qui mundi fastum sequitur, faciat, quod se decet, mihi mea sobrietatis sufficit. Hermocratem etiam ferunt ex morbo decumbentem, subduxisse rationes, quantum sibi in morbum, ac medicos esset erogandum, si convalesceret; cumque nimius illi sumptus videretur:

Nunc mihi mors votum, dixit, & obriguit.

Miserimus verè sui, & diaboli martyr. Dinarchus Phidon extitisse scribitur, qui cum sibi laqueo vitam esset erepturus, quia sex chalcos funis constare diceba-

S. August. serm. 50. de Sanctis.

S. August. serm. 100 de diversis r. 6. Heluones & ebriosi.

Tollen. in Eccl. 3. serm. 6.

Chrysost. hom. Nemo laeditur nisi à se ipso.

Libidinosi.

Stobæum serm. 10.

Idem ibid. Tollenar. cit. pag. 171.

Cyprian. lib. de bono Pœnic.

cebarur, abstinuit, & aliud vilius mortis genus quaesivit; tandemque moriturus lacrimatus est, non quòd moreretur, sed quòd minùs quiaque sarcophagis emendus esset. His confimiles mercatores falsarii, usurarii, qui animam, quàm pecuniam perdere malunt, quorum miseriam sortem, dum expendit Hipponensis Antistes, exclamat: *Quid miramini, fratres, si amatores Dei Martyres tanta perculerunt, ut acquirerent Deum, amatores auri, videte, quantoparantur.*

4. Quarta classis Martyrum, quos diabolus exhibebit, erunt heiluoones, erunt temulentri, Bacchi nepotes, quos chiragra, podagra, paralyssi, apoplexia, atque ceteri morborum genere acerrimè divexat, pluresque crapula, quàm gladius hujusmodi martyres occidit, ac Bacco immolat. Eorum cruciatus graphicè depingit Chrylostomus: *Resoluta, inquit, circumferunt corpora, atq; agmine quodam infirmitatum repleta, quibus ad cumulum malorum podagra tremor, & immatura senectus accidit, & est eis vita semper cum Medicis & medicamentis; sensus autem ipsi tardi, graves, obtrusi, & quadammodo jam sepulti. Nec pluribus hic opus est, cum ipsi medici, velut quotidiani carnifices, ut novas secando, utendo pœnas inferant, dolores illos podagricos necum lenire se posse, fateantur.*

5. His multò atrocius, per intima viscera tabe venerea serpente, libidinosis excruciantur: qui fœdis, & illicitis ignibus ardent, impuratum flammatum condignam mercedem recipientes, & putri & infami lue florem ætatis depalcente, imò medullas omnes, & universam substantiam, quæ vitæ pabulum est, exedente, cum ingentibus cruciatibus, fœdis ulceribus obfiri, diu noctuque consistantur, & super addita, dum frustra levamen quæritur, immitis Chirurgi carnificina, nondum aditis vitæ metis, quas naturalis temperies præstigeat, præcoci obitu marcescunt, in summis angoribus, ac vivacissimis doloribus: confirmantes experimento suo, & muto saltem suffragio, verissimè de impudicitia à Cypriano pronunciatum: *Obscœnum ludibrium reddens ministris suis, nec corporibus parcens, nec animis.* Addit alia peregre in

hanc, ut vocat, *ruinam melioris atavis, blandam prius ut plus noceat, dum placet.* Testes hic scriptores medici ad manum sunt, Mercurialis, Fernelius, Fracastrius, lib. 2. de morbo contag. c. 11. & fusè in opere Syphilitidis, l. 1. subjicit luculentum atrocis hujus martyrii exemplum. Juvenis Cœnoman, in quo naturæ, & fortunæ, & artis munera summa, miserimè, & inter acerrimos dolores, per hunc nequitiæ fructum absumpta, ita decantat:

*Paulatim ver id nitidum flos ille juvena
Disperit, vis illa animi: tum squallida cabes
Artus (horrendum) miser os obduxit & altè:
Grandiaturgebant, fœdis ab seffibus ossa.
Ulcera (proh Divum pietatem) informia
pulcros.
Pascabant oculos, & dielucis amorem.
Pascabant qua acris corrosas vulnere naves.
Quo tandem infelix fato, post tempore parvo
Ætheris intrasas auras, lucemque reliquit.*

An non jure Boëtius, fœdas has voluptates intolerabiles dolores, quasi quendam fructum nequitiæ, fruuentium referre corporibus, prosa 7. Habet itaque maximè in illos locum, quod Joannes Gerson contra luxuriam disputans, & retundens vanam quorundam excusationem in peccato, ob difficultatem frenandi carnem, sanctè contestatur: esse quidem aliquid laboris in carne domanda, & ne illuc ardeat ignibus temperando, sed multò acerbiores pœnas & acutiores dolores existere à spurco amore, quo habentæ carni laxantur: tantosque esse agnoscit cruciatus illos, ut ad diaboli martyrium possint sufficere. Unde concludit: *Avarus mercator, & stultus amator, MARTYRES SUNT DIABOLI;* & hi quidem adæ frequentes, ut Hieronymus Capivaccius, medicus Patavinus, lib. de lue Venerea c. 2. narret ab iis, qui hac fœtidissima lue infecti, ejus se curæ commiserant, plusquam octodecim millia coronatorum se consecutum fuisse.

6. Nec pauciores, ira, invidia, ambitione extimulante, MARTYRES SUNT diaboli. Uno Galliæ regno, decenni spatio, ad octodecim millia, in duello, corpore & animo perire; omnes nisi intra mortis & vitæ confinia, quibusdam lucis divinæ

August.
rm. 50.
e Sandu.

8 August.
serm. 100
de diversis
s. 6.
4. Heiluo-
nes &
ebriosis.

Tollen. in
Ecc. l. 3.
c. 6.

Chryl. ost.
hom. Nemo
læditur nisi
à se ipso.

Libidinosis

Stobam
serm. 100.

Idem ibid.
Tollenar.
cit. pag. 371

Cyprian.
lib. de bono
Pudic.

Boëtius l. 3
de consola.
prosa 7.
Gerson p. 4
Alphab. 25
lit. O sive
serm. in
Dom. 4.
Advent.

Pontani
Attica bell.
p. 1. mira.
c. 4.

6. Iracundi.
invidi, ambi-
bitiosi
Gerson. cit.
à Burgun-
dia de va-
nitat.

vis. optata gratia affulserit, *martyres diaboli*, in æternum vindicta. excarnificandi.

Raynaud. O sortem horum infelicium martyrum miserandam ! quâ & Aulicos complures, & conjugatos, sæculi & carnis mancipia involvi, multis prosequitur Raynaudus, apud quem, qui voluit longum eorum Martyrum, per exquisitos cruciatus, legere poterit catalogum.

Ex quibus omnibus hæcenus enarratis, nemo non sanæ mentis, facillè dispiciet, multò satius pro Christo hic quosvis dolores, & cruciatus æquanimitè & patienter tolerare, imò ultrò expectere, & amplecti, ut inter sanctos Martyres annumerari valeamus, quàm longè atrociora hic, & in æternum perpeti, ac inter martyres mundi, carnis, ac diaboli, inferni ignibus sine fine torqueri.

Quare id unum hodierna luce agam, & pro viribus satagam, ut qua ratione viri Religiosi, ac mulieres, conjugati, cœlibes, nobiles, ignobiles, vos omnes, quotquot estis, felici beatorum Martyrum catalogo adscribi, atque inter Christi Martyres numerari & coronari possitis, ostendam.

§. III.

Novum genus martyrii, quod sine sanguine omnes adipisci valeamus.

UT sanctorum Martyrum solennia condignis celebremus obsequiis, & debitis prosequamur honoribus, nihil aptius dici possit, quàm illud Oratoris aurei: Nemo est, qui nesciat, Martyrum gloriam, ad hoc divino consilio à populis frequentari, ut & illis debitis honor dicitur, & nobis virtutis exempla, facta Christo, monstrantur, ut dum hæc ita celebrari perspicimus, cognoscamus, quanta eos gloria maneat in cœlis, quorum natalicia taliter celebrantur in terris ! quo possimus etiam ipsi talibus provocari exemplis, virtute pari, devotione consimili, ac fide, ut Christo præstante dimicare, & vincere hostem possimus. Ut parâ victoriâ, cum iisdem Sanctis in regnâ cœlestibus triumphemus.

Verùm hoc in nostra potestate non est, hæcâ eruenti Martyrii coronari: nam neque nos nobis manus asserere possumus, nec alios lacessere, ut ipsi asserant: tum quia id

nimiâ esset præfidentia: tum etiam, ut ait S. Thomas, quia alteri causa crearetur impie agendi, quod repugnat charitati. Aliud itaque, illudque incertum D. Augustinus omnibus proponit martyrium: Non putemus, inquit, tantum in affusione sanguinis esse martyrium semper martyrium est Christianis, & Religiosis.

Ac primum quidem Religiosos Martyres nuacupari, disertissimè tradit Hieronymus ad illud psal. Dirupisti, Domine, vincula mea. Ubi sic habet. Casenis suorum peccatorum unusquisque constringitur, sed in martyrio meo, dirupisti vincula peccatorum meorum, & de vinculis plicasti mihi coronam victoria. Itaque ubi sacrificabo hostiam laudis? Post martyrium ubi sacrificat? in regione vivorum? Sacrificabo, inquit, tibi sacrificium? Quale sacrificium? nunquid hircum, aut vitulum? illa iudaica erant, & transferunt. Sacrificabo tibi hostiam laudis. Hæc est laus martyrum: sicut enim Martyres laudant Dominum purè in regione vivorum, ita & Monachi, qui die, & nocte psallunt Domino, debent eandem puritatem habere Martyrum, SI QUIDEM IPSI MARTYRES SVNT. Ex præcelsis Laurentius Justinianus, Patriarcha Venetus, hoc Religiosæ vitæ martyrium ita

depingit: Solitariam ducunt vitam, cenobiorum custodiunt regulas, MARTYRII QVE SPIRITVALIS FATIGANTVR AGONE.

Nam etsi personalis minimè persecutor appareat, non tamen deficiunt à diabolo, hominibus, nec à sensualitate illata molestia. Ab his nemo justus liber existit, adeo ut verum esse probetur quod ait Apostolus: Omnes, qui pie vivere volunt in Christo Iesu, persecutiones patiuntur. Equidem tentationibus variis insequitur diabolus Sanctos, ut eos avertat à Christo. Porro ab hominibus inferuntur rerum damna, homicidia, deractiones, atque convitia. Cupiditatibus, ac voluptatibus blanditur caro, ut sæculi sectentur illecebras, quod est dirum persecutionis genus. OMNIBVS QVIPPE HIS, PRO AMORÈ DIVINITATIS, REPVGNARE VIRILITER, MARTYRII PERDVICIT AD PALMAM.

Ex omnibus Christianis operibus nullum præstantius, nullum præcellentius Martyrio: nam & charitas, à qua illud

S. Thom.
2. 2. q. 124.
a. 1.
S. August.
serm. 60.
ad frat. in
eremo.
Religiosi
Martyres
Christi.
Hieron. in
Psalm. 115.

Cyprianus
serm. de
lapsis.

Laur. Iust.
opus de
contemptu
mundi
c. 6.

Bern. serm.
1. in cœna
Domini.

Bern. serm.
1. de omni
bus Sanctis

Bern. cit.

Chrysostr.
serm. 1. de
Martyri-
bus.

opus procedit, maximè virtutum est, inter omnia charitatis opera, hoc maximum: & malum, quod in eo præfertur, omnium acerbissimum, nempe mors: & bonum, quod relinquitur, quod est ipsa vita, omnium gratissimum. Sed hæc tanta, si cum religioso statu conferantur, ut in quibusdam exsuperent, in multis tamen adæquari, imò & exsuperari, SS. Patres contendunt. In martyrio etenim grandior est alea, majusque periculum, quia multos audivimus fortes & alacres, sese tyrannis stitisse; adhibitis tandem acerbissimis tormentis; turpiter naufragium fecisse, ut illè ex Pacomii familia, qui cum importunis precibus à Pacomio extorsisset, ut in occasionem quandam martyrii captandi dimitteretur, cecidit miserè, & ad monasterium reversus, damnum illud ingens, religionis disciplina restauravit. Cyprianus quoque complures luget, qui turpiter victi, ac prostrati, Christo terga dedere. Contra verò Religio tanto discrimini exposita non est, cum tota ejus ratio magis ad naturam humanam accommodata sit: & quæ dura ac molesta sunt, quibusdam condimentis soleat emollire. Alterum est, martyrium quidem majores & acerbiores inferre cruciatus, Religio autem per longiora & diuturniora tormenta suos consumat: *Genus autem MARTYRII*, inquit Bernardus, *spiritu facta carnis mortificare: illo nimirum, quo membra caduntur ferro, horrore quidem MITIVS, SED DIVERTNITATE MOLESTIVS.* Ipsa tria Religionis vota singula, ut alias quotidianas austeritates, & molestias nullas faciam, Religiosum Martyrem faciunt. De paupertate cum primis ita idem ille Doctor mellissus pronuntiavit: *Quid sibi vult, quod eadem promissio facta est pauperibus, & Martyribus? nisi quia verè MARTYRII GENVS PAUPERTAS VOLUNTARIA EST.* Quod martyrii genus illustrius, quam prædivites, ac nobiles filios & filias spectis mundi facultatibus egere, relictis lautis epulis, variisque cupediis esurire: sepositis pretiosis vestibus, omnique corporis ornatu, algeret? *Quid mirabilius, aut quod MARTYRIUM gravius est, quam inter epulas esurire, inter Vestes multas & pretiosas*

algerè paupertate premi, inter divitias, quas offert mundus, quas ostentat malignus, quas desiderat noster ille appetitus? An non meriti coronabitur, qui sic certaverit: Quod alibi, paupertatis commoda & molestias enatrans, pluribus comprobat, Dorotheus quoque religiosæ paupertati, tribulationem martyrii, nec injuria, cum Isaias paupertatis caminum, in quo excoquantur homines, agnoscat. Nec dubitavit Chrysofostomus pauperes, cum pueris in Babyloniam fornacem conjectis conferre, quia fornacem & flammam tolerant utrique, & pauperes quidem multò ardentiorum, in qua si non cremantur corpora qui eam voluntariè ad Numinis cultum excipiunt, divinæ potentia opus est, quale circa Babylonios pueros est proditum, non autem humanæ virtutis, aut relictæ flammaram acrimoniae augmentum.

Castitati quoque nomen, & prærogativa martyrii non adscribitur. Ut fusè supra semel demonstravimus.

Obedientia denique, qua voluntatem propriam immolamus, ut durissimum, sic & illustrissimum martyrii ejusdem nomen, ac decus sibi vindicavit. Porrò si innumeros Ecclesia Martyres celebret, quos carnificis gladius capite plexit, quin & ijure oprimo, martyrii palmâ decorandi, quibus obedientia propriam voluntatem decollavit? de qua sic S. Bonaventura: *Obedientia palma triumphantis est, & nobile genus martyrii, qui decollat propria voluntate caput: Nec minùs appositè ad rem præsentem Doctor religiosissimus Thomas Kempensis, sic suos Novitios affatur: O dilecti fratres, qui in Religione sub obedientia statis! si fideliter impletis, quod vovistis, Martyres estis, aut adhuc quotidie patiendi fieri potestis: nam quoties novas coronas, & margaritas pretiosas pro certamine vestro accipietis, quoties singula membra vestri corporis quotidianis laboribus pro Christo exponitis. Omnis Religiosus in obedientia vivens, paratus suam voluntatem frangere, atque Prælato suo nitens obedire, iste veraciter in spiritu martyr efficitur, quamvis materiali gladio in collo non feriat. Ubi & illud Martyribus proprium expendit, quod sibi certus*

Bern serm. 30. in Can. Doroth. doct 7. n. 9. Isa. 48. Chrysof. hom. 18. in 1. Cor.

Vide festo S. Vulsula §. 3. Raynaud. martyrii per pestem, p. 1. c. 4.

Cit: Velasques in Philip. 1. 2. pag. 194. Thomas Kempens. serm. 11. ad Novitios.

Thom. 2. q. 124. 1. August. 1. m. 60. d frat. in memo. religiosi Martyres Christi. Hieron. in Psalm. 115.

Cyprianus serm de lapsis.

Eur. Iust. Epuse de contemptu mundi c. 6.

Bern serm. 1. in coena Domini.

Bern serm. 1. de omnibus Sanctis.

Bern cit.

Idem.

Cruciatu, aut mortem non elegerint; sed illam libenter, exceperint: legimus etiam de sanctis Martyribus, quod per diversa tormentorum genera transferunt ad regna cœlorum: qui non elegerunt pro sua voluntate, qualem pœnam, aut mortem paterentur, sed totaliter divinæ ordinationi se commiserunt, & corpus & animam Creatori suo, ad omnia sustinenda, constantè obtulerunt. Quando igitur aliquis vestrum audit præceptum sibi contrarium à Prælato imponi, & tamen paratus est obedire, situnc etiam vim sibi ipsi inferre conatur, atque murmurationem insurgentem compescit & necat, tunc gratissimum Deo sacrificium in ara cordis immolat, & cum Martyribus de hoste victor sui ipsius factus, strenuè triumphat. Hos autem non semel, ad alii gladio percussit, sed toties Martyres fieri, quoties obedientiæ colla submitunt, idem alibi testatur, dicens: Modò compelluntur ad sui custodiam introire, nunc huc, illucque discurrere; nunc etiam quieti consistere; modò paulò plus vigilare: & paulò post, vigiliis non protrahere; nunc quodlibet protinus abijcere; nunc etiam, quod horrent, sine mora perficere: *Si est aliquod genus supplicii, quod Martyres facit, tunc maxime illi Martyres fiunt qui toties verbo Dei, tanquam gladio submissi plectuntur, quoties sibi ipsis per obedientiam moriuntur.* Sic è præcis illis Anachoretis Abbas Pambo censuit, ad quem dum quatuor Monachi viserent, è quibus unus jejuniis, alter paupertate, tertius charitate in proximos insignis, quartus sub obedientia duos & viginti annos se vitam traduxisse commemoret, postremum cæteris prætulit, & martyri comparavit.

Quæ omnia si in compendium conferantur, non unum, sed plura in Religione martyria, aut cum S. Hilario quotidianum martyrium esse comperiemus. Quod reipsa Paphnutius, insignis ex Monacho martyr ostendit, qui non mitius modò, aut æquale, sed durius etiam & acerbius, cruento martyrio, esse quotidianum hoc Religiosorum martyrium, palam contestatus est: nam Arianò Ægypti Præfide, universum exprimendæ

in ipsum crudelitatis apparatus, equuleos, sartagine, secures, scorpiones, aliaque feralia instrumenta ostentante, ut sancti viri animam emolliret, & ad impura sacrificia traderet, intrepidè respondit in hæc verba: Putasne hæc tua tormenta ad eò mihi horribilia videri, ut propterea Deum verum negandum putem? *quin imò hoc secto nostras monasticas constitutiones, multa plura in se tormenta continere; quoniam in multis exercitationibus assiduè tentamur; sed Salvator nolter ita nos corroborat, ut omnia perferre, & superare possimus. Quare idem etiam nunc corroborabit ad tuam hanc sævitiam exsuperandam.*

Jucundè hoc ipsum, & festivè declaravit Bernardus, qui cum in Theobaldi, Principis viri ditione, magnæ turbæ occurrisset, quæ insignem latronem, ac sicarium ad patibulum deducebat, ad eum in medio agmine accedens, dedi sibi hominem postulavit, velle eum se propriis manibus suspendere. Inter quæ Theobaldus, ipse de sancti viri adventu certior factus cum accurrisset, ratus cum ignorare quis esset, ingentia ejus crimina commemorare, & magnopere contestari cepit, eum esse capitali supplicio dignissimum. Tum verò Bernardus: Novi, inquit, novi hæc omnia: atq; ob hanc ipsam causam, quia non una mors ejus sceleribus sufficit, plures ei mortes inferre statui. Sic igitur solutum ac liberum, ad suum produxit monasterium: in quo Monachus effectus, per triginta annos quotidie, ut ait Apostolus moriens, supplicium quod semel & simul, brevi compendio subiisset, multiplici in cœlis laurea à se indies longè truculentius erexit.

Subnecto hi's ad Religiosos viros breve, sed efficax S. Bernardi prorepticum in eos, qui cruces, rotas, sartagine, & truculentum spirant martyrium, inierim non ad verbera, sed ad verba, ad minimam actus puncturam concidunt penitus & exanimantur. Hic itaque secto S. Clementis, sic quoddam miro zelo accensos perstringit: *Ut quid ergo? non possumus & nos cum beato Clemente, Christi bibere calicem? sed forte respondent aliqui: possumus, si opportunitas non deesset,*

Platus de bono status Relig. l. 2. c. 12. in fin.

Sæculares Martyres Christi.

Augustin. serm. 32. de Sanctis

Clem. Alexand. lib. 4. Strom.

Amb. serm. 20. in Pf. 148.

Bern. serm. de S. Clem.

S. Hilari. orat. de S. Honoratio. Metaphrast. Surius 28. April.

deesse: sed persecutionis tempus cessavit. At ego fateor. nō satis crediderim ita dicentibus Quid enim: quotidie ceditis punctioni acus unius, & mucroni vos arbitrari posse resistere: in minimis probate confiditibus. quā viriliter in majori certamine stare possitis. Molles. ac teneri, urticas contrectare non audemus, quæ à virginibus martyribus conficantur: non doluerunt. In his ergo parvis & exiguis carnis molestiis nos frangi non oportet. Ecce enim vobis [ò Religiosi] non dicitur, sacrificare idolis, & vivere, aut si hoc non vultis, oportet vos diversis suppliciis interire. Novit Dominus figmentum nostrum, nec dat nobis tam forte certamen, &c. Quæ prolixius ibidem pertractat. Sed ad sæculares feliūat sermo noster, ut quemadmodū & ipsi inter SS. Martyres censi possint, videamus. Luculentum extat D. Augustini testimonium: *Tota Christiani hominis vita, si secundum Evangelium vivat, crux est, atque MARTYRIVM*. Idque ex eo probatur, quod si Christianus ita constitutus sit, ut mori malit, quā Dei præcepta violare, verus ille Christi testis, id est, martyr existat. Unde Clemens Alexandrinus *Quicumque Servatoris mandata exequuntur, in unaquaque actione SVNT MARTYRES, id est, testes: facientes quidem quod vult, consequenter autem nominantes Dominum, & respicestantes ei, cui credunt, esse carnem, eum eam cruci affixerint cum vitiis & concupiscentiis*. Tales innumeri, & quotidie inter vos martyres esse possunt, testante Ambrosio, cum dixit: *Quotidie testis es Christi. Tentatus es spiritu fornicationis, sed veritas Christi futurum iudicium, temerandam mentis & corporis castimoniam non putasti; MARTYRES CHRISTI. Tentatus es spiritu avaritia, ut possessionem minoris invaderes, indefensa vidua iura temerares; & tamen contemplatione celestium præceptorum opem magis ferendam, quā in ferendam injuriam iudicasti, testis es Christi. Tentatus es spiritu superbia, sed videns inopem atque egenum, pia mente compassus es: humilitatem magis, quā arrogantiam dilexisti, testis es Christi. Ille ergo testis est Christi, qui ad stipulantibus factis, Domini Iesu præcepta testatur. Quanti ergo VOTIDIE IN OCCULTIS MARTYRES Christi SVNT, & Iesum Dominum consensur. Sunt*

& alii, qui non modò præcepta servando, sed & passiones frenando, sublimius quoddam genus martyrii sectantur: nec minorem in pace cum hisce animi monstris, quā olim in persecutionibus cum belluis martyres depugnando, luctam sentiunt. Hinc non est quod quis sibi occasionem jaçet deesse martyrii: Nemo dicat, quod temporibus nostris Martyrum certamina esse non possunt: habet enim & pax nostra MARTYRES SVOS. Nam iracundiam mitigare, libidinem fugere, justitiam custodire, avaritiam contemnere, superbiam humiliare, magna pars martyrii est. Quisquis vestitum pauperiem, famem, calumiam, filiorum, fortunarum iacturam, morborum ac dolorum carnificinam patienter tolerat, martyrio coronatur: non eo, quo funditur sanguis, & animus tormentorum vi exprimitur; sed alio, quod vobis erit à longiore, invictaque in malis patientia, & tale fuit patientis Jobi, de quo clarè D. Chrysostomus: *Non solum in ligno suspensum martyrem facit: Iob enim nec carnificem vidit, nec suspensus in ligno, nec circa latera lanissus est, attamen MULTIS MARTYRIBVS GRAVIORA PASSVS EST. Etenim per omnia pugnabat, & per omnia coronabatur: per pecunias, per filios, per corpus, per uxorem, per amicos, per inimicos, per servos, per famem, per cibos, per dolores, per factorem, per hæc, inquam, non uni, vel duobus, sed PLVRIBVS ERAT MARTYRIBVS comparandus. Ecce, ut teste Chrysostomo, imò & cælo Iudice, sua quoque patientia fuit, eritque martyrii corona.*

Tandem, ut concludam, unde exorsus sum, juvat Richardum Victorinum audire, qui super illud Cant. Sicut fragmen mali punici, &c. sic ait: *Vbi frangitur malogranaum, ibi grana videntur: sic in anima perfecta latent virtutes; sed dum pulsatur adversis detegitur.*

Et paulò post: *Fragmini mali punici comparantur gena devota anima, que intrinsecus habet diversa merita perfectionum amoris Dei, & DESIDERIVM PRO ILLO MORIENDI; quod si non conceditur in corpore, facit sibi MARTYRIVM in MENTE. Mortificat carnales appetitus, propriam voluntatem, vitia cordis, pravos mores. Luctatur cum propria carne, & cum inimico indolenter*

Aug. serm.
260. de
temp.

Richard. à
S. Viç. in
Cant. pars.
2. c. 20.

Sæculares
Martyres
Christi.

Augustin.
serm. 32.
de Sanctis.

Clem. A.
lexand. lib.
4. Strom.

Amb. serm.
20. in Pf.
148.

serm. serm.
de S. Clem.

eam impugnant. MARTYRVM quoque passiones obveniet, dum affigitur pro peccantibus, dum compatitur infirmantibus, dum descendit quacumque necessitate laborantibus.

Rich. cis.
ad Gal. 2.
10.

Desideriū
Martyrii.

Ex quibus omnibus, unum dumtaxat seligo genus martyrii, quod consistit in desiderio pro illo moriendi, QUI DILEXIT ME, & tradidit SEMETIPSUM PRO ME, quo sanctissimæ mentes accensæ, nos quoque valent inflammare.

Sanctissimum Patriarcham nostrum Ignatium, & Seraphicum Franciscum ardor ille in terram sanctam, in Turcas, in Barbaros egit; hujus illa divini amoris jacula: Absorbeat, quaeso, Domine, mentem meam ignita ac mellifera vis amoris tui, ut amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori.

S. Antonius, celebris ille eremi incolæ, incensus miro Martyrii desiderio, horrenda illa sævientis Maximini tyrannide, è deserto Alexandriam profectus est, eo animo, ut solando, visitando, animando, exhortando martyres, eandem palmam consequeretur. Edicto publico, ut omnes Monachi urbe excederent, veste candida, velut nuptiali sese induit, ut inter purpuratos candidatos illustrior emineret: sed clementissimus Deus, ut loquitur Chrysostomus, DESIDERANTI serm. 1. de BV'S martyrium præbet, aut sine martyrio cum SANCTIS præmia divina retribuit.

Chrysof.

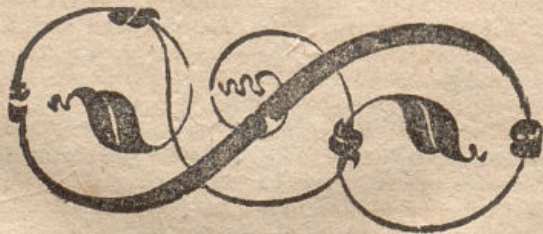
serm. 1. de BV'S martyrium præbet, aut sine martyrio cum SANCTIS præmia divina retribuit.

Alter Antonius Paduanus hoc pio instinctu, monasticam disciplinam amplexus est, ut hac occasione voto hoc suo poriretur.

Nelongior sim, S. Honoratus ex Monacho Præsul Arelatensis, etiam in somnis ardens suum martyrii desiderium loquebatur, ut observavit S. Hilarius, dicens: *Habes & in corpore mortuus es, testis fuisti Illud enim stupendum quondam adolescentia tua robur, perpetuo abstinentia rigore tenuatum, & in illam, quam vidimus [aspectus licet decore servato] exilitatem redactum, CRUX utiq; QVOTIDIANA consumpsit.* Ac tandem subjungit: *Tuis in tantū medullis Christus infederat, ut interdum [quod expertus loquor] membris tuis placido popore devinctis, illum etiam in somnis officio solito tua lingua resonaret. Quàm alacer, quàm sæpe referebas somnia non aliquid præsciens, neque aliqua in futurum anxietate sollicita; sed inquietis animæ desideriis excitata! MARTYRIVM scilicet, quod semper meditatione gestabas [credo interdum alludente, & provocante cupiditatem tuam Domino] tanquam excitata in fidem tuam persecutione peragebas.* Vel in somnis ardentissimum suum martyrii desiderium testatus. Quod, quàm Deo gratum sit, D. Chrysof. Chrysostomus discretè pronuntiavit: *Sapienter dicit vobis martyrem facere non mortem tantum, sed animi quoque propositum: non enim eventu solo, sed etiam voluntate Martyris corona comparatur.* Hac vos omnes, dum ardentè, patienter, constanter pro Christo pati desideratis, frui potestis, quia coronat Deus voluntatem, ubi non invenit facultatem.

S. Hilarius
serm. de S.
Honor.

Chrysof.
orat. de S.
Eustachio.

DE COMMUNI
DOCTORIS PONTIFICIS.

Sic luceat lux vestra. Matth. 5.

EMBLEMA LIV.

Lampas quæ emungitur,

Fuliginis expers.

ARGUMENTUM.

Discipulis alii, utrum Pontificali, an Doctorali dignitate excellere illustrius sit: Ego sanctissimum virum N.N. cujus hodierna luce festivitatem celebramus, à Doctoratus laurea maximè commendandum suscepi. Ac primum quidem splendidissima Doctorum elogia à luce, cui Servator noster eos comparavit mutuabo, atque adeo illos *coruscantia fulgura*, non inania tonitrua, ut clamosi quidam creatores *lucidissimas* in hoc turbido mundi oceano *pharos stellas* firmamenti, ac Sole ipso lucidiores *lampades*, omni fuligine inanis gloriæ expertes comprobabo. Tum vanos illos, & insanos magistros prurientes auribus coarguam, qui verà scientiâ destituti, inani Doctoratus titulo stolidè gloriantur. Quos inter censendi, ac perstringendi Medici, Causidici, Judices, Confessarii, qui debita officio suo peritiâ minimè instructi, gravissimam Reipublicæ, fortunis, corporibus, animisque jacturam faciunt. Illud quippe sancti Thomæ omniumque Theologorum commune judicium est: Quod *quisque tenetur scire ea, quæ ad eorum statum & officium spectant* Undè & omniis damni emergentis rei sunt. Quare norint hi sibi incumbere, ut assiduo se studio aptos reddant, nec discere erubescant, cum Doctores gravissimi de se ipsis fateantur, sibi semper superesse quod discerent.

*S. Thom.
I. 2. q. 76.
art. 2.*

- §. I. *Ecclesie Doctor ut aliis splendidis titulis præsulgeat, propriissimè tamen LUX MUNDI vocitatur.*
- §. II. *Doctores vani ac insani, quos SCIENTIA INFLAT, inanis gloriæ fuligine expurgandi.*
- §. III. *Sanus ac sanctus Doctor semper se discere profitetur.*

Cælestis Panthei pars II.

Ccc

DE

DE COMMUNI DOCTORIS PONTIFICIS.

Sic luceat lux vestra. Matth. 5.

Um de sanctif-
simi hujus Pon-
tificis NN. ac
subtilissimi Do-
ctoris excellen-
tia dicturus sim,
anceps hæreo,
utrâ dignitate,
Mitrâ Pontifi-
ciâ, an Doctora-
tûs laureâ illu-

strior exstiterit; nec levis dubitatio, utro ex officio, Pontificatu an Doctoratu major in Ecclesiam utilitas redundarit.

Pro Pontificatu faciunt & Sanctorum oracula, & rationum monumenta. Inprimis Redemptor noster ostensus, quantam mundo utilitatem contulerit: Ego, inquit, sum pastor bonus. Non autem dixit, ego sum Doctor sapiens; quasi major ex illo munere, quàm ex hoc utilitas oriatur. Unde D. Bernardus ad Papam Eugenium, nihil Ecclesiæ utilius esse sentit, quàm bonum Pastorem. Si rebus, inquit, raritas pretium facit, nihil in Ecclesiâ pretiosius, nihil optabilius, bono, uti que Pastore Proinde sicubi talis reperiatur, confestim injiciendæ sunt manus, & totis viribus satagendum, ne qua vi, ne qua arte malitiæ, fructuosa promotio valeat præpediri. Ita Bernardus. Comparari possunt hi

Ioan. 10.

Bernard.
epist. 248.
ad Eugen.

Psal. 79.

Chrysoft.
in tract. de
symbolo.

Ecclesiæ Pontifices, ac Pastores, cum arborû radicibus, juxta illud Davidicum: *Plantasti radices ejus*, hoc est, Principes, ac Pastores hujus populi elegisti. Nam, quemadmodum ex radicibus haurit tota arbor succum illum vitalem, quo nutritur, ita & tota Respublica à bono Præsule spiritualia accipit alimenta, quibus proficit, & vegetatur. Unde Chryso- stomus: *Quemadmodum, inquit, videns arborem foliis pallentibus, marcidam intelligis,*

quod aliquam culpam habeat circa radicem. Ita cum videris populum in disciplina, sine dubio cognosces, quod sacerdotum ejus non est sanum. Sic juvat contratio modo philosophari: quemadmodum qui videt arborem florentem & vernantem, sanam ac vegetam non dubitat esse radicem, ex qua tota illa arboris amœnitas pullulat: ita & qui videt Rempublicam, Clerum, populum, bonis moribus instructum, optimos ei præesse non dubitat Pastores, à quibus tota illa virtutum seges oriatur.

Summus Pontifex olim, & in humeris, & in pectore, nomina filiorum Israël gestabat, utrumque sanè optima ratione: Nam in humeris portabat, inquit Arnobius tract. de verbis Domini in cruce, *ut per hoc intelligatur, quomodo in portandis fratrum oneribus, officium illud se habere debeat, quantaque ei ex debito regiminis sollicitudo incumbat, ut proprijs humeris ovem perditam ad ovile reportet.* Ita ille. *In pectore verò gestabat, inquit idem Arnobius, quia pectus eorum, qui sunt in regimine, aliud occupare non debet, quàm animarum zelus.* Itaque boni Pastores in salutem subditorum toto pectore incumbunt; & si quos laborum pondere pressos reprehendunt, humeris suis impositos, in cælum portant.

Exodi 28.

Arnobius.

Demum ratione sic argumentor: quia Doctor solum viam monstrat, illuminando intellectum; at verò Pastor in viam deducit, tradendo voluntatem per leges, per supplicia per præmia. Unde est illud Jeremiæ 1. ad Pastorem Israël: *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & adifices, & plantes.* Quanto igitur facta verbis præstant, tanto Pastores utiliores Reipublicæ, quàm Doctores.

Unde

Aug. 1. 2.
contra Ju-
lian. c. 10
Iulianus in
Cant. c. 7.
Daniel. 12.
vi-
m
q
al
H
do opti-
na genere
interpre-
tandi.
ce
rio
ca
ris

Unde planè sanctissimus Doctor NN. cuiushodie festiuitatem celebramus, videtur maiorem utilitatem præstitisse Ecclesiæ, præsidendo, statuendo decreta, iubendo leges, ferendo censuras, bonis præmia, malis supplicia diuidendo: quàm præstiterit docendo, prædicando, scribendo: cum per hæc viam virtutis solum ostenderit, per illa ad viam salutis impulerit.

Verùm enim verò, pro Doctoratu non minora se offerunt rationum præsidia, & sanctorum Patrum testimonia. Primum ex saceris literis, quanta sit eorum utilitas, aperitissimè demonstratur. Facit in primis locus iste Cant. 3. *En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel; omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: uniuscujusque ensis super femur suum, propter viros nocturnos.* Quid enim lectulus Salomonis, nisi Christi Ecclesiam adumbrat? quid illi sexaginta fortes gladio armati, nisi Ecclesiæ Doctores, verbo Dei instructos, munitoque designant? ut enim Salomonis lectulum prædicatorum milites tuebantur, ne qua vis hostilis in eum irrumperet, ira Ecclesiæ Doctores ipsam Ecclesiam muniunt, & defendunt: ne qua hæreticorum, siue inferorum pestis in eam irruat & grassaretur, ut D. Augustinus interpretatur. Non minor Doctorum utilitas colligitur ex cap. 7. Cant. ubi Christus suam Ecclesiam allocutus: *Collum, inquit, tuum sicut turris eburnea.* In quem locum S. Isidorus: *in collo, inquit, DOCTORES designati sunt, qui turri eburneæ propter firmitatem, & pulchritudinem comparantur, qui civitati Dei, & robur præstant, & decus.*

Accedit illud oraculum Danielis 12. in quo viros probos, ac justos, cum splendore firmamenti comparavit; Doctores tamen, & qui ad iustitiam erudunt multos, cum ipsis astrorum luminibus. In quem locum D. Hieronymus: *Vides, inquit, quantum inter se distent iusta rusticitas, & docta iustitia? alii stellæ, alii calo comparantur. Quasi diceret, quantum astra cæteris cæli partibus clariora splendescunt, tantò Ecclesiæ Doctores cæteris hominum generibus utiliores interis comparantur.*

Quibus hæcenus in utramque partem di-

sceptatis, erit fortè, qui litem dirimat, dum diuinum hunc virum utraque dignitate æquè eximium fuisse, atque duo hæc ornamenta Pontificatus, & Doctoratus ita inter se conjuncta, ut ab invicem in Episcopo separati non posse, contendat, ut patet ex illo 1. *Timot. 3.* *Pauli: Oportet Episcopum DOCTOREM esse;* qui quasi Doctor non sit, neque aptus esse possit, ut Episcopali munere fungatur. Et propterea Apostolus cum alia Ecclesiastica officia distinxerit, hæc duo copulavit, dicens: *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas; alios verò Evangelistas, alios autem PASTORES ET DOCTORES.* Disiunxit quidem alios Ecclesiæ Ministros, sed hos duos, Pastores & Doctores penitus coniunxit, ut D. Augustinus ad *Aug. in epist. 59. ad Paulin.* *Pastores & Doctores simul complexum fuisse, ut intelligerent Pastores, ad officium suum pertinere doctrinam.*

Ego interim brevitatis memor, cum utramque excellentiam pro dignitate deprædicare non valeam, eam hodierna luce (de Pontificali ac Pastoralis munere aliàs ducturus) à Doctoratu dumtaxat extollam.

§. I.

Ecclesia Doctor, ut aliis splendidis titulis præfulgeat, propriissimè tamen LUX, MUNDI vocatur.

Gentiles olim infanientis Sapientiæ studiosi, universum terrarum orbem peragrarunt, & ad ultimos mundi cardines penetrarunt, ut insignem aliquam sublimioris scientiæ Doctorem sanciscerentur. Sic Pythagoras divinos Memphisicos, Plato Ægyptios sapientes, & Architam Tarentium auditori, magna & laboriosa itinera emensi sunt. *Ad Titum Livium lætro eloquentia fonte manantem, de ultimis Hispania, Galliarumque sinibus quosdam venisse nobiles legimus, quos ad contemplationem sui Roman non traxerat, unius hominis fama perduxit. Apollonius Philosophus intravit Persas, penetravit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulentissima India regna penetravit, &c. ut Hierarchiam in throno sedentem aureo, & de Tantali fonte*

fonte posantem, inter paucos discipulos de natura & motibus, ac siderum cursu audiret docentem. Edicto caverant Athenienses, ne Megarenfes venirent Athenas: Euclides sub noctem tunicâ muliebri tectus, Megaris clam Athenas irrepebat, ut vel noctis aliquo tempore doctrinam Socratis audiret; rursusque sub lucem millia passuum paulò amplius 20. eadem veste tectus redibat. Tantus eos ardor sciendi, tantum etiam vanæ ac profanæ sapientiæ desiderium eos tenebat: tanta peritioris alicujus magistri, ac Doctoris admiratio, existimatioque eos rapiebat. At Clemens Alexandrinus: Jam certe, inquit, quænam ipsum VERBUM venit ad nos calidus non est nobis amplius eundem ad humanam doctrinam Athenas, & reliquam Græciam, vel etiâ Joniam, ad inquirendum curiosè: si est enim vobis ille Magister, qui implevit omnia sanctis potestatibus, opificio, salute, beneficio, prophetia, doctrinâ: omniâ nunc instruit Magister & universum jam Athenas, & Græciæ factum est VERBO. Divinus hic è cælo Magister, sedentibus in tenebris, & umbra mortis apparuit, ac doctrinæ suæ radiis tenebras dispulit, errores detexit, diaboli fraudes, & tyrannidem aperuit, mundum illuminavit; de se etenim ipse testatur: ego sum LUX MUNDI. Ubi S. Thomas: Adversendum est, quia non ait, ego sum lux Angelorum, vel vel cali, sed LUX MUNDI, id est, hominum in tenebris commorantium: quam quorundam animis tam copiosè communicavit, ut eos velut totidem Soles ad alios illuminandos plenè collustrârit. Nam cum in mundi constitutione luminare unum majus, divinè fuisset molitus, & æthereos deinde orbis magna luminum varietate exornasset, post cursum perennium sæculorum, Ecclesiam suam aggressus, ut novum cælum inusitato distingueret, Zodiacum effecit mirabilem: in quo non Taurum, Arietem, aut Leonem posuit, aut reliquas duodecim signiferi orbis imagines, sed duodecim Apostolos, ut totidem Soles, divina luce formosos, jubare plenissimo radiantem. Præclare Arnobius: Cali, inquit, facti sunt Apostoli, habentes in se Solem justitiæ, & merita in modum stellarum pro varietate diverso splendore radiantia. Hos Soles postea secuti sunt alii Ecclesiæ

Doctores, quos D. Cyrillus luminaria mundi vocavit; Doctrina quippe lumen est animi, à qua & luminosè, cælestis doctrinæ magistri, & lumina, & soles appellatur. Ita Paulum Doctorem gentium, communem Solem nuncupavit D. Dionysius, & hoc ob præfulgidos sapientiæ suæ radios, quos per orbem universum & lingua, & calamo evibravit. Ita Gregorius Nazianzenus Magnum Basilium, ob mirabilem divinarum rerum, & humanatum cognitionem cum Sole comparavit, in quo notat pulchritudinem, magnitudinem, cursum, potentiam, quæ David præconio suo in Sole commendavit. Et illi quidem pulchritudinem ait fuisse virtutem: magnitudinem, Theologiam, cursum, perpetuam virtutis agitationem, per quotidianos ascensus ad Deum ferentem: denique potentiam, doctrinæ partitionem, & communionem. Pari modo Salvianus S. Honoratum Soli æquiparabat. Tali Isidorus Ægyptius describit parillum geminum clarissimorum Doctorum, Basilium & Gregorium Nazianzenum, qui inquit, vitæ suæ ac præceptionum lumine, orbis terræ finibus præluxerunt. Ex hac autem luminum varietate, quæ non lacteum, nescio quem circulum, sed clarissimum & splendidissimum orbem efficiunt, quantam pulchritudinem, quot, & quantas mortalium mentibus utilitates oriri necesse sit, plenius deducemus.

1. Acprimum quidem in Doctorem nostrum N. N. illustre illud aptissimè quadrat encomium, quod S. Paulinus Nolæ antistes, de Augustino, densas hæreticorum tenebras doctrinæ suæ luce dissipanti pronuntiavit; cujus cygneam vocem in tanti Doctoris admiratione obstupefactam, juvat audire: O lucerna, dignè super candelabrum Ecclesiæ posita, quæ latè Catholicis urbibus, de septiformi bychno passum oleo lactiis, lumen effundens, densus licet hæreticorum caliginis discutis, & lucem virtutis à confusione tenebrarum, splendore clarifici sermonis enubilas. Haud aliter, de quo nunc agimus N. N. quâ stylo, quâ verbo, virtutumque exemplo, errorum tenebras latè disjecit, ac dissipavit.

Nec minus aptè Doctores vocantur etiam in sacris Scripturis fulgura coruscantia.

Aul. Gol.
Lius l. 6. c. 10

Clem. Alex.
and. adm.
ad Gen.

Lessius de
perfect. di-
vin. l. 12.
c. 8. n. 60.

S. Thom.
Joan. c. 8.

Arnobius
in Ps. 58.

Cyrl. l. 3
c. 21.

Dionys. de
div. Nom.
c. 7.
Greg. Naz.
orat 20
pag. 362.

Psalm. 12.

Hætor
Pinius in
Isai. c. 95

Hil. Arct.
de vita
Honorati.
Isidor. l. 1.
epist. 1. 8.

Timoth. 2.
v. 5.

S. Paulin.
epist. 45.

Hieronym.
prefat. l. 3
in epist. ad
Galas.

Doctores
fulgura

ita, ob vim quandam in agendo mirificam. Sic purpureus Psalter Deum alloquens: *Fulgura, coruscationes*, hoc est ait S. Hilarius, *Apostolicas prædicationes & splendor è doctrina Dei*, quæ condensam illam, & malignam dæmonum virtutem, coruscationis luce disperget. Idipsum hoc perversissimo sæculo dum sacer Ecclesiastes, divini verbi Doctor suggestum conscendit, altè inculcandum est: *Fulgura coruscationem*. Multos quidem indes reperire est, inani vocis sono, & elato vanæ eloquentiæ clamore tonantes; sed paucos ignitis verborum jaculis fulgurantes. Hos rectè Hector Pintus militibus comparavit, qui frustra urbem oppugnant multo sulphureo pulvere, si machinæ bellicæ ac bombardæ non habeant pilas, quas projiciant, quibus multos contendant & evertant, & hostes interficiant: quia tunc nihil aliud efficiunt, quàm consumere pulverem frustra, & aërem sonitu implere. Sic Concionatores, nec muros superbix auditorum, nec turres vanitatis eorum evertunt, nec animi hostes vulnerant qui ex inani cerebro & pectore omni virtute vacuo, vanum populi plausum captantes deliberant *MAGISTRUM prurientes auribus*, qui tori sunt in commenda & struenda oratione, quam puerilibus pigmentis refarciunt, atque in co decus positum, gloriamque dicentis putant, non ut profint audientibus, sed ut plausibiliter omnia dicant venustè, concinnè & numerosè. Itaque pauca è divinis oraculis solidè ab illis promuntur, quæ fabellarum & ludicrarum historiarum admixtione, quas veluti pavoniis plumis ad insignem varietatem expingunt, & profana; exoticarum rerum amplificatione dedecorant. Id contigisse temporibus suis mœrebat S. Hieronymus, quod dimissis Apostolorum scriptis; tanquam in Athenæo, & auditorio sophistico, vanissimam pompam instruxerunt divini verbi Doctores, id studenter unum, *ut oratio Rhetorica artis fucata mendacio, quasi quadam meretricula procederet in publicum, non tam eruditura populum, quàm favorem populi quaesitura*. Nimia certè & fucata illa concinnitas, frangit omnem auctoritatem & dicentis & divinarum rerum, quæ exponuntur, aded ut inanis vel ridicu-

la illa sit futura concio *Quare Isidorus Pelusota adhibendum esse dicit vivum sermonem, non eum, qui titillet tantum aures, animum nil commoveat*. Hinc D. Basilii *ampullas in oratione sophisticas* respuit S. Hieronymus *corburnazam eloquentiam*. S. Prosper *phaleratam*. Illa modulamenta & peniculo artis colorata, lenocinium illud picturæ eloquentiæ, & calamistræ dictionis, bractæque pueriles, ferri possent in juvenum cœru, & declamatione scholasticæ; divinorum verò mysteriorum explicationem & sacrum locum, & Ecclesiæ Doctorem decent. Sed alia symbola videamus, quibus divini Scriptores sacros Doctores depingunt. Sunt qui velint eos in Ecclesia tanquam *Pharos* positos, ad animos, calamitose è naufragio subducendos, placidumque omnibus, ac securum salutis portum aperientem. Viderunt hoc clarissimi viri, & suis scriptis prædicaverunt. Cassianus Piamonem Sacerdotem vocat *sublimissimam Pharum*. Quem admodum *Paulinum*, Nolanum Episcopum, splendidissimæ vitæ vitum, *sanctitate & scientia præditum, quasi PHARVM lucidissimum* erexit, & posuit Dungalus auctor non ignobilis. De S. Basilio Nyssenus: *Cum veluti sax nocte per mare, Ecclesiæ bono apparuisset, omnes ad rectam viam converterit*. Crederes clarissimum Doctorem nostrum N.N. in hoc mundo, ceu turbulento mari, doctrinâ conspicuum, quasi *Pharum sublimissimam* constitutum, ad dirigendos hominum animos, & subducendos è calamitosissimo vitæ, salutisque naufragio: quod certè fecit & doctrinæ sanctioris luce & exemplo vitæ purioris, quæ & ipsa lux est: illa ignorantiam, erroremque ex hominum mentibus depellit: hæc autem vitiorum caliginem, noctemque dissipat: itaque in salutis æternæ portum feliciter deducit.

Clemens Alexandrinus meminit cujusdam Thrasymbuli, qui cum exules in Atriclem reduceret, hiberna, obscuraque nocte, clarus ignis præcedens apparuit, qui incolumes duxit omnes, unde illic aram *Lucifera* posuerunt. An illud fictum ad hominis illius commendationem, an verum non disputo: hoc tantum astruo in densis obscurisque ignorantie tenebris, vitiorumque

Isidor. Pa-
ul. l. 1. e-
pist. 108.
Basil. de
humil.

2. Doctores sunt
Pharos.

Cassian.
coll. 18. c. 1.
tom 2. Bi-
blioth. SS.
Patrum.

Clem. A-
lexand. l. 2.
Strom.

iril. l. 3
21.

Dionys. de
viv. Nom.
7.
Greg. Naz.
rat 20
ag. 362.

Psalm. 11.

Hector
Pintus in
Isai. c. 95.

Hil. Aret.
de vita
Honorat.
Isidor. l. 1.
epist. 178.

Timoth. 4.
v. 5.

S. Paulin.
epist. 41.

Hieronym.
prefat. l. 3.
in epist. ad
Galas.

rumque nubibus, ac procellis, quibus sæpe sæpius involvuntur hominum animi, divino beneficio hanc nobis Pharum, ac salutes ignes præluxisse, qui Andabatis & in alta illa scelerum nocte cæcutientibus præirent. Idque eo magis necessarium, atque utiliùs populo Christiano, quod hæretici tenebriones, infidum, ac fatum lumen ementiri, ut olim dolosus Ulysses, è sua caligine fuman- tia busta ostentent, ut decipiant incautos: piscatores æmulari consceleratos, qui no- tum lumen perfidiosè attolluat, ut præ- dà portiantur. Quas Imperatoris leges damnant & coercent, & memini in Jure scriptum esse in hunc modum: *Ne piscato- res lumine ostenso fallant navigantes, quasi in portum aliquem delaturi, eoque modo in periculum naves, & qui in eis sunt, dedu- cant, sibi que execrandam pradam parent. Præsidia Provincia religiosa constantia effi- ciat.* Id quidem politico Magistratui curæ est; sed multò religiosius curandum est, ne hominum impiorum, ac falorum doctorum facibus illecti Catholici, & fatuo igne falsi textus, ac scripturarum [quam facem hete- rodoxi passim præferunt] decepti, in syrtis hæreseon impingant, & naufragium pa- riantur; quodque graviùs detestandum, di- ligentiùs curandum, ac longè studiosius ca- vendum, ne Ecclesiastici Doctores, qui sana doctrina, ac sancta vita omnibus Pharos esse debent, dum ficto quodam probitatis, ac san- ctitatis fulgore, ad se oculos, animosq; per- trahunt, morum interim pravitate, ac turpi consuetudine, suos luctuosissimo animarum naufragio in syrtis, & charybdes allidant. Quare, quia vita, & corruptis moribus de- honestat verbi Dei prædicationem, audet- que in publicam lucem venire, auditores suos publico præconio testes advocat im- pudentiæ suæ & temeritatis. Neque verò est, ut ab ejusmodi hominibus expectemus insignem aliquem fructum ad animos com- movendos, & amplificandum Numinis gloriam, quos verè Isidorus Pelusiora aje- bat divinam prædicationem aversere: quod dictis contraria faciant. Quod Div. Hieronymus gravissimè monet Nepotianum: *Non confundant opera tua sermonem tuum. Delicatus magister est, qui pleno ventre de*

jejunii disputat. Accusare avaritiam & lauro potest. Sacerdos Christi os, mens, man- usque consensiat.

Magnificum mihi semper visum fuit, ut Doctores *Stella* nominentur, neque enim à mundi lucem dixisset, ad eam explicandam, sempiterni illi ignes adhiberentur, qui ce- ruleos illos orbis tholos mirabili varietate, & exquisita pulchritudine venustant. Ita Gregor. Nyssenus Miletium Episcopum re- bus gestis, scientiaque clarum vocat *Stellam*, quod ad imitationem cœlestis Magistri proxime accederet, quem Ioannes vocavit *Stellam matutinam*. Præclarissimè Daniel Pro- pheta: *Qui ad justitiam erudiunt multos ful- gebunt sicut STELLÆ in perpetuas æternita- tes.* Has stellas potentissimis suis digitis, & dædala manu, rerum omnium Architektus effecit, & in firmamento Ecclesiæ posuit, ad incredibiles hominum utilitates, ut Rex pius clavo vaticinio persecutus est: *Lunam, in- quit, & stellas, quas fundasti.* Cassiodorus hoc loco *Stellas* interpretatur *Religiosos, vitã, moribus, & Religione collucentes.* Gregor. Magnus *Sanctos Theologiæ Principes, Sanct. Thomas Doctores.* Hoc autem cœlesti- bus illis luminaribus proprium est, quod æquè uni ac millibus luceant. At *Stellæ* plures, quæ hoc sæculo fulgent, splendorem suum, ac radios contrahunt; nisi mundo lu- ceant. Si pauci auditores, si rarinantes in *gurgite vasto*, tenebras sibi, si ad eos dicant, affundi sentiunt. Quasi unam animam lu- crari, non esset luculentum operæ, & elo- quentiæ pretium, Cicero de *claris oratori- bus*, refert de Antimacho, celebri Poëta, quem dum recitantem omnes auditores de- sererent, præter unum Platonem: *Legam, in- quit, Plato enim mihi unus, instar est omnium.* Sic Seneca refert Democritum dixisse: *Vnus mihi pro populo est. Bene & ille quisquis fuit, cum quæreretur ab illo, quo tanta diligentia artis spectaret ad paucissimos perventura: sa- tis sunt, inquit, mihi pauci. Satis est unus. Qua- re qui hoc non agunt, irati Numinis voce percelluntur, ut Apocalypsi Deus reprehendit Angelum Ephesi, qui fuit Timotheus, beatissimi Pauli discipulus, quod fervorem primæ charitatis reliquisset. Nam cum esset*

1. Docto- res Stellæ.

Greg. Nyss. in funere: Miletii, Apoc. 22.

Dan. 11.

Psal. 8. Cassiod. in Psal. 8.

Seneca epist. 7.

Greg. Nyss. var. de Orat. sua. S. Athan. 1. 66. ad Ant.

Errerius in Daniele 6. 12. [Sicca stella]

Ambr. in 1. ad Cor. 1.

D. de in- cend. l. ne pisc.

Isidor. Pel l. 2. ep. 41. Hieronym. epist. 2. ad Nepotian.

animo ardens, & quotidianis propè concionibus inuitaret omnes ad fidem, & salutem, videns numerum eorum esse exiguum, qui doctrinam Christi exciperent, coepit despondere, animum, & concionibus suas ommittere. Illum ergo amator hominum Deus coarguit, quòd id munus, quod Ecclesiæ Doctori, ac Præsuli est proprium, animi quadam imbecillitate ommitteret; ut notavit Hugo Cardinalis; parum attendens, Christum supremum Magistrum, etiam ad unam mulierculam disertam concionem iustitasse.

Alterum est, stellas non lucere dumtaxat per noctem, cœlique luminaria non ad eum finem tam excelsa in arce plantata, ut splendorem suum vanè ac otiosè ostentarent, sed ut efficaci influxu, & arcana virtute, rebus sublunatibus vim ac vigorem elargirentur. Quod ad mores traducens Pererius: Sanè, inquit, si ex astris cœlestibus multa & magna commoda in terram desuunt, non minora ex doctis, sanctisque Magistris in Ecclesiam, populumque Christianam redundant. Quòd efficacissimè fit, dum nunc duplicem scopum Ecclesiæ Doctor præ oculis habet, divinam gloriam, & salutem animarum. Qui primum non spectant, honori tantum suo velificantur, & fidem prædicant; non ut illa, sed ipsi laudentur, ait Ambrosius. Qui secundum non intuentur, contenti sunt volubilitate linguæ; & curioso rerum novarum apparatu, ut sibi nomen eruditionis comparent. Sed non ita viri Apostolici, & inclyti sanctimoniâ, qui se divinæ mentis instrumenta, & donatos eo talento meminerunt, ut Dei gloriam amplificent, & prosint quam plurimis. Quis illam mihi vim sermonis concedet, inquit S. Gregorius Nyssenus: *Cujus finis auditorum est salus*. Itaque non sufficit præclarè tantum, atque subtiliter disputare de Deo, ut expleri concionis horam videaris: nam mirum est, quod notavit S. Athanasius, dæmonem primum fuisse, qui Dei nomen a condito mundo inter homines usurpaverit, qui tamen eo nomine nullam meruit commendationem. Non æstrum Pœticum, non plausum populi, sed planctum, & lachrimas spectandas monet Hieronymus. Sic enim ad Nepotianum: Do-

cente te in Ecclesia, non clamor populi, sed Hieronymus gemitus suscitentur: *Lachryma auditorum, epist. 2. ad laudes tuae sint*. Ea laude sanè præstitit S. Nepotianus. Fulgentius, quem duas habuisse dotes in concionando meminimus, omnium præconio celebrandas: nam singulari orationis præconio, *omnium animos demulcebat, & in iisdem, compunctionem cordis ingenerabat*. Quod exemplo suo Bonifacius docuit, Episcopus Carthaginensis, qui biduo sic illum audivit de rebus divinis disserentem, ut continuis propè lachrimis terram perfunderet. Hoc est verbis suis dare pondus, hoc est habere vocem virtutis, hoc est non se, sed Christum prædicare.

4. Audio postremò, Ecclesiæ Doctores lucidissimas lampades nuncupari, quæ luminis copiam longè lateque spargant, ac aurem Minervæ lychnum plurimum antecellant, quem profani Scriptorum magnis clamoribus in cœlum extulerunt. Quantum & quantum vir fuit S. Ephrem? quàm undique radiantem eximie vitæ, doctrinæque fulgorem sparsit? ut jure meritissimo Nyssenus Antistes, à quo ejus vita litteris commendata est, illum asserat à Deo orbi datum, *velut illustrem & splendidiorem Sole ipso LAMPADEM*. Quantum Ecclesiæ lumen fuit B. Hieronymus, qui mirificam eruditionem, & religiosi animi virtutem pulcherrimè conjunxit; de quo verum illud, & illustre S. Augustini exstat elogium, cum adversus Julianum disputat: *Cujus nobis eloquium ab Oriente usque in Occidentem, ad instar LAMPADIS resplenduit*. Trahunt hæ lampades pabulum suum è cœlo, oleo gratiæ nutriuntur, flammâ charitatis ardescunt, atque ab omni inanis gloriæ, & propriæ exultationis fuligine profus alienæ sunt.

§. II.

Doctores vani ac insani, quos SCIENTIA INFLAT, inanis gloria fuligine expurgandi.

Ventosi apud Priscos Thracones reperti, quibus frequens erat illud ab Origine in Celfo Epicureo, tantopere decimum

4. Doctores lampades.

Greg. Nyss. in vita.

Augustin. lib. 1. contra Julianum.

Docto-
Stellæ.

Greg. Nyss.
Funera:
letii,
oc. 22.

11.

Errerius
in Daniele
6. 12 [Sicut
Stella]

alm. 8.
ssod. in
alm. 8.

Ambrosius
in
1. ad Cor. 1.

Greg. Nyss.
orat. de
Orat. sua.

S. Athan.
7. 66. ad
Ant.

mea
7. 7.

sum jactare: *Omnia novimus*: nam id de se profectos non paucos, habemus ex Dione orat. 33. Platone in Sophista, & Nazianzeno orat. 33. Et idcirco ex eo grege Euthydemum quendam insolentissima vanitate, & ambitionis immensitate, diligentissimè cavisse, ne videretur à quopiam aliquid discere, Xenophon disertè prodidit; quin & hoc sæculo ex Medicis, Jurisperitis, Theologis, Politicis, consimiles reperire est, qui de se idem sentiunt: *Omnia novimus*. Horum fuliginem dexterimè emungit Gregorius Nyssenus contra Eunomium, in ipso vestibulo increpans vecordi illius fatuitatem, in sua scientia rerum quarumvis altissimarum, ipsiusq; etiam Dei jactanda, convincens ignorari ab eo animalium minutissimam formicam: *Qui gloriatur jactabundus se eorum, quæ sunt, scientiam adeptum esse, quod minimum esse eorum, quæ nobis ante oculos apparent, quæ sit ejus natura, explanet, ut ex eo, quod à notum est, de eo etiam, quod occultum est & incognitum, fidem faciat. Et quam sit formica natura, sermone explicet: utrum spiritu & halitu ejus vita continetur: utrum visceribus distendatur, similiter aliis animalibus, utrum ossibus corpus constructum est, utrum medulla ossium cavitates intus plena sunt: an nervi & vinculis compages consenta est: an musculorum amittibus, & adenum sive glandularum, nervorum situs continetur. An complexu nervosa membrana membris, quæ moventur, vim impultricem inserit. An in ipsa est iecur & folliculus fellis, id est, expurgata à jecore flavâ bilis receptaculum: venaque, & cor, & arteria, & vena, membranaq; præcordia, sive septum transversum. Virum glabra, & pilis obducta: in qua parte corporis vis vivendi insidet: an odorandi sensu prædita est. An unam habeat ungulam, vel multifidas. Quamdiu vivit, &c. qui igitur se jactat eorum, quæ sunt, naturam adeptum esse, nobis primum formica naturam declaret. Idem argumentum profequitur Theodoretus l. 4. adversus Græcos sub initium, non pudere Philosophos passim gloriari compertam sibi esse æeris, ætherisq; mensuram, qui maris tamen profunditatem ignorent, quam cauto, ac submissis funibus, & bolide explorare nituntur. Quin potius, quod quis rerum naturæ peritior videtur, eo*

de se sentit demissius, quod noverit, quàm non intrò subbeat, & pro rerum penetralibus, & naturæ intimis recessibus, sola vestibula teneat. Socrates certè cæciorum se agnovit in pervidendis naturæ rebus, ex quo Philosophiæ dedisset operam: unde de eo Lactantius: Cum esset omnium Philosophorum doctissimus, tamen ut cæterorum argueret inscitiam, qui se aliquid tenere arbitrabantur, ait se nihil scire, nisi unum quod nihil sciret. Intellexit enim doctrinam illam nihil habere in se certi, nihil veri, neque ut putabant quidam, dissimulavit ipsam doctrinam, ut alios refelleret: sed vidit ex parte aliquam veritatem. Testatus est etiam in judicio (sicut traditur à Platone) quod nulla esset humana sapientia: adeoque doctrinam, quæcum Philosophi gloriabantur, contempsit, derisit, abjecit, ut id ipsum pro summa doctrina profiteretur, quod nihil scire didicisset. Agnovit nimirum tenebras nostras, & quantoperè ad rerum omnium notitiam cæcutiamus; quas minimè vident illi in summo vertice ridiculorum locati, qui gloriam venerantur ex gradu literario, quem gratiæ, vel quod frequentius est, marisupio, infrequentissimè eruditione ac solida scientia delatum possident, vano ac inani titulo gloriantes. Hac de re Themistium audiamus: *At ego minimè absurdam quandam gloriam, opinionemque assequi velim. Et utique primus ego ridere illos soleo, qui eo morbo desineantur, nec multum carbonarij alicujus, aut fabri ferrarij dissimiles esse arbitror, qui fumo atque fuligine resperjui, tamen carbonarium se appellari nolit: quin & ijs, qui apellent, succenseat. Vatis autem, aut Medici, aut alterius honestioris artificis nomen appetam nec asinum, æjopicum probo, audiens nunc, qui asinus esset, pelle nihilominus Leonis indutum. Atque idcirco concurrentes pueruli, cum & justibus cadunt, & pellem juxta atq; audaces illos spiritus eripiunt. Talis ille, de quo Jurisconsultus: Relatum habeo, inquit, in partibus Franciæ juvenem, quem ejus pater ad officium evehere intendebat, requirens Licentiæ vel Doctoratus in Jure gradum, promorum fuisse, solo præmissio examine super prius (ad instar pstraci) edoctis responsonibus ad interrogata*

Theodoretus,
l. 1. adversus
Græcos
Lactant. l.
de ira, c. 1.

Idem cit.

Themist.
orat. 1.

Juris justis-
sique ab-
usus per
And. Bo-
vens 188
847.

Petrarchon
l. 1. de re-
med. dial.
10.

Quid

Xenophon
l. 4. memo-
rab. Socrat.
dicit & fact

Greg. Nyss.
orat. 9.
contra Eu-
nom.

Quid est Jus? Quotuplex? Quid Canonicum, & quid Civile? eundemque post ita adeptum in utroque Jure Doctoratum, venisse Duacum, ut ibidem humanioribus se applicaret studiis (Latina enim ignorabat,) ac tunc nonnisi ad Grammaticam idoneum repertum fuisse. In ejusmodi nescio quis Satyricus:

Se doctum simulat stolidus, quem crassa
Minerva

Nutrivit: qui ubi vix didicit tria verba
Latina,

Vixque manum ferula subduxit, protinus
ille

Ater delapsus calo Cato prodit, & esse
Credas, tansa oculos torquet gravitate,
severus

Est adeo censor Musis. Sed scamna recla-
mans

Nostra, atque esse asinum purum, purum
dubitare

Esse nefas ajunt.

Historia nota est de eo, qui existens eques, & expertus facilem ad Doctoratum gradum, quem ipse non argutis disputationibus, non etiam scientiæ laurearis coronis, sed aureis Franciæ coronatis acquisiverat; interrogabat Professores, an non etiam equum suum ad eundem gradum admittere vellent, mediantibus juribus consuetis; illosque respondisse, quod sic: Nam cum creavimus asinum Doctorem, cur non & equum. Nunquid de istis dici potest, quod

In Institutis magis muti estis brutis.

In Codice didicistis modicè,

In Novellis similes estis asellis.

In Digestis nihil potestis.

Et tamen Doctores estis.

Hos suo ævo graphicè depingit Franciscus Petrarcha, cui laurea tanto concertantium ubique Academiatarum studio, vel potius æmulatione delata est. Is post confutatam inanem apud antiquos, septem dumtaxat sapientum enumerationem: Felicior, inquit, atas nostra, que non unum, duosve, vel septem, sed in singulis urbibus, ceu pecudum greges numerat sapientum. Nec mirum sanè multos esse, qui tam facile fiant. Venit

Cælestis Ranches Pars II,

juvenis stultus ad templum: Præceptores illum prædicant, celebrant, seu amore, seu errore. Tunc ille, vulgus super, plaudunt affines & amici. Ipse jussus in cathedram scandit, cuncta jam ex alio despicens, & nescio, quid confusum murmurans. Tunc majores certatim, celsa divina locutum, laudibus ad calum tollunt. Tinnunt interim campana strepuit tuba, volant annuli, figuntur oscula, vertici rotundus, & niger pannus imprimitur. His peractis descendit sapiens, qui stultus ascenderat. Mira prorjus transformatio, nec Nasoni cognita. Sic fiunt hodie sapientes. Verum sapiens sit aliter.

Tertio omnibus esse debet severa, sed vera gravissimorum Doctorum censura: Eos Academicos peccare mortaliter, qui gradibus & titulis insigniunt indignos, adeoque velut publico testimonio tribunalibus, ac Dei Ecclesiis imponunt. Ita Sylvester de Doctoribus, s. 4. Navarvus de pec. Mag. & Doct. c. 25. Arm. Alvar. Pelag. l. 2. de planctu Eccl. Sa in Aph. Idem sentiendum est de iis, qui ad alia Republicæ officia dignissimos quoque deligere debent, de quibus pereruditè Lessius: Dico primò eos, qui assumunt ad officia secularia (idem est de Ecclesiasticis) v. g. ad officium Gubernatoris oppidi vel arcis, Prætoris, Judicis, Capitanei, Secretarii, Commissarii, Quæstoris, &c. ineptos, aut qui malè putantur administraturi, peccare mortiferè, & teneri Republicæ ad faciendam damna inde secuta. Est communis sententia Doctorum.

Liber hic pro rei indignitate exaggerate, quanta fortunatum, Republicæ, corporum, animorumque iactura, Medici, Causidici, Consiliarii, Confessarii exponantur, qui debita officio ac muneri suo scientiâ instructi non sunt, cum ea sit Principis Doctorum, omniumque judicium: qui que tenetur scire ea, qua ad eorum statum, & officium spectant. Hinc Medici peccant mortaliter, qui ex notabili ignorantia nocent infirmis, etiam si evadant ex morbo, quia exposuerunt, adhibendo remedia periculosa.

Quò si per imperitiã moriatur infirmus, puniri possunt arbitrio Judicis L. qua actione in fine.

Sic Causidicus, qui suã in sciã in causa est, quòd Clientis jure suo excidat, peccat, & ad

Ddd

restit-

Vide
Contzen.
political. 4
c. 16. §. 19

Less de Jure
& Just. l. 2
c. 32. dub. 3.

S. Thom.
1. 2. q. 76.
a. 2.
Fragosus
lib. 706.

oiores.
adver-
Gracos
Sant. l.
ira, c. l.

Idem cit.

Chemist.
rat. l.

Juris justis-
sique ab-
usus per
And. Bor-
vens 188
847.

Petrarcha
l. de re-
med. dial.
12.

restitutionem tenetur. Item Senator, Judex imperitus, reus est vitæ & sanguinis innocenter effusi. Unde Augustinus: *Ignorantia Judicis, plerumque est calamitas innocentis.* Confessarius quoque reus damni est, si ex incertis suadeat restitutionem, ubi non debet; vel non suadeat ubi debet. Reus scelerum ac flagitiorum, quæ ex crassa ignorantia in poenitentibus suis, culpa graviore vacare putavit.

Qua censura & illi notantur, qui ejusmodi imperitos Confessarios studiosè querunt, sibi que adsciscunt. Cum in eo tantum momenti ponendum sit, ut sancta Theresia, sapientissima virorum ac mulierum Magistra, virum à Confessionibus potius minus pium, quam minus peritum adhibendum existimavit.

§. III.

*Sanus ac sanctus Doctor, semper se
dicere proficitur.*

Divinus ille omnium Doctorum Doctor, Christus Jesus, sapientiæ cœlestis sectatorum, discipulum simul esse debere atque Magistrum exemplo suo docere visus est, cum duodecim annorum in Hierosolymitano templo, circumfusa Doctorum corona, eos tanquam auditor erudiendus interrogavit, & simul tanquam Doctor instruxit, difficultatesque gravissimas tanta facilitate declaravit, ut admiratione defixi obstupuerint, quotquot aderant. Unde Lucæ 2. *Invenere illum in templo sedentem in medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos.* Vide discipulum discendi cupidum, & eundem venerare Magistrum celeberrimum: *Stupebant omnes, qui cum audiebant super prudentia, & responsis eius: & videntes admirati sunt.* Eadem de causa, nisi fallor ibidem ab Evangelista v. 52. dicitur: *Jesus proficebat sapientiâ.* Is scilicet, qui summi Patris sapientiæ est incomprehensibilis usque ad annum ætatis trigessimum nil aliud dicitur perfectisse, nisi sapientiâ proficere. Docebat siquidem Doctorem omnem, sublato omni arrogantia, ac propriæ excellentiæ summo, simul Magistrum, & discipuli

partes explere debere. Paulus Apostolus agnovit tanti hoc momenti esse, ut Episcopi formam traditurus, & quasi optimi Prælati ideam expressurus, sic scripserit ad Timotheum: *Oportet Episcopum DOCTOREM esse* Rursus ad eundem epist. 22. *Oportet Episcopum DOCIBILEM esse.* Atqui Doctor est, qui docet; docibilis, qui docetur; ergo si idem Doctor & docibilis esse debet, profectò idem promptus esse debet, ut doceat pariter, ac doceatur. Huc facit illud Augustini contra Donatistas: *Ille Episcopus melius docet, qui quotidie crescit, & proficit DISCENDO meliora.*

Deinde ille Regum omnium sapientissimus Salomon, postularurus à Deo sapientiam, ut posset judicare populum, & discernere inter bonum & malum, postulavit docilitatem: *Dabis, inquit, servo tuo cor DO-CILE;* hoc est, cor facile, ut doceatur. Quasi ille animus omnium sapientissimus Judicatur, qui non minus possit docere, quam velit doceri: & ille, qui ad discendum promptissimus sit, idem planè ad docendum sapientissimus habeatur. Nam ut bene D. Ambrosius: *Quantumlibet quisque profecerit, nemo est, qui doceri non egeat, dum vivit.* Utinam id sibi persuadeant vani illi sciolii; qui nihil se latere, nihil ignorare in animum inducunt, nec quidquam sibi discendum amplius arbitrantur. Sacros Ecclesiastes ad agrestes, ad rudes, & famulos, & ancillas, atque imperitas mulierculas aptè dicere; ceterum nil illas proferte, quod ipsi non calleant. Audiant hi, quid Doctor gravissimus Jacobus Laynes, qui in Concilio Tridentino inter Theologos primum locum tenuit, senserit, dum ingenue confessus est, nulla personæ ratione habitâ, se ex cujusvis fratriculi concione, semper doctiorem decedere. Quid, quod magnus ille Theologus, Joannes Evangelista, qui Christi Domini lateri incumbens, divinx sapientiæ fontes epotavit, mysteria Resurrectionis libens ab una fœmina didicerit: & ingenuo pudore confessus fuerit, per quam profecerit, dicens: *Et hæc dixit mihi.* Ubi D. Chrysostomus: *Evangelista, inquit, tanta laude mulierem non fraudavit, neque sibi dedecori arbitratus est, ut ab ea hæc intelligeret.* Jam verò

Divus

Ad Tim. 1.
c. 3. v. 2.

Ad Galat.
2.

Aug. l. 5
contra
Donatist.
c. 76.

Augustin.
epist. 25.

3. Reg. 3.

S. Ambr. l. 1
offic. c. 11

Ephes. 4.

Ambr. l. 1.
offic. c. 1.

In Bibliot.
scripsit. Ser.

Hieronym.
epist. ad
Pammach.

Nigran.
reg. 2.

Joan. 20.
Chryso.
hom. 84.

Divus Paulus raptus in tertium cælum, & in cælesti academia Doctor gentium declaratus, ne quid fuliginis ex hac arcana scientia contraheret, in terris Apostolorum se discipulum exhibuit. *Ascendi, inquit, Hierosolymam secundum revelationem, & contuli cum illis; id est cum Apostolis, Evangelium, quod prædico in gentibus. Veritus, ut S. Hieronymus interpretatur, ne munus DOCTORIS, & prædicatoris quodammodo evanesceret, nisi sæpius interrogando, ac DISCIPULI munus exercendo, renovaretur.* Hanc doctrinam secutus S. Augustinus: *Ego, inquit, senex à Luvene, Episcopus tot annorum, à Collega nondum anniculo, paratus sum doceri. Et alibi, si posses me docere quod ignoro, libentissimè te sufferem, non solum verbis increpantem, sed etiam verberibus castigantem.*

Alter eximius Ecclesiæ Doctor Ambrosius quàm plurimis in locis, discipuli munus se obire proficetur, præsertim lib. 6. epist. ad Sabinum 40. ad quem mittit suos quosdam libellos, & summis precibus contendit, ut diligenter eosdem discutiat, & quæ corrigenda decreverit, arbitrii sui iudicio castiget ac corrigat. Notat hic Mediolanensis Antistes non absque singulari emphasi, Apostolum duo quædam combinasse, dum dixit: *Ipsè dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas: alios autem PASTORES ET DOCTORES; ubi duo in sinuasse videtur, ut studio docendi possim discere.*

Hac laude præ cæteris excellit Magnus ille super aspera notus Hieronymus qui totâ vitâ non solum docuerit, tanquam Doctor maximus, sed etiam didicerit, tanquam discipulus minimus, ut ipse de se testatur. *Iam, inquit, canis spargebatur caput, & Magistrum potius, quàm discipulum decebat: perrexi tamen Alexandriam, audivi Didymum; in multâ ei gratias ago. Quod nescivi, didici, quod sciebam illo docente non perdiidi. Putabant me homines fidem fecisse discendi: veni rursum Hierosolymam, & Bethleem; quo labore, quo pretio Barranum, nocturnum habui Præceptorem? timebat enim Iudeos, & mihi alterum exhibebat Nicodemum. Ubi videre est ejus studium in discendo, qui non solum incolas, sed etiam externos inquirebat Præ-*

ceptores. Quod si nocturnum habuit Hebræi sermonis Magistrum; non fuit, quod ipse Hieronymus diuturno tempore discere erubesceret; sed quod ipse Præceptor diurno docere propter Iudeos formidaret. Mitto plures alios non solum viros, sed etiam feminas, à quibus D. Hieronymus, summus Ecclesiæ Doctor ingenuè fatetur, se libenter, quæ ignorabat, didicisse. Reprehensus itaque à Ruffino, quod jam senex ab homine Hebræo Hebræas literas acceperit, festiviter respondet: *Quod ille Demosthenes in una Apolog. ad literas fecit exprimenda, ut à cane Philosopho disceret, tu in me criminaris, quod homo ab homine Hebræas literas didicerim? Inde est, quod quidam ineruditè sapientes remanent, qui, dum sibi omniscii videntur, volunt discere, quod ignorant, nec Horatium adiunt commonentem:*

Cur nescire pudens pravo, quam discere malo? Horat. de arte.

Quadrat hoc loco monitum Senecæ Philosophi dicentis: *ruto multos ad sapientiam pervenire potuisse, nisi putassent se pervenisse.* Seneca de tranquill.

Illud quippe doctorum virorum verum ac sincerum de se sententium iudicium est, quo plus nesciunt, plura superasse quæ nesciunt. Sic Baldum, Jurisprudentiæ commendatione celeberrimum, sensisse accepimus; qui cum septem supra quadraginta annos jus civile docuisset, cum feudales libros commentariis illustraret, in præfatione operis sic scripsit: *quod si ex parte aliquid didicerim; tamen in comparatione latitudinis intellectus, profectò nihil me intellexisse agnosco.*

Consimile alterius non ignobilis Jurisperiti Salvii Juliani iudicatum est, qui multorum Principum amicitia clarus, dicere solitus: *estis alterum pedem in cymba Charontis haberem, adhuc discere vellem.*

Quis vestrum Auditores, causarum Procuratores, Causidicos, Syndicos, Senatores, Judices, fori externi & interni compello, quis vestrum cum Baldo, cum Salvio sentit?

Quis indies sibi non novas tricas, & implexos casus objici sentit? unde in curia sæculari quandoque, ubi de fortuna,

Ddd 2 fam 2

fama, vita agitur: in interiori cutia conscientia, ubi quæ & quanta per peccata aliena, consilio, iustione, consensu, conniventia, &c. in Deum & proximum injurias; quæ restituendi aliena, occasiones peccati devitandi obligatio, ij minimè dubitant, qui omnia ignorant.

Seneca e-
pist. 76.

Sapienter Seneca: *Tamdiu discendum est, quamdiu nescias, & si proverbio credimus, quamdiu vivimus, &c. Ego tamen hic & aliquid doceo. Quæris quid doceam? & seni esse discendum.* Ardor discendi in viris etiam

maximè sapientibus non nisi exacto vitæ curriculo extinctus fuit. Solon certe gravissimo laborans morbo, mox expiraturus, audiens in circumfusa amicorum corona aliquos inter se discerantes, caput è pulvinari extulit, vegetâ adhuc aliquid de novo discendi cupiditate, in summo naturæ deficientis discrimine; quemadmodum his verbis scribit Valerius Maximus: *Solon assidentibus amicis, & quadam de re sermonem inter se conferentibus, satis jam pressum caput erexit. Interrogatusque quapropter hoc fecisset? respondit, ut cum istud quidquid est, de quo*

Valer. Max
i, 8. c. 7.

disputantis percipero, moriar. Intelligebas è Solon, sapientiæ sectatori eundem finem esse discendi, atque vivendi Pudeat Christianos, hoc est cœlestis sapientiæ studiosos, profanæ sapientiæ doctores inveniri, qui ardore discendi ad extremum usque spiritum profiteantur se esse discipulos, cum nos vix primis imbuti institutionibus sanctioris vitæ, quasi jam rude donati, dedignemur erudiri.

S. Hieron.
ad Paulin.

Hæc omnia pluribus complexus Hieronymus tandem subiungit: *Plato Ægyptum, & magnam Græciam laboriosissimè peragravit, ut qui Athenis Magister erat & parens, cujusque doctrinam academia, & gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus; malens aliena verècundè discere, quàm sua impudenter ingerere. Apollonius Philosophus, qui innumeras terras lustravit: invenit vir ille ubique quod disceret, & semper proficiens, semper se melior fieret. Quin & nos sublimioris scientiæ candidati, in virtutum schola discere, & proficere studeamus, si aliquando doctoratûs laureâ in cœlis condecorari velimus.*

Hern jerm
in nasci vit
S. Ioan.
Baptista.
Basil. in
consist. mo-
147. c. 5.

DE COMMUNI
SANCTORVM
CONFESSORUM.

Erat LUCERNA *ardens & lucens*. Ioan. 15.

EMBLEMA LV.

LUCERNA LUCENS IN TENEBRIS.

LVCET ET ARDET.

ARGUMENTUM.

Lustres olim apud Gentiles *Lucerna*, maximo in pretio & summa in veneratione fuere; è quibus nihilominus parum lucis, multum fumi trahebant. At quam hodierna luce, omnium non oculis sed mentibus *lucernam* proponam, hæc & fervore charitatis, & cælestium rerum contemplatione *ardens*: Tum illustri

Apostolicorum operum splendore *lucens*, præclaræ denique utriusque vitæ, Contemplativæ & activæ commercio *lucens & ardens*, maximæ vobis venerationi & imitationi erit. Ubi pro argumento mihi desumpsi illud Doctoris melliflui: *ardere parum: lucere tantum, vanum est: ardere & lucere perfectum*. quo triplicis vitæ, Activæ, Contemplativæ & Mixtæ perfectio declaratur. Quam vel ipse solitudinis Auctor & fautor, de Martha & Maria agens probavit ac prædicavit, dicens: *quod si utramque simul potes imitari, utrimque omnino salutis fructum reportabis*. Etenim ut in rerum natura videre est, nec facem inaccensam, lumen communicare, nec calorem alteri quempiam conferte qui non ardeat: haud aliter, quasi è pelvi fulgor erit, nisi ex ferventi pectore, & ardenti in Deum charitate procedat, ut in proximum flammam & lucem spargat.

- §. I. *Erat Lucerna ardens.*
- §. II. *Erat Lucerna Lucens.*
- §. III. *Erat Lucerna ardens & Lucens.*

Hieron. serm. in natiuit. s. Ioan. Baptista. Basil. in constit. monast. c. 5.

Hieron. Paulin.

DE COMMUNI SANCTORVM CONFESSORVM.

LUCERNA *ardens in manibus vestris.* Luc. 12.

Raderus in
Mart. l. 8.
epigr 3.

Lipsius
manudu-
ctio ad sto-
icam Philos.
l. 1 in fine.
Lucian.
adv. indo-
ctum.

Aug. l. 11.
de civit. c. 6
Vives in
Aug. de ci-
vit. l. 21. c. 6

Eleberrimæ olim
fuere Epicteti,
Aristophanis,
Cleanthis, & Cal-
limachi lucernæ,
vel ab operis ele-
gantia omnibus
admirationi; vel
ab eruditis viris
ad eas incubran-
tibus, veneratio-

ni. Sic summo in pretio habita est antea Mi-
nervæ lucerna à peritissimo artifice Callima-
cho efficta, & à materia, & opere posteris
commendata. Altera verò Epicteti, gravissimi
Philosophi lucerna fictilis (hoc ejus do-
mesticum omne instrumentum & tota sup-
pellex) ad quam divinas suas lucubrationes
exararat, à morte mille, seu ut alii, ter mille
drachmis vendita est; cum interim ex ea
nihil lucis, nihil eruditionis, emptor in ani-
mum posset derivare.

Plus fortasse apud vos æstimationis lucer-
na habitura est, quæ ad mille annos & am-
plius, nullo olei fomento, inextinguibilis
permansit; qualem describit Hippocentis
Præsul in fano Veneris reptam. Ad quem
Ibcum Augustini; ait *Vives*, erutum sepul-
chrum memoria Patrum in quo ardebat lu-
cerna condita ibi, ut ex inscriptione appa-
rebat supra annum millesimum & quingen-
tesimum. Fabulæ, aut ut Augustinus dæmo-
num præstigiæ.

Aliam hodierna luce vobis omnibus lu-
cernam, maximæ admirationi, & veneratio-
ni futuram, nullo pretio dignè æstimandam,
nullis temporum spatiis consumendam, nul-
lis ventorum turbibus extinguendam; sed
hic in vita, & in omnem æternitatem, lucu-
lentem & ardentem, non tam oculis, quam
animis proponam.

Ac primum quidem Sanctissimum NN. de
quo agimus Confessorem, spiritus fervore,

igne charitatis, qui in meditatione, ac rerum
divinarum contemplatione potissimum ex-
arsit. *Lucernam ardentem*; tum illustri erudi-
tione, sanctorum operum splendore, virtu-
tumque exemplo in vita activa. *Lucentem*; utra-
que demum mixtâ, contemplativa & activa
vitâ, *ardentē & lucentem* extitisse declarabo.

§ I.

Erat lucerna ardens. Joan. 5.

DOCTOR mellissimus, è cujus calamo nil nisi
lac, & mel fluxit hoc insuper oleum lu-
cernæ affudit, cum de Joanne Baptista om-
nium Confessorum Principe ita scripsit: *erat*
LUCERNA ARDENS ET LUCEN. *Bern. serm.*
Magnum testimonium fratres mei? magnus
enim est cui perhibetur; sed major est ipse qui
perhibet. Ille inquit, erat LUCERNA AR-
DENS ET LUCENS: est enim tantum lu-
cere vanum, tantum ardere parum, ardere &
lucere perfectum.
in nat. S.
Joan. Bapt.

Atdere prius & potius, quam lucere tan-
tùm, hoc autem præstat vitæ spiritualis ea
pars, quæ vocatur contemplativa, cujus mu-
nus est mentem rebus terrenis, & curis sa-
culi exemptam, choris Angelorum inferre;
& in amorem illius infinitæ bonitatis & in-
comprehensibilis pulchritudinis omninò
inflammare. Istius vitæ contemplativæ duos
modos, seu rationes reperiri nemo est qui
ambigat: Altera est illorum, qui eremi le-
creta petentes, sine Prælato, sine ejusdem
propositi sociis, imò sine teste, in antris at-
que speluncis delitescentes assiduæ medita-
tioni, & contemplationi vacabant.

Quales fuerunt Pauli, & Antonii, Hi-
larionis, Bachonii, Macharii, Arsenii,
Simeones, & alii quamplurimi, qui à Spiritu
sancto in desertum ducti, hoc institutum, ac
vitæ genus aggressi sunt. A quo nec fragilis
mulierum sexus abhorruit, cum legamus
Mariam Ægyptiacam, Pelagiam, Theocli-
stem, & alias non paucas scæmias, in eremi
abditâ

Bernar. in
sanct. serm.
64.

abdita secessisse, & noctes ac dies in contemplatione. Dei charitate ardentem perstitisse.

Altera illorum qui in cœnobiis, sub cura Prælati, confortioque multorum, in cellulis suis commorantes, & omnibus externis occupationibus sequestrati, oratione & contemplatione, spiritu ferventes velut oleo, palcuntur. Cujusmodi fuerunt Basilij, Benedicti, Brunones, Bernardi, Hieronymi, Augustini, & universi, qui illorum genus vitæ sequentes vitam quietam, ac omnibus mundi curis solutam aut coluerunt aut colunt. Quam vivendi rationem, *anachoreticam*: hæc verò posteriorē *Cœnobicam* vocavit antiquitas.

Vita contemplativa quæ in solitudine sine Prælato, sine socio, sine teste transigitur, paucissimorum est, & magnis periculis ac lusionibus exposita, atque iis dumtaxat convenit, qui vitæ subactis, & longa virtutum disciplina in carne mortali, angelorum vitam imitentur. Unde callidus hostis quandoque Religiosis viris, & fœminis insidiatur, qui nec quietem cellæ, nec socios, aut superiores minus commodos fette valentes, in Religione, spiritu in tepefcere, nec contemplationi vacare se dicunt, unicum solitudinem sibi perfectionis scholam statuentes. Quas fraudes D Bernardus detegit, dicens: *quantos ex monasteriis SPIRITU FERVENTES, eremi solitudo suscepit, & aut tepescit evomuit, aut tenuit contra eremi leges, non modo remissos, sed etiam dissolutos. Sicq; apparuit vulpeculam affuisse, ubi tanta facta est vastatio vineæ, id est vita & conscientia hominū detrimentum. Cogitabat si solus degeret, multo se copiosiores fructus spiritus percepturum: quippe qui in communi vita tantum spiritualis gratia fuisse expertus. Et dona visa est sua cogitatio sibi: sed rei exitus indicavit, magis eandem illi cogitationem vulpem demolentem fuisse. Profecto carbo quantumvis igneus, si ab igne semorus, sensim extinguitur; qui etiam non accensus, ab aliis ignitis ignem concipiet, & pes quantumvis vitridis, arido fasci insertus una inflammabitur. Verum ut institutum nostrum prosequamur. Magnus Gregorius non tam per actiones intellectus, quam per charitatis affectus voluit contemplativam vitam describere, ut Dei naturam, pulchritudinem,*

atque innumerabiles perfectionum divitias contemplando, mentem rebus terrenis exutam ad desiderium & amorem infinitæ bonitatis efferat & ad querendam divinam unionem inflammet.

Ipsum audite: *contemplativa vita est, charitatem quidem Dei, & proximi, tota mente retinere; sed ab exteriori actione quiescere, soli desiderio conditoris inharere, ut nihil jam agere debeat; sed calcatis curis omnibus, ad videndam faciem sui Creatoris animam inardescat: ita ut jam noverit carnis corruptibilis pondus cum mœnore portare: totisque desiderii appetere: illi hymnidicis Angelorum chori interesse, admisceri cœlestibus civibus, de æterna in conspectu Dei incorruptione gaudere. Sic profecto ille dicit, non quod ab hac vita considerationem excludat, sed ut Dei amorem, & cœlestes affectus, finem & scopum astruat.*

Quia omnis consideratio, non propter seipsam suscipitur, sed ut ea tanquam flabello, voluntas ad amorem superiorum exardescat. Unde subdit: *defectiva namque & manca est cognitio quæ affectum non excitat, & odium mali, atque amorem boni non generat: & parum Deo placet si cognoscamus, dum ex cognitione non assurgimus ut mala detestemur, & bona quaramus & diligamus.*

Quid, quod hæc vita contemplativa non solum Anachoretis, cœnobitis, ac Monialibus; sed & iis potissimum, qui vitæ activæ, ac proximo vacant perutilis & necessaria est: ut ex oratione, & rerum divinarum contemplatione, velut è fornace ignem concipiant, & ex familiaritate cum Deo velut Moyses, radios hauriant, quos in populum spargant: nulla etenim lucerna quæ non ardet, lucere potest, nec in alios ardorem derivare, quem in se nō habet. Quod perspectum habuere viri Apostolici, qui ut maximis occupationibus disterti, omnibus suis actionibus ignem, quem in proximum spargerent ab hac face, aut fornacem potius mutuarent: Quo in studio, ut aliorum Ordinum quod longum esset, aliis relinquam, è Societate nostra excelluerunt P. Franciscus Onufrius, media surgens nocte, septem continenter horas in oratione perstabat. Similiter P. Gonsalvus de Lyra, duas aut tres dumtaxat horas quieti indulgebat.

reli-

Greg hom.
14. in
Ezech.

Bern serm.
in nat. S.
Joan. Bapt.

Bernar. in
cont. serm.
64.

Nierenb.
Ascetica l.
1. doc. 8.
c. 81.

reliquam usque in mane tempus, flexis genibus in oratione pernoctabat.

Lucerna ardens quoque exstitit P. Ferdinandus de Montori, qui nocte in tempesta assurgens, ad auroram quinque aut sex horis divinis commentationibus animum inflammabat, meruitque à Christo doceri orare & ignem in meditatione concipere. Ferventissimus ille Indiæ Apostolus P. Didacus Martinez, cum inter barbaros illos occupatissimus esset, noctes transigebat sub dio in oratione. Ubi quandoque visus Indis & Hispanis super cacumina ingentium arborum elatus, medioque in aëre detentus, ac mira circumfusus luce, ignisque hinc illic collustrantibus columnis: LUCERNAE quippe lux, ait D. Maximus, *est oratio & contemplatio*, qua ita totus in flammis abiit, ut quotidie a cæcis ardentissimi amoris Dei, ad tria millia de fornace pectoris ejacularetur. P. Ludovicus de Ponte corpusculo ad instar punicæ lucernæ extenuato, ingentes flammæ aluit, fuitque lucerna ardens, quæ etiam de nocte non exstinguebatur, illud enim vero illi familiare erat, ut à religiosis excubiis observatum fuit, ut quaque noctis hora, orate in templo conspectus sit, quo factum ut medulla cerebri, multum temporis à morte incorrupta reperta sit.

Nierenb.
cit.

Consimili ratione fratres laici, qui domestici operis ministerii occupantur, in amore & contemplatione Dei assiduo possunt exarscere. Frater Alphonsus Rodericus, totos dies, & ubique orabat. Similiter & Frater Alphonsus Carillus, qui numquam ab amabili Dei respectu cessabat, sic orationi assueverat, ut medicis consulentibus aliquantulum distrahi, ne caput affligeret, responderit, laboriosius sibi fore à consideratione divina mentem avocare, ita ut in Societate ageret, sicut Paulus in eremo. Demum ut alter Paulus Anachoreta, & Ioannes Abbas, inventus est genibus flexis orans obijisse. Unde monet & suos fratres S. Bernardus, ut quamvis operi externo, orationi tamen vacare non cessent: *sicut, inquit laborantibus manibus, nec oculus propterea clauditur, nec auris abstinere ab auditu: sic, imò multò melius, laborante corpore, mens quoque ipsa sua intentio operi, ut non vacet.*

Bern. serm.
4. de altitu.
& casti
cordis.

Quemadmodum legimus S. Isidorum agricolam, etiam post stivam in amorem Dei totum deflagrasse, & Catharinam Virginem Senensem inter culinæ ministeria, cellam sibi in intimo animi recessu apparatusse, ubi se sibi furabatur, Deoque fruebatur.

Quæ & famulis & ancillis, & mechanico cuius opifici, exemplo & stimulo esse possunt. Quid, quod nec ipsi sæculares negotiis maximis impliciti, ut sunt Mercatores, caufidici, Senatores. Nobiles, tempus sibi orationis, in qua ignem concipiant, ut toti familiæ luceant jure conquerantur. Porro David in tanta mole regni, & summo bellorum molimine, non *sepius* dumtaxat *de die*, sed & quot noctibus assurgebat divinæ contemplationi intentus, totusque inensus, ut jure LUCERNA Israel dictus sit. Carolus V. ille Europæus Alexander inter assidua bella, & prælia versatus, quotidie duas horas primo mane Deo vacabat, preces insuper Canonicas persolvebat: duas iridem horas à cæna, plerumque flexis genibus orationi dabat.

Psalm. 118

2. Reg. 4

Quis vestrum tot, tantisque curis, ac rerum maximatum momentis oppressus, prætexere potest tempus sibi, oriumque tam negotiosum non suppetere? De B. Francisco Borgia Gandiæ Duce legimus, dum Madriti Rhedâ cum viris quibusdam Principibus Hispaniæ veheretur, turbatos & territos casu equos, præcipitem cursum arripuisse, & cæteris inde profluentibus, solum B. Franciscum resedisse immotum, totius rei ignarum; sic etiam in Urbe regia, & Principum virorum consuetudine sibi solitudinem, & secessum pararat, quo totus instar ignis in Deum ferebatur.

Nierenb.
cit.

Hinc nemo quisquam studia, negotia, curas, impedimenta adducat, quo minus Deo vacare valeat, cum horum se Regum, Principum, atque aliorum innumeris, quæ Drexelius in Rhetorica cœlesti commemorat exemplis, edoctum videat.

§. II.

Erat lucerna lucens.

UT quis verbis, opere, variarumque virtutum exemplo, suis præluceat, prius ut deat, ut diximus, necesse est, est enim tan-

Bern. seym.
in nat. S.
Joan. Bap.

zum lucere, vanum est. Religiosum in Cho-
ro, exteriori dumtaxat vocis sono quan-
tumvis arguto, *tantum lucere, vanum est.*
Virum Apostolicum in laboribus, in sudo-
ribus, in carceribus &c. *tantum lucere va-
num est.* Christianum jejuniis, elemosynis;
templorum frequentatione, *tantum lucere,
vanum est.* Unde iis interminandum illud
v. x. quod aliquando D. Bernardus suis inten-
tavit: *Va nobis fratres: si LUXERIMUS TAN-
TUM: nam lucemus quidem, & magnifica-
mur ab hominibus; sed mihi pro minimo est, ut
ab humano iudice dic: qui enim iudicat me,
Dominus est: qui fervorem ab omnibus exigit,
splendorem vero non ita.*

Bernard.
cit.

Severam hanc melliflui Doctoris commi-
nationem complures experti sunt, qui dum
alios velut specula ustoria inflammant, ipsi
frigidi, remaneant: vel potius eos æmulan-
tur, qui facem, aut lucernam aliis præferunt,
ipsi interim in tenebris, & luto ambulent.
Ita dum lucere solùm studuit, propè cum
Lucifero, Adolefcens quidam cælo, & Reli-
gione excidit.

Societatem Romæ in ingressus fuerat, no-
mine *Jacobus Titius*, natione Scotus, præ-
stantis sanè ingenii. In tyrocinio probatus,
ad Collegium Romanum tranfuit studiorum
causa: quibus dum vacat impensus, ita illis
captus est, ut dum speculativæ scientiæ ca-
pitur illecebris, omnem quem prius ab ora-
tione, rerumque cælestium meditatione ignem
conceperat, sensum extingui permisit.
Et hinc alterum malum, tempus prope om-
ne, quod à Regula præscriptum vel orationi
vel lectioni sacræ, vel etiam excutiendæ
conscientiæ, ad studia detorsit, atque ex-
colendum iis ingenium. Et inde aliud quo-
que damnum quantum in literis proficiebat
ac cæteris præcallebat, tantum deficiebat in
Spiritu, ac fervore prius concepto acquiren-
dæ Religiosæ Sanctitatis; quo sanè destitu-
tus, dum à maligno genio tentatur, resistendo
vix fuit, parumque absuit ab exitio: adeo
periculosæ plenum opus alex ingenio ac
scientia lucere velle, cum jactura Spiritus,
fervoris, ardentisque in Deum charitatis,
quam dum in se restinctam advertit, eo de-
venit, ut de salute propè conclamatum vide-
retur. Verùm quæ Dei clementia fuit, aliqua
Cælestis Panthei Pars II.

Daniel.
Bartolus
in vita
S. Ignatii
l. j. n. 8.

Nieverb.
cit.

adhuc bonæ mentis, aliqua salutis cura, ceu
scintilla, media illa in nocte promicuit.
Ad orationis arcem & præsidium confugit,
Deique, ac S. Ignatii opem imploravit in
arduo illo, & periculoso, cui imminere
lapsu. Nec in vanum: adfuit enim pericli-
tanti Ignatius, qui à decennio jam obierat,
adfuit inquam ceu indulgens Pater, ceu se-
verus monitor, ceu etiam, oportunus agro
animo medicus, & sele *Titio* nostro specta-
ndum obtulit; sed oculis itam spirantibus,
contracta, severaque fronte, ad quam etiam
accessit vox paterna, sed gravis illa, & acrior.
Sic enim ad eum: Credisne profanis illis lucu-
brationibus tuis ac scientiæ splendore, in
Societate mea promoveri, ac proficere? Fal-
leris enim verò, falleris. Non is Societati,
non is mihi, non is Deo finis propositus,
Tum addit illud, seu extremum monitum,
seu etiam oraculum: *Minus literarum &
plus spiritus.* Minus lucis, & plus fervoris:
dixit & evanuit; at oculis non animo *Titii*:
huic enim adeo infixæ mansit vel Ignatii spe-
cies oculis hausta, vel admiffa vox auribus,
ut illic dissipata sit mali dæmonis suggestio
[cei vento leviuscula nebula] & reddita
quies animo, & tranquillitas: & primus qui
in tyrocinio fuerat orationis æstus rerumque
cælestium ardor: quem deinde reliqua vita
dum fovit, in virum alium abiit, magnis in
Societate ad Deigloriam, animarumque
lucrum, muniis luxit, ac deinde Germaniæ
assitens fuit, quo munere dum fungitur, &
vitâ quoque defungitur. Relicto pøsteris
illustri & ardoris & lucis testimonio. Ac
suam præstantissimarum virtutum odore
longe gratiori quam è lucernis olim in aula
Heliogabali pro oleo, flagrantissimum bal-
samum exhalantibus. Habent hic, qui
lucere tantum gestiunt, quod timeant, ne
flamma in fumum evanescente, tenebras,
retrumque odorem in Ecclesiam, in Reli-
gionem inducant. Scire ut omnia Divus
Augustinus: *LUCERNÆ que ardebant,
& extinctæ sunt: etiam putent.* Eoque
fœdus, quo celsiori in loco, hæ lucernæ
positæ fuerint.

Lamprid.

S. August.
traç. 23, in
Joan.

Paucis rem omnem complexus Hugo
Cardinalis: *doctrina sine vita, LUCERNA in Math.
est sine oleo, quam extingui necesse est. At ubi
oleum*

E e e

Salm. 118

Reg. 4

oleum est probæ vitæ, oleum gratiæ, oleum flagrantissimæ charitatis, illa lucerna lucet omnibus, quæ in domo sunt. Sic maritus lucet uxori, Pater filiis, Dominus servis, superior subditis. Vim ac virtutem istiusmodi lucernæ, quæ oleo charitatis flagrabat, & boni exempli ac ædificationis luce splendebat, attendite, ut vel aciem pertinacis Hæretici poterit perstrinxerit, & ad fidei lucem perduxerit. Adolescens è Transalpinis locis, Romam venerat, egregiis à natura muneribus, ac donis instructus: sed eo usque Lutheraniæ pestis contagione corruptus, ut suo non contentus exitio, alios etiam quam plurimos in eandem fraudem conareur inducere. Sed dum spargendis longè lateque venenis, pervertendis que sanis mentibus totus intendit, ad sacros Magistratus re delata, in custodiam abripitur: Magistratus cum & ipsi per se frustra, & per idoneos Theologiæ Magistros, ut perversa mentis Adolescentem ad sanitatem reducerent, laborassent, ad extremum, ne quid intentatum relinquerent, ætatis florem, & spectatam indolem miserati, sanandum Ignatio tradunt, domique nostræ custodiendum. Blandè illum cum suis accepit Ignatius, & placidis manibus rempestivas admovebat identidem curaciones. Tantumque seu prudentis curatio Medici, seu Patrum consuetudo valuit, ut eorum moribus curiosius inspectandis calidus Adolescens sensim & ipse commutatus animo sit, pestem eyomuerit, virus eiecerit, & voluntaria quadam detestatione animi, pravis dogmatibus ejuratis, Ecclesiam sibi reconciliavit. Is deinde rogatus, cur qui tam obfirmato fuisset animo, ut de suscepta mente depelli nullo terrore, periculove posset, ita tandem se flecti ac deliniri passus sit? Respondit, ita secum deputasse: fieri haud quaquam posse, ut à tam integra, innocentique vita, tam sanctis, commodisque moribus, tanta animorum conjunctione, & pace, quantam inter eos aspexisset, vera ac germana fides abesset. Hactenus Orlandinus. Nihil hæresi hæret pertinacius, & tamen hac ædificationis luce, ejus tenebræ depulsæ, & velut à montibus æternis à tot priorum virorum exemplis illuminata sunt.

Orlandin.
in hist. Soc.
p. 1. b. 3. n. 12

Quæ porro, & unde huic Adolescenti lux oborta, idem auctor exponit: erant inquit, tum domi præter sex Professos, duodecim ferè alii, qui se nuper cum Societate conjunxerant. *Flagrabant* apud eos studia piæ pietatis, paupertatis, & Crucis Christi. Cumque essent ex tanta morum, nationum, ætatum varietate permixti; inter se tamen velut unum corpus, & unus Spiritus concordissimè vivebant: ut non tam huminum in terris degentium, quàm Angelorum cœtus, in humanis corporibus viderentur. Ac tandem illud Epiphonematis loco subnectit: *nulla virtutis disciplina præstantior, illorum vel consuetudine, vel* EXEMPLO, *apertis etiam ad permutandos perditos, & profligatos mores.* Hæc Adolescentem illum à perfidia ad Religionem, exempla quotidiano usu conspecta perduxerunt. Digna quæ nos etiam, meique similes à tepidiore vita, ad ardorem illam virtutis excitent imitandum. Tum enim & illuminati esse dicemur à montibus æternis; primorum nostrorum parentum, inquam, exemplis: & ipsi inter montes æternos annumerabimur, per quos Deus mirabiliter mundum illuminet. Id ipsum mirifico Ezechieli symbolo in illis sanctis animalibus significatum est de quibus Propheta ait: *similitudo animalium, & aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum.* Ubi opera, & exempla justorum ardentibus carbonibus, & lucentibus lampadibus, seu lucernis comparantur, quoniam tanquam carbones accendunt in amorem virtutis, & sicut lampades illuminant, ut alii ex virtutis splendore resplendant. Quod egregiè Magnus Gregorius expressit, dum dicit: *quisquis enim carbonem tangit, accenditur: quia qui Sancto viro adheret, ex ejus assiduitate visionis, usque locutionis, exemplo operis, accipiet ut accendatur in amorem veritatis.* De lampadum verò comparatione, sic scribit: *longè lateque justus ut lampas luceat, & qui bona ejus audiunt, quia per hæc ad amorem cœlestium surgunt, in eo quod se per bona opera exhibent, quasi ex lampadum lumine resplendent.*

Vultis alias lampades, seu lucernas in caliginoso loco, in tetro carcere, constantiæ ac for-

Orland.

Chrysof.
hom. 36.
in Acta.

Chrysof.
hom. 9. ad
popul.

Ezech.

Greg. hom.
5. in Egr.

Thomas
2. 2. q. 188.
a. 4.

Suarez de
Relig. tom.
4. l. 1. c. 6.
n. 3, n. 3.

Chrysof.
hom. 36.
in Acta.

ac fortitudinis Christianæ exemplo luculentus? Paulo & Sylva in custodia vinculis, repente terræ motus factus est magnus, ita ut commoverentur fundamenta carceris; apertæ autem sunt statim omnes januæ, & omnium vincula soluta. Expectectus ad fragorem custos carceris videns apertas januas arrepto gladio seipsum configere meditabatur; putans effugisse vinculos. Clamavit autem voce magna Paulus, dicens: nihil mali tibi feceris, universi enim hic sumus. Admiratus hic humanitatem Pauli, animique constantiam, tremefactus procidit ante Paulum & Sylvam, & dixit: Domine quid me oportet facere, ut salvus fiam? & assumptis illis eadem hora noctis lavit à plagis, & baptizatus est ipse, & omnes qui illius erant: & cum perduxisset illos in domum apposuit mensam, & exultavit cum tota domo, credens Deo. Subjungit Chrysostomus? non ob hoc diligebat Paulum, quia servatus erat, sed quia virtutem obstupescabat. Illa enim charitatis & fortitudinis exempla, quæ in Paulo cernebant, fulgore suo animum ejus ita verberarunt, ut omnem caliginem dissiparint. Ex quo colligi potest, non minus congruè ab eodem Chrysostomo exponi illud purpurati vatis: cæli enarrant gloriam Dei, ubi ait: cæli, id est, Sancti enarrant, non dicentes tantum, sed tacentes, & VITÆ CLARITATEM in admirationem adducentes. Tales cælos vos in familiis vestris, in foro, in curia, in templo exhibetis, dum vitæ claritate, & virtutum splendore, tot veluti sideribus, quot bonis operibus lucetis.

§. III.

Erat lucerna ardens & lucens,

Theologorum Aquila Aquinas ubi acri quo pollebat ingenii acumine expendit, utrum perfectius sit, per viam contemplativam ardere, an verò per Activam luce- re, præclare concludit, utrumque longè perfectissimum. Sicut enim majus illuminare quam lucere solùm, ita majus est contemplata aliis tradere, quam solum contemplari.

Quam vitæ mixtæ rationem; alterutri præferendam communis omnium Doctorum sententia est, ut apud Suarez videre est. Ut si quis, inquit, nunc exerceatur in amore Dei: alter verò simul æqualem Dei amorem

exercendo actu prædicet: sine dubio hic posterior magis merebitur, quia habet totum meritum amoris, & ultra prædicationis.

Et patet cum primis ipso Salvatoris nostri exemplo, ut docet S. Isidorus: quibusdam S. Isid. lib. ait, sola contemplatio proficit; alius verò sola differ- activa est consolatio: his MEDIA utriusque rituum in composita UTILIOR EST. Nam quod Salva- tor per diem signis & miraculis, in vallis CO- SUAR. cit. RVSCABAT, Activam nobis commendabat vitam; quod verò de nocte per orationes tam diu pernoctabat, vitam contemplationis signifi- ficabat. Idcirco Dei servus, iuxta imitationem Christi, nec activam vitam omittit, & contemplativam agit. Aliter enim incedens offendit: sicut enim per contemplationem amandus est Deus; ita per activam vitam or- nandus est proximus, ac per hoc sic non possit esse sine utraque, vita sicut sine utraque dilectione.

Fuirque hæc utraque non Salvatoris nostri dumtaxat, sed & omnium Apostolorum, eorumque sectatorum vita: ad quam nos incitare potest brevis sed efficax D. Basilii adhortatio: Quid Apostoli! non ipsi quoque Dominum suum imitari, nonne assidui in laboribus erant, animadvertite Paulum inde- fesse laborantem, contentequè itinerari facientem, navigantem, pericula adeuntem, interrim etiam sine intermissione orantem, cum lacrymis & gemitibus Deum obsecrantem. Et infra concludit: quamobrem præclare is facere existimandus est, qui cum Domini & discipulorum, atque adeo Apostolorum ipsius, & animi virtutem, & corporis exercitatio- nem sibi imitandam proposuerit, haud qua- quam otio marcere corpus sinis, sed in optimis assidue officiis illud continet.

In quo Joannem Baptistam, qui oraculo, divino Lucerna ardens & lucens appellatus etiam imitandum proponit: qui cum aliquando ex arcano quodam Dei consilio se in solitudine illa tenuisset, in loca culta postea egressus est, ibique predicando & baptizando, qua munera ipsam etiam rerum actionem attingunt: illa sua demum apud Herodem intrepida animi libertate, certaminis sui sine invenit. Habet Ecclesia etiamnum Baptistas suos, qui ex orationis, & vitæ arctioris deserto, quasi ex umbra in Solem ad prædicationem procedunt: quorum typum per

Ecc 2

umbram

Basil. in
constit.
Monast.
cap 5.

Chrysof.
hom. 9. ad
popul.

Ezech.

Greg. hom.
5. in Eze.

S. Thomas
2. 2. q. 188.
a. 4.

Suarez de
Relig. tom.
4. l. 1. c. 6.
n. 3, n. 3.

umbram ac somnium non vanum, vidit olim Jacob, in mystica illa scala; per quam Angelos ascendentes & descendentes intuebatur & mirabatur. *Mysterium*, exponit Gregorius, *Jacob predicatores signat, qui non solum caput Ecclesie, id est Christum contemplando appetunt; sed ad membra ejus miserando descendunt; quod Angeli ascendentes, descendentes, & que demonstrant.*

Tales Angeli, viri Apostolici sunt, qui ab oratione, & rerum cœlestium contemplatione, ab ea quæ proximi sunt descendunt, atque inde rursus labores suos ad Deum per orationem ascendendo referunt. *Sic beati illi Spiritus inquit Bernardus, ascendunt per contemplationem Dei, descendunt per compassionem tui.* Tales Angeli & vos Patrefamilias, vos superiores, vos mercatores, opifices existeret debetis, ascendentes mane per contemplationem ad Deum, & dein descendentes per compassionem ad liberos, ad subditos, ad clientes, ad opera manuum vestrarum.

Obvia & nota omnibus paræmia, navim velis & remis celerrimè ferri. Ita & animus dum per contemplationem divini Spiritus, & cœlestis gratiæ auram captat; per operationem verò, quasi hic remigando, proximo defudat, *velis & remis in portum salutis brevissimè fertur?* Quod Iovianus in volucre adumbrari dicit: coturnix cum mare trajicit, super undas natitans (volans enim nequit) alam alteram elevat in aërem, & instar veli expandit; alteram qua pro remo utitur, deprimit in aquas, atque ita *velis & remis, in portum appulit.* *alterius sic*

Altera possit operes, & conjurat amice.

Horat. de arte.

Has viri Ascetici, & sacri interpretes sorores duas, easque per filias Saul adumbrari voluerunt, quarum una Merob, altera Michol vocitabatur; *Si quis autem velit,* inquit Gregorius, *per primogenitam filiam, contemplativam vitam, per minorem, activam potest accipere.* Hæ duæ sorores sunt, quia ab eisdem parentibus genitæ, quia moribus similes, quia operibus & voluntate concordēs. Unum patrem & unam matrem agno-

S. Greg. l. 5. in 1. reg. c. 14. sub finem.

scunt, quia à Deo inspiratæ, & à bona voluntate, Spiritu gratiæ fecundatæ generantur. Similes sunt, quoniam idem habent principium, scilicet divinum præsidium, & radicem charitatis; in eundem tendunt finem, nam in vitam æternam diriguntur. Idem quodammodo opus exercent, quia altera operando, altera contemplando, non aliud quam Deo placere, & obsequi student. Magna polleat operum, voluntatumque concordia, quoniam mutuò se juvant: contemplativa activam dirigit, & activa contemplativam accendit. *Ista vitam humanam conservat: illa vitam Spirituales meritum, atque fervorem: nam sine bonis operibus humana vita in ferinam & belluam vertitur: & sine contemplatione futurorum Spirituales vita in mundanam & carnalem commutatur.* Illa facit, si decepta non est, ut activi contemplativos honorent: ista efficit, si non est illusa, ut contemplativi activos suspiciant. Quorum idem est Pater, eadem est mater, quorum tanta est similitudo, tanta concordia, meritò sorores nuncupantur? Filia quoque Regis sunt, quia Deum Regem Regum patrem appellant: sive quia cultores suos in hac vita super cordis affectus regnare faciunt, & in futura, regalibus sertis coronant. Sive quia Regios & planè cœlestes filios parturiunt: *nam illa [inquit Gregorius] parit multitudinem bonorum operum, ista verò inter terrorem pulchritudinem gaudiorum.*

Binæ hæ sorores conjunctissimæ sunt, & sub uno tecto habitent, necesse est, sicut Martha & Maria, quæ mutuò egent auxilio: *Maria etenim, ut ait D. Richardus Victorinus, Martham adjuvat, quia divinum adiutorium illi implorat: quia frustra laborem impenderet, plantaret atque rigaret, nisi Deus incrementum daret.* Martha quoque se ab ea destitui non posse exoptulat: tantum abest ut sororem suam Mariam contemnat, eaque opus pro nihilo ducat. Hinc Bernardus: *Monachos suos soli contemplationi vacantes, ad humilitatem hac consideratione adhortatur: longè [inquit] supra vos virtutem eorum suspicientes, & admirantes gloriam, qui ambidextri fortissimi (sicut Aboad ille fortissimus Iudex Israel, qui utraque manu utel atur pro dextra) & quamdiu licet, devotissime in-*

Greg. cit.

Richard. in cans. 8.

Bernard. serm. ad Pat. de monte Dei.

ius vacare amant charitatis contemplanda
veritatis, & cum necessariis vocat, vel officium
trahit, promptissime se foras mittunt pro veri-
tate adimplenda charitatis. Et serm. 17 in
Cant. egregie ad hanc rem exponit illud
Cant. 2. surge, prope amica mea, ubi primum
ait animæ contemplanti, dari interdum la-
titudinem mentis insolitam, & infusionem
luminis illuminantis, vel ad scientiam scri-
pturarum, vel ad ministerium notitiam, quo-
rum alterum [ait] propter nos oblectandos,
alterum propter edificandos proximos reor
dari. Et infra: post hunc tante dignationis, ac
miserationis respectum, sequitur vox blandæ,
& leniter divinam insinuans voluntatem, qua
non est aliud quam ipse amor, qui orosus esse
non potest, de his qua Deo sunt, sollicitans &
suadens. Hoc siquidem vera, & casta contem-
platio habet, ut mentem quam divino igne
vehementer succenderit, tanto interdum re-
pleat zelo, & desiderio acquirendi Deum, qui
eum similiter diligant, ut otium contem-
plationis profudio predicationis libentissime in-
termitteret, & rursum potita voti, aliquantulum
in hac parte, tandem ardentius redeat in
seipsum, quando fructuosius intermisisse me-
miserit, & iterum sumpto contemplationis
gustu, valentius ad conquirenda lucra, solita
alacritate recurrit.

Non sine peculiari divini Spiritus instin-
ctu, in Ecclesia receptum est, ut celeberrima
Virginis Assumptæ solennitate, Maria &
Martha inducatur, rationem reddi Eusebi-
us Emisenus: merito inquit, Sancti Patres
constituerunt, ut in hac solennitate B. Virgi-
nis Maria, hoc Evangelium legeretur, qua
specialiter per has mulieres significatur. Ipsa
enim inter omnes creaturas utriusque vitæ,
activæ scilicet & contemplativæ, plus ceteris
omnibus, privilegia custodivit. Illa ut intus
à cœlesti sponso vocem audivit, surge prope
amica mea, ab alta & sublimi contempla-
tione, ad Elizabetham descendit, ad infima
domesticæ rei opera se submitit. Martha se-
mel iterumque Christo ministravit; at Ma-
ria quàm sapientissime, ab ipsa scilicet infantia,
ad usque virilem, imò & mortem Magdale-
na ad pedes Domini confidens audiebat

verbum illius: at Maria non audiebat tan-
tùm, sed & in corde suo altè reconditum
conservebat, & tam hoc quam illo vitæ acti-
væ & contemplativæ, velut virtutum om-
nium compendio, quoad vixit excelluit.

Quod clarè patet ex ipsa occupationis se-
rie, quam sibi statuerat Virgo Mater, teste
Ignatio, & Hieronymo epistola ad Chro-
matiam, & Hilvidum: surgebat è lectulo
summo mane, & ad auroram usque orationi
vacabat, ab aurora recolebat animo, quæ de
filio suis olim oculis usurpârat: Mysteria
scilicet Conceptionis, Nativitatis, Baptismi,
Jejunii, Passionis, Sepulture, Resurrectionis,
Ascensionis: & inter æstus, ardoreque divini
in homines amoris, Eterno Patri gratias
agebat, gratias & Filio & Spiritui Sancto, de
tam profusa charitate. Die verò illucescente
usque ad tertiam, loca quæ mysteriis illis
olim consecrata erant, singulati pietatis sen-
su revivēbat.

Tum ut Martha suas partes haberet, à
tertia ad nonam tetrino vacabat operi, aut
sua ducebat, ut alibi prolixius diximus: ubi
Moniales, & filix Deo dicatæ, perfectam
vitæ activæ, & contemplativæ nosmam, sibi
vident exhiberi; ne existiment ita sibi ora-
tioni, piæ lectioni, ac rerum cœlestium con-
templationi vacandum ut externa manuum
opera ac domestica ministeria, quæ superio-
rum aut parentum obedientia exigit, mini-
mè à se peragenda arbitrentur, quæ lussio
dæmonum est gravissima. Norint hæ cœle-
stem sponsum non frustra postulasse à spon-
sa sua: pone me ut signaculum super cor tuum,
ut signaculum super brachium tuum. Ubi
Gregorius: in corde inquit sunt cogitationes,
& in brachio operationes. Super cor ergo, &
super brachium sponsa dilectus ut signaculum
ponitur, quia in Sanctæ anima quantum ab eo
diligatur & voluntate, & actione designatur.
Signum quippe sancta mens interius & ex-
terius Christum portat: quia dum in ejus me-
ditationibus assidue laborat, in exteriori
actione eum imitari non cessat, quo
ejus dilecta esse dubitari
non debeat.

***

V. Lux E-
vang p. 2.
Dom. Sept.
§. 2.

Cant. 8.

Greg. cit.

Richard.
in cant. 8.

Bernard.
serm. ad
Pat. de
monte Di.

DE COMMUNI
SANCTARVM VIRGINVM.

Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. 2. Cor. 4.

EMBLEMA LVI.

VITRUM FRACTUM.

Nulla reparabilis arte. Ovid. epist. Oenone Paridi.

ARGUMENTUM.

Virginitas adeò in se præstans, & præcellens est virtus, ac supra omne quod mortale est transcendens, ut vel Ethnici eam summè suspexerint. Virgines Deas finxerint, & propè adoraverint. Ut in Vestalibus videre fuit, quæ quantum à nostris Virginibus, quæ Christo sponso, non ad annos aliquot, sed in æternum fidem dixere: quantum ab iis, quæ non corpore dumtaxat, sed & mente incontaminatæ, usque ad sanguinem pro virginitate decertarunt, discreparint, liquidò comprobabimus.

Quod si vobis is ardor, hoc robur pectoris non sit, ut sanguinem fundatis; illud ceriè curæ, ac cordi esse velim, ut hoc lilium castitatis, quod spinis undique obseptum est, summa cautela illæsum ac illibatum servare nitamini: *lilium* etenim *inter spinas*, juxta Hugonem Cardinalem, est *Virginitas in tentationibus; quæ aliquando sunt circa te, aliquando juxta te, aliquando intra te.* Unde sapienter & salubriter idem monet: *In medio nationis prava & perversa, sitis lilia candida; & illa inter spinas.* Hugo Car. in Cant. 2.

Nec minorem custodiam, ac vigilantiam Apostolus adhibendam putavit, dum dixit: *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus;* ubi Virginitatem, ut in proposito symbolo videre est, vitro comparavit, quod ut pulcherrimum, sic & tenerimum est, & si tangas, frangas. Unde Theologicis rationibus & præclaris similitudinibus cuique innotescet, nullam in delectatione morosa deliberatè quæsita culpam exiguam censeri, nec ullam hic dari materiam parvam. Accedit, thesaurum hunc castimonie semel deperditum, per divinam potentiam recuperari non posse: quod alterum efficacissimum motivum est, ut omni solertia custodiatur. 2. Cor. 4.

- §. I. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Cant. 2.*
- §. II. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. 2. Cor. 4. v. 7.*
- §. III. *Nulla reparabilis arte. Ovid. epist.*

DE COMMUNI SANCTARUM VIRGINUM,

O quam pulchra est casta generatio. Sap. 4.

DE pulcherrimo omnium virtutum cœtu, deque præstantissimo cœlestium Nympharum choro, nescio an ulla plus admirationis, æstimationis ac venerationis apud mortales habuerit, quàm animi corporisque castimonia; quam jam inde à primis mundi incunabulis, totus orbis terrarum suspexit, & propè dicam, adoravit: sacra enim res semper habita fuit, & superis, Deoque digna, juxta illud gentilis Vatis oraculum:

Casti placent Superis.

Ipsi etiam profani Sapientes, etsi augmentam ejus speciem mirabiliùs fulgurantem; non nisi per nebulam videre possent; eam tamen longè supra se positam, tanto in honore & claritudine habuerunt, ut maximè excelso ac conspicuo loco, inter duodecim signa cœli, quibus mundum volvi putant, VIRGINEM collocarint. Licet potè tantum animi ornamentum assequi se posse diffidebant; nihilominus ipsam in se virtutis hujus pulchritudinem, penitiùs contemplantes, planè divinam, & cœlestem profitebantur.

Quare vetustissimi, in Italia Oratores, qui latinam linguam exornarunt, & nomina rebus imposuerunt, castos appellarunt cœlibes, quasi cœlites, & cœlestes; quod vitam in terris imitentur cœlestium, ut divinus Plato asserere non dubitarit: *Si sine uxori- bus mundus esse posset, vitam nostram futuram esse, qualis est Deorum cœlestium.*

Præ his maximè luculenter propositum prosequitur Hieronymus, qui eum Jovinianum pudicitia hostem, erudita & triumphali oratione confutat, & stratum ad pedes,

solum ipsum mordere cogit, homine à dæmone subornatum, ad candidum Virginitatis florem infringendum, & turpitudine maculandum; probat consensu omnium nationum, quæ honestatis & humanitatis sensum habuere, *Virginitatem*, summo in honore, & veneratione semper fuisse, ac tenuisse *pudicitia principatum*. Hinc Græci gemmam illam virtutum, supra stelliferos orbes, usque ad Numinum domicilium evertunt, cum Dianam & Minervam, quas *Deas Virgines finxit error Gentilium*, in choro Beatorum esse dixerunt, æternà pudicitia venerandas.

In terris autem Sibyllas castimoniâ insignes, ut divinæ mentis interpretes, & Deo plenam honoravere; de quibus idem Hieronymus; *Sibyllarum insigne Virginitatis est. & Virginitatis primum, divinatio*. At ne hac peregrina dumtaxat sectemur, certè Romanus populus, quanto honore Virgines semper habuerit, Vestales satis testantur: quibus nostræ Virgines, Christi sponsæ, quantum antissent, liquidò patebit. Plutarchus ait, honores magnos à Numa Vestalibus habitos: *licetor precedit exeuntes*. Causam addit Dio Cassius; quod una aliqua vesperi à cœna rediens, & incognita, male habita esset, Tutela igitur, & decus licetor additus. Confirmat Seneca: *procedente hac, licetor submovere jubebitur*, quasi Principi aut Reginae aditum patefacturus. Alibi verò sic unam earum compellat: *Tibi Magistratus suos fascas submitunt; tibi Consules, Prætoresq; viâ cedunt: numquid exigua mercede Virgo es?* Atque hunc honorem, ut Hieronymus observat, non in privato congressu, sed in publicis triumphis etiam deferebant: *Consules, inquit, & Imperatores in curribus triumphantes, qui de superatis gentibus trophæa referabant, & omnis dignitatis gra-*

S. Hieron.
l. cit.

Hieron.
ibid.

Hier. cit.

Plut. in
Numa.
Lipsius de
Vestæ. xl.

Seneca l. i.
Contror.
idem lib. 6.
Contror.
cap. ult.

Catull. l. 2.
eleg. 1.

Hieron. l. 1.
advers. Iovinian.
n. 37.

Quintil.
l. 1, c. 10.

Ango Car.
in Cant. 1.
v. 2.

Cor. 4.

du, eis de via cadere solitus: ad eam magnificè de Virginitate sentientes, ut hac publica honoris significatione, virtutes omnes alias uni pudicitiae, honoris causa deferre debere declararent,

Plat. apud
Lips. cit.

Ea insuper dignitate, & auctoritate pollebant Vestales, ut si reo, ad supplicium qui, ducitur, fortuito facta sint obvia, is ca, pitis absolvatur; qui vero lecticam eam, rum, aut sellam qua vehuntur, subit, morte id luit. Nec quidquam in precibus aut alia re, ulli earum repudiandum videbatur. Quod cum probè nosset Cicero, pro Fonteio causam dicturus, fororis ejus vestalis intercessione usus: *Superbum sit, inquit, ejus obsecrationem repudiare, cujus preces, si Diis aspernarentur, hac salva esse non possent.*

Lips. cit.
c. 12.

Ad do præter hæc honoris ornamenta, & laudum insignia, res & fructus accepisse, id est stipendia, & opes. Livius de ipso Numab: *stipendium de publico statuit, ut vacuæ scilicet ab aliis curis, Deæ Palladi, & sacris operarentur. Contestatur ipse Ambrosius, privilegia maxima, lucra ingentia iis fuisse collata.*

Tacitus in
Tiberio.
Lips. c. 12.

Incredibile propè est, quod Tacitus enarrat, & Lipsius verissimum affirmat: *Cornelia Virgini, qua in locum Scantia capiebatur, Tiberius H. S. vicies dedit, qua sunt nobis. inquit Lipsius, quinquaginta Philippaorum millia. Hem uni Virgini: sic fuit.*

Hieron. cit.

Denique quàm supremo Numini vel in ipsis Gentilibus placeret Virginitas, non semel divino prodigio comprobavit. *Claudia Virgo Vestalis, cum in suspicionem venisset stupri, & simulacrum Matris Ida in vado Tiberis haberet, ad comprobendam pudicitiam suam, fertur cingulo duxisse navem quam multa millia hominum trahere nequiverant. Nec minus stupendum quod D. Augustinus commemorat de altera quæ cribro aquam hausit. Virgo Vestalis (Tuccia nomine) de cujus corruptione questio vertebatur, aquam impleto cribro de Tyberi, neque proficiente, abstulit controversum.*

S. August.
l. 10. de ci-
vitate. c. 16

Valer.
Max. c. 8.
Hieron. cit.

Mitto innumeras alias Gentiles Virgines, ex omni prope gente, & natione, quæ sub cælo est, quæ uti Hieronymus induxit, conclu- *it: hac de Virginitate, aculi, currens*

per multiplices historias, & properans sermo perstrinxit.

Ut ex his quisque vestitum dispiciat, & in animum deducat, si apud Ethnicos, Gentiles, Idololatras, in crassa errorum nocte cæcutientes, tantus honos & veneratio iis Virginitatibus habita est, quæ ad certum tempus sese continebant, & postea matrimonio jungebantur; iis, quæ externam dumtaxat speciem Virginitatis servantes, sæpe animo fornicabantur: iis quæ de cælestibus nuptiis Agni, ne vel levissimam cognitionem hauserant, quanto majori in pretio & æstimatione apud Catholicos perpetua Virginitas, qua principalis est virtus, habenda sit? quam Rex Virginitatis est Virgine natus Deus Castitatis, ut Cyrillus illum nuncupat, vel ut Augustinus *Castitatis Magister*, è cælo in terras deduxit, ejusque pulchritudinem primus in lege gratiæ aperuit, inque ejus amorem suo verbo & exemplo omnes inflammavit. Sic etenim de hoc primo Virginitatis doctore, attingens illud Psalmi 83. *Passer invenit sibi domum, & turtur nidum, eleganter disserit Hipponensis Antistes: passer per parva avis est, turtur pudicissima: & ideo Salvator noster passer dicitur, quia docuit primus humilitatem, turtur dicitur est, quia docuit primus Castitatem. Unde olim in Canticis dicitur: vox turturis audita est in terra nostra. Vox turturis doctrinæ intelligitur Salvatoris, audiri cepit, puritatem adamavit.*

Ambrosius
l. 1. de Virg.
Cyrill.
Hierosoly.
Catech. 13
August.
serm. 17. de
temp.

August.
hom. 33. &
30.

Cant. 2.

Hanc turturis vocem non sex, aut septem Vestales, sed millenæ & millenæ, ac innumerus Virgines chorus audivit: *vix septem Vestales inquit Ambrosius capiuntur puella, in totus numerus. Componit cum his Christianarum Virginum Parthenones, innumeras Christi sponsas complectentes, atque ita exclamat: attollant mentis & corporis oculos, videant plebem pudoris, populum integritatis, concilium Virginitatis. Hæ sese Christo sponso, qui pacitur inter lilia, non brevi tempore, aut annis aliquot, ut Romanæ illa, sed ad extremum Spiritum, & omnem æternitatem perpetuo Sacramento consecrarunt. Unde idem ille Mediolanensis Præsul: *quis mihi præsentis Vestæ Virgines, & Palladis Sacerdotes, qualis**

Amb. l. 2.
epist. 2.
respons.
Symmach.

S. Thom.
2. 2. q. 152.
a. 1.
Lectus de
jure l. 4.
c. 2. dub. 14
n. 96.
S. Thom.
cit. a. 3. ad 4.
Augustin.
de Virgini.
c. 8. in fine.
idem c. 13.
Lect. cit.

S. Thom.
2. 2. q. 152.
a. 1.

Amb. l. 1. de
Virg.

qualis ista est non morum pudicitia, sed annorum, qua non perpetuitate, sed ætate præscribitur? petulantior est talis integritas, cuius corruptela seniori servatur ætati. Ipsi docent Virgines suas non debere perseverare, nec posse, qui Virginitati finem dederunt. Qualis autem est illa Religio, ubi pudica Adolescentes jubentur esse impudica anus? Virginitas ut virtus sit, perpetuo in vigore & virore suo, omnino illibata servanda est: hæc quippe teste Doctore Angelico à virore sumpta videtur.

Et sicut illud dicitur virens, & in suo VIRORE PERSISTERE, quod non est adustionem expertum: ita & Virginitas qua immunis à concupiscentia adustione. Quæ adustio fit, inquit Lessius, cum homo illius motibus consentit. Qui virot, & vigor ne umquam marcescat, subdit: dicendum quod Virginitas, secundum quod est virtus, importat propositum voto firmatum integritatis PERPETUO servanda, dicit enim Augustinus, quod Virginitas carnis, ipsi Creatori carnis & anima vovetur, consecratur, servatur. Quod alibi confirmat dicens: Virginitas est in carne corruptibili, incorruptionis PERPETUÆ meditatio.

Itaque hæc virtus formaliter in eo sita est, quod integritatem carnis, & immunitatem à contagio libidinis, perpetuo tueri, intendat, omnia illi contraria vitando. Meditationem verò vocat, quia est propositum, multam curam, & meditationem postulans, ut illum thesaurum conservet: multam quoque custodiam, & cautelam exigens, ut candidissimum Castitatis lilium intactum, & illatum tueatur.

S. Thomas de hac virtute Angelicè sensit ac scripsit: Virginitati inquit, tribuitur excellentissima pulchritudo; quam pluribus depingit Ambrosius: pulchritudinem qua potest majorem æstimare, docere Virginis, qua amatur à Rege, probatur à Judice, dedicatur Domino, consecratur Deo?

Verum enim verò hæc pulchritudo, ut pulcherrima, sic & tenerrima est, & omni diligentia servanda, non secus ac lilium inter spinas, ne minimo aculeo, aut levissimo tactu lædatur qui in hoc maximus, & plane lethalis est; ut non frustra à gravissimis Theologis astruatur, in hac materia castitatis omne delectum dejectionis morosæ de-

liberatè commissum esse peccatum mortale: nec ullam hic dari materiam parvam, quod aptis similitudinibus, SS. Patrum testimoniis ac Theologicis argumentis fusius deducemus.

§. I.

Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Cant. 2.

Quàm variæ, quàm densæ, quàm multiplices, quàm omni ex parte castam animam spinæ cingant, ambient, & undique circumdant scite expressit Hugo Cardinalis, dicens: lilium inter spinas, est Virginitas in tentationibus. Hæc autem spinas sentit aliquando circa se, aliquando juxta se, aliquando intra se, &c.

Quæ ut paulò enucleatius pertractemus, i. considerandum est, quod spina circ a te sint falsi fratres, & perversi cognati, affines, & amici, qui filia, Virginitatis votum, aut Religiosum claustrum meditati, consortia, choreas, convivia suadent, ubi oculis lascivis, verbis impudoratis, gestibus obscenis, velut tot spinis hoc lilium circumdat, & à petulantibus procis implicatur. De his Nahum c. 1, sicut SPINÆ, inquit, se invicem completuntur, sic convivium eorum pariter componentium, unde hæc efficacis ejusdem eminentissimi Doctoris communitio, in medio nationis prava & perversa sitis lilia candida, & illa inter spinas.

2. Inquit, spina juxta te, sunt carnales voluptates, illecebræ, deliciæ, cupiditæ, quæ stimulis & aculeis, spinarum instar, castimoniam non raro vulnerant.

3. Spina denique intra te, sunt mala cogitationes, & prava desideria, lilium autem hic sentit spinas tentationum, nisi summâ cautelâ sese tueatur. Sic inter tentationum spinas candidissima lilia profus intacta, ac illa sæ pestiterunt: Catharina Virgo Senensis, dæmonum in turpissimas quasque species se transformantium pugnam sustinens, vix illo loco ne sacro quidem potuit consistere, quin fœda illa monstra obscænos gestus oculis, impuras voces auribus ingererent, exosaque nuptias, & detestanda flagitia suaderent, hocque illibatum castitatis lilium im-

Hugo Cav. in Cant. 2. v. 24.

Hugo cit.

Suriva 29. April.

§ Thom. ~ a. 1. q. 152. a. 1. Lessius de Jure l. 4. c. 2. Aub. 14 n. 96. § Thom. cit. a. 3. ad 4 Augustin. de Virgin. c. 8. in fine. Idem c. 13. Less. cit.

Cant. 2.

Amb. l. 1. epist. 2. Symmach.

§ Thom. iii. a. 5.

Amb. l. 1. de Virg.

peterent. At illa aliis aculeis obarmabat, ac novis supplicii corpus afficere non cessabat; atque ita supra omnes tentationum spinas, hoc lilium caput exerebat: nam ut verissimè idem Cardinalis ait, *supra spinas lilium est Virginitas, superans tentationis impugnationem.*

Hugo cis.
Drex. 1. 2.
p. 732.
Libello 17.
nov.

S. Hugo niveum in Carthusiensi septo lilium, Virginæ puritatis amantissimum fuit; sed tanto magis illi cacodæmon insidiatus; seque diu, noctuque inter tentationum spinas versari animadvertens, has diabolo oppugnationes, vigiliis, precibus, jejuniis, flagellis, ciliciis, insigniter, expressit. Panis aridus in cibum, fontana in potum. Quadraginta diali jejunio ter quavis hebdomade, solo pane. & aqua contentus victitavit. Sic *supra spinas lilium est Virginitas, superans, tentationis impugnationem.*

S. Macarius teste Palladio, ut membro, & carnis rebellionem refrenaret, atque ab hisce tentationum aculeis illæsus abire, vestibus rejectis, sex menses nudum se se pulicum morsibus exposuit: qui cum tam immaniter, & fœdè confixerunt, ut omnibus leprosus videretur; Sic *supra spinas lilium est Virginitas, superans tentationis impugnationem.*

Sic, us Hilariones, Hieronymos, Franciscos. Bernardos missos faciam, Benedictus inter spinas se se totum volutans ac cruentans, animum illæsum servavit, atque ita *supra spinas lilium est Virginitas, superans tentationis impugnationem.*

Quod si vos castæ mentes, candidissimæ animæ, integerrimæ Christi sponsæ, inter tentationum spinas intactæ, illææ, illibatæ persistere velitis, horum generosissimorum Pugilum robore, vigiliis, sollicitudine, solertia utendum est, ut Claravallensis Abbas, pastorali cura fortiter juxta ac suaviter monet, dicens: *donec ergo in carne est anima, inter spinas profecto versatur, & necesse est ut patiatar inquietudines tentationum, tribulationumque aculeos: quod si lilium, est ipsa juxta sponsi verbum, videat, quam vigilem, sollicitamque esse oporteat super custodia suis septa undique spinis, hinc inde aculeos impendentibus. Rationem petit ab hujus præstantissimi floris tenacitate: nec enim vel*

Bernard.
serm. 48.
in Cant.

levissimas spina sustinet ullatenus punctiones floris teneritudo.

Quod si in quibusdam animis albicans lilium, Deo dicatum, & vigor ille pudoris, spinis confixus emarcuit, hac die, qua integerrimam, Virginem N.N. celebramus, revirescat omnino & reflorescat. Narrat Gregorius Turonensis, de S. Severo stupendum illud, ac perenne miraculum, quod scilicet lilium, ab illo quondam templo oblatum, cum anno toto aridum fuerit, ipso die anniversario, quod annis revirescere ac reflorescere. Quod illi lilio, hoc & nobis anniversaria integerrimæ Virginis luce obvenerit, & si forte (quod avertant superi) flaccidum, exsuccum, aridum in animis, corporibusque nostris fuerit castitatis lilium, ac ipsa die revirescat, & quidem ea mente, ea constantia, ea vigilantia, ut imposterum nec flaccescat, nec arefcat unquam. Ad quod conducet hæc ingeniosa, & nervola Bernardi adhortatio: *O candens lilium! O tener & delicate flos! increduli & subversores sunt tecum, vide quomodo caute ambules inter spinas. Plenus est mundus spinis: in terra sunt, in aere sunt, in carne tua sunt.*

Greg. Turon. l. 1. de gloria conf. c. 106.

Bernard. serm. 48. in Cant.

Ex quibus omnibus hætenus dictis manifestum est, levissimam puncturam tenerissimo flori insictam, gravissimam: minimam maculam candidæ menti injustam, turpissimam censeri.

Hoc aureum principis Philosophorum pronunciatum est: *in veste candida. atque mundâ vel minima macula perspicua est.* Hinc domicellæ, quæ ejusmodi candidâ cyclade ex niveo holoserico induuntur, summâ curâ, & cautelâ observant, ne propius ad sordes aliquas accedendo, vel levi etiam per transfennam affricu, aut attractu, minima labecula adhærescat. Ita anima curet, ut sit sancta, & immaculata, id est juxta Symmac. *Ut sit sancta & ABSQUE NÆVO,* Cum miserum, & maximè miserandum urbis Hierosolymitanæ excidium, durissimam Christianorum servitutem, acerbissimam nobilium virorum funera, lugubri carmine prosequeretur vates Jeremias, de Virginitibus in templo enutritis (ut inquit vetus Auctor in catena Græca) *faris duxit ultimo loco*

Aristot. l. 1. c. 1. de generat. animal.

ad Eph. 5

Jeremia
c. 1. v. 4.

Nazian.
orat. de
juc.

Bernard.
serm. de
triplici
custod.

1 Cor. 7.

Damian.
serm. 3. in
Nativ.
Virg.

Jeremia
11. v. 4.

loco dicere: *Virgines ejus squalida*, id est, non præditæ eo ornatu, splendore, ac decore, qui Virgines, Dei sponfas deceret. Ubi jure dubites, quid tanti fiat Virginum squalor, præ crudelissima tor illustrium virorum morte? Respondet Nazianzenus, oratione de fuce, Virginem alloquens: *illud velim non ignores, rugam tibi unam turpiorem esse quam maxima vulnera, iis qui in mundo vivunt: nec enim tam notabilem, ac conspicuam in ser didis quam in puris unius coloris: [& candoris] vestibus, labes aliqua foeditatem habet.*

Bernard.
serm. de
triplici
custod.

Non minus venustam, non à veste candida sed ab elegantissimâ hominis formâ, Bernardus similitudinem inducit, dicens: *displicet in pulchro corpore, non solum morbus, sed etiam navus.* Displicet in aurea Castitæ vel unicus pilus canus, in nigris oculis exigua albugo, in eburneâ fronte vel minima verruca; adeo ut repertæ, quæ cum summo cruciatu, ac præsentis vitæ discrimine hunc nævum, perita chirurgi, aut medici manu tollere, conatæ sint.

1. Cor. 7.

Hic exoptem, divini Ecclesiastis sermo, ut facula exat deat, potenter suos inflammando, ut non minori curâ, ac cautelâ cœlestem illam castimonia formam, & divinam Virginitatis speciem, ab omni verrucâ, ac maculâ conferent? sique, juxta Apostoli monitum *Virgo Sancta*, non solum corpore, sed Spiritu, & mente, quam vel fœda cogitatio deliberrag admittit, maculâ turpissimâ, lethali noxâ inficere potest. Unde perstringit illas in habitu, gestu, sermone, aspectu minus circum spectas filias B. Petrus Damiani, quæ de Virginitate corporis gloriantur, sibi que præfidentes liberi evagantur: *Ubi sunt illa inquit, qua dicunt, ego sum Virgo, ego sum Virgo, verborosa, contentiosa, suspitiosa, superflua, veste composita, moribus dissipata. Ego sum Virgo nescio enim virum, ignoro conjugium; O Virgo quam felix esses, si quod habes in carne, servares, in mente, custodires in actione! Quid enim prodest solius carnis integritatem servare, & malignorum spirituum stupris, mentis interiora corrumpere? Virgo carne non animo Virginitatis præmio non potitur. Aliud quippe est tentacionum fortiter illecebris contraire, aliud eisdem blandè irrepentibus*

est non corpore, mente tamen enerviter cedere.

Nunc ad alia, quæ minima, in hac materia maximi facienda dicuntur, transeamus.

§. II.

Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. 2. Cor. 4. v. 7.

VITRO materia maximè fragilis, quia poris caret, pretiosissimos liquores recondimus: sic *vasis fictilibus*, id est, corporibus fragilibus Castitatis thesaurus, & Virginitatis balsamum, quod omni corruptionem tollit, ut loquitur Bernardus asseratur. Iptum audite: *Vas interim fragile quod portamus, in quo & crebrò periclitamur, tenet Castitas (ut monet Apostolus) in sanctificationem, & instar odoriferi BALSAMI, quo condita cadavera incorrupta servantur. Sensus ipsa & artus continet, & constringit, ne dissolvantur otii ne corrumpantur desiderii, ne carnis voluptatibus computrescant. quemadmodum legitur de quibusdam, qui computruerunt ut jumentum in stercore suo.* Rem scitè expressit qui pudicitiam vitro comparavit, hoc emblemate adjecto: *si tangis frangis*: minimo enim talitro, ut in præfixo Emblemate videre est, collisum, frangitur. Quare rectè monet Apostolus, *ut cautè ambuletis.* In quotidianis congressibus, *cautè ambuletis.* in festivis conviviis, *cautè ambuletis*: domi, foris in plateis in templis, *cautè ambuletis*; atque illud sibi quisque potius quam olim Bernardus persuadeat: *Habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, quibus multò plura quam vitreis imminere pericula videantur.* Quare parenti pro filiis & filibus, marito pro uxore superiori pro subditis omnibus, denique juvenibus & puellabus, cuique pro se timendum: quia *sub calibus quotidianis fragiles ambulamus.*

Hugo Car.
2. Cor. 4.

Bernard.
epist. 42.
1. Thess. 4.

Joel. 2.

Ad Ephes. 5

Bern. serm.
5. advent.

Aug. hom.
18. & 54.

S. Ægidius, intimus Seraphico Patri socius, à fragili vitro aliam similitudinem inducit, dum castitatem nitidissimo speculo comparavit: nam quemadmodum hoc statu, & abhelitico levissimo inficitur, sumque nitorem ac fulgorem perdit, ita etiam castæ mentes, rebus le-

Greg. Tu.
non l. 1. de
gloria conf.
r. 106.

Bern. serm.
48. in Cant.

Aristot. l. 3.
c. 1. de generat.
rat. animal.

Damian.
serm. 3. in
Nativ.
Virg.

ad Eph. 5

In Chron.
Ordin.
pag. 26.

vissimis decus, & pulchritudinem amittunt.
Notat hoc ex eadem D. Francisci familia
F. Rogerius, qui cum Castitatis dono emi-
neret, mita tamen in minimis occasionebus
diligentiâ sibi invigilabat, lubricas cogi-
tationes in ipso exortu, velut vulpeculas
parvas elidendo, oculos, linguam, & om-
nesque motus corporis, ab omni vel lævis-
sima licentiâ refrenando. Quod cum fra-
tres admirarentur, atque ex eo seiscitaren-
tur: Pater, cur tantopere formidas, cum
Castitatis dona te ita Deus Optimus Maxi-
mus communitur, & circumvallat? re-
spondit vir Sanctus: Ecce ait, fratres mei,
si ego facio quod ex mea parte, in his re-
bus parvis & minutis facere necesse est,
mihi aderit, & auxiliabitur Deus, ne un-
quam in majora prolabar, at si negligens
sum, & minima non reformidem, timeo
ne & peculiari ejus auxiliatrice gratiâ de-
stituat.

Sic Angelus in humano corpore Thomas
Aquinas est dono Castitatis cœlitus conde-
coratus, atque à beatis Geniis Virginitatis
zonâ præinctus, ne minimam carnis ti-
tillationem persentiret, summa tamen
oculos cautione, tum in mulieribus con-
tuendis, tum alia in re qualibet, quæ puri-
tati officere posset custodiebat: ne ullæ fa-
dæ imagines vel obiter objectæ in candi-
dissima mente, velut nitidissimo speculo re-
tulerent.

Castæ animæ, Virgineæ mentes, munda
corda, meritò speculis comparantur: quia
in iis velut in speculis divina essentia reful-
get: illis enim promissum, quod Deum vi-
debunt, ut jure usurpare possint illud Apo-
stoli. Nos autem *Gloriam Domini SPECU-
LANTES*. Ubi textus Græcus, ut commu-
niter omnes observant, *speculantes vertit,
speculi vicem gerentes*. Unde rectè inferas,
candidis illis mentibus, minimos peccati næ-
vos, sedulo devitandos: quia ut tersa specu-
la, vel levi afflatu, aut attractu inficiuntur;
uti Aristoteles doctè & disertè affirmat:
*nam specula non secus ac mundissima vestes,
celerrimè nos am aliquam contrahunt, quod
enim mundum est atque purum, exactò com-
monstrat quidquid exceperit, & potissimum
minimos motus, etiam quod leve, versura-*

Aristot.
lib. e
in joll. p. 111.

que, qualemcunque tactum, maximè sentis.

Dicet aliquis, pueri mentum mulcere,
puellæ manum arripere, effusius garrere, libe-
rius joculari, levia sunt & integritati minimè
noxia. Quisquis est, suum irrefragabili Hie-
ronymi subdat iudicio, qui docet *tactum, &
iocos, & nutus, esse mortura Virginitatis prin-
cipia*. Atque ad eò quàm gravi pœna digni,
qui Virginem petulanti oculo, lascivo con-
tactu violatè ausi; declarat dicens, eos, plus
mereri repentina morte puniri, quàm olim
Oza arcum testamenti contingens, percussus
sit. *Obtestor te, inquit ad Eustochium, coram
Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis ejus,
ne vasa templi faciliè in publicum proferas: ne
sacrarium Dei quisquam profanus inspiciat.*
*Oza arcam, quam non licebat tangere, ad-
tingens, morte subita prostratus est: neque
enim vas aureum & argenteum tam charum
Deo fuit, quàm templum corporis Virginitatis.
Præcessit umbra, nunc veritas est.*

Obtestor hic matres coram Domino, &
Angelis Dei, quæ filias suas, præstantissimas
arcas, pretiosissima vasa templi non solum in
publicum proferunt, sed quasi venales om-
nium oculis [atque utinam tantum] pro-
stituant.

Speculum Plinius peracutè naturæ oculum
vocitavit, lucidissimum symbolum vir-
ginitatis, quæ ut pupilla oculi servanda est,
ne vel minimâ festucâ, vel atomo infe-
stetur.

Castissimæ Christi Sponsæ, non semel cer-
vis componatur, citra ullam rei domestica-
cæ, ac libertorum remoram peniciter ad per-
fectionis juga contendentes, ut illud quævis
earum usurpare possit: *Qui perfecit pedes
meos quasi cervorum*. Ubi in mentem venit,
quod de Cervis scribit Plinius, asserens eos
agi præcipites, & dari pessum ab adversaria
Aquila, injecto oculis pulvere? *Pulverem,
inquit, volatu collectum, insidens ipsorum cor-
nibus, excussit, in oculos, ora pennis verberans.
donec in rupes præcipites* Præpeti cur-
su, ut cervum decet, sponsa Christi superat
ardua difficultatum, carnis & mundi juga:
bene est sed ut prosternatur ab infesta Aquila
[hoc est à malo Dæmone juxta oraculum
Iob 30. n. 27. & Jerem. 4. n. 13, non obrue-
tur lapidibus, non unguibus dilacerabitur,
id est

Hieron. in
vita Hila-
rion.

Hieron. ad
Eustochiū,
cap. 10.

Psal. 37.

Plin. l. 10.
c. 4.

Salvian
l. 3. de pr
vid.

Amb. in
Psalm. 10
custodi
us pupil

V. Lux
vang. p. 1
Dom. 4.
quadr.

Iob.

2 Pet. 2.
v. 14.

Basil. de
vera vir-
Greg. l. 2
mor. c. 2.
Ant. Pa-
duan. do-
2. quad
Cyprian.
de zelo &
invidia,

id est, non errorum aliquo flagitio proruet, sed pulveris exigui jacta oculis orbata, in præceps ruet. Appositè Salvianus: *Salvator jussit cautissimè etiam minima vitari; seilicet ut quàm pura est pupilla oculi, tam pura esset, [non solum Virginis Deo dicata anima, led] Christiani hominis vita: Et sicut salva intus in incolumitate, pulveris labem in se oculus non recipere, sic vita nostra LABEM in se penitus IMPVD. CITLÆ non haberet.*

Salvian.
l. 3. de pro-
vid.

Hieron. in
vita Hila-
rion.

Ambr. in
Psalm. 16.
custodi me
ut pupil.

Hieron. ad
Eustochiū.
cap. 10.

Eidem similitudini pupillæ insistsens Ambrosius ait: *perspicendum est, ne eam vexet ulla festuca peccati. Cavendum, videndum, perspicendum est, ne eam vexet ulla festuca nudæ tabulæ, aut infamis picturæ, ne eam vexet ulla festuca codicis obicæni, ne eam vexet ulla festuca gestus, aut nutus lascivi. Pupillæ vocantur, quibus vos ipsi tutores, numquam satis magnam tutelam adhiberitis. à levi, & brevi aspectu, fortissimus Sampson, sapientissimus Salomon, sanctissimus David, quantum discriminis, & criminis, ut alibi dixi, incurserunt? Atque utinam quisque vestrum seriò expendat, quid sint oculi emissi: Platonis principium sunt amoris sed impudici.*

V. Lux E-
vang. p. 1.
Dom. 4.
quadr.

lob.

Hulleo vati: sunt fenestra mortis

2. Pet. 2.
v. 14.
Basel. de
vera virg.
Greg. l. 21.
mor. c. 2.

D. Petro Apostolorum principi: *Pleni adulterio. D. Basilio: libidinis pronubi, & quasi lena. Magno Gregorio: Raptores ad culpam, Antonio Paduano: Lutrunculi sunt, qui furantur animam.*

Ant. Pa-
duan. dom.
2. quad.
Cyprian.
de zelo &
invidia,

S. Cypriano *destructores castitatis: nimirum ex suo genio malus. Demon offert oculis formas illicet, ut visu destruat castitatem.* Nec semel compertum est, lumina per unicum objectum turpe, in ictu oculi, menti candidæ impressum, flumina lachrymarum ad expiandam concitasse, animumque prius iustar limpidissimi laticis tranquillum, per omnem vitæ cursum, deinceps perturbationibus variis concitatum fuisse; non secus ac parvus lapillus limpidissimo fonti, aut fluvio injectus, mille circuitibus ac meandris eundem conturbat.

Juvat hic etiam ge. 6. em Philosophum Christianè monentem obaudire: *nulla in*

quit Seneca, *debent esse non parva, nam si ulla sint, crescent & interim impediunt: quomodo si oculos major & perfecta jussusio excacat, sic modica turbat.*

Vel minima Lenonis umbra, candidam mentis aciem perturbat. Ambrosius expendens illud Luc. 1. *qua cum audisset perturbata est, ait, trepidare virginum est, & instat columbæ, non unguis tantum, sed & umbram accipitis reformidare. Ut rectè monet Cyrillus Alexandrinus, sponsæ pulchritudinem describens, & ab oculis columbinis depingens: *ferunt hoc genus avis, cum ad aquas venerit, quia ibi solet accipitru insidias pati, venientem de super inimicum, volantis umbrâ in aquis inspectâ, deprehendere? & oculorum perspicaciâ fraudem periculi imminantis evadere. Nec hic timor imbecillitatis, aut pusillanimitatis, sed ut Div. Fulgentius ad Monitum: *etiam illa qua tuta sunt, metuis: times non timido more, sed casto: non enim times formidine criminis, sed robore puritatis, & firmitate virtutis.***

Cyroll. A-
lex. l. 3. in
Levit.

S. Fulgen.
prafar. lib
ad Moni-
mum.

Tandem ne longior sum, Carthagenensis Antistes, monet gravissimum è parva scintilla incendium, è levi flatu, summam tempestatem & naufragium exortum: *Dominus prudentes nos esse jussit, & cauta sollicitudine vigilare precepit, ne adversarius vigilans semper insidians, aliquando in pectus obrepat, de scintillis conser incendia, de parvis maxima exaggeret: Et dum remissis & incautus levioze aura, & flatu molliore blandiatur procellis ac turbinibus excitatis salutis ac vitæ naufragia moliat.*

Cyprian.
serm. 2. de
zelo & li-
vore,

Te ipsum compello, quoties subitè mentem levis aliquis blandæ tentationis flatus, ac titillationis motus, Favonium credit, & ecce ilico ingens turbo totam corporis, animique navem jactat: susque deque præcipitat. Luculentius in scintilla argumentum est, quam velut in fomite, ilico experimur in apertum erumpere incendium.

Ea propter ne minimam in hoc præsentissimo periculo scintillam, parvi ducas, recole quod Gregorius scribit de Ursino Presbytero: *Uxoris suæ omni familiaritate, an nos jam quadraginta abstinerat quod tem-*

S Greg 14.
Dial. c. 11.

Ratio est quia delectatio de objecto venereo, est causa per se, & suapte natura, commovendo appetitum sensitivum, & spiritus vitales, principium præbet operi externo, ut pater in somno, non minus quam oscula, tactus, & amplexus libidinosi, ut rellè Navarr. juxta doctrinam D. Thomæ. Ergo per se est mala, & prohibita. Probat 2. Lessius: illa delectatio quæ hoc modo ex imaginatione rei turpis existit, est planè similis ei, quæ ex re ipsius præsentia, & usu nascitur; cujus signum est, quod simili modo corpus immutetur, & ad illicita concitet, atque delectatio quæ ex usu talis rei percipitur, est mortifera, ergo etiam illa ex imaginatione.

Probat 3. Qui ex imaginatione occisi inimici, vel crudelis tractationis, ita delectatur, & interius afficitur, sicut affici solet is, qui inimicum re ipsa in potestate habet, & malè tractat, peccat mortifere contra charitatem: quia placet illi malum inimici: illa enim delectatio oritur ex affectu odii, seu complacentia erga malum inimici. Ergo similiter, qui cogitatione turpi, ita sensibilibet delectatur, sicut is qui ipsi operi incumbit, peccat mortifere contra castitatem: quia habet complacentiam circa opus, quod castitati repugnat.

Neque dici potest hoc esse peccatum veniale, quia versatur in materia gravi contra castitatem. Cum enim nulla sit tam exigua fornicatio, quin sit peccatum mortale, & delectatio sequatur naturam actus, omnis delectatio in hac materia erit mortalis.

Unde intelligi potest, cur is qui imaginatione rei veneræ delectatur, potius mortifere peccat, quam Carthusianus imaginario carnum elu; supposito neutrum velle ad opus externum procedere. Ratio enim est, quia ille consentit in venerem imaginationem, & phantasticam fornicationem [ut D. August. l. 12. de Trinit. cap. 6. loquitur] & consequenter in corporis commotionem, quæ tali imaginatione naturaliter sequi solet, estque principium operis externi, quæ per se illicita sunt.

Carthusianus verd solum consentit in imaginarias carnum epulas, & in voluptatè hinc resultantem quorum nihil illi est prohibitum; sola enim actio externa illi vitata.

Itaque satisfacit præcepto, exterius abstinentendo, & volendo non comedere, quantumvis imaginario usu, & sapore delectetur. Nec obstat quod videantur consentire in affectum erga carnes, quia hic affectus malus non est; sicut nec affectus comedendi tempore jejunii qui potius cruciet, quam oblectet.

Ex dictis sequitur. Sponso de futuro non posse se oblectare imaginatione operis conjugalis futuri quasi præsentis, quia corporis mutatio inde sequi solita, illis in hoc statu illicita. 2. nec viduum posse delectari actu conjugaliteritero, tanquam præsentem, &c.

Denique non est quod hanc doctrinam Societati propriam, & censura à R. P. Claudio Aquaviva contrariam perstrictam, adeoque nostros Doctores hic nimis anxios, scrupulosos ac severos fugillent, cum eam profiteantur Principes Ecclesiæ Theologi, atque omnis propè ordinis Scholastici, S. Thomas 1. 2. q. 74. a. 8. Cajetanus ibid. Magister sent. in 2. dist. 24. ex D. Augustino, qui docet: nec sanè cum sola cogitatione mens oblectatur illicitis, non quidem decernens esse faciendam, tenens tamen, & volvens libenter qua statim ut attingerent animum, respui debuerunt, negandum est esse peccatum; idque ut bene Lessius observat mortale, subdit enim: Totus homo damnabitur, nisi hac qua sine voluntate operandi; sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per mediætoris gratiam remittantur.

Et sermone 250. de tempore: quomodo enim inquit, si aliquis carbonem igni apprehenderit, si citò projecerit, nihil nocentur est temp. si verd eos diutius tenere voluerit, sine vulnere eos jactare non poterit; ita ille qui ad concupiscendum oculos defixerit, & libidinis malum in corde suscipiens, moras in suis cogitationibus habere per miserit, excutere eas sine animi occisione, aut plaga non poterit.

Accedit Bonaventura cum Scoto, & Scotistis Minoritis, Pontius Augustinian. Diana Eruditissimus ille Clericorū Reg. qui contrariam opinionem omnino improbabilem, falsam, erroneam, remerant, periculosam, scandalosam, & fortè graviori censura dignam existimat.

[Docet-

Claudius Apuan die 24. April. a. 1612. Diana p. 3. tract. 5. Resol. 1. Lessius cir. n. 109. Aug. l. 12. de Trinit. 6. 12.

Aug. serm. 250. de temp.

Scotus in dist. 42. q. 4. Diana tom. xi. tit. materia levius.

Casproal cit. Pontius de matrim l. 10. c. 16. §. 2. n. 8.

Lessius de jure l. 4. c. 3. dub. 15. n. 110.

Escobar cit. Rebell. p. 2. l. 3. q. 19. sec. 3.

Lessius cit. in 113.

anna art. 3. actat. 5. solus. 1. rom. 11. r. mate. a levius. 4.

Castro- alao oper. moral. e virtute in vitiis art. 1. actat. 2. disputat. 2. uncto 10. 11. n. 4.

Docetq; diserte, tangere manum foeminae, vel vellicare ipsam, vel digitum intorquere, vel pedem premere, vel brachium restringere: ad capiendam delectationem veneream inde surgentem, quamvis absit intentio ulterius progrediendi, non sunt materia parva peccati.

Quibus positis concludere quisque vestrum, non ex meo, sed tantorum Patrum Doctorumque judicio, facile potest, quantum curâ, custodiâ ac cautelâ virginitas conservanda sit: quâ semel amissâ, quando quidem nulla ratione recuperari queat, hoc pluris aestimanda, ac cautius custodienda est.

§. III.

Nulla reparabilis arte. Ovid. epist.]

*Tympi al-
cedonia
c. 55.
Virg. 3.
Georg.
Ovid. 3. de
arte.*

TRia sunt, quæ semel amissa, recuperari non possunt: 1. tempus perditum, quia ut inquit Poëta:

Fugit irreparabile tempus.

Nec qua prateriit rursus revocabitur unda.

Nec qua prateriit unda redire potest.

2. Verbum prolatum, quod impudenter, aut imprudenter aliquando elapsum, mille quis aureis revocaret, si posset; sed

Volat irrevocabile verbum.

3. Virginitas violata, quæ

Nulla reparabilis arte.

*Ovid. epist.
Oenone ad
Parid.
Pet. Blefen-
ses epist. 35.*

Atque ideo damnatum ejus, omni opinione majus pronuntiat Petrus Blefensis, dicens: *injactura ejus non recipit estimationem,*

Domus collapsa est, reedificari potest; vestis discissa est, refarciri potest; lis abjudicata est, appellari potest; exercitus caesus est, restaurari potest; pecunia deperdita est, recuperari potest; at Virginitas semel amissâ nec refarciri, nec restaurari, nec recuperari potest.

● Ovid. cit. Lapsa pudicitia est, deperit illa semel.

Inquit Poëta, & semper.

Hic ille Thefaurus, de quo Hieronymus ad Demetriadem *de vitia tua, virginitas tua, thesaurus tuus est thesaurus IRRECVPERABILIS, postquam amissus est*

In vasis fictilibus illum circumferimus, sed ut calix vitreus confractus.

*Nulla reparable arte.
ita & Virginitas.*

Lessius de Jure & Just. si violatio integritatis, vel puritatis carnis, fuit voluntaria, amittitur Virginitas *irrecuperabiliter*. Est communis sententia DD. S. Thomas 1. p. quæst. 25. a. 4. disputans *utrum Deus possit facere quod praterita non fuerint?* Respondet: *sub omnipotentia Dei non cadit quod contradictionem implicat.* Cui impossibile confer Virginitatem amissam, dicens: *hoc ab ea removeri non poterit, quod corrupta non fuerit; sicut etiam ab aliquo peccatore auferre non poterit, quod non peccavit.* Ratio est, quia sicut innocentia denotat animam, nunquam peccato mortifero fuisse contaminatam; ita virginitas includit, vel connotat, carnem nunquam voluntariè esse violatam, aut libidine pollutam.

*Less. de ju-
re l. 4. c. 1.
dub. 16. in
616.*

*S. Thom.
cit. ad 3.*

Unde sicut unico peccato mortifero, irrecuperabiliter perit innocentia: ita Virginitas uno actu libidinis, etiam pollutione, aut tactu ad illam excitanti, ut docet cum communi Theologorum Lessius.

*Less. cit.
n. 117.*

Pomum rubicundum ubi semel decortatum fuerit, nunquam ultra ruborem induet; Haud aliter. *Lapsa pudicitia, deperit illa semel.*

Et alius,

Nescit redire qui semel perit pudor.

Ovid. cit.

Quod argumentum potenter pertractans Hieronymus ad illa verba Amos: *Virgo Israël projecta est in terram suam, non est qui suscitet eam.* sic Eustochium suam hortatur: *cave ne quando de te dicat Deus, Virgo Israël cecidit, & non est qui suscitet eam: Audenter loquar, cum omnia possit Deus, suscitare Virginem non potest post ruinam; valet quidem liberare de pœna, sed non vult coronare corruptam.* Fuit qui Virginitatem aviculæ in clausâ pixidi, aut caveæ, assimilavit, unde ubi semel avolavit, revocari non potest.

*Amos 5.
Hieronym.
epi. 22. ad
Eustoch.
de custod.
virgin.
Ecclel. 24.*

Eandem impossibilitatem expressit D. Basiliius: *ceterum inquit, si hoc amittas patrimonium integerrima castitatis, quamvis illa omnia facias, quæ dixi, calumque ac terras, maria & abyssos, immensumque aërem pervagata fueris, nulla omnino ratione hoc recuperare jam poteris.*

*Basil. lib de
vera vir-
gine.*

Quo enim pacto, quod corruptum semel, in-

cor-

*Ambr. a
Virginem
laspam e.*

corruptum fiet? quæ ratione, quæ cognovit virum, quasi non agnovit, existimabitur?

Jactus itaque Virginitatis, quæ quandoque brevi tempore, & levi voluptate incurritur, æterna est; nec ulla prece, aut pretio recuperabilis; sed perperuis lachrymis deplorabilis, ut efficaci sua parenti ad Virginem lapsam probat Ambrosius, cujus ruinam ad tertorem omnium sic exaggerat: *Vnde incipiam, quid primum, quid ultimum dicam? bona commemorem quæ perdidisti, an mala desceam quæ invenisti? Eras Virgo in paradiso Dei, utique inter flores Ecclesiæ, eras sponsa Christi, eras templum Dei, eras habitaculum spiritus sancti, & quoties dico eras, necesse est ut tories ingemiscas, quia non es, quod fuisti. Incedebas in Ecclesiâ tanquam columba illa, de qua scriptum est, penna columba de argentata: ecce splendebas ut argentum, fulgebas ut aurum, eras tanquam stella radians in manu Domini. Quæ est ista substantia conversio: quæ est ista repentina mutatio? de Dei Virgine, facta es corruptio Sathana: de sponsa Christi, scortum execrabile: de templo Dei, fanum immunditia: de habitaculo spiritus sancti, tugurium Diaboli.*

Quam nullis sat lachrymis deplorandam ruinam, quam execrandam metamorphosim, quam diabolicam catastrophem, ne quis vestrum incurrat, & sero desceat thesaurum, quem portamus in vasis fictilibus, irreparabiliter amissum, ad eum sollicitè ac solerter custodiendum, hos Virginitatis tutelares mecum in dies, occidentem invocet.

Castissima mea mater Maria, Mater pulchra dilectionis, purissime mihi custos Angele, castissime Joseph, S. Joannes, S. Thoma Aquin. S. Benedicte, S. Bernarde, S. Dominice, S. Francisce, S. Ignati, S. Xaveri, B. Aloyfi, S. Casimiri; omnes sanctæ Virgines, castitatis præsidæ ac tutelares divi, nobis in

cæno ac lutu hujus vitæ, ac corruptibilis carnis versantibus adeste. Statis vos quidem supra montem Sion, habentes nomen Agni in frontibus vestris, cantantes canticum novum, quod nemo potest dicere præter vos; denique vos soli sequimini Agnum, quocumque ierit.

Nos miseri mortales, hæremus in lubrico, impetrate nobis à dilectissimo Sponso vestro, firmum & constans adversus omnes fœdas impugnationes præsidium.

Deus meus, dux Virginitatis meæ, speciose præ filiis hominum, qui pascaris inter lilia, scio quia continens esse non possum, nisi tu dederis, quælo per frumentum electorum, & vitium germinans Virgines, per Virgineum corpus & sanguinem tuum, quo Virgines emptæ sunt, per castissima Matris ubera, per lac Virginis purissimum, per conceptionem Virginis immaculatam, per omnium Sanctorum, qui peculiariter castitatem coluerunt intercessionem & merita. O Amor qui semper ardes, & nunquam extingueris, continentiam jubes, da quod jubes. Cor mundum creæ in me, dixisti enim, & ita esse firmiter credo: *beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Atque nunc coram te Virgine Matre, Sanctis Castimoniarum Tutelaribus, voluntatem meam declaro, atque protestor: potius malo milles mori, quam semel fœdari: dehiscat mihi terra potius, milleque referat inferos, quam ut vel uni turpi cogitationi volens consentiam. Da Deus meus, ut ita mihi semper constem, & tibi casto corpore & mundo corde placeam, atque post miserimæ hujus vitæ brevem luctam, & felicem victoriam, reservata in cælo Virginitatis præmia in æternum consequi queam,

Amen.

***

Levem. 5.

FESTUM

DEDICATIONIS ECCLESIAE.

DEDICAVERUNT *Templum Domini Rex, & filii Israël.* 3. Reg. 8.

EMBLEMA LVII.

GENIUS QUI INTER VARIOS RITUS, IN DEDICATIONE
adhberi solitus cruces oleo inungit.

*Morem, ritusque Sacrorum
Adiciam. Virg. 12. Aeneid.*

ARGUMENTUM.

On recens, aut novitium inventum, ut Hæretici fabulantur, vero Numini dicare Ecclesias; cùm & id in statu naturæ & legis veteris, ac novæ jam inde ab Ecclesiæ incunabulis usurpatum sit: nostrasque cæremonias frustra sugillant, quas cœlesti prodigio Deus non semel comprobavit; nisi fortè ipsi inter templum & tabernam, inter aram & haram nil velint esse discriminis. Nos interim sacros Dedicationis ritus eminentiori quadam ratione in templo animæ exerceri ostendemus. Ac primò per Baptismum; cujusque animæ Templum Deo consecrati: quod perfectiori modo per vota in Religiosis fieri, Bernardus demonstravit *serm. 1. in dedicatione Eccl. ubi omnia, quæ in templi materialis Dedicatione fieri consueverunt, spirituali templo propriissimè Religiosis accommodat: in quorum consecratione, & aspersio, & inscriptio, & illuminatio, & inunctio ac benedictio reperitur; moraliter verò excurrit, cruces in Dedicatione oleo inungi, quod omnis religiosa Crux, & austeritas, sit amaritudo quadam dulcissima: quia nec sine Cruce sequi Christum, & sine unctioe, Crucis asperitatem ferre quis posset?*

Bern. serm. in dedic.

2. Cor. 6.

Hoc igitur sollicitè curandum, ne quis *TEMPLUM Dei sanctam, quod estis vos,* in Baptismo, aut etiam in Religione peculiariter Deo dicatum, per lèthalem noxam contamineat, violet, ac destruat: hujus enim templi violatio, ac destructio, longè illam Salomonici templi everfionem ac ruinam excedit, quam Judæi identidem luxerunt, ingeminantes:

*O Solyma! O adyta! O sacri penetralia templi!
Vllane vos animo deleat hora meo!*

Hieron. in c. 1. Sophon.

- § I. *Contra impugnantes cæremonias dedicationis Ecclesiasticas.*
- § II. *Nesciris quia TEMPLVM Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis. 1. Cor. 3.*
- § III. *Si quis autem TEMPLVM Dei violaverit, disperdet illum Deus. 1. Cor. 3.*

FESTUM

3. Reg. c. 2

V. Canisti
de dub. l. 5
c. 23.

Aneas Sil
vini epist.
150.
Pet. Cluni
epist. con
tra Petro
brusian.

V. Coston
Institution
Catholi. q
2. c. 48.

FESTUM DEDICATIONIS ECCLESIAE.

DEDICAVERUNT *Templum Domini Rex, & filii Israël.* 3. Reg. 8.

On ab heri, aut
nudius tertius est,
quod petulans ju-
ventus veneran-
dam rideat caniti-
em: id enim non
hisce dumtaxat
temporibus fieri
assolet; sed & o-
lim factitatum

3. Reg. c. 2. comperimus. Eliaëus Propheta multa canitie & sanctitate venerandus argumento est, cui in Bethel pergenti, pueri idololatræ de urbe egressi, illudere ausi sunt: quam injuriam Dominus per ursos è saltu proruentes, putavit morte piandam. Ecquid aliquid aliud hodierna die Novatores nostri, & novæ sectæ parvuli malitia & pueri sensibus agunt dum Ecclesiæ Romanæ non minus antiquitate, quam sanctimoniam venerandæ, nusquam non illudere, ejusque sacra, ac ritus ridere, & subsannare non verentur. Liberè clamitantes, Christiana templa ritè consecrata non plus ad orandum quam tabernacula, & stabula porcorum valere: ac nihilo melius Deum, ac sanctos in templis. quam in sylvis colit, atque honorari. Ita de Thaboritis referunt: *Ecclesiarum CONSECRATIONES derident, & in omnibus locis passim consueiunt Sacramentum.*

Petro-Brusiani verò; de quibus Petrus Cluniacensis: *blasphemantes dicebant: nihil differre templum à taberna, & aram ab hæræ.* Atque hæc, aliaque non dicta modò; sed facta infanda ab Heterodoxis, in Dei domum passim intentata fuisse competio, quos sacrarum literarum, sanctorumque Patrum auctoritate, & ratione confutate aggredior.

V. Canisii de dub. l. 5. c. 23.
Aneas Silvius epist. 150.
Pet. Clunia epist. contra Petro-brusian.
V. Cotton Institution Cathol. 2. c. 48.

§. I.

Contra impugnantes ceremonias DEDICATIONIS Ecclesiasticas.

AC primum quidem consecrationum templi, vel altaris, habemus in statu naturæ, legis, & gratiæ. *In statu natura* Jacob, *Gen. 2.* crexit lapidem, ut ibi sacrificaret, eumque consecravit, fundens oleum desuper: & unde eum locum appellavit *Bethel*, id est, domum Dei. & cap. 35. monitus à Deo, ut faceret altare, rursus ibidem crexit lapidem, eumque inungendo consecravit, & libavit super eum libamina. Quæ cum non spectent ceremonias legis, quæ adhuc data non fuerat, cur nobis non liceat idem æmulari?

Deinde *in statu legis*, videmus Moysen *Exod. c. 40.* consecrasse oleo facto, aliisque ceremoniis *num. 7.* tabernaculum, altare, & omnia ejus vasa. *Bellarmin.*

Quæ ceremoniæ, ut doctè Bellarminus, non erant propriè legis, sed in oratione fundatæ. Unde nihil obstat à nobis usurpari posse. Omnium instar est celebris illa, & maximè solennis Augustissimi templi Salomonis dedicatio, quam qui volent apud Sali-
tom. 1. de cultu Sanctorum l. 50. c. 5.

num nostrum non tam calamo scriptam, quam peniculo pictam inveniet. Interim quam hæc æterno numini consecratio grata acciderit, cœlesti prodigio comprobavit: *im-plevit enim majestas Domini, templum Domini* Secundò, ignis quoque descendit de cœlo & devoravit holocausta & victimas. Addit Josephus, neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus lassitudo oborta est. *V. Saliani anno mundi 20. 30. & Joseph. l. 8. c. 2. part. 7. Joseph. l. 8. c. 2.*

Deinde fores templi, accedente arca divinitus apertæ, facilem præbuerunt aditum, ut tradunt Hebræi, & approbant Lyranus,

& Carthusianus, apud Pinedam, ut eo attentè adumbraretur, & approbaretur Ecclesiæ ritus, quo templi consecrandi fores primum clauduntur, & dum ter ab Episcopo sunt pedo pastoralis percussæ, aperuntur.

Mitto alia à cælo prodigia, dum Machabæi fecerunt dedicationem altaris diebus octo & obrulerunt holocausta cum lactia &c.

Demum in lege nova Paulus Corinthios coarguit, tanquam Ecclesiæ contemptores, quia in Ecclesiâ comedebant, idque, ut bene advertit Cardinalis Bellarminus *ob loci ejus CONSECRATIONEM*. Alterum est, Redemptorem nostrum, encœnia, & annuam templi Dedicationem sua coonestasse & approbasse præsentia: quem Felix IV. in epist. ad Episcopos per diversas provincias constitutos, imitandum omnibus proponit: *Solemnitates enim DEDICATIONUM Ecclesiarum, & sacerdotum per singulos annos solemniter sunt celebranda, ipso Domino exemplam dante, qui ad FESTUM DEDICATIONIS TEMPLI, omnibus, id faciendo, dans formam, cum reliquis populis eandem festivitatem celebraturus venit, sicut scriptum est, encœnia erant & ambulavit Jesus in templo, in porticu Salomonis.*

Idem confirmat S. Cyrillus lib. 7. in Joannem cap. 9. à Juda Machabæo inquit, *specialiter constitutum est, ut singulis annis TEMPLI DEDICATIO solemnibus frequentaretur officii. Quæ planè constitutio usque ad tempus Salvatoris servata est, sicut præsens Evangelii lectio declarat. Sanè Christus, ut exemplo nobis esset in solemnitatibus magis frequentanda esse templa divino cultui dedicata, & amplius in insistentium, quæ ad Dei honorem, & proximi salutem spectant, aderat huic ENCOENIORUM SOLENNITATI, ut populo salutaris suæ doctrinæ dona elargiretur, & divinitatis suæ mysteria patefaceret.*

Quid, quod frequentiori ac mirabiliori prodigio quàm olim, dedicationem templi approbavit. Præ cæteris, illustris fuit illa Caroli Magni, occidentis Imperatoris, quæ Basilicam Aquigranensem Immaculatæ Mariæ sacram esse voluit. Ut enim illius columnas mar. moreas, ac Porphyreticas, multas ac pretiosas, ut etiam portas, & aræ septa ex ære solido, ut

rectum plumbo, fastigium missum faciam, non paucas ex Palæstina sacras reliquias, ædis ornamento intulerat, atque alias inter, ejusdem Deiparæ indusum, quod thecæ argento deaurato constat, incluserat. Insuper Leo IV. summus Pontifex, ut consecrandi templi ritum perageret, rogatus aderat: & cum eo aula Imperialis universa, totque Præsules, sive Episcopi, sive Archiepiscopi, quot dies in anno, id est, trecenti sexaginta quinque; cui numero, cum duo initio deessent, mirum dictum ad eum explendum, emersere è tumulis Sancti, Monulphus & Gondulphus, Trajectenses Episcopi, genere, & virtute clarissimi: & consecratione peracta, acceptaque à Leone benedictione, ad tumbas reversi sunt.

Porro Imperator ex eo tempore morem induxit, qui hodieque servatur, ut in ea coram ara D. Virginis Romanorum Reges primum coronentur.

Sed potissimum ad propositum facit, Christum Redemptorem nostrum, summi Pontificis munere functum, templa consecrasset. Sic gravissimi Auctores referunt Christum ipsum dedicasse Basilicam S. Dionysii prope Lutetiam: per id tempus (verba sunt Guagini) Episcopi ad D. Dionysium dicanda Ecclesiæ gratia, à Dagoberto convocati, dum sexto Kalendas Martii mysterium absolvere statuisent, homo leprâ admodum deformis, ab ædituis impetrat in æde pernoctare: ubi dum vigil in oratione perseverat, videt perspicuè Christum, comitantibus Petro & Paulo, una cum Divis Martyribus Dionysio, & Rustico, & Eleuthero in Basilicam adventare, qui candida veste amictus, dedicationis sacrum munus absolvit: indeque ad lepra contaminatum progressus Christus: tu inquit homo, dicitò Pontificibus eum castiga luce ad hanc ædem se conferent eam à me consecratam esse. Cujus rei fidem fecit infirmi hominis cura. Quo miraculo attoniti Præsules, dedicatione abstinuerunt. De aliis Basilicis, ab aliis Sanctis consecratis, vide Redanum.

Nunc ad objectionem Hæreticorum, frustra consecrari templa, & altaria cum res illæ inanimatæ, non sint susceptivæ gratiæ, vel spiritualis virtutis, sic respondet S. Thomas *ad tertium dicendum, quod Ecclesia, & altare*

Pineda l. 5.
de rebus
Salomon.
c. 5. n. 16. 3
L. 1. Mach.
c. 4. v. 16.

3. Cor. II.

Bellarm.
cit.

Felix IV.
Pont.

S. Cyrill.
l. 7. in Joann.
c. 9.

Legia Ca-
tholica
Hautin. de
V. sacram.
pag. 649.

Guaginus
l. 3. de gossia
Francorū
in Dagoberto.
Vincent.
Belluar. in
speculo l. 8
c. 36. & 37.
Mag. Antonius
Tapes in Annal.
ordin. S.
Bened. 12.
Cens. 2.
Episcopus
Oriolanus
ad c. 4.
Mach. l. 1.
v. 24.
Redanum
l. 1.
Machab.
c. 4. v. 16.
n. 164.
S. Thomas
3. p. q. 83.
a. 3. ad 3.

Matth. 2.
Joan. 2.
Isaia 54
Machab. 2.

August.
ser. 252. de
temp. in
dedic. ar.

2. Cor. 6.

Et alia hujusmodi inanimata, consecrantur, non quia sint gratia susceptiva, sed quia ex consecratione adipiscuntur quandam spiritualem virtutem per quam apta redduntur divino cultui. Unde et quidam probabiliter dicunt, quod PER INGRESSUM ECCLESIAE CONSECRATÆ, HOMO CONSEQUITUR REMISSIONEM PECCATORUM VENIALIUM, sicut et per asper- sionem aquæ benedictæ juxta illud Psalmi 84. benedixisti Domine terram tuam, remisisti iniquitatem plebis tuæ. Hinc 2. Machabæorum 3 dicitur; verè Dei virtus quadam est in loco nam ipse qui habet in cælis habitare, vi- sitor, et adiutor est loci illius. Quo fit ut licet Deus ubique sit, quibidam tamen locis virtutis, præsentia, gratiaque suæ clariora præbeat testimonia, donaque conferat ube- riora, & præsertim in sacris templis poten- tius, & clementius operetur.

Unde Christus domum suam, & domum Patris sui, domumque orationis, id est divini cultus exercendi propriam officinam tem- plum appellat, & in eo Deum habitare verbis illis ostendit: quicumque juraverit in templo, jurat in illo, et in eo qui HABITAT in ipso. Atque hæc hæcenus ad perversos confutan- dum, & nutantes confirmandum.

Jam ad fideles me converto: quorum ani- mas per hos ritus æterno numini consecran- das comprobabo, non meo sed magni Augu- stini nixus suffragio, qui ait: quotiescumque fratres charissimi altaris, vel templi festivi- tatem colimus, si fideliter et diligenter atten- dimus, et sanctè ac justè vivimus, quidquid in templis manufactis agitur, totum in nobis spiritali edificatione completur: non enim menticus est qui dixit: templum Dei sanctum est, quod estis vos.

S. II.

Nescitis quia templum Dei estis, et spiritus Dei habitat in vobis? 1 Cor. 3.

Immensam summi Numinis majestatem ubique & in omnibus rebus esse per essen- tiam, præsentiam, & potentiam; at longè alia ratione in anima justi, velut in templo magnifico, in quo colitur, & adoratur, per

gratiam inhabitare, Doctor gentium non semel declaravit.

Nam sicut Rex potentissimus, præfens quidem est omni loco, ad quem se contulerit, at modo quodam speciali est in palatio, at- que in throno suæ potestatis, ubi à subditis Princeps agnoscitur, & tanquam Rex & Dominus colitur: ibi famuli ei serviunt, ami- ci diligunt, satellites circumstant, extranei venerantur, & in eo tandem loco omnia latè gubernat, & justa decernit.

Ita Deus, Rex Regum, omnibus quidem rebus, & locis necessario intimè præfens est; at in justorum mentibus, est tanquam in regia basilica, in templo sancto suo. Ubi à justis Deus ut Princeps cognoscitur, ut Pater & sponsus diligitur, ut Dominus puris obsequiis ac cultibus adoratur.

Ibi arcanam illam humanæ mentis Rem- publicam sapientissimè gubernat, affectus pravos in officio continet, omnibus sensibus justa decernit. Unde per appositè Augustinus fatendum est ubique esse Deum per divinitatis præsentiam: sed non ubique per habitationis gratiam. Propter hanc enim habitationem ubi procul dubio gratia ejus dilectionis agnosci- tur, non dicimus: pater noster qui es ubique, cum et hoc verum sit: sed pater noster qui es in calis, ut templum ejus potius in oratione com- memoremus, quod et nos ipsi esse debemus.

Hujus (spiritualis templi dedicatio, in Sa- cramento baptismi ritè peragitur; quo inte- rior illa domus, non profanata dumtaxat, sed à maligno spiritu polluta, & fœdè contami- nata per ceremonias Ecclesiasticas expiatur & Deo vero consecratur; quod expendens S. Maximus, exclamat: qualis honos homini est, ex terrena habitatione fieri cœlesti collegi- um, et divinum palatium. Consimili factò stupore attonitus S. Bernardus: quanta digni- tas inquit, et quanta gloria animarum, ut Dominus universorum sibi jubeat in illis fieri TEMPLUM! unde longè majori reverentia, veneratione, & exultatione, patris, propin- quis, amicis, assistendum est, dum parvuli ani- ma Deo consecratur, quam in Ecclesiæ de- dicatione. Quia hæc non mortua, aut ma- terialia, sed viva templa Deo dicantur: omnes inquit Augustinus, qui ad salutare baptisma consequendum afferuntur Ecclesiæ, et Christi ma-

S. August. epist. 57.

Homo per baptismum Deo dica- tus templi sit spiritus

S. Maximus serm. de dedicat. Bern. serm. 2. de dedi. cat.

Aug. ser. 206. de tēp.

Augustinus
3. de gustis
Francorū
in Dago-
berto.
Vincent.
Belluar. in
peculo l. 8
c. 36. & 37.
Mag. Anti-
otius Typo-
in Annal.
ordin. S.
Bened. 12.
Cens. 2.
Episcopus
Oriolanus
ad c. 4.
Math. l. i.
v. 24.
Redamus
l. 1.
Machab.
c. 4. v. 16.
n. 164.
S. Thom.
3. p. q. 83.
a. 3. ad 3.

Et oleum benedictionis accipiunt, ut in dedicatione fieri assolet) hoc agunt, ut jam non vasa vacua, sed Deo plena, & DEI TEMPLA esse mereantur.

Insuper luminaria adhibentur, cruce signantur, aqua tinguntur, Chrismate unguuntur, aliaque dedicationis caeremonia usurpantur, atque ita inquit Clemens Alexandrinus: *tincti illuminantur, illuminati in filios adoptati perficiuntur, perfecti immortales redduntur, & in perpetuum æterno numini consecrantur.*

Longè adhuc perfectiori, ac sublimiori modo, Religioſæ animæ, per vota Deo dicantur, ac consecrantur, sic enim S. Thomas: *solemnitas voti attenditur secundum aliquod spirituale, quod ad Deum pertinet, id est secundum aliquam spiritalem benedictionem vel CONSECRATIONEM.* Idem confirmat S. Augustinus, votorum vi fieri, *ut simus templum Dei.* Et S. Basilus eum qui sæculo nuncium remisit, jam ait divinum quoddam vas effectum esse, idque ei cavendum, ne vitioso usu polluat, seque ipsum custodire debere tanquam rem dicatam, ne sacrilegii scelus incurrat, si corpus animumque Deo sacratum, rursus ministerio sæcularis vitæ contaminet. Sacrilegium dicitans non modo, si Religioſus se peccato commaculet, sed etiam si ad profanum, & communem usum iterum convertatur.

Suavissimè vero Doctor mellissimus de templi dedicatione disserit: quam totam celebritatem ad Religioſi hominis conſecrationem transfert, *vestra est, inquit, fratres charissimi, vestra est hodierna festivitas. Vos DEDICATI ESTIS DOMINO, vos elegit, & assumpsit in proprios. Quam bene commutastis dilectissimi, quidquid habere potuistis à sæculo, quando nunc relinquendo ea, proprii esse meruistis Auctoris sæculi.*

Post hæc, pergit etiam totam ceremoniam, quæ templis consecrandis adhibetur, Religioſis ipsis applicare, ubi quinque observanda occurrunt: *Aspersio, inscriptio, illuminatio, unctio & benedictio.* Quæ in Religioſi anima excellentiori modo peraguntur: nam & *aspersio* nostra, id est peccatorum absterſio, confessione, lacrimarum imbre, poenitentia sudore efficitur, *inscriptio* autem fit

non in tabulis lapideis, sed in corde novo quod ipse dat contritum, & humiliatum. *Illuminatio* fit per opera; quæ ex Religione prodeunt, & lucent coram hominibus, ut glorificent patrem qui in cælis est. *Unctio* verò adhibetur, ut cruces in pariete expellæ, oleo liniantur. Atque hoc insigne mysterium observat S. Bernardus *quia nec sine Cruce sequi Christum, & sine unctioe Crucis asperitatem ferre quis posset?* Hinc error multorum sæcularium est, qui vident in Religioſis externam punctionem, sed non vident internam unctionem; cum e contra, in illis videre sit unctionem, & non punctionem: *Hinc est inquit, quod multi abominantur, & fugiunt poenitentiam, Crucem quidem videntes, sed non etiam unctionem.* Deus pungit & omnes Religioſorum austeritates, & Martyrum cruciatus, suavissimo gratiæ, & cœlestis consolationis oleo solet lenire.

Dominus promittit Moyſi, fore ut populus Israëliticus mellis dulcedinem ab alpetrima petra duritiæ excipiat, & suavitate olei à saxo hauriat: *Constituit eum* [verba sunt Moyſis vaticinantis] *super excelſam terram, ut sugeret mel de petra oleumque de saxo durissimo.* Monet Gregorius hoc oraculum nequaquam fuisse completum tempore antiquæ legis: nunquam enim Judæi, ne in terra quidem promissionis, aut de petra mel, aut oleum de saxo perceperunt. Id autem quod Judæis negatum est, Religioſis in lege gratiæ concessum gratulatur: hi quippe Christo duce experiuntur inter saxeos labores, internæ suavitatis dulcedinem, & unctiois internæ, super omne mel, dulcissimam suavitatem. Unde idem Doctor de illis agens: *an non montes stillant dulcedinem, & colles fluunt lac, & mel?* Hujus veritatis pauca è multis petam testimonia S. Franciscus cum fratre Masseo proficiscens, cum super lapidem, frusto panis, & haustu frigidæ refeſtus eſſet, narravit sapius Masseus, tanta se dulcedine delibutum, quantam antea nunquam in vita sua gustasset. Ita Ribauda, vito principi, postquam sæculo reuuntiaſſet, cibi duri, ac inspidi, à quibus prius abhorruerat, sapidissimi ac suavissimi redditi sunt. Ubi illud completur: *paraſſi in dulcedine sua pauperi Deus,*

Tandem

Clemens
Alex. Pa.
dag. c. 7.

Religioſi
quia Deo
consecran-
tur sunt
templum
Dei.

S. Thom.
2. 2. q. 83.
a. 7.

S. Aug. in
Psal. 131.
Basil. ser. 1.
de monast.
inſtit.

S. Bern. ser. 1
de dedicat.
Eccl.

Bern.

Platus l.
3. c. 4.

Bern. ser.
de dedic.

Baron. in
praloga.
Martyro-
logis c. 10

Bern. cis.

Deutro. 31.

Greg. hom.
26 in Evag.

Bern. epist.
106.

Platus l. 3.
de statu
Relig. c. 8.

Idem c. 16

Psal. 67.

Platus lib.
3. c. 4.

Tandem ne hic longior sim, declaravit hoc aliquando Reginaldus ex illustri Dominicanorum familia, atque ex ipso S. Dominici sociis inter primos ac præcipuos. Hic enim cum in sæculo dives & opulentus esset, vitæque molli ac delicatæ assuetus, postea laboriosum illud, & grave institutū suscepisset, qui eum prius cognoverant, sæpè cum admiratione quærebant ab eo, num magno afficeretur molestiâ? num punctiones illas & Cruces ferre posset? quibus ille, & animo & vultu alacri respondere solebat: atqui scitote, ita mihi hæc omnia jucunda, & suavia videri, & tanta unctioe internæ dulcedinis deliniri, ut sæpè ex animo doluerim, quod nimis molliter viverem & certè nullum me in hac vita meritum consequi arbitrarer.

Bern. ser. 1.
de dedic.

Quod ille, hoc & plures experti sunt: suosque testes compellat Bernard. *vos qui experti estis, & scitis, quia verè Crux nostra inuncta est per gratiam spiritus adiuvantis, suavis & delectabilis est penitentia nostra. & ut ita dicam, amaritudo nostra dulcissima.*

Baron. in
prælog.
Martyro-
logis c. 10.

Idem experti sunt Martyres, fortissimi illi leones, à tyrannis dilaniati, de quibus Baronius agens, dicit: favum mellis à sanctis Martyribus in persecutorum rabie coagmentandum, favus ille mellis ex ore leonis depromptus typicè præmonstravit. Hinc illius problematis solutio: *quid dulcius melle, quid forius leone.* Sed de his aliàs dicturi.

Bern. cit.

Postrema dedicationis ceremonia, est **BENEDICTIO**: nam in *Benedictione* tota complebitur gratia sanctificationis, quando iam in domum transibimus non manu factâ, æternam in cælis. Ipsa est qua constructur vivis ex lapidibus: Angelis scilicet, & hominibus: simul enim edificatio, & **DEDICATIO** complebitur.

Cum igitur templi huius materialis consecratio, Religiosæ cujusque animæ consecrationem tam expressè representet, licet ex eadem templi similitudine, animæ dignitatem cōijcere. Videmus enim quantum inter se ejusmodi domum divino cultui dicatam, & domum profanam, quam homines inhabitant; materia quidem utriusque eadem, iidem lapides, cæmenta, trabes; usus autem maximè diversus: nam in profana illa edere, & bibere, & ludere, & dormire

licet, licet etiam & pecudes inducere: quæ omnia loci sacri dignitati & sanctitati repugnant. Idem est in calice sacro, qui si non dicam luto, aut cæno inquinetur, sed ad bibendum in communi mensa adhibetur, piaculum perpetrari creditur: quod apparuit in Rege Babylonix, cum templi vasis in convivio illatis intra paucas horas & regno, & vitâ orbarus est.

Quantum igitur inter sacram ædem, & profanam interest, quantum sacer calix communem cyathum superat dignitate, tantum inquit Platus, anima Dei obsequio consecrata, sæcularem & laicam animam sine dubio antecellit.

Reliquum est, ut supra omne templum manufactum, & sacris ritibus, ac ceremoniis Ecclesiasticis Deo factum, *templum Domini, quod estis vos*, semper Sanctum, impolutum, ac inviolatum servetis. Illa enim verè supra omniæ templi Salomonici destructionem, ruina, expilatio, profanatio, sacrilegium gravissimum est, ut quis vestrum animæ templum in baprisimo tot ritibus Deo consecratum, *ubi Spiritus Dei habitat*: quodque longè enormius est, ut Religiosi corpore & animo per vota Dei dedicati, aliquando vertant Domum Dei in speluncam latronum. Inde ut nos deterrat: illa gravissima Pauli communitio & comminatio est.

§. III.

Si quis autem TEMPLUM Dei violaverit, disperdet illum Deus. 1. Cor. 3.

Quia hominum plerique plus carnis habent, quàm animi, plus molis quàm mentis: idè ferè tantum ea capiunt, quæ vel oculos, vel aures, aliumve sensum ferunt: altiora & ea quæ Spiritus sunt, vix cogitatione usurpare solent, nisi ad ea, mentem in terrena pronam, opportuna aliqua similitudine duxeris. Quod in aliis, hoc in eo argumento, quod tractamus, usu venit. Ingens dicimus esse, & portentosum malum, templum animæ, vita Dei appetitarum, divinæ gratiæ luce collustratum, tot virtutibus exornatum, supremo Numini tam sanctè dicatum, per lethalem noxam profanati, violari, expilari: vix illud capiet animus corpori immersus, nisi eo sensus ipse, oculisque

Deutro. 33.

Greg. hom.
6. in Evag.

Bern. epist.
106.

Platus l. 3.
de statu
Relig. c. 8.

Idem c. 16.

Psal. 67.

lusque vocet: ut porrò vocet ab iis, quæ in foro tum Civili, tum Ecclesiastico accidere solent, argumenti materia petemus, ut in aliena miseria, suam quoque peccatrix anima spectare discat.

Sancitum illud à Majoribus nostris, & sacris Canonibus ab Ecclesia constitutum: ut si Sacerdos aliquis enorme flagitium patiarit, quod ipsa morte, extremoque supplicio plectendum videatur; primum ut solenni ritu Sacerdotio exuatur, & quod ajunt degradetur; quæ degradatio tantum habet in se ignominia, tantum horrois, ut oculi contentium: sine lachrimis, & commiseratione spectare non possint.

In primis enim ad templi fores, misera substructione erigitur fatale theatrum, ut scelus in publico sit. Deinde in eo statuitur mensa, candente mappula cooperta: supra quam visitur Calix cum patena, & hostia, ampulla tum vini tum aquæ: libri quatuor Evangeliorum, Epistolarum, Exorcismorum, Lectionum, candelabrum cum candela extincta; forfices, cultellus, seu petra vitrea: tum etiam casula & cetera, quæ sacratori Missæ, ac sacrificio solent apparari.

In eodem deinde theatro eminet sedile altius, quod Episcopum, sacrorum Præsulem capiat; & humilius quod Judicem, aliosque administratos. Hoc futuræ tragœdiæ aperitur profcenium, quod spectatores suspensos teneat, feriatque infelices, tam feralis actus expectatione.

Ubi sic parata scenæ facies, statim hora prodit è carcere reus Sacerdos, revinctis manibus, abjectis oculis, lurida deformique facie, & inter frementem ac tumultuantem turbam, à satellitibus trahitur, emergitque tandem in theatrum ignominia suæ destinatum. Quid illi tum animi sit, vos ipsi perpendite. Ubi in oculos venit hinc Episcopus pedo insulâque venerandus, inde Judex gladio formidandus: illinc instrumenta omnia publicæ infamiae designata: istinc totius populi, & confertæ multitudinis conspectus, mæstaque acclamatio. Dum hic oculo, ille manu, voce alius, & insigni probro ac scommate indignum suo sacro ordine Sacerdotem indignat, notatque vehementius. Quam vellet è vivis potius exemptus esse, quam in

publico illo, ac patenti ignominia profcen versari. Verum ut id animo, vortique exoptet ardentius, non dabitur tamen nisi peracta infelici tragœdia, cujus actum ultimum mors occupabit.

Solvitur ergo primum, & suis ipse vinculis eximitur, deinde à Clericis ad id deputatis, vestibus sacris induitur, eique in manus calix cum vino & aqua, patena & hostia porrigitur. Postquam in eo habitu conspicuus stetit, tum ad Præsulis genua, pedesque accedete cogitur, hanc è Cathedra sententiam auditurus: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: quia nos hunc hominem de enormi flagitio, legitimis testibus convictum, convictumque tenemus, idcirco eum nos omni officio, beneficioque sacro indignum censemus, publica que nunc sententiâ privamus.*

Hæc ubi dixit spiritu elatiore, tum sacro quodam irarum æstu percitus, eripit ex ejus manibus calicem, hostiamque cum patena, quam reus Sacerdos acclinis ad genua tenet, verbaque illa fulminat: *amovemus autem, quin potius amotam esse ostendimus potestatem offerendi Deo sacrificium, Missamque celebrandi.*

Deinde cultello, vitrove pollices, & indices utriusque manus, qui oleo sacro olim delibuti, abradit, dicens: *potestatem sacrificandi, consecrandi, & benedicendi, quam in unctione manuum, & pollicum recepisti, tibi tollimus hac rasura.*

Tum Casulâ hominem exiit, dicens: *veste Sacerdotali charitatem signante, te merito expoliamus, quia ipsam & omnem innocentiam exuisti.*

Tum etiam stolam eripit, dicens: *signum Domini per hanc stolam turpiter abjecisti, ideoque ipsam à te amovemus, quem inhabilem reddimus ad omne Sacerdotale officium exercendum.*

Ubi his verbis sese explicuit iusta Præsulis ira, tum Sacerdos reus, omnibus his sacris exutus, velut homo profanus, ad sæcularem turpiter detruditur, non jam Episcopi manibus, sed carnificis gladio vel igne perimendus.

Hæc Auditores, quæ omnibus pudori, dolori, stupori, horrois sunt, multò luctuosiori tragœdia in anima peraguntur. Quid enim

eam reus Sacerdos? Præsulis ille sui, Judicisq; oculos perhorrescitur nimium quantum infelix anima, in Dei tui, severissimi Judicis conspectum venis. Ille popello, & imperitæ multitudini ad spectaculum, & ignominiam obijcitur: tu coram innumerabili Angelorum exercitu, confessuque beatitatum mentium, cælo, soleque teste in crimen vocaris, dedecusque æternum.

Ille vestibus exiit, & sacra illa suppellectile, quæ mysta Deo dicatus ad aram niter, privatur; tu verò gratiam, & charitatem, candidamque innocentiam vestem, quam in Baptismo induisti abjicis, ac fœdè prostituis, omnique virtutum ornamento spoliaris.

Ille de factorum ordinarum gradu deponitur; tu verò Christianus cum esse & unctus Domini, Deo sacratus, desinis esse Christi, ut sis totus Antichristi, maligni dæmonis, eras ut ille sacratoribus Ecclesiæ factis, omnique ordine ac statu Ecclesiastico indignus.

Brachio sæculari traditur exarnificandus; tu verò deletus de libro vitæ, de serie Sanctorum, tartareis tortoribus in omnem æternitatem ad immanissimos cruciatus tradendus es.

*Josephus l. 8
antiq. c. 2.* Non minus fortasse horrore ac commiserationis vobis moveret, si oculis cernere contingeret augustissimum illius Salomonis templum, tantâ magnificentiâ, ac sacrorum rituum apparatu, ut Josephus describit, Deo dicatum, à militibus infringi, contaminari, expilari, incendi, & flammis penitus absumi. At longè graviori jactura, & amarioribus dignum lachrymis, dum templum animæ violatur, destruitur, incenditur. Quoties, inquit Augustinus, aliquod peccatum aut co-

*gitando, aut loquendo, aut etiam operando Augustin.
perficimus, TEMPLUM Dei destruimus, serm. 210.
violamus, incendimus. Si Princeps urbis Ba-
silia, si templum aliquod multis, & magni-
ficis operibus instructum, casu inflammetur,
accurrunt omnes, & per medios ignium
globos magna contentione penetrant, fu-
mum oculis atque ore toto, crepitan-
teque favillas excipiunt, & præclare positam
operam suam putant, si evolent semiustulati
ab incendio, dum eximiam artis opem, ac
splendidam molem servare possint. Ec-
tamen agitur in ea re tantum de columnis, de
laqueari fortè inaurato, de marmorum cru-
stis, de vetustis tabulis; de templo denique,
quo in cineres abeunte, potest rerum varie-
tate longè ornatiùs, opulentiâ ditius, magni-
ficentiâ splendidius atque nobilius exadifi-
cari, Anima autem divini Spiritus templum,
gratiæ tabernaculum, Numinis sacrarium
tam augustum, quod suas esse delicias ma-
gnus Deus pronuntiavit; non auro oblitum,
sed purpureo JESU cruore, non marmore
stratum, sed fide: non suggestu, acrocereiisque
illustre, sed fastigio charitatis insigne; hoc
inquam Sanctissimæ Triadis opus, quo in
hac universitate nihil ab ea factum est præ-
stantius, nos sine gravi animi dolore quari,
delerique patiemur? In hoc nos ipsi infames
bustuarii faces injiciemus? quin potius
hoc tam enorme sacrilegium detestemur, &
si quod ejusmodi incendium exortum est,
aquam lachrymarum affundamus: atque
illum hac festa Ecclesiæ Dedicatione fru-
ctum referamus, ut omnes DEI TEMPLUM
fœmina-
simus, illaro in nos & CONSER-
VATO SPIRITU
SANCTO.*

INDEX CONCIONATORIVS
UTRIUSQUE PARTIS
in Dominicis totius Anni.

DOMINICA I. ADVENTUS.

Videbunt Filium hominis venientem cum potestate magna & Majestate. Lucæ 21.

Peccatores videbunt in quem confixerunt, & vulnera, quæ inflixerunt, ad summum terrorem, & æternam damnationem illis exhibebuntur. *Festo Ascensionis, §. 2.*

Videbunt iusti eadem in iudice vulnera, quibus velut per tot ora, [ut loquitur Augustinus,] eorum causæ patrocinetur, *ibidem.*

His autem fieri incipientibus, respicite & levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.

Iustorum corpora levabunt capita, & corruptibile hoc induet incorruptionem, ac 4. dotibus beatorum Spirituum perfuatur. *Solemn. Resurr. Domini per totum.*

Job ulceribus plenus ad hunc diem anhela vit, dicens: *Rursum circumdabor pelle mea.* Job 19.

Ita & S. Bartholomæus, alique Sancti corpore glorioso donandi, in iis membris plus splendoris habituri, in quibus atrocius passi. *Festo S. Bartholomæi, §. 2.*

DOMINICA II. ADVENTUS.

Joannes in Vinculis. Matth. 11.

Animæ fidelium, quæ arctissimè & severissimè in purgatorio detinentur, quantocius liberandæ. *Commemor. fidel. §. 2.*

Cæci vident. Utinam qui hinc turpi amore excæcati, & ad propria vitia talpæ, hodie videant, parentes sint oculatissimi, *Festo S. Joann. Evang. per totum.*

Pauperes Evangelizantur.

Christus dat suis os & sapientiam, cui non possunt resistere & contradicere omnes adversarii: secus ac imperitæ hæreticis accidit, è quibus dum ministrællus, ope cacodæmonis adhibita, loquacissimus esset, vi divina subito elinguis redditur. *Festo S. Catharina, §. 1.*

Ecce, ego mitto Angelum meum.

Joannes totus Angelus, *Festo S. Joan. Bapt. §. 1.*
Sic misit B. Aloysium, qui moribus & vitæ totus Angelicus, & castitate potissimum Angelus extitit. *Festo B. Aloysii per totum.*

Quomodo quisque nostrum Angelus esse queat. *ibidem.*

Misit Angelos suos, viros Apostolicos, quibus convenit illud Psalms: *Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem urentem.* Psal. 103. *Festo S. Ignatii, §. 7.*

DOMINICA III. ADVENTUS.

Tu quis es? Joan. 1.

Quisque hoc alium rogat, in aliorum vitia disquirat, pauci de se. *Festo S. Joan. Evang. §. 2.*

Elias es tu? & dixit: non sum.

Propheta es tu? & respondit non.
Verissimè respondit, quia major, & plus quàm Elias, & Propheta. *Festo S. Joan. Bapt. §. 1.*

Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est: cuius ego non sum dignus, ut solvam ejus corrigiam calceamenti.

Humilitas Joannem ita extulit, ut non surrexit major incarnatos mulierum, & manum, quam ille ad corrigiam calceamenti solvandam dimittere non audebat, Christus in baptismo supra caput suum attollit voluit: estque hæc manus divinis prodigiis miraculosa. *ibidem.*

DOMINICA IV. ADVENTUS.

Venit in omnem regionem Jordanis, prædicans Baptismum Pœnitentiæ. Luc 3.

Baptismus Pœnitentiæ sunt lachrimæ, quibus super nivem dealbamur. *Festo S. Magdalena, §. 1.*

Non spectantur lachrimæ externæ, quæ sæpè fictæ, sed ut S. Thomas docet, internæ. *ibidem.*

Apostoli velut sonoræ tubæ prædicaverunt Baptismum

mum Pa
DOMIN

Eran
super h

Idque
Jesum p
suavissim

Erat
Hanci

teris à vit
per totum

Puer
gratia L

Utinam
quemad

supra om
tiâ, & et

munet B.V

D

Inven
antem i

Christe
hibuit, ut

nia scire a
Quam

discere vo
Et era

Mariz M

D

N

Nusqu
inter Mar

Illud C
simè utriq

Nuptia
ad sancti

ferunt. ibi
Gustavi

Hoc p
in sangui

menti, §.
Credi

Cur &
illud indie
non solun

num Pœnitentiæ. *Festo SS. Simonis & Juda, §. 1.*

DOMINICA INFRA OCT. NATIVIT. CHRISTI.

Erant Joseph & Maria Mater Jesu mirantes super his, quæ dicebantur. Luc. 2.

Idque per omne tempus, quod Joseph & Maria Jesum parvulum domi aluerunt, ejusque sanctissima ac suavissima consuetudine frui sunt. *Festo S. Josephi, §. 2.*

Erat Anna Prophetissa.

Hanc inter reliquas illustres Annas deprædicare poteris à virtutibus, quas expressas invenies. *Festo S. Anna per totum, maxime sub finem.*

Puer autem crescebat, plenus sapientiâ, & gratia Dei erat in illo.

Utinam & illa in nobis sit, semper maneat, & crescat, quemadmodum & in Deipara, quæ fuit plena sapientiâ, supra omnes Prophetas & Doctores, & plena fuit gratiâ, & etiam primo instanti Conceptionis. *Festo Annæ B.V. per totum.*

DOMINICA I. POST EPIPHAN.

Invenerunt eum in medio Doctorum, audientem illos. & interrogantem. Luc. 2.

Christus hic se Doctorem simul & Discipulum exhibuit, ut superbiam quorundam confundat, qui se omnia scire arbitrantur. *De communi Doctoris Pontif.*

Quantumvis docti, usque ad finem vitæ semper discere voluerunt. *Ibidem.*

Et erat subditus illis, omnemque suam potestatem Mariæ Matri, & Josepho tradidit. Festo S. Josephi, §. 3.

DOMINICA II. POST EPIPHAN.

Nuptiæ factæ sunt. Joan. 2.

Nusquam nec unquam tales nuptiæ celebratæ sicut inter Mariam & Joseph. *Festo S. Josephi, §. 1.*

Illud Genesis 2. *Fecit ei adiutorium simile sibi*, aptissimè utrique huic conjugii convenit. *Ibidem.*

Nuptiæ nullum impedimentum aut excusationem, ad sanctitatem & perfectionem adferunt, ut multi præferunt. *ibid. §. 1.*

Gustavit Architrictinus aquam vinum factam

Hoc primum signum, figura fuit aliquando vinum in sanguinem Christi convertendum. *Oct. SS. Sacramenti, §. 2.*

Crediderunt in eum discipuli ejus.

Cur & hæretici non credunt, qui aquam in vinum, & illud in dies in sanguinem nostrum convertit, quique non solum unam substantiam in aliam, sed ex nihilo

omnia creavit, posse panem & vinum in carnem & sanguinem suum convertere? *Ibidem.*

DOMINICA III. POST EPIPHAN.

Vade, ostende te Sacerdoti. Matth. 8.

Peccatores dum se sistant Sacerdoti in sede confessionali, qui porcus, curvus, leo intrarat, ovis, cygnus agnus egreditur. *Festo Conversionis S. Pauli, §. 2.*

Qui sistit se per pœnitentiam Sacerdoti, longè mundior & sanctior recedit, quàm unquam antè fuerit. *Festo S. Thome, §. 2.*

Domine, puer meus [id est servus] jacet in domo paralyticus, & male torquetur.

Cura ancillarum & famulorum, dum ægrotant, habenda. Jacet hic servus Centurionis, hominis militaris, non in nosocomio, non sub dio, sed in domo. Ipse Dominus cum omnia humana media tentasset, apud Christum pro eo intercedit. *Festo S. Luca, §. 3.*

DOMINICA IV. POST EPIPHAN.

Ecce motus magnus factus est in mari. Matth. 8.

Utique motus & inquietus, in anachora Crucis sola quies. *Festo Cathedra S. Petri, §. 3.*

Motus magnus in conscientia impij, ubi nulla pax, nec tranquillitas. *Festo 3. Pasche, §. 1.*

Ipse verò dormiebat.

Optimum pulvinar, ut quis in tempestate dormiat, & commodissimus lectulus, in quo extremus etiam spiritus requiescat, est secunda conscientia. *Festo Cathedra S. Petri, §. 3.*

Facta est tranquillitas magna.

Hæc fit in anima, quam gratia & pax intrat, quæ exsuperat omnem sensum. *Festo 3. Pasche, §. 1. & 3.*

Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei?

Cui omnia elementa obediunt, hic obedit Mariæ & Joseph. & est subditus illis. *Festo S. Josephi, §. 3.*

DOMINICA V. POST EPIPHAN.

Simile factum est regnum calorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo. Matth. 13.

Tale semen profert fructum centuplum, quemadmodum & sanguis Martyrum, qui est semen Christianorum. *De Communi SS. Martyrum, §. 1.*

Vis imus & colligimus ea? & ait, non.

Zizania, id est, impios tolerat hic Deus, ad perficiendum justos. Hinc iniquæ multorum querelæ: quare via impiorum prosperatur, quare hic floreat? *Festo S. Jacobi Minoris, §. 1.*

Colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum.

Qualia cuiusque opera sint, an zizania, foenum & stipulae, ignis probabit. *Festo S. Laurentii, §. 3.*

Zizania ex agro cordis eradicanda & vitis putanda. *Festo S. Sylvestri, §. 1.*

DOMINICA VI. POST EPIPHAN.

Simile est regnum calorum grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus. Matth. 13.

Minima praemaximis aestimanda plus virtutis habet. *Octava V. Sacramenti, §. 1.*

DOMINICA SEPTUAGESIMAE.

Simile est regnum calorum homini Patrifamilias. Matth. 20.

Quantam curam & vigilantiam Paterfamilias & omnis superior suis domesticis invigilare debeat. *Festo S. Joan. Evang. §. 3. Festo S. Matthiae, §. 3.*

Quomodo Paterfamilias se habere debeat erga ancillas & famulos. *Festo S. Lucae, §. 3.*

Conventionem autem factam cum operariis.

Merces operariis & servis ex contractu debita solvenda; si tamen operosius, si diutius quam debeant laborent, plus tribuendum. *Ibid. §. 2.*

Ite & vos in vineam meam.

Nunquam serius, ut quis eat in vineam ad laborandum cum Paulo, qui plus omnibus laboravit, & ne quis hic nostrum steterit otiosus, insignes Ecclesiae operarios sibi proponat. *Ibid. §. 1.*

Patresfamilias non sint suis parvulis parricidae, animas eorum malo exemplo & scandalo trucidando. *Festo SS. Innocentium, §. 1.*

Voca operarios, & redde eis mercedem.

Dignus est operarius mercede sua, quae solatium est laboris, in quo gravissime peccant, qui operarios suos & ancillas iusta mercede defraudant, & alligant os bovis trituranti. Quod inter peccata in caelum clamantia numeratur. *Festo S. Lucae, §. 2. & 3.*

DOMINICA SEXAGESIMAE.

Fructum adferunt in patientia. Luc. 8.

Si quis cruces & adversitates, quas Deus immittit, patienter toletet, ingentem fructum & thesaurum ex iis referet. *Festo Inventionis S. Crucis, §. 2.*

Quinam ingentem fructum patientiae retulerint, morbos & adversitates ab amica Dei manu accipiendae. *Festo S. Jacobi Minoris, §. 3.*

Magnum patientiae fructum refert, qui in adversis Deo gratias agit. *Festo SS. Simonis & Iuda, §. 3.*

DOMINICA QUINQUAGESIMAE.

Tradetur gentibus & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur. Luc. 18.

Hicce Bacchanalium Lupercalium diebus populo exponendum, quam horrenda Redemptor noster passus est & artitus propter scelera nostra, ut totus consumptus sit pro nobis. Sic Deus dilexit nos. *Festo 2. Pentecostes per totum.*

Tormenta tam atrocita usque ad ultimam guttam sanguinis subiit, ut amore suo tam prodigaliter prodigo nos sibi devinciret. *Festo 3. Pentecostes per totum.*

Etiatumque Christo illuditur, conspuitur, & indignissime tractatur in SS. Sacramento a Judaeis, haereticis, sacrilegis. *Octava SS. Sacramenti, §. 5.*

Et tertia die resurget.

Inter omnia fidei mysteria resurrectio multis maxime incredibilis. *In Jolemnitate Resurrectionis Domini, sub initium.*

Resurgit Christus primogenitus mortuorum, uti & omnes Sancti, cum 4. dotibus corporis gloriosi. *Ibid. per totum.*

Caecus quidam sedebat secus viam.

Hoc potissimum tempore deploranda mortalium caecitas, quam per peccata incurrit, nam ut SS. Patres tradunt, caeca est avaritia, caeca ambitio, caeca libido &c. *Festo S. Joan. Evang. §. 2.*

Illudque magis deplorandum, quod caecitatem suam non agnoscant, & qui lyncei sunt in alienis vitiis perspicendis, in suis caepe sunt. *Ibid.*

Domine ut videam.

Quem admodum multi Sancti, qui aciem mentis tam perspicacem habuerunt, ut minimos etiam imperfectionum atomos viderent & flecterent. *Ibid. §. 1.*

Insuper & Patresfamilias & Superiores toti oculi esse debent, ut suos observent, iisque invigilent. *§. 3.*

DOMINICA I. QUADRAGESIMAE.

Hanc, & quinque reliquas (ne actum agamus) vide in Indice per totam Quadragesimam.

DOMINICA RESURRECTIONIS.

Hanc vide loco proprio.

DOMINICA I. POST PASCHA.

Cum sero esset. Joan. 10.

Cum mundus jam quinque millibus annorum, quasi

quasi seculo iustar colu sub initium

Dis

Idque tum primo cum & domes

Vidim

Quid si

arum per

Deum s

Deum v

Dixit

quis fixu

Inced

& incedu

Lapsum

& Deo gra

turur. Ibi

Ven

Hec do

pori Chris

canda. Co

crassa. Sol

Infer d

Adferu

Patribus, q

ricatices v

per totum,

D

Ego su

suam da

Nullus

ne Christu

Pellicanus,

fudit. Fes

DO

Quid est

Hoc mo

quae diurn

bus prob.

Quare si

nem crede

eris, quise

na. per se

quasi scelerum diluvis obrutus esset, tum venit Jesus iustar columbæ, ramum oliuæ portans. *Festo 3. Pascha sub initium.*

Dicit eis: Pax vobis.

Idque terciò, ut triplicem nobis pacem commendet, primò cum Deo, secundò nobiscum, terciò cum proximo & domesticis, quæ fuscè habet. *Festo 3. Pascha per totum.*

Vidimus Dominum

Quid sit Deum videre, ficati est. *Festo omnium Sanctorum per totum.*

Deum semel vidisse, omnia didicisse est. *Ibid § 2.*

Deum videre, omne bonum possidere est. *Ibid § 3.*

Dixit eis Thomas: Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum &c. non credam.

Incredulitas Thomæ omnem nobis dubitationem & incredulitatem sustulit. *Festo S. Thomæ § 1.*

Lapsus S. Thomæ, ut & peccatorum, illos sanctiores & Deo gratiores reddit, dum per pœnitentiam converuntur. *Ibid § 2.*

Venit Jesus januis clausis.

Hæc dos subtilitatis peculiariter & eminenter Corpori Christi, Sanctorum quoque corporibus communicanda. Contra ac corpora damnatorum, quæ gravia & crassa. *Solemnit: Resurrect. § 4.*

Infer digitum tuum huc, & vide manus meas.

Adferuntur rationes efficaces ex S. Thoma, aliisque Patribus, quare Redemptor noster in glorioso corpore cicatrices vulnerum servavit. *Festo Ascensionis Domini per totum, & festo S. Thomæ § 1.*

DOMINICA II. POST PASCHA.

Ego sum Pastor bonus, bonus Pastor animam suam dat pro ovibus. Joan. 10.

Nullus Pastor sic oves, aut homo hominem dilexit, ut Christus nos, qui nos suo sanguine pavit, ut alter Pellicanus, & usque ad ultimam guttam pro nobis effudit. *Festo 2. & 3. Pascha per totum.*

DOMINICA III. POST PASCHA.

Quid est hoc, quod dicit nobis modicum? Joan. 16

Hoc modicum, ut Augustinus ait, est præsens vita, quæ diurna non diuturna, variis scripturis ac rationibus probatur.

Quare singulos dies, singulas vitas putat, atque omnem crede diem, tibi diluxisse supremum. Quod si feceris, quisquis es, sanctè vitam institues. *Festo Epiphania: per totum*

Plorabitis & flebitis vos

Quam salubre sit hic flere, quandoquidem lachrimæ sint spongia peccatorum *Festo S. Magdalena § 1.*

Non tantum semel, sed & per omnem vitam peccata desenda. *Ibid § 2.*

DOMINICA IV. POST PASCHA.

Vado ad eum qui misit me. Joan. 16.

Id est, ad Patrem, ubi pro nobis potenter intercedet, exhibendo Patri sacratissima vulnera, per quæ quasi tot ora, causæ nostræ patrocinator, hinc subdit: *Expedi vobis, ut ego vadam.* *Festo Ascensionis Domini § 2*

Arguit mundum de peccato, qui a non crediderunt in me.

Ubi potissimum arguitur incredulitas Judæorum, & hæreticorum, qui cum pertinacia tuentur errorem, maxime circa mysterium SS. Sacramenti, quod nisi crediderint, non intelligent. *Festo SS. Sacramenti sub initium, & § 2. 3. & 1.*

Cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

Nam ubi Spiritus sanctus magister est, facile discitur, quod docetur, ille linguas infantium facit disertas. *V. Festo S. Catharina, § 1.*

DOMINICA V. POST PASCHA.

Ut gaudium vestrum sit plenum. Joan. 16.

Quod non fit, nisi quis possideat omne bonum, idque fit per visionem beatificam. *Festo omnium Sanctorum, § 3. & 1.*

Vado ad Patrem, ut apud eum pro nobis potenter interpellat, exhibendo vulnera. *Festo Ascensionis Domini, § 2.*

DOMINICA VI. POST PASCHA.

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Joan. 16.

Parentes parricidæ, & Herodæ crudeliores qui parvulis & domesticis suis scandalo sunt, eorumque animas pravo suo exemplo occidunt. *Festo SS. Innocentium, § 1*

Non oportet scandalizari lapsu unius, eamque notam toti corpori aspergere, in quo sæpè gravissimè peccatur. *Festo S. Marthia § 3 & Festo Cathedra S. Petri § 1.*

Quinam noxia sua consuetudine aliis scandala posunt. *Festo Visitationis B. V. § 3.*

SOLENNITAS PENTECOSTES.

Vide loco proprio. *part. 1. pag. 196.*

DOMINICA SS. TRINITATIS.

Vide loco proprio. *pag. 29; part. 1.*

Hhh 3

DO-

DOMINICA I. POST PENTECOSTEN.

Quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, qua in oculo tuo est, non consideras. Luc. 16.

Complures reperite est, qui in aliorum vitiis cernunt acutum, hic toti Lyncei sunt, in suis talpæ. *Festo S. Joannis Evang. §. 2.*

DOMINICA II. POST PENTECOSTEN.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14.

Magnificæ prorsus à Regibus ac Principibus cœnæ & convivia instructa sunt; sed omnes infinito intervallo Cœna Eucharistica excedit, quæ idcirco cœna magna merito nuncupatur; nam, ut ait S. Thomas, hæc

1. Magna est propter ferculorum copiositatem.
2. Magna propter accumbentium frequentiam:
3. Magna propter ipsius æternitatem. *V. Oñavam sanctissimi Sacramenti, §. 4.*

Austriaci ut Aquilæ ad has epulas §. 6. *in fine.*

In hac cœna cibus medicinalis contra omne virus peccati. §. 8.

Ab hac cœna malè se excusant conjugati, dicentes: *Vxorem duci, non possum venire.* *Festo S. Iosephi, §. 1.*

Parata sunt omnia.

Quia omne bonum hic nobis exhibetur. *V. Oñava SS. Sacramenti, §. 8.*

DOMINICA III. POST PENTECOSTEN.

Hic peccatores recipit. Luc. 15.

Ad hoc venit, ut peccatores salvos faciat, & ovem perditam quærat. Sic Paulum, sic Magdalenam, sic Thomam recipit. *V. Festo Conversionis S. Pauli, Magdalena, S. Matthæi, & S. Thomæ per totum.*

Gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm supra nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ.

Peccator fit sanctior & Deo gratior post pœnitentiam, quàm ante lapsum fuerat. Quo sensu docet S. Thomas, quod sit major gratia facta pœnitenti, quàm innocenti, qui primam gratiam nunquam amisit. *Festo S. Thomæ, §. 2.*

Quo sensu majus Dei beneficium sit, primam gratiam servasse cum Deipara, aliisque magnis Sanctis, quàm peccatoribus, qui redierunt ad pœnitentiam. *Festo SS. Innocentium, §. 2.*

Gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiâ agente. *V. locis cit. & Festo Magdalena.*

Exemplis variis mirandæ ac subitanæ conversionis proponuntur. *Festo Conversionis Pauli, §. 2.*

DOMINICA IV. POST PENTECOSTEN.

Per totam noctem laborantes. Luc. 5.

Peccator in nocte versatur, sed ille, qui facit de tenebris lumen splendescere, vocat illum in admirabile lumen suum. Et sicut inter lucem & tenebras nil temporis intercedit, ita peccatoris justificatio fit in momento *Festo Conversionis S. Pauli, §. 1.*

Filii teæbrarum, hic in alta nocte cæcutiunt. *Festo S. Matthæi §. 1.*

Ex hoc jam eris homines. capiens, gratia Spiritus sancti piscatores fecit Apostolos & Prædicatores. *Solennit. Pentecostes §. 1.*

Tempor circumdederat eum.

Id eltiangens timor, qualem S. Spiritus adveniens incussit discipulis non ad terrorem, sed amotem, *ibidem sub initium.*

Relictis omnibus secuti sunt eum.

Quod Matthæus, & alii Sancti fecerunt, sanguinolentis Christi vestigiis insiltendo. Ad hoc passus est, nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus. *Festo S. Matthæi per totum.*

Qui non accipit Crucem suam, & sequitur me, non est me dignus, quod qua ratione heterodoxi, inimici Crucis Christi & omnis austeritatis intelligant, habetur *ibidem §. 2.*

Quàm pauci Christum, quàm multi mundum & carnem & dæmonem sequantur. §. 3.

DOMINICA V. POST PENTECOSTEN.

Nisi abundaverit justitia vestra plusquàm Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum calorum. Luc. 5.

Producat diabolus in judicio, teste Cypriano, martyres suos, mancipia mundi & carnis, qui plura perpessi ut in æternum pereant, quàm alii, ut in æternum vivant. Idque ad confusionem nostram, *V. de Communi Martyrum, §. Martyres diaboli.*

Non occides.

Parentes parricidæ, & Herode crudeliores, qui suo malo exemplo animas tuorum trucidant. *Festo Innocentium, §. 1.*

Si offers munus tuum ad altare, & relinque ibi munus tuum, & vade prius reconciliare fratri tuo.

Indignum, imò sacrilegum, cum felle & amaritudine ad tremendum sacrificium accedere, ut lupi fiamus agnum comedentes. *V. Oñava SS. Sacramenti, §. 5.*

DOMI.

DOMIN

Mandu
Hoc null
deficiens, &
mi Sacram

DOMIN

Atten

ad vos in

um sunt lo

Illis simil

omni homi

tholomæi.

His pelli

2. Atten

& infans D

Festo S. Cash

staverint pe

Pontif. §. 2.

Afruct

Parentes

Anna per tot

Ab uno fr

irab uno a

gac leonem

Non om

Viri Apol

strenuè labo

DOMIN

Hic

Lingua, q

pascitur, igr

Pentecost. §.

Facite vobis

Hoc est, d

ntem utilit

relligere. f

mas, §. 1.

Liberti eti

gnas; *Festo*

DOMIN

Si cognov

qua ad pac

O si pecca

it pacis, qua

DOMINICA VI. POST PENTECOSTEN.

Manducaverunt & saturati sunt. Marci 8.
Hoc nulli cibi præstant, nisi Eucharisticus, qui in-
deficiens, & sumptus non consumitur, *Octav. sanctissi-
mi Sacramenti.* §. 4.

DOMINICA VII. POST PENTECOSTEN.

*Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt
ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus au-
tem sunt lupi rapaces.* Matth. 7.

Illis similes homines versipelles, qui accuratè in
omni hominum genere describuntur. *Festo S. Bar-
tholomæi.* §. 1.

His pellis ovina, & vulpina detrahendæ. *Ibidem.*
2. Attendite à falsis Prophetis, id est, ab Hæreticis,
& insanis Doctoribus. *Festo Cathedra S. Petri,* §. 1. &
Festo S. Catharina Ubi eleganter exponitur, ne glori-
averint peccatores. §. 3. & *de Communi Doctoris*
Pontif. §. 2.

A fructibus eorum cognoscetis eos.
Parentes à liberis optimè dignoscuntur. *Festo S.*
Anna per totum, & *Festo S. Ioann. Baptista.* §. 3.

Ab uno fructu vel botro arbor & vinea dignoscitur,
ita ab uno actu heroico virum magnum, quasi ex un-
gue leonem agnosceret. *Festo S. Marci per totum.*

Non omnis qui dicit, sed qui facit. &c.
Viri Apostolici non multum dixisse, sed fecisse, &
 strenuè laborasse, feruntur. *Festo S. Luca.* §. 1 & 2.

DOMINICA VIII. POST PENTECOSTEN.

Hic diffamatus est. Luc. 16.
Lingua, quæ alienam famam, nomen, fortunas de-
pascitur, ignea est, incensa à gehenna. *Festo Solennit.*
Pentecost. §. 3.

Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis.
Hoc est, divitias in sinum pauperum erogando, ut
ratem utiliter maximè elemosynas facias, oportet
intelligere, super egenum & pauperem. *V. Festo S. Ni-
colai.* §. 1.

Liberi etiam instruantur à parentibus dare eleemo-
synas, *Festo S. Anna.* §. 2.

DOMINICA IX. POST PENTECOSTEN.

*Si cognovissis & tu, & quidem in hac die,
qua ad pacem tibi.* Luc. 19.
O si peccator hoc die intelligat, quantum bonum
est pacis, quam Christus offert, quam si velit cum Deo

inire, jam potest. Hæc pax exsuperat omnem sensum.
Festo 3. Pascha per totum

Non relinquetur lapis super lapidem.

Destructio urbis Jerusalem, & augustissimi templi
Salomonici, non tam à Christo desletur, quàm animarum,
& templi spiritualis vastitas. *V. de Dedicacione*
templi.

Templum Salmonicum, ejusque aurea suppellex,
aliorumque templorum describitur. *Festo S. Sylve-
stri* §. 2.

DOMINICA X. POST PENTECOSTEN,

*Publicanus stans à longè, &c. Deus propi-
tius esto mihi peccatori.* Luc. 18.

Optima causa humiliandi se est memoria peccato-
rum præteritorum. *Festo S. Magdalena,* §. 3.
Qui se humiliat exaltabitur.

Deipara nunquam major, quàm dum peccatoris
personam in purificatione induit, nec unquam homo
Deo gratiosior, quàm in umbra humilitatis. *Festo Pu-
rificat.* §. 1. & 2.

Deipara supra omnes creaturas exaltata, & in Ma-
trem Dei electa per humilitatem. *Festo Annuntiat.* §. 1.
S. Joannes, quo non surrexit major, tantus evasit per
humilitatem. *Festo S. Ioan. Baptista.* §. 2.

DOMINICA XI. POST PENTECOSTEN.

Loquebatur rectè Marci 7.
Quàm pauci rectè, & ignitis linguis ut Apostoli
quàm multi malignè, & linguis accensis à gehenna
loquantur. *Solennit. Pentec.* §. 3.

DOMINICA XII. POST PENTECOSTEN.

Beati oculi qui vident, qua vos videtis.
Luc. 10.

De visione beatifica, an oculis etiam corporeis Deus
videndus, Deum semel vidisse, omnia didicisse est.

Deum videre, hoc est omne bonum possidere.
Festo omnium Sanctorum per totum.

Quomodo legis.

Quantus fructus ex lectione librorum spiritualium,
quantum animatum incendium ex libris læcivis.
Festo S. Ignatii §. 1.

Quis est meus proximus?

Liberi proximi sunt parenribus, famuli & ancillæ
heris, subditi superioribus. *Festo S. Ioann. Evang.* §. 3.
Festo S. Luca §. 3.

Incidit in latrones, qui despoliaverunt eum.
Hæc

DOMI.

Hæc spoliatio longè gravior & calamitofior fit in anima, quæ gratia, meritis, & omnium virtutum ornamentis spoliatur. *V. de Dedicacione Eccleſie §. 2.*

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN.

Steterunt à longè. Luc. 17.

Longè à periculis recedendum; ſi enim Judas in ſchola mitis humiliſque magiſtri, in tam ſancto diſcipulorum contubernio, tam turpiter apoſtatavit, quis ſibi inter quotidiana pericula, & peccandi occaſiones ſatis confidat? Apoſtolo monente: Qui ſtat, videat, ne cadat. *Fefſo S. Matthia, §. 2.*

Conſuetudines & viſitationes noxiæ maximè cavendæ. *Fefſo viſit. B. V. §. 3.*

Ite, offendite vos ſacerdotibus.

Peccatores cum ſe ſiſtunt Sacerdotibus in ſede conſeſſionali, qui porcus, leo, corvus intrat, ovis, agnus, cygnus egreditur. *Fefſo Converſionis S. Pauli, §. 2.*

Qui ſiſtit ſe per pœnitentiam Sacerdoti, longè mundior & ſanctior recedit, quàm unquam ante fuerit. *Fefſo S. Thoma §. 2.*

Non eſt inventus qui rediret & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena.

Hic pro ſanitate corporis ſibi reſtituta gratias agit, nos ne quidem pro innumeris aliis beneficiis corporis & animæ; cum Deus pro omnibus, quæ nobis tam liberaliter contulit, pro vita & ſanguine, quem pro nobis effudit, nil aliud ſpectet, quàm gratitudinem, quàm amorem. *Fefſo 2. Pentecoſt. & 3. per totum.*

DOMINICA XIV. POST PENTECOSTEN.

Nemo poteſt duobus Dominis ſervire. Matt. 6.

Cum Deus totus conſumpſus ſit in uſus noſtros, indignum eſt, non totos nos, ſed ex parte, & parte modica Deo ſervire, eumque diligere. *Fefſo 2. Pentecoſt. per totum.*

DOMINICA XV. POST PENTECOSTEN.

Dicebat ad invitatos parabolam, intendens, quomodo primos accubitus eligerent. Luc. 14.

Hi ſunt ſuperbi & inflati, qui cathedras honoris ambiunt, quos inter urinam & Eccleſiaſtici non cenſentur. Enſe de his, & ſæcularibus ambientibus. *Fefſo Cathedra S. Petri §. 2.*

Qui ſe exaltat humiliabitur.

Qui in hac cathedra peſtilentiæ ſederunt, exitu tragico ſinerunt *Ibidem*

Qui ſe humiliat exaltabitur.

Deipara nunquam major, quàm dum peccatoris

perſonam in Purificatione induit: nec unquam hominem apud homines illuſtrior, quàm in umbra humilitatis, ut in Carolo V. videre fuit. *Fefſo Purificat. B. V. §. 1. & 2.*

Deipara ſupra omnes creaturas exaltata, & in Matrem Dei electa, dum ſe per humilitatem velut exinanivit. *Fefſo Annunziat. B. V. §. 1.*

S. Joannes Baptiſta, quo non ſurrexit major, tantus per humilitatem evaſit. *Fefſo S. Ioan. Baptiſta §. 1.*

DOMINICA XVI. POST PENTECOSTEN.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, &c. Matth. 22.

Quid hoc eſt, ut poſtquam homo tantum à Deo dilectus eſt, mandari illi debeat, ut eum diligat? totus ille in uſus noſtros conſumpſus eſt. in ſinem dilexit nos, nec aliud ſpectat, quàm redamari. *Fefſo 2. Pentec. per totum.*

Redemptor noſter exceſſu quodam amoris, cum poſſet guttâ, ut loquitur Bernardus, redemit undâ, & inſtar Pelicani, nos ſanguine ſuo pavâr, ad ultimam largiendo, ut qui vitam habent abundantius habeant, & adhuc illum non ex toto corde, ex tota mente, & viribus omnibus diligemus? *Fefſo 3. Pentec. per totum.*

Deipara, aliique Sancti, quorum fortis ut mors dilectio, quique amore extincti ſunt, nos docent ex toto corde diligere. *Fefſo Aſſumptionis B. V. §. 1. 2.*

Diliges proximum tuum ſicut te ipſum, in hiſ duobus mandatis tota lex pendet.

Per vitam contemplativam quis exardeſcit in amorem Dei, per activam vacat dilectioni proximi. Atque utraque hæc vita in Martha & Maria, in ſcala Jacob, per quam Angeli aſcendebant, & descendebant, per lucernam ardentem & lucentem, &c, figuratur. *V. de communi Confeſſorum §. 3.*

DOMINICA XVII. POST PENTECOSTEN.

Quid eſt facilius dicere: dimittuntur tibi peccata, an dicere, ſurge & ambula. Matth. 9.

Inter miranda quàm maximè divinæ potentie opera, inter illuſtria, quæ unquam patravit miracula omnia excedit converſio peccatoris. *Fefſo Converſionis S. Pauli.*

DOMINICA XIX. POST PENTECOSTEN.

Simile eſt regnum cælorum homini Regi, qui fecit nuptias filio ſuo. Matth. 22.

Nuſquam nec unquam tales nuptiæ celebratæ, ſicut inter Mariam & Joſeph. *Fefſo S. Joſephi. §. 1.*

Nole.

Conjug
nus ad co
terunt: u

Vidit

tiali.
Hæc ſup
has nuptia
attratum al
re, longè a
miori, habi
tur. *Fefſo*

DOMI

Erat q

tur. Joa

Omnes
tes, hic diu
vita noſtra
per tot.

Incipie

Ex quo

Quod ſi qu
deret, om
omnino vi
probatu.
initium.

DOMI

Oblatu

millia ta

Omnes ſc
omnia deb
lachrimaru

Nolebant venire.

Conjugati nullum impedimentum habent, quo minus ad cœlestes nuptias accedant, ac frustra illud præterunt: uxorem duxi, non possum venire, *Ibidem.*

Vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali.

Hæc supra nivem candidè induenda, dum quis ad has nuptias accedit. Quod si vel ipsum hoc fatale sit, atratum aliquem ad Imperatorem Turcarum accedere, longè atrocitùs plectendum; si quis mensam Domini, habitu peccatoris indutus, accedere non vereatur. *Festo Nativitatis B. V. §. 2.*

DOMINICA XX. POST PENTECOSTEN.

Erat quidam Regulus, cujus filius infirmabatur. Joann. 4.

Omnes Reges & Regum filii, quantumvis potentes, hîc diurnum, non diurnum habent regnum, quia vita nostra velut unius diei est. *Festo Epiphania, per tot.*

Incipiebat enim mori.

Ex quo momento homo vivere, eodem mori incipit. Quod si quisque cujuscunque conditionis sibi persuaderet, omnem diem sibi diluxisse supremum, sanctè omninò vitam institueret, ut luculentis exemplis comprobatur. *Ibidem. §. 2. & Festo Nativit. B. Virg. sub initium.*

DOMINICA XXI. POST PENTECOSTEN.

Oblatus est ei unns, qui debebat ei decem millia talenta. Matth. 18.

Omnes sumus debitores, & ad minimum quadrantem omnia debita in rationes divinas relata; sed spongiâ lacrimarum omnia deletur. *Festo S. Magdalena. §. 1.*

DOMINICA XII. POST PENTECOSTEN.

Filia mea modo defuncta est. Matth. 9.

Modò, dum adhuc calet, illum luci restitui petit. Quam ipse hîc curam adhibet, quas hîc preces fundit, ut quamprimum vita corpori restituarur, majorem nos curam, & longè ferventiores preces impendere debemus, ut animæ vitâ sanctæ, æternæ luci quamprimum restituantur. *V. Commemoratio Fidelium. §. 2.*

Non est mortua puella, sed dormit

Hoc de Deipara, aliisque Sanctis, qui amore Dei extincti, obdormierunt, *Festo Assumptæ Virg. §. 2.*

Suavissimè quis obdormiscit, qui moritur super lectulo securæ conscientie. *Festo 3 Pasche. §. 3.*

DOMINICA XXIII. POST PENTECOSTEN.

Qui legit, intelligat. Matth. 24.

Quoniam sacros Codices legendo & intelligendo ad meliorem frugem conversi. *Festo S. Ignatii. §. 2.*

Ubiunque fuerit corpus, congregabuntur & aquila.

Austraci velut Aquilæ ad SS. Christi Corpus in Eucharistia convolant. *Octava SS. Sacramenti. §. 6. in fine.*

Stelle cadent.

Hanc desolationem deplorat Augustinus, dum de Religione viti eruditione & sanctimonia prius insignes decidunt. *Festo S. Matthie. §. 2.*

Videbunt Filium hominis venientem innubibus cœli.

Videbunt peccatores in quem confixerunt, & vulnera, quæ inflixerunt, ad summum terrorem, & æternam damnationem. *Festo Ascensionis Dom. §. 2.*

Videbunt Justi eadem In Judice vulnera, quibus velut per tot ora, eorum causæ patrocinetur. *Ibidem.*

INDEX CONCIONATORIVS UTRIUSQUE PARTIS in Quadragesimam.

FERIA IV. CINERUM.

*Memento homo, QVIA PVLVIS ES, ET
IN PVLVEREM REVERTERIS.* Gen. 3.

Utinam homo indies recogitet, se in pulverem re-
verturum, omnemque diem sibi diluxisse supremum,
quod vel gentilis Seneca monuit, dicens: *Singulos dies,
singulas visas pusa.*

Quam sanctè quisque vitam institueret, ut luculen-
tis exem plis comprobatur. *Festo Epiphania per totum.*

*Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet
tibi.* Matth. 6.

Jejunia, eleemosynæ, aliaque bona opera in abscon-
dito faci enda. *V. Festo S. Nicolai per totum.*

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra.

Quemadmodum multi Reges & Principes fecerit,
quorum thesauri ab aliis effossi.

Sed thesaurizate vobis thesauros in caelo,
quos per cruceas & aduersitates coacervare potestis.
*Festo inventionis S. Crucis per totum. Et Festo S. Andrea
per totum.*

FERIA V.

*Domine, puer meus (- id est servus) jacet in
domo paralyticus.* Matth. 8.

Cura famulorum & ancillarum, dum ægrotant, ha-
benda. Jacet hic servus Centurionis, hominis milita-
ris, non in nosocomio, non sub dio, sed in domo. Ipse
Dominus; cum omnia humana tentasset remedia, apud
Christum pro eo intercedit. *Festo S. Luca. §. 3.*

FERIA VI.

*Ego dico vobis, diligite inimicos vestros, be-
nefacite his, qui oderunt vos.* Matth. 5.

Sic S. Ignatius, velut ignis consumens, alique San-
cti, igne charitatis omnes sibi illatas injurias consump-
serunt. *Festo S. Ignatii §. 3.*

*Te autem faciente eleemosynam, noli tuba
canere.*

Eleemosyna in abscondito facienda est, quod pluri-
bus rationibus, & exemplis probatur. *Festo S. Nicolai
per totum.*

SABBATHO.

Cum serò esset, Marci 6.

Cum mundus jam quinque millibus annorum, quasi
scelerum diluvio obrutus esset, tum venit Jesus instar
columbæ, olivam pacis portans. *Festo 3. Pascha sub ini-
tium.*

Erat navis in medio mari.

Omnes sumus quasi in navi, in medio hujus mundi
mari, in qua etiam comedentes, bibentes, dormientes,
velut peregrini pergitur. *Festo 2. Pascha. §. 1.*

Videns eos laborantes.

Viri Apostolici in assiduis laboribus. *V. Festo S.
Luca. §. 1.*

DOMINICA I. QUADRAGESIMÆ.

Vt tentaretur à diabolo. Matth. 4.

Nos in palæstra sumus, ubi assiduò contra tentatio-
nes diaboli, usque ad sanguinem, ut innumera Virgi-
nes fecerunt, depugnandum. *Festo S. Virgula sub initium,
& §. 2.*

Assumpsit eum diabolus.

Unde argumentum contra stupidos hæreticos, qui
arguebant, si Sacerdos in SS. Sacramento Christum
Deum portaret, quòd univèrsam simul orbem gestaret.
Octava SS. Sacramenti, §. 3.

Angelis suis mandavit de te.

Custodia Angelorum tutelarium scutum in expu-
gnabile est. Quod variis SS. Patrum testimoniis, & hi-
storici illustratur. *Festo S. Michaelis per totum.*

FERIA II.

*Venite benedicti Patris mei, &c. esurivi
enim, & dedisti mihi manducare.* Matth. 25.

Hoc audituri, qui eleemosynis pauperes aluerunt.
Idque excellentiori modo præstitit S. Joseph, qui Chri-
stum, domesticum suum hospitem tot annis aluit. *Festo
S. Nicolai, §. 4. & Festo S. Josephi, §. 2.*

In carcere eram, & venistis ad me: quia quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

Ubi pietas in animas fidelium, purgatorii carcere detentas, excitanda est ut quanto citius eripiantur. *Commemor. fidelium defunctor. §. 2.*

FERIA III.

Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Matth. 21.

Indignum quidem est, templum, domum orationis profanari; at longè majus sacrilegium templum animæ. *De Dedicacione Ecclesie. §. 2.*

FERIA IV.

Magister, volumus à te signum videre. Matth. 12.

Maximum omnium signorum, est conversio peccatoris, quæ omnia miracula, quantumvis illustria, excedit. Utgendum, & ut hoc signum, cum Dei gratia, à vobis perpetuetur. *Festo Conversionis. Pauli. §. 1.*

Ecce plusquam Salomon hic.

Quem tibi vidisse, omnia didicisse est. *Festo omnium Sanctorum. §. 1.*

Querens requiem, & non invenit.

Nusquam in hoc mundo requies, nisi in cathedra Crucis. *Festo Cathedra S. Petri. §. 3.*

FERIA V.

Etiam Domine, nam & catelli edunt de micis qua cadunt de mensa Dominorum suorum. Matth. 15.

Nos omnes catellos vocat Bernardus, qui micis cœlestis illius mensæ Eucharisticæ pasci avidissimè anhælamus,

Et quidni homo se catellum, & vilissimum vermiculum præ summa demissione æstimer, ubi immensus ille Deus, se sub minima panis mica abscondit? *Octava SS. Sacramenti. §. 1.*

O mulier, magna est fides tua.

Fides ad hoc Sacramentum maximè necessaria, quia omnium mirabilium maximè admirandum. *Ibidem per totum.*

SABBATO.

Transfiguratus est ante eos. Matth. 17.

Dotes corporis gloriosi assumpsit, potissimum claritatis. *V. Solennit. Resurrect. §. 2.*

Resplenduit facies ejus sicut sol.

Sic multi Sancti hæc in terris splendere vixi sunt. Corpora quoque omnia beatorum, luce gloriæ longè Sole splendidiora erunt, omnemque membrorum symmetriam oculis exhibebunt, quia Diaphana. *Ibidem.*

DOMINICA II QUADRAGESIMÆ.

Idem Evangelium quod heri.

FERIA II.

Si non credideritis, quia ego sum, moriemini in peccato vestro. Joan. 18.

Sic non Judæi modò, sed pertinaces hæretici perstringendi, qui tot scripturis, testimoniis, miraculis convicti, in Deum sub Eucharistiæ Sacramento latentem, aliaque ejus mytheria non credunt. *Octava SS. Sacramenti sub initium, & §. 2. 3. 4.*

FERIA III.

Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisæi. Matth. 23.

Quanam sit cathedra pestilentie, in qua sedent Pharisæi, hæretici, peccatores, &c. & quanam cathedra Petri, ac primæ veritatis. *Festo Cathedra, S. Petri. §. 1. & 2.*

Omnia faciunt, ut videantur ab hominibus.

Ubi maximè exaggerandum, complures inter Catholicos reperiri, qui in elemosynis, aliisque pietatis operibus Pharisæos æmulantur, dum omnia sua faciunt, ut videantur ab hominibus. *Festo S. Nicolai §. 2.*

Amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis.

Atque utinam hæ cathedra pestilentie ab Ecclesiasticis quandoque elata ambitione non expeterentur. *Festo Cathedra S. Petri. §. 2.*

Nec vocemini Magistri, unus est enim magister vester.

Quam multi se magistros jactant, dum inanem doctoratus titulum, non scientiâ, sed pecuniâ sibi comparant. *De communi Doctoris Pontif. §. 2.*

Qui se humiliaverit, exaltabitur.

Deipara nunquam major, quam dum peccatoris personam exemplo filii assumpsit. Nec unquam homeriam apud homines illustrior, quam in umbra humilitatis, ut in Carolo V. aliisque videre fuit. *Festo Purificationis B. V. §. 1. & 2.*

Deipara supra omnes creaturas exaltata, & in Dei Matrem electa, dum se per humilitatem velut exinanivit. *Festo Annuntiat. §. 1.*

S. Joannes Baptista, quo non surrexit major; tantus per humilitatem evasit. *Festo S. Joannis Baptista §. 2.*

INDEX CONCIONATORIVS UTRIUSQUE PARTIS
FERIA IV.

Filius hominis tradetur gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum.

Hanc sacrilegam lanienam Judæi, hæretici, alique nefarii facinorosi adhuc exercent, dum sanctissimum ejus Corpus in Sacramento mirabili diris blasphemis, pugionibus configunt. *Ostava SS. Sacramenti, §. 5.*

Tertia die resurget.

Inter omnia fidei mysteria, resurrectio multis maxime incredibilis visa est, quando corpora in partes dissecta, ab avibus vorata, in cineres redacta, rediviva resurgent. *Solemnitas Resurrectionis sub initium.*

Resurget Christus primogenitus mortuorum, uri & omnes sancti, cum 4. dotibus corporis gloriosi. *Ibidem per totum.*

Dic ut sedeant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam, & alter ad sinistram in regno tuo.

Hic quaeritur requies in cathedra honoris, ubi non reperitur, sed in Passione, in cathedra crucis: unde petit: *Potestis bibere calicem? Festo Cathedra S. Petri, §. 2. & 3.*

Potestis bibere calicem, quem bibiturus sum?

Christus calicem Passionis propinat maxime sibi dilectis, suntque cruce & adversitates certissimum amoris Dei testimonium, estque ille Christo Benjamin, apud quem calix, seu scyphus Passionis reperitur. *Festo S. Jacobi Minoris, §. 2. & 3. fuse.*

Quinam tribulationes, adversitates, morbos, cruce, ab amica Dei manu, ut summa beneficia acceperint. *Ibidem §. 3.*

Sedere ad dexteram, vel sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à Patre meo.

Quem locum subtilissimum in cælis, Mariæ & Iosepho paratum, auctores tradiderunt. *Festo S. Iosephi, §. 2. sub finem.*

FERIA V.

Epulabatur quotidie splendide Luc. 16.

Si quis eos inducere velit, qui splendide convivia adornarunt, inveniet ea *Ostava SS. Sacramenti, §. 4.* Splendidissime tamen epulatur, qui mensâ Eucharistica indes reficitur. *Ibidem & §. 3.*

Summum beneficium, quod quotidie ea frui datur.

Cupiens saturari de micis.

Hic figura fuit eorum, qui cupiunt saturari cum Canana de micis, quæ cadunt de mensâ Domini. *Ostava S. S. Sacramenti, §. 1.*

Fili, recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris.

Hæ rerum maximæ vicissitudines, justis omnibus summo solatio sunt, & omnes illas querimonias tollant, ut quid via impiorum prosperatur, justos hic opprimi, &c. *Festo S. Jacobi Minoris per totum.*

FERIA VI.

Homo erat paterfamilias, qui plantavit vineam. Matth. 22.

Vinea liberi sunt, his sepem circumdare debet, & licet turri includat, non satis servavit. *Festo S. Ioann. Evangelistæ §. 3.*

Sic & servus, & ancillis invigilare debet *Festo S. Luca, §. 3.*

Homo erat paterfamilias.

Qua ratione hic Episcopus in familia sua esse debeat, ut loquitur Augustinus, & omnes conditiones Episcopi in se exprimere. *Festo S. Matthiæ §. 1.*

SABBATO.

Cum adhuc longè esset, vidit illum. Luc. 16.

Vidit illum, Incredible, quanta vis sit in oculis Dei, qui solo intuitu gravissimos peccatores ad se convertit, quod variis Patrum testimoniis & historiis comprobatur. *Festo Annuntiationis B. V. §. 1.*

Pater, peccavi in cælum, & coram te, &c. Dixit autem Pater: Cito proferte stolam, &c.

Peccator penitens sanctior resurgit, quam antelapsus fuerit, *Festo S. Thomæ §. 2. & S. Magdalena.*

DOMINICA III. QUADRAGESIMÆ.

Signum de cælo quærebant ab eo. Luc. 11.

Signum, quod omnia miracula excedit, est conversio peccatoris. *Festo Conversionis S. Pauli, §. 1.*

FERIA II.

Quærens requiem, & non invenit.

Complures huic inquieto spiritui similes, quaerunt requiem in cathedris honoris, in divitiis, &c. hæc autem solum reperitur in lectulo crucis, & in securâ conscientia, *Festo Cathedra S. Petri, §. 2. & 3. Et Festo S. Pascha, §. 3.*

FERIA III.

Transiens per medium illorum ibat. Luc. 4.

Dotem subtilitatis cum veller, corpori communicabat, qua & corpora Beatorum aliquando donandi fecus

secus ac
nir. Resu

Cæci
Ejusm
ntiam c
mine, ut
perspicie
Evang. p

Conti
Sicut C
aut morb
cat, Festo

Mul
Noctis
salutem n
ardentissi

Mir

Et nos
centioris
quantur
ionis B.

Ex c

eum Sar
testimon

Hæc S
fide mart
yrum. §

Dila

Et nos
ma erate
Festo S. 2

Sub au

DON

Sequ

Qui C

bolum se

Imple

rum ex

Hæc r
replicatio
menti, §

secus ac corpora damnatorum. quæ fuse habes Solennis. Resurrecti. § 4.

FERIA IV.

Cæci sunt, & duces cæcorum. Matth. 15.

Ejusmodi innumeri hodierna die reperiuntur, qui utinam cæcitatem suam agnoscant, & clament: *Domine, ut videam*, non aliena, sed mea vitia, in quibus perspiciendis Sancti, toti linæi erant, *Festo S. Ioann. Evang. per totum.*

FERIA V.

Continuò surgens, ministrabat illis. Luc. 4.

Sicut Christus corpora subito sanat, nullo languore, aut morbi vestigio relicto, sic & animos dum iustificat, *Festo Conversionis S. Pauli, §. 1.*

FERIA VI.

Mulier da mihi bibere. Ioann. 4.

Noctis quæ Jesus sitiat? sicut lacrimas nostras, sitis salutem nostram, sicut plura pro nobis pati. Hæc sitis ardentissima, *Festo 3. Pentecost. §. 1.*

Mirabantur, quia cum muliere loquebatur.

Et nos non mirabamur eos, qui vitæ non modò licentioris, sed prorsus profluitæ, si cum muliere loquantur, ejusque visitationes sectentur? *Festo Visitationis B. V. §. 3.*

Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris, testimonium perhibentis.

Hæc Samaritana facta apostola, & crudeli dein pro fide martyrio cum suis affecta. *De communi SS. Martyrum. §. 1.*

SABBATHO.

Diluculo venit in templum. Ioann. 6.

Et nos exemplo Christi, ac Deiparæ, diluculo, à prima ætate in templum, ad Deum recurrere debemus. *Festo S. Anna §. 3.*

Sub auroram, Festo Nativ. B. Virg. §. 1.

DOMINICA IV. QUADRAGESIMÆ.

Sequebatur eum multitudo magna. Ioan. 6.

Qui Christum pauci, qui carnem, mundum & diabolum sequuntur plurimi. *Festo S. Matthæ, per totum.*
Impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus.

Hæc multiplicatio typus fuit multiplicationis, & replicationis panis Eucharistici, *Octava SS. Sacramenti, §. 3.*

Iesus ergo cum cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit.

Exemplum Christi honores fugientis, innumeri & illustres Sancti secuti sunt, qui ab altitudine dei hujus & splendoris sibi metuentes, umbram quaesierunt. *Festo Purificat. §. 1.*

FERIA IV.

Vidit hominem cæcum à nativitate. Ioann. 9.

Omnes cæci nascimur, quia in peccato. At hoc dolendum, dum per baptismum illuminati sumus, tot reperiri, qui rursus cæcitatem mentis (quæ longè gravior quam corporis) per peccata incurrunt, nam, ut tradunt S. S. Patres, cæca avaritia est, cæca superbia, cæca libido, &c. illudq; magis plorandum, quod suam cæcitatem non agnoscant, & qui linæi sunt in alienis vitiis perspiciendis, in suis talpæ sunt, *Festo S. Ioan. Evang. §. 2.*

Oprandum, ut videant, quemadmodum multi Sancti, qui aciem mentis tam perspicacem habuere, ut minimos etiam imperfectionum atomos viderent, & steterent. *ibidem §. 1.*

Insuper & Superiores, & Patres familias toti oculati esse debent, ut suis invigilent. *ibidem §. 1.*

Me oportet operari dum dies est.

Tota vita nostra unus dies est, hinc strenuè operandum, ac si ultimus, *Festo Epiphania, §. 2.*

Lux sum mundi.

Illuminans gratiæ suæ radiò peccatores, & vocans in admirabile lumen suum. *Festo Conversionis S. Pauli §. 1.*

Viri Religiosi, Superiores, Patres familias sunt lux mundi, debent bono exemplo suis præluere. *Ibid.*

FERIA V.

Ecce, defunctus efferebatur. Luc. 7.

Statim ut effertur, resuscitatur, ita & animæ fidelium statim, priusquam corpus adhuc effertur, à purgatorio in lucem æternam, sacrificiis & precibus revocandæ. *Commemorat fidelium. §. 1.*

Quam cum vidisset Dominus.

Videri à Christo quantæ efficacitæ sit, variis sanctorum Patrum testimoniis & exemplis ostenditur. *Festo Annuntiat. B. V. §. 1.*

FERIA VI.

Diligebat Iesus Martham, & sororem ejus Mariam. Ioann. 11.

Hæc duæ sorores vitam activam & contemplativam referunt; ut fuse exponitur. *De Communi Confessor, per totum.*

S A B B A T O.

Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Joā. 8.
Christus venit in mundum, nobis relinquens exemplum, quo prælueret, ut sequamur vestigia ejus. Quam pauci Christum sequantur, multi carnem, mundum, & diabolum: quinam accipientes crucem suam, Christum secuti sint. *Festo S. Matthia, per totum.*

DOMINICA PASSIONIS.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Joan. 8.
Hæc verba securam conscientiam indicant, quæ quale bonum sit, vide *Festo 3. Pascha, §. 3.*

Ego non quero gloriam meam.

In hoc Christum nos imitari oportet, ne faciamus opera nostra, ut videamur ab hominibus, vanam gloriam sectantes, ut omnes illi, qui nomen & famam hinc celebrari voluerunt. *Festo Circumcisionis §. 1. Et Festo S. Nicolai, §. 1.*

F E R I A I V.

Facta sunt Encaenia. Joan. 10.

Id est, annua templi dedicatio, cui Christus interfuit, quo confutandi hæretici, qui ceremonias Dedicacionis rident. Hæ templo spiritali animæ scitæ à Bernardo accommodantur. *De Dedicacione templi per totum.*

Ego dixi: Dii estis.

Qua ratione Sancti Dii appellentur? *Vide præfat. ad Lectorem.*

Lachrimis cepit rigare pedes ejus. Luc. 7.

Cæpit, nec unquam destitit, sed totâ vitâ suâ flevit, quo docemur, etiam peccata remissa fieri posse, ut omnem simul reatum delere, & super nivem deaibari possimus. *Festo S. Magdalena, §. 1. 2. 3.*

Vade in pace.

Hæc pax, quæ oritur à conscientia, jam peccato

mundata, exsuperat omnem scâsum, ut pluribus ostenditur. *Festo 3. Pascha, §. 3.*

DOMINICA PALMARUM.

Passio Domini nostri Jesu Christi.

Hæc compendio, & quodam excellenti divini amoris exprimitur. *Festo 3. Pentecostes, §. 2. Sic Deus dilexit mundum.*

Et Festo 3. Pentecostes per totum, ubi in modis diligendi nos sine modo fuisse describitur, cumque nos redimere potuisset guttâ fecit undâ.

Dixit Judas Iscariotes: Quare hoc unguentum non vanit trecentis denariis, & datum est egenis? Joan. 12.

Ita loquitur Abulensis, Hæretici atque utriusque solifrutaneos sumptus, templorum ornatum jactitantes, eosque melius pauperibus impendendos, cum interim filia eorum sit circumornata, ut similitudo templi, atque ipsi etiam ad sordidos usus, argentea vala habeant. *Festo S. Sylvestri, §. 2.*

F E R I A I I I. I V. & V I

De Passione Domini vide Dominicam Palmarum.

F E R I A V.

Sciens Jesus, quia venit hora ejus. Joan. 13.

In illa ultima hora tam formidanda, tam tremenda, Deipara cultoribus suis adest. *Festo Assumptæ B. V. §. 3.*

Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos.

Non tantum dando omnia sua, sed & se totum, ut fuscè probarit. *Festo 2. Pentecostes per totum, & festo 3. Pentec.*

Et cœna facta.

Hæc verè cœna magna, quæ omnes Regum ac Magnatum epulas longè exsuperavit. *Octava V. Sacramenti, §. 4.*

INDEX VTRIVSQUE PARTIS

Controversiarum contra Heterodoxos.

I. DE PONTIFICE, EJUSQUE SUCCESSORE.

Pontifex fedet in Cathedra Petri, quæ est æternæ & primæ veritatis.

Hæreticorum in hanc Cathedram scom-
mara.

Hæc tamen ne quidquam fremdentibus Ec-
clesiæ hostibus, omnibus Christi fidelibus una & sola
Cathedra infallibilis veritatis agnoscitur. *V. Festo Cathe-
dra S. Petri, §. 1.*

De continua successione Romanorum Pontificum,
Ibidem.

Beza convincitur suo ipse testimonio, hanc succes-
sionem apud ipsos non reperiri. *Ibidem.*

Hæreticos habere cathedram pestilentiæ.

Nusquam veram vel stabilem ostendere queunt, nisi
fortè in stramine. *Eod. Festo, §. 2.*

Divina providentia cautum, ut ubi novi hæresi-
archæ in hanc cathedram insurgunt, novi Ecclesiæ prop-
ugnatores exurgerent; juxta illud Job 34. *Conteres
multos & innumerabiles, ET STARE facies alios pro-
ris. V. Festo S. Matthiæ, §. 1.*

Locus ille Matthæi 18. exponitur: *Necesse est enim,
ne veniant scandala.* Contra eos, qui cum toti carni &
sanguini immergi sint, quorundam Ecclesiasticorum
vitia toti Ecclesiæ Romanæ aspergunt, quasi unus
Judas universorum Apostolorum collegium profana-
verit. *V. Festo Cathedra S. Petri, §. 2. & Festo S. Mat-
thiæ, §. 3.*

II. DE VENERABILI SACRAMENTO.

In hoc præcellentissimum fidei nostræ mysterium,
omnes sectarii debacchantur, hic omnes cum Ca-
pharnaitis vociferantur: *Quomodo hic potest nobis suam
carnem dare ad manducandum* Joan. 6. Cui quæstioni
multis respondetur. *V. Octavam SS. Sacramenti, §. 1.*

Hæc verba Matthæi 26. *Hoc est corpus meum,* maxi-
mè variè à Sacramentariis, aliisque explicantur. Uni-
us Lutheri triginta sex hic contrariæ opiniones. Uni-

versim numerantur ad ducentas hæreticorum expo-
sitiones & depravationes. *Ibidem.*

DE TRANSUBSTANTIATIONE.

Qua ratione panis & vinum in Corpus Christi con-
vertatur, & Scripturis, & oratione, & Doctorum au-
toritate probatur. *Ibidem.*

Illustre ad hanc rem miraculum, quod ut suis oculis
conspexit *Florimundus Remundus*, celeberrimus curiæ
Burdegalensis Consiliarius, hæresi ejurata, Catholicam
fidem amplexus est. *Ibidem.*

DE REPLICATIONE VEN. SACRAMENTI.

Nulla vi diabolica potest unum corpus in duobus
locis statui: hoc solius est divinæ potestatis. *Octava
SS. Sacramenti §. 3.*

Replicatio Theologicis rationibus naturalibus simi-
litudinibus, variisque miraculis, & è sacris literis, mul-
tiplicatione panum probatur. *Ibidem.*

In hac caelesti mensa proponitur cibus indeficiens,
qui sumptus non consumitur. *Ibidem §. 4.*

Judæorum ac hæreticorum in hoc Sacramentum
odium, hæræ, blasphemiæ, injuriæ vindicantur. *§. 5.*

Sacræ Hostiæ pugionibus confossæ, sanguinem emittit.
Ibidem.

Locus ille Isaïæ 1. *Cognovit vos possessorem suum, &
agnovit præsepe Domini sui,* hæreticis accommodatur,
quia ipsi brutis brutaliores in Ven. Sacramento Deum
non agnoscunt quem cum multis sub S. Antonio Pata-
vino, flexo poplite veneraretur, heresiarcha ad fidem
convertitur. *§. 5.*

Turcæ in veneratione habent cœnaculum, in
quo Christus SS. Eucharistiæ Sacramentum instituit.
Ibidem.

Hæretici docentur à cane, sua genua SS. Sacramen-
to hærere. *Ibidem.*

III. DE

III. DE CULTU SANCTORUM
EORUMQUE RELIQUIIS.

Ufus laudabilis, reverenter invocandi nomen JESU probatur ex Paulo, aliorumque Sanctorum exemplis. Quoties illud Paulus in epistolis usurparit. Extremo spiritu illud invocandum. *Festo Circumcisionis, §. 3. 4.*

Hæreticus in extremis ope Deiparæ invocata, convertitur, & piè obit. *Festo Assumptionis B. V. in fine.*

Si *Moyse* tulerit ossa Patriarchæ *Joseph*, ut habetur Exodi 13. cur non liceat Catholicis ossa virorum sanctorum transferre?

2. Legitur 4. Reg. 15. *Cum cadaver tetigisset ossa Elifai revixit homo, & steterit super pedes, & jam volunt hæretici manum Dei imminutam, quasi ad contactum Sanctorum non possint mortui resurgere, aut infirmi curari. Festo S. Jacobi Majoris, §. 4.*

Innumera miracula, quæ oculis Indies cernimus, fiunt ad sepulchrum S. Jacobi. *Loco cit.*

Semicinctia Pauli, & umbra Petri miraculosa. *V. Festo Convers. S. Pauli, §. 1.*

Sanati ad invocationem Deiparæ, S. Josephi *Festo Visitationis B. V. §. 3. Festo S. Joseph §. 3.*

Elizabetha Angliæ Regina natalem suum longè præfert natali sanctissimæ Mariæ Dei Matri. *Festo Nativit. B. V. §. 1. sub finem.*

Ceremoniæ Ecclesiæ potissimum in templi Dedicatione abhiberi solitæ, probantur ex statu naturæ, legis veteris, & novæ. *V. de Dedicatione templi, §. 1.*

IV. DE PRÆDESTINATIONE ET
REPROBATIONE.

Locus ille Pauli 1. Cor. 10. *Qui se existimat stare,*

videat, ne cadat, expenditur, & alter Apocalyp. 3. Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam, de quo Heterodoxi minimè solliciti, exponitur. Festo Matthiæ, §. 2.

Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. *1. Corinth. V. Festo S. Laurentii, §. 3.*

Alter locus ad Rom. 9. *Quadam esse vasa ira apta in interitum, quadam misericordia. Alia in honorem, alia in contumeliam, qua ratione intelligi debeat, Festo Conversionis S. Pauli, §. 1.*

DE JUSTIFICATIONE, ET BONIS OPE-
RIBUS JUSTORUM.

Qua ratione fiat justificatio in peccatore. *Festo Conversionis S. Pauli, §. 1.*

Clamat Redemptor noster, ut homines ad bona opera, & crucem tecum ferendam invitet: *Qui vult post me venire, abneget semet ipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Lucæ 9. Quis hæreticorum vel in animum induxit hoc agere?*

Hi inimici Crucis Christi omnes austeritates & cruces, quas Religiosi, aliique avidi amore Christi amplectuntur, maxime averlantur. Patum attendentes, viam angustam esse, quæ ducit ad vitam. *Festo S. Matthiæ, §. 2. & 3.*

Scandalum unius membri, non esse toti corpori aspergendum, ut hæretici faciunt. In Juda, qui ex Collegio Christi excidit, probatur. *Festo S. Matthiæ, §. 3.*

DE PURGATORIO. DE RESURRECTIONE
MORTUORUM.

Vide locis propriis.

INDEX

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ
quæ in hac Secunda Parte ad amussim & mentem sanctorum
Patrum exactius elucidantur.

Cap. Verf.	GENESIS	fol.	Cap. Verf.	LEVITICUS.	fol.
3 16	In dolore paries filios tuos.	300	6 12	Ignis autem in altari semper ardebit.	71
18	Spinæ & tribulos germinabit tibi.	327	19 13	Non morabitur opus mercenarij tui apud te usque mane.	178
19	In sudore vultus tui pasceris pane tuo.	359		NUMERI.	
20	Fecit quoque Dominus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas.	114	8 7	Levita radant omnes pilos carnis suæ.	377
23	Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis.	23	10 2	Fac tibi duas tubas argenteas ductiles.	192
4 10	Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.	169		DEUTERONOMIUM.	
6 4	Isti sunt potentes à saculo viri famosi.	116	4 24	Dominus Deus tuus ignis consumens est.	67
15 1	Ero merces tua nimis.	166	24 14	Non negabis mercedem indigentis & pauperis fratris tui, si ve advena, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est.	170
18 20	Clamor Sodomorum & Gomorrha multiplicatus est.	169	33 2	In dextera ejus ignea lex.	76
	32 Non delebo propter decem.	323		J O S U E.	
19 13	Delebimus hunc locum, ed quod increverit clamor eorum coram Domino.	167	5 14	Sum Princeps exercitus Domini.	355
22 7	Vbi est victima holocausti?	343		J U D I C U M.	
37 27	Manus nostra non pulluantur: frater enim & caro nostra est.	353	4 21	Soporem morti consocians defecit, & mortuus est.	251
40 15	Hic innocens in lacum missus sum.	370		R U T H.	
42 21	Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustiam animæ illius.	24	2 16	De vestris quoque manipulis projicite de industria, & remanere permittite, ut absq; rubore colligat, & colligentem nemo corripiat.	288
	22 Nolite peccare in puerum.	322		L I B. I. R E G U M.	
48 2	Qui confortatus jedit in lectulo.	97	2 5	Donec sterilis peperit plurimos: & quæ multos habebat filios, infirmata est.	667
49 26	Donec venires desiderium collium æternorū.	125	13 4	Percussit Saul stationem Philistinorum	46
	E X O D U S.		17 26	Quid dabitur viro, qui percusserit Philisthæum hunc?	164
4 25	Sponsus sanguinum tu mihi es.	386	17 57	Abner coram Saule, introduxit David, caput Philisthæi habentem in manu.	31
12 5	Erit autem agnus absque macula, &c.	367	18 4	Jonathas expoliavit se tunicâ suâ.	118
13 19	Tulit quoque Moyses ossa Joseph secum.	53		Kkk	28 Rogæ-
14 22	Erat enim aqua quasi murus à dextera eorum & lava.	336			
22 23	Sila seritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum, & indignabitur furor meus, &c.	169			
	Cœlestis Panthæi Pars II				

INDEX LOCORUM

Cap. Vers.	Fol.
28 Rogavit me obnixè, ut iret in Bethlehem.	333
21 Scio, quod certissimè regnaturus sis.	31

LIB. II. REGUM.

21 Ibi abjectus est clypeus fortium, clypeus Saul.	148
13 Dominus quoque transfudit peccatum tuum.	23
22 Ieiunavit & flevit.	73
30 Tulit diadema Regis eorum de capite ejus, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas: & impositum est super caput David	240
5 Maledicebat, mittebatque lapides contra David.	74
10 Dominus praecepit ei, ut malediceret.	24
2 Separatus est omnis Israel à David, sequutusque est Seba.	74
17 Ego sum, qui peccavi: ego iniquè egi.	324
18 Ascende, & constitue altare Domino,	323

LIB. III. REGUM.

33 Disputavit super lignis de Cedro usque ad hisopum, qua egreditur de pariete.	208
20 Oraculum vestivit auro purissimo.	378
4 Videns autem omnem sapientiam Salomonis, &c. non habebat ultra spiritum.	209
3 Beati viri tui, & servi tui, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam.	210
12 Non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farina in hydra, & paululum olei in lechyto, & duo ligna.	207
44 Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari.	73
30 Rex Israel mutavit habitum suum, & ingressus est bellum.	337

LIB. IV. REGUM.

2 24 Ubi est Deus Elia etiam nunc?	33
4 35 Ostitavit puer septies, aperueritque oculos.	34
30 6 Protegam urbem istam propter me, & propter David servum meum.	329

LIB. I. PARALIP.

16 12 Recordamini mirabilia ejus, qua fecit.	272
22 14 Ecce, ego in paupertate mea preparavi impensas domus Domini.	378

Cap. Vers.	Fol.
TOBIAS.	
3 4 Non obediimus praeceptis tuis.	27
4 15 Quicumque tibi aliquid operatus fueris, statim ei mercedem restitue: & merces operarii apud te omninò non remaneat.	170

JUDITH.

10 3 Lavit corpus suum, & exiit se vestimentis viduitatis suae. &c.	230
4 Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute procedebat.	151. 152
15 10 Tu gloria Jerusalem, tu latitia Israel, tu honorificentia populi nostri.	126

ESTHER.

2 15 Erat enim formosa valde, & incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa & amabilis videbatur.	209
6 6 Sic honorabitur, quemcumque voluerit Rex honorare.	39
7 8 Etiam Reginam vult opprimere, me presente in domo mea.	303
8 16 Judais nova lux oriri visa est, gaudium, honor & tripudium.	99
10 6 Parvus fons crevit in fluvium, & in lucem Solemque conversus est.	73
14 16 Domine tu scis, quod abominer signum superbiae & gloriae meae.	238
15 13 Non pro te, sed pro omnibus hac lex constituta est.	399
17 Valde mirabilis es Domine.	

JOB.

1 1 Vir ille simplex & rectus ac timens Deum, & recedens à malo.	74
2 3 Adhuc retinens innocentiam	369
4 Pellem pro pelle, & cuncta qua habet homo, dabit pro anima sua.	115
3 3 Pereat dies, in qua natus sum.	122
5 7 Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum.	169
9 Qui facit magna atque mirabilia absque numero.	270
24 Visitans speciem tuam non peccabis.	11
7 Militia est vita hominis super terram.	340
10 11 Pelle & carnis vestisti me.	113
11 Visitatio tua custodivit spiritum meum.	4

Fol.	Cap.	Verf.	fol.	Cap.	Verf.	fol.
	13	26		43	16	
		Scribis contra me amaritudines, & consumere me vis peccata adolescentia mea.	17		Tota die verecundia mea contra me est & confusio faciei mea cooperuit me.	23
	19	2		44	3	
		Usquequò affligitis animam meam, & atteritis me sermonibus?	195		Speciosus forma præ filiis hominum.	
	19	20		5	5	
		Pelli mea consumptis carnibus adhasit os meum.	118		Specie tua & pulchritudine tua procede & regna.	238
				6	6	
		Rursum circumdabor pelle mea.	118		Sagitta tua acuta.	238
	21	Miseremini, miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.	220. 223	13	Vultum tuum deprecabuntur divites plebis.	33
	22	Quare persequimini me sicut Deus, & carnis meis saturamini?	226	15	Adducentur Regi virgines post eam.	
	23	10		50	9	
		Probat me quasi aurum, quod per ignem transer.	72. 74		Lavabis me, & super nivem dealbabor.	
	28	13		11	11	
		Nescit homo pretium ejus.	264		Omnes iniquitates meas dele.	38
	39	29		65	10	
		De longè oculi ejus proficiunt.	437		Deus, igne me examinasti.	73
				67	36	
				98	2	
					Mirabilis Deus in Sanctis suis.	
					Intraverunt aqua usque ad animam meam.	
						65
					Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.	6

PSALMI.

	5	11		72	16	
		Sepulchrum patens est guttur eorum.	8		Existimabam, ut cognoscerem hoc, labor est ante me.	210
	11	7		17	17	
		Argentum igne examinatum, purgatum septuplum.	83		Donec intrem in sanctuarium Dei.	Ibid.
	14	5		24	24	
		Munera super innocentem non accepit.	316		Tenuisti manum dexteram meam: & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.	
	17	26		73	16	
		Cum Sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris.	6		Tu fabricatus es aurorem & Solem.	193
				75	11	
		In Deo meo transgredior murum.	336		Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquia cogitationis diem festum agent tibi.	23
	18	7		83	15	
		Nec est, qui se abscondat à calore ejus.	71		Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia.	370
	13	Delicta quis intelligit?	355	88	38	
					Luna perfecta in aeternum.	195
	20	4		90	11	
		Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.	135		Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.	49
	21	16		93	17	
		Arise tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhasit faucibus meis.	17		Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea.	41
	24	21		50	8	
		Innocentes & recti adhaeserunt mihi.	172		Confessio & pulchritudo in conspectu ejus.	12
	26	7		97	6	
		Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in aeternum.	327		Pfallite Domino in tubis ductilibus.	195
	31	6		190	8	
		In diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt.	219		In matutino interficietiam omnes peccatores terra: ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.	337
	33	2		102	4	
		Benedicam Dominum in omni tempore.	196		Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem.	63
	36	23		105	35	
		Apud Dominum gressus hominis dirigentur, & viam ejus volet.	40		Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum.	13
				115	15	
		Cum ceciderit, non collidetur.	188		Pretiosa est in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.	267
	37	14		118	1	
		Non aperuit os suum.	142		Beati immaculati in via.	313
	38	3			71	
		Obmutui, & humilitatus sum: & dolor meus renovatus est.	117		Bonum mihi, quia humiliasti me.	326
				112		
		4			Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in aeternum propter retributionem.	164
	40	2				
		Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem.	84			
	42	1				
		Discerne causam meam de gente non sancta.	265			

INDEX LOCORUM

Cap. Vers.	fol.	Cap. Vers.	fol.	Cap. V
138	23	14	209	
120 4		30	213	2 5 I
123 7	24	ECCLESIASTES.		
116 3	238	3 5	268	4 35
4	238	10 16	334	5 5 L
129 6	159	11 7	260	15 2 C
138 5	302	CANT. CANTICORUM		
17	52	2 2	5. 302	19 9 S
139 8	302	10	130. 302	24 5 Eg
143 12	379	5 7	2. 6 237	16 24 E
147 17	119	5 7	149	20 G
PROVERBIA.				
1 10	240	3	8	62 I
6 3	211. 214	7	597	16 6 V
6	272	3	26	29 15 C
8 17	128	7	113	33 31 Si
34	128	10	360	34 26 S
14 4	126	6 9	120. 25	27 S
17 6	48	10	341	43 2 V
20 9	92	8 1	140. 1. 2	44 6 I
22 1	237	8 1	333	20 M
24 31 32.	237	6	94	48 1 V
30. 18. 19.	28	8	64	1 3 C
31 10	3. 5. & 185	SAPIENTIÆ.		
		2 8	334	25 E
		3 5	81	26 P
		6	168. 163	8 3 Po
		15	241	4 Q
		10 21	64	
		18 19	64	

fol.
209
Mulier
213

fieri ab
268
334
tere So-
260

a inter
5. 302
a, for-
130. 302
pus pu-
36 237
s ambi-
149
8
non est
597
uar illâ:
illos: 26
ulerunt
113
360
ra con-
120. 25
m poma
t vineâ,
341
amentis
40. 1. 2
em ube-
333
94
chari-
64

ant. 314
81
los.
168. 163
241
64
ECCLE-

Cap.	Verf.	fol.
ECCLESIASTICUS		
2	5	In igne probatur aurum & argentum: homines verò receptibiles in camino humiliationis. 72. 73. 74
4	35	Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos. 114
5	5	De propitiato peccato noli esse sine metu. 23
15	2	Obviabit illi quasi mater honorificata. 43. & 128
11	9	Qui credit cito, levis est cor 330
24	5	Ego ex ore Altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam. 303
26	24	Ego mater pulchra dilectionis. 326
20		Omnis ponderatio non est digna continentis animæ. 188
23		In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi advenit, 26
62		Vir bellator deficiens per inopiam, & vir sensatus contemptus, qui transgreditur à justitia ad peccandum: Deus paravit eum ad romphaeam.
26	6	Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. 26
29	15	Conclude eleemosynam in sinu pauperis. 272
33	31	Si tibi servus fidelis sit tibi quasi animatus: quasi fratrem tuum sic eum tracta. 171
34	26	Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. 169
	27	Qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt. 169
43	2	Vas admirabile, opus excelsi. 270
44	6	Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes. 213
	20	Non est inventus similis illi. 271
48	1	Verbum ipsius quasi facula ardebat. 79

ISAIAS.

1	3	Cognovit bos possessorem suum, & asinus praesepe Domini sui. 164
	25	Excoquam ad purum scoriam tuam, & auferam omne stannum tuum. 74
	26	Post hac vocaberis civitas iusti, urbs fidelis. ibidem.
8	3	Voca nomen ejus accelera, spolia detrahere, festina pradari. 235
4		Quia antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samaria, 235

fol.	Cap.	Verf.	fol.
9	6	Parvulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur nomen ejus Fortis, Princeps pacis. 235	
11	6	Puer parvus minabat eos. 234	
	10	Erit sepulchrum ejus gloriosum. 40	
12	3	Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. 267	
22	2	Interfecti tui non interfecti gladio. 264	
	13	Comedamus & bibamus, cras enim moriemur. 142	
25	6	Faciet Dominus exercituum convivium pinguium; convivium vindemiae, convivium medullarum. 164	
28	1	Va corona superbia. 2	
	42	Lassus adhuc sitis, & anima ejus vacua est. 30	
		Claudet oculos vestros Prophetas & Principes. 216	
30	26	Et erit lux luna: sicut lux solis: lux solis erit septemplex. 214	
40	6	Omnis gloria ejus, quasi flos sœni. 76	
43	25	Ego sum ille, qui deleo iniquitates tuas propter me: peccatorum tuorum non recordabor. 17	
45	15	Verè tu es Deus absconditus 287	
48	10	Elegi te in camino paupertatis. 74	
54	16	Ecce, ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas. 70	
56	10	Speculatores ejus caci. 48	
58	1	Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia scelerum. 190	
59	2	Iniquitates vestrae dividerunt inter vos, & Deum vestrum. 135	
60	2	Tenebra operient terram, & caligo populos. 82	
63	9	Angelus faciei ejus salvabit nos. 213	
66	8	Quis audivit unquam tale, & quis vidit huic simile? 309	

JEREMIAS.

1	10	Constitui te, ut evellas & destruas, & disperdas & dissipes: & adifices & plantes. 3-6
8	6	Accendi, & auscultavi, nemo, quod bonum est, loquitur. 8
13	23	Si murare potest Æthiops pellem suam? 114
17	1	Peccatum Iudæ scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino. 17
20	14	Maledicta dies in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta. 303
22	3	Sanguinem innocentem ne effundatis. 300

SACRÆ CRIPTURÆ.

Cap. Vers.

fol. Cap. Vers.

fol.

Cap. Vers.

T H R E N I.

- 3 22 *Misericordia Domini, quia non sumus consumpti.* 34
 4 3 *Lamia nuda verunt mammam, lactaverunt catus suos.* 25I
 5 16 *Cecidit corona capitis nostri.* 325

E Z E C H I E L.

- 2 18 *Totum corpus plenum oculis.* 286
 22 *Et similitudo super capita animalium firmamenti.* 116
 3 12 *Assumpsit me spiritus, & audivi post me vocem commotionis magna: Benedicta gloria Domini de loco suo.* 330
 4 3 *Pones murum ferreum.* 320
 9 3 *Astramentarium scriptoris habebat in lumbis suis.* 17
 10 2 *Imple manum tuam ignitis prunis quae sunt inter Cherubin, & effunde super civitatem.* 68
 17 3 *Aquila grandis magnarum alarum.* 329
 18 22 *Omnium iniquitatum eius non recordabor.* 327

D A N I E L.

- 9 24 *Septuaginta hebdomades abbreviata sunt super populum ut finem accipiat peccatum.* 125
 10 13 *Michaël unus de Principibus venit in adiutorium.* 148. & 155
 13 45 *Cumque duceretur ad mortem, suscitavit Dominus spiritum sanctum pueri junioris, cui nomen Daniel.* 164

O S E E.

- 7 5 *Dies Regis nostri: coeperunt principes furere à vino.* 124

A M O S.

- 3 7 *Leo rugiet, quis non pavebit?* 127
 5 2 *Virgo Israël projecta est in terram suam, non est qui suscitet eam.* 204

J O N A S.

- 4 11 *Non parcam Nini ve, civitati magna, in qua sunt plus quam viginti millia hominum, qui nesciunt, quid sit inter dexteram & sinistram suam.* 126

H A B A C U C.

- 2 19 *Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes*

meos quasi cervorum: & super excelsa mea ducet me victor. 28

S O P H O N I A S.

- I 7 *Ambulabunt ut caci, quia Domino peccaverunt.*

A G G A E U S.

- I 2 *Hac ait Dominus exercituum, dicens: Populus iste dicit: Nondum advenit tempus domus Domini adificanda* 9
 3 *Esaium est verbum Domini in manu Aggai Propheta, dicens:* 11
 4 *Nunquid tempus vobis est, ut habitetis in domibus laqueatis, & domus ista deserta?* 312

LIB. I. MACHABÆORUM.

- I 65 *Ecce, Simon frater vester scio, quod vir consilij est.* 193
 66 *Et Iudas Machabeus fortis viribus à juventute sua sit vobis Princeps militia.* 193
 3 1 *Et surrexit Iudas, qui vocabatur Machabeus, & praliabatur pralium Israël cum latitia.* 193
 5 68 *Diruit aras eorum, & sculptilia Deorum ipsorum succendit igni* 193
 13 27 *Ædificavit Simon super sepulchrum patris sui, & fratrum suorum adificium altum visui, lapide polito, &c.* 291

LIB. II. MACHAB.

- I 19 *Acceptum ignem occultè absconderunt.* 70
 7 41 *Novissimè autem & post filios mater consumpta est.* 98

M A T T H A E U S.

- I 16 *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* 302
 2 16 *Herodes occidit omnes pueros.* 193
 4 6 *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis* 149
 20 *Venite post me, et illi, continud relicti retibus sequuti sunt eum.* 144
 5 7 *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* 216
 6 2 *Cum facis elemosynam, noli tubà canere.* 288
 3 *Nesciat sinistra, quid faciat dextra tua, ut sit elemosyna tua in abscondito.* 290
 4 *Sit elemosyna in abscondito.* 270
 629

fol.	Cap. Verf.	fol.
28	6 Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum.	490
	7 Orantes nolite multum loqui.	45
deccave.	22 Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.	232
	3 Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?	339
	14 Et pauci sunt, qui inveniunt eam.	144
Populus mus Do- 9	15 Ascendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.	269
u Aggai 12	8 6 Domine, puer meus jacee in domo paralyticus, & male torquetur.	171
in domi- 311	21 Domine, per mitte me primùm ire, & sepelire patrem meum.	144
	9 9 Sequere me.	140
	Vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine,	193
	Et surgens secutus est eum.	114
onslij est. 193	10 16 Estote ergo prudentes sicut serpentes.	193
u ventu- 193	20 Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus Patris vestri.	251
habent, 193	38 Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.	142. 144
193	11 12 Regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.	332
um ipse 193	21 Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.	142
u sui, & 193	13 38 Zizansa autem, filii sunt nequam.	280
u, lapide 291	43 Justi fulgebunt sicut Sol in regno Patris mei.	242
	22 Simile est regnum calorum thesauro abscondita.	45
70	16 16 Tu es Christus, filius Dei vivi.	249
sumpta 98	18 6 Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.	368
Christus. 302	19 21 Si vis perfectus esse, vade & vende, omnia quæ habes.	7
193	29 Omnis, qui reliquerit patrem, & centuplum accipiet.	168
studiant 149	20 9 Vocæ operarios, & rede illis mercedem.	171
144	24 12 Refrigescet charitas multorum.	66
cordiam 216	26 34 Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum.	347
re. 288	35 Hospes eram, & collegistis me.	234
u, usi, 290		
270		
679		

fol.	Cap. Verf.	fol.
210	40 Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus minimis, mihi fecistis.	210
378	26 8 Vt quid perditio hac?	378
34	28 5 Nolite timere vos, scio enim, quod Jesum, qui crucifixus est, quaritis.	34
318	10 Nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilaam, ibi me videbunt.	318

M A R C U S.

124	6 21 Herodes natalis sui cœnam fecit.	124
190	10 51 Quid tibi vis faciam?	190
288	12 41 Et multi diuites jactabant multa.	288
23	14 12 Et recordatus est Petrus verbi, quod dixerat ei Jesus: priusquam gallus cantet bis, ter me negabis. Et cœpit flere.	23

L U C A S.

331	2 33 Facta est cum Angelo multitudo militia caelestis.	331
125	26 Non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Dominum.	125
141	5 28 Relictis omnibus surgens secutus est eum.	141
22	7 47 Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.	22
142	9 23 Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.	142
149	59 Domine, per mitte me primùm ire, & sepelire patrem meum.	149
169	10 7 Dignus est enim operarius mercede sua.	169
214	11 34 Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.	214
51	22 49 Ignem veni mittere in terram.	51
327	15 3 Peccatores recipit, & manducat eum illis.	327
210	7 Majus gaudium erit in celo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm supra nonaginta novem justis.	210
135	19 8 Dimidiùm bonorum meorum do pauperibus.	135
194. 339	43 Circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te undique.	194. 339
241	23 15 Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere & contradicere omnes adversarii vestri.	241
318	24 34 Surrexit Dominus verè, & apparuit Simonis.	318

INDEX LOCORUM

Cap. Verf.	fol.	Cap. Verf.	fol.
JOANNES.			
1 1	349	1 4	250
4	207	3 2	240
6 69	8	6 18	169
7 37		9 9	340
8 12	137	25	7 & 144
	338	27	211
9 39	49	10 13	159
11 4	325	15 9	257
16	37	10 13	159
14 12	206	19	
17 3	199.312	12 27	
20 17	330	15 9	
21 4	329	10 13	
	327	19	
ACTA.			
6 10	264	3 18	217
7 55	336	4 10	5
12 7	150	17	163
19 19	55	5 4	164
AD ROMANOS.			
1 124	127	8 19	164
5 3	34	12 9	34 & 182
12		AD GALATHAS.	
8 29	142	5 24	143
35	69	6 14	31
2 20	67	AD EPHESIOS.	
	130	1 4	90
13 12	370	2 22	
16 18		AD PHILIPPENSES.	
AD CORINTHIOS I. EPISTOLA.			
1 19	251	3 18	141
			4.1 Fratres

INDEX LOGORUM SACRÆ SCRIPTURÆ.

fol.	Cap. Vers.	fol.	Cap. Vers.	fol.
250	1 Eratres mei charissimi & desideratissimi, gaudium, & corona mea.	338	(quod per ignem probatur) invenitur in laudem ei.	71
240	I. AD THESSALONICENSES. EPISTOLA.		2 Pretiosior auro, quod per ignem probatur.	73
169	19 Qua est nostra spes, aut gaudium, aut corona gloria, nonne vos ?	84. 170.	9 Admirabile lumen.	170
340	PRIMA EPISTOLA AD TIMOTHEUM.		11 Que militant adversus animam.	330
144	13 Qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus.	23	15 Obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam.	
73	II. AD TIMOTHEUM.		21 Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius. 132. 142	
211	5 Non coronatur, nisi legitime certaverit.	340	5 4 Immarcessibilem gloria coronam.	341
23	12. Si sustinebimus & conregnabimus.	142.	6 Vos exaltet in tempore visitationis.	16
159	AD HEBRÆOS.		9 Cui resistite fortes in fide.	179
237	7 Cum clamore valido ac lachrymis.		SECUNDA PETRI.	
	12 Facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo.	250	21 Melius erat illi non cognoscere viam iustitia, quam post agnitionem retrorsum converti. 26	
	6 Et prolapsi sunt, rursum renovari ad poenitentiam.	26	PRIMA JOANNIS EPISTOLA.	
	11 24 & 25 Fide Moyses grandis factus, negavit se esse filium filia Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccatis habere jucunditatem	116	8 Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. 32	
	37 Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt.	11	10. 11. Qui diligit fratrem suam, in lumine manet: qui autem odit fratrem, in tenebris ambulat. 137	
	12 4 Nondum enim usque ad sanguinem resististis.	144	3 2 Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicut est. 204. 712	
	13 4 Est thorax immacuatus.	311	APOCALYPSIS JOANNIS.	
	EPISTOLA JACOBI.		2 4 Habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. 369	
	21 Suscipite infirmum verbum.	375	8 7 Et omne sanum viride combustum est. 76	
	27 Religio munda & immaculata. Et immaculatum se custodire.	310	12 10 Et audivi vocem magnam in caelo dicentem: nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus. 180	
	6 Inflammata rotam natiuitatis nostra inflammata a gehenna.	65	12 Va terra & mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet. 170	
	4 Ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, qua fraudata est a nobis, clamate; & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit.	1. 6	14 4 Sequuntur agnum quocunque ierit. 135. 140	
	EPISTOLA I. PETRI.		20 13 Et vidi Angelum descendantem de caelo, habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua, & apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus & Sathanas, & ligavit eum per annos mille, & misit eum in abyssum. 180	
	7 Ut probatio vestra fidei multo pretiosior auro,			

INDEX ALPHABETICVS

Rerum Notabilium, quæ in hac secunda Parte continentur, & ubertim explicantur.

A

A ron sine dolore mortuus est.	102
Ab ortu à sœminis diligenter præcauedus.	354
Salutando interdum accidit.	ibid.
Abrahæ charitas tribulatione non dimi- nuta.	41
Tentatus à Deo, ut virtus ejus probaretur.	83
Spe mercedis divinæ recreabatur deserendo cognationem.	167
Nomen ejus quare ampliatum?	310
Filium immolaturus, nihil in mente fuit commotus.	338
Abstinencia. <i>vide</i> Jejunium.	
Acedia duplex.	15
Actio, <i>vide</i> Opus.	
Acus nautica puram intentionem repræsentat.	229
Adam in gratia conditus fuit.	296
Corpus ejus perfectissimum.	206
Positus in paradiso ut operetur & custodiret illum.	170
Rerum omnium naturaliter cognoscibilem scientiam habuit.	206
Scientiam supernaturalem qualem habuerit?	ibid.
Substantias spirituales, & futura contingencia non novit.	ibid.
Libertas ejus erat, posse non peccare.	214
Noctu comedit pomum vetitum.	99
A peccato ipsius usque ad B. Virgiam, perpetua nox fuit.	ibid.
In peccato ipsius, plures fuerunt deformitates.	297
E paradiso, & non tota circum regione expulsus, & cur?	23
A Domino accepit tunicam pelliceam, & cur?	112
Quanquam sapientissimus, à Salomone superatur.	206
In eo non peccavit B. V. Maria.	294
Quando ipse solum, Eva filium terebat, quis tunc nobilis?	21

Adamas non frangitur tonsionibus, sed sanguine hirci,	337
Igne redditur nitidior.	358
Symbolum innocentia.	ibidem.
B. Egidius à S. Bonaventura edoctus, indoctum posse Deum diligere, sicut & doctum.	60
Acute quendam convicit, quod non crederet, magna esse præmia servorum Dei.	251
Aneas citò Miseni defuncti exequias celebrari curavit.	219
Eternitas pendet ab una mortis hora.	109
Elegantèr describitur.	128
Etna Sielæ mons maximo impetu flammam emittit.	99
In cacumine illius nix & gelu inveniuntur.	ibid.
Agens in agendo reparitur.	14
S. Agnes catenas ferreas, & vulnera, mundi thesauris præferbat.	259
B. Albertus Magnus statuat loquacem formasse referitur.	283 205, 209
Albertus Princeps arte jaculandi excelluit,	229
Liberalis erga pauperem quendam occultum.	283
Albis in vestibus oportet incedere.	117
Alcibias scutum ex ebore & auro, Cupidinis imagine insignitum, gestabat.	154
S. Aldegundis inter adversa cælestium gaudiorum commemoratione animabatur.	173
A Deo gravem impetravit morbum, quo purgata, hinc in cælum evolaret.	77
S. Adelbertus magno patiendi æstuabat desiderio.	161
Alexandri Magni encomium.	64
Quoties ad confictum armis induebatur, totus contremiscebat.	106
Proprio diademate faucii militis vulnus obligavit.	309. & 32
Optabat Dario filii ipsius indolem inesse.	317
Audax facinus, transcensis muris sine comite in hostium civitatem insidentis.	ibidem.
	12

In sept
gavera
Alexandr
cruent
Signum
Alexand
habebr
Alexand
cur.
Ipsi lib
ginis C
Alexand
lebrab
Algarius
cæcus
P. Alphon
labore
Peruvi
Fratr Al
dirus,
Alphonse
vehem
Ei Chr
Janito
400. l
Fronte
Marty
perma
Amasii q
Amazon
Earum
Exuste
S. Ambro
Libros
America
Amesia
quæ
Amicus
Aminada
Repræ
quent
Amor mo
Item
Quæ
Sotor
Puer
Amor no
Amand
Amatur
esse ve

In sepulchro ejus depictæ orbis partes, quas subjuga- verat.	40	Amori impuro quanta vis insit	306. 181
Alexandrum Severum natales celebrantem, victima cruenta maculavit.	126	Hujus amoris exempla.	342. 343
Signum fuit mortis imminentis,	ibidem	Excæcat amantes.	98
Alexander Papa vestimentum de pilis Salamandræ habebat.	76	Amor divinus multo fortior impuro.	342
Alexander VII. per ingeniosum anagramma lauda- tur.	301	Perspicacem reddit amantem.	99
Ipsi libellus supplex oblatus pro immaculata B. Vir- ginis Conceptione.	ibid.	Oblivionem terrenorum inducit.	56
Alexander Lufatius magna pietate diem natalem ce- lebrabat.	129	In meditatione ardet.	99.
Algarius Rex Anglorum, virginis pudicitia: insidians æcus effectus.	278	Tenerius Deum amantes, præ amore mortui.	& seq.
P. Alphobus Bazana maximos pro salute infidelium labores sustinuit.	161	In puellæ corde scripta verba amatoria aureis litte- ris.	101
Peruviorum Apostolus dictus.	ibidem.	Infirmitas hujus amoris non est ad mortem, sed ad vitam.	98
Frater Alphonsus Carillus, Soc. Iesu, totus orationi de- ditus, in oratione inventus est mortuus.	400	Quantumcumque crescat in viatoribus, non potest adæquare amorem patriæ.	213
Alphonsus Roderiquez, Soc. Iesu, venialia peccata vehementer desebat.	22	Imperfectus tribulatione augetur, in imperfectis, minuitur.	161. 112
Ei Christus cum S. Francisco apparuit.	ibid.	Non est purus, si cum Deo amentur mundani.	666
Janitoris munus obiens, exemplari conversatione ad 400. studiosos convertit.	71	In humilitate conservatur.	72
Frontem ex itinere sudantem B. V. absterfit.	164	Tribus rebus solet feveri.	ibid.
Martyrio à Barbaris illato, corpus in igne integrum permanfit.	75	Habet tres gradus, scilicet calorem, fervorem, ardo- rem.	72
Amasii quomodo olim legerint vestigia puellarum?	240	Dilatât corda, & quare?	ibid.
Amazones sunt mulieres bellatrices.	172	Dilatât corda ad omnium virtutum formas.	ibid.
Earum fortitudo laudata.	ibid.	Verissimus amor, amare Deum propter ipsum, & omnia in ipsum referre.	217
Exulto sinistro ubere, pugnare consueverant.	ibid.	Amor proximi etiam inimicis beneficit.	60
S. Ambrosius laudatus	34	Quinam magis sint diligend?	217
Libros suos alteri corrigendos tradebat.	403 & 116.	Aliis præstare debet, quod Christo vellet præstare, ibidem	332
Americani Solem pro Numine colebant.	203	Qui facit aliquid pro altero, plus sibi prodest, quam alteri.	332
Amefta capitis condemnata, propriam causam elo- quentissimè egit.	241	Desiderium salutis proximi. Vide conversio.	
Amicus ab adulatore in quo discernendus.	270	Amoris frigus quidnam in homine causet?	118
Aminadab primus Moysen secucus per mare rubrum.	236	Accenditur imitatione Christi.	142
Repræsentat S. Stephanum, primam Christum se- quentem per passionem.	ibid.	Anabaptistæ idiotæ sacram scripturam legunt & expli- cant, diaboli astutiâ decepti.	242
Amor morti comparatur.	99	Anaxarchi Philosophi responsum ad adolescentem sibi patriæ vililitatem exprobrantem.	32
Item Febri.	96	Ancilla. vide operarius.	
Quædam illius definitiones.	ibid.	S. Andreas statim Christum ad primam vocem fuit se- cucus.	146
Sorores duæ ex mutuo amore mortuæ.	99	Summo in pretio & amore crucem habuit.	171
Puer pomi unius desiderio extinctus.	ibid.	Primus fuit Christianus.	264
Amor noster puerilis & vanus.	ibid.	Verbera fortiter sustinendo, multos verberantes de- fatigavit.	261
Amando pulchri efficitur.	206	Ad quemlibet ictum dicebat JESUS.	ibidem
Amatur veritas. & si quid aliud amant, hoc ipso volunt esse veritatem.	206	Angeli magis de B. Virginis Mariæ creatione exultave- runt, quam de propria.	12
		Futura contingentiâ, probabili conjectura cogno- scunt.	155
			l. 11 2 Angel

INDEX ALPHABETICUS

- Angelus custos cuique à conceptione depuratur. 153
& seq.
- Hic est universalis Ecclesie consensus. 155
- Diligenter custodit clientem suum. 153. & seq.
- Ejus memoria, peccati remedium. 155
- Sine illo diabolo resistere non possemus. 163
- In tentatione invocandus. 164
- Magnum affert præsidium contra libidinem. *ibid.*
- In articulo mortis maximè succurrit. 165
- Animam fidelem deportat in cælum aut purgatorium. *ibid.*
- Valdè à quolibet honorandus. 153. & seq.
- Modus recitandi parvum Rosarium in honorem Angeli custodis. 167
- Anima est vinea, & quomodo diligenter excolenda? 372
- Semper habet aliquod amputandum. *ibid.*
- Quandonam pariat hyemem. 362
- Anima iusti, est Templum Dei. 422
- Animalia apud Ezechielem oculata. circumspeditionem docent 155
- Ferocia interdum inermibus parcunt. 352
- S. Anna per filiam est mater honorificata. 30
- Meritò gloriari poterat propter natam, & nepotulum Christum. 46
- B. V. Mariam obrulit in templo educandam. *ibid.*
- Substantia partem unam templo & ministris, alteram peregrinis & pauperibus largiebatur. 48
- Probabile est Christum aliquid de carne ejus accepisse ex B. Virgine. 50
- Est thesauraria Dei. *ibid.*
- Omnia per ipsam facillè impetrantur. *ibid.*
- Exhortatio ad cultum ejus. *ibid.*
- Oratiuncula in honorem ipsius, magnas habens annexas indulgentias. *ibid.*
- Anna Almeida puella auxilio B. Virginis in mortis periculo liberata. 48
- Anna de Borbon ducissa Francie castissima. 50
- Anna Ferdinandi Rom. Regis conjugis, in pauperes & infirmos pietas. 48
- B. Annæ Mariæ à S. Joseph. Ord. S. Francisci magna mortificatio. 258
- Anna Regina Francie pro symbolo habuit murem ponticum candidissimum in signum castitatis. 56
- Anna Regina Hispaniarum filios ab infantia pietatem & liberalitatem in pauperes docebat. 48
- Anna uxor Helcanæ prolem Deo obtulit in templo educandam. 46
- Propositur matribus familias in exemplum. *ibid.*
- Anniversaria tunc ac piè solvenda. 322
- Si occurrat die Dominica, præferendum est, non postponendum pro velociore defunctorum salute. 224
- Antimachus coram unico Platone, cæteris auditoribus discedentibus, sermonem profectus. 390
- Antiochus multos occidit suspendendo, & quinam illum imitentur moraliter. 366.
- Antiochus Seleuci filius gravissimam patiebatur, ex impuro amore febrim. 96
- Antipater Sidonius singulis annis suo die natali febrim patiebatur. 32
- S. Antonius magno martyrii desiderio ardebat. 249
- S. Antonius? Corus Capucinus per, horas 5. durissimè corpus flagellabat. 140
- Antonius Geta Imperator, qua hora natus, eadem etiam agnus purpureo vellere in lucem editus est. 352
- P. Antonius Martinez apparuit Christus in habitu cupidineo. 227
- P. Antonius binas literas sibi missas, legere noluit.
- Antonius Possevinus pedem sponde læti alligabat, ut minimo motu expectatus, studii se daret. 207
- Apis apissimum B. Virginis Mariæ electos visus antis symbolum. 1. & seq.
- Ab hac discendum, quomodo visitationis instituentur. *ibid.*
- De floribus mel colligit absq; ulla illorum læsione. *ibid.*
- Est animal munditiæ amarissimum. 64
- In mellefici fabrica fugit videri. 281
- Docet nos opera bona abscondere. *ibid.*
- Apollonius Philosophus multa suscepit itinera ardore discendi. 387
- Apostolorum contentio & argumenta pro primatu. 76
- Quare iusti emere gladium, qui ferite prohiberi? 22
- Reprehenduntur à Juliano, quod statim fuerint Christum secuti, sed valdè inceptè. 139
- Virtutum Christi imitatores fuerunt. *ibid.*
- Tibicines fuerunt. 195
- Prædicatione mundum expugnarunt, ut Josue tubarum clangore Jericho. *ibid.*
- Fuerunt tubæ ductiles. 196
- Exultabant in afflictione. 202
- Per saltum sine medio magistrum arium, & Doctores effecti. 297
- Vitam activam, & contemplativam duxerunt. 462
- Aqua potentior igne. 67
- Pro numine ab Ægyptiis colebatur. *ibid.*
- Aquila inter aves regnum tenet. 349
- S. Joannem Evangelistam repræsentat. *ibid.*
- Sola potest Solem in meridie fixo obtutu intueri. 305
- Cervum quo stratagemate in rupes præcipit? 422
- Azanea hypocritas repræsentat. 311
- Archifilius Lacedæmoniorum Rex subvenit clam amico agro indigenti. *ibid.* Archi-

Archim
cul d
Inver
ter ex
Argus c
sum.
Eun
custo
Circu
Arianus
Beth
Arietum
Aristide
Qu p
Anul p
buric
Atrii ha
Artemo
muni
Artifici
Arius
Repre
Quæ
Allasinc
mon
Atheni
geba
Avatus
repre
Coro
Hæc
Coro
buen
Ocul
Est r
Vita
Exen
August
Augusti
Infla
Qua
Senec
Avicula
mira
Aves fo
Cen
Aurora
dent

Archimedes Mathematicus naves Romanorum procul distitas speculo combussit.	721	Dicitur quasi aurea hora.	721
Inventa problematis cuiusdam veritate, vehementer exultavit.	204	Quasi aura rorans.	ibid.
Argus centoculus fuit, secundum figmentum Poëtarum.	348	Avium hora.	123
Eum Juno in pavum mutavit propter negligentem custodiam.	354	Aurum in maxima copia fuit in Jerusalem tempore ædificationis templi.	368
Circumspectionem habendam demonstrat.	348.	Austeritas <i>vide</i> mortificationio.	
Arianus Imperator statuam Adonidis posuit in stabulo Bethlemico, ut inde Religionem tolleret.	326	Austriæ insignia quæ, & unde orta.	33
Arietum pelles rubricatæ significant Martyres.	77.		
Aristides multum ex Socratis præsentia, & plus ex actu proficiebat.	310	B.	
Arnulpho Monacho suaves erant cruciatus spe retributionis æternæ.	167	B acchus leonis exuviis indutus, & clavâ Herculis armatus depingitur, & cur?	116
Artii hæresis damnata.	364	Baldus Jurisperitus, quamvis doctissimus, se parum comprehendisse agnoscit.	395
Artemon domo nunquam exibat, nisi capite clypeo munito.	153	Baptismus puerorum in peticulo mortis etiam postpositâ propriâ vitâ procurandus est.	361
Artificia quædam prodigiosa recensentur.	207	Per illum consecratur, & dedicatur templum animæ nostræ.	353
Afanius apud Cumanos quid?	116	B. Baptista Verona suam vitam ac virtutes sine jactura humilitatis scripto tradidit. 289. Nomen suum scriptum aureis litteris in corde Christi vidit.	ibid.
Repræsentat Deo famulantes spe lucri temporalis.	164	Barbara Blombergæ cantando Caroli V. integritatem expugnavit.	90
Quæ differentia inter bovem & asinum.	ibid.	S. Barlaam manum super ignem thure plenam invertere noluit, ne sacrificasse videretur.	83
Assassinorum pueri spe præmii excitati ad atrocissimam mortis contemptum.	164	S. Bartholomæus præ nimio amoris æstu pellem à se abiecit.	119
Athenienses Principes natos sacerdotalibus infulis tegebant ad pacis auspiciam.	123	Comparatur vimini, quod per ferri angustias decoratum, formosius evadit.	ibid.
Avarus maximè superior, subditos deprimens, meritò reprehenditur.	117	Valdè extenuatus est, ut per angustam portam intraret.	ibid.
Coronatur à mundo coronâ ex aurichalco.	333	Dirissimè fuit fustibus percussus.	116
Hæc corona plena est miseris ac curis.	ibid.	Triplicem pellem amore Christi dimisit. <i>ibid.</i> & seq.	
Coronas alias sibi consistere debet pauperibus distribuendo.	334	Fuit regio stemmate oriundus.	119
Oculatus est ad terrena, cæcus ad spiritualia.	279	Adjunxit se Christo in purpura & habitu pretioso.	ibid.
Est martyr diaboli.	378	Triplici martyrio insignis.	120
Vitam quam aurum perdere mavult.	ibid.	Nominis anagramma: <i>Ab: sol beatorum.</i>	ibid.
Exempla quædam avarorum.	ibid.	S. Basilii Soli comparatus propter admirabilem scientiam.	388
Augusta gaudet privilegio Principis.	305	Ejus sepulchrum visitatione hominum celebre.	40
Augustinus laudatus.	56	Beatitudinis vel unico die obtinendæ causâ, totus meritò mundus spernendus.	196
Inflammatus amore divino ex lectione sacra.	ibid.	Tria requirit sc. visionem, apprehensionem, & fruitionem.	209
Quanto amore dilexerit Deum?	ibid. & 98	Ejus mira dulcedo.	206. & seq.
Senex existens paratus erat etiam à juvene discere.	395	Unica illius gutta totam damnatorum amaritudinem posset dulcorare.	212
Avicula docta pronunciat <i>Ave Maria</i> , ab accipitre miraculosè liberatur.	110	Beatorum omnium scientia superabit scientiam Adæ aut Salomonis.	207
Aves foemellæ à natura taciturnæ, mares verò garruli.	244		
Certamen earum pro primatu describitur.	340	LII 3	Vida.
Aurora surgeat, omnia quodammodo reviviscere videntur.	119		

INDEX ALPHABETICUS

Videbunt divinam naturam, & omnes ejus perfectiones.	204	Bononiae laudabilis mos, ut quo die corpus terra mandatur, eodem Sacra legantur.	52. 97. 116. 2. 223
Omnia fidei arcana mysteria.	209	Borbonii Cardinalis gentilitia tessera, clypeus nudus, in quo nihil depictum.	312
Futura, praeterita, & praesentia.	ibid.	Bozias cum Sole certat de primatu fortitudinis.	115
Ordinem divinae providentiae.	ibid.	Bovis specie indicatur S. Lucas.	160
Totam suam vitam praeteritam.	ibid.	Est animal natum ad laborem.	16
Judicia Dei.	ibid.	Operarii indefessi symbolum.	ibid.
Deum non comprehendet.	ibid.	Apud praesicos vocabatur Lucas, & quare?	ibid.
Non per speciem, sed immediate videbunt.	ibid.	Cognovit possessorem suum, quo mysterio?	165
Sunt impeccabiles.	212	Apud nonnullas nationes triturat.	169
Fiunt consortes divinae naturae.	ibid.	Brasili nobiles cutem corporis conscindentes, in plagis uniones ac margaritas inferunt.	315
Comparantur speculis.	213	S. Brigitta à Christo edocta satisfacere corporalibus necessitatibus, inter spiritualia posse reputari.	128
Fulgebunt quinquagesies magis quam hodiernus Sol.	ibid.	Ei S. Agnes coronam imposuit, contextam ex 7. lapidibus pretiosis.	336. & seq.
Longè alios & plures eliciunt actus amoris, quam viatores.	219	Hanc sua sibi patientia constat.	ibid.
Beatorum corona fulget duodecim generibus gaudiorum.	336	Burgundiae Duces totum quem gestant ex igniariis, ferro sc. & silice contextum.	46
Bellum, vide militia.			
S. Benedicti Regula à B. Virgine, B. Brigittae apparenti est approbata.	71		
Fr. Benedictus Ord. Praed. saepius pro defunctis celebrabat.	218		
Beneficia quaedam palam danda, quaedam secretò.	281		
Multa Deus occulta tribuit.	282		
Docemur bene facere, & nosse videri.	284		
Quis majus accepit? Innocens, an peccator justificatus?	385		
Maius est malum aliquod non incurrisse, quam ab illo liberatum fuisse.	378. & seq.		
Beneficium collatum post offensam, signum est injuriae oblivionis.	316		
S. Bernardus B. Virginem tanquam amatam manè quotidie salutabat.	14. & 129		
In Nativitate B. Virginis natus, baptizatus, religiosus factus, professus, ac primitias celebravit.	132		
Ejus mater natos infantes Christo offerebat.	220		
Septem ejus filii Religiosi, ac sanctitate eximii fuere.	ibid.		
S. Bernardus reum morte pleandam, Religiosum effecit.	382		
S. Judae Apostoli reliquias magna in veneratione habuit.	201		
Melleis suis concionibus Arnulphum induxit ad statum religiosum.	110		
Suaviter obiit, fiducia in B. V. collocata.	109		
Bertrandus, Ord. Praed. docetur consultius esse pro animabus in purgatorio, quam pro vivis orare.	219		
Bias Philolophus paupertate voluntaria excelluit.	6		
S. Bonifacii Martyr in cruciatibus gratias Deo agebat.	200		

C.

S. Cæcilia virginitatis custodem habuit Angelum.	153
Calcei olim Amasitarum quales?	138
Calliopii Martyris mater in complexu filii morientis simul expiravit.	99
Calixtus III pro symbolo crucem super tiaram Pontificiam adlegit, cum hoc lemmate: Omnes Reges servient ei.	54
In Calvariae monte quidam vi doloris ex passionis consideratione expiravit.	101
Calvinus negat custodiam Angelorum.	151
Ob sodomiam turpiter notatus.	377
Calumnia omni tormento gravius affligit.	197
Gravius quam lapis ferit.	377
Canis secutus Dominum suum per mare.	147
Nos docet quomodo oporteat Christum sequi.	94 & seq.
Per canem segmentum panni lacerantem.	144
Edoctus fuit B. Henricus Suso Ord. Praed. de futuris persecutionibus.	34
Cantans quidam Monachus solum diebus festivis propter frequentiam populi, à Deo castigatus.	237
Carbunculus lapis pretiosus lucidus.	337
Carmen recto ordine lectum laudabat Clementem VII. retrogrado, calumniabatur.	241
Carolus Magnus quando ad conflictum armis suis inducebatur, totis ossibus contremiscebat.	105

Plus

Plus g
fit, qu
Solem
quisgr
Ibiden
ruit,
Carolus
Oratio
Carolus
Caroli C
Virtut
Caroli S
S. Carolu
diae d
Patrib
clerica
Primu
Tria
hora
Seivo
Extra
bibe
Carthag
conf
Carthuf
non
Castitas
S. Catha
sputa
Impa
culpa
Impe
Prae
Lac i
Fuit
Cum
Mem
prom
Mira
devo
Ejus
bus j
Corp
est.
Ex t
Non
S. Cath
dimi

RERUM NOTABILIU M.

Plus gaudii ex una ecclestium contemplatione haufit, quam ex omnibus mundi delitiis. 212
 Solemniter Dedicacionem Ecclesie B. Virginis Aquisgrani curavit celebrari. 420
 Ibidem Romanorum Reges coronari debere statuit. ibid.
 Carolus V. adhuc vivens exequias celebrari curavit. 223
 Orationi fuit valde deditus. 400
 Carolus Dux Lotharingie arte jaculandi excelluit. 227
 Caroli Comitis Mansfeldii insignia quae. 163
 Virtus ejus bellica laudatur. ibid.
 Caroli Spinoli Soc. Jesu heroica constantia. 85. & 54
 S. Carolus Borromaeus litteras, quibus paratae sibi insidiae detegebantur, non lectas igni tradidit. 64
 Patribus Societatis Jesu usus fuit in ministeriis Ecclesiae suae. 72
 Primum eos Mediolanum adduxit. ibid.
 Tria exoptabat sibi ab Angelo custode in ultima hora impetrari. 358
 Seivos suos ut fratres habebat 375
 Extra tempus, quantumvis foret calidum, nunquam bibebar. 258
 Carthaginenses foeminae capillos raserunt ad funes conficiendos. 187
 Carthusianus oblectans se imaginario carnum usu non peccat mortaliter. 415
 Castitas, vide Virginitas.
 S. Catharina Virgo & Martyr cum 50. Philosophis disputavit ac convicit. 243
 Impavidus spiritu Imperatorem idolis immolantem culpavit. 245
 Imperatricem ad fidem adduxit, ibidem
 Praeclatis foeminis antiquis praefertur. ibid.
 Lac in passione fudit, ne vir putaretur. 246
 Fuit nutrix Ecclesiae. ibidem
 Cum S. Paulo confertur in doctrina spiritali. ibid.
 Memoriam passionis ejus celebrantibus Christus promissit auxilium. 252
 Mira ejus pietas & dignatio erga adolescentem sibi devotum. 253
 Ejus meritis ad vitam rediit mulier propriis manibus jugulata. 255
 Corpus ejus ab Angelis in monte Sina sepultum est. 40
 Ex tumulo oleum manat. 255
 Nominis anagramma: *Natis chara.* 246
 S. Catharina Senensis Ord. Praed. quemcumque a se dimittebat meliorem. 5

Docta a Christo, quomodo peccata recogitanda sint. 25
 Vidit pulchritudinem animae. 76
 Deum ardentius amavit quando tentabatur. 88
 Impetravit peccaticis cujusdam conversionem, 216
 Illi post mortem in magno splendore apparuit. ibid.
 Animata fuit a Christo ad convertendum peccatores. ibid.
 Magnam cum Christo familiaritatem habuit. 245
 Tricennio integro silentium servavit. ibid.
 Inter ministeria domus erat recollectissima. 400
 Foedissimas tentationes passa fuit. 409
 Prae magnitudine amoris in Deum mortua. 98
 B. Catharina Bononiensis adhuc corpore integro conspicitur. 245
 Nullum verbum inane protulit. ibid.
 B. Catharina Ferrariensis Ord. Praed. vidit Christum bonis colloquiis praesentem, inutilibus vero discedentem. ibid.
 B. Catharina Genuensis vehementer amabat Deum. 97
 Inferni poenas subire, quam leviter Deum offendere malebat 343
 Catharina de Rissi Ord. Praed. a Crucifixo monita, ut Deum sceleribus irritatum, placaret. 76
 Sese Deo pro peccatore puniendam obtulit. 332
 Catharina Lusitanorum Regina quantum singulis annis pro fo. cis & crepidis expendebat? 397
 Hoc pretium rogante S. Xaverio, in juventutem instruendam contulit. ibid
 Ceilani regni incolae quo cultu dentem simii candidi profecuti? 369
 A Lusitanis sublatum, quanti redimere voluerint? ibid.
 Centurio Evangelicus vere misericors erga servum suum infirmum. 329
 Propter hanc misericordiam ipse etiam a Christo salutem animae obtinuit. ibid.
 Ceremoniae Ecclesiae ab haereticis irridentur. 419
 Certamen, vide militia.
 Caritas, vide amor.
 S. Christinae Virginis generosus in tormētis animus. 86
 S. Christina mirabilis pro animabus in purgatorio detentis mire se affigebar. 216
 Elegit magis vivendo eis succurrere, quam recta ad caelum tendere. 217
 Christophorus puer triennis mortem crudelissimam a Judaeis illatam generose sustinuit. 141
 Chri.

INDEX ALPHABETICUS

Christophorum Columbum ex altero orbe reducem mirabatur omnes.	298	Honoravit matrem suam.	142
Christophorus de Lugo Ord. Præd. alterius criminum pœnas in se suscepit.	350	Timuit valdè ad memoriam mortis, & cur?	106
Christophorus Sandovalius Cardinalis, pius erga mortuos, ab ipsis fuit in paupertate pecuniis sublevatus.	224	Minimo pretio mundum redimere potuisset.	34
Christus veniens in mundum, comparatur apibus.	23	In flagellatione quot plagas acceperit?	141
Per pluviam descendentem in vellus præfiguratus.	281	In testamento quod in cruce condidit, solam crucem sibi reservavit.	251
In mundum venit tribus de causis.	136	In cruce est bellicosissimus eques.	37
Præcipua, ut daret exemplum.	ibid.	Maximum ejus tomentum fuit sitis in cruce.	20
Probabile est, quod assumens carnem de Virgine, etiam assumpserit de carne B. Annæ.	50	Sitio, fuscè & eleganter deducitur.	ibid.
Christo nato, quare congregata multitudo militiæ cœlestis?	322	Quid sitierit? variè explicatur.	ibid.
Puer parvulus dux noster.	ibid. & seq.	Potissimè sitiebat peccatorum lachrimas & salutem.	ibidem
In cunabulis fuit mirè omnipotens.	313	Cur inclinato capite emisit spiritum.	264
Ex isldem pugnavit, & vicit ut dux.	ibid.	Passus est malum punicum,	372
Sub hoc puero duce expugnare oportet pravas concupiscentias.	324	Est patientiæ exemplar.	153
Pugnavit humilitate, & vicit.	ibid.	Est liber vitæ.	213
Est alter Hercules, in cunis angues conterens.	ibid.	Resurgens, cur primò mulieribus apparuit?	315
Vexillum ejus panniculi, quibus involutus.	ibid.	Apparuit peccatoribus præ aliis.	ibid.
Item scænam.	ibid.	Erga peccatores est valdè benignus.	ibid.
Milites habet pedites & equites.	34	Aberantes revocat cordis sui ostensione.	313
Vitam asperam, & verè militarem ab infantia duxit.	323	Mulum desiderat salutem illorum.	49. & 50
Vix indutus ille, qui vestit omnia.	325	Quamvis gloriosus, nihil dimittit de ingenita mansuetudine.	97
Omnis ejus miseria, nostra salus est.	ibid.	Cum S. Thoma Apostolo fuit argumentatus, & eundem conclusit.	113
Torus amabilis nos ad amorem invitat.	ibid.	Vestigia pedum ejus hodie dum visuntur.	140
Statua illius in præsepî posita, vocavit & convertit Turcam quendam.	326	In lapide prope torrentem Cedron deosculantes, quas habeant indulgentias.	ibid.
In hunc puerum peccare non oportet.	327	Quamvis continuo terantur, inter gra manent.	ibid.
Fuit pulcherrimus.	ibid.	Vestigia in monte Oliveti, quamvis inde terra excavetur, pristinum statum non amittent.	ibid.
Oculi ejus visî lucidiores Sole.	ibid.	Ecclesiæ summitas ibidem quâ ascendit, occludi non potuit.	ibid.
Est hortulanus.	363	Soror ejus & frater efficimur credendo, mater prædicando.	245
Est lux & doctor, mundi.	387	Christum sequi quid sit?	138
Ejus exemplum efficacius quàm doctrina.	134	Quomodo sequi debeamus?	140
Tanquam famulus nobis lucernam præfert.	39	Imitatio ejus, frigus animi expellit.	141
Divinitas in humanitate est quasi lucerna in vase.	ibid.	Cur voluit sectatores etiam pati, cum pro omnibus satisfecerit?	143
Via ejus via tuta, licet dura videatur.	146	Eum non nisi à longè sequi possumus.	ibid.
Magister fuit, & simul quasi discipulus.	403	Valdè paucos habet imitatores.	93. & seq.
Est turrus & passer.	409	Quidam sequuntur, sed non propter ipsum.	146
Primus virginitatis magister.	ibid.	Nihil prodest sequi, nisi assequamur.	ibid.
Celebravit festum Dedicationis Ecclesiæ.	419	Sequendo ipsum, canes venaticos imitari oportet.	ibid.
Resuscitaturus Lazarum, quare flevit?	124	Statim sequi debemus, & non diu differre.	ibid.
Cur mutos, & nullam mutam sanavit?	127	Hunc imitati fuerunt Apostoli.	90
Nunquam habuit aliquem morbum,	46	Partiis Ecclesiæ Sancti Dionysii ipse consecravit.	410

RERUM NOTABILIVM.

Jus amicis præstandum, quod ipsi vellemus præstare.	217	Comædus dum propter senectutem non placet, solus coram Deorum statuis clamat.	246
Mendicus lyrâ coram imagine ejus ludens, mercedem recepit ab eadem.	380	Confessio venialium, & aliâs confessorum valdè utilis.	28
Christianus sine causa est, quisquis Christum non sequitur.	140	Pulchritudinem animi caulat.	330
Christianorum veterum sancta consuetudo, pueros per Martyrum vestigia ducentium.	142	Pœnarum est compendium.	314
Christianus primus fuit S. Andreas.	264	<i>Vide Pœnitentia.</i>	
Ciconiarum nido pater filios imposuit præ inopia, tanquam ab ipsis nutriendos.	282	Confessarius potiùs minùs pius, quàm minùs doctus eligendus.	394
Cimbri milites in acie colligant, ne fugere possent.	33	Est putator vineæ animæ:	363
Cimeri sunt populi juxta Bosphorum habitantes.	127	Conscientiæ omnium dissimiles.	278
Nunquam vident Solem.	ibid.	Consolatio animæ magna datur Religiosis.	423
Circumspectio magna in parentibus & superioribus circa subditos, requiritur.	373	Constantinus Imperator à S. Petro in somnis apparente jussus S. Sylvestrum adire.	366
Hanc docent oculata Ezechielis animalia.	ibid.	Baptizatus, ac leprâ sanatus.	ibid.
S. Clara mater voce Crucifixi eruditur de prole futura.	126	Basilicas duas SS. Petro & Paulo ingentes ædificavit.	ibid.
B. Clara de monte Falco magnam à Deo scientiam acceperat.	289	Ad fundamenta ponenda Basilicæ S. Petri 12. cophinos terrâ plenos asportavit.	ibid.
Toram Christi passionem cordi impressam habebat.	ibid.	Magnis muneribus exornavit.	ibid.
Vanæ gloriæ omninò expers.	ibid.	Super sepulchra duorum Apostolorum ingentes cruces aureas posuit.	ibid.
Claudiz virginis Vestalis suspectæ de crimine, pudicitia miraculo comprobata.	408	Idolorum templa destruxit.	ibid.
Cleopatra magnum in verbis leporem habuit.	242	Omnia fecit contraria quàm Imperatores persecutores.	369
Clodovæus Rex Galliæ à S. Remigio baptizatus.	369	Passionem Christi ante palatii vestibulum depingi curavit.	ibid.
Ab eodem jussus idola destruere.	ibid.	Consuetudo inveterata est, pelli æthiopis, quæ lavari non potest.	116
Cæcus est omnis peccator.	345	Per gratiam Dei relinqui potest.	ibid.
Adolescens terram versus cæcus, ad cælum oculatus ad fidem conversus fuit.	ibid.	Jurandi consuetudinem deposuerunt quidam spei luctri temporalis.	166
Senecæ ancilla cæca & fatua se cæcam negabat.	ib.	Consulens aliis, qualis esse debeat.	194
Cæli angusta est porta.	116	Contemplatio cælestium omnibus mundi delictis delectabilior.	212
Hanc ut ingredientur peccatores, sarcinas deponant peccatorum.	ibid.	<i>Vide oratio.</i>	
Vim patitur, & violenti rapiunt illud.	225	Convallus Scotiæ Rex, valdè Crucis venerationi addictus.	35
Cœlibes dicti quasi cœlites.	207	Conversatio <i>vide Societas.</i>	
Cognitio sui est valdè necessaria.	346	Conversioni peccatorum studere debemus.	350
Conjuges amisâ virginitate, quomodo agnum sequi debeant.	143	Saluti eorum spiritali propria bona temporalia postponenda sunt.	333
S. Colonia honorata est à Deo per sanguinem & reliquias S. Ursulæ ac sociarum virg.	122	Etiâ propria vita exemplo Christi,	ibid.
Color purpureus sive sanguineus passionem significat.	37	An hoc studium sit optimus ad perfectionem acquirendam modus?	116
Columbas noluit Deus offerri, sed earum pullos, cur?	46	Melius est mortificatione.	74
Columbæ speciem quare diabolo non permillum assumere in paradiso.	297	Item misericordia & liberalitate in pauperes.	ibid.
Repræsentat B. V. Mariam.	ibid.	Unicam convertere majus est omnibus aliis miraculis	ibid.
Comestio pura intentione facta, valdè est grata Deo.	228	Majus	
<i>Cœlestis Panthei Pars II.</i>		M m m	

RERUM NOTABILIUM.

Majus omnium virtutum actibus & meritis hominum.	331	Crocotta se ipsum Imperatori tradidit, ac premium ei, qui eum traderet, promissum, reportavit.	316
Huic studio quomodo incumbant cum magno studio illiterati ac mulieres.	76	Crudelitatis maximæ exemplum.	175
Eis magis interdum adscribenda alterius conversio quam ei, qui videtur Pater spiritualis.	78	Crudelitas Herodis.	312
In die revelationis, etiam se habere filios spirituales inveniunt.	ibid.	Crux est equus regius, quo vehemur in cœlum.	210
Convertens alium, meritò coronâ civicâ coronandus.	331	Est arbor malogranatorum.	372
Exempla eorum, qui huic studio operam diligenter dederunt.	216. 331	Sola facit nobiles in aula Christi.	33
Convivia lasciva & distractionibus plena, damnantur.	127	Omnes sumus <i>Ordinis Crucigeri</i> .	34
In convivio possunt esse viri <i>vocales</i> , juvenes <i>semi-vocales</i> , mulieres <i>consonantes</i> , puellæ <i>mutæ</i> .	245	Est Christianorum gloria.	35
Fercula superflua pauperibus maximè domesticis submitienda.	225	Amatores illius à Christo post mortem multum honorantur & quomodo.	ibid. & seq.
Bi comparatur prædicatio.	246	Eriam ab hominibus.	36
Cornelia Grachorum mater, honestam filiorum educationem thesauris præferebat.	48	In Cruce gaudendum.	35
Fuit eloquentissima.	245	Nedum Religiosi, sed vel maximè sæculares habent, & portant crucem suam.	ibid.
Cornelia Lampugnata iussu choreas ducere, mirè se in pedibus affligebat.	259	Ab omnibus amatur, sed maximè in nummis	257
Cornelia virgo Vestalis à Tiberio ad 5000. Philippæos dono accepit.	408	Magnum ejus pretium.	ibid. & seq.
Coronæ variæ victoribus dabantur.	330	Quibuldam dura apparet, aliis amabilis.	251
Mundus tres coronas apparat suis: tres longè pretiosiores Deus famulis suis.	333	Per illam efficitur nummus Dei.	59
Avarorum corona ex aurichalco.	ibid.	Verus Crucis amator fuit S. Andreas.	ibid.
Lascivorum florea.	ibid.	Cruces venales Angelus in theatro exposuit.	260
Superborum frondea.	ibid.	Crucis duplex genus.	263
Virginum aurea.	ibid.	Cincta stellis in cœlo apparuit in obitu S. Eusebiæ Virginis.	ibid.
Prædicatorum stællea.	335	Hanc solam sibi reservavit.	ibid.
Sacerdotalis superat omnes Imperatorum coronas.	334	In morte amplexanda est.	ibid.
Variæ Regum narrantur coronæ.	335	Exempla idipsum factitantium.	ibid. & seq.
Per tolerantiam adversorum obrinenda.	ibid.	In morte alacriter completi, magnum est omen salutis æternæ.	175
Beatorum corona qualis?	ibid.	Crux aurea Moguntia 600. libras habens.	257
Corpus magis amatur quàm divitiæ.	119	Romæ in æde S. Petri 100 libras, gemmis pretiosissimis vermiculata.	ibid.
Corvus primò cadaveris oculos eruens, diabolum præsentat.	345	Crux in templis consecratis linita oleo, quid?	433
Colta Lusitanus Cardinalis quomodo famulorum animos sibi devinxerat.	175	Cupido certat cum morte.	91
P. Cottonus Soc. Jesu magnam cum Angelis familiaritatem habuit.	151	Cur oculis obvelatis pingatur?	342
Ab eisdem ipsi multa de aliis revelabantur.	ibid.	Cur pueruli forma?	454
Corunx quid faciat, dum mare vult trajicere.	404	Curtii Romani totor propter victoriam tripudians, abortum effudit.	354
Crates Philosophus paupertate voluntaria floruit.	116	S. Cyprianus prolata mortis sententiâ, respondit: <i>Deo gratias</i> .	200
		Cytiacus latro dimissus quod infansulis vitam servasset.	365
		Cyri mater visa sibi est palmitem generare.	127
		Perfas ad rem arduam aggrediendam, quomodo excitavit ipse Cyrus?	114

- Tria D. D. D. sunt hominis ruina. 8
- D**æmon, *vide* diabolus.
- Daniel liberavit Susannam adulterii suspicione. 241
- Daphnis Nymphadum Phœbum amantem fugit, mutata in laurum. 169
- Virgines docet fugere libidinosos amatores. *ibid.*
- Darius quid magis ex rerum natura exopravit? 372
- Eum filii sui indolem habere desiderabat Alexander. 327
- David totâ vitâ peccatum etiam remissum deflevit, 22
- Lachrimæ ipsius, & Jonathæ, dolium repleverunt. *ibid.*
- Semei injurias patienter tulit, & cur? 24
- Unde eum regnaturum cognovit Saul? 31
- Ejus insignia? *ibidem*
- A propriis filiis, ab aliis, & à Domino tribulationem passus. 88. & seq.
- Strenui laboris exemplar. 161
- Spe mercedis animatus fuit contra Philisthæum. 164
- Cur Absolonem fugiebat? 169
- Deditus valde erat orationi. 400
- Sæpè se ad se revocabat, & à Domino referebat. 233
- In suam utilitatem permissus fuit à Deo cadere. 315
- Post pœnitentiam statim dignus sacrificio judicatus. 317
- Tulit coronam pretiosam de capite idoli, & fecit sibi diadema. 334
- Deas virgines finxerunt gentiles armatas, & cur? 166
- Dedicationis Ecclesiæ cæremoniæ contra hæreticos defenduntur. 419
- Templi Salomonis solemnem, gratam Deo fuisse, miraculis comprobatur. *ibid.*
- Christus suo exemplo celebrandam docuit. *ibidem.*
- Dedicatio templi B. V. Aquigrani solemnis valde fuit. *ibidem.*
- Ad hanc è tumulis advenerunt S. S. Monulphus & Gondolphus Trajectentes Episcopi. 420
- Parisis Ecclesia S. Dionysii ab ipso Christo consecrata est. *ibid.*
- Ingrediens Ecclesiam consecratam, probabiliter accipit remissionem venialium. *ibid.*
- Templum animæ nostræ dedicatur per baptismum. *ibid.*
- Sublimiori modo per vota Religionis. 422
- Defendere se potest quilibet cum moderatione inculpata tutelæ, licet occidat peccatum in æter-

- num damnandum. 219
- Defuncti, *vide* Purgatorium.
- Ad delectationem ex visione perceptam quid requiratur? 209
- Delectatio venerea deliberata, semper est peccatum mortale. 416
- Etiam in sponsis vel viduis de actu futuro vel præterito. *ibid.*
- Demosthenis facundia plus valebat ad urbem defendendam, quàm Themistoclis animus bellicosus. 240
- Dens unus smii candidi quanto à barbaris cultu celebratus? 396
- Detractio meritò damnatur. 127
- Deus omnia facta, & cogitationes in fastos redigit. 18
- Est aurifex igne tribulationis purgans electos. 89
- Est Pellio. 51
- Non permittit hominem tentari ultra id, quod potest. 87
- Martyres ut phrygio, Confessores ut picior tractat. 121
- Ante incarnationem vehementer desiderabat ad homines venire. 126
- Post peccatum Adæ usque ad nativitatem B. V. Mariæ fuit Deus ultionum, & quasi sol in leone. 130
- Post B. Virginem fuit Sol in Virgine. *ibid.*
- Magnâ providentiâ omnibus Angelos custodes adhibuit. 149
- Quis ut Deus?* magnum contra tentationes præsidium. 153
- Creaturus hominem cur dixerit: *Faciamus hominem, & non fiat*, sicut in aliorum creatione? 161
- Est Sol, à quo oculos avertere non veremur. 204
- Visionis Dei excellentia describitur. *ibidem.*
- Illum cognoscere, est vita æterna. 205
- Triplici visione videtur. *ibidem.*
- Omnia in ipso vivunt excellentius quàm in se ipsis. *ibidem.*
- Semel illum vidisse, est omnia didicisse. 205. & seq.
- Videre, est omnia possidere. 206. & seq.
- Omnibus se in beatitudine communicat. 212
- Est sagittarius, & artem sagittandi docet. 227
- In eum tanquam in scopum omnia referenda. 133 & seq.
- Mirabilem famulis suis etiam indoctis dat interdum sapientiam. 240
- In omnibus creaturis valde mirabilis, sed maxime in suis Sanctis. 277

INDEX ALPHABETICUS.

In tribus potentia ejus manifestatur: sc. facierum, conscientiarum, ac mortis dissimilitudine.	279	Habet etiam multos martyres.	375. & seq.
Multa beneficia nobis occultè donat.	282	Illis gloriatur, ac Christo exprobrat.	ibid.
Permittit interdum Sanctos cadere ob majus bonum.	306	Inter homines primus nomen Dei usurpavit.	391
Illos ut pilas exercet.	309	P. Didacus Caravallius pro salute proximi magnum laborem suscepit.	161
Theriacam facit, dum peccatis peccata sanat.	283	P. Didacus Martinez orationi fuit valde addictus.	400
B. V. Maria nihil perfectius produxit.	194	Didymus Grammaticus 4000. libros scripsisse dicitur.	206
Peccata delens, nullum relinquit vestigium.	309	Dies Natalis, vide Nativitas.	
Valde benignus erga peccatores.	307. & seq.	Dignitas utrum Pontificia, an Doctoralis illustrior?	386
Opus lapidis saphirini sub pedibus ejus à Moyle visum, quid?	319	Dignitates & officia cui conferti debeant?	237
Non potest virginitatem, ita nec innocentiam perditam reparare.	362	Dinarchus Phidon à laqueo abstinuit, ne funem carnis emere cogeretur	178
Primus fuit hortulanus.	363	Diocletianus ad duos milliones Martyrum occidit.	329.
Quamvis ubique sit, specialiter tamen est in anima justi.	422	Diogenes Philosophus paupertate voluntariâ excellent.	16
In afflictione est benedicendus exemplo Sanctorum.	196. & seq.	Magnas sustinuit propter unam gloriam afflictiones.	286
Divinitas in humanitate est quasi lucerna in vase.	138	In demortui perâ duæ effigies amasæ repertæ.	376
Divinus amor, vide Amor.		S. Dionysius visâ B. V. Mariæ pulchritudine, obtupuit.	395
Diabolus non credebat Job timere Deum, nisi post tentationem.	86	Discendi tempus est tota vita.	395
Est faber igne sufflans prunas.	89	Disputationis certamen claudatur.	242
Est leo crudelis.	154	Discrimen inter certamen bellicum & scientiæ.	ibid.
Circumdat moribundum, ac quasi obsidet.	106. 331	In hoc certamine quandoque ab utraque parte victoria reportatur.	ibid.
Aspectus ejus mortem formidabilem reddit.	106	Divitiæ olim dictæ suppellex & quare?	119
In morte etiam sanctissimis aparet.	ibid.	Nomine pellis significantur.	ibid.
Tum est maximè truculentus.	154	Libenter exponit homo pro conservatione sui corporis	ibid.
Ad 15000. dzmones conveniunt in cellam Monachi cujusdam moribundi.	106	Quomodo eis utendum?	ibid.
Multas artes nocendi habet.	ibid.	Eas in pauperes distribuendo, corona constanda est.	314
Sustinere non potest nomen Mariæ.	108	Doctor caveat, ne se faciat familiarem.	23
Animam ad purgatorium destinatam, non tangit.	154	Dissidium inter duos, an vivis, an potius animabus in purgatorio subveniendum?	215
Probabile est homini ab initio vitæ statim adjungi dzmonem.	155	Ut tales fiant, multi intrant religiosum statum illecti à parentibus.	212
In obsessi corpore respicere noluit imaginem S. Dominici, & quare?	234	Adumbrati sunt per fortes lectum Salomonis ambrosiosos.	387
Quandoque est elinguis, quandoque facundus & loquax.	242	Sunt collum sponsæ	ibid.
Tentaturo hominem, quare non permissum assumere figuram columbæ?	397	Sunt stellis similes.	ibid.
Expulsus ab obsesso, & tanquam peregrinus ab alio exceptus, filium hospitis invasit ac extrinxit: & quare?	230	Sunt fulgura coruscantia.	389
Vivit, quando peccamus, occiditur, quando à peccatis abstinemus.	325	Sunt phari lucidæ ac sublimes in mari,	253
Tentationibus electis coronas fabricat.	333	Sunt lampades.	389
Peccatores excæcans, corvo assimilatur.	345	Verus, magister simul & discipulus esse debet.	394
Est draco, & quomodo alligandus?	370	Vani Doctores, qui de sua scientia gloriantur, darguantur.	391

Supra

Supra
con
Quò
Eis i
ciden
Doct
pic
Quo
ad g
Tali
Tale
quan
Doctrin
Qua
A sco
Men
Sine
Dolor
Dolosi
Bene
S. Dom
sibi
Omni
Libe
Cita
Domit
nece
Ejus
In d
hom
Dux q
Duc
qua
Dux
Duc
Iten
Sic &
infa
Oim
Fide
E Bri
Ecc
Cel
Edbur

& seq. 391
 ibid. 161
 agnum 400
 dicitur. 206
 lustrior? 386
 237
 n carius 178
 die. 329. 372
 excel- 16
 afflictio- 286
 tra. 376
 oluptu. 305
 395
 242
 e. ibid.
 parte vi- ibid.
 ibid. 119
 ibid.
 sui cor- ibid.
 ibid.
 lauda est. 314
 23
 animabus 215
 am illecti 232
 nis ambi- 387
 ibid.
 ibid. 389
 253
 389
 et. 394
 tur, re- 391
 Super-

Superbia eorum ex minimarum rerum ignorantia convincitur. 392
 Quò quis doctior, eò se minus doctum intelligit. 45
 Eis imputantur mala ex ipsorum ignorantiam accidentia. ibid.
 Doctor sine doctrina, est carbonario aut asino Ætopico similis. ibid.
 Quidam Juris utriusque Doctor promotus, non nisi ad grammaticam idoneus repertus. ibid.
 Talium promotio describitur. ibid.
 Tales promoventes, ac Ecclesiis præficientes, tanquam publicè probatos, peccant mortaliter. ibidem.
Vide Prædicator.
 Doctrina spiritualis lacti comparatur, 246
 Qualis esse debeat? ibid.
 A sceleribus revocat. ibid.
 Mentes illuminat audientium, 247
 Sine vita, est lucerna sine oleo. 45
 Dolor sine teste, est verus. 19. 279
Dolor de peccatis, vide Pœnitentia.
 Dolosæper vulpes representati. 114
 Bene foret regnis, si tales abessent. ibid.
 S. Dominici præsentia frui, summo honore ducebant sibi Cardinales, &c. 38
 Omnia sua ad Deum referebat. 233
 Libellus ter in ignem projectus intactus exiit. 297
 Citatur pro immaculata B. Virginis Conceptione. ibid.
 Domitiani Imperatoris dies natalis 2500. gladiatorum nece contaminatus. 23
 Ejus in jaculando dexteritas. 227
 In duello perire decennii spatio in Gallis ad 18000 homines. 379
 Dux quam necessarius exercitui? 320
 Duce leone, formidabilior cetvorum exercitus, quam leonum duce cervo. ibid.
 Dux nolter Christus infans. 321. & seq.
 Duce infanto pugnarunt Elei & vicerunt. ibid.
 Item Brabantini. ibid.
 Sic & Illyrii contra Macedones duce Eoropo adhuc infante. 324
 Oim vitam asperam & militarem ducebant. 325
 Fidelis ducis exemplum. 372

E.

Erietati dediti martyres sunt diaboli. 40
 Ecclesiæ genæ, sunt Martyres utriusque sexus. 373
 Collum, Doctores. 247
 Edburga Eduardi Regis Angliæ filia, probè in puericia

fuit educata. 48
 S. Edmundus mira pietate vulnera Christi moribus osculabatur. 264
 Electio inter res charissimas, est valde difficilis. 372
 Eleemosyna in secreto facienda est. 279
 Maxime pauperibus domesticis. 280
 Danda est ad eum modum, quo Moniales per trochleam escas porrigunt. ibid.
 Hoc docet Deus, occultè beneficia largiens. ibid.
 Hebræi jactabundè offerebant. 284
 Non ad famam, sed ad pauperis famam sopiendam exhibenda. 285
 Exempla diversa narrantur. 155. 178. & seq.
 Elei infante duce pugnantes vicerunt. 321
 S. Eliæ Prophetæ in utero existentis sanctitas futura patri per visionem prænuntiata. 55
 Regi Achab resistebat, & Jezabelem fugiebat, & quare? 182
 Elisabeth mater S. Joannis Bapt. multum profecit ex præsentia B. Virginis. 8. 5. & 4
 Mysterium incarnationis didicit. 11
 Ad S. Elisabethæ sepulchrum ad duodecies centena millia hominum convenerunt. 40
 Elisabeth Angliæ Regina diem natalem magna solemnitate celebrari curabat. 128
 Nativitatem B. V. minusculis, suam majoribus characteribus in calendariis imprimi jussit. 133
 Elisæus vivens cum magno labore miracula patravit, Mortuus sine difficultate. 42
 A pueris illuditur. 419
 Eloquencia trahit animos quocumque voluerit. 240
 Flumini comparatur. ibid.
 Plus valet ad defendendam civitatem, quam fortitudo bellica. ibid.
 Talem dat Deus suis famulis etiam simplicibus, quæ sapientes mundi confundat. ibid.
 Id ipsum exemplis comprobatur. 242
 Quidam eloquentiâ insignes recensentur. 241
 Etiam fœminæ quædam floruerunt. 244
 P. Elzearius Dorelon levia peccata vehementer abominabatur. 343
 S. Ephrem laudatus. 391
 Epicteti lucerna fictilis post mortem centum Philippensis vendita. 152. 398
 Episcopali dignitati debet esse conjuncta doctrina. 393
 Utrum præstantior doctorali? 386
 Epiphanius elegans bellicosi signiferi. 45
 Equestris ordinis quomodo fieri debeamus. 32. & 54
 Inter equites Hispaniæ primum locum tenent equites S. Jacobi. 34

INDEX ALPHABETICUS.

Eorum origo quæ? ibid.
 Vivunt sub S. Augustini Regula. ibid.
 Voto obligantur ad profigandos Mauros & Saracenos ex Hispania. ibid.
 Ex toto ordine 300. ad bellum progredi debent Religionem professi. ibid.
 Magister ordinis quantos redditus percipiat annuè? ibid.

 Talis eques verè fuit B. Henricus Suso, Ordinis Prædicat. ibidem.
 Equus adeo velox, ut 110. milliaria curreret, & continuaret cursum 118. dies, ab Imperatore repudiatus, & cur? 196
 Esther Regina non delectabatur vanitate gloriæ regalis. 237
 Accedens Regem, blandè fuit excepta. 293
 Non fuit comprehensa sub lege mortis, constituta Regem aduentibus. ibidem.
 Mira ejus pulchritudo. 303
 Præfiguravit B. V. Mariam. ibid.
 Eva triplex væ per peccatum intulit. 398
 Eucharistiam sumere non debemus in peccato mortali. 132
 Angeli eripuerunt sacram Hostiam de corpore peccatoris defuncti, & tradiderunt B. Joannæ à Cruce sumendam. 217
 Euclides procul veniebat in habitu muliebri Athenas ad Socratem audiendum, & cur? 388
 S. Eulaliæ generosus in tormentis animus. 76
 Euphrasia virgo Nicomedicensis pro castitate tuenda se sagam finxit, & mortem à proprio proco impetravit. 189
 Euphrosynus SS. Simonis & Judæ Apostol. Diaconus turpiter accusatus, miraculosè est liberatus. 197
 Euplius martyr gratias Deo agebat in morte. 200
 Europo duce infante, Illyrii Macedones superarunt. 324

 B. Eusebia virgine defuncta, crux in cælo stellis circumscripta apparuit. Et cur? 266.263
 S. Eustochium obediens & pia erga matrem. 49
 Euthydemus Philosophus nolebat videri aliquid à quoquam discere. 391
 Exemplum efficacius quàm verbum. 136
 Instar magnetis trahit. ibid.
 Ad hoc nobis exhibendum, Christus venit in mundum. ibidem.
 Est lucerna, quam sequi par est. 131
 Est carbo extinctos inflammans. 403
 Exercitus sine duce, est corpus sine spiritu. 320
 Ezechielis encomium. 18

F.

FAbulis veritate caret, non tamen ratione. 112
 Facies omnium hominum diversas esse, valdè mirum. 279
 Facundia, vide Eloquentia.
 Fœmina, vide Mulier.
 Fama non plurius æstimanda quàm virginitas. 188
 Eam quidam amore virginitatis contempserunt. ib.
 Familiaritas, vide Societas.
 Famulis non debet negari merces, sed statim solvi. 170
 Quænam sit justa eorum merces? ibid.
 Ad furtum, plus in eis requiritur, quàm extraneis. ibidem.
 Non est aliquid de mercede detrahendum, quando sine culpa utensilia frangunt. ibidem.
 Egroti à Dominis benignè excipiendi, non ejiciendi. ibid & seq.
 Aucâ eorum diligentia, augeri debet & merces. 172
 Sic à Deo tractabuntur Domini, sicut ipsi servos tractaverunt. ibidem.
 Opera servilia debent pura intentione peragere. 236
 Crudele exemplum famuli in herum suum. 174
 Exempla pietatis in illos. 113

Vide operarius & paterfamilias

 Fausti historia vel modicè lecta, graves diaboli tentationes inducit. 57
 Febris à fervendo dicta. 95
 Unde oriatur in corpore humano? ibidem.
 S. Fechini futura sanctitas visione quadam prænuntiata. 13
 S. Felicitas magis se matrem exhibuit lacte doctrinæ pascendo filios, quàm corporali. 247
 Ferdinandus Imperator valde devotè celebrabat diem suum natalem. 312
 Ferdinandus Rex Castellæ deposito ornatu regio, cilio tectus mortuus est. 325
 Ferdinandi Portugalliæ Principis magna erga S. Michaëlem devotio. 157
 Felicem ei mortem impetravit S. Michaël. ibid.
 S. Ferdinandus de Montroji Soc. Jesu, valde orationi addictus. 400
 Fidei nostræ tamquam merces correspondet claritas Dei visio. 205
 Fides sola non sufficit sine mortificatione ad salutem. 143
 Fidelitas canis erga Dominum suum. 146
 S. Filani Abbatis sinistra manus in tenebris dexterae scribenti instar facis prælucebat. 89

Filiorum

Filiorum
 da.
 Sanct
 Eorum
 Inter
 Pon
 tiam
 Filius
 Filia
 Fimus i
 bitus
 Feni m
 de.
 Fiere, t
 Florea c
 Fons Br
 Formica
 Foroi
 S. Franc
 Magi

 Fratr
 In af
 Ad u
 in ec
 Magn
 Prop
 S. Franc
 venci
 Hand
 Sub
 spect
 B. Franc
 pari g
 Semp
 B. Franc
 P. Franc
 tiner
 Francis
 Frederic
 dies
 Frigus a
 Expe
 Figa de
 in so
 S. Fulger
 dem

- Filiorum honesta educatio thesauris est preferenda. 45. 348
 Sanctitas illorum, est parentum gloria. 45
 Eorum egregia facinora parentibus attribuuntur. 47
 Inter ipsos & parentes nulla est invidia. 54
 Pompejus Atticus nunquam cum matre in gratiam rediit, nunquam offendit. 298
 Filius prodigus à Patre benignè receptus. 314
 Filia parentibus orba cur pupilla dicta? 348
 Finis in quo jacuit S. Job magna in veneratione habitus. 36
 Fœni manipulus vexillum fuit Romanorum, & unde. 326
 Flere, *vide* Lachrimæ.
 Florea corona est corona lascivæ. 334
 Fons Bruxellis in aula regia insignis. 25
 Fornicæ docent diligentiam in labore. 3
 Fornicatio, *vide* luxuria.
 S. Franciscus ab impudicâ tentatus, insiliit in ignem. 69
 Magnam erga S. Michaëlem habuit devotionem. 156
 Fratres animabat spe retributionis æternæ. 167
 In afflictione gratias Deo agebat. 200
 Ad unius chordæ instrumenti musici contactum, in ecstasim raptus. 207
 Magno ardebat martyrii desiderio. 354
 Propter expianda venialia peccata semper fleuit. 20
 S. Franciscus de Paula in oratorio statum Desparæ venerabatur cum magno emolumento. 10
 Hanc permutare noluit cum alia pretiosissima. *ibid.*
 Sub ipsam conceptionem super summa tecti conspectæ faces, & cur? 65
 B. Franciscus Borgias, die quo moriturus erat, aliquid pati gestiebat. 140
 Semper valde recollectus in Deum ferebatur. 400
 B. Francisci de Sales pura in Deum intentio. 244
 P. Franciscus Onuphrius Soc. Jesu septem horas continenter in oratione persistebat. 399
 Francisci de Benafides epitaphium. 134
 Fredericus Baronius Cardinalis tot libros scripsit, quot dies in anno. 20
 Frigus animi quidnam in homine causet? 115
 Expellitur imitatione Christi. 140
 Fuga dedecet generosum militem.
 In solo castitatis prælio est gloriosa. 257
 S. Fulgentius duas in prædicando dotes habebat, sc. demulcere, & compungere. 391
- G.**
- P. Gabriel Logronius à flagellatione à Christo Julius cessare. 140
 Galenus 112. morbos in uno oculo notavit. 111
 Gallina ovo posito glœccitans repræsentat jactatores. 29. 41
 P. Gaspar Barzeus magnos sustinuit pro salute gentiliū labores. 163
 Gaudia mundi, nulla; cæli sunt amplissima. 212
 Majus est de re non amissa, quàm de inventa post amissionem. 209
 Gedeon jussus cum puero suo in castra hostium descendere. 322
 Hic puer Christum repræsentat. 321
 Lagenæ fractæ sunt solum Martyrum. 100
 Gemma, *vide* Lapis pretiosus.
 Genæ Ecclesiæ sunt Martyres in utroque sexu. 374
 Genadius medicus Carthaginensis de animæ immortalitate dubitavit. Et visio confirmavit. 204
 S. Genovesæ Virginis digiti instar cerei lucere videbantur. 89
 Gentilitia tessera, *vide* Insigne.
 Gerardus S. Bernardi frater moniturus exultabat. 109
 S. Gerardus Comes magno dolore recogitabat venialia peccata. 20
 S. Gertrudis vidit S. Mariam Magdalenam tot gemmis ornatam, quot peccata eluerat. 28
 Christus eam docet per solam crucem homines exaltari. 36
 Quàm utile sit scribere vel docere pro salute animarum. 57
 Visiones caelestes scriptis mandavit. 289
 Gladiatores sub Trajano Imperatore ad rocco occubuerunt. 397
 Gloria præclaris factis acquisita, unico actu vitioso obfuscatur. 24
 Eius amatores ad veram & immortalem excitantur. 7
 Vana & mundana fugienda. 35. 370
 Expressa per falconem è vinculis emissum, cujus pedibus nolæ adherens. 200
 Difficilè cohibetur. *ibid.*
 Ea nihil est inanius. 286
 Omnes passim ac promiscuè titillat. 251
 Exempla eam vanè quærentium & fugientium. *ibid.*
 Ea vermiculus, qui radendo, opera nostra bona facit marcescere. *ibid.*
 Est vilissimum pretium, quo res magna momenti venduntur. *ibid.*
 Quædam ejus descriptiones. *ibid.*
 ER

INDEX ALPHABETICUS

Est fur blandè ac dulciter irrepens & spolians me-
ritum virtutum. 290
Monachus post multas virtutes propter illam dam-
natus. ibid.
In cantu quærens vanam gloriam, à Deo punitus.
338
Magno labore ac dolore eam sibi comparabant
gentiles. 110. 380
Absque periculo illius opera bona possunt publicè
fieri. 203.
Nomina & insignia templis, aris, &c. imponi. ibid.
Virtutes propriæ aliis enarrari. ibid
Godefridus Bullonius è Lotharingica domo, primus
Hierosolymitanum regnum recuperavit. 194
Ejus epitaphium. ibid.
Godefrido III. Duce Brabantæ puero exercitui in cu-
nis præposito victoria reportata. 321
P. Gonfalusus de Lyra Soc. Jesu vehementer orationi
fuit addictus. 399
Græci eloquentia excelluerunt. 32
Gratitudo erga Deum nascitur ex memoria præterito-
rum peccatorum. 23
Gratiarum actio reddenda ei in prosperis & adver-
sis. 196 & seq.
Exempla Sanctorum in tribulatione gratias agen-
tium. ibid.
Plus valet in morbis unum *Deo gratias*, quàm sex
millia in statu sospitatis. 200
Soli Christiani hoc nōrunt, pro beneficiis etiã Ju-
dæi & idololatræ. ibid.
Eo major debet esse, quò major adversitas. ibid.
Gregorius XIII. Papa valdè liberalis in pauperes. 289
Plurima Collegia in Oriente condidit ad juven-
tem instruendum. 281
Gregorii Nazianzeni encomium. 73

H.

Hæretici levi supplicio ad quamlibet fidem perducì
possent. 96
Non sequuntur Christum. 140
Hostes virtutum, maximè castitatis, ibid. & seq.
Omnes abominantur austeritates. ibid.
Eorum pœnitentia, omne genus voluptatis, ibid.
Eorum doctrina in clamore consistit. 143
Est ejulatus dæmonum. ibid.
Loquacitas, eorum divinitus in quibusdam puni-
ta. ibidem.
Lac suave, sed venenosum propinant. 247
Sunt lamæ, humanam faciem, sed belluina corda
gestantes. ibid.

Nutrices diaboli. ibid
Ignes fatui. 390
In defensionem sui erroris morientes, fiunt marty-
res diaboli. 377
Roborantur à diabolo ad mortem sustinendam. 419
Derident Ecclesiæ ceremonias. ibid.
Anabaptistæ indocti à diabolo erudiuntur. 143
Lolhardorum impia dogmata quæ? 377
Secta impurorum qualis? ibid.
Flagellantium & Cruciferorum? ibid.
Quidam Societatem Jesu pervertendi animo ingres-
sus, deprehensus ad triremes fuit damnatus. 237
Hecatombas iis sacrificavit Pythagoras. 269
Heli filiorum peccata non notabat, quæ à toto populo
notabantur. 347
Helladius luciferianus hæreticus à S. Hierouymo supe-
ratus & conversus. 144
S. Henricus Imperator à S. Michaële in judicio defen-
sus. 155
B Henricus Suso Ord. Præd. eques Christi. 34
In ecstasi raptus, in corde suo vidit crucem auream
nomine Jesus insignitam. 264
Citur pro Immaculata B. Virginis Conceptione.
298
Henricus Garnetus in vita vilis, in morte pretiosus 176
Nominis anagramma versibus explicatum. ibid.
Hercules, quia totum corpus tegere nequibat pelle
leonis, partem vulpinæ affuit. 115
Quid per hoc moraliter indicetur? ibid.
Vix natus, in scuto exceptus fuit. 147
Lucians cum tauro cornu ejus infregit. 161
In cunis angus contrivit.
S. Hermenegildi sanguis à patre fusus, multos ad fidem
convertit. 374
Hermocrates infirmatus mori maluit, quàm pecunias
in medicos infumere. 378
Herodes & Pharaon tantum celebrasse leguntur nata-
lita sua. 117
Illa uterque sanguine humano cruentavit. ibid.
Cur cœnam, & non prandium narratur exhibuisse.
ibid.
Ejus crudelitas describitur. 352
Concilium quomodo pueros occiderit, sceleris &
amentia plenum. ibid.
Quinam illum imitentur? 313
Hyems animæ quando est? 363
S. Hieronymus laudatur. 391
Ob custodiam pudicitia habitavit in eremo inter
feras. 184
Semper, & à quolibet discere desiderabat. 395

Hieron

Hieron
fert
bet.
Hieron
Cor
Hercar
Reg
Hispan
ri fe
Hispan
suis
Mag
illiu
Homon
Om
Inte
Ab
De
Nun
Cur
non
Nat
Est
De
Hon
Hu
Homi
O
tru
& q
Honor
S. Hoo
deri
S. Hon
tus.
Horat
fici
Horte
natu
Hortu
Hortu
rare
Pri
Qu
Qu
Sen
S. Hup
te v
Humi
C

INDEX ALPHABETICUS

Mirum prodigium in resuscitatione.	41	In sacrificio Missæ totus exardecebat.	80
Maximæ occisorum multitudinis.	28	Frequentabat orationes jaculatorias.	ibid.
S. Jacobi Ordo, <i>vide</i> Equites.		Libidinosum juvenem à scelere revocavit.	62
S. Jacobus Minor cognatus Christi.	19	Maximas passus tribulationes.	63
Jacobus Tirus Soc. Jesu, ex nimio studio spiritus fervore extincto, à S. Ignatio emendatus.	401	In illis charitas non diminuta.	61
Jactantia, <i>vide</i> vana gloria.		Litteras priusquam lectas igni tradit.	65
Jaculandi arte periti recensentur.	227	Visa B. Virgine cum filio, terrenorum fastidium concepit.	ibid.
Premia olim in scopo depicta, & quod quis tangebatur, hoc potiebatur.	233	Benignus erga inimicos.	ibidem & 66
Scopus in Galliis, in quo varia fercula depicta.	236	A vana gloria planè liber.	65
Jahel ducem Chanaanorum clavo occidit.	249	Magna humilitas.	69. & seqq.
Jaspis acuit visum, & lætificat animum.	336	Sine jactura illius etiam bona opera manifestabat.	289
Jejunii duplex genus.	263	Se nunquam depingi permisit.	70
Quæ debeat illius esse recta intentio.	233	Magnus zelus animatum.	71
Dissimulandum, ne videamur jejunare.	286	Chritas ad omnes se extendebat.	ibid.
S. Nicolaus à infatigabili bis in septimana jejunabat.	277	Misericors in pauperes & ægros.	73
Jeremias in utero sanctificatus est.	10	Ferventissimè catechismum pueris tradebat.	68
Jericho mundi figura est.	193	Ad id munus obeundum, voto obstrinxit Rectores.	ibidem
Destruitur tubis prædicationis.	ibid.	Concionantis verba 300. passuum intervallo distinctè intellecta,	ibid.
Idola à Constantino Imperatore, & Clodovæo Galliarum Rege destructa.	369. 367	Pluris faciebat hominem mortificationi, quàm orationi deditum.	6
Sacrificuli crudele Constantino consilium dederunt.	366	Adolescentulos ad studendum præmiolis allicendos dicitabat.	166
Idoli Pagoden ministrorum ac populi in seipso crudelitas.	376	Obstinatum Judæum tribus verbis convertit.	68
In civitate Mexicana quorannis plusquam 20000 corda humana offerri solita.	ibid.	Acriter increpante eo quendam, tota domus concuti visa est.	ibidem
S. P. N. Ignatius infans sibi ipsi nomen imposuit.	53	Pro levibus defectibus magnas quandoque poenitentias injungebat.	69
S. Ignatius de Lojola. Anagramma: O Ignis à Deo illatus.	ibid.	Conversatio ejus multos ad Societatem adduxit.	ibidem
Ejus familia nobilissima.	31	Confessario eum laudanti gravem injunxit poenitentiam.	70
Unde ortum nomen Lojolæ?	ibidem	Purissima in omnibus actionibus intentio.	73. 23
In obsidione vulnere recepto, claudus effectus.	53	Hanc pariter suis recommendavit.	236
à S. Petro Apostolo sanatus.	ibid.	Hæc verba: <i>Ad majorem Dei gloriam: Ad majorem Dei obsequium</i> , quoties in Constitutionibus ejus inveniuntur?	ibid. & 73
Vulnus hoc fuit occasio salutis.	ibid.	Regulam scripsit dictante Spiritu sancto.	93
Instat siliis percussis dat ignem.	ibidem	Quare depingatur cum libro Constitutionum?	91
Ex lectione exemplorum SS. in amorem Dei accensus.	55	Infaus indicat matri, die sequenti celebrari S. Ignatii solemniam.	55
Dum Deo servire promittit, terra contremiscit.	62	Aqua in lampade ante aram ejus consumpto oleo arsit.	61
Ante adventum charitas refrigescerebat.	53	Imago ipsius ignem repressit.	65
Velut alter Atlas Ecclesiam sustentavit.	ibid.	Invocatus loquelam reddidit propriis manibus jugulato.	67
Ex conversatione SS. Philippi Nerei, & Caroli Borromæi multum profecit.	6	Societati infamiam injustè patienti succurrit.	ibidem
Valde fuit affectus libello Thomæ de Kempis.	58		Puerum
Prohibuit magistris impurorum librorum lectionem.	57		
Lachrimabatur cum periculo cæcitatatis.	21. 62		
Orantis facies splendorem emittebat.	58		
Fervor ejus & austeritas.	ibidem		
In cetera octiduo perseveravit.	ibid.		

INDEX ALPHABETICUS.

<p>80 ibid. 62 63 62 65 Fastidium ibid. em & 66 65 & seqq. manifesta- 289 70 71 ibid. 73 at. 78 it Recto- ibidem lo dista- ibid. quam ora- 6 allicien- 166 erit. 68 mus con- ibidem ue pœni- 69 adduxit. ibidem it pœni- 70 73 23 236 Ad majus ibus ejus id. & 73 93 num? 94 i S. Igna- 55 pto oleo 61 65 ibus ju- 67 t. ibidem Puerum</p>	<p>Puerum liberat in gravi lapsu. 68 Revocat ad vitam sine Baptismo defunctum. <i>ibid.</i> Immaculatæ Conceptionis fuit addictissimus. 303 Bonus est contra libidinem patronus. 65 Ignem Persæ pro Numine venerantur. 62 Ignis amoris fovetur lachrimis. <i>ibid.</i> Animus ardeat ut ignis, non ut stупpa. 63 Cætera consumit, aurum illustrat. 318 Illyrii puero duce vicerunt Macedones. 332 Imaginem B. Virginis in Oratorio S. Francisci de Paula, quanti æstimaverit Ludovicus XI, Rex Galliarum? 11 Imaginem B. V. visitantium ac salutantium exempla. 13 Imago Christi in præsepio jacentis Turcam vocavit ac convertit. 326 Statua Salvatoris mendico coram se lyram pulsanti, qualem stipem dederit? 236 Imitatio facit nos similes illis, quos imitatur. 214 Imitatio Christi, V. Christum. Imperator non pedibus, sed capite dimicet. 181 <i>Vide Dux.</i> Imperatrix gaudet privilegiis Imperatoris. 293 Imprecatio S. Natalis homines in lupos transmutavit. 118 Incarnationem Christi de congruo meruerunt Patres antiqui. 125 Cur tam diu dilata? <i>ibid.</i> Index librorum valde utilis. 311 Infantes sæpe exercituum ducunt. 321 Quorundam amabilitas animos iratos emollivit. 324 Ingratitudo recidentis post dimissionem peccati quantum malum? 24 Innocentia apud Deum & homines laudabilis. 354 Melior est pœnitentia <i>ibid.</i> Per ovis mansuetudinem repræsentatur. 361 Perditur appetitu bonorum temporalium. <i>ibid.</i> In tribulatione servanda. <i>ibid.</i> Semel amissa reparari non potest. 416 Innocens tribulationem patienter pati debet. 360 Ita fecerunt Patriarcha Joseph, S. Petrus Martyr. <i>ibid.</i> Christus. <i>ibid.</i> Accusabunt eos in judicio, à quibus tribulati fuerint. <i>ibid.</i> Nemo vult esse nocens. <i>ibid.</i> Melius est, quod quisque innocens, quam quod nocens condemnatur. <i>ibid.</i> Innocentem occidere valde iniquum. <i>ibid.</i> Innocentes pueri dicere lætiati. 353 Quam multi? <i>ibid.</i> & 370</p>	<p>Candidi sunt & rubicundi. 353 Plus iis profuit Herodes odio, quam potuisset obsequio. <i>ibid.</i> Insignia meruerunt heroës ob præclara facta. 35 Unde diversi habeant leones, urfos, &c. 31 Ordinis S. Jacobi qualia? 35 Familia Lojolæ qualia? 31 Bargalii Itali qualia, & explicatio. 3 Regum Navarræ qualia, & unde? 33 Austriæ qualia & origo? 35 Calixti III. Papæ qualia? <i>ibid.</i> Borbon. Cardinalis qualia? 153 Caroli Rom. Imperii Principis Comitis Mansfeldii qualia? 163 Persarum qualia, & unde? 185 Pauli III. Papæ quæ. 234 Henrici III. qualia. 34 Philiberti Sabaudia Ducis quæ. 335 Frederici Gonzagæ Ducis qualia, & origo. 360 Nobilis cujusdam Itali explicatio. 70 Intellectus inter omnes potentias animæ perfectissimus & capax divinæ cognitionis, ut in se est. 208 Intentio pura in omnibus actionibus habenda. 73. 228. & seqq. Quam utile docere intentione salutis animarum. <i>ibid.</i> Comparatur speculo utorio. <i>ibid.</i> Uni oculo, & non pluribus. 234 Acui nauticæ. 228 Æmulati oportet sagittarium, ut Deus pro scopo attingatur. 227. 233. & seqq. Absque hac, nulla actio meritoria. 228 Indifferentes facit meritorias. <i>ibid.</i> Specificatur à mediis ut bonitate finis. <i>ibid.</i> Non solum Religiosos, sed omnes concernit. 237 In studio & jejunio qualis habenda. <i>ibid.</i> Puræ intentionis exempla. 232 Exhortatio ad illam. 233 Sæcularium sinistra. 227. 333 Perversa fornicarum superbiæ se ornantium reprehenditur. 233 Parentum de filiis promovendis. <i>ibid.</i> Religiosorum gloriam querentium. <i>ibid.</i> Obliquitas intentionis est primum impedimentum in concionatore 234 Exempla pravæ intentionis. 236 Sine intentione Sacramenta non perficiuntur. 232 Invidia non est inter parentes & filios. 62 B. Joannæ à Cruce magna mortificarie. 139</p>
--	--	--

INDEX ALPHABETICUS.

Acceptit Eucharistiam ab Angelis,	217	In tribulatione Deum benedixit.	ibidem
Per illam Communionem liberavit animam è purgatorio.	ibidem.	Solidior adamante.	336
B. Joanna Lusitanæ Principissa orationi dedita erat.	285	In tantis afflictionibus innocentiam retinuit.	360
S. Joannes Baptista ex visitatione B. Virginis exultravit in utero.	10	Fimus in quo jacuit, in magna veneratione habitus.	36
Plenum rationis usum accepit,	ibidem.	S. Joseph sine dolore mortuus putatur.	102
Propheta antequam natus.	ibidem.	Joseph Patriarcha castitatem fugiendo servavit.	181
Comparatur Memnonis statua.	ibidem.	Innocens in carcerem missus.	360
Habuit pro gerula B. Virginem.	ibidem.	Charitas in tribulatione non est diminuta.	63
In utero flexit genua coram Christo.	ibidem.	Visitante eo patrem infirmum, confortatus est pater.	98
Caput ejus cur in disco exceptum ?	263	Ossa ejus secum tulit Moyses, & cur ?	45
Fuit lucerna ardens & lucens.	403	Jovianus Imperator puram in Deum intentionem habebat.	233
S. Joannes Evangelista est aquila.	340	Iphictus Rex natus, in scuto exceptus fuit.	148
Divina mysteria altius penetravit quam Prophetæ.	ibid.	Iphigenia Regis Æthiopum filia, monito S. Matthæi vocum castitatis emisit.	141
Quàm alii Evangelistæ.	342	Itacimur facile, & propter leves causas, 19. 130. & seq.	199
Prior agnovit Christum ob castitatem.	ibid.	Hominis irati descriptio.	329
Adolescens in sceleta lapsum requisivit ac reduxit.	350	Isaac, risus interpretatur.	221
In forma aquilæ apparuit, rostro præferens hanc epigraphen: <i>Jesus amor meus.</i>	ibidem	Isabella Hispaniarum infans pro marito defuncto quor sacra legi curavit ?	221
S. Joannes Chrysostomus paratus fuit pœnas omnes inferni sustinere, dummodo formosissimum Christi vultum videret.	211	Per 30. dies continenter adstitit ipsa singulis diebus Sacris decem.	ibidem
Joannes Nunnius Gusmanorum stirpe, Deo in multis laboribus servivit.	162	Atre jaculandi excelluit.	227
Ei B. Virgo apparuit.	ibidem.	Judas Machabæus præliabatur cum lætitia.	127
toro moreretur.	322	Laus ejus & fama illustis.	195
Joannes Remigius unica concione 320 famosas mulieres ad frugem reduxit.	74	Tribus Juda dignitatem regiam meruit in transitu maris rubri	329
Joannes Becanus Minorita, Religiosus existens, à Principibus honoratus: factus Episcopus, minimè.	39	juæi crudelissimè pueros Christianorum trucidarunt.	140
Joanni Nicomedensi vivo cutis pro Christo detracta.	121	S. Judas Thadæus quas regiones peragravit.	104
P. Joannes de Soto Soc. Jesu, actiones purè in Deum referebat.	235	Ejus vultus radiabat.	ibidem
Job non credebatur à diabolo ante tentationem timere Deum.	96	Abagarum Regem Edesse à morbo sanavit.	ibid.
Tentatus experimentum dedit virtutis.	ibidem.	Morante eo inter gentiles, idola silebant.	ibidem
Martyribus acerbiora passus, ipsi etiam merito æquandus est.	ibid 303	Ea cum S. Simone destruxit.	ibid.
Maledixit diei ortus sui.	125	Mirabilia patrarunt.	195
Spes resurrectionis solatio erat.	360	Fuit tuba ductilis.	196
Diabolo resistebat, puellam fugiebat.	181	Ejus reliquiæ à S. Bernardo magna in veneratione habitæ.	201
Calumniæ & verba difficilius tulit, quàm cætera tormenta.	196	In judicio accusabuntur peccatores ab illis, quos injustè affixerunt.	210
Fuit tuba ductilis.	199	Judith insignia, Crucis Holofernis.	31
		Pulchritudinis miraculum.	151
		Custodita fuit ab Angelo.	152
		Ornando se, non vanitatem spectavit, sed virtutem.	236
		Julianus Augustus ineptè reprehendit Apostolos: Christum ad primam vocem securos.	137
		Justus Lipsius invocando B. V. piè moritur.	71
			Ei

Ei sola
V. d
ad Lab
On
Bon
Solat
Sæcu
Labora
Stren
Lac sym
Hoc
Multi
licho
Lac
tuit.
Mar
retra
Via h
Lacedæ
clype
Star
Cruc
Lacena
pugn
Lachri
Inter
Exig
Deal
Sunt
Davi
S. Ma
oster
Lach
quar
Lach
In n
Lamie
Lapidu
Lapsus
Latro i
Latroci
S. Laure
Acer
Qual
exim
Mem
Leod

ibidem
 336
 360
 e habi-
 36
 102
 vit. 181
 360
 63
 est pa-
 98
 45
 tionem
 233
 148
 Matthæi
 141
 & seq.
 159
 329
 to quot
 211
 diebus
 ibidem
 227
 127
 195
 anfrui
 329
 rucida-
 140
 104
 ibidem
 ibid.
 ibidem
 ibid.
 195
 196
 ratione
 201
 uos in-
 210
 31
 151
 152
 rurem.
 236
 stolos:
 337
 71
 Ei

Ei solatio in morte erat, quod nomen Sodalitati B.
 V. dedisset. ibidem.
 L.
 ad Laborem natus est homo. 160
 Omnia facit magna. ibid.
 Bonorum laborum gloriosus est fructus. 163, & seq.
 Solarium laboris spes præmii. ibid.
 Sæcularium labor magnus spe exigui præmii. ibid.
 Laboraverunt Sancti totâ vitâ usque ad mortem. 150
 Strenui laboris exempla. ibid. & seq.
 Lac symbolum gerit doctrinæ spiritualis. 244
 Hoc lacte parentes debent lactare filios. 375
 Mulier quo fructu lactaverit pueros parentibus re-
 lictos? ibid.
 Lac quo S. Remigius nutriebatur, patri visum resti-
 tuit. 248
 Maternis uberibus ostensis, puer à mortis periculo
 retractus. 247
 Via lactea quid secundum figmentum Poëtarum. 246
 Lacedæmonii natos in clipeos collocabant, & mortuos
 clypeis efferebant. 148
 Status servabant de Republ bene meritorum. 370
 Crudeliter se propter vanam gloriam affligebant. 376
 Lacenæ mulieres horrabantur filios, ut clypeum ex
 pugna referrent, aut in eo referrentur. 148
 Lachrimæ sunt spongia peccatorum. 18
 Internæ placent Deo, externæ sæpè fallunt. 21
 Ex igne divini amoris nascuntur. 24
 Dealbant animam super nivem. 25
 Sunt similes margaritis. 27
 Davidis & Jonathæ dolium repleverunt. 22
 S. Mariæ Magdalenæ à Christo quandoque fuerunt
 ostensæ. ibid.
 Lachrimatus est Christus Lazarum resuscitaturus, &
 quare? 123
 Lachrimantes infantes in utero matris auditi ibid.
 In nataliis suorum Thraciæ populi stebant ibid.
 Lamix hæreticos repræsentant. 247
 Lapidum pretiosorum quædam proprietates. 336
 Lapsus, vide Humiliatio.
 Latio in cruce quare veni dignus fuerit? 356
 Latrocinium, vide Homicidium.
 S. Laurentius Mutio Scævola fortior. 83
 Acerbissimum ejus martyrium. 85
 Qualibet hebdomada animam ex purgatorio potest
 eximere 59
 Memores ipsius tuetur contra insidias diaboli. ibid.
 Leodii diebus Veneris valde honoratur. ibid.

Nominis anagramma: *Lauru nites.* 39
 B. Laurentius Justinianus tempore frigoris maximi ad
 ignem non accedebat.
 Laurus Apollini unde facta? 183
 Virginitatis symbolum. ibidem.
 Laudis summa est similem non habere. 279
 S. Lazari à mortuis resuscitari vita dura, ac martyrium
 durissimum. 37
 Lazari animam deducere certabant Angeli. 314
 Leones effodiunt sepulchrum S. Pauli Eremitæ, & S.
 Maria Ægyptiaca. 37
 Leonina pellis quosnam repræsentet? 116
 Leopoldus Archidux Austriæ arte jaculâdi excelluit. 227
 Lescus Polonorum Rex auxilio S. Michaëlis insigni po-
 situs victoriâ. 154
 Ei munificentissimam basilicam extruxit. ibid.
 S. Liberata Regis Lusitanæ filia, maluit formam, quàm
 pudorem perdere. 188
 Ejus invocatione injustè ad mortem damnatus, libe-
 ratur ibid.
 Liberalitas in pauperes. V. Eleemosyna.
 Liberi, vide Filii.
 Libri obscœni nocent castitati. 54
 Pii sunt fomentum devotionis. ibid.
 Multorum exemplis comprobatur est. ibid.
 Fausti historia vel modicè lecta, in diabolicas ten-
 tationes inducit. 57
 Tales libros quidam igni tradiderunt. ibid.
 Quales legere debeamus? ibid.
 Thomas à Kempis multum laudatur. ibid.
 Dum legimus, Deus loquitur nobis. ibid.
 Liber vitæ Christus, index S. Thomas Apostolus. 312
 Index librorum valdè utilis ibid.
 Ligam, fœnum & stipula apud Apostolum quid
 significant? 90. & seq.
 Lilium B. Virginæ, spinæ alias virginæ repræsentant. 297
 Inter spinas, est virginitas in tentationibus. 409. &
 seqq.
 Unde sunt alba secundum figmentum poëticum? 245
 Lilium quoddam à S. Severio oblatum, quotannis
 revirescit. 410
 Litteras sibi missas quidam Sancti, priusquam lectas
 igni tradiderunt. 65. & seq.
 Loyolæ familiæ insignia qualia? 31
 Origo & explicatio. ibid.
 Lolhardorum impiissima dogmata. 377
 Longobardi propter poma & alias fruges Italiam in-
 vaserunt. 167
 Lucas apud præcos bovem significabat, & quare? 160 & seq.
 S. Lucas

INDEX ALPHABETICUS

S. Lucas bovis typo signatus.	ibid.	M.	
Cum S. Paulo 36. annis laboravit.	ibidem.	Tria M.M.M. cuique fugienda.	184
Ejus socius prædicationis & afflictionum.	162	S. Macarius ut carnis tentatione liberaretur, culicum morsibus sese exposuit.	419
Scriptis Acta Apostolorum.	163	Machabæus, bellicosus interpretatur.	94
Labor ei suavis spe retributionis æternæ.	167	Machabæorum mater præ amoris divini magnitudine mortua est.	99
Martyrium suspensus subiit.	171	Judas Machabæus, vide Judas.	
Lucere tantum, vanum est.	401	Magister optimus est Spiritus sanctus.	241
Lucernæ quædam summo pretio habitæ.	398	Mahometus Immaculatam B.V. Conceptionem agnovisse videtur.	259
Quædam absque oleo ultra mille annos lucent. ib.		Ejus templum magnificentum.	368
Lucius tentatus nunquam terga vertit in bello.	181	S. Malachias metu mortis non destitit à procuranda Dei gloria.	139
Romanus Achilles appellatus.	ibid.	Maledictio Sanctorum multum nocet.	118
B. Lucia Narniensis Ord. Prædic. vehementer Deum amabat.	97	Mali in mundo quare sint plures quàm boni?	89
Lucrum, vide præmium & operarius.		Malum pini igni appositum dilatur.	71
Ludendo quidam una nocte ingentem auream statuatam perdidit.	203	Malum punicum alias plantas dulcore ac decore antecellit.	372
B. Ludovicus Bertrandus Ord. Præd. Immaculatam B. Virginis Conceptionem prædicavit.	298	Mala punicæ in horto nucum querere quid.	336
P. Ludovicus de Ponte valde orationi fuit addictus.	391	Christum ac Martyres repræsentat.	ibid.
Ludovicus Gaufridus. sanctitate famosus, cum capite bufonis conspicitur.	151	Arbor malogranatorum, Crux Christi.	ibid.
Non diu post, magorum princeps effectus vivus combustus est.	ibidem	Manichæa mulier clamorosè disputans, muta effecta expiravit.	209
Lugdunum una nocte totaliter conflagravit.	90	Marcellina S. Ambrosii soror, virginitatem Deo solemniter vovit.	224
Lupina pelle quidam regantur moraliter?	118	Marcus Antonius sicarios suâ faciendâ placavit.	240
Homines in lupos transformati propter imprecationem S. Natalis.	ibid.	Mardocheusa Rege Assuero honoratus.	31
Lusitani ablatum dentem simii ab Indis coli solitum, maximo oblato pretio restituere noluerunt.	369	Mare rubrum quod transivit populus Israëliticus, militariibus belgicis longum.	329
S. Ludgardis vidit Christum radiantem quasi mille Soles.	213	Margaritæ præstantia est in candore.	291
Lutherus optabat festum Nativitatis B.V. omittere.	129	Quomodo generetur.	ibid.
Austeritates abominabatur.	140	Alleviat cordis passionem.	336
Glorianti tot profugos Monachos sua sequi dogmata, aptè respondit Thomas Morus.	ibidem.	Margarita Philippi IV. Hispaniarum Regis mater laudata.	122
Dicebat se nolle (etiã si potuisset) stramine de terra sublato, cælum mereri.	216	Margaritæ ducissæ Alansonij charitas in proximum.	357
Luxuria solâ fugâ vincitur.	181	SS. Virgo MARIA tota pulchra est sine omni macula.	301
Corona ejus florea.	333	Fuit immaculatè concepta.	292
Excœcat mentem.	345	In Conceptione comparatur margaritæ candidissimæ.	ibid.
Majorem causat dolorem quàm carnis mortificatio.	380	Non lunæ aut Soli, & quare?	ibid.
Martyres facit diaboli.	ibid.	Pro Immaculata Conceptione Alexandro VII. perrectus libellus supplex.	300
Eriam senes infestat.	414	Eandem propugnant S. Thomas ac Thomista.	296. & 300
Circa illam non datur parvitas materiæ.	ibidem	Evâ non debuit esse infelicior.	203
Ut vitetur, maxima adhibenda cautela.	414	Est opus Dei perfectissimum.	ibid.
Contra illam S. Ignatius invocandus.	56	Supra omnes, & ex omnibus prælecta.	ibid.
Quidam virginem infrequens cæcitate percussus.	346	Purior Angelis.	ibid.
Luxuriosorum exempla.	119. 120		
Oratio pro castitate obtinenda.	267		

RERUM NOTABILIMUM.

184	Et creditur collatum, quidquid alicui alteri.	296	Visitat in agone imaginē ejus de rotē visitantes. ib.	
culicum	Fuit rubus ardens non combustus.	298	Encomium ejus.	48
419	Nix candidissima.	ibid.	Parentibus suis gloriam contulit.	ibid.
94	Columba.	292	Liberat in periculis pueros sibi devotos.	54
nitidine	Non est credibile Deum in ipsa voluisse hoc peccatum permittere.	ibid. & seq.	Quotidie in templo 7 dona postulabat.	50
99	Ex peccato ignominia ad filium redundasset.	295	Nihil denegat Annæ Matri.	52
241	Ex negatione Immacul. Conceptionis Saracenus vehementer scandalizatus.	299	Omni morbo caruit.	95
m agno-	In illam inclinabatur Concilium Trident.	ibid.	Plus filium amavit, quàm ulla mater.	91
259	Miraculo confirmata.	ibid.	Nisi præservata fuisset, exspirasset ex nimio dolore vulnere Christi.	ibid.
368	Superat alias prærogativas.	ibid.	Mortua fuit febre amoris intensissimi.	ibid.
curanda	Plus honorant ipsam, ejus Conceptionem defendentes, quàm alias virtutes extollentes.	ibid.	Sine dolore mortua.	101
139	Festum hoc celebrat Ecclesia.	307	Post Eucharistiam sumptam, speciebus integris perseverantibus.	ibidem
118	Ab Angelis celebratur.	ibid.	In amore superavit omnes Sanctos.	97
89	Peculiari devotione à PP. Prædicatoribus.	ibid.	Actus ultimus charitatis intensior omnibus totius vitæ.	101
ecorean-	Hanc mortuus publicè professus.	ibid.	Nec in morte interruptus.	ibid.
371	Invocata titulo Immacul. Conceptionis plura beneficia contulit.	ibid.	Phoenix fuit in morte & in partu.	ibid.
336	Per Esther Reginam præfigurata.	ibid.	Apostoli omnes convenerunt.	ibid.
ibid.	Nativitatem ejus quædam præcessisse signa, dubitari non debet.	124 81	Manibus filii deportata est in cælum.	ibid.
a effecta	Ab antiquis Patribus multum desiderata	125.82	Prænovit horam exitus sui.	103
209	Comparatur auroræ & nubeculæ.	127	Singularis agonizantium patrona.	106
eo solem-	Aurora illucescente nata.	ibid.	Exhortatio ad cultum ejus.	109
224	Gaudium attulit universo mundo.	124. & seq.	Avicula docta pronuntiare Ave Maria, ab accipitre liberata.	ibid.
avit, 240	Exultaverunt Angeli de creatione ipsius magis, quàm de propria.	128.84	Mariæ nomen sustinere non potest diabolus.	ibid.
31	Ad cunas advolarunt, ac natam exceperunt.	ibid.	Misericordiæ in peccatores exempla.	ibidem
ticus, 25.	Dei providentia nata in Septembri, & cur?	130	Nomen Sodalitati dedisse, consolationem affert in morte.	111
319	Item tempore vindemiæ.	ibid.	Pulchritudo ejus immensa.	305
291	Quomodo in sua nativitate honoranda?	ibid.	Hanc admirati sunt Angeli.	107
ibid.	Visitatio aprē apī comparatur.	3	Omnem creaturarum pulchritudinem in eam contulit Deus.	304
336	Virginitatis ejus encomium.	ibid.	Hanc effectuosè desideranti videre, sese conspiciendam obtulit.	305
gis mater	Est flos.	ibid.	Omni mane honoranda est.	128
122	Est lilium, aliæ virgines spinæ.	4	Inter omnes Sanctos sola omni laude dignissima.	305
roximum,	Castitatem videntibus afflabat.	4. 305	In festo Assumptionis quare legatur Evangelium de Martha & Maria.	405
ni macu-	Inter omnes fœminas est mira virago.	4	In activa & contemplativa vita excelluit.	ibid.
301	Ex conversatione magnum castimonie incrementum hauriebat s. Joseph.	ibid.	Quomodo per diem suas actiones dividebat?	ibid.
292	Multos ad virtutem societas ejus attraxit.	7	S. Maria Magdalena: Anagramm: <i>Grandia mala mea.</i>	
candidissi-	Magna verborum efficacia.	ibid.	Per lachrimas quasi per spongiam peccata delevit.	20.
ibid.	Visitatio profuic Joanni, Elisabeth, & Zachariæ.	11	Perpetuè ploravit.	23
ibid.	Felix domus, quam cum Filio visitat.	10	Lachrimæ in calice asservantur.	ibid.
o VII. por-	Est arca testamenti.	ibid.	Amorem lachrimis testata est.	18
300	Adducta in domum Obededom, est typus visitationis ejus.	8. & 10	Cur appellata Maria?	ibid.
Thomistæ.	Ejus statum in oratorio colere, utile.	11	Non retinuit aliquod vestigium peccati.	ibid.
96. & 300	Exempla eorum quid fecerunt.	14	Ex meretrice virgo.	ibid.
203				Quor
ibid.				
ibid.				
ibid.				

INDEX ALPHABETICUS

Quot peccata expiavit, tot gemmis visa nitere.	27. 315.	In potestate nostra non est cruentos Martyres effi- ci.	380
Unicus crinis ipsius pluris, quàm omnia regna æsti- mantur.	36.	Complures quandoque turpiter ceciderunt. <i>ibid.</i>	375. & seq.
Multas dæmonis sustinuit tentationes,	153	Martyres diabolii quinam sunt.	382
Ab Archangelo Michaële liberata.	<i>ibidem</i>	Inter martyrium spirituale, Religionis, & cruentum, quodnam discrimen?	382
B. Magdalenam Ord. Præd. in oratione impedire voluit diabolus.	286	Religionis durius cruento asserit S. Paphnutius.	384
S. Magdalenæ de Pazzis pura in Deum intentio.	155	Sola voluntate etiam Martyres esse potius, <i>ibid.</i>	<i>ibid.</i>
Hanc etiam sororibus inculcabat.	238	Exempla vehementer illud desiderantium.	39
Sua bona iubetur à Christo, aliis manifestare.	290	Martyrium S. Lazari recensetur.	84
B. Maria de Victoria sæpius per diem salutabat ima- ginem B.V.	14	Caroli Spinolæ Soc. Jesu.	74
Perditum eum diem putabat, quo nihil adversi pas- sa fuisset.	259	P. P. Rochi Gonzalez, & Alphonsi Rodriguez Soc. Jesu.	86
B. Maria Ogniacensis statutis diebus procul visitabat ædem B.V.	14	SS. Eulaliæ & Christinæ virginum:	186
Mariæ Maximiliani II. viduæ liberalitas in pauperes.	280	S. Ursulæ & sociarum Virg.	354
Martis inter & Minervæ certamina discrimen:	242	SS. Innocentium,	375
Martha Mazochata funebria sacrificia adhuc vivens pro se celebrari curavit.	223	S. Photinæ.	380
S. Martinus sine sanctitatis detrimento aulas Regum frequentabat.	12	Martyrio ex omnibus Christianorum operibus nu- lum præstantius.	380
Est laboris exemplar.	160	Mater <i>vide</i> parentes.	386
Recta intentione omnia agebat.	227	S. Mathæus multas opes spernens, Christum sequitur.	386
Propria veste mendicum contexit.	233	Tanquam camelus deposito gibbo transivit per fo- ramen acus.	<i>ibid.</i>
Martyres plures mortui gladio, & cur?	31	Conversio ejus magnum fuit miraculum.	<i>ibid.</i>
Deus eos tractat ut phrygio.	120	Publicanum se nominat.	<i>ibid.</i>
Libidinem fugare, pars magna martyrii.	108	Filium Regis Æthiopum ad vitam revocavit.	341
Coronam ex 7. lapidibus dat iis mundus.	333	Fuit virginitatis victima	<i>ibid.</i>
A Deo plus honorantur, quàm ulli Principes à mun- do.	37	Flammis ab ædibus S. Iphigeniæ in acere appa-rens avertit.	<i>ibid.</i>
Charitas eorum in tribulatione non est diminuta.	63	Matthias Simonem & Judam Machabæum filios, duces populi moribundus constituit	193
Quomodo sine sanguine Martyres effici possimus?	190. & seq. 405. & seq.	S. Mechthildi revelavit B.V. quantum ipsa à Deo dilecta fuerit.	126
Patientia afflictionum Martyrem facit.	89	Medi multos sagittando occidebant, & quinam illos imitentur?	357
Membra, in quibus passi, specialiter glorificabun- tur.	122	Medicus semper relinquit aliquod plagæ vestigium,	111
Quantus numerus Martyrum Romæ?	373	Melanchron dolebat, Patres Soc. Jesu per totum mun- dum fidem prædicare.	73
Quantus ab uno Diocletiano occisus. <i>ibid.</i> &	329	Memoria magnæ admiranda exempla.	208
Plures quàm olim pecudes in victimas mactatæ	329	Mendicus coram imagine Salvatoris lyram pulsans, pro stipe crepidam argenteam ab ipsa recepit.	238
Quotidie 30000. celebrari possent.	373	Memnonis statua qualis?	10
Vindictam eorum cur differat Deus?	361	Mercator <i>vide</i> mundanus	10
Sanguis eorum est semen fecundissimum.	373	Mercus, <i>vide</i> præmium.	140
Veteris legis victimis præfigurati?	<i>ibid.</i>	Mercurii facundia quanta?	246
Sunt fragmen mali punicæ.	372	Meritum bonorum operum tollitur per vanam glo- riam.	249
Sunt genæ Ecclesiæ.	383	Per pravam intentionem.	249
Sunt pelles arietum rubricatæ.	120	Bona intentio facit indifferentes actiones metito- rias, <i>ibid.</i>	Mexicani
Sunt fractæ Gedeonis lagenæ.	361		

Mexi
Re
fo
Ido
reb
S. Mi
S.
lib
Sci
Co
An
Ar
In
H
Pr
Mil
Ge
Vi
In
ris
Mil
Ab
Fo
In
Mil
In
tur
Fu
Mir
dis
Mi
Mir
VI
Ex
Mit
22
Mog
S. Mo
off
Mor
In
Ve
Mor
Mo
Va
Eri

R E R U M N O T A B I L I U M .

Mexicani infantibus natis arma bellica induebant.	180	Eò durior, quò plura relinquenda.	ibid.
Reges plumeum galerum mirè variegatum gestare soliti.	335	Illam Sancti & Christus timuerunt.	ibid.
Idolo suo quotannis ad 20000. corda humana offerrebat.	376	Est terribilium omnium terribilissimum.	ibid.
S. Michaël tribus pueris in fornace adfuit.	149	Maximè formidabilem reddit cacodæmonis aspectus.	103
S. Mariam Magdalenam a dæmonis tentationibus liberavit.	153	Morbundum obsidet diabolus.	ibid.
Scuto symbolum præfert. <i>Quis ut Deus?</i> 15. & seq.		Uxor nec filii &c. juvare possunt.	102
Conclufit ora leonum.	154	Maximæ angustia animum invadunt.	ibid.
Animas repræsentat Judici.	ibid. & seq.	Timor illius una nocte canos effecit.	ibid.
Archidux Ecclesiæ.	ibid.	Hominis in angustiis morientis descriptio.	ibidem
In morte optimus auxiliator.	156	B Virginis patrocinium reddit illum suavem.	103
Honorantibus eum multa bona confert.	156	Mortis hora, est uniuscujusque.	110
Præ aliis Sanctis meritò honorandus.	ibid.	Ab hac dependet tota æternitas.	ibid.
Miliciæ virgines vitam, quàm pudorem perdere maluerunt.	190	Tunc maximè opus divino auxilio.	230
Militia hodierna potius malitia.	163	Mors Sanctorum pretiosa.	226. & seq.
Gentilitia tessera Imperatoris, <i>Militemus.</i>	178	Quidnam illam reddat pretiosam?	268
Vita Christiana est perpetua militia.	180	Peccatorum pessima.	ibid.
Inter Christianorum prælia, durissimum est castitatis.	ibid.	Quibus se quilibet ad mortem præparare debet.	ibidem.
Militia adversus vitia & concupiscentias.	323	Mortem vel salutem infirmo prænuuntiat lignum quoddam in Peruvia.	264
Ab hoc mulieres non excluduntur.	325	Mors omnium dissimilis.	279
Fortius interdum pugnantur quàm viri.	ibid.	Mors cum Cupidine certat.	96
In bello casti, aureum genus hominum.	327	Mortificatio an certissima ad perfectionem via? 5. & seq.	6. 257
Militum veterum præcipuum præsidium erat clypeus.		Melior est oratione immortificati.	6. 257
	152	Levissima pro Christo, magni meriti est.	ibid.
In bello mortui, in illo ad sepulchrum efferebantur.	148	Hanc abominantur hæretici.	137
Fugitivi detestabiles.	180	Ocultè exercenda.	285
Mirabile valdè, omnium facies, conscientias, & mortes dissimiles.	279	Exempla eorum, qui in minimis se mortificaverunt.	258
Mirabilis Deus in omnibus creaturis.	277	Magnæ mortificationis exempla.	137
Miramolinus Maurorum Imperator victus à Sanctio VIII. Navarræ Rege	32	Moyse tulit secum ossa Joseph.	43
Exercitus ejus catenis vincitus erat, ne fugere posset.	ibid.	In monte non sensit famem.	100
Mithridates omnium militum nomina noverat	208	Sine dolore mortuus.	ibid.
22. Linguas perfectè callebat.	ibid.	Contempsit Ægyptiorum thesauros spe retributionis æternæ.	162
Moguntia Crux aurea 600 librarum auri optimi.	257	Deum vidit, & sub pedibus ejus quasi opus lapidis saphirini, Et quid per illud significatum.	331
S. Monica S. Augustinum adhuc in utero sæpè Deo offerrebat.	237	Mulier summè vitanda.	156
Morbos 12 in uno oculo notavit Galenus.	126	Totus Mundus magis mirabilis, quàm quicquid in illo sit mirabile.	267
Innumeris subjecta est humana vita.	ibid.	Mundus est fornax in quo purgantur Sancti, iniqui palæ, ignis tribu latio.	196
Veneris valdè acerbis & frequens.	338	In illo cur plures mali quàm boni;	ibid.
Mori gladio mors est nobilium.	39	Nihil habet, quod in morte juvare possit.	102
Mors à mortu dicta.	100	Figuratur in Jericho, quæ tubis prædicationis destruitur.	105
Valdè dura & amara.	ibid.	Mundani etiam cruces habent.	53
Etiã generosissimis tremenda.	104	In illis gloriari debent.	ibid.
<i>Cælestis Panthei Pars II.</i>		Comparantur scæno & stipulæ.	199

INDEX ALPHABETICUS

Quodnam amoris ipsorum objectum.	98	Sacrificia incruenta peragebant.	135
Congregat filii paleas, quibus post mortem comburantur.	101	Quomodo sint celebranda?	ibid.
Mors eis valde amara.	ibid.	Christiani natales Sanctorum Bacchanalium more celebrant.	ibidem.
Conari debent intrare per angustam portam.	116	Ferdinandus Imperator in die natali tot nummos dabat pauperibus, quot annos numerabat.	ibidem.
Delicate nutriunt carnem suam.	118	Natalicia nemo Sanctorum celebrasse invenitur, & quare?	102
Quantum in delitiis fuerint, tantum & puniuntur.	ibidem.	Herodes & Pharaon celebrant.	ibid.
Sunt filii tenebrarum.	135	Domitiani dies natalis multo sanguine contaminatus.	124
Pauci sequuntur Christum, multi mundum, carnem & diabolum.	140	Thraciae populi eum diem lachrimis prosequuntur.	12
Monentur, Christum statim sequi.	141	Hanc consuetudinem laudasse videtur S. Augustinus.	ibidem
Magnus eorum labor describitur.	163	Nascitur homo ad laborem,	ibidem
Intentio eorum sinistra.	231	Ante natiuitatem auditi infantes in utero flere, ib.	
Quales sibi nestant coronas.	334	Nascimur omnes caeci, quia peccatores.	334
Caeci sunt, & se oculos arbitrentur,	345	Natiuitas Christi. <i>vide</i> Christus	
Caeci ad propria peccata, oculati ad aliena.	346	Natiuitas B. V. Mariae.	
In mundo commorantes, etiam Martyres Christi esse possunt.	375. & seq.	S. Natalis Abbas imprecatione homines in lupos transformavit.	118
Munus pervertit iudicium & Iudices.	135	Navarrae Regum insignia qualia, & origo?	33
Muri piraei quam alti & lati?	131	Nicodemus imaginem Crucifixi sculpsit.	147
Muralis corona quibus olim dabatur?	ibid.	S. Nicolaus fuit plane misericors.	28
Musica caelestis quantum superet nos? nostram;	206	Ejus encomium propter innumera miracula.	277
Monachus per tria saecula avis cantu abreptus fuit.	ibidem.	Mirabilis in illo Deus,	ibidem
S. Franciscus ad unius chordae contractum in ecstasi raptus.	ibid.	Fuit magnum miraculum.	ibid.
Mutii Scavolae fortitudo laudata.	93	Ab infantia jejuniis amavit.	ibid.
ad Mydae eunae formicae frumentum devexerunt.	130	A puero sanctus.	ibid.
Virga ejus omnia inaurans puram intentionem representat.	236	Beneficia per totum mundum se extendunt.	ibid.
Mytilus clypeo terra & mari vitam servavit.		Non est inventus similis illi.	278
Est virtus, pudoris, honoris virago.	5	Nunquam peccavit mortiter.	ibid.
A spiritali pugna non eximitur.	314	Baptizandus erectus stetit in pelvi.	ibid.
Interdum viro fortius pugnabat.	ibidem	Invitus, miraculose in Episcopum electus.	ibid.
Cur mulieribus Christus in resurrectione primo apparuit.	316	Cum canticis ab Angelis in caelum deductus.	ibid.
Quaedam fortes animo recensentur.	277. & seq.	Trium puellarum paupertati ac pudori clam subvenit.	ibid.
Sapientia & eloquentia praedita.	244	De tumba fons olei, & fons aquae manat.	291
<i>Vide puellarum pulchritudo.</i>		Potentissimus apud Deum patronus.	ibid. & 291
N.		Varia id testantur miracula.	ibid.
N arces Dux quomodo animavit milites ad pugnam	166	Quo magis sese humiliat eo magis exaltatur.	ibid.
Natalicia magnorum heroum solent prodigiis illustrari.	124. 133	Reos falso accusatos a morte liberavit.	ibid.
Varii titus variarum nationum erga suos Principes recens natos.	130	Instat B. Virginiae omnibus adversitatibus medetur.	ibidem.
Quorundam religiosè observabant gentiles.	133	Miracula quaedam narrantur.	291 & 109.
In suis natalitiis amictu candido inducebantur.	ibid.	Nominis anagramma. <i>Enjuva dulcis Pastor. O in plane carus Divis.</i>	160
		S. Nicolao Tolentino moribundo adfuit Christus cum B. V. & S. Augustino.	107

Nicola

R E R U M N O T A B I L I U M.

Nicolai Romæ Soc. Jesu patientia. 337
 Nobilitas vera solum ex virtute. 30. & seq.
 A fortitudine bellica profuxit. 31
 Quomodo omnes fiant nobiles? ibidem
 Vera nobilitas vitiiis non servit. ibidem
 Vana eorum nobilitas, qui eam vitiiis maculant. 33
 Egregium responsum obijcienti ignobilitatem. ib.
 Nomina Sanctorum, sæpè eorum merita indicant. 310
 Nox peccatum repræsentat. 89
 Filii noctis qui? ibid.
 Nummus Dei est homo. 447
 Nummi auræ à quodam verbera & furcæ appellati. 261
 Nux Martyres repræsentat. 336
 In horto nucum mala punica quarimus, quando per adversitates coronam consequi optamus. ibid.

O.

Obededom ex præsentia Arcæ à Domino benedictus, & quali benedictione? 10
 Obedientia militaris sperat omnes alias. 35
 Religiosorum, est quoddam martyrium. 404
 Aliis virtutibus præferenda. ibid.
 Obstinatio maxima in S. Thoma Apostolo ante Christum visum. 312
 Obstinata puella in mundi vanitatibus miraculosè conversâ. 337
 Octavius Imperator latroni seipsum prodenti mercedem dedit. 316
 In oculo uno 112. morbos notavit Galenus. 80
 Oculus solum virginitatis. 264
 Dexter, puram intentionem significat. 228
 Oculati valdè sumus in aliorum defectibus, cæci in propriis. 327
 Oculata Ezechielis animalia superiores docent circumspersionem. ibid.
 Oculati in omnibus membris esse debemus. 310
 Oculi Emittitii quid? 411
 Onesimus servus Dominum fugiens, à S. Paulo conversus, ac Episcopus creatus. 325
 Opera aliqua valorem habent ex materia, alia ex forma. 228
 Opera nostra quamvis excellentia, sine pura intentione nullius sunt meriti. ibid.
 Per illam etiam indifferentia sunt meritoria. ibid.
 Quomodo coram hominibus lucere debeant sine periculo vanæ gloriæ? 290
 Operarius dignus est mercede sua. 173
 Defraudate peccatum est in cælum clamans. ibid.

Est illum quasi occidere. ibid.
 Si per te fiat, quod opera illius locata non utaris, teneris ei satisfacere. ibidem
 Statim eis solvendum. 174
 Vide famulus.
 Oratio an sit optima ad perfectionem via? 5. & seq.
 Est locutio hominis cum Deo, & Dei cum homine. 59
 Cum multis distractionibus perficitur. ibid.
 In quibusdam quare non est fervida. ibid.
 Fervor ille unde comparandus? 60
 Jaculatoriæ valdè utiles & frequentandæ. ibid.
 Peregrinæ devotionis devitandæ. ibid.
 Sine intentione peracta nihil meretur. 229
 Cum intentione, etiam cum distractionibus facta, est impetratoria. ibid.
 Inter labores corporales frequentanda. 1405
 Exempla ferventis ac proluxæ orationis. ibid.
 Utrum magis pro peccatore, an pro defuncto orandum? 117. & seq.
 In conventu fidelium orare, est laudabile. 246
 Quid in oratione vitandum? ibid.
 Mane & vesperi recolligendus animus. ibid.
 Oratoria in ædibus habenda. ibid.
 Secretus locus multum confert ad devotionem. ib.
 Exempla secretè orantium. ibid.
 Orator vide Eloquentia. 324
 Originalis peccati quinam effectus? ibid.
 Ab hoc fuit B. V. immunis. 207. & seq.
 Majus est malum quam veniale peccatum. ibid.
 B. Oringia S. Michaëlis ope à dæmonis insulibus liberata. 156
 De Immaculata B. Virginis Conceptione in raptu edocta. 35
 Orosius audicâ mortis sententiâ, una nocte incanuit. 105
 Orphei facundia quàm efficax? 318
 Osbertus Monachus in morte à S. Michaële à dæmonis tentationibus liberatus. 156
 Ovis innocentia solum solum. 352

P.

Abbas Pambo obedientiam aliis virtutibus prætulit. 382
 Papæ triplex corona, & triplex crux, quid? 335.
 S. Paphnutius martyrium quotidianum Religiosorum datus asseruit cruento. 382
 Paralyticus nimio mortis horrore, à morbo liberatus est. 220

INDEX ALPHABETICUS.

Parentes magis astringere debent bonam filiorum educationem, quam multos thesauros.	45.348	Patientia ex memoria peccatorum oritur.	24
Gloria eorum in filiis bonis.	187	Davidis exemplum in afflictione.	ibid.
Non invident illis.	ibid.	Apud Deum valde est pretiosa.	88
Docentur, qualiter filios in pueritia educare debeant.	ibid.	Ad illam exhortatio exemplo Christi,	157
Eorum castitati consulere debent, & quomodo?	355	Spe retributionis aeternae.	171
Primis fidei rudimentis erudiant.	ibidem	In adversis probatur.	98. & seq.
Assuefaciant cultui B. V. & virtutibus.	48	Illam perdidit sutor humanissimus ob perditum par calcetorum.	199
Monet vesperi honorare Angelos custodes.	145	Martyres efficit.	89.384
Morum diversitas ex diversa educatione.	47	Coronam fabricat ex lapidibus pretiosis.	335
Proposito praemio ad virtutem excitent.	166	Exempla verae patientiae.	198.199. & seq.
Plus curet de moribus, quam de hereditate vel dote.	48	Innocentes etiam pati debemus.	370
Quales vitae suae saepe filii imagines relinquunt?	70	Innocenter passi Patriarcha Joseph, & S. Petrus	
Veteres Christiani pueros per Martyrum vestigia docebant.	142	Martyr Ord. Praed.	ibid.
Materni in filium sceleratum amoris exemplum.	96	Patiendi desiderium quorundam.	258. 259.384
Item paterni in filios.	215	S. Paulinus nunquam se depingi permisit.	70
Solicitudo pro filiis promovendis reprehenditur.	236	S. Paula levia peccata vehementer plangebat.	4
Non filiorum, filii parentum voluntatem faciant.	348	S. Paulus Apostolus peccata recogitabat.	22
Herode quandoque ferociores sunt.	352	Ejus encomium.	ibid.
Eos quandoque cum Pharaone submergunt, cum Herode trucidant, cum Antiocho suspendunt, cum Medis sagittant moraliter.	356	Nunquam cessabat ab opere.	160
Postposita vita propria, puerorum baptismum procurant in necessitate.	ibid.	Abundantius omnibus laboravit.	ibidem
Patres familias admoventur Justitiae erga famulos.	173	Peregrinationis socium habuit S. Lucam.	161
Forum crudelitas in servos reprehenditur.	176	Spe retributionis animabatur in laboribus.	166
Saepe ipsis illa exitialis est.	ibid.	Lac fudit in passione, quia nutrita fuit Ecclesiae.	246
Amor famulorum eis prodest.	170	Novissimus in ordine, sed meritis primus.	318
Magnam circumspiciendam ad familiam habeant.	347	Ejus virtutis exemplo infidelis conversus.	408
Pudicitiae famulorum ac ancillarum invigilent.	184	B. Paulus Cisterciensis moriturus exultabat.	197
Praedicatoris officio fungantur.	157	Pauli III. Pontificis insignia qualia.	234
Ut Hortulani zizania eradicent.	363	Paulus IV. Papa stupenda fuit memoria.	208
Matres gravidae ob lasciviam abortum effundentes reprehenduntur.	354	Paupertas voluntaria an sit optima ad perfectionem via?	6
Seipias quandoque in vita discrimen conjiciunt.	ib.	In gentilibus etiam floruit.	ibidem
A choreis abstinere debent.	ibid.	Est quoddam genus martyrii.	380
Vestitus arctior vitandus.	ibid.	Amatores illius sunt quasi pueri in fornace Babylonica.	ibid.
A viris interdum causam abortus accipiunt.	ibidem	Paupertas occulta omnium gravissima.	281. & seq.
Percutientes pregnantem abortu subleculo olim morte puniebantur.	ibid.	Illi praecipue subveniendum, & occulte.	282
In eodem lecto infantes collocare non debent.	357	Summa miseria, egeus senex.	282
Non minorem curam habeant fetus animari, quam jam nati.	ibidem	Quidam ex egestate non potens alere liberos, alendos imposuit mudo iconiarum.	ibidem
Parthi fugiendo dimicabant.	182	Per Peccatum spinae accreverunt rosis.	21
Imitari eos decet in praelio castitatis.	ibidem	Peccata omnium hominum notata servantur.	25
Passiones vehementes morbos inducunt.	ibid.	Quantumvis gravia, per poenitentiam desuntur.	ibidem
Eas refrenando Martyres efficitur.	378	Etiam venialia summe vitanda.	21.344
Unius pomi desiderium puerum extinxit.	98	Etiam remissa semper desenda.	22
		Ita fecerunt Sancti quidam.	21. & seq.
		Piaeritorum recordatio eximios in anima fructus producit.	22. & seq.
		Est remedium futurorum.	ibid
			Recit

24	Recidiva peccati malitia omnia dimissa exæquat.	24	Divitias significat.	ibidem
ibid.	Carnalia quomodo receptanda ?	ibid.	Arietum pelles rubricatæ significant Martyres.	120
88	Post veniam emanent adhuc quædam vestigia	25	ad Perfectionem viæ variæ explicantur.	
157	Continuo de ore illa absumuntur.	ibidem	Nemo in hac vita perfectus, sed semper aliud restat	
171	Semel confida, & venialia confiteri valde utile.	27	amputandum.	351
& seq.	Omnia expurgantur igne tribulationis.	236 & seq.	Pericles orator laudatus, quod tonare videretur.	68
rditum	Propter metalia damnatur homo, non propter venialia.	91	Periæ auroram salutaritate soliti.	119
199	Venialia in omnibus reperiuntur.	ibid. 316	Principes natos aduerso Soli opponerebant.	ibid.
89, 84	Comparantur ligno, fœno & stipulæ.	91	Eam diem sacram habebant, qua Xerxes accessit imperium.	130
315	Difficuler otantur.	344, 348	Insignia qualia, & origo ?	185
& seq.	Nunquam minime evelli possunt.	367	Pertinacia, vide obstinatio.	
370	Remedius peccatorum memoria præsentia Angelica.	151	Peruvia regio aurifera ab Hispanis occupata.	203
Petrus	In casum clamantia quæ.	169	Lignum producit, quod infirmo certo indicio salutem vel mortem prænnuntiat	169
ibid.	Per ingressum Religionis dimittuntur.	157	S. Petrus Apostolus totâ vitâ flevit suum peccatum.	22
259, 84	In Sanctis permittuntur, ut altius resurgant.	313	Propter lachrymas canales in genis exarati.	ibid.
70	Exemplum hujus in Anachoreta.	314	Et modo crucifigi noluit, quo Christus, & quare ?	37
4	Contra ipsos fortiter pugnandum.	323, & seq.	Primum ejus miraculum fuit claudi curatio, & cur ?	53
22	Sunt mus inter nos & Deum, & qualis ?	330	Christum fuit ad primam vocem secutus.	145
ibid.	Peccatorum turpido ignota.	344	Post lapsum sanctior surrexit.	313
160	Sunt omnium morborum causa.	95	Majorem cum Christo familiaritatem post resurrectionem habuit, quàm ante.	316
ibidem	Aliena quænam dicuntur.	348	A petra dictus, & cur ?	327
161	Peccatores & peccata comparantur niui & grandini.	72	Constantino Imperatori apparens, jussit S. Sylvestrum adire.	366
166	Sunt sicut tenebrarum.	136	S. Petrus Martyr Ord. Præd. à beatis Virginibus visitatus, tanquam suspectus in carcerem conjicitur.	360
lia 246	Petricubiles idolorum status.	ibidem	A Christo in patientia roboratus.	ibid.
318	Lac pavulis præbent venenosum.	247	B. Petrus de Tocolano edoctus, quomodo Christum sequi deberet & quàm pauci verè eum sequantur.	143
408	Sunt rutices diaboli, lamia infernales.	ibid. & seq.	Petrus Gorallius Ord. Præd. in morte cum diabolo de SS Trinitate disputavit, ac vicit.	110
187	Sunt rumisina diaboli.	260	B. Petrus Cortonus Soc. Jesu ita assuetus orationibus jaculariis, ut etiam dormientis ore prorumperent.	60
234	Mors eorum pessima.	182	B. Petrus Ruis 20. annis domo non egressus fuit amore studiorum.	207
208	Sequitur mundum, carnem & diabolum, non Christum.	145	Pharao diem natalem celebravit.	122
ctionem	Cordis januam claudunt Christo pulsanti.	312	Hunc diem sanguinis effusione maculavit.	ibid.
6	Christus revocat illos cordis sui ostensione.	ibid.	Multos occidit submergendo, & qui illum imitentur ?	356
ibidem	Omnes sunt cæci, & se cæcos nesciunt.	345	S. Philippus Neriis nemini se utilem putabat.	279
380	Cæci ad propria peccata, oculati ad aliena.	346	Philippus III. Rex Catholicus, pius erga conjugem defunctam.	221
re Baby-	Ab illis propria peccata, & totius familiæ discuntur.	ib.	Philippus Bonus Dux Burgundiæ ingeniosum exhibuit spectaculum.	295
ibid.	In judicio accusabuntur ab illis, quos injustè affixerunt.	360	Philosophorum ardens sciendi desiderium.	398
31. & seq.	Interdum sunt martyres diaboli.	380	Phoenix Solis avis dicta.	702. & seq.
282	Non sunt digni, ut pro se oretur, qui se ipsos emendate non curant.	117. & seq.	Ad interitum illius aliæ aves admirabundæ convolant.	ibidem
282	Peccatorum unicum refugium B. V.	110		
ros, alen-	E peccatis defuncti corpore Eucharistiam eripuerunt Angeli.	217		
ibidem	Peccatores occidere licet pro defensione, cum moderamine inculpatæ tutelæ.	218		
21	Pecunia unde dicta ?	123		
25	Pelle belluina regitur omnis peccator.	116		
descentur.	Inter pellem & cutem quænam differentia ?	119		
ibidem				
21, 344				
12				
1. & seq.				
a fructus				
2. & seq.				
ibid.				
Reci-				

INDEX ALPHABETICUS

Est hæres prolesque sui.	ibidem	S. Porphyrius mulierem hæreticam ratione mutam effecit	242
Sola & unica est.	ibid.	Prædicatio est quoddam convivium.	216
Typum gerit B. Virginis.	ibid.	Prædicatores sunt mater Christi : cæteri ejus frater & soror.	250
S Photina fuisse dicitur illa Samaritana , quæ Christo potum præbuit.	375	Debent esse ardore charitatis accendi.	68
Illustre ejus martyrium.	ibid.	Sunt ignis urens.	72
Picturæ artificiosæ diversæ diversimodè aspicientibus repræsentantes.	259	Præfigurati per Sacerdotes tubarum sono destruentes Jericho.	195
Xeuxis artificiosissimè Helenam depinxit.	304	Excitantur ad ferventer annuntiajsum verbum Dei.	196
Pila ludit Deus cum homine.	308.313	Non se, sed Christum prædicent.	245
Pinguis hominis hortus qualis?	363	Primum in ipsis impedimentum est obliquitas intentionis.	ibid.
Pitæi muri quàm alti ac lati?	351	Fucata in eloquentiam , & altam materiam sectantes , reprehenduntur.	91. & seq. 43
Plato quando natus aureus, imber cecidit.	124	Tales sunt machinæ bellicæ ; solo pulvere oneratz.	208
Cunas apes melle resperferunt.	129	Sunt magistri prurientes auribus.	391
Etiam doctissimus, adhuc discere voluit.	399	Opera verbis respondeant.	ibid.
Plinius celebritate sui nominis vanè gaudebat.	286	Non desistant à prædicando propter paucitatem auditorum.	ibidem
Pluvia descendens in velus, figura adventus Christi.	283	Duplicem scopum habeant : se. gloriam Dei, & salutem animarum.	392
Podinius è proceribus S. Wenceslai, Bohemiæ Regis, nimio frigore affectus, calefactus est Regis vestigiis insilendo.	130	Debent esse seduli hortulani.	363
Pœna à peccato retardat.	53	Corona stellata eis præparatur.	335
Clausis oculis currimus ad infernum.	343	<i>Vide Doctorem, & converso animarum.</i>	
Pœnitentia inanis est, quam non sequitur vitæ emendatio.	25	Prælium, vide militia.	
Utrum durare debeat per totam vitam.	ibid.	spes Præmii, laboris est solatium.	163
Virorum pœnitentium exempla.	19.304	Ad difficillima excitat animum.	ibid. & seq.
Multi doleat de peccatis propter temporalia incommoda.	29	Exhortatio ad virtutem spe retributionis æternæ.	164
Quis dolor requiratur ad confessionem?	ibid.	Præsepe Domini, vide Christus natus.	
Semper dolendum etiam de peccatis remissis.	ibid.	Probus Imperator equum velocissimum sibi oblatum repudiavit, & cur?	181
Exempla eorum, qui vehementer desieverunt levissimas culpas.	ibid.	S. Procopius thus super ignem tenere jussus, nanum aduri passus est.	43
Eximios fructus in anima producit.	22	in Prosperitate recordari oportet peccatorum.	22
Pœnitentia reddit sanctiorè, quàm ante quis fuerit.	313	Ptolomæo Regi quale donum missum in æraliis ejus?	130
Animæ plagas Deus gemmis exornat.	320	Pueros pervertere grave peccatum.	359
Reviviscunt per illam merita.	ibid.	Eorum castitatis consulant parentes.	317
Pœnitentibus Christus resurgens primò apparuit.	ib.	Honorantes B.V. in periculis liberantur.	51
Propter paucorum pœnitentiam quandoque Deus aliis dat salutem.	317.361	Puer Jesus totus amabilis.	315
Est infelicitum remedium.	ibid.	<i>Vide Infans.</i>	
Præsumptio de pœnitentiæ agenda, vitanda.	ibid.	Puellæ olim quomodo amatoribus vestigia legenda relinquebant?	138
Nequaquam est innocentie præferenda.	ibid.	Earum loquacitas reprehenditur.	244
Erit majus gaudium de uno pœnitente, quàm de 99 justis, quomodo intelligendum?	215.359	Superfluc se ornantiam quis finis?	237
Pollicii quod pœnitentia non valent, astu nituntur obtinere.	115	Pulchritudo puellarum incentivum voluptatis.	5
Pompejus Atticus nunquam cum matre in gratiam rediit, quia nunquam offendit.	298	Vana est, & fallax gratia.	307
Pomum, vide Malum.			
Porphyrius ineptè reprehendit Apostolos, quòd statim Christum sequari.	138		

RERUM NOTABILIU M.

Diversa huius descriptione. 5106
 Per illam bendicendum sanctualem Dei, & quomodo? 60
 Est liquor adolcentum. 290
 Vincit amarus & ferrum. ibid.
 Meris excellenior corporali. ibid.
 Pulchritudinis anatores ecitantur ad Dei pulchritudinem contemplantam. 211
 Pulchri diligende officium. ibid.
 Corpus Christi pulcherrimum. ibid.
 h. Vigo pulchritudo immensa. 305
 Cora pulchra est, alii solum ex parte. ibid.
 Nobis marona pulchritudinem suam immutari speravit. 10
 Eefomis interventione S. Vincentii Ord. Præd. pulchritudinem obtinuit. 307
 Purgatorium per tolerandam adversitatum supplementum. 91
 Probat id quibusdam exemplis. ibidem
 Gravior ibi una hora, quam hic 100. anni in amarissima penitentia. 92
 S. Laurentius qualibet hebdomada animam inde potest liberare. ibidem
 Angeliboniam animas eo deducunt. 155
 Dæmone ne quidem animas tangunt. ibid.
 Prius subveniendum in eo detentis, quam peccatoribus in peccato mortali constitutis. 217
 Anter tentiens, nocte territus sententiam mutavit. 218
 Inde liberans animam, quantum bonum præstet. ib.
 Statim eis succurrendum. 219
 Idque exemplo Benoniensium. 223
 Ex aliis necessitatibus statim liberantur amici, ex hac nimirum tardè. 220
 Testamento statuendum est, ut debita obsequia defuncto hiant. 223
 Testameta in defunctorum utilitatem negligentes exequi, supius graviter puniuntur. ibid.
 Hæc est xpe causa reditus spirituum. ibid.
 Defunctorum obligationes Ecclesiis negantes, excommunicantur. 224
 Exemplum pietatis in illos. 143
 Erga conjuges. 222
 Ingrati filii erga patrem. ibidem
 Anima quædam exultavit, quod post multos annos liberanda foret. ibid.
 Quisam sibi adhuc viventibus exequias celebrari curantur. 214
 Anniversarius dies die Dominica contingat, die præcedenti, non sequenti celebrari debet. ibid.
 Magnis favoribus dantur, qui animabus liberandis se impendunt. 148

Puritas animi disponit ad cognitionem rerum divinaram. ibid.
 Probatur id exemplis. 312
 Quod quis purior, eo minores defectus perspicit. 341
 Facile minima macula læditur. 411
 Pyrrhus Epirotarum Rex, eum regni hæredem fore dixit, qui gladium acutiorem haberet. 37
 Pythagoras Diis hecatumbas sacrificavit. 210

Q.

Ex Quercu apud Romanos texebatur corona civilis. 330
 Querelæ injuriam patientium. 360

R.

Rachel puella Judaica conversa, vehementer affecta erat erga B.V. 14
 Ratislaus filius Lesci Regis Poloniae, una nocte præ pavore canus effectus. 103. 102. 107
 B. Raymundus Ord. Præd. habuit potestatem absolvendi omnes ad S. Catharinam Senensem adventantes. 5
 Recidiva peccati graviter à Deo punitur. 25
 Recta intentio, vide intentio.
 B. Reginaldus Ord. Præd. magna afficiebatur suavitate in Religione. 423
 Reges divites varias coronas gestare soliti. 335
 Religio spirituale quoddam martyrium est. 240
 Discrimen inter hoc & cruentum. ibid.
 Ingressus Religionis sæpè vitatur prava intentione. 233
 Per illum dimittuntur peccata. 144
 Vita contemplativa duplex: sc. Anachoretica & cenobitica. 398
 Non in sola cognitione, sed in affectibus charitatus consistit. ibid.
 Mixta præcellit contemplativam activam seorsim sumptam. 404. & seq.
 Illam Christus suo exemplo docuit. ibid.
 Adumbrata per scalam Jacob. 398
 Per duas filias Saulis Regis. ibid.
 Per Martham & Mariam. ibidem
 Comparatur remis, & velis navis. ibidem
 Religiosus tepidus, quasi virilis stipes, fervidus carbonis est inflammans. 6
 Quomodo alios visitare debeat. 12
 Sæcularium familiaritas illi vitanda. ibid.
 Evagationes illius improbantur. ibidem
 Harum causa est aegritudo. ibid.
 Tales similes sunt corvo, ad arcam non rediunt. 1

INDEX ALPHABETICUS

Fiunt contemptibiles.	<i>ibid.</i>	Sacerdotalis vestis quæ ornata tribuitur	124
Vana illorum intentio damnatur.	237	Corona Sacerdotalis legum diademata pellit.	337
Etiã infestantur vana gloria.	286	Sacerdotis morte plecendi degradatio dicitur.	414
Fervido suavis est disciplina, spe retributionis æternæ.	171	Sacramenta sine intentione non pasciunt.	230
Multis repletur consolationibus.	423	Sagittariorum instar coelum collimadum.	277
Sunt Deo dedicati ac consecrati.	<i>ibid.</i>	<i>Vide jaculator.</i>	
Reliquiæ Sanctorum sunt in magna veneratione, & præferuntur regiis gazis.	263	Salamandra igne fordes diluit.	99
S. Bernardus multum honoravit S. Judæ Apostoli reliquias.	251	Vestimentum de pilis Salamandræ habuiderunt Papa.	<i>ibid.</i>
S. Remigius laudatus.	369	Salomon omnes scientiæ & artes penetravit.	
Clodoveum Galliarum Regem ad fidem adduxit.	<i>ibid.</i>	In scientia Adamo præfati.	<i>ibid.</i>
Lac quo nutriebatur, patri visum reddidit.	248	Ad 500. libros scripsisse fertur.	<i>ibid.</i>
Reparari non possunt tempus, verbum, virginitas amissa.	416	Futura contingencia & substantias spiritus non novit.	<i>ibid.</i>
Rhodus insula à militibus pelle ovina tedis expugnata.	324	Salomonis Templum: <i>vide</i> Templum.	
S. Richardus moribundus invocabat B. Virginem.	109	Salvi Juliani Jurisperiti magnum discipulatum.	25
Robertus Cardinalis Bellarminus nunquam se depingi permisit.	70	Sanctius VIII. Navarra Rex vicit Miramolium Maurorum Imperatorem.	33
Affectuosè Crucem in morte amplexabatur.	175	Ejus insignia qualia?	<i>ibid.</i>
P. Rochus Gonzales Soc. Jesu, à barbaris occisus.	74	Sanctus est carbo, alios exemplo vitæ suæ accendit.	6
Post mortem vox de corde ejus audita.	<i>ibid.</i>	Lapsus illorum quandoque utilis.	2 & 315
Rodegundis Perfidis Reginae animus virilis.	186	Signum benevolentia divina, habere aliquis corpus.	39
Fr. Rogerius Ord. S. Francisci, valde cautus erat pro castitate servanda.	402	Futurae sanctitatis signa quandoque ortum commitantur.	13 & 147
Romæ quantus Martyrum numerus?	373	Eorum merita ipsa nomina sæpe indicant.	312
Romani lanceis alias nationes excellebant.	32	Habent cor intra se, mundani extra.	18
Nobilitatem acquirebant virtute bellica.	32	Exempla valde inflammant.	14
Diem illum celebrant, quo hostium potestate fuerant erepti.	127	Sunt specula utoria.	70
Quo urbis fundamenta jacta fuerant.	130	Sunt aurum igne tribulationis probatus.	6 & 109
Principes natos humi sternebant.	124	Amant mortificationes.	163
Die natali, sacrificia in crucem peragebant.	131	Alios ut phrygio, alios ut pictor tracta Deos.	110
Matronæ Romanæ capillos raserant, ut inde chordæ necerentur.	187	Christum ut lucernam sequuntur.	119
Ludi eorum cruenti.	320	Pro levissimis defectibus graviter affliguntur, & quare?	90
Vexillum illorum quale?	326	Moribundis etiam dæmon apparet.	109
Diversas coronas pro diversis egregiis facinoribus dabant.	330	Non leguntur suorum natalia celebrasse, & quare?	121
Rosa ante peccatum in paradiso caruit spinis.	22	Laborant strenuè usque ad mortem.	
SS. Rosarii cultus mirabile prodigium.	51	Spe cœlestis præmii se mortifant.	104
		Continuè pugnare debent cum carne.	
		In vita viles, in morte preclari.	272
		Quilibet in aliqua virtute excellit, in quam illum non habuit.	279
		Mirabilis in illis Deus.	277
		Omaes aliqua laude digni, sed non omni sicut B. V.	104

S.

Sabâ Regina venit, ut audiret sapientiam Salomonis
 sacerdos summus nomina filiorum Israël in humeris,
 & in pectore ferebat: & cur?
 386

RERUM NOTABILIU M.

124	Leves defectus facillè notat, & abominantur.	152	Septentrionales populi Sole ad sex menses fruuntur.	130
cellit.	Sunt templum Dei.	421	Auroram surgentem incolis tubarum sono denuntiant.	ibidem
337	Sancti vereris legis omnia mandata servaverunt.	358	Sepulchro Alexandri depinctæ fuerunt orbis partes quas subjugaverat.	36
bitur.	A diversis diversa suffragia petuntur.	338	S. Pauli Anachoretæ, & S. Mariæ Ægyptiacæ lcones effoderunt.	ibidem
424	Clientibus suis quandoque offensi, per conversionem ipsorum facillè placantur.	255	Quædam visitatione hominum celebra. ibidem	
230	Sanguis Christianorum, semen est fecundissimum.	374	Serpens exiit veterem pellem, coarctans se per angustum foramen.	116
217			B. Servulus in continua afflictione Deo gratias agebat.	200
99	Sapirus est cælestis coloris, & servat membra in sinitate.	336	S. Severus templo lilium obtulit, quod singulis annis revirescit.	410
exan-	Sphirini lapidis opus visum à Moysè, quid indicet?	ibidem	Severus imperator non pedibus, sed capite dimicabat.	186
101d.			Sigismundus Rex sponsæ pudicitiam se defensurum spondit.	191
110.	Saræ quare ampliato nomine dicta Sarach.	342	S. Sylvester Pontifex impensè Ecclesiam Domini excoluit.	362
111d.	Scandalum dare parvulis est grave peccatum.	455	Pestem Arianam penitus extinxit.	ibidem
112d.	Scientia humana est vana.	208	Ejus instinctu Constantinus Imper. Basilicam Apostolorum erexit, omnia Deorum fana evertit.	366
es non	Valde delectat.	210	Tarquinius tyranno mortem prædixit.	364 & 234
ibid.	Dei scientia assimilatur tunicæ Christi inconfutilli, nostra verò vestis confutæ partibus ad partem.	241	Ingentem draconem alligavit.	370
deside-	Al divinam acquirendam disponit puritas anime.	370	In S. Simeonis gratiam Deus Incarnationem acceleravit.	126
15	Hereticorum, in clamore consistit.	242	Similicandidi dens miro in honore à barbaris habitus.	369
Mau-	Minimi Beati scientiâ superant scientiam Adami & Salomonis.	206	Similis nemo alteri est in facie, conscientia, morte.	279
ibid.	Ad hanc etiam quilibet rusticus pertingere potest.	ibidem	Nullus sanctus alteri in sanctitate similis.	ibid.
deus			S. Simon Apostolus, unde Zelotes dictus?	185
2 & 313	Scipio Africanus clypeum oblatum recusavit, gladio contentus.	153	Quas regiones peragravit?	ibid
us cor-	Scipio Borgalius in symbolo habuit apem.	3	Idola provinciæ in qua morabatur silebant.	ibidem
39	Scutum in prælio amittere, magnum olim erat deducus.	147	Illa destruxit cum S. Juda.	195
Boaco-	Est præcipuum militiæ præsidium.	149	Mirabilia patrarunt.	196
& 129	Aut cum hoc vivi, aut in illo mortui cæsi in bello, in hoc ad sepulchrum efferebantur.	ibid.	Simon interpretatur audiens.	193
310	In hoc vice cunarum Lacedæmonii infantes recensatos collocabant.	ibid.	Simon filius Matthatiæ fuit vir consilii.	ibid.
18	Scuta quædam præriosa recensentur.	ibid.	Fortis in bello, & hostibus terribilis.	ibid.
14	In illis antiqui diversas picturas habebant.	152	Egregium monumentum patri & fratribus ædificavit.	289
70	Scythæ Principes natos scuto extollebant ad belli præjudicium.	129	Sisara dux Chananzorum clavo trabali à Jahahele occisus.	249
& 169	P. Sebastianus Barradius totus addictus erat studiis.	207	Sixtus V. Papa Italiam à latronibus liberavit.	60
163	Secrera loca apta sunt orationi.	285	Societas cum aliis caute instituenda.	3
110	Senamidis Assyriæ Reginiæ fortitudo ac epitaphium.	185	Modus alios visitandi mutuandus est ab apibus & à B. V.	ibidem
139	Sæca, sic dictus, quia canus causa senecio in lucem editus.	123	Cum illis conversandum, ex quorum societate fructus refertur.	5
1 &	Ejus ancilla cæca & fatua se cæcam negabat.	345		
90	Sex egenus, summa miseria.	282		
169	A juvenibus solent senes derideri.	419		
are?	September est mensis plenitudinis, mensis fructuum.	130		
125	Cælestis Panthei Pars II.			

INDEX ALPHABETICUS

- Sancta, est optima ad perfectionem via. 9
 Reducit ad frugem, qui aliter sanari non potuerunt.
 Bonæ societatis exempla. 4.6.8.45
 Est carbo extinctos accendens. 165.39
 Quilibet ex societate cognoscitur. 9
 Prava multos dejecit. 246
 Omnino fugienda. 164. & seq.
 Sæcularium Religiosis multum nocet.
 Lamentabile exemplum adolescentis miserè se-
 ducti. 249. & seq.
 Pertinax hæreticus ex bona societate conversus. 318
 Societas JESU infamiam injustè patiens, invocatione
 S. Ignatii liberata 67
 Sacramentorum frequentationem mirificè promo-
 vit. 61
 Per totum orbem dispersa est. *ibid. & seq.*
 Cardinalis Baronius Societatis templum appellavit
Anastasiam, & curi *ibid.*
 S. Carolus Borromæus ejus opera in sua Ecclesia ute-
 batur. *ibid.*
 Multos Martyres produxit. 74
 Omnia illius opera ordinantur ad majorem Dei
 gloriam, & salutem animarum. 88.233
 Regula illius non est desumpta ex Regulis aliorum
 ordinum. 91
 Ejus privilegium ut mortuum Jesuitam obviat, ex-
 cipit Jesus. *ibid.*
 Chlamyde de B.V. tegitur. *ibid.*
 Nemo, qui in ea perseveraverit usque ad mortem,
 trecentis primis annis damnatur. *ibid.*
 Fratris ejusdam cæmentarii manus splendida con-
 spicitur. 164
 Socrates ajebat, se nihil scire nisi hoc unum, quod ni-
 hil sciret. 396
 Malebat innocens, quàm nocens condemnari. 360
 Multa aspera pertulit. 376
 Maximam spurcitiam & scelera virtutis specie vela-
 bat. *ibid.*
 Ab Erasmo multum æstimatus. *ibid.*
 Martyr diaboli, gloriæ animal. *ibid.*
 P. Savilla à S. Ignatio reprehensus propter peregrinas
 devoriones. 59
 Sol cum vento certat. 115
 In illo etiam maculæ ab Astronomis deprehendun-
 tur. 206
 Oculos nostros obfuscet, aquilinos vegetat. 342
 Maximæ Philosophis fuit admirationi. 203
 Ei se natum dicebat Anaxagoras; immemor cupie-
 bat Eudoxius. *ibid.*
 Ab Americanis pro numine habitus. *ibid.*
 Unde fit, ut plures quandoque Soles appareant; 112
 Lux ejus in resurrectione septies major, quàm no-
 dè. *ibid.*
 Solon Philosophi elogium. 203
 Moribundus adhuc discere volebat. 316
 Solymanus Turcarum Imper. gravissimè in prodito-
 rem, qui sibi insulam tradiderat, animadvertit. 118
 Spectaculum ingeniosum exhibuit Philippus Boms
 Dux Burgundiæ. 275
 Spina alias virgines à B. Virgine repræsentat. 4
 Rosis accrevit post peccatum. 2
 Spiritus sancti operâ subitò quis summus Philosophus
 & orator evadit. 141
 Quem ille instruxerit, omnibus prævalebit. *ibid.*
 B. Stanislaus in maximo frigore manus non tegeat.
 158
 B. Stanislaus Soc. Jesu vehementer Deum amabat. 00
 Multas afflictiones sustinuit. *ibid.*
 B. Stephano de Socino Ord. Præd. magnus amoris
 Deum. 97
 S. Stephani sapientiæ nemo resistere poterat. 41
 Primus intravit mare rubrum martyrii. 319.
 Primus & primicerius purpuratæ cohortis. *ibid.*
 Jesum quare stantem viderit? *ibid.*
 Appellatur à bisco latine *Corona* *ibid.*
 Coronam meruit, tamquam suo sibi nomine posi-
 tam. *ibid. & seq.*
 Omnes Romanorum Coronas meruit. 310
 Per ejus reliquias 540. Judæi conversi. *ibid.*
 Facies ejus quasi facies Angeli, & quare? 35
 Meruit coronam auream virginitatis. *ibid.*
 Stellatam prædicationis. *ibid.*
 Gemmeam tribulationis. *ibid.*
 Lapidis ejus in honore habentur. 37
 Duritiam cordis repellit. 38
 Studiis quidam impensissimè addicti. 217
 Quis debeat esse studiorum finis? 318
 Nimum studium, quandoque spiritus fervorem ex-
 tinguat. 401
 Stymphalis virgo maluit vitam, quàm pudorem per-
 dere. 389
 Mortem ejus bello ultra est Arcadia. *ibid.*
 P. Suarez ro-actus contritionis indices eliciebat. 77
 Suppellex unde dicta? 11
 Superbia sæno comparata. 9
 Quando reprimitur per lapsum in alia peccata. 31
 Quomodo à diabolo coronetur. 106
Vide vana gloria.
 Superiores magnam circumspectionem habere de-
 bent, 337. & seq. *Hoc*

RERUM NOTABILIUM.

Hortulani officio fungi debent. 347. & seq.
 Radicibus arborum comparantur. 386
 Sybillæ virgines magno à Romanis in honore habitæ. 407
 Sylla solus uxorem impudicam non noverat, quæ tota urbe notissima erat. 347

T,

Taccia virgo Vestalis suspecta de crimine, aquam cribro hauriens, pudicitiam comprobavit. 408
 Tangendo Socratem multum proficiebat Aristides. 390
 Tangendo Christum S. Thomas Apostolus profecit. *ibid.*

S. Thecla ante passionem fuit martyr.
 Templorum ornatum qui culpant, taxantur.
 Salomonis magnificum.
 Quanta operariorum multitudo
 Quanti sumptus.
 Innumera instrumentorum multitudo.
 Janitores in eo fuerunt 4000. & totidem psaltes. *ib.*
 Populi ac Principum liberalitas in illius extruccionem. *ibid.*

Templi Salisberiensis in Anglia magnificentia. *ib.*
 Mahometo à Turcis magnificum erectum. *ibid.*
 In Cayro Ægypti Metropoli 6800. templa visuntur *ib.*
 In urbe Fessa, ad septingenta.
 Templum Dei est anima iusti.
 Hujus violatores destruet Dominus. 425
 Cruces in templis consecratis oleo delinunt. quid 422

Tenebrarum filii qui? 136. & seq.
 Testamenta in utilitatem defunctorum, statim executioni mandanda. 223
 Negligentes illa sæpius graviter puniuntur. *ibid.*
 Duo S. Scripturæ testamenta, sunt duo ubera sponsæ. 248

Tentatio, *vide* Tribulatio.
 Thebani virutibus florebant. 305
 Themistocles omnium suorum civium nomina memoriâ tenebat. 208
 Theodorus martyr vix spirans, Deum benedicebat. 37
 Theodorus van Munster superflua fercula egenis submittebat. 283
 Theodoti ortus prænuntiatus per stellam, in sinum matris delapsam. 124
 Theodosius amore Dei, & proximi charitate floruit. 100

Theon pictor egregius imaginem militis furiosi ostendere noluit, nisi præmisso tubarum sono. 195
 Theophilæ V. pudicitia ab Angelo defenditur. 154

Theophrastes laudatus. 125
 Duo auditorum millia habuit. *ibid.*
 S. Theresia Martyrum actis vehementer incendebatur. 48 30
 40 Annis orationi institit, ut vel unicam animam lucrifaceret. 74
 Vehementer Deum amabat. 99
 Obiter vidit pulchritudinem Christi, 211
 Judicium ejus de illa. *ibid.*
 Ex hujus recordatione terrena omnia contemnebat. *ibidem:*

Malè aliquando à quodam Confessario edocita fuerat, leves noxas esse parum curandas. 344
 Theriacam Deus facit, quando peccatis peccata sanant. 313.

S. Thomas Apostol. solus meruit Christum tangere. 319
 Plus Ecclesiæ ejus incredulitas profuit, quam aliorum fides. *ibid.*
 Est abyssus, id est, sine candore lucis. *ibid.*
 Valde pertinax fuit. *ibid.*
 Eum Christus argumentando convicit. 313
 Ejus infidelitas magnam irrogabat Apostolis injuriam. *ibid.*
 Index fuit libri vitæ, qui est Christus. *ibid.*
 Confitendo Deum ac Dominum, Theologum se ostendit. *ibid.*
 Longius aliis fugerat. *ibidem.*
 Tanquam falco aberrans, ostensione cordis revocatur. *ibid.*
 Resurrectionem prædicavit, quam negarat, & curit 315

In symbolo fecit articulum de resurrectione Christi. *ibid.*
 Plus gratiæ apud Christum habuit, quam si non peccasset. 313. & seq.
 Fuit œconomus Apostolatus gentium. 316
 Multos Barbaros ad fidem adduxit. 317
 Pedum vestigia in lapide in Brasilia hodie spectantur. *ibid.*
 Homicidii accusatus, mortuum resuscitavit. *ibid.*
 Flumen sicco pede trajecit. *ibid.*
 Sagittæ, quibus impetebatur, in sagittarios reflexæ. *ibid.*

Cor ejus in passione perforatur. *ibid.*
 S. Thomas Aquinas solum Deam mercedem laborum petiit. 163
 Recta intentione meruit, ut post mortem stella decorus appareret. 238
 Ei apparuit anima defuncti. 213
 Mens ejus & aliorum Thomistarum circa 213

INDEX ALPHABETICUS.

Immaculatam B. V. Conceptionem declarari videtur. 293. 294. 298
 Valde cautus custos castimoniarum. 412
 Thomæ à Kempis libellus spiritualis meritò commendatur. 59
 Etiam fortuitò lectus confert plerumque consolationem. ibidem
 Multùm à S. P. Ignatio legebatur. ibidem
 In omnibus Societatis cubiculis reperitur. ibid.
 D. Thomæ Cantuariensis conversatio valde erat honesta 8
 Thomas Morus aprè Luthero respondit. gloriant, tot profugos Monachos sua sequi dogmata. 142
 Thomas Sanchez altero pede suspensò se pro mortificatione mensæ accumbebat. 259
 Thraciæ populi natales suorum fetu prosequuntur. 22
 Thracones meritò reprehenduntur. 116. & seq.
 Asino apud Cumanos assimilantur. ibid.
 Thychobrahe ducenta millia aureorum insumpsit, instrumentis astronomicis conficiendis. 203
 Tiberius dicitur reverentiã præmii merendi, alacritatem à militibus emere. 168
 S. Timotheus reprehensus, quòd propter paucitatem Christianorum à prædicando cessaret. 390
 Tobias tentatus fuit, quia acceptus erat Deo. 96
 Tostati opera laudata 207
 Trajanus purpuram militum vulneribus obligandis adhibuit. 315
 Tribulatio imperfectorum charitatem minuit, auget perfectorum 73. 65. 59
 Probat virtutem. & seq.
 Homo per illum sibi innotescit. ibid.
 Digni cælo, qui sufferunt. ibidem
 Non tentamur ultra id, quòd possumus. 85 & 87
 Miser est, qui nunquam miser fuit. 86
 Boni proficiunt tentati, deficiunt improbi. 87
 Peccatorum scoriã absunt. ibidem. & seq.
 Non attendunt, quis inferat. 89
 Tunc Deus nobiscum est. ibidem
 Qui ignem materialem sustinere non valet ut martyres, hunc tribulationis sufferat. ibidem
 Passus hic, non patietur in purgatorio. 90
 Probatur id exemplis. ibidem
 Libenter hic sufferendum, ut æternum eviteatur incendium. 92
 Est acus phrygonis, quædam pungit, pingit. 120
 Patiendo rubæ ductiles efficiuntur. 196
 Patitur & justus & peccator. 198

In afflictione Deus benedicendus. ibidem
 Exempla eorum qui id fecerunt. ibidem. & seq. 260
 Solum hoc nõnunt Christiani. 201
 Gaudendum in tribulatione sicut Apostoli. 201
 Maximum est illius pretium. 257. & seqq.
 Operatur vitam æternam. ibidem
 Exigua pro Christo tolerata plus valet pro lisis precibus & elemosynis, 259
 Nos efficit nummum Christi. 261
 Fabricat coronam ex lapidibus pretiosis. 333. & seq.
 Concilium Tridentinum inclinabatur in Conceptionem Immaculatam B. V. 299
 Tuba symbolum prædicationis. 185
 Tubæ ductiles fuerunt SS. Simon & Judas. 167
 Tundendo producitur. ibidem
 Turcæ nitorem vestium in Legatis spectant. 122
 Nemo atra veste Regem adire audet. ibid.
 Reges quale diadema gestent. 333
 Turtur Christum, vox turturis doctrinam Christi significat. 410. 433
 Tutores magnam pupillarum curam habere debent. 413

V.

VÆ triplex per Evam illarum. 258
 Valerius Maximus urbem turbatam eloquentiã sedavit. 240
 Valor rerum aliquando ex parte materiae attenditur, aliquando ex parte formæ artificiosæ. 315
 Vanitas & mutabilitas rerum omnium. 204
 Ubera duo sponsæ, sunt duo testamenta. 248
 Uberibus maternis ostensis, puer à præcipitio liberatus. ibid.
 Venti cum Sole certamen. 115
 Verba obscœna sunt spura diaboli. 8
 Multa incommoda, sicut & quælibet verba mala adferunt. ibidem
 Vix modò apud quemquam bonum auditur. ibid
 Similia proferentes, sunt Syrenes ibid
 Interdum modestius feruntur verba quàm verbera. 198
 Loquacitas maximè in puellis reprehenditur. 245
 Exempla bonorum colloquiorum proponuntur. ibidem
 In convivio viri possunt esse vocales, juvenes femi-vocales, mulieres consonantes, quædam mixtae. ib.
 Vereticus Walliæ Rex in vulpem transformatur. 118
 Veritas ab omnibus amatur, & si qui aliud ament hoc ipsum volent esse veritatem. 203

Veipa-

RERUM NOTABILIMUM.

Vespasianus jucundum puerorum certamen exhibuit.	320	Ab omni levissima macula conservanda.	ibidem
Restauraturus Capitolium, primus laborans manum admovit.	366	Corporalis vana sine mentali.	ibid.
Vestales virgines magno apud Romanos in honore.	407	Est balsamum conservans à corruptione.	ibidem
Eis via cedebant Consules & Imperatores.	ibid.	Est fragilissima.	4. 411
Magnæ authoritatis in reo absolvendo.	ibid.	Cur dicta cœlibatus?	407
Maxima stipendia & opes accipiebant.	ibidem	Cautè pro conservacione illius ambulandum.	413
Christianis Virginibus multò postponendæ.	408	Vitandus levissimus tactus & aspectus.	ibidem
Vestis confuta symbolum sapientiæ nostræ, infucilis divinæ.	241	Amissa illa, magnum bonum perditur, magnum malum incurritur.	407
Vestium luxu reprehenditur,	324	Ob ejus defensionem occubuit S. Matthæus.	141
Vestigia Christi, vide Christus.		Puerorum castitati consulant parentes.	357
Victoria rara, in qua victus & victor simul triumphant.	243	Virginis exempla.	38. 410. & seq.
Videri Deum, quantum bonum.	209. & seq.	Virgines cæteræ præter beatam Virginem sunt spinæ.	8
Viso beata correspondet fidei nostræ tanquam merces:	208	Deo dicatæ, vitent superfluum ornamentum.	48
Viso triplex, sc. per lineas rectas, refractas, & reflexas.	204	Agnum sequuntur, quocumque ierit, conjugati, quousque possunt.	141
S. Vincentius Ferrerius Ord. Præd. prædixit quandam Papam fore, & ab eose canonizandum.	219	Virgines Deas sinxerunt gentiles armatas, & cur? 178	184
Mutam ob garrulitatis periculum curare recusavit.	245	Libidinosos adolescentes fugiant tanquam dracones.	184
In concionando non aures mulcebat, sed corda emolliebat.	248	Eis S. Ursula proponitur imitanda.	ibidem
Dum plus concioni studuit, minus placuit.	ibid.	Virgo in Zodiaco est inter libram & leonem, & quare?	180
Citatur pro Immaculata B. V. Conceptione	301	Virtus sola facit nobiles.	33
Deformi matronæ ingentem pulchritudinem impetravit.	307	Tribulatione probatur.	96
Ob hoc à mulieribus in regno Ulyssiponensi magna in veneratione habetur.	ibidem	Ad illam excitat spes præmii.	163
Vindicare Deus Sanctos suos cur differat?	361	Variis id exemplis probatur.	164
Violentia regno cælorum inferenda.	325	Præmium est solus Deus,	163
Virginitas quid est?		Diversa in diversis.	279
Ejus encomium.	188	Abcondi debet.	280. & seq.
A virote dicta.	410	Hoc suo exemplo docet Deus.	282
Corrupta quomodo amore Christi recuperatur.	18	Admiserit vanæ gloriæ.	286
Prælium ejus durissimum.	180	Pulchritudo ejus ignota.	344
Victoria illius in sola fuga consistit.	187	Plantari non potest, nisi eradicatis vitis.	363. & seq.
Omnia temporalia superat.	ibid.	seq.	
Gentilibus venerationi fuit.	408	Visitatio, vide Societas.	
Corona illius immarcescibilis & aurea.	335	Vitæ humanæ magna miseria.	125
Ad hanc servandam exhortatio.	ibidem	Hanc stentes in utero indicarunt.	125
Amissam reparare non potest Deus.	358	Militia est super terram.	180
Est martyrium sine sanguine.	190	Saluti postponenda.	354
Oratio pro illa obtinenda.	417	Virtuosa mortem pretiosam operatur.	178
Dum tentatur, liliu est inter spinas, dum vincit, supra spinas.	409	Vita nostra est mera dilectio.	100
		Vita æterna, Deum cognoscere.	203. & seq.
		Omnia in Deo excellentius vivunt, quam in se ipsis.	202
		Vita contemplativa, vide Religio.	
		Viria, vide Peccata.	
		Ulfes in scuto habuit Delphini effigiem.	
		S. Ulfia, ut procotum insidiis liberaretur, amen fluxit.	

INDEX ALPHABETICUS RERUM NOTABILIUM.

Universalis S. Scripturæ propositio, non semper universaliter exponenda.	291		
Volsci Romanos vicerunt, duce Coriolano Romano.	321		
Voluntas nostra est murus ferreus inter nos & Deum	331		
Uc sit bona, debet velle bonum, & propter bonum.	229		
Dei voluntatem facere debemus, non ipse nostram	348		
Similiter filii parentum, non parentes filiorum.	ibidem		
Ursini Presbyteri castitas laudata.	413		
S. Ursula, anagrammaticè <i>LAHYS</i> .	178		
Vulpes dolosum repræsentat.	118		
Vulpina pelle partes corporis tegebat Hercules, quas leonina non poterat.	ibidem		
Uxor tenacior viro.	285		
A quibusdam interpretatur sinistra, quam nescire debet quid faciat dextera.	ibidem		
Sociis Virginibus Crucem prætulit.	182. 187		
Cum illis Romam profecta.	ibidem		
Fortissimis fœminis præfertur.	185. & seq.		
Ejus ope generosa Virgo technas evasit.	184		
Sponsum Ætherium ad fidem, virginitatem & martyrium perduxit.	187		
Sponsus ante baptismum dictus Holofernes. ibid.	ibidem		
Pulchritudine illius captus Hunnorum præfectus.	ibidem		
Nuptias illius generosa repudiat.	ibidem		
Martyrium ejus ac sociarum describitur.	ibid.		
Sanguis asservatus in festo ipsius liquefieri solet.	191		
		W	
		T ria W. W. W. maximè fugienda.	184
		S. Wenceslaus Bohemiæ Rex, nocte templam in maximo frigore visitabat.	139
		Ejus vestigia insistendo, calefactus est unus e proceribus.	ibid.
		X.	
		X averius fructum majorem privatis visitationibus, quàm publicis concionibus faciebat.	6
		Charitas tribulatione accendebatur.	60
		Plures solus ad fidem, quàm omnes hæretici ad suas sectas convertit.	74
		Quot millia converterit.	332
		Xerxis natalis dies, Persis sacer fuit.	130
		Z.	
		Z acharias multa beneficia accepit ex præsentia B. V.	10
		Dum matrem illam ac virginem adstruit, à Judæis interficitur.	ibid.
		Zenobiæ Palmitenorum Regiæ pulchritudo ac fortitudo.	185
		Zenonis elogium.	208
		Zeuxis igne picturas artificiosas consumente, servari cupiebat Adonidem.	194
		Miro artificio Helenam depinxit.	304
		Per Zizania quid significetur?	363
		Inter Zodiaci signa, virgo cur inter leonem & libram?	186
		Zopyrus dux Dario Regi fidelis fuit.	372

184
empla et-
139
è pro-
ibid.

rationi-
ebat. 6
60
ad suas
74
332
130

raſentia
10
Judæis
ibid.
ac forti-
185
208
ſervari
194
304
363
libram?
186
372

